Diza’quë shtë Dios con dizë

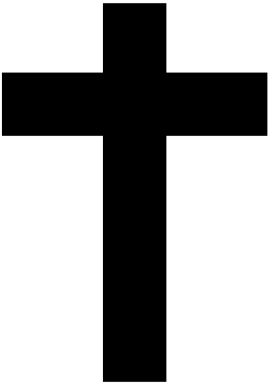

New Testament in Zapotec, Ocotlán (MX:zac:Zapotec, Ocotlán)

Dizaquë shtë Dios con dizë

New Testament in Zapotec, Ocotlán (MX:zac:Zapotec, Ocotlán)

copyright © 1983 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Ocotlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Ocotlán [zac], Mexico

Copyright Information

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Zapotec, Ocotlán

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 20 May 2025 from source files dated 29 Jan 2022
b5034bc2-699c-5c8d-b682-32909c3d919b

Contents

San Mateo 1
San Marcos . . . 75
San Lucas 119
San Juan 197
Hechos 255
Romanos 332
1 Corintios 365
2 Corintios 398
Gálatas 419
Efesios 431
Filipenses 443
Colosenses 452
1 Tesalonicenses 460
2 Tesalonicenses 468
1 Timoteo 472
2 Timoteo 481
Tito 487
Filemón 491
Hebreos 493
Santiago 519
1 San Pedro . . . 528
2 San Pedro . . . 538
1 San Juan 544
2 San Juan 552
3 San Juan 554
San Judas 556
Apocalipsis . . . 559

Dizaquë según San Mateo

Ra shtadë guëlú Jesús
(Lc. 3.23-38)

1 Ndë'ë na listë shtë ra
shtadë guëlú Jesucristo. Guc
më llëbní David nu guc më
llëbní Abraham.
2 Abraham guc shtadë
Isaac. Hia na gubani Isaac
gúqui' shtadë Jacob. Hia lë́'i'
gúqui' shtadë Judá con ra
bë́chi'.
3 Judá guc shtadë Fares
nu Zara. Tse'lë Judá bërulë́
Tamar. Fares guc shtadë Es-
rom; hia na gubani Esrom
gúqui' shtadë Aram.
4 Aram guc shtadë Ami-
nadab. Hia tiempë na gubani
Aminadab gúqui' shtadë
Naasón. Hia lë'ë Naasón
gúqui' shtadë Salmón.
5 Salmón guc shtadë Booz;
shni'a Booz guc Rahab; Booz
guc shtadë Obed; shni'a
Obed guc Rut. Obed guc
shtadë Isaí.
6 Isaí guc shtadë rëy David.
Hia rëy David guc shtadë Sa-
lomón nu shni'a Salomón guc
tse'lë tëgulë Urías.
7 Salomón guc shtadë
Roboam. Hia lë'ë Roboam
guc shtadë Abías. Hia lë'ë
Abías guc shtadë Asa.
8 Asa guc shtadë Josafat
nu Josafat guc shtadë Joram.
Hia na gubani Joram gúqui'
shtadë Uzías.
9 Uzías guc shtadë Jotam
nu Jotam guc shtadë Acaz.
Hia na gubani Acaz gúqui'
shtadë Esequías.
10 Esequías guc shtadë
Manasés. Hia na gubani
Manasés gúqui' shtadë Amón
nu Amón gúqui' shtadë
Josías.
11 Josías guc shtadë Je-
conías nu con ra bë́chi'.
Tiempë ni bia'a ra mënë lë'ë
ra israelitë ziquë prësi parë
Babilonia.
12 Despuësë de ni, Jeconías
guc shtadë Salatiel nu guc
Salatiel shtadë Zorobabel.
13 Zorobabel guc shtadë
Abiud. Hia na gubani Abiud
gúqui' shtadë Eliaquim nu
Eliaquim gúqui' shtadë Azor.
14 Azor guc shtadë Sadoc.
Hia iurë na gubani Sadoc
gúqui' shtadë Aquim. Aquim
guc shtadë Eliud.
15 Eliud guc shtadë Eleazar
nu Eleazar gúqui' shtadë
Matán. Matán guc shtadë
Jacob.
16 Jacob guc shtadë José,
tse'lë María. Hia lë́'i' guc
shni'a Jesús. Jesús nápi' stubi
lë, Cristo.
17 Manërë ni naescritë
ndë'ë chidá generación,
mënë naná shtadë guëlú
Jesús; gubani rai' entrë
Abraham hashtë David.
Nu zac naescritë ndë'ë lë
shtadë guëlú Jesús naná
guc stubi chidá generación
entrë David hashtë bia'a
ra mënë ra israelitë parë
Babilonia. Nu naescritë
ndë'ë lë shtë mënë naná
stubi chidá generación, ra
naguquëreldë dizdë tiempë
gua rai' Babilonia hashtë
gulë Jesucristo.

Bëdchini Jesús lu guë́'dchiliu
(Lc. 2.1-7)

18 Zndë'ë guc iurë gulë Jesucristo. María, shni'a
më nápi' comprumisi parë
guëtsë́'ai' con José. Antsë
de quë guëquëreldë rai' juntë,
hia lë'ë María bëdzéli' nua
shíni' por pudërë shtë Espíritu
Santo.
19 José, tse'lë María, na tubi
nguiu za'quë. Guc shtu'u
José niasá'ni' lë'ë María sin
quë adë niac bë́'adi'i ra mënë
parë adë guërú'udi'i shtu shtë
María.
20 Mientras quëhúni' llgabë
zni, tubi ianglë shtë Dios
bëlua'alú lu mbëca'ldë nu
repi ianglë:
—José, llëbní David, adë
rdzë́bëdi'il gúnël recibir
María cumë ziquë tsé'lël
purquë lë'ë shíni' zé'di' por
pudërë shtë Espíritu Santo.
21 Lë'ë María gápi' tubi
shíni' nu guërulë́ me'dë Jesús.
Zni guërulë́ me'dë purquë lë́'i'
gúni' salvar ra shmënë më de
grë duldë shtë rall.
22 Grë́të' ndë'ë guzac parë
gac cumplir lo quë naguni'i
Dadë Dios lu muzë nabi-
adi'dzë shti'dzë më guahietë;
bëquë́'ëi':
23 Lë'ë lliguëna'a gua shíni'
nu gápi' tubi me'dë
naguërulë́ Emanuel.
Lë ni runë cuntienë: Dios
con lë'ë hia'a.
24 Iurë lë'ë José gubani lu
mbëca'ldë, bë́'ni' tal cumë
guni'i ianglë lúhi'. Bë́'ni'
recibir María cumë ziquë
tsé'li'.
25 Perë adë guquëréldëdi'i
rai' ziquë tsé'li' hashtë iurë
lë'ë shini María bëdchini lu
guë́'dchiliu. Iurní bëdë'ë José
lë me'dë; bërulë́hi' Jesús.

2

Bidë guëná rëy mago lë'ë niñi

1 Iurë Jesús gulë guë'dchi
Belén, tubi guë'dchi shtë
Judea, lë'ë Herodes na rëy
naquëgnibë'a guëdubi lugar
ni. Iurní bëdchini ra rëy mago
hashtë ciudá Jerusalén. Ze'dë
rai' de nezë guia'a zitu.
2 Guna'bë di'dzë ra mënë
ni:
—¿Ca gulë rëy shtë ra
më israelitë? purquë nezë
guia'a guná na'a lu mbelëgui'i
shtë́hi'; por ni zë'pë na'a parë
guëdë'në na'a adorar lë́'i'.
3 Iurë lë'ë rëy Herodes bini
ra di'dzë ni, adë bëdzélëdi'i
pë gúnëll; adë gurëdchídi'i
ldú'ull. Nu grë́të' mënë shtë
Jerusalén guzac rall zni.
4 Iurní lë'ë rëy guna'bë grë
ra jëfë shtë ra bëshuzi nu
grë ra narlua'a lëy nabëquë'ë
Moisés entrë ra mënë is-
raelitë. Guna'bë di'dzë rëy:
—¿Ca galë Cristo?
5 Lë'ë rall bëquebi:
—Guëdchini Cristo Belén
shp3 Judea purquë zni
bëquë'ë tubi muzë shtë Dios
guahietë. Naescritë zndë'ë:
6 Lë́'ël Belén, guë'dchi shtë
Judá.
Nal tubi guë'dchi mitu'në
perë nídi'i stubi
guë'dchi más impor-
tantë quë lë́'ël entrë

ra guë'dchi shtë Judá
naná importantë.
De lḗ'ël guëdchini tubi më
ru'bë nagapë grḗtë'
shmëna.
7 Iurní lë'ë Herodes
guna'bë lë'ë rëy mago guitsë
guitsë. Nu guna'bë dí'dzëll
tubi tiempë namás ecsactë
guc bëlua'alú mbelëgui'i lu
rai'.
8 Iurní guni'i Herodes lu ra
mago tsa rai' Belén nu répill:
—Gulë tsagná ndë nu
gulë tsagna'bë di'dzë za'quë
za'quë shcuendë me'dë. Iurë
lë'ë të guëdzelë të me'dë,
iurní gulë bë'në visi na
purquë rac shtua'a tsaguëna
adorar lḗ'i'.
9 Gualú bini ra mago
shti'dzë rëy, iurní zia'a rai'.
Lë'ë mbelëgui'i naguná rai'
nezë guia'a, ziá'asë delantë
lu rai' hashtë por fin lë'ë
mbelëgui'i guzudchí lugar
catë nanú me'dë.
10 Iurë lë'ë mago guná
lu mbelëgui'i guzudchí, nalḗ
bëquitë ldu'u rai' con lëgrë
ru'bë la'ni ldu'u rai'.
11 Iurë guatḗ rai' la'ni
hiu'u, guná rai' lu me'dë nu
María, shni'a me'dë. Iurní
bëzullibi ra rëy; bë'në rai'
adorar lë'ë me'dë. Lueguë
bësha'lë rai' cajë nanua'a rai'
parë bëzëlaa'dchi rai' orë,
gushialë nu mirra.
12 Despuësë guni'i shca'ldë
rai' lu mbëca'ldë de quë
guëabrídi'i rai' lu rëy
Herodes. Bëabrí rai' ladzë rai'
perë hia por stubi nezë.

Zia'a shtadë Jesús parë Egipto

13 Despuësë de zëagzḗ ra
mago, tubi ianglë shtë Dios
bëlua'alú lu mbëca'ldë lu José
nu repi ianglë:
—Guashtḗ; gudëdchi
me'dë; gulë gua con shni'a
me'dë. Gulë gua nasesë
guë'dchi shtë Egipto të ndë
guëquëreldë të hashtë iurë
lë'ë na guënia'a guëabrí të
ladzë të purquë lë'ë rëy
Herodes tsatílill lë'ë me'dë
parë gati me'dë.
14 Iurní guashtḗ José;
bëru'unú rai' me'dë la'ni
gue'lë parë Egipto.
15 Nga'li guquëreldë rai'
hashtë iurë lë'ë rëy Herodes
guti. Zni guc cumplir lo
quë naguni'i Dios por di'dzë
nabëquë'ë muzë shtë më
guahietë. Gunḗ'i': “Hashtë
naciuni Egipto guna'ba
shinia”.

Herodes gunibë'a gati ra llguë'në

16 Iurë lë'ë Herodes bëdë'ë
cuendë de quë lë'ë ra mago
gulugué rall lë'ë rëy, iurní
nalḗ bëdchini llanë la'ni
ldú'ull. Nu gunibḗ'all gati grë
ra ngulë'në nanapë chupë
izë parë guetë naquëreldë
Belén, con ra me'dë nananú
guëdubi alrededurë lugar ni.
Zni bë'në rëy según tiempë
ecsactë naguni'i ra mago
bëlua'alú mbelëgui'i lu rai'.
17 Zni guc cumplir lo
quë naescritë por Jeremías,
muzë shtë Dios:
18 Bini tubi bë ru'bë; grḗtë'
ra na'a naquëreldë
regiuni Ramá, bi'ni rai'
nu guá ldu'u rai'.

Raquel rú'ni' por shíni' perë
adë nídi'i mudë parë
chu gunë consolar lë'ë
rai' purquë grétë' ra
me'dë gunitilú rai'.

19 Perë despuësë guti
Herodes, lë'ë ianglë shtë Dios
bëlua'alú lu mbëca'ldë lu José
catë quëreldë rai' Egipto nu
repi ianglë:

20 —Guashtë; gudëdchi
me'dë; gulë gua con shni'a
me'dë të guëabrí të naciuni
Israel stubi. Hia lë'ë mënë
naguc shtu'u quini lë'ë
me'dë, guti rall.

21 Iurní José guashtë.
Biá'ai' me'dë con shni'a
me'dë parë regiuni Israel.

22 Iurë José bini de quë
Arquelao quëgnibë'a Judea
shlugar shtádëll Herodes,
bëdzëbë José niáhi' ndë, perë
lu mbëca'ldë gua tubi visi de
quë guëgzéhi' regiuni shtë
Galilea.

23 Iurë bëdchini rai' nga'li,
iurní guquëreldë rai' guë'dchi
Nazaret. Zndë guzac parë
guc cumplir lo quë naguni'i
ra muzë shtë Dios guahietë:
"Guërulë më Nazareno".

3

Lo quë naguni'i Juan Baustista
(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 Tiempë dzë ni Juan
Bautista bëdchini Judea
hashtë tubi shlatë catë
adë quëréldëdi'i mënë.
Quëadi'dzë Juan diza'quë
shtë Dios;

2 guní'i':
—Gulë bë'në nadzë'ë mudë
nabani të purquë hia lë'ë
iurë bëga'a parë guënibë'a
Dios shmënë më.

3 Lë'ë Juan na el quë
naguni'i Isaías, muzë shtë
Dios. Bëquë'ëi' shti'dzë Dios
manërë rë':
Guini të tubi bë shtë tubi
mënë narni'i fuertë
lu tubi shlatë ru'bë:
"Gulë bë'në preparar
nezë shtënë Dadë.
Gulë bë'në preparar la'ni
ldu'u të ziquë nezë
ldi parë iurë guëdchini
Dadë. Gulë gubani
tubi vidë za'quë."

4 Lari shtë Juan nactsá'uhin
con guitsë ladi camellë.
Hia cinturón shténi' na
tubi gui'di, nu dau shténi'
guc shanchi nu dchini shtë
mbee'zë lachi.

5 Iurní glli glli rdchini ra
mënë shtë ciudá Jerusalén
con ra mënë shtë guë'dchi
shtë Judea con ra naquëreldë
lugar guëlladchi Jordán; rd-
chini rall parë guëquë diaguë
rall shti'dzë Juan.

6 Iurë lë'ë ra mënë rshubë
duldë rall duldë shtë rall lu
Dios, Juan bëchu'bë nisë lë'ë
rall la'ni guëë'gu Jordán.

7 Perë iurë guná Juan can-
tidá mënë religiusë fariseo
nu saduceo, bëdchini rall
parë chubë nisë rall; guni'i
Juan lu rall:
—Llëbní mbe'ldë, ¿chull
bëtsëbë lë'ë të? ¿Pëzielú
dani'i rllu'në të parë
guëca'chilú të lu cashtigu
dushë nanapë quë guëdchini?

8 Gulë bë'në obrë za'quë
parë guëná mënë de quë guc

cambi mudë nabani të, de
que bëabrí ldu'u të con Dios.
9 Nu adë rní'idi'i të la'ni
ldu'u të gunë më perdunë lë'ë
të sulë purquë na të llëbní
Abraham. Rnia'a lu të si talë
adë gúnëdi'i më recibir lë'ë të,
napë më pudërë parë gunë
më llëbní Abraham de guë'ë
rë'.
10 Gunë më cashtigu
ra mënë mal ziquë lë'ë
guiubëaguë hia na listë parë
guëchuguin hiaguë. Grétë' ra
hiaguë nadë rné'edi'i nashi
za'quë, chuguin nu tsequin
lu gui'i.
11 Guldía, na rchu'bë nisa
lë'ë të con nisë parë guëlua'a
de quë bë'në nadzë'ë të
mudë nanabani të, perë el
quë naze'dë despuësë de
na, më ni guëzunéhi' ldu'u
të nu guëne'e më Espíritu
Santo parë cuezënúhi' lë'ë
të. Guëshe'ldë më Espíritu
Santo ziquë be'lë të parë gac
të limpi. Më ni napë más
pudërë quë na; adë rúnëdi'i
tucara ni siquierë guahia
rachi shtënë më.
12 Gunë më separar ra
mënë mal entrë mënë za'quë.
Hia lë'ë më napreparadë
con palë guia'a më të parë
guëzuné më trigu të parë
guëru'u gui'lli tubi cu'. Hia
trigu tsutsa'u la'ni catë
riutsá'uhin perë grétë' gui'lli
tsequi lu gui'i. Lë'ë gui'i
nunquë adë rëáldëdi'in.

Bëriubë nisë Jesús
(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

13 Iurní Jesús bëdchini de
Galilea hashtë rua' guëë'gu
Jordán catë nanú Juan të
parë guëchu'bë nisë Juan lë'ë
më.
14 Primërë adë nédi'i Juan;
répi' lu Jesús:
—Runë tucara chubë nisa
por lé'ël perë lé'ël ze'dë lua.
15 Perë Jesús guni'i:
—Bëne'e sí iurne' purquë
zni gac të parë guëdé'na'a
cumplir grë cusë za'quë
naquëgnibë'a Dios.
Iurní lë'ë Juan guné
16 nu bëchu'bë nísi' lë'ë
Jesús. Iurë Jesús gualú
bëriubë nísi', lueguë bërú'ui'
la'ni nisë; lueguë lueguë
bëlla'lë lu gube'e hashtë
guná më lugar catë quëbezë
Dios nu guná Jesús lu
Espíritu Santo shtë Dios;
bëdchíni' ziquë tubi palumë.
Gulezënúhi' lë'ë Jesús.
17 Iurní bini më tubi bë,
tubi voz nabëru'u lu gube'e
naguni'i:
—Ndë'ë lë'ë shinia. Nalé
rac shtua'a lé'i'. Nalé rquitë
ldua'a rnahia lúhi'.

4

Niasigué Satanás lë'ë
Jesús
(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

1 Lueguë lë'ë Espíritu Santo
guanú lë'ë Jesús lu tubi lumë
shlatë catë nídi'i mënë të
guëtë'dë mëdzabë prëbë ni-
hunë më cuntrë voluntá shtë
Dios.
2 Guquëreldë më nga'li sin
adë gudáudi'i më durantë
cuarenta dzë nu cuarenta
gue'lë. Despuësë bëdchini
galërldia'në ldu'u më.
3 Bëdchini naná rsiguë;
guabí'guëll lu më. Guní'ill:

—Si talë de verdá nal shini Dios, gunibë'a guë'ë rë' parë guëaquin guetështildi gaul.

4 Perë Jesús bëquebi:

—Sagradas Escrituras rni'i: “Lëdë niá'asëdi'i guetështildi guëbani nguiu sino por grë di'dzë narni'i Dios”.

5 Iurní lë'ë mëdzabë bia'a lë'ë më ciudá Jerusalén. Güe'pinull lë'ë më guëc iádu'u tubi partë más guia'a.

6 Iurní répill:

—Si talë gualdí rní'il nal shini Dios, bëru'ldë lḗ'ël hashtë lu guiu'u purquë Sagradas Escrituras rni'i:

Dios guënibë'a lë'ë ra ianglë
    të parë gapë rai' lḗ'ël
    nu guëldisë rai' lḗ'ël
    con guia'a rai' të
    parë ni tubi guë'ë
    gunënḗdi'i guëa'l.

7 Jesús bëquebi:

—Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: “Adë rtḗ'dëdi'il prëbë Dios, Shtadë të. Adë rúnëdi'il obligar lḗ'i'.”

8 Nu lë'ë mëdzabë bia'a Jesús lu tubi dani ru'bë, nu bëlua'a mëdzabë grë ra naciuni con lujë shtë rahin ziquë grë cusë za'quë nananú lu guḗ'dchiliu;

9 guní'ill lu Jesús:

—Na guënehia grḗtë' ndë'ë cá'al si talë guëzullíbil lua, gúnël adorar na.

10 Iurní Jesús repi:

—Guabsú lua, Satanás, purquë Sagradas Escrituras rni'i: “Sulë Dios Shtadë të gúnël adorar. Sulë lë'ë më guëzu'bë diáguël shtí'dzi'.”

11 Iurní mëdzabë bësa'në Jesús. Lueguë bëdchini ra ianglë. Bë'në rai' sirvë lu Jesús.

Jesús guzublú guëluá'ai' ra mënë shtë Galilea
(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

12 Iurë Jesús bini de quë Juan nanú lachigui'bë, iurní zia'a më parë regiuni shtë Galilea.

13 Perë adë bëá'nëdi'i më Nazaret sino quë guagla'guë më guquëreldë më Capernaum, tubi guë'dchi naquḗ guëlladchi rua' nisë ru'bë por nezë shtë regiuni Zabulón nu Neftalí.

14 Zndë guzac parë guc cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë më guahietë; lḗhi' Isaías. Naescritë zndë'ë:

15 Guë'dchi Zabulón nu
    Neftalí, nezë naquḗ
    rua' nisë ru'bë ladë
    cu' guia'a shtë guëë'gu
    Jordán,
partë más zitu shtë Galilea
    catë quëreldë ra nadë
    nádi'i më israelitë.

16 Ra mënë narëta' ndë,
    guquëreldë rall lu
    nacahi perë guná rall
    tubi llni ru'bë.
Ra mënë naquëreldë regiuni
    catë nanú shcaa'l shtë
    galguti, nga'li bianí
    tubi llni ru'bë guná
    rall.

17 Dizdë iurní Jesús guzublú bë'në më predicar diza'quë nu guni'i më:

—Gulë bë'në nadzë'ë mudë nabani të purquë hia bëga'a iurë parë guënibë'a Dios lë'ë të.

Jesús guna'bë tapë nguiu, gac rai' shmënë më
(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

18 Jesús ziagla'guë më nezë rua' nisë ru'bë shtë Galilea. Guná më chupë nguiu nare̋ nga'li, tubi na Simón nu lë zac Pedro. Stubi nguiu lë Andrés, bëchi Pedro. Na rai' pescadurë. Quëgldaguë rai' guë'shu la'ni nisë.
19 Iurní Jesús repi:
—Gulë gude'e naldë na të guna lë'ë të pescadurë shtë ra nguiu; gue'dënú të mënë lua.
20 Mizmë iurní bësa'në rai' guë'shu nu guanaldë rai' lë'ë më.
21 Zia'a Jesús más delantë; guná më lu chupë bëchi ra më narëta', Jacobo nu Juan, shini Zebedeo. Nanú rai' la'ni barcu. Zúbëga'a rai' con shtadë rai'. Quëhunë rai' rumiendë guë'shu. Guna'bë Jesús lë'ë rai'.
22 Mizmë iurní bësëá'nëga rai' barcu con shtadë rai'. Guanaldë rai' lë'ë Jesús.

Jesús bëlua'a zihani mënë
(Lc. 6.17-19)

23 Jesús ziagla'guë më guëdubi Galilea. Quëglua'a më ra mënë la'ni iádu'u shtë rall cadë guë'dchi catë bëdchini më. Quëadi'dzë më diza'quë shtë Dios lla tsute̋ mënë lugar catë rnibë'a Dios. Nu runë më rumëdi gre̋të' clasë galguidzë nanapë ra mënë. Bënëac më ra narac llu'u.
24 Bërë'tsë di'dzë naquëhunë Jesús hashtë guëdubi regiuni shtë Siria. Bëdchininú ra mënë gre̋të' naquëzac zi lu galguidzë nu ra naquëhunë sufrir dulurë nu grë nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall nu gre̋të' ra narati zini ra, nu ra narac galguidzë llunguë. Jesús bënëac ra mënë ni.
25 Nale̋ zihani mënë guanaldë rall lë'ë më, mënë shtë Galilea nu guë'dchi shtë Decápolis nu Jerusalén. Lë'ë quë lë'ë zihani mënë shtë regiuni Judea nu ra naquëreldë stubi tëchi guëë'gu Jordán, guanaldë rall lë'ë Jesús.

5

Libanë shtë Jesús
(Lc. 6.20-23)

1 Iurë Jesús guná lu ra mënë zihani, güe'pi më lu lumë shtë dani. Guzubë më nga'li. Iurní shini gusë'dë më bëdëá rai' rdondë rai' catë zúbëga'a më.
2 Jesús guzublú caglua'a më zndë'ë:
3 —Dichusë ra mënë narac bë'a nanú nicidá gac rall limpi la'ni ldu'u rall, pues tsute̋ rai' catë rnibë'a Dios.
4 'Dichusë ra mënë naru'në por duldë shtënë rall, pues Dios gunë consolar lë'ë mënë ni.
5 'Dichusë ra mënë nadu'u. Pues grë ra mënë ni gunë rall recibir gue̋'dchiliu catë guëdë'ë Dios ca'a rall, guëquëreldë rall.
6 'Dichusë na ra mënë narac shtu'u parë gac rall limpi delantë lu më; hia rëdchí ldu'u rall por lë'ë më.
7 'Dichusë ra mënë narga'a ldu'u sa' rall; pues zni rga'a ldu'u më lë'ë rall.

8 'Dichusë ra mënë nalimpi
ldu'i; mënë ni guëná rall lu
Dios.
9 'Dichusë ra mënë nargutḗ
en paz parë ra mënë; pues
Dios gulḗ më ra mënë ni shini
Dios.
10 'Dichusë ra mënë narzac
zi purquë quëhunë rall
cumplir shti'dzë Dios; pues
tsutḗ rall catë rnibë'a më.
11 'Dichusë na të iurë lë'ë
ra mënë rni'i guidzë lë'ë të
nu iurë rzunaldë mënë lë'ë të
nu iurë lë'ë mënë guëni'i bishi
cuntrë lë'ë të purquë na të
shmëna.
12 Mizmë manërë shtadë
guëlú të guzunaldë rall muzë
shtë Dios naguquëreldë más
guahietë quë lë'ë të. Gulë
bëquitë ldu'u të nu tsu lëgrë
ldu'u të purquë gunë të
recibir tubi premi ru'bë lu
gube'e.

Na të ziquë zedë nu llni
(Mr. 9.50; Lc. 14.34-35)

13 'Lë'ë të na të ziquë
zedë entrë ra mënë shtë
guḗ'dchiliu rë' të parë adë
rshínidi'iru'u mënë. Si talë
zedë guëdchíguëdi'i, ¿lla gunë
nguiu të guëabrí sabor shtë
zedë? Hia adë rlluí'idi'in sino
parë quë guëzebin nu parë
guëlú mënë guëquin.
14 'Lë'ë të na të ziquë
llni parë mënë narëta' lu
guḗ'dchiliu. Tubi ciudá
nazúbëga'a guëc tubi dani,
adë gáquëdi'i guëca'chiluhin.
Adë rca'chi ldú'udi'il lu mënë
llni nanápël.
15 Adë gáquëdi'i subë llni
la'ni tubi tëpë; más bien zu-
bin guia'a të parë guëzianí
të guëná mënë nananú la'ni
hiu'u.
16 Zni zac lë'ë të, gulë bë'në
ziquë llni narabtsë'ë delantë
lu ra mënë të parë guëná
mënë cusë za'quë nacani-
hunë të; iurní ra mënë gunë
rall alabar Shtadë të, më
naquëbezë gube'e.

Bëlua'a Jesús shcuendë lëy

17 'Adë rúnëdi'i të ll-
gabë zelda lu guḗ'dchiliu
parë guëdë'a fin lëy shtë
Moisés, nilë parë guëdë'a
fin enseñansë shtë ra muzë
nabiadi'dzë shti'dzë Dios
guahietë. Adë zéldëdia'a
parë guëdḗ'ëhia fin sino parë
guëluá'ahia pë runë cuntienë
shti'dzë rai'.
18 Purquë guldía rnia'a lu
të, mientras nanú gube'e nu
guḗ'dchiliu, ni tubi partë shtë
lëy, ni tubi puntë shtë letrë
ni partë mitu'në shtë lëy, adë
gunë fáltëdi'in. Grḗtë' napë
quë gac cumplirin.
19 Por ni grḗtë' nadë
rúnëdi'i casë cualquier
mandamientë shtë lëy,
aunquë más mitu'në partë
shtë mandamientë, nu
rluá'all ra mënë lu mizmë
zni, pues runë tucarë
gáquëll më nalasáquëdi'i catë
rnibë'a Dios. Perë grḗtë'
el quë narzu'bë diaguë
nu quëgluá'all gunë mënë
cumplir grë puntë shtë lëy,
ni runë tucarë gáquëll más
më lasac lugar catë rnibë'a
Dios.
20 Na rnia'a lu të, si talë adë
nádi'i conductë shtënë të más
naza'quë quë conductë shtë
ra mënë religiusë fariseo nu

ra mësë shtë lëy, jamás adë
tsutẽdi'i të catë rnibë'a Dios.

Caglua'a më lla na llanë
(Lc. 12.57-59)

21 'Lë'ë të bini të ra shtadë
guëlú hia'a guni'i rai': "Adë
quínidi'il mënë; cualquier
narguini sáhi' pues napë që
gac juzgar mënë ni".
22 Perë na rnia'a lu të,
grẽtë' el që naná rldë lu
sáhi', nápëll culpë lu nagunë
juzguë. El që narushtiá lu
sáhi', napë që gac juzgar
mënë ni lu Junta Suprema.
El që narni'i lu sáhi': shënë,
nanú peligrë tsall lu gui'i shtë
gabildi.
23 'Zni si talë lẽ'ël rac
shtú'ul guëdẽ'ël ofrendë lu
bëcu'guë nu nga'li rëagná
ldú'ul de që bëldënul sa'l,
24 bësëa'në ofrendë shtẽnël
cu' bëcu'guë; iurní guagná
bẽchil të parë tsu en paz con
lẽ'ëll; iurní sí, zac guëabril
lu bëcu'guë të parë guëdẽ'ël
ofrendë lu Dios.
25 Si talë chu guëdchi'bë
demandë cuntrë lẽ'ël, iurë
zianul mënë ni nezë, gulë gac
të de acuerdë lueguë të parë
adë gúnëdi'i mënë intriegu
lẽ'ël lu juësi, purquë iurní
juësi gúnëll intriegu lẽ'ël lu ra
soliar të parë guëldaguë rall
lẽ'ël lachigui'bë.
26 Guldía rnia'a, nga'li
guërú'udi'il hashtë quíllil
lúltimë centavë nanazé'bil.

Jesús bëlua'a shcuendë
duldë adulteri

27 'Lë'ë të bini të lo që
naguni'i mënë antsë: "Adë
rquënúdi'il tse'lë mënë".
28 Perë na rnia'a lu të,
cualquier lo që naná rzebi
ldu'u ra na'a más që tsé'lëll,
hia bë'në mënë ni duldë adul-
teri la'ni ldú'ull.
29 Si talë slul ladë ldi
napë culpë quëhúnël duldë,
gulú slul të parë guërú'ldëlin
zitu. Más mejurë guëniti tubi
slul no sea që tsal guëdubi
cuerpë shtẽnël la'ni gabildi.
30 Si tubi guiá'al ladë ldi
napë culpë quëhúnël duldë,
bëchuguë guiá'al, bëru'ldin
zitu; mejurë guënítil tubi
partë shtë cuerpë, lëdë
guëdúbidi'i cuerpë shtẽnël
tsal la'ni gabildi.

Jesús bëlua'a schcuendë di-
vurci
(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12;
Lc. 16.18)

31 'Nu zac guni'i ra mënë
guahietë: "Grẽtë' el që
narlẽ tse'lë, napë që guëdë'ë
nguiu tubi cartë shtë divurci
ca'a tsé'li'".
32 Perë na rnia'a lu të,
si talë gunë nguiu divorciar
tsé'li' por tubi cusë de nadë,
quësínill lë'ë tsé'lëll lu duldë
adulteri. Grë ra naca'a na'a
divorciadë pues hia bë'nëll
duldë adulteri. Por tubsë
motivë tsu divurci, si talë
bëdzelënull stubi nguiu.

Jesús bëlua'a shcuendë ra
jurë

33 'Nu zac bini të de që
guni'i ra shtadë guëlú hia'a:
"Jamás adë guësá'nëdi'i të
gunë të cumplir lo që
narunë jurar delantë lu Dadë
Dios".
34 Perë na rnia'a lu të, adë
rúnëdi'i të jurar por ni tubi

rsunë; adë rúnëdi'i të jurar
por lo që nananú gube'e
purquë gube'e na trunë shtë
Dios.
35 Adë rúnëdi'i të jurar por
gue̋'dchiliu purquë nahin
catë zu guëa' më; ni adë
rúnëdi'i të jurar por Jerusalén
purquë ni na tubi ciudá ru'bë
shtë rëy narnibë'a más.
36 Adë rúnëdi'i të jurar
por lo que nananú gue̋quël
purquë adë gáquëdi'i gúnël
gan gac tubi guitsë gue̋quël
naquichi u nagasë, ni tubi
guítsë'në.
37 Nadë más gulë guni'i:
"Aha'" u "Aquëdi'i" purquë lo
que nardchi'bë guëc di'dzë ni
ze'dë de mëdzabë Satanás.

Si talë chu cube̋ tubi ladë
lul bëdë'ë stubi ladë
(Lc. 6.29-30)

38 'Lë'ë të bini të de que
guni'i mënë guahietë: "Gulú
slu sa'l, el que nagulú slul, nu
gulú lai' sa'l, el que nagulú
lai'l".
39 Perë na rnia'a, adë
rzutípëdi'il lu ra hiumbrë
mal; al contrari si talë chu
cube̋ tubi ladë lul, bëdë'ë
stubi ladë.
40 Si talë chu quëgdchi'bë
demandë u rac shtú'ull
guëdchisull manguë shte̋nël,
bëdë'ë manguë shte̋nël con
shabë guítsël të gua'a mënë
ni.
41 Si talë chu gunë obli-
gar le̋'ël guá'al tubi bultë
tubi kilómetro, bia'ain chupë
kilómetro.
42 Cualquier tubi naquëgna'bë
tubi prështë, bëdë'ëin nu adë
rdchigre̋di'il nezë te̋chil sino
bëdë'ë lo que narac shtu'u
mënë.

Gulë gac shtu'u ra ene-
migu shtënë të
(Lc. 6.27-28, 32-36)

43 'Nu zac bini të lo que
naguni'i mënë antsë: "Gac
shtú'ul amigu shte̋nël perë
guëná túshël lu ra enemigu
shte̋nël".
44 Perë na rnia'a, gulë gac
shtu'u ra enemigu shtënë të.
Gulë guna'bë lu Dios parë grë
ra narzunaldë lë'ë të.
45 Si talë quëhunë të
cumplir grë ra cusë rë', gac të
shini Dios nacabezë gube'e.
Lë'ë më rshe'ldë më llni
ngubidzë parë gre̋të' mënë,
parë mënë mal nu mënë
za'que. Lë'ë më ldaguë më
guiu parë ra mënë naná
tubldí shcuéndi' nu parë
ra mënë nanádi'i tubldí
shcuéndi' lu Dios.
46 Si talë lë'ë të nadë más
rac shtu'u të ra narac shtu'u
le̋'ël ¿pëllë premi gápël?
purquë grë ra narunë cubrë
impuestë rac shtu'u rall sa'
rall.
47 Si talë nadë más runë
të saludar con cariñi ra
mënë bëchi sa' të ¿pë bien
canihúnël? Pues ra naná
guëne̋di'i Dios runë rall
saludar sa' rall.
48 Gulë bë'në cumplir con
grë mënë; gulë gac të ziquë
Shtadë të naquëbezë gube'e;
ni tubi faltë nápëdi'i më.

6

Ra obrë za'que

1 'Adë rluá'adi'i të obrë
za'que delantë lu ra mënë
nadë más parë guëná mënë

lu të purquë si talë runë
të zni, Shtadë të naquëbezë
gube'e adë guëné'edi'i më
premi ca'a të.
2 Por ni lë'ë të iurë rdë'ë
të gu'në ca'a nabënápëdi'i,
adë rú'ldëdi'il damburë parë
guëná mënë; adë gúnëdi'il
ziquë mënë falsë, ziquë runë
ra mënë naná ziquë guetë
nadchi'bë lu dchi'li. La'ni
ra iádu'u shtënë rall nu nezë
rdë'ë rall gu'në të parë rna
ra mënë, parë guëni'i za'quë
ra mënë de lë'ë rall. Perë
guldía rnia'a lu të, hia napë
rall labansë shtë mënë naná
lúniquë premi nagunë rall
recibir.
3-4 Perë iurë lë'ë të guëdë'ë
të gu'në ca'a nabënápëdi'i,
gulë bë'nin manërë naga'chi.
Hia lë'ë Shtádël naquëbezë
gube'e, rna më grë lo quë
naquëhúnël naga'chi. Lë'ë
më guëne'e më tubi premi
cá'al.

Jesús bëlua'a lla guadi'dzënú mënë Dios
(Lc. 11.2-4)

5 'Iurë lë'ë të gunë të
orar, adë rúnëdi'i të ziquë
runë ra mënë naná falsë.
Rquitë ldu'u rall gunë rall
orar të guëná mënë lu rall;
rzuldí rall la'ni iádu'u nu
rzu rall shquini shtë nezë
të parë guëná ra mënë lo
quë naquëhunë rall. Guldía
rnia'a lu të, hia napë rall
lúniquë premi nagunë rall
recibir.
6 Perë iurë lë'ë të gunë të
orar, gulë guëu' la'ni hiu'u
cuartë shtë të. Bësë'au rua'
hiu'u; iurní bë'në orar; guni'i
lu Dadë Dios naquëbezë
gube'e, sulë lë'ë më con lḗ'ël.
Rac bë'a më lo quë nanú
la'ni ldú'ul; iurní Shtádël
naquëbezë gube'e guëne'e
më lo quë naquëgná'bël.
7 'Iurë gúnël orar, adë
rúnëdi'i të oraciuni zihani
vueltë ziquë runë ra mënë
nanádi'i më israelitë. Runë
rall llgabë guini Dios di'dzë
shtë rall por ruadi'dzë rall
zihani di'dzë.
8 Adë rúnëdi'i të zni ziquë
lë'ë rall purquë lë'ë Dadë hia
rac bë'a më grë lo quë nar-
qui'ni të antsë guëna'bë të
lúhi'.
9 Por ni rnia'a lu të, gulë
bë'në orar lu më zndë'ë:
Dios, nal Shtadë na'a
naquëbezë gube'e.
Rac shtu'u na'a gunë grë
mënë alabar lḗ'ël de
verdá.
10 Rac shtu'u na'a guënibḗ'al
grë mënë, sullibi rall
lul.
Ziquë quëhunë ra ian-
glë cumplir voluntá
shtḗnël lu gube'e, rac
shtu'u na'a grë mënë
narëta' lu guḗ'dchiliu,
gunë rall cumplir lo
quë narac shtú'ul.
11 Bëne'e nagáu na'a dzë con
dzë.
12 Bë'në perdunë duldë shtë
na'a; zni lë'ë na'a
rdë'në na'a perdunë
duldë narunë ra mënë
cuntrë lë'ë na'a.
13 Adë rdḗ'ëdi'il permisi
guëtë'dë mëdzabë
prëbë lë'ë na'a të
ldáguëdi'i na'a lu
duldë.

[Purquë lë̋'ël rnibë̋'al gube'e
nu lë̋'ël nápël grë
derechë nu llëru'bë na
pudërë shtë̋nël.
Nápëdi'il fin. Amén.]

14 'Si talë lë'ë të gunë të per-
dunë ra mal nabë'në mënë
cuntrë lë'ë të, zni zac Dadë
naquëbezë gube'e gunë më
perdunë lë'ë të.

15 Perë si talë adë në̋di'i
të gunë të perdunë sa' të
duldë narúnëll cuntrë lë'ë të,
tampuquë Dadë naquëbezë
gube'e gúnëdi'i më perdunë
duldë shtë të.

*Jesús bëlua'a lla gunë
mënë ayunë*

16 'Iurë lë'ë të gunë të
ayunë, adë rëá'nëdi'i të tristë
cumë ziquë runë ra mënë
naná falsë purquë lë'ë rall
rzu rall tristë; runë rall seri
no más parë guëná ra mënë
de quë quëhunë rall ayunë.
Guldía rnia'a lu të, hia napë
rall grë lo quë nagunë rall
recibir ziquë premi.

17 Perë lë'ë të iurë gunë të
ayunë, gulë tsu nalëgrë; gulë
bëzunë̋ lë'ë të bien bien

18 të parë iurë guëná mënë
lul, adë guëdë̋'ëdi'i mënë
cuendë de quë lë̋'ël quëhúnël
ayunë. Nadë más sulë lë'ë
Dadë Dios naquëbezë gube'e,
më ni rna lo quë naquëhúnël.
Lë'ë më napë më cuendë nu
gunë më honrar lë̋'ël.

*Galricu lu gube'e
(Lc. 12.33-34)*

19 'Adë rúnëdi'i të muntuni
zihani cusë lu guë̋'dchiliu
catë lë'ë ra mbichuguë rzalú
ma grë̋të' ra cusë, catë rna'zi
tën gui'bë nu rllinin; nu ri-
utë̋ nguba'në parë rbaa'nëll
ra cusë.

20 Más bien gulë bë'në
muntuni tesurë lu gube'e
catë adë nídi'i ra mbichuguë
nu adë guëzalúdi'i mahin,
catë adë rná'zidi'i tën gui'bë.
Ra nguba'në adë riutë̋di'i rall
nga'li parë cuanë rall.

21 Catë nacuetsa'u tesurë
shtë̋nël, ndë rac shtú'ul
guëbánil.

*Slu hia'a na ziquë lámpara
(Lc. 11.34-36)*

22 'Si talë rdë̋'ël sí parë
guënibë'a Dios lë̋'ël, na ziquë
slul naná bien nu guëdubi
cuerpë shtë̋nël quëbezënú
llni

23 perë si talë adë në̋di'il
tsasël shti'dzë Dios, blac
llëru'bë na nacahi la'ni ldú'ul.
Nahin ziquë slul naná mal;
guëdubi cuerpë quëbezin
nacahi.

*Dios nu lë'ë ra cusë shtë
guë̋'dchiliu
(Lc. 16.13)*

24 'Adë gáquëdi'i gunë mënë
sirvë lu chupë lamë, purquë
tubi lamë adë rac shtú'udi'i
mënë lë̋'ëll; stubi lamë rac
shtú'ull. Quëhúnëll rëspëti
tubi lamë perë hia stubi lamë
quëhúnëll desprëci. Tubsë
lamë nápël. Si talë Dios na
lamë shtë̋nël, iurní gúnël lo
quë narac shtu'u më; perë si
talë dumí na lamë shtë̋nël,
iurní Dios adë nádi'i' shlámël.

*Quëhapë Dios ra shíni'
(Lc. 12.22-31)*

25 'Rnia'a lu të iurne', adë
rquëdí'nidi'i ldu'u të por lo

quë nagáu të u por lo quë
nagú të parë guëbani të, ni
por shabë të parë nagacu të.
Más lasac vidë quë dau; lë'ë
shcuerpë të más lasac quë
shabë të.
26 Gulë guná lu ra ma'ñi
naná riasë, adë rcabnídi'i ma,
nilë adë rcá'adi'i ma cusechë
parë cuetsá'uhin, perë sin
adë guëtë́'dëdi'i, Dadë shtë të
naquëbezë gube'e quëgne'e
më grë́të' nagáu të. Más lasac
të quë ra ma'ñi.
27 ¿Chu de lë'ë të por tantë
rquëdi'ni ldú'ul, guëbánil tubi
dzë más?
28 '¿Pëzielú rquëdi'ni ldu'u
të por shabë të? Gulë guná,
lla riaru'bë guë'ë lachi.
29 Adë rúnëdi'i guë'ë dchi'ni
perë rnia'a lu të, rëy Sa-
lomón con guëdubi galëlujë
shtë́ni', adë guzú zá'quëdi'i'
cumë ziquë ra guë'ë.
30 Chulë rlua'a guë'ë lachi
nedzë́, quëhunë Dios; perë
glli guëbidchi guë'ë nu tse-
quin lu gui'i. ¿Pë adë gápëdi'i
më lë'ë të? lë'ë të naná rialdí
ldu'i du'pë.
31 Por ni rnia'a lu të,
adë rquëdí'nidi'i ldu'u të nu
adë rní'idi'i të: "¿Pë cha
guëdáuha'a?" u "¿Pë cha
guëdí hia'a?" u "¿Ca guëru'u
shába'a?"
32 Pues grë mënë nanadë
guënë́di'i Dios, zianaldë rall
tëchi ra cusë ni. Perë lë'ë
të napë të tubi Shtadë të
naquëbezë gube'e; rac bë'a
më grë lo quë narquí'nil.
33 Primërë gulë guanaldë
tëchi nezë catë rnibë'a Dios
ziquë rëy. Gulë bë'në
cumplir lo quë narac shtu'u
më, iurní gunë të recibir
grë cusë narqui'ni të parë
guëbani të.
34 ¿Pëzielú rquëdi'ni ldú'ul
nedzë́ por ra cusë naze'dë
glli? Nanú sufsientë prob-
lemë parë nedzë́.

7

Adë rúnëdi'il juzguë sa'l
(Lc. 6.37-38, 41-42)

1 'Adë rúnëdi'i të juzguë sa'
të, purquë gunë më juzguë
lë'ë të mizmë manërë ziquë
quëhunë të juzguë sa' të.
2 Gunë më juzguë lë'ë të
mizmë manërë narunë të.
Mizmë varë naguishi të con
sa' të, mizmë varë ni quishi
Dadë Dios con lë'ë të.
3 ¿Pëzielú rnal lu gui'lli
nananú la'ni slu sa'l perë adë
rnádi'il la'ni slul nanú tubi
trunquë ru'bë?
4 ¿Lla gúnël guëní'il lu
sa'l? "Bëne'e sí guëgúa gui'lli
nananú slul" perë nanú tubi
trunquë la'ni slul.
5 Na të falsë; gulú trunquë
nananú la'ni slul; iurní sí,
guënal bien parë cul gui'lli
nananú la'ni slu sa'l.
6 Nanú mënë ziquë mbecu
dushë narahuë'. Adë
rúnëdi'i rall rëspëti cusë
santu shtë Dios. Na rall ziquë
guchi narlú guëc tubi perla
nu rëabrí ma të re'dë ca'në
ma lul. Adë ruadí'dzëdi'i të
di'dzë santu lu nanë́di'i tsasë́
verdá shtë Dios.

Gulë guna'bë; gulë
bësëdchi rua' puertë
(Lc. 11.9-13; 6.31)

7 'Gulë guna'bë lu Dios grẽtë' lo quë narac shtu'u të.
Lë'ë më guëne'e mëhin. Gulë
quilin të parë guëdzelë tëhin.
Gulë bësëdchi rua' puertë të
parë guëlla'lin.
8 Grë mënë natsagla'guë
guëna'bë lu Dios, gúnëll
recibirin; grë mënë narguili
cusë shtë Dios, guëdzelin. El
quë naná ziquë tubi nguiu
narna'bë fuertë rua' nezë,
guëlla'lë puertë parë lẽ'ëll.
9 '¿Chu tubi de lë'ë të si talë
guëna'bë shínil guetështildi
gáuhi'; ni mudë guëdẽ'ël tubi
guë'ë gáuhi'?
10 ¿Ni mudë guëdẽ'ël tubi
mbe'ldë iurë shínil rná'bëll
mbeldë gáuhi'?
11 Si talë lë'ë të na të mal,
nu rac bë'a të guëdë'ë të cusë
za'quë lo quë narna'bë shini
të, más segurë Shtadë të
naquëbezë gube'e, guëne'e
më cusë za'quë lo quë
narna'bë të lu më.
12 Manërë lo quë narac
shtú'ul gunë mënë tratë
lẽ'ël, mizmë manërë ni gulë
bë'në tratë sa'l. Zni si talë
quëhúnël cumplir rëglë ni,
canihúnël cumplir lëy nu lo
quë nabëquë'ë muzë shtë
Dios guahietë.

Rua' puertë nanáde'e
(Lc. 13.24)

13 'Gulë tsutẽ nezë rua'
puertë nu nezë ca nade'e
purquë rua' puertë nu nezë
narniti mënë, nalẽ shlaguin
nu napin zihani lugar. Can-
tidá mënë riutẽ rall nga'li.
14 Perë puertë nu rua'
nezë nade'e catë napë mënë
vidë sin fin, tubldí nahin
nu trabaju riutẽ mënë nga'li.
Du'psë mënë riutẽ lu nezë ni.

Nashi naquẽ lu hiaguë
rlua'ain pë hiaguin
(Lc. 6.43-44)

15 'Gulë gupë cuidadë con
ra mësë falsë naná rni'i
ruadi'dzë rall shti'dzë Dios.
Ze'dë rall; por fuërë rlua'a
rall ziquë lli'li perë dentrë
la'ni ldu'u rall na rall ziquë
ma dushë.
16 Lë'ë të gac bë'a të u gun-
guë bë'a të chu na rall por
lo quë narunë rall. Pues adë
rldáguëdi'i të uvë lu ra hi-
aguë guitsë. Tampuquë nídi'i
mudë guëldaguë të bëlda'u lu
hiaguë guitsëbé.
17 Zni nahin, grẽtë' hiaguë
za'quë rne'e nashi za'quë
perë hiaguë mal rne'e nashi
mal.
18 Lë'ë hiaguë za'quë adë
gáquëdi'i gudë'ëin nashi mal.
Ni tampuquë tubi hiaguë
mal gáquëdi'i guëdë'ëin nashi
za'quë.
19 Grẽtë' hiaguë nadë
rdẽ'ëdi'i nashi za'quë,
chuguin nu tsequin lu gui'i.
20 Zni gac bë'a të mënë
za'quë nu mënë mal por lo
quë narunë rall.

Lëdë grẽdi'i mënë tsutẽ rall
catë rnibë'a Dios
(Lc. 13.25-27)

21 'Lëdë grẽdi'i narni'i lua:
“Dadë, Dadë”, tsutẽ rall catë
rnibë'a Dios sino nadë más el
quë narunë cumplir voluntá
shtë Dadë naquëbezë gube'e,
ni sí quëgnibë'a më lẽ'ëll.

22 Iurë lë'ë iurë guëga'a,
dzë ni cantidá mënë guëni'i
rall lua: “Dadë, lë'ë na'a
biadi'dzë na'a shtí'dzël nu
por lël gulú na'a mëdzabë
nananú la'ni ldu'u mënë.
Bëdë'në na'a zihani milagrë
iurë guni'i na'a lël.”
23 Perë iurní guënia'a
lu mënë ni: “Jamás adë
guënédia'a lë'ë të. Gulë
guabsú lua purquë na të
mënë mal.”

Comparaciuni shtë chupë hiu'u
(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

24 ’Zni na el quë narqué di-
aguë nu quëhúnëll lo quë nar-
nia'a, nall cumë ziquë tubi
nguiu nariasé nu bëzá'all
lídchill lu cimientë shtë guë'ë.
25 Bëdchini guiu; guaru'bë
nisë guëë'gu; bëru'u mbë
dushë; bëdí'ahin hashtë
guëa' hiu'u perë adë
guláguëdi'i hiu'u purquë
napin cimientë nazubë lu
guë'ë.
26 Perë el quë narini
shti'dza perë adë rúnëdi'ill
cuendë lo quë narnia'a,
nall ziquë tubi nguiu tuntë
nanédi'i tsasëll. Bëzá'all
lídchill lu iu'lli.
27 Bëdchini guiu; guaru'bë
nisë guëë'gu; bëru'u mbë
dushë nu bëdí'ahin guëa'
hiu'u. Gulaguë hiu'u purquë
nídi'i cimientë guetë. Nalé
tubi cusë dushë guc nga'li.
28 Iurë Jesús gualú
biadi'dzë më lu ra mënë,
nalé bëdzëguëë' ldu'u rall nu
guasé ldu'u rall por ldai' shtë
më.
29 Caglua'a më cumë
ziquë el quë nanapë pudërë,
lédëdi'i ziquë ra mësë shtë
lëy nananú entrë lë'ë rall.

8

Jesús bënëac tubi narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'
(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

1 Iurë bietë Jesús lu dani,
cantidá mënë zianaldë rall
lë'ë më.
2 Iurní guabi'guë tubi
nguiu narac llu'u galguidzë
naru'dzë ládi'. Bëzullíbill lu
më. Répill:
—Dadë, si talë rac shtú'ul,
nápël pudërë gunëáquël na;
guëzunël ladia.
3 Iurní Jesús bëdchi'bë më
guia'a më guéquëll nu guni'i
më:
—Rac shtua'a, suné ládil.
Iurë lë'ë më guni'i zndë'ë,
grë galguidzë ru'dzë bëac.
4 Jesús repi:
—Bëqué diaguë, adë
chu lu ruadí'dzëdi'il; nadë
más guaguë'në presentar
lu bëshuzi nu bëdë'ë tubi
ofrendë lo quë narnibë'a
Moisés të parë gréte' mënë,
guëdë'ë rall cuendë de quë
lé'ël bëáquël nu guc límpil de
galguidzë shténël.

Bënëac Jesús tubi muzë shtë capitán
(Lc. 7.1-10)

5 Iurë guaté Jesús guë'dchi
Capernaun, tubi capitán ru-
manë guabí'guëll lu më nu
bé'nëll ruëguë.
6 Répill lu Jesús:
—Dadë, shmuza rac llú'ull
galguidzë llunguë. Nagá'all

lidcha. Nalḗ quëhúnëll sufrir
lu galguidzë.
7 Jesús guni'i:
—Na tsahia parë gunëaca
lḗ'i'.
8 Capitán bëquebi:
—Dadë, rúnëdi'i tucara tsal
lidcha; adë chu nádia'a. Nadë
más gunibë'a nu bëdë'ë tubsë
di'dzë, iurní guëac shmuza.
9 Mizmë na runa lo quë
narni'i ra narnibë'a na, nu
napa suldadë bajo ordë
shtëna. Iurë rnia'a lu tubi
suldadë, tsall; pues riall.
Iurë rnia'a guídëll, pues
lueguë rídëll. Iurë rnibḗ'ahia
tubi shmuza tsaguḗ'nëll lo
quë narac shtua'a, rzu'bë
diáguëll shti'dza.
10 Iurë Jesús bini di'dzë ni,
nalḗ guasḗ ldu'u më. Guni'i
më lu ra nazianaldë lë'ë më:
—Guldía rnia'a lu të,
guëdubi naciuni Israel nun-
quë bëdza'guëlúdia'a tubi
nguiu narialdí ldu'i shti'dza
ziquë nguiu rë'.
11 Rnia'a, cantidá mënë
guëru'u rall de grë ladë shtë
guḗ'dchiliu. Guidë rall të
parë subënú rall Abraham
nu Isaac nu Jacob parë
gaunú rall mënë ni catë
rnibë'a Dios gube'e.
12 Perë nanú mënë nabini
shti'dzë më de quë guënibë'a
më ziquë rëy; guëru'u rall
tëchi fuërë catë nacahi. Nga'li
gu'në rall nu guëchushí lai'
rall.
13 Iurní Jesús gunḗ'i' lu
capitán:
—Bëagzḗ lídchil; hia
shmúzël bëac tal ziquë
gualdí ldú'ul.
Lë'ë muzë ni bëáqui'
mizmë iurë ni.

Bënëac Jesús suëgrë Pedro
(Mr. 1.29-31; Lc 4.38-39)

14 Jesús gua lidchi Pedro.
Nga'li guná më naga'a suëgrë
Pedro. Na'a ni rac shldi
ru'bë.
15 Iurní guna'zi më
guia'a na'a. Lueguë bëru'u
shldi. Iurní suëgrë Pedro
guashtḗhi' nu bḗ'ni' sirvë lu
rai'. Bëdḗ'ëi' nagáu rai'.

Bënëac Jesús zihani mënë
narac llu'u
(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

16 Iurë gue'lë gu', be'dënú
mënë zihani sa' rall lu
Jesús. Be'dënú rall ra nanapë
mëdzabë la'ni ldu'u rall; con
tubsë di'dzë rgu më grḗtë'
ra mëdzabë. Nu zac bë'në
më rumëdi grḗtë' ra nanapë
galguidzë.
17 Zndë guzac parë gac
cumplir lo quë nabëquë'ë
muzë shtë Dios guahietë.
Guni'i Isaías: “Lë'ë më bia'a
më galguidzë shtḗna'a nu lë'ë
më bia'a më grḗtë' debilidá
shtḗna'a”.

El quë narac shtu'u
tsanaldë lë'ë Jesús
(Lc. 9.57-62)

18 Iurë guná Jesús can-
tidá mënë bëdëá rdondë catë
zubë më, gunibë'a më parë
tëdë ra shini gusë'dë më stubi
tëchi nisë.
19 Tubi mësë shtë lëy
guabí'guëll lu Jesús nu répill:
—Mësë, rac shtua'a
sënalda lḗ'ël cualquier lugar
ca tsal.
20 Jesús bëquebi:

—Ra ma lachi napë cuevë shtë ma. Ra ma'ñi napë bëche'zë llicu hiaguë perë na, adë nápëdia'a catë guëcu'guë guëca aunquë nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guẽ'dchiliu.

21 Stubi nguiu naguanaldë lë'ë Jesús repi lu më:

—Dadë, bëne'e sí, primërë tsaca'cha shtada, iurní gue'dë nalda lẽ'ël. Gaca shmẽnël iurní.

22 Jesús guni'i:

—Gude'e naldë na lueguë. Nanú mënë nadë rialdídi'i ldu'u shti'dza parë guëca'chi rall ra tëgulë.

Bëcue'dchí Jesús nisë nu mbë
(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

23 Iurní guatẽ Jesús la'ni barcu con ra shini gusë'dë më

24 perë bëdchini mbë lu nisë. Nalẽ fuertë bëdchini mbë. Gutẽ zili nisë la'ni barcu. Jesús naga'si më.

25 Iurní ra shini gusë'dë më guacua'ñi rai' lë'ë më nu repi rai':

—Dadë, bëlá lë'ë na'a. Aquë zátia'a iurne'.

26 Lë'ë më gunı́'i' lu rai':

—¿Pëzielú nalẽ rdzëbë të? ¿Pë hia adë rialdídi'i ldu'u të na?

Iurní guashtẽ më nu guni'i më guëc mbë nu guëc nisë ru'bë. Lueguë gurëdchí nisë.

27 Hia ra nguiu naná zënú më, nalẽ bëdzëguëë' ldu'u rai'. Guasẽ ldu'u rai'. Guni'i rai':

—¿Chull më rë'? Rzu'bë diaguë mbë nu nisë shtí'dzi'.

Chupë nguiu nananú mëdzabë la'ni ldu'i
(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

28 Iurë Jesús bëdchini stubi ladë rua' nisë, ladzë ra më gadareno, chupë nguiu bëru'u la'ni catë bëga'chi tëgulë. Guabi'guë rall lu më. Guërupë rall napë rall mëdzabë la'ni ldu'u rall. Nalẽ nadushë rall. Ni tubi adë chu ráquëdi'i rdëdë nezë catë nanú rall.

29 Iurní guzublú gurushtiá rall fuertë:

—¿Pëzielú riutël con lë'ë na'a, Jesús shini Dios? ¿Gu bëdchínil ndë'ë parë guëzac zil lë'ë na'a antsë guëga'a tiempë?

30 Zitu rëta' cantidá ra guchi. Quëháu ra ma gui'lli.

31 Ra mëdzabë bë'në rall ruëguë lu Jesús; guni'i rall:

—Si talë guëgul lë'ë na'a la'ni ra nguiu rë', perë bëne'e permisi të guëdëu' na'a la'ni ra guchi.

32 Iurní Jesús repi:

—Gulë gua.

Lueguë bëru'u mëdzabë la'ni ra nguiu ni. Guatẽ rall la'ni guchi. Lueguë grẽtë' ra guchi zia'a guëllu'në nasesë; gulaguë ra ma catë rlaguë guiu'u rua' nisë ru'bë. Guatẽ ma la'ni nisë. Bëlda'u nisë ra ma; lueguë guti ra ma.

33 Hia naquëhapë guchi bëllu'në rall hashtë guë'dchi nu guzublú biadi'dzë rall lo quë naguc, nu shcuendë ra nguiu nagú mëdzabë la'ni ldu'u rai'.

34 Iurní grë mënë shtë guë'dchi bëru'u rall; guagná rall catë quëbezë Jesús. Iurë

guná rall lu më, bë'në rall ruëguë de që guëru'u më ladzë rall.

9

Bënëac Jesús tubi narac llunguë
(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

1 Iurní Jesús guatẽ la'ni barcu parë tëdë më stubi tëchi nisë. Iurní bëdchini më guë'dchi shtë më.

2 Nga'li bëdchininú mënë tubi narac llu'u galguidzë llunguë. Nagá'all lu daa'. Iurë Jesús guná rialdí ldu'u rall, repi më lu narac llu'u:

—Lẽ'ël, adë riádi'i ldú'ul. Naperdunë duldë shtẽnël.

3 Iurní bëldá mësë narlua'a lëy guni'i rall la'ni ldu'u rall: “Hiumbrë rë' blac di'dzë dzabë ruadí'dzëll cuntrë Dios”.

4 Perë guc bë'a Jesús pë llgabë quëbezënú rall. Iurní repi më:

—¿Pëzielú runë të llgabë mal?

5 ¿Pë más sencigi guënia'a lu narac llu'u: “Naperdunë duldë shtẽnël”, u guënia'a lull: “Guashtẽ nu bëagzẽ”?

6 Parë gac bë'a të nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guẽ'dchiliu, nu parë gac bë'a të napa pudërë parë guna perdunë duldë shtë mënë.

Iurní repi më lu narac llu'u:

—Guashtẽ; bëtëá shtaa'l nu bëagzẽ lídchil.

7 Lë'ë narac galguidzë llunguë guasuldill nu bëagzëll lídchill.

8 Guná mënë lull, iurní bëdzëguëë' ldu'u rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bë'në rall alabar lë'ë Dios purquë bëdë'ë më pudërë ru'bë guia'a tubi nguiu.

Guna'bë Jesús Mateo
(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

9 Jesús bëru'u më nga'li. Guná më lu tubi nguiu lë Mateo. Zúbëga'all lugar catë rúnëll cubrë impuestë. Iurní repi më:

—Gude'e naldë na.

Iurní Mateo guasuldí nu guanáldëll lë'ë Jesús.

10 Guzac iurë Jesús caniháu la'ni tubi hiu'u, cantidá mënë narunë cubrë impuestë nu zihani pecadurë bëdchini rall nga'li parë gulezënú rall lë'ë më lu mellë. Guzubënú rall lu mellë con Jesús nu con ra shini gusë'dë më.

11 Perë ra fariseo iurë guná rall lu ra mënë ni, guna'bë di'dzë rall lu shini gusë'dë Jesús:

—¿Pëzielú mësë shtë të quëhaunull ra pecadurë nu con ra mënë narunë cubrë impuestë?

12 Bini Jesús pë quëgni'i ra fariseo; iurní guni'i më:

—Adë rquí'nidi'i ra mënë ducturë si rac llú'udi'i rall perë mënë narac llu'u, sí, ni rqui'ni rall ducturë.

13 Gulë gua; gulë bëdë'ë cuendë lo që narunë cuntienë lo që naná escritë: “Na rac shtua'a de që gac të mënë narga'a ldu'u sáhi'; ni más mejurë që gunë të ofrecer ma lua ziquë ofrendë”. Zeldë guëna'ba ra pecadurë të guëabrí ldu'u

rall con Dios. Adë zeldë
guëná'bëdia'a mënë narni'i:
“Nápëdia'a duldë”.

Guna'bë di'dzë rall lla na shcuendë ayunë
(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

14 Iurní ra nazianaldë lë'ë
Juan Bautista, guabi'guë rall
lu Jesús nu guna'bë di'dzë
rall:

—¿Pëzielú lë'ë na'a nu ra
fariseo rdë'në na'a ayunë zi-
hani vueltë perë ra shménël
adë rúnëdi'i rall ayunë?

15 Jesús guni'i:

—Nahia ziquë lliguë shtë
sa'a. ¿Ni mudë gunë të
obligar ra invitadë shtë sa'a,
gacu rall lari nagasë ziquë
mënë narunë velar guëc
tëgulë mientras quëbezënú
lliguë lë'ë rall? Aquëdi'i. Perë
guëdchini dzë nu guëdchini
tiempë lë'ë lliguë tsabsú
nga'li; iurní sí, gunë rall
ayunë.

16 'Ni tubi adë chu rúnëdi'i
rumiendë lu tubi lari gushë
con lari nardëá purquë si
talë guëguëu'l lari nardëá
lu lari gushë, más nasesë
rche'zë lari cubi lë'ë lari
gushë. Iurní más fier rlua'a
lari.

17 Ni tubi adë rgutsa'u
vini cubi la'ni bulsë gushë
purquë adë gúnëdi'i gan
bulsë gushë la fuersë shtë
vini cubi. Rie'zë bulsë gushë
nu lë'ë vini guëllë'ë lu guiu'u,
nu gullini ra bulsë. Por ni
rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni
bulsë cubi. Iurní lë'ë vini
nu ra bulsë adë guënítidi'in.
Shti'dza adë rgá'adi'i con
custumbrë shtënë të.

Shini Jairo nu na'a na-
guna'zi shabë më
(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

18 Mientras Jesús quëadí'dzi'
ra cusë rë', tubi narnibë'a
mënë bëdchini; bëzullíbill lu
më nu gunı́'ill:

—Shtsa'pa niá'asë gualú
guti, perë si talë guídël
lidcha; si talë guëdchi'bë
guiá'al guëc shinia, guëbáni'
stubi.

19 Jesús guasuldi'; iurní
guanaldë më lé'ëll con ra
shini gusë'dë më.

20 Iurë guanaldë më lé'ëll,
tubi na'a narac llu'u rllë'ë
réni'; guabí'guëll lu Jesús.
Guc chi'bë chupë izë rac
llú'ull. Iurní guabí'guëll
lu Jesús nezë tëchi më.
Guná'zill rua' shabë më.

21 Rúnëll llgabë: “Si talë
guëna'zia shabë më, guëaca”.

22 Jesús bëdchigré lu më
nezë tëchi më; guná më lu
na'a nu repi më:

—Adë riádi'i ldú'ul, Nanë.
Hia lé'ël bëáquël purquë
gualdí ldú'ul na.

Mizmë iurní bëáquëll.

23 Iurë Jesús bëdchíni' lid-
chi më importantë; guná më
lu narëta' nu guná më lu ra
musiquë. Ra mënë ru'në rall
nu ruidë bë'në rall.

24 Iurní repi Jesús:

—Gulë bëru'u ndë'ë purquë
lë'ë lliguëna'a rë' adë gútidi'i'
sino nagá'si'.

Perë ra mënë bëllidchinú
rall lë'ë më.

25 Jesús gunı́'i' de quë
guëru'u rall. Iurní guaté më
la'ni hiu'u nu guna'zi më

guia'a tëgulë. Iurní guashté
tëgulë nga'li.
26 Guëdubi lugar catë
rnibë'a regiuni ni, bërë'tsë
di'dzë nu famë shtënë më.
Biadi'dzë mënë pë guc con
lë'ë tëgulë.

Bënëac Jesús chupë ciegu

27 Jesús bëru'u lugar ni;
chupë ciegu guanaldë rall
lë'ë më; guni'i rall fuertë:
—Bëga'a ldú'ul lë'ë na'a,
llëbní David.
28 Iurë Jesús guaté la'ni
hiu'u, bëdchini ra ciegu lu më;
repi më lu rall:
—¿Gu rialdí ldu'u të de quë
zac gunëaca lë'ë të?
Lë'ë rall bëquebi rall:
—Rialdí ldu'u na'a, Dadë.
29 Iurní Jesús bëshá guia'a
slu rall nu repi më:
—Gaquin según fe nanapë
të.
30 Hia slu ra mënë ni
bëaquin. Iurní Jesús gu-
nibé'ai' con ordë lu rall, ni
tubi adë chu gac bé'adi'i lo
quë nabé'ni'.
31 Perë niá'asë gualú bëru'u
rall nga'li, iurní guzublú ru-
adi'dzë rall guëdubi regiuni lo
quë nabë'në Jesús.

Bënëac Jesús tubi gu'pë

32 Iurë Jesús con ra shini
gusë'dë më ziagru'u rai'
nga'li, bëldá ra mënë be'dënú
rall tubi gu'pë nanapë
mëdzabë la'ni ldu'i.
33 Lueguë Jesús gulú
hia'ldë lë'ë mëdzabë ni; hia
lë'ë gu'pë guzublú biadí'dzëll.
Nalé bëdzëguëë' ldu'u ra
mënë. Guni'i rall:
—Nunquë la'di gunádi'ia'a
guëdubi mënë shtë Israel sa'
ra cusë ziquë quëhunë më.
34 Perë guni'i ra fariseo:
—Nguiu rë' rgu hiá'ldëll
ra mëdzabë por pudërë shtë
mëdzabë narnibë'a más.

Bëga'a ldu'u më ra mënë

35 Jesús ziagla'guë më
grë ra guë'dchi naná rëta'
guëlladchi nga'li. Caglua'a
më la'ni iádu'u shtë ra mënë
cadë lugar catë rdchini më.
Biadi'dzënú më mënë cusë
za'quë lla guëdchini mieti
catë rnibë'a Dios. Nu bënëac
më grë clasë galguidzë nu
grë ra naquëhunë sufrir ra
dulurë.
36 Iurë guná më ra mënë
zihani, bëga'a ldu'u më lë'ë
rall purquë nalé rzac zi rall
nu adë rbedchídi'i ldu'u rall.
Na rall ziquë lli'li nanápëdi'i
vëquërë.
37 Iurní repi më lu ra shini
gusë'dë më:
—Guldía rnia'a, nanú zi-
hani cusechë perë du'psë na
rall parë gunë rall dchi'ni
perë rnia'a lu të,
38 gulë guna'bë lu Dios
naná nashtënë cusechë parë
guëshe'ldë më más mënë
parë guadi'dzë rall diza'quë
lu mënë.

10

Jesús gulé ra chi'bë chupë shini gusë'dë më
(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

1 Iurní Jesús guna'bë chi'bë
chupë shini gusë'dë më
nu bëdë'ë më autoridá nu
pudërë parë guëgú rai' ra
mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë

nu parë gunëac rai' grë ra
narunë sufrir galguidzë nu
dulurë.
2 Ndë'ë na lë ra poshtë;
guëzá chi'bë chupë rai':
primërë Simón; nápi' stubi
lḗhi' Pedro. Nu bë'në më
nombrar Andrés bëchi Pe-
dro. Guna'bë më Jacobo nu
bḗchi' Juan, shini Zebedeo.
3 Guna'bë më Felipe,
Bartolomé, Tomás, Mateo el
quë narunë cubrë impuestë.
Guna'bë më Jacobo shini
Alfeo. Guna'bë më Lebeo,
nápi' stubi lḗhi' Tadeo.
4 Guna'bë më Simón
naná miembrë shtë partidë
cananista, nu guna'bë më Ju-
das Iscariote el quë nabë'në
intriegu lë'ë Jesús.

Jesús gunibë'a tsagni'i ra poshtë diza'quë lu ra mënë
(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

5 Jesús gunibë'a guëzá
chi'bë chupë nguiu ni;
guni'inú më lë'ë rai' lla
guzia'a rai'. Repi më lu rai':
—Adë tsádi'i të regiuni catë
quëreldë ra nadë nádi'i më
israelitë. Nu adë tsutḗdi'i të
guë'dchi Samaria.
6 Más bien tsa të lu ra
mënë naná ziquë lli'li nagu-
niti, quiere decir, naciuni Is-
rael.
7 Gulë biadi'dzë lu mënë lla
tsutḗ mënë catë rnibë'a Dios
purquë hia lë'ë iurë ziagd-
chini të guënibë'a më.
8 Gulë bënëac ra narac
llu'u. Gulë bëcua'ñi ra tëgulë.
Gulë bënëac narac galguidzë
ru'dzë ládi'. Gulë cu grḗtë'
mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë.
Lë'ë të bë'në të recibir pudërë
ndigá; gulë bëdë'ë sin quë
gúnëdi'i të cubrë.
9 'Adë guá'adi'i të orë, ni
bëdchichi, ni dumí mitu'në.
10 Adë guá'adi'i të pan-
itë parë quë dumí. Adë
guá'adi'il chupë manguë,
nilë chupë par rachi. Adë
guá'adi'il bastunë. Pues el
quë narunë dchi'ni napë
derechë parë gaull lidchi
shlámëll.
11 'Iurë lë'ë të guëdchini të
tubi guë'dchi u tubi ranchi,
gulë quili nga'li tubi mënë
naná runë tucarë guëquḗ di-
aguë shti'dza. Hia nga'li
guëa'në të lídchill hashtë iurë
lë'ë të guëbi' të.
12 Iurë lë'ë të tsutḗ të lidchi
mënë ni, gulë bë'në saludar
lḗ'i' con tubi diza'quë.
13 Si talë ra mënë ni
runë tucarë guëquḗ diáguëll
shti'dza, gulë bëdë'ë bendi-
ción shtë të nga'li; perë si
talë adë guëquḗ diáguëdi'i rall
shti'dzë të, si talë adë nádi'i ra
mënë më za'quë, gulë biequi
nga'li con grë diza'quë shtë
të.
14 Si talë nḗdi'i mënë
ni gunë recibir diza'quë
nu nḗdi'ill guëquḗ diáguëll
shti'dzë të, iurní gulë bëru'u
hiu'u ni u guë'dchi ni. Iurní
gulë guëdchibi gushëguiu'u
nadchi'bë guëa' të ziquë sëñi
de quë adë gualdídi'i ldu'u
rall.
15 Guldía rnia'a, dzë shtë
juici más llëru'bë na cashtigu
parë guë'dchi ni quë parë
ra mënë shtë Sodoma u Go-
morra.

Guëzac zi mënë lë'ë të

16 'Gulë guná, na
guëshe'lda lë'ë të cumë ziquë
ra lli'li ladi ra ma dushë, perë
gulë gac nasini cumë ziquë
serpientë, nu gulë gac nadu'u
ziquë palumë.
17 Gulë gapë cuidadë ra
mënë shtë lugar ni; gunë rall
intriegu lë'ë të lu ra gubiernë
nu hashtë guëne'e rall galnḗ
lë'ë të la'ni iádu'u.
18 Tsanú rall lë'ë të lu ra gu-
bernadurë nu lu rëy purquë
na të shmëna. Zni gac të
testigu shtëna delantë lu ra
autoridá hashtë delantë lu ra
nanádi'i më israelitë.
19 Perë iurë lë'ë rall gunë
rall intriegu lë'ë të lu ra
gubiernë, adë rquëdí'nidi'i
ldu'u të por lo quë naguëni'i
të lu rall u por lo quë
naguadi'dzë të lu ra mënë,
purquë iurë lë'ë iurë guëga'a,
Dios guësëdchini më di'dzë
parë guadi'dzë të
20 purquë lëdë lḗ'ëdi'i të
guadi'dzë të sino lë'ë Espíritu
Santo naze'dë de Shtadë të,
guadí'dzi' por lë'ë të.
21 'Ra nguiu gunë rall
traicionar ra bëchi sa' rall
të parë gati sa'll. Ra shtadë
ra mënë gunë rall traicionar
shini rall. Shini rall guëásëll
guëc shtadë rall hashtë quini
rall shtadë rall.
22 Grḗtë' mënë shtë
guḗ'dchiliu guëná zá'quëdi'i
rall lu të purquë na të
shmëna, perë el quë nagac
firmë hashtë fin, ndë'ë gac
salvar.
23 Iurë lë'ë mënë
guëzunaldë rall lë'ë të
cualquier tubi guë'dchi catë
guëdchini të, gulë bëru'u
nga'li; gulë bëllu'në hashtë
stubi guë'dchi purquë guldía
rnia'a, lë'ë nguiu nabëshe'ldë
Dios lu guḗ'dchiliu guëdchíni'
antsë quë lë'ë të guadi'dzënú
të diza'quë lu mënë guëdubi
guë'dchi shtë Israel.
24 'Ni tubi narsë'dë lu
shmḗsi', lasáquëdi'ill más quë
mësë shtḗnëll. Ni tubi muzë
lasáquëdi'i más quë shlámi'.
25 El quë narsë'dë, tsull
cunformë según el quë
naquëglua'a, hashtë de-
spuësë iurní tsalú studi
shtḗnëll, iurní gáqui' ziquë
lë'ë mësë. Zni na tubi muzë
parë lu shlámëll. Ziquë
tubi nguiu con shíni', cagni'i
ra mënë rnibë'a mëdzabë
Beelzebú na, nu zac guëni'i
rall rnibë'a mëdzabë lë'ë të.

Chu guëdzḗba'a
(Lc. 12.2-9)

26 'Por ni rnia'a lu të,
adë rdzḗbëdi'i të ra mënë.
Pues ni tubi cusë nanaga'chi
adë guëá'nëdi'in sin adë
guërú'udi'in lu llni. Nu grë
cusë naga'chi, napë quë
guëdë'ë mënë cuendë de ni.
27 Lo quë narnia'a lu të
apartë, gulë guni'i di'dzë ni
delantë lu grë mënë. Lo quë
nabëluá'ahia lu të apartë,
gulë guni'i fuertë dizdë guëc
hiu'u.
28 Adë rdzḗbëdi'i të ra
narguini cuerpë perë adë
gáquëdi'i quini rall almë.
Más bien gulë bëdzëbë el
quë nanapë pudërë guëzalú
cuerpë nu almë la'ni gabildi.
29 'Rdu' ra ma'ñi, chupë
ma por tubi centavë, perë ni
tubi de lë'ë ra ma adë rátidi'i

sino që lë'ë Dadë Dios adë
guëdë'ë më sí; Dios rdë'ë më
cuendë.
30 Napë më cuendë bëldá
guitsë guőquël.
31 Adë rdzőbëdi'i të; pues
más lasac të që ra ma'ñi.

Më gac con ra shmënë Jesús
(Lc. 12.8-9)

32 'Grőtë' el që naguëquebi
favurë de na delantë lu ra
mënë, na guëquebia favurë
de lő'ëll delantë lu Shtada
naquëbezë gube'e.
33 Perë si talë nanú el që
narni'i nádi'ill shmëna de-
lantë lu ra mënë, na guna
negar lő'ëll delantë lu Shtada
naquëbezë gube'e.

Por Jesús nanú divisioni
(Lc. 12.51-53; 14.26-27)

34 'Adë rúnëdi'i të shgabë
të de që zeldënúa paz lu
guő'dchiliu rë'. Pues adë
zeldënúdia'a parë cuedchí
ldu'u mënë con sa'll lu
guő'dchiliu sino parë gac
dividir mënë por shti'dza.
35 Na zelda parë grë ra
nguiu guëasë rall guëc
shtadë rall, shtsa'pë rall
guëasë rall guëc shni'a rall.
Nu ra lli'lli guëasë rall guëc
suëgrë rall.
36 De mudë de cadë tubi
rall gac rall enemigu parë
famili shtënë rall.
37 'El që narac shtu'u
shtádi' u shní'ai' más që
rac shtú'ull na, adë rlluí'idi'i
gáqui' shmëna. El që narac
shtu'u llgá'ni' u shtsápi' más
që rac shtú'ull na, adë
rllúi'idi'i gáquëll shmëna.
38 El që nadë gúnëdi'i re-
nunci prupi deseo shtőnëll, si
talë adë nődi'i gátill por na; si
talë adë tsanáldëdi'ill shneza,
nguiu ni nasáquëdi'ill gáquëll
shmëna.
39 El që narac shtu'u gac
salvar vidë shtőnëll, guënítill
vidë shtőni', perë el që
naguëniti vidë shtőni' por na,
ni gac salvárëll.

Premi parë ra shmënë Jesús
(Mr. 9.41)

40 'El që narunë recibir
cualquier tubi de lë'ë të,
mënë ni también rúnëll
recibir na. El që narunë
recibir na, mënë ni rúnëll
recibir el që nabëshe'ldë na.
41 El që narunë recibir
tubi shmuzë Dios purquë
ze'dë mënë ni de Dios, ni
gúnëll recibir mizmë premi
nardë'ë Dios parë ra shmuzë
më nabiadi'dzë shti'dzë më.
El që narunë recibir tubi
nguiu za'quë purquë nall më
za'quë, mënë ni gúnëll recibir
premi shtë më za'quë.
42 Cualquier el që
naguëdë'ë tubi vasë nisë
galë, të gu tubi más humildë
shmëna, guldía rnia'a lu
të, segurë guëdë'ë Dios tubi
premi cá'all.

11

Ra nabëshe'ldë Juan Bautista lu Jesús
(Lc. 7.18-35)

1 Iurë Jesús gualú guni'i më
lla mudë guzia'a ra chi'bë
chupë shini gusë'dë më,
bëru'u më nga'li parë zia'a

më. Bëlua'a më diza'quë
lu ra mënë guë'dchi narëta'
guëlladchi.
2 Juan nanú lachigui'bë
perë bíni' lo quë naquëhunë
Cristo. Iurní bëshé'ldi' bëldá
shméni'; tsagná rall lë'ë Jesús
3 parë guagna'bë di'dzë rall
lu më:
—¿Gu lé'ël nal Cristo, el
quë napë quë guëdchini por
partë shtë Dadë Dios, u
napë quë guëlezë na'a stubi
naguëdchini?
4 Jesús repi:
—Gulë tsaguëchi lu Juan
lo quë naguná të nu lo quë
nabini të.
5 Gulë biadi'dzë grétë' lo
quë naguná të: ra ciegu rna;
ra cujë rzë; ra narac gal-
guidzë ru'dzë ládi', guzuné
rall; grë ra cue'të bëabrí rini
rall. Ra tëgulë gubani rall
stubi. Grë ra prubi quëqué
diaguë rall diza'quë parë gac
salvar rall.
6 Guëquitë ldu'u ra naná
tsagla'guë tsaldí ldu'i na,
grë ra nartúdi'i lúhi' gáquëll
shmëna.
7 Iurë lë'ë shmënë Juan
zëagzé, iurní Jesús guzublú
quëadi'dzë më shcuendë
Juan. Repi më lu ra mënë:
—¿Pë guagná të lu shlatë;
tubi ziquë gui'lli narni'bi
mbë?
8 Aquëdi'i. ¿Pë guagná të
lu tubi nguiu nanacu lari
chulë? Aquëdi'i. Lë'ë të
nané të de quë grë ra naracu
con lari nalasac zihani dumí,
quëreldë rall lidchi rëy.
9 Por fin ¿pë guagná të lu
tubi muzë shtë Dios? Perë sí,
de verdá guná të tubi muzë
shtë më mayurë quë ra nabi-
adi'dzë shti'dzë më guahietë.
10 Juan na el quë narni'i
Sagradas Escrituras:
Na guëshe'lda tubi naguadi'dzë
por na antsë guëlua'alul
lu mënë.
11 Guldía rnia'a, grétë' ra
mënë nagubani tiempë
guahietë, nápëdi'i rai' más
hunurë quë Juan. Perë rnia'a
lu të, el quë namás humildë
entrë ra mënë narialdí ldu'i
diza'quë shtëna, napë rall
más hunurë quë Juan.
12 'Dizdë Juan Bautista
hashtë iurne', ra mënë mal
rac shtu'u rall guëzalú rall
diza'quë shtë Dios parë adë
tsutédi'i mënë catë rnibë'a
Dios. Ra narac shtu'u tsuté
nezë za'quë, runë rall llëru'bë
fuersë parë tsuté rall.
13 Grétë' lo quë nabëquë'ë
ra muzë nabiadi'dzë shti'dzë
Dios nu lo quë nabëquë'ë
Moisés, guni'i rai' lo quë
narac shtu'u Dios hashtë
tiempë shtë Juan Bautista.
14 Si talë lë'ë të rac shtu'u
të tsaldí ldu'u të lo quë nar-
nia'a de Juan, náhi' ziquë
Elías. Juan náhi' el quë
muzë shtë Dios guni'i guahi-
etë napë quë guëdchini.
15 Si talë rac shtu'u të tsasé
të, gulë bëqué diaguë bien lo
quë narnia'a.
16 'Guadi'dza tubi com-
paraciuni lla na mënë tiempë
ne'. Lë'ë rall na rall ziquë
llguë'në nacaguitë. Zúbëga'a
rall lu llguëa' nu rni'i rall
fuertë lu sa' rall:
17 “Bëdi'ldi na'a musiquë
lëgrë perë adë bëguí'idi'i të.

Bëdi'ldi na'a cantë tristë perë
adë bí'nidi'i të.”
18 Bëdchini Juan; adë
gudáudi'i' zihani cusë nu
adë bii'di'i' licor, perë lë'ë
të rni'i të de quë nápi' tubi
mëdzabë la'ni ldú'i'; por ni
adë guanáldëdi'i të lḗ'i'.
19 Lueguë bëdchinia, nguiu
nabëshe'ldë Dios; rni'i të
rau sha'ta nu rni'i të ruhia
vini. Rni'i të nahia amigu
shtë pecadurë nu amigu shtë
ra narunë cubrë impuestë,
por ni adë rialdídi'i ldu'u të
shti'dza. Manërë nacanihunë
Dios na ziquë llni; rlua'ain
la'ni vidë shtë ra nana riasḗ
shti'dzë më de verdá.

Ra mënë adë guasḗdi'i rall shti'dzë më
(Lc. 10.13-15)

20 Iurní lë'ë Jesús guzublú
quëgni'i më lu ra mënë
guë'dchi catë bë'në më más
milagrë ru'bë purquë ra
mënë ni, adë bëabrídi'i ldu'u
rall con Dios. Iurní guni'i më:
21 —Prubi de lë'ë të mënë
shtë guë'dchi Corazín. Prubi
de lë'ë të mënë shtë guë'dchi
Betsaida; purquë si talë
mënë shtë Tiro nu Sidón
nianá rall grë ra milagrë
naguná të, pues hia niac
cambi mudë nanabani rall;
niabrí ldu'u rall con Dios.
Niazubë rall lu dë nu niacu
rall lari nagasë ziquë señi
de quë bë'në nadzë'ë mudë
nanabani rall.
22 Na rnia'a lu të, dzë
guëshe'ldë Dios juici guëc
mënë shtë guḗ'dchiliu, ra
mënë shtë Tiro nu Sidón
gunë rall sufrir menos quë
lë'ë të.
23 Nu rnia'a lu të
naquëreldë guë'dchi Caper-
naum, runë nadchini të por
tantë llni nabë'në të recibir,
perë tsalú të lugar catë
quëbezë ra tëgulë purquë
mënë shtë ciudá Sodoma, si
talë nianá rall milagrë cumë
ziquë guná të, pues todavía
nianá quëbezë guë'dchi
Sodoma iurne'.
24 Perë rnia'a lu të, dzë
shtë juici lë'ë të gunë të
recibir más cashtigu dushë
quë ra mënë shtë regiuni
shtë Sodoma.

Gulë te'e lua parë cuedchí ldu'u të
(Lc. 10.21-22)

25 Tiempë ni Jesús
biadi'dzënúhi' Shtádi':
—Dadë, dushquíllil,
rnibḗ'al gube'e nu guḗ'dchiliu.
Quëhuna alabar lḗ'ël, Dadë;
bëluá'al shtí'dzël lu mënë
humildë, rac bë'a rallin. Perë
nacahi shtí'dzël bḗ'nël parë
ra mënë narni'i na rall më
ru'bë, ra mënë narianaldë
tëchi llgabë nguiu.
26 Zni bḗ'nël Dadë purquë
zni rac shtú'ul gac.
27 'Lë'ë Shtada bëne'e grḗtë'
cusë rë' parë na; ni tubi
chu runguë bë'a chu nahia
de verdá, sulamëntë Shtada
runguë bḗ'ai'. Ni tubi chu
runguë bë'a chu na Shtada
de verdá, sulamëntë na
runguë bḗ'ahia chu náhi'.
Nahia shini më; gunguë bë'a
mënë Shtada sulamëntë si rac
shtua'a guëluá'ahia nguiu ni
Shtada.
28 Gulë te'e lua grḗtë' el
quë narbedchídi'i ldu'i, grë
të nariashac ldu'i por duldë

shtë të, guënehia paz parë
lë'ë të.
29 Gulë bëca'a yuguë
naguëdchi'ba guëc të nu gulë
bësë'dë shti'dza. Nadú'uhia
nu nalẽ pacënci nahia.
Gulë te'e lua të guëdzelë të
descansë parë almë shtë të.
30 Ldai' nabëluá'ahia lu
të, nalẽ sencigi nahin parë
gua'a të ziquë tubi yuguë
shashu. Lo quë narnibẽ'ahia
adë nagánëdi'in.

12

*Ra shini gusë'dë më cani-
ashi rai' du'u dzë narzi'i ldu'u
mënë*
(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

1 La'ni ra dzë ni Jesús
ziá'ai' nezë shtënë më catë
rgabní trigu. Tubi dzë narzi'i
ldu'u mënë, ra shini gusë'dë
më bëdchini galërldia'në ldu'u
rai'. Iurní guzublú cani-
ashi rai' du'u shtë trigu parë
quëháu rai' bë'dchi trigu.
2 Iurë lë'ë ra fariseo guná
rall lo quë nabë'në rai', repi
rall lu Jesús:
—Guná, ra shini gusẽ'dël
quëhunë rall lo quë
naprovidë según lëy. Cani-
ashi rall du'u dzë narzi'i ldu'u
mënë.
3 Jesús repi:
—¿Pë adë bí'ldidi'i të his-
turi lo quë nabë'në David
guahietë con ra narianaldë
tẽchi'? Bëldia'në David nu
guatẽhi' lidchi Dios.
4 Guna'zi David guetështildi
sagradë. David gudáuhi'
guetështildi ni, perë según
lëy shtë Dios sulë bëshuzi
napë rall derechë gau rai'
guetështildi sagradë, lẽdëdi'i
David con ra mënë nananú
con lẽ'i'.
5 Hia bi'ldi të lëy shtë
Moisés. Ra bëshuzi shtë
iádu'u adë rzí'idi'i ldu'u rall
dzë descansë por trabaju
nanapë rai'; nu nádi'in duldë.
6 Na rnia'a lu të, zuga'a
tubi nguiu ndë'ë naná más
importantë quë iádu'u.
7 Lë'ë të, ¿pë adë riasẽdi'i
të lo quë narni'i Sagradas
Escrituras? “Na rac shtua'a
guëga'a ldu'u të sa' të más
quë ra ma narne'e të lu
bëcu'guë ziquë ofrendë”.
Si talë riasẽ të di'dzë ni,
adë gúnëdi'i të condenar ra
nanápëdi'i faltë.
8 Lë'ë nguiu nabëshe'ldë
Dios lu guẽ'dchiliu, nápi' au-
toridá nu pudërë parë guëní'i'
pë gunë mënë dzë narzi'i
ldu'u mënë.

*Tubi nguiu nagubidchi
guiá'ai'*
(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

9 Iurní Jesús bëru'u lugar
ni. Guatẽ më la'ni iádu'u shtë
ra mënë.
10 Nga'li zuga'a tubi nguiu
nagubidchi tubi guiá'ai'.
Perë ra fariseo rac shtu'u rall
guëdzelë rall manërë parë
gunë rall acusar lë'ë Jesús.
Iurní guna'bë di'dzë rall lu
Jesús:
—Según lëy ¿gu nanú
permisi gunëac mënë narac
llu'u grë ra dzë narzi'i ldu'u
mënë?
11 Repi Jesús:
—¿Chu de lë'ë të si talë
guënítil tubi lli'li, si talë
ldaguë ma la'ni guërzú dzë

descansë, pë adë tsaldúdi'i të ma?
12 Pues más nasac vidë
shtë nguiu që lli'li. Zni nanú
permisi gunë mieti bien dzë
narzi'i ldu'u ra mënë.
13 Iurní repi më lu nguiu
nagubidchi guiá'ai':
—Bëldí guiá'al.
Lë'ë nguiu bëldí guiá'ai'.
Lueguë bëac guiá'ai'; bëa'në
guiá'ai' ziquë na stubi
guiá'ai'.
14 Iurní bëru'u ra fariseo.
Guzublú rall quili rall
manërë parë quini rall lë'ë
Jesús.

Lo që nabëquë'ë Isaías

15 Iurë guc bë'a Jesús pë
quëhunë ra fariseo, bëru'u
më; zia'a më stubi lugar.
Perë cantidá mënë guanaldë
rall lë'ë më. Jesús bënëac
grĕtë' narac llu'u.
16 Nu bëdë'ë më ordë de
që adë guadí'dzëdi'i ra mënë
chu na më.
17 Zndë'ë guc parë gac
cumplir lo që nabëquë'ë
Isaías, muzë shtë Dios:
18 Ndë'ë lë'ë shmuza nagulĕa;
el që nalĕ rac shtua'a nu el
que narquitë ldua'a.
Guëdĕ'ëhia Espíritu Santo
cuezënúhi' më ni.
Guëni'i më lu mënë nanádi'i
më israelitë de që
ze'dë guëdchini juici
shtë Dios.
19 Adë guadí'dzëdi'i më tantë.
Na më nadu'u.
Adë rtá'lëdi'i më di'dzë; adë
guëní'idi'i më fuertë
nezë.
20 Na më pacënci; adë nádi'i
më ziquë el që nar-
guitsu gui'lli.
Nádi'i më ziquë el que
narsëaldë mëchi nar-
quĕ gui'i.
Cuezë më hashtë cueshtĕ
gubiernë shtĕhi';
guënibë'a më manërë
justë.
21 Mënë nanádi'i më is-
raelitë, tsaldí ldu'u rall
shti'dzë më parë gac
salvar rall.

Guni'i ra mënë napë Jesús mëdzabë la'ni ldú'i'
(Mr. 3.19-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

22 Iurní bëdchininú mënë
tubi nguiu lu Jesús. Nall
ciegu nu gu'pë. Bë'në
mëdzabë nananú la'ni ldu'u
nguiu ni parë adë rnádi'ill nu
rní'idi'ill. Jesús bënëac lĕ'i'.
Iurní guná nguiu, nu clarë
biadi'dzë nguiu.
23 Grĕtë' ra mënë narëta'
nga'li, guasĕ ldu'u rall nu
bëdzëguëë' ldu'u rall. Guni'i
rall:
—¿Pë lĕ'ëdi'i llëbní David
ndë'ë, el que nacabéza'a?
24 Perë ra fariseo bini rall
lo que naguni'i mënë; guni'i
rall:
—Perë hiumbrë rë' rgull
mëdzabë por pudërë shtë
Beelzebú, jëfë shtë ra
mëdzabë.
25 Perë guc bë'a Jesús lo
que narunë rall shgabë rall.
Iurní repi më:
—Si talë grë mënë shtë gu-
biernë rdildi cuntrë mizmë
sa' rall, tsalú gubiernë. Igual
gac con tubi guë'dchi nu si
talë tubi famili rdildi en-
trë lë'ë rall, guëdchini tiempë
tsalú famili ni.
26 Nu Satanás, si talë
Satanás nadivididë mizmë

lë̋'ëll, tsalú pudërë shtë̋nëll; guënibë̋'adi'ill shmë̋nëll iurní.
27 Si talë rguhia mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú, ¿chu runë compañi ra mënë sa' të nargú mëdzabë la'ni ldu'u mënë? Mizmë nguiu ni gunë rall juzguë lë'ë të.
28 Perë si talë con pudërë shtë Dios rguhia mëdzabë, hia bëga'a iurë; guëlladchi zuga'a Dios parë guënibë̋'ai' lë'ë të.
29 '¿Llallë gac tsutë̋ tubi nguba'në lidchi tubi nguiu fuertë të parë guëdchisull pë shtënë mënë? Primërë napë quë guëlí'bill nguiu ni, iurní sí, zac guëdchisull pë shtënë mënë ni.
30 'El quë nanë̋di'i guëni'i favurë de na, nall cuntrë de na. El quë nadë rtëádi'i mënë lua, na ziquë tubi narsëllu'në mënë lua.
31 'Rnia'a lu të de quë zac perdunë grë duldë shtë ra nguiu nu grë̋të' didzabë narni'i rall, gunë më perdunë, perë si talë guni'i mënë di'dzë mal cuntrë Espíritu Santo, ni sí, jamás adë nídi'i perdunë.
32 Cualquier narni'i didzabë guëc nguiu nabëshe'ldë Dios, zac perdúnëll perë el quë naruadi'dzë cuntrë Espíritu Santo, jamás adë gáquëdi'i perdunë parë guëdubi tiempë lu guë̋'dchiliu rë', nilë̋ lu stubi guë̋'dchiliu nanadë tsalúdi'i.

Nashi shtë hiaguë rlua'a pë hiaguin
(Lc. 6.43-45)

33 'Si talë hiaguë nahin cusë za'quë, zni rne'ein nashi za'quë. Si talë hiaguë nahin mal, pues nashi mal rne'ein. Shnashi hiaguë rlua'a pë hiaguin.
34 Lë'ë të llëbní mbe'ldë, ¿llallë gac guëni'i të cusë za'quë? hia quë lë'ë të mizmë lë'ë të na të mal. Pues ruadi'dzë të zihani di'dzë dzabë naze'dë la'ni ldu'u të.
35 Nguiu za'quë ruadí'dzëll cusë za'quë purquë cusë za'quë nanú la'ni ldú'ull. Perë ra nguiu mal ruadí'dzëll cusë mal purquë cusë mal nanú la'ni ldu'u rall.
36 Perë na rnia'a lu të, dzë shtë juici grë mieti guëdë'ë rall cuendë lu Dios por grë ra di'dzë nagúpëdi'i rall cuidadë.
37 Purquë según di'dzë nabiadi'dzë të, gunë më juzguë lë'ë të; gac salvar të u gac condenadë të.

Ra mënë mal rac shtu'u rall guëná rall tubi milagrë
(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

38 Iurní guni'i ra fariseo nu ra narlua'a lëy lu Jesús:
—Mësë, rac shtu'u na'a guëná na'a tubi señi, tubi milagrë ru'bë gúnël.
39 Jesús bëquebi:
—Mënë mal nalë̋ rac shtu'u rall guëná rall tubi sëñi nu milagrë ru'bë, perë hia jamás adë chu guëné'eru'u más sëñi, sulë sëñi ziquë naguc con Jonás.
40 Ziquë Jonás gua la'ni mbeldë durantë tsunë dzë nu tsunë gue'lë, zni zac con nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë̋'dchiliu; guëca'chi ra

mënë lë̋'i' la'ni ba'a; tsúhi' nga'li tsunë dzë nu tsunë gue'lë.
41 Grë ra naguquëreldë ciudá shtë Nínive tsasuldí rall lu juici con ra mënë naquëreldë ne', nu guëni'i ra mënë shtë Nínive ra mënë nanabani ne' na rall culpablë purquë ra mënë shtë Nínive, iurë bini rall shti'dzë Jonás, bëabrí ldu'u rall con Dios. Gulë guná, hia bëdchini tubi más më importantë quë Jonás.
42 Iurë gac juici shtë Dios, lë'ë reina nagunibë'a ladzë Sur, tsasuldill nu gúnëll juzguë mënë nanabani ne'; na rall culpablë purquë na'a ni bidë guënall lu Salomón të guëquë̋ diáguëll llgabë shtë Salomón; perë gulë guná, hia bëdchini tubi más më importantë quë Salomón.

Mëdzabë mal nabëabrí ldu'u mënë
(Lc. 11.24-26)

43 'Iurë bëru'u mëdzabë la'ni ldu'u nguiu, rzëll catë nídi'i nisë. Rguíllill catë cuézëll perë adë rdzélëdi'ill lugar. Iurní rní'ill:
44 “Guëabría ldu'u mënë catë bërua'a”. Bëdzélëll nguiu ziquë tubi hiu'u bien arregladë nu limpi.
45 Iurní tsaglli'i mëdzabë gadchi mëdzabë más mal quë lë̋ëll; riutë̋ rall la'ni ldu'u nguiu ni. Por fin bëa'në nguiu peor quë antsë. Zni gac suceder con ra mënë mal rë'.

Shni'a nu bëchi Jesús
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

46 Nianá Jesús ziagla'guë quëadí'dzi' lu ra mënë zihani, iurní bëdchini shni'a më con ra bëchi më. Rëta' rai' tëchi fuërë nu rac shtu'u rai' guadi'dzënú rai' lë̋'ë më. [
47 Bëdchini tubi nabëdchininú rsunë lu Jesús. Guní'ill:
—Lë'ë shní'al nu ra bë̋chil zuga'a rai' tëchi fuërë; rac shtu'u rai' guadi'dzënú rai' lë̋'ël.]
48 Perë lë'ë më repi lu naguanú rsunë:
—¿Chull na shní'ahia? ¿Chull na bëcha?
49 Iurní bë'në më sëñi con guia'a më; guni'i më shcuendë ra shini gusë'dë më:
—Ndë lë'ë shní'ahia nu ndë'ë na bëcha
50 purquë grë̋të' el quë narunë según voluntá shtë Shtada naquëbezë gube'e, na bëcha; nall zana, nu nall shní'ahia.

13

Comparaciuni shtë nartë'tsë bë'dchi
(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

1 Mizmë dzë ni bëru'u Jesús hiu'u. Iurní guzubë më rua' nisë ru'bë nu cantidá mënë bëdëá rall lugar catë quëbezë më.
2 Por ni Jesús guatë̋ la'ni tubi barcu; iurní guzubë më parë guëlua'a më. Grë̋të' ra mënë bëa'në rall rua' nisë lu guiu'u.
3 Caglua'a më zihani cusë por comparaciuni. Guni'i më:
—Tubi nguiu guagtë̋'tsëll bë'dchi.

4 Iurë bëtë́'tsëll bë'dchi, du'pë bë'dchi gulaguë lu nezë, hia nga'li bëdchini ra ma'ñi. Gudáu ma ra bë'dchi.
5 Stu'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u guë'ë catë du'pë guiu'u nanú. Hia bë'dchi ni nasesë gualdanin purquë du'pë guiu'u nanú
6 perë iurë lë'ë ngubidzë bëru'u, güe'qui plantë purquë nápëdi'in llëru'bë shlu'chi; gubidchin.
7 Stu'pë bë'dchi gulaguë ladi ra gui'lli guitsë. Gualdanin la'ni gui'lli guitsë perë gui'lli guni guëquin.
8 Perë stu'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u za'quë. Nga'li bëdë'in cusechë. Bëldá bë'dchi bëdë'ë tubi gahiu'a por tubi. Sëbëldahin bëdë'ë sesenta por tubi bë'dchi. Stubi bëdë'ë galdë bi chi por tubi.
9 Si talë rac shtu'u të tsasë́ë́ë, gulë bëquë́ë́ diaguë bien shti'dza.

Pëzielú guni'i më comparaciuni
(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

10 Iurní ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu Jesús. Guna'bë di'dzë rai':
—¿Pëzielú ruadí'dzël lu ra mënë por comparaciuni?
11 Lë'ë më bëquebi:
—Dios bëshe'ldë llni guëc
të parë riasë́ë́ë́ të manërë narnibë'a Dios ziquë rëy, perë adë bëshé'ldëdi'i Dios llni guëc rall parë gac bë'a rall manërë narnibë'a më.
12 El quë narac shtu'u tsasë́ë́ë́ shti'dzë më, guëdë'ë më más llni, perë el quë nanë́ë́di'i tsasë́ë́ë́ shti'dzë më, tsabsú grë llni nanápëll.
13 Por ni quëadi'dza por comparaciuni purquë lë'ë rall rna rall lu milagrë shtëna perë adë riasë́ë́di'i rall.
14 Zni na rall. Guc cumplir shti'dzë Isaías el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë́ë́'ëi':

Lë'ë të, sí, segurë guini të perë adë riasë́ë́di'i të.

Segurë guëná të perë adë guëdë́ë́'ëdi'i të cuendë

15 purquë nalë́ë́ naguëdchi ldu'u mënë. Adë në́ë́di'i rall tsasë́ë́ë́ rall; adë në́ë́di'i guëdë'ë rall cuendë shti'dzë Dios.

Në́ë́di'i rall guëdchini llni guëc rall.

Na rall ziquë ra ciegu nu ziquë naná rcue'të.

Në́ë́di'i rall tsasë́ë́ë́ rall parë guëabrí ldu'u rall con na

parë gunëaca almë shtë rall të gac salvar rall.

16 'Dichusë të purquë riasë́ë́ë́ të lo quë narná të nu rdë'ë të cuendë shti'dza.
17 Guldía rnia'a, cantidá ra muzë shtë Dios guahietë nu mënë za'quë naguquëreldë antsë, guc shtu'u rai' nianá rai' cusë nabëna perë adë gunádi'i rai'. Guc shtu'u rai' nini rai' di'dzë shtëna nabini të perë adë bínidi'i rai'.

Jesús biadi'dzë shcuendë bë'dchi
(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

18 'Gulë bëquë́ diaguë
iurne' lo quë narunë cun-
tienë comparaciuni shtë
naquëgtë'tsë bë'dchi.
19 Grë ra nabini díza'quë
narni'i lla rnibë'a Dios ziquë
rëy perë riasë́di'ill, nall
ziquë bë'dchi nagulaguë lu
nezë. Ridë mëdzabë; rdchisú
mëdzabë diza'quë nabëcabní
më la'ni ldú'ull.
20 Bë'dchi nagulaguë lu
guiu'u guë'ë, na ziquë mënë
narini diza'quë; rëuu' ldu'u
rall diza'quë; lueguë rca'a
rallin con gustë.
21 Perë cumë ziquë plantë
nanápëdi'i shlu'chi, adë
tsaglá'guëdi'i rall shnezë më.
Iurë lë'ë ra mënë rzac zi rall
lë́'ëll por shti'dzë Dios u iurë
rzunaldë mënë lë́'ëll, lueguë
rëazë guétëll.
22 Bë'dchi nagulaguë ladi
gui'lli guitsë, na ziquë el
quë narini diza'quë perë
por tantë rac ldu'u rall por
ra cusë shtë guë́'dchiliu nu
rac shtu'u rall gac rall ricu,
hia adë rianáldëdi'i rall tëchi
diza'quë. Grë deseo mal na
ziquë gui'lli guitsë narte'e
ra plantë nu adë rdë́'ëdi'in
cusechë.
23 Perë bë'dchi nagulaguë
lu guiu'u za'quë, na ziquë
ra mënë narini diza'quë
shtë Dios. Riasë́ rall pë
runë cuntienë shti'dzë më.
Nall ziquë plantë nardë'ë
cusechë. Bëldá rall rdë'ë
tubi gahiu'a por tubi bë'dchi.
Sëbëldahin rdë'ë sesenta por
tubi, nu stubi rdë'ë galdë bi
chi por tubi.

Comparaciuni shtë gui'lli mal ladi trigu

24 Jesús guni'i stubi com-
paraciuni:
—Lugar catë rnibë'a
Dios na ziquë tubi nguiu
nabëcabní bë'dchi za'quë lu
guiu'u shtë́ni'.
25 Perë iurë lë'ë rall naga'si
rall, bëdchini tubi enemigu.
Hia hiumbrë ni bëcabní
gui'lli mal ladi trigu. Lueguë
ziá'all.
26 Iurë lë'ë trigu guaru'bin
nu lë'ë du'u bëru'u, tam-
bién lë'ë gui'lli guaru'bin ladi
trigu.
27 Iurní muzë shtë lamë
repi rall: “Dadë, bë'dchi
nabëcabnil lu lachi ¿pë
bë'dchi za'quin? ¿Callë bëru'u
gui'lli mal gualdani ladi
trigu?”
28 Lë'ë nashtënë guiu'u
guni'i: “Aquë, tubi enemigu
bëcabní bë'dchi gui'lli”. Iurní
ra muzë guna'bë di'dzë rall:
“¿Gu rac shtú'ul guiá na'a të
guëdashi na'a grë́të' ra gui'lli
mal?”
29 Perë lë'ë lamë guni'i:
“Aquëdi'i purquë si talë gashi
të gui'lli mal, nu zac trigu
gashi të.
30 Mejurë ziaru'bin juntë
hashtë tiempë shtë cusechë.
Iurní guënibë́'ahia ra muzë
të parë guëtëá rall gui'lli
mal primërë nu guëli'bin, gac
manullin të parë tsequin.
Hia despuësë guëdëá trigu të
parë tsutsá'uhin.”

Comparaciuni shtë bë'dchi mitu'në
(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

31 Jesús guni'i stubi com-
paraciuni:

—Lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi bë'dchi mitu'në. Tubi nguiu guacabní bë'dchi lu shguiú'ull.
32 Bë'dchi ni na más mitu'në quë grë ra bë'dchi, perë iurë ra plantë riaru'bë, llëru'bë na hiaguë más quë grë plantë shtë lachi. Hia iurní ridë ra ma'ñi; bëdchi'bë ra ma bëche'zë lu llicu hiaguë.

Comparaciuni shtë levadurë
(Lc. 13.20-21)

33 Guni'i më stubi comparaciuni:
—Lugar catë rnibë'a Dios na ziquë tubi ldë levadurë nabëdchi'bë na'a con tsunë medidë harinë. Bëshepi levadurë hashtë bëdë'ëin fuersë grë nacubë.

Bëlua'a më con zihani comparaciuni
(Mr. 4.33-34)

34 Guni'i Jesús grë́të' ra cusë rë' lu ra mënë con comparaciuni. Ni tubi cusë adë guní'idi'i më sin comparaciuni.
35 Zndë guc parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë:
Guadi'dza por comparaciuni.
Guadi'dza ra cusë naga'chi
dizdë iurë lë'ë Dios
bëcue'shtë́ guë́'dchiliu.

Jesús biadi'dzë shcuendë gui'lli mal

36 Iurní bëtë'tsë Jesús mënë. Guatë́ më tubi hiu'u. Iurní ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu më nu repi rai':
—Biadi'dzë lu na'a pë runë cuntienë comparaciuni shtë gui'lli mal.
37 Iurní Jesús repi:
—El quë narcabní bë'dchi za'quë, quëhúni' representar nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë́'dchiliu.
38 Hia lachi runë significar guë́'dchiliu. Bë'dchi za'quë quëhunë representar ra mënë nabë'në recibir Dios ziquë rëy. Hia lë'ë gui'lli mal runë significar mënë narzu'bë diaguë shti'dzë mëdzabë.
39 Enemigu nabëcabní bë'dchi mal, na mëdzabë. Ra cusechë runë significar fin shtë guë́'dchiliu. Hia narca'a cusechë ni, na ra ianglë.
40 Ziquë ra gui'lli mal guëdëahin të parë tsahin lu gui'i, zni gac iurë guëdchini fin shtë guë́'dchiliu.
41 Guënibë́'ahia tsa ra ianglë parë guëtëá rai' ra mënë narunë mal nu grë narsini sáhi' lu duldë. Na rall ziquë tubi guë'ë catë rreldë mënë.
42 Grë́të' ra hiumbrë ni tsa rall lu gui'i shtë gabildi catë gu'në rall nu hashtë guëchushí lai' rall.
43 Iurní ra shini Dios guëcabtsë'ë rai' ziquë ngubidzë catë rnibë'a Dios, Shtadë rai'. Si talë rac shtu'u të tsasë́ të, gulë bëquë́ diaguë bien shti'dza.

Comparaciuni shtë tesurë nabëga'chi

44 'Lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi tesurë nabëca'chi mënë lu tubi guiu'u lachi, perë tubi nguiu

bëdzelë tesurë ni. Iurní
bëquitë ldú'ull. Bëcá'chill
tesurë ni la'ni guiu'u stubi.
Bëtuu'll grẽtë' shtẽnëll parë
sí'ill guiu'u catë nanú tesurë.

Comparaciuni shtë perla nalasac

45 'También lugar catë
rnibë'a Dios, na ziquë tubi
narzi'i perla fini. Ziatílill
perla namás lasac.
46 Iurë lẽ'ëll bëdzélëll perla
namás lasac, iurní guëtuu'll
grẽtë' lo quë nanápëll të parë
sí'ill perla ni.

Comparaciuni shtë guë'shu

47 'Nu zac lugar catë
rnibë'a Dios, na ziquë tubi
guë'shu nabëtia'a mënë lu
nisë të guëna'zi guë'shu grẽtë'
clasë mbeldë.
48 Iurë lë'ë guë'shu guadzẽ,
mënë narna'zi mbeldë rgu
rall guë'shu rua' nisë. Hia
nga'li zubë rall parë rbë rall
mbeldë. Rgutsa'u rall ra
mbeldë za'quë la'ni tubi tëpë.
Hia grë ra mbeldë nadë rl-
luí'idi'i rru'ldë rall tubi ladë.
49 Zni gac fin shtë
guẽ'dchiliu.
50 Guëdchini ra ianglë lu
guẽ'dchiliu parë cuë rai' ra
mënë narunë mal ladi ra
mënë narunë bien të parë tsa
ra hiumbrë mal gabildi catë
nanú be'lë. Nga'li gu'në rall
nu guëchushí lai' rall.

Tesurë cubi nu nagushë

51 Iurní Jesús guna'bë
di'dzë:
—¿Gu riasẽ të grẽtë' cusë
rë'?
Lë'ë rai' bëquebi rai':
—Aha, Dadë. Riasẽ na'a.
52 Iurní repi më:
—Tubi mësë shtë lëy naná
bësë'dë shcuendë lugar catë
rnibë'a Dios, iurë rluá'all
stubi sa'll, nall ziquë tubi
lamë shtë hiu'u. Rac rgu
lamë cusë cubi nu rac rgull
ra cusë guahietë. Zni lë'ë
mësë rac rluá'all enseñansë
cubi nu enseñansë antigu.

Jesús bëabrí guë'dchi Nazaret
(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

53 Iurë Jesús gualú guni'i
më grë ra comparaciuni,
iurní gubi' më nga'li.
54 Bëabrí më guë'dchi
shtënë më. Nga'li guzublú
quëglua'a më la'ni iádu'u shtë
rall. Nalẽ bëdzëguëë' ldu'u ra
mënë nu guni'i rall:
—¿Callë guagsë'dë nguiu
rë'? ¿Chull bëdë'ë tantë llni?
¿Llallë rúnëll milagrë ru'bë?
55 Nu ndë'ë lë'ë shini
carpintërë José, nu shní'all
María. Bẽchill Jacobo nu
José, Simón nu Judas.
56 Nu ra zánëll también
quëreldënú rall lë'ë hia'a.
¿Callë nezë guagsẽ'dëll grẽtë'
cusë rë'?
57 Adë bëgá'adi'i guzac
mënë shtë guë'dchi; bẽ'nëdi'i
rall cuendë de lë'ë më. Jesús
repi:
—Adë rúnëdi'i mënë rëspëti
tubi muzë shtë Dios ladzë
muzë, nilẽ por shfamílill.
Stubi lugar sí, runë ra mënë
rëspëti lë'ë muzë shtë Dios.
58 Adë bẽ'nëdi'i më zihani
milagrë nga'li purquë adë
gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më.

14

Guti Juan Bautista
(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

1 Tiempë dzë ni, Herodes
guc rëy shtë Galilea. Bínill
famë shtë Jesús.
2 Iurní répill lu ra narunë
sirvë lull:
—Jesús na Juan Bautista
naguashtḗ ladi ra tëgulë; por
ni nápëll pudërë; rúnëll mila-
grë ru'bë.
3 Perë Herodes hia nanëll
de quë antsë lḗ'ëll gunibḗ'all
tsa Juan lachigui'bë lí'bi' con
cadënë. Bë'në Herodes zni
por causë Herodías naná
tse'lë bëchi Herodes. Felipe lë
bḗchill.
4 Zihani vueltë Juan guni'i
lu Herodes:
—Adë nádi'i bien cuá'al
tse'lë bḗchil ziquë tsé'lël.
5 Herodes guc shtu'u quínill
lë'ë Juan perë bëdzḗbëll por
ra mënë purquë casi grë
mënë guni'i rall de quë Juan
na tubi naguni'i shti'dzë Dios.
6 Perë guc lë Herodes;
shtsa'pë Herodías bëguí'ill lu
grë ra invitadë shtë Herodes.
Nu bëquitë ldu'u Herodes
bëgui'i lliguëna'a ni.
7 Bë'në Herodes prome-
ter con juramentu guëdḗ'ëll
cualquier cusë naguëna'bë
lliguëna'a.
8 Iurní lë'ë lliguëna'a
guagni'i lu shní'ai' nia'a
pë guëná'bëll lu Herodes.
Shní'all bëquili guëni'i
shtsá'pëll të guëná'bëll lu
Herodes:
—Ne' guëné'el guëc Juan
Bautista tsu la'ni tubi platë.
9 Nalḗ gulaguë tristë ldu'u
Herodes, perë hia cumë
bḗ'nëll jurar delantë lu ra
invitadë shtḗnëll,
10 iurní gunibḗ'all de
quë gati Juan nu guëdë'ë
ra suldadë lo quë na-
guna'bë lliguëna'a. Gunibë'a
Herodes guriuguë guëc Juan
lachigui'bë.
11 Iurní be'dënú suldadë
guëc Juan la'ni platë; bëdë'ë
rall cua'a lliguëna'a. Nu lḗ'ëll
bëdë'ëin cua'a shní'all.
12 Iurní bini ra naguanaldë
lë'ë Juan; bëdchini rai' nga'li
parë bia'a rai' cuerpë shtë
Juan parë guaca'chi rallin.
Hia despuësë guaguëchi
mënë lu Jesús de quë lë'ë
Juan guti.

Jesús bëdë'ë nagudáu ga'i
mili nguiu
(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17;
Jn. 6.1-14)

13 Iurë lë'ë Jesús bini na-
guni'i Herodes de lë'ë më,
bëru'u më nga'li, sulë lë'ë
më con ra shini gusë'dë më.
Güe'pi rai' tubi barcu; zia'a
rai' tubi lugar catë chu nádi'i.
Perë iurë bini ra mënë nu guc
bë'a rall ca zia'a më, bëru'u
rall guë'dchi parë zia'a rall
lugar ni.
14 Bëdchini më rua' nisë;
bëru'u më la'ni barcu; guná
më cantidá mënë. Iurní
bëga'a ldu'u më lë'ë ra mënë
nu bënëac më grë ra narac
llu'u.
15 Iurë riu' gue'lë, iurní ra
shini gusë'dë Jesús bëdchini
rai' lu më nu repi rai':
—Hia guadze'. Ni tubi adë
chu quëréldëdi'i lugar ndë'ë.

Guchi lu ra mënë të guzëá rall; tsa rall lu ra guë'dchi naquő guëlladchi. Tsasi'i rall nagáu rall.

16 Jesús repi:

—Rquí'nidi'i guzëá rall; gulë bëdë'ë nagáu rall.

17 Lë'ë rai' repi rai':

—Adë chu nápëdi'i nagáu rai', niétiquë ga'i guetështildi con chupë mbeldë.

18 Jesús guni'i:

—Gulë gude'enuhin ndë'ë.

19 Iurní gunibë'a më subë ra mënë lu gui'lli. Iurní guna'zi më guetështildi, guëzá ga'i guetështildi con chupë mbeldë. Iurní gubi'a më lu gube'e. Bëdë'ë më graci lu Dios nu bëshullë më guetështildi. Iurní bëdë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Lë'ë rai' gudi'dzin cua'a ra mënë.

20 Grőtë' ra mënë gudáu rall hashtë bielë rall. Despuësë guadző chi'bë chupë tëpë grë ra pedasë nabë'në subrë.

21 Grë ra naná gudáu guetështildi na rall ziquë ga'i mili nguiu sin adë nagábëdi'i ra na'a nilë ra llguë'në.

Jesús ziazú më lu nisë
(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

22 Iurní Jesús gunibë'a më parë guzia'a ra shini gusë'dë më la'ni barcu parë quiblú rai' lu më stubi ladë rua' nisë. Quëgni'i më lu ra mënë parë guzëá ra mënë.

23 Despuësë de ni, be'pi Jesús lu tubi dani parë guëni'inú më Shtadë më. Iurë lë'ë gue'lë gu', Jesús zuga'a më lő'ësë më nga'li.

24 Lë'ë barcu ziazú casi guëruldë nisë. Mbë con nisë nalő nadushë runin parë barcu purquë mbë ze'dë al contrari con zihani fuersë.

25 Hia ze'dë grëgue'lë; Jesús ze'dë guëdchíni' catë ziazú rai'. Ziazú më lu nisë.

26 Iurë shini gusë'dë më guná rai' rzë më lu nisë, bëdzëbë rai'. Gurushtiá rai' fuertë:

—Aquë tu fantasmë ze'dë.

27 Perë lueguë guni'i Jesús lu rai':

—Gulë gapë valurë. Na ndë'ë. Adë rdzőbëdi'i të.

28 Iurní lë'ë Pedro repi lu Jesús:

—Dadë si talë lő'ël ni'i, gunibë'a të nu na sëa lu nisë parë guelda catë zul.

29 Jesús repi:

—Gude'e pë.

Iurní lë'ë Pedro bietë la'ni barcu. Guzublú rzëhi' lu nisë parë tsáhi' catë zuga'a më

30 perë iurë bëdë'ë Pedro cuendë por tantë fuersë nanapë mbë, bëdzőbëi' nu rő'azi' la'ni nisë. Iurní gunî'i' fuertë:

—Bëlá na, Dadë.

31 Mizmë iurní guna'zi Jesús guia'a Pedro nu repi më:

—¿Pë du'psë fe nápël? ¿Pëzielú adë rialdídi'i ldú'ul na?

32 Iurní lë'ë rai' güe'pi rai' la'ni barcu nu bëac dchi mbë.

33 Grë ra nazúbëga'a la'ni barcu, bëzullibi rai' lu Jesús nu repi rai':

—Verdá nal Shini Dios.

Bënëac Jesús ra mënë shtë Genesaret
(Mr. 6.53-56)

34 Gudëdë rai' stubi tëchi nisë. Bëdchini rai' tubi regiuni nalë Genesaret.
35 Ra mënë shtë lugar ni bënguë bë'a rall lë'ë Jesús. Bëshe'ldë rall rsunë guëdubi regiuni shtë lugar de què bëdchini më ndë. Be'dënú ra mënë lu më grétë' ra mënë narac llu'u.
36 Bë'në rall ruëguë lu më parë guëdë'ë më permisi guëna'zi rall rua' shabë më. Grë ra naguna'zi shabë më, bëac rall.

15

Lo què narshi'ni ldu'u nguiu
(Mr. 7.1-23)

1 Iurní bëldá fariseo nu ra mësë narlua'a lëy, guabi'guë rall lu Jesús. Ze'dë rall ciudá Jerusalén. Guna'bë di'dzë rall:
2 —¿Pëzielú shini gusé'dël adë rúnëdi'i rall cumplir custumbrë shtë ra shtadë guëlú hia'a? sino rau rall guetështildi sin què riétidi'i guia'a rall.
3 Perë Jesús guna'bë di'dzë:
—¿Pëzielú lë'ë të también adë rzu'bë diáguëdi'i të mandamientë shtë Dios? Mejurë zianaldë të custumbrë shtë të
4 purquë Dios guni'i: “Gulë gapë rëspëti lu shtádël nu lu shní'al”. Nu guni'i Dios: “El què nargué guëc shtádëll u guëc shní'all, napë què zu rátill”.
5 Perë lë'ë të rni'i të stubi cusë. Rni'i të: “Si talë guëni'i nguiu lu shtádëll u lu shní'all: Gáquëdi'i guna compañi lë'ë të purquë grë lo què nani-aca'a të de na, nahin ofrendë parë Dios”.
6 Rni'i të cualquier nguiu narni'i zni, hiadë rquí'nidi'i guëdë'ë nguiu dumí ca'a shtádëll. Zni cagni'i të lasáquëdi'i mandamientë shtë Dios. Más tsanaldë të tëchi custumbrë shtë të.
7 Na të falsë. Bien guni'i Isaías guahietë shcuendë të; bëqué'ëi' lo què naguni'i Dios zdë'ë:
8 Ra mënë rë' rac shtu'u rall
na nadë más con rua'
rall perë ldu'u rall nalé
zitu zuga'a parë na.
9 Adë rlluí'idi'i ra cusë
narunë rall iurë
quëhunë rall adorar
na.
Enseñansë shtë rall nadë
más nahin tubi man-
dadë shtë nguiu.
10 Iurní guna'bë më ra mënë nu repi më:
—Gulë bëqué diaguë nu gulë tsasé lo què narnia'a.
11 Grë ra nariuté rua' nguiu, lëdë nídi'i rshí'nidi'i lë'ë nguiu. Más bien lo què narru'u rua' nguiu, ze'din de la'ni ldu'u nguiu, ni sí rshi'nin ldu'u nguiu.
12 Iurní ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu Jesús:
—¿Pë adë nanël de què ra fariseo bëldënú rall lé'ël por di'dzë rë'?
13 Perë Jesús repi:
—Cualquier plantë nabëcabnídi'i Shtada, më naquëbezë gube'e, guie'shi ni con grë shlu'chin.

14 Adë gúnëdi'i të meter con
lë'ë rall. Na rall ziquë ciegu
nu rlua'a rall shti'dzë rall lu
los de más ciegu. Si talë tubi
ciegu guësëll sa'll, guërupë
rall ldaguë rall la'ni guëru.
15 Iurní Pedro repi:
—Biadi'dzë lu na'a pë runë
cuntienë comparaciuni rë'.
16 Jesús repi:
—¿Pë nu lë'ë të adë ri-
asédi'i të? ¿Pë na të ziquë los
de más mënë?
17 ¿Pë adë rac bé'adi'i të,
grétë' lo quë naráu mënë
zia'a la'ni nguiu; despuësë
rrú'uhin la'ni cuerpë?
18 Perë lo quë narru'u rua'
mënë, ze'dë de la'ni ldu'u
nguiu. Ni sí, rshi'ni lë'ë nguiu
lu Dios
19 purquë la'ni ldu'u nguiu
rru'u grétë' cusë mal: mal ll-
gabë, rguini rall sa'll; rquënú
rall sa'll; nu napë nguiu zi-
hani na'a nu napë na'a zihani
nguiu; rbaa'në rall pë shtë
mënë; nu ruadi'dzë rall bishi;
nu rni'i rall didzabë cuntrë
Dios.
20 Grë ra cusë rë' rshi'ni
ldu'u nguiu, perë parë gaul
sin gúnëdi'il cumplir ra
custumbrë ziquë guíbidi'il
guiá'al, lëdë nídi'i narshi'ni
ldu'u nguiu lu Dios.

Tubi na'a nagualdí ldu'i Jesús
(Mr. 7.24-30)

21 Jesús bëru'u lugar ni;
zia'a më parë regiuni shtë
Tiro nu Sidón.
22 Tubi na'a më Cananea
quëréldëll regiuni ni;
bëdchíni' lu Jesús nu guní'ill
fuertë:
—Dadë, llëbní David,
bëga'a ldú'ul na. Lë'ë
shtsa'pa nanú tubi mëdzabë
la'ni ldú'ull. Nalé rzac zi
shtsa'pa.
23 Perë Jesús adë
bëquébidi'i ni tubi di'dzë.
Iurní ra shini gusë'dë më
bëdchini rai' lu më nu bë'në
rai' ruëguë lu më:
—Bë'në lo quë narna'bë
na'a rë' të guziá'all purquë
nalé cagní'ill nezë técha'a;
ze'dë náldëll lë'ë hia'a.
24 Iurní repi Jesús:
—Dios bëshe'ldë na nadë
más parë guna sirvë ra më
israelitë purquë na rall ziquë
lli'li nabëniti lu Dios.
25 Perë lë'ë na'a guabi'guë
nu bëzullíbill lu më. Guní'ill:
—Dadë bë'në compañi na.
26 Jesús repi:
—Nádi'i bien guëdchisúl
guetështildi shtë ra shini
mënë parë gau ra mbécu'në.
27 Perë lë'ë na'a guni'i:
—Nia Dadë, perë ra
mbécu'në nananú guëa'
mellë, rau ma pedasë
narru'u hia'ldë rua' llguë'në.
28 Iurní Jesús repi:
—Nanë, llëru'bë na fe
shténël. Gaquin según rac
shtú'ul.
Mizmë iurní lë'ë shtsa'pë
na'a bëac.

Bënëac Jesús zihani mënë

29 Jesús bëru'u nga'li parë
zia'a më rua' nisë ru'bë nalë
Galilea. Lueguë güe'pi më
lu tubi lumë nu guzubë më
nga'li.
30 Cantidá mënë bëdchini
rall catë quëbezë më.
Be'dënú rall cujë, ciegu,
gu'pë, mancu, nu cantidá ra

narac llu'u. Bëdchininú rall
lë'ë narac llu'u lu Jesús. Lë'ë
më bënëac më lë'ë rall.
31 Nalẽ bëdzëguëë' ldu'u ra
mënë iurë guná rall ra gu'pë
biadi'dzë rall; ra mancu bëac
rall, ra cujë bëabrí guzẽ rall,
ra ciegu bëabrí guná rall.
Ra mënë bë'në alabar Dios;
guni'i rall llëru'bë na pudërë
shtë Dios de Israel.

Jesús bëdë'ë nagáu tapë mili nguiu
(Mr. 8.1-10)

32 Iurní guna'bë Jesús ra
shini gusë'dë më nu repi më:
—Nalẽ rga'a ldua'a ra
mënë rë' purquë hia guc
tsunë dzë ze'dë naldë rall na.
Nápëdi'i rall nagáu rall. Si
talë guëshe'lda lë'ë rall lidchi
rall sin quë gáudi'i rall, sca'a
mbee'zë rall lu nezë.
33 Ra shini gusë'dë më repi
rai' iurní:
—¿Perë llallë gac guëdzelë
dau parë blac zihani mënë?
Lugar rë' ni tubi adë chu
nádi'i.
34 Jesús guna'bë di'dzë:
—¿Bëldá guetështildi napë
të?
Lë'ë rai' bëquebi rai':
—Gadchi guetështildi nu
du'pë mbeldë mitu'në.
35 Iurní gunibë'a më parë
subë ra mënë lu guiu'u.
36 Iurní guna'zi më guëzá
gadchi guetështildi nu guna'zi
më ra mbeldë. Bëdë'ë më
graci lu Dios. Lueguë lë'ë
më bëshullë mëhin. Bëdë'ë
mëhin cua'a ra shini gusë'dë
më. Hia lë'ë rai' gudi'dzë rai'
parë ra mënë.
37 Grẽtë' ra mënë gudáu
hashtë bielë rall. Despuësë
gaulú gudáu rai', guadzẽ gad-
chi tëpë ra pedasë nabë'në
subrë.
38 Grë ra nagudáu na ra
ziquë tapë mili nguiu sin
nagábëdi'i na'a nilë ra ll-
guë'në.
39 Despuësë Jesús bë'në më
despedir ra mënë. Iurní
guatẽ më la'ni barcu parë
zia'a më regiuni nalë Mag-
dala.

16

Ra fariseo guna'bë guëná rall tubi milagrë
(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

1 Ra fariseo nu ra saduceo
bëdchini rall lu Jesús parë
guëtë'dë rall prëbë lë'ë më
nihunë më nanádi'i voluntá
shtë Dios. Guna'bë rall
guëlua'a më tubi milagrë con
pudërë shtë Dios.
2 Perë lë'ë më bëquebi:
—Guadze' rni'i të: “Glli gac
tubi dzë za'quë purquë lu
gube'e nalẽ nallní rlua'a”.
3 Nu rsili rni'i të: “Nedzẽ
gac tubi mal tiempë purquë
lu gube'e nallní nu rëta' shc-
ahi”. Lë'ë të na të falsë; run-
guë bë'a të lla rlua'a shcahi
lu gube'e perë adë ráquëdi'i
riasẽ të sëñi shtë tiempë ne'.
4 Ra mënë mal nu mënë
nadë rzu'bë diáguëdi'i
shti'dzë Dios, rac shtu'u rall
guëná rall tubi milagrë ru'bë
perë adë guënádi'i rall lu más
sëñi; niétiquë guëná rall tubi
sëñi ziquë guc con Jonás, el
quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios
guahietë.
Iurní bësëa'nëgá më lë'ë
rall. Zia'a më.

Ldai' shtë ra fariseo
(Mr. 8.14-21)

5 Iurní lë'ë ra shini gusë'dë
Jesús gudëdë rai' stubi ladë
rua' nisë, perë bëa'ldë ldu'u
rai' niua'a rai' guetështildi.
6 Iurní Jesús guni'i:
—Gulë gupë cuidadë con
levadurë shtë ra fariseo nu
saduceo.
7 Ra shini gusë'dë më
guzublú guni'i lu sa' rai':
—Aquë por adë chu
nuá'adi'i guetështildi, por ni
guni'i më zni.
8 Perë Jesús guc bë'a
shgabë rall nu repi më:
—¿Pëzielú ruadi'dzë lu
sa' të adë nuá'adi'i të
guetështildi? Du'psë fe napë
të.
9 ¿Pë todavía runë fáltëru'u
tsasẽ́ të chu nahia? ¿Pë
adë rëagnádi'i ldu'u të ga'i
guetështildi nagudi'dza parë
ga'i mili nguiu? ¿Bëldá tëpë
bëca'a të?
10 ¿Pë adë rëagnádi'i
ldu'u të gadchi guetështildi
nagudi'dza gudáu parë tapë
mili mënë? ¿Bëldá tëpë
bëca'a të?
11 ¿Pëzielú adë rac bẽ́'adi'i
të adë quëadí'dzëdia'a
shcuendë shtë guetështildi?
Gulë gupë cuidadë levadurë
shtë ra fariseo nu ra saduceo.
12 Iurní guc bë'a ra shini
gusë'dë më de quë Jesús
adë quëgní'idi'i' shcuendë
levadurë, sino shcuendë en-
señansë narlua'a ra fariseo
nu saduceo.

Guni'i Pedro na më Cristo
(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

13 Iurní guzia'a Jesús
parë regiuni shtë Cesarea
nanaquẽ́ Felipo. Iurní
guna'bë di'dzë më lu ra shini
gusë'dë më:
—¿Chu rni'i ra mënë chu
nahia? nguiu nabëshe'ldë
Dios lu guẽ́'dchiliu.
14 Lë'ë rai' bëquebi rai':
—Bëldá ra mënë rni'i rall
nal Juan Bautista. Sëbëldá
ra mënë rni'i rall nal Elías.
Stubi tantë rni'i rall nal
Jeremías u stubi naná
biadi'dzë shti'dzë Dios.
15 Iurní repi më:
—Lë'ë të ¿chu rni'i të
nahia?
16 Simón Pedro repi iurní:
—Lẽ́'ël nal Cristo. Nal shini
Dios nanabani.
17 Jesús bëquebi:
—Dichusë nal Simón shini
Jonás, purquë ni tubi nguiu
bëluá'adi'i lẽ́'ël chu nahia
sino quë Shtada naquëbezë
gube'e; ni bëluá'ai' lul chu
nahia.
18 Perë na rnia'a lul; lẽ́'ël
Pedro. Subrë tubi guë'ë ru'bë
guna formar grupë shtë
shmënë Dios naná rianaldë
tëchi ldai' shtëna. Nu ni
siquierë pudërë shtë galguti
gúnëdi'i gan lu ra mënë
narialdí ldu'i na.
19 Na guënehia shti'dza
ziquë liahi parë tsagní'il lu
ra mënë të guëdchini mënë
lu Shtada catë rnibë'a më.
Lo quë narúnël permitir es
quë hia bë'në më permitirin
más antsë. Nápël autoridá;
guëní'il napë mënë libertá.
Lo quë narúnël prohibë es
quë hia bë'në më prohibin
dizdë más antsë. Guëní'il
chu naperdunë nu chu nádi'i
perdunë.

20 Iurní guni'i Jesús
tubldí; gunibḗ'ai' adë chu lu
guadí'dzëdi'i ra shini gusë'dë
më na më Cristo.

Guni'i më gati më
(Mr. 8.31—9.1; Lc. 9.22-27)

21 Dizdë iurní Jesús
guzublú quëgni'i më lu shini
gusë'dë më de què lë'ë
më napë què guzia'a më
Jerusalén nu de què ra më
guani'si shtë naciuni Israel
nu ra jëfë shtë ra bëshuzi con
ra mësë narlua'a lëy, guëzac
zi rall lë'ë më. Gunë rall
zihani cusë cuntrë lë'ë më.
Nu repi më de què quini
rall lë'ë më perë dzë tsunë
tsashtḗ më ladi ra tëgulë.

22 Iurní lë'ë Pedro bia'a
lë'ë më tubi ladë nu guzublú
gudíldill lë'ë më. Guni'i Pe-
dro:

—Aquë Dadë, ni lo
quiere Dios. Nunquë adë
guëdchínidi'i tḗdël cusë rë'.

23 Perë Jesús bëdchigrḗ lu
më nu repi më lu Pedro:

—Guabsú lua, Satanás,
lḗ'ël nal ziquë guë'ë narreldë
mënë. Adë riasḗdi'il lo què
narac shtu'u Dios. Rúnël
llgabë ziquë mënë shtë
guḗ'dchiliu.

24 Iurní Jesús repi lu ra
shini gusë'dë më:

—Si talë nanú tubi mënë
narac shtu'u gáquëll shmëna,
napë què gúnëll renunci
prupi vidë shtḗnëll. Napë
què gáquëll dispuestë gátill
por na nu guidë náldëll na.

25 El què nadë rac shtú'udi'i
gati por na, zátill. Perë el
què naguëniti vidë shtḗni' por
na nu por diza'què, guëbánill
parë siemprë; gac salvárëll.

26 Adë pë rlluí'idi'i gunë
nguiu gan grḗtë' cusë lu
guḗ'dchiliu nu despuësë
guënítill vidë shtḗnëll, adë
nídi'i fin parë lḗ'ël. ¿Pë
ofrendë guëdë'ë nguiu lu
Dios parë gac salvárëll?

27 Nahia nguiu nabëshe'ldë
Dios lu guḗ'dchiliu;
guëdchinia con pudërë shtë
Shtada. Guëdchinia con ra
ianglë shtënë më. Iurní
quilla cadë tubi nguiu según
lo què nabḗ'nëll.

28 Guldía nabani bëldá
mënë ndë'ë; adë gátidi'i
rall hashtë guëná rall lua;
iurní napa pudërë ziquë
rëy. Guëdchinia parë
guënibḗ'ahia.

17

Guc cambi Jesús stubi formë
(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

1 Gudëdë shu'pë dzë; Jesús
bia'a më Pedro nu Jacobo nu
Juan, bëchi Jacobo; zia'a rai'
lu tubi dani catë más guia'a.

2 Iurní guc cambi Jesús
stubi formë delantë lu rai'.
Lu më rabtsë'ë ziquë ngu-
bidzë. Hia shabë mḗ bëaquin
naquichi como llni.

3 Mizmë iurní guná ra
shini gusë'dë më lu Moisés
nu Elías; quëadi'dzënú rai'
Jesús.

4 Iurní Pedro guni'i lu më:

—Dadë, bien dzu na'a
ndë'ë iurne'. Si talë rac
shtú'ul guëdëntsa'u na'a
tsunë ranchi, tubin parë lḗ'ël,

tubin parë Moisés, stubin
parë Elías.
5 Nianá lë'ë Pedro
quëadi'dzë, iurní bëdchini
tubi shcahi narabtsë'ë
nabësë'au lë'ë rai'. La'ni
shcahi bëdchini tubi bë. Nu
bini rai' tubi voz narni'i:
—Ndë'ë lë'ë shinia narac
shtua'a. Nalḗ rquitë ldua'a
con lḗ'i'. Gulë bëquḗ diaguë
shtí'dzi'.
6 Iurë bini ra shini gusë'dë
më di'dzë ni, bëzullibi rai'
hashtë bëdia'a luquḗ rai' lu
guiu'u nu bëdzëbë rai'.
7 Iurní Jesús guabi'guë lu
rai'. Bëdchi'bë guia'a më guëc
rai' nu répi':
—Gulë tsasuldí; adë
rdzḗbëdi'i të.
8 Iurë lë'ë rai' gubi'a rai'
stubi vueltë, hia ni tubi chu
lu gunádi'i rai' sino sulë Jesús
zuga'a.
9 Iurë bietë rai' lu dani,
Jesús gunibë'a:
—Adë chu lu guadí'dzëdi'i
të shcuendë lo quë na-
guná të hashtë iurë
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu tsashtḗhi' ladi ra
tëgulë.
10 Iurní guna'bë di'dzë
shini gusë'dë më:
—¿Pëzielú rni'i ra mësë
shtë lëy de quë Elías napë
quë guídi' primërë, antsë
guëdchini Cristo?
11 Jesús bëquebi:
—Verdá Elías guidë
primërë. Gúni' rëglë grë cusë.
12 Hia bidë Elias perë ra
mënë adë bënguë bḗ'adi'i
rall lḗ'i' sino quë bë'nënú
rall lḗ'i' lo quë naguc shtu'u
rall. Mizmë manërë el
quë nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu, sac zi më lu
guia'a rall, gati më.
13 Iurní ra shini gusë'dë
më bëdë'ë rai' cuendë de quë
Jesús quëadí'dzi' shcuendë
Juan Bautista.

Bënëac Jesús tubi llguë'në narati zini
(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

14 Iurë bëdchini rai' catë
rëta' los de más mënë, iurní
guabi'guë tubi nguiu lu Jesús
nu bëzullíbill lu më. Répill:
15 —Dadë, bëga'a ldú'ul
shinia. Ráquëll galguidzë rati
zini nu rzac zill. Zihani
vueltë guláguëll la'ni gui'i nu
guláguëll la'ni nisë.
16 Na ze'dënúa lḗ'ëll lu
ra shini gusḗ'dël perë adë
bḗ'nëdi'i rall gan nëac shinia.
17 Jesús guni'i:
—Lë'ë të mënë narialdídi'i
ldu'i na, siemprë rsini të sa'
të lu duldë. ¿Hashtë guc
guëbezënúa lë'ë të, të parë
tsaldí ldu'u të shti'dza? ¿Blac
tiempë guëquëreldënúa lë'ë
të, të gapë të fe? Gude'enú
shínil lua.
18 Iurní Jesús guní'i' guëc
mëdzabë ni. Nu gunibë'a
më guëru'u mëdzabë la'ni
ldu'u ngulë'në. Lueguë bëac
ngulë'në.
19 Despuësë de ni, ra shini
gusë'dë më biadi'dzë rai' lu
Jesús stubi cu'. Guna'bë
di'dzë rai':
—¿Pëzielú adë bḗ'nëdi'i
na'a gan niagú na'a mëdzabë
fier la'ni ngulë'në?
20 Jesús repi:

—Purquë lë'ë të du'psë fe napë të. Guldía rnia'a, si talë napë të fe masiá zucsë du'pë, guëni'i të lu dani rë': “Guabsú nga'li të parë súbël stubi lugar”. Lë'ë dani tsabsú. Zac gunë të grë cusë si talë rialdí ldu'u të Dios. [
21 Perë mëdzabë fier sa' ndë'ë sulë rru'u rall si talë runë të ruëguë lu Dios nu si talë quëhunë të ayunë.]

Stubi vueltë guni'i Jesús gati më
(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

22 Mientras ziazú rai' juntë regiuni shtë Galilea, Jesús guní'i' de që nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë́'dchiliu, gac intriégui' guia'a ra mënë mal
23 nu quini rall lë́'i' perë dzë tsunë gac resucitári'. Di'dzë rë' nalë́ bësëdchini tristë ldu'u ra shini gusë'dë më.

Gudilli rai' impuestë shtë iádu'u

24 Iurë Jesús nu shini gusë'dë më bëdchini rai' guë'dchi Capernaum, ra narunë cubrë impuestë shtë iádu'u guagná rall Pedro nu guna'bë di'dzë rall lu Pedro:

—¿Gu rguilli mësë shtë të impuestë parë iádu'u?

25 Pedro bëquebi:

—Aha'.

Iurní guatë́ bëabrí Pedro lídchi'; guni'i Jesús primërë lu Pedro:

—¿Pë llgabë quëhúnël, Simón? ¿Chu mënë runë cubrë rai' impuestë nu ra contribución ca'a rëy shtë guë́'dchiliu rë'? ¿Gu rguilli ra shini rëy u rguilli ra mënë zitu nanádi'i shmënë rëy?
26 Simón bëquebi:

—Ra më zitu rguilli rall impuestë.

Jesús repi:

—Por ni ra shini rëy adë rguíllidi'i rall impuestë.
27 Perë parë adë ldaguë llánëdi'i rall, gua rua' nisë. Bëtia'a iagullë shtë́nël la'ni nisë. Primërë mbeldë naná guëná'zil, bësha'lë rua' ma. Guëdzélël tubi dumí. Gudilli impuestë por lë'ë hia'a.

18

Chu na más lasac
(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

1 Tiempë dzë ni ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu Jesús nu guna'bë di'dzë rai':

—¿Chu gac más më ru'bë iurë guënibë'a Dios ziquë Rëy?

2 Iurní Jesús guna'bë tubi llguë'në; bëzú më llguë'në guëláu de lë'ë rai'.
3 Nu repi më:

—Guldía rnia'a, si talë lë'ë të adë gúnëdi'i të cambi shgabë të nu gac të ziquë llguë'në rë', adë gáquëdi'i të tsutë́ të lugar catë rnibë'a Dios. Napë quë gac të mënë humildë.
4 Nguiu namás lasac lugar catë rnibë'a Dios, na el quë narialdí ldu'i na ziquë ra llguë'në, adë runë llërú'bëdi'i rall.
5 Si talë ra mënë gunë rall recibir tubi shmëna naná ziquë llguë'në humildë, también quëhúnëll recibir na.

Gupë cuidadë gúnëdi'il duldë
(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

6 'Perë cualquier el què naná guëldaguë sáhi' la'ni duldë cumë ziquë tubi mënë humildë naná rialdí ldu'i shti'dza, el què narlua'a tubi më humildë mal nezë të gúnëll duldë, mejurë galdë nguiu ni tubi guichi ru'bë iénill, tsagrú'ldëll lë'ëll la'ni nisëdu'u.
7 Prubi mënë shtë guë'dchiliu iurë ze'dë ocasiuni gunë rall duldë. Napë què guëdchini tiempë guëquili mëdzabë lë'ë mënë parë gunë rall duldë perë prubi el què naquëglua'a sáhi' mal nezë.

8 'Por ni rnia'a lu të; si talë guiá'al u guëa'l rac shtu'u guëldaguë lë'ël lu duldë, bëchuguin; bëru'ldin zitu. Mejurë guëdchínil catë nápël vidë sin fin ziquë cujë u ziquë narunë faltë guiá'all u guëa'll què guëdubi cuerpë tsal gabildi. Ndë nunquë rëáldëdi'i be'lë.
9 Si talë slul rac shtu'u guëldaguë lë'ël lu duldë, gulú slul, bëru'ldin zitu. Más mejurë tsutël catë rnibë'a Dios tubsë slul lëdëdi'i tsal gabildi con guërupë slul.

Comparaciuni shtë lli'li naguniti
(Lc. 15.3-7)

10 'Adë rúnëdi'i të desprëci tubi ziquë llguë'në rë'. Pues rnia'a lu të lu gube'e, ra ianglë shtë rai' siemprë napë rai' entradë catë quëbezë Dios. [
11 Nguiu nabëshe'ldë Dios, bídi' parë gúni' salvar grë lo què nabëniti.]
12 '¿Pë rni'i ldu'u të? si talë tubi nguiu nápëll tubi gahiu'a lli'li nu gunítill tubi lli'li, tsatílill lë'ë ma. Guësá'nëll noventa y nueve lli'li lu dani parë tsatílill lli'li naguniti.
13 Si talë guëdzélëll lë'ë ma, runa segurë de què guëquitë ldú'ull por lli'li ni más què ra noventa y nueve nadë gunítidi'i.
14 Zni zac Shtadë të naquëbezë gube'e, rac shtu'u më guënítidi'i ni tubi shmënë më naná humildë.

Gulë bë'në perdunë sa'l
(Lc. 17.3)

15 'Si talë bëchil quëhúnëll mal cuntrë lë'ël, guni'inú lë'ëll, sulë lë'ëll të parë gac bë'all guadë faltë nanápëll. Si talë guëdë'ëll cuendë shtí'dzël, guëabrí ldú'ull con Dios. Zni lë'ël bë'nël compañi sa'l të tsaglá'guëll shnezë Dios.
16 Perë si talë adë rúnëdi'ill cuendë shtí'dzël, iurní bia'a tubi testigu u chupë testigu të parë gac bë'a rall shcuendë ra cusë rë'.
17 Si talë adë rúnëdi'ill cuendë lë'ë ra mënë ni, iurní guchi lu grë ra nardëá la'ni iádu'u faltë nanapë bëchil. Si adë rúnëdi'ill cuendë grupë shtë shmënë Dios, iurní bë'në tratë lë'ëll cumë ziquë tubi adë guënëdi'i Dios u ziquë tubi më mal narunë cubrë impuestë.
18 'Guldía rnia'a, grë lo què narunë të permitir es què

hia bë'në më permitirin más antsë. Napë të autoridá të guëni'i të napë mënë libertá. Lo që narunë të prohibë es që hia bë'në më prohibin dizdë más antsë. Guëni'i të chu na perdunë nu chu nádi'i perdunë.

19 'Nu rnia'a lu të, si talë chupë de lë'ë të cue të lu gué'dchiliu de acuerdë subrë lo që naguëna'bë të lu Shtada naquëbezë gube'e, gréte' guëne'e më

20 purquë catë rdëá chupë u tsunë mënë por nombre shtë na nu rialdí ldu'u rall na, nga'li quëbezënúa lë'ë rall.

21 Iurní bëdchini Pedro nu guna'bë dí'dzi' lu më:

—Dadë, ¿bëldá vësë guna perdunë bëcha, el që narunë duldë cuntrë na, hashtë gadchi vueltë?

22 Jesús bëquebi:

—Guëní'idia'a gadchi vueltë perë sino gadchi vësë setenta, bë'në perdunë béchil.

Comparaciuni tubi mënë adë nédi'i gúnëll perdunë sa'll

23 'Lugar catë rnibë'a Dios nahin ziquë tubi rëy naguc shtu'u suldí cuendë shtë ra muzë.

24 Iurë guzublú quëgna'bë rëy lë'ë ra muzë, bëdchini tubi naze'bi tubi millón bëllë.

25 Cumë muzë ni adë nápëdi'ill parë quíllill, lë'ë lamë gunibë'a guëtuu' mënë muzë ni con tsé'lëll nu shínill. Guëtuu' rëy grë lo që nanapë muzë parë quilli muzë lo që nazé'bill.

26 Iurní lë'ë muzë bëzullíbill lu lamë nu bé'nëll ruëguë: "Dadë, gupë pacënci lë'ë na; quilla gréte' lo që naze'bia".

27 Lë'ë lamë bëga'a ldú'ull muzë nu bë'në lamë perdunë grë lo që naze'bi muzë.

28 Perë lueguë lë'ë muzë bëdia'guëlull stubi sa'll naze'bi tubi dumí mitu'në. Iurní guná'zill ieni sa'll parë bëté'ell ieni sa'll. Iurní répill: "Gudilli lo që nazé'bil".

29 Lë'ë prubi nguiu bëzullíbill lull nu bé'nëll ruëguë lull: "Gupë pacënci con na. Quilla grë lo që naná ze'bia."

30 Perë lé'ëll adë nédi'ill sino që bëtiá'all sa'll lachigui'bë hashtë quíllill lo që nazé'bill.

31 Iurë stubi sa' muzë shtë lamë gunall pë guc, iurní gulaguë tristë la'ni ldu'u muzë ni. Biadí'dzëll lu shlámëll grë lo që nabë'në primërë muzë.

32 Iurní lë'ë lamë gunibë'a parë gue'dë guëzé muzë lu lamë. Iurní repi lamë: "Muzë mal, na bëna perdunë gréte' dumí nazé'bil purquë bé'nël ruëguë lua.

33 Zni lé'ël niápël pacënci con sa'l cumë ziquë napa pacënci lé'ël."

34 Iurní lë'ë lamë bëldëll nu gunibë'a lamë tsa muzë lu cashtigu hashtë quíllill gréte' lo që nazé'bill.

35 Jesús gualú guni'i më gréte' ndë'ë nu guni'i më:

—Shtada naquëbezë gube'e, gunë më ziquë rëy rë' si talë cadë lë'ë të adë

gúnëdi'il perdunë sa'l con guëdubinú ldú'ul.

19

Jesús bëlua'a shcuendë divurci
(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

1 Despuësë de guni'i Jesús grë ra di'dzë rë', bëru'u më Galilea. Bëdchini më regiuni shtë Judea nanaquë̋ ladi guia'a guëë'gu Jordán.
2 Cantidá mënë guanaldë rall lë'ë më. Nga'li bënëac më zihani ra narac llu'u.
3 Iurní bëldá fariseo guabi'guë rall lu Jesús parë guëldaguë rall lë'ë më tubi trampë. Guna'bë di'dzë rall:
—¿Gu nanú mudë según lëy parë guëlë̋ tse'lë mënë por cualquier cusë?
4 Lë'ë më bëquebi:
—¿Pë adë bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras de quë iurë nabëcue'shtë̋ Dios guë̋'dchiliu, bëntsa'u më nguiu nu na'a?
5 Nu guni'i më: “Lë'ë nguiu guësá'nëll shtádi' nu shní'ai' parë guëquëreldënull tsé'lëll. Hia guërupë rall gac rall tubsë.”
6 Zni hiadë nádi'i rall chupë sino tubsë; unidë na rall. Lo quë nabë'në Dios unir, adë chu guëldë̋di'i lë'ë rall.
7 Iurní guna'bë di'dzë rall:
—¿Pëzielú bë'në Moisés permitir guëdë'ë nguiu tubi cartë shtë divurci parë ca'a tsé'lëll nu guëlë̋ tsé'lëll?
8 Jesús repi:
—Purquë nalë̋ naguëdchi ldu'u të; por ni bëdë'ë Moisés permisi parë guëlë̋ tse'lë mënë, perë dizdë principi shtë guë̋'dchiliu, adë gúquëdi'in voluntá shtë Dios guësa'në nguiu tse'lë nguiu.
9 Nanú tubsë motivë parë guëlë̋ tse'lë nguiu, sulë si talë quëhunë tsé'lëll duldë con stubi nguiu. Perë si ca'a mënë ni stubi na'a, quëhúnëll duldë adulteri. [Nu el quë naguëtsë'a con lë'ë na'a divurciadë pues nu záquëll quëhúnëll duldë adulteri.]
10 Ra shini gusë'dë më guni'i:
—Si talë nídi'i permisi guëlë̋ tse'lë nguiu, mejurë adë cá'adi'i nguiu na'a.
11 Jesús repi:
—Lë̋dëdi'i grë mënë riasë̋ nacagnia'a lu të, sino nadë más el quë nagunë Dios compañi parë gac bë̋'allin.
12 Nanú nguiu nádi'i rall completë dizdë gulë rall. Sëbëldá nguiu nádi'i rall completë; bë'në mënë. Nanú sëbëldá mënë adë në̋di'i guëtsë'a rall por prupi voluntá shtë rall të parë guadi'dzë rall diza'quë shtë Dios lu los de más mënë. El quë nariasë̋ di'dzë rë', gúnëll recibirin.

Jesús bë'në ldai' ra llguë'në
(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

13 Iurní bëdchininú ra mënë llguë'në lu Jesús parë guëdchi'bë më guia'a më guëc rall nu guëna'bë më lu Dios por lë'ë rall. Perë ra shini gusë'dë më guzublú gudildi rai' guëc ra nabëdchininú llguë'në.

14 Perë Jesús repi:
—Bëdë'ë sí, guidë bi'guë ra
llguë'në lua, adë guëcádi'i të
lu ra ni'i purquë ra mënë
naná ziquë ra llguë'në, tsutḗ
rall catë rnibë'a Dios ziquë
Rëy.
15 Bëdchi'bë guia'a më guëc
ra llguë'në; iurní zia'a më
stubi lugar.

Tubi sultërë ricu
(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

16 Tubi sultërë guagná lë'ë
Jesús nu répill:
—Mësë za'quë, ¿pë cusë
za'quë guna parë gapa vidë
eternë?
17 Jesús repi:
—¿Pëzielú rni'i lua, mësë
za'quë? purquë ni tubi
adë chu naza'quë, sulë Dios.
Perë si talë rac shtú'ul gac
salvárël, bëzu'bë diaguë grë
mandamientë.
18 Repi sultërë:
—¿Guadë naná ra man-
damientë ni?
Jesús repi:
—Adë quínidi'il sa'l. Adë
rquënúdi'il ra sa'l. Adë
cuánëdi'il pë shtë mënë; adë
guadí'dzëdi'il bishi.
19 Bëzu'bë diaguë shti'dzë
shní'al nu shtádël, nu guc
shtu'u bëchi sa'l mizmë
manërë cumë ziquë rac
shtú'ul lḗ'ël.
20 Lë'ë sultërë repi:
—Bëna cumplir grë man-
damientë rë' dizdë nabi'cha.
¿Pë runë faltë?
21 Jesús guni'i:
—Si talë rac shtú'ul gac
tubldí shcuéndël lu Dios,
bëtuu' grë cusë nanápël;
bëdë'ë dumí ca'a ra prubi,
iurní gápël tesurë lu gube'e.
Iurní sënáldël na.
22 Perë iurë lë'ë sultërë bini
di'dzë rë', nalḗ gulaguë tristë
la'ni ldú'ull; ziagzëll purquë
nalḗ ricu nall.
23 Iurní Jesús repi lu ra
shini gusë'dë më:
—Guldía rnia'a, naganë
tsutḗ tubi ricu lugar catë
rnibë'a Dios.
24 Rnia'a lu të, más sencigi
tsutḗ tubi camellë ichi tubi
iagullë quë tubi ricu tsutëll
gube'e, lu lugar catë rnibë'a
Dios.
25 Iurë bini ra shini gusë'dë
më di'dzë rë', nalḗ guasḗ
ldu'u rai' nu bëdzëguëë' ldu'u
rai'. Iurní guna'bë di'dzë lu
sa' rai':
—¿Chúllëti'i gac salvar?
26 Jesús gubi'a lu rai' nu
répi':
—Adë gúnëdi'i nguiu gan
gunë salvar mizmë lḗ'i', perë
Dios napë pudërë gunë më
grḗtë' ra cusë.
27 Iurní Pedro repi:
—Dadë, lë'ë na'a bësëa'në
na'a grḗtë' lo quë nanapë
na'a parë ze'dë naldë na'a
lḗ'ël. ¿Pë guëdë'në na'a
recibir?
28 Jesús repi:
—Guldía rnia'a, tiempë
grë cusë gáquin nacubi, iurë
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu súbi' lu trunë
shtḗni' catë quëbezë Dios, lë'ë
të naze'dë naldë na cuezënú
të na lu chi'bë chupë trunë
parë gunë të juzgar ra chi'bë
chupë grupë shtë Israel.
29 Grḗtë' narsëa'në lídchi'
u bḗchi' u záni' u shtádi'

u shní'ai' u tsé'li' u shíni' u shguiu'u rai' purquë rac shtú'ull gáquëll shmëna, ni gúnëll recibir tubi gahiu'a vësë más nu gápëll vidë sin fin.
30 Zihani naná más nasac entrë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni nu zihani naná lúltimë iurne', gac rall mënë namás nasac lu Dios.

20

Comparaciuni shtë narunë dchi'ni

1 'Lugar catë rnibë'a Dios na ziquë tubi nashtënë tubi guiu'u lachi nargabní. Bëru'u lamë tumpranë rsili parë zi-atílill muzë, gunë rall dchi'ni catë nanú hiaguë uvë.
2 Primërë guagnëll muzë de quë quíllill tubi dumí denario por tubi dzë. Nu gunibë́'all tsaguënë ra muzë dchi'ni.
3 Despuësë bërú'ull rquë guë'ë; gunall lu stubi ra muzë nazuga'a shquini ll-guëa'. Adë pë quëhúnëdi'i rall.
4 Iurní repi lamë lu mënë ni: “Gulë tsa shchi'nia. Quilla lë'ë të narunë tucarë.” Iurní lë'ë rall zia'a rall.
5 Lë'ë nashtënë guiu'u bërú'ull casi guëruldë dzë, nu guall rquë tsunë guadze'; mizmë zni bë́'nëll con másru'u muzë.
6 Hia rquë ga'i guadze' guall stubi shquini llguëa'. Bëdzélëll sëbëldá muzë nadë pë quëhúnëdi'i. Iurní repi lamë: “¿Pëzielú rëta' të ndë'ë casi hia mërë tsa'a dzë? ni dchi'ni adë quëhúnëdi'i të”.
7 Repi rall: “Purquë ni tubi adë chu bëne'e dchi'ni”. Iurní repi lamë: “Nu lë'ë të gulë tsa shchi'nia; tsaguënë të dchi'ni lu guiu'u. Guëguilla lë'ë të narunë tucarë.”
8 Iurë lë'ë gue'lë bëdchini, lë'ë nashtënë guiu'u repi lu encargadë shtë dchi'ni: “Guagna'bë grë́të' muzë të parë gallë rall. Bëdë'ë pagu ca'a cadë tubi rall el quë naguatë́ lu dchi'ni rquë ga'i nu hashtë ra naguatë́ lu dchi'ni tumpranë.”
9 Iurní bëdchini ra naguatë́ lu dchi'ni rquë ga'i guadze'; cadë tubi rall bë'në rall recibir pagu completë, tubigá dumí denario.
10 Despuësë bë'në tucarë naguatë́ primërë; bë'në rall llgabë de quë gunë rall recibir más dumí quë naguatë́ guadze'. Perë mizmë pagu bëdë'ë lamë, lë'ë quë lë'ë tubigá denario.
11 Naguté ra tumpranë iurë bë'në rall recibirin, iurní guzublú bë'në rall reclamë lu lamë.
12 Repi rall: “Ra nabëdchini lúltimë, bë'në rall dchi'ni tubsë iurë nu gudíllil igual ziquë lë'ë na'a, nu lë'ë na'a bëdë'në na'a dchi'ni doblë; bia'a ldu'u na'a lu ngubidzë gua'të dzë”.
13 Perë lë'ë nashtënë guiu'u bëquebi lu tubi rall: “Amigu, adë quëhúnëdia'a ni tubi cusë mal. Hia bëdë́'na'a tratë gáshtël tubi denario.
14 Guna'zi shtumil nu bëagzë́. Na rac shtua'a quilla mizmë pagu ca'a naguatë́

rquë ga'i ziquë narunë
tucarë të.
15 Napa derechë rnibẽ'ahia
shtumía; guna lo quë narac
shtua'a. ¿Më nal mbidi
purquë nahia naza'quë?”
16 Zihani mënë nalasac de-
lantë lu sa' rall, gac rall
lúltimë dzë ni; nu zihani
mënë naná lúltimë iurne', gac
rall mënë namás lasac lu
Dios. [Guna'bë Dios zihani
mënë perë du'psë mënë gulẽ
më parë gac rall shmënë më.]

Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'
(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

17 Jesús ziazú më nezë parë
Jerusalén. Bia'a më ra shini
gusë'dë më tubi cu' nu repi
më:
18 —Hia nanẽ të ziagd-
chínia'a Jerusalén catë lë'ë
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guẽ'dchiliu, gac intriégui' lu
jëfë shtë ra bëshuzi nu ra
mësë shtë lëy parë gunë rall
condenar lẽ'i' lu galguti.
19 Nu gunë rall intriegu
lẽ'i' lu guia'a mënë nanádi'i
israelitë të parë gunë
rall burnë lë'ë nguiu ni,
nu guëdë'ë rall galnẽ nu
guëquë'ë rall lẽ'i' lu cruz, perë
dzë tsunë tsashtẽhi' ladi ra
tëgulë.

Shni'a Jacobo nu Juan guná'bëll tubi favurë
(Mr. 10.35-45)

20 Iurní guabi'guë shni'a Ja-
cobo nu Juan lu Jesús. Na
rall shini Zebedeo; bëdchini
rai' lu Jesús. Iurní bëzullibi
na'a ni delantë lu Jesús parë
guëná'bëll tubi favurë lu më.
21 Guna'bë di'dzë më:
—¿Më rac shtú'ul guna?
Shni'a ra nguiu ni répill:
—Gunibë'a guërupë shinia
subënú rall lẽ'ël iurë
guënibẽ'al ziquë Rëy, túbill
ladë ldi shtẽnël, stúbill ladë
rubësë.
22 Perë Jesús bëquebi:
—Lë'ë të adë rac bẽ'adi'i të
lo quë narna'bë të. ¿Zëzac
zi të ziquë na? ¿Më zac tëdë
të cusë durë natëda, cusë de-
masiadë durë?
Lë'ë rai' bëquebi:
—Zac na'a, Dadë.
23 Iurní repi më:
—Verdá gunë të sufrir
demasiadë ziquë guna sufrir.
Gu të mizmë vasë shtë
sufrimientë; perë subë të
cula'nia, tubi de lë'ë të ladë
ldi nu stubi ladë rubësë, adë
rúnëdi'i tucarë guënehia sí,
subë të ndë. Shtada bë'në
preparar lugar ni sulë parë
ra narac shtu'u më subë rall
ndë.
24 Iurë lë'ë ra stubi chi'i ra
shini gusë'dë më bini lo quë
naguna'bë Juan nu Jacobo,
bëldẽ rai'.
25 Perë Jesús guna'bë lë'ë
rai' nu guni'i më:
—Lë'ë të nanẽ të ra jëfë
shtë naciuni nanádi'i is-
raelitë, nalẽ nadushë rnibë'a
rall; rdchi'bë rall lëy naná
dushë gunë mënë cumplir
26 perë gáquëdi'in entrë de
lë'ë të. Al contrari, el quë
narac shtu'u gac më ru'bë en-
trë de lë'ë të, napë quë gúnëll
sirvë lu los de más sáhi'.
27 Cualquier de lë'ë të
si talë rac shtú'ul gáquël
mayurë entrë grë ra sa'l,

napë quë gáquël muzë shtë
grë rai'.
28 Nahia nguiu nabëshe'ldë
Dios lu gué'dchiliu; zelda
ziquë muzë shtë mënë.
Zéldëdia'a parë gunë mënë
sirvë lua. Guënehia vidë
shtëna ziquë prëci parë gac
salvar zihani mënë.

Bënëac Jesús chupë mënë ciegu
(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

29 Iurë lë'ë rai' ziagru'u rai'
ciudá Jericó, cantidá mënë
zianaldë rall lë'ë Jesús.
30 Nga'li zúbëga'a chupë
ciegu. Zúbëga'a rall
guëlladchi rua' nezë. Iurë
bini ra ciegu Jesús hia zé'di',
guni'i rall fuertë:
—Dadë llëbní David, bëga'a
ldú'ul lë'ë na'a.
31 Ra mënë guni'i guëc ra
ciegu parë guëac dchi rall,
perë lë'ë rall más ziagla'guë
guni'i rall fuertë:
—Dadë llëbní David, bëga'a
ldú'ul lë'ë na'a.
32 Iurní guzudchí Jesús
nu guna'bë më ra ciegu nu
guna'bë di'dzë më:
—¿Pë rac shtu'u të guna?
33 Lë'ë rall bëquebi:
—Dadë, rac shtu'u na'a
guëná na'a.
34 Iurní Jesús bëga'a ldu'u
më lë'ë rall. Bëshá guia'a
më slu rall. Lueguë iurní
ra ciegu guná rall llni. Bëac
slu rall nu guanaldë rall lë'ë
Jesús.

21

Guatë́ Jesús Jerusalén
(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

1 Hia ziagdchini rai'
Jerusalén; bëdchini rai'
guë'dchi Betfagé. Betfagé
quëhin guëlladchi tubi dani
nalë Olivos. Bëshe'ldë Jesús
chupë shini gusë'dë më
2 nu repi më:
—Tsa të guë'dchi naná quë
delantë. Nga'li guëdzelë të
tubi burrë quëdú con shini
ma. Gulë bësha'quë ma të
gue'dënú të ma ndë'ë.
3 Si talë chu guëni'i lu të u
guëna'bë dí'dzëll lu të, guchi
de quë lë'ë Dadë rqui'ni lë'ë
ra ma. Lueguë guëshé'ldëll
nague'dënú ra ma.
4 Zndë guzac parë guc
cumplir lo quë nabëquë'ë
muzë shtë Dios guahietë.
Gunı́'i':
5 Gulë guchi lu ra mënë
naquëreldë guë'dchi
Sión: “Gulë guná,
lë'ë Rëy shtë të ze'dë
guëdchíni'.
Nadú'ui'; dchí'bi' tëchi tubi
burrë, shini tubi ma
narua'a carguë.”
6 Iurní lë'ë shini gusë'dë më
zia'a rai'; bë'në rai' tal cumë
guni'i Jesús lu rai'.
7 Be'dënú rai' burrë con
shini ma. Iurní gudchi'bë
rai' shabë rai' tëchi ma nu
gudchibë Jesús tëchi ma.
8 Hia ra mënë zihani gud-
ishi rall shabë rall lu guiu'u
parë ziazúhi' lu nezë. Sëbëldá
ra mënë bëchuguë rall ndi-
aguë shtë hiaguë parë gud-
ishi rall ndiaguë lu nezë.
9 Hia ra mënë nazia'a de-
lantë también naná ze'dë
trasë, guzublú guni'i rall:
—Gunë Dios salvar llëbní
David. Benditë el quë

naze'dë guëdchini por partë
shtë Dios. Rac shtu'u na'a
Dios nacabezë gube'e gunë
më salvar llëbní David.
10 Iurë Jesús bëdchini
Jerusalén, guëdubi ciudá
bëdzatsu ra mënë. Nu grë
mënë guna'bë di'dzë rall:
—¿Chu ndë'ë?
11 Ra mënë rni'i rall:
—Lḗhi' Jesús më Nazaret
shtë Galilea. Ruadí'dzi'
shti'dzë Dios.

Jesús bësëllu'në mënë mal la'ni iádu'u
(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

12 Despuësë de ni, Jesús
guatḗ la'ni iádu'u ru'bë. Iurní
gualdú hia'ldë më grḗtë'
mënë nartuu' nu narzi'i.
Bërë'shë më mellë shtë ra
nacagchili dumí shtë ra
mënë. Bërë'shë më ra
iagshili shtë ra naquëgtuu' ra
palumë.
13 Iurní guni'i më:
—La'ni Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë: "Lidcha na
parë gunë mënë orar lu Dios"
perë lë'ë të bë'në të cambi
lugar ni ziquë cuevë shtë
nguba'në.
14 Mizmë la'ni iádu'u
guabi'guë ra ciegu nu ra cujë
lu Jesús. Bënëac më lë'ë rall.
15 Perë ra jëfë shtë ra
bëshuzi nu ra mësë shtë
lëy, guná rall lu milagrë
naquëhunë më. Iurë lë'ë rall
bini rall lo quë naguni'i ra
llguë'në, bëldḗ rall. Fuertë
guni'i ra llguë'në la'ni iádu'u:
—Gunë Dios salvar llëbní
David ndë'ë.
16 Bëldḗ ra bëshuzi; repi rall
lu Jesús:
—¿Gu rínil lo quë
naquëgni'i ra llguë'në rë'?
Jesús bëquebi:
—Aha'. Rinia. ¿Pëllë adë
bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras? lo quë naruadi'dzë
zndë'ë:
Dios bḗ'ni' të rua' llguë'në
nu ra me'dë radchi
guëru'u labansë parë
Dios;
nahin labansë más chulë
parë lë'ë më.
17 Iurní bësëa'nëgá më lë'ë
rall. Zia'a më parë guë'dchi
Betania. Hia nga'li gudëdë
gue'lë më.

Jesús guludé hiaguë bëlda'u
(Mr. 11.12-14, 20-26)

18 Hia brëgue'lë rsili iurní
ziagdchini rai' Jerusalén.
Bëldia'në ldu'u më.
19 Guná më lu tubi hiaguë
bëlda'u nazubë rua' nezë.
Iurní guabi'guë më lu hiaguë; gáuhi' tubi nashi perë
adë bëdzélëdi'i më nashi;
purë ndiaguë nua'a hiaguë.
Iurní Jesús repi lu hiaguë:
—Nunquë jamás adë
guëabrídi'i quë nashi lul.
Mizmë iurní lë'ë hiaguë
bëlda'u gubidchi.
20 Iurë guná ra shini
gusë'dë më zndë'ë, bëdzëguëë'
ldu'u rai'. Guni'i rai':
—¿Guná, nasesë gubidchi
hiaguë rë'?
21 Jesús bëquebi:
—Guldía rnia'a lu të, si
talë napë të fe nu adë rzádi'i
ldu'u të, lëdë niá'asëdi'i gunë
të ziquë bëna con hiaguë
bëlda'u sino guëni'i të lu dani:
"Guabsú ndë'ë; tsal la'ni
nisëdu'u". Pues zni gaquin.

22 Grḗtë' lo quë naguëna'bë
të con oraciuni, si talë rialdí
ldu'u të Dios, pues gunë të
recibirin.

Pudërë nanapë Jesús
(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

23 Iurní Jesús guatḗ la'ni
iádu'u. Mientras quëglua'a
më nga'li, bëdchini ra jëfë shtë
ra bëshuzi con ra më gushë
shtë guë'dchi. Guna'bë di'dzë
rall lu Jesús:

—¿Chu bëshe'ldë lḗ'ël nu
bëne'e derechë nu pudërë
parë rúnël cusë rë'?

24 Jesús bëquebi:

—Nu na runa tubi pre-
guntë lu të. Si talë guëquebi
të lua, guënia'a lu të chu
bëne'e pudërë runa grë ra
cusë rë'.

25 ¿Chu gunibë'a lë'ë Juan
parë bëchu'bë nísi' ra mënë?
¿Pë Dios u nguiu?

Iurní guzublú rall
quëadi'dzë lu sa' rall; repi
rall:

—Si talë guëni'i hia'a Dios
gunibë'a lë'ë Juan, iurní
guëquebi nguiu rë': "¿Pëzielú
adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzë
Juan?"

26 Si talë guëni'i hia'a ra
nguiu bëshe'ldë lë'ë Juan,
pues rdzḗba'a ra mënë
purquë grë rall rialdí ldu'u
rall de quë biadi'dzë Juan
shti'dzë Dios.

27 Iurní repi rall lu Jesús:

—Adë rdḗ'ëdi'i na'a cuendë
chu bëshe'ldë lë'ë Juan.

Iurní lë'ë më repi:

—Pues ni na tampuquë
adë guëquébidia'a chu shtë
pudërë nu autoridá quëhuna
ra cusë rë'.

Comparaciuni shtë chupë
shini mënë

28 Jesús repi:

—¿Pë runë të shgabë të
zndë'ë? Tubi nguiu napë
chupë shínill. Repi dadë lu
shíni': "Llga'në, tsaguḗnël
dchi'ni shtë cusechë catë
nanú hiaguë uvë".

29 Lë'ë shini më bëquébill:
"Tsaguḗnëdia'a dchi'ni", perë
despuësë bḗ'nëll cambi
shgábëll; guaguḗ'nëll dchi'ni.

30 Lueguë lë'ë dadë ni
guagná lë'ë stubi shíni';
guní'ill: "Tsaguḗnël dchi'ni".
Nguiu ni bëquebi lu shtádi':
"Aha' Dadë, tsaguëna dchi'ni"
perë adë guádi'ill.

31 ¿Guadë de guërupë ra ll-
guë'në ni bë'në lo quë na-
guni'i shtádi'?

Iurní repi rall:

—Lë'ë primërë.

Iurní Jesús repi:

—Guldía rnia'a, ra
cubradurë shtë impuestë nu
ra na'a mal, tsutḗ rall lugar
catë rnibë'a Dios antsë de lë'ë
të

32 purquë Juan Bautista
bidë guëluá'ai' shnezë Dios
lla gac salvar të, perë lë'ë të
adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzë
Juan. Perë en cambi ra
cubradurë shtë impuestë nu
ra na'a mal, gualdí ldu'u rall
shtí'dzi'. Lë'ë të guná të lo
quë nabë'në Juan perë adë
bḗ'nëdi'i të cambi mudë nan-
abani të; adë gualdídi'i ldu'u
të shtí'dzi'.

Comparaciuni shtë ra
muzë mal
Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

33 'Gulë bëquế diaguë stubi
comparaciuni. Gu' tubi
nguiu nanapë tubi ldë guiu'u
lachi nargabní. Bëcabnill
hiaguë uvë nu bëntsá'ull tubi
lu' alrededurë; bëntsá'ull
catë guëru'u juguë shtë uvë.
Bëzá'all tubi hiu'u guia'a
parë quëhapë ra muzë ra
plantë.

'Iurní bëdë'ë mënë ni
guiu'u parë ra trabajadurë
gunë rall dchi'ni mëdi. Iurní
ziá'all zitu.

34 'Iurë lë'ë tiempë shtë
cusechë bëdchini, gunibë'a
lamë shtë guiu'u bëldá muzë
parë tsaglli'i rall mëdi narunë
tucarë ca'a lamë.

35 Ra trabajadurë guna'zi
rall lë'ë ra muzë ni; tubi
muzë bëdë'ë rall galnế. Stubi
muzë gudini rall. Stubi muzë
bëdë'ë guë'ë rall.

36 Iurní lë'ë nashtënë
guiu'u bëshé'ldëll másru'u
muzë perë ra trabajadurë
bë'në rall tratë muzë ni
mizmë manërë.

37 'Por fin gunibë'a
nashtënë guiu'u tsa llgá'ni'.
Bë'në shgábi': "Zunë rall
rëspëti shinia".

38 Perë iurë guná traba-
jadurë lu shini nashtënë
guiu'u, repi rall: "Ndë'ë na el
quë nagunë recibir herenci.
Cha guëdínia'a lế'ëll të parë
guëa'në guiu'u rë' ca'a hia'a."

39 Zni guna'zi rall llgá'nëll.
Gulú hia'ldë rall shini lamë
lu guiu'u nu gudini rall shini
lamë.

40 Iurní Jesús guna'bë
di'dzë:

—Iurë lë'ë nashtënë guiu'u
gue'dë guëzế, ¿pë gúnëll con
ra trabajadurë iurní?

41 Bëquebi rall:

—Pues gati ra muzë mal
sin adë chu guëgá'adi'i ldu'u
lë'ë rall. Iurní ca'a stubi
mënë guiu'u të parë gúnëll
intriegu ra cusechë cadë izë.

42 Iurní Jesús repi:

—¿Pë nunquë bí'ldidi'i të
ra Escrituras narni'i zndë'ë?
Guë'ë nabëru'ldë albañil tubi
ladë,
guë'ë rë' gunë sirvë parë
shquini hiu'u.
Zni bë'në më, el quë
narnibë'a lë'ë hia'a.
Guná hia'a pudërë shtë më;
nalế nasa'a nahin.

43 Por ni rnia'a lu të, Dios
adë guëné'edi'i lugar tsutế
të catë rnibë'a më. Lo quë
nanapë të, guëshe'ldë mëhin
hashtë stubi mënë naná
ziquë trabajadurë za'quë
nabëdë'ë cusechë narunë
tucarë nashtënë guiu'u. [
44 El quë narreldë guëc guë'ë
rë', gac chupë ldëll perë iurë
ldaguë guë'ë ni guëc mënë,
gáquëll ziquë pulvë.]

45 Iurë lë'ë ra jëfë shtë ra
bëshuzi con ra fariseo bini
rall grë comparaciuni lo quë
naguni'i Jesús, bëdë'ë rall
cuendë de quë quëadi'dzë më
shcuendë rall.

46 Iurní guc shtu'u rall
guëna'zi rall lë'ë më prësi
perë bëdzëbë rall los de más
mënë purquë guni'i mënë
na Jesús tubi profetë narni'i
shti'dzë Dios.

22

Comparaciuni shtë sa'a

1 Jesús guzublú quëadi'dzë
më stubi por comparaciuni.
Repi më:

2 —Lë'ë lugar catë rnibë'a
Dios, na ziquë tubi rëy
nabë'në tubi laní shtë sa'a
parë shíni'.
3 Gunibë'a rëy ni ra muzë
parë tsagna'bë rai' ra invi-
tadë lu sa'a, perë adë nëdi'i ra
mënë niagdchini rall lu sa'a.
4 Iurní guna'bë rëy stubi
shcua'a muzë. Guni'i rëy:
“Gulë guni'i lu ra invitadë hia
napreparadë dau; hia ngunë
nandchú con los de más ra
ma hia gu'i; grëtë' nahin listë.
Nadë más guëdchini rall parë
cuezë rall lu sa'a.”
5 Perë ra invitadë adë
bëë'nëdi'i rall cuendë. Tubi
de lë'ë rall guagnall lu
shguiú'ull. Stubi guagnall ra
neguci shtënëll.
6 Hia stubi ra invitadë
guna'zi rall muzë shtë rëy;
bë'në rall maltratë muzë ni
hashtë gudini rall lë'ë muzë.
7 Iurní lë'ë rëy bëldëll. Gu-
nibëë'all ra suldadë parë tsa-
tini rall lë'ë narguini mënë.
Nu tsa quëgui'i ra suldadë
guë'dchi ni.
8 Lueguë repi rëy lu muzë
stubi: “Hia grë na listë parë
sa'a; perë ra invitadë bëlua'a
rall de quë adë rúnëdi'i tu-
carë rall invitación shtëna.
9 Gulë tsa iurne' ra nezë
principal. Gulë bë'në invi-
tar lë'ë mënë lu sa'a, grë ra
naguëdia'guëlú të; tsutë rall.”
10 Iurní bëru'u ra muzë
nezë; guagtëá rall grëtë'
lo quë nabëdia'guëlú rall,
tantë hiumbrë mal nu nguiu
za'quë. Iurní sí, guadzë hiu'u
catë na preparadë parë sa'a.
11 Iurní rëy guatë catë
nanú ra mënë. Guná rëy lu
tubi nguiu naquëbezë nga'li,
perë adë nuá'adi'ill lari shtë
sa'a.
12 Repi rëy: “Amigu, ¿lla
guatël ndë'ë sin adë nuá'adi'il
lari shtë sa'a cumë ziquë na
custumbrë?” Perë nguiu ni
adë pë guní'idi'ill.
13 Iurní lë'ë rëy repi lu
naquëhunë sirvë lu mellë:
“Gulë bëldi'bi guëa'll nu
guia'a nguiu rë'. Gulë
bëtia'a lë'ëll parë lu nacahi
catë gu'në mënë nu hashtë
guëchushí lai' rall.”
14 Rnia'a lu të, zihani mënë
guëna'bë Dios parë tsutë rall
catë rnibë'a më, perë du'psë
mënë gulë më parë gac rall
shmënë më.

Shcuendë impuestë
(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

15 Iurní ra fariseo zia'a rall
parë gurë rall de acuerdë lla
tsu mudë guësiguë rall lë'ë
më të nini'i më cusë mal.
16 Nu bëshe'ldë rall partidë
shtë rall con stubi partidë
shtë Herodes parë tsaguëchi
rall lu Jesús:

—Mësë rdë'ë na'a cuendë
de quë lë'ël rní'il verdá nu
rluá'al nezë shtë Dios sin
adë rúnëdi'il cuendë lo quë
narni'i mënë. Adë rúnëdi'il
juzguë según el quë narná
mënë.
17 Guni'i lu na'a ¿pë na bien
según lëy guëdíllia'a impuestë
lu rëy César, u guëdíllidi'ia'a
impuestë?

18 Perë Jesús bëdë'ë cuendë
de quë cabezënú rall mal ll-
gabë. Repi më lu rall:
—Na të falsë. ¿Pëzielú
ze'dë guësiguḗ të na?
19 Gulë bëlua'a dumí
denario naquilli të impuestë.
Iurní be'dënú rall tubi
monedë.
20 Guná Jesús lu monedë;
iurní guna'bë di'dzë më:
—¿Chu lu nu chu lë naquḗ
lu dumí rë'?
21 Bëquebi rall:
—Lu rëy César naquḗ lu
dumí.
Iurní Jesús repi:
—Gulë bëdë'ë naca'a César
lo quë naná shtë César nu
gulë bëdë'ë naca'a Dios lo quë
naná shtë Dios.
22 Iurë bini rall ra di'dzë
rë', bëa'në dchi rall nu guasḗ
ldu'u rall. Iurní bësëa'nëgá
rall lë'ë më; zia'a rall.

Guna'bë di'dzë ra mënë shcuendë lla tsashtḗ ra tëgulë
(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

23 Mizmë dzë ni bëldá ra sa-
duceo guagná rall lë'ë Jesús.
Ra saduceo rni'i de quë adë
tsashtḗdi'i ra tëgulë. Guna'bë
di'dzë rall lu më:
24 —Mësë, bëquë'ë Moisés
guahietë si tubi nguiu gáti'
sin shíni', bëchi tëgulë napë
quë cá'all tse'lë tëgulë të gapë
rai' shini parë adë tsalúdi'i
shfamili tëgulë.
25 Guc gadchi bëchi;
primërë nguiu bëtsḗ'all
perë gútill sin ni tubi shíni'.
Bësëá'nëll viudë parë se-
gundë bḗchill.
26 Segundë bëchi tëgulë
cuá'all lë'ë viudë perë gútill
sin ni tubi shíni'. Na tsunë
lo mizmë; cuá'all tse'lë tëgulë
perë gútill sin ni tubi shíni'.
Guëzá bëchi tëgulë cua'a rall
lë'ë na'a ni perë adë gúpëdi'i
rai' shíni'.
27 Despuësë lë'ë na'a ni
gúti'.
28 Iurë tsashtḗ ra tëgulë
¿chu gac tse'lë na'a ni? pues
gadchi nguiu guc tse'lë na'a.
29 Jesús bëquebi:
—Bëganë të con di'dzë shtë
të purquë adë riasḗdi'i të
lo quë narni'i Sagradas Es-
crituras; nu adë guënḗdi'i të
pudërë shtë Dios.
30 Iurë ra tëgulë tsashtḗ
rai' stubi, adë guëtsḗ'adi'i rai';
adë rnádi'i rai' guëtsë'a shini
rai'. Na rai' ziquë ianglë shtë
Dios nacabezë gube'e.
31 Perë shcuendë tsashtḗ ra
tëgulë ¿pë adë bí'ldidi'i të lo
quë narni'i Dios? Guni'i më
zndë'ë:
32 “Nahia Dios shtë Abra-
ham; nahia Dios shtë Isaac;
nu Dios shtë Jacob”. Grë
shmënë Dios nabani rai' aun-
quë hia guti rai'. Napë rai'
vidë sin fin. Perë lë'ë më
adë nádi'i Dios parë el quë
nanápëdi'i vidë sin fin.
33 Iurë bini mënë zndë'ë,
nalḗ bëdzëguëë' ldu'u rall
nu guasḗ ldu'u rall lo quë
naquëglua'a më.

Lë'ë mandamientë namás lasac
(Mr. 12.28-34)

34 Iurë ra fariseo guc bë'a
rall de quë Jesús bësëac dchi
më ra saduceo, iurní bëdëá
rall.
35 Tubi de lë'ë rall na mësë
shtë lëy. Guc shtú'ull ldaguë

më lu trampë; guna'bë
dí'dzëll:
36 —Mësë, ¿guadë man-
damientë namás lasac de grë
mandamientë?
37 Jesús repi:
—“Gulë guc shtu'u Dadë
Dios con guëdubinú ldú'ul
nu guëdubi almë shtḗnël nu
guëdubi shgábël”.
38 Ndë'ë namás lasac nu
nahin primërë mandamientë
lu grë mandamientë.
39 Hia nachupë na cumë
ziquë primërë. Rni'in: “Gulë
guc shtu'u sa'l cumë ziquë
rac shtú'ul mizmë lḗ'ël”.
40 Si talë rzu'bë diaguë
të mandamientë rë' también
canihunë të cumplir lo de
más nabëquë'ë Moisés nu lo
quë nabëquë'ë ra muzë shtë
Dios guahietë.

Chu na shtadë Cristo
(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

41 Mientras lë'ë ra fariseo
nianá rëta' rall lu Jesús,
42 lë'ë më guna'bë di'dzë:
—¿Pë runë të shgabë të?
¿Chu na Cristo? ¿Chu shini
lë'ë më?
Iurní repi rall:
—Llëbní David.
43 Iurní guna'bë di'dzë
Jesús:
—Espíritu Santo quëbezënúhi'
lë'ë David nu por pudërë shtë
Espíritu Santo guni'i David
shcuendë llëbní David:
44 Dadë Dios guni'i lu
lamë shtëna, el quë
narnibë'a na:
“Guzubë ladë ldi shtëna
hashtë guna gan lu
enemigu shtḗnël të
guëzu'bë diaguë rall
shtí'dzël”.
45 ¿Lla na posiblë gac
Cristo shini David cumë
David guni'i Cristo na Dadë
narnibë'a lë'ë David?
46 Iurní ni tubi rall
gúquëdi'i niaquebi rall lu
më. Dizdë dzë ni hia ni tubi
rall adë gúpëdi'i rall valurë
niana'bë di'dzë rall lu më.

23

Bëlua'a Jesús lla na ra
fariseo nu saduceo
(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54;
20.45-47)

1 Iurní guni'i Jesús lu ra
mënë nu lu ra shini gusë'dë
më:
2 —Ra mësë shtë lëy nu
ra fariseo rzubë rall shlu-
gar Moisés iurë rlua'a rall ra
mënë.
3 Gulë bëzu'bë diaguë
shti'dzë rall. Gulë bë'në
grḗtë' lo quë narni'i rall
perë adë tsanáldëdi'i të tëchi
manërë nanabani rall. Bien
rni'i rall perë adë rúnëdi'i rall
cumplir.
4 Bien rlua'a rall lëy shtë
Dios perë ra cusë naquëhunë
rall obligar gunë mënë, na
ziquë tubi carguë në'ë; adë
chu típëdi'i guëldisin. Rnibë'a
rall mënë të parë gua'a ra
mënë carguë ni, perë lë'ë rall
ni siquierë más zucsë tubi
shcuënë rall guëldisë rallin.
5 Grḗtë' devociuni narunë
rall quëhunë rallin të guëná
mënë. Luquḗ rall nu rua'
llicu rall nua'a rall partë
di'dzë shtë Sagradas Escrit-
uras të guëná mënë devo-
ciuni narunë rall. Chulë
zutsa'u lu shabë duni shtë
rall.

6 Nu rac shtu'u rall subë
rall lugar más lasac catë rau
mënë shtse nu catë zubë më
ru'bë la'ni iádu'u.
7 Nu rac shtu'u rall grë
mënë gunë saludar lë'ë rall
con zihani rëspëti iurë lë'ë
rall ziazú rall nezë. Rac
shtu'u rall gunë mënë salu-
dar lë'ë rall con di'dzë rë':
“Mësë”.
8 ’Perë lë'ë të adë rúnëdi'i
të ziquë lë'ë mënë ni. Adë
rac shtú'udi'i të guëni'i mënë
na të mësë, purquë napë të
tubsë mësë; náhi' Cristo. Grë
të na të bëchi la sa' të.
9 Adë rní'idi'i të lu tubi sa'
të: “Dadë” parë lu gué'dchiliu
rë', purquë nanú tubsë
Shtadë të, më naquëbezë
gube'e.
10 Nu adë rní'idi'i të:
“Lamë” lu sa' të, purquë
Jesucristo náhi' lúniquë lamë
nanapë të.
11 Mënë narunë sirvë parë
los de más sa' hia'a, ni más
më ru'bë entrë lë'ë të
12 purquë gré́të' narunë
naru'bë, gac nasáquëdi'i rall.
El quë narunë lasáquëdi'i, ni
nasac iurní.
13 ’Prubi të mësë shtë lëy
nu fariseo, na të mënë falsë
purquë rta'u të rua' nezë
shtë Dios të parë adë chu
tsuté́di'i, nu nilë mizmë lë'ë
të adë né́di'i të tsuté́ të. Nu
adë rdé́'ëdi'i të lugar parë
grë narac shtu'u tsuté́ nezë
za'quë.
[
14 ’Prubi de lë'ë të mësë
shtë lëy nu fariseo; na të
mënë falsë purquë rdchisú të
lidchi ra viudë; iurní parë
guësigué́ të ra mënë, runë të
orar zihani vueltë. Lë'ë të
gunë të recibir más cashtigu
dushë.]
15 ’Prubi de lë'ë të mësë
shtë lëy nu fariseo; na të
falsë. Ria të stubi guë'dchi
namás zitu parë tsagtë'tsë të
shldai' të lu ra mënë, perë
iurë lë'ë të runë të gan tubi
shmënë të, nall chupë vueltë
más shini gabildi quë lë'ë të
purquë riuguëll bishi shtë të.
16 ’Prubi de lë'ë të, na të
ziquë mësë ciegu. Rni'i të
si talë quëhunë mënë jurar
por iádu'u ru'bë, pues adë
rúnëdi'i obligar gunë mënë
cumplirin, perë si talë runë
mënë jurar por orë shtë
iádu'u, ni sí, runë mënë
comprumisi; napë quë gunë
mënë cumplirin. Zni cagni'i
të.
17 Tuntë nu ciegu na të.
¿Pë más lasac orë u lë'ë
iádu'u? Iádu'u nu orë na
santu.
18 Nu también caglua'a të
si talë chu runë jurar por
bëcu'guë la'ni iádu'u, adë
rúnëdi'i obligar gunë mënë
cumplir juramentu ni, perë
rni'i të si talë runë mënë
jurar por ofrendë nadchi'bë
lu bëcu'guë, ni sí, napë quë
gúnëll cumplir.
19 Tuntë nu ciegu ¿pë más
lasac ofrendë nadchi'bë lu
bëcu'guë u lë'ë bëcu'guë
nabëdë'ë Dios ziquë lugar
santu?
20 Pues rnia'a lu të, el quë
narunë jurar por bëcu'guë,
adë quëhúnëdi'ill jurar por
bëcu'guë sulamëntë perë
también por grë ofrendë
nadchi'bë lu bëcu'guë.

21 El quë narunë jurar por iádu'u, adë quëhúnëdi'ill jurar sulamëntë por iádu'u sino
quë también por lë'ë Dios
nacabezë la'ni iádu'u.
22 También el quë narunë
jurar por gube'e, quëhúni' jurar por trunë shtë Dios nu
por mizmë Dios narnibë'a lugar ni.
23 'Prubi de lë'ë të mësë
shtë lëy nu fariseo; na të
falsë. Lë'ë të rdë'ë të ofrendë
narunë tucarë Dios, cadë
chi'i ra cusë rdë'ë të tubi
parë Dios. Correctë nahin;
perë adë rúnëdi'i të cuendë ra
enseñansë más lasac shtënë
më. Adë rúnëdi'i të cumplir;
adë rgá'adi'i ldu'u të sa' të.
Nádi'i të justë. Adë rúnëdi'i të
cumplir shti'dzë të. Cagnia'a
lu të, rqui'ni gunë mieti
cumplir grë mandamientë
ru'bë nu también los de más
mandamientë shtë Dios.
24 Lë'ë të na të ziquë mësë
ciegu; rdchi'bi të vini parë
guëru'u rëshë antsë gul vini,
perë adë rdë'ëdi'i të cuendë
de quë nanú tubi ma ru'bë
ziquë camellë guti naga'a
la'ni vini.
25 'Prubi de lë'ë të mësë
shtë lëy nu ra fariseo; na të
falsë. Zunë́ të por fuërë vasë
nu ra platë perë nezë la'ni,
nalë́ suci nahin. Zni na të;
na të nguba'në nu quëhunë të
cumplir deseo mal.
26 Fariseo ciegu, primërë
gulë bëzunë́ nezë la'ni ldu'u
të, iurní napë të conductë
za'quë. Iurní na të ziquë
vasë narie'ti guëdubi partë.
27 'Prubi de lë'ë të mësë
shtë lëy nu fariseo; na të
falsë. Na të ziquë ba'a. Nalë́
cusë za'quë naquichi rlua'a
fuërë nu chulë rlua'ain, perë
nezë la'ni gadzë́ ra ba'cu
shtë tëgulë nu grë cusë ziquë
narru'ldë mënë rua' guë'dchi.
28 Zni na të, lë'ë të; por
fuërë rlua'a të cusë za'quë.
Lu ra mënë rlua'a të bien,
perë nezë la'ni të nalë́ gadzë́
ra bishi nu adë quëhúnëdi'i të
cumplir lëy shtë Dios.
29 'Prubi de lë'ë të mësë
shtë lëy nu fariseo; na të
falsë; rza'a të capillë shtë
nabiadi'dzë shti'dzë Dios
guahietë, nu rzutsa'u të rua'
ba'a shtë ra mënë naguc më
za'quë lu guë́'dchiliu con
guë'ë iarë.
30 Iurní lueguë rni'i të: “Si
talë lë'ë na'a niaquëreldë na'a
tiempë shtë ra shtadë guëlú
na'a, adë chu nihúnëdi'i compañi ra nagudini ra profetë”.
31 Por mizmë di'dzë shtënë
të quëgni'i të na të llëbní shtë
ra nagudini ra profetë. Na të
testigu cuntrë mizmë lë'ë të;
na të tubsë rënë con shtadë
guëlú të.
32 Gulë bë'në cumplir lo
quë narac shtu'u të, maldá
nananú la'ni ldu'u të ziquë
bë'në shtadë guëlú të con ra
muzë shtë Dios.
33 'Serpientë, llëbní
mbe'ldë, ¿llallë gunë të parë
guëca'chilú të lu cashtigu
shtë gabildi?
34 Cashe'lda mënë za'quë
naruadi'dzë shti'dza, perë
lë'ë të quini të sëbëldá rai'.
Nu gunë të crucificar lë'ë
rai'. Sëbëldá rai' guëdë'ë të
galnë́ la'ni iádu'u shtë të nu

sunaldë të lë'ë rai' guë'dchi
por guë'dchi.
35 Zni na të culpablë.
Ldaguë cashtigu guëc të
por grë duldë nabë'në
mënë guahietë iurë gudini
rall Abel hashtë tiempë
gudini mënë Zacarías, shini
Berequías. Gudini të lḗ'i'
entrë bëcu'guë nu iádu'u.
36 Guldía rnia'a lu të,
culpë shtë grë mënë ni
ldaguë subrë guëc ra mënë
naquëreldë lu guḗ'dchiliu
iurne'.

Bi'ni Jesús por guë'dchi Jerusalén
(Lc. 13.34-45)

37 'Mënë shtë Jerusalén, lë'ë
të rguini të ra nabiadi'dzë
shti'dzë Dios; rdë'ë guë'ë të
grë ra naze'dënú diza'quë
shtë më. Zihani vueltë guc
shtua'a niatëahia lë'ë të cumë
ziquë tubi guidi rguëdchi ra
guidi me'dë, perë adë nḗdi'i
të guëdchini të lua.
38 Gulë guná, lë'ë të con
lidchi të guëa'në ziquë tubi
hiu'u dachi; adë chu gúnëdi'i
compañi lë'ë të.
39 Rnia'a lu të, hiadë
guëabrídi'i guëná të lua
hashtë guëdchini tiempë iurë
lë'ë të guëni'i të: "Benditë na
el quë naze'dë guëdchini por
nombre shtë Dios. Bë'në ldai'
më lḗ'i'."

24

Jesús guni'i guëchili iádu'u ru'bë
(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

1 Bëru'u Jesús iádu'u. Iurë
zëagzḗ më, ra shini gusë'dë
më guabi'guë rai' lu më nu
guzublú bëlua'a rai' ra guë'ë
ru'bë shtë iádu'u.
2 Jesús bëquebi:
—¿Gu rna të lu grḗtë' ra
cusë rë'? Guldía rnia'a lu
të, lugar rë' ni tubi guë'ë
adë guëá'nëdi'i guëc sa' guë'ë.
Grḗtë' tsaluhin.

Sëñi shtë iurë tsalú guḗ'dchiliu
(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Iurní zia'a rai' lu dani
shtë Olivos. Jesús guzubë
nga'li. Iurní ra shini gusë'dë
më guagni'i lu më guitsë gui-
tsë:
—Rac shtu'u na'a guëní'il
lu na'a, guc gac grë ra cusë
naquëgní'il. ¿Guadë naná
sëñi shtë tiempë naguëabril
stubi? ¿Guc gac fin shtë
guḗ'dchiliu?
4 Iurní Jesús repi:
—Gulë gapë cuidadë ni
tubi adë chu cuguḗdi'i lë'ë të
5 purquë cantidá mënë
guëdchini rall; guëni'i rall:
"Na nahia Cristo", nu
guëguguḗ rall cantidá mënë.
6 Nu lë'ë të guini të nutici
shtë ra guërru naze'dë guëlla'
nezë rë' nu zitu, perë adë
rdzḗbëdi'i të purquë zni napë
quë gac. Perë todavía lḗdëdi'i
fin shtë guḗ'dchiliu
7 purquë tubi naci-
uni tildinú stubi naciuni;
tubi guë'dchi tildinú stubi
guë'dchi. Nu guidë ra gubini,
galguidzë, nu guëllú zihani
lugar.
8 Con cusë ni na principi
shtë cusë durë naze'dë.

9 'Iurní gunë ra mënë intriegu lë'ë të parë gunë rall
mal tratë lë'ë të nu hashtë
quini rall lë'ë të. Nu grẽtë'
mënë shtë guẽ'dchiliu, guëná
zá'quëdi'i rall lu të purquë na
të shmëna.
10 Tiempë dzë ni cantidá
mënë guëniti rall fe shtë rall.
Lë'ë rall guëná zá'quëdi'i rall
lu sa' rall. Nu gunë rall
traicionar sa' rall.
11 Guëdchini cantidá
naguëguguẽ lë'ë ra mënë.
Guëni'i rall de quë ruadi'dzë
rall shti'dzë Dios. Cantidá
mënë guëguguẽ rall.
12 Zihani cusë mal tsadalë,
por ni cantidá mënë hiadë
gac shtú'udi'i rall sa' rall
13 perë grẽtë' el quë nagac
firmë hashtë fin, ni gac salvar.
14 Lë'ë diza'quë narni'i
shcuendë lugar catë rnibë'a
Dios, napë quë gac predicarin guëdubi guẽ'dchiliu.
Guadi'dzë mënë diza'quë
parë grẽtë' naciuni parë
gunguë bë'a mënë lë'ë më.
Iurní guëga'a iurë shtë fin.

15 'Lë'ë muzë shtë Dios
nabërulẽ Daniel, bëquẽ'ëi'
lla na tiempë natsutẽ cusë
mal iádu'u ru'bë. Iurë lë'ë
të guëná të lu cusë narunë
manchar iádu'u santu, lë'ë
iurë bëga'a; guëlladchi na
fin shtë guẽ'dchiliu. El quë
naquëhu'ldë shti'dza, gulë
tsasẽ lo quë narnia'a.
16 El quë narëta' guë'dchi
Judea iurní, guëllu'në rall
parë dani.
17 Grë el quë nazubë guëc
hiu'u lídchi', adë gáquëdi'i
tsaldú rall pë shtënë rall la'ni
hiu'u; mejurë guëllu'në rall
lueguë.
18 Grë el quë nananú lachi
iurní, adë gáquëdi'i guëabrí
rall parë tsaglli'i rall shabë
rall.
19 Prubi ra na'a tiempë dzë
ni, grë ra na'a nanua'a shíni'
u grë ra narca'a me'dë.
20 Gulë guna'bë lu Dios të
gáquëdi'i ra cusë durë tiempë
naldë, nilë por dzë narzi'i
ldu'u mënë
21 purquë tiempë ni
gac suceder cusë demasiadë durë nanadë gunádi'i
mënë dizdë principi shtë
guẽ'dchiliu, nu nunquë
jamás gáquëdi'i sa' ra cusë ni.
22 Si talë adë bẽ'nëdi'i Dios
menos ra dzë shtë sufrimientë, adë chu nádi'i gac salvar perë por ra mënë nagulẽ
Dios, gac menos ra dzë ni.

23 'Si talë guëni'i tubi nguiu
lu të: "Gulë guná, ndë'ë lë'ë
Jesucristo", u "Gulë tsagná
ndë; lë'ë më nanú", adë
tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë
mënë ni.
24 Guëdchini ra naguëguguẽ
lë'ë mënë. Guëni'i rall na rall
Cristo. Sëbëldá rall guëni'i
rall na rall naruadi'dzë
shti'dzë Dios. Gunë rall
sëñi ru'bë nu milagrë parë
guëguguẽ rall mënë hashtë si
na posiblë guëguguẽ rall ra
nagulẽ Dios.
25 Hia gunia'a lu të antsë
26 por ni, si talë chu guëni'i
lu të: "Gulë guná, lë'ë më
nanú më lu shlatë catë chu
nádi'i", adë tsádi'i të nga'li;
u si talë chu guëni'i: "Gulë

guná, nanú më la'ni tubi
hiu'u", adë tsaldídi'i ldu'u të
27 purquë ziquë ra'a tubi
gui'i shtë nguzi'u; rabtsë'ë
gui'i nezë guia'a hashtë
nezë guetë, zni gac iurë lë'ë
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
gué'dchiliu, guëdchíni' stubi.
28 Catë naga'a ra naguti,
nga'li rdëá ra bëchu.

Lla na tiempë iurë guëdchini Cristo
(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

29 'Despuësë gudëdë ra dzë
shtë cusë durë, lueguë lë'ë
ngubidzë guëcahi lúhi' nu
mbehu hiadë guëné'edi'in
llni. Ra mbelëgui'i ldaguë.
Gréte' fuersë shtë gube'e
guëni'bi.
30 Iurní lu gube'e guëná të
sëñi shtë nguiu nabëshe'ldë
Dios. Gréte' ra mënë
shtë gué'dchiliu, gu'në rall
nu guëná rall lu nguiu
nabëshe'ldë Dios; guëdchíni'
rua' shcahi lu gube'e.
Guëlua'a llëru'bë pudërë nu
llni shtënë më.
31 Nu guëshé'ldi' ianglë
shténi' con gu'ldë trompetë
parë guëdëá gréte' nagulé
Dios guëdubi gué'dchiliu
dizdë tubi cu' hashtë stubi
ladë.
32 'Gulë bësë'dë tubi com-
paraciuni shtë tubi hiaguë
bëlda'u. Iurë guëná të luhin,
rguëhin nu rru'u ra ndiaguë
lu llícuhin, hia rac bë'a të
bëdchini tiempë shtë galna'i.
33 Mizmë manërë ni, iurë
guëná të ra cusë rë', gulë
bëdë'ë cuendë lë'ë më ze'dë
guëdchíni'.
34 Guldía rnia'a, gréte' ndë
gac cumplir antsë quë gati ra
mënë nanabani iurne'.
35 Gube'e nu gué'dchiliu
tsalú rahin perë shti'dza adë
tsalúdi'in.
36 'Perë dzë nu iurë adë chu
rac bé'adi'i, ni por mizmë
ianglë shtë gube'e, ni por
shini Dios, sulamëntë Dios
Shtada rac bë'a më dzë shtë
fin.
37 'Ziquë guzac tiempë shtë
Noé, zni gac iurë lë'ë nguiu
nabëshe'ldë Dios guëdchíni'.
38 Tiempë dzë ni antsë lë'ë
juici shtë nisë bëdchini, na-
bani ra mënë lu gué'dchiliu;
gudáu rall nu bii' rall; bëtsë'a
rall, nu bëdë'ë rall shini rall
parë riu sa'a shtë ni'i, hashtë
lë'ë Noé guté la'ni barcu.
39 Todavía adë bëdé'ëdi'i
rall cuendë hashtë iurë lë'ë
juici bëdchini. Bia'a nisi gréte'
ra mënë. Zni gac iurë nguiu
nabëshe'ldë Dios guëdchíni'
stubi.
40 Tiempë dzë ni chupë
nguiu nanú lachi; tubi nguiu
tsabsú, stubi nguiu guëa'në.
41 Chupë na'a caniu'u; tubi
tsabsú, stubi guëa'në.
42 'Gulë cue nasini purquë
adë rac bé'adi'i të ca iurë
guëdchini el quë naguënibë'a
lë'ë të.
43 Perë gulë bësë'dë ndë'ë,
si talë tubi nashtënë hiu'u
rac bé'all ca iurë guëdchini
nguba'në, ga'a nasínill parë
gáquëdi'i tsaldanë nguba'në.
44 Por ni gulë cue nasini
nu gulë gac preparadë ldu'u
të purquë menos runë të
shgabë të, iurní guëná të lu

nguiu nabëshe'ldë Dios; hia
bëdchíni'.

Tubi muzë za'quë nu tubi muzë mal
(Lc. 12.41-48)

45 '¿Chu na muzë namás ri-
asḗ nu namás obedientë? Na
ziquë el quë nabë'në recibir
dchi'ni. Lamë shtë nguiu
ni gunibḗ'all guëdë'ë nguiu
nagáu iurë bë'në tucarë gau
lamë.
46 Dichusë muzë si talë
quëhúnëll bien iurë lë'ë lamë
guëdchini. Guëdzelë lamë lë'ë
muzë; quëhúni' cumplir.
47 Guldía rnia'a, lë'ë lamë
guëzú lë'ë muzë ni; gáquëll
encargadë shtë grë lo quë
nanapë lamë.
48 Perë si talë muzë nall
tubi nguiu mal, gúnëll llgabë
de quë shlámëll gac ldë'ë parë
gue'dë guëzḗ
49 nu gúnëll tratë mal stubi
sa' muzë, nu tsataunull ra
zudchi; ruu'll con lë'ë rall.
50 Iurë lë'ë lamë guëabrí,
lë'ë muzë ni adë rúnëdi'i
shgábëll ca iurë gue'dë guëzḗ
lamë.
51 Perë lë'ë lamë guëdë'ë
tubi cashtigu ru'bë parë
muzë ni; gac condenárëll
mizmë manërë cumë ziquë
mënë naná falsë. Iurní
gú'nëll nga'li hashtë rchushí
lai'll.

25

Comparaciuni shtë chi'i lliguëna'a

1 'Iurë guëdchini tiempë,
manërë naguënibë'a Dios
na ziquë chi'i lliguëna'a
naguna'zi lámpara nariú sëiti
parë quëgui'in; bëru'u rall të
parë gunë rall recibir lë'ë
lliguë iurë guëdchíni' lidchi
sa'a.
2 Ga'i lliguëna'a na tuntë,
adë rúnëdi'i rall guḗquëll,
perë ga'i ra lliguëna'a na rall
listë.
3 Ra lliguëna'a tuntë bia'a
rall lámpara shtë rall perë
adë biá'adi'i rall sëiti parë
tsadzḗ lámpara.
4 Perë ra lliguëna'a listë
bia'a rall bëtḗi sëiti nu gadzḗ
ra lámpara.
5 Lë'ë lliguë guc ldë'ë parë
guëdchínill; iurní mbëca'ldë
bëdchini lu ra lliguëna'a. Por
fin lë'ë rall gu'të ga'si.
6 Iurní cumë ziquë
guëruldë gue'lë, bini rall tubi
naguni'i fuertë: "Hia lë'ë
lliguë ze'dë. Gulë bëru'u
të parë gunë të recibir lë'ë
lliguë."
7 Grḗtë' lliguëna'a guashtḗ
rall parë bë'në rall preparar
lámpara shtë rall.
8 Hia zëga'i ra naná tuntë
repi rall lu zëga'i naná listë:
"Denú du'pë sëiti purquë
lë'ë lámpara shtënë na'a
guëaldin".
9 Perë lliguëna'a naná
listë bëquebi rai': "Aquëdi'i,
purquë iurní guëbidchi sëiti
shtënë na'a. Parë lë'ë të
adë gáldëdi'in; mejurë gulë
tsaca'a sëiti catë rduhin. Gulë
tsasí'ihin të parë iurní napë
tëhin."
10 Perë mientras ga'i na'a
guasi'i rall sëiti, lë'ë lliguë
be'dë guëzḗ. Ra lliguëna'a
naná preparadë guatënú rall
lliguë lu sa'a. Iurní bë'au rua'

puertë.
11 Despuësë bëdchini ra
zëga'i lliguëna'a; iurní guni'i
rall: “Dadë, bësha'lë puertë”.
12 Perë naná shtënë hiu'u
bëquebi: “Guldía rnia'a de
që adë guënédia'a lë'ë të”.
13 Iurní Jesús repi:
—Gulë gac preparadë.
Gulë gac nasini purquë
adë rac bé'adi'i të pë dzë,
ni pë iurë guëdchini nguiu
nabëshe'ldë Dios.

Comparaciuni shtë dumí

14 ’Lugar catë rnibë'a Dios
nu tiempë gunë më juzguë
ra mënë, na ziquë tubi nguiu
naguzia'a parë stubi naci-
uni. Guna'bë nguiu ni ra
shmúzëll. Bé'nëll incarguë
shtumill lu ra muzë ni.
15 ’Tubi de lë'ë ra muzë
bëdé'ëll ga'i mili bëllë. Stúbill
cua'a chupë mili dumí.
Stúbill cua'a tubi mili bëllë,
según narac cadë tubi rall.
Iurní lë'ë nguiu ni guzia'a
viajë.
16 Hia lë'ë muzë nabë'në
recibir ga'i mili bëllë, lueguë
bé'nëll neguci con dumí.
Bé'nëll gan stubi zëga'i mili
bëllë de guëc ra nabé'nëll
recibir.
17 Mizmë manërë ni
nabë'në recibir chupë mili
bëllë, bé'nëll gan stubi chupë
mili más.
18 Perë el quë nabë'në
recibir tubi mili bëllë,
bëcá'chill dumí shtë lamë.
Guatánill tubi guëru catë
guacá'chill dumí.
19 ’Hia llëru'bë tiempë
gudëdë; bëabrí lamë shtë
muzë ni. Iurní guzublú
guna'bë lamë shcuendë
dumí.
20 Primërë bëdchini nabë'në
recibir ga'i mili bëllë. Bé'nëll
intriegu lu shlámëll stubi
zëga'i mili. Répill: “Dadë,
lë'ë ga'i mili nabëné'el cuahia
ndë'ë; perë guná, stubi zëga'i
mili bëna gan subrë guëc ga'i
mili”.
21 Lë'ë lamë repi: “Bien
nahin; lé'ël nal tubi muzë
za'quë. Rac bé'ahia gúnël lo
quë narac shtua'a. Hia quë
lé'ël bé'nël bien de lo du'pë,
guënehia másru'u cusë za'quë
të guënibé'al. Guaté; bëquitë
ldú'ul con na.”
22 Despuësë bëdchini stubi
muzë nabë'në recibir chupë
mili bëllë. Répill lu lamë:
“Dadë, bëné'el chupë mili
bëllë cuahia; lë'ë ndë'ë. Perë
chupë mili bëllë más bëna
gan subrë guëc chupë mili.”
23 Lë'ë lamë repi: “Bien
nahin. Nal tubi muzë za'quë.
Napa confiansë lé'ël. Hia
quë lé'ël nal muzë za'quë
de lo du'pë nabëna incar-
guë guiá'al; bé'nël gan más.
Guaté; bëquitënú ldú'ul na.”
24 Perë iurë bëdchini muzë
nabë'në recibir tubi mili
bëllë, répill lu shlámëll: “Dadë,
nanéa quë lé'ël nal tubi nguiu
naná rzac zi muzë. Rcá'al
cusechë catë adë bëcabnídi'il,
nu rtëal catë adë bëté'tsëdi'il
bë'dchi.
25 Por ni bëdzëba;
guaca'cha shtumil la'ni
guiu'u perë iurne' lë'ë shté'nël
ndë'ë.”
26 Lë'ë lamë bëquebi:
“Muzë mal nal, nu nabé'chil.

Rní'il de de què rc-
ahia cusechë catë adë
rcabnídia'a, nu rtëáhia catë
adë rtḗ'tsëdia'a bë'dchi.
27 Por ni niagutël dumí
lu bancu parë iurná nihuna
recibir shini dumí lo què
narunë tucara.”
28 Iurní repi lamë lu ra
narëta' nga'li: “Gulë bëdchisú
mili bëllë de muzë mal nu
bëdë'ëin ca'a naná bë'në
recibir chi'i mili.
29 Si talë guëquḗ diaguë
të bien, Dios guëne'e më
más shti'dzë më parë lë'ë të
perë si talë rúnëdi'il cuendë
shti'dza, guëdchisú më llni
narní'il nápël.
30 Nu lë'ë muzë mal, gulë
bëtia'a lḗ'ëll tëchi fuërë catë
nacahi, catë gu'në mënë nu
rchushí lai' rall.”

Juici shtë ra naciuni

31 'Iurë lë'ë nguiu
nabëshe'ldë Dios guëdchíni'
stubi, guëdchíni' con llni nu
pudërë nu con ra ianglë
shtë Dios. Subë më lu
trunë shtënë më con llëru'bë
pudërë.
32 Ra mënë shtë grë naciuni
guëdëá rall delantë lu më.
Hia lë'ë më cuë më ra mënë
cumë ziquë rbë vëquërë ra
lli'li con ra chivë.
33 Cue'e za'quë më ra më
za'quë nagulḗ Dios ziquë lli'li
ladë ldi shtënë më, nu ra më
mal, ra nagualdídi'i ldu'i lë'ë
më, cue rall ladë rubësë.
34 Iurní lë'ë rëy guëni'i lu
naquëbezë ladë ldi: “Gulë
te'e guëdchini të lua, lë'ë të el
què naná gulḗ Shtada. Gulë
bë'në recibir lugar za'què
naná preparadë parë lë'ë
të dizdë Dios bëcue'shtḗ
guḗ'dchiliu.
35 Pues bëldí'ana, nu lë'ë
të bëne'e të nagudáuha. Gu-
bidcha, nu bëne'e të nabia'.
Guca ziquë më zitu, nu lë'ë të
bëne'e të catë gu'të ga'sia.
36 Bë'në faltë shaba perë
bëne'e të lo què nabëqui'nia.
Guc llú'uhia; bidë guëná të
na; guahia lachigui'bë, nu
be'dë guëná të na.”
37 Iurní lë'ë ra naná justë
guëni'i rall lu më: “Dadë, ¿guc
guná na'a lul; bëldiá'nël, nu
bëne'e na'a nagaul? ¿Guc
guná na'a gubídchil, nu
bëne'e na'a nabii'l?
38 ¿Guc guná na'a lul ziquë
më zitu, nu bëne'e na'a catë
guquëréldël? ¿Guc guná na'a
bë'në faltë shábël, nu bëne'e
ná'ahin?
39 ¿Guc guná na'a guc llú'ul
u gual lachigui'bë, nu be'dë
guëná na'a lḗ'ël?”
40 Iurní rëy guëquebi:
“Guldía rnia'a, grḗtë' lo què
nabë'në të por tubi ra bëcha
namás mitu'në, ziquë bë'në
të tratë grë ra shmëna hashtë
el què namás lasáquëdi'i,
pues mizmë na bë'në të
tratë”.
41 'Iurní lë'ë rëy guepi
lu naná rëta' ladë rubësë:
“Gulë guabsú lua, lë'ë të hia
nanudé të parë gabildi. Tsa
të lu be'lë nanápëdi'i fin,
preparadë parë mëdzabë nu
parë ra ianglë shtḗnëll.
42 Pues bëldí'ana perë adë
bëné'edi'i të nagudáuha. Gu-
bidcha perë adë bëné'edi'i të
nabia'.
43 Guca ziquë më zitu

perë adë bëné'edi'i të catë naquërelda. Runë faltë shaba perë lë'ë të adë bëné'edi'i të niétiquë. Guc llú'uhia; guahia lachigui'bë perë adë be'dë guënádi'i të na." Iurní lë'ë ra më mal guepi rall:

44 "Dadë, ¿guc guná na'a bëldí'anël u gubídchil u ziquë
me zitu u bë'në faltë shábël u
guc llú'ul u gual lachigui'bë,
nu adë chu be'dë guënádi'i
lë'ël?"

45 Lë'ë rëy guëquebi iurní: "Guldía rnia'a, manërë mal bë'në të tratë shmëna naná más humildë, zni bë'në të tratë mizmë na".

46 Lueguë iurní lë'ë ra nguiu guzia'a rall lu cashtigu nanápëdi'i fin perë grë́të' naná tubldí shcuéndi' lu Dios, guzia'a rai' gube'e catë cabezë Dios catë nídi'i fin.

26

Quëguili mënë mudë parë guëna'zi rall Jesús
(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

1 Iurë Jesús gualú biadi'dzë
më grë́të' ra cusë ni, repi më
lu ra shini gusë'dë më:

2 —Lë'ë të hia rac bë'a të
dentrë de chupë dzë shtë laní
Pascu, lë'ë nguiu nabëshe'ldë
Dios gac intriégui' guia'a
mënë mal nu gac crucificári'.

3 Tiempë dzë ni ra jëfë shtë
ra bëshuzi nu ra mësë shtë
lëy nu ra më gushë entrë
ra israelitë, bëdëá rall lu ru-
aldëa' shtë palaci shtë Caifás,
jefë shtë ra bëshuzi.

4 Nga'li bëntsa'u rall tubi
tratë parë guëna'zi rall Jesús
con di'dzë bishi parë quini
rall lë'ë më

5 perë guni'i lu sa' rall:
—Lëdi la'ni dzë laní parë
adë guëdzátsudi'i ra mënë.

Tubi na'a nabëte'bi sëiti nashi guëc Jesús
(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

6 Jesús nanú Betania lidchi
Simón el quë naguc llu'u ládi'.

7 Iurní guabi'guë tubi na'a;
nuá'all tubi bëtë́i guë'ë shtë
sëiti nashi nu nalë́ lasaquë
sëiti ni. Iurë quëbezë Jesús lu
mellë, lë'ë na'a ni bëté'bi' sëiti
guëc Jesús.

8 Iurë lë'ë ra shini gusë'dë
më guná rai' pë bë'në na'a,
bëldë́ rai' nu guzublú guni'i
rai':
—¿Pëzielú bë'në na'a rë'
desperdici sëiti nashi guëc
më?

9 purquë bien niatuu' na'a
sëiti por zihani dumí nu ni-
adë́'ëll dumí ca'a ra prubi.

10 Perë guc bë'a Jesús
shgabë rai' nu guni'i më:
—¿Pëzielú cagni'i të cun-
trë na'a rë'? El quë nabë́'ni'
nahin tubi cusë za'quë parë
na.

11 Pues ra prubi guëdubi
tiempë quëbezënú rall lë'ë
të perë na lëdë guëdubi
tiémpëdi'i quëbezënúa të.

12 Lo quë nabë'në na'a
nabëte'bi sëiti guëdubi cuerpë
shtëna, bë́'ni' parë gac
preparar iurë gatia nu
guëga'cha.

13 Guldía rnia'a, guëdubi lu-
gar catë guadi'dzë ra mënë
diza'quë guëdubi guë́'dchiliu,
guadi'dzë ra mënë lo quë

nabë'në na'a rë'. Guëagná
ldu'u mënë lo që nabḗ'ni'.

Judas bë'në prometer
gúnëll intriegu Jesús
(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

14 Iurní tubi naná chi'bë
chupë poshtë nabërulḗ Judas
Iscariote, guagní'ill lu ra jëfë
shtë ra bëshuzi
15 nu répill:
—¿Blac guëne'e të talë
guna intriegu Jesús guia'a të?
Iurní lë'ë rall gudilli rall
galdë bi chi bëllë bëdchichi.
16 Dizdë iurní Judas gudílill
manërë parë gúnëll intriegu
lë'ë më guia'a ra contrari shtë
më.

La Santa Cena
(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23;
Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

17 Primërë dzë shtë laní
naráu mënë guetështildi sin
levadurë, ra shini gusë'dë
më guabi'guë rai' lu më nu
guna'bë di'dzë rai':
—¿Ca lu rac shtú'ul
guëdë'në na'a preparar shtse
shtë Pascu; guëdáuha'a?
18 Jesús repi:
—Gulë tsa tubi ciudá lid-
chi tubi nguiu nu gulë guchi:
"Lë'ë mësë guni'i zndë'ë: Hia
lë'ë iurë zia guëdchini. Lídchil
guna laní Pascu con ra shini
gusë'da."
19 Ra shini gusë'dë më
bë'në rai' cumë ziquë gu-
nibë'a Jesús. Bë'në rai'
preparar shtse shtë Pascu.
20 Iurë lë'ë gue'lë gu',
quëbezënú Jesús lë'ë chi'bë
chupë shini gusë'dë më lu
mellë.
21 Mientras caniháu rai',
repi më:
—Guldía rnia'a, tubi de lë'ë
të gunë të intriegu na.
22 Iurní lë'ë rai' guzublú riá
ldu'u rai' demasiadë; guna'bë
di'dzë rai' tubi por tubi:
—Dadë ¿ni mudë guna in-
triegu lḗ'ël?
23 Jesús repi:
—El që naraunú na la'ni
el mizmë platë, ni lë'ë na-
gunë intriegu na.
24 Lë'ë nguiu nabëshe'ldë
Dios guzia'a parë nezë según
narni'i Sagradas Escrituras,
perë prubi de lë'ë nguiu
el që nagunë intriegu na.
Mejurë adë niálëdi'i nguiu ni.
25 Iurní lë'ë Judas, lë'ë
traidor, guni'i:
—Mësë ¿ni mudë na guna
intriegu lḗ'ël?
Jesús bëquebi:
—Aha', lḗ'ël la la'.
26 Mientras quëhaunú
Jesús lë'ë rai', guna'zi më
guetështildi nu bëdë'ë më
graci lu Dios. Despuësë de
bëshullë mëhin, bëdë'ë më
guetështildi cua'a ra shini
gusë'dë më; nu repi më:
—Gulë gau ndë'ë; ndë'ë lë'ë
shcuerpa.
27 Iurní guna'zi më copë.
Bëdë'ë më graci lu Dios nu
bëdë'ë mëhin cua'a ra shini
gusë'dë më. Repi më:
—Gulë bii' grḗtë' të copë
rë';
28 ndë'ë lë'ë shrëna narunë
sellar tëstë cubi purquë
nahin tubi favurë parë
cantidá mënë; bëllë'ë rënë ni
parë perdunë shtë ra duldë.
29 Perë rnia'a, hiadë
guëbrídi'i gunúhia lë'ë të
juguë shtë uvë rë' hashtë

dzë naná guëbezënúhia lë'ë
të gube'e. Iurní guhia vini
cubi lu gube'e catë rnibë'a
Shtada.

Guni'i Jesús gunë Pedro
negar lë'ë më
(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34;
Jn. 13.36-38)

30 Despuësë de quëhu'ldë
rai' tubi cantë, iurní gua rai'
lu dani shtë Olivos.
31 Iurní Jesús repi:
—Grétë' të guëtú lu të de na
nu guësëa'në të na gue'lë ne'
purquë rni'i la'ni Sagradas
Escrituras: "Tsatinia lë'ë
vëquërë; hia ra lli'li guërë'tsë".
32 Perë despuësë iurë
tsashtéa ladi ra tëgulë, tsahia
delantë lu të hashtë Galilea.
33 Iurní Pedro bëquebi:
—Aunquë nilë grétë' rai'
guësëa'në rai' lé'ël, perë na
jamás adë guësëá'nëdia'a
lé'ël.
34 Jesús repi:
—Guldía rnia'a, mizmë
gue'lë ne' antsë lë'ë gay
guëllidchí, lé'ël gúnël negar
na tsunë vueltë.
35 Perë Pedro repi:
—Masiá quini mënë na,
adë gúnëdia'a negar lé'ël.
Grë ra shini gusë'dë më
guni'i rai' lo mizmë.

Biadi'dzënú më Dios la'ni
Getsemaní
(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

36 Iurní Jesús bëdchini con
ra shini gusë'dë më tubi lu-
gar lë Getsemaní. Repi më lu
rai':
—Gulë guzubë ndë'ë
mientras tsahia ndë.
Guadi'dzënúa Dios.
37 Iurní bia'a më Pedro nu
ra shini Zebedeo; guzublú
riá ldu'u më; guasënú ldu'u
më.
38 Guni'i më:
—Nalé rbini la'ni ldua'a
por tristë shtë galguti. Gulë
cuezë ndë'ë nu gulë cue
nasini con na.
39 Gua Jesús stu'pë delantë.
Bëzullibi më nu bëa'chi guëc
më hashtë lu guiu'u. Iurní
bë'në më orar lu Dios; répi':
—Dadë shtëna, si talë
nahin posiblë bëlá na lu
sufrimientë rë', perë adë
gáquëdi'in según lo quë narac
shtua'a sino según voluntá
shténël.
40 Iurní bëabrí më catë
cabezë ra shini gusë'dë më.
Bëdzelë më lë'ë rai' naga'si
rai'. Iurní repi më lu Pedro:
—¿Pë adë gáquëdi'i cue
nasini të du'pë tiempë, ni
siquierë tubi iurë?
41 Gulë bëtë'tsë mbëca'ldë;
gulë cue nasini nu gulë
guna'bë lu Dios parë adë
ldáguëdi'i të lu prëbë shtë
mëdzabë. Ldu'u të rni'i, niá;
perë shcuerpë të adë nídi'i
fuersë.
42 Hia narrupë zia'a më;
guaguë'në më orar zndë'ë:
—Dadë, si talë na imposi-
blë tsalú vasë shtë sufrim-
ientë, bë'nin según voluntá
shténël.
43 Iurní bëabrí më stubi;
bëdzelë më ra shini gusë'dë
më hia naga'si rai' purquë
nalé bëdchini mbëca'ldë lu
rai'.
44 Iurní bësëa'në më lë'ë
rai'; zia'a më; bë'në më orar
stubi natsunë vësë. Guni'i
më mizmë di'dzë ni.

45 Bëabrí më catë rëta' ra
shini gusë'dë më; repi më:
—Iurne' sí, gulë guëga'si;
gulë tsa descansë. Hia
lë'ë iurë bëga'a de què lë'ë
nguiu nabëshe'ldë Dios, gac
intriégui' guia'a ra nanapë
zihani duldë.
46 Gulë tsasuldí; gulë cha
purquë hia el què nagunë
intriegu na zé'dëll.

Bia'a ra mënë Jesús ziquë nguba'në
(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

47 Nianá quëadi'dzë Jesús,
bëdchini Judas naná de
chi'bë chupë shini gusë'dë
më; ze'dënull cantidá mënë
nanua'a spadë nu hiaguë.
Ze'dë rall por partë shtë ra
jëfë shtë ra bëshuzi nu ra më
gushë shtë guë'dchi.
48 Judas lë'ë traidor,
bëdé'ëll tubi sëñi; répill:
—El què naguna saludar,
tsagruahia lé'ëll; gulë bia'a
nguiu ni prësi.
49 Iurní guabi'guë Judas lu
Jesús nu répill:
—Shtsanë, Mësë.
Nu bëtsagrua'll lë'ë më.
50 Jesús guni'i lu Judas:
—¿Pë zé'dël? amigu.
Iurní guabi'guë ra mënë nu
guna'zi rall lë'ë Jesús. Bia'a
rall lë'ë më prësi.
51 Mizmë iurní tubi sa'
Jesús gulú spadë; bëchúgui'
diaguë ladë ldi muzë shtë jëfë
shtë bëshuzi.
52 Iurní Jesús repi:
—Gulútsa'u spadë shtënël
shlugarin purquë gré'të' el
què narguini con spadë, zni
gati rall con spadë.
53 ¿Pëllë adë rac bé'al
zac guëna'ba lu Shtada nu
guëshe'ldë më mizmë iurne'
más què chi'bë chupë grupë
ianglë, chi'i mili cadë grupë
të gunë rai' compañi na?
54 Perë si talë gaquin zni
¿lla gac cumplir Sagradas
Escrituras narni'i napë què
gaquin zni?
55 Iurní Jesús repi lu ra
mënë:
—Be'dë guëdchini të con
spadë nu hiaguë parë
guëna'zi të na cumë ziquë
tubi nguba'në. Gré'të'
dzë gulezënúa lë'ë të.
Cagluá'ahia lë'ë të la'ni iádu'u
shtënë të perë nunquë adë
guná'zidi'i të na prësi.
56 Perë ndë'ë quëhac parë
gac cumplir lo què nabëquë'ë
muzë shtë Dios guahietë la'ni
Sagradas Escrituras:
Iurní ra shini gusë'dë më
bësa'në rai' lë'ë më. Bëllu'në
rai'.

Zuga'a Jesús lu Junta Suprema
(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

57 Ra naguna'zi lë'ë Jesús
prësi, bia'a rall lë'ë më lu
Caifás, jëfë principal shtë ra
bëshuzi. Nu rëta' ra mësë
shtë lëy nu ra më gushë
nabëdëá nga'li.
58 Guanaldë Pedro zitu
hashtë rualdëa' shtë lidchi
bëshuzi principal. Guaté Pe-
dro nga'li; guzubënú Pedro
ra soliar të parë guënáhi'
nia'a lla tsalú shcuendë
Jesús.
59 Ra jëfë shtë ra bëshuzi
nu ra mënë gushë nu grë ra

Junta Suprema, quëguili rall
manërë parë gunë rall acusar
lë'ë më aunquë nilë nahin
cusë falsë parë gac condenar
Jesús lu galguti.
60 Perë adë bëdzélëdi'i rall
prëbë aunquë nilë zihani tes-
tigu falsë guni'i rall bishi
cuntrë lë'ë më. Por fin
bëdchini bëldá testigu falsë
61 naná repi:
—Lë'ë nguiu rë' guni'i: “Zac
guëchilia iádu'u shtë Dios nu
guëabrí guëldishtëhia iádu'u
entrë tsunë dzë”.
62 Iurní jëfë shtë ra bëshuzi
guasuldí nu répill lu Jesús:
—¿Më adë rquébidi'il grë ra
di'dzë rë'? ¿Më runë cuntienë
lo quë naquëgni'i mënë cun-
trë lë'ël?
63 Jesús dchisë náhi'. Iurní
lë'ë jëfë shtë bëshuzi repi:
—Por nombre shtë Dios
nanabani, quëgnia'a lul,
biadi'dzë lu na'a si talë nal
Cristo, Shini Dios.
64 Jesús repi:
—Ni nahia, cumë ziquë
cagní'il. Nu zac rnia'a lu
të guëná të lu Shini Dios;
quëbézi' ladë ldi shtë Dios, el
quë narnibë'a grëtë' cusë. Nu
guëná të lua; guëdchinia la'ni
shcahi shtë gube'e.
65 Iurní lë'ë jëfë shtë
bëshuzi bëche'zë shábëll
cumë ziquë tubi sëñi de quë
adë rëuu'di'i ldú'ull lo quë
naguni'i Jesús. Bëldëll. Répill:
—Hia nguiu rë' bë'nëll
ofender Dios con di'dzë
nabëru'u rua'll. ¿Më nicidá
nápa'a de más testigu?
Mizmë lë'ë të bini të di'dzë
mal naquëgní'ill.
66 ¿Më rni'i ldu'u të?
Guni'i rall:
—Runë tucarë gati nguiu
rë'.
67 Iurní bëchi'bë shënë rall
lu më nu bëdë'ë rall galnë
guëc më. Stúbill gulubë lu më
68 nu guni'i rall:
—Lë'ël nal Cristo; bë'në di-
vini chu gudini lë'ël.

Pedro bë'në negar Jesús
(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

69 Mientras zu Pedro ru-
aldëa, tubi criadë guabí'guëll
lu Pedro nu répill:
—Lë'ël zuga'anul Jesús, më
Galilea.
70 Perë Pedro bë'në negar
delantë lu grë mënë. Répi':
—Adë rac bë'adia'a më
cagní'il.
71 Iurní Pedro ziagrú'ui'
rua' nezë. Iurë guná stubi
criadë lu Pedro, gunî'ill lu ra
mënë narëta' nga'li:
—Nu nguiu rë' rzënú Jesús
më Nazaret.
72 Stubi vësë más Pedro
bë'në negar nu bë'ni' jurar lu
Dios:
—Adë guënëdia'a nguiu ni.
73 Du'psë zia'a, iurní mënë
nazuga'a nga'li guabi'guë rall
lu Pedro nu guni'i rall:
—Verdá nal shmënë Jesús
purquë ruadí'dzël ziquë
mënë galileo.
74 Iurní guzublú Pedro;
bë'ni' jurar; répi':
—Adë guënëdia'a nguiu ni.
Gunë Dios cashtigu na si talë
adë ruadí'dzëdia'a verdá.
Mizmë iurní bëllidchí gay.
75 Iurní bëagná ldu'u Pedro
lo quë naguni'i Jesús: “Antsë
guëllidchí gay, gúnël negar na

tsunë vueltë”. Iurní bëru'u Pedro nu nalḗ bí'ni'.

27

Bia'a ra mënë lë'ë Jesús lu Pilato
(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

1 Iurë brëgue'lë grḗtë' ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra më gushë shtë ra israelitë, guc rall de acuerdë nu bëntsa'u rall tubi tratë parë quini rall Jesús.
2 Bëldi'bi rall lë'ë më; bia'a rall lë'ë më parë guaguë'në rall intriegu lë'ë më lu Poncio Pilato gubernadurë.

Guti Judas

3 Iurë Judas el què nabë'në intriegu Jesús, bëdḗ'ëll cuendë de què nacondenárëll, gubini ldú'ull. Bëdchigrëll galdë bi chi bëllë bëdchichi parë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra më gushë,
4 répill:
—Na bëna duldë. Bëna intriegu lë'ë më rë' lu galguti nu nápëdi'i' duldë.
Perë lë'ë rall bëquebi rall:
—Parë ni'i, ¿pë runë importë na'a? Shcuéndël ni'i.
5 Iurní Judas bëquëldí dumí la'ni iádu'u. Guziá'all. guagzé'bill lḗ'ëll lu hiaguë.
6 Ra jëfë shtë ra bëshuzi bëtëá rall dumí nu repi rall:
—Adë chu guëtiá'adi'i dumí rë' la'ni cajë shtë ofrendë purquë nahin probidë según lëy shtë Dios. Nahin prëci nabëtuu' Judas lë'ë Jesús parë galguti.
7 Iurní guc rall de acuerdë parë guëzi'i rall tubi ldë guiu'u con dumí ni. Bërulḗ lachi ni: Lachi shtë el què Naguctsa'u Trashtë. Lachi ni na catë guëga'chi ra më zitu.
8 Por ni bërulḗ lachi ni hashtë iurne'; Lachi Catë Bëllë'ë Rënë.
9 Zni guc cumplir lo què naguni'i Jeremías: “Guna'zi rall galdë bi chi bëllë bëdchichi, prëci nabë'në më israelitë tratë lë'ë më.
10 Con dumí guzi'i rall tubi lachi shtë el què naguctsa'u trashtë. Zni gunibë'a Dadë Dios.”

Pilato guna'bë dí'dzëll lu Jesús
(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

11 Bia'a rall Jesús lu gubernadurë; guna'bë dí'dzëll lu më:
—¿Pë lë'ë nal rëy shtë ra më israelitë?
Jesús repi:
—Zni nahin cumë ziquë quëgní'il.
12 Ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mënë gushë, bëdchi'bë rall demandë cuntrë Jesús perë Jesús adë pë bëquébidi'i'.
13 Iurní Pilato repi:
—¿Pë adë rínidi'il lo què naquëgni'i ra mënë cuntrë lḗ'ël?
14 Perë Jesús adë bëquébidi'i më de manërë lë'ë gubernadurë guasḗ ldú'ull iurní nu adë guc bḗ'adi'ill pë gúnëll.

Guni'i ra mënë gati Jesús
(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

15 Durantë dzë shtë laní, lë'ë gubernadurë napë cus-
tumbrë guëldá'all tubi prësi,
el që narac shtu'u ra mënë
gápëll libertá.
16 Nanú tubi prësi namás
më dushë, lë Barrabás.
17 Iurë lë'ë rall bëdëá rall
nga'li, Pilato guna'bë di'dzë:
—¿Guadë narac shtu'u të
guëdë'a libertá, Barrabás u
Jesús nabërulḗ Cristo?
18 Pilato bëdë'ë cuendë de
që rldënú rall Jesús nu
mbidi na rall; por ni bë'në
rall intriegu lë'ë më.
19 Mientras Pilato zúbëga'a
catë rúnëll juzguë, lë'ë tse'lë
Pilato gunibë'a naguanú
rsunë: “Adë riutḗdi'il con
nguiu rë' purquë më za'quë
náhi'; ne' gue'lë guni'i
shca'lda tubi mbëca'ldë
dushë de lë'ë më. Adë
gurëdchídi'i ldua'a.”
20 Perë ra jëfë shtë
ra bëshuzi nu më gushë
guni'inú rall mënë parë
guëna'bë rall libertá parë
Barrabás nu guëna'bë rall
gati Jesús.
21 Lë'ë gubernadurë
guna'bë di'dzë stubi; répill:
—¿Guadë de chupë ra
mënë rë' rac shtu'u të guëdë'a
libertá?
Lë'ë rall bëquebi:
—Barrabás.
22 Pilato guna'bë di'dzë
iurní:
—¿Pë rac shtu'u të guna
con Jesús? el që nabërulḗ
Cristo.
Grḗtë' rall guni'i rall:
—Quëll lu cruz.
23 Iurní Pilato guni'i:
—¿Pë mal bḗ'nëll?
Perë lë'ë rall bëabrí gu-
rushtiá rall:
—Quëll lu cruz.
24 Iurní Pilato guná hiadë
nídi'i mudë lla gúnëll sino
që másru'u ziadalë mënë nu
rdzatsu mënë. Iurní gunibë'a
Pilato nisë, tsati guiá'all
ziquë tubi sëñi de që
nápëdi'ill faltë por galguti
shtë Jesús. Gudíbill guiá'all;
guní'ill:
—Nádia'a responsablë por
galguti shtë nguiu rë' purquë
nápëdi'i' faltë. Shcuendë të
na ndë'ë.
25 Grḗtë' ra mënë bëquebi:
—Lë'ë na'a con shini na'a,
na na'a responsablë por
galguti shtë nguiu rë'.
26 Iurní Pilato bëdḗ'ëll lib-
ertá Barrabás. Lueguë gu-
nibḗ'all guëdia'a më galnḗ, nu
bë'në Pilato intriegu lë'ë më
parë gac crucificar më.
27 Iurní ra suldadë shtë
gubernadurë, bia'a rall lë'ë
Jesús la'ni palaci nu bëdëá
grḗtë' suldadë alrededurë
lë'ë më.
28 Gulú rall shabë më të
parë guëgacu rall stubi lari
guindë lë'ë më.
29 Bëzu'bë rall tubi corunë
shtë guitsë guëc më. Bëdë'ë
rall tubi varë ca'a më parë
gu' guia'a ladë ldi më. Iurní
bëzullibi rall delantë lu më nu
bë'në rall burnë; guni'i rall:
—Guëbani Rëy shtë më is-
raelitë.
30 Nu bëchi'bë shënë rall lu
më nu guna'zi rall varë parë
rdë'ë rall galnḗ guëc më.
31 Despuësë de quëhunë
rall burnë zni, bëdchisú rall
lari guindë. Bëdë'ë rall shabë

më, gutë më stubi. Iurní
bia'a rall lë'ë më parë gac
crucificar më.

Bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz
(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43;
Jn. 19.17-27)

32 Hia ziagru'u më parë
ziazú më rua' guë'dchi,
bëdza'guëlú rall tubi nguiu,
më Cirene nalë Simón. Iurní
gunibë'a ra suldadë parë
gua'a Simón cruz shtë Jesús.
33 Zni bëdchini rall tubi lu-
gar nalë Gólgota narunë cun-
tienë, Lugar shtë Calavera.
34 Nga'li bëdë'ë rall vini
naná mescladë con naldá.
Bii'di'i mëhin, nadë más bë'në
më prëbëhin.
35 Hia iurë gualú bë'në rall
crucificar lë'ë më, ra sul-
dadë gudchitë rall dado parë
gudi'dzë rall shabë më. Zni
guc cumplir lo quë naguni'i
profetë; "Gudi'dzë rall shaba
entrë mizmë lë'ë rall nu gud-
chitë rall suertë guëc shaba".
36 Iurní guzubë rall nga'li
parë gapë rall lë'ë më.
37 Guia'a guëc Jesús
bëquë'ë rall tubi letrërë
narni'i pëzielú bë'në rall
condenar lë'ë më. Letrërë ni
rni'i: "Ndë'ë na rëy shtë mënë
israelitë. Lëll Jesús."
38 Nu zac chupë nguba'në
guc crucificar con lë'ë më,
túbill ladë ldi, stúbill ladë
rubësë.
39 Grëtë' nardëdë nga'li,
runë rall burnë, rni'bi rall
guëc rall;
40 rni'i rall:
—Lë'ël rní'il cuel iádu'u
ru'bë nu dzë tsunë guëabrí
guëzá'alin; bë'në salvar
mizmë lë'ël talë nal shini
Dios. Bëldaguë lë'ël lu cruz.
41 Zni zac bë'në burnë ra
jëfë shtë ra bëshuzi nu mësë
shtë lëy con ra fariseo con
grë ra më gushë shtë ciudá.
Guni'i lu sa' rall:
42 —Bë'nëll salvar stubi
mënë perë el mizmë lë'ëll adë
gúnëdi'ill gan gúnëll salvar
lë'ëll. Si talë nall rëy shtë
Israel, pues guëldáguëll lë'ëll
lu cruz të parë tsaldí ldu'u
hia'a lë'ëll.
43 Pues rialdí ldú'ull Dios;
zuzull nia'a zunë Dios salvar
lë'ëll purquë rní'ill: "Nahia
shini Dios".
44 Hashtë ra mizmë
nguba'në naná quënú lë'ë
më lu cruz, bë'në rall burnë;
guni'i rall mizmë di'dzë ni
guëc më.

Guti Jesús
(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49;
Jn. 19.28-30)

45 Iurní guëdubi guë'dchiliu
bëcahi dizdë guëruldë dzë
hashtë rquë tsunë guadze'.
46 Iurní fuertë guni'i Jesús:
—Elí, Elí, lama sabactani.
Runë cuntienë di'dzë ni:
Dios mio, Dios mio, ¿pëzielú
bësá'nël na?
47 Bëldá mënë narëta'
nga'li, bini rall lo quë
naguni'i më nu repi rall:
—Cagná'bëll Elías.
48 Mizmë iurní tubi de lë'ë
rall guagllú'nëll; guagllí'ill
tubi spongë nu bëgá'dzëll
spongë con vini hi'. Iurní
bëzú'bëll spongë guëc tubi
varë të parë gu më vini.
49 Perë sëbëldá mënë guni'i:

—Cha béza'a; guëná hia'a nia zidë Elías të parë guësiéti' lë'ëll lu cruz.
50 Iurní stubi vueltë guni'i Jesús fuertë; iurní guti më.
51 Mizmë iurní lë'ë cortinë shtë iádu'u gure'zin; guc chupë ldëhin dizdë guia'a hashtë guetë. Nu lë'ë guë'dchiliu bëllú. Ra dani gure'zë.
52 Ra ba'a bëlla'lë hashtë guashtë zihani tëgulë, ra mënë nagualdí ldu'i shti'dzë Dios antsë.
53 Grë ra më rë', bëru'u ra la'ni ba'a nu despuësë de guashtë Jesús ladi ra tëgulë, guatë rai' ciudá Jerusalén. Cantidá mënë guná lu mënë ni.
54 Iurní lë'ë capitán nu ra nagupë cuerpë shtë Jesús, iurë guná rall llu, nu guná rall cusë naguzac nga'li, nalë bëdzëbë rall; repi lu sa' rall:
—De verdá nguiu rë' náhi' shini Dios.
55 Cantidá na'a zu rall nga'li; gubi'a rall dizdë zitu. Na'a ni guanaldë rall lë'ë Jesús antsë dizdë Galilea. Bë'në rall compañi lë'ë më.
56 Entrë ra na'a ni nanú María Magdalena nu María shni'a Jacobo nu shni'a José. Nu zuga'a shni'a ra shini Zebedeo.

Bëga'chi Jesús
(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

57 Hia iurë riu' gue'lë, bëdchini tubi nguiu ricu lë José. Nall më guë'dchi Arimatea nu zac nall shmënë Jesús.
58 José guagnall lë'ë Pilato nu guná'bëi' cuerpë shtë Jesús. Pilato gunibë'a parë guëdë'ë mënë cuerpë ca'a José.
59 Bia'a José cuerpë shtënë më nu bëtú'bill cuerpë tubi sabë naquichi.
60 Iurní guacá'chi' lë'ë Jesús la'ni tubi ba'a cubi nabëda'ni hia más antsë la'ni guë'ë shtë dani. Despuësë de gualú bëga'chi më, iurní bësë'au José rua' ba'a con tubi guë'ë ru'bë. Hia iurní zëagzë José.
61 Nga'li quëbezë María Magdalena nu stubi María, Zúbëga'a rai' rua' ba'a.

Quëhapë suldadë ba'a catë bëga'chi Jesús

62 Brëgue'lë stubi dzë, quiere decir despuësë ra preparación shtë dzë narzi'i ldu'u mënë, ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra fariseo, gua rall lu Pilato;
63 guni'i rall:
—Dadë, rëagná ldu'u na'a de quë lë'ë nguiu bishi gunî'ill iurë nabánill de quë despuësë de tsunë dzë, gac resucitárëll ladi ra tëgulë.
64 Por ni gunibë'a të parë gac segurë ba'a hashtë dzë tsunë të parë tsádi'i ra mënë shtënëll gue'lë parë tsaldanë rall cuerpë. Nu despuësë guëni'i rall lu mënë de quë guc resucitar Jesús ladi ra tëgulë. Zni lúltimë bishi rë' nahin más peor quë ra bishi naguni'i Jesús antsë.
65 Pilato repi:
—Lë'ë të napë të guardë shtë ra suldadë. Gulë

tsaguë'në segurë rua' ba'a,
mejurë lo që narac shtu'u
të.
66 Iurní zia'a rall; bë'në
rall segurë rua' ba'a nu
bëquë'ë rall tubi sëgi lu guë'ë
nanada'u rua' ba'a. Nu
bësëa'në rall guardë shtë ra
suldadë.

28

Guashté Jesús ladi ra tëgulë
(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Iurë dzë narzi'i ldu'u
mënë hia gua'a, hia zia
grëgue'lë primërë dzë shtë
llmalë, María Magdalena nu
stubi María, guagná rall rua'
ba'a.
2 Perë dizdë lueguë
bëdchini tubi llu ru'bë lu
gué'dchiliu; lë'ë ianglë
shtë Dadë Dios ze'dë de
gube'e. Bëdchíni' rua' ba'a.
Bëdchisúhi' guë'ë nanada'u
rua' ba'a. Nu guzúbi' guëc
guë'ë.
3 Nalé rabtsë'ë ianglë ni
cumë ziquë nguzi'u. Nu
shábi' naquichi cumë ziquë
nievë.
4 Iurë guná ra suldadë lu
llu, iurní bëdzëbë rall; bëa'në
rall ziquë tubi naguti.
5 Iurní lë'ë ianglë guni'i lu
ra na'a:
—Adë rdzébëdi'i të. Na
rac bé'ahia de quë quëguili të
Jesús, më nacué lu cruz.
6 Perë adë nídi'i më ndë'ë.
Guc resucitári' cumë guni'i
më lu të antsë. Gulë te'e të
guëná të lugar catë bëca'chi
ra mënë lë'ë më.
7 Gulë tsa; gulë guchi lu
ra shini gusë'dë më quë lë'ë
më guti perë guc resucitári'.
Nu lë'ë më tsáhi' Galilea antsë
guëdchini të ndë. Ndë guëná
të lu më. Ni na lo quë nar-
nia'a lu të.
8 Iurní lë'ë ra na'a nasesë
bëru'u rai' rua' ba'a perë nalé
bëdzëbë rai'. Mizmë tiempë
bëquitë ldu'u rai'. Guagllu'në
rai' të guëni'inú rai' shini
gusë'dë më.
9 Mizmë iurní Jesús
bëlua'alú më lu ra na'a nu
bë'në më saludar lë'ë rall.
Iurní guabi'guë ra na'a lu
më; bë'në rai' adorar lë'ë më.
Gudëdchi rai' guëa' më.
10 Perë Jesús repi:
—Adë rdzébëdi'i të. Gulë
tsaguë'në visi los de más
bëcha të parë tsa rai' Galilea.
Ndë guëná rai' lua.

Lo quë naguni'i ra suldadë

11 Mientras zëagzé ra na'a,
bëldá suldadë shtë guardë
gua rall ciudá. Guaguëchi
rall lu jëfë shtë ra bëshuzi
grétë' lo quë naguc.
12 Iurní ra jëfë guagni'i lu
ra më gushë parë guc rall de
acuerdë; iurní bëdë'ë rall zi-
hani dumí cua'a ra suldadë.
13 Repi rall:
—Gulë guni'i de quë du-
rantë la'ni gue'lë mientras
lë'ë të naga'si të, ra shmënë
Jesús bidë ldanë rall cuerpë
shtë Jesús.
14 Talë lë'ë gubernadurë
gac bé'all lo quë naguc, lë'ë
na'a guëni'inú na'a lë'ë guber-
nadurë të parë guëzalú na'a
grë ra dificultá parë lë'ë të.

15 Iurní ra suldadë
bë'në rall recibir dumí
nu guaguë'në rall lo quë
naguni'i jëfë shtë ra bëshuzi
lu rall. Bishi ni na lo quë
naruadi'dzë ra më israelitë
hashtë iurne'.

Jesús bëshe'ldë ra poshtë
të guëni'i rai' diza'quë
(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49;
Jn. 20.19-23)

16 Zni guc; ra guëzá chi'bë
tubi ra shini gusë'dë më zia'a
rai' parë Galilea hashtë tubi
dani catë guni'i Jesús.
17 Iurë guná rai' lu më,
bë'në rai' adorar lë'ë më aun-
quë bëldá rai' bëzá ldu'u rai'.
Gualdídi'i ldu'u rai' guashtẽ
më ladi ra tëgulë.
18 Iurní Jesús guabí'gui' lu
rai'; repi më:
—Grë pudërë bëne'e Dios
parë guënibẽ'ahia gube'e nu
guẽ'dchiliu.
19 Gulë tsa guëdubi naciuni.
Gulë bë'në lë'ë rall shmëna.
Gulë bëchu'bë nisë lë'ë rall
iurë rialdí ldu'u rall shti'dza.
Gulë bëchu'bë nisë lë'ë rall
por lë shtënë Dadë Dios, nu
por lëa, nu por Espíritu Santo.
20 Gulë bëlua'a të gunë ra
mënë cumplir grë di'dzë na-
gunibẽ'ahia lë'ë të. Nu gulë
bëdë'ë cuendë de quë na
quëbezënúa lë'ë të grẽtë' dzë
hashtë fin shtë guẽ'dchiliu.
Amén.

Diza□quë según San Marcos

Juan Bautista
(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 Zndë'ë guzublú diza'quë
shtë Jesucristo, shini Dios.
2 Guzubluhin según
nabëquë'ë Isaías, el quë nabi-
adi'dzë shti'dzë Dios guahi-
etë. Bëquë'ë Isaías shtidzë
Dios narni'i shcuendë Jesu-
cristo:
Gulë guná, guëshe'lda tubi
shmuza naguëni'i por
na delantë lul.
Lḗ'i' gúni' preparar ldu'u
mënë antsë tsagni'inul
lë'ë rall.
3 Mënë ni guëní'i' lu tubi
shlatë ru'bë. Fuertë
guëní'i' parë guini grë
mënë shtí'dzi'.
Guëní'i' lu ra mënë: "Gulë
bë'në preparar la'ni
ldu'u të ziquë nezë ldi
të parë iurë guëdchini
Dadë".
4 Por ni Juan bëchu'bë
nísi'; lugar ni adë nídi'i mënë
catë naquḗ guëë'gu Jordán.
Guni'inúhi' lë'ë ra mënë
chubë nisë rall ziquë sëñi de
quë runë nadzë'ë rall mudë
nanabani rall nu guëabrí
ldu'u rall con Dios parë gunë
Dios perdunë duldë shtë rall.
5 Grḗtë' ra mënë shtë
regiuni Judea nu ra më
Jerusalén bëdchini rall lu
Juan parë chubë nisë rall.
Iurë bëshu'bë duldë rall lu
Dios, iurní Juan bëchu'bë nísi'
lë'ë ra mënë la'ni guëë'gu
Jordán.
6 Nacu Juan tubi lari
nanactsa'u con guitsë ladi
camellë nu lli'i lá'ni' tubldḗ
gui'di. Ráuhi' shanchi nu
dchini shtë ra mbee'zë lachi.
7 Guni'i Juan shti'dzë Dios
lu ra mënë:
—Ze'dë stubi më más lasac
quë na. Na adë lasáquëdia'a
parë lë'ë më. Ni tubi adë
chu nádia'a parë guëshaca du
gui'di shtënë shrachi më.
8 Na bëchu'bë nisa lë'ë të
con nisë perë lë'ë më gunë
më stubi cusë namás cusë
ru'bë. Guëzunḗ më ldu'u të
nu guëne'e më Espíritu Santo
parë cuezënúhi' la'ni ldu'u të.

Jesús bëriubë nisë
(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

9 Gudëdë sëbëldá dzë, iurní
bëru'u Jesús guë'dchi Nazaret
nanaquḗ regiuni Galilea.
Juan bëchu'bë nísi' lë'ë Jesús
la'ni guëë'gu Jordán.
10 Iurë bëru'u më la'ni nisë,
mizmë iurní bëlla'lë lu gube'e
hashtë guná më catë quëbezë
Dios. Guná më lu Espíritu
Santo; bëdchíni' ziquë tubi
palumë parë cuezënúhi' lë'ë
më.
11 Nu bëru'u tubi di'dzë
nezë lu gube'e naguni'i:
—Ndë'ë lë'ë shinia. Nalḗ
rac shtua'a lḗ'i'. Nalḗ rquitë
ldua'a rnahia lúhi'.

Niasiguḗ Satanás lë'ë Jesús
(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

12 Iurní Espíritu Santo bia'a
lë'ë Jesús lu tubi shlatë nezë
cu' dani.

13 Ndë guquëreldë më
cuarenta dzë. Nga'li guc
shtu'u mëdzabë Satanás ni-
asigué lë'ë më parë guëniti më
shnezë më. Guquëreldë më
ladi ra ma dushë. Despuësë
bëdchini ra ianglë parë bë'në
rai' sirvë lu më.

Guzublú quëgni'i Jesús
diza'quë
(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

14 Despuësë de bëtia'a
ra mënë Juan Bautista
lachigui'bë, bëabrí Jesús
regiuni Galilea. Cagni'i më
diza'quë shtë Dios.
15 Repi më:
—Lë'ë tiempë hia guc
cumplir; bëga'a iurë parë
guënibë'a Dios ziquë rëy.
Gulë bëabrí ldu'u të lu
Dios nu gulë tsaldí ldu'u të
shti'dzë më.

Guna'bë Jesús tapë nguiu
narna'zi mbeldë
(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

16 Gudëdë Jesús guëlla' rua'
nisë ru'bë nalë Galilea. Guná
më lu Simón nu bëchi' An-
drés. Cagldaguë rai' guë'shu
la'ni nisë. Na rai' pescadurë
shtë mbeldë.
17 Repi më lu rai':
—Gulë gude'e naldë na;
na guënehia dchi'ni gunë të.
Ziquë na të pescadurë; guna
lë'ë të pescadurë shtë mënë;
gue'dënú të mënë lua.
18 Lueguë bësëa'nëgá rai'
guë'shu nu guanaldë rai' lë'ë
më.
19 Gudëdë më stu'pë más
delantë; guná më lu Jacobo,
llga'në Zebedeo. Guná më lu
Juan, bëchi Jacobo. Quëhunë
rai' rumiendë guë'shu; zubë
rai' la'ni barcu shtë rai'.
20 Lueguë Jesús guna'bë
lë'ë rai'. Iurní guanaldë
rai' lë'ë më. Bësëa'nëgá rai'
shtadë rai', Zebedeo; zubënú
Zebedeo ra muzë la'ni barcu.

Jesús bënëac tubi nguiu
nanapë mëdzabë la'ni ldú'ull
(Lc. 4.31-37)

21 Guaté rai' guë'dchi Ca-
pernaum. Tubi dzë nabëzi'i
ldu'u mënë, bëlua'a Jesús lë'ë
ra mënë la'ni iádu'u.
22 Guasé ldu'u mënë por
lo quë naguni'i Jesús lu
rall. Bëlua'a më enseñansë
shtéhi' ziquë tubi nanapë
pudërë, lédëdi'i ziquë ra
mësë narlua'a lëy shtë
Moisés.
23 De repëntë zuga'a tubi
nguiu la'ni iádu'u. Nanú
tubi mëdzabë fier la'ni ldu'u
nguiu ni; biadí'dzëll guëc
lalú. Gunî'ill fuertë:
24 —Ja, ¿pë nápël con na?
lé'ël Jesús. Guë'dchi shténël
lë Nazaret. ¿Pëllë zé'dël parë
guënítil lë'ë na'a? Na nanéa
chu nal; nal limpi ldú'ul de-
lantë lu Dios. Bëdchínil de
Dios.
25 Jesús guni'i fuertë lu
mëdzabë:
—Guitsëgá nu bëru'u de
lé'ëll.
26 Iurní lë'ë mëdzabë fier
nalé bësé'sëll lë'ë nguiu. Gu-
rushtiall; bërú'ull la'ni ldu'u
nguiu.
27 Grë mënë guasé ldu'u
rall. Guni'i lu sa' rall:
—¿Pëllë ndë'ë? ¿Pëllë ldai'
cubi rë'? Napë Jesús autoridá
hashtë ra mëdzabë rzu'bë di-
aguë rall shti'dzë Jesús.

28 Por guëdubi nezë
shtë Galilea bërë'tsë di'dzë
nabë'në Jesús. Nasesë
bërë'tsë famë shtë më.

Jesús bënëac suëgrë Simón Pedro
(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

29 Lueguë bëru'u më la'ni
iádu'u. Ziazunú më Jacobo
nu Juan; bëdchini rai' lidchi
Simón nu Andrés.
30 Suëgrë Simón nagá'ai'
lu camë; ráquëll shldi ru'bë.
Lueguë guni'i ra mënë lu
Jesús pë cusë cazac nanë rë'.
31 Iurní bëdchini më;
guna'zi më guia'a na'a nu
bëldishtḗ më lḗ'ëll. Guashtëll;
lueguë bëru'u shldill. Iurní
bë'në na'a ni sirvë lu rai'
nagáu rai'.

Bënëac Jesús zihani mënë
(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

32 Mizmë dzë iurë
nabëlaguetë ngubidzë, hia
guadze', zihani mënë bia'a
rai' sa' rai' lu Jesús, ra nanapë
galguidzë nu ra nanapë
mëdzabë la'ni ldu'u rall.
33 Grḗtë' ra mënë shtë
guë'dchi, bëte'e sa' rall rua'
hiu'u.
34 Jesús bënëac zihani rall
de grë clasë galguidzë. Bëgú
më zihani mëdzabë la'ni
ldu'u rall. Adë bëdḗ'ëdi'i më
permisi ra mëdzabë parë
niani'i rall purquë bënguë
bë'a rall lë'ë më.

Guaglua'a Jesús ra mënë regiuni Galilea
(Lc. 4.42-44)

35 Guashtḗ më tumpranë
nianá nacahi. Zia'a më
shlatë catë nídi'i mënë. Ndë
guni'inú më Dios, Shtadë më.
36 Iurní lë'ë Simón con ra
sáhi' guatili rai' lë'ë më.
37 Iurë bëdzelë rai' lë'ë më,
guni'i rai':
—Zihani mënë ze'dë tili
lḗ'ël.
38 Guchi më lu rai':
—Cha guiá hia'a ra
guë'dchi naquḗ guëlla'.
Guëdia'a di'dzënú hia'a lë'ë
rall shti'dzë Dios; parë ni
zelda.
39 Iurní gua më grë nezë
Galilea; rni'i më diza'quë
shtë Dios la'ni iádu'u shtë
ra mënë israelitë. Bëgú
më mëdzabë la'ni ldu'u ra
nanapë mëdzabë.

Bënëac Jesús tubi nguiu narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'
(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

40 Bidë tubi nguiu narac
galguidzë naru'dzë ládi'.
Bëzullíbill lu më; bḗ'nëll
ruëguë lu më; répill:
—Nápël pudërë; si talë
nápël voluntá guëzunël ladia;
guëaca.
41 Bëga'a ldu'u Jesús lḗ'ëll.
Bëdchi'bë më guia'a më
guḗquëll nu repi më:
—Rac shtua'a; guëac gal-
guidzë shtḗnël.
42 Despuësë de guni'i
më ra di'dzë ni, lueguë
lë'ë galguidzë bësa'në lḗ'ëll.
Bëáquëll.
43 Bë'në më incarguë lull ni
tubi adë chu lu guadí'dzëll.
Repi më:
44 —Adë chu lu ru-
adí'dzëdi'il. Guaglua'a lḗ'ël
lu bëshuzi. Bë'në cumplir lo
quë naguni'i Moisés. Bëdë'ë
ofrendë lu Dios parë gac

guëdë'ë mënë cuendë de që
hia bëáqël.
45 Perë iurë zëagzëll, guzublú biadí'dzëll lo që
nabë'në Jesús de manërë
de që Jesús adë guc më
niadchini më guë'dchi rë'
tantë mënë gulezë rall lë'ë
më. Bëa'në më fuërë shtë
guë'dchi catë nídi'i mënë.
Zihani mënë be'dë guëdchini
rall lu më de grë ladë
guë'dchi.

2

Jesús bënëac tubi nguiu
narac llu'u galguidzë llunguë
(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

1 Gudëdë bëldá dzë, Jesús
guatḗ stubi vueltë guë'dchi
Capernaum. Bini ra mënë
quëreldë më lidchi më.
2 Lueguë bëdëá zihani
mënë hashtë gúldëdi'i rua'
hiu'u niutḗ ra mënë. Cagni'i
më shti'dzë Dios lu rall.
3 Iurní bidë tapë nguiu;
nua'a rall tubi daa' catë nanú
tubi narac galguidzë llunguë.
4 Por tantë mënë adë guc
niadchininú rall narac llu'u
lu më. Iurní gudidë rall guëc
hiu'u parë bëldaguë rall daa'
delantë lu më.
5 Guná më rialdí ldu'u rall
lë'ë më; iurní repi më lu
narac llu'u:
—Dadë, runa perdunë
duldë shtḗnël.
6 La'ni hiu'u rë' zubë bëldá
mësë narlua'a lëy; nalḗ runë
rall llgabë la'ni ldu'u rall;
rni'i rall:
7 “¿Pëzielú rni'i Jesús di'dzë
rë'? Nablac rúnëll ofender
Dios purquë sulë Dios napë
pudërë gunë më perdunë
duldë, lëdë núdi'i lḗ'ëll.”
8 Guc bë'a Jesús pë cagni'i
rall; repi më lu rall:
—¿Pëzielú runë të llgabë
zni'i?
9 ¿Pë más sencigi guënia'a
lu narac llu'u: “Naperdunë
duldë shtḗnël” u guënia'a lull:
“Guasuldí nu bëagzḗ”?
10 Parë gac bë'a të na nahia
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu nu napa pudërë
parë guna perdunë duldë
shtë mënë.
Iurní guni'i më lu narac
galguidzë llunguë:
11 —Guashtḗ nu bëtëá
shtaa'l. Bëagzḗ lídchil.
12 Lueguë guashtëll nu
bëldísëll shtaa'll. Bërú'ull lu
grë nacabezë lugar ni. Guasḗ
ldu'u mënë; guni'i rall llëru'bë
na pudërë shtë Dios. Nu
guni'i rall:
—Nunquë lá'adi'i guná
hia'a cusë rë'.

Jesús guna'bë Leví
(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

13 Gua Jesús stubi vueltë
rua' nisë ru'bë. Zihani mënë
guabi'guë rall lu më nu
bëlua'a më lë'ë rall.
14 Iurë gudëdë më nezë,
guná më lu Leví, shini
Alfeo. Leví zúbëga'a lu banju
catë riatilli mënë impuestë.
Guni'i më lu Leví:
—Gude'e naldë na.
Lueguë guasuldí Leví nu
guanáldëll lë'ë më.
15 Iurë nanú Jesús lidchi
Leví, zubënú më shini
gusë'dë më con zihani ra
narunë cubrë impuestë. Nu
zubë ra pecadurë nanadë

runë cumplir ra custumbrë
shtë mënë religiusë. Zihani
mënë guanaldë rall lë'ë më.
16 Iurní ra mësë narlua'a
lëy con ra fariseo, guna'bë
di'dzë rall lu ra shini gusë'dë
më:
—¿Pëzielú mësë shtë të
quëhaunull ra pecadurë nu
con ra narunë cubrë im-
puestë?
17 Bini më lo quë naguni'i
rall; repi më:
—Ra narac llu'u rqui'ni
rall tubi ducturë perë
el quë nabëráquëdi'i, adë
rquí'nidi'ill ducturë. Zeldë
guëna'ba gac salvar ra mënë
mal të guëabrí ldu'u rall con
Dios; adë zeldë guëná'bëdia'a
mënë narni'i mënë za'quë na
rall.

Guna'bë di'dzë mënë shcuendë ayunë
(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

18 Guzac iurë ra shini
gusë'dë Juan nu ra shini
gusë'dë fariseo bë'në rall
ayunë, bëdchini bëldá mënë
lu Jesús nu guna'bë di'dzë
rall:
—¿Pëzielú ra shini gusë'dë
Juan nu ra shini gusë'dë
fariseo quëhunë rall ayunë;
adë ráudi'i rall? perë shini
gusë́'dël rau rall; quëhúnëdi'i
rall ayunë.
19 Guni'i Jesús lu rall:
—¿Ni mudë gunë të obli-
gar ra invitadë shtë sa'a
gunë rall ayunë mientras
cabezënú lliguë lë'ë rall? Si
talë cabezënú lliguë lë'ë rall,
adë rúnëdi'i rall ayunë.
20 Perë guëdchini dzë hiadë
cuézëdi'i lliguë entrë lë'ë rall;
iurní gunë rall ayunë.
21 'Ni tubi chu rúnëdi'i ru-
miendë lu lari gushë con lari
cubi purquë si talë guëguëu'l
lari cubi lu lari gushë, más
nasesë rche'zë lari cubi lë'ë
lari gushë. Iurní más fier
rlua'a rumiendë ni.
22 Ni tubi adë rgutsa'u
vini cubi la'ni bulsë gui'di
gushë. Adë gúnëdi'i gan
bulsë gushë lu fuersë shtë
vini cubi. Rche'zë vini cubi
lë'ë bulsë gushë nu lë'ë vini
guëllë'in lu guiu'u. Hia lë'ë
bulsë adë rlluí'idi'in. Rqui'ni
tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë
cubi.

Ra shini gusë'dë më cani-
ashi rai' du'u shtë trigu
(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

23 Tubi dzë descansë
gudëdë Jesús con ra shini
gusë'dë më catë nanú trigu.
Ra shini gusë'dë më caniashi
rai' du'u shtë trigu të gau rai'
bë'dchi.
24 Iurní ra fariseo guni'i
rall lu Jesús:
—¿Pëzielú runë rall lo quë
naná providë quëhunë mieti
dzë narzi'i ldu'u mënë?
25 Jesús bëquebi:
—¿Pë adë bi'ldi të lo quë
nabë'në David guahietë con
ra narianaldë tẽchi'? Nápëdi'i
rai' pë gau rai' nu rldia'në
rai'.
26 Guatẽ David lidchi Dios.
Dzë ni Abiatar na jëfë shtë
ra bëshuzi. Guna'zi David
guetështildi naná sagradë; ni
tubi adë chu rau guetështildi
ni, sulë niétiquë bëshuzi.
Perë David bëdë'ë guetështildi

ni cua'a ra nacanaldë lë́'i'; gudáu rai'.
27 Nu guni'i më lu ra fariseo:
—Dios bëdë'ë dzë descansë parë bien shtë nguiu të guëzi'i ldu'u rai'. Adë bë́'nëdi'i Dios formar lë'ë nguiu niétiquë parë gunë rall cumplir custumbrë shtë dzë descansë.
28 Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë́'dchiliu; napa derechë guënibë́'ahia pë cusë gunë mieti dzë descansë.

3

Tubi nguiu nagubidchi guiá'ai'
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

1 Guzac tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, guatë́ Jesús la'ni iádu'u. Ndë zuga'a tubi nguiu nagubidchi guiá'ai'.
2 Quëglda'chi ra fariseo lë'ë më, nia zunë më rumëdi dzë descansë parë guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë më.
3 Jesús guni'i lu nguiu nagubidchi guiá'ai':
—Gude'e ndë'ë nu guasuldí nga'li.
4 Guni'i më lu ra nacaglda'chi:
—Según lëy shtë Dios, ¿pë runë tucarë gunë nguiu dzë narzi'i ldu'u mieti? ¿Gunë nguiu bien u gunë nguiu mal; zúnëll rumëdi nguiu u zësá'nëll gati nguiu?
Perë lë'ë contrari shtë më adë pë guní'idi'i rall.
5 Guná më lu grë rall; bëldë́ë; gulaguë tristë la'ni ldu'u më por tantë naguëdchi ldu'u rall. Iurní guni'i më lu nguiu narac llu'u:
—Bëldí guiá'al.
Iurní bëldill guiá'all. Lueguë bëac guiá'all.
6 Nasesë bëru'u ra fariseo. Guzublú guna'bë di'dzë rall lu ra naná partidë shtë Herodes lla gunë rall parë gati Jesús.

Zihani mënë bëdëá rua' nisë ru'bë

7 Iurní bëru'unú Jesús ra shini gusë'dë më; bëdchini rai' rua' nisë ru'bë. Guanaldë zihani mënë shtë regiuni Galilea.
8 Iurë bini ra mënë ra milagrë nabë'në Jesús, guagná rall lë'ë më. Mënë shtë Jerusalén nu mënë shtë regiuni Idumea nu regiuni Judea, bëdchini rall. Mënë naquëreldë stubi ladë rua' guëë'gu Jordán nu ra mënë shtë regiuni Tiro nu Sidón bëdchini rall të guëná rall lu Jesús.
9 Por ni gunibë'a Jesús lu ra shini gusë'dë më gac preparadë tubi barcu lu nisë parë tsu më la'nin parë adë guëté'edi'i mënë lë'ë më.
10 Zihani mënë bëdchini purquë antsë bënëac më zihani narac llu'u. Iurní grë́të' narac llu'u, be'dë guëte'e rall lë'ë më parë bëga'ldë rall shabë më.
11 Iurë ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'i guná rall lu Jesús, bëzullibi rall lu më. Gurushtiá rall; guni'i rall:
—Nal lúniquë shini Dios.
12 Perë Jesús nalë́ë bë'në më incarguë lë'ë rall adë guadí'dzëdi'i rall chu na më.

Bë'në Jesús nombrar chi'bë chupë shini gusẽ'dëi'
(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

13 La'ni ra dzë ni güe'pi Jesús lu dani. Guna'bë
më ra naguc shtu'u më
parë gulezënú rai' lë'ë më.
Bëdchini rai' lu më.
14 Gudili më chi'bë chupë
nguiu parë sënú rai' lë'ë më
nu parë tsagni'inú rai' mënë
shti'dzë Dios.
15 Bëdë'ë më pudërë lë'ë
rai' parë guëgú rai' mëdzabë
la'ni ldu'u mënë, nu bëdë'ë
më pudërë gunëac rai' narac
llu'u.
16 Zndë'ë lë ra shini gusë'dë
më. Primërë poshtë lë Simón;
bëdë'ë më stubi lẽhi', Pedro.
17 Nu bë'në më nombrar
Jacobo nu Juan; rac bëchi
rai'; shtadë rai' lë Zebedeo.
Bëdë'ë më stubi lë rai' parë
Juan nu Jacobo naná Boan-
erges narunë cuntienë shini
nguzi'u purquë runë rai' tubi
cusë tubi chupëgá.
18 En seguidë bë'në më
nombrar Andrés, nu Felipe,
nu Bartolomé, nu Mateo, nu
Tomás, nu Jacobo naná shini
Alfeo. También bë'në më
nombrar Tadeo nu Simón
nanapë llëru'bë ánimo parë
lëy.
19 Nu bë'në më nombrar
Judas Iscariote nabë'në in-
triegu lë'ë Jesús más de-
spuësë.

Guni'i mënë Jesús napë mëdzabë la'ni ldú'i'
(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

Despuësë de ni, guatẽ më
lidchi më.
20 Stubi vueltë bëdëá
zihani mënë hashtë adë
gúquëdi'i niháu Jesús con ra
shini gusẽ'dëi'.
21 Iurní bini shfamili Jesús
ra cusë nabë'në më; bëdchini
rai' parë gua'a rai' lë'ë më la
fuersë purquë rni'i mënë rac
luguë më.
22 Nu ra mësë narlua'a
lëy bëdchini rall de Jerusalén;
guni'i rall:
—Napë Jesús mëdzabë
la'ni ldú'i'. Rgull ra mëdzabë
por pudërë shtë Beelzebú
naná jëfë shtë los de más
mëdzabë.
23 Iurní guna'bë Jesús lë'ë
ra mësë. Guni'i më tubi com-
paraciuni lu rall:
—¿Acasë guëgú Satanás
mizmë lẽ'ëll?
24 Si talë guëruldë shmënë
gubiernë rdildi rall cuntrë
mizmë gubiernë, tsalú gu-
biernë.
25 Nu si talë nadivididë
tubi famili, guëdchini tiempë
tsalú famili ni.
26 Nu zac, si talë Satanás
nadivididë mizmë shmẽnëll,
tsalú pudërë shtẽnëll; hia
bëga'a fin shtẽnëll.
27 'Ni tubi chu adë gac tsutẽ
lidchi tubi nguiu putëntë
të parë guëgull pë shtë më
putëntë sino quë primërë
napë quë guëldí'bill nguiu
putëntë; iurní sí, gúnëll gan
guëgull pë shtë nguiu ni.
28 'Guldía rnia'a lu të de
quë zac perdunë grë duldë
shtë ra nguiu nu grẽtë' di'dzë
narni'i rall cuntrë shini Dios
29 perë si talë guëni'i mënë
di'dzë mal cuntrë Espíritu

Santo, ni sí, jamás nídi'i perdunë parë nguiu ni. Nall culpablë parë guëdubi tiempë; adë nídi'i fin shtẽnëll.
30 Zni guni'i më purquë guni'i ra mënë napë më mëdzabë la'ni ldú'i'.

Shni'a nu bëchi Jesús
(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

31 Iurní lë'ë shni'a më con ra bẽchi', bëdchini rai' catë cabezë më. Gulezë rai' tẽchi fuërë; bëshe'ldë rai' tubi mënë naguagna'bë lë'ë më.
32 Ra mënë narëta' alrededurë lë'ë më guni'i:
—Lë'ë shní'al nu ra bẽchil zuga'a rall tẽchi fuërë. Rac shtu'u rall guadi'dzënú rall lẽ'ël.
33 Repi më lu ra mënë ni:
—¿Chull na shní'ahia; chull na bëcha?
34 Guná më lu grë ra narëta' alrededurë lë'ë më nu guní'i':
—Ra nazubënú na ndë'ë, ni na shní'ahia nu ni na bëcha
35 purquë grë ra narzu'bë diaguë shti'dzë Dios, ni na bëcha; nall zana; nall shní'ahia.

4

Comparaciuni shtë nacagtë'tsë bë'dchi
(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

1 Stubi vueltë guzublú caglua'a më ra mënë rua' nisë ru'bë. Mënë zihani bëdchini rall lu më, por ni guatẽ më la'ni tubi barcu; guzubë më la'nin lu nisë. Grë mënë cabezë rall rua' nisë lu guiu'u.
2 Bëlua'a më lë'ë rall zihani cusë por comparaciuni.
3 Guni'i më:
—Gulë bëquẽ diaguë.
4 Tubi nguiu guagtẽ'tsëll bë'dchi. Du'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u nezë. Iurní lueguë bëdchini ra ma'ñi; gudáu ma'ñi bë'dchi.
5 Stu'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u guë'ë catë du'pë guiu'u nanú. Lueguë gutsëlú bë'dchi purquë adë ni zihani guiu'u.
6 Iurë bëru'u ngubidzë, güe'qui plantë purquë nápëdi'in llëru'bë shlu'chin. Gubidchin.
7 Stubi partë bë'dchi gulaguë lu gui'lli guitsë; gualdanin la'ni gui'lli guitsë perë gui'lli guni guëquin; adë bëdẽ'ëdi'in nashi.
8 Stubi partë bë'dchi gulaguë lu guiu'u za'quë. Gualdanin; guaru'bin. Bëldá bë'dchi bëdë'ë galdë bi chi por tubin. Stubin bëdë'ë sesenta por tubin. Stubin bëdë'ë tubi gahiu'a por tubin.
9 Iurní guni'i më:
—Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquẽ diaguë bien shti'dza.

Guni'i Jesús pëzielú guní'i' ra comparaciuni
(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)

10 Despuësë zu Jesús lẽ'ësë më, iurní ra mënë nazuga'a guëlla' lë'ë më con ra shini gusë'dë më, guna'bë di'dzë rai' pë runë cuntienë ra comparaciuni.
11 Guni'i më lu rall:
—Dios bë'në favurë parë guasẽ të manërë rnibë'a më ziquë rëy; perë na, ruadi'dza

por comparaciuni lu ra mënë
nanadë nëdi'i tsasë shti'dzë
më
12 të parë guëná rall perë
adë riasëdi'i rall. Rini rall
perë rúnëdi'i rall cuendë. Por
ni ruadi'dza ra comparaciuni
lu rall të parë adë guëabrídi'i
ldu'u rall con Dios, nu adë
gúnëdi'i Dios perdunë duldë
shtë rall.

Jesús guni'i pë runë cuntienë comparaciuni shtë bë'dchi
(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

13 Iurní guni'i më lu ra
nacabezënú më:
—¿Pëllë adë riasëdi'i të
comparaciuni shtë nartë'tsë
bë'dchi? ¿Lla gunë të parë
tsasë të grëtë' ra comparaci-
uni narnia'a lu të?
14 El që nartë'tsë bë'dchi,
na ziquë el que nartë'tsë
shti'dzë Dios.
15 Nanú mënë ziquë
guiu'u guëdchi catë gulaguë
bë'dchi lu nezë. Rini rall
shti'dzë Dios perë lueguë
ridë mëdzabë Satanás nu
rdchisú mëdzabë di'dzë la'ni
ldu'u rall.
16 Stubi tantë mënë na
rall ziquë guiu'u guë'ë catë
gulaguë bë'dchi lu guë'ë. Rini
rall; rëuu' ldu'u rall shti'dzë
Dios perë adë guá'dzëdi'i
di'dzë la'ni ldu'u rall.
17 Ziquë tubi plantë
nanapë du'pë shlú'chi', rialdí
ldu'u rall du'pë tiempë. Iurë
ridë ra cusë durë nu rguini
mënë sa' rall por diza'quë,
iurní rsa'në rall diza'quë;
rëazë guetë rall.
18 Nu zac nanú mënë naná
ziquë bë'dchi nagulaguë lu
gui'lli guitsë.
19 Rini rall shti'dzë Dios
perë por tantë llgabë runë
rall lla guëbani rall nu rzebi
ldu'u rall zihani cusë; rac
shtu'u rall zihani dumí. Rte'e
ra cusë ni diza'quë; nídi'i
mudë cuezë shti'dzë Dios
la'ni ldu'u rall.
20 Perë nanú mënë ziquë
bë'dchi narlaguë lu guiu'u
za'quë. Guëdubinú ldu'u rall
rialdí ldu'u rall. Na rall ziquë
plantë narne'e resultá galdë
bi chi por tubi nu sesenta por
tubi u tubi gahiu'a por tubi.

Comparaciuni shtë lintërnë
(Lc. 8.16-18)

21 También guni'i më lu
rall:
—¿Ni mudë guidënul tubi
llni parë suhin guëa' camë
u suhin la'ni rmudi? ¿Pëllë
lëdë guiá'adi'i zubin të parë
guëzianín la'ni hiu'u?
22 Grë ra cusë naga'chi lu
ra mënë, napë quë guëru'u
rahin lu llni parë tsasë mi-
eti. Adë nídi'i mudë gaquin
naga'chi parë siemprë.
23 Si talë rac shtú'ul tsasël,
gulë bëquë diaguë bien
shti'dza.
24 Guni'i më lu rall:
—Gulë guná; gulë bëquë
diaguë bien. Con el mizmë
medidë narrë'shë të iurne',
medidë ni napë quë guëbishi
të. Nu guëne'e më másru'u
llni lë'ë të narquë diaguë
shti'dzë më.
25 Si talë guëquë diaguë
të bien, Dios guëne'e më
más shti'dzë më parë lë'ë të,
perë si talë rúnëdi'il cuendë
shti'dza, guëdchisú më llni
narní'il nápël.

Comparaciuni shtë bë'dchi narialdani

26 Nu zac Jesús guni'i:

—Zni na catë rnibë'a Dios ziquë Rëy. Nahin cumë ziquë tubi nguiu nartë'tsë bë'dchi lu guiu'u.

27 Nagá'sill gue'lë; despuësë riashtëll. Rdëdë ra dzë nu rdëdë ra gue'lë. Lë'ë bë'dchi rialdanin nu riaru'bë plantë. Lë'ë nguiu adë rac bẽ'adi'ill lla riaru'bë plantë.

28 De lë'ë guiu'u primërë rldani plantë, iurní rru'u ra du'u shtëhin. Lë'ë du'u ni nua'a zihani bë'dchi.

29 Iurë lë'ë bë'dchi gubidchi, lueguë rchuguë rall bë'dchi purquë hia bëdchini tiempë shtë cusechë.

Comparaciuni shtë bë'dchi mitu'në
(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

30 Guni'i më stubi comparaciuni:

—¿Guadë di'dzë nu comparaciuni guëluá'ahia lu të parë tsasẽ të lla na tiempë naguënibë'a Dios ziquë rëy?

31 Tiempë ni na ziquë tubi bë'dchi mitu'në. Iurë bëtë'tsë nguiu bë'dchi ni, nahin ziquë más mitu'në lu grẽtë' bë'dchi.

32 Despuësë de bërë'tsin nu guaru'bin, be'pin más de grë ra plantë. Gupin llicu ru'bë nu bëdchini ra ma'ñi; bëdchi'bë ra ma bëche'zë lu llicu hiaguë.

Bëlua'a më con zihani comparaciuni
(Mt. 13.34-35)

33 Zihani cusë bëlua'a më con comparaciuni según guasẽ ra mënë.

34 Siemprë biadi'dzë më lu ra mënë con comparaciuni nu bëquebi më lu ra shini gusë'dë më pë runë cuntienë shtí'dzi'.

Jesús bëcue'dchí nisë ru'bë
(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

35 Mizmë dzë ni iurë bëdchini gue'lë, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

—Cha guiá hia'a stubi ladë rua' nisë.

36 Iurní lë'ë rai' bë'në rai' despedir ra mënë zihani narẽ rua' nisë ru'bë. Bia'a ra shini gusë'dë më lë'ë më zíquësë zuga'a më të parë zia'a rai' la'ni barcu. Nu zianaldë stubi shcua'a barcu con lë'ë rai'.

37 Iurní bëdchini tubi mbë dushë lu nisë. Guatẽ nisë la'ni barcu hashtë mërë nẽ'azë guëdubi barcu la'ni nisë.

38 Naga'si Jesús nezë ichi barcu; nacu'guë më tubi almadë. Bëcua'ñi rai' lë'ë më nu guni'i rai':

—Mësë, aquë zati hia'a iurne'.

39 Iurní guashtẽ më; guni'i më guëc mbë nu guëc nisë:

—Guitsëgá nu bëac dchi.

Lueguë gurëdchí nisë nu lë'ë mbë bëac dchi.

40 Guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pëzielú rdzëbë të? ¿Pë hia rialdídi'i ldu'u të Dios?

41 Nalẽ bëdzëguëë' ldu'u rai'; guni'i lu sa' rai':

—¿Chull më rë'? Rzu'bë diaguë nisë nu mbë shtí'dzi'.

5

Tubi më gadareno nanapë mëdzabë la'ni ldú'ull
(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

1 Bëdchini rai' stubi ladë
tëchi nisë ru'bë ladzë ra më
gadareno.
2 Iurë bëru'u më la'ni
barcu, lueguë guabi'guë tubi
nguiu lu më; nanú tubi
mëdzabë fier la'ni ldú'ull.
Bëru'u nguiu ni catë nanú
cuevë catë bëga'chi ra tëgulë.
3 Ndë guquëréldëll. Nilë
con cadënë adë chu gac
guëldi'bi lë́'ëll.
4 Zihani vueltë bëldi'bi
mënë lë́'ëll con cadënë guëa'll
nu guiá'all perë bëchúguëll
cadënë nu rúnëll pedasë ra
gui'bë. Adë chu rúnëdi'i gan
lull të guëldí'bill lë'ë nguiu ni.
5 Dzë la gue'lë canzëll nu
gurushtiall catë nanú ba'a nu
catë nanú dani. Mizmë lë́'ëll
rguínill lë́'ëll con guë'ë.
6 Dizdë zitu gubí'all lu
Jesús; guagllú'nëll lu më nu
bëzullíbill lu më.
7 Gurushtiall nu gunî'ill
fuertë:
—¿Pëllë nápël con na?
Jesús. Lë́'ël nal shini Dios
nacabezë gube'e. Por Dios
rnia'a lul, adë guëtiá'adi'il na
lu gui'i shtë cashtigu.
8 Zni gunî'ill purquë antsë
guni'i Jesús lull:
—Bësa'në lë'ë nguiu rë'.
Nal tubi mëdzabë demasiadë
fier.
9 Guna'bë di'dzë Jesús lull:
—¿Chu lël?
Bëquébill:
—Lëa Chupë Mili. Zihani
na na'a.
10 Iurní ra mëdzabë bë'në
rall ruëguë lu Jesús parë adë
guëgúdi'i më lë'ë rall fuërë de
lugar ni.
11 Guëlla' rua' dani rëta' zi-
hani guchi; quëháu ra ma.
12 Ra mëdzabë bë'në rall
ruëguë lu më; guni'i rall:
—Bëshe'ldë lë'ë na'a la'ni
ldu'u guchi të tsutë́ na'a la'ni
ldu'u ra ma.
13 Bëdë'ë më permisi; iurní
ra mëdzabë bëru'u rall nguiu
ni nu guatë́ rall la'ni ra guchi.
Na ra ma más quë chupë
mili. Ziagllu'në ra ma catë
nanú tubi bërrancu rua' nisë.
De guia'a guzutu'u ra ma
la'ni nisë; guti ra ma.
14 Ra narapë guchi iurë
guná rall pë guc, guagllu'në
rall lu më guë'dchi nu lu ra
mënë narë́ lachi. Guni'i rall
lo quë naguc. Bëru'u ra mënë;
guagná rall nia pë guc lugar
ni.
15 Bëdchini rall catë nanú
Jesús nu guná rall lu nguiu
nanapë mëdzabë la'ni ldú'ull
antsë. Nguiu ni zubë nga'li
nu nácull shábëll; hia be'rquë
na shgábëll. Nalë́ bëdzëguëë'
ldu'u ra mënë.
16 Grë ra testigu naguná lo
quë nabë'në Jesús, biadi'dzë
rall lo quë nabë'në më con
lë'ë nguiu nu con ra guchi.
17 Iurní bë'në ra mënë
ruëguë lu Jesús të guëru'u më
ladzë rall.
18 Güe'pi më la'ni barcu;
lë'ë nguiu nanagupë chupë
mili mëdzabë antsë, bë́'nëll
ruëguë lu më parë tsanáldëll
lë'ë më
19 perë Jesús adë gunë́di'i';
gunî'i' lu nguiu:

—Bëagzḗ lídchil nu biadi'dzë lu shfamílil ra cusë ru'bë nabë'në Dios con lḗ'ël. Biadi'dzë lu rall blac bëga'a ldu'u më lḗ'ël.
20 Iurní gubi'll; guzublú biadí'dzëll lu ra mënë shtë regiuni nalë Decápolis; biadí'dzëll cusë ru'bë nabë'në Jesús con lḗ'ël. Grë ra nabini shtí'dzëll, guasḗ ldu'u rall.

Shtsa'pë Jario nu tubi na'a nabëga'ldë shabë Jesús
(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

21 Be'pi më la'ni barcu; bëabrí më stubi ladë rua' nisë ru'bë. Zihani mënë bëdchini lu më catë zu më rua' nisë.
22 Be'dë guëdchini tubi mënë lë Jairo lu Jesús. Jairo nall tubi më importantë la'ni iádu'u shtë më israelitë. Iurë guná Jairo lu Jesús; bëzullíbill lu më.
23 Nalḗ bḗ'nëll ruëguë lu më; guní'ill:
—Shtsa'pa hia rlúllël. Bë'në favurë, cha guëdchi'bë guiá'al guḗqui' parë guëáquëll nu guëbánill.
24 Iurní zia'anú më Jairo; nalḗ zihani mënë canaldë rall lë'ë më hashtë rte'e rall lë'ë më.
25 Nanú tubi na'a ladi ra mënë; hia guc chi'bë chupë izë rllë'ë rḗnëll.
26 Nalḗ bḗ'nëll sufrir por ra rumëdi nabë'në ra ducturë hashtë bḗ'nëll gashtë grḗtë' dumí nanápëll perë ni du'pë adë bëáquëdi'ill sino más rac llú'ull.
27 Bini na'a rë' pë bë'në Jesús nu guabí'guëll nezë tëchi më. Bëgá'ldëll rua' shabë më.
28 Guní'ill la'ni ldú'ull: “Talë guëga'lda rua' shabë më zëaca”.
29 Bëgá'ldëll shabë më nu lueguë gulezë galërllë'ë rënë. Bëdḗ'ëll cuendë hia bëáquëll.
30 Jesús guc bḗ'ai' de quë bëac tubi më por pudërë shtë më. Bëdchigrḗ lu më; guná më lu ra nazuga'a ndë'ë; guna'bë di'dzë më:
—¿Chu bëga'ldë shaba?
31 Ra shini gusë'dë më guni'i:
—Guná; blac mënë zihani quëgte'e rall lḗ'ël, nu rna'bë dí'dzël chu bëga'ldë shábël.
32 Jesús guná guëdubi ladë lu ra mënë të parë guëná më chu bëga'ldë shábi'.
33 Iurní lë'ë na'a ni bëdzḗbëll; bëchí'chill; bëzullíbill lu më. Guc bḗ'all bëac galguidzë shtḗnëll. Bëquébill grë lo quë nabḗ'nëll.
34 Guni'i Jesús lull:
—Nanë, bëáquël purquë rialdí ldú'ul na. Bëagzḗ con bien. Hia gulezë galguidzë shtḗnël.
35 Nianá quëadi'dzënú më na'a ni, bëdchini bëldá mënë naze'dë lidchi Jairo. Guni'i rall lu Jairo:
—Shtsá'pël hia gúti'. Adë guëná'bëru'ul favurë lu më.
36 Perë Jesús bini lo quë naguni'i rall. Repi më lu Jairo:
—Adë rdzḗbëdi'il; guagla'guë tsaldí ldú'ul na.
37 Adë nḗdi'i më tsanaldë ra mënë, sulë Pedro nu Jacobo nu Juan bëchi Jacobo.

38 Bëdchini rai' lidchi Jairo.
Guná më zihani mënë; nalḗ
ru'në rall nu bë'në rall ruidë.
39 Guatḗ më hiu'u; guni'i
më:
—¿Pëzielú tantë ruidë
quëhunë të? ru'në të. Lë'ë
ntsa'pë rë' adë gútidi'i' sino
nagá'si'.
40 Bë'në mënë burnë nu rl-
lidchinú rall lë'ë Jesús. Iurní
bëgú më grë mënë. Bia'a më
shtadë ntsa'pë con shní'ai' nu
ra nabëdchininú më. Guatḗ
rai' catë naga'a tëgulë.
41 Guna'zi më guia'a tëgulë;
guni'i më:
—Talita cumi (di'dzë rë'
runë cuntienë con dizḗ
shtë më: "Ntsa'pë, guashtḗ
nga'li").
42 Lueguë lueguë iurní
guashtḗ ntsa'pë ni. Guzúbi';
guzḗhi' purquë nápi' chi'bë
chupë izë. Nalḗ bëdzëguëë'
ldu'u mënë.
43 Iurní gunibë'a më të
guëdë'ë rall nagáu ntsa'pë.
Gunibë'a më lu rall adë chu
lu guadí'dzëdi'i rall pë bë'në
Jesús con shtsa'pë Jairo.

6

Jesús nanú Nazaret
(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

1 Bëru'u më lugar ni nu
bëabrí më ladzë më. Zia'anú
më ra shini gusë'dë më.
2 Iurë bëdchini dzë des-
cansë, guzublú caglua'a më
la'ni iádu'u. Zihani mënë
nabëquḗ diaguë shti'dzë më,
bëdzëguëë' ldu'u rall nu
guni'i rall:
—¿Con pë pudërë quëhunë
Jesús tantë cusë rë'? ¿Chull
bëdë'ë tantë llni? ¿Chull
bëdë'ë pudërë guiá'all tantë
milagrë quëhúni'?
3 ¿Pëllë lëdë carpintḗrëdi'i;
nu nall shini María? Ra
bḗchill lë rall Jacobo nu José
nu Judas nu Simón. Nu zánëll
quëreldë rall ndë'ë entrë lë'ë
hia'a.
Adë bëgá'adi'i guzac rall
4 perë Jesús guni'i lu rall:
—Grḗtë' ra muzë shtë Dios
adë rúnëdi'i mënë rëspëti lë'ë
rai', ni sáhi', ni ra shfamíli';
rúnëdi'i rall rëspëti lḗ'i'. Sulë
stubi lugar runë mënë rëspëti
tubi muzë shtë Dios.
5 Por ni adë guc nihunë
më milagrë, sulë bënëac
më du'psë mënë narac llu'u.
Bëdchi'bë më guia'a më guëc
rall nu bëac rall.
6 Nalḗ bëdzëguëë' ldu'u
më purquë adë gualdídi'i
ldu'u rall shti'dzë më. Hia
lë'ë Jesús guaglua'a ra mënë
naquëreldë ra guë'dchi naná
guëlla'.

Jesús bëshé'ldi' ra shini
gusḗ'dëi'; zia'a rai' ra guë'dchi
(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

7 Guna'bë më ra chi'bë
chupë shini gusë'dë më nu
bëshe'ldë më chúpëll tubi
ladë, chúpëll stubi ladë.
Zni bëshe'ldë më grë rai'.
Bëdë'ë më pudërë guëgú rai'
ra mëdzabë fier la'ni ldu'u
mënë.
8 Gunibë'a më lu shini
gusë'dë më adë guá'adi'i rai'
zihani cusë, sulë tubi bas-
tunë parë nezë; adë guá'adi'i
rai' bulsë, nilë guetështildi,
nilë dumí, sulë bastunë.

9 Guni'i më lu rai' guëquë'ë
rai' rachi nu gacu rai' tubsë
shcua'a shabë rai'.
10 Guni'i më lu rai':
—Cualquier lidchi mënë
ca guëdchini të, gulë bëa'në
nga'li hashtë guzia'a të stubi
guë'dchi.
11 Si talë nëdi'i mënë
gunë rall recibir lë'ë të nu
nëdi'i rall guëquë diaguë
rall diza'quë, gulë bëru'u
guë'dchi ni; gulë bëdchibë
gushëguiu'u nanaquë guëa'
të ziquë tubi sëñi de quë adë
gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë
Dios. [Rnia'a lu të gunë
më cashtigu más ra mënë
nanadë bë'nëdi'i recibir lë'ë
të quë ra mënë shtë guë'dchi
Sodoma nu Gomorra.]
12 Iurní zia'a ra shini
gusë'dë më. Cagni'inú rai'
mënë të guëabrí ldu'u rall
con Dios nu gunë nadzë'ë rall
mudë nanabani rall.
13 Nu zac bëgú rai' zihani
mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë.
Bëte'bi rai' sëiti guëc ra narac
llu'u. Zihani mënë bëac.

Galguti shtë Juan Bautista
(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

14 Lë'ë rëy Herodes bínill
lo quë nabë'në Jesús. Famë
shtë më bërë'tsë guëdubi
nezë. Guni'i bëldá mënë:
—Jesús na Juan Bautista
naguashtë ladi ra tëgulë; por
ni nápi' llëru'bë pudërë.
15 Stubi mënë guni'i:
—Jesús na Elías.
Stubi rall guni'i:
—Jesús na tubi nabiadi'dzë
shti'dzë Dios guahietë perë
bëabrí guashtëhi' ladi ra
tëgulë.
16 Iurë bini Herodes di'dzë
ni, guní'ill:
—Juan Bautista ndë'ë.
Guagchuguë ra suldadë guëc
Juan perë guashtëhi' ladi ra
tëgulë.
17 Pues más antsë Herodes
gunibë'a guëna'zi ra sul-
dadë lë'ë Juan parë tsáhi'
lachigui'bë. Bëldi'bi rall lë'ë
Juan con cadënë. Guc ni por
causë shtë Herodías, tse'lë
Felipe naná bëchi Herodes.
Herodes cua'a na'a ni ziquë
tsé'lëll.
18 Pues Juan guni'i lu
Herodes:
—Guzá'quëdi'i cuá'al tse'lë
bëchil.
19 Por di'dzë ni bëldë
Herodías. Rac shtú'ull quínill
lë'ë Juan perë adë bë'nëdi'ill
gan
20 purquë Herodes
bëdzëbëll lë'ë Juan. Bë'nëll
rëspëti Juan; guc bë'all na
Juan nguiu za'quë nu santu.
Por ni bësë'aull lë'ë Juan
lachigui'bë. Bëuu' ldu'u
Herodes shti'dzë Juan perë
bë'në chúpëll ldú'ull.
21 Perë bëdchini tubi dzë
bë'në Herodías gan. Guc lë
Herodes nu bë'nëll invitar ra
më ru'bë shtë Galilea nu ra
suldadë nu jushtici shtëhi';
gau rall lidchi Herodes.
22 Iurë dzu laní, shtsa'pë
Herodías guatë nu bëguí'ill
lu ra invitadë shtë Herodes.
Nalë bëuu' ldu'u Herodes con
grë ra mënë nazuga'a ndë.
Guni'i Herodes lu ntsa'pë:
—Cualquier cusë guëná'bël
lua, guënéhiahin cá'al.
23 Bë'në Herodes jurar lu
lliguëna'a:

—Guldía, lo quë narac shtú'ul, guënéhiahin hashtë guëruldë catë rnibḗ'ahia.
24 Bëru'u lliguëna'a nu guna'bë dí'dzëll lu shní'all:
—¿Pë cusë guëna'ba lu Herodes?
Guni'i shni'a lliguëna'a ni:
—Guna'bë guëc Juan Bautista.
25 Nasesë guatḗ lliguëna'a catë nanú Herodes. Gunı́'ill:
—Na rac shtua'a guëné'el lueguë guëc Juan Bautista; tsu la'ni platë cahia.
26 Iurní nalḗ zunú rëy tristë perë bḗ'nëll jurar lu ra nazubënull lu mellë; napë quë gúnëll cumplir.
27 Lueguë gunibë'a Herodes tubi suldadë parë tsagllí'ill guëc Juan.
28 Gua suldadë lachigui'bë; bëchúguëll guëc Juan nu bëdchí'bëllin lu platë. Bḗ'nëll entregarin guia'a shtsa'pë Herodías. Hia lliguëna'a bëdë'ëin guia'a shní'all.
29 Iurní bini ra shmënë Juan de quë hia gúti', bëdchini rai' nu bia'a rai' cuerpë parë guaca'chi rai' cuerpë la'ni ba'a.

Jesús bëdë'ë nagáu más de ga'i mili nguiu
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

30 Ra shini gusë'dë më bëabrí rai'; guni'i rai' lu Jesús grḗtë' lo quë nabë'në rai' nu lo quë nabëlua'a rai'.
31 Guni'i Jesús lu rai':
—Cha guiá hia'a tubi lugar catë nídi'i mënë të guëzi'i ldu'u hia'a du'pë.
Zni guni'i më purquë zihani mënë bëdchini lugar ni nu zia'a rall de manërë adë nápëdi'i më tiempë gáuhi'.
32 Iurní guatḗ rai' la'ni barcu; zia'a rai' catë na tubi shlatë; adë nídi'i mënë.
33 Perë zihani mënë guná ca nezë zia'a rai'. Bënguë bë'a rall lë'ë Jesús nu guagllu'në rall delantë. Bëdchini rall guëa' rall de grë guë'dchi. Gudchibëlú rall lu më.
34 Iurë bëru'u më la'ni barcu, guná më lu mënë zihani; na rall ziquë lli'li nanápëdi'i vëquërë. Bëga'a ldu'u më lë'ë rall; guzublú bëlua'a më lë'ë rall zihani cusë.
35 Iurë guc guadze', bëdchini ra shini gusë'dë më; repi rai' lu më:
—Hia guadzéti' nu lugar rë' adë chu nádi'i.
36 Bëshe'ldë ra mënë lu guë'dchi u lu ra ranchi guëlla'; tsasi'i rall nagáu rall. Ndë'ë nídi'i nagáu.
37 Jesús guni'i lu rai':
—Gulë bëdë'ë nagáu rall.
Lë'ë shini gusë'dë më guni'i:
—¿Ca guiá si'i na'a guetështildi gau rall? Rqui'ni masiá chupë gahiu'a bëllë parë guëdë'ë hia'a nagáu rall.
38 Iurní guni'i Jesús:
—¿Bëldá guetështildi napë të? Gulë tsagná.
Iurë guagná rai', guni'i rai':
—Nanú ga'i guetështildi con chupë mbeldë.
39 Iurní gunibë'a Jesús subë ra mënë lu gui'lli naguë'.
40 Guzubë rall tubi gahiu'a mënë tubi ladë, cincuenta

mënë stubi ladë. Zni guzubë
grë mënë, por grupë guzubë
rall.
41 Iurní guna'zi Jesús
ga'i guetështildi nu chupë
mbeldë. Guná më lu gube'e;
bëdë'ë më graci lu Dios.
Bëshullë më guetështildi cua'a
ra poshtë. Lë'ë rai' guati'dzë
rai' guetështildi cua'a ra
mënë. Nu zac bë'në më con
chupë mbeldë.
42 Grë ra mënë gudáu rall
hashtë bielë rall.
43 Iurní bëtëá ra shini
gusë'dë më chi'bë chupë tëpë
ra pedasë guetështildi nu
mbeldë nabë'në subrë.
44 Grë ra mënë nagudáu
guetështildi na rall ga'i mili
nguiu.

Ziazú Jesús lu nisë
(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

45 Lueguë gunibë'a më lu
shini gusë'dë më guëu' rai'
la'ni barcu të parë zia'a rai'
stubi ladë rua' nisë ru'bë.
Gudchibëlú rai' parë zia'a rai'
guë'dchi Betsaida mientras
bë'në më despedir ra mënë.
46 Bësa'në më ra mënë;
gua më lu dani të parë
guadi'dzënú më Shtadë më.
47 Iurní bëdchini gue'lë; lë'ë
barcu ziazú guëruldë nisë
ru'bë. Bëa'në më lu guiu'u
tubsë më.
48 Guná më lu barcu; hia ra
shini gusë'dë më adë bë́'nëdi'i
rai' gan guësë́ rai' barcu
purquë mbë ze'dë al con-
trari. Nalë́ bëdzaguë rai'.
Hia ze'dë grëgue'lë; lë'ë Jesús
ze'dë zu më lu nisë catë ziazú
rai'. Guc ldu'u më niaguibëlú
më lu barcu.
49 Guná rai' lu më; ziazú
më lu nisë. Iurní bë'në rai' ll-
gabë náhi' tubi fantasmë. Gu-
rushtiá rai' por galërdzëbë.
50 Guná rai' lu më; nalë́
bëdzëbë rai' perë lueguë
Jesús guni'i lu rai':
—Adë rdzë́bëdi'i të. Na
ndë'ë; gulë gapë valurë.
51 Iurní be'pi më la'ni
barcu nu lueguë gulezë mbë
dushë. Nalë́ bëdzëguëë' ldu'u
ra shini gusë'dë më.
52 Aunquë guná rai' bëdë'ë
më guetështildi gau ga'i mili
nguiu, adë guasë́di'i rai' chu
na më tantë naguëdchi ldu'u
rai'.

Bënëac Jesús ra mënë shtë
Genesaret
(Mt. 14.34-36)

53 Gudëdë rai' stubi ladë
nisë ru'bë. Bëdchini rai'
regiuni nalë Genesaret.
Bëquëdú rai' barcu rua' nisë.
54 Bëru'u rai' la'ni barcu;
lueguë ra mënë bënguë bë'a
rall lë'ë më.
55 Bëllu'në ra mënë grë ladë
të tsaglli'i rall narac llu'u lu
Jesús. Nua'a rall ra fërmë
lu daa' ancalë bini rall nanú
më.
56 Cualquier guë'dchi u
ciudá u lachi catë guatë́
Jesús, ndë rguishi ra mënë
ra narac llu'u catë nezë tëdë
më. Bë'në rall ruëguë lu
më parë guëdë'ë më permisi
guëna'zi rall rua' shabë më.
Grë ra naguna'zi shabë më
bëac rall.

7

Lo quë narshi'ni ldu'u
nguiu
(Mt. 15.1-20)

1 Bëdchini bëldá fariseo lu
Jesús nu mësë narlua'a lëy,
bëdchini rall lu më. Na rall
më Jerusalén.
2 Guná rall lu shini gusë'dë
më; gudáu rai' guetështildi sin
quë adë bé'nëdi'i rai' cumplir
ziquë na custumbrë; adë
gudíbidi'i rai' guia'a rai' ziquë
custumbrë religiusë shtë ra
fariseo. Iurní bë'në rall
juzguë ra shini gusë'dë më.
3 Ra fariseo nu grë ra mënë
israelitë, adë ráudi'i rall sin
quë adë rié'tidi'i guia'a rall
zihani vueltë. Ziagla'guë rall
con ra custumbrë shtë ra
mëgulë.
4 Iurë rëabrí rall lu llguëa'
antsë gau rall, razë rall bien
ziquë custumbrë religiusë.
Zihani custumbrë napë rall,
cusë ziquë rguibi rall vasë nu
mbluri nu ra bandëjë, nu zac
hashtë ra camë rguibi rall.
5 Ra fariseo nu ra mësë
guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—¿Pëzielú shini gusé'dël
adë rúnëdi'i rall cumplir
custumbrë shtë ra shtadë
guëlú hia'a sino rau rall
guetështildi sin quë adë
rié'tidi'i guia'a rall?

6 Jesús guni'i:

—Na të falsë. Guldí Isaías
el quë nabiadi'dzë shti'dzë
Dios; gunı́'i' shcuendë të lla
na të. Bëqué'ëi' shti'dzë Dios
narni'i:

Ra mënë rë' rac shtu'u rall na
nadë más con rua' rall,
perë ldu'u rall nalé zitu
zuga'a parë na.
7 Adë rlluí'idi'i ra cusë
narunë rall iurë
quëhunë rall adorar
na.
Enseñansë shtë rall nadë
más nahin tubi man-
dadë shtë nguiu.
8 Rlua'a tëchi të lu man-
damientë shtë Dios parë
gunë të cumplir ra custum-
brë shtë të, ziquë rguibi
të vasë nu ra mbluri nu
zihani cusë más quëhunë të
cumplir.

9 Nu guni'i më lu rall:

—Quëgsigué të; rsa'në të
mandamientë tubi ladë; más
canaldë të tëchi custumbrë
shtë të
10 purquë Moisés bëquë'ë:
“Gápël rëspëti lu shtádël nu
lu shní'al”. También bëquë'ë
Moisés: “El quë nargué guëc
shtádi' u shní'ai' napë quë
quini mënë nguiu ni”,
11 perë lë'ë të rni'i të: “Si
talë tubi nguiu guépill lu
shtádi': Grë dumí narunë
tucarë guënehia cá'al, na
corbán, nahin sulë parë
Dios”.
12 Si talë guëni'i nguiu
zni, iurní rni'i të rquí'nidi'i
guëdë'ë nguiu dumí ca'a
shtádi'.
13 Pues zni cagni'i të
lasáquëdi'i shti'dzë Dios.
Más ziagla'guë të tëchi ra
custumbrë, nu rlua'a të
custumbrë ni lu ra shini
gusë'dë të. Zihani cusë igual
runë të.
14 Stubi vueltë guna'bë
Jesús ra mënë zihani nu
guni'i më:

—Gulë bëqué diaguë nu
gulë guasé nacagnia'a lu të.

15 Lo quë nagáu nguiu, adë
rshí'nidi'i ldu'u nguiu perë ra
didzabë narru'u rua'll, sí, ni
rshi'ni ldú'ull. [

16 Si talë rac shtú'ul tsasël,
gulë bëquë́ diaguë grë lo quë
narnia'a lu të.]
17 Iurní bëru'u më ladi
ra mënë; guatë́ më lidchi
më. Guna'bë di'dzë ra shini
gusë'dë më pë runë cuntienë
comparaciuni rë'.
18 Guni'i më:
—¿Pëllë nu lë'ë të adë ri-
asë́di'i të shti'dza? ¿Pëllë adë
rac bë'a të naráu nguiu adë
rúnëdi'i manchë ldú'ull?
19 purquë adë riutë́di'i
naráu nguiu la'ni ldú'ull
sino riutëhin la'ni shpúchill;
despuësë rru'uin.
Manërë ni guni'i më grë
naráu mënë naza'quin; adë
rúnëdi'in manchë ldu'u
nguiu.
20 Nu guni'i më:
—Lo quë narru'u la'ni rua'
mieti, ni ze'dë de la'ni ldu'u
nguiu. Ni sí, canihunin
manchë ldu'u nguiu.
21 La'ni ldu'u nguiu rru'u
grë́të' cusë mal: mal llgabë,
rquënú nguiu tse'lë mënë,
napë nguiu zihani na'a nu ra
na'a napë zihani nguiu.
22 Rbaa'në rall pë shtë
mënë; rguini rall sa'll; rzebi
ldu'u rall pë shtë mënë; runë
rall mal cuntrë sa' rall; rsiguë́
rall sa'll; mal vidë nabani
rall; nambidi rall; napë rall
vici; runë nadchini rall; cusë
nadë rlluí'idi'i runë rall.
23 Grë ra cusë ni rru'u
dizdë la'ni ldu'u nguiu nu por
ni napë nguiu duldë delantë
lu Dios.

Tubi na'a më zitu nagualdí
ldu'i Jesús
(Mt. 15.21-28)

24 Bëru'u më lugar ni; gua
më regiuni shtë Tiro nu
Sidón. Guatë́ më tubi hiu'u;
guc shtú'udi'i më gac bë'a
mënë catë nanú më perë
grë́të' mënë guc bë'a rall catë
nanúhi'.
25 Lueguë bini tubi na'a
catë nanú Jesús. Na'a ni
shtsá'pëll napë tubi mëdzabë
fier la'ni ldú'ull. Bëdchini na'a
lu Jesús; bëzullíbill lu më.
26 Na'a ni na mënë siro-
fenicia; dizë́ shtëll na griego.
Bë́'nëll ruëguë lu Jesús guëgú
më mëdzabë la'ni ldu'u
shtsá'pëll.
27 Perë Jesús guni'i lu na'a:
—Napë quë gau ra shini
mieti hashtë guielë rall
purquë nádi'i bien guëdchisul
guetështildi shtë ra shini
mënë parë gau ra mbécu'në.
28 Guni'i na'a:
—Nia Dadë, perë ra
mbécu'në nananú guëa'
mellë, rau ma pedasë
narru'u hia'ldë rua' llguë'në.
29 Guni'i më iurní:
—Bien guní'il. Bëagzë́
lídchil; hia lë'ë mëdzabë
bërú'ull la'ni ldu'u shtsá'pël.
30 Zia'a na'a; bëdchíni'
lídchi'; bëdzéli' shtsá'pi'
naga'a lu camë. Bëáqui'; hia
adë nídi'i mëdzabë la'ni ldú'i'.

Bënëac Jesús tubi gu'pë
cue'të
31 Bëru'u më regiuni shtë
Tiro nu gudëdë më lugar
nalë Decápolis; bëdchini më
guë'dchi Sidón naná rua'
nisëdu'u.
32 Be'dënú mënë tubi naná
gu'pë nu nati'ngu ruadí'dzëll.
Runë mënë ruëguë lu më

guëdchi'bë më guia'a më guëc nguiu ni të guëáquëll.
33 Bia'a Jesús lë́'ëll tubi ladë. Bëzë'ë më shcuënë
me la'ni diáguëll. Bëtia'a më
du'pë shënë më lu ldúdzëll.
34 Iurní guná më lu gube'e;
bëca'a ldu'u më nu guní'i':
—Efata. (Ndë'ë runë cun-
tienë dizë́ shtë më, guëac
diáguël.)
35 Lueguë bëlla'lë diaguë
nguiu ni, nu bëac ldúdzëll.
Guzublú ruadí'dzëll bien.
36 Jesús gunibë'a ra mënë
adë chu lu guadi'dzë rall lo
quë nabë́'ni' perë por más
guni'i më, más bërë'tsë di'dzë
nabë'në më.
37 Nalë́ guasë́ ldu'u mënë;
rni'i rall:
—Grë narunë Jesús na
bien. Ra cue'të rini rall nu
ra gu'pë ruadi'dzë rall.

8

Bëdë'ë Jesús nagáu tapë mili nguiu
(Mt. 15.32-39)

1 Guc tubi dzë zihani mënë
bëdëá lu më, nu nápëdi'i rall
nagáu rall. Jesús guna'bë ra
shini gusë'dë më; guni'i më:
2 —Nalë́ rga'a ldua'a ra
mënë rë' purquë hia guc
tsunë dzë ze'dë naldë rall na
nu nápëdi'i rall nagáu rall.
3 Si talë guëshe'lda lë'ë rall
lidchi rall sin adë gáudi'i rall,
sca'a mbee'zë rall lu nezë.
Bëldá rall zitu ze'dë rall.
4 Ra shini gusë'dë më
bëquebi:
—¿Ca guiá ca'a hia'a
guetështildi gau rall? Ni tubi
mënë quëréldëdi'i ndë'ë.
5 Jesús guna'bë di'dzë:
—¿Bëldá guetështildi napë
të?
Guni'i rai':
—Gadchi.
6 Iurní Jesús gunibë'a
subë mënë zihani lu
guiu'u. Guna'zi më guëzá
guetështildi. Bëdë'ë më graci
lu Dios; lueguë bëshullë më
guetështildi; bëdë'ë më cua'a
ra shini gusë'dë më të qui'dzë
raihin parë gau ra mënë.
7 Nu nua'a rai' bëldá
mbeldë. Jesús bëdë'ë graci;
guni'i më lu shini gusë'dë më
të qui'dzë rai' mbeldë lu ra
mënë.
8 Grë́të' mënë gudáu rall
hashtë catë lu bielë rall.
Iurní bëtëá rai' gadchi tëpë
pedasë nabë'në subrë.
9 Grë ra nagudáu na ra
ziquë tapë mili nguiu.
10 Iurní bë'në Jesús des-
pedir ra mënë; be'pi më la'ni
barcu con ra shini gusë'dë
më të zia'a rai' regiuni nalë
Dalmanuta.

Ra fariseo guna'bë rall gunë më tubi milagrë
(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

11 Bëdchini ra fariseo lu
Jesús. Guzublú rchupë
di'dzë rall. Bëtë'dë rall tubi
prëbë lë'ë më, nihunë më
tubi milagrë lu rall.
12 Bëca'a ldu'u më nu guni'i
më:
—¿Pëzielú rac shtu'u të
guëná të tubi milagrë?
Guldía rnia'a lu të; gúnëdia'a
ni tubi milagrë delantë lu të.
13 Iurní bësëa'në më lë'ë
ra mënë të güe'pi më stubi
vueltë la'ni barcu. Zia'a më
stubi ladë rua' nisë ru'bë.

Ldai' shtë fariseo
(Mt. 16.5-12)

14 Ra shini gusë'dë më nua'a tubsë guetështildi la'ni barcu purquë bëa'ldë ldu'u rai' niua'a rai' nagáu rai'.
15 Jesús guni'i lu rai':
—Gulë gupë cuidadë levadurë shtë ra fariseo nu levadurë shtë Herodes.
16 Iurní guzublú guni'i rai' lu sa' rai':
—Aquë. Adë chu nuá'adi'i guetështildi, por ni rni'i më zndë'ë.
17 Jesús guc bë'a la'ni ldú'i' lo quë nabë'në rai' llgabë. Guni'i më:
—¿Pëzielú rni'i lu sa' të nuá'adi'i të guetështildi? ¿Pë adë riasédi'i të? ¿Pë adë rdé'ëdi'i të cuendë? ¿Pë naguëdchi ldu'u të?
18 ¿Pë adë nápëdi'i të slu të parë guëná të? ¿Pë adë rini të? ¿Pë adë rëagná ldu'u të milagrë nabëna?
19 Dzë na bëshulla guetështildi parë gudáu ga'i mili nguiu, ¿bëldá tëpë pedasë bëtëá të?
Bëquebi rai':
—Chi'bë chupë tëpë.
20 —Nu iurë bëshulla gadchi guetështildi parë tapë mili nguiu, ¿bëldá tëpë pedasë bëtëá të?
Guni'i rai':
—Gadchi tëpë.
21 Guni'i më lu rai':
—¿Pë la'di guëdé'ëdi'i të cuendë chu nahia?

Jesús bënëáqui' tubi ciegu më Betsaida

22 Iurní bëdchini rai' guë'dchi Betsaida. Be'dënú ra mënë tubi ciegu lu më. Bë'në rall ruëguë guëdchi'bë më guia'a më guëc ciegu të guëáquëll.
23 Guna'zi më guia'a ciegu; guanú më lé'ëll fuërë shtë guë'dchi. Bëtia'a më du'pë shënë më rua' slull; bëdchi'bë më guia'a më guéquëll nu guna'bë di'dzë më:
—¿Gu rnal du'pë?
24 Lë'ë ciegu guná guia'a; répill lu më:
—Rnahia lu ra mënë cumë ziquë ra hiaguë; ziazú rahin.
25 Iurní bëdchi'bë Jesús guiá'ai' rua' slu ciegu stubi. Bëldisë më lull guia'a. Lueguë bëac slull; be'rquë rnall zitu.
26 Iurní Jesús bëshe'ldë lé'ëll; ziagzëll lídchill. Guni'i më:
—Adë tsutël guë'dchi nu adë chu lu guadí'dzëdi'il lo quë nabëna.

Pedro bëquebi Jesús na el quë nagudili Dios
(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

27 Jesús nu ra shini gusë'dë më gua rai' parë regiuni nalë Cesarea Filipo. Iurë ziazú më nezë, guna'bë di'dzë më lu rai':
—¿Chu rni'i mënë nahia?
28 Bëquebi rai':
—Nanú mënë narni'i nal Juan Bautista. Stúbill rni'i nal Elías. Sëbëldá mënë rni'i nal tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.
29 Repi Jesús lu rai':
—Lë'ë të ¿chu rni'i të nahia?
Pedro guni'i:
—Nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guënibé'al.

30 Iurní gunibë'a më adë
chu lu guadí'dzëdi'i rai' na më
Cristo.

Guni'i Jesús lu shini
gusḗ'dëi' gáti'
(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

31 Iurní guzublú rlua'a
Jesús lë'ë ra shini gusḗ'dëi'
de què nguiu nabëshe'ldë
Dios lu guḗ'dchiliu, gúni'
sufrir demasiadë. Guni'i
më ra mëgulë narnibë'a
nu ra bëshuzi namás lasac
con ra mësë narlua'a lëy,
gunë rall desprëci lë'ë më.
Guni'i më quini rall lë'ë më
perë despuësë de tsunë dzë,
tsashtḗ më ladi ra tëgulë.
32 Clarë guni'i më di'dzë ni.
Iurní Pedro bia'a lë'ë Jesús
tubi ladë nu guzublú gudildi
Pedro lë'ë më.
33 Jesús bëdchigrḗ lu më;
guná më lu shini gusë'dë më.
Gudildi më lë'ë Pedro; fuertë
guni'i më:

—Guabsú lua, Satanás.
Adë rúnëdi'il llgabë ziquë
Dios sino ziquë mënë shtë
guḗ'dchiliu.

34 Iurní guna'bë Jesús ra
shini gusë'dë më nu ra mënë
zihani; guni'i më lu rall:

—Si talë nanú mënë narac
shtu'u gáquëll shmëna, napë
què gúnëll renunci prupi
deseo shtḗnëll. Napë què
gáquëll dispuestë gátill por na;
nu guidë náldëll na.
35 El què nadë rac shtú'udi'i
gati por na, zátill. Perë el
què naguëniti vidë shtḗni' por
na nu por diza'què, guëbánill
parë siemprë; gac salvárëll.
36 Adë pë rlluí'idi'i gunë
nguiu gan grḗtë' cusë lu
guḗ'dchiliu nu despuësë
guënítill vidë shtḗnëll, adë
nídi'i fin parë lḗ'ëll.
37 ¿Pë ofrendë guëdë'ë
nguiu lu Dios parë gac
salvárëll?
38 Ra mënë bësa'në rall
shnezë Dios nu napë rall
zihani duldë. Cualquier de
lë'ë nguiu si talë rtu lull de
na; si talë rtu lull de diza'què
delantë sa'll, iurní guëtú lua
de lë'ë nguiu ni iurë gueldë
guëdchinia de gube'e. Nahia
nguiu nabëshe'ldë Dios
lu guḗ'dchiliu; guëdchinia
con ra ianglë shtë gube'e.
Guëdchinia con pudërë nu llni
shtë Dios.

9

1 También guni'i më:

—Guldía, nabani bëldá
mënë ndë'ë; adë gátidi'i rall
hashtë guëná rall de què
cagnibë'a Dios la'ni ldu'u
mënë, de què hia rnibë'a më
con pudërë.

Jesús guc cambi delantë lu
rai'
(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

2 Gudëdë shu'pë dzë; Jesús
bia'a Pedro nu Jacobo nu
Juan; ziazú rai' tubi dani
ru'bë. Iurní Jesús guc cambi
delantë lu ra shini gusë'dë
më.
3 Shabë më guc cambi
hashtë rabëni'i tantë
naquichin ziquë ni tubi
biashtildi adë gúnëdi'i gan
guësëquichin.

4 Bëlua'alú Elías nu Moisés
lu rai'. Guná rai' quëadi'dzë
Jesús con Elías nu Moisés.
5 Iurní Pedro guni'i:
—Mësë, nabënë dzu hia'a
ndë'ë. ¿Pë zëdëntsa'u na'a
tsunë ranchi ndë'ë? tubin
parë lḗ'ël guëquëréldël, stubin
parë Moisés, stubin parë
Elías.
6 Perë rac bḗ'adi'i Pedro pë
guní'i' tantë bëdzëbë ra shini
gusë'dë më.
7 Iurní bëdchini tubi shcahi
nabësë'au grë rai', nu bini
rai' tubi bë naguni'i la'ni shc-
ahi:
—Ndë'ë lë'ë shinia narac
shtua'a; gulë bëquḗ diaguë
shtí'dzi'.
8 Iurní guná ra shini
gusë'dë më grë ladë; ni tubi
chu lu guná rai'; sulë Jesús
zuga'a.
9 Bietë rai' lu dani. Gu-
nibë'a më ni tubi chu
lu guepi rai' naguná rai'
lu dani hashtë iurë lë'ë
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu tsashtḗhi' ladi ra
tëgulë.
10 Adë chu lu biadí'dzëdi'i
rai' lo quë guná rai' guëc dani
perë guna'bë di'dzë lu sa'
rai' pë runë cuntienë shti'dzë
më de quë tsashtḗhi' ladi ra
tëgulë.
11 Iurní guna'bë di'dzë rai'
lu më:
—¿Pëzielú rni'i ra mësë
shtë lëy de quë Elías napë
quë guídi' primërë?
12 Bëquebi më:
—Verdá nahin. Hia
bidë Elías të parë gunë
zá'qui' grḗtë' ra cusë. Perë
¿pë rni'i ra Sagradas Es-
crituras cerquë shcuendë
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu? Pues rni'i rahin
de quë gúni' sufrir; sac zíhi';
nu gunë mënë desprëci lḗ'i'.
13 Guná, hia bidë Elías nu
bë'në ra mënë lo quë naguc
shtu'u rall. Lo quë naná es-
critë de lḗ'i' hia guc cumplir.

Jesús bënëac tubi llguë'në
(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

14 Bëagrí rai' catë zubë los
de más shini gusë'dë më.
Guná rai' zihani mënë alred-
edurë shtë rai'. Ra mësë
narlua'a lëy gudildi di'dzë
rall con lë'ë rai'.
15 Iurë guná ra mënë lu
Jesús, guasḗ ldu'u rall; be'dë
guëllu'në rall lu më parë gunë
rall saludar lë'ë më.
16 Iurní guna'bë di'dzë
Jesús lu rall:
—¿Pëllë quëadi'dzë të
nga'li? ¿Pëzielú gudildi
di'dzë të?
17 Iurní tubi nguiu bëru'u
ladi grë mënë; guní'ill:
—Mësë, zeldënúa llga'na
lul. Nápëll tubi mëdzabë la'ni
ldú'ull. Nall gu'pë, bë'në
mëdzabë.
18 Ancalë rna'zi mëdzabë
lë'ë llguë'në, rru'ldë mëdzabë
lḗ'ëll lu guiu'u. Rru'u bëchini
rua'll nu rchushí lai'll. Zni
másru'u rbá'cull. Ze'dënúa
lḗ'ëll lu shini gusḗ'dël perë
adë bḗ'nëdi'i rall gan nëac
llguë'në.
19 Repi më iurní:
—Lë'ë të nalḗ naguëdchi
ldu'u të. ¿Hashtë guc
guëbezënúa lë'ë të, të parë
tsaldí ldu'u të shti'dza? ¿Blac

tiempë guëquëreldënúa lë'ë
të, të parë tsaldí ldu'u të?
Gude'enú shínil lua.
20 Iurë be'dë guënú shtadë
llguë'në lë'ë llguë'në lu Jesús,
guná mëdzabë gu'pë lu Jesús.
Bëru'ldë mëdzabë ngulë'në lu
guiu'u. Bëchi'chi llguë'në
nu gu'të gudu'bi llguë'në lu
guiu'u; bëru'u bëchini rua'll.
21 Jesús guna'bë dí'dzi' lu
shtadë llguë'në:
—¿Blac tiempë rac llu'u ll-
guë'në?
Bëquebi shtadë llguë'në:
—Dizdë nabí'chill.
22 Zihani vueltë bëtia'a
mëdzabë lḗ'ëll lu gui'i u lu
nisë të gati llguë'në. Si
talë záquël gunëáquël lḗ'ëll
zudu'pë, bë'në favurë; bëga'a
ldú'ul lë'ë na'a.
23 Guni'i Jesús lu shtadë
llguë'në:
—¿Pëzielú rní'il lua zni'i?
Si talë tsaldí ldú'ul Dios, lë'ë
më gunë më grḗtë' cusë parë
lḗ'ël.
24 Lueguë shtadë llguë'në
guni'i fuertë:
—Rialdí ldua'a perë bë'në
compañi na të tsaldí ldua'a
más.
25 Jesús guná nalḗ zihani
mënë bëdëá hashtë rdia'a lu
sa' rall. Iurní fuertë guni'i më
guëc mëdzabë:
—Lḗ'ël mëdzabë naná
gu'pë nu cue'të, rnibḗ'ahia
lḗ'ël; bëru'u de llguë'në rë'
nu adë guëabrídi'i tsutël la'ni
ldú'ull jamás.
26 Iurní lë'ë mëdzabë gu-
rushtiá nu bërú'ldëll lë'ë ll-
guë'në lu guiu'u nu bësé'sëll
lë'ë llguë'në. Bëru'u mëdzabë;
bëa'në llguë'në ziquë naguti.
Zihani mënë guni'i hia guti
llguë'në.
27 Perë Jesús guna'zi
guiá'all parë bëldisë më lḗ'ëll.
Guasuldill.
28 Iurní guatḗ Jesús tubi
hiu'u nu ra shini gusë'dë më
guatḗ rai'. Guna'bë di'dzë rai'
lu Jesús:
—¿Pëzielú adë bḗ'nëdi'i
na'a gan niagú na'a mëdzabë
fier la'ni llguë'në?
29 Repi Jesús:
—Sulë si talë rialdí ldu'u
të de verdá nu gunë të
ayunë, iurní gapë të pudërë
parë guëgú të mëdzabë ziquë
mëdzabë rë'.

Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'
(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

30 Bëru'u rai' lugar ni;
gudëdë më nezë Galilea. Adë
guc shtu'u më ni tubi chu gac
bë'a ca zia'a rai'
31 purquë quëglua'a më ra
shini gusë'dë më. Guni'i më
lu rai':
—Nahia nguiu nabëshe'ldë
Dios lu guḗ'dchiliu. Gac en-
tregara lu guia'a mënë të
quini rall na perë dzë tsunë
tsashtḗa ladi ra tëgulë.
32 Adë guasḗdi'i rai' shti'dzë
më. Bëdzëbë rai' niana'bë
di'dzë rai' lu Jesús pë runë
cuntienë lo quë naguni'i më.

¿Chu namás lasac?
(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

33 Iurní bëdchini rai'
guë'dchi Capernaum. Iurë
nanú rai' la'ni hiu'u, guna'bë
di'dzë më lu ra shini gusë'dë
më:

—¿Pë cagni'i lu sa' të nga'li
iurë ze'dë zu të nezë?
34 Bëac dchi rai' purquë
bëchupë di'dzë rai' chu
namás më lasac entrë lë'ë
rai'.
35 Iurní guzubë më;
guna'bë më ra chi'bë chupë
shini gusë'dë më; guni'i më:

—Si talë tubi të rac shtú'ul
gáquël më más lasac lu sa'l,
napë quë gáquël lúltimë de
grë të nu napë quë gúnël
sirvë los de más sa'l.
36 Iurní guna'bë më tubi
llguë'në; bëzú më llguë'në
guëláu ladi ra shini gusë'dë
më. Gudëdchi më lë'ë ll-
guë'në nu guni'i më lu rai':
37 —El quë naquëhapë tubi
llguë'në ziquë ndë'ë purquë
mënë ni rac shtú'ull na, tam-
bién quëhúnëll recibir na. El
quë naquëhunë recibir na,
también quëhúnëll recibir el
quë nabëshe'ldë na.

El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a nall favurë de lë'ë hia'a
(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

38 Iurní Juan guni'i lu
Jesús:

—Mësë, guná na'a tubi
nguiu; rgull mëdzabë la'ni
ldu'u mënë iurë rní'ill
lël, perë lë'ë na'a bëdë'në
na'a prohibë tsaglá'guëdi'i
gull mëdzabë purquë adë
rzënúdi'ill lë'ë hia'a.
39 Jesús guni'i:

—Adë chu guëcádi'i lë̋'ëll
purquë el quë naquëhunë mi-
lagrë por pudërë shtëna, adë
nádi'ill capaz guëní'ill cuntrë
na.
40 El quë nadë rní'idi'i cun-
trë lë'ë hia'a, nall favurë de
lë'ë hia'a.
41 Cualquier mënë
naguëne'e tubi vasë nisë gu
të, rné'ell nisë ni purquë na
të shmëna, segurë guëdë'ë
Dios premi ca'a nguiu ni.

Gulë gupë cuidadë të gúnëdi'i të duldë
(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

42 Iurní repi më:

—Cagnia'a shcuendë tubi
më humildë naná rialdí ldu'i
na. El quë narlua'a tubi
më humildë mal nezë të
gúnëll duldë, mejurë galdë
nguiu ni tubi guichi ru'bë
iénill; tsagrú'ldëll lë̋'ëll la'ni
nisëdu'u.
43 Si talë guiá'al rac shtu'u
guëldaguë lë̋'ël lu duldë,
bëchuguë guiá'al. Mejurë
guëdchínil con tubsë guiá'al
catë nápël vidë sin fin quë
guëdubi cuerpë tsal gabildi.
Ndë nunquë rëáldëdi'i be'lë. [
44 nu mbiziuguë adë rátidi'i;
nunquë adë rëáldëdi'i gui'i.]
45 Si talë guëa'l rac shtu'u
guëldaguë lë̋'ël lu duldë,
bëchuguë guëa'l. Mejurë
guëdchínil tubsë guëa'l catë
nápël vidë sin fin quë guëdubi
cuerpë guziá'al gabildi catë
nunquë rëáldëdi'i be'lë [
46 nu rátidi'i mbiziuguë nu
adë rëáldëdi'i gui'i.]
47 Si talë slul rac shtu'u
guëldaguë lë̋'ël lu duldë, gulú
slul. Mejurë tsutël catë
rnibë'a Dios tubsë slul, no sea
tsal gabildi con guërupë slul.
48 Ndë ra mbiziuguë rátidi'i
nu nunquë rëáldëdi'i be'lë.

49 'Grë mieti napë që
gac purificar rai' con be'lë.
[Guëtia'a mënë du'pë zedë
güëc ma nadchi'bë lu
bëcu'guë.]
50 Nabënë na zedë perë si
talë nápëdi'i zedë sabor, ¿lla
gunë nguiu të guëabrí sabor
shtë zedë? Gulë gapë zedë
shtë galnadu'u nu gulë gac
më pacënci delantë lu sa' të.

10

Jesús bëlua'a shcuendë divurci
(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

1 Bëru'u më Capernaum;
bëdchini më regiuni shtë
Judea hashtë tubi lugar
nanaqué nezë guia'a güëë'gu
Jordán. Zihani mënë bëdëá
lu më; bëlua'a më lë'ë rall
ziquë siemprë.
2 Bidë güëbi'guë ra fariseo
lu më; caguili rall mudë
güëdchi'bë rall demandë
cuntrë lë'ë më. Guna'bë
di'dzë rall lu më si talë nanú
permisi según lëy güësa'në
nguiu tse'lë nguiu.
3 Bëquebi më:
—¿Pë bëquë'ë Moisés la'ni
librë shtë Dios?
4 Guni'i rall:
—Moisés bëdë'ë permisi
güësa'në nguiu tse'lë nguiu,
sulë napë quë güëdë'ë nguiu
tubi guichi shtë divurci.
5 Iurní guni'i më:
—Purquë nalé naguëdchi
ldu'u të, por ni bëquë'ë
Moisés mandamientë rë'
6 perë dizdë guzublú
gué'dchiliu, iurë bëntsa'u më
gré'të' ra cusë, "Bë'në Dios
formar lë'ë nguiu nu lë'ë
na'a".
7 Por ni güëru'u nguiu lid-
chi shtádëll con shní'all nu
güëbaninú nguiu tsé'lëll.
8 Hia güërupë rall gac rall
tubsë; nádi'i rall chupë sino
tubsë.
9 Por ni, lo quë nabë'në
Dios unir, adë chu güëldédi'i
lë'ë rall.
10 Iurë nanú Jesús la'ni
hiu'u, ra shini gusë'dë më
guna'bë di'dzë rai' lu më pë
runë cuntienë di'dzë rë'.
11 Guni'i më:
—El quë naguësa'në tsé'li'
nu güëtsé'all stubi vueltë,
rúnëll duldë lu primërë
tsé'lëll; ni na adulteri.
12 Nu si talë tubi na'a
güësá'nëll tsé'li' të parë
güëtsé'all stubi vueltë, rúnëll
duldë adulteri.

Jesús bë'në ldai' ra llguë'në
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

13 Iurní guanú mënë zihani
ra llguë'në parë güëdchi'bë
guia'a më güëc rai'. Ra
shini gusë'dë më gudildi rai'
naguanú ra llguë'në.
14 Iurë guná më lla bë'në ra
shini gusë'dë më, bëldé më;
guni'i më:
—Gulë bëdë'ë sí, guidë ra
llguë'në lua. Adë güëcádi'i
të lu ra ni'i, purquë ra mënë
naná ziquë ra llguë'në tsuté
rall catë rnibë'a Dios ziquë
Rëy.
15 Guldía, sulë el quë na-
gunë recibir Dios ziquë Rëy
të guënibë'a më lé'ëll ziquë
tubi llguë'në, sulë nguiu ni
güëbánill catë na më rëy.

16 Iurní gudëdchi më ra ll-
guë'në. Bëdchi'bë më guia'a
më guëc rall nu bë'në ldai'
më lë'ë rall.

Tubi sultërë ricu
(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

17 Iurë ziagla'guë Jesús
nezë, bidë guëllu'në tubi
nguiu lu më. Bëzullíbill lu më
nu guna'bë dí'dzëll:
—Mësë za'quë, ¿lla guna
parë gapa vidë sin fin? gac
salvara.
18 Guni'i më:
—¿Pëzielú rní'il lua
naza'ca? purquë ni tubi adë
chu naza'quë, sulë Dios.
19 Nanël ra mandamientë:
“Adë rguínidi'il sa'l; adë
rquënúdi'il tse'lë sa'l; adë
cuánëdi'il pë shtë mënë;
adë guadí'dzëdi'il bishi;
adë guësiguë́di'il mënë,
nu bëzu'bë diaguë shti'dzë
shtádël nu shní'al”.
20 Nguiu ni guni'i:
—Mësë, bëna cumplir grë
ra mandamientë rë' dizdë
nabi'cha,
21 Jesús guná lull; nalë́ guc
shtu'u më lë́'ël. Guni'i më:
—Tubi cusë runë faltë;
bëtuu' grë cusë nanápël;
bëdë'ë dumí ca'a ra prubi;
iurní gápël tesurë lu gube'e.
Nu gude'e naldë na; bë'në
renunci prupi deseo shtë́nël
të guëlua'a nadispuestë sac
zil por na.
22 Iurë bini nguiu ni di'dzë
shtë më, riá ldú'ull; zëagzëll
tristë purquë nápëll tubi
shtaci ru'bë.
23 Guná më lu ra nazuga'a
alrededurë lë'ë më; repi më
lu ra shini gusë'dë më:
—Nalë́ naganë tubi
nanapë zihani dumí gúnëll
recibir Dios ziquë Rëy.
24 Ra shini gusë'dë më
bëdzëguëë' ldu'u rai' por
di'dzë shtë më. Jesús guni'i
lu rai':
—Lë'ë të ziquë llguë'në,
blac naganë gunë ra ricu
recibir Dios ziquë Rëy, ra
nguiu narunë confiar dumí.
25 Más sencigi tsutë́ tubi
camellë ichi iagullë quë tubi
ricu tsutëll catë rnibë'a Dios.
26 Iurní más guasë́ ldu'u
rai'; guni'i lu sa' rai':
—¿Chúllëti'i gac salvar?
¿Chull gapë vidë sin fin?
27 Jesús guná lu grë rai';
guni'i më:
—Adë gúnëdi'i nguiu gan
gunë salvar lë́'i' perë Dios
napë pudërë gunë më grë́të'
ra cusë.
28 Iurní Pedro guni'i lu më:
—Guná, lë'ë na'a bësa'në
na'a grë́të' cusë parë ze'dë
naldë na'a lë́'ël.
29 Guni'i Jesús:
—Guldía, el quë nabësa'në
lídchi', bë́chi', záni', shtádi' u
shní'ai', u tsé'li', u shíni', u
guiu'u lachi shtë́ni'; guësánëll
ra cusë ni purquë rac shtú'ull
diza'quë shtëna, niétiquë
guënítidi'ill.
30 Gúnëll recibir zihani
cusë más iurne' hashtë
tubi gahiu'a vueltë más
lídchi', bë́chi', záni', shní'ai',
shíni', shláchi'. Nu gunë
mënë cuntrë nguiu ni perë
despuësë guëbánill lu gube'e
tubi vidë sin fin.
31 Zihani mënë nalasac
iurne' delantë lu sa' rall, gac

rall lúltimë dzë ni; nu zihani naná lúltimë iurne', gac rall mënë namás lasac lu Dios.

Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'
(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

32 Nianá ziazú rai' nezë Jerusalén, ziazú më delantë lu ra shini gusë'dë më. Nalë́ guasë́ ldu'u rai' nu ra nacanaldë tëchi më, bëdzëbë rall. Iurní lë'ë më bia'a lë'ë ra shini gusë'dë më tubi cu'; guzubëlú guni'i më lu rai' ra cusë nagunënú mënë lë́'i'.

33 Guni'i më:

—Zia hia'a Jerusalén catë gunë ra mënë cuntrë na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. Ndë gac entregara guia'a ra jëfë shtë ra bëshuzi nu lu ra mësë shtë lëy. Gunë rall condenar na lu galguti. Gunë rall intriegu na lu guia'a mënë de stubi naciuni.

34 Gunë rall burnë de na; guëchi'bë shënë rall lua nu guëquë'ë hiaguë rall na nu quini rall na, perë dzë tsunë tsashtë́a ladi ra tëgulë.

Guna'bë Jacobo nu Juan tubi favurë
(Mt. 20.20-28)

35 Iurní Juan nu Jacobo, shini Zebedeo, bëdchini rai' lu Jesús. Guni'i rai':

—Mësë, rac shtu'u na'a gúnël tubi favurë naguëna'bë na'a lul.

36 Guni'i më lu rai':

—¿Pë rac shtu'u të guna?

37 Guni'i rai':

—Rac shtu'u na'a guëné'el permisi iurë guënibë́'al ziquë Rëy, subënú na'a lë́'ël, tubi de lë'ë na'a ladë ldi, stubi de lë'ë na'a ladë rubësë.

38 Iurní guni'i Jesús lu rai':

—Adë guënë́di'i të lo quë narna'bë të lua. Gulë guni'i lua, ¿zëzac zi të ziquë na? ¿Zac tëdë të cusë durë natëda?

39 Bëquebi rai':

—Zac na'a.

Jesús gunḯ'i':

—Guldí të. Gunë të sufrir demasiadë ziquë guna sufrir. Gu të el mizmë vasë shtë sufrimientë

40 perë parë subë të cula'nia, tubi de lë'ë të ladë ldi, stubi ladë rubësë, adë rúnëdi'i tucarë guënehia sí subë të ndë. Dios bë'në preparar lugar ni sulë parë ra narac shtu'u më subë rall ndë.

41 Iurë bini chi'i shini gusë'dë më lo quë naguna'bë Jacobo nu Juan, bëldënú rai' Jacobo nu Juan.

42 Jesús gunä'bëi' lë'ë rai', nu guni'i më:

—Lë'ë të nanë́ të ra jëfë shtë naciuni nanádi'i më israelitë, nalë́ rzac zi rall mënë nu rdchi'bë rall lëy naná dushë

43 perë adë gáquëdi'i zni entrë lë'ë të. Si talë rac shtú'ul gáquël më ru'bë lu sa'l, napë quë gúnël sirvë los de más sa'l.

44 Cualquier de lë'ë të si talë rac shtú'ul gáquël mayurë entrë grë ra sa'l, napë quë gáquël muzë shtë grë rai'.

45 Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu; zelda ziquë muzë shtë mënë. Zéldëdia'a parë gunë mënë

sirvë lua. Guënehia vidë shtëna ziquë prëci parë gac salvar zihani mënë.

Bënëac Jesús tubi ciegu nalë Bartimeo
(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

46 Iurní bëdchini Jesús con ra shini gusë'dë më guë'dchi Jericó. Iurë hia na rai' parë guëru'u rai' guë'dchi, zianaldë cantidá mënë lë'ë rai'. Tubi ciegu nalë Bartimeo naná shini Timeo, zúbëll lu nezë. Cagná'bëll gu'në.
47 Bini Bartimeo ze'dë Jesús më Nazaret; iurní fuertë gunı́'ill:
—Jesús llëbní David, bëga'a ldú'ul na.
48 Zihani mënë guni'i rall guëc Bartimeo të guëac dchill perë lḗ'ëll másru'u fuertë gunı́'ill:
—Llëbní David, bëga'a ldú'ul na.
49 Iurní Jesús guzudchí; guni'i më:
—Gulë guaglli'i ciegu rë'.
Guna'bë rai' lë'ë ciegu nu guni'i rai':
—Bëquitë ldú'ul. Guasuldí; cagna'bë Jesús lḗ'ël.
50 Iurní bëru'ldë Bartimeo shabë guítsëll nu bëchésëll. Guagllú'nëll lu më.
51 Jesús guni'i lull:
—¿Më rac shtú'ul guna?
Bartimeo guni'i:
—Mësë, rac shtua'a guënahia ziquë antsë.
52 Jesús repi:
—Bëagzḗ, hia bëáquël purquë rialdí ldú'ul na.
Bëac nguiu ni nu guanáldëll lë'ë më.

11

Guatḗ Jesús Jerusalén ziquë Rëy
(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

1 Iurní ziagdchini rai' guë'dchi Jerusalén guëlla' ra guë'dchi Betfagé nu Betania. Bëdchini rai' rua' dani shtë Olivos nanaquḗ frentë parë Jerusalén. Iurní Jesús bëshé'ldi' chupë shini gusë'dë më.
2 Guni'i më:
—Gulë tsa guë'dchi nanaquḗ delantë. Nga'li guëdzelë të tubi burrë; quëdú ma rua' nezë. Lë'ë burrë ni la'di chu quíbëdi'i tëchi ma. Gulë bësha'quë ma nu gulë te'enú ma ndë'ë.
3 Si talë guëna'bë di'dzë mënë pë gunë të burrë, gulë guni'i lull de quë lë'ë mësë shtënë të rquí'ni' lë'ë ma, nu lueguë guëshé'ldi' lë'ë ma.
4 Iurní zia'a ra shini gusë'dë më; bëdia'guëlú rai' lë'ë ma naquëdú rua' nezë. Bësha'quë rai' lë'ë ma.
5 Bëldá mënë nazú nga'li guni'i rall:
—¿Më quëhunë të? ¿Pëzielú bësha'quë të burrë rë'?
6 Repi rai' ziquë guni'i Jesús lu rai'. Iurní bësa'në mënë parë bia'a rai' burrë.
7 Bëdchini rai' lu Jesús, nu bëdchi'bë rai' shabë rai' tëchi burrë të gudchibë Jesús tëchi ma.
8 Zihani mënë gudishi shabë rall lu nezë catë ze'dë Jesús. Stubi shcua'a mënë bëldietë rall ndiaguë shtë hiaguë. Gudishi rallin lu nezë.

9 Iurní mënë naze'dë delantë nu ra naze'dë trasë nalẽ fuertë guni'i rall:
—Gunë më salvar. Benditë el quë naze'dë guëdchini por partë shtë më.
10 Bë'në ldai' Dios lë'ë Rëy naze'dë; súbëll lu trunë shtë David, shtadë guëlú hia'a. Llëru'bë na pudërë shtë Dios nacabezë gube'e. Gunë më salvar.
11 Guatẽ Jesús Jerusalén. Lueguë guatẽ më iádu'u ru'bë; guná më grë ladë, iurní bëru'u më; zia'a më Betania con ra shini gusë'dë më purquë hia guadze'.

Hiaguë nadë rgúdi'i nashi (Mt. 21.18-19)

12 Stubi dzë bëru'u rai' Betania. Iurë ziazú më nezë, bëldia'në më; guná më zitu tubi hiaguë bëlda'u nanapë ndiaguë.
13 Guagná më si talë naquẽ nashi lu hiaguë, gau më. Adë bëdzélëdi'i më nashi; purë ndiaguë naquẽ lu hiaguë purquë nádi'i shtiempë nashi.
14 Iurní guni'i më lu hiaguë:
—Nunquë jamás adë chu gáudi'i nashi shtẽnël.
Bini ra shini gusë'dë më lo quë naguni'i më lu hiaguë.

Bësëllu'në Jesús ra nacagtuu' la'ni iádu'u (Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

15 Bëdchini rai' Jerusalén. Guatẽ më la'ni iádu'u ru'bë. Guzubëlú bësëllu'në më ra naquëgtuu' nu ra naquëgzi'i la'ni iádu'u. Bërë'shë më mellë shtë ra nacagchili dumí. Bërë'shë më ra iagshili shtë ra nacagtuu' palumë.
16 Gunibë'a më ni tubi chu gua'a trashtë la'ni iádu'u.
17 Bëlua'a më ra mënë; guní'i':
—La'ni Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë: "Iádu'u shtëna na parë gunë mieti orar lu Dios"; perë lë'ë të bë'në të cambi iádu'u ziquë cuevë shtë nguba'në.
18 Ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy bini rall shti'dzë më. Bëdzëbë rall lë'ë më purquë grẽtë' mënë guasẽ ldu'u rall enseñansë shtë më. Por ni gudili ra contrari shtë më mudë parë quini rall lë'ë më.
19 Iurë bëdchini gue'lë, Jesús con ra shini gusẽ'dëi' bëru'u rai' ciudá Jerusalén.

Gubidchi hiaguë bëlda'u (Mt. 21.20-22)

20 Stubi dzë rsili gudëdë rai' catë zubë hiaguë bëlda'u. Guná rai' gubidchin hashtë shlu'chin.
21 Iurní Pedro bëagná ldu'i shti'dzë më; guni'i Pedro:
—Mësë guná, lë'ë hiaguë naguludel lë'in gubidchi.
22 Guni'i më:
—Gulë tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios.
23 Guldía rnia'a lu të, cualquier nguiu narni'i lu dani rë': "Guabsú ndë'ë nu tsal la'ni nisëdu'u", si talë adë rzádi'i ldu'u nguiu ni, si talë tsaldí ldú'ull, gunë më lo quë naguní'ill.
24 Por ni rnia'a lu të, grẽtë' lo quë narná'bël lu Dios, gulë tsaldí ldu'u të gunë

të recibirin, iurní guëne'e
mëhin.
25 Iurë cagná'bël lu
Dios, bë'në perdunë con-
trari shténël, iurní Shtádël
naquëbezë gube'e gúni'
perdunë duldë shténël. [
26 En cambi si talë adë
nédi'il gúnël perdunë sa'l,
tampuquë gunë Dios per-
dunë lé'ël.]

Pudërë nanapë Jesús
(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

27 Bëagrí rai' Jerusalén
stubi vueltë. Guaté më iádu'u
ru'bë. Iurní bëdchini ra jëfë
shtë ra bëshuzi nu ra mësë
narlua'a lëy con ra më gushë
shtë guë'dchi. Bëdchini rall lu
Jesús.
28 Guna'bë di'dzë rall:
—¿Chu shtë permisi rúnël
cusë rë'? ¿Chu bëshe'ldë
lé'ël?
29 Jesús bëquebi:
—Nu na guëna'bë di'dza lu
të. Gulë guni'i lua, iurní
guënia'a lu të chu bëne'e per-
misi parë guna ra cusë.
30 ¿Chu bëshe'ldë Juan
Bautista parë guëchu'bë nísi',
Dios u mënë? Gulë guni'i chu
bëdë'ë permisi lé'i'.
31 Guzublú guna'bë di'dzë
lu sa' rall. Guni'i rall:
—Si talë guëni'i hia'a lu
Jesús de quë Dios bëshe'ldë
Juan, iurní guëna'bë di'dzë
Jesús lu hia'a: "¿Pëzielú adë
gualdídi'i ldu'u të shtí'dzi'?"
32 Ni mudë guëni'i hia'a lu
Jesús: "Ra mënë bëshe'ldë
lë'ë Juan".
Zni cagni'i rall purquë
bëdzëbë rall ra mënë. Casi
grë mënë gualdí ldu'u rall de
quë Dios bëshe'ldë Juan të
guëní'i' shti'dzë më.
33 Iurní guni'i rall lu Jesús:
—Rdé'ëdi'i na'a cuendë chu
bëshe'ldë lë'ë Juan.
Jesús guni'i lu rall:
—Nu na adë guëquébidia'a
lu të chu bëshe'ldë na parë
runa ra cusë rë'.

12

Comparaciuni shtë muzë mal
(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

1 Guzublú Jesús cagni'i më
por comparaciuni; guni'i më:
—Tubi nguiu bëcabní
zihani hiaguë uvë nu
bëntsá'ull tubi lu' alrededurë.
Bëntsá'ull catë guëru'u juguë
shtë uvë; nu bëntsá'ull tubi
hiu'u guia'a parë quëhapë
muzë ra hiaguë.
'Nu bëdë'ë nguiu ni guiu'u
parë trabajadurë gunë rall
dchi'ni mëdi. Iurní ziá'all
zitu.
2 Iurë bëga'a tiempë shtë
cusechë, lë'ë lamë bëshé'ldi'
tubi muzë; tsagca'a muzë lo
quë narunë tucarë lamë.
3 Perë ra nabëca'a guiu'u
guna'zi rall lë'ë muzë; bëdë'ë
rall galné lë'ë muzë, nu
bësëllu'në rall lë'ë muzë sin
adë pë bëdé'ëdi'i rall niua'a
muzë.
4 Iurní lamë bëshé'ldëll
stubi muzë; bë'në ra nguiu
ridë guëc muzë. Guni'i rall
didzabë guëc muzë.
5 Lë'ë lamë bëshé'ldëll stubi
muzë. Muzë ni gudini ra
nguiu. Bëshe'ldë lamë más
zihani muzë. Bëldá rai' gu-
dini rall lë'ë rai'. Sëbëldá ra
muzë bëdë'ë rall galné.

6 'Lamë ni nápëll tubsë
shínill. Nalḗ rac shtu'u lamë
shíni'. Bëshe'ldë lamë shíni' lu
ra nguiu; guni'i lamë: “Gapë
rall rëspëti lu shinia”.
7 Perë ra nabëca'a guiu'u
guni'i lu sa' rall: “Guná,
ndë'ë llga'në lamë naguëca'a
herenci shtë lamë. Cha
guëdínia'a lḗ'ëll nu grë
herenci guëa'në parë lë'ë
hia'a.”
8 Guna'zi rall shini lamë;
gudini rall lḗ'ëll nu bëru'ldë
rall lḗ'ëll fuërë de lugar ni.
9 Iurní guna'bë di'dzë
Jesús:
—¿Pë gunë lamë con ra
muzë mal? Guidë lamë catë
zu hiaguë uvë të quini lamë
ra muzë mal, nu guëdë'ë
lamë hiaguë uvë parë stubi
mënë.
10 '¿Pëllë bí'ldidi'i të
Sagradas Escrituras narni'i?
Guë'ë nabëru'ldë albañil tubi
ladë,
guë'ë rë' gunë sirvë parë
shquini hiu'u.
11 Zni bë'në më, el quë
narnibë'a lë'ë hia'a.
Guná hia'a pudërë shtë më;
nalḗ nasa'a nahin.
12 Iurní ra contrari shtë
Jesús gudili rall mudë parë
guëna'zi rall lë'ë Jesús. Bien
guc bë'a rall Jesús guni'i
comparaciuni rë' cuntrë lë'ë
rall. Niétiquë adë pë bḗ'nëdi'i
rall cuntrë lë'ë më purquë
bëdzëbë rall los de más
mënë. Bësa'në rall lë'ë më;
zëagzḗ rall.

Guni'i Jesús: “Gulë quilli impuestë”
(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

13 Ra contrari shtë Jesús
bëshe'ldë rall bëldá fariseo
nu bëldá shmënë Herodes
parë guësiguḗ rall lë'ë më.
Guc shtu'u rall niani'i më
tubi cusë mal të guëdchi'bë
rall demandë cuntrë lë'ë më.
14 Guna'bë di'dzë rall lu
më:
—Mësë, nanḗ na'a rluá'al
purë verdá. Rúnël tratë
igual ra mënë humildë nu ra
mënë narnibë'a. Quëgluá'al
lla tsutḗ mënë shnezë Dios.
Guni'i lu na'a iurne', según
lëy ¿pë na bien guëdíllia'a
impuestë lu rëy César u
guëdíllidi'ia'a impuestë?
15 Guc bë'a Jesús na rall
mënë falsë. Guni'i më lu rall:
—¿Pëzielú ze'dë guësiguḗ
të na? Gulë bëlua'a tubi dumí
të guënahia luhin.
16 Guaglli'i rall tubi mon-
edë; iurní guni'i më:
—¿Chu lë nu chu lu naquḗ
lu dumí?
Guni'i rall:
—Lu rëy César naquḗ lu
dumí.
17 Bëquebi më:
—Gulë bëdë'ë naca'a César
lo quë naná shtë César, nu
gulë bëdë'ë naca'a Dios lo quë
naná shtë Dios.
Guasḗ ldu'u rall shti'dzë
më.

Jesús guni'i tsashtḗ ra tëgulë
(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

18 Iurní bëdchini bëldá sa-
duceos lu Jesús. Ra saduceos
rni'i rall adë tsashtḗdi'i ra
tëgulë ladi ra tëgulë. Guna'bë
di'dzë rall lu më:
19 —Mësë, bëquë'ë Moisés
guahietë si tubi nguiu gáti'
sin shíni', bëchi tëgulë napë

quë cá'all tse'lë tëgulë; gapë rai' shini parë adë tsalúdi'i shfamili tëgulë.

20 Guc gadchi bëchi. Primërë nguiu bëtsë́'all perë gútill sin ni tubi shíni'.

21 Segundë bëchi tëgulë cuá'all lë'ë viudë perë gútill sin ni tubi shíni'. Tecërë lo mizmë cuá'all tse'lë tëgulë perë gútill sin ni tubi shíni'.

22 Guëzá bëchi tëgulë cua'a rall lë'ë na'a ni perë adë gúpëdi'i rai' shíni'. Despuësë lë'ë na'a ni gúti'.

23 Iurë tsashtë́ ra tëgulë, ¿chu gac tse'lë na'a ni? pues gadchi nguiu guc tse'lë na'a.

24 Jesús bëquebi:

—Bëganë të con di'dzë shtë të purquë adë riasë́di'i të Sagradas Escrituras nu adë guënë́di'i të pudërë shtë Dios.

25 Iurë ra tëgulë tsashtë́ rai', adë guëtsë́'adi'i rai'; adë rnádi'i rai' guëtsë'a shini rai'. Na rai' ziquë ra ianglë nacabezë gube'e.

26 Perë si talë cagna'bë di'dzë të si talë ra tëgulë tsashtë́ rai' stubi, gulë bëdë'ë cuendë lo quë nabëquë'ë Moisés la'ni histuri shtë hiaguë narëuldë. ¿Pëllë adë bí'ldidi'i të histuri ni? Bëquë'ë Moisés de quë Dios gunί'i' lúhi': "Nahia Dios shtë Abraham; nahia Dios shtë Isaac; nahia Dios shtë Jacob".

27 Pues grë shmënë Dios nabani aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin. Lë'ë të saduceos, riasë́di'i të shti'dzë Dios; zihani vësë rganë të.

Mandamientë namás lasac
(Mt. 22.34-40)

28 Tubi mësë narlua'a lëy guabí'guëll lu Jesús. Bínill lla quëdildi di'dzë ra sa'll nu bínill de quë Jesús bëquébi' bien lu rall. Guni'i mësë ni lu Jesús:

—Mësë, ¿guadë mandamientë namás lasac de grë mandamientë?

29 Guni'i më lull:

—Mandamientë namás lasac rni'i: "Gulë bëquë́ diaguë, lë'ë të mënë israelitë; Dios Shtáda'a tubsë na më.

30 Gulë guc shtu'u lë'ë më con guëdubinú ldú'ul, nu guëdubi almë shtë́nël, nu con guëdubi fuersë shtë́nël". Ni na mandamientë namás lasac.

31 Segundë mandamientë rni'i: "Gulë guc shtu'u sa'l ziquë rac shtú'ul mizmë lë́'ël". Nídi'i stubi mandamientë namás lasac quë mandamientë rë'.

32 Lë'ë mësë repi:

—Mësë, guldí shtí'dzël. Verdá na tubsë Dios; nídi'i chu stubi.

33 Nu napë quë gac shtú'ul lë'ë më con guëdubinú ldú'ul nu con almë shtë́nël, nu con fuersë shtë́nël. Nu zac napë quë gac shtú'ul sa'l igual ziquë rac shtú'ul mizmë lë́'ël. Ra cusë ni más lasac quë gunë nguiu ofrecërë lu Dios tubi ma u stubi cusë narie'qui lu bëcu'guë.

34 Iurë bini Jesús de quë nguiu rë' gunί'ill bien, guni'i më lull:

—Du'pë runë faltë të guënibë'a Dios lḗ'ël të gápël vidë sin fin.
Iurní adë chu nápëdi'i valurë niana'bë di'dzë lu më.

Guna'bë di'dzë Jesús lu ra mënë chu na shtadë Cristo
(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

35 Iurë caglua'a Jesús la'ni iádu'u ru'bë, guni'i më:
—¿Pëguëa' rni'i ra mësë shtë lëy de quë Cristo na shini David?
36 Mizmë David bëquë'ë por pudërë shtë Espíritu Santo di'dzë rë':
Dadë Dios guni'i lu Shtada narnibë'a:
“Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu enemigu shtḗnël të guëzu'bë diaguë rall shtí'dzël”.
37 ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David, cumë David rní'i' Cristo na Dadë narnibë'a lë'ë David?
Ra mënë zihani bini rall shti'dzë më; bëuu' ldu'u rall nacagni'i më.

Jesús gudildi ra fariseo nu mësë shtë lëy
(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

38 Quëglua'a më ra mënë; guni'i më:
—Gulë gapë cuidadë ra mësë narlua'a lëy. Rëuu' ldu'u rall gacu rall lari duni. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con zihani rëspëti lu nezë.
39 Rguili rall lugar mejurë la'ni iádu'u; rac shtu'u rall lugar shtë rëspëti lu mellë.
40 Perë rdchisú rall lidchi ra viudë nu parë guësiguḗ rall mënë, quëhunë rall oraciuni llëduni. Lë'ë rall gunë rall recibir más cashtigu dushë.

Tubi gu'në nabëdë'ë viudë prubi
(Lc. 21.1-4)

41 Guzubë më la'ni iádu'u frentë catë rtia'a mënë ofrendë; guná më lu ra mënë nabëtia'a gu'në la'ni canciá. Zihani mënë ricu bëtia'a rall zihani dumí.
42 Iurní bëdchini tubi viudë prubi; bëtiá'all chupë centavë la'ni canciá.
43 Iurní Jesús guna'bë më ra shini gusë'dë më. Guni'i më lu rai':
—De verdá rnia'a, lë'ë viudë prubi rë' bëtiá'all más quë grë mënë nabëdë'ë dumí
44 purquë los de más rall bëtia'a rall dumí nabë'në subrë perë viudë rë' bëdḗ'ëll grḗtë' nanápëll, grë nasí'ill parë gaull.

13

Guni'i më cue iádu'u ru'bë
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

1 Nianá bëru'u më iádu'u, tubi shini gusë'dë më guni'i:
—Mësë, guná, blac chulë ra guë'ë ru'bë. Blac chulë hiu'u rë'.
2 Jesús guni'i:
—¿Gu rna të lu guë'ë ru'bë shtë iádu'u? Adë guëá'nëdi'i ni tubi guë'ë nadchi'bë guëc sa'. Grëhin tsalú.

Sëñi antsë tsalú guḗ'dchiliu
(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Guzubë më catë zu dani shtë Olivos nanaquḗ frentë nezë catë rlua'a iádu'u ru'bë. Iurní Pedro nu Jacobo nu

Juan nu Andrés guna'më di'dzë rai' lu Jesús tubi cu':

4 —¿Guc gac ra cusë narní'il lu na'a? ¿Më sëñi nanú de që hia gac cumplirin?

5 Iurní guni'i Jesús:

—Gulë gapë cuidadë ni tubi adë chu guësiguëdi'i lë'ël.

6 Zihani mënë guëca'a rall lëa; guëdchini rall nu guëni'i rall: “Nahia Cristo”. Guësiguë rall zihani mënë.

7 'Iurë ruadi'dzë mënë nanú zihani guërru nu rdzatsu mënë cuntrë gubiernë, adë rdzëbëdi'i të. Grë cusë ni napë që gac cumplir perë runë faltë parë tsalú guë'dchiliu.

8 Tildi naciuni cuntrë stubi naciuni nu tildi guë'dchi cuntrë stubi guë'dchi. Guidë llu dushë zihani lugar. Guëdchini gubini dushë. Ni na principi shtë cusë durë naguër gac.

9 'Gulë bë'në preparar lë'ë të purquë gunë mënë intriegu lë'ë të lu ra gubiernë. Guëne'e mënë galnë lë'ë të la'ni iádu'u. Guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë të lu gubiernë nu lu ra rëy purquë na të shmëna. Zni guëni'i të diza'që lu ra më ru'bë; gac të testigu shtëna.

10 Antsë guëdchini fin shtë guëdchiliu, napë që guërë'tsë diza'que entrë grë ra naciuni.

11 Iurná gua'a mënë lë'ë të lu gubiernë, adë rquëdí'nidi'i ldu'u të por lo que naguëni'i të. Gulë biadi'dzë lo que narne'e Espíritu Santo lë'ë të iurní, purquë lëdëdi'i lë'ë të guadi'dzë të sino Espíritu Santo quëadí'dzi' iurní.

12 Tiempë ni ra nguiu gunë rall intriegu bëchi rall parë gati bëchill. Nu ra shtadë llguë'në gunë rall cuntrë shínill. Ra llguë'në guëasë rall cuntrë ra shtádëll; gati shtádëll.

13 Guëldënú grë mënë lë'ë të purquë na të shmëna perë el que nagac firmë lu shnezë Dios hashtë fin, nguiu ni gac salvar.

14 'Iurë guëná të cusë mal tsutë iádu'u ru'bë, cusë ni gunin manchë iádu'u; zuhin catë nídi'i permisi. (Gulë tsasë ndë'ë el que nagu'ldë di'dzë rë'.) Ra nananú Judea guëllu'në rall lu dani.

15 El que nazuga'a guëc hiu'u adë guiétëdi'ill parë tsutëll la'ni hiu'u të guá'all pë shtëll sino guëllú'nëll.

16 Nu el que nanú lachi adë guëabrídi'ill lídchill parë guá'all shábëll sino guëllú'nëll lu dani.

17 Prubi ra na'a nanua'a shíni' dzë ni, nu prubi ra narca'a me'dë.

18 Gulë bë'në ruëguë lu Dios adë gaquin tiempë naldë.

19 La'ni ra dzë ni gunë mieti sufrir demasiadë, cusë durë naná lá'adi'i guná mënë dizdë principi shtë guë'dchiliu nu nunquë jamás gáquëdi'i sa' ra cusë ni.

20 Si talë adë bë'nëdi'i Dios menos ra dzë shtë sufrimientë, adë chu nádi'i gac

salvar; perë por ra mënë
nagudili Dios, gac menos ra
dzë ni.
21 ’Si talë chu guëni'i lul:
“Gulë guná, ndë'ë lë'ë Jesu-
cristo”, u “Gulë tsagná; ndë
lë'ë më nanú”, adë tsaldídi'i
ldú'ul shtí'dzëll.
22 Guëdchini ra naguëguguḗ
ra mënë. Guëni'i rall na rall
Cristo u tubi narni'i shti'dzë
Dios nu gunë rall milagrë
nu guëlua'a rall sëñi ru'bë të
parë guësiguḗ rall hashtë ra
nagudili Dios si na posiblë.
23 Por ni gulë guzú listë
nu preparadë; hia gunia'a
lu të ra di'dzë ni antsë gac
cumplirin.

Nguiu nabëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu guëabri' stubi
(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

24 ’Despuësë ra dzë shtë
sufrimientë lë'ë ngubidzë
guëcahi nu lë'ë mbehu adë
guëné'edi'in llni.
25 Ra mbelëgui'i ldaguë.
Grḗtë' fuersë shtë gube'e
guëni'bin.
26 Iurní guëná mënë na,
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu; guëdchinia la'ni
shcahi con llëru'bë pudërë nu
llni.
27 Iurní guëshe'lda ra ian-
glë parë guzia'a rai' guëdubi
guḗ'dchiliu. Guëtëá rai' ra
shmënë Dios, ra nagudili më.
Guëdchini rall de guëdubi ladë
shtë guḗ'dchiliu nu dizdë
más zitu.
28 ’Gulë tsasḗ comparaci-
uni shtë hiaguë bëlda'u. Iurë
lë'ë ndiaguë rënë rru'u, rdë'ë
të cuendë hia mërë guëdchini
tiempë na'i.
29 Zni iurë guëná të quëhac
grë ra cusë rë', gulë tsasḗ hia
mërë guëdchinia.
30 Guldía rnia'a lu të, grëhin
gac cumplir antsë gati mënë
naquëreldë lu guḗ'dchiliu dzë
ni.
31 Gube'e nu guḗ'dchiliu
tsalú rahin perë shti'dza adë
tsalúdi'in.
32 ’Perë dzë nu iurë, ni tubi
adë chu rac bḗ'adi'i, ni por
mizmë ianglë shtë gube'e,
ni por shini Dios; sulamëntë
Dios, Shtada, rac bḗ'ai' dzë
shtë fin.
33 ’Gulë guzú listë; gulë gac
nasini purquë lë'ë të adë rac
bḗ'adi'i të dzë shtë fin.
34 Nahin ziquë tubi nguiu
nazia'a zitu. Bësëá'nëll lídchill
nu bëdḗ'ëll dchi'ni ca'a muzë,
cadë tubi rall con shchí'ni'.
Nu gunibë'a nguiu ni lu
portërë sull listë guëdubi
tiempë.
35 Rnia'a lu të, gulë guzú
listë; adë rdḗ'ëdi'i të cuendë
guc guëdchini lamë. Ze'dë
guëdchíni' iurë gue'lë u
guëruldë gue'lë u rquë tsunë
cahi u hashtë rsili.
36 Gulë guzú listë, no sea
guëdchini më de repëntë nu
lḗ'ël nagá'sil.
37 Lo quë nacagnia'a lu të,
rnia'a lu grë mënë; gulë guzú
listë.

14

Ra contrari shtë Jesús gudili rall lla gati më
(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

1 Chupë dzë antsë bëdchini
laní Pascu nu laní iurë
gudáu mënë guetështildi
sin levadurë, ra principal
bëshuzi nu ra mësë narlua'a
lëy, caguili rall mudë parë
guëna'zi rall lë'ë më prësi sin
quë adë chu gac bḗ'adi'i, nu
quini rall lë'ë më.
2 Guni'i rall:
—Lëdë la'ni dzḗdi'i laní
gaquin të adë guëdzátsudi'i ra
mënë.

Tubi na'a bëtia'a sëiti nashi
guëc Jesús
(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

3 Guzac Jesús nanú Beta-
nia; iurë nanú më lidchi
Simón el quë naguc llu'u gal-
guidzë naru'dzë ládi', guzubë
më lu mellë. Iurní bëdchini
tubi na'a; nuá'all tubi bëtḗi
nanactsa'u de guë'ë alabas-
tro. Gadzḗ bëtḗi ni con
perfumë shtë nardë purë.
Lasaquin zihani dumí. Bëldḗ
na'a bëtḗi nu bëtiá'all per-
fumë guëc më.
4 Bëldá mënë bëldënú rall
na'a ni; guni'i lu sa' rall:
—¿Pëguëa' bë'në na'a rë'
desperdici perfumë guëc
më?
5 purquë bien niatuu' na'a
perfumë por más de tsunë
gahiu'a bëllë nu niadḗ'ëll
dumí ca'a ra prubi.
Gudildi rall na'a.
6 Iurní guni'i Jesús:
—Zuzú na'a. ¿Pëzielú
cagni'i të cuntrë lḗ'ëll? Bḗ'nëll
tubi cusë za'quë.
7 Siemprë nanú ra
prubi entrë lë'ë të, nu
cualquier dzë rac guëdë'ë
të lo quë narac shtu'u të
ca'a prubi, perë na adë
guëquëreldënúdia'a lë'ë të
llëduni tiempë.
8 Na'a ni bḗ'ni' zni mientras
nabania ndë'ë. Bëtiá'all per-
fumë shcuerpa antsë gatia
nu guëga'cha.
9 Guldía narnia'a lu të,
ancalë catë guadi'dzë mënë
diza'quë guëdubi guḗ'dchiliu,
lo quë nabë'në na'a rë' guini
mënë. Guëagná ldu'u rall lo
quë nabë'nënú na'a na.

Bë'në Judas prometer
gúnëll intriegu Jesús
(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

10 Iurní Judas Iscariote
tubi naná chi'bë chupë shini
gusë'dë më, ziá'all lu ra
principal bëshuzi të gúnëll
tratë nu gúnëll intriegu Jesús
guia'a rall.
11 Iurë bini rall shti'dzë Ju-
das, nalḗ bëquitë ldu'u rall nu
bë'në rall prometer guëdë'ë
rall dumí. Dizdë iurní gudili
Judas mudë parë gúnëll in-
triegu lë'ë më.

La Santa Cena
(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23;
Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

12 Iurní bëdchini primërë
dzë shtë laní; gudáu mënë
guetështildi sin levadurë.
Mizmë dzë ni bë'në tucarë
quini mënë tubi lli'li shtë
Pascu. Ra shini gusë'dë më
guna'bë di'dzë rai' lu më:
—¿Ca lu rac shtú'ul
guëdë'në na'a preparar shtse
shtë Pascu guëdáuha'a?
13 Bëshe'ldë më chupë
shini gusë'dë më; guni'i më:
—Gulë tsa guë'dchi.
Guëdza'guëlú të tubi nguiu

nanua'a tubi rëë' nisë. Gulë guanaldë lḗ'ëll.
14 Catë tsutëll, gulë guni'i lu nashtḗ hiu'u: “Mësë shtë na'a cagna'bë dí'dzi' lul, ¿ca lu guëné'el tubi cuartë parë guëdáu shtse na'a shtë Pascu?”
15 Iurní guëluá'all tubi cuartë ru'bë guia'a segundë pisë; listë nahin. Gulë bë'në preparar laní ndë.
16 Ra shini gusë'dë më zia'a rai' guë'dchi. Bëdza'guëlú rai' lë'ë nguiu nanua'a nisë, ecsactë ziquë guni'i më lu rai'. Ndë bë'në rai' preparar shtse shtë laní.
17 Iurë bëdchini gue'lë, bëdchini më con ra chi'bë chupë shini gusë'dë më catë nanú tubi cuartë.
18 Iurë quëháu rai', guni'i më:
—Guldía cagnia'a lu të, tubi entrë de lë'ë të guëru'u tubi nagunë intriegu na lu galguti. Quëhaunú nguiu ni na.
19 Guzublú gulaguë tristë la'ni ldu'u rai'; guni'i rai' lu më tubi por tubi:
—Dadë, ¿ni mudë guna intriegu lḗ'ël?
20 Repi Jesús:
—Nguiu ni na tubi de chi'bë chupë shini gusë'da. Quëgtiá'all guetështildi la'ni platë con na; gúnëll intriegu na lu galguti.
21 Gac cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras de na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu, perë prubi nguiu el quë nagunë intriegu na lu galguti. Mejurë adë niálëdi'i nguiu ni.
22 Mientras quëhaunú Jesús lë'ë rai', guna'zi më guetështildi nu bëdë'ë më graci. Bëshullë më guetështildi; bëdë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Guni'i më:
—Gulë gau ndë'ë; ndë'ë lë'ë shcuerpa.
23 Nu zac guna'zi më copë shtë vini; bëdë'ë më graci nu bëdë'ë më lë'ë copë cua'a ra shini gusë'dë më. Bii' rai' lë'ë vini.
24 Guni'i më lu rai':
—Ndë'ë na rënë shtëna naná sëgi parë tubi tëstë cubi entrë Dios nu ra mënë. Guëllë'ë rënë shtëna parë gac salvar zihani mënë.
25 Guldía rnia'a lu të, hiadë guëabrídi'i gua' vini con lë'ë të hashtë dzë naná quëbezënúa lë'ë të catë rnibë'a Dios ziquë Rëy.

Guni'i Jesús lu Pedro gúnëll negar lë'ë më
(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

26 Despuësë bi'ldi rai' tubi cantë, iurní bëru'u rai'; zia'a rai' dani shtë Olivos.
27 Guni'i më lu rai':
—Grḗtë' të guësa'në të na; zni rni'i ra Sagradas Escrituras: “Tsatinia lë'ë vëquërë nu ra lli'li guërë'tsë ra”.
28 Perë despuësë iurë tsashtḗa ladi ra tëgulë, quibëlúa lu të hashtë Galilea.
29 Iurní guni'i Pedro:
—Aunquë nilë grḗtë' mënë guësa'në rall lḗ'ël, perë na jamás guësá'nëdia'a lḗ'ël.
30 Jesús guni'i lu Pedro:

—Guldía, mizmë gue'lë ne' antsë lë'ë gay guëllidchí, lḗ'ël gúnël negar na tsunë vësë.
31 Perë fuertë guni'i Pedro:
—Masiá quini ra mënë na, adë gúnëdia'a negar lḗ'ël.
Grë ra shini gusë'dë më guni'i rai' lo mizmë.

Jesús zia'a Getsemaní të guadi'dzënúhi' Dios
(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

32 Bëdchininú më ra shini gusë'dë më lugar nalë Getsemaní. Guni'i më lu rai':
—Gulë guzubë ndë'ë mientras guadi'dzënúa Dios, Shtada.
33 Bia'a Jesús Pedro, Juan, nu Jacobo. Guzublú riá ldu'u më demasiadë. Bë'në më sufrir.
34 Guni'i më lu rai':
—Gulë cuezë ndë'ë; gulë cue nasini. Nalḗ tristë shtë galguti nanú la'ni ldua'a; mërë gatia.
35 Zia'a më stu'pë delantë; bëzullibi më; bë'në më orar; guná'bëi' Shtádi' si talë naposiblë guëlá Dios lḗ'i' lu sufrimientë naná rdëdë ldu'u më.
36 Guni'i më lu Dios:
—Dadë, cagna'ba lul; nápël pudërë gúnël grë cusë. Bëlá na lu sufrimientë rë', perë adë gáquëdi'in según lo që narac shtua'a sino según voluntá shtḗnël.
37 Iurní bëabrí më catë cabezë Pedro, Juan, nu Jacobo. Bëdzelë më lë'ë rai' naga'si rai'. Guni'i më guëc Pedro:
—Moni, ¿pë adë gáquëdi'i guëru'u mbëca'ldë lul tubi iurë?
38 Gulë cue nasini; gulë guna'bë lu Dios të adë guësiguḗdi'i Satanás lë'ë të. Ldu'u të rni'i, nia, perë shcuerpë të adë nídi'i fuersë.
39 Stubi vueltë zia'a më; biadi'dzënúhi' Dios. Guni'i më mizmë di'dzë ziquë antsë.
40 Bëabrí më; bëdzelë më lë'ë shini gusë'dë më, naga'si rai' tantë mbëca'ldë lu rai'. Adë bëdzélëdi'i rai' niani'i rai' lu më.
41 Gua më; bëabrí më stubi; guni'i më:
—Iurne' sí, gulë guëga'si; gulë tsa descansë. Hia lë'ë iurë bëga'a; nguiu nabëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu gac intriegu guia'a ra nanapë duldë.
42 Gulë guashtḗ; gulë cha purquë ze'dë bi'guë el quë nagunë intriegu na.

Guna'zi mënë Jesús prësi
(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

43 Nianá cagni'i Jesús, bëdchini Judas naná tubi de chi'bë chupë shini gusë'dë më; bëdchininull zihani mënë nanua'a hiaguë nu spadë. Ze'dë rall partë shtë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy nu ra mëgulë narnibë'a entrë lë'ë rall. Bëshe'ldë rall mënë zihani ni.
44 Judas, lë'ë traidor, bëdḗ'ëll tubi sëñi antsë; gunḗ'ill lu rall:
—El quë naguna saludar, tsagruahia lḗ'ëll; gulë guna'zi lḗ'ëll; gulë bia'a lḗ'ëll prësi.
45 Iurë guabi'guë Judas lu më, lueguë gunḗ'ill:

—Mësë.
Bëtsagrua'll lë'ë më.
46 Iurní guna'zi mënë lë'ë
më të gua'a rall lë'ë më prësi.
47 Tubi nazuga'a ndë, gul-
ull spadë shtënëll. Bëchúguëll
tubi diaguë muzë shtë princi-
pal bëshuzi.
48 Iurní guni'i Jesús lu ra
mënë:
—¿Pëzielú bëdchini të con
spadë nu hiaguë parë ze'dë
guëlli'i të na cumë ziquë
nguba'në?
49 Dzë con dzë zugá'ahia
con lë'ë të iádu'u ru'bë perë
adë guná'zidi'i të na iurní.
Perë ndë'ë quëhac parë gac
cumplir ra Sagradas Escri-
turas.
50 Iurní grë ra shini gusë'dë
më bësa'në rai' lë'ë më.
Bëllu'në rai'.

Sultërë naziagllu'në

51 Tubi sultërë guanaldë
lë'ë më. Nácull tubsë lari
sabë. Guna'zi mënë lë'ëll
52 perë bësëá'nëll lari
guia'a ra mënë; gaíchill
bëllú'nëll.

Bëdchi'bë mënë demandë cuntrë Jesús

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

53 Bia'a rall lë'ë Jesús lu
principal bëshuzi. Ndë bëdëá
grë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu
ra mësë narlua'a lëy nu ra
mëgulë narunë juzguë.
54 Guanaldë Pedro dizdë
zitu; guatëhi' lidchi bëshuzi
principal. Guzubënúhi' ra so-
liar. Cagtsë'ë rall rua' gui'i.
55 Iurní ra principal
bëshuzi nu ra jushtici narunë
juzguë, gudili rall tubi testigu
cuntrë Jesús. Rac shtu'u rall
quini rall lë'ë më perë adë
bëdzélëdi'i rall testigu cuntrë
lë'ë më.
56 Zihani mënë bë'në rall
testificar cuntrë lë'ë më perë
adë na igual di'dzë shtë rall.
57 Por fin guasuldí bëldá
mënë falsë naguni'i:
58 —Bini na'a Jesús guni'i:
“Guëchilia iádu'u ru'bë naná
bëntsa'u nguiu, nu entrë
tsunë dzë guntsa'ua stubi
nanadë bëntsa'u nguiu”.
59 Di'dzë naná rni'i ra tes-
tigu, adë rgá'adi'in purquë
nádi'in igual.
60 Iurní lë'ë bëshuzi prin-
cipal guasuldí nu guna'bë
dí'dzëll lu më:
—¿Pëzielú adë rquébidi'il lu
ra di'dzë rë'? ¿Pë runë cun-
tienë lo quë naquëgni'i mënë
cuntrë lë'ël?
61 Perë lë'ë më dchisë na
më; adë pë guni'i më. Iurní
lë'ë jëfë shtë bëshuzi bëabrí
guna'bë dí'dzëll:
—¿Pë lë'ël nal Cristo, shini
Dios, lúniquë narunë tucarë
gunë mieti adorar?
62 Jesús guni'i:
—Nahia Cristo nu guëná të
lua, nguiu nabëshe'ldë Dios
lu guë'dchiliu. Guëná të
na; cueza ladë ldi shtë Dios
Pudërusë, nu guëná të iurë
guëabría con pudërë la'ni shc-
ahi shtë gube'e.
63 Lë'ë jëfë shtë bëshuzi
nalë bëldëll nu bëché'zëll
shábëll tantë llanë gulaguë
guëquëll. Gunî'ill:
—¿Pë guëdë'na'a másru'u
testigu?

64 Hia bini të di'dzë dzabë naguni'i nguiu rë' cuntrë
Dios. ¿Më rni'i të iurne'?
Grë ra mënë guni'i runë
tucarë gati Jesús.
65 Iurní bëldá rall guzublú
bëchi'bë shënë rall lu më.
Bëta'u rall lu më. Bëdë'ë rall
galnḗ guëc më nu guna'bë
di'dzë rall:
—¿Chu bëne'e galnḗ lḗ'ël?
Ra soliar bëdë'ë rall galnḗ
lë'ë më.

Bë'në Pedro negar lë'ë Jesús
(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

66 Zuga'a Pedro guetë
rualdëa' shtë lidchi bëshuzi.
Bëdchini tubi criadë shtë
bëshuzi principal.
67 Gunall lu Pedro naná
cagtsë'ë rua' gui'i. Iurní
gubí'all lu Pedro nu guní'ill:
—Lḗ'ël zuga'anul Jesús më
Nazaret.
68 Perë Pedro bḗ'nëll negar;
guní'ill:
—Guënḗdia'a lë'ë nguiu;
adë rac bḗ'ahia më cagní'il.
Bëru'u Pedro fuërë rua'
nezë. Bëllidchí gay.
69 Stubi vueltë gubi'a cri-
adë ni lu Pedro nu guní'ill lu
ra mënë nazuga'a ndë:
—Nguiu ni'i nall shmënë
Jesús.
70 Pedro bëabrí bë'në
negar; guní'i' lo mizmë.
Gudëdë du'pë tiempë, iurní
ra nazuga'a nga'li guni'i rall
lu Pedro:
—Verdá nal shmënë Jesús
purquë nu nal më Galilea;
ruadí'dzël ziquë ra mënë ni.
71 Iurní Pedro bë'në jurar.
Guní'i':
—Gunë Dios cashtigu na
si talë adë ruadi'dza verdá.
Runguë bḗ'adia'a nguiu ni el
quë narni'i të na Jesús.
72 Lueguë bëllidchí gay
stubi vueltë. Pedro bëagná
ldu'i lo quë naguni'i Jesús
lúhi' antsë: “Antsë guëllidchí
gay chupë vueltë, gúnël
negar na tsunë vueltë”. Iurní
bë'në Pedro llgabë nu bí'ni'.

15

Bia'a mënë lë'ë Jesús lu Pilato
(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Iurë brëgue'lë, bëdëá ra
jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë
narlua'a lëy nu ra mëgulë
narunë juzguë. Bë'në rall
tomar tubi acuerdë. Bëldi'bi
rall lë'ë Jesús. Bia'a rall lë'ë
më lu Pilato.
2 Pilato guna'bë dí'dzëll lu
më:
—¿Guldil nal rëy shtë ra is-
raelitë?
Bëquebi më:
—Mizmë lḗ'ël guní'il di'dzë
ni.
3 Ra jëfë shtë ra bëshuzi
nalḗ bë'në rall acusar lë'ë më.
4 Stubi vueltë guna'bë
di'dzë Pilato lu më:
—¿Pëguëa' adë më rní'il?
Blac cusë quëgdchi'bë rall
cuntrë lḗ'ël.
5 Perë Jesús dchisë bëá'ni',
nu nalḗ guasḗ ldu'u Pilato.

Bë'në rall condenar Jesús lu galguti
(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

6 Durantë dzë shtë laní
napë Pilato custumbrë
guëldá'all tubi prësi, el quë

narac shtu'u mënë guëru'u librë.
7 Lachigui'bë nanú tubi
prësi nalë Barrabás. Lḗ'ëll
con ra sa'll lachigui'bë, gu-
dini rall mënë iurë bëdzatsu
rall cuntrë gubiernë.
8 Bidë mënë lu Pilato të
guëna'bë rall gunë Pilato
ziquë custumbrë shtḗnëll.
9 Guna'bë di'dzë Pilato lu ra
mënë ni:
—¿Guadë narac shtu'u të
guëdë'a libertá, Jesús naná
rëy shtë të?
10 Guc bë'a Pilato por mbidi
ra jëfë shtë ra bëshuzi bë'në
rall intriegu lë'ë Jesús.
11 Perë ra jëfë shtë bëshuzi
bëtsatsu rall ra mënë parë
guëna'bë rall guëdë'ë Pilato
libertá Barrabás.
12 Iurní Pilato guna'bë
di'dzë lu rall stubi vueltë:
—¿Perë pë rac shtu'u të
guna con Jesús? el quë
narni'i të: “Rëy shtë naciuni
Israel”.
13 Iurní gurushtiá rall
fuertë; guni'i rall:
—Gati nguiu rë' lu cruz.
14 Pilato guni'i:
—¿Pëllë mal bḗ'nëll?
Perë lë'ë rall más fuertë gu-
rushtiá rall lu Pilato. Guni'i
rall:
—Gati nguiu rë'. Gátill;
gátill.
15 Pilato guc shtú'ull
guëá'nëll bien con ra mënë;
bëdḗ'ëll libertá Barrabás.
Despuësë de bëdë'ë ra
suldadë galnḗ shtë chicuti
lë'ë më, bë'në Pilato intriegu
lë'ë më të parë guëquë'ë rall
Jesús lu cruz.
16 Iurní ra suldadë bia'a
rall Jesús parë rualdëa' shtë
palaci. Lugar ni lë Pretorio.
Bëdëá grë ra suldadë.
17 Bëgacu rall lë'ë më tubi
lari color guindë. Bëntsa'u
rall tubi corunë guitsë; gulú
rallin guëc më.
18 Guzublú bë'në rall salu-
dar lë'ë më de burnë. Guni'i
rall:
—Guëbani Rëy shtë mënë
israelitë.
19 Bëdë'ë rall galnḗ guëc më
con hiaguë. Bëchi'bë shënë
rall lu më; bëzullibi rall lu
më; bë'në rall rëspëti lë'ë më
ziquë burnë.
20 Despuësë de ni, bëdchisú
rall lari guindë nanacu më
të parë bëgacu rall shabë më
stubi vueltë. Lueguë bia'a
rall lḗ'i' fuërë rua' guë'dchi të
gunë rall crucificar lë'ë më.

Bëquë'ë rall lë'ë Jesús lu cruz
(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

21 Ziadëdë tubi nguiu nezë;
lëll Simón. Guall lachi perë
hia ze'dë guëdchínill guë'dchi.
Simón nall shtadë Alejandro
nu Rufo. Bë'në ra suldadë
punërë lë'ë Simón të guá'all
cruz shtë Jesús.
22 Bia'a rall lë'ë Jesús tubi
lugar nalë Gólgota, narunë
cuntienë Lugar shtë Calav-
era.
23 Bëdë'ë rall vini nanutsë
mirra perë lë'ë më adë bii'di'i
mëhin.
24 Iurní bë'në rall cruci-
ficar lë'ë më, nu ra suldadë
gudchitë rall dado nia guadë
nagunë gan shabë më. Mudë
ni gudi'dzë rall shabë më.

25 Rquë guë'ë rsili bë'në rall
crucificar lë'ë më.
26 Nu bëquë'ë rall tubi
letrërë guëc cruz naná causë
shtë më; rni'in: “Rëy shtë
naciuni Israel”.
27 Nu bëquë'ë rall chupë
nguba'në lu cruz; túbill ladë
ldi, stúbill ladë rubësë. [
28 Zni guc cumplir
Sagradas Escrituras narni'i:
“Bë'në rall tratar lë'ë më
ziquë nguba'në”.]
29 Grë mënë nardëdë lugar
ni, bë'në rall burnë; rni'bi
guëc rall lu më; guni'i rall:

—Ja, lḗ'ël rní'il, guëcuel
iádu'u ru'bë nu dzë tsunë
guëabrí guëzá'alin stubi.
30 Bieti lu cruz; bë'në sal-
var mizmë lḗ'ël.
31 Nu ra principal bëshuzi
nu ra mësë shtë lëy, bë'në rall
burnë; guni'i lu sa' rall:

—Bḗ'nëll salvar stubi mënë
perë el mizmë lḗ'ëll adë
gúnëdi'ill gan gúnëll salvar
lḗ'ëll. Guní'ill nall Cristo.
32 Si talë nall Rëy shtë më
israelitë, pues guëldáguëll
lḗ'ëll lu cruz të guëná hia'a,
iurní tsaldí ldu'u hia'a
shtí'dzëll.

Nu ra mënë mal naguc cru-
cificar con lë'ë më bë'në rall
burnë lë'ë më.

Guti Jesús
(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49;
Jn. 19.28-30)

33 Iurë bëga'a rquë chi'bë
chupë, bëcahi guëdubi
guḗ'dchiliu hashtë rquë
tsunë guadze'.
34 Mizmë iurë rquë tsunë,
fuertë guni'i më:

—Eloi, Eloi, lama sabac-
tani. (Di'dzë ni runë cun-
tienë: Dios mio, Dios mio,
¿pëguëa' bësá'nël na?)
35 Bëldá ra nguiu nazú
guëlla' lu cruz bini rall pë
guni'i më. Repi rall lu sa' rall:

—Guná; lë'ë nguiu rë'
cagná'bëll Elías.
36 Lueguë tubi nazuga'a
ndë guagllú'nëll; guagllí'ill
tubi spongë. Bëgá'dzëllin
con vini hi'. Iurní bëzú'bëll
spongë guëc varë të parë gu
më vini. Guní'ill lu sa'll:

—Cha béza'a, guëná hia'a
nia zidë Elías të parë guësiéti'
lḗ'ëll lu cruz.
37 Iurní guni'i më fuertë;
guti më.
38 Mizmë iurë ni lë'ë cort-
inë la'ni iádu'u gure'zin; guc
chupë ldëhin dizdë guia'a
hashtë guetë.
39 Tubi capitán naná
rnibë'a tubi gahiu'a suldadë,
zull frentë lu cruz; gunall
iurë naguti më. Guní'ill:

—De verdá nguiu rë' náhi'
shini Dios.
40 También zuga'a nga'li
bëldá ra na'a. Cagbi'a rall
de zitu. Ladi rall zuga'a
María Magdalena nu Salomé
nu stubi María naná shni'a
José nu Jacobo. Jacobo nápëll
menor edá.
41 Ra na'a rë' guanaldë
rall lë'ë më iurë ziazú më
Galilea. Bë'në rall com-
pañi lë'ë më. Nu zac ndë
zuga'a stubi shcua'a ra na'a
naguanaldë lë'ë më hashtë
Jerusalén.

Bëga'chi Jesús
(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56;
Jn. 19.38-42)

42 Bëdchini guadze' visperë
shtë dzë descansë. Bë'në
mënë preparar nagáu rall
parë grëgue'lë dzë laní
purquë dzë descansë adë
bẽ'nëdi'i rall dchi'ni.
43 Por ni José naná më
guë'dchi Arimatea bëdchínill
lu Pilato. Gupë José valurë;
guná'bëll permisi lu Pilato të
parë guëcá'chill cuerpë shtë
Jesús. José guc tubi më prin-
cipal ladi ra jushtici narunë
juzguë. Nu José quëbézëll
tiempë iurë guënibë'a Dios
ziquë Rëy.
44 Iurë bini Pilato
guti Jesús, guasẽ ldú'ull.
Guná'bëll lë'ë capitán shtë
suldadë; guna'bë dí'dzëll si
de verdá guti Jesús.
45 Capitán rë' bëquebi lu Pi-
lato:
—Verdá nahin; hia guti
Jesús.
Iurní bëdë'ë Pilato permisi
lë'ë José të parë guëca'chi
José cuerpë shtë më.
46 José guzí'ill tubi lari
naquichi fini; bësiétëll cuerpë
lu cruz nu bëtú'bill cuerpë
shtë më con lari. Iurní
bëcá'chill lë'ë më la'ni tubi
ba'a nanactsa'u la'ni guë'ë.
Gudíshill tubi guë'ë rua' ba'a.
47 María Magdalena nu
María shni'a José bëchi Rufo,
guná rai' ca bëga'chi Jesús.

16

*Guashtẽ Jesús ladi ra
tëgulë*
*(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12;
Jn. 20.1-10)*

1 Gudëdë dzë narzi'i ldu'u
mënë. María Magdalena nu
Salomé nu stubi María shni'a
Jacobo, guzi'i rall loción parë
tsagte'bi rallin ladi cuerpë
shtë më.
2 Tumpranë primërë dzë
shtë llmalë iurë brëgue'lë,
gua rall rua' ba'a. Hia gual-
dani ngubidzë.
3 Repi lu sa' rall:
—¿Chull guëdchibsú guë'ë
rë' rua' ba'a?
4 Iurní guná rai' lë'ë guë'ë
naga'a tubi ladë nu nablac
llëru'bë guë'ë.
5 Guatẽ rai' la'ni ba'a; guná
rai' ladë ldi shtë ba'a tubi
nguiu nazubë ndë. Nácuhi'
tubi lari naquichi. Bëdzëbë
rai'.
6 Guni'i nguiu:
—Adë rdzẽbëdi'i të. Lë'ë të
caguili të Jesús më Nazaret
naguc crucificar. Hia
guashtẽhi' ladi ra tëgulë. Chu
nádi'i ndë'ë. Gulë guná catë
bëga'chi më.
7 Gulë bëagzẽ nu gulë
guni'i lu shini gusë'dë Jesús
nu lu Pedro de quë Jesús
guzia'a më delantë lu të parë
Galilea. Ndë guëná të lu më.
Zni guni'i më lu të dizdë más
antsë.
8 Iurní bëru'u rai';
bëllu'në rai'. Nalẽ bëdzëbë
rai'; bëchi'chi rai' tantë
bëdzëguëë' ldu'u rai'. Ni tubi
adë chu lu biadí'dzëdi'i rai'
purquë bëdzëbë rai'.

*Guná María Magdalena lu
Jesús*
(Jn. 20.11-18)
[
9 Despuësë guashtẽ Jesús
ladi ra tëgulë, primërë dzë
shtë llmalë, bëlua'alú më lu

María Magdalena primërë. Antsë bëgú më gadchi mëdzabë la'ni ldu'u María.
10 María guaguë'në visi lu ra naguanaldë lë'ë më antsë. Lë'ë rall nalḗ riá ldu'u rai' nu ru'në rai'.
11 Iurní bini rai' de quë Jesús nabani stubi nu guná María lúhi', adë gualdídi'i ldu'u rai' shtí'dzi'.

Chupë shmënë Jesús guná rai' lu më
(Lc. 24.13-35)

12 Mizmë dzë guadze' chupë shmënë Jesús nazia'a nezë lachi, guná rall lu Jesús. Bëlua'alú më lu rall stubi formë.
13 Bëagrí rall guë'dchi nu biadi'dzë rall lu sa' rall de quë bëlua'alú më lu rall perë adë gualdídi'i ldu'u sa' rall.

Bëshe'ldë Jesús ra shini gusë'dë më tsagni'i rai' diza'quë lu ra mënë
(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

14 Más guadze' bëlua'alú Jesús lu ra chi'bë tubi shini gusë'dë më; zubë rai' lu mellë. Gudildi më lë'ë rai' purquë naguëdchi ldu'u rai'. Adë gualdídi'i ldu'u rai' shti'dzë sa' rai' naguná lu më despuësë guashtḗ më ladi ra tëgulë.
15 Guni'i më lu rai':
—Gulë tsaglua'a diza'quë lu ra mënë narëta' guëdubi guḗ'dchiliu.
16 El quë narialdí ldu'i diza'quë nu chubë nísi' gac salvárëll, perë el quë nanḗdi'i tsaldí ldu'i diza'quë gac condenárëll.
17 Sëñi rë' gunë rahin compañi ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios, por pudërë shtëna guëgú rall mëdzabë la'ni ldu'u mënë; guadi'dzë rall dizḗ naná guënḗdi'i rall.
18 Guëna'zi rall serpientë nu si talë gu rall cusë venenë adë pë gúnëdi'i ra cusë ni. Guëdchi'bë rall guia'a rall guëc ra narac llu'u nu guëac rai'.

Jesús be'pi lu gube'e
(Lc. 24.50-53)

19 Despuësë biadi'dzë më di'dzë ni, be'pi më gube'e. Guzubë më ladë ldi shtë Dios.
20 Ra shini gusë'dë më zia'a rai' nu guaglua'a rai' diza'quë lu grë mënë. Mizmë Dadë Jesús bë'në compañi lë'ë rai'; bë'në rai' milagrë; zni bëlua'a Dios de quë shti'dzë rai' na verdá.] Amén.

Diza□quë según San Lucas

Principi shtë diza'quë

1 Na Lucas, quëquëa'a
librë rë' nu guëshé'ldahin
lul Tiófilo con llëru'bë rëspëti.
Nanël zihani mënë bëquë'ë
rall lo quë nabëlua'a Jesús
nu lo quë nabë'në më. Guc
shtu'u rall guëquë'ë rall
cusë según tiempë ecsactë
naguquin.
2 Bëquë'ë rall lo quë
narialdí ldu'u hia'a guquin.
Bëquë'ë rall lo quë na-
guná mënë dizdë tiempë
naguzublú ruadi'dzë më
diza'quë.
3 Nu guc ldua'a cumë cusë
za'quë guëquëa'a tubi histuri
ecsactë parë gac bë̋'al verdá
na di'dzë rë'. Guna'bë di'dza
lu zihani mënë pë guná rall,
nu nanë̋a ra di'dzë rë' na
verdá.
4 Caquëa'a lul iúbil Tiófilo,
parë gac bë̋'al ra cusë
nabëlua'a mënë lul nahin
verdá.

Tubi ianglë bë'në anunci guëdchini Juan Bautista lu gué̋'dchiliu

5 Tiempë dzë ni Herodes
guc rëy shtë Judea, nanú tubi
bëshuzi lë Zacarías. Náhi' con
los de más sáhi' grupë shtë
Abías. Tse'lë Zacarías lë Eliz-
abet; shtadë guëlú Elizabet
guc bëshuzi nabërulë̋ Aarón.
6 Zacarías nu Elizabet
tubldí na shcuendë rai' lu
Dios nu bëzu'bë diaguë rai'
grë mandamientë nu lëy
shtë Dadë Dios. Bë'në rai'
cumplir.
7 Gúpëdi'i rai' shíni' purquë
Elizabet gúdi'i shíni'. Además
de ni guërupë rai' hia më
gushë rai'.
8 Guzac tubi dzë bë'në tu-
carë Zacarías gúni' dchi'ni
shtë bëshuzi lu Dios según
turnë grupë shtë Zacarías
gunë rai' dchi'ni.
9 Ziquë na custumbrë
shtë ra bëshuzi, gua rai'
tubi pueshtë nia'a chu gunë
tucarë tsaldú gushialë lu
Dios la'ni iádu'u ru'bë. Bë'në
tucarë Zacarías. Guatë̋hi'
lugar sagradë shtë iádu'u.
10 Iurë lë'ë ialë rie'qui, grë
ra mënë zihani nare̋ rualdëa'
shtë iádu'u, quëadi'dzënú rall
Dios.
11 Iurní bëlua'alú tubi ian-
glë shtë Dios lu Zacarías.
Zúhi' ladë ldi shtë bëcu'guë
catë rie'qui ialë.
12 Iurë guná Zacarías lu
ianglë, bëdzëbë Zacarías;
bëdzélëdi'i Zacarías pë
nihúni'.
13 Perë lë'ë ianglë guni'i:

—Zacarías, adë rdzë̋bëdi'il
purquë shtí'dzël bëdchini
lu Dios. Gunë më lo quë
narná'bël lu më. Lë'ë tsé'lël
Elizabet gapë tubi me'dë
naguëdë'ë të lë̋hi' Juan.
14 Iurë lë'ë me'dë guëdchini
gué̋'dchiliu, guëquitë ldú'ul
nu tsu lëgrë ldú'ul. Zihani
mënë guëquitë ldu'u rall iurë
lë'ë me'dë galë.
15 Gáqui' siervë ru'bë shtë
Dadë Dios, nu gúdi'i' vini.
Gúdi'i' ni tubi clasë licor.

Dizdë antsë gáli' hia cabezë
Espíritu Santo la'ni ldú'i'.
16 Guëní'i' shti'dzë Dios nu
zihani mënë shtë naciuni Is-
rael guëabrí ldu'u rall con
Dadë Dios shtë hia'a.
17 Shínil quiblú lu el quë
naguëshe'ldë Dios. Ziquë
guc el quë nabiadi'dzë
shti'dzë Dios con llëru'bë
pudërë; lë́hi' Elías; shínil
guëdchini con mizmë pudërë
nu llni. Guëni'inú shínil
naciuni Israel parë cue
za'quë shtadë rall nu shini
rall. Guëluá'ai' lu narzu'bë
diáguëdi'i shti'dzë Dios parë
guëabrí ldu'u rall lu nezë
za'quë. Zni gac preparar
mënë parë gunë rall sirvë lu
Dadë Dios.
18 Iurní Zacarías guna'bë
di'dzë lu ianglë:
—¿Lla gac bë́'ahia zni
purquë hia gu'sha nu tse'la
napë zihani izë?
19 Iurní bëquebi ianglë:
—Gabriel lëhia. Na zua lu
Dios. Bëshe'ldë më na parë
zeldë guënia'a lul diza'quë
rë'.
20 Perë guná, cumë
adë gualdídi'i ldú'ul lo
quë nagunia'a lul, gu'pë
guëá'nël. Gáquëdi'i guëní'il
hashtë guëdchini shínil lu
gué'dchiliu. Gac cumplirin
según tiempë nagunë Dios
disponer.
21 Ra mënë naré rualdëa'
shtë iádu'u quëbezë rall lë'ë
Zacarías. Bëdzélëdi'i rall
pë niani'i rall pëzielú quëac
ldë'ë Zacarías lugar sagradë,
22 perë iurë gualú bëru'u
Zacarías, ráquëdi'i rni'i
Zacarías. Guc bë'a mënë de
quë guná Zacarías tubi cusë
ru'bë shtë Dios la'ni iádu'u.
Purë con guiá'ai' ruadí'dzi'
purquë bëá'ni' gu'pë.
23 Iurní gualú ra dzë
nabë'në tucarë gunë
Zacarías sirvë la'ni iádu'u,
bëabri' lídchi'.
24 Despuësë de ni Eliz-
abet, tse'lë Zacarías, nua
shíni'. Adë ca bërú'udi'i Eliza-
bet; guquëréldi' lídchi' por ga'i
mbehu.
25 Guní'i' la'ni ldú'i': “Dadë
Dios nacabezë gube'e bëné'ei'
permisi parë gapa shinia.
Bëga'a ldu'u më na; iurní
adë rtúdi'i lua lu ra mënë
gúpëdia'a shinia.”

Tubi ianglë bë'në anunci guëdchini Jesús

26 Shu'pë mbehu nua shini
Elizabet, iurní bëshe'ldë Dios
tubi ianglë lë Gabriel parë
guanúhi' rsunë lu María
naquëreldë tubi guë'dchi
Nazaret shtë Galilea.
27 María na lliguëna'a.
Nápi' comprumisi parë
guëtsé'ai' con tubi sultërë lë
José. Shtadë guëlú José guc
rëy David.
28 Gabriel guaté lugar catë
quëreldë María, nu guní'i' lu
María:
—Shtsanë. Nalé rac shtu'u
Dios lé'ël. Cabezënú më lé'ël.
Bë'në ldai' më lé'ël entrë grë
ra na'a naré lu gué'dchiliu.
29 Nalé bëdzëguëë' ldu'u
María; bíni' di'dzë rë'. Adë
gurëdchídi'i ldú'i'. Runë
shgábi' pë runë cuntienë
saludë shtë ianglë.
30 Iurní ianglë guni'i:

—María, adë rdzëbëdi'il. Dios gudili lë'ël parë gunë më tubi favurë parë lë'ël.

31 Shínil bë'a; gápël tubi shínil. Lë'ë me'dë naguëdchini guë'dchiliu, guërulëhi' Jesús.

32 Gáqui' tubi më ru'bë. Gápi' lë zndë'ë: Shini Dios nacabezë gube'e. Nu Dadë Dios guëdë'ë pudërë lë'i' parë guënibë'ai' grë mënë israelitë. Cuézi' lu trunë shtë David, shtadë guëlúhi'.

33 Shínil guënibë'ai' guëdubi naciuni Israel parë siemprë, nu guënibë'ai' manërë nanápëdi'i fin.

34 Iurní María guna'bë di'dzë lu ianglë:

—¿Lla gac lo què nagunï'il lua? La'di guënëdia'a nguiu.

35 Repi ianglë iurní:

—Gaquin por pudërë shtë Espíritu Santo naguëdchini lul. Pudërë shtë Dios nacabezë gube'e, guëdchíni' lul ziquë tubi shcahi naguësë'au lë'ël. Por ni shínil nagápël, grë mënë shtë guë'dchiliu guëni'i rall náhi' santu, shini Dios.

36 Nu shprímël Elizabet gápi' tubi ngulë'në. Hia më gushë na Elizabet perë guná, hia guc shu'pë mbehu nua shíni', nu rni'i mënë tsúdi'i shíni'.

37 Parë Dios ni tubi cusë nádi'i naganë.

38 Iurní bëquebi María:

—Nahia criadë shtë Dadë Dios. Gaquin según nagunë Dios disponer, cumë ziquë gunï'il lua.

Lueguë lë'ë ianglë zëagzë.

María gua visitë lidchi Elizabet

39 Mizmë ra dzë ni María gua nasesë lu tubi guë'dchi shtë Judea. Guë'dchi ni naquë cula'ni dani.

40 Guatë María lidchi Zacarías nu guni'i María lu Elizabet:

—Shtsanë.

41 Iurë bini Elizabet lo què naguni'i María, lë'ë me'dë bëni'bi la'ni Elizabet. Mizmë iurní bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë Elizabet.

42 Fuertë gunï'i' lu María:

—Dios bë'në ldai' lë'ël más què grë na'a, nu bë'në ldai' më shínil nanuá'al.

43 ¿Chu nahia bidë guënal na? Nal shni'a më el què narnibë'a na.

44 Iurë binia cha'l, lë'ë me'dë bëni'bi lania por tantë bëquitë ldú'i'.

45 Nu nalë dichusë nal purquë gualdí ldú'ul Dios. Gualdí ldú'ul gac cumplir lo què naguni'i Dios lul.

46 Iurní guni'i María:

Con guëdubinú ldua'a quëhuna alabar Dadë Dios.

47 Rquitë ldua'a purquë Dios na Salvador shtëna.

48 Bëga'a ldu'u më na; bë'në
me cuendë adë nádia'a
me ru'bë sino tubi cri-
adë humildë shtëhi',

perë dizdë iurne' grë
mënë naguëdchini lu
guë'dchiliu, guëni'i rall
bë'në ldai' më na.

49 El què narnibë'a grë cusë,
bë'ni' cusë ru'bë parë
na. Santu na më.

50 Siemprë rga'a ldu'u më
nu quëhunë më com-
pañi grë mënë nanapë
rëspëti lu më.
51 Zihani cusë ru'bë bë'në më
con guia'a më.
Bësëllu'në më ra narunë
naru'bë con grë
shgabë rall.
52 Mënë narunë naru'bë, gu-
laguë rall catë rnibë'a
rall, bë'në Dios,
perë bëdḗ'ëru'u më parë
güe'pi guia'a ra mënë
narunë narú'bëdi'i lu
guḗ'dchiliu.
53 Bëne'e më cusë za'quë parë
ra narldia'në hashtë
bielë rall.
Ra ricu bëshe'ldë më; zia'a
rall sin adë pë nápëdi'i
rall.
54 Bë'në më compañi lë'ë
ra më israelitë, ra
narunë sirvë lu më.
Adë bëá'ldëdi'i ldu'u më
shmënë më.
55 Zni bë'në më cumplir lo
quë naguni'i më lu ra
shtadë guëlú hia'a,
lu Abraham nu lu ra llëbní
shtḗhi' naná shtadë
guëlú hia'a. Di'dzë ni
na parë siemprë.
56 María guquëreldënú Eliz-
abet tsunë mbehu. Iurní
bëabri' lídchi'.

Bëdchini Juan lu guḗ'dchiliu

57 Hia guc cumplir tiempë
gulë shini Elizabet. Gúpi' tubi
ngulë'në.
58 Iurë ra shvëcini Eliza-
bet con shfamíli' bini rall de
quë bëga'a ldu'u Dios lḗ'i' nu
bëdë'ë më tubi shíni', bëdchini
rall nu nalḗ bëquitë ldu'unú
rall Elizabet.
59 Gudëdë shunë dzë nu
bëdchini tiempë parë gunë
bëshuzi cumplir custumbrë
religiusë; chuguë du'pë partë
delicadë shtë me'dë. Ra
mënë guc shtu'u rall niaca'a
me'dë ziquë lë shtadë me'dë,
60 perë shni'a me'dë guni'i:
—Juan guërulḗ me'dë.
61 Guni'i rall iurní:
—Ni tubi Juan nídi'i ladi
shfamílil.
62 Iurní guna'bë di'dzë rall
con guia'a rall lu shtadë
me'dë parë gac bë'a rall nia
chu guërulḗ me'dë; guëni'i
shtadë me'dë.
63 Zacarías con sëñi
guná'bëi' tubi tablë parë quë
lëtrë luhin. Bëquḗ'ëi': "Juan
guërulḗ me'dë". Grë mënë
bëdzëguëë' ldu'u rall iurní.
64 Mizmë iurní bëabrí
guni'i Zacarías. Bëni'bi
ldúdzi'. Guzublú biadí'dzi';
guní'i' llëru'bë na pudërë shtë
Dios.
65 Ra mënë naquëreldë
alrededurë lidchi Zacarías,
bëdzëguëë' ldu'u rai'. Por
grë nezë shtë Judea hashtë
lu lumë shtë dani, bërë'tsë ra
di'dzë pë guc con Elizabet nu
Zacarías.
66 Grë ra nabini pë guc,
bë'në rall llgabë nu guni'i rall
lu sa' rall:
—¿Pë cha'a gac me'dë?
Rni'i rall zni purquë en
verdá cabezënú Dios lë'ë
me'dë.

Labansë shtënë Zacarías

67 Espíritu Santo cabezënú
lë'ë Zacarías, shtadë Juan, nu
guni'i Zacarías di'dzë rë' por
pudërë shtë Dios:

68 Llëru'bë na pudërë shtë
Dios con lë'ë hia'a; na
hia'a më Israel.
Bidë guëná më lë'ë hia'a nu
bë'në më salvar lë'ë
hia'a, ra nagulḗ më.
69 Nu bëne'e Dios tubi më
ru'bë nagunë salvar
lë'ë hia'a. Nápi' llëru'bë
pudërë.
Bëdchíni' de famili shtë
David, el që nabë'në
sirvë lu Dios.
70 Zni guc cumplir lo që
naguni'i ra mënë nabi-
adi'dzë shti'dzë Dios
guahietë.
Santu na rai'.
71 Guni'i më dizdë guahietë
de që gunë më salvar
lë'ë hia'a guia'a ra ene-
migu shtë hia'a.
Nu gunë më librar lë'ë hia'a
de grë narldënú lë'ë
hia'a.
72 Gunë më ra cusë rë'
purquë bë'në më
prometer lu shtadë
guëlú hia'a de që
guëga'a ldu'u më lë'ë
hia'a.
73 Bë'në më prometer con
juramentu lu shtadë
guëlú hia'a Abraham
74 de që gunë më salvar
lë'ë hia'a de grë pudërë
nanapë enemigu shtë
hia'a
parë gac guëdḗ'na'a sirvë
lu më sin adë
guëdzḗbëdi'ia'a.
75 Guëdubi tiempë naguëbánia'a,
guëdḗ'na'a sirvë lu më
manërë za'që sin ni
tubi duldë la'ni ldu'u
hia'a.
76 Lḗ'ël shinia, Dios nacabezë
gube'e, gunë më
punërë lḗ'ël ziquë tubi
naruadi'dzë shti'dzë
Dios lu ra mënë.
Antsë guëdchini el që
narnibë'a lë'ë hia'a,
quibëlul lúhi' parë gac
preparadë ra mënë
parë iurë guëdchini
më.
77 Guëní'il lu ra mënë nagulḗ
më lla gac salvar rall
të gac perdunë duldë
shtë rall.
78 Grë ni na por galërga'a
ldu'u më.
Gac cumplirin iurë gue'dë
guëdchini tubi ziquë
llni shtë ngubidzë
brëgue'lë dizdë nezë
guia'a
79 të parë guianí nezë shtë ra
naquëreldë lu nacahi,
ra nardzëbë lu galguti,
të parë cuedchí ldu'u hia'a.
80 Juan, shini Zacarías,
guarú'bi' nu másru'u riaru'bë
llni shtë Dios parë lḗ'i'.
Guquëréldi' lugar catë nídi'i
mënë. Zni bḗ'ni' hashtë dzë
guzublú guni'inúhi' ra mënë
israelitë diza'që shtë Dios.

2

Bëdchini me'dë Jesús lu guḗ'dchiliu
(Mt. 1.18-25)

1 Tiempë dzë ni César
Augusto gunibë'a tsasë
cënsë shtë ra mënë guëdubi
guḗ'dchiliu.
2 Ni na primërë cënsë
naguc dzë na Cirenio guc
gubernadurë shtë Siria.
3 Grë mënë gua ladzë
shtadë guëlú rai' parë
guëdë'ë rai' lë rai'.

4 Nu zac bëru'u José
guë'dchi Nazaret shtënë
regiuni Galilea. Bëdchíni'
Belén shtënë regiuni Judea
parë guagdë'ëi' lë́hi' purquë
náhi' famili shtë David nu
Belén na guë'dchi shtë David.
5 María nápi' comprumisi
parë guëtsë́'ai' con José.
Tiempë ni hia nua shini
María.
6 Nanú rai' Belén, bëdchini
tiempë parë galë shíni'.
7 Ndë bëdchini primërë
me'dë nguiu. Bëtu'bi María
me'dë tubi lari nu gú'ti' catë
rau ma purquë nídi'i lugar
catë guëa'në rai' pusadë.

Bëlua'alú ra ianglë lu ra vëquërë

8 Cerquë guë'dchi Belén
rëta' ra vëquërë. Quëhapë rall
lli'li lachi. Hia na gue'lë.
9 Iurní bëdchini tubi ian-
glë nabëshe'ldë Dadë Dios.
Bëdchini tubi llni dushë shtë
Dios. Rabtsë'ë llni alrede-
durë de ra vëquërë. Nalë́
bëdzëbë rall.
10 Iurní repi ianglë:
—Adë rdzë́bëdi'i të purquë
zeldënúa tubi nutici za'quë;
na parë grë sa' të. Di'dzë ni
guësëquitë ldu'u të.
11 Nedzë́ gulë tubi me'dë
guë'dchi shtë David. Na
me'dë Cristo, el quë nagudili
Dios parë guënibë́'ai'. Náhi'
Dadë nagunë salvar lë'ë të.
12 Parë gac bë'a të chu náhi',
guëdzelë të lë'ë me'dë dú'bi'
tubi ldë lari. Nagá'ai' catë rau
ma.
13 Mizmë iurní guná
vëquërë másru'u zihani
ianglë shtë gube'e cula'ni
primërë ianglë. Bë'në rai'
alabar Dios; guni'i rai':
14 Llëru'bë na pudërë shtë
Dios nacabezë más
guia'a lu gube'e.
Bë'në më tubi favurë parë ra
mënë narsëquitë ldu'u
lë'ë më;
lu guë́'dchiliu tsu paz, cued-
chí ldu'u mieti.
15 Iurë ra ianglë bëabrí rai'
gube'e, guni'i ra vëquërë lu
sa' rai':
—Cha guiá hia'a Belén, nia
pë guc de lo quë nabëlua'a
Dadë Dios lu hia'a.
16 Iurní nasesë zia'a rai'
Belén. Guná rai' lu María nu
José nu me'dë. Lë'ë me'dë
naga'a catë rau ma.
17 Iurë guná ra vëquërë lu
rai', guni'i rall lu ra mënë
nazuga'a ndë lo quë na-
guni'i ianglë lu rall shcuendë
me'dë.
18 Grë nazuga'a ndë bini
naguni'i vëquërë; bë'në rall
llgabë gu nanú verdá lo quë
naguni'i vëquërë.
19 Perë María adë ru-
adí'dzëdi'i pë llgabë nananú
la'ni ldú'i'. Guagla'guë bë́'ni'
llgabë lla na ra cusë rë'.
20 Ra vëquërë bëabrí rall.
Guni'i rall de quë llëru'bë na
pudërë shtë Dios. Guni'i rall
dushquilli Dios por lo quë
naguná rall nu lo quë nabini
rall. Bëdë'ë rall graci lu më
purquë grë cusë guc cumplir
tal ziquë guni'i ianglë lu rai'.

José nu María guanú rai' Jesús iádu'u ru'bë

21 Gudëdë shunë dzë; iurní
bëchuguë bëshuzi du'pë gui'di
shtë partë delicadë shtë

me'dë. Bërulë́ me'dë Jesús,
el mizmë naguni'i ianglë lu
María antsë lë́'i' gua'a shíni'.

22 Iurë gualú cuarenta
dzë, iurní bë'në tucarë gunë
María nu José cumplir según
lëy shtë Moisés të gáqui'
limpi. Bë'në rai' narunë
tucarë tubi na'a narapë
me'dë. Por ni José nu
María guanú rai' lë'ë Jesús
iádu'u ru'bë ciudá Jerusalén.
Guagdchininú rai' lë'ë me'dë
lu Dadë Dios.
23 Bë'në rai' ni purquë
naescritë la'ni lëy shtë Dios
narni'i: “Primërë ngulë'në
naguëne'e Dios parë lë'ë të,
gulë tsagdchininú të me'dë lu
Dadë Dios purquë náhi' parë
lë'ë më”.
24 Nu zac María nu José
bëdë'ë rai' chupë ma'ñi
gati ra ziquë ofrendë lu
Dios purquë lëy shtë Dios
rni'i: “Ra prubi gunë rall
ofrecërë chupë guguë u
chupë palumë bi'chi”.

25 Tiempë ni guquëreldë
tubi nguiu guë'dchi
Jerusalén. Lë́hi' Simeón nu
tubldí na shcuéndi' lu Dios.
Bë́'ni' cumplir shti'dzë më.
Nu cabézi' guëdchini tubi
nagunë salvar naciuni Israel
de grë enemigu shtë rall.
Espíritu Santo cabezënúhi'
Simeón.
26 Bëdchini tubi di'dzë lu
Simeón por pudërë shtë
Espíritu Santo de quë adë
gátidi'i Simeón hashtë de-
spuësë guënáhi' lu Cristo,
el quë nagudili Dios parë
guënibë́'ai'.

27 Espíritu Santo bë'në com-
pañi lë'ë Simeón të guáhi'
iádu'u ru'bë mizmë tiempë
bëdchini María nu José parë
guëdchininú rai' me'dë Jesús
lu Dios, nu bë'në rai' ofrecërë
chupë ma lu më. Bë'në rai'
cumplir lëy shtë Dios.
28 Simeón gudëdchi lë'ë
me'dë. Bë'në Simeón alabar
Dios; guni'i Simeón:
29 Dadë, iurne' nahia
cunformë; gualú
shchi'nia.
Cuntëntë gatia purquë bë́'nël
cumplir lo quë na-
guní'il lua.
30 Gunahia con prupi sluhia
lu nagunë salvar lë'ë
na'a.
Bëshé'ldël nguiu ni.
31 Bëshé'ldël lë́'i' delantë
grë ra naciuni shtë
guë́'dchiliu të guëná
rall lu Salvador.
32 Lë́'i' náhi' ziquë na llni parë
guëziani' lu ra mënë
nanádi'i më israelitë;
gac bë'a rall shtí'dzi',
nu por lë́'i' ra më israelitë
nagudílil, gapë rall
hunurë.
33 José con shni'a Jesús
guasë́ ldu'u rai' iurë bini rai'
lo quë naguni'i Simeón.
34 Simeón guna'bë lu Dios
të gunë ldai' më lë'ë rai'. Nu
guni'i Simeón lu María:
—Guná, por lo quë nagunë
me'dë rë' zihani mënë is-
raelitë tsabi'guë rall lu Dios,
nu zihani rall guëniti rall
lu më. Shtí'dzi' gac ziquë
sëñi parë ra mënë naquëreldë
tiempë ne' perë gunë rall
cuntrë lë́'i'.

35 Perë lḗ'ël, María, gápël
dulurë ziquë tubi spadë dëdë
laguë la'ni ldú'ul. Por me'dë
rë' llgabë naga'chi shtë zi-
hani mënë, guëru'u rahin lu
llni.
36 Nu zac la'ni Jerusalén
nanú tubi na'a lë Ana naná
shtsa'pë Fanuel. Aser guc
shtadë guëlú rai'. Ana
guc tubi siervë nabiadi'dzë
shti'dzë Dios, perë hia gú'shi'.
Llígui' bëtsḗ'ai'. Gubaninúhi'
tsé'li' gadchi izë, guti tsé'li'.
37 Bëá'ni' viudë; ne' nápi'
ochenta y cuatro izë. Grë
ra dzë riáhi' iádu'u. Dzë
la gue'lë rúni' adorar Dios.
Ruadi'dzënúhi' Dios nu rúni'
ayunë.
38 Mërë iurní guabi'guë
Ana catë cabezë José nu
María con me'dë, bëdë'ë Ana
graci lu Dios. Guagla'guë
biadi'dzënú Ana lu ra
mënë naquëbezë el quë
naguëshe'ldë Dios parë gúni'
salvar naciuni Israel. Jesús
na el quë nabëshe'ldë Dios,
guni'i Ana.

Bëabrí José nu María
guë'dchi Nazaret

39 Iurní gualú bë'në María
nu José cumplir grë narunë
tucarë según lëy shtë Dios
iurë lë'ë primërë shini mënë
guëdchini guḗ'dchiliu, bëabrí
rai' Galilea hashtë guë'dchi
Nazaret, ladzë María nu José.
40 Lë'ë me'dë guaru'bë con
llëru'bë llni shtë Dios. Bë'në
Dios compañi lḗ'i' nu bë'në
ldai' më guḗqui'.

Gua Jesús visitë iádu'u
ru'bë

41 Cadë izë ria shtadë
Jesús Jerusalén parë gac laní
Pascu.
42 Chi'bë chupë izë napë
Jesús, iurní gua rai' Jerusalén
ziquë na custumbrë shtë rai'.
43 Iurë gualú laní, guna'zi
rai' nezë Nazaret. Hia Jesús
bëá'ni' Jerusalén perë adë
bëdḗ'ëdi'i rai' cuendë.
44 Bë'në rai' llgabë Jesús
ze'dë ladi ra mënë naze'dënú
rai'. Hia guc tubi dzë ze'dë
guëzḗ rai', iurní guatili rai'
shini rai' entrë shfamili rai'
nu entrë los de más sa' rai'.
45 Adë bëdzélëdi'i rai' Jesús.
Iurní bëabrí rai' Jerusalén
parë tsatili rai' Jesús.
46 Gudëdë tsunë dzë;
bëdzéli' la'ni iádu'u.
Zubënúhi' ra mësë narlua'a
lëy shtë Moisés. Caquḗ
diaguë Jesús shti'dzë rall nu
zac guna'bë dí'dzi' lu rall.
47 Grë nabini naguni'i
Jesús, bëdzëguëë' ldu'u rall
tantë ráqui' nu manërë
rquébi' lu shti'dzë ra mësë.
48 Iurë lë'ë shtádi' bëdchini
con shní'ai', bëdzëguëë' ldu'u
rai'. Iurní guni'i María:
—Llga'në, ¿pëzielú bḗ'nël
zni'i con lë'ë na'a? Shtádël
nu lë'ë na nalḗ rquëdi'ni ldu'u
na'a; zudili na'a lḗ'ël.
49 Iurní guni'i Jesús lu rai':
—¿Pëzielú quëguili të na
stubi lugar? ¿Pë adë rac
bḗ'adi'i të napë quë guna lo
quë narac shtu'u Shtada?
50 Perë lë'ë rai' adë guc
bḗ'adi'i rai' pë runë cuntienë
shti'dzë Jesús.
51 Lueguë bëabrí Jesús con
lë'ë rai' guë'dchi Nazaret.
Guagla'guë bëzu'bë diaguë

Jesús lu shtádi'. Hia shní'ai' quëhúni' tantë llgabë la'ni ldú'i' perë adë chu lu bi-adí'dzëdi'i' pë llgabë nápi'.

52 Jesús guagla'guë guarú'bi' nu bëdë'ë Dios llni
guḗqui'. Grë lo quë nabḗ'ni',
bëa'nin bien lu Dios nu lu ra
mënë.

3

Juan Bautista quëadi'dzë lugar catë nídi'i mënë
(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

1 La'ni izë che'ñi shtë gubiernë Tiberio César naná rëy rumanë, Poncio Pilato guc gubernadurë shtë Judea. Herodes guc gubernadurë shtë Galilea. Lë'ë bḗchill, Felipe, guc gubernadurë shtë Iturea nu Traconite. Lisanias guc gubernadurë shtë Abilinia.

2 Anás nu Caifás na rall primërë bëshuzi namás rnibë'a. La'ni ra dzë ni bëdchini shti'dzë Dios lu Juan, shini Zacarías, lugar catë nídi'i mënë.

3 Juan zia'a zihani nezë. Guagní'i' lu ra mënë naquëreldë guëlladchi rua' guëë'gu Jordán. Guní'i' lu ra mënë chubë nisë rall parë gac bë'a mieti gunë nadzë'ë mudë nanabani rall, zni gac perdunë duldë shtë rall.

4 Zni bë'në Juan según nabëquë'ë Isaías, el quë nabi-adi'dzë shti'dzë Dios. Bëquë'ë Isaías:

Nanú tubi narni'i fuertë
lugar catë quëréldëdi'i
mënë.
Guní'i': "Gulë bë'në preparar
la'ni ldu'u të ziquë
nezë ldi parë iurë lë'ë
më guëdchini.
5 Grë bërrancu guëdze'.
Grë dani con ra lumë gaquin
tubldí.
Grë nezë lecu guëldí rahin.
Ra nezë despareju guëac
za'quin.
6 Grë ra mënë shtë
guḗ'dchiliu guëná rall
lla mudë guëzunḗ më
almë shtë ra mënë
parë gac salvar rall."

7 Iurë bëdchini zihani mënë lu Juan parë guëchu'bë nisë Juan lë'ë rall, guni'i Juan:

—Na të ziquë shini mbe'ldë. Gunë më juzguë lë'ë të. Nídi'i mudë guëru'u të sin quë adë gac juzguë të.

8 Si talë gunë nadzë'ë të mudë nabani të, gulë gac të ziquë hiaguë nardë'ë nashi. Gulë bë'në bien lu sa' të. Adë gápëdi'i të confiansë purquë na të llëbní Abraham gunë Dios salvar lë'ë të purquë rnia'a lu të, napë më pudërë parë lë'ë guë'ë rë' gac rahin llëbní Abraham.

9 Mizmë iurne' ziquë guiubëaguë nalistë parë chuguë ra hiaguë, grë ra hiaguë nanápëdi'i nashi za'quë, chuguin nu tsahin lu gui'i.

10 Iurní guna'bë di'dzë ra mënë zihani:

—¿Pë rac shtu'u Dios guëdë'në na'a?

11 Juan bëquebi:

—El quë nanapë chupë manguë, guëdḗ'ëll tubi ca'a el quë nabënápëdi'i. El

quë nanapë naguëda'u, quí'dzëllin ca'a nabënápëdi'i.
12 Nu bëdchini bëldá cubradurë shtë impuestë parë chubë nisë rall. Guna'bë di'dzë rall lu Juan:
—Mësë. ¿Pë guëdë'në na'a?
13 Juan guni'i:
—Adë rúnëdi'i të cubrë más de lo quë narni'i lëy ca'a të.
14 Nu bëldá suldadë rumanë guna'bë di'dzë rall:
—Lë'ë na'a, ¿pë guëdë'në na'a?
Guni'i Juan lu rall:
—Adë cuánëdi'i të shtë mënë con galnḗ. Adë guëdchisúdi'i të pë shtë mënë con bishi. Gulë gac cunformë lo quë naquëguilli gubiernë lë'ë të.
15 Cumë ziquë ra mënë gualdí ldu'u rall ze'dë guëdchini cusë ru'bë, guni'i rall la'ni ldu'u rall gu lë'ë cha'a Juan náhi' Cristo, el quë nagudili Dios parë guënibḗ'ai'.
16 Perë Juan bëquebi lu ra mënë:
—Guldía, rchu'bë nisa con nisë perë ze'dë stubi më más nanapë pudërë quë na. Adë rúnëdi'i tucarë guëshaca du gui'di shtë shrachi më. Lë'ë më gunë më stubi cusë. Guëzunḗ më ldu'u të con Espíritu Santo nu guëné'ei' pudërë. Stubi tantë lë'ë të gunë më juzguë con juici shtë gui'i.
17 Ziquë tubi narsú bë'dchi trigu të parë rru'u gui'lli tubi cu', zni guëdchini më të cuë më ra mënë za'quë parë lë'ë
më. Ra mënë narialdídi'i ldu'i Dios tsa rall lu gui'i catë nídi'i fin.
18 Con ra di'dzë rë' nu con zihani enseñansë, bëlua'a Juan diza'quë lu ra mënë.
19 Perë Juan guni'i guëc gubernadurë Herodes de quë nádi'i za'quë nabë'në Herodes con tse'lë bëchi Herodes. Felipe lë bḗchill. Na'a ni lë Herodías. Por zihani cusë mal nabë'në Herodes guni'i Juan guḗquëll.
20 Nu Herodes bḗ'nëll stubi cusë más naná mal; bëtiá'all lë'ë Juan lachigui'bë.

Jesús bëriubë nisë
(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

21 Antsë Juan gua lachigui'bë, iurë lë'ë ra mënë bëriubë nisë, nu Jesús bëriubë nisë; guzac iurë guni'inú Jesús Dios, iurní bëlla'lë gube'e.
22 Iurní bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë më. Rluá'ai' ziquë shcuerpë palumë nu bëdchini tubi bë nezë lu gube'e nu guni'i bë:
—Lḗ'ël nal shinia narac shtua'a. Nalḗ rquitë ldua'a rnahia lul.

Ra shtadë guëlú Jesús
(Mt. 1.1-17)

23 Jesús napë galdë bi chi izë, iurní guzublú bëlua'a më lë'ë ra mënë. Grë ra mënë gualdí ldu'u rall Jesús na shini José. Shtadë José guc Elí.
24 Shtadë Elí guc Matat. Shtadë Matat guc Leví. Shtadë Leví guc Melqui. Shtadë Melqui guc Jana. Shtadë Jana guc José.

25 Shtadë José guc
Matatías. Shtadë Matatías
guc Amós. Shtadë Amós guc
Nahum. Shtadë Nahum guc
Esli. Shtadë Esli guc Nagai.
26 Shtadë Nagai guc Maat.
Shtadë Maat guc Matatías.
Shtadë Matatías guc Semei.
Shtadë Semei guc José.
Shtadë José guc Judá.
27 Shtadë Judá guc Joana.
Shtadë Joana guc Resa.
Shtadë Resa guc Zorobabel. Shtadë Zorobabel guc
Salatiel. Shtadë Salatiel guc
Neri.
28 Shtadë Neri guc Melqui.
Shtadë Melqui guc Adi.
Shtadë Adi guc Cosam.
Shtadë Cosam guc Elmodam.
Shtadë Elmodam guc Er.
29 Shtadë Er guc Josué.
Shtadë Josué guc Eliezer.
Shtadë Eliezer guc Jorim.
Shtadë Jorim guc Matat.
30 Shtadë Matat guc Leví.
Shtadë Leví guc Simeón.
Shtadë Simeón guc Judá.
Shtadë Judá guc José. Shtadë
José guc Jonan. Shtadë Jonan
guc Eliaquim.
31 Shtadë Eliaquim guc
Melea. Shtadë Melea guc
Mainán. Shtadë Mainán guc
Matata. Shtadë Matata guc
Natán. Shtadë Natán guc
David.
32 Shtadë David guc Isaí.
Shtadë Isaí guc Obed. Shtadë
Obed guc Booz. Shtadë Booz
guc Salmón. Shtadë Salmón
guc Naasón.
33 Shtadë Naasón guc Aminadab. Shtadë Aminadab
guc Aram. Shtadë Aram guc
Esrom. Shtadë Esrom guc
Fares. Shtadë Fares guc Judá.
34 Shtadë Judá guc Jacob.
Shtadë Jacob guc Isaac.
Shtadë Isaac guc Abraham.
Shtadë Abraham guc Taré.
Shtadë Taré guc Nacor.
35 Shtadë Nacor guc Serug.
Shtadë Serug guc Ragau.
Shtadë Ragau guc Peleg.
Shtadë Peleg guc Heber.
Shtadë Heber guc Sala.
36 Shtadë Sala guc Cainán.
Shtadë Cainán guc Arfaxad.
Shtadë Arfaxad guc Sem.
Shtadë Sem guc Noé. Shtadë
Noé guc Lamec.
37 Shtadë Lamec guc Matusalén. Shtadë Matusalén
guc Enoc. Shtadë Enoc guc
Jared. Shtadë Jared guc Mahalaleel. Shtadë Mahalaleel
guc Cainán.
38 Shtadë Cainán guc Enós.
Shtadë Enós guc Set. Shtadë
Set guc Adán. Adán na shini
Dios.

4

Niasiguḗ mëdzabë lë'ë Jesús
(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

1 Jesús bësëa'në guëë'gu
Jordán, nu guc më completamente de acuerdë con lo què
narac shtu'u Espíritu Santo.
Iurní Espíritu Santo bia'a lë'ë
Jesús catë nídi'i mënë.
2 Hia ndë guquëreldë më
cuarenta dzë. Durantë
guëdubi tiempë ni adë
gudáudi'i më, nu bëdchini
mëdzabë Satanás parë
guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë
më të niasiguḗ mëdzabë lë'ë
më. Iurë gualú cuarenta dzë,
bëdchini galërldia'në ldu'u më.

3 Guni'i mëdzabë lu Jesús:

—Si talë rní'il nal shini Dios, guni'i lu guë'ë rë' guëaquin guetështildi gaul.

4 Jesús repi lull:

—Naescritë la'ni shti'dzë Dios: “Lëdë niá'asëdi'i guetështildi guëbani nguiu sino por grë di'dzë narni'i Dios guëbani nguiu”.

5 Iurní bia'a mëdzabë lë'ë Jesús lu guëc dani ru'bë. Mizmë iurní bëluá'all grë lugar catë rnibë'a ra mënë. Guná më lu rahin tubi chupë mumëntë.

6 Repi mëdzabë lu më:

—Grë ndë'ë guënehia cá'al con grë cusë za'quë nananú lu guë́'dchiliu. Guënibë́'al rahin. Bëna recibir pudërë guënibë́'ahia grë cusë ni, nu guëdë́'ahin ca'a el quë naquëhuna disponer.

7 Grë guënibë́'al si talë guëzullíbil lua nu gúnël adorar na.

8 Perë Jesús repi:

—Guabsú lua. Naescritë la'ni shti'dzë Dios: “Sulë Dadë Dios gúnël adorar. Sulë lë'ë më guëzu'bë diáguël.”

9 Despuësë lë'ë mëdzabë bia'a lë'ë më ciudá Jerusalén catë zubë iádu'u ru'bë. Zia'anú mëdzabë lë'ë më guëc iádu'u. Iurní guni'i mëdzabë:

—Si talë guldil rní'il nal shini Dios, bëru'ldë lë́'ël hashtë lu guiu'u

10 purquë shti'dzë Dios rni'i:

Dios guënibë'a ra ianglë parë gapë rai' lë́'ël.

11 Gua'a rai' lë́'ël guia'a rai' të ni tubi guë'ë gunënë́di'i guëa'l.

12 Iurní Jesús guní'i' lu mëdzabë:

—Nu zac shti'dzë Dios rni'i: “Adë rtë́'dëdi'il prëbë lë'ë Dadë Dios shtënë́ të. Adë rúnëdi'il obligar lë́'i'.”

13 Despuësë gualú zihani prëbë shtë mëdzabë nihunë më mal, bësëá'nëll lë'ë më por tubi tiempë.

Jesús guzublú dchi'ni shtë́ni' Galilea
(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

14 Completamentë cabezënú Espíritu Santo Jesús; bëabrí më Galilea. Bërë'tsë famë shtë më grë́të' guë'dchi alrededurë de regiuni ni.

15 Quëgluá'ai' la'ni grë iádu'u shtë më israelitë, nu grë mënë guni'i rall napë më llëru'bë pudërë.

Jesús nanú Nazaret
(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

16 Be'dë guëzë́ Jesús Nazaret catë guarú'bi'. Guzac tubi dzë descansë gua më iádu'u ziquë custumbrë shtë́hi'. Guasuldí më parë gu'ldë më shti'dzë Dios.

17 Bëdë'ë mënë nabëquë'ë Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëdchili më luhin catë bëdzelë më narni'i zni:

18 Espíritu shtë Dadë Dios cabezënúa.

Gudili më na parë guënia'a diza'quë lu ra prubi, ra nadë guënë́di'i Dios.

Bëshe'ldë më na parë gac librë ra naná bajo ordë shtë mëdzabë.
Nu nahia parë guëabrí slu ra ciegu, gac bë'a rall shnezë Dios.
Nu nahia parë cuedchí ldu'u ra naná rzac zi.
19 Nu bëshe'ldë më na parë guadi'dza de què bëga'a tiempë za'què gunë më favurë parë mënë narëta' lu guḗ'dchiliu.
20 Iurní bëtu'bi Jesús librë nu bëdë'ë mëhin guia'a el què nacanihapë ra librë. Iurní guzubë më. Grë ra mënë narëta' la'ni iádu'u, rbi'a rall lu më.
21 Jesús guzublú biadí'dzi' lu rall:
—Nedzḗ guc cumplir shti'dzë Dios rë' mientras bini të di'dzë rë'.
22 Grë mënë cagni'i bien na shti'dzë Jesús. Bëdzëguëë' ldu'u rall diza'què naguni'i më tantë nasa'a rac më. Nu guni'i lu sa' rall:
—Ndë'ë naruadi'dzë, nadë más nall shini José.
23 Iurní Jesús guni'i lu rall:
—Seguramentë guëni'i të lua dichë narni'i: “Ducturë, bënëac mizmë lḗ'ël”. Nu guëni'i të lua: “Lo què nabḗ'nël ladi guë'dchi Capernaum, bë'në ra cusë rë' ládzël. Bini na'a lo què nabḗ'nël guë'dchi Capernaum.”
24 Guagla'guë biadi'dzë më:
—En verdá rnia'a lu të, ra mënë adë nápëdi'i rall rëspëti parë tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios si talë náhi' më ladzë rall.
25 Guldía, tiempë shtë Elías nanú zihani viudë ladi ra më israelitë. Guláguëdi'i guiu por tsunë izë guëruldë, nu gu' gubini guëdubi naciuni rë'.
26 Perë Dios bëshe'ldë lë'ë Elías guë'dchi Sarepta shtë Sidón parë guëní'i' lu tubi viudë nananú ladi guë'dchi rë'. Adë bëshé'ldëdi'i Dios lë'ë Elías lu ra viudë nananú ladi mënë Israel.
27 Nu tiempë guahietë ladi naciuni Israel, nanú zihani narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'. Tiempë ni nanú Eliseo el què nabiadi'dzë shti'dzë Dios, perë ni tubi mënë narac llu'u galguidzë ni ladi mënë Israel, bëáquëdi'i rall. Perë Naamán sulamëntë bëáquëll por pudërë shtë Dios. Nu lḗ'ëll nall mënë shtë Siria, lḗdëdi'i shtë naciuni Israel.
28 Iurë bini ra mënë di'dzë rë', grë ra narḗ la'ni iádu'u, nalḗ bëldḗ rall.
29 Lueguë gulú rall lë'ë Jesús rua' guë'dchi nu bia'a rall lḗ'i' guia'a rua' tubi bërrancu të parë guëldaguë rall lë'ë më la'ni parë gáti'. Guë'dchi Nazaret zubë lu dani rë',
30 perë Jesús gudëdë lu rall parë guzia'a më stubi ladë.

Jesús bënëac tubi nguiu nanapë mëdzabë la'ni ldú'ull
(Mr. 1.21-28)

31 Gua Jesús Capernaum ciudá shtë Galilea. Ziaglua'a më stubi la'ni iádu'u ra dzë narzi'i ldu'u mënë.
32 Iurní bëdzëguëë' ldu'u mënë ldai' nu di'dzë naruadi'dzë më. Bënguë bë'a

rall de quë bëlua'a Jesús con
pudërë shtë Dios.
33 La'ni iádu'u nanú tubi
nguiu nanapë mëdzabë mal
la'ni ldú'ull. Fuertë gurush-
tiall. Guní'ill:
34 —¿Pë nápël con lë'ë na'a,
Jesús më Nazaret? ¿Pë
zé'dël parë guëzalul lë'ë na'a?
Nanéa chu nal. Nalimpi
ldú'ul lu Dios.
35 Iurní Jesús guni'i guëc
mëdzabë. Guni'i Jesús fuertë
lu espíritu mal:
—Guitsëgá, nu bëru'u de
lé'ëll.
Iurní mëdzabë bëru'ldë lë'ë
nguiu ni lu guiu'u delantë lu
ra mënë. Bëru'u mëdzabë sin
adë pë bë'nënúdi'ill.
36 Grë mënë bëdzëguëë'
ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:
—¿Pëllë ldai' cubi rë'?
Jesús rnibë'a ra mëdzabë.
Nápi' pudërë parë rgúhi'
mëdzabë la'ni ldu'u mënë.
Rzu'bë diaguë ra mëdzabë
shtí'dzi'.
37 Por guëdubi nezë bërë'tsë
di'dzë nabë'në Jesús.

Jesús bënëac suëgrë Simón Pedro
(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

38 Iurní Jesús bëru'u iádu'u.
Gua më lidchi Simón Pedro
nu guaté më la'ni hiu'u.
Suëgrë Simón rac llú'ull;
ráquëll shldi ru'bë. Bë'në
mënë ruëguë lu Jesús gunëac
më lë'ë na'a.
39 Iurní bëa'chi më, guná
më lu narac llu'u. Fuertë
guni'i më lu shldi. Lueguë
bëru'u shldi. Lueguë lueguë
guashté na'a nu bëdë'ë na'a
nagáu rai'.

Jesús bënëac zihani ra narac llu'u
(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

40 Iurë gua'zë ngubidzë,
grë ra narac llu'u nu ra
nanapë grë clasë galguidzë,
be'dënú ra mënë lë'ë rall lu
Jesús. Bëdchi'bë më guia'a
më guëc rall. Grë rall bëac
rall.
41 Nu bëgú më zihani
mëdzabë nananú la'ni
ldu'u mënë. Gurushtiá ra
mëdzabë. Guni'i rall:
—Lé'ël nal shini Dios.
Perë lë'ë Jesús bësëac dchi
lë'ë rall nu guni'i më fuertë
lu rall të adë guadí'dzëdi'i rall
purquë guc bë'a rall na më
Cristo el quë nagudili Dios
parë guënibé'ai'.

Jesús guaglua'a regiuni Galilea
(Mr. 1.35-39)

42 Iurë brëgue'lë, bëru'u
Jesús guë'dchi rë'. Zia'a më
tubi lugar catë nídi'i mënë.
Lë'ë ra mënë caguili rall
lë'ë më. Bëdchini rall catë
cabezë më. Rac shtu'u rall
guëa'nënú më lë'ë rall. Guni'i
rall adë guësëa'në më lë'ë
rall,
43 perë Jesús guni'i:
—Rqui'ni tsahia grë ra
guë'dchi parë guadi'dza
diza'quë lla tsuté mënë
catë rnibë'a Dios. Parë ni
bëshe'ldë Dios na.
44 Nu guagla'guë biadi'dzë
më diza'quë la'ni iádu'u catë
quëreldë ra mënë israelitë.

5

Jesús bë'në milagrë catë rga'a mbeldë
(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

1 Guzac tubi dzë nanú
Jesús rua' nisë ru'bë lë Gene-
saret. Bëdchini mënë zi-
hani hashtë rte'e mënë lë'ë
më. Rac shtu'u rall guini rall
shti'dzë Dios.
2 Jesús guná lu chupë
barcu nananú rua' nisë. Ra
narna'zi mbeldë bëru'u rall
la'ni barcu nu caguibi rall
guë'shu shtë mbeldë.
3 Iurní guatḗ më la'ni barcu
shtë Simón Pedro. Guni'i më
lu Pedro guëazë guetë barcu
du'pë. Guzubë më lu barcu
të parë guëlua'a më diza'quë
lu ra mënë narḗ rua' nisë
ru'bë.
4 Iurní gualú biadi'dzë më,
guni'i më lu Pedro:

—Cha guiá hia'a ca más
zili nisë të guëtia'a të guë'shu
shtë të parë guëga'a mbeldë.

5 Perë Pedro repi:

—Mësë, guëdubi gue'lë
bëdë'në na'a dchi'ni sin ni
tubi mbeldë gá'adi'i guëga'a.
Perë hia quë lḗ'ël rnibḗ'al
guëtia'a na'a guë'shu la'ni
nisë, guëdë'në na'ain.

6 Lueguë bë'në rai' lo
quë naguni'i Jesús. Bëga'a
mbeldë zihani hashtë lë'ë
guë'shu guzublú chí'ezë.
7 Iurní bë'në rai' sëñi lu
sa' rai' nazubë la'ni stubi
barcu parë guidë guë'në
rai' compañi. Bëdchini rai'.
Bëguëu' rai' mbeldë la'ni
chupë barcu. Por tantë
zihani mbeldë hia mërë
nḗ'azë barcu la'ni nisë.
8 Iurë guná Simón Pedro zi-
hani mbeldë bëga'a, bëzullibi
Pedro lu Jesús nu guni'i Pe-
dro:

—Bësëa'në na, Dadë, nahia
pecadurë. Napa zihani
duldë.
9 Zni guni'i Pedro purquë
nalḗ bëdzëguëë' ldú'i' nu grë
narëta' nga'li bëdzëbë rai' por
tantë mbeldë guna'zi rai'.
10 Nanú Jacobo nu bḗchill
Juan nga'li. Bë'nënú rai'
dchi'ni con Pedro. Na Jacobo
nu Juan shini Zebedeo. Nalḗ
bëdzëguëë' ldu'u rai'. Iurní
Jesús guni'i lu Pedro:

—Adë rdzḗbëdi'il. Ziquë
nal pescadurë iurne', zni
gáquël pescadurë; gue'dënul
mënë lua.
11 Iurní gulú rai' barcu rua'
nisë catë na guiu'u. Bësëa'në
rai' dchi'ni nu guanaldë rai'
lë'ë Jesús.

*Jesús bënëac narac llu'u
galguidzë ru'dzë ládi'*
(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

12 Guzac ladi tubi guë'dchi,
bëdchini tubi nguiu lu
Jesús. Rac llú'ull galguidzë
naru'dzë ládi' guëdubi cuerpë
shtḗnëll. Bëzullíbill lu më
hashtë bëdchini luquëll lu
guiu'u. Bḗ'nëll ruëguë lu më:

—Dadë si talë rac shtú'ul,
záquël gunëáquël na.
13 Iurní Jesús bëdchi'bë më
guia'a më guḗquëll. Guni'i
më:

—Rac shtua'a. Guëac gal-
guidzë shtḗnël.

Niá'asë gualú guni'i Jesús
di'dzë rë', lueguë bëáquëll.
14 Iurní Jesús gunibë'a lḗ'ëll
adë chu lu guadí'dzëll. Guni'i
më:

—Gua iádu'u; tsagnal
bëshuzi parë guëná bëshuzi

lul. Nu bë'në ziquë guni'i
Moisés shcuendë ra narac
llu'u galguidzë ládi' perë bëac
rall. Gúnëlin parë grë mënë
gac bë'a rall de verdá hia
bëáquël.
15 Guëdubi nezë ruadi'dzë
mënë lo që nabë'në Jesús
nu guaglá'guëru'u bërë'tsë
naguni'i mënë de lë'ë më.
Zihani mënë bëdëá parë
guëquë́ diaguë rall shti'dzë
më nu parë gunëac më narac
llu'u.
16 Perë Jesús zia'a tubi lu-
gar catë nídi'i mënë. Nga'li
biadi'dzënúhi' Dios.

Jesús bënëac tubi nguiu
narac galguidzë llunguë
(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

17 Tubi dzë Jesús caglua'a
ra mënë. Ndë nanú bëldá
mënë religiusë fariseos
nu mësë narlua'a lëy shtë
Moisés. Guzubë rall. Ze'dë
rall zihani guë'dchi shtë
Galilea nu Judea. Ze'dë rall
de Jerusalén. Jesús napë
pudërë shtë Dios parë bënëac
më narac llu'u.
18 Iurní guzac bëdchini
bëldá nguiu; nua'a rall tubi
daa' catë dchi'bë tubi nguiu
narac llunguë. Rac shtu'u
rall tsutënú rall narac llu'u
la'ni hiu'u catë cabezë më të
gunëac më lë́'ël.
19 Perë adë gúquëdi'i
guëdchini rall lu më tantë
zihani mënë. Iurní güe'pi
rall guëc hiu'u guia'a. Gudidë
rall dëllë guëc hiu'u të parë
bëldaguë rall daa' catë naga'a
nguiu narac llu'u. Bëldaguë
rallin entrë de ladi ra mënë
hashtë delantë lu Jesús.
20 Jesús guná rialdí ldu'u
rall lë'ë më. Guni'i më lu
narac llu'u:
—Lë́'ël, naperdunë duldë
shtë́nël.
21 Iurní lë'ë ra mësë shtë
lëy nu ra fariseo guzublú
quëhunë rall llgabë. Guni'i
rall la'ni ldu'u rall: “¿Chu
ndë'ë? Blac di'dzë dzabë ru-
adí'dzëll cuntrë Dios purquë
tubsë Dios runë perdunë
duldë, lëdë núdi'i mënë.”
22 Perë Jesús guc bë'a pë
llgabë quëhunë rall. Iurní
guni'i më:
—¿Pëzielú runë të llgabë
zni'i?
23 ¿Pë más sencigi guënia'a:
“Naperdunë duldë shtë́nëll”?
u guënia'a: “Guasuldí nu
guzë́”.
24 Parë gac bë'a të nahia
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guë́'dchiliu, nu napa pudërë
parë guna perdunë duldë,
gulë guná.
Iurní repi më lu nguiu
narac llu'u galguidzë llun-
guë:
—Lul rnia'a, guasuldí.
Bëtëá shtaa'l nu bëagzë́
lídchil.
25 Lueguë lë'ë nguiu narac
llu'u galguidzë, guasuldíll de-
lantë lu rall. Bëtëall shtaa'll
nu bëagrill lídchill. Bëdë́'ëll
graci lu Dios. Llëru'bë na
pudërë shtë më, gunı́'ill.
26 Grë mënë bëdzëguëë'
ldu'u rall. Guni'i rall
llëru'bë na pudërë shtë Dios.
Bëchi'chi rall tantë rdzëbë
rall. Guni'i rall:
—Ne' guná hia'a cusë ru'bë
nadë riasë́di'ia'a.

Jesús guna'bë lë'ë Leví
(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

27 Iurní Jesús bëru'u
guë'dchi ni. Guná më lu
tubi nguiu narunë cubrë
impuestë. Lëll Leví nu
guzúbëll lugar catë riatilli
mënë impuestë. Guni'i Jesús
lu Leví:
—Gude'e naldë na.
28 Lueguë Leví guasuldill
nu guanáldëll lë'ë Jesús.
Bësëa'nëgall shchí'nill nu grë
nashténëll.
29 Más despuësë Leví
gunibë'a gac tubi laní parë
Jesús lidchi Leví. Zihani
mënë narunë cubrë im-
puestë bëdchini rall. Lë'ë rall
con más mënë guzubë rall lu
mellë con Leví nu Jesús.
30 Perë ra fariseo nu mësë
shtë ra fariseo guzublú guni'i
rall cuntrë ra shini gusë'dë
më; guni'i rall:
—¿Pëzielú raunú të con ra
pecadurë nu con ra narunë
cubrë impuestë nu ruu'nú të
lë'ë rall?
31 Jesús guni'i lu rall:
—Ra narac llu'u, rqui'ni
rall tubi ducturë perë
el quë nabëráquëdi'i, adë
rquí'nidi'ill ducturë.
32 Zeldë guëna'ba gac sal-
var ra pecadurë të guëabrí
ldu'u rall con Dios. Na
adë zeldë guëná'bëdia'a mënë
narni'i nápëdi'i duldë.

Guna'bë di'dzë mënë lu
Jesús shcuendë ayunë
(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

33 Iurní ra fariseo guna'bë
di'dzë rall lu Jesús:
—Ra shini gusë'dë Juan
Bautista quëhunë rall ayunë
zihani vueltë nu zihani
ruadi'dzënú rall Dios, nu ra
shini gusë'dë fariseo runë
rall zni. ¿Pëzielú shini
gusë'dël rau rall; ruu' rall?
34 Jesús guni'i iurní:
—¿Pë zunë të obligar ra
invitadë shtë sa'a gunë rall
ayunë mientras cabezënú
rall lliguë?
35 Perë guëdchini dzë hiadë
cuezënúdi'i lliguë lë'ë rall,
iurní sí, gunë rall ayunë.
36 Guni'i Jesús comparaci-
uni rë':
—Ni tubi chu rúnëdi'i ru-
miendë lu lari gushë con
lari cubi, purquë si talë
guëguëu'l lari bëuldë con lari
cubi, rche'zë lari cubi. Adë
rgá'adi'i rlua'a lari cubi rëu'
lu lari gushë.
37 Ni tubi adë rgutsa'u vini
cubi la'ni bulsë gushë. Adë
gúnëdi'i bulsë gushë gan lu
fuersë shtë vini cubi. Rí'ezë
bulsë gushë nu lë'ë vini
guëllë'ë lu guiu'u.
38 Por ni rqui'ni tsutsa'u
vini cubi la'ni bulsë cubi.
Iurní lë'ë vini nu ra bulsë adë
guënítidi'in.
39 El quë naruu' vini
nanapë tiempë, rac
shtú'udi'ill gull vini cubi
purquë rni'ill: “Vini nanapë
tiempë na mejurë”.

6

Ra shini gusë'dë më cani-
ashi rai' du'u shtë trigu
(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

1 Guzac tubi dzë narzi'i
ldu'u mënë, gudëdë Jesús
con ra shini gusë'dë më
catë nanú trigu. Lë'ë shini

gusë'dë më caniashi rai' du'u
shtë trigu nu quëshá guia'a
rai' guëc du'u parë guëru'u
bë'dchi gau rai'.
2 Iurní ra mënë religiusë
fariseo nazuga'a nga'li, guná
rall më quëhunë rai'. Guna'bë
di'dzë rall lu Jesús:
—¿Pëzielú runë të lo që
naná providë quëhunë të dzë
narzi'i ldu'u mënë?
3 Jesús bëquebi lu rall:
—¿Më adë bí'ldidi'i të lo
që nabë'në David guahietë?
Iurë bëldia'në grë shmënë
David,
4 guatḗ David lidchi Dios.
Guna'zi David guetështildi
sagradë nabëdchi'bë bëshuzi
lu Dios. Gudáu David.
Bëdë'ë David gudáu ra
mënë naze'dënú lḗ'i'. Perë
guetështildi sagradë niétiquë
bëshuzi ráuhin. Naprovidë
gau cualquier mënë.
5 Guagla'guë guni'i Jesús:
—Nahia nguiu nabëshe'ldë
Dios lu guḗ'dchiliu. Napa
derechë guënibḗ'ahia më cusë
gunë ra mënë dzë descansë.

Tubi nguiu nagubidchi tubi guiá'ai'
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

6 Guzac stubi dzë narzi'i
ldu'u mënë guatḗ Jesús
iádu'u. Quëglua'a më
diza'que lu ra mënë. Ndë
zuga'a tubi nguiu nagubidchi
guiá'ai' ladë ldi.
7 Ra mësë shtë lëy con ra
fariseo quëglda'chi rall lë'ë
më parë guëná rall nia më
gunë më dzë narzi'i ldu'u
mënë. Quëglda'chi rall nia
zunëac më parë guëdzelë rall
mudë parë më gunënú rall
lë'ë më.
8 Perë Jesús guc bë'a më
llgabë quëhunë rall. Iurní
guni'i më lu nguiu nagubid-
chi guiá'ai':
—Gude'e ndë'ë nu guasuldí
guëláu.
Lë'ë nguiu ni guasuldill.
Guzull catë guni'i më.
9 Iurní guni'i Jesús lu ra
nazuga'a:
—Rna'bë di'dza tubi cusë.
¿Më rni'i lëy shtë hia'a? ¿Gunë
nguiu bien u gunë nguiu
mal dzë descansë? ¿Zúnëll
rumëdi nguiu u zësá'nëll gati
nguiu?
10 Iurní Jesús gubi'a lu
grë ra mënë nabëdëá nga'li.
Guni'i më lu nguiu:
—Bëldí guiá'al.
Lueguë bëldí guiá'ai'.
Lueguë bëáquëll.
11 Ra fariseo nu ra mësë
nalḗ bëldḗ rall. Iurní guzublú
rall guëna'bë di'dzë lu sa' rall
më gunë rall con Jesús.

Bë'në Jesús nombrar chi'bë chupë shini gusë'dë më
(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

12 La'ni ra dzë ni
Jesús zia'a lu dani parë
guadi'dzënúhi' Dios. Gua'a
gue'lë biadi'dzënúhi' Dios.
13 Iurná brëgue'lë guna'bë
më ra shini gusë'dë më.
Bë'në më nombrar chi'bë
chupë mënë parë gac rall
poshtë shtënë më.
14 Ndë'ë na lë ra poshtë:
primërë poshtë lë Simón
nu bëdë'ë më stubi lḗhi',
bërulḗhi' Pedro. En seguidë
na Andrés, bëchi Simón.

Nanú Jacobo, nu Juan nu
Felipe nu Bartolomé,
15 nu Mateo nu Tomás nu
Jacobo. Jacobo na shini
Alfeo. Nu bë'në Jesús nom-
brar Simón nanapë llëru'bë
ánimo parë lëy.
16 Nu nanú Judas, shini
Jacobo con stubi Judas
nabërulḗ Iscariote, el què
nabë'në intriegu lë'ë Jesús.

Jesús bëlua'a zihani mënë
(Mt. 4.23-25)

17 Jesús con ra shini
gusë'dë më, bietë rai' lu dani.
Cabezë rai' lu lumë shtë dani
con zihani narianaldë lë'ë
më. Nu ze'dë mënë zihani
de Judea nu Jerusalén nu
ze'dë rall regiuni shtë Tiro nu
Sidón naquḗ rua' nisë ru'bë.
Bëdchini rall parë guëquḗ
diaguë rall shti'dzë Jesús,
nu parë gunë më rumëdi ra
galguidzë shtë rall.
18 Nu ra nanapë mëdzabë
fier la'ni ldu'i, bëac rall.
19 Grë mënë rac shtu'u rall
guëga'ldë rall shabë më parë
guëac rall. Bënëac më narac
llu'u con pudërë shtënë më.

Ra naguëquitë ldu'u nu ra
nadë guëquítëdi'i ldu'i
(Mt. 5.1-12)

20 Iurní Jesús gubi'a lu
shini gusë'dë më, nu gunı́'i':
—Dichusë të, adë
nápëdi'i të zihani cusë shtë
guḗ'dchiliu perë rnibë'a Dios
lë'ë të; tsutḗ të lugar catë na
më Rëy.
21 'Dichusë të, napë të ni-
cidá la'ni ldu'u të iurne'.
Gunë të recibir lo què nar-
qui'ni të.
'Dichusë të, lë'ë të naru'në
iurne'. Guëquitë ldu'u të.
22 'Dichusë të iurë rna
zá'quëdi'i mënë lu të, nu
iurë rgu rall lë'ë të iádu'u,
iurë rushtiá rall guëc të,
nu iurë guëni'i mënë na të
cusë mal. Gunë rall grë
ndë'ë purquë na të shmëna,
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu.
23 Gulë bëquitë ldu'u të
nu gulë bëchesë tantë rquitë
ldu'u të dzë naguëni'i mënë
cuntrë lë'ë të. Zni ra shtadë
guëlú rall bë'në rall cun-
trë ra nabiadi'dzë shti'dzë
Dios guahietë. Gulë bëquitë
ldu'u të purquë napë më tubi
premi ru'bë gube'e parë lë'ë
të.
24 'Perë rnia'a lu ra ricu,
prubi de lë'ë të purquë hia
napë të grë lo què narsëquitë
ldu'u të.
25 'Nu rnia'a lu të nanapë
grë lo què narac shtu'u
të. Prubi de lë'ë të purquë
guëdchini tiempë guëa'në të
sin què adë pë nápëdi'i të.
'Nu rnia'a lu të nabëquitë
ldu'i guḗ'dchiliu. Prubi de
lë'ë të purquë despuësë gu'në
të nu cushtiá të.
26 'Nu rnia'a lu të nanapë
gustë iurë lë'ë mënë rni'i bien
de lë'ë të. Prubi de lë'ë të
purquë na të ziquë shtadë
guëlú të. Shtadë guëlú të
guni'i rall bien de nguiu bishi
naguni'i na rall siervë shtë
Dios.

Jesús guni'i: "Gulë gac
shtu'u enemigu shtënë të"
(Mt. 5.38-48; 7.12)

27 Guagla'guë guni'i Jesús:

—Rnia'a lu të nabini shti'dza, gulë guc shtu'u ra narldënú lë'ë të. Gulë bë'në bien lu contrari shtë të.
28 Gulë guni'i bien lu narni'i guidzë guëc të. Gulë guna'bë lu Dios por el që narushtiá guëc të.
29 Si talë chu cubḗ lul, adë rúnëdi'il ziquë bḗ'nëll; más bien bëdë'ë lḗ'ël cubëll stubi ladë. Si talë chu rquëdu'u guëdchisú shábël, bëdë'ë lḗ'ël guëdchisull shmánguël.
30 Gulë bëdë'ë naca'a el që narna'bë lul. Si talë chu rdchisú pë nápël, adë guëná'bëdi'il lull parë guëné'ellin.
31 Gulë bë'në tratë sa'l igual ziquë rac shtú'ul gunë rall tratë con lḗ'ël.
32 'Si talë rac shtú'ul lḗ'ësë narac shtu'u lḗ'ël, ¿pë premi gápël? purquë ra mënë mal rac shtu'u rall el që narac shtu'u lë'ë rall.
33 Si talë runë të bien lḗ'ësë narunë bien con lë'ë të, ¿chu guëne'e premi cá'al? purquë ra mënë mal runë rall bien con sa' rall.
34 Si talë rúnël prështë dumí lḗ'ësë ra naguëdchigrḗ lë'ë dumí, ¿chu guëne'e premi cá'al? Ra mënë mal runë rall prështë dumí; quëbezë rall quilli mënë mizmë cantidá dumí.
35 Perë rnia'a lu të, gulë guc shtu'u ra mënë narunë cuntrë lë'ë të. Gulë bë'në bien con grë mënë. Gulë bë'në prështë aunquë adë guëdchigrḗdi'i rall dumí. Si talë quëhunë të ra cusë ni, gapë të premi ru'bë nu na të ziquë shini Dios nacabezë gube'e. Pues Dios rac shtú'ui' ra mënë mal nu quëhunë më bien con ra mënë nanadë rdḗ'ëdi'i graci lu më.
36 Gulë bëga'a ldu'u të ra mënë igual ziquë Shtadë të rga'a ldú'i' lë'ë ra mënë.

Jesús guni'i: "Adë rúnëdi'il juzguë sa'l"
(Mt. 7.1-5)

37 'Nu rnia'a lu të, adë rúnëdi'il juzguë sa'l purquë gunë më juzguë lḗ'ël igual ziquë quëhúnël juzguë sa'l. Adë rúnëdi'il condenar mënë, nu Dios gúnëdi'i më condenar lḗ'ël. Gulë bë'në perdunë sa' të guëdubinú ldú'ul nu Dios gunë më perdunë lë'ë të.
38 Gulë bëdë'ë naca'a nabënápëdi'i, iurní gunë Dios igual con lë'ë të. Guëne'e më medidë completë hashtë guëqui'chi mëhin, hashtë guëni'bi mëhin, hashtë guërë'tsin, guëne'e më ca'a të. Medidë nardḗ'ël mizmë medidë gúnël recibir.
39 Iurní guni'i Jesús tubi comparaciuni:

—¿Gu rac guësḗ ciegu stubi ciegu? Guërupë rall ldaguë rall la'ni guëru.
40 Tubi narsë'dë lu mësë shtḗnëll, nádi'ill más më ru'bë quë mësë shtḗnëll, perë iurë tsalú studi shtḗnëll, iurní gáquëll ziquë mësë shtḗnëll. Gulë guná bien guadë guëlua'a lë'ë të.
41 ¿Pëzielú guëní'il lu sa'l nanú tubi gui'lli la'ni slull nu iurní nanú tubi trunquë la'ni slul?

42 ¿Lla guëní'il lu sa'l: “Amigu, bëne'e sí guëdchisúa gui'lli nananú la'ni slul”? Perë lḗ'ël rnádi'il trunquë la'ni slul. Lḗ'ël nal falsë; gulú primërë trunquë nananú la'ni slul, iurní gac guënal bien parë cul gui'lli la'ni slu sa'l.

Ra nashi naquḗ lu hiaguë rlua'a pë clasë hiaguë
(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

43 Guagla'guë guni'i Jesús:

—Nanḗ mieti hiaguë za'quë rné'edi'in nashi mal, nu hiaguë mal rné'edi'in nashi za'quë.

44 Ra nashi naquḗ lu hiaguë rlua'a pë clasë hiaguë nahin. Adë tsagllí'idi'i ra mënë nashi higu lu hiaguë guitsë nu adë guësiétëdi'i ra mënë uvë lu hiaguë guitsë.

45 Tubi më za'quë ruadi'dzë cusë za'quë purquë nabënë na ldu'u mënë ni. Perë tubi mënë mal ruadí'dzëll cusë nadë rlluí'idi'i purquë lḗ'ësë mal nanú la'ni ldú'ull. Lo quë nananú la'ni ldu'u mënë ruadi'dzë rall.

Comparaciuni shtë chupë nabëza'a hiu'u
(Mt. 7.24-27)

46 Guagla'guë guni'i Jesús lu ra mënë:

—Rni'i të nahia el quë narnibë'a lë'ë të ziquë shtadë të perë rúnëdi'i të cumplir shti'dza.

47 Iurní guënia'a lu të lla na el quë naguidë rini shti'dza nu rúnëll cumplir shti'dza.

48 Nall ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u. Gudánill guetë catë naguëdchi guiu'u. Bëzá'all hiu'u lu cimientë shtë guë'ë. Iurë lë'ë nisë guaru'bë nu bëdë'ë nisë hashtë guëa' hiu'u, perë ni adë bëní'bidi'i hiu'u purquë zubë hiu'u lu guë'ë.

49 Perë el quë narini shti'dza perë rúnëdi'ill cuendë, na ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u lu iu'lli perë nídi'i cimientë shtë hiu'u. Iurë guaru'bë nisë nu bëdë'ë nisë hashtë guëa' hiu'u, gurëhin lueguë. Completamente gualúhin sin ni tubi adë bë bëá'nëdi'i.

7

Jesús bënëac tubi narunë sirvë lidchi më rumanë
(Mt. 8.5-13)

1 Iurní gualú biadi'dzë më lu ra mënë, bëabrí më Capernaum.

2 Ndë guquëreldë tubi capitán më rumanë narnibë'a tubi gahiu'a suldadë. Nápëll tubi muzë narac llu'u hashtë hia rlullë muzë. Lë'ë më rumanë nalḗ rac shtú'ull muzë shtḗnëll.

3 Iurë bini capitán lo quë nabë'në Jesús, bëshé'ldëll bëldá më gushë israelitë parë tsaglli'i rall lë'ë Jesús; guidë më nu gunë më rumëdi muzë narac llu'u.

4 Ra më gushë bëdchini rall catë nanú Jesús nu guagla'guë bë'në rall ruëguë lu më. Guni'i rall:

—El quë nabëshe'ldë lë'ë na'a lul, runë tucarë gúnël favurë narac shtú'ull.

5 Rac shtú'ull ra më israelitë; bëzá'all con dumí shtḗnëll iádu'u shtënë na'a.

6 Guanú Jesús lë'ë rall
lidchi capitán. Iurë hia
ziagdchini rall hiu'u shtë
capitán, bëshe'ldë capitán
bëldá amigu shtḗnëll. Guni'i
rall lu Jesús shti'dzë capitán:
—Dadë, tsutḗdi'il lidcha
purquë më ru'bë nal. Na adë
chu nádia'a.
7 Adë rúnëdi'i tucara
guënia'a lul, por ni bëshe'lda
guidë guëlli'i ra mënë lḗ'ël.
Rialdí ldua'a sulamëntë
guëní'il tubi di'dzë, guëac
shmuza.
8 Na runa lo quë narni'i ra
narnibë'a na. Nu napa sul-
dadë narunë narnibḗ'ahia.
Iurë guepia lu túbill, tsall;
rzu'bë diáguëll shti'dza.
Nu iurë guënia'a lu stúbill,
guídëll; lueguë rzu'bë diáguëll
shti'dza. Iurë guënibḗ'ahia lu
muzë gúnëll dchi'ni, lueguë
rzu'bë diáguëll shti'dza.
9 Iurë bini Jesús shti'dzë
capitán, guasḗ ldu'u më
tantë gualdí ldu'u capitán.
Bëdchigrḗ lu më; gubi'a më
lu mënë nazianaldë lë'ë më;
guni'i më lu rall:
—Guldía, ni tubi israelitë
adë rialdídi'i ldu'u rall na
cumë ziquë rialdí ldu'u
capitán rë'.
10 Iurë bëabrí ra amigu shtë
capitán lídchill, guná rall lu
muzë. Hia lë'ë muzë bëac.

Jesús bëldishtḗ tubi tëgulë shini na'a viudë

11 Iurní Jesús zia'a parë
guë'dchi nalḗ Naín. Ra shini
gusë'dë më con zihani mënë,
bë'në rai' compañi lë'ë më.
12 Iurë ziagdchini rai'
cerquë rua' guë'dchi,
bëdza'guëlú rai' ra mënë
naziaca'chi tubi tëgulë.
Tëgulë ni na tubsë shini
lu shní'ai', nu shní'ai' náhi'
viudë. Zihani mënë shtë
guë'dchi, bë'në rall compañi
parë ziaca'chi rall tëgulë.
13 Guná Jesús lu viudë.
Bëga'a ldu'u më lḗ'ëll; guni'i
më lull:
—Adë rú'nëdi'il.
14 Iurní Jesús guabi'guë
nu bëdchi'bë guia'a më guëc
cajón. Hia nanua'a lë'ë tëgulë
guzudchí. Jesús guni'i lu
tëgulë:
—Lḗ'ël, na rnia'a lul,
guashtḗ nga'li.
15 Lueguë lë'ë tëgulë
guashtḗ nu guzubë ldill.
Guzublú ruadí'dzëll. Iurní
Jesús bëdë'ë lë'ë nguiu ni lu
shni'a nguiu.
16 Grë mënë guná gubani
nguiu ni; bëdzëguëë' ldu'u
rall. Guzublú guni'i rall:
—Llëru'bë na pudërë shtë
Dios. Hia bëdchini tubi më
ru'bë naruadi'dzë shti'dzë
Dios entrë lë'ë hia'a.
Nu guni'i rall:
—Bëagná ldu'u Dios
shti'dzë më; bidë guëdchini
më con lë'ë hia'a.
17 Por guëdubi nezë nu
hashtë grë lugar shtë Judea,
guni'i ra mënë lu sa' rall
bëldishtḗ Jesús tubi tëgulë.

Juan Bautista bëshe'ldë chupë mënë lu Jesús
(Mt. 11.2-19)

18 Bini Juan lo quë nabë'në
Jesús purquë ra nazianaldë
lë'ë Juan biadi'dzë rall lu
Juan. Iurní guna'bë Juan
chupë shmḗni'.

19 Bëshe'ldë Juan lë'ë rai' lu Dadë Jesús parë tsagna'bë di'dzë rai' si talë lë'ë më na el quë nanapë quë guëdchini, lë Cristo, u cuezë mënë stubi më naguëdchini.

20 Bëdchini rai' catë nanú Jesús. Guni'i rai' lu më:

—Juan Bautista bëshe'ldë lë'ë na'a parë guëna'bë di'dzë na'a, ¿pë lë́'ël nal el quë nanapë quë guëdchini, Cristo, u guëbezë na'a stúbi'?

21 Mizmë iurë nabëdchini ra shmënë Juan, bënëac Jesús zihani mënë narac llu'u de grë clasë galguidzë nu guëë'dzu. Bëgú më mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Bënëac më zihani ciegu.

22 Iurní guni'i Jesús lu shmënë Juan:

—Gulë tsagni'i lu Juan lo quë naguná të nu lo quë nabini të. Gulë guni'i lúhi' con pudërë shtëna bëac ra ciegu. Ra cujë bëac za'quë guëa' rall. Ra narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi', bëac rall. Ra naná cue'të bëac diaguë rall. Ra tëgulë gubani rall con pudërë shtëna. Ra mënë prubi rini rall diza'quë shtë Dios.

23 Rquitë ldu'u ra mënë, el quë natsagla'guë tsaldí ldu'i shti'dza.

24 Iurë ra shmënë Juan zia'a, Jesús guzublú gunı́'i' lu ra mënë shcuendë Juan:

—¿Chu guagbi'a të lúhi' rua' guëë'gu Jordán? ¿Pë guná të tubi nguiu fuertë u tubi nguiu ziquë gui'lli narni'bi mbë?

25 ¿Chu guagbi'a të lúhi'? Adë gunádi'i të tubi nguiu nanacu con lari za'quë. Bien nanë́ të ra nanacu lari chulë, ra nabani con galëlujë, quëreldë rall lidchi ra rëy.

26 ¿Lla na nguiu naguagbi'a të lúhi'? ¿Gu náhi' ziquë tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë? Rnia'a lu të Juan napë más llëru'bë dchi'ni quë ra mënë naquëreldë guahietë.

27 Ra Sagradas Escrituras rni'i shcuendë Juan:

Rshe'lda el quë narni'i por na delantë lul
parë gúni' preparar nezë delantë lul.

28 Rnia'a lu të entrë grë ra mënë nabiadi'dzë shti'dzë Dios lu ra mënë shtë gué'dchiliu, ni tubi rall na rall más më naru'bë quë Juan Bautista. Perë guná, el quë natsutë́ shnezë Dios catë rnibë'a më, aunquë nádi'i më naru'bë, nápëll más dchi'ni llëru'bë quë Juan.

29 Ra mënë nabëchu'bë nisë Juan nu ra narunë cubrë impuestë nabëchu'bë nisë Juan, iurë bini rall shti'dzë Juan, guni'i rall bënë nu justë na Dios.

30 Perë ra më religiusë fariseo nu ra mësë narlua'a lëy, gunë́di'i rall niachu'bë nisë Juan lë'ë rall. Bëquë́ guia'a rall voluntá shtë Dios parë mizmë lë'ë rall.

31 Jesús guni'i lu rall:

—Rnia'a lu të, ¿lla na ra mënë shtë tiempë ne'?

32 Na rall ziquë llguë'në. Rzubë llguë'në; rguitë rall lu llguëa'. Rushtiá rall lu sa' rall; rni'i rall: “Bëdi'ldi na'a musiquë shtë sa'a perë adë

nëdi'i të guëgui'i të. Bëdi'ldi
na'a marchë shtë tëgulë perë
adë bí'nidi'i të. Ni tubi cusë
rëuu'di'i ldu'u të.”
33 Bidë guëni'i Juan lu
të. Adë gudáudi'i Juan
guetështildi nu bii'di'i' vini,
perë lë'ë të guni'i të nápi' tubi
mëdzabë la'ni ldú'i'.
34 Iurní bëdchinia,
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guë'dchiliu; rauha lu laní, nu
ruha vini, perë rni'i të rau
sha'ta. Rni'i të ruha zili vini.
Rni'i të nahia amigu shtënë
ra pecadurë. Amigu shtënë
ra narunë cubrë impuestë,
rni'i të.
35 Manërë nacanihunë Dios
na ziquë llni; rlua'ain la'ni
vidë shtë ra naná sabi de
verdá.

Jesús gua lidchi Simón naná fariseo

36 Tubi fariseo lë Simón
bë'nëll invitar lë'ë Jesús parë
tsa më lídchill të gaunú më
lë'ëll. Jesús gua lídchill nu
guzubë më lu mellë.
37 Iurní bëdchini tubi
na'a nanapë zihani nguiu.
Quëreldë na'a lu mizmë
guë'dchi. Iurë bini na'a lë'ë
Jesús ziatáu lidchi fariseo,
bëdchininú na'a tubi bëtë́i
naná guë'ë; gadzëhin sëiti
nashi.
38 Bëzullibi na'a guëa' Jesús
catë cabezë më. Bi'ni na'a nu
guzublú radzë guëa' më con
nisë narru'u slu na'a. Lueguë
bëshá na'a guitsë guëc na'a
guëa' më parë guëbidchi guëa'
më.
39 Iurë guná Simón lo quë
nabë'në na'a, bë'nëll llgabë:
“Si talë lë'ë nguiu nabëna
invitar lidcha, na tubi
naruadi'dzë shti'dzë Dios,
niadë'ëi' cuendë pë clasë na'a
na el quë nabëdchini lúhi'.
Nall tubi na'a nanapë zihani
duldë.”
40 Iurní guni'i Jesús lu
Simón:
—Moni, rac shtua'a
guënia'a lul.
Guni'i Simón:
—Mësë, ¿pë rac shtú'ul
guëní'il lua?
41 Jesús guni'i:
—Guc chupë nguiu nazé'bi
dumí lu nargudini. Túbill
naze'bi ga'i gahiu'a bëllë
bëdchichi. Stúbill naze'bi
cincuenta bëllë bëdchichi.
42 Perë ni tubi de lë'ë rall
nápëdi'i rall dumí parë quilli
rall. Lë'ë nargudini bë'nëll
perdunë guërupë rall.
'Guna'bë di'dza lul, Moni,
¿guadë de lë'ë rall rac shtu'u
más lë'ë nargudini dumí?
43 Simón bëquebi:
—Lluá'ahia el quë narze'bi
más llëru'bë dumí rac shtú'ull
más lë'ë nargudini dumí.
Guni'i Jesús iurní:
—Guldil, zni nahin.
44 Iurní lë'ë Jesús guná lu
na'a nu guni'i më lu Simón:
—Hia gunal lla bë'në na'a
rë'. Gutë́a lídchil. Bëné'edi'il
nisë parë tsati guëahia ziquë
na custumbrë, perë lë'ë
na'a rë' bëga'dzë guëahia
con nisë narru'u slúhi. Nu
bëcuë'dchill guëahia con
guitsë guë́quëll.
45 Adë bëtsagrua'dí'il
guiahia ziquë na custumbrë,
perë na'a rë' dizdë iurë
bëdchinia, adë rbézëdi'i
rtsagrua' na'a guëahia.

46 Nu adë bëtiá'adi'il sëiti
nashi guëca, perë na'a rë'
bëtiá'all sëiti nashi guëahia.
47 Rnia'a lul de què duldë
zihani shtḗnëll naperdunë;
por ni nalḗ rac shtú'ull na.
Perë el què naguc perdunë
du'pë, du'psë rac shtú'ull na.
48 Iurní guni'i Jesús lu na'a:
—Duldë nabḗ'nël hia bëna
perdunë.
49 Ra invitadë nazúbëga'a
con Jesús, guzublú rni'i lu sa'
rall:
—¿Chu rní'ill nall? Rní'ill
nápëll pudërë gúnëll perdunë
duldë shtë mënë.
50 Perë Jesús guni'i lu na'a:
—Hia nasalvárël purquë
gualdí ldú'ul na. Bëagzḗ con
bien.

8

Ra na'a nabë'në compañi
lë'ë Jesús

1 Despuësë de ni, lë'ë
Jesús zia'a zihani guë'dchi
nu ranchi parë guadi'dzë më
diza'què shtë Dios lla tsutḗ
mënë shnezë Dios. Ra chi'bë
chupë poshtë guanaldë rai'
lë'ë Jesús.
2 Nu ra na'a zianaldë rall
Jesús; antsë bënëac Jesús
lë'ë rall narac llu'u. Gulú
më mëdzabë la'ni ldu'u ra
nanapë mëdzabë. Entrë
lë'ë rall zianaldë María
Magdalena nabëru'u gadchi
mëdzabë la'ni ldú'i'.
3 Nu zianaldë Juana, tse'lë
Chuza naná encargadë gapë
lidchi Herodes. Nu zianaldë
Susana con zihániru'u na'a
nabëdë'ë dumí shtë rall parë
el què narqui'ni Jesús nu ra
shini gusë'dë më.

Comparaciuni shtë
nartë'tsë bë'dchi
(Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

4 Bëdëá zihani mënë lu
Jesús. Bëdchini ra mënë de
grë ladë. Guni'i më tubi com-
paraciuni lu rall:
5 —Tubi nguiu guagtë'tsë
bë'dchi lachi. Du'pë bë'dchi
gulaguë lu nezë. Nga'li
bëlú mënë guëquin. Iurní
bëdchini ra ma'ñi; gudáu
ma'ñi bë'dchi.
6 Stubi tantë bë'dchi
gulaguë lu guiu'u guë'ë. Iurë
lë'ë bë'dchi gutsëlú, lueguë
gubidchi plantë purquë
du'pë shcupë nanú.
7 Stubi tantë bë'dchi gu-
laguë ladi gui'lli guitsë. Gual-
dani bë'dchi perë guni gui'lli
guitsë guëquin.
8 Perë stubi partë bë'dchi
gulaguë lu guiu'u za'què.
Gualdanin. Guaru'bin nu
bëdë'ëin cusechë hashtë tubi
gahiu'a por tubin.
Iurní Jesús guni'i fuertë:
—Si talë rac shtú'ul tsasël,
gulë bëquḗ diaguë bien
shti'dza.

Guni'i Jesús pëzielú guni'i
më ra comparaciuni
(Mt. 13.10-17; Mr. 4.10-12)

9 Iurní ra shini gusë'dë më
guna'bë di'dzë rai' pë runë
cuntienë comparaciuni rë'.
10 Guni'i më:
—Rnia'a lu të, Dios bë'në
favurë parë tsasḗ të lla
rnibë'a më ziquë Rëy. Antsë
guasḗdi'i mënë ra cusë ni.
Ra mënë nanḗdi'i tsasḗ
shti'dza, na rnia'a lu rall
con comparaciuni të rna rall
perë adë riasḗdi'i rall. Rini

rall perë adë rdë̋'ëdi'i rall cuendë pë runë cuntienë ra comparaciuni.

Jesús biadi'dzë pë runë cuntienë comparaciuni shtë bë'dchi
(Mt. 13.18-23; Mr. 4.13-20)

11 'Guënia'a lu të pë runë cuntienë comparaciuni nartë'tsë bë'dchi. Ra bë'dchi na ziquë shti'dzë Dios.
12 Tubi tantë bë'dchi nagulaguë lu nezë, na ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios perë ridë mëdzabë, rdchisull shti'dzë Dios ldu'u ra mënë parë adë tsaldídi'i ldu'u mënë parë gáquëdi'i salvar rall.
13 Ra bë'dchi nagulaguë ladi guë'ë, na ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios nu rca'a rallin con gustë. Ziquë plantë nanapë du'pë lu'chi rialdí ldu'u rall por du'pë tiempë, perë iurë ridë tubi prëbë, rni'i guidzë mënë guëc rall, iurní rsa'në rall shti'dzë Dios.
14 Ra bë'dchi nagulaguë la'ni gui'lli guitsë, na ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios nu rianaldë rall nezë shtë më, perë por tantë llgabë shtë dchi'ni, lla guëbani rall, nu rzebi ldu'u rall gapë rall zihani dumí, nu por mal deseo nananú la'ni ldu'u rall, hia iurní rte'ein shti'dzë Dios la'ni ldu'u rall. Iurní na rall ziquë tubi plantë nadë rné'edi'i nashi.
15 Perë bë'dchi nagulaguë lu guiu'u za'quë, na ziquë mënë narini shti'dzë Dios. Con guëdubinú ldu'u rall rialdí ldu'u rall. Rdë'ë rall cuendë shti'dzë më. Na rall më pacënci. Na rall ziquë tubi plantë nariagla'guë rdë'ë nashi za'quë.

Comparaciuni shtë lintërnë
(Mr. 4.21-25)

16 'Ni tubi mënë guësëu'ldë llni la'ni lintërnë nu lueguë guëtá'ull con tubi tëpë u guëzullin guëa' camë, sino quë guia'a zubin parë el quë natsutë̋ la'ni hiu'u guëzianí.
17 Grë lo quë naga'chi lu ra mënë iurne', napë quë guëru'u lu llni parë tsasë̋ mieti.
18 'Si talë guëquë̋ diaguë të bien, guëne'e Dios más llni; perë si talë rúnëdi'il cuendë shti'dza, guëdchisú më llni narní'il nápël.

Shni'a Jesús nu ra bë̋chi'
(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

19 Iurní lë'ë shni'a Jesús con bë̋chi', bëdchini rai' catë cabezë më, perë gúquëdi'i niabi'guë rai' lu më por tantë zihani mënë.
20 Tubi mënë guanú rsunë lu Jesús. Guní'ill:
—Lë'ë shní'al nu ra bë̋chil zuga'a tëchi fuërë. Rac shtu'u guadi'dzënú rai' lë̋'ël.
21 Perë Jesús repi:
—Ra narquë̋ diaguë shti'dzë Dios nu runë rall cumplir narni'i më, ni na ra shní'ahia, ni na ra bëcha.

Jesús bëcue'dchí nisë ru'bë
(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

22 Tubi dzë guatë̋ Jesús la'ni barcu con ra shini gusë'dë më nu guni'i më lu rai':
—Cha guia hia'a stubi ladë rua' nisë.

Iurní zia'a rai'.
23 Mientras ziazú rai' lu
nisë, Jesús gutëga'si. Iurní
bëdchini tubi mbë dushë lu
nisë. Guatḗ nisë la'ni barcu
hashtë mërë nḗ'azë barcu
la'ni nisë.
24 Lueguë guacua'ñi rai' lë'ë
Jesús nu guni'i rai':
—Mësë, Mësë, aquë zati
hia'a iurne'.
Iurní Jesús guashtḗ. Gu-
nibḗ'ai' lu mbë nu nisë parë
cuedchí nisë. Iurní lueguë
gurëdchí nisë.
25 Iurní guni'i Jesús lu ra
shini gusë'dë më:
—¿Pë hia adë rialdídi'i
ldu'u të Dios?
Iurní bëdzëbë rai' nu
bëdzëguëë' ldu'u rai'. Guni'i
lu sa' rai':
—¿Chull më rë'? tantë
pudërë nápi'. Rzu'bë diaguë
mbë nu nisë shtí'dzi'.

Tubi më gadareno nanapë
mëdzabë la'ni ldú'ull
(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

26 Bëdchini rai' stubi ladë
nisë ru'bë, ladzë ra më
gadareno. Galilea naquḗ
stubi ladë rua' nisë ru'bë.
27 Bëdchini rai' rua' guiu'u.
Bëru'u më la'ni barcu.
Lueguë guabi'guë tubi nguiu
shtë guë'dchi gadareno lu
Jesús. Por zihani izë rácudi'ill
lari nu adë nídi'i lídchill sino
quë guquëréldëll la'ni cuevë
catë rga'chi ra tëgulë. Nguiu
ni napë zihani mëdzabë fier
la'ni ldú'ull.
28 Iurë guall lu Jesús,
bëzullíbill lu më. Gurushtiall.
Guní'ill fuertë lu Jesús:
—¿Pë nápël con na? Jesús.
Lḗ'ël nal shini Dios nacabezë
gube'e. Runa ruëguë lul adë
guëtia'adi'il na lu gui'i shtë
cashtigu.
29 Zni guní'ill purquë más
antsë Jesús gunibë'a lë'ë ra
mëdzabë fier parë guëru'u
rall de lë'ë nguiu. Vidë
shtë nguiu ni guc zndë'ë;
zihani vueltë lë'ë mëdzabë
guna'zi lë'ë nguiu ni. Lë'ë
ra mënë bëldi'bi guiá'all nu
guëa'll con cadënë parë gac
segurë nguiu ni, perë lḗ'ëll
bëchúguëll cadënë. Lë'ë
mëdzabë bësëllu'në lḗ'ëll tubi
lugar catë nídi'i mënë.
30 Jesús guna'bë di'dzë lull:
—¿Chu lël?
Lḗ'ëll bëquebi:
—Lëhia Chupe Mili. Zihani
na na'a.
Zni guní'ill purquë zihani
mëdzabë gutḗ la'ni ldú'ull.
31 Ra mëdzabë bë'në
ruëguë lu më parë adë
guënibḗ'adi'i më lë'ë rall tsa
rall gabildi.
32 Tiempë ni nanú zihani
guchi lu lumë shtë dani.
Quëháu ra ma. Lë'ë ra
mëdzabë bë'në ruëguë lu
Jesús tsa rall la'ni ldu'u ra
guchi. Bëdë'ë më permisi.
33 Iurní bëru'u ra mëdzabë
la'ni ldu'u nguiu. Bëu' rall
la'ni ldu'u guchi. Iurní
bëllu'në ra ma catë naquḗ
tubi nisë ru'bë. Guzutu'u ra
ma hashtë guetë la'ni nisë.
Nga'li gualú ra ma.
34 Ra narapë guchi
iurë guná rall pë guc,
guagllu'në rall hashtë
guë'dchi. Biadi'dzë rall lu ra
mënë naquëreldë guë'dchi nu
lu ra më nananú lachi pë guc
con ra guchi.

35 Ra mënë guagbi'a rall
nia'a pë guc. Nu bëdchini rall
catë nanú Jesús. Guná rall
lu nguiu nananú mëdzabë
la'ni ldú'i'. Zúbëll cula'ni
Jesús. Nácull lari nu be'rquë
ruadí'dzëll. Bëac za'quë
shgábëll. Ra mënë bëdzëguëë'
ldu'u rall.
36 Grë naguná nabë'në
Jesús, biadi'dzë rall lla bë'në
më parë bëac nguiu nanapë
mëdzabë la'ni ldú'i'.
37 Iurní grë ra më
gadareno, bë'në rall ruëguë
lu më parë guëru'u më ladzë
rall tantë bëdzëbë rall. Iurní
Jesús güe'pi la'ni barcu parë
ziá'ai' stubi ladë.
38 Lë'ë nguiu nabëru'u
mëdzabë la'ni ldú'i', bë́'nëll
ruëguë lu Jesús parë guëdë'ë
më permisi tsanáldëll lë'ë më.
Perë Jesús gunibë'a guëá'nëll
ládzëll. Guni'i më:
39 —Bëabrí lídchil nu
biadi'dzë grë lo quë nabë'në
Dios con lë́'ël.
Bëagzëll nu biadí'dzëll por
guëdubi nezë nu guë'dchi lo
quë nabë'në Jesús con lë́'ëll.

Naguzac shtsa'pë Jairo nu tubi na'a nabëga'ldë shabë Jesús
(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

40 Bëabrí më stubi ladë rua'
nisë ru'bë. Ra mënë quëbezë
lë'ë më nu bë'në rall recibir
lë'ë më. Rquitë ldu'u rall.
41 Iurní bëdchini tubi nguiu
lë Jairo. Nall tubi jëfë shtë
iádu'u. Bëzullíbill lu Jesús.
Bë́'nëll ruëguë tsa më lídchill
42 purquë Jairo nápëll tubsë
shtsá'pëll. Napë ntsa'pë
chi'bë chupë izë. Hia rlúllëll.
Iurë lë'ë Jesús zia'a, mënë
zihani guanaldë rall lë'ë më
hashtë rte'e mënë lë'ë më.
43 Nu guanaldë tubi na'a
con los de más mënë; rllë'ë
rë́nëll. Hia guc chi'bë chupë
izë rac llú'ull. Ni chu bë́'nëdi'i
gan nëáquëll.
44 Iurní guabi'guë na'a
nezë tëchi më. Bëgá'ldëll rua'
shabë më. Lueguë gulezë
rënë nu bëáquëll.
45 Iurní Jesús guni'i:
—¿Chu bëga'ldë shaba?
Grë mënë guni'i:
—Ni túbidi'i.
Iurní guni'i Pedro:
—Mësë, ra mënë zihani
quëgte'e rall lë́'ël, nu cagsini
rall lë́'ël.
46 Perë Jesús guni'i:
—Entrë de lë'ë të nanú tubi
nabëga'ldë shaba, purquë
guc bë́'ahia tubi mënë
bëáquëll con pudërë shtëna.
47 Lë'ë na'a guc bë́'all adë
nídi'i mudë gaquin naga'chi.
Iurní bëdchínill nu rchí'chill
nu bëzullíbill lu më. Guní'ill
delantë lu grë mënë pëzielú
bëgá'ldëll shabë më. Guní'ill
lueguë bëáquëll.
48 Iurní Jesús guni'i lull:
—Nanë, bëáquël purquë ri-
aldí ldú'ul na. Bëagzë́ con
bien.
49 Nianá quëadi'dzë Jesús,
bëdchini tubi mënë nabëru'u
lidchi Jairo. Guní'ill lu Jairo:
—Hia lë'ë shtsá'pël gualú
guti. Adë rsiú'bëdi'il más lë'ë
më.
50 Iurë bini Jesús pë guni'i
nguiu ni, guni'i më lu Jairo:
—Adë rdzë́bëdi'il. Guagla'guë
tsaldí ldú'ul na. Lë'ë shtsá'pël
guëáquëll.

51 Iurë guatẽ Jesús lidchi
Jairo, gunẽdi'i më chu niutẽ
catë naga'a tëgulë; sulë Pedro
nu Juan con shtadë nu shni'a
ntsa'pë guanú më.
52 Grë mënë bi'ni nu bë'në
rall ruidë por lë'ë tëgulë.
Perë Jesús guni'i lu rall:
—Adë rú'nëdi'i të. Gútidi'i
ntsa'pë sino naga'si ni'i.
53 Bë'në rall burnë nu rllid-
chinú rall lë'ë Jesús purquë
hia rac bë'a rall tëgulë na
ntsa'pë.
54 Iurní Jesús guna'zi guia'a
tëgulë. Guni'i më fuertë:
—Ntsa'pë, guashtẽ nga'li.
55 Iurní lueguë bëabrí
gubani tëgulë. Guashtẽ
ntsa'pë lueguë. Gunibë'a
Jesús të guëdë'ë rall nagáu
ntsa'pë.
56 Ra shtadë ni'i guasẽ ldu'u
rall. Perë Jesús gunibë'a ni
tubi chu lu guadí'dzëdi'i rall
lo quë naguc.

9

Jesús bëshe'ldë chi'bë chupë poshtë
(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

1 Bëtëá Jesús lë'ë chi'bë
chupë shini gusë'dë më
nu bëdë'ë më pudërë parë
guënibë'a rai' grë mëdzabë;
guëlú rai' mëdzabë la'ni ldu'u
mënë nu gunëac rai' narac
llu'u.
2 Bëshe'ldë më lë'ë rai' parë
guëni'i rai' lu mënë bëga'a
iurë parë guënibë'a Dios lë'ë
rall, nu guni'i më gunëac rai'
grë clasë galguidzë.
3 Guni'i më:
—Adë pë guá'adi'i të parë
nezë, ni tubi bastunë ni
panitë parë quë dumí, ni
guetështildi guá'adi'i të. Gulë
bia'a tubsë manguë gacu të
cadë tubi de lë'ë të.
4 Cualquier lidchi mënë
ca guëdchini të, gulë bëa'në
nga'li hashtë guzia'a të stubi
guë'dchi.
5 Si talë ca nẽdi'i mënë
gunë recibir lë'ë të, gulë
bëru'u guë'dchi ni. Iurní
guëdchibë të gushëguiu'u
guëa' të cumë ziquë tubi sëñi
de quë adë gualdídi'i ldu'u
rall diza'quë shtë Dios.
6 Bëru'u rai'. Gua rai'
por guëdubi nezë shtë ra
guë'dchi. Biadi'dzë rai'
diza'quë shtë Dios. Bënëac
rai' narac llu'u.

Galguti shtë Juan Bautista
(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

7 Lë'ë gubernadurë
Herodes bini grë lo quë
nabë'në Jesús. Bẽ'nëll tantë
llgabë perë adë bëdẽ'ëdi'ill
cuendë chu na Jesús. Bëldá
mënë guni'i Jesús na Juan
Bautista naguashtẽ ladi ra
tëgulë.
8 Stubi rall guni'i Jesús
na tëgulë Elías nagubani
stubi. Sëbëldá mënë guni'i
Jesús na tubi nabe'dë guëni'i
shti'dzë Dios más guahietë
perë guashtẽhi' ladi ra tëgulë.
9 Herodes guni'i:
—Lëdë lẽ'ëdi'i Juan ndë
purquë na gunibẽ'ahia
guagchuguë ra suldadë guëc
Juan. Gúti'. ¿Perë chu na
nguiu rë'? Binia zihani cusë
ru'bë nabẽ'nëll.
Herodes guc shtu'u guënall
lu Jesús.

Jesús bëdë'ë nagáu más de ga'i mili mënë
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

10 Iurë bëabrí ra poshtë, biadi'dzë rai' lu Jesús lo quë nabë'në rai'. Bia'a më lë'ë rai' tubi lugar catë nídi'i mënë cerquë rua' guë'dchi Betsaida.
11 Perë iurë bini ra mënë cabezë më lugar ni, guanaldë rall lë'ë më. Nu Jesús bë'në recibir lë'ë rall con gustë. Biadi'dzë më lu rall lla gac salvar rall, nu bënëac më narac llu'u.
12 Bëga'a iurë guna'zi guadze', iurní bëdchini ra poshtë lu më. Guni'i rai':
—Gunibë'a lu ra mënë tsa rall guë'dchi lugar catë nanú mënë. Gau rall nu tsa rall descansë purquë ni tubi mënë quëréldëdi'i' ndë'ë.
13 Jesús guni'i iurní:
—Gulë bëdë'ë nagáu rall.
Lë'ë ra shini gusë'dë më bëquebi rai':
—Nápa'a gá'isë guetështildi con chupë mbeldë. ¿Ca lu tsasi'i na'a guetështildi gau ra mënë rë'?
14 Nanú más de ga'i mili nguiu nazuga'a. Jesús guni'i lu ra shini gusë'dë më:
—Gulë guni'i lu ra mënë të subë mënë cadë grupë masiá de cincuenta mënë.
15 Zni bë'në rai'. Guzubë grë ra mënë.
16 Iurní Jesús guna'zi ga'i guetështildi con chupë mbeldë. Guná më lu gube'e. Bëdë'ë më graci lu Dios. Bëshullë më guetështildi nu belë mbeldë. Bëdë́'ëi' guetështildi cua'a ra poshtë. Lë'ë rai' guati'dzë rai' guetështildi cua'a ra mënë.
17 Grë rall gudáu rall hashtë ca lu bielë rall. Iurní ra shini gusë'dë më bëtsadzë́ chi'bë chupë tëpë ra pedasë nabë'në subrë.

Bëquebi Pedro Jesús náhi' Cristo
(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

18 Tubi dzë gua Jesús lë́'ësë më tubi lugar. Quëadi'dzënú më Dios. Iurní bëdchini ra shini gusë'dë më lu më. Guna'bë di'dzë Jesús lu rai':
—¿Chu rni'i ra mënë nahia?
19 Lë'ë rai' bëquebi rai':
—Bëldá ra mënë rni'i nal Juan Bautista. Sëbëldá mënë rni'i nal Elías. Sëbëldá mënë rni'i nal tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios más guahietë. Rni'i rall guashtël ladi ra tëgulë.
20 Iurní Jesús guni'i lu rai':
—Lë'ë të, ¿chu rni'i të nahia?
Pedro guni'i:
—Nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guënibë́'al.

Guni'i Jesús gati më perë despuësë tsashtë́ë më
(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30—9.1)

21 Jesús gunibë'a ni tubi chu lu guadí'dzëdi'i rai' na më Cristo.
22 Guni'i më lu rai':
—Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë́'dchiliu. Napë quë guëzac zia. Ra bëshuzi ru'bë, ra më gushë shtë iádu'u, nu ra mësë shtë lëy, guëquë́ guia'a rall na. Quini rall na perë dzë tsunë despuësë, tsashtë́a ladi ra tëgulë.

23 Iurní guni'i më lu grë ra
mënë:
—El që narac shtu'u
gáquëll shmëna, napë që
gúnëll renunci prupi deseo
shtḗnëll. Napë që gáquëll
dispuestë gátill por na. Dzë
con dzë napë që tsanáldëll
shneza.
24 El që narac shtu'u
gapë vidë shtḗnëll, guënítill,
perë el që naguëniti vidë
shtḗnëll purquë nall shmëna,
guëbánill parë siemprë.
25 Adë pë guëllui'i
gunë nguiu gan guëdubi
guḗ'dchiliu nu despuësë
guënítill almë shtḗnëll.
26 Si talë chu rtu lúhi' por
na nu por shti'dza iurne', zni
na guëtú lua de lḗ'ëll iurë
lë'ë na guëabría de gube'e.
Nahia nguiu nabëshe'ldë
Dios lu guḗ'dchiliu perë
guëdchininuhia con ra ian-
glë. Guëlua'a llëru'bë llni
nu pudërë shtë Dios iurë
guëabría.
27 Guldía rnia'a lu të, nanú
mënë entrë lë'ë të guëná rall
rnibë'a Dios ziquë rëy; de-
spuësë de ni gati rall.

Jesús guc cambi delantë lu rai'
(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

28 Gudëdë shunë dzë; bia'a
Jesús Pedro nu Jacobo nu
Juan. Ziazú rai' lu dani parë
guadi'dzënú Jesús Dios.
29 Iurë biadi'dzënúhi' Dios,
guc cambi lu Jesús delantë
lu rai'. Shábi' bëac más
naquichi hashtë rabtsë'in.
30 Iurní guná rai' chupë
nguiu nabiadi'dzënú Jesús.
Lë'ë rai' náhi' Moisés nu
Elías.
31 Nanú rai' la'ni tubi shc-
ahi nanapë llni. Quëadi'dzë
rai' lla gati Jesús nu lla
guëzac zi më ciudá Jerusalén.
32 Pedro, Jacobo, nu Juan
nalḗ mbëca'ldë guna'zi lë'ë
rai', perë guná rai' lu llni.
Guná rai' lla guc cambi Jesús.
Nu guná rai' lu chupë nguiu
nazunú Jesús.
33 Nianá lë'ë chupë nguiu
bësëa'në rai' Jesús, guni'i Pe-
dro lu më:
—Mësë, nabënë dzu hia'a
ndë'ë. Guëza'a na'a tsunë
ranchi, tubin parë lḗ'ël
guëquëréldël; stubin parë
Moisés; stubin parë Elías.

Perë Pedro rac bḗ'adi'i më
guní'i'.
34 Nianá quëadi'dzë Pe-
dro, bëdchini tubi shcahi
nabësë'au grë rai'. Bëdzëbë
ra shini gusë'dë më iurë lë'ë
Moisés nu Elías nanú la'ni
shcahi.
35 Iurní bini rai' tubi bë
nabëru'u la'ni shcahi. Guni'i
bë:
—Ndë'ë lë'ë shinia narac
shtua'a; gudilia lḗ'i'. Gulë
bëquḗ diaguë shtí'dzi'.
36 Despuësë gualú guni'i
bë, guná rai' lḗ'ësë Jesús
zúga'a. Ra shini gusë'dë më
adë biadí'dzëdi'i rai' lu sa' rai'
por tubi tiempë lo që na-
guná rai' guëc dani.

Bënëac Jesús tubi ngulë'në; nanú mëdzabë la'ni ldú'i'
(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

37 Brëgue'lë stubi dzë bietë
rai' lu dani. Iurní zihani
mënë bëdchini lu Jesús.

38 Ladi ra mënë ze'dë tubi nguiu. Gunı́'ill fuertë:
—Mësë, bë'në favurë, gude'e guëná shinia, pues tubsë ni'i napa.
39 Nanú tubi mëdzabë narguitsuë' lḗ'ëll. Rdchibi mëdzabë lḗ'ëll. Rushtiall nu rru'u bëchini rua'll. Rzianë mëdzabë lḗ'ëll nu iurë zia'a mëdzabë, rdzaguë llga'na.
40 Hia bëna ruëguë lu ra shini gusḗ'dël parë guëgú rai' mëdzabë la'ni ldu'u shinia, perë adë bḗ'nëdi'i rai' gan.
41 Jesús guni'i lu ra mënë:
—Lë'ë të mënë nadë rialdídi'i ldu'i na, naguëdchi ldu'u të. ¿Hashtë guc guëbezënuhia lë'ë të parë tsaldí ldu'u të? ¿Blac tiempë guca pacënci con lë'ë të? Guaglli'i shínil ndë'ë.
42 Iurë guabi'guë ngulë'në, lë'ë mëdzabë bëru'ldë ngulë'në lu guiu'u. Nu bësé'sëll ngulë'në, perë Jesús guni'i guëc mëdzabë fier, nu bënëac më lë'ë llguë'në. Iurní Jesús bëdë'ë ngulë'në guia'a shtádëll.
43 Grë ra mënë bëdzëguëë' ldu'u rall por llëru'bë pudërë shtë Dios.

Stubi vësë guni'i Jesús lla gáti'
(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Nianá rdzëguëë' ldu'u ra mënë lo quë nabë'në Jesús, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:
44 —Gulë bëquḗ diaguë naguënia'a lu të iurne', nu adë rëá'ldëdi'i ldu'u të shti'dza. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu perë gaca intriegu guia'a ra mënë parë quini rall na.
45 Perë ra shini gusë'dë më adë guc bḗ'adi'i rai' lo quë naguni'i Jesús purquë naga'chi na di'dzë ni nu adë guasḗdi'i rai' më runë cuntienë di'dzë shtë Jesús. Nu bëdzëbë rai' niana'bë di'dzë rai' lu Jesús më runë cuntienë lo quë naguni'i më.

Chu na más më ru'bë
(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

46 Ra shini gusë'dë më guzublú quëdildi di'dzë rai' chu na más më ru'bë entrë lë'ë rai'.
47 Jesús bëdë'ë cuendë më llgabë quëhunë rai' la'ni ldu'u rai'. Iurní bëzú Jesús tubi llguë'në culá'ni'.
48 Guni'i më lu rai':
—El quë naquëhapë tubi llguë'në ziquë ndë'ë purquë rac shtu'u mënë ni na, también na quëhúnëll recibir. Nu mizmë tiempë quëhúnëll recibir el quë nabëshe'ldë na. El quë quëhunë sirvë lu sáhi' entrë lë'ë të, ni na más më ru'bë lu Dios.

El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a
(Mr. 9.38-40)

49 Iurní Juan guni'i lu Jesús:
—Mësë, guná na'a tubi nguiu; rgull mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Rní'ill lël parë guënibḗ'all ra mëdzabë. Iurní lë'ë na'a gunibë'a na'a lull adë guëgúdi'ill mëdzabë purquë adë rsënúdi'ill lë'ë hia'a.
50 Perë Jesús guni'i:

—Bëdë'ë sí, gull mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Bien quëhúnëll. El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a.

Jesús guni'i guëc Jacobo nu Juan

51 Bëdchini tiempë parë tsepi Jesús gube'e. Zia'a më nezë parë Jerusalén. Adë bëdzëbëdi'i më.
52 Bëshe'ldë më bëldá nguiu parë tsa rall guë'dchi Samaria. Guagna'bë rai' pusadë parë guëquëreldë rai'.
53 Perë ra më guë'dchi shtë Samaria, adë gunëdi'i rall nihunë rall recibir lë'ë më purquë guc bë'a rall zia'a më nezë parë Jerusalén.
54 Iurë Jacobo nu Juan guná rai' nëdi'i mënë shtë Samaria gunë rall recibir lë'ë Jesús, guni'i rai' lu më:

—Dadë, ¿gu rac shtú'ul guënibë'a na'a të guëdchini gui'i lu gube'e parë tsequi ra më Samaria ziquë bë'në Elías guahietë?

55 Iurní Jesús bëdchigrë́ lúhi'; guní'i' guëc rai':

—Llgabë narunë të nádi'i bien. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë́'dchiliu; rac shtú'udia'a tsa mënë gabildi sino rac shtua'a gac salvar mieti.
56 Iurní zia'a rai' stubi guë'dchi.

El quë narac shtu'u gáquëll shmënë Jesús
(Mt. 8.19-22)

57 Iurní ziazú rai' tubi nezë, tubi nguiu guni'i lu Jesús:

—Dadë, sënalda lë́'ël ancalë ca tsal.
58 Guni'i Jesús lull:

—Ra ma lachi napë catë rga'si ma. Ra ma'ñi napë bëche'zë shtë ma lu hiaguë. Perë na nápëdia'a lidcha ca rga'sia. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë́'dchiliu.
59 Iurní Jesús guni'i lu stubi nguiu:

—Gude'e naldë na ziquë shmëna.

Perë guni'i nguiu ni:

—Nia Dadë, perë bëne'e permisi despuësë de gati shtada, iurní sënalda lë́'ël.
60 Jesús repi lull:

—Nanú mënë nadë rialdídi'i ldu'u rai' shti'dza parë guëca'chi rall ra tëgulë. Lë́'ël lueguë biadi'dzë lu ra mënë lla mudë gac salvar rall.
61 Iurní stubi nguiu guni'i lu Jesús:

—Dadë, sënalda lë́'ël perë runa ruëguë lul, bëne'e permisi tsahia lidcha primërë, guna despedir shfamilia.
62 Jesús guni'i lull:

—El quë naná ziquë naraa'në lachi perë rbí'all nezë tëchill, adë rlluí'idi'ill parë tsutëll catë rnibë'a Dios. Adë chu guëní'idi'i nguiu ni nall shmëna.

10

Bëshe'ldë Jesús setenta shmënë më

1 Gudëdë stubi tiempë; iurní gudili Dadë Jesús setenta nguiu. Bëshe'ldë më lë'ë rai' lu grë ra guë'dchi catë rac shtu'u më tsa më despuësë. Chupë nguiu bëshe'ldë më tubi ladë.

Chupë nguiu bëshe'ldë më stubi ladë. Grë rai' gua.

2 Guni'i më lu rall:

—Ra mënë shtë guë̋'dchiliu na ziquë lachi con ganza'quë perë du'psë na el quë narunë dchi'ni. Por ni gulë guna'bë lu Dios guëshe'ldë më más nagunë dchi'ni.

3 Gulë gua. Rshe'lda lë'ë të ziquë lli'li lu ra ma dushë; mënë humildë entrë mënë dzabë.

4 Adë guá'adi'i të bëdu shtë dumí. Adë guá'adi'i të bëdu lari. Adë guá'adi'i të rachi. Adë gac ldë'ë të lu nezë parë guadi'dzënú të mënë.

5 Iurë guëdchini të lidchi mënë, gulë bë'në saludar ra mënë. Gulë guni'i lu rall: "Gulë bë'në recibir bendición shtë Dios".

6 Si talë quëreldë nguiu ndë nagunë recibir bendición shtë̋nël, cuezënú bendición con lë̋ëll; perë si talë guëquë̋ guiá'all bendición ni, guëabrí guëa'në bendición parë lë̋'ël stubi.

7 Gulë tsagla'guë cuezë të mizmë hiu'u ni catë bë'në mënë recibir lë̋'ël. Gulë gau narne'e rall gau të. Gulë bii' lo quë narne'e rall purquë zni na el quë narunë dchi'ni; nápëll derechë gaull lu mellë shtë lamë shtë̋hi'. Adë rnítidi'i të tiempë zia'a të zihani lidchi mënë.

8 Iurë guëdchini të lu guë'dchi catë runë ra mënë recibir lë'ë të, gulë gau lo quë narne'e rall gau të.

9 Gulë bënëac ra nanapë galguidzë. Gulë guni'i lu mënë shtë guë'dchi: "Hia bëga'a iurë, guëlladchi zuga'a Dios parë guënibë'a më lë'ë të".

10 Perë si talë guëdchini të lu guë'dchi catë adë rúnëdi'i mënë recibir lë'ë të, gulë tsa grë nezë shtë guë'dchi.

11 Gulë guni'i: "Gushëguiu'u naquë̋ guëa' na'a, guëdchibë na'a ziquë sëñi cuntrë lë'ë të, të gac bë'a të bëdchini na'a nu guni'i na'a lu të bëga'a iurë; guëlladchi zuga'a Dios parë guënibë'a më lë'ë të".

12 Rnia'a lu të iurë ze'dë guëdchini juici shtë Dios, ra mënë shtë guë'dchi nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, gunë Dios cashtigu lë'ë rall más quë mënë shtë ciudá Sodoma.

Prubi ra mënë narialdídi'i ldu'i
(Mt. 11.20-24)

13 'Prubi de lë'ë të mënë shtë guë'dchi Corazín nu Betsaida, purquë adë gualdídi'i ldu'u të na. Si talë nihuna milagrë lu mënë shtë guë'dchi Tiro nu Sidón cumë bëna entrë lë'ë të, niabrí ldu'u rall con Dios. Niasubë rall lu dë nu niacu rall lari nagasë ziquë sëñi de quë bë'në nadzë'ë rall mudë nanabani rall.

14 Por ni, iurë guëshe'ldë Dios juici guëc ra mënë shtë guë̋'dchiliu, ra mënë shtë Tiro nu Sidón gunë rall sufrir menos quë lë'ë të.

15 Nu rnia'a lu të mënë shtë Capernaum, llua'a të na të mënë nabë'në ldai' Dios guëc të perë guëtia'a Dios lë'ë të lu cashtigu shtë gui'i.

16 Guni'i më lu setenta
shmënë më:
—El që narzu'bë diaguë
shti'dzë të, también rzu'bë
diáguëll shti'dza. El që
narquë guia'a lë'ë të, rquë
guiá'all na. Nu mizmë
tiempë rquë guiá'all el që
nabëshe'ldë na.

*Bëabrí ra setenta shmënë
më*

17 Gua ra setenta shmënë
Jesús. Rquitë ldu'u rai'.
Guni'i rai' lu Jesús:
—Dadë, guni'i na'a lël parë
guëgú na'a mëdzabë la'ni
ldu'u mënë nu rzu'bë diaguë
ra mëdzabë shti'dzë na'a.
18 Guni'i Jesús lu rai':
—Vencidë na Satanás.
Gunahia lu Satanás iurë
bëquëldí Dios lë'ël; guláguëll
ziquë tubi ray shtë nguzi'u.
Guláguëll dizdë gube'e catë
quëbezë Dios hashtë guetë.
19 Guná, bënehia pudërë
parë guëlú të guëc ra serpi-
entë nu nillë. Napë të pudërë
gunë të gan lu Satanás. Adë
pë gáquëdi'i të.
20 Perë guná, adë rquítëdi'i
ldu'u të purquë rzu'bë
diaguë mëdzabë shti'dzë të
sino quë gulë bëquitë ldu'u
të purquë nasalvar të. Lë të
naescritë lu gube'e.

*Bëquitë ldu'u Jesús
(Mt. 11.25-27; 13.16-17)*

21 La'ni mizmë iurë Jesús
bëquitë ldú'i' por pudërë shtë
Espíritu Santo. Guni'i më lu
Dios:
—Shtada, dushquíllil,
rnibë̋'al gube'e nu guë̋'dchiliu.
Quëhuna alabar lë̋'ël. Bëluá'al
shtí'dzël lu mënë humildë,
rac bë'a rall. Perë nacahi
shtí'dzël bë̋'nël parë ra mënë
narni'i na rall më ru'bë, nu
parë ra mënë narianaldë
tëchi llgabë nguiu. Zni bë̋'nël,
Dadë, purquë zni rac shtú'ul
gac.
22 Guni'i më lu ra mënë:
—Shtada bëne'e grë ra cusë
guiahia. Ni tubi chu runguë
bë'a chu nahia de verdá,
sulamëntë Shtada runguë
bë̋'ai'. Ni tubi chu runguë
bë'a chu na Shtada de verdá,
sulamëntë na runguë bë̋'ahia
chu náhi'. Nahia shini më,
nu gunguë bë'a mieti Shtada
sulamëntë si rac shtua'a
guëluá'ahia nguiu ni Shtada.
23 Iurní guni'i më lu lë̋'ësë
ra shini gusë'dë më:
—Nalë̋ bë'në ldai' Dios lë'ë
mënë nariasë̋ lo quë nariasë̋
të.
24 Zihani mënë nabi-
adi'dzë shti'dzë Dios nu rëy
naguquëreldë guahietë, guc
shtu'u rai' guëná rai' lo quë
narná të, perë gunádi'i rai'.
Guc shtu'u rai' guini rai' lo
quë narini të perë bínidi'i rai'
di'dzë ni.

*Comparaciuni shtë tubi
samaritano nabë'në bien*

25 Tubi narlua'a lëy shtë
Moisés bëdchínill lu Jesús
parë guëtë̋'dëll tubi prëbë lë'ë
më. Guna'bë dí'dzëll lu më:
—¿Pë rní'il lla guna parë
gac salvara?
26 Jesús bëquebi:
—¿Pë rni'i lëy shtë Dios?
¿Lla rní'il quëgni'i lëy?
27 Guni'i nguiu iurní:
—Naná escritë: “Gulë
guc shtu'u Dadë Dios con
guëdubinú ldú'ul. Gulë guc

shtu'u Dios con guëdubi almë
shtë të, nu con guëdubi fuersë
shtë të. Gulë guc shtu'u Dios
con guëdubi shgabë të." Nu
rni'i lëy shtë Dios: "Gulë
guc shtu'u grë sa'l ziquë rac
shtú'ul mizmë lḗ'ël".
28 Jesús guni'i lull:
—Bien rní'il. Si talë gúnël
cumplir lo quë naná escritë,
guëbánil parë siemprë.
29 Perë lë'ë nguiu rac shtu'u
guëni'i mënë bien de lḗ'ëll.
Guna'bë dí'dzëll lu më:
—¿Chu na sahia?
30 Jesús bëquebi con com-
paraciuni rë':
—Tubi nguiu bërú'ull
Jerusalén parë ziá'all
guë'dchi Jericó. Terciuni
bëru'u nguba'në lu nezë.
Gulaa'në rall grë nanuá'all
hashtë nu shábëll. Bëdë'ë
nguba'në galnḗ lḗ'ëll, iurní
bësëa'në rall lḗ'ëll hia mërë
niátill.
31 Guzac tubi bëshuzi
bëdchini catë naga'a nguiu ni.
Iurë guná bëshuzi lu nguiu,
gudëdë bëshuzi stubi nezë.
32 Nu tubi më levita narunë
compañi lë'ë bëshuzi la'ni
iádu'u, bëdchínill; gunall lu
nguiu naga'a nezë. Lë'ë quë
lë'ë stubi nezë gudḗdëll.
33 Perë tubi nguiu shtë
guë'dchi Samaria zia'a
mizmë nezë ni. Gunall lu
nguiu naga'a. Bëga'a ldú'ull
lë'ë nguiu.
34 Iurní guabí'guëll lu
nguiu, nu bḗ'nëll rumëdi lu
ridë. Bëtiá'all sëiti con vini
nu bëshí'ill tubi lari lu ridë.
Bëdchí'bëll nguiu ni tëchi ma
nanuá'all. Guanull lë'ë nguiu
catë rëa'në nguiu pusadë.
Ndë bḗ'nëll compañi naná
ridë.
35 Stubi dzë nabrëgue'lë,
iurë lë'ë samaritano guzia'a,
gulull chupë dumí bëdchichi.
Bëdḗ'ëll cua'a nashtënë pu-
sadë. Nu guní'ill: "Gupë
nguiu rë'. Si talë gúnël
gashtë más, na guëguilla iurë
guëabría."
36 Guni'i Jesús lu narlua'a
lëy:
—Guni'i lua, de tsunë
nguiu naguná lu nguiu
naguc ridë por ra nguba'në,
¿chu guc shtu'u lë'ë sáhi'?
37 Guni'i mësë shtë lëy:
—El quë nabëga'a ldu'u
naná ridë.
Iurní guni'i më lull:
—Zni lḗ'ël, guaguë'në ziquë
bë'në më samaritano.

Gua Jesús lidchi Marta nu María

38 Guagla'guë zia'a Jesús
nezë con ra mënë. Bëdchini
më tubi guë'dchi catë
quëreldë Marta nu béldëll
María. Bë'në rai' recibir lë'ë
Jesús lidchi rai'.
39 María guzubë guëa'
Dadë Jesús parë guëquḗ
diágui' shti'dzë më.
40 Marta rquëdi'ni ldú'ull
tantë dchi'ni nanú la'ni hiu'u.
Guabi'guë Marta lu Jesús, nu
guní'i':
—Dadë, ¿pëzielú bëdḗ'ël
permisi guzubë belda guëa'l?
guëquḗ diáguëll shtí'dzël,
nu tubsia quëhuna dchi'ni.
Guni'i lull gúnëll compañi na.
41 Guni'i Jesús lu Marta:
—Marta, Marta, nalḗ
rquëdi'ni ldú'ul por dchi'ni

nananú; adë rbedchídi'i
ldú'ul.
42 Tubsë cusë rqui'ni.
María gudili lo mejurë. Adë
chu guëdchisú lo quë nanápi'.

11

*Jesús bëluá'ai' lla guëna'bë
mënë lu Dios
(Mt. 6.9-15; 7.7-11)*

1 Guzac Jesús biadi'dzënúhi'
Dios. Iurë gualú, tubi shini
gusë'dë më guni'i lu Jesús:
—Dadë bëlua'a lë'ë na'a
tubi oraciuni ziquë Juan
Bautista bëluá'ai' mënë
shtḗhi' lla guëna'bë rai' lu
Dios.
2 Jesús guni'i:
—Iurë ruadi'dzënú të Dios,
gulë guni'i:
Nal Shtadë na'a; rac shtu'u
na'a grë mënë gunë
rall alabar lḗ'ël.
Rac shtu'u na'a guënibḗ'al
grë mënë narëta' lu
guḗ'dchiliu.
Rac shtu'u na'a grë mënë
gunë rall lo quë narac
shtú'ul igual ziquë ra
ianglë lu gube'e rzu'bë
diaguë rai' shtí'dzël.
3 Bëne'e nagáu na'a dzë con
dzë.
4 Bë'në perdunë duldë shtë
na'a purquë runë
na'a perdunë el quë
narunë mal cuntrë lë'ë
na'a.
Adë rdḗ'ëdi'il permisi
guëtë'dë mëdzabë
prëbë lë'ë na'a të
ldaguë na'a lu duldë.
5 Guagla'guë guni'i Jesús:
—Si talë nápël tubi amigu,
nu tsal lídchill guëruldë gue'lë.
Guëní'il lúhi': “Amigu, bë'në
prështë tsunë guetështildi
6 purquë tubi amigu
bëdchini zitu. Nápëdia'a pë
gaull.”
7 Perë amigu shtḗnël
guëquébill dizdë la'ni hiu'u
zndë'ë: “Adë rsiú'bëdi'il na;
në'au puertë rua' lidcha. Grë
na'a naga'si na'a. Nídi'i mudë
guënehia narac shtú'ul.”
8 Rnia'a lu të, mënë ni na
amigu shtḗnël perë aunquë
adë nḗdi'ill guëné'ell lo quë
narquí'nil purquë nal tubi
amigu, perë si talë tsagla'guë
guëná'bëru'ul, lḗ'ëll tsashtëll;
guëné'ell lo quë narquí'nil.
9 Rnia'a lu të, gulë bë'në
zni. Gulë guagla'guë
guëna'bë të lo quë narac
shtú'ul, iurní guëne'e më ca'a
të. Gulë tsagla'guë quili të,
të guëdzelë të. Gulë bësëdchi
rua' puertë hashtë guëlla'lë
puertë.
10 Grë mënë narna'bë lu
Dios, gúnëll recibirin. Grë
mënë narguili, guëdzelin. Grë
mënë narsëdchi rua' puertë,
guënall lla rlla'lë puertë parë
lḗ'ëll.
11 ’Lë'ë të naná shtadë ll-
guë'në, si talë shínil guëná'bëll
belë mbeldë gaull, ¿pë zëdḗ'ël
tubi mbe'ldë cá'all? Aquëdi'i.
12 Si talë guëná'bëll tubi
dchitë gaull, ¿pë zëdḗ'ël tubi
nillë?
13 Si talë lë'ë të naná
mënë mal, perë rac të
guëdë'ë të cusë za'quë ca'a
ra shini të, mucho más
guëne'e Shtadë të naquëbezë
gube'e lë'ë Espíritu Santo

parë cuezënúhi' lë'ë të si talë
tsagla'guë rná'bël lu më.

Guni'i mënë Jesús napë
mëdzabë la'ni ldú'i'
(Mt. 12.22-30; Mr. 3.19-27)

14 Guzac tubi dzë Jesús
cagúhi' tubi mëdzabë gu'pë
nananú la'ni tubi nguiu. Ru-
adí'dzëdi'ill. Perë iurní bëru'u
mëdzabë, bien ruadi'dzë
nguiu. Ra mënë bëdzëguëë'
ldu'u rall.
15 Perë bëldá rall guni'i:

—Rgu Jesús mëdzabë por
pudërë shtë Beelzebú naná
jëfë shtë los de más mëdzabë.
16 Sëbëldá mënë bëtë'dë rall
prëbë lë'ë më, nihunë më
lo që nanádi'i voluntá shtë
Dios. Guna'bë rall gunë më
tubi milagrë lu rall, ziquë
tubi sëñi de që na më shini
Dios.
17 Guc bë'a më llgabë
naquëhunë rall. Guni'i më:

—Si talë guëruldë shmënë
gubiernë rdildi cuntrë
mizmë gubiernë, tsalú gu-
biernë. Nu si talë nadivididë
tubi famili, guëdchini tiempë
tsalú famili ni.
18 Nu Satanás si talë
Satanás nadivididë mizmë
lë'ëll, tsalú pudërë shtënëll.
Cagnia'a ndë'ë purquë rni'i të
rguhia mëdzabë por pudërë
shtë Beelzebú.
19 Si talë rguhia mëdzabë
por pudërë shtë Beelzebú,
¿chu runë compañi ra mënë
entrë lë'ë të nargú mëdzabë
la'ni ldu'u mënë? Lë'ë
nargú mëdzabë entrë lë'ë të,
guëni'i rall lu të chu bëne'e
pudërë guiahia parë rguhia
mëdzabë, nu guëni'i rall runë
të mal llgabë.
20 Perë si talë con pudërë
shtë Dios, rguhia mëdzabë
la'ni ldu'u mënë, hia bëga'a
iurë, guëlladchi zuga'a Dios
parë guënibë'ai' lë'ë të.
21 'Si talë tubi nguiu
putëntë quëhápëll bien lídchill
con gui'bë narguini mënë,
pues grë nanapë nguiu ni
nasegurë.
22 Perë si talë guëdchini
stubi nguiu más fuertë nu
gúnëll gan lu primërë nguiu,
iurní guëgull grë nanapë
primërë nguiu nu rtë'tsëllin
entrë ra shmënëll. Ra gui'bë
naná rialdí ldu'u primërë
nguiu, hia na rahin guia'a
stubi nguiu.
23 'El që nanëdi'i guëni'i
favurë de na, nall cuntrë de
na. El që nadë rtëádi'i mënë
lua, na ziquë tubi narsëllu'në
mënë lua.

Tubi mëdzabë nabëabrí
catë bërú'ull
(Mt. 12.43-45)

24 Guagla'guë guni'i Jesús:

—Iurë bëru'u mëdzabë la'ni
ldu'u nguiu, riazëll catë nídi'i
nisë. Rguílill catë cuézëll perë
adë rdzélëdi'ill lugar. Iurní
rní'ill: "Guëabría ldu'u mënë
catë bërua'a".
25 Bëdchini mëdzabë.
Bëdzélëll ziquë tubi hiu'u
bien arregladë nu limpi.
26 Iurní tsalli'i mëdzabë
gadchi mëdzabë más mal
që lë'ëll; riutë rall la'ni ldu'u
nguiu ni. Bëa'në nguiu ni
con gadchi mëdzabë, lëdë
túbsëdi'i mëdzabë. Más mal
bëa'në nguiu ni.

Ra narquitë ldu'u de verdá

27 Iurë cagni'i më ra di'dzë
rë', tubi na'a nazú entrë ra
mënë zihani guní'ill fuertë lu
më:
—Dichusë na gullanë lḗ'ël,
nu bëgá'dchill lḗ'ël.
28 Jesús guni'i:
—Más bien na el quë nar-
quḗ diaguë di'dzë shtë Dios
nu rzu'bë diáguëll shtí'dzi'.

Ra mënë mal guna'bë rall
gunë më tubi milagrë lu rall
(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

29 Zihani mënë bëdchini;
bëdëá rall lu Jesús. Guni'i më
lu rall:
—Nalḗ mal na mënë
tiempë ne'. Cagna'bë rall
tubi sëñi shtë Dios. Cagna'bë
rall guna tubi milagrë. Ni
tubi cusë ru'bë guëná rall,
sulamëntë tubi cusë ziquë
naguzac tiempë shtë Jonás
guëná rall.
30 Ziquë guc Jonás tubi sëñi
parë ra mënë shtë Nínive
de quë gac cumplir shti'dzë
Dios, nguiu nabëshe'ldë Dios
lu guḗ'dchiliu gáqui' sëñi parë
ra mënë nanabani ne'.
31 Iurë gac juici shtë
Dios, lë'ë reina nagunibë'a
ladzë Sur, tsasuldill nu
gúnëll juzguë mënë nanabani
iurne', na rall culpablë
purquë na'a ni bidë guëná
lë'ë Salomón parë guëquḗ
diáguëll shti'dzë Salomón.
Gulë guná, hia bëdchini tubi
más më ru'bë quë Salomón.
32 Nu zac ra mënë
naguquëreldë guë'dchi
Nínive, tsasuldí rall lu juici
con ra mënë naquëreldë
ne'; nu guëni'i ra mënë shtë
Nínive, ra mënë nanabani ne'
na rall culpablë purquë ra
mënë shtë Nínive, iurë bini
rall shti'dzë Jonás, bëabrí
ldu'u rall con Dios. Gulë
guná, hia bëdchini tubi más
më ru'bë quë Jonás.

Lintërnë parë almë shtë të
(Mt. 5.15; 6.22-23)

33 'Ni tubi mënë rsëu'ldëdi'ill
llni la'ni lintërnë nu despuësë
tsagcá'chill lintërnë lugar
naga'chi. Adë guëtá'udi'ill
lintërnë con tubi tëpë. Perë
guëzu'bëllin guia'a parë el
quë natsutḗ la'ni hiu'u
guëzianí.
34 Slul na ziquë tubi
lintërnë. Si talë naza'quë slul,
nápël llni guëdubi la'ni ldú'ul.
Perë si talë rac llu'u nacahi
slul, nápëdi'i të llni.
35 Gulë bë'në llgabë bien si
talë llni nanapë të adë nahin
nacahi.
36 Iurë nanú llni guëdubi
la'ni ldu'u të, ni tubi partë
nacahi; na ziquë tubi lintërnë
narzianí lu nacahi.

Jesús guni'i guëc ra fariseo
nu mësë shtë lëy
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40;
Lc. 20.45-47)

37 Nianá caglua'a Jesús ra
mënë, tubi fariseo bë'në in-
vitar gau më lidchi fariseo.
Gua më lidchi fariseo nu
guzubë më lu mellë.
38 Guná fariseo zubë më lu
mellë perë adë gudíbidi'i më
guia'a më ziquë na custum-
brë religiusë. Guasḗ ldu'u
fariseo.
39 Iurní guni'i Dadë Jesús lu
fariseo:
—Lḗ'ël con los de más
fariseo na të ziquë trashtë
narí'etidi'i. Rguibi të bien

ladi ra trashtë ziquë custumbrë religiusë, perë la'ni ldu'u
të nanú zihani maldá. Rzebi
ldu'u të pë shtë mënë.
40 Tuntë na të. Dios
bëntsa'u lë'ë nguiu nezë fuërë
nu nezë la'ni.
41 Gulë bëdë'ë nanapë të
ca'a mënë. Gulë gac të mënë
za'quë, iurní grë cusë na
limpi parë lë́'ël.
42 'Prubi de lë'ë të fariseo;
caguilli të lo quë narunë
tucarë ca'a Dios hashtë ra
plantë namás mitu'në, perë
ra cusë ru'bë adë rúnëdi'i të
cumplir. Rúnëdi'i të tratë
bien con sa' të. Nu rac
shtú'udi'i të Dios. Runë tu-
carë gunë të cumplir cusë rë'
nu los de más mandamientë
shtë Dios.
43 'Prubi de lë'ë të fariseo.
Nalë́ rac shtu'u të guëzubë të
primërë asientë la'ni iádu'u.
Rquitë ldu'u të iurë mënë
runë rall saludar lë'ë të
con zihani rëspëti catë rdëá
mënë.
44 'Prubi de lë'ë të. Na të
ziquë ra ba'a naga'chi catë
bëga'chi tëgulë. Ra mënë
rdëdë rall guëc ra ba'a perë
rdë́'ëdi'i rall cuendë blac fier
na lugar ni.
45 Iurní tubi mësë narlua'a
lëy guní'ill lu më:
—Mësë, nu zac cagní'il
guëc na'a por di'dzë rë'.
46 Jesús guni'i:
—También prubi de lë'ë
të mësë shtë lëy purquë
quëhunë të obligar ra mënë
gunë rall zihani custumbrë.
Nahin ziquë tubi carguë në'ë,
perë lë'ë të adë rldísidi'i tëhin
ni siquierë con tubi shcuënë
të.
47 'Prubi de lë'ë të. Rza'a të
capillë shtë ra profetë nabi-
adi'dzë shti'dzë Dios. Shtadë
guëlú të gudini rall ra profetë
ni.
48 Na të testigu gudini ra
shtadë guëlú të lë'ë ra pro-
fetë, nu na të de acuerdë con
lo quë nabë'në rall purquë
rza'a të capillë shtë ra pro-
fetë.
49 Por ni la'ni librë nanua'a
sabiduría shtë Dios rni'i:
“Guëshe'lda profetë nu
poshtë lu ra mënë perë quini
mënë bëldá ra nabëshe'lda,
gati rai'. Sëbëldá rai' guëzac
zi mënë.”
50 Perë rnia'a lu të, gunë
Dios juzguë ra mënë tiempë
ne' por grë maldá nabë'në ra
mënë cuntrë ra profetë dizdë
bëcue'shtë́ më guë́'dchiliu.
51 Ra mënë nanabani ne'
na rall culpablë por galguti
shtë Abel nu por galguti shtë
grë më za'quë, hashtë galguti
shtë Zacarías, el quë nagu-
dini mënë entrë iádu'u nu
bëcu'guë. Gunë më juzguë
lë'ë të por grë ra cusë rë'.
52 'Prubi de lë'ë të mësë
shtë lëy purquë napë të liahi
parë gac bë'a lla gac salvar
mënë perë adë në́di'i tsutë́ të
shnezë Dios nu adë në́di'i të
tsutë́ mënë shnezë më; gac
rall shmënë më.
53 Nianá cagni'i më ra cusë
rë', ra mësë shtë lëy nu ra
fariseo bëldënú rall Jesús.
Bëdchi'bë rall zihani di'dzë
guëc më. Gudildi di'dzë rall
të guëni'i më cusë mal.
54 Bëtë'dë rall prëbë lë'ë më
parë ldaguë më lu trampë
shtë rall. Mudë ni gudili rall

parë gunë rall acusar lë'ë më lu gubiernë rumanë.

12

Gulë gupë cuidadë ra mënë falsë

1 Tiempë ni bëdëá zihani mili mënë hashtë rte'e sa' rall. Jesús guzublú guni'i
më lu ra shini gusë'dë më, primërë lu rai':
—Gulë gupë cuidadë en-
señansë shtë ra fariseo. Na rall falsë. Enseñansë shtë
rall rrë'tsë ziquë levadurë la'ni nacubë.
2 Lo quë nanú la'ni ldu'u
mënë guëru'u lu llni. Grë
cusë naga'chi napë quë gac
bë'a mënë.
3 Grë lo quë narni'i të lu
nacahi, guini mënë lu llni.
Lo quë narni'i të naga'chi nu
lo quë naruadi'dzë të la'ni
hiu'u catë në'au, gac bë'a
mënë. Guëabrí guadi'dzë
mënë fuertë shti'dzë të lu ra
mënë.

Guni'i Jesús: "Adë rdzëbëdi'i të lu mënë"
(Mt. 10.28-31)

4 Guagla'guë guni'i Jesús:
—Na të amigu shtëna.
Rnia'a lu të adë rdzëbëdi'i të
mënë narguini cuerpë perë
nápëdi'i rall pudërë gunë rall
más cusë cuntrë lë'ë të.
5 Perë na guënia'a lu të
chu guëdzëbë të lúhi'. Náhi'
el quë despuësë quíni' lë'ël,
nápi' pudërë parë guëshé'ldi'
lë'ël gabildi. Rnia'a lu të
stubi, gulë bëdzëbë lë'i'.
6 'Rdu ga'i ma'ñi por chupë
dumí bi'chi. Perë Dios
rëagná ldú'i' lë'ë ra ma.
7 Nu napë më cuendë bëldá
guitsë guëc të zubë cadë de
lë'ë të. Adë rdzëbëdi'i të
lo quë quëhunë mënë cuntrë
lë'ë të; más lasac të quë zi-
hani ma'ñi.

El quë narni'i lu ra mënë nall shmënë Jesús
(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 'Rnia'a lu të, si talë rni'i
të lu ra mënë na të shmëna,
guënia'a lu ra ianglë shtë Dios
na të mënë shtëna. Nahia
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guë'dchiliu.
9 Perë si talë guëni'i të lu
ra mënë adë nádi'i të shmëna,
iurní guënia'a lu ra ianglë
nádi'i të mënë shtëna.
10 'Nahia nguiu nabëshe'ldë
Dios lu guë'dchiliu. El quë
narni'i didzabë cuntrë na,
gac gunë Dios perdunë lë'ëll;
perë si rní'il didzabë cuntrë
Espíritu Santo, gúnëdi'i më
perdunë lë'ël.
11 'Iurë gua'a mënë lë'ë
të lu ra gubiernë u lu ra
juësi u lu ra narunë juzguë
la'ni iádu'u, adë rúnëdi'i të
llgabë pë guëni'i të lu rall, lla
guëquebi të parë guëru'u të,
12 purquë mizmë iurë ni
Espíritu Santo guëluá'ai' lë'ë të
pë guëquebi të lu rall.

Comparaciuni shtë nguiu ricu perë natúntëll

13 Iurní tubi mënë nabëru'u
ladi mënë zihani, guní'ill lu
Jesús:
—Mësë, bë'në favurë;
guni'i lu bëcha guëné'ell
herenci narunë tucarë cahia.
14 Perë Jesús guni'i lull:

—Rúnëdi'i tucara nihuna juzguë entrë lë'ë të. Ni tubi
të bẽ'nëdi'i nombrar na parë qui'dza herenci shtënë të.
15 Guagla'guë guni'i më lu ra mënë:
—Gulë gupë mizmë lë'ë
të parë adë rzébidi'i ldu'u
të ra cusë shtë guẽ'dchiliu.
Galërquitë ldu'u nguiu ze'dë
de Dios, lẽdëdi'i por cusë
zihani nanapë nguiu lu
guẽ'dchiliu.
16 Iurní guni'i më tubi com-
paraciuni:
—Guc tubi nguiu ricu.
Shguiú'ull bëdë'ë tubi bënë
ganza'quë.
17 Bẽ'nëll llgabë: “Lla guna
con tantë llu'bë. Nídi'i lugar
parë cuetsá'uhin.”
18 Guní'ill: “Guëchilia
hiu'u catë cuetsa'u llu'bë.
Guëzá'ahia stubi más
naru'bë, cuetsa'u llu'bë la'ni
con grë cusë nanapa.
19 Mizmë na runa llgabë,
nanú sufsientë por zihani
izë. Gúnëdia'a dchi'ni lachi;
más bien guëbeza lidcha.
Gáuha; gua' vini. Guëquitë
ldua'a.”
20 Nianá quëhúnëll llgabë,
guni'i Dios lull: “Tuntë nal.
Gue'lë ne' gátil. Ra cusë
nabëtëal, ¿chu gac nashtënë
rahin?”
21 Zni na grë ra nguiu
nartëá zihani cusë parë
mizmë lẽ'ëll perë nápëdi'ill
cusë nalasac lu Dios.

Quëhapë Dios shíni'
(Mt. 6.25-34)

22 También guni'i Jesús lu
ra shini gusë'dë më:
—Rnia'a lu të, adë
rquëdí'nidi'i ldu'u të por lo
quë nagáu të parë guëbani të,
ni por shabë të nagacu të.
23 Vidë shtë të na más lasac
quë nagáu të. Cuerpë shtë të
más lasac quë shabë të.
24 Gulë guná, ziquë ra
ma riegu adë rcabnídi'i ma
llu'bë. Adë riagllí'idi'i ma
cusechë lachi cuetsa'u mahin
la'ni hiu'u. Perë Dios rgáuhi'
ra ma. Lë'ë të lasac të más
quë ra ma'ñi.
25 ¿Chu de lë'ë të por tantë
rúnël llgabë guëbánil tubi dzë
más?
26 Si talë gáquëdi'i gunë
të ra cusë mitu'në, ¿pëzielú
runë të llgabë por ra cusë
ziquë nagáu të u nagacu të?
27 'Gulë guná, lla riaru'bë
ra guë'ë. Adë rúnëdi'i
rahin dchi'ni. Adë rtí'bidi'i
rahin, perë rëy Salomón
con guëdubi galëlujë shtẽhi',
bẽ'nëdi'i' gan niácuhi' ziquë
ra guë'ë lachi.
28 Gulë guná, lë'ë të nari-
aldí ldu'i du'pë, chulë rlua'a
guë'ë lachi nedzẽ, quëhunë
Dios; perë glli guëbidchi guë'ë
nu tsahin lu gui'i. Mucho
más guëne'e më narqui'ni të.
29 Adë rianáldëdi'i të tëchi
ra cusë pë gau të, pë gu të;
adë rquëdí'nidi'i ldu'u të por
ra cusë rë'.
30 Ra mënë nadë rialdídi'i
ldu'i shti'dzë Dios, rianaldë
rall tëchi ra cusë shtë
guẽ'dchiliu, perë lë'ë të napë
të Shtadë të. Runë më
cuendë grë nicidá nanapë të.
31 Primërë gulë guanaldë
tëchi narac shtu'u Dios. Na
më rëy. Iurní guëne'e më

grë cusë narqui'ni të parë guëbani të.

Gulë bëcuetsa'u tesurë la'ni gube'e
(Mt. 6.19-21)

32 'Na të du'pë mënë narianaldë tëcha ziquë ra lli'li narianaldë tëchi vëquërë. Adë rdzébëdi'i të purquë Shtadë të gudili lë'ë të, të guënibë'a të catë na më rëy.
33 Gulë bëtuu' nanapë të ca'a mënë dumí, el quë nabënápëdi'i. Gulë gapë të panitë nadë rú'shidi'i con dumí nadë rialúdi'i; quiere decir, tesurë lu gube'e. Ndë ni tubi nguba'në riutédi'i. Nídi'i ma naráu panitë parë tsaluhin.
34 Catë nacuetsa'u tesurë shténël, ndë rac shtú'ul guëbánil.

Gulë gac të preparadë

35 'Gulë gac listë nu preparadë guëdubi tiempë, ziquë nguiu nalli'i lá'ni' parë dchi'ni, ziquë mënë nanua'a lintërnë naqué llni.
36 Gulë gac ziquë ra muzë naquëbezë lamë shtë rall. Gua lamë lidchi sa'a. Ra muzë naná listë parë guësha'lë rall puertë lueguë, iurë rsëdchi lamë rua' puertë;
37 rquitë ldu'u ra muzë si nabani rall iurë lë'ë lamë guëdchini, purquë rnia'a lu të de verdá, guëru'u shumbrelë lamë nu guëni'i lamë lu ra muzë: "Gulë guzubë lu mellë". Iurní lë'ë lamë gúnëll sirvë lu rall, gau rall.
38 Si talë guëdchini lamë guëruldë gue'lë; si talë guëdchini lamë ze'dë grëgue'lë nu guëdzelë lamë lë'ë ra muzë quëbezë rall, hia nabani rall; rquitë ldu'u ra muzë iurní.
39 Nané të bien si talë niac bë'a nashtënë tubi hiu'u pë iurë guëdchini nguba'në lídchi', zúga'a nguiu ni listë. Nédi'ill tsuté nguba'në lídchill.
40 Nu zac lë'ë të napë quë gac të listë purquë adë nápëdi'i të cuendë ca iurë guëdchinia stubi. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu; guëdchinia iurë rni'i të runë faltë parë guëdchinia.

Muzë nabënë nu muzë mal
(Mt. 24.45-51)

41 Iurní guna'bë di'dzë Pedro lu më:
—¿Më gunı́'il comparaciuni rë' lu grë mënë u gunı́'ilin sulë parë lë'ë na'a?
42 Guni'i më:
—¿Chu na muzë za'quë nu nasini gué'quëll? Nall ziquë tubi mënë encargadë con lidchi shlámëll. Rnibë'a shlámëll guënall grë dchi'ni, nu guëdé'ëll nagáu ra muzë iurë rga'a iurë rau rall.
43 Nalé rquitë ldu'u encargadë ni si talë quëhúnëll bien iurë guëdchini lamë shténëll.
44 Guldía rnia'a lu të, lë'ë lamë gúnëll nombrar lë'ë nguiu ni, guënibé'all grë nanapë lamë.
45 Perë si talë lë'ë nguiu rní'ill la'ni ldú'ull, adë guëdchínidi'i lamë lueguë, nu guëzublú nguiu ni sac zill ra muzë nu ra criadë con

galnḗ, perë lḗ'ëll raull, ruu'll, rzuu'dchill.
46 Guëdchini lamë shtḗnëll
mërë iurë adë quëbézëdi'ill
lë'ë lamë. Guëabrí lamë de
repëntë iurë adë quëhúnëdi'i
nguiu ni bien. Lë'ë lamë
gúnëll cashtigu lḗ'ëll nu
guënibë'a lamë gátill nu tsall
lugar catë nanú ra nadë
rialdídi'i ldu'i Dios.
47 'Lë'ë muzë naguc bë'a pë
rac shtu'u lamë gúnëll perë
adë bḗ'nëdi'ill cumplir, adë
bḗ'nëdi'ill preparar, guëdë'ë
lamë zihani galnḗ guëc muzë
ni.
48 Perë lë'ë muzë nadë guc
bḗ'adi'i pë rac shtu'u lamë
gúnëll, nu bë'në muzë lo
quë narunë tucarë cashtigu,
guëdë'ë lamë du'psë galnḗ
guëc muzë ni. Si talë bëdë'ë
Dios zihani llni guëc nguiu,
nall responsablë lu më gúnëll
bien con ra cusë ni. Lë'ë
nguiu nabë'në recibir pë shtë
mënë, nall responsablë nu
mënë guëna'bë rall más de
nguiu ni.

Por shti'dzë më nanú divisioni
(Mt. 10.34-36)

49 'Be'dë guëdchinia parë
gac cashtigu mënë shtë
guḗ'dchiliu lu gui'i. Nalḗ rac
shtua'a de quë subluhin.
50 Napë quë guëtiá'ahia lu
galërzac zi, ziquë rtia'a mënë
nguiu la'ni nisë parë chubë
nisë nguiu. Nahia ziquë
mënë narlullë hashtë tsalú
gac cumplirin.
51 ¿Gu llua'a të be'dë
guëdchinia parë cuedchí
ldu'u mënë con sa' rall?
Aquëdi'i. Lëdë znídi'i. Be'dë
guëdchinia parë gac divididë
ra mënë.
52 Dizdë iurne' gac divididë
famili; tsunë mënë guëru'u
rall favurë de na. Mizmë
famili guëru'u chupë mënë
cuntrë de na.
53 Shtadë llguë'në rldënú
rall cuntrë shíni'. Llguë'në
na cuntrë shtadë llguë'në.
Shni'a na cuntrë shtsá'pi'.
Shtsa'pë na cuntrë shní'ai'.
Suëgrë rldënú llí'llill. Lli'lli
na cuntrë suḗgrëll.

Gulë guc bë'a sëñi shtë tiempë ne'
(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

54 Nu zac guni'i Jesús lu ra
mënë zihani:
—Iurë rna të shcahi na-
gasë nezë guetë, rni'i të: "Hia
mërë guëdchini guiu". Lueguë
rlaguë guiu.
55 Si ze'dë mbë nezë sur,
rni'i të: "Ze'dë galna'i". Nu
lueguë rac na'i.
56 Na të falsë, nanḗ të sëñi
nananú lu guḗ'dchiliu nu ra
sëñi nananú gube'e. ¿Pëzielú
rac bḗ'adi'i të pë runë cun-
tienë lo quë naquëhac iurne'?

Bë'në rëglë asuntë con contrari shtḗnël
(Mt. 5.25-26)

57 'Gulë bë'në llgabë cadë
tubi të lo quë naza'quë lu
Dios.
58 Por ejemplë, si talë tubi
mënë runë demandë lḗ'ël lu
gubiernë, antsë guëdchínil
lu autoridá, bë'në rëglë
con contrari shtḗnël parë
guëa'në en paz. Si adë
rúnëdi'il zni, lë'ë contrari
shtḗnël gúnëll demandë lḗ'ël

lu juësi. Lë'ë juësi gúnëll intriegu lḗ'ël lu suldadë. Lë'ë suldadë tsagsa'në rall lḗ'ël lachigui'bë.
59 Guldía, adë guërú'udi'il hashtë quíllil grë centavë nanazé'bil.

13

Rqui'ni guëabrí ldu'u të lu Dios

1 Nianá biadi'dzë Jesús di'dzë rë', bëru'u bëldá nguiu naguni'i lu Jesús mal nabë'në Pilato, purquë Pilato gudini bëldá mënë shtë Galilea la'ni iádu'u ru'bë. Rënë shtë ra nguiu ni guc mescladë con rënë shtë ma nabë'në ra më israelitë ofrecërë ziquë ofrendë lu Dios.
2 Jesús guni'i lu rall:
—¿Pë llgabë quëhunë të ne'? Ra mënë nabë'në sufrir zni, adë nápëdi'i rall más duldë quë los de más sa' rall.
3 Rnia'a lu të, si talë adë guëabrí ldu'u të con Dios, zac guëniti të catë nídi'i fin.
4 ¿Pë llua'a të ra che'ñi bi tsunë nguiu naguti iurë gulaguë tubi hiu'u guia'a guëc rall, na rai' más më duldë quë grë ra mënë naquëreldë Jerusalén dzë ni? Guti rai', bë'në lu' shtë Siloé.
5 Rnia'a lu të, lëdë znídi'i. Si talë adë gúnëdi'i të cambi mudë nanabani të lu Dios, zac lë'ë të guëniti të catë nídi'i fin.

Comparaciuni shtë hiaguë nanápëdi'i nashi

6 Iurní guni'i më comparaciuni rë':
—Tubi nguiu bëcabní tubi hiaguë higu entrë ra hiaguë uvë. Gudëdë izë. Guaglli'i nguiu nashi shtë hiaguë higu perë pë bëdzélëdi'ill.
7 Iurní guní'ill lu naquëhapë ra plantë: “Guná, tsunë izë be'dë guëllihia nashi shtë hiaguë higu perë ni tubi nashi bëdzélëdia'a. Bëchuguë hiaguë ni. ¿Pëzielú quëhunë hiaguë cupar lugar lu shlatë?”
8 Perë nguiu naquëhapë ra plantë guni'i: “Dadë, bësëa'në hiaguë ni stubi izë. Tsagldë'a guiu'u nu guëtiá'ahia bonë guëa' hiaguë parë guëne'e hiaguë nashi.
9 Guëbéza'a stubi izë, si talë adë guëné'edi'in nashi, gunibë'a, guëchúgahin iurní.”

Jesús bënëac tubi na'a nabëlecu tḗchi'

10 Tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, Jesús caglua'a ra mënë la'ni iádu'u shtë ra më israelitë.
11 Ndë nanú tubi na'a narac llu'u che'ñi bi tsunë izë. Bëlecu tḗchi', bë'në mëdzabë mal. Adë bë'në na'a gan guzuldill.
12 Iurë guná Jesús lu na'a ni, guna'bë më lḗ'ëll nu guni'i më:
—Lḗ'ël, hia bëáquël; nal librë galguidzë shtḗnël.
13 Bëdchi'bë më guia'a më guëc na'a. Guasuldill. Guzublú guní'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios.
14 Perë lë'ë jëfë shtë iádu'u bëldënull Jesús purquë bënëac më lë'ë na'a dzë narzi'i ldu'u mënë. Guni'i jëfë lu ra mënë:
—Shu'pë dzë nanú gunë mënë dchi'ni. Guëdchini ra

mënë narac llu'u entrë la'ni llmalë, lёdëdi'i dzë descansë guëac rall.

15 Iurní guni'i Dadë Jesús lull:

—Na të mënë falsë. Cadë tubi të nanapë burrë u tubi ngunë, rsha'quë të ma nu ria'anú të ma, gu ma nisë. Grë ra dzë quëhunë të zni.

16 Guná lu na'a rë', nall llëbní Abraham. Che'ñi bi tsunë izë rac llú'ull; quëdull por pudërë shtë Satanás. ¿Më rní'il; guëshaca lё'ëll lu galguidzë rë' dzë narzi'i ldu'u mënë?

17 Iurë guni'i Jesús di'dzë rë', grë ra mënë narunë cuntrë lë'ë më, rtu lu rall. Los de más mënë bëquitë ldu'u rall iurë guná rall cusë ru'bë nabë'në Jesús.

Comparaciuni shtë bë'dchi bi'chi
(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

18 Guni'i Jesús tubi comparaciuni:

—¿Lla guërë'tsë di'dzë de quë guëlladchi na Dios parë guënibё'ai' mieti? ¿Më guënia'a lu të, të gac bë'a të?

19 Manërë narnibë'a Dios mënë, na ziquë tubi bë'dchi bi'chi. Gudishi nguiu bë'dchi ni. Gualdani bë'dchi nu guaru'bin hashtë guquin tubi hiaguë ru'bë. Ra ma'ñi bëdchi'bë bëche'zë lu llicu hiaguë.

Comparaciuni shtë levadurë
(Mt. 13.33)

20 Guagla'guë guni'i Jesús:

—¿Më comparaciuni guënia'a lu të? të gac bë'a të manërë rnibë'a Dios ziquë Rëy.

21 Nahin ziquë levadurë nabëdchi'bë tubi na'a guëc tsunë medidë harinë. Lë'ë levadurë rdë'ëin fuersë grë nacubë.

Tubi puertë nade'e
(Mt. 7.13-14, 21-23)

22 Guagla'guë guzё më nezë parë Jerusalén. Bëlua'a më ra më guë'dchi nu më ranchi catë canzё më.

23 Guzac tubi mënë guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—Dadë, ¿blac mënë gac salvar, du'psë u zihani mënë?

Guni'i më lull:

24 —Gulë guni'i ldu'u të parë tsutё të puertë nade'e, purquë guëdchini tiempë zihani mënë gac shtu'u tsutё rall puertë ni perë gúnëdi'i rall gan.

25 Gaquin ziquë nashtënë hiu'u. Në'au puertë shtë hiu'u. Lë'ë të zuga'a të fuërë. Rsëdchi të puertë ni nu guëni'i të: “Dadë, bësha'lë puertë, guëdchini na'a”. Perë lë'ë nguiu ni guëni'i lu të: “Adë runguë bё'adia'a chu na të”.

26 Iurní lë'ë të guëzublú guëni'i të: “Gudaunú na'a lё'ël; bii'nú na'a lё'ël. Bëluá'al lë'ë na'a ladi guë'dchi shtë na'a.”

27 Iurní nguiu ni guëquébill lu të: “Hia gunia'a lu të, rdё'ëdia'a cuendë chu na të, lë'ë të mënë naquëhunë maldá. Gulë guabsú lua.”

28 Rnia'a lu të lugar ni gu'në të; gau lai' të purquë

guëbi'a të lu grë ra nabi-
adi'dzë shti'dzë Dios guahi-
etë lu gube'e perë lë'ë të adë
tsutédi'i të. Guëa'në të fuërë.
29 Guëdchini mënë nezë
guia'a. Guëdchini mënë nezë
guetë. Guëdchini mënë nezë
nortë nu nezë sur. Guëzubë
rall; gau rall lu gube'e catë
rnibë'a Dios.
30 Guná, bëldá mënë
nalasáquëdi'i lu gué'dchiliu
iurne', lasac rall lu Dios
iurní; nu bëldá mënë naná
më ru'bë ne', adë gáquëdi'i
rall më ru'bë iurní.

Bi'ni Jesús guëc Jerusalén
(Mt. 23.37-39)

31 Mizmë dzë naguni'i
Jesús di'dzë rë', bëdchini
bëldá fariseo lu Jesús. Guni'i
rall lu më:
—Bëru'u de ndë'ë purquë
Herodes rac shtu'u quínill
lé'ël.
32 Jesús guni'i lu rall:
—Herodes nasini guéquëll
parë guësiguëll. Gulë
guagni'i lull: "Nedzé nu glli
riagla'guë gunëaca ra narac
llu'u. Guëgúa mëdzabë la'ni
ldu'u mënë. Perë tëchi glli
guëzubluhia shchi'nia."
33 Napë quë tsagla'ga
shneza nedzé, glli, nu tëchi
glli purquë nádi'in posiblë
tubi naruadi'dzë shti'dzë
Dios gáti' stubi guë'dchi;
sulamëntë Jerusalén gáti'.
34 'Mënë shtë Jerusalén,
rnia'a lu të, rguini të ra
nabiadi'dzë shti'dzë Dios,
guti rai'. Bëdë'ë guë'ë
të ra narni'i shti'dzë Dios
lu të. Zihani vueltë guc
shtua'a niatëahia lë'ë të
ziquë tubi guidi rguëdchi ra
guidi me'dë, perë nédi'i të
guëdchini të lua.
35 Rnia'a lu të, më
Jerusalén, guëa'në të ziquë
tubi hiu'u dachi. Gúnëdi'i
Dios compañi lë'ë të. Nu adë
guënádi'i të lua hashtë dzë
naguëni'i të: "Benditë na el
quë nabëshe'ldë Dadë Dios
lu gué'dchiliu. Bë'në ldai' më
lé'i'." Zni guëni'i të.

14

Bënëac Jesús tubi nguiu
nagadzé gui'i

1 Guzac tubi dzë descansë,
guataunú më lidchi jëfë shtë
ra fariseo. Los de más
fariseo quëglda'chi rall lë'ë
më.
2 Guëlladchi më nanú tubi
nguiu narac llu'u nagadzé
gui'i.
3 Jesús guna'bë di'dzë lu ra
fariseo nu lu ra mësë shtë
lëy:
—¿Pë rni'i të? ¿Gu
runë providë lëy shtë Dios
gunëáca'a ra narac llu'u dzë
narzi'i ldu'u mënë?
4 Perë lë'ë rall adë
bëquébidi'i rall. Iurní Jesús
bia'a lë'ë nguiu tubi ladë;
bënëac më lé'ëll. Guni'i më
tsall con bien.
5 Lueguë guni'i më lu ra
fariseo:
—Grë të si talë guëlaguë
tubi ngunë u tubi burrë la'ni
guërzú dzë descansë, lueguë
tsaldú të ma. Ni tubi të adë
guëbézëdi'i hashtë stubi dzë
parë guëgú të ma.
6 Gúquëdi'i rall nihunë rall
contëstë lu Jesús.

Ra invitadë lu sa'a

7 Guná Jesús lla na ra mënë
invitadë lidchi fariseo, gudili
rall mejurë lugar lu mellë
iurë gudáu rall. Guni'i më
tubi comparaciuni lu rall:
8 —Iurë runë mënë invitar
lë́'ël lu sa'a, adë rzúbëdi'il
lugar mejurë purquë si
talë nanul lugar za'quë nu
guëdchini stubi më más lasac
quë lë́'ël,
9 lë'ë më nabë'në invitar
guërupë të, guëní'ill lul:
“Bë'në favurë guasuldí; subë
nguiu rë' ndë'ë catë zúbël”.
Pues tsasúbël stubi lugar
trasë perë blac rtu lul iurní.
10 Perë guná, si talë tsal
lidchi mënë, guzúbël lugar
humildë, iurní lë'ë nguiu
nabë'në invitar lë́'ël, guënall
catë zúbël. Guëní'ill lul iurní:
“Dadë, bë'në favurë guzubë
lugar za'quë cula'ni ra më
nalasac”. Zni nápël hunurë lu
ra mënë nazubënú lu mellë.
11 El quë narunë parë
gáquëll më ru'bë, guëláguëll
con shtu, perë el quë nadë
rúnëdi'i parë gáquëll më
ru'bë, Dios gunë honrar lë́'ël.
12 Iurní guni'i Jesús lu
nabë'në invitar lë'ë më gau
më lídchill:
—Iurë quëhúnël invitar ra
mënë të gau rall, guëruldë
dzë u gue'lë, adë rná'bëdi'il
amigu shtë́nël, nilë shfamílil,
nilë ra bë́chil. Adë rná'bëdi'il
vëcini ricu shtë́nël purquë
lë'ë rall despuësë gunë rall lo
mizmë con lë́'ël, gaul lu mellë
shtënë rall;
13 sino quë iurë quëhúnël
invitar ra mënë lídchil,
guna'bë ra prubi. Guna'bë
ra mancu, ra cujë, ra ciegu të
gau rall lídchil.
14 Bë nápëdi'i rall të parë
guëabrí quilli rall lë́'ël.
Guëquitë ldú'ul iurní; nu Dios
quilli lë́'ël dzë natsashtë́ ra
shmënë më ladi ra tëgulë.

Comparaciuni shtë cënë ru'bë

15 Tubi nazubënú Jesús lu
mellë, iurë bínill di'dzë rë',
guní'ill:
—Dichusë grë ra natsutë́
gube'e catë Dios na Rëy, të
súbëll lu mellë, gaull.
16 Jesús guni'i lu nguiu ni:
—Tubi nguiu bë'në
preparar guëdë́'ëll tubi
cumidë za'quë. Guná'bëll
zihani mënë guëdchini të gau
rall.
17 Bëga'a iurë hia listë
na grë cusë. Iurní
bëshe'ldë nguiu ni tubi muzë
naguagni'i lu ra invitadë:
“Gulë gude'e lueguë. Hia
nadchi'bë cumidë lu mellë
gau të.”
18 Perë grë ra invitadë tubi
por tubi bë'në rall dispensar.
Primërë nguiu guni'i: “Bë'në
dispensar na. Guzía tubi ldë
guiu'u, napë quë tsagnahia
luhin.”
19 Stubi guni'i: “Guzía ga'i
nezë ngunë. Mërë iurne'
gac prëbë ma nia zunë ma
dchi'ni. Bë'në dispensar na.”
20 Stubi guni'i: “Tampa
bëtsë́'ahia. ¿Llallë tsahia
iurne'?”
21 Bëabrí muzë lidchi lamë
ni. Guní'ill lúhi' grë lo quë
guni'i ra invitadë. Bëldë́ lamë
ni. Guní'ill lu muzë: “Gua
lueguë nasesë lu nezë hashtë

ra nezë bi'chi shtë guë'dchi. Guaglli'i ra prubi, ra mancu, ra cujë, nu ra ciegu; gau rall."
22 Gudëdë stu'pë tiempë bëabrí muzë. Guni'i muzë lu lamë: "Dadë, hia bëna lo që nagunı́'il perë todavía nanú lugar lu mellë".
23 Lë'ë lamë gunı́'ill: "Gua stubi; bë'në ruëguë lu mënë nazuga'a nezë lachi nu ra nananú caminë reali parë gue'dë guëzḗ rall lidcha. Gac zihani mënë hashtë tsúdi'i lugar lu mellë.
24 Ni tubi naguna'ba primërë gáudi'i rall cumidë za'që nabëna preparar."

El që narac shtu'u gáquëll shmënë Jesús

25 Zihani mënë guanaldë rall tëchi më. Bëdchigrḗ më; guná më tëchi më nu guni'i më lu rall:
26 —El që narac shtu'u gáquëll shmëna, napë që gac shtú'ull na más që shtádëll, más që shní'all, más që tsé'lëll, nu shínill, nu ra bḗchill, nu zánëll. Napë që rac shtú'ull na más que prupi vidë shtḗnëll. Si talë rúnëdi'ill ni, nídi'i mudë gáquëll shmëna.
27 Cualquier narac shtu'u gáquëll shmëna, napë que gúnëll renunci prupi deseo shtḗnëll nu gáquëll dispuestë gátill por na.
28 Cadë tubi de lë'ë të si talë rac shtú'ul guëzá'al tubi hiu'u ru'bë, primërë guëna'bë dí'dzël blac dumí runë costar parë tsalú dchi'ni. Iurní guëlábël dumí nanápël; gac bḗ'al si talë nanú sufsientë dumí.
29 Si talë adë rúnëdi'il llgabë bien, despuësë de guntsá'ul cimientë shtë hiu'u, nídi'i dumí tsalú hiu'u, grë ra mënë naguëná lu cimientë, tsagla'guë gunë rall burnë lḗ'ël.
30 Guëni'i rall iurní: "Nguiu rë' guzublú guëzá'all hiu'u perë nápëdi'ill dumí parë tsalú dchi'ni".
31 Gulë bëquḗ diaguë stubi comparaciuni. Tubi rëy con chi'i mili suldadë rac shtu'u tsatíldill con stubi rëy. Primërë quëhúnëll llgabë si talë gúnëll gan con fuersë nanápëll lu rëy nanapë galdë mili suldadë.
32 Si talë rdḗ'ëll cuendë adë gúnëll gan, mientras zitu na rëy con galdë mili suldadë, guëshé'ldëll rsunë lu rëy parë gac en paz, parë tsalúdi'i tildi rall.
33 Zni nahin con lë'ë të, el que nadë rúnëdi'i renunci grë lo que nanápëll, nídi'i mudë gáquëll shmëna.

Zedë nanápëdi'i sabor
(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

34 'Nabënë na zedë perë si guëniti zedë sabor, ¿lla gunë nguiu guëabrí sabor shtë zedë?
35 Adë rlluí'idi'in, nilë parë guëc guiu'u ziquë bonë, ni parë stubi cusë. Guëru'ldë mënë zedë ni lu nezë. Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquḗ diaguë bien shti'dza.

15

Comparaciuni shtë lli'li naguniti
(Mt. 18.10-14)

1 Zihani mënë mal ziquë ra
narunë cubrë impuestë nu ra
pecadurë, be'dë bi'guë rall lu
më parë guëquḗ diaguë rall
shti'dzë më.
2 Ra fariseo con mësë
narlua'a lëy, guni'i rall cuntrë
Jesús. Guni'i rall:
—Jesús na amigu shtënë ra
pecadurë. Ria Jesús lidchi
rall të gaull.
3 Iurní Jesús guni'i com-
paraciuni rë' lu ra contrari
shtë më:
4 —Si talë nápël tubi
gahiu'a lli'li perë guënítil
tubsë ma, rsëá'nël los de más
ra ma lachi parë tsatílil lë'ë
ma naguniti hashtë guëdzélël
lë'ë ma.
5 Iurë guëdzélël lë'ë ma,
quëdchíbël ma iénil nu nalḗ
rquitë ldú'ul.
6 Iurë nanul lídchil,
guëná'bël amigu nu vëcini
shtḗnël nu guëní'il lu rall:
“Bë'në compañi na tantë
rquitë ldua'a purquë bëdzela
lë'ë ma naguniti”.
7 Rnia'a lu të, na lëgrë
lu gube'e iurë tubi mënë
nanapë duldë, guëabrí ldú'ull
con Dios, más lëgrë quë
noventa y nueve mënë
za'quë nanadë rquí'nidi'i
guëabrí ldu'u rall con Dios.

Comparaciuni shtë dumí naguniti

8 ’Gulë bëquḗ diaguë stubi
comparaciuni. Tubi na'a
nápël chi'i munedë bëdchichi
nalasac. Si talë guënítill
tubsë munedë, ¿pë gúnëll?
Rquëguí'ill llni lintërnë.
Rldú'bëll guëdubi la'ni hiu'u.
Rguílill bien hashtë guëdzélël
dumí.
9 Iurë bëdzélël dumí,
guëná'bël vëcini nu amigu
shtḗnël; rní'ill: “Bë'në com-
pañi na purquë hia bëdzela
munedë naguniti nu rquitë
ldua'a”.
10 Manërë ni rquitë ldu'u ra
ianglë iurë tubi mënë nanapë
duldë, guëabrí ldú'ull con
Dios.

Tubi sultërë nabëniti lu shtádi'

11 ’Guzac tubi nguiu napë
chupë llgá'ni'.
12 El quë namás nabi'chi
guní'ill lu shtádëll: “Dadë,
rac shtua'a guëné'el herenci
narunë tucarë cahia”. Iurní
gudi'dzë shtadë ra sultërë
herenci shtḗhi'. Bëdë'ë mënë
ni entrë chupë llgá'ni'.
13 Gudëdë bëldá dzë, iurní
lë'ë ngulë'në menurë bëtuu'll
herenci. Guná'zill nezë.
Guall ladzë mënë zitu. Con
dumí nanuá'all bḗ'nëll zihani
duldë.
14 Hia bëga'a tiempë
bëshí'nill dumí lu ra cusë
mal. Iurní guna'zi tubi
gubini lugar ni nu rldia'në
nguiu ni.
15 Guagná'bëll dchi'ni lu
nguiu naquëreldë lugar ni.
Shlámëll gunibë'a tsaguépill
guchi lachi, gau ma.
16 Bëdchini galërldia'në
ldú'ull; guc shtú'ull gaull
cumidë shtë ra guchi perë ni
tubi mënë bëdḗ'ëdi'i nagaull.

17 Iurní bë'a llnill. Guní'ill: “Zihani muzë napë shtada. Rau rall hashtë napë rall de subrë, perë na gatia tantë rldia'na.
18 Guëabría lidchi shtada. Guënia'a lúhi': Dadë, bëna duldë lul; nahia pecadurë lu Dios.
19 Hia adë rúnëdi'i tucarë guëquërelda ziquë shínil. Bë'në tratë na ziquë tubi muzë shtḗnël.”
20 Guna'zi nguiu ni nezë parë guëabrill lidchi shtádëll.

’Zitu nazé'dëll lídchill, guná shtádëll lull. Bëga'a ldu'u shtádëll lḗ'ëll. Bëdchini guëllu'në shtádëll lull. Bḗ'nëll recibir shínill con gustë. Gudḗdchill shínill. Bëtsagrua'll shínill.
21 Nguiu ni guni'i lu shtádëll: “Dadë, bëna duldë lul nu nahia pecadurë lu Dios. Hia adë rúnëdi'i tucarë guëquërelda ziquë shínil.”
22 Perë shtádëll guni'i lu ra muzë: “Nasesë guaglli'i shabë zá'quëll, lo más mejurë, gacu shinia. Guaglli'i tubi nigi parë guiá'all. Guaglli'i sabadu parë guëquëhin guëa'll.
23 Gulë quini ngunë nandchú të guëdáuha'a.
24 Gac laní purquë rnia'a guti shinia perë bëabrí nabani shinia. Bënítill perë hia bëdzéla'a lḗ'ëll.” Lueguë guzublú laní.
25 ’Guzac shini mayurë nanull lachi. Iurë bëabrill lídchill, bínill musiquë nu cagui'i ra mënë.
26 Guná'bëll tubi muzë. Guna'bë dí'dzëll pë runë cuntienë laní.
27 Guni'i muzë: “Bḗchil bëabrill nabánill. Gunibë'a shtádël guëdini na'a ngunë nandchú të guëdáuha'a. Bë'në shtádël recibir bḗchil con gustë; nabánill.”
28 Iurní lë'ë llga'në mayurë bëldëll; nḗdi'ill tsutëll la'ni hiu'u. Bëru'u shtádëll; guna'bë shtádëll lḗ'ëll; bḗ'ni' ruëguë lull tsutëll la'ni hiu'u.
29 Perë guni'i shini mayurë: “Blac tiempë bëna sirvë lul nu bëzu'bë diaga shtí'dzël perë nunquë bëné'edi'il pë cahia, ni siquierë tubsë chivë mitu'në parë gac laní con amigu shtëna.
30 Perë iurne' bëabrí shini rḗ'ël; bëshí'nill shtumil. Guagnáldëll zihani na'a mal. Nu lḗ'ël gunibḗ'al gati ma nandchú, gau të. Gac laní.”
31 Iurní guni'i shtádëll: “Nal shinia. Nabaninual. Grë lo quë nanapa nashtḗnël.
32 Perë runë tucarë laní; gáca'a nalëgrë purquë bḗchil gútill perë bëabrill nabánill. Bënítill perë iurne' bëdzéla'a lḗ'ëll stubi.”

16

Comparaciuni shtë muzë nabḗ'nëdi'i bien

1 Guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Guc tubi nguiu ricu nabëdë'ë dchi'ni gunë nguiu narac rgu' cuendë. Perë los de más muzë guagni'i rall lu ricu de quë lë'ë nguiu adë bḗ'nëdi'ill bien. Quëgnítill lo quë nanapë ricu.

2 Lë'ë ricu guna'bë nguiu
ni. Guni'i ricu: “¿Pë na
verdá narni'i ra muzë?
Bë'në intriegu cuendë
dchi'ni nabḗ'nël purquë hia
adë gáquël encargadë con
shchi'nia.”
3 Iurní lë'ë nguiu bḗ'nëll
llgabë: “¿Pë guna iurne'?
Hiadë nahia encargadë con
shchi'ni lamë. Rúnëdia'a
gan dchi'ni ru'bë nu rtu lua
tsaldúa gu'në.
4 Guna stubi cusë parë
gapa amigu nagunë recibir
na lidchi rall iurë nápëdia'a
dchi'ni.”
5 Iurní nguiu ni guná'bëll
ra mënë nanaze'bi dumí lu
lamë. Tubi rall por tubi rall
bëdchini rall. Guna'bë di'dzë
nguiu lu primërë nabëdchini:
“¿Blac nazé'bil lu lamë?”
6 Bëquébill: “Naze'bia
tubi gahiu'a barrili sëiti”.
Iurní guni'i nguiu: “Ndë'ë
na guichi pagaré shtḗnël;
bëche'zin nu bëntsa'u stubi
narni'i nazé'bil cincuenta
barrili sëiti”.
7 Lu stubi mënë gunı́'ill:
“¿Blac nazé'bil lu lamë?”
Bëquébill: “Naze'bia tubi
gahiu'a rmudi shtë trigu”.
Iurní guni'i nguiu: “Ndë'ë
na guichi pagaré shtḗnël;
bëntsa'u stubi pagaré narni'i
nazé'bil lḗ'ësë ochenta rmudi
shtë trigu”.
8 Lë'ë lamë guni'i lu nguiu
mal: “Nasini guḗquël. Bḗ'nël
segurë vidë shtḗnël parë
tiempë naze'dë.” Ra mënë
shtë guḗ'dchiliu quëhunë rall
galënasini con ra sa' rall más
që ra mënë naná rialdí ldu'i
shti'dzë Dios.
9 ’Mënë runë rall gan
dumí con zihani maldá, perë
rnia'a lu të, gulë bë'në bien
con dumí nanápël; ze'dë
guëdchini dzë adë lasáquëdi'i
dumí. Iurní gunë më recibir
lḗ'ël lu gube'e catë nídi'i fin.
10 ’El që narunë cumplir
con du'pë nanápëll, gúnëll
cumplir si talë nápëll zi-
hani cusë. El që nadë
rúnëdi'i bien con du'pë, tam-
bién gúnëdi'ill bien con zi-
hani cusë.
11 Si talë adë bḗ'nël bien
con dumí naná mal, ¿chu
guëne'e cá'al lo që nanasac
de verdá?
12 Si talë adë bḗ'nëdi'il bien
con cusë nanádi'i shtḗnël,
¿chu guëne'e lo që narunë
tucarë cá'al lu gube'e?
13 ’Ni tubi mënë gáquëdi'i
gúnëll sirvë chupë lamë.
Rac shtú'ull tubsë lamë.
Lu stubi lamë rúnëdi'ill
cuendë. Rzu'bë diáguëll
shti'dzë lamë, stubi lamë
quëhúnëll desprëci. Nídi'i
mudë gac shtú'ul Dios nu
mizmë tiempë gac shtú'ul
dumí.
14 Ra fariseo narac shtu'u
dumí, bini rall grë naguni'i
Jesús. Bë'në rall burnë lë'ë
më.
15 Iurní guni'i Jesús lu rall:
—Lë'ë të runë të parë
rlua'a të naza'që lu ra mënë.
Rni'i të lo që naquëhunë
të naza'quin, perë Dios rna
lla na ldu'u të. Lo që
narac shtu'u mënë gapë rall
lu guḗ'dchiliu, nahin cusë
narná zá'quëdi'i Dios.

Shti'dzë Dios napë pudërë parë siemprë

16 'Lo quë nabëquë'ë Moisés nu ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios la'ni Sagradas Escrituras, gunibë'a Dios gunë mënë cumplir hashtë tiempë shtë Juan Bautista. Perë iurne' na quëgnia'a diza'quë lu të, të parë tsutḗ mënë catë rnibë'a Dios. Perë ra mënë nariutḗ lugar ni runë rall zihani esfuersë por tsutḗ rall.

17 'Más sencigi tsalú guḗ'dchiliu nu gube'e quë tubi cusë mitu'në shtë lëy tsaluhin. Shti'dzë Dios adë tsalúdi'in.

Jesús bëlua'a lla na narlḗ tse'lë
(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

18 'Si talë guësa'në nguiu tsé'li' nu guëtsḗ'all con stubi na'a, quëhúnëll duldë adulteri. Nu si talë stubi nguiu ca'a lë'ë na'a ni, quëhúnë nguiu ni duldë adulteri.

Nguiu ricu nu Lázaro

19 'Guc tubi nguiu ricu. Nácull con lari za'quë nalasac zihani dumí. Grë dzë rau zá'quëll lu laní nananú lidchi ricu.

20 También gu' tubi prubi lë Lázaro. Rac llú'ull. Rátsull guëë'dzu. Guzúbëll rua' puertë shtë ricu.

21 Lázaro guc shtú'ull nihaull pedasë guetë nagulaguë guëa' mellë shtë ricu, tantë rldia'në Lázaro. Ra mbecu bëdchini; bëlde'e mbecu lu guëë'dzu ladi Lázaro.

22 Tubi dzë guti Lázaro. Bëdchini ra ianglë; bia'a rai' almë shtḗhi' gube'e catë nanú Abraham. Nu lë'ë ricu guti. Bëga'chi ricu.

23 Ricu nanull lugar shtë cashtigu catë ria nanadë rialdídi'i ldu'i Dios. Gubi'a ricu lu Abraham zitu. Guná ricu lu Lázaro nananú cula'ni Abraham.

24 Fuertë guni'i ricu: "Dadë Abraham, bëga'a ldú'ul na. Bëshe'ldë Lázaro; gá'dzëll bëcuënë shtḗnëll të parë ldaguë tubi gotë nisë lu ldudza tantë rbidchi ldua'a. Quëhuna sufrir la'ni be'lë rë'."

25 Iurní guni'i Abraham lu ricu: "Lḗ'ël, ¿gu rëagná ldú'ul lla guc vidë shtḗnël? Zihani cusë nápël; nídi'i nicidá de Dios. Perë Lázaro, vidë shtḗhi' guc prubi. Iurní rquitë ldú'ull mientras nanul lugar shtë cashtigu.

26 Más de ni entrë lë'ë hia'a nanú tubi bërrancu. Nídi'i mudë guidë të ndë'ë. Nu nídi'i mudë guidë mënë nananú ndë'ë parë nga'li."

27 Iurní guni'i ricu: "Si es quë ni, Dadë Abraham, bë'në tubi favurë. Bëshe'ldë lë'ë Lázaro lu ra bëcha.

28 Napa ga'i bëcha naquëreldë lidchi shtada; guini rall shti'dzë Lázaro. Guadí'dzëll lu rai' lla na ra cusë të guídëdi'i rall ndë'ë lugar shtë cashtigu."

29 Perë Abraham guni'i lu ricu: "Lë'ë ra bḗchil napë rall lo quë nabëquë'ë Moisés nu ra shmuzë Dios nabiadi'dzë shti'dzë më; guëquḗ diaguë rall shti'dzë rai'".

30 Guni'i ricu: “Dadë, si talë
tubi natsashtḗ ladi ra tëgulë,
guëní'i' shti'dzë Dios lu rall,
tsaldí ldu'u rall. Guëabrí
ldu'u rall lu Dios iurní.”
31 Guni'i Abraham lu
ricu: “Aquëdi'i. Si talë
runë nadzḗ'ëdi'i rall mudë
nanabani rall iurë rini rall
shti'dzë Moisés nu shti'dzë
ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios,
tampuquë tsaldídi'i ldu'u rall
shti'dzë natsashtḗ ladi ra
tëgulë.”

17

Gulë gupë lë'ë të al mizmë lë'ë të gúnëdi'i të duldë
(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

1 Jesús guni'i lu ra
mënë narianaldë enseñansë
shtḗhi':
—Napë quë guëdchini
tiempë guëquili mëdzabë
lë'ë të parë gunë të duldë,
perë prubi nguiu el quë
naquëhunë parë gunë mënë
duldë.
2 El quë narlua'a tubi
më humildë mal nezë
gúnëll duldë, mejurë galdë
nguiu ni tubi guichi ru'bë
iénill; tsagrú'ldëll lḗ'ëll la'ñi
nisëdu'u.
3 Gulë gupë mizmë lë'ë të.
’Si talë bḗchil gúnëll cun-
trë lḗ'ël, guni'i lull pë faltë
nanápëll. Si talë guëabrí
ldú'ull nezë za'quë, bë'në
perdunë lḗ'ëll.
4 Si talë gúnëll mal cuntrë
lḗ'ël gadchi vueltë tubi dzë
nu gadchi vueltë guëabrí
guëní'ill lul: “Hia adë
gúnëdi'irua'a cuntrë lḗ'ël”,
napë quë gúnël perdunë
lḗ'ëll.

*Pudërë nanapë el quë nar-
ialdí ldu'i Dios*

5 Ra poshtë guni'i rai' lu
Jesús:
—Bë'në compañi lë'ë na'a
të tsaldí ldu'u na'a lḗ'ël más.
6 Guni'i Jesús:
—Si talë rialdí ldu'u të
shti'dza sudu'pë, masiá du'pë
ziquë tubi bë'dchi bi'chi, zac
guëní'il lu hiaguë sicómoro
nazubë ndë'ë: “Bí'eshi de
ndë'ë nu bëcabní mizmë
lḗ'ël la'ñi nisëdu'u”, si talë
tsaldí ldú'ul Dios, lë'ë hiaguë
guëzu'bë diaguin shtí'dzël.

*Comparaciuni shtë
narunë sirvë*

7 ’Si talë napë të tubi muzë
nabëabrí lídchil; guaguénëll
u guaguépill ra ma lachi,
iurë bëdchínill hiu'u adë
guëní'idi'il lull: “Gudëdë gaul
lueguë”.
8 Aquëdi'i. Guëní'il lull:
“Bë'në preparar nagauha nu
guatibi guiá'al; bë'në sirvë lu
mellë gauha nu gua'. De-
spuësë gaul; gul.”
9 Si lë'ë muzë quëhúnëll
lo quë narnibḗ'al, adë
guëní'idi'il: “Dushquíllil”.
10 Zni lë'ë të, despuësë de
bë'në të cumplir grë lo quë
narnibë'a Dios gunë mënë,
gulë guni'i: “Na na'a muzë
nalasáquëdi'i. Bëdë'në na'a
sulamëntë lo quë nabë'në tu-
carë guëdë'në na'a.”

*Jesús bënëac chi'i narac
llu'u galguidzë naru'dzë ládi'*

11 Guagla'guë zia'a Jesús
nezë Jerusalén. Gudëdë më

regiuni naná entrë Samaria nu Galilea.
12 Iurë guagbi'guë më tubi guë'dchi, bëdza'guëlú
me chi'i mënë narac llu'u
galguidzë ru'dzë ládi'. Zitu
bëa'në rall.
13 Fuertë guni'i rall:
—Jesús, Mësë, bëga'a
ldú'ul lë'ë na'a; bënëac lë'ë
na'a.
14 Jesús guná lu rall nu
guni'i më:
—Gulë tsagná lë'ë bëshuzi
të guënall lu të.
Iurní nianá zia'a rall,
mizmë iurní bëac rall.
15 Tubi de lë'ë rall iurë
guná lla bëáquëll, bëabrill
lu Jesús. Guní'ill fuertë,
dushquilli Dios por favurë
nabë'në më.
16 Bëzullíbill lu Jesús hashtë
bëdchini luquëll lu guiu'u.
Bëdḗ'ëll graci lu më. Nguiu ni
na më Samaria.
17 Iurní guni'i Jesús:
—Chi'i nguiu narac llu'u
bënëaca. ¿Gua rall?
18 Túbsëll bëabrí, bëdḗ'ëll
graci lu Dios. Nall de stubi
naciuni.
19 Iurní guni'i më lu nguiu:
—Guasuldí. Guzia'a con
bien. Bëáquël purquë rialdí
ldú'ul na.

Guḗ'dchiliu antsë guënibë'a Dios ziquë Rëy
(Mt. 24.23-28, 36-41)

20 Ra fariseo guna'bë di'dzë
rall lu Jesús, guc guëdchini
tiempë naguënibë'a Dios
ziquë Rëy. Jesús repi:
—Iurë guëdchini tiempë
naguënibë'a Dios, adë
guëdchínidi'in con sëñi
naguëná të.
21 Adë guëní'idi'i mënë:
“Ndë'ë rnibë'a më ziquë Rëy”,
u “Ndë rnibë'a më”; purquë
hia ne' rnibë'a më bëldá
mënë naquëreldë entrë lë'ë
të.
22 Iurní guni'i Jesús lu ra
shini gusë'dë më:
—Guëdchini tiempë lë'ë të
gac shtu'u të guëná të lua,
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu. Guëdchinia perë
lëdë guënádi'i të lua lueguë.
23 Mënë guëni'i lu të: “Ndë'ë
bëdchíni'”, u “Ndë bëdchíni'”.
Adë tsagnádi'i të lë'ë rall. Adë
rianáldëdi'i të tëchi rall,
24 purquë ziquë rdchini
nguzi'u; rlua'a llni dizdë ladë
ldi hashtë guia'a ladë rubësë,
zni guëdchinia. Nahia
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu.
25 Antsë gac ra cusë ni,
guna sufrir galguti. Ra mënë
tiempë ne' guëquḗ guia'a rall
na.
26 Ziquë bë'në mënë shtë
guḗ'dchiliu tiempë shtë Noé,
zni gunë rall antsë guëdchinia
stubi.
27 Gudáu rall. Bii' rall.
Bëtsë'a rall. Guc laní shtë
lliguë hashtë Noé guatḗ la'ni
barcu ru'bë. Iurní bëdchini
juici shtë nisë guëc rall. Grë
mënë guti.
28 Zni guc también tiempë
shtë Lot. Gudáu ra mënë.
Bii' rall. Bëtuu' rall. Guzi'i
rall. Bëcabní rall. Bëza'a rall
lidchi rall.
29 Perë iurë Lot bëru'u
ciudá Sodoma, gulaguë gui'i
dzë ni. Gulaguë asufrë
narie'qui dizdë gube'e nu grë
mënë guti.

30 Ziquë bë'në mënë
tiempë shtë Lot, zni
gunë rall iurë guëdchinia,
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guë́'dchiliu. Guëná ra mënë
lua.
31 'Dzë ni si talë tubi de
lë'ë të nanú guëc hiu'u, adë
tsutë́di'il la'ni hiu'u parë
guá'al lo quë nanápël. Si talë
tubi de lë'ë të nanú të lachi
dzë ni, adë guëabrídi'il parë
guá'al cusë nanápël.
32 Gulë bëagná ldu'u të pë
guc tse'lë Lot.
33 El quë nanë́di'i guëne'e
vidë shtë́nëll por na, segurë
guënítill vidë shtë́nëll; perë el
quë naguëniti vidë shtë́ni' por
na, guëbánill parë siemprë.
34 'Dzë naguëdchinia, nanú
chupë mënë lu camë. Túbsëll
guëna'bë Dios tsall gube'e.
Stúbill guëa'në.
35 Chupë na'a caniu'u
juntë. Túbsëll guëna'bë më
tsall gube'e. Stúbill guëa'në.
36 Chupë nguiu nanú lachi.
Túbsëll guëna'bë më tsall
gube'e. Stúbill guëa'në.
37 Iurë bini ra shini gusë'dë
më di'dzë rë', guna'bë di'dzë
rai':
—Dadë, ¿guc gac ra cusë
ni?
Guni'i më tubi dichë:
—Iurë gac ra cusë ni, gac
bë'a të seguramëntë, igual
ziquë rac bë'a të rdëá ra
bëchu catë naga'a naguti.

18

Comparaciuni shtë viudë nu juësi

1 Jesús guni'i tubi com-
paraciuni parë gac bë'a
shmënë më runë tucarë
guadi'dzënú rall Dios
guëdubi tiempë, de quë adë
guëzalúdi'i rall pacënci parë
guëna'bë rall lu Dios.
2 Guni'i më:
—Guc tubi juësi naguquëreldë
guë'dchi. Adë gualdídi'i
ldú'ull Dios nu adë bë́'nëdi'ill
rëspëti sa'll.
3 Mizmë guë'dchi guquëreldë
tubi viudë nanapë dishi'bi
con stubi narunë cuntrë
lë́'ëll. Guagna'bë viudë lu
juësi parë gac rëglë asuntë
shtë́nëll según lëy. Guni'i
viudë: "Bë'në rëglë asuntë
con contrari shtëna". Zihani
vueltë guagná viudë lë'ë
juësi.
4 Në́di'i juësi gúnëll rëglë
asuntë ni, perë despuësë
bë'në juësi llgabë: "Adë
rialdídi'i ldua'a Dios nu
nápëdia'a rëspëti parë mënë,
5 perë viudë rë' riagla'guë
guëná'bëll lua. Guna rëglë
asuntë shtë́nëll të adë
tsalúdi'i pacënci shtëna tantë
rbézëdi'i ridëll lua."
6 Iurní Jesús guni'i:
—Gulë bëdë'ë cuendë na-
guni'i juësi mal. Mucho más
gunë Dios.
7 Gunë më juzguë ra con-
trari shtë mënë narialdí ldu'i
Dios. Gunë më compañi ra
nariagla'guë guëna'bë rall lu
më dzë la gue'lë. Adë gac
ldë'ë më parë gunë më lo quë
narna'bë rall lu më.
8 Rnia'a lu të, iurë rga'a
iurë adë gac ldë'ë më sino
gunë më jushtici. Perë
guëna'bë di'dza lu të, ¿iurë

guëabrí nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë̋'dchiliu, nia'a zëdzéli' ra narialdí ldu'i Dios iurní?

Comparaciuni shtë fariseo nu narunë cubrë impuestë

9 Guni'i Jesús stubi comparaciuni lu ra narunë llgabë nabënë na rall perë bë'në rall desprëci sa' rall. Guni'i më:

10 —Chupë nguiu guagni'inú rall Dios iádu'u ru'bë. Túbill na më fariseo; stúbill na el quë narunë cubrë impuestë.

11 Lë'ë fariseo guasuldill; guní'ill la'ni ldú'ull di'dzë rë': "Dadë gullanë, dushquíllil, rdë̋'ëhia graci nádia'a ziquë na ra mënë. Nádia'a ziquë ra nguba'në. Nádia'a ziquë narni'i bishi. Nádia'a ziquë ra nanapë stubi na'a. Dushquíllil nádia'a ziquë nguiu ndë'ë narunë cubrë impuestë.

12 Runa ayunë chupë vueltë la'ni llmalë. Rdë'a tubi por cadë chi'i ra cusë, grë lo quë narunë tucarë ca'a Dios."

13 Perë lë'ë nguiu narunë cubrë impuestë zugá'all rua' puertë shtë iádu'u. Adë rbí'adi'ill guia'a. Guní'ill: "Dadë, bëga'a ldú'ul na. Napa zihani duldë."

14 Rnia'a lu të, lë'ë pecadurë bëabrill lídchill limpi. Bëzunë̋ Dios almë shtë̋nëll, lë̋dëdi'i lë'ë fariseo. El quë narunë naru'bë, guëláguëll con shtu perë el quë narunë narú'bëdi'i, gunë Dios honrar lë̋'ëll.

Bë'në ldai' Jesús ra llguë'në (Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

15 Guanú mënë zihani llguë'në lu Jesús parë guëdchi'bë më guia'a më guëc rall. Perë shini gusë'dë më guná rai', gudildi rai' naguanú lë'ë ra llguë'në lu Jesús.

16 Perë guni'i më; guna'bë më ra llguë'në:

—Gulë bëdë'ë sí, guidë ra llguë'në lua. Adë rcádi'i të guidë ra llguë'në lua purquë cagnibë'a Dios lë'ë ra mënë naná ziquë ra llguë'në.

17 Guldía rnia'a lu të; sulë el quë nagunë recibir Dios ziquë Rëy të guënibë'a Dios lë̋'ëll cumë ziquë tubi llguë'në; rquitë ldu'u llguë'në rnibë'a Dios lë̋'ëll, sulë nguiu ni guëbánill lugar catë na më Rëy.

Tubi më ru'bë ricu guni'i lu Jesús
(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

18 Tubi nguiu narnibë'a ladi guë'dchi, guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—Mësë za'quë, ¿pë rní'il guna parë gac salvara parë gapa vidë sin fin?

19 Guni'i Jesús lull:

—¿Pëzielú rní'il nahia naza'quë? Nanú tubsë naná naza'quë. Náhi' Dios.

20 Bien nanël ra mandamientë: "Adë rquënúdi'il tse'lë mënë. Adë rguínidi'il sa'l. Adë cuánëdi'il pë shtë mënë. Adë rní'idi'il bishi. Bëzu'bë diaguë shti'dzë shtádël nu shní'al."

21 Nguiu guni'i:

—Grë mandamientë ni bëna cumplir dizdë nabi'cha.

22 Bini Jesús di'dzë rë' nu
guni'i më:
—Tubi cusë runë faltë.
Bëtuu' grë cusë nanápël,
bëdë'ëin ca'a ra prubi, iurní
gápël tesurë lu gube'e. Nu
gude'e naldë na të gáquël
shmëna.
23 Iurë lë'ë nguiu ni bini
shti'dzë Jesús, bëá'nëll tristë
purquë de verdá nall ricu.
24 Guná Jesús lull; nalḗ
bëdchini tristë la'ni ldu'u më.
Guni'i më:
—Naganë tubi nanapë zi-
hani dumí, gúnëll recibir
Dios ziquë rëy.
25 Más sencigi tsutḗ tubi
ma camellë ichi iagullë quë
tubi ricu tsutëll catë rnibë'a
Dios.
26 Ra mënë nabini di'dzë ni,
guna'bë di'dzë:
—Si es quë ni, ¿chu gac
salvar?
27 Guni'i më:
—Adë gúnëdi'i nguiu gan
gunë salvar mizmë lḗ'i' perë
Dios napë pudërë gunë më
grḗtë' ra cusë.
28 Iurní Pedro guni'i lu
Jesús:
—Dadë, lë'ë na'a bësëa'në
na'a grḗtë' parë ze'dë naldë
na'a lḗ'ël.
29 Guni'i Jesús:
—Guldía, el quë nabësëa'në
lídchi', shtádi', shní'ai' u
bḗchi', u tsé'li', u shíni'
purquë rac shtú'ull guënibë'a
Dios lḗ'ëll,
30 gúnëll recibir zihani cusë
más ne' la'ñi vidë shtḗhi',
nu guëquëréldëll parë siem-
prë tubi vidë sin fin con Dios.

Stubi vueltë guni'i Jesús
gáti'
(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)
31 Guna'bë Jesús ra poshtë
tubi ladë. Guni'i më lu rai':
—Iurne' guziá hia'a
Jerusalén. Gac cumplir
grë lo quë nabëquë'ë ra
nabiadi'dzë shti'dzë Dios de
na, nguiu nabëshe'ldë Dios
lu guḗ'dchiliu.
32 Gunë ra mënë intriegu
na lu guia'a shtë mënë
nanádi'i më israelitë. Gunë
rall burnë; guëni'i guidzë rall
na. Guëchi'bë shënë rall lua.
33 Guëne'e rall galnḗ na, de-
spuësë gatia. Perë dzë tsunë
tsashtḗa ladi ra tëgulë.
34 Ra poshtë adë guasḗdi'i
rai' shti'dzë më, nacahin
parë lë'ë rai'. Adë bëdḗ'ëdi'i
rai' cuendë pë runë cuntienë
shti'dzë më.

Bënëac Jesús tubi ciegu,
më Jericó
(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)
35 Guabi'guë rai' guë'dchi
Jericó. Nanú tubi ciegu
nazubë lu nezë. Cagná'bëll
gu'në.
36 Bini ciegu gudëdë zihani
mënë. Guna'bë di'dzë ciegu
pë quëhac.
37 Guni'i mënë: “Jesús
nazareno ziazúhi' nezë”.
38 Iurní ciegu fuertë guni'i:
—Jesús, llëbní David,
bëga'a ldú'ul na.
39 Ra mënë nazia'a de-
lantë, guni'i rall guëc ciegu
parë guëac dchi ciegu perë
másru'u guni'i ciegu. Fuertë
guní'ill:
—Llëbní David, bëga'a
ldú'ul na.

40 Iurní Jesús guzudchí.
Gunibë'a më tsaglli'i rai' lë'ë
ciegu. Bëdchini ciegu lu më.
Guni'i më lull:
41 —¿Pë rac shtú'ul guna?
Repi ciegu:
—Rac shtua'a, Dadë,
guëné'el slua.
42 Guni'i më:
—Nia. Bëáquël purquë ri-
aldí ldú'ul na.
43 Mizmë iurní bëac ciegu.
Guanáldëll lë'ë Jesús. Bëdë́'ëll
graci lu Dios. Grë ra mënë
guni'i rall llëru'bë na pudërë
shtë Dios, purquë guná rall
pë bë'në Jesús.

19

Jesús nu Zaqueo

1 Iurní Jesús guatë́ guë'dchi
Jericó. Mërë guëru'u më
guë'dchi.
2 Ladi guë'dchi ni guc tubi
ricu lë Zaqueo. Nall jëfë
narunë cubrë impuestë.
3 Guc shtu'u Zaqueo guënall
lu Jesús perë gúnëdi'ill gan
tantë zihani mënë gudëdë,
nu nadupë shcuerpë Zaqueo.
4 Iurní Zaqueo bëllu'në de-
lantë. Güé'pill ladi tubi hi-
aguë sicómoro parë guënall lu
më. Hiaguë ni zubi cula'ni
nezë catë ze'dë Jesús.
5 Bëdchini më lugar ni;
guná më lu Zaqueo. Guni'i
më lull:
—Zaqueo, bietë nasesë.
Napë quë guëné'el pusadë
lídchil, guëana.
6 Lueguë bietë Zaqueo nas-
esë. Nalë́ bëquitë ldú'ull.
Bë́'nëll recibir Jesús lídchill.
7 Guná mënë guanú Jesús
Zaqueo. Guagla'guë guni'i
rall cuntrë Jesús. Guni'i rall
Jesús gua visitë lidchi tubi
pecadurë.
8 Iurní guasuldí Zaqueo.
Guní'ill lu Dadë Jesús:
—Dadë, guëruldë nanapa
guëdë́'ëhia ca'a ra nabënápëdi'i.
Nu si talë bëdchisúa dumí
shtë mënë con bishi, guëabría
tapë vueltë más dumí ca'a
rall.
9 Guni'i Jesús:
—Nedzë́ nasalvárël. Sal-
vaciuni bëdchini lídchil. Nu
lë́'ël guc Abraham shtadë
guëlul.
10 Nahia nguiu nabëshe'ldë
Dios lu guë́'dchiliu parë
quilia el quë nabëniti parë
gac salvárëll.

Comparaciuni shtë muzë nabë'në recibir dumí

11 Riagla'guë rini ra
mënë shti'dzë Jesús. Hia
mërë guëdchini rai' ciudá
Jerusalén. Nu quëhunë mënë
llgabë runë faltë du'psë parë
guënibë'a Dios ziquë Rëy.
12 Iurní guni'i më tubi com-
paraciuni:
—Guc tubi nguiu shini
rëy; bërú'ull ládzëll. Ziá'all
stubi naciuni parë gúnëll
recibir pudërë ziquë rëy
parë guënibë́'all. Despuësë
guëabrill ládzëll.
13 Antsë bërú'ull ládzëll,
guná'bëll chi'i muzë nana
encargadë shchí'nill. Bëdë́'ëll
dumí lasac cadë tubi de lë'ë
ra muzë. Guni'i shini rëy:
“Gulë bë'në bien con dumí
rë'. Gulë guzi'i; gulë bëtuu',

hashtë guëabría." Iurní guziá'all.
14 Perë ra mënë naquëreldë ladzë nguiu ni bëldḗ rall; rac shtú'udi'i rall gáquëll rëy shtë rall. Bëshe'ldë rall rsunë narni'i: "Adë rac shtú'udi'i na'a gac nguiu rë' rëy shtë na'a".
15 Perë nguiu ni bḗ'nëll recibir ziquë rëy shtë rall. Bëabrill ládzëll. Gunǎ'bëll ra muzë nabëca'a dumí të guëná rëy bëldá bë'në rall gan guëc dumí.
16 Primërë muzë bëdchini nu gunǐ'ill lu rëy: "Dadë, shtumil ndë'ë con chi'i vueltë más shini dumí".
17 Lë'ë rëy guni'i: "Bien bḗ'nël con du'pë dumí. Iurní guënehia pudërë guënibḗ'al chi'i guë'dchi. Muzë za'quë nal."
18 Stubi muzë bëdchini gunǐ'ill: "Dadë, shtumil ndë'ë con ga'i vueltë más shini dumí".
19 Guni'i rëy lull: "Guënibḗ'al ga'i guë'dchi".
20 Stubi muzë bëdchini nu gunǐ'ill: "Dadë, ndë'ë lë'ë shtumil. Bëquëtsa'uin tubi panitë.
21 Bëdzëba lḗ'ël. Nal nguiu nargá'adi'i ldu'u mënë. Rcá'al lo quë nabëdchí'bëdi'il nu rcá'al cusechë sin adë rcabnídi'il."
22 Iurní guni'i rëy lull: "Nal mal. Con mizmë shtí'dzël guna juzguë lḗ'ël. Gunǐ'il nahia el quë nargá'adi'i ldu'u mënë nu rcahia lo quë nabëdchí'bëdia'a nu rcahia catë rcabnídia'a.
23 ¿Pëzielú adë bësëá'nëdi'il shtumía lu bancu parë gapa shini dumí iurë bëdchinia?"
24 Iurní guni'i rëy lu mënë nazuga'a nga'li: "Gulë bëdchisú dumí shtë nguiu nabëquë'ë dumí panitë. Nu bëdë'ëin ca'a nabë'në gan chi'i tantë dumí."
25 Guni'i ra mënë: "Dadë, hia nápëll chi'i dumí".
26 Lë'ë rëy guni'i: "Rnia'a lu të, el quë nanapë, gúnëll recibir más perë el quë nabënápëdi'i, guëdchisú lë'ë du'pë nanápëll.
27 Perë lë'ë ra enemigu shtëna ra nanḗdi'i guënibḗ'ahia lë'ë rall, gulë tsaglli'i lë'ë rall ndë'ë. Gulë quini lë'ë rall lua."

Jesús guatḗ ciudá Jerusalén; dchí'bi' tëchi burrë
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

28 Despuësë de guni'i Jesús di'dzë rë', guagla'guë ziagdchini më parë Jerusalén.
29 Bëdchini më guë'dchi Betfagé nu Betania nanaquḗ lu lumë catë nanú zihani hiaguë olivo. Bëshe'ldë më shini gusë'dë më;
30 guni'i më lu rai':
—Gulë gua guë'dchi naná guëlladchi. Iurë guëdchini të, guëná të lu tubi burrë. Quëdú ma. Lë'ë burrë ni la'di chu quíbëdi'i tëchi ma. Gulë bësha'quë ma nu gude'enú ma ndë'ë.
31 Si talë guëna'bë di'dzë mënë pë gunë të burrë, gulë guni'i lull: "Lë'ë Dadë Jesús rqui'ni lë'ë ma".
32 Gua ra shini gusë'dë më. Bëdzelë rai' burrë igual cumë zíquësë guni'i më lu rai'.

33 Iurë bësha'quë rai' burrë, nashtënë burrë guna'bë dí'dzëll:

—¿Pëzielú bësha'quë të shpurra?

34 Bëquebi rai':

—Purquë Dadë Jesús rqui'ni lë'ë ma.

35 Guanú rai' burrë lu Jesús. Bëdchi'bë rai' shabë rai' tëchi ma parë quibë Jesús tëchi ma.

36 Iurë lë'ë burrë ziazú lu nezë, gudishi mënë shabë rall lu nezë catë ze'dë më.

37 Bëdchini ra mënë lumë shtë dani catë nezë rlaguetë. Grë ra narianaldë tëchi më guzublú guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bë'në rall alabar lë'ë më por milagrë naguná rall.

38 Guni'i rall:

—Bë'në ldai' Dios lë'ë Rëy ndë'ë, el quë naze'dë guëdchini por nombre shtë Dadë Dios. Llëru'bë na Dios nacabezë más guia'a lu gube'e; tsu paz lu gube'e.

39 Iurní bëldá fariseo nananú ladi zihani mënë guni'i rall lu Jesús:

—Mësë, guni'i lu ra shmë́nël të adë guëní'idi'i rall di'dzë rë'.

40 Perë Jesús guni'i lu ra fariseo:

—Rnia'a lu të, si talë ra mënë guëac dchi, ra guë'ë rë' guërushtiá; guëni'i rahin di'dzë rë'.

41 Iurë bëdchini më guëlladchi Jerusalén, gubi'a më lu ciudá. Bi'ni më.

42 Guni'i më:

—Mizmë lë'ë të më Jerusalén, rac shtua'a lë'ë të niac bë'a të nezë catë rbedchí ldu'u mieti con Dios, perë iurne' nacahi slu të parë tsasë́ë́ë́

20

Jesús bëquebi pë derechë nápi' parë gúni' ra cusë rë'
(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

1 Tubi dzë nanú Jesús iádu'u ru'bë. Quëglua'a më ra
mënë shti'dzë Dios lla mudë
tsutḗ rall shnezë Dios të gac
salvar rall. Iurní bëdchini ra
bëshuzi narnibë'a más con
mësë shtë lëy con më gushë
narunë juzguë;
2 guni'i rall lu më:
—Guni'i lu na'a. ¿Pë
derechë nápël parë guëluá'al
ra mënë? ¿Chu bëne'e per-
misi rúnël grë cusë nabḗ'nël?
3 Guni'i Jesús lu rall:
—Nu na guëna'bë di'dza lu
të. Rac shtua'a guëni'i të lua.
4 ¿Chu bëdë'ë derechë lë'ë
Juan Bautista parë guëchu'bë
nísi'; Dios u mënë? ¿Chu
bëshe'ldë lḗ'i'?
5 Iurní guzublú quëgni'i
rall entrë de lë'ë rall. Guni'i
rall lu sa' rall:
—¿Pë guëni'i hia'a lu
Jesús? Si talë guëni'i hia'a
Dios bëshe'ldë lë'ë Juan,
iurní guëní'ill lu hia'a:
"¿Pëzielú adë gualdídi'i ldu'u
të shtí'dzi'?"
6 Si talë guëni'i hia'a mënë
bëshe'ldë lë'ë Juan, iurní
guëne'e guë'ë mënë lë'ë hia'a,
gátia'a purquë grë mënë
rialdí ldu'u rall guni'i Juan
shti'dzë Dios.
7 Por ni bëquebi rall lu
Jesús de quë adë bëdḗ'ëdi'i
rall cuendë chu bëshe'ldë lë'ë
Juan parë guëchu'bë nísi' ra
mënë.
8 Iurní guni'i Jesús lu rall:
—Lë'ë të rquébidi'i të; nu
na adë guëquébidia'a chu
bëshe'ldë na; chu bëne'e
permisi guna ra cusë.

Comparaciuni shtë muzë mal
(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

9 Guzublú guni'i më lu ra
mënë comparaciuni rë':
—Guc tubi nguiu
nabëcabní hiaguë uvë lachi.
Despuësë bëdḗ'ëll mëdi stubi
mënë nu guziá'all zitu.
Gudëdë tiempë.
10 Bëga'a iurë shtë cusechë,
bëshé'ldëll tubi muzë;
guëna'bë muzë partë narunë
tucarë shlámëll. Perë
ra mënë guna'zi rall lë'ë
muzë. Bëdë'ë rall galnḗ.
Bësëllu'në rall muzë sin adë
bë bëdḗ'ëdi'i rall.
11 Iurní bëshe'ldë shlamë
rall stubi muzë, tsaglli'i
muzë cusechë. Perë ra
mënë guni'i di'dzë dzabë lu
muzë nu bëdë'ë rall galnḗ.
Bësëllu'në rall muzë sin adë
bë bëdḗ'ëdi'i rall.
12 Lamë ni bëshe'ldë stubi
muzë perë ra mënë gudini
rall lë'ë muzë. Gulú rall lë'ë
muzë tantë bëldḗ rall.
13 'Iurní guni'i lamë shtë
guiu'u: "¿Pë guna iurne'?
Guëshe'lda shinia narac
shtua'a. Iurë guëná ra mënë
lúhi', tal vez gunë rall rëspëti
shinia."
14 Perë iurë guná ra mënë
narunë dchi'ni lu shini lamë,
guni'i rall lu sa' rall: "Ndë'ë
naguëca'a herenci. Cha
dínia'a lḗ'ëll të iurní gáca'a
nashtḗ guiu'u."
15 Iurní gulú rall shini lamë
lu guiu'u stubi ladë. Gudini
rall lḗ'i'.

Iurní guni'i Jesús lu ra mënë:

—¿Më gunë nashtẽ guiu'u con ra naquëhunë dchi'ni?

16 Mizmë lamë guëdchini
parë quínill ra mënë mal,
le'. Guëdẽ'ëll guiu'u ca'a stubi
mënë.

Iurní bini ra mënë comparaciuni rë', guni'i rall lu Jesús:

—Ni lo quiera Dios gac zni.

17 Perë Jesús gubi'a lu rall, guni'i më:

—Gulë guni'i lua më runë cuntienë nanaquẽ la'ni Sagradas Escrituras. Rni'in zndë'ë:

Guë'ë nabëru'ldë ra albañil
tubi ladë,
guë'ë rë' gunë sirvë parë
gac shquini shtë iádu'u
ru'bë.

18 El quë narreldë guëc guë'ë rë', gac chupë ldëll, perë iurë ldaguë guë'ë ni guëc mënë, gáquëll ziquë pulvë.

Jesús guni'i: "Gulë quilli impuestë"

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

19 Ra jëfë shtë bëshuzi con mësë shtë lëy rac shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë Jesús lueguë. Guc bë'a rall guni'i më comparaciuni ni cuntrë lë'ë rall. Adë guná'zidi'i rall lë'ë më purquë bëdzëbë rall los de más mënë.

20 Iurní bëshe'ldë rall mënë naguaglda'chi lë'ë Jesús. Rlua'a rall ziquë mënë za'quë. Rac shtu'u rall guësiguẽ rall lë'ë më niani'i më tubi cusë mal parë gunë rall intriegu lë'ë më lu gubiernë rumanë.

21 Por ni naguaglda'chi lë'ë Jesús, guna'bë di'dzë rall:

—Mësë, nanẽ na'a rluá'al nu rní'il purë verdá. Rluá'al igual lu mënë humildë nu lu mënë narnibë'a. Guldil, quëgluá'al lla tsutẽ mënë shnezë Dios.

22 Guni'i lu na'a, ¿pë na bien guëdilli hia'a impuestë lu rëy rumanë u guëdíllidi'i hia'a impuestë?

23 Perë Jesús bëdë'ë cuendë niasiguẽ rall lë'ë më. Gunı'i':

24 —Gulë bëlua'a tubi dumí. ¿Chu lu nu chu lë naquẽ lu dumí?

Bëquebi rall:

—Lu rëy César naquẽ lu dumí.

25 Guni'i më iurní:

—Nia, por ni gulë bëdë'ë ca'a rëy César lo quë nashtẽ César, nu gulë bëdë'ë ca'a Dios lo quë nashtẽ Dios.

26 Adë bë'në ra contrari shtë Jesús gan niani'i më cusë mal lu ra mënë. Bëdzëguëë' ldu'u ra mënë ni; bëa'në dchi rall.

Jesús guni'i lla tsashtẽ ra tëgulë

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

27 Iurní bëldá nguiu religiusë saduceos, guagná rall lë'ë Jesús. Ra saduceos rni'i adë tsashtẽdi'i tëgulë ladi ra tëgulë.

28 Perë guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Mësë, bëquë'ë Moisés tiempë guahietë si tubi nguiu gati sin shíni', bëchi tëgulë napë quë guëtsẽ'all tse'lë

tëgulë. Gapë rall shíni' parë
adë tsalúdi'i shfamili tëgulë.
29 Guc gadchi bëchi.
Primërë nguiu bëtsë́'all perë
gútill sin ni tubi shínill.
30 Segundë bëchi tëgulë
bëtsë́'all con viudë perë gútill
sin ni tubi shínill.
31 Tecërë bëchi tëgulë
bëtsë́'all tse'lë tëgulë. Nu
gútill; pues hashtë shu'pë
bëchi tëgulë bëtsë'a rall tse'lë
tëgulë. Gúdi'i shini rai'.
32 Despuësë guti na'a ni.
33 Guni'i lu na'a, iurë
tsashtë́ tëgulë, ¿chu gac tse'lë
na'a cumë gadchi nguiu guc
tse'lë na'a ni?
34 Iurní Jesús bëquebi:
—Iurne' lu guë́'dchiliu ra
nguiu, ra na'a, rtsë'a rall,
35 perë grë ra naguëdë'ë
Dios permisi tsutë́ rall stubi
guë́'dchiliu nu tsashtë́ rai'
ladi ra tëgulë, adë guëtsë́'adi'i
rai'. Adë rnádi'i rai' guëtsë'a
shini rai'.
36 Nunquë gátidi'i rai'. Na
rai' ziquë ra ianglë shtë
gube'e. Na rai' shini Dios
iurní, purquë guashtë́ rai'
ladi ra tëgulë, guëbani rai'
parë siemprë.
37 Perë si talë rna'bë di'dzë
të tsashtë́ ra tëgulë ladi ra
tëgulë, gulë bëdë'ë cuendë
lo quë Moisés bëquë'ë la'ni
histuri shtë hiaguë narëuldë.
Bëquë'ë Moisés de quë Dadë
Dios na Dios shtë Abraham,
nu Isaac, nu Jacob; nu blac
tiempë guti rai' parë tiempë
dzë ni.
38 Grë shmënë Dios nabani
aunquë hia guti rai'. Napë
rai' vidë sin fin.
39 Iurní bëldá mësë shtë lëy
guni'i rall:
—Mësë, bien bëquébil lu
rall.
40 Hia bëdzëbë rall
guëna'bë di'dzë rall más lu
Jesús.

Jesús guna'bë di'dzë lu ra mësë, chu na shtadë Cristo
(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

41 Jesús guni'i lu rall:
—¿Llallë rni'i mënë Cristo
na shini David?
42 purquë mizmë David
guni'i la'ni librë nalë Salmos:
Dadë Dios guni'i lu Shtada
narnibë'a:
Guzubë ladë ldi shtëna
43 hashtë guna gan lu
enemigu shtë́nël të
guëzu'bë diaguë rall
shtí'dzël.
44 ¿Lla na posiblë gac Cristo
shini David, cumë mizmë
David rni'i Cristo na Dadë
narnibë'a lë́'i'?

Jesús gudíldi' mësë shtë lëy
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

45 Iurë grë mënë caquë́
diaguë rall shti'dzë Jesús,
guni'i më lu ra shini gusë'dë
më:
46 —Gulë gupë cuidadë ra
mësë shtë lëy. Rëuu' ldu'u
rall nacu rall lari duni. Rac
shtu'u rall gunë mënë salu-
dar lë'ë rall con zihani rëspëti
lu nezë. Rdzelë rall guëzubë
rall lugar mejurë la'ni iádu'u.
Rac shtu'u rall lugar shtë
rëspëti lu mellë.
47 Perë rdchisú rall lidchi
viudë, pero parë guësiguë́
rall mënë, quëhunë rall oraci-
uni ru'bë. Rnia'a lu të

gunë rall recibir más cash-
tigu dushë.

21

Tubi gu'në nabëdë'ë viudë prubi
(Mr. 12.41-44)

1 La'ni iádu'u guná Jesús ra
ricu, bëtia'a rall dumí la'ni
cajë shtë ofrendë.
2 Nu tubi viudë prubi guná
më; bëtiá'all chupë centavë.
3 Guni'i më:
—Guldía, lë'ë viudë prubi
bëdë'ë más quë ra ricu.
4 Grë mënë bëdë'ë nabë'në
subrë perë na'a rë' bëdë'ëll
grë nanápëll, grë nasí'ill
gaull.

Guni'i më cue iádu'u ru'bë
(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

5 Ruadi'dzë mënë lla na
iádu'u ru'bë. Blac chulë na
ra guë'ë nu blac chulë na
ra regalë nabëzëlaa'dchi ra
mënë parë iádu'u. Iurní Jesús
guni'i:
6 —Guëdchini tiempë grë lo
quë naquëgná të ne', cue. Ni
tubi guë'ë quibë guëc sádi'in.

Sëñi antsë tsalú gué'dchiliu
(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

7 Iurní guna'bë di'dzë rai'
lu më:
—Mësë, ¿guc gac ra cusë
narní'il lu na'a? ¿Pë sëñi
nanú naguëlua'a guëlladchi
na tiempë gac cumplir
shtí'dzël?
8 Guni'i Jesús:
—Gulë gupë mizmë lë'ë të,
adë guësiguédi'i mënë lë'ë të.
Zihani mënë guëdchini ziquë
shmëna. Guëni'i rall: “Nahia
Cristo”; u guëni'i rall: “Hia
bëga'a iurë guënibë'a Dios
ziquë Rëy”. Perë rnia'a lu
të, adë tsanáldëdi'i të tëchi
shti'dzë rall.
9 Iurë ruadi'dzë mënë nanú
zihani guërru nu rdzatsu
mënë cuntrë gubiernë, adë
rdzébëdi'i të. Grë cusë ni
napë quë gac cumplir perë
runë faltë parë guënibë'a
Dios ziquë rëy.
10 Guagla'guë guni'i më:
—Gac cumplir tubi naci-
uni tildi cuntrë stubi naci-
uni. Tubi gubiernë tildi cun-
trë stubi gubiernë.
11 Guëllú nadushë iurní.
Guëdchini gubini dushë
nu galguidzë zihani lugar.
Lu gube'e guëlua'a cusë
nadzë'bë nu sëñi ru'bë
guëlua'a.
12 ’Antsë gac cumplir ra
cusë ni, gunë mënë cuntrë
lë'ë të. Guëna'zi rall lë'ë
të parë gunë rall juzguë
lë'ë të la'ni iádu'u shtë
të. Guëldaguë rall lë'ë
të lachigui'bë. Gunë rall
demandë lë'ë të lu gubiernë
nu lu rëy purquë na të
shmëna.
13 Zni gunë të gan guëni'i
të lu ra gubiernë diza'quë
shtëna.
14 Adë ráquëdi'i ldu'u të;
adë gúnëdi'i të llgabë pë
guëni'i të iurní,
15 purquë na guënehia
di'dzë parë guëni'i të lu
gubiernë. Guna compañi lë'ë
të hashtë enemigu shtë të
guëac dchi lu të; nápëdi'i rall
pë guëni'i rall cuntrë lë'ë të
iurní.
16 Gunë mënë intriegu lë'ë
të gati të, bëldá të. Shtadë të
gúnëll intriegu lë'ë të. Bëchi

të, shfamili të nu ra amigu
shtë të gunë rall intriegu lë'ë
të, gati të.
17 Grë mënë guëldënú rall
lë'ë të purquë na të shmëna;
rialdí ldu'u të na.
18 Perë pë gáquëdi'i të; ni
tubi guitsë guëc të tsalúdi'i.
19 Si talë gac të firmë lu
shnezë Dios, gapë të vidë
nadë rialúdi'i parë siemprë.
20 'Iurë guëná të lu suldadë
grë ladë ciudá Jerusalén, hia
mërë cue ciudá.
21 El quë nananú Judea
dzë ni, guëllú'nëll parë lu
dani. El quë nananú ciudá
Jerusalén, guëru'u rall. El quë
nananú lachi adë guëabrídi'ill
guë'dchi,
22 purquë ra dzë rë' na shtë
cashtigu. Grë lo quë nae-
scritë la'ni Sagradas Escrit-
uras gac cumplirin.
23 Prubi ra na'a nanua'a
shíni' u ra na'a narca'a me'dë
dzë ni. Gunë mënë israelitë
sufrir lu cashtigu shtë Dios.
Cusë durë gac con mënë
tiempë ne'.
24 Bëldá mënë gati rall
lu guërru. Stubi tantë tsa
rall guëdubi naciuni ziquë
prësi; gunë rall dchi'ni
shtë stubi mënë. Ra
mënë zitu guënibë'a rall
Jerusalén naná cue hashtë
gac cumplir tiempë nabë'në
Dios disponer. Jerusalén
guëa'në ziquë hiu'u dachi.

Nguiu nabëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu guëabri' stubi
(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

25 'Dzë ni guëlua'a sëñi
lu gube'e con ngubidzë,
mbelëgui'i, nu mbehu. Lu
guḗ'dchiliu grë mënë shtë ra
naciuni adë gáquëdi'i pë gunë
rall nu adë rbedchí ldu'u rall
por cusë nadzë'bë. Guini
rall ruidë shtë nisëdu'u tantë
rni'bi nisë.
26 Iurní guëcahi mënë
por tantë galërdzëbë nu
galriá ldu'i por cashtigu
naguëdchini. Ra fuersë
shtë gube'e guëni'bi rahin
shlugarin.
27 Iurní guëná ra mënë lua,
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu. Guëdchinia la'ni
shcahi. Guëdchininúa con zi-
hani puderë nu llni.
28 Iurë guëná të ra cusë
guëzublú gac, gulë gubi'a lu
gube'e; gulë tsaldí ldu'u të
purquë hia mërë gunë më
salvar lë'ë të.
29 Guni'i më tubi compara-
ciuni:
—Gulë guná lu hiaguë higu
u cualquier stubi hiaguë.
30 Iurë lë'ë ndiaguë rënë
rru'u, rdë'ë të cuendë hia
mërë guëdchini tiempë na'i.
31 Zni iurë guëná të ra cusë
mal guëdchini, gulë gac bë'a
të hia mërë guëdchini tiempë
naguënibë'a Dios.
32 'Guldía rnia'a lu të,
grëhin gac cumplir antsë gati
ra mënë naquëreldë tiempë
ne'.
33 Gube'e nu guḗ'dchiliu
tsalú rahin perë shti'dza
napë quë gac cumplir. Adë
tsalúdi'i shti'dza.
34 'Gulë gubani guëdubi
tiempë. Adë rdë'ë të
lugar gapë të vici. Adë
rzuu'dchidi'i të. Adë ráquëdi'i
ldu'u të por nagáu të purquë

si talë quëhúnël ra cusë ni,
adë gac bë'adi'i të naquëhac.
35 Ziquë rldaguë lasë mënë
tubi ma, zni guëdchini ra cusë
durë guëc ra mënë narëta' lu
guë'dchiliu.
36 Por ni, gulë cue nasini
nu gulë guna'bë lu Dios
guëdubi iurë të gunë më
compañi lë'ë të, guëru'u të
ladi ra cusë dushë sin adë
bë gáquëdi'i të. Gulë guëa'në
nasini parë iurë guëdchinia,
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guë'dchiliu; tsasuldí të lua.
37 Jesús bëlua'a ra mënë
la'ni iádu'u ru'bë rdzë perë
gue'lë ria më lu dani shtë
Olivos parë guëa'në më
hashtë brëgue'lë.
38 Grë mënë bëdchini
iádu'u tumpranë të guini rall
shti'dzë më.

22

Ra contrari shtë Jesús gudili rall lla gati më
(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

1 Hia mërë guëdchini laní
Pascu, iurë rëagná ldu'u
mënë tiempë nabë'në Dios
librar ra israelitë de Egipto.
Dzë ni adë gudáudi'i rall
guetështildi nanapë levadurë.
2 Ra jëfë shtë bëshuzi con
ra mësë shtë lëy gudili rall
mudë quini rall lë'ë Jesús
naga'chi purquë bëdzëbë rall
mënë.
3 Iurní Satanás guatë la'ni
ldu'u Judas Iscariote, tubi
poshtë shtë më entrë chi'bë
chupë ra poshtë.
4 Guagni'i Judas lu ra jëfë
shtë ra bëshuzi con los de
más më ru'bë shtë iádu'u.
Guni'i Judas lla gúnëll in-
triegu lë'ë më guia'a rall.
5 Bëquitë ldu'u rall; bë'në
rall prometer guëdë'ë rall
dumí ca'a Judas.
6 Bëa'në Judas de acuerdë
nu gudílill mudë parë gúnëll
intriegu lë'ë Jesús naga'chi
iurë nídi'i mënë.

La Santa Cena
(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

7 Iurní bëdchini dzë
shtë laní, gudáu ra mënë
guetështildi sin levadurë.
Mizmë dzë bë'në tucarë
quini rall tubi lli'li shtë
Pascu.
8 Iurní bëshe'ldë Jesús lë'ë
Pedro nu Juan; guni'i më lu
rai':
—Guaguë'në preparar
shtse shtë Pascu, guëdáuha'a.
9 Guna'bë di'dzë rai':
—¿Ca lu rac shtú'ul
guëdë'në na'a preparar shtse
shtë laní?
10 Jesús guni'i lu rai':
—Gulë gua guë'dchi. Iurë
guëdchini të rua' guë'dchi,
guëdza'guëlú të tubi nguiu
nanua'a tubi rëë' nisë. Gulë
guanaldë lë'ëll. Gulë tsutë
catë tsutëll.
11 Gulë guni'i lu nashtënë
hiu'u: “Lë'ë mësë cagna'bë
di'dzë lul; ¿ca na cuartë catë
gáuhi' shtse shtë laní con
poshtë shtëhi'?”
12 Iurní guëlua'a nashtë
hiu'u tubi cuartë ru'bë se-
gundë pisë. Arregladë nahin.
Gulë bë'në preparar ndë pë
cusë guëdáuha'a.
13 Gua Pedro nu Juan.
Bëdzelë rai' grë cusë ziquë

guni'i më. Bë'në rai' preparar
shtse shtë laní, gau rai'.
14 Bëga'a iurë shtë shtse,
Jesús guzubënúhi' lë'ë ra
poshtë lu mellë.
15 Guni'i më lu rai':
—Con guëdubinú ldua'a rac
shtua'a guëdáuha shtse shtë
Pascu con lë'ë të antsë gatia,
16 purquë adë gáudia'a
shtse shtë Pascu stubi hashtë
gac cumplir grë lo quë
narunë cuntienë shtse Pascu;
gac cumplirin iurë guënibë'a
Dios ziquë Rëy.
17 Iurní guna'zi më tubi
vasë shtë vini. Bëdë'ë më
graci lu Dios nu guni'i më:
—Gulë gudi'dzë nu gulë bii'
vini rë'.
18 Adë gua' vini stubi vueltë
hashtë iurë guënibë'a Dios
ziquë Rëy.
19 Iurní guna'zi më
guetështildi. Bëdë̋'ëi' graci lu
Dios nu gudi'dzë mëhin cua'a
ra poshtë. Guni'i më:
—Ndë'ë lë'ë shcuerpa na-
guna intriegu lu galguti parë
gac salvar të. Gulë gau,
nu gulë bësëagná ldu'u të
galguti shtëna.
20 Iurë gualú shtse, guna'zi
më vasë shtë vini; bëdë'ë
më graci, bëdë'ë më vasë ni
guia'a ra poshtë nu guni'i më:
—Ndë'ë na tëstë cubi en-
trë lë'ë të nu Dios. Guëru'u
shrëna parë lasac tëstë ni.
21 'Perë guná, lë'ë nguiu
nagunë intriegu na, zubënull
na lu mellë.
22 Nguiu nabëshe'ldë Dios
lu gué̋'dchiliu napë quë
ziá'ai' nezë narunë tucarë
según voluntá shtë Dios, perë
prubi nguiu nagunë intriegu
na lu galguti.
23 Iurní ra poshtë guna'bë
di'dzë lu sa' rai', chull gunë
intriegu lë'ë Jesús.

Gudildi di'dzë ra poshtë chu na más më ru'bë

24 Ra poshtë gudildi di'dzë
chu na más më ru'bë entrë
lë'ë rai'.
25 Guni'i Jesús lu rai':
—Ra rëy shtë naciuni nalé̋
nadushë rnibë'a rall, nu rac
shtu'u rall guëni'i mënë de
quë na rall më za'quë.
26 Perë entrë lë'ë të adë
nazá'quëdi'i quëhunë të
llgabë zni. El quë na
más më ru'bë entrë lë'ë të,
napë quë gáquëll ziquë na
más nalasáquëdi'i. El quë
narnibë'a entrë lë'ë të, gáqui'
ziquë el quë narunë sirvë lu
sa'll.
27 ¿Chu na más më naru'bë,
el quë nazubë lu mellë gaull
primërë, u el quë narunë
sirvë lu mellë? El quë
nazubë lu mellë, le'; perë
na, nahia ziquë mënë narunë
sirvë entrë lë'ë të.
28 'Lë'ë të rianú të na. Adë
bësëá'nëdi'i të na sino bë'në
të sufrir con na.
29 Ziquë Shtada bëne'e
pudërë guënibé̋'ahia ziquë
Rëy, zni rné'ehia pudërë ca'a
të, guënibë'a të con pudërë.
30 Guëzubë të lu trunë
catë rnibé̋'ahia parë gunë të
juzguë guëzá chi'bë chupë
grupë shtë naciuni Israel.

Jesús guni'i lu Pedro gunë Pedro negar lë'ë më

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

31 Nu guni'i Jesús lu Pedro:
—Moni, Moni, Satanás
guna'bë permisi lu Dios,
gúnëll prëbë lḗ'ël të ldáguël
lu duldë; gaquin ziquë rgu
rnërë mënë llu'bë.
32 Perë bëna ruëguë lu Dios
por lḗ'ël parë adë gúnëdi'i
faltë fe parë tsaldí ldú'ul
Dios. Rnia'a lul, despuësë
ra prëbë, iurë guëabrí ldú'ul
con Dios, bë'në compañi ra
narialdí ldu'i diza'quë parë
gac rall firmë lu shnezë Dios.
33 Simón Pedro guni'i lu
Jesús:
—Dadë, adë guësëá'nëdia'a
lḗ'ël. Guna compañi lḗ'ël
hashtë lachigui'bë nu nilë
hashtë gatia con lḗ'ël.
34 Guni'i Jesús iurní:
—Bedë, antsë guëllidchí
gay, gúnël negar na tsunë
vueltë. Guëní'il lu ra mënë
adë guënḗdi'il na.

Mërë guëdchini dzë shtë sufrimientë

35 Iurní Jesús guna'bë
dí'dzi' lu poshtë:
—Iurë bëshe'lda lë'ë të
parë guëni'i të diza'quë lu ra
mënë, adë nuá'adi'i të bulsë.
Adë nuá'adi'i të bëdu dumí,
adë nuá'adi'i të sabadu. ¿Pë
bë'në faltë lë'ë të iurní?
Bëquebi rai':
—Ni tubi cusë bḗ'nëdi'i
faltë.
36 Iurní guni'i më:
—Pues iurne' el quë
nanapë bulsë, gua'ain. El
quë nanapë bëdu dumí,
guá'all dumí. El quë nadë
nápëdi'i spadë, guëtuu'll
manguë të sí'ill tubi spadë.
37 Rnia'a lu të, rqui'ni gac
cumplir di'dzë rë' lo quë
naná escritë la'ni Sagradas
Escrituras: “Bë'në mënë tratë
lḗ'i' cumë ziquë narguini
mënë”. Vidë shtëna mërë
tsaluhin. Runë faltë du'pë
parë gac cumplir grë naná
escritë de na.
38 Iurní guni'i rai':
—Dadë, ndë'ë napë na'a
chupë spadë.
Guni'i më:
—Hia na'.

Jesús gua Getsemaní të guëni'inúhi' Dios
(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

39 Iurní guzia'a më. Gua
më lu dani shtë Olivos ziquë
bë'në më grë ra gue'lë. Ra
shini gusë'dë më guanaldë
rai' lë'ë më.
40 Bëdchini rai' lu dani.
Guni'i më lu rai':
—Gulë guna'bë lu Dios të
gunë më compañi lë'ë të parë
ldáguëdi'i të lu duldë.
41 Iurní gua më lḗ'ësë më
tubi distanci ziquë narlda'a
nguiu tubi guë'ë. Bëzullibi
më. Iurní biadi'dzënú më
Dios, Shtadë më.
42 Guni'i më:
—Dadë, bëlá lë'ë na lu
sufrimientë rë' si talë na vol-
untá shtḗnël, perë bë'në lo
quë narac shtú'ul lḗdëdi'i lo
quë narac shtua'a.
43 Iurní bëdchini tubi ianglë
shtë gube'e. Bëdë'ë ianglë
fuersë parë lë'ë më.
44 Más fuertë bë'në më
sufrir, se entiende, sufrim-
ientë ldu'u më. Guni'inú më
Dios con más di'dzë. Rdzu
nisë lúhi' ziquë gotë ru'bë
shtë rënë narlaguë lu guiu'u.

45 Iurní gualú biadi'dzënú
më Dios, bëabrí më catë nanú
ra poshtë. Bëdzelë më lë'ë rai'
naga'si rai', tantë bëdzaguë
rai' purquë nalḗ riá ldu'u rai'.
46 Guni'i më lu rai':
—¿Pëzielú naga'si të? Gulë
guashtḗ nga'li. Gulë guna'bë
lu Dios të gunë më compañi
lë'ë të parë ldáguëdi'i të lu
duldë.

Guna'zi ra mënë Jesús
ziquë prësi
(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50;
Jn. 18.2-11)

47 Nianá cagni'i më,
bëdchini zihani mënë. Ju-
das, tubi poshtë shtë më,
nall cabësë shtë ra mënë.
Guabi'guë Judas lu Jesús
parë guëtsagrua'll lë'ë më.
48 Guni'i më lu Judas:
—Judë, ¿pë con tubi
dchidu gúnël intriegu na?
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu.
49 Ra mënë nanaldë Jesús
guná rai' pë quëhac. Guna'bë
di'dzë rai' lu më:
—Dadë, ¿zëdildi na'a con
spadë nadia'a na'a?
50 Tubi de lë'ë rai' gulull
spadë. Bëchúguëll diaguë ldi
shtë muzë. Muzë ni bë'në
sirvë lu narnibë'a más entrë
grë ra bëshuzi.
51 Guni'i Jesús:
—Hia na'. Adë tíldidi'i të.
Iurní Jesús bëga'ldë diaguë
muzë. Bënëac më lḗ'ëll.
52 Iurní gunı́'i' lu ra jëfë
shtë bëshuzi con mënë
naquëhapë iádu'u ru'bë;
guni'i më lu më gushë
nabëdchini të guëna'zi rall lë'ë
më:
—¿Pëzielú bëdchini të con
spadë nu hiaguë parë ze'dë
guëlli'i të na cumë ziquë
nguba'në?
53 Dzë con dzë zugá'ahia
con lë'ë të iádu'u ru'bë perë
adë guná'zidi'i të na iurní.
Perë hia bëga'a iurë según
voluntá shtë Dios; gunë të
narac shtu'u të, nu bëga'a
iurë parë gac cumplir grë
lo quë narnibë'a lu nacahi,
gúnëll cuntrë na.

Pedro bë'në negar lë'ë
Jesús
(Mt. 26.57-58, 69-75;
Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18,
25-27)

54 Iurní ra mënë guna'zi
lë'ë Jesús prësi. Guanú rall
lḗ'i' lidchi jëfë shtë ra bëshuzi.
Perë guanaldë Pedro zitu.
55 Ra mënë bëcue'e rall
gui'i rualdëa' lidchi bëshuzi.
Rac naldë iurní. Guzubë
rall grë ladë gui'i nu Pedro
guzubënúhi' lë'ë rall.
56 Iurní tubi criadë guná lu
Pedro, guzúbi' guëlladchi rua'
gui'i. Gubi'a na'a lu Pedro nu
gunı́'ill:
—Nguiu rë' na shmënë
Jesús.
57 Perë Pedro bë'në negar,
gunı́'i':
—Guënḗdia'a nguiu ni'i.
58 Gudëdë stu'pë tiempë,
stubi mënë guná lu Pedro nu
gunı́'ill:
—Nu lḗ'ël nal shmënë
Jesús.
Perë Pedro guni'i:
—Aquëdi'i. Nádia'a shmënë
Jesús.

59 Tubi iurë gudëdë. Stubi
mënë gunı́'iru'ull:
—Na verdá, nguiu rë' nall
shmënë Jesús purquë nu nall
më Galilea.
60 Iurní guni'i Pedro:
—Lḗ'ël adë guënḗdia'a më
quëadí'dzël.
Nianá quëadi'dzë Pedro,
bëllidchí gay.
61 Iurní Jesús bëdchigrḗ
lúhi'. Gubí'ai' lu Pedro.
Bëagná ldu'u Pedro naguni'i
më lull: “Antsë guëllidchí gay
nedzḗ, guëní'il lu mënë tsunë
vueltë adë guënḗdi'il na”.
62 Iurní bëru'u Pedro rua'
puertë shtë nezë, nalḗ bí'ni'.

Bë'në mënë burnë Jesús
(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

63 Ra nguiu narna'zi Jesús
guzublú bë'në rall burnë.
Bëdë'ë rall galnḗ lḗ'i'.
64 Bësë'au rall lúhi' nu
guni'i rall:
—¿Chu bëne'e galnḗ lḗ'ël?
Guni'i por pudërë shtë Dios,
¿chu lëa?
65 Zihani cusë mal guni'i
rall lu më. Guagla'guë bë'në
rall burnë lë'ë më con di'dzë
dzabë.

Jesús zuga'a lu Junta Suprema, gubiernë shtë bëshuzi
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

66 Hia brëgue'lë bëdëá më
gushë shtë naciuni Israel
con ra jëfë shtë bëshuzi nu
ra mësë shtë lëy. Grë rall
gua'a rall lë'ë Jesús lu Junta
Suprema, mënë narunë
juzguë entrë lë'ë rall. Guni'i
ra mënë ni lu Jesús:
67 —Guni'i lu na'a si talë
nal Cristo, el quë nagudili
Dios parë guënibḗ'ai'.
Guni'i Jesús lu rall:
—Si guënia'a lu të nahia
Cristo, adë tsaldídi'i ldu'u të
na.
68 Si talë guëna'bë di'dza lu
të, guëquébidi'i të lu shti'dza.
69 Dizdë ne' lë'ë nguiu
nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu, guëzúbi' ladë ldi
shtë Dios pudërusë.
70 Lueguë grë mënë
guna'bë di'dzë rall:
—¿Pë lḗ'ël nal tubsë shini
Dios?
Guni'i më lu rall:
—Guldía nahia tubsë shini
Dios. Mizmë lë'ë të guni'i të
di'dzë ni.
71 Iurní guni'i rall:
—Bini hia'a di'dzë na-
gunı́'ill. ¿Pë guëdḗ'na'a
másru'u testigu?

23

Gua'a rall Jesús lu Pilato
(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Iurní lueguë ra contrari
shtë Jesús gua'a rall lë'ë më
lu Pilato.
2 Guzublú guëni'i rall;
quëdchi'bë rall galquiá cun-
trë Jesús:
—Bëdzelë na'a nguiu rë';
rtsátsull ra mënë cuntrë gu-
biernë. Rní'ill rúnëdi'i tu-
carë guëdilli na'a impuestë
ca'a gubiernë rumanë. Nu
rní'ill mizmë lḗ'ëll na Cristo,
tubi rëy nagudili Dios parë
guënibḗ'ai'.
3 Iurní guna'bë di'dzë Pi-
lato:

—¿Guldil nal Rëy shtë ra israelitë?
Jesús guni'i:
—Mizmë lḗ'ël guní'il di'dzë rë'.
4 Pilato guni'i lu ra jëfë shtë ra bëshuzi con grë ra mënë zihani:
—Bëdzélëdia'a cusë mal nabë'në nguiu rë'.
5 Perë guní'iru'u rall más fuertë:
—Rtsátsull grë mënë shtë Judea con shtí'dzëll. Bëluá'all më Galilea primërë, iurní ndë'ë cagluá'all cuntrë gubiernë rumanë.

Gua'a rall Jesús lu Herodes

6 Iurë bini Pilato di'dzë rë', guna'bë dí'dzëll si na Jesús më Galilea.
7 Guni'i mënë quë sí, iurní bëshe'ldë Pilato lë'ë Jesús lu Herodes, gubernadurë shtë Galilea, gac rëglë asuntë ni. Pues Herodes nanú Jerusalén dzë ni.
8 Bëquitë ldu'u Herodes iurë gunall lu Jesús purquë dizdë más antsë guc shtu'u Herodes guënall lu Jesús. Guni'i mënë pë bë'në Jesús, nu Herodes guc shtú'ull guënall tubi milagrë naquëhunë më.
9 Zihani cusë guna'bë di'dzë Herodes perë Jesús pë guní'idi'i'.
10 También zuga'a ndë ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy. Bëdchi'bë rall galquiá con másru'u di'dzë. Gurushtiá rall cuntrë Jesús.
11 Iurní Herodes con ra suldadë shtḗnëll bë'në rall burnë lë'ë më. Cumë burnë bëgacu rall lë'ë më con lari za'quë. Despuësë bëshe'ldë Herodes lë'ë Jesús, guëabrí më lu Pilato.
12 Dzë ni guc Herodes nu Pilato amigu purquë antsë na rall enemigu.

Bë'në rall condenar Jesús lu galguti
(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39—19.16)

13 Bëtëá Pilato ra jëfë shtë bëshuzi con ra më gushë shtë iádu'u con grë mënë.
14 Guni'i Pilato lu rall:
—Lë'ë të be'dënú të lë'ë nguiu rë'. Guni'i të rtsátsull ra mënë con bishi. Guna'bë di'dza lull delantë grë të perë bëdzélëdia'a cusë mal nabḗ'nëll ziquë rni'i të. Nápëdi'ill ni tubi delitë.
15 Nu Herodes bëdzélëdi'ill cusë mal purquë bëdchigrḗ Herodes lḗ'ëll ndë'ë. Adë bḗ'nëdi'ill ni tubi mal parë gátill.
16 Guënibḗ'ahia tsanull galnḗ, despuësë guëdë'a libertá lḗ'ëll.
17 Pilato napë custumbrë guëdḗ'ëll libertá tubi prësi cadë laní Pascu, el quë naguëna'bë mënë gapë libertá.
18 Perë guagla'guë guní'iru'u mënë ziquë tubsë bë; fuertë guni'i rall:
—Gati nguiu rë'. Bëdë'ë libertá parë Barrabás.
19 Pues Barrabás nanú lachigui'bë purquë gúquëll cabësë shtë ra mënë nabë'në cuntrë gubiernë rumanë. Nu gudínill mënë la'ni ciudá.

20 Pilato guc shtú'ull
guëdë́'ëll libertá Jesús. Guni'i
Pilato stubi lu mënë,
21 perë más fuertë guni'i
rall:
—Gati nguiu rë' lu cruz.
Gátill; gátill.
22 Stubi vueltë guni'i Pilato
lu ra mënë:
—¿Më mal bë́'nëll? Gulë
guni'i lua. Bëdzélëdia'a cusë
mal parë gátill. Guna cash-
tigu con galnë́ lë́'ëll, despuësë
guëdë'a libertá lë́'ëll.
23 Perë más ruidë bë'në
rall. Gurushtiá rall.
Guna'bëru'u rall galguti parë
lë'ë më. Guni'i rall fuertë
hashtë bë'në rall gan.
24 Pilato bëdë'ë ordë gac
narac shtu'u rall; gati Jesús
lu cruz.
25 Bëdë'ë Pilato libertá
Barrabás naná culpablë de
galguti shtë mënë nu bë́'nëll
cuntrë gubiernë rumanë.
Zni guna'bë ra mënë. Bë'në
Pilato intriegu lë'ë Jesús
guia'a ra contrari shtë më të
gac narac shtu'u rall.

Bëquë'ë mënë lë'ë Jesús lu cruz
(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

26 Iurë bia'a rall lë'ë Jesús
nezë parë gati më, gudëdë
tubi nguiu lë Simón, më
guë'dchi Cirene. Ze'dë
guëzëll lachi. Ra suldadë
guna'zi lë'ë Simón parë
guá'all cruz nezë tëchi më.
27 Zihani mënë con zihani
na'a guanaldë rall lë'ë më.
Bi'ni ra na'a tantë gubini
ldu'u rall. Gurushtiá rall.
28 Perë Jesús bëdchigrë́
lúhi', guná më lu rall; guni'i
më:
—Lë'ë të na'a shtë
Jerusalén, adë bí'nidi'i të por
na, más bien gulë bi'ni por
mizmë lë'ë të nu por shini të.
29 Guëdchini tiempë guëni'i
mënë: “Dichusë ra na'a
nariúdi'i shíni'. Dichusë ra
na'a nadë nua shínidi'i, nu
adë rcá'adi'i me'dë.”
Nu guni'i më:
30 —Dzë ni ra mënë
guëzublú guëni'i rall lu dani:
“Gulaguë guëc na'a”. Guëni'i
rall lu lumë: “Bëca'chi lë'ë
na'a”.
31 Si talë gunë mënë cuntrë
na, nahia ziquë hiaguë nan-
abani; nápëdia'a duldë, gunë
rall másru'u cusë mal cuntrë
lë'ë të, na të ziquë hiaguë
bidchi, napë të zihani duldë.
32 También gua'a ra sul-
dadë chupë nguba'në, gatinú
rall Jesús.
33 Iurní bëdchini rall lugar
nalë́ Calavera. Bë'në rall cru-
cificar lë'ë më. Bë'në rall cru-
cificar lë'ë chupë nguba'në,
túbill ladë ldi më, stúbill ladë
rubësë.
34 Iurní guni'i Jesús:
—Dadë, bë'në perdunë lë'ë
ra mënë. Adë riasë́di'i rall pë
quëhunë rall.
Nu ra suldadë gudchitë rall
guë'ë dado parë gudi'dzë rall
shabë më.
35 Ra mënë zuga'a; gubi'a
rall lu më. Ra më gushë
shtë iádu'u bë'në rall burnë.
Guni'i rall:
—Bë́'nëll salvar pecadurë.
Iurne' guëná hia'a nia'a zúnëll
salvar mizmë lë́'ëll si talë nall
Cristo, el quë nagudili Dios.

36 Ra suldadë bë'në rall burnë. Guabi'guë rall guëa' cruz. Bë'në rall ofrecërë vini hi' të gu më.
37 Guni'i rall:
—Si talë rní'il nal Rëy shtë mënë Israel, bë'në salvar mizmë lḗ'ël.
38 Nanú tubi letrërë naquḗ guëc cruz narni'i: “Ndë'ë na Rëy shtë më israelitë”.
39 Tubi nguba'në nanaquḗ lu cruz, gurushtiall guëc më; guní'ill:
—Si talë rní'il nal Cristo, bë'në salvar mizmë lḗ'ël nu bë'në salvar lë'ë na'a.
40 Perë stubi nguiu mal guni'i guëc sa'll:
—¿Më adë rdzḗbëdi'il Dios? Bëne'e mënë ordë gátia'a ziquë lë'ë më rë'.
41 Pues lë'ë hia'a runë tucarë gátia'a por maldá nabëdḗ'na'a, perë nguiu rë' adë bḗ'nëdi'i' mal parë quḗhi' ndë'ë.
42 Iurní guni'i nguba'në lu Jesús:
—Dadë Jesús, bësëagná ldú'ul na iurë gúnël recibir pudërë parë guënibḗ'al.
43 Jesús guni'i:
—Guldía na rnia'a lul, nedzḗ sënáldël na gube'e.

Guti Jesús
(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

44 Bëga'a rquë chi'bë chupë, iurní bëcahi guëdubi guḗ'dchiliu hashtë rquë tsunë guadze'.
45 Nacahi ngubidzë nu lari cortinë la'ni iádu'u ru'bë gure'zin. Guc chupë ldëhin.
46 Guni'i Jesús fuertë:
—Dadë, guna intriegu almë shtëna guiá'al.
Gualú di'dzë ni, iurní guti më.
47 Iurë guná capitán shtë ra suldadë pë guc, guní'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bëquébill:
—Guldía, nguiu rë' nápëdi'ill culpë. Më za'quë nall.
48 Grë mënë zihani nabëdëá lugar ni parë guëná rall naquëac, gubi'a rall. Iurní bëabrí rall ciudá. Gulubḗ rall ldu'u rall tantë nadzë'bë guc.
49 Ra amigu shtë Jesús con ra na'a nabë'në compañi lë'ë Jesús dizdë tiempë nanú më Galilea, zuga'a rai' zitu. Gubi'a rai' grë lo quë naguzac.

Bëga'chi Jesús
(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

50 Gu' tubi nguiu lë José; ládzëll lë Arimatea naquḗ Judea. Gúquëll miembrë shtë Junta Suprema. Nall më za'quë nu bḗ'nëll cumplir lëy shtë Moisés.
51 Quëbezë José guëdchini tiempë guënibë'a Dios ziquë rëy nu gúquëdi'i José de acuerdë naná bë'në Junta Suprema iurë bë'në rall cuntrë lë'ë më.
52 José guagna'bë lu Pilato parë guëdë'ë Pilato permisi guëga'chi Jesús.
53 Bësietë José cuerpë shtë më lu cruz. Bëtú'bill cuerpë shtënë më tubi sabë. Bëcá'chill lë'ë më la'ni ba'a nanactsa'u la'ni guë'ë catë ni tubi mënë bëgá'chidi'i.

54 Guc dzë runë mënë
preparar parë dzë narzi'i
ldu'u mënë. Hia mërë rga'a
iurë guëzublú dzë descansë.
55 Ra na'a naguanaldë lë'ë
Jesús antsë dizdë nanú më
Galilea, guagná rai' catë
bëga'chi më. Guná rai' lla
naga'a tëgulë la'ni ba'a.
56 Despuësë bëabrí rai' lid-
chi rai'. Bë'në rai' preparar
nisë nashi con stubi cusë
tsagte'bi rai' cuerpë shtë më.
Iurní bëga'a dzë descansë;
bëzi'i ldu'u rai' según man-
damientë shtë Dios.

24

Guashtḗ Jesús ladi ra tëgulë
(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

1 Primërë dzë shtë llmalë,
ra na'a bëabrí rai' rua'
ba'a catë bëga'chi Jesús.
Tumpranë bëdchini rai'.
Nua'a rai' nisë nashi nabë'në
rai' preparar.
2 Guná rai' lu ba'a perë
guë'ë nanë'au rua' ba'a
naga'a tubi ladë.
3 Guatḗ rai' la'ni ba'a. Guná
rai' nídi'i cuerpë shtë Dadë
Jesús.
4 Bëdzélëdi'i rai' më nihunë
rai'. Iurní lueguë guná
rai' chupë nguiu nazuga'a
guëlladchi lu rai'. Shabë rai'
nalḗ rabtsë'ë.
5 Más bëdzëbë ra na'a;
bëzullibi rai' hashtë bëdchini
luquḗ rai' lu guiu'u. Guni'i
nguiu lu rai':
—¿Pëzielú caguili të el quë
nanabani lugar catë rga'chi
tëgulë?
6 Nídi'i më ndë'ë. Guashtḗhi'
ladi ra tëgulë. Gulë bëagná
ldu'u të lo quë naguní'i' lu
të dizdë tiempë nananú më
Galilea.
7 Guní'i' iurní, rqui'ni
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu, gac intriégui'
lu guia'a mënë mal. Nu
guní'i' gunë rall crucificar
lḗ'i' lu cruz, perë dzë tsunë
tsashtḗhi' ladi ra tëgulë.
8 Iurní bëagná ldu'u ra na'a
shti'dzë më.
9 Bëabrí rai' lu ciudá
Jerusalén. Biadi'dzë rai' lu
chi'bë tubi poshtë con stubi
tantë mënë.
10 Ra na'a naguni'i di'dzë
rë', lë rai' María Magdalena,
con Juana, nu stubi María
shni'a Jacobo. Gua rai' con
sëbëldá ra na'a.
11 Perë lo quë naruadi'dzë
rai', na ziquë tubi cuendë. Ra
mënë adë gualdídi'i ldu'u rai'
shti'dzë ra na'a.
12 Perë Pedro bëru'u;
guagllú'ni' hashtë rua' ba'a.
Gunáhi' la'ni ba'a. Lu lari
shtë tëgulë gunáhi'. Tubi ladë
naga'a lari. Bëabrí Pedro;
bëdzëguëë' ldú'i'. Bḗ'ni'
llgabë më guc.

Chupë shmënë Jesús zia'a guë'dchi Emaús
(Mr. 16.12-13)

13 Mizmë dzë, primërë dzë
shtë llmalë, chupë shmënë
Jesús zia'a rai' parë Emaús,
tubi guë'dchi ziquë chi'bë
tubi kilómetro de Jerusalén.
14 Quëadi'dzë rai' më guc
la'ni ra dzë ni.
15 Iurë quëadi'dzë rai',
guni'i rai' llgabë nanú la'ni

ldu'u rai', Jesús guabi'guë lu rai'. Grë rai' guagla'guë ziazú rai' nezë.
16 Guná rai' lu më perë adë
bënguë bẽ'adi'i rai' lë'ë më, bë'në Dios.
17 Iurní guna'bë di'dzë Jesús lu rai':
—¿Pë quëadi'dzë të iurë ziazú të nezë?
Guzudchí rai'; tristë rlua'a lu rai'.
18 Tubi de lë'ë rai' guni'i; lẽhi' Cleofas:
—De grë visitantë nabëdchini Jerusalén, sulë lẽ'ël adë guënẽdi'il pë guc ndë la'ni dzë rë'.
19 Iurní guni'i Jesús:
—¿Pë guc?
Guni'i rai':
—Jesús Nazareno, gudini mënë lẽ'i'. Náhi' tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios con pudërë. Bëluá'ai' diza'quë lu ra mënë. Bẽ'ni' milagrë con pudërë shtë Dios.
20 Perë ra bëshuzi nu gubiernë shtẽna'a, bë'në rall intriegu lẽ'i' parë gac crucificári'. Gúti' lu cruz.
21 Nu lë'ë na'a quëbezë na'a nihúni' librar naciuni Israel de grë enemigu shtẽna'a. Hia gudëdë tsunë dzë dizdë guquin.
22 Gúti' perë bëldá na'a narianaldë tëchi diza'quë, guni'i rall lu na'a di'dzë nadzë'bë. Rsíliga guagná rall lugar catë bëga'chi Jesús.
23 Gunádi'i rall lu shcuérpi'. Guná rall lu chupë ianglë naguni'i lu rai' guashtẽ Jesús ladi ra tëgulë.
24 Stubi de lë'ë shmënë na'a, gua rai' hashtë rua' ba'a. Guná rai' la'ni ba'a ziquë guni'i ra na'a perë gunádi'i rall lu më.
25 Iurní Jesús guni'i lu rall:
—Lë'ë të nguiu narunë faltë llni guëc të, ¿hashtë guc tsaldí ldu'u të grë lo quë nabëquë'ë ra muzë shtë Dios guahietë?
26 Guc necesari gunë Cristo sufrir galguti nu despuësë guëabrí më lu gube'e catë gunë Dios honrar lẽ'i'.
27 Iurní Jesús guzublú biadí'dzi' pë runë cuntienë ra Sagradas Escrituras catë rni'i shcuendë Jesús. Guni'i më dizdë nabëquë'ë Moisés nu nabëquë'ë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios de mizmë lë'ë më. Biadí'dzi' pë runë cuntienë di'dzë ni.
28 Iurní bëdchini rai' guë'dchi catë cuezë rai'. Jesús niagla'guë niazẽhi' delantë,
29 perë lë'ë rai' bë'në rai' ruëguë guëa'në më con lë'ë rai'. Guni'i rai':
—Bëa'nënú lë'ë na'a ndë'ë. Hia guadze'. Hia gulaguetë ngubidzë.
Iurní guatẽ Jesús la'ni hiu'u të guëa'në më.
30 Guzac guzubë rai' lu mellë të gau rai', guna'zi më guetështildi. Bëdë'ë më graci. Gudi'dzë mëhin cua'a rai'.
31 Lueguë lueguë bëdë'ë rai' cuendë chu na më. Llni bëdchini la'ni ldu'u rai'. Perë de repëntë gunitilú më lu rai'.
32 Guni'i lu sa' rai':
—Bini na'a la'ni ldu'u na'a bëga'a di'dzë naguni'i më lu na'a iurë biadí'dzi' lu na'a

lu nezë më runë cuntienë ra
Sagradas Escrituras.
33 Lueguë bëabrí rai'
Jerusalén. Guná rai' lu ra
chi'bë tubi poshtë rdëá rai
con stubi shcua'a mënë.
34 Guni'i ra mënë lu rai':
—Verdá guashtḗ Jesús ladi
ra tëgulë nu bëlua'alúhi' lu
Simón Pedro.
35 Iurní guni'i rai' më guc
iurë ze'dëzú rai' lu nezë nu
guni'i rai' bënguë bë'a rai'
lë'ë më iurë gudi'dzë më
guetështildi cua'a rai'.

Bëlua'alú Jesús lu ra poshtë
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

36 Mërë iurní quëadi'dzë
rai', Jesús bëlua'alú lu rai'.
Guni'i më:
—Gulë cuedchí ldu'u të.
37 Bëdzëbë rai' nu nalḗ
bëzezë rai'; guná rai' lu më.
Llua'a rai' na më tubi espíritu
shtë tëgulë.
38 Guni'i Jesús lu rai':
—¿Pëzielú rdzëbë të?
¿Pëzielú rza ldu'u të?
39 Gulë guná guiahia.
Gulë guná guëahia. Gulë
tsaldí ldu'u të nahia Jesús.
Gulë guna'zi guiahia; gulë
guná lua. Pues tubi espíritu
nápëdi'i cuerpë ziquë rna të
lua.
40 Iurní bëlua'a më guia'a
më nu guëa' më catë gudëdë
clavë.
41 Perë ni con ndë'ë adë
gualdídi'i ldu'u rai' purquë
nanú tantë lëgrë la'ni ldu'u
rai'; bëdzëguëë' ldu'u rai'.
Iurní guni'i më:
—¿Gu nanú më gáuha?
42 Bëdë'ë rai' tubi pedasë
belë mbeldë.
43 Guna'zi mëhin nu gudáu
më lu rai'.
44 Guni'i më:
—Grë lo quë naguc con
na, gunia'a lu të antsë napë
quë gac cumplirin. Gunia'a
lu të dizdë guzënú të na,
gac cumplir lo quë nabëquë'ë
Moisés de na. Gac cumplir lo
quë nabëquë'ë ra nabiadi'dzë
shti'dzë Dios guahietë de na
nu gac cumplir naná escritë
la'ni librë Salmos de na.
45 Iurní bëdë'ë më llni parë
riasḗ rai' di'dzë shtë Sagradas
Escrituras.
46 Guni'i më:
—Naescritë, Cristo napë
quë gúni' sufrir galguti perë
dzë tsunë gac resucitar më
ladi ra tëgulë.
47 Guëni'i mënë de quë
napë quë guëabrí ldu'u mënë
con Dios, iurní gunë më
perdunë duldë shtë rall iurë
rna'bë rall lë shtëna. Primërë
guëni'inú mënë lu ra mënë
shtë Jerusalén, despuësë
tsagni'inú rai' mënë narëta'
guëdubi lu guḗ'dchiliu.
48 Na të testigu de grë lo
quë naguc.
49 Gulë guná, na guëshe'lda
lë'ë Espíritu Santo el quë
nabë'në Shtada prometer,
cuezënúhi' lë'ë të. Perë
gulë bëa'në ndë'ë la'ni ciudá
Jerusalén hashtë gunë të
recibir pudërë shtë Dios
naguëdchini de gube'e; gacu
të ziquë tubi lari con llëru'bë
pudërë.

Jesús bësëa'në ra poshtë
(Mr. 16.19-20)

50 Iurní bëru'u rai' ciudá.
Jesús bia'a më ra shini
gusë'dë më rua' guë'dchi
Betania. Ndë bëldisë më
guia'a më. Bë'në ldai' më lë'ë
rai',
51 Iurë gualú bë'në ldai' më
lë'ë rai', bësëa'në më lë'ë rai'.
Güe'pi më gube'e.
52 Iurní bëabrí rai'
Jerusalén. Bëquitë ldu'u rai'.
53 Ria rai' iádu'u ru'bë;
bëdë'ë rai' graci lu Dios, nu
bë'në rai' alabar lë'ë më.
Amén.

Diza□quë según San Juan

El quë nabësëdchini shti'dzë Dios

1 Tiempë guahietë antsë cueshté̋ gué̋'dchiliu, nanú el quë nabësëdchini shti'dzë Dios. Quëbezënúhi' Dios. Náhi' Dios.
2 Mizmë mënë ni quëbezënúhi' Dadë Dios dizdë principi shtë grë ra cusë.
3 Grë cusë gurështé̋ por lë'ë më, el quë nabësëdchini shti'dzë Dios; ni chu stubi bëntsa'u lo quë nananú.
4 Por lë'ë më nanú galnabani nu lë'ë galnabani na llni shtë mieti.
5 Lë'ë llni tsagla'guë rabtsë'ë catë nacahi. Lë'ë nacahi adë bé̋'nëdi'i gan lu llni parë bësë'au lu llni.
6 Gu' tubi nguiu nabëshe'ldë Dios. Nguiu ni bërulé̋ Juan.
7 Bëdchíni'; náhi' testigu parë guëní'i' chu na lë'ë llni të parë grë mënë tsaldí ldu'u rall shti'dzë Dios por lë'ë më.
8 Juan nádi'i narne'e llni perë bëdchini Juan parë gáqui' testigu; guëní'i' chu na el quë narne'e llni verdadërë.
9 Lë'ë llni verdadërë naridë lu gué̋'dchiliu, rne'e llni parë grë mënë naquëreldë lu gué̋'dchiliu.
10 Bëdchini më lu gué̋'dchiliu nu guctsa'u gué̋'dchiliu por pudërë shtë më, perë ra mënë shtë gué̋'dchiliu adë bënguë bé̋'adi'i rall lë'ë më.
11 Be'dë guëdchini më entrë ra mënë shtë gué̋'dchiliu perë adë bé̋'nëdi'i ra mënë recibir lë'ë më
12 perë grë nabë'në recibir lé̋'i', ra narialdí ldu'i lë'ë më, bëdë'ë më derechë parë gac rall shini Dios.
13 Lë'ë rall guc rall shini Dios, lé̋dëdi'i por deseo la'ni ldu'u mënë, ni por voluntá shtë mënë sino por pudërë shtë Dios.
14 Lë'ë nabësëdchini shti'dzë Dios, gúli' nu guquëréldi' entrë lë'ë hia'a. Guná hia'a pudërë nu llni shtë më. Sulë lúniquë shini Dios quëbezënú llëru'bë favurë narquitë ldu'u hia'a. Ruadi'dzë më purë verdá.
15 Juan guc testigu shté̋hi' nu guni'i Juan:

—Ndë'ë na el quë nagunia'a lu të más antsë, náhi' më ru'bë; na adë chu nahia. Bëdchíni' despuësë de na, perë nanúhi' dizdë tiempë guahietë más antsë guëdchinia lu gué̋'dchiliu.

16 Por pudërë shtë më ni bëdé̋'na'a recibir zihani bendición; por lë'ë më quëhúnëru'u Dios favurë nu más favurë parë lë'ë hia'a.
17 Lëy shtë Dios bëquë'ë Moisés según voluntá shtë më, perë por Jesucristo nadápa'a favurë shtë Dios, nu nadápa'a shtí'dzi' naná verdá.
18 Ni tubi chu gunádi'i lu Dios Padre; sulë tubsë shini më nacabezënú Dios,

bëluá'ai' chu na Dios verdadërë.

Biadi'dzë Juan Bautista favurë de Jesús
(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

19 Juan bë'në testificar iurë ra më israelitë naquëreldë Jerusalén, bëshe'ldë rall bëldá bëshuzi con mënë nabë'në compañi ra bëshuzi. Guna'bë di'dzë rall lu Juan chu náhi'.
20 Adë bḗ'nëdi'i Juan negar sino bëquébi':
—Nádia'a Cristo, el quë nagudili Dios parë guënibḗ'ai'.
21 Iurní guna'bë di'dzë rall stubi:
—¿Chu nal? ¿Gu nal Elías?
Juan guni'i:
—Aquëdi'i; nádia'a Elías.
Guagla'guë guna'bë di'dzë rall:
—¿Gu nal el quë naguadi'dzë shti'dzë Dios nanapë quë guëdchini?
Juan guni'i:
—Aquëdi'i.
22 Iurní guni'i rall:
—¿Chu nal? të parë guëdë'ë na'a rsunë lu ra nabëshe'ldë lë'ë na'a. ¿Pë rní'il de mizmë lḗ'ël?
23 Juan repi:
—Nahia tubi bë, tubi narni'i lu shlatë catë nídi'i mënë: "Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi parë iurë guëdchini Dadë". Zni guni'i Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.
24 Bëldá ra nabiadi'dzënú Juan na rall fariseos.
25 Guna'bë di'dzë rall lu Juan:
—Si talë adë nádi'il Cristo, si adë nádi'il Elías, ni tubi naguadi'dzë shti'dzë Dios nanapë quë guëdchini, ¿pëzielú rchu'bë nísël ra mënë?
26 Guni'i Juan:
—Na rchu'bë nisa con nisë perë nanú tubi më entrë lë'ë të, adë guënḗdi'i të chu náhi'.
27 Náhi' el quë naze'dë guëdchini despuësë de na. Ni tubi adë chu nádia'a parë guëshaca lë'ë du gui'di shtë shráchi'.
28 Grë cusë ni guc lugar nalë Betábara nanaquḗ guëë'gu Jordán ladë cu' guia'a catë lë'ë Juan bëchu'bë nisë ra mënë.

Jesús na ziquë lli'li naguti shlugára'a

29 Stubi dzë Juan guná lu Jesús; ziabí'gui' lu Juan. Guni'i Juan lu ra mënë:
—Gulë guná, nguiu rë' naze'dë de Dios; gáti' ziquë tubi lli'li por duldë shtë mënë. Guëdchisúhi' duldë shtë ra mënë.
30 Náhi' el quë nagunia'a lu të más antsë: "Náhi' më ru'bë. Na adë chu nahia. Bëdchíni' despuësë de na perë nanúhi' dizdë tiempë más antsë quë na."
31 Adë bënguë bḗ'adia'a lḗ'i' perë bëdchinia parë gunguë bë'a mënë israelitë lḗ'i'. Por ni rchu'bë nisa ra mënë parë guëná mënë chu na më.
32 Nu bë'në Juan testificar:
—Gunahia lu Espíritu Santo nabëdchini de gube'e. Biéti'

ziquë tubi palumë parë
cuezënúhi' lë'ë Jesús.
33 Adë bënguë bẽ'adia'a
chu guëdchini, perë el quë
nabëshe'ldë na të guëchu'bë
nisa, guní'i' lua: “Iurë
guënal lu Espíritu Santo ze'dë
guëdchini parë cuezënúhi'
lë'ë nguiu, na më el quë
naguëzunẽ ldu'u të nu
guëshé'ldi' Espíritu Santo
parë cuezënúhi' lë'ë të”.
34 Gunahia lu më ni, nu
nahia testigu de quë nguiu
rë' na shini Dios.

*Ra primërë shini gusë'dë
më*

35 Stubi dzë Juan zuga'a
stubi vueltë con chupë
nanaldë lẽ'i'.
36 Iurë guná Juan lu Jesús
nardëdë, guni'i Juan:
—Gulë guná, ndë'ë na lë'ë
nguiu nabëshe'ldë Dios; gáti'
ziquë lli'li.
37 Guërupë nguiu nazianaldë
lë'ë Juan, bini rai' lo quë na-
guni'i Juan. Iurní guanaldë
rall lë'ë Jesús.
38 Iurë lë'ë Jesús bëdchigrẽ
lúhi' nezë tẽchi', gunáhi' lu
rai'. Guni'i Jesús lu rai':
—¿Pë rguili të?
Guni'i rai' con di'dzë
narunë cuntienë, lamë:
—Dadë, ¿ca quëréldël?
39 Guni'i Jesús:
—Gulë gude'e nu gulë
guná.
Iurní guagná rai' catë
quëreldë më, nu bëa'në rai'
ndë purquë hia casi ziquë
rquë tapë guadze' iurní.
40 Tubi de lë'ë ra mënë
nabini shti'dzë Juan nu
guanáldi' lë'ë Jesús, na
Andrés, bëchi Simón Pedro.
41 Primërë guatili Andrés
bëchi Andrés, lëll Simón, nu
guni'i Andrés:
—Bëdia'guëlú na'a el
Mesías. (Di'dzë ni runë cun-
tienë, Cristo, el quë nagudili
Dios parë guënibẽ'ai'.)
42 Lueguë Andrés bia'a
lë'ë Simón Pedro catë zuga'a
Jesús. Iurë Jesús guná lu
Pedro, guni'i më:
—Lẽ'ël lël Simón, shini
Jonás; perë ne' guërulël Cefas,
(lë ni runë cuntienë guë'ë).

*Guna'bë Jesús Felipe con
Natanael*

43 Stubi dzë Jesús guc
shtú'ui' tsáhi' regiuni shtë
Galilea. Gunáhi' lu Felipe nu
guni'i më lu Felipe:
—Gude'e naldë na.
44 Felipe na më guë'dchi
Betsaida catë na ladzë An-
drés nu Pedro.
45 Iurní guatili Felipe lë'ë
Natanael; répi':
—Guná na'a lu tubi
nguiu naná bëquë'ë Moisés
shcuéndi' la'ni ra librë
shtë lëy, nu ra nabiadi'dzë
shti'dzë Dios bëquë'ë rai'
di'dzë narni'i shcuéndi'. Náhi'
Jesús, shini José. Guë'dchi
Jesús na Nazaret.
46 Repi Natanael:
—¿Ni mudë guëru'u
tubi cusë za'quë guë'dchi
Nazaret?
Felipe bëquebi:
—Gude'e guënal.
47 Guabi'guë Natanael lu
Jesús. Iurë lë'ë Jesús guná lu
Natanael, guní'i':

—Ndë'ë lë'ë tubi nguiu israelitë verdadërë. Ni tubi bishi adë nídi'i la'ni ldú'i'.
48 Iurní guna'bë di'dzë Natanael:
—¿Llallë nanël chu nahia?
Guni'i Jesús:
—Na gunahia lul antsë iurë lë'ë Felipe be'dë guëna'bë lḗ'ël, iurë lḗ'ël zugá'al guëa' hiaguë bëlda'u.
49 Natanael guni'i:
—Mësë, lḗ'ël nal shini Dios. Lḗ'ël nal Rëy shtë naciuni Israel.
50 Jesús guni'i lu Natanael:
—¿Gu rialdí ldú'ul purquë na gunia'a lul, gunahia lul guëa' hiaguë bëlda'u? Delantë guënáru'ul más cusë ru'bë quë ndë'ë.
51 Nu guni'i Jesús:
—Guldía rnia'a lul, lḗ'ël guënal lla'lë lu gube'e. Ra ianglë shtë Dios tsepi rai' nu guëdchini rai' guëca, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu.

2

Tubi sa'a guë'dchi Caná

1 Dzë tsunë despuësë de ni, gu' tubi sa'a guë'dchi Caná nanaquḗ regiuni shtë Galilea. Lë'ë shni'a Jesús nanúhi' nga'li.
2 Nu Jesús con ra shini gusë'dë më gua rai' purquë bë'në ra mënë invitar lë'ë rai' lu sa'a
3 perë gubidchi vini. Iurní lë'ë shni'a Jesús guní'i' lu më:
—Nídi'i vini. Hia gubidchin.
4 Perë Jesús repi:
—Nanë, ¿pëzielú cagní'il lua zni'i? Gá'adi'i guëga'a tiempë parë gac bë'a mieti chu nahia.
5 Iurní shni'a më guni'i lu narëta', ra naquëhunë sirvë:
—Gulë bë'në grḗtë' lo quë naná guënibḗ'ai' lë'ë të.
6 Zuga'a shu'pë guë'ë nariú nisë, cadë tubi guë'ë ni riú gadchi u shunë rëë' nisë. Na rahin parë më israelitë; rie'ti guia'a rall según custumbrë religiusë shtë rall.
7 Jesús guni'i lu ra naquëhunë sirvë:
—Gulë bëtsadzḗ guëzá guë'ë rë' nisë.
Iurní guadzëhin guë'ë ni nisë;
8 Jesús guni'i:
—Iurne' gulë cu du'pin nu guanuhin lu nguzanë shtë sa'a.
Zni bë'në rai'.
9 Lë'ë nguzanë shtë laní bë'në prëbë nisë naná bëac vini perë adë rdḗ'ëdi'ill cuendë ca nezë bërú'uhin. (Sulë ra naquëhunë sirvë, rac bë'a rall de quë nisë bëac vini). Iurní lë'ë nguzanë shtë sa'a guná'bëll lë'ë lliguë.
10 Guní'ill:
—Grë lugar primërë rdë'ë mënë vini za'quë gu ra mënë. Hia despuësë iurë cantidá bii' rall, rdë'ë mënë vini corrientë gu mieti, perë lḗ'ël bḗ'nëdi'il zni. Hashtë iurne' bëné'el vini za'quë.
11 Ndë'ë bë'në Jesús Caná shtë Galilea. Ndë guc primërë milagrë nabëlua'a Jesús lu ra mënë. Bëlua'a më pudërë nanapë më. Ra shini

gusë'dë më gualdí ldu'u rai' bëshe'ldë Dios lë'ë më.
12 Despuësë de ni, gua
makë guë'dchi Capernaum
con shni'a më nu con shini
gusë'dë më. Ndë guquëreldë
rai' du'pë tiempë.

Gua më iádu'u ru'bë
(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

13 Hia mërë guëdchini laní
Pascu shtë ra më israelitë,
Jesús gua ciudá Jerusalén.
14 Guatë́ë́ë́

3 Iurní guni'i Jesús lu
Nicodemo:
—Guldía rnia'a lul, el
què nagalë nacúbidi'i stubi,
gáquëdi'i tsutëll catë rnibë'a
Dios.
4 Bëquebi Nicodemo:
—Perë no es posiblë tubi
nguiu hia gu'shë, guëabrí
gálëll stubi. ¿Ni mudë guëabrí
guëu'll la'ni shní'all stubi
parë galë stubi nacubi?
5 Jesús bëquebi:
—Guldía rnia'a lul, el què
nagálëdi'i con nisë nu con
Espíritu Santo, adë tsutëdi'ill
catë rnibë'a Dios.
6 Grëtë' naná gulë ziquë
ra cualquier mënë, mënë na
ni, perë el què naralë con
Espíritu Santo, espíritu na ni.
7 Adë rdzëguëë'di'i ldú'ul
lo què nagunia'a lul, grëtë'
napë què guësa'në guëdchini
vidë cubi la'ni ldu'u rall por
pudërë shtë Dios.
8 Lë'ë mbë rru'u nezë catë
rac shtu'u mbë, nu rínil
ruidë narunë mbë perë adë
rdë'ëdi'il cuendë ca nezë
ze'dë mbë nu ca nezë zia'a
mbë. Zni na grëtë' nanapë
vidë cubi por pudërë shtë
Espíritu Santo.
9 Iurní Nicodemo bëabrí
guna'bë di'dzë:
—¿Perë llallë gac ndë'ë?
10 Jesús guni'i lull:
—Lë'ël nal tubi mësë
ladi ra më israelitë nu adë
guënëdi'il ndë'ë.
11 Guldía rnia'a lul, lë'ë
na'a rac bë'a na'a lo què
naruadi'dzë na'a nu lo què
narlua'a na'a; nu na na'a tes-
tigu de lo què guná na'a, perë
lë'ë të adë rialdídi'i ldu'u të lo
què narni'i na'a.
12 Gunia'a lu të cusë narac
lu guë'dchiliu perë adë
gualdídi'i ldu'u të. ¿Lla tsasë
të cusë shtë gube'e narnia'a
lu të?
13 'Ni tubi chu be'pi
gube'e, sulë el què
nabëdchini de gube'e. Nahia
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guë'dchiliu; lidcha na gube'e.
14 Ziquë Moisés bëldísi' ser-
pientë lu shlatë, zni zac con
na, nguiu nabëshe'ldë Dios
lu guë'dchiliu; guna sufrir
galguti;
15 parë grë natsaldí ldu'i
na, adë tsagnítidi'i rall sino
napë rall vidë sin fin.

Rac shtu'u Dios grë mënë

16 'Dios nalë rac shtú'ui' ra
mënë narëta' lu guë'dchiliu;
bëshe'ldë më tubsë shini më
parë grëtë' narialdí ldu'i lë'ë
shini më, adë tsagnítidi'i rall
sino napë rall vidë nadë ri-
alúdi'i.
17 Dios adë bëshé'ldëdi'i
shíni' lu guë'dchiliu parë
gunë shíni' condenar ra mënë
sino parë gúni' salvar ra
mënë.
18 'El què narialdí ldu'i
shini Dios, nádi'i condenárëll,
perë el què adë nëdi'i tsaldí
ldu'u, hia nacondenárëll
purquë nëdi'ill tsaldí ldú'ull
tubsë shini Dios.
19 Ra nanëdi'i tsaldí
ldu'i shti'dza, nacondenárëll
purquë iurë lë'ë llni bidë
lu guë'dchiliu, más bëquitë
ldu'u mënë nacahi què llni.
Adë rac shtú'udi'i rall llni.

¿Pëzielú? purquë runë rall
cusë mal.
20 Grëtë' lo quë narunë
mal, rna zá'quëdi'i rall lu llni
nu adë riabí'guëdi'i rall lu llni
purquë lë'ë llni rlua'a ra cusë
mal lo quë naquëhunë rall;
21 perë grë lo quë narquitë
ldu'u verdá, riabí'guëll lu llni
të parë guëná mënë de quë
grë lo quë naquëhúnëll, ze'dë
de Dios.

Lë'ë amigu shtë lliguë

22 Despuësë de ndë'ë,
Jesús gua con ra shini
gusë'dë më hashtë regiuni
Judea. Gulezënú më lë'ë rai'
dupë'në, nu bëchu'bë nisë rai'
mënë.
23 Nu zac bëchu'bë nisë
Juan Bautista lugar nabërulë
Enón guëlladchi Salim
purquë nga'li rëta' zili nisë.
Bidë ra mënë lu Juan, chubë
nisë rall.
24 Zndë'ë guzac antsë
bëtia'a ra mënë Juan
lachigui'bë.
25 Iurní bëldá shini
gusë'dë Juan, gudildi di'dzë
rai' con tubi israelitë
nabë'në cumplir custumbrë.
Guzublú rall chupë di'dzë
subrë shcuendë lla gunë rall
parë gac limpi rall lu Dios.
26 Iurní guaguëchi mënë lu
Juan:

—Mësë, guná; el quë
naguzunú lë'ël stubi ladë
guëë'gu Jordán, el quë
bë'nël testificar napë quë
guëdchíni', quëgchu'bë nísi'.
Grëtë' mënë zianaldë rall lë'i'.
27 Iurní guni'i Juan:

—Ni tubi adë chu nápëdi'i
pudërë si talë adë bëdë'ëdi'i
Dios pudërë.
28 Mizmë lë'ë të na të
testigu, gunia'a lu të de
quë na nádia'a Cristo sino
quë bëshe'ldë më na antsë
guëdchíni'.
29 Ziquë tubi nabëtsë'a,
rquitë ldú'ull purquë nápëll
tsé'lëll, perë zac amigu shtë
lliguë, quëquë diáguëll nu
rquitë ldú'ull quëbezënull
lliguë. Rínill lo quë naru-
adi'dzë lliguë. Zni iurne' nalë
rquitë ldua'a.
30 Napë quë gáqui' más më
ru'bë, perë na napë quë gaca
ziquë nalasáquëdi'i.

El quë naze'dë de gube'e

31 'El quë naze'dë de
gube'e, ni naná rnibë'a más
quë grë nguiu. El quë naná
mënë, no más nall më shtë
guë'dchiliu nu ruadí'dzëll
cusë shtë guë'dchiliu; perë
el quë naze'dë de gube'e, ni
ruadí'dzi' cusë shtë gube'e.
Nápi' grë pudërë.
32 Lë'ë më quëhunë testi-
ficar lo quë naguná më nu lo
quë nabini më, perë ni tubi
adë chu rialdídi'i ldu'i lo quë
narni'i më.
33 Perë el quë nagualdí
ldu'u shti'dzë më de verdá,
quëhúnëll ziquë el quë nar-
quë sëgi lu guichi; rquébill
Dios na verdá.
34 El quë nabëshe'ldë Dios,
ni ruadí'dzëll shti'dzë Dios
purquë Dios rdë'ë Espíritu
Santo sin medidë parë nguiu
ni të cuezënúhi' lë'ë nguiu ni.

35 Dios Padre rac shtu'u
shíni' nu bëdë'ë më pudërë
parë guënibḗ'ai' grḗtë' cusë.
36 El quë narialdí ldu'u
shini Dios, ni napë vidë sin
fin, perë el quë nanḗdi'i
tsaldí ldu'i shini Dios,
gápëdi'ill vidë sin fin sino
quë rëa'në cashtigu shtë Dios
guḗquëll.

4

Biadi'dzënú Jesús tubi na'a shtë Samaria

1 Ra fariseo bini rall de
quë napë Jesús más zihani
shmḗni' nu más zihani mënë
naquëchu'bë nísi' quë Juan
Bautista.
2 Lḗdëdi'i Jesús bëchu'bë
nisë ra mënë sino shini
gusë'dë më bëchu'bë nisë rai'
ra mënë.
3 Iurë lë'ë Jesús guc bë'a na-
guni'i ra fariseo, bëru'u më de
Judea parë bëabrí më Galilea.
4 Napë quë tëdë më
Samaria parë guëdchini më
Galilea.
5 Bëdchini më guë'dchi
Sicar nanaquḗ regiuni
Samaria. Sicar na rua' guiu'u
lachi nabëdë'ë Jacob ziquë
herenci parë shíni', José.
6 Nga'li zúbëga'a guërzú
nabërulḗ Guërzú shtë Ja-
cob. Lë'ë Jesús ze'dë
bëdzágui'. Guzúbi' guëlladchi
rua' guërzú; hia ziága'a ru
ngubidzë.
7-8 Ra shini gusë'dë më
zia'a rai' parë guë'dchi. Zi-
asi'i rai' naguëda'u. Mizmë
iurní bëdchini tubi na'a shtë
Samaria rua' guërzú parë
guëgúhi' nisë. Jesús guni'i lu
na'a rë':
—Denú du'pë nisë gua'.
9 Iurní lë'ë na'a shtë
Samaria bëquebi:
—¿Pëzielú rná'bël nisë lua,
nu më israelitë nal?
(Adë rni'i lu sá'di'i më
israelitë lu ra më shtë
Samaria.)
10 Iurní guni'i Jesús:
—Si talë niac bḗ'al lo quë
narne'e Dios ndigá, si talë
niac bḗ'al chúllëti'i ndë'ë,
el quë narna'bë nisë lul,
naná'bël nisë lúhi' nu lḗ'i'
guëné'ei' nisë narne'e vidë
sin fin.
11 Lë'ë na'a guni'i:
—Dadë, nápëdi'il pë guëgul
nisë la'ni guërzú. Más de ni
guetë na guërzú. ¿Cáti'i nápël
nisë narne'e vidë?
12 Shtadë guëlú hia'a Jacob
bësëa'në guërzú rë' catë bíhi'
nisë, lḗ'i' nu bii' ra shíni' nu
con ra ma shtënë rai'. ¿Ni
mudë más më ru'bë nal quë
lë'ë Jacob?
13 Bëquebi Jesús:
—Grḗtë' el quë nagú nisë
rë', guëabrí guëbidchi,
14 perë el quë nagú
nisë naná guëdë'a, jamás
adë guëabrídi'i guëbídchill,
purquë nisë naná guëdë'a
rcasë la'ni ldú'ull cumë ziquë
nisë shtë zini parë guëdë'ëin
vidë sin fin.
15 Iurní lë'ë na'a guni'i:
—Dadë, denú nisë ni
të parë adë guëbídchidia'a
jamás nu gueldë cádia'a nisë
ndë'ë.
16 Repi Jesús:
—Guagna'bë tsé'lël nu
bëabrí ndë'ë.

17 Lë'ë na'a guni'i:

—Nápëdia'a tse'la.

Jesús guni'i iurní:

—Nápël rsunë, guní'il verdá: “Nápëdia'a tse'la”,

18 purquë ga'i nguiu guc rai' tsé'lël nu el quë nanápël iurne', lődëdi'i tsé'lël. Verdá guní'il.

19 Iurë bini na'a lo quë naguni'i më, guní'ill:

—Dadë, lluá'ahia nal tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios.

20 Shtadë guëlú na'a, mënë Samaria, bë'në rai' adorar Dios lu dani rë', perë lë'ë të më israelitë rni'i të Jerusalén na lugar catë runë tucarë gunë mieti adorar Dios.

21 Jesús guni'i:

—Nanë, tsaldí ldú'ul shti'dza; guëdchini iurë de quë lë'ë të gunë të adorar Dios Padre sin adë rquí'nidi'i guidë të lu dani rë' u tsa të Jerusalén.

22 Lë'ë të mënë Samaria, adë guënődi'i të lo quë narunë të adorar perë lë'ë na'a, sí, nanő na'a lo quë nardë'në na'a adorar purquë el quë nagunë salvar ra mënë, na më israelitë.

23 Perë guëdchini iurë nu mizmë iurne', lë'ë ra mënë naná runë adorar Dios de verdá, napë quë gunë rall adorar lë'ë më con ldu'u rall nu de acuerdë con enseñansë shtëna. Pues Dios Padre rac shtú'ui' gunë mënë adorar lő'i' manërë ni.

24 Dios na espíritu; ra narunë adorar lë'ë më, napë quë gunë rall adorar lë'ë më con espíritu nu de acuerdë con ra enseñansë shtëna.

25 Lë'ë na'a guni'i:

—Nanő́a de quë guëdchini Mesías narni'i ra mënë, Cristo, el quë nagudili Dios parë gunibő'ai'. Iurë lë'ë më guidë, guëluá'ai' parë gac bë'a na'a shti'dzë Dios.

26 Repi Jesús:

—Nípa'ala, nahia mizmë naquëadi'dzënul.

27 Iurní bëdchini ra shini gusë'dë më; bëdzëguëë' ldu'u rai' de quë quëadi'dzënú Jesús tubi na'a, perë ni tubi de lë'ë rai' guni'i lu Jesús: “¿Pëzielú quëadi'dzënul lő'ëll?” u “¿Pë quëgna'bë dí'dzël lu na'a?”

28 Iurní lë'ë na'a bësëa'nëgá rëë'; bëabrill parë guë'dchi catë guagní'ill lu ra nguiu:

29 —Gulë cha të guëná të tubi nguiu naguni'i grë lo quë nabëna. ¿Adë lë'ë narni'i ra mënë Cristo ndë'ë?

30 Iurní bëru'u ra mënë guë'dchi. Bëdchini rall lu Jesús.

31 Mientras lë'ë shini gusë'dë më bë'në rai' ruëguë lu më; repi rai':

—Mësë, gudáu.

32 Perë Jesús guni'i:

—Na napa tubi dau naná guënődi'i të.

33 Ra shini gusë'dë më guzublú rai' guna'bë di'dzë lu sa' rai':

—Aquë, ¿nu chu be'dënú nagudáuhi'?

34 Perë Jesús bëquebi:

—Dau shtëna na guna cumplir voluntá shtë më el quë nabëshe'ldë na.

35 Adë gunı́'idi'i të: “Runë
faltë stapë mbehu parë
guëru'u cusechë”. Rnia'a lu
të, gulë guná, hia bëquichi
bëcuelë shtë guezë; bëga'a
iurë shtë cusechë.
36 El quë narunë dchi'ni,
runë tucarë tsu pagu shtëll.
Grḗtë' lo quë narcabní,
guëcá'all cusechë; nápëll
premi lu gube'e. El quë
narcabní nu el quë narldḗ
guëni'a, rquitë ldu'u rall
juntë.
37 Verdá na lo quë narni'i
dichë: “El quë narcabní, ni
na tubi; el quë narldḗ guëni'a,
ni na stubi”.
38 Na bëshe'lda lë'ë të parë
tsagni'i të lu mënë perë stubi
el quë nague'dënú mënë
lua. Zni stubi mënë bë'në
dchi'ni perë lë'ë të quëhunë të
provëchë grḗtë' dchi'ni shtë
rall.
39 Cantidá mënë shtë
guë'dchi Samaria, gualdí
ldu'u rall Jesús por lo quë
naguni'i na'a iurë lë'ë na'a
guni'i: “Guni'i më grë lo quë
nabëna”.
40 Iurní bëdchini ra mënë
shtë Samaria lu më; bë'në
rall ruëguë lu më të parë
guëa'në më con lë'ë rall.
Bëa'nënú më lë'ë rall chupë
dzë.
41 Nu másru'u zihani mënë
gualdí ldu'u rall iurë bini rall
lo quë naguni'i Jesús.
42 Iurní guni'i rall lu na'a:

—Iurne' rialdí ldu'u na'a,
lëdë niá'asëdi'i por lo quë
nagunı́'il lu na'a, sino quë
mizmë lë'ë na'a bini na'a
shtı́'dzi', nu rac bë'a na'a
de quë verdá më rë' na el
quë nagunë salvar mënë shtë
guḗ'dchiliu.

Jesús bënëac tubi llguë'në naquëreldë zitu parë lë'ë më

43 Despuësë de guërupë
dzë, Jesús bëru'u Samaria.
Ziaglá'gui' nezë shtḗhi' parë
regiuni shtë Galilea.
44 Mizmë Jesús bë'në testi-
ficar de quë grḗtë' ra muzë
shtë Dios, adë rúnëdi'i mënë
rëspëti lë'ë rai'. Sulë stubi lu-
gar runë mënë rëspëti muzë
shtë Dios.
45 Iurë bëdchini Jesús
Galilea, ra mënë ni bë'në
rall recibir lë'ë më con bien
purquë gua rall laní Pascu
ciudá Jerusalén; guná rall lo
quë nabë'në më, ra milagrë
nabḗ'ni'.
46 Iurní Jesús bëabrí Caná
shtë Galilea catë bḗ'ni' cambi
nisë vini. Bini tubi më
ru'bë shtë gubiernë de quë
bëdchini Jesús ndë. Nguiu ni
nápëll tubi shínill narac llu'u
guë'dchi Capernaum.
47 Iurë lë'ë nguiu ni bini
de quë Jesús bëdchini Galilea,
guagnall nu bḗ'nëll ruëguë lu
më parë tsa më lídchill të parë
gunëac më shínill purquë hia
casi rlullë llguë'në.
48 Iurní Jesús guni'i:

—Lë'ë të adë rialdídi'i ldu'u
të si talë rnádi'i të milagrë.

49 Perë lë'ë narunë shchi'ni
gubiernë guni'i:

—Dadë, nasesë, cha lidcha
purquë aquë zati shinia.

50 Iurní Jesús guni'i:

—Bëabrí lídchil; lë'ë shínil
nabani.

Nguiu ni gualdí ldú'ull shti'dzë Jesús. Lueguë zëagzëll lídchill.
51 Iurë lë'ë nguiu be'dë guëzé̋ lídchill, lë'ë ra muzë naquëreldë hiu'u, guagtsa'guëlú rall lë'ë nguiu; repi rall lúhi':
—Lë'ë shínil bëac.
52 Iurní guna'bë dí'dzëll:
—¿Ca iurë bëac llguë'në? ¿Ca iurë guzublú nahue'i?
Repi rall:
—Na'guë ziquë rquë tubi guadze' bëru'u shldi.
53 Lë'ë shtadë llguë'në bëdé̋'ëll cuendë de quë mizmë iurë ni guni'i Jesús: “Shínil nabani”. Lë'ë nguiu ni con grë shfamílill gualdí ldu'u rall Jesús.
54 Ni na segundë milagrë nabë'në Jesús despuësë bëru'u më Judea parë guziá'ai' Galilea.

5

Tubi narac galguidzë llunguë

1 Despuësë gudëdë ra dzë, bë'në tucarë tubi laní shtë më israelitë, nu Jesús gua parë Jerusalén.
2 Mizmë ciudá ni cerquë rua' puertë nalë Puertë shtë Lli'li, nanú tubi tanquë ru'bë shtë nisë. Lugar ni lëhin Betesda con dizé̋ hebreo. Napin ga'i portali alrededurë shtë tanquë.
3 Nga'li rëta' zihani narac llu'u; naga'a rai' lu daa'. Nanú ciegu; nanú cujë; nanú narac galguidzë llunguë. Quëbezë rai' parë guëni'bi nisë.
4 Rni'i rai' ridë tubi ianglë la'ni tanquë parë rní'bi' nisë. Primërë nariuté̋ la'ni nisë despuësë lë'ë ianglë bëni'bi nisë, guëáquëll de cualquier galguidzë.
5 Ndë nanú tubi nguiu; hia guc treinta y ocho izë rac llú'ull.
6 Iurë lë'ë Jesús guná lu nguiu naga'a, bëdë'ë më cuendë de quë hia zihani izë nagá'all lu galguidzë. Repi Jesús:
—¿Gu rac shtú'ul guëáquël?
7 Lë'ë më narac llu'u bëquebi:
—Dadë, rac shtua'a perë chu nádi'i guëtia'a na la'ni nisë iurë lë'ë nisë rni'bi. Cadë vësë narac shtua'a tsahia la'ni nisë, lë'ë stubi rlaguë la'ni nisë primërë.
8 Jesús guni'i:
—Guashté̋ nga'li. Bëtëá shtaa'l nu bëagzé̋.
9 Mizmë iurní lë'ë nguiu bëac. Bëtëall shtaa'll nu guzublú rzëll. Perë dzë ni na dzë narzi'i ldu'u ra mënë.
10 Iurní ra më israelitë naquëhunë cumplir custumbrë, guni'i rall lu el quë nabëac:
—Nápëdi'il permisi parë guá'al shtaa'l purquë nedzé̋ rzi'i ldu'u ra mënë.
11 Lë'ë nguiu bëquebi:
—El quë nabënëac na guni'i lua: “Bëtëá shtaa'l nu bëagzé̋”.
12 Iurní guna'bë di'dzë rall:
—¿Chull guni'i lul? “Bëtëá shtaa'l nu bëagzé̋”.

13 Perë lë'ë nguiu adë
guënëdi'ill chu bënëac lë'ëll
purquë Jesús gunitilú më
ladi ra mënë zihani narëta'
lugar ni.
14 Despuësë lë'ë Jesús
bëdia'guëlú nguiu ni la'ni
iádu'u; iurní guni'i më:

—Guná, hia lë'ël bëáquël;
adë rúnëdi'il duldë të adë
guídëdi'i galguidzë más peor
guëquël.
15 Lë'ë nguiu zëagzëll iurní.
Guagdë'ëll partë lu ra më is-
raelitë de quë Jesús bënëac
lë'ëll.
16 Por ni lë'ë rall guzunaldë
rall lë'ë Jesús parë quini rall
lë'ë më purquë bë'në më mi-
lagrë rë' dzë narzi'i ldu'u
mënë.
17 Perë Jesús guni'i lu rall:

—Shtada todavía canihúni'
dchi'ni; adë rbézëdi'i rúni'
dchi'ni; nu zac quëhuna
dchi'ni.
18 Por ni ra contrari shtë
më, másru'u rac shtu'u rall
quini rall lë'ë më purquë
lëdë niá'asëdi'i rúnëdi'i Jesús
cuendë ra custumbrë shtë
dzë narzi'i ldu'u mënë, sino
quë quëhúni' lë'i' ziquë Dios;
guni'i më Dios na Shtádi'.

Pudërë nanapë shini Dios

19 Iurní Jesús guni'i:

—Guldía rnia'a de quë
nahia shini Dios; adë
gáquëdi'i guna según voluntá
shtëna; sulamëntë runa lo
quë narunë Shtada. Grë'të' lo
quë narunë Shtada, mizmë
manërë runa
20 purquë Shtada rac
shtú'ui' na. Quëglua'a më
na grë lo quë narunë më.
Todavía runë faltë cusë
ru'bë naguëlua'a më na, cusë
nartsëguëë' ldu'u të.
21 Ziquë Shtada rcua'ñi ra
tëgulë parë guëbani rai', igual
guënehia vidë parë ra narac
shtua'a guëbani rai'.
22 Cumë ziquë Dadë adë
rúnëdi'i' juzguë ni tubi
chúdi'i, sino bëne'e më
pudërë guiahia parë guna
juzguë lë'ë ra mënë të
parë gunë mënë rëspëti na
igual ziquë runë rall rëspëti
Shtada.
23 El quë nadë rúnëdi'i
rëspëti na, adë rúnëdi'ill
rëspëti Dadë Dios, el
quë nabëshe'ldë na lu
guë'dchiliu.
24 'Guldía rnia'a, el quë
narquë diaguë shti'dza lo
quë narnia'a nu tsaldí ldú'ull
el quë nabëshe'ldë na, nápëll
vidë sin fin. Adë gáquëdi'i
condenárëll; gudëdëll lu
galguti. Iurne' nápëll vidë
nanadë rialúdi'i.
25 Verdá rnia'a, hia bëga'a
iurë lë'ë ra tëgulë guini rai'
voz shtë shini Dios. Grë'të'
naguëzu'bë diaguë voz shtë
më, guëbani rall parë siem-
prë
26 purquë ziquë grë mieti
nabani rall por pudërë shtë
Dadë Dios, también bëdë'ë
më derechë lu shini më parë
gápi' mizmë pudërë. Rac
guëdë'a vidë parë ra mënë.
27 Nu bëdë'ë më derechë
lu shini më parë gúni'
juzguë ra mënë purquë náhi'
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guë'dchiliu.
28 Adë rdzëguëë'di'i ldu'u

të ndë'ë purquë guëdchini iurë grë ra tëgulë guini rai' chahia, nu guëru'u rai' la'ni ba'a.
29 Grётë' el quë nabë'në bien, guëbani rall; gac resucitar rall parë vidë sin fin perë grётë' ra nabë'në mal, guëbani rall; gac resucitar rall parë gac condenar rall.

Napë më pudërë

30 'Na adë gáquëdi'i guna shcuendë iubia; quëhuna juzguë según di'dzë narni'i Shtada lua. Tubldí quëhuna juzguë; adë rúnëdia'a según lo quë narac shtua'a sino según voluntá shtë el quë nabëshe'ldë na.
31 Si talë rnia'a favurë de na, lo quë narnia'a nádi'in ziquë tubi nanasac
32 perë nanú stubi testigu narni'i favurë de na. Nu rac bё'ahia de quë grë el quë narni'i më ni de na, lasaquin; verdá nahin.
33 Lë'ë të bësh e'ldë të el quë naguagna'bë di'dzë lu Juan Bautista, perë lo quë nabëquebi Juan de na, verdá nahin.
34 Perë na adë rquí'nidia'a guëni'i mënë favurë de na. Rnia'a lu të di'dzë rë' parë gac salvar të.
35 Juan nadë más náhi' ziquë tubi lintërnë, ziquë narzianí parë ra mënë, nu lë'ë të guagnaldë të tëchi Juan por du'pë tiempë. Bëquitë ldu'u të shtí'dzi'.
36 Perë na napa testimonio más lasac lo quë naguni'i Juan. Grётë' cusë el quë naruna, bëne'e Shtada parë guna cumplirin. Milagrë naquëhuna, rne'e prëbë de quë verdá bëshe'ldë Dios na.
37 Lë'ë Dadë nabëshe'ldë na, bё'ni' testificar de na, perë lë'ë të nunquë adë bínidi'i të cha' më, nu nunquë adë gunádi'i të lu më.
38 Grётë' diza'quë shtёni', adë gutёdi'in la'ni ldu'u të purquë nёdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dzë el quë nabëshe'ldë më.
39 Lë'ë të bësë'dë të la'ni ra Sagradas Escrituras con llëru'bë cuidá parë guëdzelë të la'ni librë ni nezë parë gapë të vidë sin fin, perë rnia'a lu të, ra Sagradas Escrituras rne'e testimonio chu nahia
40 perë adë nёdi'i të guidë të lua parë gapë të vidë sin fin.

41 'Na adë rcádia'a hunurë shtë mënë.
42 Más de ni nanёa lë'ë të adë rac shtú'udi'i të Dios.
43 Na zelda por lë Shtada, perë adë bё'nëdi'i të recibir na. Perë si talë guëdchini stubi më por mizmë lëll, ni sí, gunë të recibir lё'ëll.
44 ¿Llallë tsaldí ldu'u të na purquë rguili të guëni'i mënë bien de lë'ë të? Adë rguílidi'i të lë'ë hunurë naze'dë de Dios verdadërë.
45 Gulë tsasё de quë na adë guëdchi'ba galquiá guëc të delantë de Shtada. El quë naguëdchi'bë galquiá guëc të, na el quë nabëquë'ë Moisés, mizmë lё'i' el quë más rianaldë të tёchi'.

46 Si talë lë'ë të nialdí ldu'u
të lo quë nabëquë'ë Moisés,
nu zac shti'dza nialdí ldu'u
të purquë Moisés bëquë'ë
shcuenda.
47 Perë si talë adë rialdídi'i
ldu'u të lo quë nabëquë'ë
Moisés ¿lla tsaldí ldu'u të lo
quë narnia'a lu të?

6

Jesús bëdë'ë nagudáu ga'i mili nguiu
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

1 Despuësë de ndë'ë, Jesús
gua stubi ladë rua' nisë ru'bë
shtë Galilea; mizmë nisë ni
lëhin Tiberias.
2 Zihani mënë guanaldë
lë'ë më purquë guná rall ra
cusë ru'bë nu milagrë lo quë
nabë'në më. Bënëac më ra
narac llu'u.
3 Iurní lë'ë Jesús be'pi guëc
tubi lumë. Guzubë më nga'li
con ra shini gusë'dë më.
4 Guëlladchi ze'dë guëdchini
laní Pascu, laní shtë ra is-
raelitë.
5 Iurë Jesús guná cantidá
mënë zianaldë lë'ë më, guni'i
më lu Felipe:

—¿Ca guiasi'i hia'a nagáu
mënë zihani rë'?

6 Guni'i më të nia'a pë
guëni'i Felipe purquë Jesús
hia rac bë̋'ai' guadë el quë
nagunë më.
7 Iurní Felipe bëquebi:

—Chupë gahiu'a bëllë
bëdchichi guetështildi, adë
gáldëdi'i parë ni siquierë tubi
pedasë gau cadë tubi de lë'ë
rall.
8 Andrés, tubi shini gusë'dë
më, nu náhi' bëchi Pedro;
guni'i:
9 —Ndë zuga'a tubi
llguë'në. Nuá'all ga'i
guetështildi nu chupë
mbeldë, ¿pë gunë ndë'ë parë
blac mënë zihani?
10 Iurní Jesús guni'i:

—Gulë guni'i lu grë̋të'
mënë të parë subë ra mënë.

Nga'li cantidá ra gui'lli
nanú lu guiu'u, subë rall.
Iurní guzubë ra mënë ziquë
ga'i mili nguiu.
11 Jesús guna'zi guetështildi.
Bëdë'ë më graci lu Dios.
Iurní bëdë'ë më guetështildi
cua'a ra shini gusë'dë më.
Hia lë'ë rai' guati'dzë rai'
guetështildi parë grë̋të' el quë
nazúbëga'a. Zni bë'në më
con mbeldë. Grë̋të' gudáu
tantë lo quë narac shtu'u rall.
12 Iurë lë'ë rai' gualú
gudáu, Jesús guni'i lu ra shini
gusë'dë më:

—Gulë bëtëá grë pedasë
nabë'në subrë të parë adë
shínidi'i ni tubi.
13 Bëtëá rai' pedasë nabë'në
subrë; tsadzë̋ rai' chi'bë
chupë tëpë grë ra pedasë
nabë'në subrë de lo ga'i
guetështildi.
14 Iurë guná ra mënë lo
quë nabë'në Jesús nu mi-
lagrë nabëlua'a më lu rall,
guni'i rall:

—Ndë'ë sí, de verdá náhi'
el quë naruadi'dzë shti'dzë
Dios, el quë nanapë quë
guëdchini lu guë̋'dchiliu.
15 Jesús guc bë'a de quë
rac shtu'u rall gua'a rall lë'ë
më la fuersë parë gac më

rëy shtë rall. Iurní biequi
më de nga'li. Zia'a më parë
tubi dani parë guëquëreldë
më lḗ'ësë më.

Jesús rzë lu nisë
(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

16 Iurë lë'ë gue'lë gu', ra
shini gusë'dë më bietë rai'
rua' nisë.
17 Guatḗ rai' la'ni tubi
barcu. Iurní guna'zi rai' nezë
parë stubi ladë rua' nisë parë
guëdchini rai' Capernaum,
Hia nacahi iurní, nu Jesús
la'di guëabrídi'i'.
18 Iurní guzublú tubi mbë
dushë. Ra olë shtë nisë ru'bë
nalḗ rzuldí.
19 Iurë lë'ë rai' ziazú rai'
cumë ziquë ga'i u shu'pë
kilómetro lu nisë, iurní guná
rai' lu Jesús; ziabi'guë më
rua' barcu. Rzḗhi' lu nisë.
Iurní bëdzëbë ra nguiu
nananú la'ni barcu
20 perë Jesús guni'i:
—Na ndë'ë; adë rdzḗbëdi'i
të.
21 Iurní bëquitë ldu'u rai';
rac shtu'u gunë rai' recibir
lë'ë më la'ni barcu. Mizmë
iurní bëdchini rai' catë zia'a
rai'.

Quëguili ra mënë lë'ë Jesús

22 Stubi dzë ra mënë
nabëa'në stubi ladë rua' nisë
ru'bë, bëdë'ë rall cuendë de
që shini gusë'dë më zia'a
rai' la'ni lúniquë barcu naná
zuga'a nga'li perë Jesús adë
guanáldëdi'i' lë'ë rai'.
23 Perë mientras bëdchini
sëbëldá barcu naze'dë de
guë'dchi Tiberias, tubi lugar
nanaquḗ catë gudáu ra mënë
guetështildi, catë bëdë'ë Jesús
graci lu Dios por guetështildi.
24 Perë iurë guná ra mënë
de quë adë nídi'i Jesús, nilë
ra shini gusë'dë më nídi'i rai';
iurní guatḗ rall la'ni ra barcu.
Zia'a rall parë Capernaum.
Bëdchini rall; caguili rall lë'ë
Jesús.

Guetështildi nanabani

25 Iurë bëdia'guëlú rall
Jesús, guna'bë di'dzë rall lu
më:
—Mësë, ¿guc bëdchínil
ndë'ë?
26 Jesús guni'i:
—Guldía rnia'a, caguili
të na, lḗdëdi'i purquë guná
të nu riasḗ të ra milagrë
nabëna, sino caguili të
na sulë purquë gudáu të
guetështildi hashtë bielë të.
27 Adë rúnëdi'i të dchi'ni
por cumidë naná rialú sino
quë gulë bë'në dchi'ni tubi
dau lo quë nunquë adë
rialúdi'i nu rne'ein vidë
sin fin. Lë'ë dau ni rne'e
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu, purquë Dios
bëne'ein parë na. Bëlua'a
Dios con milagrë nahia el
quë narquitë ldú'i'.
28 Iurní guna'bë di'dzë rall:
—¿Lla guëdë'në na'a
cumplir lo quë narac shtu'u
Dios?
29 Jesús bëquebi:
—Lo quë narac shtu'u
Dios gunë të, tsaldí ldu'u të
el quë nabëshe'ldë më lu
guḗ'dchiliu.
30 Iurní guna'bë di'dzë rall:
—¿Pë milagrë guëluá'al të
parë guëná na'a nu tsaldí
ldu'u na'a shtí'dzël? ¿Pë sëñi
guëné'el parë lë'ë na'a?

31 Ra shtadë guëlú hia'a
gudáu rai' guetështildi maná
lu shlatë cumë ziquë rni'i
Sagradas Escrituras: “Dios
bëdë'ë guetështildi de gube'e;
gudáu rai'”.
32 Jesús bëquebi:
—Guldía rnia'a, lëdë
Moisés bëdë'ë guetështildi
naze'dë de gube'e sino
quë Shtada; cagdë'ë më
guetështildi verdadërë naná
ze'dë de gube'e
33 purquë guetështildi
narne'e Dios, na el quë
naze'dë de gube'e. Nu rdé'ëi'
vidë sin fin parë ra nguiu.
34 Iurní guni'i rall:
—Dadë, bëne'e guetështildi
ni'i grë dzë nu parë siemprë.
35 Jesús guni'i:
—Na nahia guetështildi
narne'e vidë sin fin. El quë
naguidë lua, nunquë adë
guëldiá'nëdi'ill jamás. Nu el
quë natsaldí ldu'i shti'dza,
nunquë adë guëbídchidi'ill.
36 Ziquë gunia'a lu të, guná
të lua perë nédi'i të tsaldí
ldu'u të shti'dza.
37 Grë lo quë narne'e
Shtada parë na, ni ze'dë lua,
nu el quë naze'dë lua adë
guëgúdia'a tëchi fuërë
38 purquë na zéldëdia'a de
gube'e parë guna según vol-
untá shtëna sino parë guna
según voluntá shtë më el quë
nabëshe'ldë na.
39 Voluntá shtë Shtada, el
quë nabëshe'ldë na, es quë
ni tubi adë chu guënítidia'a
lo quë nabëne'e më sino quë
guëcua'ñia ra mënë ni lúltimë
dzë.
40 Voluntá shtë më el quë
nabëshe'ldë na, es quë gré'të'
el quë naguëná lu shini Dios
nu tsaldí ldú'ull lë'ë më,
gapë rall vidë sin fin. Na
guëcua'ñia lë'ë rall lúltimë
dzë.
41 Iurní ra më israelitë
guzublú guni'i guidzë rall lë'ë
Jesús purquë guni'i më: “Na
nahia guetështildi naze'dë de
gube'e”.
42 Iurní guni'i rall:
—Nguiu rë' na shini José.
Lë'ë hia'a nané hia'a shtádëll
nu shní'all. ¿Pëzielú rní'ill de
quë zé'dëll de gube'e?
43 Jesús guni'i iurní:
—¿Pëzielú ruadi'dzë të
cuntrë na?
44 Ni tubi adë chu guídëdi'i
lua lé'ësë, napë quë Shtada,
el quë nabëshe'ldë na,
guësëdchini më mënë lua,
nu na guëcua'ñia lé'ëll lúltimë
dzë.
45 Ra librë shtë ra nabi-
adi'dzë shti'dzë Dios guahi-
etë, rni'i zdë'ë: “Dios guëlua'a
grë ra mieti”. Zni gré'të'
el quë naguëqué diaguë
shti'dzë Shtada nu el quë
nabëdë'ë cuendë shtí'dzi', ni
ridë lua.
46 ’Ni tubi adë chu gunádi'i
lu Shtada; sulë na gunahia lu
më purquë na zelda de Dios.
47 Guldía rnia'a, el quë
natsaldí ldu'i shti'dza, nápëll
vidë sin fin.
48 Na nahia guetështildi
narne'e vidë eternë.
49 Ra shtadë guëlú hia'a
gudáu rai' maná lu shlatë
perë guti rai'.
50 Lë'ë guetështildi ver-
dadërë ze'dë de gube'e; si talë

gudáu tubi nguiu guetështildi
ni, guëbánill tubi vidë nanadë
rialúdi'i; gátidi'ill.
51 Na nahia guetështildi ver-
dadërë naze'dë de gube'e. Si
talë gau nguiu guetështildi ni,
nápëll vidë sin fin. Lë'ë
guetështildi nardë'a na prupi
shcuerpa. Guëdë́'ahin parë
gac salvar ra mënë narëta' lu
gué'dchiliu.
52 Iurní lë'ë ra israelitë
guzublú rall quëchupë di'dzë
lu sa' rall, mizmë lë'ë rall.
Guni'i rall:
—¿Llallë gac guëne'e
mënë ni mizmë shcuérpi'
guëdáuha'a?
53 Jesús guni'i lu rai':
—Guldía rnia'a, si talë
lë'ë të gáudi'i të cuerpë shtë
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
gué'dchiliu, nu si talë gúdi'i
të rënë shtënë më ni, nápëdi'i
të vidë sin fin.
54 El që nagáu cuerpë
shtëna nu el që nagú
shrëna, nápëll vidë sin fin,
nu na guëcua'ñia lé'ëll lúltimë
dzë.
55 Cuerpë shtëna na ver-
dadërë cumidë nu rënë
shtëna na bebidë verdadërë.
56 El që nagunë recibir
na ziquë cumidë ver-
dadërë nu ziquë bebidë
verdadërë, guëbaninull na, nu
quëbezënúa lé'ëll.
57 Lë'ë Dadë Dios nana-
bani, bëshe'ldë më na, nu
nabania por lé'i'. El que na-
gunë recibir na, guëbánill por
pudërë shtëna.
58 Na ruadi'dza shcuendë
guetështildi naná ze'dë lu
gube'e. Guetështildi rë' nádi'i
cumë ziquë maná naná
gudáu ra shtadë guëlú hia'a;
aunquë gudáu rai' maná, guti
rai'. El que nagáu guetështildi
verdadërë, guëbánill parë
siemprë.
59 Jesús bëlua'a gré́të' ra
cusë rë' la'ni iádu'u shtë Ca-
pernaum.

Di'dzë nanapë pudërë parë siemprë

60 Iurní zihani ra nari-
analdë lë'ë Jesús, iurë bini
rall di'dzë rë', guni'i rai':
—Naganë di'dzë rë'. ¿Chu
rac tsaldí ldu'u shti'dzë
Jesús?
61 Iurní lë'ë Jesús bëdë'ë
cuendë de que ra shini
gusë'dë më guni'i rai' mizmë
di'dzë; guna'bë di'dzë më lu
rai':
—¿Pë gulaguë llanë ldu'u
të por shti'dza?
62 ¿Pë gunë të si talë guëná
të lu nguiu nabëshe'ldë Dios
lu gué'dchiliu, tsépi' catë
cabézi' más antsë?
63 Lë'ë Espíritu Santo rne'e
vidë sin fin; lë'ë cuerpë shtë
nguiu adë nápëdi'in pudërë.
Ra di'dzë narnia'a lu të, na
pudërë shtë Espíritu parë
gapë të vidë sin fin.
64 Perë todavía nanú
sëbëldá de lë'ë të, adë
rialdídi'i ldu'u të shti'dza.
Jesús guc bë'a dizdë prin-
cipi chu el que narialdídi'i
ldu'i nu guc bë'a më chu el
que nagunë intriegu lë'ë më.
65 Guni'i më:
—Por ni gunia'a lu të, ni
tubi adë chu guidë lua si talë
Shtada adë gue'dënúdi'i më
nguiu ni lua.

66 Dizdë iurní cantidá
mënë nazianaldë lë'ë Jesús,
bësa'në rall lë'ë më; hiadë
rzënúdi'i rall lë'ë më.
67 Iurní lë'ë Jesús guna'bë
dí'dzi' lu ra chi'bë chupë
shini gusë'dë më:
—¿Pë nu lë'ë të rac shtu'u
të guësa'në të na?
68 Perë Simón Pedro
bëquebi:
—Dadë, ¿callë guiá na'a?
Sulë lḗ'ël ruadí'dzël di'dzë
narne'e vidë sin fin.
69 Lë'ë na'a gualdí ldu'u
na'a de verdá nu rdë'ë na'a
cuendë de quë nal Cristo,
shini Dios nanabani.
70 Jesús bëquebi:
—Gudilia chi'bë chupë
të perë tubi de lë'ë të na
mëdzabë.
71 Zni quëgni'i më
shcuendë Judas Iscariote,
shini Simón purquë Judas
bë'në intriegu lë'ë më parë
gati më. Bë'në Judas ni
aunquë nall tubi de chi'bë
chupë shini gusë'dë më.

7

Ra bëchi Jesús adë gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më

1 Despuësë de ndë'ë, Jesús
zia'a regiuni shtë Galilea.
Adë rac shtú'udi'i më niazḗ
më Judea purquë ra contrari
shtë më rac shtu'u rall quini
rall lë'ë më.
2 Perë hia ziagdchini
laní narni'i rall Laní shtë
Cusechë; na laní parë grë ra
mënë israelitë.
3 Ra bëchi Jesús guni'i rall
lu më:
—Adë rëá'nëdi'il ndë'ë;
guziá'al parë Judea të parë
grḗtë' naze'dë naldë lḗ'ël, ra
naquëreldë ndë, guëná rall
milagrë narúnël.
4 Pues si talë tubi mënë
rac shtu'u gac bë'a mënë chu
nall, adë rúnëdi'ill milagrë
naga'chi. Hia quë lḗ'ël rúnël
ra milagrë, bë'në lo mizmë
delantë lu grë mënë shtë
guḗ'dchiliu.
5 Nilë ra bëchi Jesús adë
gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më.
6 Iurní guni'i Jesús:
—Runë faltë guëga'a iurë
parë guënḗ mënë chu nahia,
perë parë lë'ë të grë iurë na
igual.
7 Grë ra narialdídi'i ldu'i
Dios, adë guëldënúdi'i rall
lë'ë të, perë na, sí, rna
zá'quëdi'i rall lua purquë na
runa grḗtë' lo quë narni'i
Dios. Nu clarë rlua'a lo quë
naquëhunë rall, nádi'in bien
sino mal nahin.
8 Gulë gua laní. Na adë
tsádia'a purquë la'di bëga'a
iurë guëlua'a pudërë shtëna.
9 Despuësë de guni'i më
zni, bëa'në më Galilea.

Jesús gua lu laní

10 Despuësë de gua ra
bëchi Jesús laní, nu zac
Jesús gua më laní. Lḗdëdi'i
shlatë shlatë gua më sino casi
naga'chi gua më.
11 Ra contrari shtë më
caguili rall lë'ë më lu laní, nu
guni'i rall:
—¿Gua cha'a nguiu ni?
12 Ladi ra mënë zihani
quëadi'dzë ra mënë shcuendë
më. Ze'dë narni'i: “Tubi
nguiu za'quë na më rë'”.
Stubi rall rni'i: “Nádi'i më

za'quë sino rguguë̋ mënë ni
ra mënë”.
13 Perë ni tubi rall adë
bërú'udi'i rall favurë de lë'ë
më purquë rdzëbë rall ra
contrari shtë më.
14 Hia guëruldë laní zi-
azú; iurní Jesús guatë̋ iádu'u
ru'bë. Guzublú quëglua'a më.
15 Ra mënë israelitë nabini
shti'dzë më, nalë̋ rdzëguëë'
ldu'u rall lo quë narni'i më.
Guni'i rall:
—¿Llallë rac nguiu rë' lëtrë?
¿Ca guagsë̋'dëi'?
16 Jesús bëquebi:
—Enseñansë narluá'ahia,
lëdë shtë̋nëdia'ain, sino
ze'din de lë'ë më nabëshe'ldë
na.
17 Si talë cualquier mënë
na dispuestë gúnëll ziquë rac
shtu'u Dios, gunguë bë̋'all
ldai' nacagluá'ahia, ze'din de
Dios; gac bë̋'all lë̋dëdi'in por
mizmë shcuenda.
18 El quë naruadi'dzë por
mizmë lë̋hi', rac shtú'ull
hunurë shtë ra mënë perë el
quë naruadi'dzë parë gúnëll
honrar el quë nabëshe'ldë
më ni, ni sí, nall verdá. Nídi'i
bishi la'ni ldú'ull.
19 ’¿Pëllë adë nádi'i verdá
de quë Moisés bëne'e lëy
parë lë'ë hia'a? perë sin quë
adë guëtë̋'dëdi'i, ni tubi de
lë'ë të adë në̋di'i të guëzu'bë
diaguë të lëy ni. ¿Pëzielú rac
shtu'u të quini të na?
20 Ra mënë bëquebi:
—Nápël tubi mëdzabë la'ni
ldú'ul. ¿Chull de lë'ë na'a rac
shtu'u quini lë̋'ël?
21 Jesús guni'i:
—Por tubi cusë nabëna,
grë̋të' të rdzëguëë' ldu'u të
hashtë pë nápëdi'i guëni'i të
22 perë Moisés bëne'e
tubi custumbrë religiusë
narunë ra mënë con ra
ngulë'në. Lë̋dëdi'i guzublú
Moisés custumbrë ni sino
quë shtadë guëlú hia'a más
antsë, bëne'e rall custumbrë
ni; por ni riuguë du'pë
partë delicadë shtë ngulë'në
aunquë runë tucarë dzë
narzi'i ldu'u mënë.
23 Pues iurne' parë adë
gunë fáltëdi'i lëy nabëquë'ë
Moisés, lë'ë të quëhunë
të cumplir custumbrë ni
aunquë na dzë narzi'i ldu'u
mënë. ¿Pëzielú rldënú të na
purquë bënëaca tubi nguiu
dzë descansë?
24 Adë rúnëdi'i të juzguë
según cusë narná të sino gulë
bë'në juzguë tubldí.

Guni'i Jesús zé'di' de Dios

25 Iurní bëldá ra naquëreldë
Jerusalén, guzublú rall
quëgna'bë di'dzë rall:
—¿Pëllë lëdë lë̋'ëdi'i
naquëguili contrari shtë̋nëll
parë gáti'?
26 Gulë guná, lë̋'ëll
quëadí'dzëll delantë lu grë
mënë nu adë pë rni'i contrari
shtë̋hi'. ¿Ni mudë ra më
gushë shtë iádu'u, rialdí ldu'u
rall lë'ë nguiu ni, de quë lë̋'i'
náhi' Cristo, el quë nagudili
Dios parë guënibë̋'ai'?
27 Perë lë'ë hia'a nanë̋ hia'a
ca nezë zé'di', perë iurë
Cristo guëdchíni', ni tubi adë
guëné'edi'i cuendë ca nezë
guídi'.

28 Iurë lë'ë Jesús bini
zndë'ë, quëglua'a më la'ni
iádu'u ru'bë. Fuertë guni'i
më:
—Lë'ë të runguë bë'a të
na nu nané̋ të nezë ca
zelda. Zéldëdia'a por partë
shtëna sino bëshe'ldë më
naná verdá, perë adë runguë
bé̋'adi'i të lé̋'i'.
29 Perë na, sí, runguë
bé̋'ahia lë'ë më purquë de
lë'ë më zelda, nu bëshe'ldë
më na.
30 Iurní guc shtu'u rall
niua'a rall lë'ë më prësi, perë
ni tubi chu adë guná'zidi'i
lë'ë më purquë la'di guëga'a
iurë gati më.
31 Perë cantidá mënë
gualdí ldu'u rall shti'dzë më
nu guni'i rall lu sa' rall:
—Iurë lë'ë Cristo guëdchini
lu gué̋'dchiliu, ¿ni mudë gúni'
milagrë más naru'bë quë
ra milagrë naquëhunë nguiu
rë'?

Ra fariseo bëshe'ldë soliar parë guëna'zi rall Jesús

32 Ra fariseo bini rall
shti'dzë mënë, lo quë narni'i
rall shcuendë Jesús. Iurní
lë'ë rall juntë con ra bëshuzi
naná më ru'bë entrë lë'ë
rall, bëshe'ldë rall soliar shtë
iádu'u parë gua'a rall lë'ë më
prësi.
33 Iurní guni'i Jesús:
—Guëbezënúa lë'ë të stu'pë
tiempë más. Despuësë de
ni, guëabría; guzëahia lu më
nabëshe'ldë na.
34 Lë'ë të tsatili të na perë
adë guëdzélëdi'i të na purquë
adë gáquëdi'i tsa të catë
quërelda.
35 Iurní lë'ë ra contrari
shtënë Jesús guzublú rna'bë
di'dzë lu sa' rall:
—¿Callë tsa nguiu rë'? nu
adë gáquëdi'i chu tsatili lé̋'ëll.
¿Ni mudë guziá'all parë stubi
guë'dchi zitu catë quëreldë
más më israelitë entrë ra
mënë griego? ¿Ni mudë
tsagluá'all mënë nanádi'i is-
raelitë?
36 ¿Pë runë cuntienë na-
guní'ill: “Quili të na perë
adë guëdzélëdi'i të na purquë
adë gáquëdi'i të tsa të catë
quërelda”?

Nisë nardë'ë vidë sin fin

37 Hia bëga'a lúltimë dzë
shtë laní, dzë namás deli-
cadë. Dzë ni lë'ë Jesús gua-
suldí nu guni'i më fuertë:
—Si talë tubi de lë'ë të rbid-
chi të, gulë te'e lua, gu të
naguënehia.
38 Ziquë rni'i Sagradas Es-
crituras, zili nisë guëldani nu
guëru'u la'ni ldu'u ra narialdí
ldu'u shti'dza.
39 Quëgni'i Jesús shcuendë
Espíritu Santo el quë nat-
saldí ldu'u lë'ë më, gunë
rall recibir; perë todavía
bëdchínidi'i Espíritu Santo
purquë todavía runë faltë
gac resucitar më ladi ra
tëgulë nu la'di guzëádi'i më
gube'e.

Gu' tubi divisioni entrë lë'ë ra mënë

40 Bëldá ra mënë narëta'
iurë bini rall naguni'i Jesús,
guni'i rall:
—Verdá nguiu rë' na el quë
naruadi'dzë shti'dzë Dios, el
quë nanapë quë guëdchini.
41 Stubi rall guni'i:

—Ndë'ë na Cristo, el
quë nagudili Dios parë
guënibḗ'ai'.
Perë stubi bëldá rall guni'i:
—¿Callë gac më Galilea
Cristo?
42 Sagradas Escrituras rni'i
de quë Cristo na llëbní David
nu napë quë guëdchíni' de
Belén, guë'dchi shtë David.
43 Zni ra mënë guc dividir
por shcuendë Jesús.
44 Bëldá rall guc shtu'u
niua'a rall lë'ë më prësi perë
bëdzélëdi'i rall pë nihunënú
rall lë'ë më.

*Ni tubi chu adë ru-
adí'dzëdi'i ziquë Jesús*

45 Lë'ë soliar shtë iádu'u
bëabrí rall stubi catë rëta'
ra fariseo con ra jëfë shtë
bëshuzi. Iurní guna'bë di'dzë
rall lu soliar:
—¿Pëzielú be'dënúdi'i të
nguiu ni?
46 Ra soliar bëquebi:
—Nídi'i chu stubi naru-
adi'dzë ziquë nguiu rë'.
47 Iurní ra fariseo guni'i
rall:
—¿Acasë nu lë'ë të gugué
të?
48 ¿Ni mudë gualdí ldu'u
cualquier de tubi gubiernë
shtë ra fariseo u stubi më
ru'bë gualdí ldú'ull shti'dzë
Jesús?
49 Perë los de más mënë
adë guënḗdi'i rall lëy; nacon-
denarë rall.
50 Nicodemo, el quë
naguagná lë'ë Jesús gue'lë,
nu nall tubi fariseo, guní'ill
lu sa'll:
51 —Según rni'i lëy shtë
hia'a, gáquëdi'i condenar tubi
nguiu sin adë chu guínidi'i
primërë parë gac bë'a hia'a
pë lo quë nabë'në mënë ni.
52 Iurní guni'i rall guëc
Nicodemo:
—¿Pë nul nal më Galilea?
Bësë'dë shti'dzë Dios, nu
guëdḗ'ël cuendë de quë ni
tubi naruadi'dzë shti'dzë
Dios, guëdchínidi'i' de Galilea.

*Lë'ë na'a nabë'në duldë
adulteri*

[
53 Iurní cadë tubi rall zi-
agzḗ rall lidchi rall.

8

1 Perë Jesús zia'a parë lu
dani nalë los Olivos.
2 Stubi dzë iurë brëgue'lë,
bëabrí më iádu'u ru'bë. Grḗtë'
ra mënë guabi'guë lu më.
Iurní guzubë më nu guzublú
caglua'a më ra diza'quë.
3 Iurní ra mësë shtë lëy
con ra fariseo, be'dënú rall
tubi na'a nabëdzelënú nguiu
nanádi'i tsé'lëll. Bëzú rall
lë'ë na'a guëláu lu ra mënë
narëta' nga'li.
4 Iurní guni'i rall lu Jesús:
—Na'a rë' bëdzelë shtu;
bëdzelënull tubi nguiu.
5 Lëy shtë Moisés rni'i;
quëgnibḗ'ahin de quë gati
na'a rë' con guë'ë, grë clasë
na'a narunë zni. ¿Lḗ'ël pë
rní'il?
6 Lë'ë rall guni'i rall zni
parë guëtë'dë rall prëbë lë'ë
më nu parë gac guëdchi'bë
rall galquiá cuntrë lë'ë më.
Iurní Jesús bëá'chi'; guzublú
guëquë'ë më lu guiu'u con
shcuënë më;
7 perë lë'ë rall ziagla'guë
quëgna'bë di'dzë rall. Iurní
guasuldí më; guni'i më:

—Cualquier de tubi lë'ë
të nanápëdi'i duldë, gac
primërë guëlda'a guë'ë lë'ë
na'a rë'.
8 Iurní bëabrí më bëa'chi
më stubi parë guëquë'ë më lu
guiu'u con shcuënë më.
9 Perë lë'ë rall iurë bini na-
guni'i Jesús, bini la'ni ldu'u
rall; el mizmë shgabë rall
rdë'ë cuendë napë rall duldë.
Iurní guzublú rru'u tubigá
rall. Guzublú dizdë de más
nagushë ra hashtë grë rall
bëru'u rall de nga'li. Iurë
grétë' rall gualú bëru'u, Jesús
bëá'ni' niétiquë con lë'ë na'a
nazuga'a lu më.
10 Iurní Jesús guasuldí nu
guná më ni tubi chu nádi'i.
Sulë lë'ë na'a zugá'all nga'li.
Iurní guni'i më:
—Nanë, ¿gua ra nardchi'bë
galquiá guéquël? ¿Pëllë ni
tubi de lë'ë rall bé'nëdi'i con-
denar lé'ël?
11 Lë'ë na'a bëquebi:
—Aquëdi'i, ni túbidi'i, Dadë.
Iurní Jesús guni'i:
—Ni na rúnëdia'a condenar
lé'ël. Iurne' bëagzé perë
hia adë tsagla'guë gúnëdi'il
duldë.]

*Jesús na ziquë llni parë ra
mënë*

12 Jesús guni'i stubi lu ra
mënë:
—Nahia llni shtë ra mënë
naré lu gué'dchiliu. El quë
nague'dë naldë na, gapë rall
llni narne'e vidë sin fin.
Jamás adë sédi'i rall nacahi.
13 Iurní lë'ë ra fariseo guni'i
rall:
—Mizmë lé'ël quëgní'il
favurë de lé'ël. Testimonio
narní'il adë lasáquëdi'in.
14 Jesús bëquebi:
—Testimonio shtëna, sí,
lasaquin aunquë mizmë
na quëgnia'a favurë de na
purquë nanéa ca nezë zelda
nu ca nezë guzëahia; perë lë'ë
të adë guënédi'i të ca nezë
zelda nu ca nezë guzëahia.
15 Lë'ë të runë të juzguë
según rëglë shtë gué'dchiliu;
según rna të runë të juzguë,
perë na adë rúnëdia'a juzguë
ni túbidi'i.
16 Si talë na runa juzguë,
lo quë narnia'a, tubldí
nahin; lasaquin purquë adë
rúnëdia'a juzguë tubsia perë
Dios Padre quëbezënúhi'
na; bëshe'ldë më na lu
gué'dchiliu.
17 La'ni lëy shtë hia'a nae-
scritë de quë por chupë tes-
tigu narni'i lo mizmë di'dzë,
napë quë tsaldí ldu'u ra
mënë.
18 Pues bien, na nahia tubi
testigu favurë de na, nu lë'ë
Shtada Dios, më nabëshe'ldë
na, náhi' stubi testigu favurë
de na.
19 Iurní guna'bë di'dzë rall:
—¿Guáti'i shtádël?
Jesús repi:
—Lë'ë të adë runguë
bé'adi'i të na, nilë runguë
bé'adi'i të Shtada. Si talë
niunguë bë'a të na nu zac
Shtada niunguë bë'a të.
20 Jesús guni'i ra di'dzë
rë' mientras quëglua'a më
la'ni iádu'u ru'bë, tubi lugar
catë naga'a cajë shtë ofrendë;
perë ni tubi de lë'ë contrari

shtë më, adë cuëdi'i valurë
parë niua'a rall lë'ë më prësi.
Gá'adi'i guëga'a iurë shtë më,
gati më.

Catë tsahia adë gáquëdi'i guidë të

21 Jesús bëabrí gunı́'i':
—Na guzëahia perë lë'ë të
tsatili të na. Gatinú të duldë
shtë të. Catë tsahia lë'ë të adë
gáquëdi'i guidë të.
22 Iurní ra contrari shtë më
guni'i:
—¿Ni mudë el mizmë lë'ëll
quínill lë'ëll? por ni rní'ill:
“Adë chu gáquëdi'i guidë të
catë tsahia”.
23 Iurní Jesús guni'i:
—Lë'ë të na të mënë shtë
guë'dchiliu rë' perë na, nahia
de gube'e. Lë'ë të na të
mënë shtë guë'dchiliu perë
na adë nádia'a mënë shtë
guë'dchiliu.
24 Por ni quëgnia'a lu
të, gatinú të duldë shtë të
purquë si talë adë nëdi'i të
tsaldí ldu'u të nahia el quë
narnia'a, gatinú të duldë shtë
të.
25 Iurní guna'bë di'dzë rall:
—¿Chull nal?
Jesús guni'i:
—Hia gunia'a lu të dizdë
principi chu nahia
26 nu nápëru'u más guënia'a
lu të nu napë quë guna
juzguë lë'ë të, perë el quë
nabëshe'ldë na, ni ruadí'dzi'
verdá. Lo quë naquëgnia'a lu
mënë, ni lo quë nabinia de
lë'ë më.
27 Perë lë'ë rall adë
guasëdi'i rall pë guni'i Jesús,
de quë quëgni'i më shcuendë
Dadë Dios.
28 Guni'i më iurní:
—Iurë lë'ë të guëldisë të na
guia'a parë guëquë'ë të na
lu cruz, iurní gunguë bë'a të
nahia el quë narnia'a nahia.
Nahia nguiu nabëshe'ldë
Dios lu guë'dchiliu. Tsasë
të adë rúnëdia'a según prupi
voluntá shtëna sino rnia'a
sulë lo quë nabëlua'a Shtada.
29 El quë nabëshe'ldë na,
ni quëbezënúhi' na. Shtada
adë bësá'nëdi'i më na purquë
siemprë runa lo quë nar-
quitë ldú'i'.
30 Iurë Jesús guni'i ndë'ë,
zihani mënë gualdí ldu'u rall
na më el quë nabëshe'ldë
Dios lu guë'dchiliu.

Shti'dzë më napë pudërë parë gac salvar mënë

31 Iurní Jesús guni'i lu ra
më israelitë nagualdí ldu'i
shti'dzë më:
—Si tsagla'guë tsanaldë të
shti'dza nu talë guëquë di-
aguë të shti'dza, iurní de
verdá na të shmëna.
32 Gunguë bë'a të verdá nu
lë'ë verdá gunin të gapë të
libertá.
33 Lë'ë rall bëquebi:
—Lë'ë na'a na na'a llëbní
Abraham. Lë'ë na'a nunquë
adë chu nádi'i bajo ordë shtë
mënë. ¿Pëzielú rní'il lu na'a
guëdapë na'a libertá?
34 Guni'i më:
—Guldía rnia'a, grë̈të' el
quë narunë duldë, ni nall
bajo ordë shtë duldë; rnibë'a
duldë lë'ëll.
35 Tubi naná bajo ordë
shtë mënë, nápëdi'ill derechë
gáquëll partë shtë famili perë
tubi shini rai', sí, ni napë

derechë gáquëll partë shtë
famili.
36 Zni si talë shini Dios gúni'
librar lë'ë të, guëa'në të de
verdá sin duldë.
37 Nanẽa de që na të llëbní
Abraham, perë el mizmë
tiempë rac shtu'u të quini të
na purquë adë rialdídi'i ldu'u
të lo që narnia'a lu të.
38 Na ruadi'dza lo që na-
gunahia catë cabezë Shtada,
perë lë'ë të runë të ziquë na
shtadë të; cusë nabini të de
shtadë të, ni quëhunë të.
39 Ra mënë guni'i lu Jesús:
—Shtadë guëlú na'a guc
Abraham.
Perë Jesús guni'i:
—Si talë lë'ë të na të de
verdá shini Abraham, ziquë
bẽ'ni', zni zac nihunë të.
40 Rac shtu'u të quini të
na, el që naguni'i lu të
purë verdá, di'dzë nabinia lu
Shtada. Abraham nunquë
bẽ'nëdi'i' zni'i.
41 Quëhunë të lo që narac
shtu'u shtadë të.
Guni'i rall:
—Adë chu nádi'i ziquë
me'dë lldubi. Napë na'a
tubsë Shtadë na'a; náhi' Dios.
42 Iurní guni'i Jesús:
—Si talë de verdá Dios
na Shtadë të, lë'ë të niac
shtu'u të na purquë na adë
zéldëdia'a shcuendë iubia;
zelda de Dios nu zugá'ahia
ndë'ë. Adë zéldëdia'a
shcuendë iubia sino që Dios
bëshe'ldë më na.
43 ¿Pëzielú adë nẽdi'i të
tsasẽ të lo që narnia'a lu të?
purquë adë rac shtú'udi'i të
guini të shti'dza.
44 Lë'ë shtadë të na mizmë
mëdzabë nu lë'ë të na të
de lẽ'ëll. Ziquë rúnëll, runë
të purquë lë'ë mëdzabë
na tubi narguini mënë
dizdë gurështẽ guẽ'dchiliu.
Nunquë adë nídi'i verdá
la'ni ldú'ull nu nunquë adë
biadí'dzëdi'ill verdá. Iurë
ruadí'dzëll, bishi quëhúnëll
purquë nídi'i stubi cusë la'ni
ldú'ull. Nu lẽ'ëll na dadë shtë
ra naruadi'dzë bishi.
45 Perë cumë na ruadi'dza
verdá, lë'ë të adë nẽdi'i të
tsaldí ldu'u të shti'dza.
46 ¿Chu de lë'ë të rac
guëlua'a të napa masiá tubi
duldë mitu'në? Si talë rnia'a
verdá lu të, ¿pëzielú nẽdi'i të
tsaldí ldu'u të na?
47 El që na shmënë Dios,
ni rzu'bë diáguëll shti'dzë
Dios; perë ziquë lë'ë të adë
nádi'i të shmënë Dios, por
ni nẽdi'i të guëquẽ diaguë të
shti'dzë më.

Nanú Jesús antsë gurështẽ guẽ'dchiliu

48 Iurní ra contrari shtë
Jesús guni'i:
—Napë na'a segurë iurë
rni'i na'a de që nal tubi
samaritano nu nápël tubi
mëdzabë la'ni ldú'ul.
49 Jesús repi:
—Nídi'i mëdzabë la'ni
ldua'a. Quëhuna honrar
Dadë Dios, perë lë'ë të runë
të desprëci na.
50 Adë rac shtú'udia'a gunë
të honrar na; nanú tubi naná
gunë honrar na, nu lë'ë më
gunë më juzguë.
51 Guldía, el që nagunë
cumplir lo që narnia'a,
jamás adë gátidi'i nguiu ni.

52 Iurní ra contrari shtë më
bëquebi rall:
—Iurne' sí, napë na'a
segurë nápël tubi mëdzabë
la'ni ldú'ul. Abraham nu
grétë' ra nabiadi'dzë shti'dzë
Dios guahietë, guti rai',
nu rní'il: “El quë nagunë
cumplir lo quë narnia'a,
jamás adë gátidi'ill”.
53 ¿Ni mudë nal más më
ru'bë quë shtadë guëlú hia'a
Abraham? Lé'i' gúti' nu grë
ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios
guahietë, guti rai'. ¿Chull rni'i
ldú'ul nal?
54 Jesús repi iurní:
—Si talë mizmë na
quëhuna honrar na, adë
lasáquëdi'i lo quë naquëhuna,
perë Shtada quëhúni' parë
gunë mënë honrar na. Na
më el mizmë de quë rni'i të
náhi' Dios shtë të.
55 Perë lë'ë të adë run-
guë bé'adi'i të lë'ë më perë
na, sí, runguë bé'ahia lë'ë
më. Si talë niania'a lu të
de quë adë runguë bé'adia'a
lë'ë më, iurní nabisha igual
ziquë lë'ë të. Perë na guldía
rnia'a, runguë bé'ahia lë'ë
më nu quëhuna cumplir lo
quë narni'i më lua.
56 Abraham, shtadë guëlú
hia'a, bëquitë ldú'i' nu gúpi'
fe de quë guëdchini el
quë naguëshe'ldë Dios lu
gué'dchiliu. Nu de verdá
gunáhi' de quë bëdchinia nu
gu' lëgrë la'ni ldú'i'.
57 Iurní guni'i rall lu Jesús:
—Todavía ni nápëdi'il cin-
cuenta izë nu rní'il gunal lu
Abraham.
58 Jesús bëquebi:
—Guldía rnia'a, antsë de
Abraham hia nabania.
59 Iurní guna'zi rall guë'ë të
parë guëlda'a rall lë'ë Jesús
perë lë'ë më bëca'chilú më.
Bëru'u më la'ni iádu'u.

9

Jesús bënëac tubi nguiu nagulë ciegu

1 Iurní ziadëdë Jesús stubi
lugar; guná më lu tubi nguiu
naná gulë ciegu.
2 Ra shini gusë'dë më
guna'bë di'dzë:
—Dadë, ¿pëzielú gulë
nguiu rë' ciegu; pë por duldë
shtë shtádëll u por mizmë
duldë shté'nëll gúlëll ciegu?
3 Jesús repi:
—Gúquëdi'in por duldë
shté'nëll ni por duldë shtë
shtádëll, sino quë gúlëll ciegu
parë guëná mënë pudërë shtë
Dios la'ni vidë shté'nëll.
4 Iurne' na tiempë parë
guëdé'na'a dchi'ni shtë më, el
quë nabëshe'ldë na, purquë
lë'ë tiempë ze'dë, hia iurní
adë chu gúnëdi'i dchi'ni.
5 Mientras zugá'ahia lu
gué'dchiliu, nahia llni shtë
ra narëta' lu gué'dchiliu.
6 Despuësë de guni'i Jesús
ndë'ë, bëchi'bë shënë më lu
guiu'u. Bëntsa'u më du'pë
benë con bëllënë. Iurní
bëte'bi më benë lu slu ciegu.
7 Iurní guni'i më:
—Guatibi lul rua' tanquë
shtë Siloé. (Di'dzë ni runë
cuntienë, el quë naguzia'a.)
Lë'ë ciegu guatibi slúhi'.
Iurní bëabrill; hia be'rquë
rnall.

8 Iurní lë'ë ra vëcini nu los
de más ra nananẽ lë'ë ciegu,
guni'i rall:
—¿Pë lëdë lẽ'ëdi'i narzubë
glli glli; rná'bëll gu'në?
9 Bëldá rall guni'i:
—Lẽ'ëll ndë'ë.
Stubi rall guni'i:
—Lẽ'ëdi'ill ndë'ë perë ziquë
rlua'a ciegu rluá'all.
Mizmë lë'ë nguiu guni'i:
—Na nahia nguiu ni.
10 Iurní guna'bë di'dzë rall:
—¿Llallë bëac slul?
11 Lë'ë ciegu bëquebi:
—Lë'ë nguiu naná lë Jesús
bëntsa'u benë. Bëté'bi' slua
nu guní'i' lua: "Gua rua'
tanquë shtë Siloé të guatibi
slul". Guahia iurní. Iurë
na gudibia slua, hia be'rquë
rnahia.
12 Guna'bë di'dzë rall:
—¿Guáti'i nguiu ni?
Lë'ë ciegu guni'i:
—Guënẽdia'a.

Ra fariseo guna'bë
dí'dzëru'u rall lu ciegu

13 Iurní bia'a mënë lë'ë
naguc ciegu lu ra fariseo.
14 Jesús bëntsá'uhi' du'pë
benë nu bënëáqui' lë'ë nguiu
ni dzë narzi'i ldu'u mënë.
15 Ra fariseo bëabrí guna'bë
di'dzë rall lu nguiu ni, llallë
guc be'rquë rnall. Lẽ'ëll
guní'ill:
—Benë bëté'bi' slua. Iurní
guatibia slua; hia iurní gu-
nahia.
16 Iurní bëldá ra fariseo
guni'i:
—Perë nguiu naná bë'në
ndë'ë, lëdë de Diósëdi'i zé'dëll
purquë rúnëdi'ill rëspëti dzë
narzi'i ldu'u mënë.
Perë sëbëldá rall guni'i:
—¿Ni mudë nall pecadurë?
purquë tubi pecadurë
nápëdi'i pudërë gúni' milagrë
ziquë narunë më rë'.
Guc dividir ra mënë.
17 Iurní bëabrí guna'bë
di'dzë ra fariseo lu naná
antsë na ciegu:
—Lẽ'ël, ¿pë rní'il parë lë'ë
nguiu nabëne'e slul?
Lẽ'ëll guní'ill:
—Na rnia'a de quë na
më tubi naruadi'dzë shti'dzë
Dios.
18 Perë lë'ë rall adë
gualdídi'i ldu'u rall de quë
guc ciegu nguiu ni nu iurne'
rnall, hashtë guna'bë rall ra
shtadë nguiu ni.
19 Iurní guna'bë di'dzë rall
lu shtadë nguiu:
—¿Pë lë'ë shini të ndë'ë?
naná rni'i të gulë ciegu.
¿Llallë guc ni rnall?
20 Ra shtádi' bëquebi:
—Nanẽ na'a de quë nguiu
ni na shini na'a nu gúlëll
ciegu
21 perë adë chu guënẽdi'i
lla guc ni de quë ne' rnall.
Tampuquë guënẽdi'i na'a chu
bënëac slull. Gulë guna'bë
di'dzë lull. Hia më gúshëll;
mizmë lẽ'ëll guëní'ill chu
bënëac slull.
22 Zni guni'i ra shtadë
nguiu purquë rdzëbë rai'
ra më shtë iádu'u. Ra
mënë shtë iádu'u na rall de
acuerdë guëgú rall grë ra
mënë narni'i de quë Jesús na
Cristo, el quë nagudili Dios
parë guënibẽ'ai'.
23 Por ni guni'i shtadë
ciegu: "Gulë guna'bë di'dzë
lull; hia më gúshëll".

24 Iurní ra mënë shtë iádu'u, bëabrí guna'bë rall lu ciegu; repi rall:

—Guni'i lu na'a purë verdá. Guni'i de quë Dios bënëac lḗ'ël nu bëdë'ë graci lu më, perë lë'ë na'a nanḗ na'a de quë Jesús na pecadurë.

25 Iurní repi ciegu:

—Adë guënḗdia'a si nall pecadurë u aquëdi'i; lúniquë lo quë nananéa de quë na nahia ciegu nu iurne' rnahia bien.

26 Bëabrí guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëllë bḗ'nëti'i? ¿Pëllë bḗ'nëll parë bëné'ell slul?

27 Lë'ë ciegu bëquebi:

—Hia gunia'a lu të nu iurne' adë nḗdi'i të guëdë'ë të cuendë. ¿Pëzielú bëabrí guni'i të zni'i? ¿Ni mudë rac shtu'u të gac të shmënë nguiu ni?

28 Iurní gurushtiá rall. Guni'i guidzë rall lë'ë ciegu:

—Lḗ'ël nal shmënë nguiu ni, perë lë'ë na'a rianaldë na'a lëy shtë Moisés.

29 Lë'ë na'a nanḗ na'a de quë Dios guni'i lu Moisés perë ní'i', ni siquierë adë chu guënḗdi'i ca nezë bërú'ull.

30 Iurní lë'ë nguiu bëquebi:

—¿Lla na shgabë të? Rni'i të guënḗdi'i të ca nezë bërú'ull perë gulë guná, bënëáqui' slua.

31 Bien nanḗ hia'a de quë Dios rínidi'i shti'dzë ra mënë nanapë duldë; rini më shti'dzë el quë narunë adorar lë'ë më de verdá nu rini më el quë narunë según voluntá shtë më. Ni sí, rini më shtí'dzi'.

32 Pues dizdë gurështḗ guḗ'dchiliu, la'di chu bínidi'i de quë tubi mënë bëdë'ë slu nagulë ciegu.

33 Si talë Jesús adë zé'dëdi'i' de Dios, adë gáquëdi'i pë gúni'.

34 Iurní guni'i rall guëc ciegu:

—Lḗ'ël gúlël ziquë pecadurë nu nápël duldë, nu rac shtú'ul guëluá'al lë'ë na'a.

Iurní gulú rall lë'ë ciegu la'ni iádu'u.

El quë narialdídi'i ldu'i, nápëdi'ill llni shtë Dios

35 Jesús guc bë'a de quë lë'ë nguiu ni gulú hia'ldë rall iádu'u, hia jamás guasúdi'iru'ui' iádu'u. Iurë lë'ë më bëdia'guëlú lë'ë nguiu ni, guni'i më lull:

—¿Gu rialdí ldú'ul shti'dzë shini Dios?

36 Lë'ë nguiu ni guni'i:

—Dadë, guni'i lua ¿chull më ni? të parë tsaldí ldua'a lḗ'i'.

37 Iurní guni'i Jesús:

—Hia lḗ'ël gunal lúhi'. Na nahia mënë ni naquëadi'dzënul.

38 Iurní lë'ë nguiu bëzullibi lu Jesús nu gunı́'ill:

—Rialdí ldua'a, Dadë.

39 Lueguë guni'i Jesús:

—Na zelda lu guḗ'dchiliu të parë guna juzguë ra mënë. Zelda të parë ra ciegu guëná rall, nu parë grë ra narni'i rna rall, guëabrí gac rall ciegu.

40 Iurní bëldá ra fariseo
naquëbezënú lë'ë më, guni'i
rall:
—¿Ni mudë nu lë'ë na'a na
na'a ciegu?
41 Jesús bëquebi:
—Si talë lë'ë të na të ciegu,
ni tubi faltë nápëdi'i të lu
Dios, perë cumë ziquë rni'i të
de quë rna të, pues napë të
duldë delantë lu Dios.

10

Comparaciuni shtë vëquërë nu lli'li

1 'Guldía rnia'a, el quë
natsutḗ rua' gurrali shtë
lli'li, na el quë naquëhapë ra
ma; perë el quë naná riutḗ
stubi tëchi, ni lë'ë nguba'në
nartë'tsë ma.
2 Perë el quë nariutḗ rua'
gurrali, na vëquërë shtë ra
lli'li.
3 Lë'ë naná portërë rshá'lëll
rua' puertë parë riutḗ
vëquërë shtë lli'li. Nu runguë
bë'a ra lli'li cha' vëquërë
ni. Rna'bë vëquërë cadë
lë'ë ra ma con lë ma. Nu
rgu vëquërë lë'ë ra ma la'ni
gurrali.
4 Despuësë rgu vëquërë lë'ë
ra ma shtḗnëll, grḗtë' ra lli'li
rianaldë tëchi vëquërë. Hia
lë'ë lli'li zianaldë tëchi më
purquë rini ma cha' më
5 perë adë rianáldëdi'i ra
lli'li tubi mënë naguënḗdi'i
ma. Al contrari, rllu'në ma
lu ra mënë ni purquë adë
guënḗdi'i ma cha' mënë ni.
6 Jesús bëzú comparaciuni
rë' perë lë'ë rall adë guasḗdi'i
rall lo quë naquëadi'dzë më
lu rall.

Jesús na vëquërë za'quë

7 Iurní lë'ë Jesús bëabrí
guni'i më:
—Guldía rnia'a lu të, nahia
rua' puertë shtë ra lli'li.
8 Grë ra naná bidë antsë
de na, na rall ziquë nguba'në
naca'a ra lli'li parë mizmë
lë'ë rall, nu na rall ziquë
narru'u lu ra mënë, perë
ra lli'li adë bḗ'nëdi'i cuendë
shti'dzë rall.
9 Na nahia puertë; el quë
natsutḗ por na nasalvárëll,
nu na rall ziquë lli'li nariutḗ
rua' gurrali nu rru'u ma; adë
runë faltë nagáu ma. Napë ra
ma zihani dau.
10 'Perë lë'ë nguba'në nadë
más rídëll parë rbaa'nëll nu
parë rguínill ra lli'li nu rza-
lull lë'ë ma; perë na zelda
parë gapë të vidë sin fin nu
parë gapë tëhin sin adë runë
fáltëdi'in.
11 Nahia vëquërë za'quë.
Guënehia vidë shtëna por ra
lli'li.
12 El quë narunë dchi'ni
nadë más por pagu, iurë lḗ'ëll
rnall ze'dë tubi ma dushë,
rsá'nëll ra lli'li; más bien
rllú'nëll lu ma dushë. Iurní
lë'ë ma dushë rna'zi lë'ë
lli'li nu rtë'tsë ma lli'li. El
quë nádi'i vëquërë shtë lli'li,
rsá'nëll ra lli'li purquë nádi'ill
nashtënë ma.
13 Así es quë nguiu rë'
rllú'nëll purquë nadë más
rúnëll dchi'ni por pagu; adë
rúnëdi'ill importë ra lli'li.
14 'Na nahia vëquërë
za'quë. Runguë bḗ'ahia ra
shi'lia nu ra shi'lia runguë
bë'a rai' na.

15 Ziquë Shtada runguë
bë'a na, na runguë bẽ'ahia
lë'ë Shtada. Na rdchi'ba vidë
shtëna por ra lli'li.
16 Napa stubi partidë lli'li
nanádi'i ndë'ë; napë quë
tsagna'ba lë'ë rall. Guëquẽ
diaguë ma chahia; gac ma
tubsë partidë nanapë tubsë
vëquërë.
17 'Lë'ë Dadë Dios rac
shtu'u na purquë rdẽ'ëhia
vidë shtëna; gatia por ra
mënë nu despuësë guëabrí
guëbania.
18 Ni tubi adë chu
guëdchisúdi'i vidë shtëna sino
na rdẽ'ëhia vidë shtëna por
voluntá shtëna, nu napa
pudërë de quë despuësë
guëdẽ'ahin, guëbania stubi.
Zni na ordë nabëna recibir
de Shtada.
19 Iurë ra contrari shtë më
bini rall grë di'dzë rë', iurní
bëabrí guc dividir rall.
20 Cantidá rall guni'i:
—¿Pëzielú runë të cuendë
hiumbrë rë'? cumë nápëll
mëdzabë la'ni ldú'ull. Rac
lúguëll.
21 Sëbëldá rall guni'i:
—Ni tubi chu nanapë
mëdzabë la'ni ldu'u, gac
gunë ziquë runë më rë'. ¿Ni
mudë tubi nanapë mëdzabë
guëdẽ'ëi' slu ciegú?

Adë bẽ'nëdi'i ra mënë recibir lë'ë Jesús

22 Hia bëga'a tiempë naldë.
Ciudá Jerusalén bë'në tucarë
laní narëagná ldu'u ra mënë
dzë nagualú dchi'ni shtë
iádu'u.
23 Jesús canzẽ rua' iádu'u
ru'bë catë nanú portali shtë
Salomón.
24 Ra contrari shtë më
bëtia'a rdondë rall lë'ë më nu
guni'i rall:
—¿Guc guëní'il lu na'a
clarë de quë lẽ'ël nal Cristo?
të tsaldí ldu'u na'a. Guni'i por
derechë tubigasë të guënẽ
na'a de verdá nal el quë
nagudili Dios parë guënibẽ'al.
25 Guni'i Jesús:
—Hia gunia'a lu të perë
adë nẽdi'i të tsaldí ldu'u të
shti'dza. Grẽtë' cusë el quë
nabëna, guc por pudërë shtë
Shtada; ra milagrë rlua'ain
de quë nahia shini Dios
26 perë lë'ë të adë nẽdi'i
të tsaldí ldu'u të shti'dza
purquë nádi'i të shi'lia. Hia
gunia'a lu të antsë.
27 Ra shi'lia rini shti'dza nu
nanẽa ra lli'li shtëna, nu lë'ë
ra shi'lia ridë naldë na.
28 Na rdë'a lë'ë rall vidë sin
fin; jamás adë tsagnítidi'i rall
parë siemprë. Ni tubi adë
chu cúdi'i shi'lia lu guiahia.
29 Shtada bëne'e lë'ë rall
parë na. Lë'ë më na más
më ru'bë quë grë nanabani.
Napë më pudërë nu adë ni
tubi chu cúdi'i shi'lia lu guia'a
Shtada.
30 Lë'ë Shtada con na, na
na'a tubsë.
31 Iurní ra contrari shtë
Jesús bëabrí guna'zi rall guë'ë
parë guëlda'a rall lë'ë Jesús.
32 Jesús guni'i lu rall:
—Cantidá cusë za'quë bëna
delantë lu të por pudërë shtë
Shtada, ¿por guadë puntë
naguëne'e guë'ë të na?
33 Guni'i rall:

—Adë chu guëné'edi'i guë'ë lë́'ël por tubi cusë za'quë nabë́'nël sino quë gunı́'il mal cuntrë Dios. Nguiu nal perë rnı́'il nal Dios.

34 Iurní guni'i Jesús:

—La'ni lëy shtë hia'a nae-scritë: “Gunı́'ihia lë'ë të na të dioses”,

35 nu nanë́ hia'a de quë Sagradas Escrituras na verdá, adë chu gúnëdi'i anular shti'dzë më catë bërulë́ ra mënë dioses, grë́të' ra nabë'në recibir shti'dzë më.

36 Talë Dios gulë́ na nu bë'në ldai' më na nu bëshe'ldë më na lu guë́'dchiliu, ¿pëzielú rni'i të de quë na gunia'a di'dzë cuntrë Dios iurë gunia'a lu të: “Nahia shini Dios”?

37 Si talë quëhúnëdia'a dchi'ni shtë Shtada, adë tsaldídi'i ldu'u të na.

38 Perë si talë runa milagrë con pudërë shtë Dios, aun-quë adë rialdídi'i ldu'u të na, gulë tsaldí ldu'u të lo quë naquëhuna të gac bë'a të nu tsaldí ldu'u të purquë Shtada quëhúni' grë́të' cusë ni por na; unidë na na'a.

39 Bëabrí rall stubi parë gua'a rall lë'ë më prësi perë Jesús bëru'u guia'a rall.

40 Iurní Jesús bëabrí stubi ladë cu' guia'a guëë'gu Jordán, mizmë lugar catë bëchu'bë nisë Juan ra mënë guëlútë'. Ndë bëa'në më.

41 Cantidá mënë guagná rall lë'ë më nu guni'i rall:

—De verdá Juan adë bë́'nëdi'i' milagrë ru'bë na-nianá ra mënë perë grë́të' el quë naguni'i Juan shcuendë nguiu rë', verdá nahin.

42 Cantidá ra mënë gualdí ldu'u rall lë'ë Jesús lugar ni.

11

Guti Lázaro

1 La'ni guë'dchi Betania guquëreldë Lázaro con chupë zánëll, María nu Marta. Rac llu'u Lázaro.

2 Mizmë María ni antsë gati Jesús, bëté'bëi' sëiti nashi guëa' Jesús nu bëcuë́'dchi' con guitsë guë́qui' guëa' më. Zanë María rac llú'ull.

3 Marta nu María bëshe'ldë bëldá mënë naguaguëchi lu Jesús:

—Dadë, lë'ë el quë nalë́ rac shtú'ul, lë́'ëll rac llú'ull.

4 Iurë bini më lo quë na-guni'i rall, guni'i më:

—Galguidzë rë' adë tsalúdi'i con galguti, más bien parë guëná të pudërë shtë Dios, nu por galguidzë rë' ra mënë guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtëna. Guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë shini Dios.

5 Nalë́ guc shtu'u Jesús Marta nu béldëll nu Lázaro.

6 Iurë lë'ë ra mënë repi lu Jesús de quë Lázaro rac llú'i', bëa'në më chupë dzë catë nanú më.

7 Despuësë guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

—Cha guiá hia'a stubi hashtë Judea.

8 Guni'i rai' lu më:

—Mësë, ¿ni mudë tsal Judea stubi? Guc ldu'u ra

contrari shtënël niaguini rall lë'ël con guë'ë.

9 Jesús guni'i:

—¿Pëllë lëdë guldídi'i narni'i: “Chi'bë chupë iurë napë tubi dzë”? Si talë chu zia'a rdzë, adë rréldëdi'ill purquë rnall lu llni shtë ngubidzë,

10 perë si talë chu zia'a gue'lë, ni sí, rreldë ni purquë runë faltë llni.

11 Despuësë de guni'i Jesús di'dzë rë', guni'i më:

—Lë'ë amigu shtë hia'a, Lázaro, gutëga'si perë na tsacua'ñia lë'ëll.

12 Iurní lë'ë ra shini gusë'dë më guni'i:

—Dadë, si talë naga'si Lázaro, guëáqui'.

13 Perë Jesús quëgni'i de quë Lázaro guti. Ra shini gusë'dë më runë shgabë rai' de quë quëadi'dzë më shcuendë mbëca'ldë.

14 Iurní clarë guni'i më:

—Lázaro hia guti

15 perë na rquitë ldua'a de quë núdia'a con lë'i' parë tsaldí ldu'u të na. Cha guiá guëná hia'a lë'i'.

16 Iurní lë'ë Tomás, el quë narni'i rai' Cuachi, guní'i' lu los de más shini gusë'dë më:

—Cha guiá hia'a nu lë'ë hia'a të parë gatinú hia'a lë'ë më ndë.

Jesús bëcua'ñi tëgulë

17 Iurë bëdchini Jesús guëlladchi Betania, bíni' lë'ë Lázaro hia guc tapë dzë bëgá'chi'.

18 Betania naquë guëlladchi rua' Jerusalén cumë ziquë chupë kilómetro guëruldë.

19 Cantidá më israelitë guaguë'në visitar lë'ë Marta nu María parë gac consolar rai' por tëgulë, zanë rai'.

20 Iurë Marta guc bë'a de quë Jesús ziagdchini, bërú'ui'; guagtsa'guëlúhi' lë'ë Jesús perë María bëa'në hiu'u.

21 Marta guni'i lu Jesús:

—Dadë, si talë niaquëréldël ndë'ë, adë niátidi'i zana.

22 Perë nanëa de quë Dios guëne'e grëtë' lo quë naná rná'bël lu më.

23 Jesús guni'i lu Marta:

—Lë'ë zánël guëabrí guëbáni'.

24 Marta guni'i:

—Nanëa de quë guëabrí guëbáni' iurë guëbani ra tëgulë stubi, lúltimë dzë.

25 Jesús guni'i:

—Rcua'ñia ra tëgulë, nu rdë'a vidë sin fin. El quë narialdí ldu'i na, aunquë nilë gútill, guëabrí guëbánill.

26 Nu grëtë' el quë nana-bani iurne' nu tsaldí ldú'ull na, jamás adë gátidi'ill. ¿Gu rialdí ldú'ul ndë'ë, Marta?

27 Marta guni'i iurní:

—Aha' Dadë, rialdí ldua'a de quë nal Cristo, shini Dios, el quë nanapë quë guëdchini lu guë'dchiliu.

Jesús bi'ni rua' ba'a

28 Despuësë de guni'i Marta di'dzë rë', guagná'bëi' béldi' María. Iurní guni'i Marta guitsë guitsë:

—Hia lë'ë mësë nanú ndë'ë. Lḗ'i' quëgná'bëi' lḗ'ël.
29 Lueguë guasuldí María nu guagnáhi' lë'ë Jesús.
30 Jesús la'di tsutḗdi'i më guë'dchi. Lë'ë më quëreldë
me lugar catë bëdia'guëlú më Marta.
31 Iurë ra më guë'dchi ni, ra nabëdchini parë gac consolar rai', guná rall guzia'a María, guasuldí rall nasesë. Guagnaldë rall lë'ë María; guni'i lu sa' rall:
—Guzia'a María rua' ba'a parë gú'ni' nga'li.
32 Iurë lë'ë María bëdchini catë zuga'a Jesús, bëzullibi María guëa' Dadë nu guní'i':
—Dadë, si talë nanul ndë'ë, adë niátidi'i zana.
33 Iurë lë'ë Jesús guná ru'në María, nu guná më lu ra mënë narunë compañi lë'ë zanë tëgulë, nu guná më ru'në rai', nalḗ bëdchini tristë la'ni ldu'u më, demasiadë gubini ldu'u më.
34 Guna'bë di'dzë më lu ra mënë:
—¿Ca bëga'chi tëgulë?
Guni'i rall:
—Dadë, gude'e guënal.
35 Iurní Jesús bí'ni'.
36 Ra mënë guni'i iurní:
—Gulë guná, blac rac shtu'u më lë'ë tëgulë.
37 Perë bëldá ra mënë guni'i:
—Ndë'ë lë'ë el quë nabëdë'ë slu ciegu, ¿pëllë nápi' pudërë parë niátidi'i Lázaro?

Jesús bëcua'ñi Lázaro ladi ra tëgulë

38 Jesús nalḗ gubini ldú'i' stubi. Iurní guabi'guë më rua' ba'a. Nahin ziquë tubi nichë la'ni dani. Da'u ruahin tubi guë'ë ru'bë.
39 Jesús guni'i:
—Gulë bëdchisú guë'ë rë'.
Marta, zanë tëgulë, guní'i':
—Dadë, perë rldia'a nahiu'dzë tëgulë purquë hia guc tapë dzë gúti'.
40 Perë Jesús guni'i:
—¿Pë adë guní'idia'a lul de quë si talë tsaldí ldú'ul na, guënal pudërë shtë Dios?
41 Iurní bëdchisú rall guë'ë nananú rua' ba'a. Jesús gubi'a lu gube'e nu guni'i më:
—Dadë, dushquíllil purquë rínil grḗtë' lo quë narna'ba lul.
42 Nanḗa de quë lḗ'ël rquë diáguël shti'dza siemprë perë rnia'a lul por bien shtë ra mënë narëta' ndë'ë të parë tsaldí ldu'u rall de quë lḗ'ël bëshé'ldël na.
43 Despuësë de guni'i më ndë'ë, iurní fuertë guni'i më:
—Lázaro, bëru'u nga'li.
44 Lë'ë tëgulë bëru'u. Ra guia'a Lázaro nu guëáhi' li'bi con lari vendas. Nu lu Lázaro da'u tubi lari. Jesús guni'i:
—Bësha'quë lari rë' të parë gac guzëáhi'.

Rac shtu'u mënë gati Jesús (Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

45 Con milagrë ni másru'u gualdí ldu'u ra mënë israelitë shti'dzë Jesús, ra mënë nabë'në compañi lë'ë María. Guná rall lo quë nabë'në më nu gualdí ldu'u rall lë'ë më.

46 Perë bëldá mënë gua rall
lu fariseo nu guaguëchi rall
grë lo që nabë'në Jesús.
47 Iurní ra fariseo nu ra jëfë
shtë ra bëshuzi bëdëá rall con
ra Junta Suprema naná runë
juzguë. Guni'i rall lu sa' rall:

—¿Pë guëdë́'na'a? Jesús
quëhunë cusë ru'bë nu mila-
grë.
48 Si talë guëdë'ë hia'a sí
lë́'ëll, grë́të' mënë tsaldí ldu'u
rall lë'ë Jesús, nu ra gu-
biernë shtë ra mënë rumanë
guëdchini rall të parë guëzalú
rall iádu'u shtë hia'a. Guëdubi
naciuni shtë hia'a guëdë'ë
rall fin.
49 Perë tubi de lë'ë rall,
Caifás, nall mërë jëfë shtë ra
bëshuzi izë ni; guní'i':

—Lë'ë të adë guënë́di'i të
50 nu adë rdë́'ëdi'i të
cuendë de që más mejurë
parë lë'ë hia'a, gati tubsë
nguiu, lë́dëdi'i grë guë'dchi
guëniti nu guëdubi naciuni
tsalú.
51 Caifás guní'idi'i zndë'ë
por shcuéndëll; más bien
cumë nall jëfë shtë ra bëshuzi
izë ni, guní'i' di'dzë rë'
purquë el Espíritu Santo
bë'në compañi lë́'ëll guëní'ill
cusë naguër gac. Guní'ill gati
Jesús shlugar naciuni Israel.
52 Lëdë guní'idi'ill lë́'ësë
shcuendë naciuni Israel sino
që gati Jesús parë guëtëá
më grë́të' shini Dios naná
bërë'tsë stubi naciuni.
53 Zni dizdë dzë ni, ra con-
trari shtë Jesús bë'në rall de
acuerdë parë quini rall lë'ë
më.
54 Por ni hia Jesús adë
në́di'i' ziazë́ më shlatë shlatë
Jerusalén catë ra contrari
shtë më nanú, sino bëru'u
më regiuni shtë Judea.
Guzia'a më tubi lugar naquë́
guëlladchi catë na tubi shlatë,
tubi lugar nalë Efraín. Nga'li
bëa'në më con ra shini
gusë'dë më.
55 Hia runë faltë stu'psë
parë laní Pascu shtë ra mënë
israelitë. Cantidá mënë
guë'dchi gua rall Jerusalén
parë gac laní. Bë'në tucarë
gunë rall custumbrë parë gac
limpi rall según custumbrë
shtë rall antsë bëga'a laní.
56 Ra mënë quëguili rall lë'ë
Jesús. Iurë rëta' rall iádu'u
ru'bë, guna'bë di'dzë lu sa'
rall:

—¿Pë zidë Jesús lu laní u
adë guídëdi'ill?
57 Ra fariseo nu ra jëfë
shtë ra bëshuzi gunibë'a rall
de që si talë chu guini u
chu guná lu Jesús, tsanú rall
rsunë të parë guëna'zi rall
lë'ë më prësi.

12

*Bëtia'a María nisë nashi
guëa' Jesús*
(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

1 Shu'pë dzë antsë laní
Pascu, Jesús gua guë'dchi Be-
tania catë quëreldë Lázaro.
Lázaro na el që nabëcua'ñi
Jesús ladi ra tëgulë.
2 Nga'li bë'në rall tubi shtse
parë Jesús, gau më. Marta
bë'në sirvë lu mellë. Lázaro
guzubënúhi' Jesús lu mellë.
3 Iurní lë'ë María
bëdchininú tubi guëruldë

litro sëiti nashi shtë nardo. Lasaquin zihani dumí. Bëté'bëi' sëiti ni guëa' Jesús. Iurní bëcuẽ'dchi' guëa' më con guitsë guẽqui'. Guëdubi la'ni hiu'u gu'të olor nashi.

4 Iurní guni'i tubi shini gusë'dë më, Judas Iscariote, mizmë Judas nagunë intriegu lë'ë Jesús, guni'i Judas:

5 —¿Pëzielú niatuu' nisë nashi rë' por tsunë gahiu'a bëllë bëdchichi parë guëdë'ë hia'a ca'a prubi?

6 Perë Judas adë gunı́'idi'ill zni purquë bëga'a ldú'ull ra prubi sino nall nguba'në. Nall tesurërë shtë dumí nu rbaa'nëll dumí lo quë nardë'ë ra mënë.

7 Iurní guni'i Jesús:

—Zuzú na'a purquë bẽ'ni' zni'i por dzë na guëga'cha.

8 Ra prubi zuga'a con lë'ë të guëdubi tiempë perë na lëdë cuezënúdia'a lë'ë të guëdubi tiempë.

Guc shtu'u mënë quini rall Lázaro

9 Cantidá ra më israelitë guc bë'a rall de quë Jesús nanú Betania. Gua rall nga'li, lëdë niá'asëdi'i parë guëná rall lu Jesús sino quë rac shtu'u rall guëná rall lu Lázaro, el quë nabëcua'ñi Jesús ladi ra tëgulë.

10 Iurní lë'ë ra jëfë shtë ra bëshuzi gu' rall de acuerdë parë quini rall Lázaro

11 purquë por shti'dzë Lázaro cantidá ra mënë israelitë bësa'në rall ldaj' shtë ra fariseo nu gualdí ldu'u rall Jesús.

Guatẽ Jesús ciudá Jerusalén ziquë rëy

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

12 Zihani mënë gua Jerusalén parë laní Pascu. Stubi dzë bini rall de quë Jesús ziagdchini parë ciudá Jerusalén.

13 Iurní bëchuguë rall llicu hiaguë zini parë guagtsa'guëlú rall lë'ë më, fuertë guni'i rall:

—Gunë Dios salvar. Llëru'bë na Rëy shtë hia'a naze'dë por lë Dadë Dios. Benditë na Rëy shtë Israel.

14 Jesús gudchibë më tëchi burrë. Zni rni'i Sagradas Escrituras:

15 Adë rdzẽbëdi'i të, mënë naquëreldë guë'dchi Sión.
Gulë guná Rëy shtënë të; ze'dë guëdchíni'.

Dchí'bi' tëchi burrë.

16 Ra shini gusë'dë më adë guasẽdi'i rai' lueguë; hashtë más despuësë iurë lë'ë Jesús guashtẽhi' ladi ra tëgulë, iurní bëagná ldu'u rai' grẽtë' ndë'ë naescritë lo quë narni'i la'ni Sagradas Escrituras shcuendë Jesús. Bëagná ldu'u rai' lo quë naguc con Jesús.

17 Nu ra mënë nazunú Jesús iurë lë'ë më guna'bë më Lázaro la'ni ba'a nu bëcua'ñi më lë'ë Lázaro ladi ra tëgulë, biadi'dzë rall lu ra mënë lo quë naguná rall.

18 Por ni ra mënë bëru'u; guagtsa'guëlú rall lë'ë Jesús. Bini rall de quë Jesús bë'në milagrë con Lázaro

19 perë ra fariseo guni'i lu
sa' rall:
—¿Gu rna të ni tubi
adë chu më rúnëdi'i? Gulë
guná, grë ra mënë narẽ lu
guẽ'dchiliu, zianaldë rall lë'ë
Jesús.

Bëldá mënë griego gudili rall Jesús

20 Entrë ra mënë
nabëdchini Jerusalén parë
gunë rall adorar Dios, nanú
bëldá mënë griego.
21 Guabi'guë rall lu Felipe
më Betsaida, tubi guë'dchi
shtë Galilea. Bë'në rall
ruëguë lu Felipe; guni'i rall:
—Dadë, rac shtu'u na'a
guëná na'a lu Jesús.
22 Felipe guagni'i lu An-
drés. Guërupë rai' guaguëchi
rai' lu Jesús de quë ra më
griego rac shtu'u rall guëná
rall lu më.
23 Iurní Jesús guni'i:
—Ne' bëga'a iurë të
guëlua'a Dios llëru'bë na
pudërë shtëna, nguiu
nabëshe'ldë Dios lu
guẽ'dchiliu.
24 Guldía rnia'a, si talë tubi
bë'dchi trigu adë ldáguëdi'in
la'ni guiu'u nu ratsu luhin,
todavía nahin tubsë bë'dchi,
perë si talë ldaguë bë'dchi lu
guiu'u nu gatsu luhin, tsal-
danin nu guëne'ein zihani
bë'dchi.
25 El quë naquëhapë vidë
shtẽni' no más parë mizmë
lẽ'ëll, segurë guënitin, perë el
quë naná dispuestë guëniti
vidë shtẽni' por na, guëbánill
parë siemprë.
26 Si talë chu rac shtu'u
gunë sirvë lua, napë quë
gue'dë náldëll na. Catë riahia,
ndë guëdzelë el quë narunë
sirvë lua. Si talë chu gunë
sirvë lua ziquë shmëna, gunë
Shtada honrar nguiu ni.

Guni'i Jesús lu shini gusë'dë më gati më

27 Guni'i Jesús:
—Iurne' adë rbedchídi'i
ldua'a perë ¿pë guna? ¿Ni
mudë guënia'a lu Shtada:
“Bëlá na lo quë nagaca”?
purquë parë ni zelda lu
guẽ'dchiliu.
28 Dadë, bëlua'a pudërë
nanápël.
Iurní bëdchini tubi bë
nabëru'u lu gube'e. Guni'i bë:
—Hia guc bëluá'ahia
pudërë shtëna, nu guëluá'ahia
pudërë shtëna stubi.
29 Ra mënë zihani narëta'
nga'li, bini rall lë'ë bë. Bëldá
rall guni'i de quë nguzi'u
gubẽ. Sëbëldá rall guni'i:
—Tubi ianglë biadi'dzë lu
më dizdë gube'e.
30 Iurní Jesús guni'i:
—Lëdë por nádi'i bëdchini
bë rë' sino por lë'ë të parë
tsaldí ldu'u të.
31 Iurne' bëga'a iurë de
quë lë'ë guẽ'dchiliu rë'
gac juzguë. Nu iurne'
guësëllu'në Dios lë'ë Satanás,
el quë narnibë'a mënë shtë
guẽ'dchiliu.
32 Iurë lë'ë ra mënë
guëquë'ë rall na lu cruz,
manërë ni guëna'ba grë ra
mënë lua.
33 Zni guni'i më lu rall parë
guëdë'ë rall cuendë lla mudë
gati më.

34 Ra mënë guni'i rall lu Jesús:

—Riasë̋ na'a por ra Sagradas Escrituras de që lë'ë Cristo guëbáni' parë siemprë. ¿Pëzielú rní'il de që lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué̋'dchiliu, gac crucificári'? ¿Chu na el që nabëshe'ldë Dios?

35 Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Por stu'pë tiempë nanú llni entrë ladi të. Gulë tsagla'guë tsanaldë të llni. Gulë cue mientras napë të llni të parë adë guëná'zidi'i nacahi lë'ë të terciuni. Na ziquë el que narzé̋ lu nacahi; rdé̋'ëdi'ill cuendë ca nezë tsall.

36 Gulë tsaldí ldu'u të lë'ë llni mientras zuga'a llni lu gué̋'dchiliu. Zni gac të shini Dios nanapë llni shtë më la'ni ldu'u të.

Despuësë de guni'i më ra cusë rë', Jesús guzia'a nu bëca'chilú më lu rall.

Guná ra mënë milagrë shtë Jesús perë gualdídi'i ldu'u rall

37 Jesús bë'në zihani milagrë ru'bë lu ra mënë perë adë gualdídi'i ldu'u rall na më shini Dios.

38 Pues zni guc cumplir naguni'i Isaías, tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë'ë Isaías:

Dadë, ¿chull gualdí ldu'u
diza'quë shtë hia'a?
¿Chull gualdí ldu'u iurë
bëluá'al pudërë shté̋nël
lúhi'?

39 Por ra di'dzë rë' adë bé̋'nëdi'i rall gan tsaldí ldu'u rall purquë nu zac naescritë la'ni mizmë librë shtë Isaías:

40 Dios bë'në ra mënë ciegu
nu bé̋'ni' naguëdchi
ldu'u rall të parë adë
guënádi'i rall con slull,
nu tsasé̋di'i rall con ldu'u rall.
Guquin parë adë guëabrídi'i
ldu'u rall con Dadë
Dios të gunëac më lë'ë
rall.

41 Isaías guni'i zndë'ë purquë gunáhi' lu Jesucristo de que llëru'bë na pudërë shtë më.

42 Zihani më narnibë'a, gualdí ldu'u rall lë'ë Jesús perë adë nédi'i guëni'i rall delantë lu mënë de que na rall shmënë Jesús. Bëdzëbë rall ra fariseo të parë guëgúdi'i ra fariseo lë'ë rall la'ni iádu'u.

43 Más bëquitë ldu'u rall gunë mënë alabar lë'ë rall que nihunë rall cumplir voluntá shtë Dios.

Ra di'dzë shtë Jesús gunë juzguë ra mënë

44 Jesús guni'i fuertë:

—El que natsaldí ldu'i na, lëdë niá'asëdi'i na rialdí ldu'i sino también rialdí ldu'i Shtada el que nabëshe'ldë na.

45 El que narná lua, rna lu më el que nabëshe'ldë na.

46 Nahia llni. Zelda lu gué̋'dchiliu. Gré̋të' el que narialdí ldu'i na, adë guëá'nëdi'ill la'ni nacahi.

47 Si talë tubi de lë'ë të rini të shti'dza, perë adë rzu'bë diáguëdi'il shti'dza, lëdë nádi'i guna condenar mënë ni purquë adë zéldëdia'a lu gué̋'dchiliu parë guna condenar lë'ë ra mënë sino

zelda parë guna salvar ra
mënë.
48 El që naguëquë́ guia'a
na nu adë rialdídi'i ldu'u
shti'dza, nápëll el që nagunë
condenar lë́'ëll. Ra di'dzë na-
gunia'a lull, ni nagunë con-
denar ra mënë ni lúltimë dzë.
49 Adë ruadí'dzëdia'a según
voluntá shtëna; lë'ë Shtada
el që nabëshe'ldë na, gu-
nibë́'ai' na parë guënia'a lu
të. Lo që nabëluá'ahia, na
mandamientë shtë Dios.
50 Nu rac bë́'ahia el
që nagunë cumplir man-
damientë shtë Shtada, nápëll
vidë eternë. Grë lo që
narnia'a, ze'dë de Shtada;
lo që naguni'i më lua, zni
ruadi'dza.

13

Jesús gudibi guëa' ra poshtë

1 Antsë bëdchini laní Pascu,
rac bë'a Jesús de që hia
lë'ë iurë bëga'a parë gati
më nu guësëa'në më ra
shini gusë'dë më; guzëá më
lu Shtadë më. Nalë́ guc
shtu'u më ra shini gusë'dë
më nananú guë́'dchiliu. Guc
shtu'u më lë'ë rai' hashtë gati
më.
2 Hia gualú shtse shtë
Pascu, iurní lë'ë mëdzabë
bëu' la'ni ldu'u Judas Iscar-
iote, shini Simón. Bë'në
mëdzabë parë rac shtu'u
Judas gúnëll intriegu lë'ë
Jesús guia'a ra contrari shtë
më.
3 Jesús hia guc bë'a de
që ze'dë më de Dios nu
guëabrí më con Dios nu lë'ë
Dadë bëdë'ë grë́të' pudërë
parë Jesús.
4 Guasuldí më lu mellë.
Iurní bëdchisú më lari lu
guia'a nanacu më. Bëldi'bi
më tubi toallë la'ni më.
5 Iurní gudë́ më nisë la'ni
tubi natsë'ë. Guzublú më
gudibi më guëa' ra shini
gusë'dë më nu bëshá më
toallë nanua'a më guëa' shini
gusë'dë më parë guëbidchi
nisë.
6 Iurë bëdchini më lu Simón
të quíbi' guëa' Simón Pedro,
perë Pedro guni'i:

—¿Pë lë́'ël quíbil guëahia?

7 Jesús guchi lu Pedro:

—Iurne' adë riasë́di'il
lo që naquëhuna perë
despuësë sí, tsasël.
8 Perë Pedro guni'i:

—Jamás adë quíbidi'il
guëahia.

Jesús guchi lu Pedro:

—Si talë guëzunë́dia'a lë́'ël,
hiadë nádi'il shmëna.
9 Guni'i Simón Pedro:

—Iurne' pë Dadë, lëdë
niá'asëdi'i guëahia tsati sino
también guiahia nu guëca.
10 Perë Jesús guni'i:

—El që naná gualú guzë,
adë rquí'nidi'i gázëll stubi,
nadë más guëa'll tsati. Hia
lë'ë të limpi ldu'u të perë lëdë
grë́di'i të.
11 Guni'i më adë grë́di'i rai'
na rai' limpi purquë guc bë'a
më chu gunë intriegu lë'ë më.
Por ni guni'i më: “Lëdë grë́di'i
të na të limpi”.
12 Despuësë de gudibi më
guëa' ra shini gusë'dë më,
Jesús bëabrí gutë më shabë

më; iurní guzubë më stubi lu mellë. Guni'i më:

—¿Gu riasḗ të lo què naná bëna?

13 Lë'ë të rni'i të nahia mësë nu Dadë shtë të. Napë
14 Pues na, mësë nu Dadë shtë të, gudibia guëa' të nu zac lë'ë të napë què quibi të guëa' sa' të.
15 Na bëdchi'ba tubi muestrë parë lë'ë të. El mizmë ni gunë të con sa' të ziquë nabëna.
16 Guldía rnia'a, tubi muzë adë lasáquëdi'ill más què shlámi'; más lasac nabëshe'ldë lë'ë muzë.
17 Si talë rdë'ë të cuendë lo què narnia'a lu të nu gunë të cumplirin, iurní rquitë ldu'u të.
18 'Adë què gní'idia'a de grë
19 Dizdë iurne' rnia'a lu të antsë gac ndë'ë të parë gac bë'a të nahia el què nagunia'a nu parë tsaldí ldu'u të shti'dza iurë lë'ë ndë'ë gac.
20 Guldía rnia'a lu të, el què nagunë recibir el què naná bëshe'lda, ni gunë recibir na, nu el què nagunë recibir na, ni gunë recibir el què nabëshe'ldë na.

Guni'i Jesús de què Judas gúnëll intriegu lë'ë më

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

21 Iurë gualú guni'i Jesús di'dzë ni, nalḗ bë'në më llgabe la'ni ldu'u më; nalḗ gubini ldu'u më. Iurní guni'i më con di'dzë clarë:

—Guldía rnia'a, tubi de lë'ë
22 Ra poshtë guzublú gubi'a rai' lu sa' rai' perë adë bëdḗ'ëdi'i rai' cuendë chu gunë intriegu lë'ë më.
23 Tubi de lë'ë rai', el què narac shtu'u më, zúbi' cula'ni Jesús; caniháuhi'.
24 Simón Pedro bë'në sëñi con guiá'ai' të guëna'bë di'dzë nguiu ni lu Jesús, chu gunë intriegu lë'ë më.
25 Iurní nguiu ni guni'i lu Jesús:

—Dadë, ¿chull gunë intriegu lḗ'ël?

26 Jesús bëquebi:

—Guëtiá'ahia pedasë guetështildi la'ni platë nu guëdḗ'ahin ca'a nguiu nagunë intriegu na.

Iurní bëtia'a Jesús guetështildi la'ni platë nu bëdë'ë më pedasë cua'a Judas Iscariote, shini Simón.

27 Judas bë'në recibirin; lueguë lueguë Satanás guatḗ la'ni ldú'ull. Iurní Jesús guni'i lu Judas:

—Lo què narac shtú'ul gúnël, bë'nin lueguë.

28 Perë ni tubi de los de más poshtë adë guc bḗ'adi'i rai' pëzielú guni'i më zndë'ë lu Judas.
29 Cumë Judas guc tesurërë shtë dumí, bëldá rai' bë'në rai' llgabë de què Jesús rac shtu'u tsasi'i Judas lo què naná rqui'ni lu laní, u tal vez

guëdë'ë Judas gu'në ca'a ra prubi.
30 Despuësë de lë'ë Judas bë'në recibir tubi ldë guetështildi, lueguë bërú'ull. Hia riu' gue'lë.

Mandamientë cubi shtë Jesús

31 Despuësë de lë'ë Judas bëru'u, Jesús guni'i:
—Iurne' guëlua'a Dios de quë llëru'bë na pudërë shtë nguiu nabëshe'ldë më lu gué'dchiliu, nu zihani mënë gunë rall alabar Dios por lo quë naguna; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.
32 Si guëlua'a llëru'bë pudërë shtë Dios por lo quë naguna, también guëlua'a më llëru'bë na pudërë shtëna. Adë gac ldë'ë më parë gúni' cumplirin.
33 Lë'ë të narac shtua'a, adë zúdia'a con lë'ë të llëru'bë tiempë. Lë'ë të tsatili të na perë cumë ziquë gunia'a lu contrari shtëna más antsë, rnia'a lu të lo mizmë iurne'. Rnia'a lu të stubi de quë adë gáquëdi'i tsa të catë guzëahia.
34 Perë rnehia tubi mandamientë cubi parë lë'ë të de quë gac shtu'u të bëchi sa' të. Cumë ziquë na rac shtua'a lë'ë të, zníga'a lë'ë të napë quë gac shtu'u të sa' të.
35 Si talë gac shtu'u të sa' të de verdá, grë mënë shtë gué'dchiliu guëdë'ë rall cuendë de quë na të shmëna.

Guni'i Jesús lu Pedro, gúni' negar lë'ë më

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

36 Simón Pedro guna'bë di'dzë lu Jesús:
—Dadë, ¿ca tsal?
Jesús guni'i:
—Catë guzëahia, hiadë gáquëdi'i gue'dë náldël lueguë perë despuësë, sí, iurní gue'dë náldël na.
37 Iurní lë'ë Pedro guni'i:
—Dadë, ¿pëzielú gáquëdia'a gue'dë nalda lé'ël iurne'? Na nahia dispuestë guënehia vidë shtëna nu gatinúal.
38 Jesús guni'i iurní:
—¿Guëné'el vidë shté'nël por na? Guldía rnia'a lul, antsë lë'ë gay guëllidchí, guëní'il lu ra mënë de quë adë runguë bé'adi'il na. Tsunë vueltë guëní'il zni.

14

Jesús na nezë parë gube'e

1 'Gulë cue'zë rquëdi'ni ldu'u të. Gulë tsaldí ldu'u të Dios nu gulë tsaldí ldu'u të na.
2 Lidchi Shtada nanú zihani lugar parë guëquëreldë të; si talë adë nádi'in zni, hia nianí'ihia lu të. Zni gac tsaguëna preparar tubi lugar parë lë'ë të.
3 Despuësë de bëna preparar lugar ni, iurní guëabría stubi con lë'ë të, guëquëreldënú të na lidchi Shtada catë quërelda.
4 Lë'ë të nané' të ca nezë guzëahia nu nané' të nezë ni.
5 Repi Tomás:
—Dadë, adë chu guëné'di'i ca nezë tsal. ¿Llallë guëné' na'a nezë?
6 Jesús bëquebi:

—Nahia nezë parë gube'e;
na ruadi'dza verdá; rdë'a
vidë sin fin; sulë por na gac
guëdchini mënë lu Shtada.
7 Si talë lë'ë të runguë bë'a
të na, nu zac Shtada runguë
bë'a të. Nu lë'ë të hia run-
guë bë'a të lḗ'i' dizdë iurne'
purquë guná të lu më.
8 Iurní Felipe guni'i:
—Dadë, bëlua'a Dios guëná
na'a lúhi', hia con ni na'.
9 Guni'i Jesús:
—Felipe, ¿blac tiempë
quëbezënúa lë'ë të nu to-
davía adë guënḗdi'i të chu
nahia? El quë naguná lua nu
zac gunall lu Shtada. Néti'i,
¿pëzielú rná'bël de quë rac
shtú'ul guënal lu Dadë Dios?
10 ¿Pëllë adë riasël na
quëbezënúa Dadë nu Dadë
quëbezënúhi' na? Grë lo
quë narnia'a lu të, lëdë
shcuendë iúbidia'a; lë'ë Dadë
quëbezënúhi' na; lë'ë më
quëhunë më shchi'ni më.
11 Gulë tsaldí ldu'u të de
quë Dadë quëbezënúhi' na nu
na quëbezënúa lë'ë më. Si
talë adë rac tsaldídi'i ldu'u
të shti'dza, gulë tsaldí ldu'u
të na por ra milagrë nabëna
delantë lu të.
12 Guldía rnia'a, el quë
natsaldí ldu'i shti'dza, gúnëll
mizmë dchi'ni naquëhuna,
nu hashtë más cusë nalasac
gúnëll purquë guzëahia catë
quëbezë Shtada.
13 Grḗtë' lo quë naguëna'bë
të lu Shtada por nombre
shtëna, gúnahin. Grë lo
quë narna'bë të por nombre
shtëna, gúnahin të parë shini
Dios guësëdchini labansë lu
Dadë Dios.
14 Na guna cualquier cusë
parë lë'ë të, grë lo quë
naguëna'bë të por nombre
shtëna.

Guni'i Jesús guëshe'ldë më Espíritu Santo

15 'Si talë rac shtu'u të
na, gulë bëzu'bë diaguë man-
damientë shtëna.
16 Nu guna ruëguë lu Dadë
Dios të guëshe'ldë më stubi
natsagla'guë guëne'e cunseju
parë lë'ë të nu cuezënúhi' lë'ë
të parë siemprë.
17 Náhi' Espíritu Santo naru-
adi'dzë verdá. Ra mënë shtë
guḗ'dchiliu, adë nḗdi'i gunë
rall recibir lë'ë më purquë
adë rnádi'i rall lúhi' nu adë
runguë bḗ'adi'i rall lḗ'i'; perë
lë'ë të runguë bë'a të lḗ'i'
purquë lḗ'i' quëbezënúhi' lë'ë
të. Quëhúni' compañi lë'ë të.
18 Adë guësëá'nëdia'a lë'ë të
ziquë bëzebi. Guëabría stubi
parë guëquëreldënúa lë'ë të.
19 Stu'pë tiempë quëreldënúa
lë'ë të perë hia lë'ë mënë shtë
guḗ'dchiliu, adë guënádi'i rall
lua. Lë'ë të guëná të lua stubi.
Lë'ë të guëbani të purquë
nabania.
20 Dzë ni guëdë'ë të cuendë
de quë na con Shtada unidë
na na'a, nu guëdë'ë të cuendë
de quë unidë na hia'a, lë'ë të
con na.
21 El quë narac bë'a nu
rzu'bë diáguëll mandamientë
shtëna, mënë ni rac shtú'ull
na de verdá. Nu Shtada
rac shtú'ui' el quë narac
shtu'u na, nu zac na rac
shtua'a lë'ë narac shtu'u na.

Nu guëluá'ahia pudërë shtëna
lúhi'.
22 Iurní Judas, lëdë Is-
cariótëdi'i, guní'ill lu Jesús:
—Dadë, ¿pëzielú rní'il
guëluá'al pudërë shtḗnël lu
na'a perë adë guëluá'adi'il
pudërë shtḗnël lu mënë shtë
guḗ'dchiliu?
23 Jesús guni'i:
—El që narac shtu'u na
de verdá, guëzu'bë diáguëll
shti'dza. Shtada gúni' gac
shtú'ui' lë'ë nguiu ni, nu
Shtada con na guëdchini na'a;
guëlezënú na'a lḗ'ëll.
24 Perë el që adë rac
shtú'udi'i na, tampuquë
guëzu'bë diáguëll shti'dza.
Diza'që shtëna nabini
të, lëdë shtḗnëdia'ain sino
shtënë Dadë Dios, el
që nabëshe'ldë na lu
guḗ'dchiliu.
25 'Quëgnia'a lu të grë ndë'ë
mientras quëbezënúa lë'ë të
26 perë lë'ë Espíritu Santo, el
që naguëne'e cunseju parë
lë'ë të, Shtada guëshe'ldë
lḗ'i'; cuezënúhi' shlugara nu
guëluá'ai' lë'ë të grḗtë' lo që
nagunia'a lu të. Guëní'i' la'ni
ldu'u të, të parë guëagná
ldu'u të enseñansë shtëna.
27 'Paz shtëna guësëana
parë lë'ë të, cuedchí ldu'u
të. Ra mënë shtë guḗ'dchiliu
gúnëdi'i rall gan cuedchí
ldu'u të perë na sí, por
na cuedchí ldu'u të. Gulë
cue'zë rquëdi'ni ldu'u të. Adë
rdzḗbëdi'i ldu'u të lo që
naguër gac.
28 Hia bini të de që
guzëahia con Shtada
perë guëabría stubi parë
guëquëreldënúa lë'ë të. Talë
de verdá rac shtu'u të na,
napë të lëgrë la'ni ldu'u
të. Bëa'në të tristë purquë
gunia'a lu të: "Guzëahia
lidchi Shtada". Lë'ë më napë
më más pudërë që na.
29 Rnia'a lu të iurne' të
parë iurë lë'ë ndë'ë gac, iurní
tsaldí ldu'u të na.
30 'Hiadë guadi'dzënúdi'irua'a
lë'ë të purquë hia mërë
guëdchini el që narnibë'a
mënë shtë guḗ'dchiliu. Lḗ'ëll
nápëdi'ill ni tubi pudërë parë
na.
31 Napë që gac zni të parë
ra mënë shtë guḗ'dchiliu, gac
bë'a rall de që lë'ë më
bëshe'ldë më na. Gac bë'a
rall lo që naruna, gunibë'a
më gúnahin.
'Gulë tsasuldí. Cha guëru'u
hia'a de ndë'ë.

15

Comparaciuni shtë hiaguë

1 Jesús guni'i:
—Nahia ziquë hiaguë
nashi naná verdadërë.
Shtada quëhapë më hiaguë
ni.
2 Rchúgui' grë llicu hiaguë
nardḗ'ëdi'i nashi, nu grë llicu
hiaguë nanua'a nashi, rqui'ni
guëldin nu sunëhin të parë
guëne'e másru'u nashi.
3 Lë'ë të na të ziquë llicu hi-
aguë nanápëdi'i ndiaguë bid-
chi. Guquin por shti'dza na-
gunia'a lu të.
4 Gulë gac unidë con na.
Gulë tsagla'guë tsaldí ldu'u
të na, iurní quëbezënúa lë'ë
të. Tubi llicu hiaguë adë

gáquëdi'i guëdë'ëin nashi si
talë adë quẽdi'in cula'ni trun-
quë shtë hiaguë. Mizmë
manërë ni na të. Lë'ë të
gáquëdi'i guëdë'ë të nashi si
talë nádi'i të unidë con na.
5 'Na nahia ziquë trunquë
shtë hiaguë; na të ziquë llicu
hiaguë. El quë naná unidë
con na nu quëbezënúa lẽ'i',
ni el quë naguëne'e zihani
nashi. Pues adë gáquëdi'i
gapë të nashi lẽ'ësë të. Con
na sí, gac të ziquë tubi hiaguë
narne'e nashi.
6 El quë nádi'i unidë
con na, ni guëzebi të parë
guëbidchi ziquë llicu hiaguë
të guëdëahin parë tsequin lu
gui'i.
7 'Si talë tsagla'guë të, gac
të unidë con na, nu adë
guëá'ldëdi'i ldu'u të grẽtë'
nabëluá'ahia lu të. Gulë
guna'bë grë lo quë narac
shtu'u të, grẽtë' guënehia ca'a
të.
8 Lë'ë Shtada gunë recibir
hunurë iurë lë'ë të rdë'ë të
zihani nashi. Zni gac të de
verdá shmëna.
9 Na rac shtua'a lë'ë të
ziquë rac shtu'u Shtada na.
Gulë tsagla'guë gac shtu'u të
na.
10 Si talë guëzu'bë diaguë të
grë mandamientë shtëna, zni
guëná mënë de quë rac shtu'u
të na de verdá. Mizmë mudë
ni rzu'bë diaga grë man-
damientë shtë Shtada nu
tsagla'guë rac shtua'a Shtada.
11 'Na ruadi'dza zndë'ë të
parë guëquitë ldu'u të con na
nu tsu lëgrë ldu'u të siemprë.
12 Ndë'ë na mandamientë
shtëna de quë gac shtu'u të
sa' të ziquë na rac shtua'a lë'ë
të.
13 El quë narac shtu'u
amigu shtẽnëll de verdá,
rdẽ'ëll vidë shtẽnëll shlugar
amigu ni. Nídi'i más llëru'bë
amor quë ndë'ë.
14 Lë'ë të na të amigu
shtëna si talë gunë të cumplir
grẽtë' lo quë narnibẽ'ahia.
15 Adë rní'idia'a na të muzë
shtëna purquë ra muzë adë
guënẽdi'i rall pë runë shlamë
rall; más bien rnia'a lu të
na të amigu shtëna. Grẽtë'
nabëluá'ahia lu të, nanẽ të
iurne'. Grẽtë' lo quë na-
guni'i Shtada lua, ni na lo quë
nabëluá'ahia lu të.
16 Adë gudílidi'i të na sino
na gudilia lë'ë të parë gac
të shmëna, nu na bëna in-
carguë lu të de quë gac të
ziquë tubi hiaguë narne'e zi-
hani nashi za'quë nu nashi ni
adë tsalúdi'in. Grẽtë' lo quë
narna'bë të lu Shtada por lëa,
guëne'e mëhin si talë tsaldí
ldu'u të shti'dza.
17 Zndë rnia'a lu të nu
rnibẽ'ahia lë'ë të de quë gac
shtu'u të bëchi sa' të.

Ra mënë shtë guẽ'dchiliu guëná zá'quëdi'i rall lu të

18 'Si talë ra mënë shtë
guẽ'dchiliu, adë guëná
zá'quëdi'i rall lu të, gulë
bëdë'ë cuendë guëlú adë
guná zá'quëdi'i rall lua.
19 Si talë na të mënë shtë
guẽ'dchiliu, iurní sí, ra mënë
niac shtu'u rall lë'ë të cumë
rac shtu'u rall sa' rall. Na
gudilia lë'ë të ladi ra mënë
shtë guẽ'dchiliu, por ni ra
mënë adë rna zá'quëdi'i rall

lu të purquë hiadë nádi'i të
mënë shtë gué'dchiliu.
20 Gulë bësëagná ldu'u të
lo quë nagunia'a lu të: “Ni
tubi muzë lasáquëdi'i más
quë shlámi'”. Si talë guzu-
naldë mënë na, nu zac lë'ë
të sunaldë rall. Ra mënë
nagualdí ldu'u gréte' lo quë
nabëluá'ahia lë'ë rall; nu zac
tsaldí ldu'u rall naguëlua'a të
lë'ë rall, zac gunë rall recibir
shti'dzë të.
21 Zndë'ë gunë rall. Guëná
zá'quëdi'i rall lu të purquë
na të shmëna. Adë run-
guë bé'adi'i rall el quë
nabëshe'ldë na.
22 'Lë'ë rall ni tubi faltë
nápëdi'i rall si talë adë
néldëdia'a lu gué'dchiliu nu
si talë adë niuadí'dzëdia'a lu
rall, perë iurne' naculpablë
rall lu Dios purquë guná rall
lua nu bini rall shti'dza.
23 El quë narná zá'quëdi'i
lua, nu lu Shtada rna
zá'quëdi'i mënë.
24 Ni tubi faltë niápëdi'i rall
si talë adë nihúnëdia'a cusë
ru'bë lu rall. Ni tubi mënë
adë bé'nëdi'ill cumë ziquë
bëluá'ahia lu rall, perë hia
lë'ë rall guná rall gréte' ra
cusë rë' perë siemprë rna
zá'quëdi'i rall lua nu rna
zá'quëdi'i rall lu Shtada.
25 Zndë'ë guc parë gac
cumplir ra di'dzë nanaqué
la'ni lëy nabë'në rall recibir.
Rni'in: “Guná zá'quëdi'i rall
lua sin pë lu nezë”.
26 'Perë iurë guëdchini
el quë nagunë consolar
lë'ë të, guëní'i' favurë de
na. Guëshe'lda lé'i' parë
cuezënúhi' lë'ë të. Guëdchíni'
por partë shtë Shtada nu
guëní'i' lu të purë verdá
purquë nádi'i' bishi.
27 Nu lé'ëga'a të también
guadi'dzë të favurë de na lu
ra mënë; gac të testigu shtëna
purquë gulezënú të na dizdë
guzublúa shchi'nia.

16

1 'Rnia'a lu të grë ra cusë
rë' parë gac preparadë të, të
adë guëazë guétëdi'i të iurë
guëdchini cusë mal.
2 Guëgú ra mënë lë'ë të
iádu'u nu guëdchini iurë quini
mënë lë'ë të. Guëni'i rall de
quë ni na voluntá shtë Dios
iurë quini rall lë'ë të.
3 Zndë'ë gac purquë nun-
quë adë runguë bé'adi'i ra
mënë shtë gué'dchiliu Dadë
Dios nu runguë bé'adi'i rall
na.
4 Zndë'ë rnia'a lu të, të iurë
guëga'a iurë, iurní guëagná
ldu'u të hia gréte' ndë'ë gu-
nia'a lu të.

Lo quë narunë Espíritu Santo

'Adë guní'idia'a lu të
ra cusë rë' dizdë guzublú
shchi'nia purquë na
quëbezënúa lë'ë të iurní,
5 perë iurne' guzëahia
parë cuezënúhia më el quë
nabëshe'ldë na. Perë ni
tubi de lë'ë të adë guna'bë
dí'dzëdi'i të lua: “¿Pëzielú
tsal?”
6 Bini të de quë guzëahia,
por ni bëa'në të tristë
7 perë rnia'a lu të verdá,
mejurë nahin parë lë'ë të.
Guzëahia purquë si talë adë

tsádia'a, adë guídëdi'i më naguëne'e cunseju parë lë'ë
të, perë si talë guzëahia, guëshe'lda lḗ'i'; cuezënúhi'
lë'ë të.
8 Iurë lë'ë më guëdchini, guëní'i' lu ra mënë të gac
bë'a rall blac duldë quëhunë rall. Guëluá'ai' tubi nezë ldi
shtë Dios, nu guëní'i' de quë gunë Dios juzguë ra mënë
shtë guḗ'dchiliu.
9 Napë rall duldë purquë adë gualdídi'i ldu'u rall na.
10 Tsasḗ rall pë runë cuntienë nezë ldi shtë Dios
purquë na guzëahia catë quëbezë më. Hia lë'ë të adë
guënádi'i të lua.
11 Tsasḗ rall de quë nanú juici shtë Dios purquë hia
nacondenadë lë'ë narnibë'a lë'ë ra mënë shtë guḗ'dchiliu.
12 'Nápërua'a más lo quë narac shtua'a guënia'a lu të
perë lë'ë të adë gáquëdi'i tsasḗ
të iurne'.
13 Perë iurë lë'ë Espíritu Santo guëdchíni', lë'ë më
guëlua'a më lë'ë të grḗtë'
verdá purquë nídi'i bishi la'ni
ldú'i'. Adë guëní'idi'i' por
partë shcuéndi'; más bien
guëní'i' lu të lo quë nabíni'
de Shtada. Gac bë'a të lo quë
naguër gac por pudërë shtë
Espíritu Santo.
14 Lë'ë Espíritu Santo
guëluá'ai' nahia më ru'bë.
Guëluá'ai' shti'dza parë gac
bë'a të, parë guëdë'ë të
cuendë pë runë cuntienë
shti'dza.
15 Grḗtë' lo quë nanapë
Shtada, shtëna; por ni gu-
nia'a lu të lë'ë Espíritu Santo
gúni' recibir lo quë naná
shtëna nu guëluá'ai' lë'ë të
parë tsalú guëdë'ë të cuendë
shti'dza.

Rbini ldu'u të perë guëabrí guëquitë ldu'u të

16 'Stu'psë runë faltë, hia
guënádi'i të lua perë por
dupë'në másru'u tsadzé iurní
sí, guëná të lua purquë
hia guzëahia catë quëbezë
Shtada.
17 Iurní bëldá ra shini
gusë'dë më guna'bë di'dzë
rai' lu sa' rall:
—¿Pë runë cuntienë ra
di'dzë rë': "Stu'psë runë
faltë hia guënádi'i të lua
perë por dupë'në másru'u
sí, guëná të lua"? ¿Pëzielú
rní'i': "Purquë guzëahia catë
quëbezë Shtada"?
18 Guagla'guë guni'i rall:
—¿Pë runë cuntienë
stu'psë nu despuḗsëga'a
stu'psë? Adë chu riasḗdi'i pë
quëadi'dzë më.
19 Jesús guc bë'a de quë
rac shtu'u rai' guëna'bë di'dzë
rai'. Iurní guni'i më:
—Quëgna'bë di'dzë të lu
sa' të shcuendë lo quë na-
gunia'a lu të: "Runë faltë
stu'psë; hiadë guënádi'i të
lua perë despuësë másru'u
tsadzé, guëabrí të guëná të
lua". Ni rac shtu'u guëna'bë
di'dzë të lu sa' të.
20 Guldía rnia'a, lë'ë të
gu'në të nu ldaguë tristë la'ni
ldu'u të perë ra mënë shtë
guḗ'dchiliu, guëquitë ldu'u
rall purquë rnádi'i rall lua.
Aunquë lë'ë të guëa'në të
con galriá ldu'u, despuësë
guëquitë ldu'u të.

21 Cumë tubi na'a iurë
lë'ë na'a bëga'a shiurë galë
shini na'a, rdzëbë na'a nu
rbini ldu'u na'a por dulurë,
perë despuësë lë'ë me'dë
bëdchini guë́'dchiliu, hia adë
rëagná ldu'u na'a dulurë.
Iurní guëquitë ldu'u na'a
purquë gulë tubi me'dë lu
guë́'dchiliu.
22 Zni zac lë'ë të; rbini
ldu'u të iurne', perë na napë
quë guëabría. Guënahia lu
të stubi; iurní nalë́ guëquitë
ldu'u të, tubi cusë lëgrë; adë
chu guëdchisúdi'in de lë'ë të.
23 'Dzë ni hiadë guëná'bëdi'i
di'dzë të lua ni tubi cusë.
Guldía rnia'a, lë'ë Dadë
Dios guëne'e grë́të' lo quë
naguëna'bë të lúhi'. Guëne'e
mëhin si talë guëna'bë të por
na.
24 Hashtë iurne' adë
gná'bëdi'i të lu Dadë por
na. Rnia'a lu të, gulë guna'bë
lu më. Guëne'e më lo quë
narunë faltë të parë guëquitë
ldu'u të de verdá.

Bëna gan lu narnibë'a
mënë shtë guë́'dchiliu

25 'Hia gunia'a lu të grë
ra cusë rë' por compara-
ciuni, perë guëdchini iurë
hiadë guadí'dzëdia'a por
comparaciuni sino quë iurní
guadi'dza clarë shcuendë
Dadë.
26 Dzë ni lë'ë të guëna'bë
të lu Shtada por lëa purquë
iurní rquí'nidi'i guëna'ba lu
më por lë'ë të
27 purquë lë'ë Shtáda'a rac
shtú'ui' lë'ë të. Rac shtu'u më
lë'ë të purquë rac shtu'u të
na nu rialdí ldu'u të de quë
beldë guëdchinia de Dios.
28 Bërua'a catë quëbezë
Shtada nu bëdchinia lu
guë́'dchiliu, perë iurne'
guësa'na lë'ë guë́'dchiliu
parë guëabría con lë'ë
Shtada.
29 Iurní ra shini gusë'dë më
guni'i:
—Iurne' sí, quëadí'dzël
clarë sin adë quëhunë
dchí'nidi'il comparaciuni.
30 Iurne' rialdí ldu'u na'a
lë́'ël nu nanë́ na'a riasël
grë cusë. Rquí'nidi'il chu
guëna'bë di'dzë lul. Rialdí
ldu'u na'a de quë bëdchínil
por partë shtë Dios.
31 Jesús repi:
—¿Gu gualdí ldu'u të
iurne'?
32 Guná, guëdchini iurë nu
mizmë iurne', lë'ë të guërë'tsë
të cadë lë'ë të tubi ladë. Iurní
guësa'në të na tubsia, perë
adë zúdia'a tubsia purquë
lë'ë Shtada quëbezënúhi' na.
33 Rnia'a lu të grë́të' ndë'ë
të parë cuedchí ldu'u të por
na. Ra mënë shtë guë́'dchiliu
guëzac zi rall lë'ë të perë
gulë bëquitë ldu'u të. Bëna
gan lu narnibë'a mënë shtë
guë́'dchiliu.

17

Jesús guna'bë lu Dios por
shini gusë'dë më

1 Despuësë gualú biadi'dzë
më grë ra cusë rë', gubi'a më
lu gube'e nu guni'i më:
—Dadë, hia lë'ë iurë
bëga'a. Bëlua'a ra mënë
de quë shínil náhi' personë
ru'bë delantë lul. Iurní shínil

guëquébi' nal personë ru'bë delantë lu rall.
2 Bëné'el pudërë guiahia
parë guënibḗ'ahia grḗtë' ra
mënë narëta' lu guḗ'dchiliu,
nu iurne' napa derechë
guëdë'a vidë sin fin parë
mënë nabëné'el parë na.
3 Parë gapë ra mënë vidë
sin fin, napë quë gunguë bë'a
rall lḗ'ël nu napë quë gunguë
bë'a rall na. Nahia shínil
nabëshé'ldël lu guḗ'dchiliu.
Sulë lḗ'ël nal Dios verdadërë.
4 'Siemprë bëluá'ahia lu
ra mënë llëru'bë na pudërë
shtḗnël. Bëna gan grḗtë'
dchi'ni nabëné'el guna.
5 Bë'në honrar na culá'nil
ziquë antsë lë'ë guḗ'dchiliu
cueshtḗ, quëbezënúa lḗ'ël.
6 'Grë ra mënë nagulël
ladi ra mënë shtë guḗ'dchiliu,
bëné'el lë'ë rall parë na;
na rall shmëna. Bëluá'ahia
lu rai' pudërë shtḗnël nu
bëzu'bë diaguë rai' diza'quë
shtḗnël.
7 Iurne' rdë'ë rall cuendë
de quë pudërë nanapa,
bëné'el guiahia.
8 Grë ra di'dzë naguní'il
lua, biadi'dza lu rai' nu
bë'në rai' recibir ra di'dzë
ni. Hia gualdí ldu'u rai' de
verdá de quë bëshé'ldël na lu
guḗ'dchiliu. Nanḗ rai' zelda
por ordë shtḗnël.
9 'Na runa ruëguë por lë'ë
rai' iurne'. Adë rúnëdia'a
ruëguë por ra mënë shtë
guḗ'dchiliu sino por ra mënë
nabëné'el parë na purquë
shtḗnël lë'ë rai'.
10 Grë ra mënë ni nashtḗnël
nu na rai' shtëna. Por lë'ë rai'
zihani mënë guná rall pudërë
shtëna.
11 'Na adë guëá'nëdia'a lu
guḗ'dchiliu, perë lë'ë rai' sí,
guëa'në rai' lu guḗ'dchiliu.
Hia lë'ë na gueldë guëzḗa
catë quëréldël. Santo nal,
nia Dadë. Gupë lë'ë rai'
con pudërë shtḗnël grë ra
nabëné'el parë na parë gac
rai' unidë ziquë lḗ'ël nu na
unidë na hia'a.
12 Iurë quëbezënúa lë'ë
nabëné'el parë na, gupa
lë'ë rai'. Ni tubi adë chu
bënítidi'i sino el quë nagulë
parë gac condenádëll. Zni
guquin parë gac cumplir
naná escritë la'ni Sagradas
Escrituras de lḗ'ëll.
13 'Iurne' Dadë, mërë
gueldë guëzḗa catë quëbézël
perë mientras zugá'ahia
stúpë'në lu guḗ'dchiliu, rnia'a
lul grë ra cusë rë', guini
naná guëquḗ diaguë di'dzë
rë'. Guëquitë ldu'u rai';
mizmë lëgrë nanapa gapë rai'
guëdubi tiempë.
14 Na bëluá'ahia diza'quë
shtḗnël lu rai' perë ra mënë
shtë guḗ'dchiliu, adë rna
zá'quëdi'i rall lu rai'. Grë
rai' nabëquḗ diaguë shtí'dzël,
adë na rai' ziquë mënë shtë
guḗ'dchiliu; igual ziquë na,
adë rianáldëdi'i rai' tëchi ra
cusë shtë guḗ'dchiliu.
15 Adë rná'bëdia'a, Dadë,
de quë guëgul lë'ë rai' lu
guḗ'dchiliu, sino rac shtua'a
gápël lë'ë rai' lu ra cusë shtë
mëdzabë.
16 Cumë ziquë na,
adë nádia'a mënë shtë

guë́'dchiliu, nu lë'ë rai' adë nádi'i rai' mënë shtë guë́'dchiliu.
17 Por shtí'dzël bë'në gac rai' santu parë lë́'ël. Grë diza'quë shtë́nël na verdá.
18 Cumë ziquë bëshé'ldël na lu ra mënë shtë guë́'dchiliu, zni zac bëshe'lda lë'ë rai' lu ra mënë shtë guë́'dchiliu. Guëni'inú rai' shtí'dzël lu rall.
19 Quëhuna apartar mizmë na parë bien shtë rai' të gac rai' completamente entregadë lu voluntá shtë́nël. Gac cumplir ndë'ë, Dadë, por shtí'dzël naná verdá.
20 'Perë adë rná'bëdia'a sulamëntë por lë'ë rai', sino también por grë́të' natsaldí ldu'i shti'dza iurë guadi'dzë rai' diza'quë.
21 Grë́të' ra mënë ni natsaldí ldu'i shti'dza, quëhuna ruëguë gac rai' unidë, Dadë. Gapë rai' tubsë llgabë ziquë na hia'a unidë nu nadápa'a mizmë llgabë. Bë'në compañi lë'ë rai' parë gac rai' unidë con lë'ë hia'a, Dadë, parë ra mënë shtë guë́'dchiliu, gac bë'a rall lë́'ël bëshé'ldël na.
22 Lë'ë derechë nu pudërë nabëné'el parë na, bëdë́'ëhia parë lë'ë rai' parë gac rai' unidë ziquë lë'ë hia'a na hia'a unidë.
23 Ziquë quëbezënúa lë'ë rai' nu quëbezënul na, zni rac shtua'a gac rall unidë completamente con lë'ë hia'a parë ra mënë shtë guë́'dchiliu, guëdë'ë rall cuendë lë́'ël bëshé'ldël na nu guëdë'ë rall cuendë de quë rac shtú'ul lë'ë rall mizmë manërë ziquë rac shtú'ul na.
24 'Dadë lë́'ël bëné'el grë́të' ndë'ë, nu rac shtua'a de quë catë quëbézël nu zac lë'ë rai' cuezë rai'. Rac shtua'a catë nezë guëquërelda nu lë'ë rai' guëquëreldë rai' të parë guëná rai' lugar za'quë lu gube'e. Guëná rai' pudërë nabëné'el purquë nalë́ rac shtú'ul na antsë lë'ë guë́'dchiliu cueshtë́.
25 Dadë, lë́'ël rúnël bien guëdubi tiempë perë ra mënë shtë guë́'dchiliu, adë runguë bë́'adi'i rall lë́'ël, perë na sí, runguë bë́'ahia lë́'ël nu lë'ë ra nagualdí ldu'i lë́'ël, rdë'ë rai' cuendë de quë lë́'ël bëshé'ldël na.
26 Bëluá'ahia lë'ë rai' parë gunguë bë'a rai' chu nal, nu todavía tsagla'guë guëluá'aru'uhia lë'ë rai' parë gac shtu'u rai' sa' rai' ziquë rac shtú'ul na; mizmë amor shtëna gapë rai' la'ni ldu'u rai' parë sa' rai'.

18

Guna'zi ra mënë mal lë'ë Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

1 Despuësë de gualú biadi'dzë Jesús ra di'dzë rë', bëru'u më con ra shini gusë'dë më parë zia'a rai' stubi ladë rua' tubi rugi guëë'gu nalë Cedrón. Nga'li naquë́ tubi lahuertë, nu guatënú Jesús ra shini gusë'dë më.

2 Nu Judas, lë'ë naná rac
shtu'u gúnëll intriegu Jesús,
nanëll lugar ni purquë zi-
hani vësë guanú Jesús lë'ë
rai' ndë. Nu nga'li rdëá rai'
antsë.
3 Zni bë'në Judas; bëdchínill
con tubi shcua'a mënë con
bëldá guëshiágdu'u. Ra jëfë
shtë ra bëshuzi con ra fariseo
bëshe'ldë rall lë'ë mënë
ni. Nua'a rall lintërnë nu
grëaguë parë guëziani. Nua'a
rall spadë.
4 Hia rac bë'a Jesús grëtë' lo
quë nanagac; iurní bëru'u më
ladi ra shmënë më nu guni'i
më lu ra mënë:
—¿Chu rguili të?
5 Lë'ë rall bëquebi:
—Rguili na'a Jesús de
Nazaret.
Jesús guni'i iurní:
—Na ndë'ë.
Lë'ë Judas nabë'në intriegu
Jesús, zugá'all con ra mënë
ni.
6 Iurë lë'ë Jesús guni'i: "Na
ndë'ë", iurní bëazë guetë rall
nu gulaguë rall lu guiu'u.
7 Iurní guni'i më stubi:
—¿Chull rguili të?
Lë'ë rall guni'i rall:
—Jesús de Nazaret.
8 Jesús repi lu rall iurní:
—Hia gunia'a lu të de quë
na ndë'ë. Si talë rguili të na,
gulë bëne'e sí, të parë guzëá
ra shmëna.
9 Zni guc parë gac cumplir
di'dzë naguni'i Jesús antsë:
"Grëtë' el quë nabëné'el parë
na, ni tubi adë gunítidia'a".
10 Iurní lë'ë Simón Pedro
nápi' tubi spadë; gulúhi'
spadë nu bëchúgui' diaguë
ladë ldi tubi naná lë Malco.
Malco na muzë shtë jëfë shtë
ra bëshuzi.
11 Perë Jesús repi lu Pedro:
—Bëguëu' spadë shtënël
shlugarin. Si talë según
voluntá shtë Shtada ze'dë
parë sac zia, napë quë guna
cumplirin.

Guanú rall Jesús lu bëshuzi más narnibë'a
(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

12 Iurní lë'ë ra mënë con
comandante shtë ra soliar
nabëshe'ldë contrari shtë
Jesús, guna'zi rall lë'ë më
parë gua'a rall lë'ë më prësi.
Bëldi'bi rall guia'a më.
13 Lueguë bia'a rall lë'ë më
lu Anás naná suëgrë Caifás.
Izë ni Caifás guc bëshuzi
namás narnibë'a.
14 Caifás rë' mizmë na-
guni'i lu ra më israelitë:
"Más mejurë parë lë'ë hia'a
gati tubsë nguiu quë guëdubi
naciuni tsalú".

Pedro zu rualdëa' lidchi Anás
(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

15 Simón Pedro con stubi
ra poshtë, guanaldë rai' lë'ë
Jesús. Lë'ë stubi poshtë ni
na el quë nanë Caifás naná
bëshuzi namás narnibë'a.
Guatënú poshtë ni Jesús
rualdëa' lidchi Anás.
16 Pedro bëa'në fuërë rua'
puertë shtë nezë. Iurní
bëru'u lë'ë poshtë nananë
lë'ë jëfë shtë ra bëshuzi.
Lë'ë poshtë ni guchi lu na'a
narapë rua' puertë parë tsutë
Pedro.
17 Iurní lë'ë na'a guna'bë
dí'dzëll lu Pedro:

—¿Pë nu lë̋'ël nal shmënë nguiu rë'?

Pedro bëquebi:

—Aquëdi'i, nádia'a shmënë nguiu ni.

18 Cumë nalë̋ naldë dzë ni, ra muzë con ra soliar bëntsa'u tubi guërdë̋ të parë bëcue'e rall gui'i të guëdzë'ë rall. Nu zac Pedro zuga'a con lë'ë rall. Quëtsë'ë Pedro rua' gui'i.

Guna'bë di'dzë Anás lu Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

19 Lë'ë Anás, tubi jëfë shtë ra bëshuzi, guzublú guna'bë dí'dzëll lu Jesús shcuendë ra shini gusë'dë më nu pë ldai' rlua'a më.

20 Repi Jesús:

—Na biadi'dza delantë lu grë mënë. Bëluá'ahia la'ni ra iádu'u nu hashtë iádu'u ru'bë, grë̋të' lugar catë rdëá ra mënë israelitë. Ni tubi cusë adë guní'idia'a naga'chi.

21 ¿Pëzielú rna'bë dí'dzël lua pë cusë bëluá'ahia? Gulë guna'bë di'dzë lu ra mënë nabini shti'dza. Nanë̋ rall ldai' lo quë bëluá'ahia.

22 Iurë lë'ë Jesús guni'i zndë'ë, tubi soliar shtë iádu'u nazuga'a guëlladchi, gulubëll lu më nu guní'ill:

—¿Pë zni'i rquébil lu jëfë shtë ra bëshuzi?

23 Jesús repi:

—Si talë gunia'a mal, bëlua'a nia pë mal bëna perë si talë gunia'a verdá ¿pëzielú gulubël lua?

24 Iurní lë'ë Anás bëshe'ldë lë'ë më lu Caifás. Li'bi guia'a më. Caifás na bëshuzi narnibë'a más entrë grë ra bëshuzi.

Pedro guni'i lu ra mënë de quë adë guënë̋di'i' lë'ë Jesús

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.66-72; Lc. 22.58-62)

25 Perë Pedro tsagla'guë quëgtsë̋'ëi' rua' gui'i con ra mënë. Iurní guchi ra mënë:

—¿Pë nul lë̋'ël nal shmënë Jesús?

Pedro bë'në negar; guní'i':

—Aquëdi'i, nádia'a shmënë Jesús.

26 Iurní guna'bë di'dzë tubi muzë shtë Caifás, muzë ni nall shfamili shtë nguiu nabëchuguë Pedro diágui'. Guni'i muzë ni lu Pedro:

—¿Pë nul lë̋'ël gunahia la'ni lahuertë con Jesús?

27 Pedro bë'në negar stubi. Mizmë iurní bëllidchí tubi gay.

Jesús zuga'a lu Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

28 Iurní bia'a rall Jesús lu palaci catë gunë guber-nadurë juzguë. Hia ze'dë grëgue'lë iurní. Ra contrari shtë Jesús adë guatë̋di'i rall la'ni palaci parë guëa'në rall limpi según custumbrë re-ligiusë shtë rall. Zni nanú permisi gau rall shtse shtë Pascu.

29 Por ni Pilato bëru'u parë guagní'ill lu rall:

—¿Pë mal bë'në hiumbrë rë'?

30 Guni'i rall:

—Si talë nádi'ill hiumbrë mal, adë chu guëdë̋'nëdi'i in-triegu lë̋'ëll.

31 Iurní Pilato repi:

—Gulë bia'a lë́'ëll mizmë
lë'ë të nu gulë bë'në juzguë
lë́'ëll según narni'i lëy shtë të.
Ra contrari shtë Jesús
bëquebi:
—Perë lë'ë na'a nápëdi'i
na'a derechë parë guëdini
na'a ni tubi mënë gátill.
32 Zni guc parë gac cumplir
shti'dzë Jesús naguni'i más
antsë parë gac bë'a rall lla
mudë gati më.
33 Iurní Pilato bëabrí guaté
la'ni palaci; iurní guná'bëll
lë'ë Jesús nu guni'i Pilato:
—¿Pë lë́'ël nal Rëy shtë ra
më israelitë?
34 Jesús repi:
—¿Pë ni rna'bë dí'dzël por
shcuéndël u nu chu stubi
guni'i lul chu nahia?
35 Pilato guni'i:
—Nádia'a më israelitë.
Mizmë mënë sa'l con ra jëfë
shtë ra bëshuzi, bë'në rall
intriegu lë́'ël lua ziquë tubi
më mal. Guni'i lua pë mal
bë́'nël.
36 Guni'i më:
—Nahia Rëy shtë gubiernë
nanádi'i ziquë gubiernë
shtë guë́'dchiliu. Si talë
gubiernë shtëna niac ziquë
gubiernë shtë guë́'dchiliu,
pues niadildi shmëna parë
gáquëdi'i intriegu na guia'a
ra më israelitë. Perë iurne'
rnia'a lul de quë rnibë́'ahia;
nahia Rëy perë lë́dëdi'i rëy
shtë guë́'dchiliu.
37 Iurní Pilato repi:
—Rní'il de quë nal tubi Rëy.
Jesús guni'i:
—Nahia Rëy ziquë
quëgní'il, parë ni gula
lu guë́'dchiliu. Zelda lu
guë́'dchiliu parë guadi'dza
verdá. Grë́të' el quë narac
shtu'u guini verdá, ni rdë'ë
rall cuendë shti'dza.
38 Pilato repi:
—¿Pë runë cuntienë
di'dzë, verdá?

Guni'i mënë gati Jesús
(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

Despuësë de gualú
guna'bë di'dzë Pilato di'dzë
rë', bërú'ull stubi parë
guadi'dzënull ra contrari shtë
Jesús. Guni'i Pilato:
—Ni tubi delitë adë
rdzélëdia'a shtë nguiu rë'
39 perë ziquë tubi custum-
brë, guëdë'a libertá tubi prësi
la'ni dzë laní shtë Pascu.
¿Sëldahia Jesús rëy shtë të, u
pë rni'i të?
40 Iurní grë ra mënë gu-
rushtiá rall:
—Adë rldá'adi'il Jesús;
bëdë'ë libertá parë Barrabás.
Barrabás na tubi
nguba'në, tubi më dushë.

19

1 Iurní lë'ë Pilato gunibë'a
guanú Jesús galnë́ con chi-
cuti.
2 Ra suldadë bëntsa'u rall
tubi corunë guitsë nu gulú
rallin guëc Jesús nu bëgacu
rall lë'ë më tubi lari color
guindë.
3 Lueguë guabi'guë rall lu
më; bë'në rall burnë. Guni'i
rall:
—Guëbani Rëy shtë ra më
israelitë.
Gulubë́ rall lë'ë më.
4 Iurní Pilato bëabrill;
bërú'ull nu répill lu ra mënë:
—Gulë guná, rguhia nguiu
rë' delantë lu të parë guëdë'ë

të cuendë de që adë rdzélëdia'a ni tubi delitë parë lë́'ëll.

5 Iurní bëru'u Jesús con corunë guitsë zubë guëc më nu nacu më tubi lari color guindë. Iurní Pilato repi:

—Lë'ë nguiu ndë'ë.

6 Iurë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra soliar shtë iádu'u, guná rall lë'ë më, guzublú gurushtiá; guni'i rall:

—Quëll lu cruz. Quëll lu cruz.

Pilato guni'i:

—Gulë bia'a lë́'ëll nu gulë bëquë'ë lë́'ëll lu cruz purquë adë rdzélëdia'a ni tubi delitë nabë́'nëll.

7 Perë ra contrari shtë më bëquebi rall:

—Lë'ë na'a napë na'a tubi lëy; según lëy shtë na'a rni'in de që gati mënë ni purquë guní'ill nall shini Dios.

8 Iurë Pilato bini zndë'ë, másru'u bëdzë́bëll.

9 Iurní bëu'll stubi la'ni palaci nu guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—¿Chu më́nël?

Perë Jesús adë bëquébidi'i'.

10 Iurní repi Pilato:

—¿Pë adë guëquébidi'il lua chu më́nël? ¿Ni mudë adë guënë́di'il napa pudërë parë guna crucificar lë́'ël nu zac napa pudërë parë guënehia libertá lë́'ël?

11 Jesús guni'i:

—Ni tubi pudërë nápëdi'il parë na si talë Dios adë bëné'edi'i' pudërë. Por ni rnia'a lul de që ra nabë'në intriegu na lul, ni napë mayurë duldë. Na rall más pecadurë që lë́'ël.

12 Dizdë iurní Pilato gudílill manërë parë guëdë́'ëll libertá lë'ë Jesús, perë ra contrari shtë më gurushtiá rall:

—Si talë guëldá'al nguiu rë', nádi'il amigu shtë rëy César, el që narnibë'a lë'ë hia'a. Cualquier el që nagac rëy, ni që́húnëll cuntrë gubiernë shtë César.

13 Iurë bini Pilato di'dzë rë', gunibë́'all guëru'u Jesús lugar ni nu Pilato guzúbëll lu tribunal shtë́nëll, lugar naná lë Gabata con dizë́ hebreo. Lë ni runë cuntienë, Empedrado, lugar catë nanú pisë shtë cemëntë.

14 Guc visperë shtë Pascu, iurë bë'në mënë preparar laní. Mizmë dzë ziquë guëruldë dzë, iurní Pilato guni'i lu ra contrari shtë Jesús:

—Ndë'ë na rëy shtënë të.

15 Lë'ë rall gurushtiá rall; guni'i rall:

—Gátill, gátill, quëll lu cruz.

Pilato guni'i:

—¿Ni mudë guna crucificar rëy shtënë të?

Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi bëquebi rall:

—Lë'ë na'a sulë tubsë rëy napë na'a. Nall rëy César, el që narnibë'a más la'ni guë́'dchiliu.

16 Con ndë'ë Pilato bë́'nëll intriegu lë'ë Jesús lu rall parë gati më lu cruz. Bia'a rall lë'ë më de ndë.

Cuë më lu cruz
(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

17 Nua'a më cruz. Zia'anú
rall lë'ë më lugar nalë
Calavera, di'dzë hebreo lëhin
Gólgota.
18 Nga'li bë'në rall cruci-
ficar lë'ë më con chupë mënë
mal, tubi rall cadë tubi cu',
hia lë'ë Jesús guëláu.
19 Pilato bëquë'ë tubi
letrërë narni'i: "Jesús de
Nazaret, rëy shtë naciuni
Israel". Quë letrërë guëc
cruz.
20 Cantidá mënë narëta'
ndë, bi'ldi rall letrërë ni
purquë lugar catë cuë më
lu cruz naquḗ guëlladchi rua'
ciudá Jerusalén. Lë'ë letrërë
ni naescritë con dizḗ hebreo,
nu dizḗ griego, nu dizḗ latín.
21 Ra jëfë shtë ra bëshuzi
guni'i rall lu Pilato:

—Adë rquḗ'ëdi'il "Rëy shtë
naciuni Israel" sino más bien
bëquë'ë lo quë nagunı́'ill:
"Nahia Rëy shtë naciuni
Israel".
22 Perë Pilato bëquebi:

—Lo quë nabëquëa'a, zni
guëa'nin.
23 Despuësë lë'ë ra suldadë
bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz,
iurní bëtëá rall shabë më nu
gudi'dzë rall lari ni. Gulú
rallin tapë ldë, tubi ldḗgahin
parë cadë tubi suldadë. Iurní
guna'zi rall lari capë. Nahin
tubi lari mantë, lari intërë de
tubsë hili.
24 Ra suldadë guni'i rall lu
sa' rall:

—Adë chu guëché'zëdi'in;
más mejurë guëdchíta'a guë'ë
dado të parë nia'a chu gunë
gan lari rë'.

Zni guc cumplir Sagradas
Escrituras narni'i: "Gudi'dzë
rall shaba, perë stubi ldëhin
gudchitë rall guë'ë dado".
25 Zndë bë'në ra suldadë
rumanë.

Guëa' cruz shtë Jesús
quëbezë shni'a më nu
quëbezë béldi' lë María naná
tse'lë Cleofas. Nu quëbezë
María Magdalena guëa' cruz.
26 Iurë Jesús guná më lu
shni'a më, zugá'ai' cula'ni
poshtë namás rac shtu'u më,
repi më lu shni'a më:

—Nanë, lë'ë shínil ni'i. Gápi'
lḗ'ël.
27 Nu guni'i më lu poshtë
ni:

—Lë'ë shní'al ni'i.

Dizdë iurní lë'ë poshtë ni
bḗ'ni' recibir lë'ë María lidchi
poshtë.

Guti Jesús
(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41;
Lc. 23.44-49)

28 Despuësë de ndë'ë, cumë
Jesús rac bë'a më de quë
grḗtë' guc cumplir nu parë
gac cumplir la'ni Sagradas
Escrituras, guni'i më:

—Rbidcha.
29 Nga'li zuga'a tubi mbluri
gadzḗ vini hi'. Iurní guna'zi
ra suldadë tubi spongë;
bëga'dzë rallin con vini nu
bëzu'bë rall spongë ni guëc
tubi hiaguë shtë hisopo.
Iurní bëdchi'guë rallin rua'
Jesús.
30 Jesús gudchi më guëc
spongë ni, Bii' më vini; iurní
guni'i më:

—Grḗtë' guc cumplir.

Iurní bërë'ngu më nu bḗ'ni'
intriegu espíritu shtḗhi' lu
Dios.

Tubi suldadë bëquë'ë lansë cula'ni Jesús

31 Stubi dzë antsë gac laní, dzë narzi'i ldu'u mënë, ra mënë israelitë adë nëdi'i rall guëa'në ra cuerpë lu cruz parë dzë narzi'i ldu'u mënë, pues dzë ni na dzë descansë nu nalë laní ru'bë na. Nu na dzë delicadë. Por ni guna'bë rall lu Pilato parë quitsu suldadë guëa' ra naquë lu cruz parë gati rall nu tsabsú cuerpë shtë rall lu cruz.

32 Iurní ra suldadë bëdchini rall guëa' cruz. Guditsu rall guëa' primërë naquënú më lu cruz. Nu guditsu rall guëa' stubi naquë stubi cu'.

33 Perë guabi'guë rall lu Jesús; guná rall hia guti më. Por ni adë gudítsudi'i rall guëa' më.

34 Perë tubi suldadë bëquë'ëll lansë cula'ni më. Iurní bëru'u rënë con nisë.

35 El që naruadi'dzë ndë'ë gunall nu rní'ill verdá nu rac bë'all de që verdá ru-adí'dzëll të parë lë'ë të tsaldí ldu'u të zndë'ë

36 purquë zndë'ë guzac parë gac cumplir Sagradas Escrituras narni'i: "Adë gudítsudi'i rall ni tubi ba'cu shtëni'".

37 Nu stubi partë shtë Escrituras rni'i: "Guëbi'a rall lu el që nabëquë'ë rall lansë".

Jesús bëga'chi

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

38 Despuësë de gualú grëtë' ndë'ë, José më guë'dchi Arimatea, guagná'bëll permisi lu Pilato parë guá'all cuerpë shtë Jesús të tsacá'chill lë'ë më. José guc tubi shmënë më perë aunquë nilë naga'chi purquë rdzëbëi' lu ra contrari shtë Jesús. Pilato bëdë'ë permisi; iurní bia'a José cuerpë shtënë më.

39 Nu zac Nicodemo, el që naguagná lë'ë më gue'lë, bëdchininú Nicodemo con nanutsë mirra nu áloes cumë cincuenta kilo nuá'all.

40 Zni lë'ë José con Nicodemo bia'a rall cuerpë shtë Jesús. Bëtu'bi rall lë'ë më tubi ldë lari naquichi con mizmë naguctsa'u nisë nashi nanutsë según custumbrë shtë ra më israelitë napë që guëga'chi tubi tëgulë.

41 Lugar ni catë bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz, nga'li naquë tubi lahuertë. Mizmë la'ni lahuertë ni naquë tubi ba'a catë ni tubi la'di chu bëgá'chidi'i.

42 Nga'li bëca'chi rai' cuerpë shtë Jesús purquë lë'ë ba'a ni naquë guëlladchi, nu dzë descansë hia bëga'a.

20

Guashtë më ladi ra tëgulë

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

1 Primërë dzë shtë llmalë María Magdalena gua rua' ba'a. Tumpranë nianá rru'u nacahi gunáhi' hiadë nídi'i guë'ë nada'u rua' ba'a.

2 Iurní guagllu'në María catë zúga'a Simón Pedro con lë'ë poshtë namás rac shtu'u Jesús. Guni'i María:

—Bia'a mënë shcuerpë Dadë Jesús catë bëgá'chi';

adë chu guënédi'i catë guaca'chi ra mënë shcuérpi'.
3 Iurní Pedro con stubi poshtë bëru'u rai'. Gua rai' rua' ba'a.
4 Guërupë rai' ziagllu'në rai' juntë perë lë'ë stubi poshtë gudchibëlú lu Pedro; bëdchíni' guëlútë' lé'i' rua' ba'a.
5 Iurní bëá'chi' nu gunáhi' lu lari liensë nanaga'a nga'li perë adë guatédi'i'.
6 Despuësë Simón Pedro bëdchini tëchi poshtë ni. Iurní Pedro guatéhi' la'ni ba'a, nu zac lé'i' gunáhi' lu lari liensë; za'quë za'quë né'achi dchi'bin shlugarin.
7 Nu guná Pedro lari naquichi nabëlli'i guëc Jesús; adë dchi'bin juntë sino tubi ladë né'achi dchi'bin.
8 Iurní poshtë nabëdchini primërë, guatéhi' nu gunáhi'. Gualdí ldú'i' guashté Jesús ladi ra tëgulë.
9 Perë todavía adë guasédi'i rai' Sagradas Escrituras de quë Jesús napë quë gac resucitári' ladi ra tëgulë.
10 Iurní ra poshtë bëabrí rai' lidchi rai'.

Jesús bëlua'alú lu María Magdalena
(Mr. 16.9-11)

11 María Magdalena bëá'ni' tëchi fuërë rua' ba'a. Rú'ni' cula'ni ba'a. Mientras quëhú'ni', iurní bëá'chi' parë guënáhi' la'ni ba'a.
12 Gunáhi' chupë ianglë zuga'a; nacu rai' lari naquichi. Zúbëga'a ra ianglë ni; tubi zúbëga'a nezë guëc catë bëga'chi Jesús. Stubi zúbëga'a nezë guëa' catë bëga'chi më.
13 Lë'ë ra ianglë guni'i rai' lu María:
—Nanë, ¿pëzielú rú'nël?
Lé'i' bëquebi:
—Purquë bia'a ra mënë lë'ë Dadë Jesús, perë adë chu guëné'edi'i rsunë ca nezë guaca'chi ra mënë lé'i'.
14 Niá'asë gualú guni'i María zni, bëdchigréhi' lúhi' nezë téchi'; gunáhi' lu Jesús. Lë'ë më zuga'a më nga'li perë adë rdé'ëdi'i María cuendë de quë lë'ë Jesús ni.
15 Iurní Jesús guna'bë dí'dzi' lu María:
—Nanë, ¿pëzielú rú'nël? ¿Chull rguílil?
María rúni' llgabë de quë aquë narapë lahuertë ni quëgni'i. Iurní répi' lu mënë ni:
—Si talë lé'ël biá'al cuerpë shtë Jesús, guni'i lua ca nezë guacá'chil lé'i' të parë tsagllía shcuérpi'.
16 Jesús repi:
—María.
Lë'ë María bëdchigréhi' nu guní'i' con dizé hebreo:
—Raboni. (Di'dzë ni runë cuntienë, Mësë.)
17 Jesús repi:
—Adë cué'zëdi'il na purquë la'di tsépidia'a catë quëbezë Shtada, perë tsagní'il lu ra los de más bëcha de quë lë'ë na tsepia catë quëreldë Shtada nu Shtádëga'a të también. Tsepia catë quëreldë Dios shtëna nu Dios shtënë të.
18 Iurní lë'ë María Magdalena guagué'ni' visi lu ra

shini gusë'dë më de që ḗ'i' gunáhi' lu Dadë Jesús nu lë'ë
më guni'i grë ra cusë rë'.

Jesús bëlua'alú lu ra shini gusë'dë më
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

19 Mizmë dzë ni na primërë
dzë shtë llmalë; hia riu'
gue'lë; ra poshtë rdëá rai'
nga'li. Në'au rua' hiu'u dchid-
chi'chi purquë rdzëbë rai'
contrari shtë Jesús. Iurní
Jesús bëlua'alú lu rai' la'ni
hiu'u. Guzú më guëláu catë
rëta' rai' nu guni'i më:
—Gulë cuedchí ldu'u të.
20 Despuësë de gualú guni'i
më, iurní bëlua'a më guia'a
më con cula'ni më catë gua
clavë nu lansë. Iurní bëquitë
ldu'u rai'; guná rai' lu Jesús.
21 Lueguë Jesús repi lu rai'
stubi:
—Gulë cuedchí ldu'u të.
Cumë ziquë Dadë bëshé'ldi'
na, zni guëshe'lda lë'ë të.
Guëni'i të lu ra mënë shti'dza.
22 Iurní bëca'a mbë më nu
repi më:
—Gulë bë'në recibir
Espíritu Santo.
23 Napë të derechë; guëni'i
të chu bë'në më perdunë, nu
chu bḗ'nëdi'i më perdunë.

Adë gualdídi'i ldu'u Tomás shti'dzë ra poshtë

24 Tomás, tubi de lë'ë
ra poshtë narni'i ra mënë
Cuachi, adë nídi'i' nga'li iurë
lë'ë Jesús bëlua'alú lu ra
poshtë.
25 Los de más ra poshtë
guni'i rai' lu Tomás:
—Guná na'a lu Dadë Jesús.
Perë Tomás repi:
—Si talë adë guënádia'a
catë gua lansë cula'ni më
nu guëgutḗa shcuëna lugar
shtë clavë nu cutḗa guiahia
culá'ni', hashtë iurní tsaldí
ldua'a guashtḗ më ladi ra
tëgulë.
26 Bëdza'guë llmalë de-
spuësë gudëdë ni, ra poshtë
rëta' rai' stubi nacubi hiu'u
ni. Dzë ni zuga'a Tomás con
lë'ë rai'. Iurní aunquë nilë
në'au rua' hiu'u dchidchi'chi,
Jesús bëlua'alú lu rai' nu
guzú më guëláu catë rëta' rai'.
Guni'i më:
—Gulë cuedchí ldu'u të.
27 Nu guni'i më lu Tomás:
—Bëtia'a shcuḗnël lu
guiahia nu gude'enú guiá'al;
bëtia'a guiá'al culania. Adë
rní'idi'il la'ni ldú'ul de quë
adë guashtḗdia'a ladi ra
tëgulë sino tsaldí ldú'ul
nabania.
28 Bëquebi Tomás iurní:
—Lḗ'ël nal Dadë shtëna.
Lḗ'ël nal Dios shtëna.
29 Jesús repi:
—Tomás, iurne' sí, rialdí
ldú'ul purquë gunal lua
perë más dichusë el quë
nagunádi'i lua perë rialdí
ldu'u rall na.

Pëzielú guctsa'u librë rë'

30 Jesús bë'në másru'u can-
tidá ra cusë ru'bë nu milagrë
lu ra shini gusë'dë më, cusë
ni adë bëquḗ'ëdia'a la'ni librë
rë'.
31 Perë ndë'ë bëquëa'a të
parë tsaldí ldu'u të Jesús de
quë na më Cristo, shini Dios.
Si talë tsaldí ldu'u të shti'dzë
Jesucristo, guëne'e më vidë
sin fin parë lë'ë të.

21

Jesús bëlua'alú lu gadchi ra poshtë

1 Despuësë de ndë'ë, Jesús
bëlua'alú lu ra shini gusë'dë
më stubi vueltë. Zuga'a më
rua' nisë nalë Tiberias. Zni
guc iurë bëlua'alú më lu rai'.
2 Bëdëá ra poshtë, Simón
Pedro con Tomás, el quë
narni'i rai' Cuachi. Zuga'a
Natanael naná më Caná shtë
Galilea nu zuga'a ra shini
Zebedeo nu chupë de los de
más shini gusë'dë më.
3 Iurní Simón Pedro guni'i
lu rai':
—Tsagna'zia mbeldë.
Lë'ë rai' guni'i rai':
—Nu zac lë'ë na'a guëzḗ
na'a.
Iurní be'pi rai' la'ni barcu,
perë gue'lë ni adë chu
mbeldë guná'zidi'i rai'.
4 Hia iurë ze'dë grëgue'lë,
Jesús bëlua'alú lu rai' rua'
nisë perë ra shini gusë'dë më
adë bëdḗ'ëdi'i rai' cuendë de
quë lë'ë më ni.
5 Iurní repi më:
—Lë'ë të narac shtua'a, ¿Pë
adë chu mbeldë guna'zi të?
Lë'ë rai' bëquebi rai':
—Ni túbidi'i.
6 Iurní guni'i Jesús lu rai':
—Gulë bëtia'a guë'shu
shtënë të ladë ldi cula'ni
barcu; iurní guëna'zi të
mbeldë.
Zni bë'në rai'. Despuësë
adë bḗ'nëdi'i rai' gan niagú
rai' guë'shu mbeldë la'ni nisë
tantë zihani mbeldë nanú
la'ni.
7 Iurní lë'ë poshtë naguc
shtu'u Jesús más, guní'i' lu
Pedro:
—Lë'ë Dadë Jesús ndë.
Niá'asë gualú bini Pedro de
quë lë'ë Dadë Jesús ni, iurní
gúti' shabë purquë bëru'u
lari iurë guagná'zi' mbeldë.
Iurní bëldá'ai' lḗ'i' la'ni nisë
parë guëdchíni' guëlú lḗ'i' catë
zuga'a më.
8 Los de más poshtë
bëdchini rai' rua' nisë con
barcu. Nu quëshaguiú rai'
guë'shu shtë mbeldë. Pues
zuga'a ra poshtë ziquë tubi
gahiu'a metro hashtë ca lu
zu më.
9 Iurë lë'ë rai' bëdchini
rai' lu guiu'u, bëru'u rai'
la'ni barcu nu guná rai' tubi
guërdḗ dchi'bë tubi mbeldë
lu gui'i. Guná rai' du'pë
guetështildi.
10 Jesús guni'i:
—Gulë te'enú bëldá
mbeldë naguër gualú bëga'a.
11 Simón Pedro güe'pi la'ni
barcu; iurní bëshaguiúhi'
guë'shu hashtë rua' nisë
catë na guiu'u. Gadzḗtë'in
mbeldë, purë ma ru'bë,
ciento cincuenta y tres; perë
aunquë nilë zihani ma, adë
gurié'zidi'i guë'shu.
12 Iurní guni'i më lu rai':
—Gulë te'e të gau të.
Ni tubi rai' adë cuḗdi'i val-
urë niana'bë di'dzë chu na
më purquë rac bë'a rai' lë'ë
Dadë Jesús ni.
13 Iurní lë'ë Jesús guabi'guë
më lu rai'. Guna'zi më
guetështildi nu belë shtë
mbeldë; bëdë'ë mëhin cua'a
ra poshtë gau rai'.
14 Zndë guc natsunë vësë
de quë lë'ë Jesús bëlua'alú

më lu ra poshtë despuësë guashtḗ më ladi ra tëgulë.

Jesús guni'i lu Pedro: “Gupë shmëna”

15 Despuësë gualú gudáu ra poshtë, Jesús guni'i lu Simón Pedro:

—Simón, shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na de verdá más quë los de más sa'l rac shtu'u rai' na?

Pedro bëquebi:

—Aha' Dadë, lḗ'ël nanël de quë rac shtua'a lḗ'ël.

Jesús repi:

—Pues iurne', gupë ra mënë narialdí ldu'i na, ra naná ziquë lli'li mitu'në.

16 Iurní bëabrí guna'bë di'dzë më nachupë:

—Simón shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na de verdá?

Pedro bëquebi:

—Aha' Dadë, nanël de quë rac shtua'a lḗ'ël.

Iurní repi më:

—Ne' gupë ra mënë narialdí ldu'i na. Na rall ziquë lli'li narqui'ni vëquërë.

17 Hia natsunë vësë guna'bë di'dzë më lu Pedro:

—Simón shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na?

Iurní tristë bëa'në ldu'u Pedro purquë hia bëhunë guna'bë di'dzë më lúhi', si rac shtu'u Pedro lë'ë më. Iurní guni'i Pedro:

—Lḗ'ël nanël grḗtë' cusë. Nanël de quë rac shtua'a lḗ'ël.

Iurní repi më:

—Iurne' gupë ra lli'li shtëna, ra mënë nare'dë naldë na.

18 Guldía rnia'a lul, iurë gúquël sultërë, rácul shábël lo quë narni'i ldú'ul nu rial catë rac shtú'ul perë iurë lḗ'ël gú'shël, stubi mënë guëna'zi guiá'al parë sël, nu stúbi' gunë compañi lḗ'ël parë gácul shábël, nu guá'ai' lḗ'ël catë adë nḗdi'il tsal.

19 Zni guni'i më parë guëdë'ë hia'a cuendë lla mudë gati Pedro purquë por galguti shtë Pedro, gúni' guëluá'ai' llëru'bë na pudërë shtë Dios. Despuësë repi më:

—Guagla'guë bëzu'bë diaguë enseñansë shtëna.

Lë'ë poshtë namás guc shtu'u Jesús

20 Iurní guná Pedro nezë tḗchi'; ze'dë naldë lë'ë poshtë naguc shtu'u Jesús, mizmë poshtë el quë nagudaunú më nu nazubë cula'ni më lu shtse shtë Pascu, mizmë el quë naguni'i lu më: “Dadë, ¿chull gunë intriegu lḗ'ël?”

21 Iurë lë'ë Pedro guná lu poshtë ni, guna'bë di'dzë Pedro lu Jesús:

—Dadë, ¿pë gac poshtë rë'?

22 Jesús bëquebi:

—Si rac shtua'a guëbánill ndë'ë hashtë iurë guëabría stubi, adë rúnëdi'i tucarë gac bḗ'al. Lḗ'ël guagla'guë bëzu'bë diaguë enseñansë shtëna.

23 Iurní bërë'tsë di'dzë rë' ladi los de más bëchi sa' ra poshtë de quë adë gátidi'i poshtë ni, perë adë gunı́'idi'i Jesús de quë adë gátidi'i poshtë ni, sino quë guni'i më: “Si talë na rac shtua'a de quë guëbáni' hashtë guëabría

stubi, adë rúnëdi'i tucarë gac
bḗ'al”.
24 Ndë lo mizmë poshtë
naquëhunë testificar grë
ra cusë rë', nu më el quë
nabëquë'ë la'ni librë rë'.
Rdë'ë hia'a cuendë de quë
verdá ruadí'dzi'. Grë ra
poshtë rdë'ë rai' cuendë de
quë verdá na grë ra di'dzë
rë'.
25 Nanú másru'u lo quë
nabë'në Jesús. Si talë
niaquë'ë por tubin, lluá'ahia
de quë ni parë guëdubi
guḗ'dchiliu adë niáldëdi'i
nabé librë lo quë nani-
actsa'u. Amén.

Ndë□ë bëntsa□u ra poshtë

Jesús guni'i guëdchini Espíritu Santo

1 La'ni primërë librë nabëquëa'a lul, Teófilo, bëquëa'a lo quë nabë'në Jesús nu lo quë nabëlua'a
më dizdë nabëdchini më
gué'dchiliu hashtë iurë be'pi
më gube'e.
2 Antsë güe'pi më gube'e
gulezë më poshtë shtë më.
Espíritu Santo bë'në compañi
lë'ë Jesús parë guni'i më
lu ra poshtë guadë dchi'ni
nabëa'nënú rai'.
3 Tsana gudëdë guti Jesús,
lo mizmë lë'ë më bëlua'alú
më lu ra poshtë tal zíquësë
nabani më. Nu durantë
cuarenta dzë guagla'guë
bëlua'alú më lu rai'. Zi-
hani cusë bë'në më lu rai'.
Biadi'dzënú më lë'ë rai' lla
mudë tsuté mënë nezë lu
gube'e catë rnibë'a Dios të
gac salvar rall.
4 Iurë nianá zuga'anú Jesús
lë'ë ra poshtë, guni'i më lu
rai' adë guërú'udi'i rai' ciudá
Jerusalén. Repi më:

—Gulë cuezë ndë'ë hashtë
guëdchini Espíritu Santo ziquë
guni'i Shtada lu të, purquë
guni'i Shtada nu na gunia'a
lu të, guëshe'ldë më Espíritu
Santo parë cuezënúhi' lë'ë të.
5 Verdá Juan Bautista
bëchu'bë nísi' ra mënë con
nisë perë la'ni sëbëldá dzë
lë'ë më guëzuné më ldu'u
të con pudërë shtë Espíritu
Santo. Guëdchini më parë
cuezënúhi' lë'ë të.

Jesús be'pi parë gube'e

6 Iurë zunú Jesús ra poshtë,
guna'bë di'dzë rai' lu më:

—Dadë, ¿pë hia bëga'a iurë
parë guëcubi naciuni Israel
ziquë nahin antsë?
7 Perë Jesús repi lu rai':

—Adë rúnëdi'i tucarë gac
bë'a të guc gaquin. Adë
rúnëdi'i tucarë gac bë'a të
pë dzë Shtada gunë ra cusë
rë' purquë niétiquë lë'ë më
napë më cuendë pë tiempë
guëcubin.
8 Perë iurë guëdchini
Espíritu Santo parë cuezënúhi'
lë'ë të, lé'i' guëné'ei' pudërë
parë gac të firmë; tsagni'inú
të ra mënë grë ra cusë
naguná të bëna. Guëni'i të lu
ra më Jerusalén nu guzia'a
të regiuni shtë Judea nu
regiuni shtë Samaria hashtë
lúltimë guë'dchi catë rialú
gué'dchiliu.
9 Iurë gualú biadi'dzënú
Jesús ra poshtë, mientras
rbi'a rai' lu më, be'pi më
gube'e. Gunitilú më la'ni shc-
ahi. Dizdë iurní adë gunádi'i
rai' lu Jesús.
10 Nianá rbi'a ra poshtë
nezë lu gube'e, be'pi Jesús.
De repëntë guná rai' chupë
ianglë zuga'a cula'ni rai';
nacu ianglë lari naquichi.
11 Repi ianglë lu rai':

—Lë'ë të më Galilea,
¿pëzielú rbi'a të lu gube'e?
purquë Jesús naguná të be'pi
lu gube'e, lo mizmë lë'ë
më guëabrí stubi vueltë tal

zíquësë guná të be'pi më. Zni
guëabrí më stubi.

Matías bëu' lugar shtë Judas

12 Iurní bietë rai' lu dani
nalë Olivos. Bëabrí rai' parë
Jerusalén. Rëa'në Jerusalén
guëlla' parë dani Olivos tubi
distanci de tubi kilómetro.
13 Iurë bëdchini rai'
Jerusalén, bëá rai' hiu'u catë
quëreldë rai'. Be'pi rai' hashtë
guia'a segundë pisë catë
na tubi cuartë ru'bë. Grë
ra nabëagrí lë rai': Pedro,
Jacobo, Juan, Andrés, Felipe,
Tomás, Bartolomé, Mateo,
Jacobo llga'në Alfeo. Nu
zuga'a Simón nanapë llëru'bë
ánimo parë lëy shtë Moisés.
También zuga'a Judas shini
Jacobo.
14 Grë ra më rë' bëdëá rai'
tubsë parë ruadi'dzënú rai'
Dios. Nu ra bëchi Jesús nu
María, shni'a më, bëdëá rai'
con sëbëldá ra na'a; bëdëá
rai' nga'li.
15 Dzë ni Pedro guasuldí
guëláu ladi grë nazubëga'a
ndë. Na rall ziquë tubi
gahiu'a galdë mënë nagualdí
ldu'i diza'quë shtë Jesús.
Guni'i Pedro lu rai':
16 —Rnia'a lu të iurne'
cumë ziquë bëcha, napë
quë guc cumplir nabëquë'ë
David. Espíritu Santo bë'në
compañi lë'ë David tsana
bëquë́'ëi' la'ni Sagradas
Escrituras ra cusë nabë'në
Judas purquë Judas guanull
ra mënë parë guna'zi rall
Jesús.
17 Guc Judas tubi sa' na'a
iurë guzënú na'a lë'ë Jesús.
Jesús gudili lë́'ëll nu gúquëll
tubi shini gusë'dë më parë
bë́'nëll dchi'ni con lë'ë na'a,
18 perë bë́'nëll duldë. Con
dumí nabëtuu' Judas lë'ë
Jesús, guasi'i ra mënë tubi
ldë guiu'u lachi. Lo mizmë
lugar ni gulaguë Judas rguëc
Judas. Nu gutsë lá'nill; bëru'u
grë llëguëzí'all.
19 Ra më Jerusalén bini rall
pë guc con Judas nu gululë́
rall lachi ni Acéldama según
dizë́ shtënë rall. Rni'i rall,
Lachi Catë Bëllë'ë Rënë.
20 Guni'i zac Pedro:
—Guc cumplir narni'i la'ni
librë Salmos. Rni'i librë ni
zndë'ë:
Guëa'nëgá lídchill,
nu adë guëdzélëdi'i chu
guëquëreldë lídchill.
Guëdzelë stubi naguëu'
shlugárëll, tubi nagunë
dichi'ni.
21 'Ze'dë naldë ra nguiu
naquëhunë compañi lë'ë na'a
lu guëdubi tiempë naguzënú
na'a Dadë Jesús.
22 Ze'dë naldë rall dizdë
nabëchu'bë nisë Juan lë'ë
Jesús nu hashtë tsana lë'ë
më be'pi gube'e. Rqui'ni
guëdili hia'a stubi nguiu;
guëu' nguiu ni shlugar Judas.
Rqui'ni tubi naná testigu de
quë guashtë́ Jesús ladi ra
tëgulë.
23 Iurní gudili rai' chupë
nguiu naze'dë naldë lë'ë rai'
dizdë naguzënú rai' Jesús.
Túbill lë José nu lëll Barsabás.
Nu napë stubi lëll Justo; tsunë
lëll. Stúbill lë Matías.
24 Iurní grë rai' biadi'dzënú
rai' Dios:

—Dadë, lë́'ël nanël lla na la'ni ldu'u grë nguiu; por voluntá shtë́nël bëlua'a guadë de chupë nguiu rë' gáquëll poshtë; gúnëll shchí'nil con lë'ë na'a
25 purquë Judas bëniti. Bësëa'nëgall shchí'nil. Por duldë nabë́'nëll, zëagzëll lugar shtënë cashtigu. Gabildi bë'në tucárëll.
26 Iurní gudchitë rai' guë'ë dado nia'a chu guëru'unú poshtë. Bë'në tucarë Matías. Iurní lueguë bëu'll ladi ra poshtë parë bëzá rai' chi'bë chupë.

2

Tsana bëdchini Espíritu Santo

1 Tsana bëdchini laní Pentecostés, grë ra poshtë nu ra narialdí ldu'i diza'quë, bëdëá rall tubsë lugar.
2 De repëntë bini rai' tubi ruidë nabëru'u nezë lu gube'e ziquë ridë tubi mbë dushë. Gubë́ guëdubi la'ni hiu'u catë zubë rai'.
3 Iurní bëdchini llni guëc rai'. Cadë túbi' rlua'ain ziquë tubi be'lë cadë lë'ë ra nazubë la'ni hiu'u.
4 Grë rai' bë'në recibir Espíritu Santo la'ni ldu'u rai' parë cuezënú më lë'ë rai'. Espíritu Santo bëzunë́ ldu'u rai' nu bëdë́'ëi' pudërë të guadi'dzë rai' stubi dizë́ nadë ráquëdi'i rai'.
5 Dzë ni guquëreldë zihani israelitë ciudá Jerusalén. Bëdchini rall de grë naciuni shtë guë́'dchiliu. Rialdí ldu'u rall shti'dzë Dios nu runë rall cumplir creenci shtë mënë israelitë.
6 Iurë bini rall ruidë nagu' nga'li, bëdëá rall nu adë bëdzélëdi'i rall pë nihunë rall purquë cadë lë'ë rall bini rall dizë́ shtënë rall.
7 Nalë́ bëdzëguëë' ldu'u rall. Guasë́ ldu'u rall; guni'i lu sa' rall:

—¿Pë lë́'ëdi'i më Galilea grë ra ndë'ë naquëadi'dzë?

8 ¿Llallë bë'në rall rac rall ruadi'dzë rall dizë́ shtë hia'a?
9 purquë ndë'ë zë'pa'a zihani guë'dchi nu naciuni. Ndë'ë ze'dë mënë shtënë Partia. Ze'dë mënë shtënë Media. Ze'dë mënë shtënë Elam. Ze'dë mënë shtënë Mesopotamia. Ze'dë mënë shtënë Judea. Ze'dë mënë shtënë Capadocia. Ze'dë mënë shtënë Ponto. Ze'dë mënë shtënë Asia.
10 Nu ze'dë mënë shtënë Frigia. Ze'dë ra mënë shtënë Panfilia nu Egipto. Ze'dë ra mënë lugar shtënë Africa narëa'në más zitu quë Cirene. Nu entrë lë'ë hia'a nanú ra israelitë nanapë derechë ziquë mënë rumanë; quëreldë rall ndë'ë. Stubi shcua'a mënë gualdí ldu'u rall creenci shtënë ra israelitë.
11 También nanú ra mënë naze'dë tubi dani nalë Creta nazubë la'ni nisëdu'u. Nu ze'dë ra mënë Arabia, perë grë hia'a rini hia'a quëadi'dzë ra mënë Galilea con dizë́ shtë́na'a. Quëadi'dzë rall milagrë nu cusë za'quë nabë'në Dios parë ra mënë.

12 Grë́të' mënë Jerusalén rdzëguëë' ldu'u rall; adë

bëdzélëdi'i rall pë gunë rall. Rni'i lu sa' rall:

—¿Pë runë cuntienë ra cusë rë'?

13 Perë stubi tantë rall bë'në rall burnë; guni'i rall:

—Rzuu'dchi ra tuntë rë'.

Lo quë naguni'i Pedro lu ra mënë

14 Iurní guasuldí Pedro con guëzá chi'bë tubi poshtë. Guni'i Pedro lu mënë; fuertë guní'i':

—Lë'ë të më Judea nu grë ra mënë naquëreldë Jerusalén, gulë bëquẽ diaguë lo quë narnia'a lu të iurne' parë gac bë'a të.

15 Ni tubi na'a adë rzuu'dchidi'i na'a cumë ziquë runë të shgabë të. Nanẽ të ni tubi chu rzuu'dchidi'i rquë guë'ë rsili.

16 Más ndë'ë ra cusë naguná të iurne', bëquë'ë Joel tiempë guahietë; bëquẽ'ëi' shcuendë lo quë naguër gac. Joel guni'i shti'dzë Dios zdë'ë:

17 Lúltimë dzë guëshe'lda Espíritu Santo parë cuezënúhi' grë mënë narëta' lu guẽ'dchiliu.

Llga'në ra mënë nu shtsa'pë rall guadi'dzë rall shti'dza.

Lë'ë rall guëná rall cusë naguër gac nu nagudëdë guc.

Nu mëgulë guëná rall cusë naguëni'i shca'ldë rall.

18 Dzë ni guëshe'lda Espíritu Santo parë cuezënúhi' nguiu nu ra na'a narzu'bë diaguë shti'dza.

Guadi'dzë rall zihani cusë cumë ziquë guni'i ra shmuza guahietë.

19 Guia'a lu gube'e guëluá'ahia cusë natsasẽ ldu'u mënë, nu guetë lu guẽ'dchiliu guëshe'lda ra sëñi nadzë'bë cumë ziquë rënë, be'lë nu tsasë ra shcahi cumë ziquë gushë.

20 Guë'au lu ngubidzë guëcahi.

Nu mbehu guëac ziquë na rënë, antsë guëdchini më.

Dzë ni guëdchini më con llëru'bë pudërë nu llni shtënë më.

21 Nu grë ra mënë narna'bë lu më, gac salvar rall.

22 ’Lë'ë të më israelitë, gulë bëquẽ diaguë iurne' lo quë narnia'a lu të. Dios bë'në zihani milagrë lu guẽ'dchiliu. Bë'në më cusë ru'bë por Jesús, më Nazaret, parë guëná të nu parë guëdë'ë të cuendë de quë Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios. Hia lë'ë të nanẽ të ndë'ë.

23 Perë gulë guná, tsana guc intriegu Jesús guia'a të, bia'a të lë'ë më prësi. Bë'në të intriegu lë'ë më lu ra nguiu mal parë gudini rall lë'ë më. Bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz perë dizdë antsë, ni na voluntá shtë Dios purquë hia zni ze'dë më gati më lu guẽ'dchiliu.

24 Perë tsana guti Jesús, bëldishtẽ Dios lë'ë më ladi ra tëgulë. Adë bë'në galguti gan nasëa'në lë'ë më

purquë napë më pudërë parë
guashtḗ më ladi ra tëgulë.
25 Guahietë bëquë'ë rëy
David shcuendë Jesús zdë'ë:
Siemprë rnahia lu Dadë.
Cabezënuhia lë'ë më,
nu lë'ë më cabezë ladë
ldi shtëna.
Con lë'ë më adë chu
guësëní'bidi'i na.
26 Por ni nanú nilli ldua'a nu
biadi'dza ra diza'quë
nabësëquitë ldu'u ra
mënë.
Rialdí ldua'a si talë gatia,
guëzi'i ldua'a.
Adë bë gáquëdi'i shcuerpa,
27 purquë lḗ'ël adë
guësëá'nëdi'il shcuerpa
ladi ra tëgulë.
Nu adë guësá'nëdi'il gau
guiu'u shcuerpa
purquë nahia shínil
narac shtú'ul.
28 Bëlua'a na nezë za'quë catë
nezë napa vidë sin fin.
Nalḗ rquitë ldua'a iurë
guëquëreldënúa lḗ'ël.
29 'Rnia'a lu të Dadë, cusë
clarë nahin. Shtadë guëlú
hia'a David, gúti' nu bëgá'chi'.
Pues catë naga'a ba'a shtḗhi'
grë hia'a nanḗ hia'a catë
naga'a ba'a.
30 Perë guc David muzë
shtë Dios nu biadí'dzi'
shti'dzë më. Bëquë'ë David
lo quë naguc con Jesús. Dios
guni'i lu David; bë'në më
prometer nu bë'në më jurar
de quë tubi shini David gac
Rëy. Guërulḗ shini David,
Cristo nu guënibḗ'ai' cumë
ziquë gunibë'a David.
31 David cumë ziquë
gunáhi' lo quë nagac cumplir
dizdë antsë, biadí'dzi'
shcuendë lla tsashtḗ Jesús
ladi ra tëgulë. Nu guni'i
David adë guësëa'nëgá Dios
lë'ë Jesús ladi ra tëgulë, nilë
shcuerpë më adë guëá'nëdi'i
la'ni ba'a parë adë gáudi'i
guiu'u lë'ë më.
32 Dios bëldishtḗ lë'ë Jesús
ladi ra tëgulë, el mizmë Jesús
nagudini të. Na na'a testigu
de quë guti Jesús nu nabani
më iurne'.
33 Por voluntá shtë Dios
guzubë më ladë ldi shtë
më, nu bëdë'ë Dios Espíritu
Santo parë Jesús ziquë bë'në
më prometer antsë. Bëdë'ë
Dios pudërë lë'ë Jesús parë
guëshe'ldë më Espíritu Santo
guḗ'dchiliu parë cuezënúhi'
grë ra narialdí ldu'u diza'quë
shtënë Jesús. Nu grë ra cusë
rë' narini të nu narná të,
ze'din de lë'ë Jesús.
34 Zni nahin purquë
lḗdëdi'i David be'pi gube'e
sino mizmë David guni'i
zdë'ë:
Lë'ë Dadë guni'i lu Shlama:
“Guzubë ndë'ë ladë ldi shtëna
35 hashtë iurë guna gan lu grë
enemigu shtḗnël nu
guëzu'bë diaguë rall
shtí'dzël”.
36 'Guëdubi naciuni Israel
napë quë gac bë'a rall nahin
verdá. Jesús nabë'në të
crucificar, na më Cristo el
quë nabëshe'ldë Dios parë
guënibḗ'ai' lë'ë hia'a.
37 Iurë bini ra mënë ra cusë
naguni'i Pedro, nalḗ bëdzëbë
rall nu guna'bë di'dzë rall
lu Pedro nu lu ra poshtë
nacabezë nga'li. Guni'i rall:

—Gulë guni'i Dadë, ¿pë
guëdë'në na'a?
38 Iurní Pedro repi lu rall:
—Gulë bësa'në duldë
shtënë të. Gulë bëabrí ldu'u
të con Dios nu gulë guni'i con
guëdubinú ldu'u të Jesús na
Cristo. Gulë tsa të, chubë
nisë të. Iurní gunë më
perdunë duldë shtë të nu
guëne'e më Espíritu Santo të
cuezënúhi' lë'ë të.
39 Quëhunë Dios prome-
ter grë cusë rë' parë lë'ë
të nu parë ra shini të nu
parë ra naquëreldë zitu stubi
naciuni. Dios guëshe'ldë
Espíritu Santo parë grë mënë
nacagna'bë më. Na më Dios
narnibë'a lë'ë hia'a.
40 Con ra di'dzë rë' nu zi-
hani más, Pedro guagla'guë
biadi'dzënúhi' mënë. Guní'i':
—Lueguë lueguë gulë gunë
salvar lë'ë të ladi mënë mal
naná guëdchi ldu'i.
41 Grë ra naguasḗ shti'dzë
Pedro, bëriubë nisë rall. Ra
nagualdí ldu'u diza'quë, na
rai' ziquë tsunë mili mënë.
Bëdëá rall con ra narialdí
ldu'i shti'dzë Dios.
42 Grë ra naguanaldë ra
tëchi ra poshtë, guc rall
firmë. Bëzu'bë diaguë rall
grë ra cusë nabëlua'a ra
poshtë. Nu gubani rall
cumë ziquë tubi famili. Guc
ldu'u sa' rall. Rna'bë rall
lu Dios. Bëdëá rall parë
bëllullë guetështildi ziquë
bëlua'a Jesús lë'ë rall antsë.
Dzë ni bëagná ldu'u rall la
Santa Cena naguc tsana guzḗ
nabani Jesús lu guḗ'dchiliu.

Manërë nagubani ra shmënë Jesús

43 Grë mënë nalḗ
bëdzëguëë' ldu'u rall por
tantë milagrë nu cusë ru'bë
nabë'në ra poshtë.
44 Grë ra mënë narialdí
ldu'i diza'quë tubsë llgabë
nua'a rall. Gudi'dzë rall
nanapë rall.
45 Bëtuu' rall nanapë rall
ziquë shguiu'u rall. Iurní
gudi'dzë rall centavë cua'a
sa' rall nabënápëdi'i.
46 Dzë con dzë ria rall
iádu'u ru'bë nu ria rai' lidchi
mënë. Ria rai' parë rëagná
ldu'u rai' la Santa Cena. Grë
rai' tubsë rau rai'. Rquitë
ldu'u rai' nu guc ldu'u sa' rai'.
47 Rna'bë rai' lu Dios nu
ru'ldë rua' rai'. Guni'i rai':
—Llëru'bë na pudërë shtë
Dios.
Los de más mënë guë'dchi
bë'në rall rëspëti shmënë
Jesús. Dzë con dzë guna'bë
Dios mënë parë gac salvar
mënë të guëdëá rall con
shmënë më.

3

Bëac tubi cujë

1 Tubi dzë Pedro nu Juan
zia'a rai' iádu'u ru'bë rquë
tsunë guadze'. Iurní na iurë
rna'bë mënë lu Dios.
2 Ndë zubë tubi nguiu
rua' iádu'u; nall cujë dizdë
nagúlëll. Ráquëdi'i rzëll; por
ni glli glli rianú ra mënë cujë
rua' iádu'u. Rzu'bë rall cujë
ni rua' puertë nalë Hermosa
parë rná'bëll gu'në lu ra mënë
nazia'a iádu'u.
3 Iurë guná cujë lu Pedro
nu Juan, zia'a rai' parë tsutḗ
rai' la'ni iádu'u; guna'bë

guni'i cujë lu rai' parë
guëdë'ë rai' tubi gu'në.
4 Iurní Pedro nu Juan
gubi'a rai' lu cujë; repi Pedro
lu cujë:
—Guná lu na'a.
5 Lë'ë cujë gubi'a lu rai'.
Llua'a cujë pë nadë'ë rai' ni-
aca'a cujë.
6 Perë Pedro guchi lull:
—Adë napa dumí nu adë
napa orë parë guënehia
cá'al, perë lo què nanapa
guna con lé'ël. Ziquë muzë
nanahia shtënë Jesucristo më
Nazaret, rnia'a lul iurne'. Por
lë shtë më guasuldí nga'li nu
guzé.
7 Pedro guna'zi guia'a cujë
ladë ldi parë guasuldí cujë.
Lueguë lueguë guasuldill.
Bëac guëa'll.
8 Iurní lë'ë cujë bëchésëll;
guzublú rzëll. Guatënú cujë
Pedro nu Juan la'ni iádu'u.
Rzëll nu rchésëll. Guní'ill
llëru'bë na pudërë shtë Dios.
9 Grë ra mënë nazuga'a
la'ni iádu'u, guná rall lë'ë cujë
rzë nu bini rall nacagni'i cujë
lu Dios.
10 Nalé bëdzëguëë' ldu'u
rall nu rdzëbë rall iurë guná
rall lu cujë. Hia nané rall
nguiu ni na lo mizmë nguiu
narzubë rua' iádu'u nalë Her-
mosa. Glli gllítë' guná'bëll
gu'në.

Libanë shtë Pedro lugar catë lë Portali shtë Salomón

11 Cujë nabëac hiadë
bësá'nëdi'ill Pedro nu Juan.
Zuga'a rai' rualdëa' catë lë
Portali shtë Salomón. Nalé
guabi'guë guëllu'në mënë
zihani lu Pedro nu Juan.
Bëdzëguëë' ldu'u rall. Guná
rall lë'ë cujë zuldí.
12 Iurë guná Pedro ra mënë
zihani, guní'i' lu rall:

—Lë'ë të më israelitë,
adë rdzëguëë'di'i ldu'u të.
¿Pëzielú rbi'a të lu na'a
zni'i? purquë lëdë lé'ëdi'i
na'a bëdënëac na'a nguiu rë'
parë rzëll. Adë gúquëdi'in
con pudërë shtë na'a; adë
gúquëdi'in por devociuni
nanapë na'a con Dios sino
què bënëac Jesús nguiu rë'.
13 El mizmë Dios shtënë ra
shtadë guëlú hia'a Abraham,
Isaac, nu Jacob, nalé bë'në
më honrar shini më Jesús.
Perë lë'ë të grë të bë'në të
intriegu Jesús lu ra gubiernë
parë gati më. Nu iurë Pilato
guc ldú'ull niadé'ëll libertá
lë'ë Jesús, lë'ë të adë gunédi'i
të.
14 Mejurë guna'bë të lib-
ertá shtë tubi nguiu nagudini
mënë. Adë gunédi'i të niadë'ë
Pilato libertá lë'ë Jesús, el
què naná limpi lu Dios, el
què naná justë delantë lu më.
Santo náhi'.
15 Zni gudini të Jesús el què
narne'e vidë parë lë'ë mieti.
Perë bëldishté Dios lë'ë Jesús
ladi ra tëgulë. Na na'a testigu
purquë bëabrí guná na'a lu
më stubi vueltë.
16 Jesús bënëac lë'ë cujë
rë' purquë gualdí ldu'u na'a
shti'dzë më. Ziquë muzë
nanahia shtë Jesús, gunia'a
lu cujë: “Guasuldí nu guzé”.
Bëáquëll lueguë ziquë rna të
lull iurne', nu nané të lé'ëll
bëáquëll.

17 'Lë'ë të Dadë, nanéa tsana gunibë'a jëfë shtë të quini të Jesús, gudini të lë'ë
më, perë adë guc bé'adi'i të chu gudini të. Nilë ra jëfë shtë të guc bé'adi'i rall chu na
më.
18 Zni guc cumplir voluntá shtë Dios purquë bëquë'ë ra profetë shti'dzë më antsë quë
Cristo gati më lu cruz.
19 Por ni iurne' gulë gunë nadzë'ë mudë nanabani të. Gulë bëdchigré ldu'u të con
Dios parë gunë më perdunë duldë shtënë të. Si talë gunë
 zni, Dios guëzuné më la'ni ldu'u të nu gunë ldai' më guëdubi vidë shtë të.
20 Nu guëshe'ldë më Jesucristo stubi vueltë gué'dchiliu. Ni na guni'i Dios antsë.
21 Perë iurne' Jesucristo cabezë gube'e hashtë iurë lë'ë Dios guëzú shnezë gré'të'
ra cusë nabëquë'ë ra profetë santu, ra nabiadi'dzë shti'dzë
më guahietë.
22 Zni guni'i Moisés lu ra shtadë guëlú hia'a: "Dios Padre guëshé'ldi' tubi naguëni'i shti'dzë më, tubi
nagalë ladi bëchi të ziquë bëshe'ldë më na. Gulë bëqué diaguë grë lo quë naguëni'i
më lu të
23 purquë grë ra nadë guëzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guëdchisú më derechë nanapë rall ziquë mënë
israelitë nu gac condenar rall."
24 'Zni guni'i ra profetë dizdë Samuel hashtë ra profetë nabidë despuësë. Grë
rai' guni'i rai' naquëac iurne'.
25 Lë'ë të bëa'nënú të ra di'dzë naguni'i Dios lu ra profetë. Na ni parë lë'ë të nu
parë bien shtënë të. Dios guni'i lu Abraham; bë'në më prometer ra cusë naquëac
cumplir iurne'. Guni'i më lu Abraham: "Por ra shínil gunë ldahia grë ra mënë nanaré lu
gué'dchiliu".
26 'Iurë bëldishté Dios lë'ë shini më Jesús ladi ra tëgulë, bidë më primërë lu të. Bëdchini më lu të parë gunë
ldai' më lë'ë të. Gunë më compañi lë'ë të parë guësa'në
 të duldë shtë të, të gac salvar
 të.

4

Zu Pedro nu Juan lu gubiernë

1 Nianá cagni'i Pedro nu Juan lu ra mënë, bëdchini ra bëshuzi. Bëdchini tubi jëfë
narapë iádu'u ru'bë. Nu ra saduceos bëdchini.
2 Nalé nalaa'dchi rall purquë Pedro nu Juan caglua'a rai' ra mënë nu
guni'i rai' guashté Jesús ladi ra tëgulë. Guni'i rai' por pudërë shtë Jesús, tsashté grë
tëgulë catë bëga'chi rai'.
3 Guna'zi gubiernë lë'ë Pedro nu Juan nu bëtia'a rall lë'ë rai' lachigui'bë purquë
hia guadze' parë gac rëglë shcuendë rai'.
4 Perë mënë zihani nabini diza'quë shtë Jesús, gualdí ldu'u rall shti'dzë më, na'a la
nguiu. Nu ra nagualdí ldu'i shti'dzë më, guc rall ga'i mili, niétiquë nguiu bëgabë.

5 Iurë brëgue'lë stubi dzë,
bëdëá ra gubiernë nu ra
mëgulë nu ra mësë narlua'a
lëy. Grë rall bëdëá rall
Jerusalén.
6 Zuga'a Anás naná jëfë
shtë ra bëshuzi. Zuga'a
Caifás. Zuga'a Juan, shmënë
bëshuzi. Zuga'a Alejandro
nu grë shfamili shtë bëshuzi
narnibë'a los de más bëshuzi.
Zuga'a rall lugar ni.
7 Iurní gulú rall Pedro nu
Juan lachigui'bë parë bëzú
rall lë'ë Pedro nu Juan de-
lantë lu ra mënë. Guna'bë
di'dzë rall lu Pedro nu Juan:
—¿Chu rnibë'a lë'ë të?
¿Chu bë'në punërë lë'ë të;
bënëac të cujë rë'?
8 Iurní con pudërë
nabëdë'ë Espíritu Santo la'ni
ldu'u Pedro, guní'i' di'dzë rë':
—Lë'ë të jëfë shtë guë'dchi
rë' nu mëgulë shtë naciuni
Israel,
9 hia quë lë'ë të rna'bë
di'dzë të lu na'a lla bëdë'në
na'a parë bëac cujë rë';
10 rquebi na'a lu të parë
gac bë'a grë ra mënë is-
raelitë. Lë'ë cujë naguc
llu'u zuga'a ndë'ë delantë
lu grë të. Bëáquëll por
pudërë shtë Jesucristo, më
Nazaret, lo mizmë nagudini
të. Bëquë'ë të lë'ë më lu cruz
perë bëldishtḗ Dios lë'ë Jesús
ladi ra tëgulë.
11 Na Jesús ziquë tubi
guë'ë principal shtë iádu'u.
Guni'i të adë guëlluí'idi'in
perë iurne' Jesús bëac më
ziquë tubi guë'ë namás lasac.
Lë'ë të adë guc shtú'udi'i të
lë'ë më,
12 perë ni tubi chu stubi
gunë salvar lë'ë hia'a,
niétiquë Jesús purquë tubsë
nguiu bëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu nagunë perdunë
duldë shtë hia'a.
13 Ra gubiernë shtë ra
israelitë guná rall adë
bëdzḗbëdi'i Pedro nu Juan;
cagni'i rai' lu ra mënë. Guc
bë'a rall Pedro nu Juan adë
na rai' më nabësë'dë nu adë
nádi'i rai' më ru'bë. Guasḗ
ldu'u rall. Guc bë'a rall Pedro
nu Juan guzënú rai' Jesús
más antsë.
14 Nu guná ra gubiernë
lë'ë nguiu naguc cujë; lḗ'ëll
zuga'anú Pedro nu Juan. Hi-
adë pë rní'idi'i rall cuntrë lë'ë
rai'.
15 Iurní gunibë'a rall
guëru'u Pedro nu Juan ladi
rall parë gac guadi'dzë lul sa'
rall lla mudë gunë rall.
16 Guni'i lu sa' rall:
—¿Pë guëdḗ'na'a con ra
nguiu rë'? purquë grë ra
naquëreldë Jerusalén, nanḗ
rall milagrë ru'bë nabë'në
Pedro nu Juan. Bënëac rall
cujë. Nu lë'ë hia'a adë nu
mudë guëcá hia'a.
17 Mejurë parë adë
guërḗ'tsëdi'i di'dzë ladi ra
mënë, guëtsḗba'a lë'ë rall
parë adë guadí'dzëdi'i rall
lu ra mënë na rall shmënë
Jesús.
18 Iurní guna'bë rall lë'ë
Pedro nu Juan. Gunibë'a
rall parë adë guadí'dzëdi'i
rai', nilë guëluá'adi'i rai'
diza'quë shtë Jesús, nu nilë
adë guëní'idi'i rai' lë Jesús.

19 Iurní repi Pedro nu Juan
lu ra gubiernë:
—Gulë bë'në shgabë të chu
shtënë di'dzë guëzu'bë di-
aguë na'a. ¿Pë guëzu'bë
diaguë na'a shti'dzë të, u
guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë
Dios?
20 Lë'ë na'a adë nu mudë
guëca'chi ldu'u na'a ra cusë
naguná na'a nu ra cusë naná
bini na'a. Napë quë guëdia'a
di'dzë na'a lu ra mënë.
21 Iurní ra gubiernë
bëtsëbë rall lë'ë Pedro nu
Juan perë lo mizmë tiempë
bëlda'a rall lë'ë rai' purquë
adë bëdzélëdi'i rall lla mudë
nihunë rall cashtigu lë'ë rai'.
Bëlda'a rall lë'ë rai' purquë
bëdzëbë rall los de más
mënë; grë mënë guni'i bëac
cujë con pudërë shtë Jesús.
Llëru'bë na pudërë shtë më,
guni'i rall.
22 Cujë nabëac por pudërë
shtë Jesús, nápëll más de
cuarenta izë.

Ra shmënë Jesús guna'bë rall gunë Dios compañi lë'ë rall

23 Iurní bëru'u Pedro nu
Juan; bëagzé rai' catë rë los
de más sa' rai'. Biadi'dzë rai'
grë lo quë naguni'i principal
bëshuzi con ra më gushë lu
rai'.
24 Iurë gualú biadi'dzë rai'
lla guc con lë'ë rai', grë ra
narialdí ldu'i diza'quë shtë
Jesús, guna'bë rai' lu Dios.
Juntë guni'i rai':
—Dios Padre, lé'ël
nal Shtadë na'a. Lé'ël
nápël llëru'bë pudërë.
Bëntsá'ul gube'e; bëcue'shtël
gué'dchiliu. Bëcue'shtël
nisëdu'u nu grë ra cusë
nananú lu gué'dchiliu.
25 Lé'ël bëshé'ldël Espíritu
Santo parë gulezënúhi' lë'ë
David, muzë shté'nël. Bëluá'al
lë'ë David lla guëqué'ëi' ra
di'dzë shté'nël narni'i zdë'ë:
¿Pëzielú bëdzatsu ra mënë?
¿Pëzielú ra mënë shtë
gué'dchiliu runë rall ll-
gabë nanadë rlluí'idi'i?
26 Ra rëy shtë gué'dchiliu
nu ra gubiernë shtë
ra guë'dchi, tubsë
bëdzatsu rall cuntrë
Dadë.
Bë'në rall cuntrë Cristo, el
quë nagudílil parë
guënibé'ai'.
27 'Verdá nahin Herodes
nu Poncio Pilato bëdëá rall
ndë'ë cuntrë Jesús, shínil.
Limpi náhi'; santu náhi'.
Nu ra më rumanë con
ra më israelitë, bë'në rall
cuntrë shínil nabëshé'ldël
parë guënibé'ai' lë'ë na'a.
28 Con ni guc cumplir ra
cusë naguní'il antsë. Bë'në
rall ni purquë hia zni ze'dë
gac.
29 Dadë, iurne' guná pë
runë rall cuntrë lë'ë na'a.
Bë'në compañi lë'ë na'a
parë adë guëdzé'bëdi'i na'a.
Guëdia'a di'dzë na'a diza'quë
shté'nël lu ra mënë.
30 Bëlua'a pudërë shté'nël.
Bë'në compañi lë'ë na'a parë
gunëac na'a narac llu'u.
Guëdë'në na'a ra milagrë
narac shtú'ul. Gac rahin por
pudërë shtënë Jesús, shínil,
më naná limpi la'ni ldú'i'.
31 Iurë gualú biadi'dzënú
rai' Dios, lugar catë

rë rai' bëllú. Nacubi
bëdchini Espíritu Santo parë
cuezënúhi' lë'ë rai'. Nu adë
bëdzëbëdi'i rai'; guni'i rai'
diza'quë shtë Dios lu ra
mënë.

Grë cusë na shtë rai'

32 Ra nagualdí ldu'i
diza'quë shtë Jesús, guc rall
zihani. Tubsë llgabë napë
rall. Tubsë na ldu'u rall. Ni
tubi adë chu rni'i: "Ndë'ë
shtëna" purquë gudi'dzë rall
grë nanapë rall cua'a nadë pë
nápëdi'i según nicidá shtënë
cadë lë'ë rall.
33 Ra poshtë guagla'guë
guni'i rai' lu mënë con
llëru'bë pudërë de quë
Dadë Jesús gubani purquë
bëldishtë Dios lë'i' ladi ra
tëgulë. Nalë bë'në ldai' Dios
guëc rai', nu ra mënë bë'në
rëspëti lë'ë rai'.
34 Ladi ra mënë nagualdí
ldu'i diza'quë, ni tubi rall
adë pë bëquí'nidi'i purquë ra
mënë nanapë ra guiu'u lachi
nu ra nanapë lídchi', bëtuu'
rai' guiu'u parë be'dë guënú
rall dumí.
35 Dumí ni bë'në rai' in-
triegu lu poshtë. Hia ra
poshtë gudi'dzë rai' dumí
parë narqui'ni según nicidá
nanapë mënë.
36 Tiempë ni gu' tubi nguiu
lëll José. Gúlëll tubi dani nalë
Chipre nazubë la'ni nisëdu'u.
Nall levita. Ra poshtë gululë
lë'ëll Bernabé narni'i, el quë
narunë consolar.
37 Bernabé bëtuu' tubi
ldë guiu'u nanápëll. Dumí
nabëtuu'll guiu'u guagsá'nëll
lu ra poshtë.

5

Bishi nabë'në Ananías nu Safira

1 Dzë ni gu' tubi nguiu lëll
Ananías. Tsé'lëll lë Safira.
Bëtuu' rall tubi ldë guiu'u.
2 Nguiu ni bëa'nënú tubi
partë dumí nabëtuu'll guiu'u.
Stubi partë ni guagsá'nëll lu
ra poshtë. Répill:

—Zeldë guënúa dumí
nabëtúa shguiu'ua.

Perë tsé'lëll bien nanëll de
quë bëa'nënú rall tubi partë
dumí.
3 Iurní Pedro guchi lu
Ananías:

—Ananías, ¿pëzielú
bësá'nël guatë mëdzabë la'ni
ldú'ul parë bëntsá'ul bishi lu
Espíritu Santo? Bëa'në guënul
tubi partë dumí nagudilli
mënë.
4 ¿Pëllë lëdë shtëdi'il guiu'u
ni? Iurë bëtuu'l, shtënël
grë dumí. ¿Pëzielú bë'nël
ni? purquë lu Dios bëntsá'ul
bishi, lëdë niétiquëdi'i lu na'a.
5 Iurë Ananías bini
ra di'dzë naguni'i Pedro,
guláguëll nu gútill. Grë ra
nabini naguc Ananías, nalë
bëdzëbë rall.
6 Iurní bëdchini bëldá
nguiu catë gulaguë Ananías.
Bëtu'bi rall cuerpë tubi lari
naquichi. Lueguë bia'a rall
tëgulë parë guaca'chi rall
tëgulë.
7 Hia guc tsunë iurë guti
Ananías; iurní bëdchini
tsé'lëll Safira perë gá'adi'i guc
bë'all pë guc con Ananías.
8 Pedro guna'bë di'dzë lu
Safira:

—Bëquebi lua. ¿Pë verdá nahin bëtuu' të guiu'u prëci shtë grë dumí nabe'dë guësa'në Ananías lu na'a?

Safira guchi lu Pedro:

—Aha'. Dani bëtuu' na'a guiu'u.

9 Iurní Pedro guni'i lull:

—¿Pëzielú gu' të de acuerdë? Bëntsa'u të bishi parë bësiguḗ të Espíritu Santo nia'a guldí më runë më cashtigu. Perë fuërë ze'dë ra nguiu nabia'a tsé'lël parë guaca'chi rall tsé'lël. Iurne' gua'a rall lḗ'ël parë tsaca'chi rall lḗ'ël.

10 Lueguë iurní gulaguë Safira lu Pedro. Gútill. Iurní guatḗ ra nguiu catë zu Pedro; guná rall lu na'a; hia guti na'a. Gulú rall na'a la'ni hiu'u parë guaca'chi rall lë'ë na'a cu' tse'lë na'a.

11 Grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús nu grë ra nabini ra cusë rë' naguc con Ananías nu Safira, nalḗ bëdzëbë rall.

Zihani milagrë bë'në ra poshtë

12 Zihani milagrë nu cusë ru'bë bë'në ra poshtë lu ra mënë. Grë ra narialdí ldu'i diza'quë, rdëá rall rualdëa' catë lë Portali shtë Salomón.

13 Perë zihani mënë adë bëdḗ'ëdi'i valurë të guëdëá rall ladi shmënë Jesús, perë adë pë rní'idi'i rall cuntrë ra mënë ni purquë casi grë mënë shtë ciudá Jerusalén, bë'në rall rëspëti shmënë Jesús.

14 Dzë con dzë más bëac zihani ra nguiu nu zihani ra na'a nagualdí ldu'u shti'dzë më.

15 Iurní guzublú rall gulú rall narac llu'u nezë. Gudishi rall narac llu'u lu daa' u lu tubi pedasë lari na'ldë parë iurë tëdë Pedro, guëquḗ shcaa'l shtë Pedro guëc ra narac llu'u.

16 También bëdchini zihani mënë shtë guë'dchi guëlla' nu mënë shtë Jerusalén; bëdchininú rall narac llu'u. Bëdchininú rall ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'i. Bëac grë rall.

Bëzac zi mënë Pedro nu Juan

17 Dzë ni jëfë shtë ra bëshuzi con shmënë ra partidë saduceo, gupë rall llëru'bë mbidi tantë zihani mënë zianaldë tëchi poshtë.

18 Guna'zi rall ra poshtë. Bëtia'a rall poshtë lachigui'bë

19 perë tubi ianglë shtë Dios la'ni gue'lë, guagshá'li' ra puertë shtë lachigui'bë parë bëru'u ra poshtë nu guchi ianglë lu rai':

20 —Gulë bëagzḗ nu gulë biadi'dzë lu ra mënë la'ni iádu'u ru'bë, lla gunë rall parë gac salvar rall.

21 Iurë bini rai' naguni'i ianglë, brëgue'lë tumpranë gua rai' iádu'u ru'bë parë ziagla'guë caglua'a rai' mënë.

Iurní jëfë shtë ra bëshuzi nu ra nazuga'anú rall, bëtëá rall sa' rall miembrë shtë Junta Suprema. Ndë'ë na ra gubiernë narunë juzguë, quiere decir, grë ra më gushë shtë naciuni Israel. Iurní gunibë'a rall guëru'u ra poshtë lachigui'bë.

22 Perë iurë bëdchini ra suldadë rua' lachigui'bë, adë chu nádi'i la'ni. Guanú rall rsunë lu ra gubiernë.
23 Repi rall lu ra nazuga'a lu juntë:
—Biagná na'a rua' lachigui'bë. Niétiquë na; dchi'chi në'au rua' lachigui'bë. Guná na'a lu ra suldadë naquëhapë rua' lachigui'bë, perë iurë bësha'lë na'a lachigui'bë, ni tubi adë chu nádi'i la'ni.
24 Jëfë narapë iádu'u con ra bëshuzi principal con lë'ë bëshuzi más më ru'bë, bini rall naguchi ra suldadë lu rall; bëdzëguëë' ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:
—¿Pë fin gapë ndë'ë iurne'?
25 Lueguë iurní bëdchini tubi nguiu lu ra jëfë nu gúchill:
—Ra nguiu nabëtia'a të lachigui'bë, lë'ë rall zuga'a la'ni iádu'u ru'bë. Caglua'a rall lë'ë ra mënë.
26 Iurní lë'ë jëfë narapë iádu'u con sëbëldá suldadë, guaglli'i rall ra poshtë perë sin që adë pë bë'nënú rall lë'ë rai' purquë bëdzëbë rall niagáu guë'ë ra mënë lë'ë rall.
27 Iurë be'dë guënú rall ra poshtë, bëzú rall lë'ë rai' lu Junta Suprema. Guni'i jëfë shtë ra bëshuzi:
28 —Hia bëdë'në na'a providë lë'ë të de që adë guadí'dzëdi'i të lë Jesús parë guëlua'a të ra mënë. Nu guná, ¿pë quëhunë të iurne'? Casi grë mënë Jerusalén hia bini rall nacaglua'a të. ¿Pë adë runë të shgabë të? Cagdchi'bë të guëc na'a por nguiu naguti lu cruz.
29 Iurní Pedro nu ra poshtë guni'i rai':
—Pimërë napë që guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë Dios, lëdë guëlúdi'i shti'dzë ra nguiu guëzu'bë diaguë na'a.
30 Perë Dios shtë shtadë guëlú hia'a, bëldishté më lë'ë Jesús ladi ra tëgulë, el mizmë Jesús nagudini të, el që nabëquë'ë të lu cruz.
31 Dios bëldishté lë'i' parë gube'e. Bëcue'zë më lë'ë Jesús ladë ldi shtë më. Dios guni'i Jesucristo na el që naguënibë'a lë'ë hia'a; náhi' el që nagunë salvar lë'ë hia'a lu cashtigu shtënë më. Bë'në Dios punërë nguiu ni të parë gunë nadzë'ë të mudë nanabani të, nu parë gunë më perdunë lë'ë të.
32 De grë cusë rë' na na'a testigu con Espíritu Santo purquë cabezënúhi' lë'ë na'a. Verdá nahin guashté Jesús ladi ra tëgulë, nu Dios bëdë'ë Espíritu Santo parë grë ra nagualdí ldu'i shti'dzë më.
33 Iurë bini ra nazuga'a lu juntë lo që naguni'i ra poshtë, nalé bëldé rall nu guc ldu'u rall niaguini rall lë'ë ra poshtë.
34 Perë ladi ra nazubë lu juntë, bëru'u tubi nguiu lë Gamaliel. Nall mësë shtë lëy nabëquë'ë Moisés nu nall fariseo. Nalé runë ra mënë rëspëti lé'ëll. Guasuldill nu gunibé'all parë bëru'u ra poshtë stubi ladë.
35 Lueguë guní'ill lu ra sa'll:

—Rnia'a lu të ziquë më
ládza'a, gulë gapë cuidadë lo
quë nagunënú të ra nguiu rë'.
36 Bësëagná ldu'u të hia
zia'a tiempë ne'; dzë ni gu'
tubi nguiu nabërulḗ Teudas.
Gunı́'ill lu ra mënë lḗ'ëll nall
tubi nguiu ru'bë. Bësiguëll
mënë. Ziquë tapë gahiu'a
nguiu guanaldë rall lë'ë Teu-
das, perë despuësë gudini ra
mënë lḗ'ëll. Hia grë ra mënë
nacanaldë lḗ'ëll, bëtë'tsë rall.
Zni gualú partidë shtë Teu-
das.
37 Despuësë de ra dzë ni,
gu' stubi nguiu. Bërulëll Ju-
das. Nall më Galilea. Dzë
ni guasë cënsë shtë ra mënë.
Zihani mënë guanaldë lë'ë Ju-
das, perë gudini rall lḗ'ëll nu
grë ra shmḗnëll bësa'në sa'
rall. Bëtë'tsë rall.
38 Por ni rnia'a lu të, gulë
bësa'në ra nguiu rë'. Zuzia'a
rall. Adë rzunáldëdi'i të
lë'ë rall purquë si talë cusë
rë' nahin cusë shtë nguiu,
zialuhin.
39 Perë si talë ndë'ë nahin
shchi'ni Dios nu rac shtu'u të
guënitilú tëhin, ¿lla guëru'u të?
Gulë gupë cuidadë, purquë
si talë lë'ë rall quëhunë rall
shchi'ni Dios nu lë'ë të rzu
të lu rall, quëhunë të cuntrë
Dios iurní.
40 Iurë gualú biadi'dzë
Gamaliel lu ra nazú lu juntë,
bëa'në rall cunformë. Iurní
guna'bë rall lë'ë poshtë.
Gunibë'a rall guëdia'a rai' hi-
aguë, nu guni'i rall fuertë lu
rai' de quë adë guadí'dzëdi'i
rai' shti'dzë Jesús. Bëdë'ë rall
libertá lë'ë rai'.
41 Bëru'u ra poshtë lu juntë.
Nalḗ bëquitë ldu'u rai' purquë
ra nazubë lu juntë, guni'i
guidzë rall lë'ë Pedro nu
Juan purquë na rai' shmënë
Jesús. Guc bë'a rai' grë lo quë
naguc, bë'në më ordenar nu
bëquitë ldu'u rai'.
42 Perë adë bësá'nëdi'i rai'
guagla'guë biadi'dzë rai' lu ra
mënë de quë Jesús na Cristo
el quë nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu. Glli gllítë' guazḗ
guaglua'a rai' ra mënë la'ni
iádu'u ru'bë nu lidchi ra
mënë.

6

Gulḗ shmënë Jesús gadchi nguiu parë gunë rall compañi ra poshtë

1 Tiempë dzë ni zihani
mënë gualdí ldu'u rai'
diza'quë. Cadë dzë gudi'dzë
rall cumidë gau ra nanadë
nápëdi'i, perë ra më israelitë
naruadi'dzë dizḗ griego
guzublú guni'i rall cuntrë
ra më israelitë naruadi'dzë
dizḗ hebreo. Guni'i rall lu ra
poshtë, ra viudë naruadi'dzë
griego adë cuá'adi'i rall
igual ziquë cua'a ra viudë
naruadi'dzë hebreo.
2 Iurní guëzá chi'bë chupë
poshtë bëtëá rai' grë ra mënë
narialdí ldu'i diza'quë. Guchi
rai' lu rall:
—Adë napë na'a tiempë
parë qui'dzë na'a cumidë
parë ra narqui'ni cumidë.
Más nasac guëdia'a di'dzë
na'a diza'quë shtë Jesús lu ra
mënë. Zni rac shtu'u më.
3 Por ni rnia'a lu të, Dadë,
gulë gudili gadchi nguiu
entrë lë'ë të. Gulë gudili

ra nguiu naná humildë, ra
nanapë llgabë za'quë nu ra
nguiu nacabezënú Espíritu
Santo la'ni ldu'u rall; qui'dzë
rall nagáu ra mënë.
4 Lë'ë na'a guëna'bë na'a lu
Dios por lë'ë të nu tsagla'guë
guëdia'a di'dzë na'a diza'quë
shtë Jesús.
5 Grë rall gurẽ rall de
acuerdë. Iurní gudili
rall gadchi nguiu parë
gunë rall dchi'ni. Primërë
Esteban, nall tubi nguiu
con guëdubinú ldú'ull ri-
aldí ldú'ull Dios. Cabezë
Espíritu Santo la'ni ldú'ull.
Guagla'guë lë rall: Felipe,
Prócoro, Nicanor, Timón,
Parmenas nu Nicolás.
Nicolás na më guë'dchi
Antioquía. Adë nall më
israelitë perë más antsë
gualdí ldu'i creenci shtë ra
më israelitë.
6 Lueguë be'dë guënú rall
ra nguiu rë' lu ra poshtë.
Guna'bë rai' lu Dios por lë'ë
rall nu bëdchi'bë ra poshtë
guiá'ai' guëc rall parë bë'në
rall recibir dchi'ni ni.
7 Guëdubi guë'dchi shtë
Jerusalén bërë'tsë diza'quë
shtë Jesús. Nalẽ guadalë
ra narialdí ldu'i diza'quë.
Zihani ra bëshuzi israelitë
gualdí ldu'u rai' diza'quë.

Guna'zi rall Esteban

8 Esteban nall tubi nguiu
nanapë pudërë nu favurë
shtë Dios. Dios runë compañi
lẽ'ëll parë rúnëll milagrë nu
cusë ru'bë lu ra mënë.
9 Perë bëldá ra nguiu
gudildi di'dzë con Esteban.
Ra nguiu ni ze'dë rall de
iádu'u shtë mënë nalë Es-
clavos Libertados. Ra nguiu
ni guc rall muzë naguzac
zi, perë despuësë gupë rall
libertá. Bëdchini sëbëldá
nguiu de los de másru'u
lugar cumë ziquë Cirene,
Alejandría, Cilicia nu regiuni
shtë Asia. Grë ra nguiu
rë' gudildi di'dzë rall con
Esteban,
10 perë adë bẽ'nëdi'i
shti'dzë rall gan lu Esteban
purquë Esteban ruadí'dzi'
con llëru'bë pudërë nabëdë'ë
Espíritu Santo parë lẽ'i'.
11 Iurë guná rall adë
bẽ'nëdi'i rall gan parë ni-
uadi'dzënú rall Esteban,
gudilli rall bëldá nguiu mal
parë guëni'i rall bishi cuntrë
Esteban. Guni'i rall de quë
bini rall cagni'i Esteban ra
di'dzë cuntrë lëy shtë Moisés
nu cuntrë Dios.
12 Mudë ni bëtsatsu rall ra
mënë con ra më gushë nu
mësë narlua'a lëy. Guna'zi
rall Esteban nu bia'a rall lẽ'i'
lu Junta Suprema.
13 Gudili rall stubi shcua'a
nguiu mal naguëni'i bishi
cuntrë Esteban. Guni'i rall:
—Nguiu rë' siemprë rní'ill
cuntrë iádu'u santu shtẽna'a
nu cuntrë lëy nabëquë'ë
Moisés.
14 Nu bini na'a rni'i
nguiu rë', quë Jesús më
Nazaret, guëcuell iádu'u
ru'bë; gúnëll cambi custum-
brë nabësëa'në Moisés parë
lë'ë hia'a.
15 Iurní ra gubiernë shtë
Junta Suprema nu grë ra
nazuga'a lu juntë, guná rall
lu Esteban. Guc cambi lúhi'.

Guná rall lúhi' cumë ziquë lu tubi ianglë.

7

Biadi'dzë Esteban lla na shcuéndi' lu Junta Suprema

1 Iurë zuga'a Esteban lu Junta Suprema, jëfë shtë ra bëshuzi guna'bë di'dzë lu Esteban zdë'ë:

—¿Pë gualdí ra nguiu narni'i cuntrë lḗ'ël?

2 Con zihani histuri biadi'dzë Esteban lu rall:

—Dadë bëchi, gulë bëquḗ diaguë lo quë narnia'a lu të. Llëru'bë na Dios shtḗna'a. Bëlua'alú më lu shtadë guëlú hia'a Abraham tsana guquëréldi' regiuni Mesopotamia. Biadi'dzënú më Abraham antsë tsana guquëréldi' Harán.

3 Repi Dios lu Abraham: "Bësa'në ládzël nu grë ra sa'l nu bëagzḗ zitu tubi lugar naguëluá'ahia lḗ'ël".

4 Iurní bëru'u Abraham ládzi' nalë Caldea parë guëquëréldi' Harán. Despuësë guti shtadë Abraham, iurní Dios bëshe'ldë lë'ë Abraham lugar catë dzu hia'a iurne'.

5 Perë Dios adë bëdḗ'ëdi'i ni tubi partë shtë lugar rë' parë nianibë'a Abraham ni siquierë tubi ldë guiu'u mitu'në catë niazubë tubi hiu'u lídchi'. Perë Dios bë'në prometer lu Abraham guëdë'ë më lugar ni parë shíni' despuësë tsana gáti', perë dzë ni Abraham gá'adi'i nápi' shíni'.

6 Nu guni'i Dios lu Abraham ra shíni' natsadalë, guëquëreldë rall ziquë më zitu lugar catë adë na ladzë rall. Por tapë gahiu'a izë gac rall muzë nu guëzac zi rall lu dchi'ni.

7 También guni'i Dios lu Abraham: "Na guna cashtigu ra mënë naguëzac zi ra shínil lu dchi'ni. Despuësë tsana guëru'u rall lugar ni, iurní gunë rall adorar na lugar rë'." Lugar ni dzu hia'a iurne'.

8 Dios bë'në prometer lu Abraham de quë grë ra shini Abraham, na rall shmënë Dios. Ziquë tubi lëy parë lë'ë rai', gunibë'a më gac circuncidar shini Abraham, quiere decir, bëchuguë Abraham du'pë gui'di shtënë partë delicadë shtë llguë'në. Dzë Isaac napë tubi llmalë gúlëll, guc circuncidárëll. Isaac bë'në lo mizmë tsana gúpëll shínill, Jacob. Nu zni bë'në Jacob con ra shíni'. Ra shini Jacob bëac rall chi'bë chupë nanaguc chi'bë chupë grupë shtë naciuni Israel.

9 'Ra shini Jacob naguc ra shtadë guëlú hia'a, gupë rall mbidi José, bëchi rai'. Bëtuu' rai' lë'ë José. Ra naguzi'i José bia'a lë'ë José parë Egipto, perë Dios bë'në compañi lḗ'i';

10 adë bësá'nëdi'i më lḗ'i'. Nu bëdë'ë më llëru'bë llgabë parë bëá'nëll bien lu rëy Faraón. Nu Faraón bë'në nombrar lë'ë José ziquë gubernadurë shtë Egipto. José guná grë ra dchi'ni nagunë ra mënë lidchi Faraón.

11 'Gudëdë ra izë, bëdchini galzí guëc ra mënë shtë Egipto nu Canaán. Nalḗ bëldia'në rall lu gubini. Ra

shfamili Jacob, ra shtadë
guëlú hia'a, adë rdzélëdi'i rai'
nagáu rai'.
12 Perë bini Jacob de
që nanú dau Egipto, iurní
bëshé'ldi' ra shíni' parë
guaca'a rall nagáu rai'. Nu
bëabrí rai' ladzë rai'. Ndë'ë
primërë viajë shtë rai'.
13 Dzë bërḗ dau shtë rai',
gua rall Egipto stubi vueltë.
José bëquebi lu ra bḗchi' chu
nall. Nu rëy shtë Egipto bínill
ca nezë ze'dë José.
14 Iurní José bëshe'ldë ra
bḗchill parë guaglli'i rall
Jacob, shtadë rall con grë
shfamíli'. Famili rë' na rai'
setenta y cinco mënë.
15 Zni guc con Jacob.
Bëagzḗ rai' Egipto con grë
shfamíli'. Guquëreldë rai'
ndë. Despuësë guti Jacob.
Nu ndë guti ra shini Jacob,
ra shtadë guëlú hia'a.
16 Iurní bia'a rai' ba'cu shtë
ra tëgulë parë lugar nalë
Siquem. Ndë bëga'chi ra
ba'cu ni catë guzi'i Abra-
ham tubi ldë guiu'u lachi
más antsë lu shini Hamor
naquëreldë ra Siquem.
17 'Dzë ni hia mërë gac
cumplir lo që nabë'në më
prometer lu Abraham, bë'në
më jurar lu Abraham de që
guëdalë shíni'. Bëac rai' mënë
zihani lugar Egipto.
18 Tiempë ni cagnibë'a tubi
rëy naciuni Egipto perë adë
bëagnádi'i ldú'ull pë bë'në
José guahietë.
19 Mizmë rëy ni bësiguëll
shtadë guëlú hia'a. Gu-
nibë'a rëy lu ra israelitë parë
guëru'ldë rall shini rall lu
nisë parë gati ra me'dë.
20 Dzë ni gulë Moisés. Guc
me'dë chulë nu nacha'ngu
me'dë delantë lu Dios. Bë'në
shtadë me'dë gan; gupë
rai' lë'ë me'dë tsunë mbehu
lídchi'.
21 Tsana guagsa'në rai'
me'dë lu nisë parë nia'a pë
niac me'dë, bëdchini shtsa'pë
rëy shtë Egipto. Biá'all me'dë
nu gunall me'dë cumë ziquë
shínill.
22 Zdë'ë mudë bësë'dë
Moisés grḗtë' studi narac bë'a
ra më Egipto. Nu gúquëll tubi
nguiu de buen llgabë parë
ruadí'dzëll nu grë ra cusë
nalḗ ráquëll.
23 'Dzë ni napë Moisés
cuarenta izë, guagnáhi' ra
më ládzi', ra më israelitë
naquëreldë tubi lugar shtë
Egipto.
24 Lugar ni gunáhi' lu
mal tratë naquëhunë tubi
më Egipto con tubi më
israelitë. Moisés guagláhi'
më ládzi'. Por mal nabë'nënú
më Egipto, gudini Moisés më
Egipto.
25 Moisés bḗ'ni' llgabë ra
më ládzi' nadë'ë rall cuendë
de që Dios bëshe'ldë lḗ'i'
parë guëdḗ'ëi' libertá lë'ë rall,
perë ra më israelitë adë
guasḗdi'i rall.
26 Stubi dzë Moisés
bëdia'guëlú chupë më ládzi';
cadildi rall. Guaglá Moisés
lë'ë rall nu gúchi' lu ra
nacadildi: “Lë'ë të bëchi sa'
të. ¿Pëzielú rdildi të?”
27 Iurní nacagdë'ë galnḗ
sa'll, bësínill lë'ë Moisés;

répill: “¿Chull bëshe'ldë lë́'ël? ¿Pë zé'dël ndë'ë ziquë narnibë'a parë ze'dë gué'nël juzguë lë'ë na'a?
28 ¿Pëllë rac shtu'u quínil na ziquë gudínil më Egipto na'guë?”
29 Iurë bini Moisés lo quë naguni'i nguiu ni, bëllu'në Moisés. Bëagzëll parë regiuni nalë Madián. Ndë guquëréldëll ziquë më zitu. Bëtsë́'all nu gúpëll chupë shínill.
30 ’Hia guc cuarenta izë guquëréldëll Madián. Dzë ni zull lachi guëlla' dani nalë Sinaí, bëlua'alú tubi ianglë lull. Bërú'ui' lu be'lë catë rëuldë tubi hiaguë.
31 Moisés bëdzëguëë' ldú'i'; bë́'ni' llgabë, pëzielú rëuldë hiaguë rë'. Guabí'guëll parë gunall luhin. Bínill voz shtë Dios naguni'i:
32 “Nahia Dios shtënë ra shtadë guëlul. Nahia Dios shtë Abraham. Nahia Dios shtë Isaac. Nahia Dios shtë Jacob.” Iurní lë'ë Moisés guzublú bëdzë́bëll nu bëchí'chill. Hia adë gunë́di'ill niagbí'all lu hiaguë catë rru'u be'lë.
33 Nu guchi Dios lull: “Gulú rachi guëa'l purquë lugar catë nanul na lugar santu purquë na zugá'ahia ndë'ë iurne'.
34 Rnahia grë trabaju nardëdë ra shmëna naquëreldë Egipto, nu rquë diaga iurë ru'në rall lua. Por ni iurne' guna librar lë'ë rall. Guëshe'lda lë́'ël ziquë shmëna hashtë Egipto.”
35 ’Antsë ra israelitë adë bë́'nëdi'i rall cuendë lë'ë Moisés; repi rall: “¿Chu bëshe'ldë lë́'ël ziquë jëfë parë ze'dë gué'nël juzguë lë'ë na'a?” Perë Dios bëshe'ldë lë́'i' Egipto. Nu lë'ë ianglë naguni'i lull catë zubë hiaguë narëuldë, bë́'ni' compañi lë'ë Moisés. Gúqui' jëfë parë gualdull më israelitë lugar ni.
36 Gua Moisés Egipto parë gualdúhi' ra shtadë guëlú hia'a. Por pudërë shtë Dios bë́'ni' milagrë nu cusë ru'bë Egipto. Bë́'ni' milagrë rua' Nisëdu'u Llni. Por cuarenta izë bë́'ni' milagrë la'ni ra dani catë zia'a zu rai'.
37 Lo mizmë Moisés rë' guni'i lu ra më israelitë: “Dios guëshe'ldë tubi naguadi'dzë shti'dza delantë lu të. Galë më ladi bëchi sa' të cumë ziquë bëshe'ldë më na. Gulë tsaldí ldu'u të grë lo quë naguëni'i më lu të.”
38 Lë'ë Moisés ni guzënú lë'ë ra mënë la'ni ra dani Sinaí catë guni'i ianglë lúhi' antsë. Moisés guquëreldënú ra shtadë guëlú hia'a. Bë́'ni' recibir ra diza'quë shtë Dios të guëne'e Moisés di'dzë ni parë lë'ë hia'a. Di'dzë ni napë pudërë parë siemprë; nunquë adë tsalúdi'in.
39 ’Shtadë guëlú hia'a bëzu'bë diáguëdi'i rai' shti'dzë Moisés. Adë gunë́di'i rall nanibë'a Moisés lë'ë rall. Mejurë guc ldu'u rall nëabrí rall parë Egipto.
40 Tubi dzë adë zuga'anú Moisés lë'ë rall, repi rall lu

Aarón: “Adë guëne'e na'a
rsunë që cazac Moisés. Adë
nídi'ill ndë'ë, nu gulull lë'ë
hia'a Egipto; por ni rac shtu'u
na'a iurne', guntsá'ul tubi
dios naquiblú lu hia'a de-
lantë.”
41 Lueguë bëntsa'u rall tubi
ngunë mitu'në de orë. Gu-
dini rall bëldá ma parë bëdë'ë
rall tubi ofrendë lu dzanë
narunë rall adorar. Nalé
bëquitë ldu'u rall por lo què
nabëntsa'u rall con guia'a
rall.
42 Iurní Dios bë'në intriegu
lë'ë rall parë quëhunë rall
adorar ra cusë lu gué'dchiliu,
ziquë ra mbelëgui'i nu ngu-
bidzë. Zni naescritë la'ni
librë nabëquë'ë ra profetë.
Rni'i librë ni:
Lë'ë të më israelitë, guzé të lu
dani durantë cuarenta
izë.
Gudini të ra ma parë bë'në të
ofrecer lu dios shtë të,
perë ni tubi ma adë bë'në
të ofrecer lua con
guëdubinú ldu'u të.
43 Be'rquë nua'a të nichi shtë
Moloc, dios shtë të.
Nua'a të tubi mbelëgui'i shtë
dios Renfán.
Ra ídolo rë' bëntsa'u të parë
runë të adorar.
Por ni guëgúa të de ladzë
të parë guëshe'lda lë'ë
të más zitu stubi ladë
Babilonia parë tsa të
cashtigu.
44 'Ra shtadë guëlú hia'a
tsana guzé rall dani, nua'a
rall tubi hiu'u lari nu tubi
nichi catë nutsa'u ra lëy
nabëquë'ë Moisés. Hiu'u lari
guctsá'uhin ziquë guni'i Dios
lu Moisés nu ziquë bëlua'a
më lúhi'.
45 Ra shtadë guëlú hia'a
gupë rall hiu'u lari ni por
llëduni tiempë ziquë tubi
cusë nabësëa'në Dios parë
lë'ë rall. Nu ra mënë nabidë
con Josué, nua'a rall hiu'u
lari rë' tsana bëdchisú rall
ra guiu'u shtënë stubi ra
naciuni. Dios bë'në compañi
lë'ë rall parë guëru'u ra mënë
lugar ni parë guëu' ra shtadë
guëlú hia'a. Nga'li guquëreldë
rall hashtë tiempë nagu-
nibë'a rëy David.
46 Dios guc shtu'u lë'ë
David. Guna'bë David lu Dios
niuntsá'ui' tubi iádu'u catë
niaquëreldë Dios verdadërë,
mizmë Dios nabë'në Jacob
adorar.
47 Perë David adë bé'nëdi'i'
gan naza'a tubi iádu'u lidchi
Dios, perë shínill Salomón, sí,
bé'nëll gan; bëzá'ai' iádu'u lid-
chi Dios.
48 Perë Dios nacabezë
gube'e cumë llëru'bë na më,
adë quëréldëdi'i më la'ni
iádu'u narza'a ra nguiu.
Ziquë guni'i profetë shti'dzë
Dios narni'i:
49 Gube'e cabeza, nu
rnibé'ahia guëdubi
gué'dchiliu.
Gué'dchiliu na ziquë tubi
bangu catë rzu
guëahia.
¿Pëllë clasë iádu'u guntsa'u të
parë guëbeza la'ni?
Adë rquí'nidia'a lugar catë
guëzi'i ldua'a.
50 Na bëntsa'ua grë cusë rë' lu
gué'dchiliu.
51 'Lë'ë të de por si
naguëdchi ldu'u të nu adë

rínidi'i të shti'dzë Dios. Na
të cumë ziquë ra mënë nadë
guënédi'i Dios. Siemprë
quëhunë të cuntrë Espíritu
Santo. Na të ziquë guc ra
shtadë guëlú hia'a.
52 Ra shtadë guëlú hia'a,
bëdë'ë rall hiaguë grë ra
nabiadi'dzë shti'dzë Dios
guahietë. Ni túbi' adë
chu bídëdi'i sin quë adë
niadë'ë hiaguë guëc rai'. Ra
shtadë guëlú hia'a, gudini
rall profetë nabiadi'dzë de
quë guëdchini stubi nguiu
naná tubldí shcuéndi' lu Dios.
Iurná bidë më perë lë'ë të
bë'në të intriegu lë'ë më lu
guia'a më rumanë nu gudini
të lë'ë më.
53 Lë'ë të bë'në të recibir lëy
shtë Dios nabidënú ra ianglë,
perë adë bëzu'bë diáguëdi'i të
di'dzë ni.

Gudini rall Esteban

54 Iurë gualú bini rall
grë ra cusë naguni'i Este-
ban, nalé bëldé rall hashtë
rchushí lai' rall; rna rall lu
Esteban.
55 Perë cabezënú Espíritu
Santo la'ni ldu'u Esteban.
Bëldísi' lúhi' lu gube'e; gunáhi'
lu gluri shtë Dios catë cabezë
më. Nu gunáhi' lu Jesús
nacabezë ladë ldi shtë Dios.
56 Guni'i Esteban:
—Gulë guná, rnahia gube'e
lla'lë. Rnahia lu Jesús,
nguiu nabëshe'ldë Dios lu
gué'dchiliu. Cabezë më ladë
ldi shtë Dios.
57 Perë grë rall bësë'au rall
diaguë rall. Gurushtiá rall nu
ze'dë guëllu'në rall parë quini
rall Esteban.
58 Gulú rall Esteban fuërë
rua' guë'dchi. Ndë bëdë'ë
guë'ë rall Esteban parë gáti'.
Ra nabini shti'dzë Esteban,
gulú rall shabë rall nu
guatishi rall shabë rall lu tubi
nguiu nalë Saulo.
59 Iurë bëdë'ë guë'ë rall Es-
teban, quëadi'dzënúhi' Jesús.
Guná'bëi' lë'ë më; gunî'i':
—Dadë Jesús, bë'në recibir
espíritu shtëna.
60 Despuësë iurní bëzullibi
Esteban nu fuertë gunî'i' lu
Dios nacabezë gube'e:
—Adë rtiá'adi'il culpë
duldë shtë rall.
Iurë gualú guni'i Esteban
di'dzë ni, gúti'.

8

Rzunaldë Saulo ra shmënë Jesús

1 Saulo gu' de acuerdë
tsana gudini rall Esteban.
Mizmë dzë ni guzublú
guzunaldë mënë grë ra
narialdí ldu'i diza'quë ciudá
Jerusalén. Grë ra shmënë
Jesús bërë'tsë rall; gua
naguna'zi nezë regiuni shtë
Judea nu guna'zi rai' nezë
Samaria, perë ra poshtë
bëa'në rai' Jerusalén.
2 Bëldá nguiu za'quë
bëca'chi rall lë'ë Esteban nu
nalé bi'ni rall por lé'i'.
3 Perë Saulo adë bëgá'adi'i
ldú'ull ra mënë narialdí ldu'i
diza'quë. Riutëll hiu'u por
hiu'u parë rgull ra mënë,
na'a la nguiu. Rshaguiull ra
prubi parë riagsëá'nëll mënë
lachigui'bë.

Caglua'a rai' diza'quë reguni Samaria

4 Ra nabëru'u Jerusalén cualquier nezë zia'a rall, rni'i rall diza'quë shtë Jesús lu ra mënë.
5 Felipe gua tubi guë'dchi shtë Samaria. Ndë guzublú gunı́'ill lu ra mënë chu na Jesucristo.
6 Bëdëá mënë zihani parë rquë diaguë rall bien grë ra di'dzë naguni'i Felipe. Nu rna rall lu milagrë nabë'në Felipe.
7 Zihani mënë narac llu'u, bëac rall. Gulú Felipe mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë. Nalḗ gurushtiá ra mëdzabë iurë bëru'u rall. Zihani cujë nu mënë narac galguidzë llunguë, bëac rall.
8 Nalḗ bëquitë ldu'u ra mënë grë nabë'në Felipe ciudá ni.
9 Ndë guquëreldë tubi nguiu nalë Simón. Rac rquë'ë bëlliull. Zdë'ë mudë bësiguëll ra mënë shtë Samaria. Bëdzëguëë' ldu'u rall iurë rna rall narunë Simón. Rnı́'ill de quë lḗ'ëll nall tubi më nalasac.
10 Grë ra mënë dizdë ra më ru'bë hashtë más nabi'chi, bëquḗ diaguë rall pë rni'i Simón. Guni'i rall lḗ'ëll nall më ru'bë nabëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu.
11 Gualdí ldu'u rall lë'ë Simón por magi nabḗ'nëll. Llëduni tiempë bësiguëll ra mënë
12 perë zihani mënë gualdí ldu'u rall diza'quë naguni'i Felipe. Ruadi'dzë Felipe mudë tsutḗ mënë nezë lu gube'e parë tsa rall catë rnibë'a Dios. Por Jesús gac salvar mieti, guni'i Felipe nu bëchu'bë nísi' na'a la nguiu, ra nagualdí ldu'i diza'quë.
13 Mizmë Simón bëriubë nísëll purquë gualdí ldú'ull diza'quë nu guanáldëll lë'ë Felipe. Nalḗ bëdzëguëë' ldú'ull; gunall milagrë nu sëñi ru'bë nabë'në Felipe.
14 Bini ra poshtë nabëa'në Jerusalén, ra mënë Samaria gualdí ldu'u rall diza'quë. Iurní bëshe'ldë rai' Pedro nu Juan parë zia'a rai' Samaria.
15 Bëdchini Pedro nu Juan guë'dchi ni; guna'bë rai' lu Dios parë guëdë'ë më Espíritu Santo parë cuezënúhi' grë ra më Samaria nagualdí ldu'i diza'quë.
16 Ra nagualdí ldu'i diza'quë todavía adë bḗ'nëdi'i rall recibir Espíritu Santo la'ni ldu'u rall. Más antsë tsana bëriubë nisë rall, ra nabëchu'bë nisë lë'ë rall, guna'bë rall niétiquë lë shtë Dadë Jesús.
17 Iurní Pedro nu Juan bëdchi'bë guia'a rai' guëc ra mënë ni. Lueguë bëdchini Espíritu Santo parë gulezënúhi' lë'ë rall.
18 Iurë guná Simón bëdchi'bë poshtë guia'a rai' guëc ra mënë nu gunall bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall, Simón bḗ'nëll ofrecërë dumí.
19 Répill lu ra poshtë:

—Gulë bëtuu' du'pë pudërë nanapë të parë guna ziquë runë të, të iurë guëdchi'ba

guiahia guëc ra mënë, gunë rall recibir Espíritu Santo.

20 Repi Pedro lull:

—Dios guënitilú lë́'ël con grë shtumil. ¿Pëllë lluá'al sí'il con dumí lo quë narzëlaa'chi Dios ca'a mënë?

21 Adë nápël derechë con lë'ë na'a purquë bë́'nël duldë la'ni ldú'ul. Zuldídi'i shcuéndël delantë lu më.

22 Bësa'në llgabë mal shtë́nël; bëagrí ldú'ul con Dios; guna'bë lu më të gunë më perdunë lë́'ël.

23 Gadzë́ duldë la'ni ldú'ul; nal ziquë nanú bajo ordë shtë Satanás.

24 Iurní guchi Simón lu poshtë:

—Gulë guna'bë lu Dios por na të parë adë guëzac zídi'i më na ziquë guni'i të.

25 Ra poshtë guni'i rai' lu mënë Samaria ra cusë naguná rall nu biadi'dzë rai' diza'quë lu ra mënë. Iurní bëru'u rai' parë gua rai' los de más guë'dchi shtë Samaria. Guagni'i rai' diza'quë; despuësë bëagrí rai' parë Jerusalén.

Biadi'dzënú Felipe tubi më Etiopía

26 Dzë ni repi tubi ianglë lu Felipe:

—Bë'në preparar të tsal tubi nezë narëa'në ladë sur, nezë nazia'a de Jerusalén parë guë'dchi nalë Gaza. Nezë rë' rdëdë catë nídi'i mënë.

27 Lueguë bëru'u Felipe. Ziá'ai'; perë nezë naziá'ai', bëdia'guëlúhi' tubi nguiu më Etiopía. Nádi'ill nguiu completë nu nall tesorërë shtë Candace, tubi na'a narnibë'a naciuni Etiopía. Lë'ë tesorërë guall Jerusalén parë guagué'nëll adorar Dios.

28 Zëagzëll parë ládzëll. Zúbëll lu guërredë shtëll. Quëú'ldëll la'ni tubi librë nabëquë'ë Isaías.

29 Iurní repi Espíritu Santo lu Felipe:

—Guabi'guë cula'ni guërredë shtënë më Etiopía.

30 Iurë guabi'guë Felipe cula'ni guërredë, bíni' quëu'ldë nguiu ni la'ni librë shtë Isaías. Felipe guna'bë di'dzë lull:

—¿Gu riasël lo quë nacagni'i la'ni librë?

31 Nguiu ni repi lu Felipe:

—Adë riasë́dia'a purquë adë nápëdia'a chu guëni'i më runë cuntienë ni.

Iurní répill lu Felipe të tsepi Felipe nu subë Felipe la'ni shguërrédëll.

32 La'ni librë catë quëu'ldë më Etiopía lë'ë partë ni cagni'i:

Bia'a rall nguiu parë gáti' ziquë lli'li, nu ziquë rëa'në lli'li ziquë gu'pë delantë lu ra narna'zi, zni bëa'në nguiu rë'.

Adë bëllá'lëdi'i rua'll parë niaru'u tubi di'dzë.

33 Dzë ni guna'zi ra mënë lë́'ëll, bë'në rall condenar lë'ë nguiu ni sin ni tubi causë.

Adë më jushtisi bë'në rall. Nalë́ fier bë'në rall tratë nguiu ni.

Bëdchisú rall vidë shtë́nëll.

34 Iurní më Etiopía guna'më di'dzë lu Felipe:
—Më'në favurë guni'i lua, ¿chu guzac zdë'ë? ¿Më lu mizmë lḗ'ëll rní'ill u nu chu stubi guzac zdë'ë?
35 Iurní Felipe guzublú guní'i' më runë cuntienë partë catë bi'ldi më Etiopía la'ni librë. Guni'i Felipe ra diza'quë shtë Jesús nu lla gac salvárëll.
36 Iurë ziadëdë rall tubi lugar catë rë nisë, guna'më di'dzë më Etiopía lu Felipe:
—Ndë'ë rë nisë. ¿Më adë gac chubë nisa ndë'ë?
37 Felipe repi lull:
—Si talë guëdubinú ldú'ul rialdí ldú'ul shti'dzë Jesús, zac chubë nísël ndë'ë.
Iurní repi nguiu ni:
—Rialdí ldua'a niétiquë Jesucristo na shini Dios.
38 Gunibë'a nguiu parë guzudchí guërredë parë bietë rai'. Iurní guatḗ rai' la'ni nisë. Bëchu'bë nisë Felipe lḗ'ëll ndë.
39 Iurë bëru'u rall rua' nisë, Espíritu Santo bia'a lë'ë Felipe. Lë'ë nguiu nilli gu' ldú'ull nu rquitë ldú'ull. Guaglá'guëll shnézëll.
40 Bëdchini Felipe guë'dchi nalë Azoto, nu gudḗdëi' guë'dchi por guë'dchi. Cagluá'ai' mënë diza'quë hashtë bëdchíni' guë'dchi nalë Cesarea.

9

Bëac Saulo shmënë Jesús
(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

1 Saulo guagla'guë bë'në nalaa'dchill; guc ldú'ull quínill ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Por ni guagnall jëfë shtë ra bëshuzi
2 parë gunë rall firmar tubi guichi parë zia'a Saulo. Guziá'all ra iádu'u shtë më israelitë guë'dchi Damasco. Ndë tsatílill ra na'a nu nguiu nacanaldë tëchi diza'quë shtë Jesús. Gue'dënull ra mënë ni; guëldáguëll lë'ë rai' lachigui'bë.
3 Guc iurë zia'a zull nezë, hia mërë guëdchínill guë'dchi Damasco, nasesë bëdchini tubi llni nezë lu gube'e. Gu'të llni lu nezë catë ziá'all.
4 Saulo gulaguë lu guiu'u; gunall lu llni nu bínill tubi bë naguni'i:
—Saulo, Saulo, ¿pëzielú rzunáldël na?
5 Iurní guna'bë di'dzë Saulo:
—¿Chu lḗ'ël? Dadë, rní'il lua zni'i.
Iurní bë guni'i:
—Nahia Jesús. Rzunáldël shmëna parë quinil. ¿Më adë rac bḗ'al lo mizmë na rzunáldël? Adë guëlluí'idi'i lo quë naquëhúnël. Quëhúnël ziquë runë ngunë narlda'a patadë lu garrudchi. Zni quëhúnël.
6 Iurní nalḗ bëdzëbë Saulo nu bëchí'chill. Répill:
—Dadë, ¿guadë narac shtú'ul guna?
Perë lë'ë bë guni'i:
—Guashtḗ nga'li nu gutḗ ladi guë'dchi. Ndë guëni'i mënë lul më gúnël.
7 Ra nguiu nazënú lë'ë Saulo, bëa'në rall ziquë gu'më tantë bëdzëbë rall purquë bini rall bë nacagni'i lu

Saulo, perë ni tubi adë chu
gunádi'i rall.
8 Iurní Saulo guashtḗ lu
guiu'u, perë iurë bëshá'lëll
slull, hiadë gúquëdi'i nianall.
Bëá'nëll ciegu. Ra nguiu
nazënúhi', guna'zi rall guiá'ai'
parë guc bëdchíni' guë'dchi
Damasco.
9 Ndë bëá'ni' tsunë dzë;
adë gúquëdi'i nianáhi'. Adë
gudáudi'i' nu adë pë bii'di'i'.
10 Guë'dchi Damasco
quëreldë tubi nguiu nalë
Ananías. Rialdí ldú'ull
shti'dzë Jesús. Bëlua'alú
Jesús lull nu repi më lull:
—Ananías.
Bëquebi Ananías lueguë:
—Lë'ë na ndë'ë, Dadë.
11 Jesús repi lull iurní:
—Guashtḗ nga'li nu gua
lidchi Judas naquëreldë nezë
nalë Nezë Ldi. Guna'bë
di'dzë por tubi nguiu më
Tarso. Lëll Saulo. Ndë
quëadi'dzënull Dios.
12 Lu Saulo bëlua'alú tubi
nguiu lë Ananías. Nguiu
ni lḗ'ël. Gunall guatël parë
guëdchi'bë guiá'al guḗquëll të
parë guëac slull nu guëná
Saulo stubi vueltë ziquë nall
antsë.
13 Iurní bini Ananías na-
guni'i Jesús, repi Ananías lu
më:
—Perë Dadë, zihani mënë
rni'i lua shcuendë nguiu
rë'. Nablac fier quëhúnëll
Jerusalén con ra mënë
narialdí ldu'i shtí'dzël.
14 Iurne' zé'dëll ndë'ë con
guichi nabëdë'ë ra jëfë shtë
bëshuzi parë guá'all prësi grë
ra mënë narunë adorar lḗ'ël.
15 Perë Jesús repi lu
Ananías:
—Guasë purquë na gudilia
nguiu rë' parë guëní'ill
diza'quë delantë lu ra mënë
shtë stubi naciuni nu lu ra
rëy shtë rall. Nu tsagní'ill
diza'quë shtëna lu ra më
israelitë.
16 Na guëluá'ahia lḗ'ëll nu
guënia'a lull grë cusë mal
nagunënú mënë cuntrë lḗ'ëll
purquë nall shmëna.
17 Iurní lë'ë Ananías zia'a
lidchi Judas catë quëreldë
Saulo. Guatëll nu bëdchi'bë
guiá'all guëc Saulo. Répill:
—Bëchi Saulo, lë'ë Jesús
naguni'i lul nezë nazé'dël,
bëshe'ldë më na ndë'ë parë
gac guënal stubi vueltë nu
parë guëdchini Espíritu Santo
të cuezënúhi' lḗ'ël.
18 Lueguë iurní bëlla'lë slu
Saulo. Gunáhi' nu bíni' gu-
laguë cumë ziquë tubi gui'lli
la'ni slúhi'. Saulo guasuldí nu
bëriubë nísi'.
19 Despuësë gudáuhi' nu
bëu' fuersë shtḗhi' stubi
vueltë. Bëá'ni' bëldá dzë
Damasco con ra narialdí ldu'i
diza'quë.

Guzublú Saulo guni'i diza'quë lu ra mënë Damasco

20 Lueguë guzublú guni'i
Saulo diza'quë shtë Jesús lu
ra mënë la'ni iádu'u shtë ra
israelitë. Guní'ill lu mënë,
Jesús náhi' shini Dios nabidë
lu guḗ'dchiliu.
21 Grë ra mënë nabëquḗ
diaguë shti'dzë Saulo,
bëdzëguëë' ldu'u rall nu
guni'i lu sa' rall:
—Perë nguiu rë' na el
quë naguzunaldë ra mënë
Jerusalén, ra narialdí ldu'i

diza'quë. Nu lo mizmë
lḗ'ëll zé'dëll ndë'ë parë guá'all
prësi ra shmënë më parë
tsagsá'nëll lë'ë rall lu ra jëfë
shtë bëshuzi.
22 Perë Saulo biadí'dzëll lu
ra mënë con más llni; adë
bëdzḗbëdi'i'. Guní'i' de quë
Jesús na Cristo nabëshe'ldë
Dios. Bë'në Dios compañi
lë'ë Saulo. Ra israelitë
naquëreldë Damasco, bëa'në
rall sin ni tubi di'dzë purquë
adë bëdzélëdi'i rall pë niani'i
rall.

Bëru'u Saulo guia'a ra contrari shtḗhi'

23 Gudëdë zihani dzë; iurní
ra më israelitë gurḗ rall de
acuerdë parë quini rall lë'ë
Saulo.
24 Lueguë bini Saulo pë ll-
gabë quëhunë rall. Dzë la
gue'lë rbezë rall Saulo rua'
puertë salidë shtë ciudá parë
quini rall Saulo.
25 Ra shmënë Jesús bëtia'a
rall Saulo la'ni tubi rëguelë
parë iurë gu' gue'lë, bëldaguë
rall Saulo stubi tëchi lu'. Lu'
ni nahin ziquë tubi lu' bësu'u
nasë'au alrededurë ciudá.
Zni mudë gula'a Saulo lu
galguti.

Bëabrí Saulo Jerusalén

26 Iurë bëdchini Saulo
Jerusalén, guc ldú'i' ni-
agdzá'gui' ladi ra shmënë
Jesús perë grë rall rdzëbë rall
Saulo purquë gá'adi'i tsaldí
ldu'u rall de quë Saulo hia
bëabrí ldú'ull, de quë bëáquëll
shmënë Jesús.
27 Perë Bernabé guagsëá'nëll
Saulo lu ra poshtë. Bi-
adí'dzëll lla guni'i Saulo lu ra
mënë Damasco, de quë Saulo
biadí'dzëll con guëdubinú
ldú'ull ziquë tubi muzë shtë
Jesús.
28 Iurní Saulo bëá'ni'
Jerusalén parë quëhúni'
dchi'ni con ra poshtë.
Guadi'dzënúhi' diza'quë hiu'u
por hiu'u sin adë pë nádi'i.
29 Con guëdubinú ldú'i'
ruadí'dzi' ziquë muzë shtë
Jesús. Biadi'dzënúhi' con ra
më israelitë naruadi'dzë dizḗ
griego. Perë ra mënë gudili
rall mudë parë quini rall
Saulo.
30 Ra mënë narialdí ldu'i
diza'quë, guc bë'a rall de quë
ra më israelitë zunaldë rall
lë'ë Saulo. Iurní bia'a rall lë'ë
Saulo parë guë'dchi Tarso.

31 Dzë ni grë ra mënë nari-
aldí ldu'i diza'quë, ra narëta'
regiuni Judea nu Galilea nu
Samaria, nalḗ rbedchí ldu'u
rall. Másru'u guc shtu'u
rall lë'ë Jesús nu rzu'bë di-
aguë rall shti'dzë më. Nu
Espíritu Santo bë'në compañi
lë'ë rall parë guaru'bë grupë
shtë rall.

Bëac Eneas

32 Canzḗ Pedro; quëhúni'
visitar grë ra naná shmënë
Jesús. Gudëdë guagnáhi' ra
narianaldë nezë santu shtë
Jesús, ra naquëreldë tubi
guë'dchi nalë Lida.
33 Ndë nanú tubi nguiu
nalë Eneas. Hia guc shunë
izë ráquëll galguidzë llunguë.
Nagá'all; adë ráquëdi'i rzëll.
34 Pedro bëdchini lu Eneas
nu guchi Pedro:

—Eneas, Jesucristo gunëac lḗ'ël. Guashtḗ nga'li nu bëldisë shtaa'l.

Lueguë lueguë guashtḗ Eneas.

35 Grë ra naquëreldë guë'dchi Lida nu grë ra naquëreldë guë'dchi Sarón, guná rall lla bëac nguiu ni. Lueguë bësa'në rall custumbrë guahietë shtë rall parë guanaldë rall nezë za'quë shtë Jesús.

Guashtḗ Dorcas ladi ra tëgulë

36 Tiempë ni nanú tubi na'a guë'dchi shtë Jope. Rialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús. Lëll Tabita perë ra mënë naruadi'dzë dizḗ griego, rni'i rall lë na'a ni Dorcas. Dorcas bë'në bien nu bëdḗ'ëll gu'në cua'a ra prubi. Bḗ'nëll zihani cusë za'quë.

37 Bëdchini tubi dzë, guc llu'u Dorcas nu gútill. Custumbrë shtë ra mënë ni na rguibi rall cuerpë shtë ra tëgulë. Gudibi rall shcuerpë Dorcas nu bëcue'zë rall cuerpë guia'a la'ni hiu'u guërupë pisë.

38 Guë'dchi Jope rëa'në guëlla' guë'dchi shtë Lida catë nanú Pedro. Bini ra më Jope nanú Pedro guë'dchi Lida. Iurní bëshe'ldë rall chupë nguiu parë guagni'i rall lu Pedro:

—Guërrḗ cha guiá hia'a guë'dchi Jope.

39 Lueguë bëru'u Pedro con lë'ë ra nguiu ni. Iurë bëdchini rall Jope, bia'a rall Pedro cuartë catë naga'a tëgulë. Nalḗ ru'në ra viudë nabëdëá nga'li. Bëlua'a rall vestidë nu manguë nabëntsa'u Dorcas tsana gubáni'.

40 Lueguë Pedro gunibë'a guëru'u grë ra mënë la'ni cuartë. Iurní bëzullibi Pedro nu biadi'dzënúhi' Dios. Rbí'ai' lu naguti nu répi' lúhi':

—Tabita, guashtḗ nga'li.

Lueguë lë'ë tëgulë bëlla'lë slúhi'; gunáhi' lu Pedro. Guzubë ldi'.

41 Pedro guna'zi guiá'all parë guasuldill. Lueguë guna'bë Pedro ra viudë nu los de más narialdí ldu'i Jesús parë bḗ'ni' presentar lë'ë Dorcas nagubani.

42 Grë mënë shtë ciudá Jope bini rall milagrë nabë'në Pedro. Nalḗ zihani mënë gualdí ldu'u rai' diza'quë.

43 Por zihani dzë bëa'në Pedro ciudá Jope lidchi tubi curtidor shtë gui'di ladi ngunë. Lëll Simón.

10

Biadi'dzënú Pedro Cornelio

1 Gu' tubi nguiu ciudá Cesarea; lëll Cornelio. Nall capitán narnibë'a tubi gahiu'a suldadë. Ra suldadë ni lë rall Italiano.

2 Cornelio con grë shfamílill runë rall adorar Dios guëdubinú ldu'u rall. Adë nádi'i Cornelio më israelitë perë bëdḗ'ëll zihani dumí. Bḗ'nëll ayudë ra më israelitë. Siemprë ruadi'dzënull Dios.

3 Tubi dzë quierë rquë tsunë guadze', bëlua'alú tubi ianglë lu Cornelio. Clarë

gunall tubi ianglë shtë Dios naguatḗ catë zuga'a Cornelio. Repi ianglë lull:

—Cornelio.

4 Gubi'a Cornelio lu ianglë nu nalḗ bëdzḗbëll. Guna'bë dí'dzëll lu ianglë:

—¿Më rac shtú'ul guna?

Iurní repi ianglë lull:

—Dios bëquḗ diaguë ra di'dzë shtḗnël iurë ruadi'dzënul më nu rëagná ldu'u më lḗ'ël purquë bḗ'nël ayudë ra prubi.

5 Bëshe'ldë bëldá nguiu guë'dchi Jope parë tsaglli'i rall Simón, nu lëll Pedro; chupë lëll.

6 Quëreldë Pedro lidchi tubi curtidurë nalë zac Simón. Nápëll lídchill rua' nisëdu'u. Pedro guëni'i lul pë gúnël.

7 Iurë gubi' ianglë, guna'bë Cornelio chupë shmúzëll con tubi suldadë nananḗ Cornelio. Suldadë ni gualdí ldu'i shti'dzë Jesús. Guëzá rall na rall muzë shtë Cornelio.

8 Biadi'dzë Cornelio lu rall lla biadi'dzënull ianglë. Iurní bëshe'ldë Cornelio lë'ë rall parë ziaglli'i rall Pedro.

9 Stubi dzë quierë guëruldë dzë, ziagdchini rall ciudá Jope. Lo mizmë iurë Pedro be'pi guëc hiu'u të guadi'dzënúhi' Dios.

10 Nalḗ rldi'anë Pedro; rac shtú'ui' gáuhi'. Perë mientras quëhunë ra shfamili Pedro preparar cumidë, Pedro gunall bëdchini tubi cusë shtë Dios lull.

11 Guná Pedro bëlla'lë lu gube'e nu gunall lu ziquë tubi lari naquichi ru'bë. Ze'din ca zu Pedro. Li'bi guëzá shquini.

12 La'ni lari nanú grë clasë ra ma nanapë tapë guëáhi' nu ra ma narlla' ldu'i lu guiu'u nu ra ma nariasë.

13 Iurní bini Pedro tubi bë naguni'i:

—Pedro, guasuldí nu gudini ma gaul.

14 Perë Pedro guchi:

—Dadë, nunquë adë ráudia'a ra ma naná providë según ra custumbrë shtë na'a.

15 Lë'ë bë guni'i lu Pedro stubi vueltë:

—Lo quë nabëzunḗ Dios, limpi nahin; adë rní'idi'il nahin mal parë lḗ'ël.

16 Zni guc tsunë vësë; iurní be'pi lari lu gube'e.

17 Quëhunë Pedro llgabë pë runë cuntienë nagunall iurë lë'ë ra nguiu nabëshe'ldë Cornelio ze'dë guëna'bë di'dzë rall ca na lidchi curtidurë nalë Simón.

18 Bëdchini rall rua' lidchi Simón; fuertë cana'bë rall:

—¿Gu quëreldë tubi nguiu ndë'ë nalë Simón Pedro?

19 Pedro nianá zúbëll guia'a guëc hiu'u. Quëhúnëll llgabë nia'a pë runë cuntienë lo quë nabëshe'ldë Dios lull. Iurní repi Espíritu Santo lull:

—Pedro guná, tsunë nguiu cagna'bë rall lḗ'ël.

20 Bietë; bë'në compañi lë'ë rall. Adë pë llgabë rúnëdi'il purquë na bëshe'lda lë'ë rall.

21 Iurë bietë Pedro, guagnall ra nguiu nabëshe'ldë Cornelio. Répill lu ra nguiu:

—Na lëa Pedro nacaguili të. ¿Më rsunë nua'a të?

22 Repi rall lu Pedro:

—Zë'pë na'a purquë bëshe'ldë Cornelio lë'ë na'a parë sël con lë'ë na'a lídchill. Cornelio nall tubi nguiu honradë nu rialdí ldú'ull Dios. Nalḗ rac shtu'u më israelitë lḗ'ëll. Tubi ianglë shtë Dios guni'i lu Cornelio parë bëshé'ldëll lë'ë na'a nu guni'i ianglë lull lḗ'ël guëní'il lu Cornelio pë gúnëll.

23 Iurní Pedro guni'i lu rall:

—Gulë tsutḗ ndë'ë; gulë bëa'në ne gue'lë.

Hia brëgue'lë bëru'unú Pedro lë'ë rall parë zia'a rall lidchi Cornelio. Nu guanaldë bëldá narialdí ldu'i diza'quë naquëreldë guë'dchi Jope.

24 Stubi dzë bëdchini rall ciudá Cesarea. Ndë cabezë Cornelio lë'ë rall con grë shfamílill. También guna'bë Cornelio bëldá amigu shtëll.

25 Iurë bëdchini Pedro lidchi Cornelio, Cornelio bëru'u; bḗ'nëll saludar lë'ë Pedro nu bëzullíbill lu Pedro parë bḗ'nëll adorar Pedro.

26 Perë Pedro guna'zi guia'a Cornelio; répi':

—Guzuldí purquë adë guzá'quëdi'i rzullíbil lua purquë nahia nguiu ziquë lḗ'ël.

27 Mientras ziazú rall quëadi'dzë rall, guatḗ Pedro lidchi Cornelio. Guná Pedro zihani mënë rë.

28 Guni'i Pedro lu ra mënë:

—Lë'ë të bien nanḗ të lla na creenci shtë ra më israelitë. Providë guëdza'guë ra më israelitë con mënë de stubi naciuni. Adë nápëdi'i rall permisi parë tsutḗ rall lidchi mënë zitu, perë bëlua'a Dios na adë tsaglá'guëdia'a creenci ni. Grë ra nguiu nabëzunḗ Dios, limpi na rall. Adë naprovidë parë tsutḗa lidchi rall. Bëlua'a Dios na de quë adë guëní'idia'a sulë mënë israelitë na rall allegadë lu Dios, de quë mënë zitu na rall condenadë.

29 Por ni zíquësë guna'bë të na, lueguë zelda; adë bḗ'nëdia'a negar. Gulë guni'i lua nia'a pë rac shtu'u të.

30 Iurní guzublú biadi'dzë Cornelio lu Pedro:

—Guc tapë dzë ne'; lo mizmë iurë ziquë iurní, rquë tsunë guadze' quërelda; quëhuna ayunë nu quëhuna orar lu Dios. De repëntë gunahia tubi ianglë shtë Dios. Nalḗ rcabni'i lari naquichi.

31 Guni'i ianglë lëa: “Cornelio, Dios bëquḗ diaguë ra di'dzë shtḗnël iurë rná'bël lu më. Nu rëagná ldu'u më lḗ'ël purquë bëdḗ'ël dumí cua'a ra prubi.

32 Bëshe'ldë bëldá shmḗnël ciudá Jope parë tsaglli'i rall Simón Pedro. Nápëll lídchill rua' nisëdu'u. Pedro guëni'i lul ra cusë nagúnël.” Zni guni'i ianglë lua.

33 Por ni lueguë bëshe'lda ra shmëna; bidë guëlli'i rall lḗ'ël. Iurne' dzu na'a grë na'a ndë'ë delantë lu Dios parë guëquḗ diaguë na'a grë lo quë naguni'i Dios lul parë guëní'il lu na'a.

Lo quë naguni'i Pedro lu ra më lidchi Cornelio

34 Guzublú guni'i Pedro lu
grë mënë narë̈ lidchi Corne-
lio. Guni'i Pedro:
—Iurne' gualú rac bë̈'ahia
adë rúnëdi'i Dios menos ni
tubi mënë lu guë̈'dchiliu
35 sino quë rca'a më grë
ra nanapë rëspëti nu rzu'bë
diaguë rall shti'dzë më.
36 Guni'i Dios más antsë lu
grë na'a ziquë shini Jacob ra
diza'quë shtë më. Bëshe'ldë
më lë'ë Jesucristo parë bidë
guëni'inúhi' lë'ë hia'a diza'quë
shtë Dios parë cuedchí ldu'u
hia'a. Jesucristo na rëy; napë
më derechë parë rnibë'a më
grë naciuni.
37 Lë'ë të bien nanë̈ të pë
guc ladzë ra më israelitë.
Primërë guzublú Juan
Bautista, bëluá'ai' diza'quë
lu ra mënë, iurní bëchu'bë
nísi'. Despuësë guzublú
Jesús shchí'ni' nezë Galilea.
38 Lë'ë të nanë̈ të lla
bëdë'ë Dios pudërë parë
Jesús më Nazaret. Bëshe'ldë
Dios Espíritu Santo parë
cuezënúhi' lë'ë më. Bënëac
më grë ra nananú mëdzabë
la'ni ldu'i. Bë'në më bien
por pudërë shtë Dios cumë
cabezënúhi' lë'ë Jesús.
39 Lë'ë na'a na na'a testigu
shtë grë ra cusë rë' nabë'në
Jesús. Bë'në më milagrë
nezë Judea nu ladi ciudá
Jerusalén. Despuësë bëquë'ë
ra mënë lë'ë Jesús lu cruz;
guti më.
40 Gudëdë tsunë dzë guti
Jesús, iurní bëldishtë̈ Dios lë'ë
Jesús ladi ra tëgulë. Nu
Dios bëshe'ldë Jesús parë
bëlua'alú më lu na'a stubi
vueltë.
41 Adë bëlua'alú më lu grë
ra mënë, niétiquë lu na'a
bëlua'alú më. Dios gudili
lë'ë na'a dizdë antsë parë na
na'a testigu. Verdá nahin;
guashtë̈ më ladi ra tëgulë.
Despuësë lë'ë na'a gudaunú
na'a lë'ë më; bëdii'nú na'a lë'ë
më.
42 Nu bëshe'ldë më lë'ë na'a
parë guiagni'i na'a diza'quë
shtë më lu ra mënë. Iurne'
cagni'i na'a verdá. Dios
bëdë'ë pudërë lë'ë Jesús ziquë
tubi juësi parë gunë më
juzguë grë ra mënë nanabani
nu grë naguti.
43 También ra profetë
nagurë̈ guahietë, cagni'i rai'
shcuendë Jesús de quë grë ra
natsaldí ldu'i lë'ë më, runë
më perdunë duldë shtë rall.
Por lë'ë më gac perdunë rall.

Bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë ra mënë lidchi Cornelio

44 Nianá quëadi'dzënú Pe-
dro lë'ë ra mënë lidchi Corne-
lio, lë'ë Espíritu Santo bëdchini
parë cuezënúhi' grë ra nar-
quë̈ diaguë di'dzë shtë Pedro.
45 Ra israelitë narialdí ldu'i
diza'quë, ra naze'dë naldë
lë'ë Pedro, nalë̈ bëdzëguëë'
ldu'u rall. Guná rall ra nar-
quë̈ diaguë shti'dzë Pedro,
adë na rall më israelitë perë
bë'në rall recibir Espíritu
Santo nabëzëlaa'dchi Dios
parë lë'ë rall.
46 Bini rall quëadi'dzë ra
më rë' stubi dizë̈. Quëhunë
rall adorar Dios; guni'i rall
llëru'bë na pudërë shtë Dios.
47 Iurní guni'i Pedro:

—Hia quë bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall igual cumë ziquë bëdẽ'na'a recibir lẽ'i', hiadë nídi'i stubi cusë más. Guëriubë nisë rall iurne'.
48 Gunibë'a Pedro lu rall:
—Gulë bëchubë nisë lë'ë të. Gulë guni'i lë Jesucristo purquë na të shmënë më.
Despuësë bë'në rall ruëguë lu Pedro parë guëa'në Pedro sëbëldá dzë con lë'ë rall.

11

Bëabrí Pedro Jerusalén

1 Ra poshtë nu ra nagualdí ldu'i diza'quë narẽ Judea, bini rall de quë también ra mënë nanádi'i më israelitë gualdí ldu'u rai' diza'quë.
2 Iurë bëabrí Pedro Jerusalén, bëldá ra më israelitë gudildi di'dzë rall con Pedro. Mënë ni guanaldë rall tëchi custumbrë shtë gac circuncidar mieti.
3 Bësëgua'a rëdchi rall Pedro. Guni'i rall:
—¿Pëzielú guagnal ra mënë nanádi'i më israelitë? ¿Pëzielú guataunul lë'ë rall?
4 Iurní biadi'dzë Pedro lu rall lla mudë guc guagná Pedro ra mënë de stubi naciuni. Répi':
5 —Na zuhia ciudá Jope. Iurë cagnia'a lu Dios, gunahia cusë nabëshe'ldë Dios lua. Gunahia tubi lari naquichi ru'bë. Ze'din nezë lu gube'e. Li'bi guëzá shquinin, nu gulaguin hashtë catë zugá'ahia.
6 Iurë gunahia nia'a pë nanú la'ni lari, gunahia nanú ra ma nazubë tapë guëáhi'; nanú ra ma dushë; nanú ra ma narlla' ldu'i lu guiu'u; nanú ra ma nariasë.
7 Nu binia tubi bë naguni'i: “Pedro, guasuldí. Gudini ma nagaul.”
8 Perë na gucha lúhi': “Dadë, nunquë adë gudáudia'a ma naná providë según creenci shtë mënë israelitë”.
9 Iurní bë guni'i lua stubi vueltë: “Lo quë hia bëzunẽ Dios, limpi nahin. Adë chu guëní'idi'i nahin mal parë Dios.”
10 Zni guni'i bë tsunë vueltë; despuësë be'pi lari guia'a stubi.
11 Lueguë iurní bëdchini tsunë nguiu mënë Cesarea catë quërelda parë ze'dë ca'a rall na.
12 Lë'ë Espíritu Santo bëshé'ldi' na parë tsanalda lë'ë rall sin ni tubi llgabë de quë na rall de stubi naciuni. También guzënú shu'pë nguiu rë' na. Grë na'a bëdzutẽ na'a lidchi Cornelio.
13 Lẽ'ëll biadí'dzëll lu na'a gunall zu tubi ianglë lídchill nu repi ianglë: “Bëshe'ldë bëldá shmẽnël ciudá Jope parë tsaglli'i rall lë'ë Simón, stubi lëll Pedro.
14 Lẽ'ëll guëní'ill lul lla mudë gúnël parë gac salvar, lẽ'ël con grë shfamílil.”
15 Iurë guzublú quëadi'dzënúa lë'ë rall, bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall tal cumë ziquë bëdchíni' tsana bëdẽ'na'a recibir lẽ'i'.
16 Iurní bëagná ldua'a lo quë naguni'i Jesús lu na'a tsana guzënú na'a lë'ë më.

Guni'i më: “Juan bëchu'bë nisë ra mënë con nisë perë Dios guëne'e më Espíritu Santo parë guëzunḗ më ldu'u të nu parë cuezënúhi' lë'ë të”.
17 Si talë Dios bëshe'ldë Espíritu Santo parë cuezënúhi' ra mënë stubi naciuni, igual cumë ziquë bë'në më con lë'ë hia'a, ra nagualdí ldu'i shti'dzë Dadë Jesucristo, adë nu mudë guna cuntrë Dios.
18 Iurë bini ra mënë grë lo quë naguni'i Pedro lu rall, bëac dchi rall; hiadë pë guní'idi'i rall. Iurní guzublú bë'në rall adorar Dios. Guni'i rall:
—De verdá Dios bë'në perdunë lë'ë ra nanádi'i më israelitë. Bësha'lë më nezë parë guëabrí ldu'u rall con lë'ë më nu parë gapë rall vidë sin fin.

Ra mënë nagualdí ldu'i Jesús ciudá Antioquía

19 Tsana gudini rall Esteban, guagla'guë rzunaldë mënë los de más ra narialdí ldu'i diza'quë. Ra shmënë Jesús bëagzḗ rall hashtë regiuni Fenicia nu Chipre nu guë'dchi shtë Antioquía. Ndë guagni'i rall diza'quë niétiquë lu ra më israelitë, lëdë núdi'i lu ra stubi mënë.
20 Bëldá narialdí ldu'i Jesús, na rall më Chipre nu Cirene. Bëdchini rall ciudá shtë Antioquía. Guni'i rall diza'quë shtë Dadë Jesús lu ra më griego.
21 Guni'i rall lu mënë con llëru'bë pudërë shtë Dios. Zni zihani mënë gualdí ldu'u rai' diza'quë nu guanaldë rall tëchi enseñansë shtë Jesús.
22 Bini ra shmënë Jesús narëta' Jerusalén de quë zihani më Antioquía, hia rzu'bë diaguë rall diza'quë. Iurní bëshe'ldë rall Bernabé parë guall Antioquía.
23 Iurë bëdchini Bernabé Antioquía, gunall lla mudë cagdë'ë Dios ra cusë za'quë parë ra narzu'bë diaguë diza'quë. Nalḗ bëquitë ldu'u Bernabé nu guni'inúhi' ra mënë të tsanaldë rall shnezë Dios nu gac rall firmë, adë guëazë guétëdi'i rall shnezë Dios.
24 Bernabé nall tubi nguiu za'quë. Gualdí ldú'ull Dios. Cabezënú Espíritu Santo la'ni ldú'ull. Zihani ra më Antioquía gualdí ldu'u rall diza'quë shtë Jesucristo.
25 Despuësë gubi' Bernabé parë ziá'ai' ciudá Tarso. Ndë guatílill Saulo parë be'dë guënull lḗ'i' Antioquía.
26 Ndë bëa'në rai' tubi izë con ra shmënë Jesús. Bëlua'a rai' zihani mënë. Ra shmënë Dios naquëreldë Antioquía por primërë vësë bërulḗ rai' cristianos.
27 Tiempë dzë ni bëdchini bëldá nguiu nabë'në recibir llni shtë Dios parë guëni'i rall shti'dzë Dios. Ze'dë rall de Jerusalén parë bëdchini rall Antioquía.
28 Túbill lë Agabo. Guzull guní'ill lu ra narialdí ldu'i diza'quë tubi cusë nagac cumplir. Con pudërë nabëdë'ë Espíritu Santo, lḗ'ëll guní'ill guëdchini tubi gubini dushë guëdubi guḗ'dchiliu. Gubini rë' guc cumplirin

tiempë tsana cagnibë'a rëy
Claudio.
29 Grë ra më Antioquía nar-
ialdí ldu'i shti'dzë Jesús, gu'
rall de acuerdë parë gunë
rall ayudë; bëshe'ldë rall
dumí parë prubi naquëreldë
Judea.
30 Bëtëá rall dumí; cadë
tubi rall bëdë'ë lo más posi-
blë. Bëshe'ldë rall dumí con
Bernabé nu Saulo ca'a ra
mëgulë naná cabësë shchi'ni
Dios Jerusalén.

12

Guti Jacobo nu gua Pedro lachigui'bë

1 Tiempë ni rëy Herodes
nalë́ guzunáldëll bëldá ra
shmënë Jesús.
2 Gunibë́'all guti Jacobo,
bëchi Juan. Gudini rall lë́'i'
con spadë.
3 Herodes guná nalë́ rëuu'
ldu'u ra më israelitë nu guc
ldu'u Herodes guëná'zill Pe-
dro. Dzë ni bë'në tucarë
laní naráu ra më israelitë
guetështildi sin levadurë.
4 Guna'zi rall Pedro prësi;
Herodes gunibë'a tsa Pedro
lachigui'bë nu gunibë́'all
tapë grupë suldadë gapë
rall lë'ë Pedro. Cadë tapëgá
suldadë tubi grupë. Bë'në
Herodes llgabë niagull Pedro
delantë lu ra mënë despuësë
de laní Pascu.
5 Nalë́ segurë nanú Pedro
lachigui'bë purquë quëhapë
ra suldadë lë́'ëll. Perë ra
mënë narialdí ldu'i diza'quë,
ziagla'guë quëhunë rai' orar
dzë la gue'lë. Con guëdubinú
ldu'u rall cagni'inú rall lë'ë
më por shcuendë Pedro.

*Por milagrë shtë Dios
bëru'u Pedro lachigui'bë*

6 Herodes bë'në llgabë
guëgull Pedro lachigui'bë;
tsagsá'nëll Pedro lu ra mënë
grëgue'lë. Pedro naga'si
lachigui'bë. Lí'bi' con chupë
cadënë. Nu quëhapë chupë
suldadë lë́'i'. Stubi shcua'a
suldadë zu rua' lachigui'bë.
7 Iurní bëdchini tubi ian-
glë shtë Dios la'ni lachigui'bë
nu gu'të tubi llni. Ian-
glë bëní'bi' lë'ë Pedro parë
guëbáni'. Bëcua'ñi ianglë lë'ë
Pedro nu répi' lu Pedro:
—Nasesë guashtë́.
Lueguë bëru'u ra cadënë
nali'bi guia'a Pedro.
8 Lë'ë ianglë repi lúhi':
—Bëshi'i dchi'chi lá'nil nu
bëquë'ë shráchil.
Iurní bë'në Pedro gan, repi
ianglë lull:
—Gutë shábël nu gude'e
naldë na.
9 Pedro bëru'u; zianáldi'
tëchi ianglë. Adë rac bë́'adi'i'
gu nahin verdá lo quë
naquëhunë ianglë con lë́'i'.
Llúa'ai' cani'i shcá'ldëll.
10 Gudëdë rai' lu ra primërë
puertë gui'bë naná parë
nezë shtë ciudá; iubi puertë
bëlla'lë parë bëru'u rai'. Iurë
guzë́ rai' tubi nezë, lë'ë ianglë
bësá'ni' lë'ë Pedro.
11 Iurní bëdë́'ëi' cuendë;
guní'i' la'ni ldú'i':
—Iurne' sí, rdë́'ëhia
cuendë, Dios bëshe'ldë
ianglë shtë́ni' parë bëldá'ai'
na guia'a Herodes. Bëldá'ai'
na guia'a ra mënë israelitë,

grë lo që naguc ldu'u rall nihunënú rall na.
12 Iurë qëhúni' llgabë, ziá'ai' lidchi María, shni'a Juan Marcos. Ndë zihani mënë rë ra. Qëhunë rall ruëguë lu Dios parë guëru'u Pedro lachigui'bë.
13 Iurë bësëdchi Pedro rua' puertë, bëru'u tubi criadë; lëll Rode. Guagnall nia'a chu ndë nacagna'bë rua' nezë.
14 Perë iurë guc bë́'all cha' Pedro, por tantë bëquitë ldú'ull, adë bëshá'lëdi'ill rua' nezë sino që guagllú'nëll; guagní'ill lu ra mënë nazubë la'ni hiu'u. Répill lu rall:
—Pedro zuga'a rua' nezë.
15 Iurní repi rall lu Rode:
—Rac túntël rní'il zni'i.
Perë Rode guni'i:
—Guldía, Pedro ndë nazuga'a rua' nezë.
Perë ra nazubë la'ni hiu'u rni'i rall:
—Lë́'ëdi'i Pedro sino ianglë shtënë Pedro gudëdë.
16 Perë Pedro nianá cagsë́dchi' rua' nezë. Iurë bësha'lë rall rua' puertë nu guná rall lu Pedro, nalë́ bëdzëguëë' ldu'u rall.
17 Pedro bë'në sëñi con guiá'ai' të guëac dchi rall. Iurní guni'i Pedro, bëlda'a Dadë Jesús lë́'ëll lachigui'bë. Répi':
—Gulë biadi'dzë ndë'ë lu Jacobo nu lu ra grë narialdí ldu'i diza'që shtë Jesús.
Iurní bëru'u Pedro parë ziá'ai' stubi lugar.
18 Iurë brëgue'lë, nalë́ rdzëbë ra suldadë. Nezë rë' nezë rë' zia'a rall nia'a gua Pedro.
19 Gunibë'a Herodes tsatili rall lë'ë Pedro perë cumë adë bëdzélëdi'i rall Pedro, rëy Herodes guna'bë dí'dzëll shcuendë Pedro. Iurní gunibë'a Herodes gati ra suldadë. Despuësë bëru'u Herodes Judea parë zia'a guëquëréldëll guë'dchi Cesarea.

Bëdchini dzë guti Herodes

20 Nalë́ rldënú Herodes ra mënë naquëreldë ra guë'dchi Tiro nu Sidón, perë lë'ë ra mënë gurë́ rall de acuerdë parë guna'bë rall en paz lu rëy purquë lu guiu'u shtë rëy rru'u naráu ra mënë shtë Tiro nu Sidón. Tubi grupë mënë shtë guë'dchi rë', gulutë́ rall amistá con Blasto, tubi muzë ru'bë shtë rëy. Blasto guagni'inull lë'ë rëy parë gu' en paz.
21 Herodes bëzú tubi tërmë lu rall parë pë dzë tsagdchini rall lidchi Herodes. Dzë ni gutë Herodes shábi' parë guzull de rëy nu guzúbëll lu tribunal shtë́nëll. Iurní guzublú guní'ill zihani di'dzë lu ra mënë.
22 Lë'ë ra mënë guzublú gurushtiá; guni'i rall:
—Ndë'ë nacagni'i adë nall tubi nguiu sino që nall tubi dios.
23 Lueguë iurní tubi ianglë shtë Dios bëdchini. Bëru'ldë ianglë lë'ë Herodes lu tubi galguidzë dushë purquë adë bëdë́'ëdi'ill cuendë di'dzë shtë Dios. Más bëuu' ldú'ull naguni'i ra mënë lull. Gudáu ra mbiziuguë lë'ë Herodes; gútill.

24 Diza'quë shtë Dios
guagla'guë bërë'tsë nezë rë'
nezë rë'. Zihani mënë gualdí
ldu'u rall diza'quë.
25 Bernabé nu Saulo
guagsa'në dumí nabëshe'ldë
ra mënë Antioquía parë ra
prubi ciudá Jerusalén. Iurní
bëagrí rai' con Juan Marcos
hashtë Antioquía.

13

Bëshe'ldë Dios Bernabé nu Saulo lu dchi'ni

1 Ladi mënë narialdí ldu'i
diza'quë guë'dchi Antioquía,
nanú Saulo, Nanú Bern-
abé. Nanú Simón narni'i
ra mënë Ia'së. Nanú Lucio
më Cirene. Nanú Manaén
naguaru'bë lidchi Herodes,
gubernadurë shtë Galilea.
2 Tubi dzë ni bëdëá
rai'; cagna'bë rai' Dios nu
quëhunë rai' ayunë; adë
ráudi'i rai' dzë ni. Guni'i
Espíritu Santo lu rai':
—Gulë bë'në nombrar
Bernabé nu Saulo parë
dchi'ni naguëdë'a gunë rall.
3 Iurë gualú bë'në rall
orar nu bë'në rall ayunë,
bëdchi'bë rall guia'a rall guëc
Saulo nu Bernabé parë gunë
rai' recibir shchi'ni Dios.
Iurní bënë rall despedir lë'ë
rai'. Zia'a rai'.

Zia'a ra poshtë parë Chipre

4 Bëshe'ldë Espíritu Santo
lë'ë Saulo nu Bernabé parë
tubi guë'dchi nalë Seleucia
nanaquë́ rua' nisëdu'u. Ndë
be'pi rai' la'ni barcu parë
zia'a rai' Chipre, tubi dani
nananú la'ni nisë.
5 Bëdchini rai' Salamina;
nahin puertë catë riutë́
barcu. Ndë guzublú Saulo nu
Bernabé cagni'i rai' diza'quë
lu ra mënë la'ni iádu'u shtë
ra më israelitë. Nu zac Juan
Marcos zia'anú rai'.
6 Guëdubi guë'dchi shtë
Chipre guazë́ rai'. Bëdchini
rai' tubi guë'dchi lë Pafos.
Ndë bëdia'guëlú rai' tubi
narunë galbëlliú. Nall më
israelitë nu lëll Barjesús.
Nalë́ runtsá'ull bishi; guní'ill
grë ra di'dzë narní'ill nahin
verdá.
7 Barjesús nall amigu shtë
gubernadurë nalë Sergio
Paulo. Gubernadurë nall
tubi nguiu nasini guë́quëll.
Bëshé'ldëll rsunë parë
cagna'bë mënë Bernabé nu
Saulo purquë gubernadurë
rac shtú'ull guínill diza'quë
shtë Dios.
8 Napë Barjesús stubi lë,
Elimas, quiere decir narunë
dchi'ni shtë bëlliú. Adë
nëdi'i Elimas niuadi'dzënú
Saulo gubernadurë purquë
adë nëdi'ill tsaldí ldu'u gu-
bernadurë shti'dzë Dios.
9 Iurní Saulo, nápi' stubi
lë́hi' Pablo, con pudërë shtë
Espíritu Santo nacabeznú
la'ni ldú'i', gubi'a guë́'i' lu
Elimas.
10 Guni'i Pablo lull:
—Lë́'ël guëdzë́ bishi nu
duldë la'ni ldú'ul. Shini
mëdzabë nal. Enemigu nal
shtë cusë za'quë. Rluá'al ra
mënë bishi, nu adë rsá'nëdi'il
tsutë́ rall nezë za'quë shtë
Dios.
11 Iurne' Dios gunë më
cashtigu lë́'ël; guëá'nël

ciegu por tubi tiempë; adë
guënádi'il lu llni ngubidzë.

Lueguë lueguë bëcahi slu
Elimas nu bëá'nëll ciegu.
Caguílill tubi naguëna'zi
guiá'all parë sëll.
12 Iurë guná gubernadurë
naguc con Elimas, gualdí
ldu'u gubernadurë diza'quë.
Nalḗ bëdzëguëë' ldú'ull iurë
bínill shti'dzë Dios naguni'i
Pablo.

Zia'a Pablo nu Bernabé regiuni Pisidia

13 Pablo con ra sáhi'
be'pi rai' barcu puertë nalë
Pafos parë zia'a rai' hashtë
tubi guë'dchi nalë Perge
nananú regiuni Panfilia;
perë bësa'në Juan Marcos
dchi'ni shtë Dios. Mejurë
bëagrill Jerusalén.
14 Iurní bëru'u Pablo con
Bernabé guë'dchi Perge.
Zia'a rai' ciudá Antioquía
nanaquḗ regiuni shtë Pisidia.
Dzë nabëzi'i ldu'u ra mënë,
guatḗ Pablo con sáhi' iádu'u
shtë më israelitë. Ndë
guzubë rai' parë guëquḗ
diaguë rai'.
15 Bi'ldi ra jëfë shtë iádu'u
la'ni librë nabëquë'ë Moisés
nu bi'ldi rall librë shtë ra
profetë. Iurní guni'i rall lu
Pablo:

—Lë'ë të sa' hia'a, talë
nua'a të tubi di'dzë ziquë
cunseju parë grë hia'a, dzu
hia'a ndë'ë. Gulë guni'i.

16 Iurní guasuldí Pablo;
bḗ'ni' tubi sëñi con guiá'ai'
parë guëac dchi ra mënë.
Guní'i':

—Gulë bëquḗ diaguë lë'ë
të më israelitë, nu grë të
naze'dë guë'në adorar Dios.
17 Dios shtë naciuni Israel,
gulḗ më shtadë guëlú hia'a
parë mizmë lḗ'i'. Bë'në më
shtáda'a tubi naciuni ru'bë
tsana nianá quëreldë rai'
Egipto. Nu despuësë Dios
gulú lë'ë rai' Egipto con
pudërë shtë më.
18 Durantë cuarenta izë
bia'a ldu'u Dios mudë fierë
shtë rai' iurë zia'a rai' nezë
catë nídi'i mënë.
19 Nu gunitilú më gad-
chi naciuni nanaquḗ regiuni
shtë Canaán. Bëdḗ'ëi' lugar ni
parë guquëreldë shtadë guëlú
hia'a.
20 Durantë tubi tiempë
tapë gahiu'a guëruldë izë,
guquëreldë naciuni Israel
ndë. Ra juësi nabëshe'ldë
Dios, gunibë'a rai' naciuni
Israel hashtë tiempë shtë
Samuel.
21 Iurní guna'bë ra mënë lu
Dios tubi rëy naguënibë'a lë'ë
rall. Bëdë'ë Dios tubi rëy nalë
Saúl. Gunibë'a Saúl lë'ë rall
cuarenta izë. Saúl nall shini
tubi nguiu nalë Cis naze'dë
ladi shini Benjamín.
22 Despuësë Dios gulú lë'ë
Saúl lugar shtḗnëll parë subë
David ziquë rëy naguënibë'a
më israelitë. Guni'i Dios:
“Gudilia David llga'në Isaí.
David na tubi nguiu nabëuu'
ldua'a nu gúnëll cumplir grë
lo quë narac shtua'a.”
23 Gulë Jesús ladi llëbní
David nu lë'ë Jesús náhi' el
quë nagunë salvar më is-
raelitë. Ni bë'në Dios prom-
eter más antsë.

24 Pues antsë guzublú
Jesús dchi'ni shtḗhi', Juan
Bautista guni'i lu zihani
mënë israelitë të gunë
nadzë'ë rall mudë nanabani
rall nu chubë nisë rall ziquë
sëñi de quë bëabrí ldu'u rall
con Dios.
25 Tsana ze'dë guëdchini
gati Juan, guní'i': "¿Chu runë
të llgabë nahia? Adë rúnëdi'i
të shgabë të nahia el quë
nacabezë të. Ze'dë stubi më
más lasac quë na. Na adë
lasáquëdia'a parë lë'ë më. Ni
tubi adë chu nádia'a parë
guëshaca du gui'di shtënë
shrachi më."
26 'Rnia'a lu të Dadë
naze'dë zu famili shtë
Abraham, nu rnia'a lu grë
të narunë adorar Dios. Dios
bëshe'ldë diza'quë rë' parë
gac salvára'a.
27 Ra naguquëreldë
Jerusalén nu jëfë shtë rall,
adë guc bḗ'adi'i rall chu na
Jesús. Nu adë guasḗdi'i rall
ra di'dzë shtë ra profetë
nabëquë'ë shti'dzë Dios
guahietë. Rsë'dë rall di'dzë
rë' la'ni iádu'u shtë mënë
israelitë cadë dzë narzi'i
ldu'u ra mënë, perë tsana
bë'në rall condenar Jesús,
bë'në rall cumplir grë lo quë
naná escritë de lë'ë më.
28 Adë bëdzélëdi'i rall ni
tubi duldë nabë'në Jesús
perë guna'bë rall lu Pilato
parë gati më.
29 Iurë guc cumplir grë
lo quë narni'i la'ni Sagradas
Escrituras shcuendë Jesús,
bësietë mënë lë'ë më lu cruz
parë bëga'chi më la'ni ba'a.
30 Perë bëldishtḗ Dios lë'ë
më ladi ra tëgulë parë gubani
më stubi vueltë.
31 Nu zihani dzë bëlua'alú
Jesús lu ra nabë'në compañi
lë'ë më iurë ziagzḗ më de
Galilea parë Jerusalén. Lë'ë
ra mënë ni guná rall lu
Jesús nu iurne' quëadi'dzë
rall ziquë testigu de quë
Jesús nabani.
32 'Nu zac lë'ë na'a, cagni'i
na'a diza'quë nabë'në më
prometer lu shtáda'a. Guc
cumplirin parë lë'ë hia'a
purquë na hia'a shini rai'.
33 Bëldishtḗ Dios lë'ë Jesús
ladi ra tëgulë. Zni naescritë
la'ni segundë Salmo: "Lḗ'ël
nal shinia. Nedzḗ bënehia
vidë parë lḗ'ël."
34 Guni'i Dios guëldishtḗhi'
lë'ë Jesús ladi ra tëgulë parë
adë gáudi'i guiu'u cuerpë
shtë më. Zni naescritë la'ni
Sagradas Escrituras naguni'i
Dios: "Guënehia ra cusë
za'quë parë lë'ë të, lo quë
nabëna prometer lu David".
35 Por ni David la'ni
stubi Salmo guni'i: "Adë
guësëa'nëgal cuerpë shtë
shínil narac shtú'ul la'ni
ba'a parë adë gáudi'i guiu'u
shcuérpi'".
36 David bë'në sirvë lu sáhi'
tiempë nabáni'. Bë'në zá'quëll
ra cusë ziquë guni'i Dios
lull. Perë despuësë gútill nu
bëgá'chill. Gu'dzë cuerpë
shtḗnëll.
37 Perë cuerpë shtë nguiu
nabëldishtḗ Dios ladi ra
tëgulë, adë gú'dzëdi'in.
38 Bëchi, napë quë gac bë'a
të lo quë narnia'a lu të; lḗ'ësë
Jesús napë pudërë parë gunë

më perdunë duldë shtë të.
39 Grë narialdí ldu'i Jesús
na perdunë duldë shtë
rall. Adë nídi'i mudë parë
sunḗ almë shtë të por lëy
nabëquë'ë Moisés purquë
adë nápëdi'in pudërë parë
nihunin perdunë duldë shtë
mënë.
40 Gulë gupë cuidadë të
ldáguëdi'i cashtigu shtë Dios
guëc të, ra cusë nabëquë'ë
ra profetë iurë guni'i rai'
shti'dzë Dios narni'i:
41 Gulë guná, lë'ë të
naquëhunë burnë.
Gulë bëtsëbë ldu'u të
nu gulë gapë galguti
sin fin.
Quëhuna tubi cusë ru'bë en-
trë lë'ë të, cusë adë
tsaldídi'i ldu'u të ze'dë
ra cusë de na. Nu adë
tsaldídi'i ldu'u të si talë
chu stubi guëni'i lu të.
42 Iurë bëru'u Pablo con
sáhi', ra mënë nanádi'i më
israelitë, guna'bë rall tubi
favurë lu Pablo, guëabrí rai'
stubi vueltë dzë naguëzi'i
ldu'u mënë naguëdza'guë
llmalë parë tsagla'guë
guadi'dzë Pablo diza'quë lu
rall.
43 Iurë gualú bëtë'tsë ra
mënë zihani, sëbëldá më
israelitë canaldë lë'ë Pablo
nu Bernabé. Nu zihani ra
nanádi'i më israelitë perë
guatḗ rall creenci shtë ra
më israelitë, canaldë rall
Pablo nu Bernabé. Pablo
nu Bernabé guni'inú rai' lu
mënë ni të tsagla'guë tsaldí
ldu'u rai' diza'quë shtë Dios.
44 Bëdza'guë llmalë
bëdchini dzë descansë; casi
grë mënë shtë guë'dchi bëdëá
rall parë guëquḗ diaguë rall
di'dzë shtë Dios.
45 Guná ra më israelitë
tantë zihani mënë bëdëá,
bëldḗ rall; napë rall mbidi.
Guni'i guidzë rall lë'ë Pablo
nu Bernabé. Bë'në rall insul-
tar Pablo.
46 Iurní Pablo nu Bernabé
adë bëdzḗbëdi'i rai'. Guni'i
rai':
—Bëshe'ldë Dios lë'ë na'a
primërë lu të, na të më is-
raelitë parë guëquḗ diaguë
të diza'quë shtë Dios; perë
nḗdi'i të guëzu'bë diaguë të
shti'dzë Dios. Adë nḗdi'i të
gunë të recibir vidë sin fin.
Iurne' guiagni'i na'a lu mënë
de stubi naciuni
47 purquë zni bëshe'ldë
Dios lë'ë na'a. Bëquë'ë Isaías
shti'dzë më narni'i:
Na Dios, rzua lḗ'ël ziquë tubi
llni parë grë ra mënë
nanádi'i më israelitë.
Lḗ'ël tsanul ra diza'quë
hashtë lúltimë guë'dchi
shtë guḗ'dchiliu parë
gunë Dios salvar lë'ë
ra mënë natsaldí ldu'i
shti'dzë më.
48 Iurë bini ra mënë
nanádi'i më israelitë, nalḗ
bëquitë ldu'u rall. Guni'i
rall nalḗ nasa'a diza'quë
shtë Dios. Nu bëdë'ë rall
graci lu më. Grë ra nagudili
Dios parë gac salvar, lueguë
gualdí ldu'u rall shti'dzë më.
49 Zni bërë'tsë diza'quë
guëdubi regiuni shtë Pisidia.
50 Perë ra israelitë
naquëreldë Antioquía
biadi'dzë rall con bëldá na'a
nu nguiu de rëspëti ladi
guë'dchi. Na'a rë' napë rall
devociuni parë Dios. Grë

rall bëtsatsu rall më guë'dchi
cuntrë Pablo nu Bernabé.
Gulú rall lë'ë rai' fuërë rua'
guë'dchi.
51 Pablo nu Bernabé
bëdchibi rall gushëguiu'u shtë
shrachi rall ziquë tubi sëñi
de quë ra mënë Antioquía
adë bëzu'bë diáguëdi'i rall
diza'quë shtë Jesús. Iurní
zia'a rai' ciudá nalë Iconio.
52 Ra nagualdí ldu'i shti'dzë
Jesús ciudá Antioquía, nalë̈
bëquitë ldu'u rall. Cabezënú
Espíritu Santo la'ni ldu'u rall.

14

Nanú Pablo nu Bernabé guë'dchi Iconio

1 Pablo nu Bernabé
guërupë rai' guatë̈ rai' iádu'u
shtë më israelitë guë'dchi
Iconio. Bëlua'a rai' diza'quë
shtë Jesús lu ra mënë.
Zihani mënë gualdí ldu'u rall
diza'quë, më israelitë nu ra
më griego.
2 Perë ra më israelitë nadë
në̈di'i tsaldí ldu'i, bëtsatsu
rall mënë nanádi'i israelitë
parë bë'në rall llgabë mal
cuntrë ra narialdí ldu'i
diza'quë.
3 Pablo nu Bernabé bëa'në
rai' llëduni tiempë lugar ni.
Adë bëdzë̈bëdi'i rall guni'i rall
lu mënë de quë Dios rac
shtu'u më grë mënë narë̈ lu
guë̈'dchiliu. Dios quëhunë
compañi lë'ë Pablo nu Bernabé parë bë'në rai' milagrë.
Bë'në rai' cusë ru'bë. Zni
guasë̈ ra mënë diza'quë na-
guni'i Pablo, ze'din de Dios.
4 Perë ra mënë guë'dchi ni,
adë bë̈'nëdi'i rall tubsë llgabë.
Bëldá rall guni'i naza'quë na
di'dzë shtë rai'. Sëbëldá rall
guni'i adë nazá'quëdi'i di'dzë
shtë rai'.
5 Iurní ra më israelitë nu ra
nadë nádi'i israelitë, gu' rall
de acuerdë con ra gubiernë
parë guëna'zi rall Pablo nu
Bernabé nu niadë'ë guë'ë rall
lë'ë rai'.
6 Bini Pablo nu Bernabé pë
nihunë rall. Bëru'u rai' guia'a
contrari shtë rai'. Gubi' rai'
ciudá ni parë zëagzë̈ rai'
guë'dchi nalë Listra nu Derbe
naquë̈ regiuni shtë Licaonia.
7 Guagni'i rai' diza'quë
guëdubi ciudá nu guë'dchi
shtë regiuni ni.

Bësëdchi guë'ë mënë lë'ë Pablo guë'dchi Listra

8 Guë'dchi Listra nanú tubi
nguiu cujë; ráquëdi'i rzëll.
Ndë zúbëll purquë dizdë
nagúlëll nall cujë.
9 Caquë̈ diaguë nguiu ni
nacagni'i Pablo. Iurní nalë̈
rbi'a Pablo lu nguiu ni; guc
bë'a Pablo de quë rialdí
ldú'ull parë guëáquëll.
10 Iurní fuertë guni'i Pablo
lull:
—Guasuldí nga'li. Bëzú
guëa'l lu guiu'u.
Lueguë guasuldí cujë nu
guzublú rzëll.
11 Iurë guná ra mënë pë
bë'në Pablo con nguiu ni,
guzublú guni'i rall fuertë
di'dzë naruadi'dzë ra më Licaonia. Guni'i rall:
—Dios ndë'ë bëdchini
ládza'a con cuerpë shtë
nguiu.
12 Guni'i rall Bernabé na
dios Júpiter nu Pablo na dios

Mercurio purquë Pablo ru-
adí'dzi' lu ra mënë.
13 Iádu'u shtë dios Júpiter
zubin entradë shtë guë'dchi.
Bëshuzi narunë dchi'ni la'ni
iádu'u ni, bidënull bëldá
ngunë con zihani guë'ë
hashtë puertë shtë guë'dchi.
Bëshuzi nu ra mënë rac
shtu'u rall gunë rall adorar
lë'ë ra poshtë nu quini rall
ngunë ziquë tubi ofrendë
parë lë'ë rai'.
14 Perë Pablo nu Bernabé
guná rai' pë rac shtu'u
gunënú mënë lë'ë rai';
guzublú bëchí'ezë rai' shabë
rai' ziquë tubi sëñi de quë
adë rëuu'di'i ldu'u rai' lo quë
nacanihunë ra mënë. Guni'i
rai' fuertë. Guaté rai' ladi ra
mënë
15 nu guni'i rai':
—Lë'ë të Dadë, ¿pëzielú
runë të zni'i? Lë'ë na'a na
na'a nguiu ziquë lë'ë të.
Zë'pë guëni'i na'a lu të parë
guësa'në të ra custumbrë
nadë guëlluí'idi'i. Lë'ë na'a
rac shtu'u na'a tsanaldë të
tëchi nezë za'quë shtë Dios
nanabani. Bëntsa'u më
gube'e nu gué'dchiliu nu grë
cusë nananú lu gué'dchiliu
bëntsa'u më.
16 Tiempë guahietë Dios
bësëa'në më lë'ë ra mënë
gubani rall ziquë mudë
narac shtu'u rall
17 perë siemprë bë'në
Dios bien parë lë'ë rall
nu bëshe'ldë më ganza'quë
parë lë'ë rall. Bëdë'ë më
sufsientë nagáu rall hashtë
bëquitë ldu'u rall. Iurne' Dios
quëhunë më lo mizmë con
lë'ë hia'a.
18 Guni'i Pablo di'dzë rë'
lu ra mënë perë apënë bé'ni'
gan parë adë gudínidi'i ra
mënë ra ma ziquë ofrendë lu
rai'. Siemprë rac shtu'u rall
gunë rall adorar lë'ë rai'.
19 Ze'dë bëldá më israelitë
shtë Antioquía nu Iconio.
Bëdchini rall Listra catë nanú
Pablo. Bëquili rall mënë shtë
Listra con bishi parë bëdë'ë
guë'ë rall Pablo. Bëshaguiú
rall lé'i' parë gulú rall lé'i'
rua' guë'dchi purquë llua'a
rall hia guti Pablo.
20 Iurní bëdchini ra nari-
aldí ldu'i diza'quë catë naga'a
Pablo; bëdëá rdondë rall catë
naga'a Pablo. Iurní bëlé
ldú'i' nu guashté'hi'. Guaté'hi'
stubi vueltë guë'dchi. Perë
brëgue'lë bëru'u rai' guë'dchi
parë zia'a rai' stubi guë'dchi
nalë Derbe.
21 Ndë guni'i rai' diza'quë
shtë Dios lu ra më Derbe.
Nalé zihani mënë gualdí
ldu'u rai' shti'dzë Dios.
Despuësë bëabrí rai' guë'dchi
Listra, Iconio, nu Antioquía.
22 Ra lugar ni guni'inú
rai' mënë narialdí ldu'i
diza'quë parë guagla'guë rall
nu gac rall firmë, nu adë
guësá'nëdi'i rall shnezë Dios.
Guni'i rai' de quë antsë tsuté
mieti catë rnibë'a Dios, napë
quë sac zi mieti purquë na
rai' shmënë Jesús.
23 Cadë guë'dchi catë nanú
ra narialdí ldu'i diza'quë,
Pablo nu Bernabé bëzú
rai' bëldá nguiu naguëná
dchi'ni shtë Dios. Despuësë
biadi'dzënú rai' Dios nu
bë'në rai' ayunë, bë'në rai'
animar lë'ë mënë ni të gac

rall firmë lu shnezë Dios, el
que narialdí ldu'u rai'.

*Bëabrí Pablo nu Bernabé
gue'dchi Antioquía*

24 Gudëdë rai' regiuni shtë
Pisidia parë bëdchini rai'
regiuni shtë Panfilia.
25 Guni'i rai' diza'que lu
ra mënë ciudá shtë Perge.
Despuësë gua rai' gue'dchi
Atalia.
26 Ndë be'pi rai' barcu parë
zia'a rai' Antioquía ciudá
catë ra narialdí ldu'i shti'dzë
Dios, bëdë'ë rai' dchi'ni shtë
Dios parë lë'ë rai'; mizmë
lugar ni antsë biadi'dzënú
rall Dios parë gunë më
compañi lë'ë rai'. Iurne'
bëabrí rai' purque hia bë'në
rai' gan dchi'ni rë'.
27 Iurë bëdchini rai' Antio-
quía, bëtëá rai' grë mënë nar-
ialdí ldu'i diza'que. Biadi'dzë
rai' lu rall mudë nabë'në Dios
compañi lë'ë rai'. Guni'i rai'
Dios bëdë'ë lugar parë gualdí
ldu'u ra mënë nanádi'i më is-
raelitë perë guatë́ rall shnezë
Dios.
28 Pablo nu Bernabé bëa'në
rai' ciudá ni llëduni tiempë
con ra narialdí ldu'i diza'que.

15

*Gua Pablo nu Bernabé
ciudá Jerusalén*

1 Tiempë dzë ni bëdchini
bëldá nguiu Antioquía. Na
rall më Judea. Guzublú
caglua'a rall ra mënë narialdí
ldu'i diza'que. Guni'i rall:

—Parë gac salvar të napë
que gunë të cumplir custum-
brë riugue tubi partë del-
icadë shtë ngulë'në ziquë
bëque'ë Moisés la'ni lëy parë
guëdë́'na'a cumplir.
2 Pablo nu Bernabé
biadi'dzënú rai' ra nguiu rë'
llëduni tiempë hashtë gudildi
di'dzë rall. Por fin ra narialdí
ldu'i diza'que, bë'në rall
nombrar Pablo nu Bernabé
con sëbëldá nguiu parë zia'a
rall Jerusalén. Guague'në
rall rëglë asuntë ni con los
de más ra poshtë con ra
mëgulë naná cabësë shtë ra
më narialdí ldu'i Dios.
3 Bëshe'ldë ra më Antio-
quía lë'ë rai'. Gudëdë rai'
ra regiuni shtë Fenicia nu
Samaria. Quëadi'dzë rai'
shti'dzë Dios lu ra mënë nar-
ialdí ldu'i diza'que. Guni'i
rai' lu ra mënë nanarë́ catë
zia'a rai', grë lo que nabë'në
Dios con ra mënë de stubi
naciuni, cumë bëagrí ldu'u
rall con Dios nu bësa'në rall
creenci gushë parë zianaldë
rall shnezë Dios. Grë ra më
narialdí ldu'i diza'que, bini
rall shti'dzë Pablo nu Bern-
abé. Nalë́ bëquitë ldu'u rall.
4 Tsana bëdchini rai'
Jerusalén, ra narialdí ldu'i
diza'que bë'në rall recibir
lë'ë rai' con llëru'bë cariñi.
Zubënú ra mënë rë' ra poshtë
nu ra mëgulë naná cabësë
ladi grupë shtë rai'. Pablo nu
Bernabé guzublú biadi'dzë
rai' grë ra cusë nabë'në Dios
con lë'ë rai', cumë ziquë
mënë stubi naciuni gualdí
ldu'u rall diza'que.
5 Perë iurní bëldá ra fariseo
narialdí ldu'i shti'dzë Jesús,
guasuldí rall nu guni'i rall:

—Rqui'ni riugue du'pë
partë delicadë shtë nanádi'i
më israelitë parë gac salvar

rall. Cha guëdḗ'na'a obligar
lë'ë rall tsanaldë rall tëchi lëy
shtë Moisés. Gac salvar rall
iurní.
6 Bëdëá ra poshtë nu ra
mëgulë parë bësë'dë rall
di'dzë rë'.
7 Llëduni tiempë biadi'dzë
rall. Iurní guasuldí Pedro nu
guní'i':
—Rnia'a lu grë të narialdí
ldu'i diza'quë, cumë ziquë
nanḗ të hia zia'a tiempë
gudili Dios na entrë lë'ë të.
Nu bëshe'ldë më na parë
guagnia'a diza'quë shtë më
lu ra mënë nanádi'i më is-
raelitë. Nu gualdí ldu'u rall
diza'quë.
8 Dios rna la'ni ldu'u ra
mieti; bë'në më recibir lë'ë
rai' cumë ziquë shini më.
Bëdë'ë më Espíritu Santo
parë cuezënúhi' lë'ë rai' igual
ziquë bëdë'ë më Espíritu
Santo parë lë'ë hia'a.
9 Quëhunë Dios compañi
lë'ë rai' igual ziquë lë'ë hia'a
masiá adë nádi'i rai' më is-
raelitë. Bëzunḗ më la'ni ldu'u
rai' purquë gualdí ldu'u rai'
diza'quë shtë më.
10 Aunquë lë'ë të nanḗ të
Dios quëhunë më salvar lë'ë
rai', siemprë riagla'guë rni'i
të tsanaldë rai' tëchi lëy shtë
Moisés. Nahin tubi lëy dushë
parë lë'ë rall; nilë ra shtadë
guëlú hia'a, nilë lë'ë hia'a adë
bëdḗ'nëdi'ia'a cumplir lëy ni.
Nahin tubi lëy dushë parë
lë'ë hia'a. Adë chu gúnëdi'i
gan gunë cumplirin.
11 Perë lë'ë hia'a bien nanḗ
hia'a, bë'në më salvar lë'ë
hia'a ndigá. Rnia'a lu të na
rall shini më purquë nalḗ
guc shtu'u më lë'ë ra nanádi'i
më israelitë. Nu na Jesús
Shtadë shtë grë ra narialdí
ldu'i diza'quë.
12 Grë rall bëac dchi nu
bëquḗ diaguë rall; iurní
Bernabé nu Pablo guzublú
biadi'dzë rai' lla gua rai' ladi
ra mënë de stubi naciuni. Nu
bë'në Dios zihani milagrë por
lë'ë rai'. Dios bënëac zihani
clasë galguidzë.
13 Iurë gualú biadi'dzë rai',
Jacobo guasuldí nu guní'i' lu
ra mënë:
—Iurne' guadi'dza lu të
narialdí ldu'u diza'quë; gulë
bëquḗ diaguë.
14 Pedro biadi'dzë lu hia'a
lla bë'në Dios. Dzë ni por
primërë vueltë gudili më ra
nanádi'i më israelitë parë gac
rall shmënë më.
15 Ndë'ë bëru'uin de
acuerdë con lo quë
nabëquë'ë ra profetë la'ni
Sagradas Escrituras tiempë
guahietë. Rni'i rahin zdë'ë:
16 Despuësë guëabría të
guëzá'ahia hiu'u shtë
David naná ziquë
hiu'u dachi.
Guëcubia reinadë shtḗhi'
nagurḗ.
17 Gúnahin të parë ra mënë
nanádi'i më israelitë
quili rall na, nu ra
mënë shtë grë naciuni
narna'bë lëa, gac rall
shmëna.
18 Zni cagni'i Dadë dizdë
tiempë guahietë të gac
bë'a mieti.
19 'Por ni rnia'a lu të
shgaba. Adë pë gunënúdi'i
hia'a con ra nanádi'i mënë

israelitë perë bëabrí ldu'u rall con Dios. Adë chu gúnëdi'i obligar lë'ë rall parë tsanaldë rall lëy shtë Moisés.

20 Perë guëquë'ë hia'a lu rall parë adë gáudi'i rall belë shtë ra ma narunë ra mënë ofrecërë ziquë ofrendë lu ra ídolo. Nu adë guëquënúdi'i rall sa' rall, nu adë gáudi'i rall rënë, nilë belë shtë ra ma nadë bëshḗ'ëdi'i rënë.

21 Hia por llëduni tiempë bi'ldi ra mënë lëy nabëquë'ë Moisés cadë iádu'u shtë rall, nu cadë dzë nabëzi'i ldu'u rall caglua'a mësë lë'ë rall nabëquë'ë Moisés.

22 Iurní ra poshtë con ra mëgulë naná cabësë nu grë ra narialdí ldu'i diza'quë, gudili rall bëldá nguiu ladi lo mizmë sa' rall parë bëshe'ldë rall lë'ë rai' Antioquía con Pablo nu Bernabé. Bë'në rall nombrar Silas con Judas. Judas stubi lëll Barsabás. Na rall nguiu më ru'bë ladi ra narialdí ldu'i diza'quë.

23 Bëntsa'u ra poshtë tubi cartë parë bia'a rai' narni'i:

"Lë'ë na'a ra poshtë nu ra mëgulë nu grë ra narialdí ldu'u diza'quë shtë Jesús naquëreldë Jerusalén, rshe'ldë na'a tubi saludë parë grë ra narialdí ldu'i diza'quë, ra nanádi'i më israelitë. Rshe'ldë na'a tubi saludë lë'ë të grë ra naquëreldë Antioquía nu ra naquëreldë regiuni Siria nu Cilicia.

24 Nanḗ na'a bëru'u bëldá nguiu ladi na'a. Bidë rall ciudá shtë të parë bidë guëni'i rall lu të rqui'ni tsanaldë të tëchi lëy nabëquë'ë Moisés parë gac salvar të. Perë adë bëshé'ldëdi'i na'a lë'ë rall. Niétiquë bidë guëchili rall shgabë të; rnibë'a rall gac circuncidar të nu gunë të cumplir lëy shtë Moisés.

25 Por ni bëdzú na'a de acuerdë lu juntë shtë na'a parë gudili na'a bëldá nguiu ladi na'a parë guidë guëná rai' lë'ë të. Bëshe'ldë na'a lë'ë rai' con Pablo nu Bernabé, nguiu narac shtu'u hia'a.

26 Bernabé nu Pablo na rai' nguiu nabëdchi'bë ra vidë shtë rai' lu galguti iurë guagni'i rai' diza'quë shtë Jesucristo, Shtáda'a, lu ra mënë.

27 Cagshe'ldë na'a lu të Judas nu Silas parë guëni'i rall lu të ra cusë naze'dë la'ni cartë nanua'a rall.

28 Bëuu' ldu'u Espíritu Santo nu bëuu' ldu'u na'a parë adë guëdchí'bëdi'i na'a ni tubi lëy dushë guëc të. Sulamëntë runë tucarë gunë të cumplir ra cusë naze'dë la'ni cartë catë rni'i:

29 Adë gau të belë shtë ra ma nabë'në mënë ofrecer ziquë ofrendë lu ra ídolo, nu adë gau të rënë, nilë belë shtë ra ma nanadë bëshḗ'ëdi'i rënë, nu adë rquënúdi'i të sa' të. Talë gapë të lë'ë të lu grë ra cusë rë', zia të bien. Ndë'ë gualú cartë. Guëa'në të con Dios."

30 Iurní bëru'u rai' parë zia'a rai' Antioquía. Ndë bëtëá rai' grë ra narialdí ldu'i diza'quë. Bëdë'ë rai' cartë guia'a ra mënë nabëdëá nga'li.

31 Iurë bi'ldi rall cartë, nalḗ bëquitë ldu'u rall nu gurëdchí

ldu'u rall por lo që naguni'i la'ni cartë.
32 Judas nu Silas bë'në rall recibir tubi pudërë shtë Dios parë guëni'i rall ra cusë narac shtu'u Dios. Biadi'dzë rai' con llëru'bë pudërë shtë më. Con zihani di'dzë naguni'i rai' lu ra narialdí ldu'i diza'që, bëa'në ra mënë ni más firmë parë tsanaldë rall shnezë Dios.
33 Bëa'në rai' tubi tiempë ciudá Antioquía. Despuësë ra narialdí ldu'i Jesús bë'në rall despedir lë'ë rai' parë bëabrí rai' Jerusalén. Guni'i rall lu rai':
—Dushquilli Dios, bidë guëná të lë'ë na'a. Guzëá të con bien.
34 Silas adë bëabrídi'i' Jerusalén; bëá'ni' Antioquía.
35 Pablo con Bernabé bëa'në rai' Antioquía parë guagla'guë guëni'i rai' diza'që lu ra mënë. Con stubi tantë ra nguiu, caglua'a rai' mënë diza'që shtë Jesús.

Bëshe'ldë Dios lë'ë Pablo segundë viajë

36 Gudëdë bëldá dzë, iurní Pablo guni'i lu Bernabé:
—Cha guiá guëgná hia'a nia gua ra narialdí ldu'i diza'që, grë ra ciudá catë biaglua'a hia'a ra mënë antsë.
37 Bernabé guc ldú'i' niua'a rai' Juan Marcos
38 perë Pablo adë nëdi'i' nianaldë Juan Marcos purquë más antsë bësëa'nëgá Juan Marcos lë'ë rai' lugar nalë Panfilia.
39 Gudildi di'dzë rai' por cuendë rë' nu bësa'në sa' rai'. Bernabé bia'a Juan Marcos parë zia'a rai' Chipre.
40 Pablo gudili lë'ë Silas parë tsanaldë Silas lë'i'. Ra narialdí ldu'i diza'que, biadi'dzënú rai' lë'ë më parë gunë më compañi lë'ë Pablo nu Silas iurná guzia'a rai' lu shchi'ni më.
41 Iurní Pablo nu Silas bëru'u rai' nu gudëdë rai' regiuni shtë Siria nu Cilicia. Guagni'i rai' lu ra narialdí ldu'i diza'que parë tsagla'guë rall firmë shnezë Dios.

16

Guanaldë Timoteo lë'ë Pablo nu Silas

1 Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Derbe nu Listra. Ndë bëdia'guëlú rai' tubi nguiu narialdí ldu'i diza'que; lëll Timoteo. Shni'a Timoteo na më israelitë; lë'ë que lë'ë rialdí ldu'i diza'que. Perë shtadë Timoteo na më griego.
2 Grë ra mënë narialdí ldu'i diza'que naquëreldë Listra nu Iconio, rni'i rall na Timoteo tubi nguiu demasiadë humildë nu za'que.
3 Guchi Pablo lu Timoteo parë tsanáldëll lë'ë rai'. Nu bë'në Pablo circuncidar lë'ë Timoteo ziquë na custumbrë shtë ra më israelitë. Zni bë'ni' parë adë bëldëdi'i' më israelitë con lë'ë Pablo. Grë ra israelitë naquëreldë lugar ni, nanë rall shtadë Timoteo nall më griego.
4 Grë ra guë'dchi nardëdë rai', ruadi'dzënú rai' ra mënë narialdí ldu'i diza'que. Quëadi'dzë rai' rsunë nabëdë'ë mëgulë

naná cabësë shchi'ni Dios
Jerusalén të parë guëzu'bë
diaguë rall.
5 Ra mënë narialdí ldu'i
Dios, guc rall más firmë lu
ra diza'quë shtë Jesús. Dzë
con dzë guaru'bë grupë shtë
shmënë Dios cadë guë'dchi.

Gue'lë bëlua'alú tubi nguiu lu Pablo; nall ziquë më Macedonia

6 Adë bësá'nëdi'i Espíritu
Santo nalua'a rai' diza'quë lu
ra mënë naquëreldë regiuni
shtë Asia. Por ni gudëdë
rai' ra regiuni shtë Frigia nu
Galacia parë bëdchini rai' la
raya shtë Misia.
7 Ndë bë'në rai' llgabë niutḗ
rai' regiuni shtë Bitinia perë
Espíritu Santo adë bësá'nëdi'i'
niutḗ rai' ndë.
8 Mejurë gudëdë nezë rai'
hashtë Misia parë guietë rai'
puertë shtë Troas.
9 Ndë bëlua'alú tubi nguiu
lu Pablo gue'lë. Gunáhi' tubi
nguiu më Macedonia. Zuldí
mënë ni nu rúnëll ruëguë lu
Pablo. Rní'ill: “Cha regiuni
shtë na'a Macedonia parë
gúnël compañi lë'ë na'a”.
10 Iurë gudëdë guná
Pablo lë'ë nguiu, na Lucas nacaquëa'a librë rë',
bëdë'në na'a preparar viajë
shtënë na'a parë guziá na'a
Macedonia purquë Dios
cagna'bë lë'ë na'a guëdia'a
na'a diza'quë parë ra mënë
shtë Macedonia.

Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Filipos

11 Puertë Troas bëdzepi
na'a la'ni barcu parë zia
na'a tubldí la'ni nisë hashtë
Samotracia. Samotracia
na tubi dani la'ni nisëdu'u.
Hashtë stubi dzë bëdchini
na'a puertë Neápolis.
12 De Neápolis bëru'u na'a
parë Filipos. Filipos na tubi
guë'dchi más llëru'bë lu grë
ra guë'dchi shtë Macedonia.
Quëreldë ra më rumanë ndë,
nu grë ra më shtë guë'dchi
bë'në rall rëspëti lëy shtë ra
rumanë. Guquëreldë na'a Filipos bëldá dzë.
13 Tubi dzë nabëzi'i ldu'u
mënë, bëru'u na'a rua'
guë'dchi parë bia na'a rua'
tubi guëë'gu. Ra mënë bëne'e
rsunë ndë nanú tubi lugar
catë ruadi'dzënú rall Dios.
Lugar ni guzubë na'a parë
guëni'i na'a diza'quë lu ra
na'a nabëdëá nga'li.
14 Ladi ra na'a ni nanú tubi
na'a lë Lidia. Zé'dëll guë'dchi
shtë Tiatira. Nu rtuu'll lari
za'quë color moradë. Na'a
ni gualdí ldu'i Dios perë
adë guënḗdi'ill chu na Jesús.
Bëdë'ë më llgabë parë guasëll
nu gualdí ldú'ull diza'quë
nacagni'i Pablo.
15 Lidia bëriubë nísëll con
shfamílill. Iurní guní'ill lu
na'a:

—Si talë nanḗ të nahia
shmënë Jesús, gulë gude'e
lidcha të guëa'në të bëldá
dzë.

Lidia bḗ'nëll ruëguë lu na'a
hashtë bëdëa'në na'a lídchill.
16 Guzac na'a tubi vueltë
iurë zia na'a lugar catë
guëdia'a di'dzënú na'a
Dios, bëdia'guëlú na'a tubi
lliguëna'a. Nápëll tubi
mëdzabë la'ni ldú'ull. Rúnëll
divini por pudërë shtë

mëdzabë. Gunı́'ill ra cusë nagac con ra mënë. Zni bḗ'nëll gan zihani dumí parë ra shlámëll.
17 Lliguëna'a ni bidë náldëll lë'ë na'a con Pablo. Fuertë gunı́'ill:

—Dios nacabezë gube'e, bëshe'ldë më ra nguiu rë'. Caglua'a rall nezë parë gac salvára'a.
18 Zihani dzë bë'në lliguëna'a rë' zdë'ë. Glli, glli, fuertë gunı́'ill; bidë náldëll lë'ë na'a. Perë bëldḗ Pablo nu gunı́'i' lu mëdzabë nananú la'ni ldu'u lliguëna'a:

—Con pudërë nabëne'e Jesucristo guiahia, rnia'a lul por lë shtë më, bëru'u la'ni ldu'u na'a rë'.

Lueguë lueguë iurní bëru'u espíritu dzabë.
19 Iurë guná shlamë shtë lliguëna'a, hiadë nídi'i mudë gunë rall gan dumí con pudërë nagúpëll, guna'zi rall Pablo nu Silas. Guagsëa'në rall lë'ë rai' lu gubiernë nazubë cula'ni galërë.
20 Bëagnú rall lë'ë rai' lu ra juësi nu guni'i rall:

—Nguiu rë' na rall mënë israelitë. Cagtsatsu rall mënë ciudá shtë hia'a.
21 Caglua'a rall creenci adë nádi'i de acuerdë con lëy rumanë. Adë nídi'i mudë guianálda'a tëchi rall purquë na hia'a më rumanë.
22 Iurní bëdzatsu mënë cuntrë Pablo nu Silas. Gunibë'a gubiernë parë bëru'u shabë Pablo nu Silas parë bëdë'ë hiaguë rall lë'ë rai'.
23 Despuësë huḗtë' bëdë'ë hiaguë rall lë'ë rai', bëldaguë rall lë'ë rai' lachigui'bë. Nu gunibë'a rall lu carcelërë parë gápëll lë'ë rai' con cuidadë.
24 Iurë bë'në carcelërë recibir Pablo nu Silas, guagsëá'nëll lë'ë rai' hashtë tubi cuartë namás dchi'chi. Ndë bḗ'nëll segurë; bëgá'sëll guëa' rai' la'ni tablë nalë cepo.
25 Iurë guc guëruldë gue'lë, lë'ë Pablo nu Silas quëadi'dzënú rai' Dios nu quëu'ldë rua' rai' cantë lu Dios. Los de más prësi nananú ndë, caquḗ diaguë rall.
26 De repëntë bëdchini tubi llu ru'bë nabësëni'bi hashtë cimientë shtë lachigui'bë. Grë ra puertë shtë lachigui'bë, bëlla'lin nu ra cadënë nali'bi guia'a ra prësi, gulaguë rahin lu guiu'u.
27 Iurní gubani carcelërë; gunall rua' puertë lla'lë rahin. Gulull spadë shtḗnëll parë quínill lo mizmë lḗ'ëll. Bḗ'nëll llgabë grë ra prësi bëllu'në.
28 Perë Pablo gunall pë nihunë carcelërë nu fuertë guni'i Pablo:

—Adë rguínidi'i lḗ'ël. Grë na'a zuga'a na'a ndë'ë.
29 Lueguë iurní guna'bë carcelërë tubi llni. Guatḗ guëllú'nëll catë zuga'a ra prësi. Nalḗ rchí'chill tantë rdzḗbëll. Bëzullíbill lu Pablo nu Silas.
30 Iurní gulull lë'ë rai' lachigui'bë nu guna'bë dí'dzëll lu rai':

—Dadë, guni'i lua ¿lla guna
parë gac salvara?
31 Iurní repi rai':
—Guëdubinú ldú'ul tsaldí
ldú'ul Jesucristo, lḗ'ël con grë
shfamílil parë gunë Dios sal-
var lë'ë të.
32 Iurní biadi'dzënú Pablo
nu Silas lë'ë carcelërë
diza'quë, lḗ'ëll con grë
shfamílill naquëreldë lídchill.
33 Mizmë gue'lë ni
carcelërë gudíbill lu ridë
catë bëdia'a hiaguë ladi
rai'. Lueguë carcelërë con
shfamílill bëriubë nisë rall.
34 Iurní bia'a carcelërë
lë'ë rai' lídchill parë bëdḗ'ëll
nagudáu rai'. Nalḗ rquitë
ldu'u shfamili carcelërë
purquë grë rall hia gualdí
ldu'u rall diza'quë.
35 Brëgue'lë rsili, ra gu-
biernë bëshe'ldë ra suldadë
lu carcelërë parë guëdë'ë
carcelërë libertá lë'ë Pablo
nu Silas.
36 Repi carcelërë lu Pablo:
—Bëdchini suldadë shtë gu-
biernë parë guënehia libertá
lë'ë të. Iurne' guzia'a të con
bien.
37 Perë Pablo guni'i lu ra
suldadë:
—Adë chu guëru'u. Ra gu-
biernë bë'në bëdia'a hiaguë
na'a lu ra mënë. Adë bḗ'nëdi'i
rall juzgar lë'ë na'a según
lëy rumanë, nu nadapë na'a
lo mizmë derechë nanapë
më rumanë. Bëtia'a rall lë'ë
na'a lachigui'bë nu iurne' rac
shtu'u rall cu të lë'ë na'a
llga'chi. Pues guidë ldu rall
lë'ë na'a lo mizmë lë'ë rall.
38 Ra suldadë bëaguënú
rall rsunë lu ra gubiernë
grë naguchi Pablo lu rall.
Bëdzëbë ra gubiernë iurë
bini rall Pablo nu Silas napë
rall derechë cumë më ru-
manë.
39 Gua ra gubiernë rua'
lachigui'bë. Guadi'dzënú rall
lë'ë Pablo nu Silas; guni'i rall:
—Gulë bë'në dispensar lë'ë
na'a por lo quë nabëdë'në
na'a.
Iurní bëgú rall lë'ë rai'.
Guni'i rall:
—Gulë bë'në favurë; gulë
bëru'u guë'dchi shtë na'a.
40 Bëru'u Pablo nu Silas
lachigui'bë parë zia'a rai'
lidchi Lidia. Despuësë
guni'inú rai' lu ra narialdí
ldu'i diza'quë; guni'i rai':
—Gulë gac firmë con di'dzë
shtë Jesús.
Iurní bëru'u rai' ciudá ni.

17

Bëdzatsu më guë'dchi Tesalónica

1 Gudëdë Pablo nu Silas
ra guë'dchi nalë Anfípolis nu
Apolonia parë bëdchini rai'
ciudá Tesalónica. Ndë zubë
tubi iádu'u shtë ra më is-
raelitë.
2 Ziquë na custumbrë shtë
Pablo, guáhi' iádu'u. Tsunë ll-
malë bḗ'ni' parë guagni'inull
ra mënë cadë dzë descansë.
3 Bí'ldi' la'ni Sagradas Es-
crituras lu ra mënë. Nu
bëluá'ai' ra mënë Cristo napë
quë gati më nu despuësë de
guti më, napë quë tsashtḗ më
ladi ra tëgulë. Rni'i Pablo:
—Lo mizmë Jesús
nacagnia'a lu të, na më Cristo
el quë nagudili Dios.
4 Bëldá ra më israelitë
gualdí ldu'u rall diza'quë nu
bëtsa'guë rall Pablo nu Silas.

Zihani më griego narunë adorar Dios, gualdí ldu'u rall, nu zihani na'a tse'lë ra më ru'bë narnibë'a, gualdí ldu'u rall shti'dzë Jesús.

5 Perë los de más ra më israelitë nanadë rialdídi'i ldu'i diza'quë, nalë́ bëldënú rall Pablo nu Silas. Gudili rall bëldá nguiu mal nandigá canzë́ ra nezë. Guni'i rall lu mënë ciudá parë guëasë mënë cuntrë Pablo. Guatsutë́ rall lidchi Jasón. Ziatili rall Pablo nu Silas purquë nanë́ rall Jasón bëdë'ë lugar quëreldë Pablo nu Silas. Rac shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë rai' parë gunë rall intriegu lë'ë rai' lu ra mënë parë gunë rall juzgar lë'ë rai'.

6 Perë adë bëdzélëdi'i rall lë'ë rai' lidchi Jasón. Iurní guaca'a rall Jasón; bëshaguiú rall lë́'ëll con sëbëldá ra narialdí ldu'u diza'quë. Guagsa'në rall lë'ë rai' lu gubiernë shtë ciudá. Gurushtiá ra nguiu mal. Guni'i rall:

—Guëdubi lugar catë riutë́ Pablo rdzatsu ra më guë'dchi con ra creenci shtë rall nu ze'dë rall guë'dchi rë'.

7 Jasón bëdë'ë lugar lídchill parë lë'ë rall. Grë ra nguiu rë' nanú rall cuntrë lëy shtë César purquë rni'i rall napë rall stubi rëy nalë Jesús.

8 Iurë bini ra mënë ra cusë naguni'i rall, bëdzatsu rall.

9 Perë Jasón con sëbëldá naguna'zi rall, gudilli rall dumí parë gupë rall libertá. Bëru'u rall.

Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Berea

10 Ra narialdí ldu'i diza'quë naquëreldë Tesalónica, lueguë lueguë gugue'lë gulú nezë rall lë'ë Pablo nu Silas. Zia'a rall guë'dchi Berea. Zíquësë bëdchini rall ndë, gua rall iádu'u shtë ra më israelitë.

11 Mënë naquëreldë ndë, más nabënë na rall quë ra israelitë naquëreldë Tesalónica purquë guëdubinú ldu'u rall bëquë́ diaguë rall diza'quë naguni'i Pablo, nu glli glli bë'në rall saber nia'a gu nahin verdá cumë ziquë na la'ni Sagradas Escrituras.

12 De manërë quë zihani nguiu israelitë nu më griego, gualdí ldu'u rall diza'quë. Nu zihani na'a tse'lë ra më ru'bë, gualdí ldu'u rall diza'quë.

13 Tsana bini ra contrari naquëreldë Tesalónica de quë nanú Pablo guë'dchi Berea, gua rall hashtë Berea parë guagtsatsu rall ra mënë guë'dchi ni. Cagni'i Pablo diza'quë lu ra mënë.

14 Perë ra narialdí ldu'i Jesús, lueguë bëshe'ldë rall lë'ë Pablo hashtë rua' nisëdu'u. Niétiquë Silas nu Timoteo bëa'në rall guë'dchi Berea.

15 Ra naguaguë'në compañi lë'ë Pablo, guagsa'në rall Pablo ciudá Atenas. Bëabrinú rall rsunë shtë Pablo; rac shtú'ui' tsa rall Atenas. Lueguë guzia'a Timoteo nu Silas catë nanú Pablo.

Nanú Pablo guë'dchi Atenas

16 Mientras cabezë Pablo lë'ë Silas nu Timoteo ciudá Atenas, nalë́ adë bëuu'di'i

ldú'i'; adë gurëdchí ldú'i' iurë gunáhi' lu zihani ídolo narunë ra mënë adorar.
17 La'ni iádu'u shtë ra më israelitë biadi'dzënú Pablo con los de más mënë narunë adorar Dios. Nu cadë dzë rni'i Pablo lu ra mënë lu llguëa' catë rdëá rall.
18 Bëldá ra nguiu naná rsë'dë ldai' shtë narni'i rall estoicos nu sëbëldá nguiu naná rsë'dë ldai' narni'i rall epicúreos, biadi'dzënú rall Pablo. Nanú rall guni'i lu sa' rall:
—¿Më quëadi'dzë ndë tantë ruadí'dzëll?
Sëbëldá rall guni'i:
—Llua'a na'a di'dzë shtënë stubi dios cubi quëadí'dzëll.
Rni'i rall zni purquë bini rall Pablo cagni'i diza'quë shtë Jesús, chu na më nu Dios bëldishtë̋ lë'ë Jesús ladi ra tëgulë.
19 Iurní bia'a rall lë'ë Pablo tubi lugar nalë̋ Areópago catë rdëá ra më ru'bë parë guëquë̋ diaguë rall pë rni'i ra mësë. Ndë guni'i rall lu Pablo:
—Rac shtu'u na'a gac bë'a na'a pë runë cuntienë ra ldai' cubi naze'dënul.
20 Rní'il lu na'a ra cusë cubi na nunquë gá'adi'i guini na'a. Rac shtu'u na'a gac bë'a na'a pë na ra cusë naruadí'dzël.
21 Zni guni'i rall purquë grë më Atenas nu ra më de stubi naciuni naquëreldë ndë, rëuu' ldu'u rall cualquier cusë cubi. Llëduni tiempë hiadë ruadi'dzë rall stubi cusë, niétiquë ra cusë cubi naguërë̋ rini rall ruadi'dzë lu sa' rall.
22 Iurní Pablo guasuldí guëláu rall lugar nalë Areópago nu guní'i':
—Lë'ë të më Atenas, rnahia demasiadë devociuni napë të parë ra dios shtë të
23 purquë tsana canzë̋a, rbí'ahia lugar catë cabezë ra dios shtë të. Bëdia'guëlúa tubi bëcu'guë naquë̋ tubi letrërë luhin narni'i: “Dios nagá'adi'i chu guënë̋di'i”. Pues Dios naquëhunë të adorar sin quë guënë̋di'i të, nanë̋a Dios rë'. Ze'dë guënia'a diza'quë shtë më.
24 ’Na më Dios nabëntsa'u guë̋'dchiliu nu grë ra cusë nananú la'nin. Rnibë'a më guë̋'dchiliu nu gube'e. Adë quëréldëdi'i më la'ni iádu'u nabëntsa'u ra mënë.
25 Adë rquí'nidi'i më ra cusë naruntsa'u ra mënë. Niétiquë pë rqui'ni më purquë mizmë Dios rne'e vidë nu grë cusë narqui'ni hia'a.
26 ’Grë ra mënë nanarë̋ lu guë̋'dchiliu na rall shini Adán, nguiu nabëntsa'u Dios iurë bësinlú më guë̋'dchiliu. Bë'në Dios punërë ra tiempë naguëbani grë ra naciuni nu lugar catë guëquëreldë mënë.
27 Bë'në Dios ni parë quili ra mënë lë̋'i' purquë rac shtu'u më grë mieti guëdia'guëlú rall lë'ë më. Dios adë núdi'i zitu de lë'ë hia'a.
28 Por voluntá shtë Dios nacabezë gube'e, nadápa'a vidë nu por lë'ë më rni'bi hia'a nezë rë' nezë rë'. Por lë'ë më quërélda'a

guë'dchiliu. Por voluntá shtë
më nabánia'a nu rdë'na'a
dchi'ni. Lo mizmë guni'i ra
bëldá mësë shtë të: “Na hia'a
shini Dios”.
29 Ziquë shini Dios, adë
chu gunë llgabë de quë
na më cumë ziquë ra
dzanë naguctsa'u con orë
u bëdchichi u guë'ë. Mënë
runtsa'u rall cusë ni ziquë
na shgabë rall.
30 Adë pë guni'i Dios lu ra
mënë tiempë guahietë tsana
gá'adi'i guënë rall lë'ë më
perë iurne' sí, rnibë'a më
lu mënë gudubi guë'dchiliu,
gunë nadzë'ë mudë nana-
bani rall nu guëabrí ldu'u rall
con Dios
31 purquë Dios hia bë'në
më designar tubi dzë na-
gunë më juzguë ra mënë.
Dios gulë tubi nguiu na-
gunë juzguë grë mënë lu
guë'dchiliu. Verdá nahin
purquë bëldishtë Dios nguiu
rë' ladi ra tëgulë.
32 Iurë bini ra mënë lo quë
naguni'i Pablo de quë tsashtë
ra tëgulë, nanú rall bë'në
burnë. Sëbëldá rall guni'i rall
lu Pablo:
—Mejurë stubi dzë guëquë
diaguë na'a ra shtí'dzël.
33 Iurní Pablo gubi'.
Bësëa'nëgáhi' lë'ë ra mënë,
34 perë bëldá rall gualdí
ldu'u rall diza'quë nu gua-
naldë rall Pablo. Ladi ra
mënë ni nanú tubi nguiu
lë Dionisio. Nall miembrë
shtë partidë Areópago. Nu
nanú tubi na'a lë Dámaris
con zihani ra nagualdí ldu'u
diza'quë shtë Jesús.

18

Pablo bëdchini guë'dchi Corinto

1 Despuësë de ni, bëru'u
Pablo Atenas parë ziá'ai'
ciudá Corinto.
2 Ndë bëdia'guëlúhi' tubi më
israelitë; lëll Aquila. Ze'dë
nguiu rë' tubi regiuni nalë
Ponto. Antsë Aquila nu
tsé'lëll Priscila gubi' rall Italia
purquë rëy Claudio gunibë'a
guëru'u grëtë' më israelitë
ciudá Roma. Pablo guagná
lë'ë Aquila lídchi'.
3 Cumë nápi' mizmë dchi'ni
nanapë Aquila bëá'ni' lid-
chi Aquila parë bë'në rai'
dchi'ni. Bëti'bë rai' lari na'ldë
naguëllui'i parë hiu'u lari.
4 Ra dzë narzi'i ldu'u mënë,
Pablo ria iádu'u catë riagní'i'
diza'quë lu ra mënë. Zi-
hani rall gualdí ldu'u rall na-
guni'i Pablo, më israelitë nu
ra nanádi'i më israelitë.
5 Tsana bëru'u Silas nu
Timoteo regiuni Macedonia,
bëdchini rall Corinto. Iurní
Pablo bësëa'nëgall dchi'ni
shtënë lari na'ldë parë
guaglá'gui' niétiquë dchi'ni
shtë diza'quë. Guni'inúhi'
më israelitë quë Jesús na
Cristo el quë nacabezë rall
të guëdchíni' guë'dchiliu.
6 Perë ra israelitë bë'në rall
cuntrë Pablo nu guni'i rall
di'dzë fier guëc Pablo. Repi
rall:
—Ze'dë guësiguël lë'ë na'a
con bishi nanuá'al.
Iurní Pablo bëdchíbi' shábi'
lu ra mënë; nu guní'i':
—Hia beldë guënia'a
diza'quë shtë Jesús lu të.
Adë nëdi'i të gua'a tëhin.

Adë nahia responsablë talë
guëniti almë shtë të. Iurne'
guziahia lu ra më nanádi'i
më israelitë.
7 Bëru'u Pablo iádu'u. Ziá'ai'
lidchi tubi nguiu naquëreldë
cu' iádu'u, lëll Justo nu runë
Justo adorar Dios.
8 Jëfë shtë iádu'u lëll
Crispo. Gualdí ldu'u Crispo
Jesucristo con grë shfamili
Crispo. Nu zihani mënë
Corinto bini rall diza'quë nu
gualdí ldu'u rall nu bëriubë
nisë rall.
9 Tubi gue'lë Pablo guná lu
Jesús. Bëlua'alú më lull nu
guni'i më:

—Adë rdzébëdi'il. Guagla'guë
guni'i diza'quë lu ra mënë
10 purquë na quëhuna
compañi lé'ël parë adë chu
guëná'zidi'i lé'ël parë quínidi'i
rall lé'ël. Napa zihani mënë
natsaldí ldu'i diza'quë ciudá
rë'.
11 Pablo bëa'në tubi izë
guëruldë ciudá Corinto parë
cagluá'ai' diza'quë shtë Jesús.
12 La'ni ra dzë nacagnibë'a
Galión; nall gubernadurë
shtë regiuni Acaya; ra
israelitë bë'në rall cuntrë
Pablo nu bia'a rall Pablo lu
tribunal.
13 Ndë guni'i rall lu guber-
nadurë:

—Nguiu rë' cagluá'all ra
mënë nu rialdí ldu'u mënë
shtí'dzëll. Rní'ill lla gunë ra
mënë adorar Dios stubi ldai'
naná cuntrë lëy shtë ra më
rumanë.
14 Hia guzublú Pablo parë
guadi'dzë Pablo, iurní Galión
guni'i lu ra israelitë:

—Si talë ndë'ë rac tratë
tubi delitë ru'bë ziquë tubi
galguti, pues guëqué diaga
shti'dzë të
15 perë lëdë znídi'i. Rac
tratë niétiquë lëy shtë të con
di'dzë nu ra lë nanua'a të.
Gulë bë'në rëglë asuntë ni lo
mizmë lë'ë të. Adë nahia
juësi shtë ra cusë naquëhunë
të.
16 Iurní bëgú Galión ra
mënë lu tribunal shténëll.
17 Grë ra griego guna'zi
rall lë'ë Sóstenes parë bëdë'ë
galné rall delantë lu guber-
nadurë. Sóstenes nall jëfë
shtë iádu'u, perë lë'ë guber-
nadurë hiadë bé'nëdi'i casë
nacanihunë ra mënë.

*Bëagrí Pablo ciudá Antio-
quía*

18 Bëa'në Pablo zihani
dzë ciudá Corinto. De-
spuësë bé'ni' despedir ra më
narialdí ldu'i diza'quë nu
bé'pi' barcu con Priscila nu
Aquila parë zia'a rai' regiuni
Siria. Antsë tsepi rai' barcu
puertë nalë Cencrea, bëga'a
mënë guëc Pablo. Zni bé'ni'
cumplir tubi promësë lu
Dios.
19 Tsana bëdchini rai' ciudá
Efeso, Pablo bësëá'ni' lë'ë
Priscila nu Aquila. Guáhi'
iádu'u shtë ra israelitë.
Ndë biadi'dzënúhi' ra mënë
nardëá.
20 Ra mënë bë'në ruëguë
lu Pablo parë guëá'ni' más
tiempë con lë'ë rall perë
Pablo adë nédi'i'.
21 Mejurë bé'ni' despedir ra
mënë; répi':

—Rqui'ni tsahia Jerusalén
parë sua pendientë lu laní

naze'dë. Con voluntá shtë
Dios guëabría stubi vueltë
con lë'ë të.
Be'pi Pablo barcu. Gubi'll
Efeso.
22 Despuësë bëdchíni'
puertë Cesarea nu guall
Jerusalén parë guagué'ni'
saludar grë ra narialdí ldu'i
diza'quë ciudá Jerusalén.
Lueguë bëagri' parë Antio-
quía.
23 Zihani tiempë guquëréldi'
ciudá Antioquía. Despuësë
bërú'ui' stubi vueltë parë
guagué'ni' visitar ra mënë
narialdí ldu'i Dios regiuni
shtë Galacia nu Frigia.
Guni'inú Pablo lë'ë rall
tsagla'guë rall firmë shnezë
Dios.

Cagni'i Apolos diza'quë lu ra më Efeso

24 Bëdchini tubi nguiu ciudá
Efeso; lëll Apolos. Nall më
israelitë. Gúlëll ciudá Alejan-
dría. Nalé nasini guëc Apo-
los parë ruadí'dzëll diza'quë
shtë Dios. Bien bëluá'all nu
guasëll Sagradas Escrituras.
25 Nanëll bidë Jesús
gué'dchiliu parë gunë më
salvar ra mënë natsaldí ldu'i
lë'ë më. Con guëdubinú
ldú'ull bëluá'all ra mënë
chu na Jesús. Bien nanëll
Juan Bautista bëchu'bë nísi'
ra mënë perë gá'adi'i guc
bé'adi'ill ra nacanaldë Jesús
rriubë nisë rall ziquë shmënë
Jesús.
26 Apolos adë bëdzébëdi'i
guní'ill lu ra mënë la'ni
iádu'u, perë iurë bini Priscila
nu Aquila naguni'i Apolos,
guna'bë rall lë'ë Apolos
stubi ladë. Biadi'dzënú
rall lë'ë Apolos ra cusë
nadë riasédi'ill de quë Jesús
bëshé'ldi' Espíritu Santo parë
cuezënúhi' lë'ë mënë narialdí
ldu'i Dios.
27 Tsana bë'në Apolos
llgabë tédëll regiuni shtë
Acaya, ra më Efeso narialdí
ldu'i Dios, bë'në rall compañi
lë'ë Apolos parë tsáhi' ndë.
Bëquë'ë rall tubi cartë lu ra
mënë Acaya të parë gunë rall
recibir Apolos. Iurë bëdchini
Apolos Acaya, nalé bé'nëll
compañi ra shmënë Jesús
parë cagsë'dë rall shti'dzë
Dios. Más antsë Dios bë'në
compañi lë'ë rall parë tsaldí
ldu'u rall diza'quë.
28 Bi'ldi Apolos la'ni
Sagradas Escrituras lu ra
mënë israelitë. Bëluá'all
de quë Jesús na Cristo
nabëshe'ldë Dios lu
gué'dchiliu hashtë guc rall
cunformë lo quë naguni'i
Apolos.

19

Bëagrí Pablo gué'dchi Efeso

1 Nanú Apolos ciudá Cor-
into tsana gudëdë Pablo lu-
gar la'ni dani parë bëdchíni'
ciudá Efeso. Ndë bëdia'guëlú
Pablo zihani narialdí ldu'i
diza'quë.
2 Repi Pablo lu rall:
—Iurë gualdí ldu'u të
shti'dzë Jesús ¿gu bë'në të
recibir Espíritu Santo la'ni
ldu'u të?
Iurní repi rall:

—Ni siquierë bini na'a gu nanú Espíritu Santo u nídi'i Espíritu Santo.

3 Iurní guna'bë di'dzë Pablo lu rall stubi vueltë:

—¿Lla bëriubë nisë të?

Repi rall:

—Ziquë bëchu'bë nisë Juan Bautista ra mënë.

4 Iurní guni'i Pablo lu rall:

—Juan Bautista bëchu'bë nísi' ra mënë iurë bë'në nadzë'ë rall mudë nanabani rall. Nu guni'i Juan lu rall tsaldí ldu'u rall Jesús naná Cristo naguëdchini despuësë de Juan.

5 Iurë bini ra nguiu rë' naguni'i Pablo lu rall, bëriubë nisë rall por lë Jesús.

6 Bëdchi'bë Pablo guiá'ai' guëc rall; lueguë bëdchini Espíritu Santo la'ni ldu'u rall nu cadë lë'ë rall guni'i rall stubi dizë́. Guni'i rall di'dzë narunë rall recibir por pudërë shtë Dios.

7 Ra nabë'në recibir Espíritu Santo na rall cumë ziquë chi'bë chupë nguiu.

8 Durantë lu tsunë mbehu Pablo gua iádu'u shtë ra më israelitë. Guëdubinú ldú'i' guni'inúhi' ra mënë, nu gualdí ldu'u rall lo quë nacagni'i Pablo. Adë rdzë́bëdi'i Pablo. Cagní'i' por lë'ë Jesús tsutë́ mieti catë rnibë'a Dios ziquë rëy. Ra mënë bëa'në rall cunformë lo quë naguni'i Pablo.

9 Perë bëldá më israelitë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Jesús tantë naguëdchi ldu'u rall. Delantë lu ra mënë guni'i rall lë'ë nezë naquëadi'dzë Pablo, na mal. Iurní Pablo biequi lu rall; biá'ai' grë ra narialdí ldu'i diza'quë la'ni tubi hiu'u shcuelë lidchi tubi nguiu lë Tiranno. Ndë bëlua'a Pablo lë'ë ra mënë glli glli.

10 Zni guagla'guë bëa'në Pablo chupë izë nga'li, de manërë grë mënë naquëreldë regiuni shtë Asia bini rall diza'quë shtë Jesús. Ra israelitë nu ra nanádi'i më israelitë, bini rall shti'dzë Pablo.

11 Dios bëdë'ë pudërë guia'a Pablo parë bë́'ni' zihani milagrë ru'bë

12 hashtë ra panitë nu ra lari nabëga'ldë Pablo, guanú mënë lu narac llu'u. Bëac ra narac llu'u nu bëru'u ra mëdzabë nananú la'ni ldu'u ra mënë.

13 Perë bëldá ra israelitë canzë́ rall; rgu rall mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Guc ldu'u rall niaca'a dchi'ni rall lë Dadë Jesús parë nagú rall mëdzabë. Guni'i rall lu espíritu mëdzabë:

—Gulë bëru'u. Rnibë́'ahia lë'ë të por pudërë shtë Jesús, el mizmë lë́hi' nacagni'i Pablo.

14 Zni bë'në gadchi shini tubi nguiu israelitë nalë Esceva. Na Esceva tubi jëfë shtë ra bëshuzi.

15 Guzac tsana bë'në shini Esceva nagú rall espíritu mëdzabë, bëquebi mëdzabë lu rall:

—Nanë́a Jesús. Nanë́a Pablo perë lë'ë të ¿chu na të?

16 Iurní nguiu nanapë espíritu mëdzabë la'ni ldu'i, guná'zill lë'ë ra shini Esceva. Bëdë'ë mëdzabë galnë́. Con

guëdubi fuërsë shtëll bẽ'nëll gan lu guëzá gadchi nguiu. Guc rall ridë. Bëru'u guëllu'në rall lugar ni sin shabë rall.

17 Grë ra naquëreldë ciudá Efeso, bini rall pë guc. Nalẽ bëdzëbë rall nu guni'i rall:

—Llëru'bë na pudërë shtë Dadë Jesús.

18 Iurní zihani ra narialdí ldu'i diza'quë, bëquebi rall ra cusë mal nabë'në rall antsë.

19 Nu zihani ra mënë nabësë'dë bëlliú, be'dënú rall shlibrë rall parë bëza'i rall librë delantë lu ra mënë. Gulú rall prëci shtë librë. Lasaquin cincuenta mili bëllë bëdchichi.

20 Zni guagla'guë bërë'tsë diza'quë con llëru'bë pudërë. Zihani mënë guatẽ rall shnezë Jesús.

21 Despuësë de ni, Pablo bẽ'ni' llgabë parë tsaguẽ'ni' visitar ra lugar shtë Macedonia nu Acaya parë tsaglá'gui' viajë shtẽhi' hashtë Jerusalén. Guní'i' despuësë de tsáhi' Jerusalén, guziá'ai' ciudá Roma.

22 Iurní bëshé'ldi' chupë sáhi' parë Macedonia. Lë rall Timoteo nu Erasto purquë Pablo bëa'në stubi tiempë regiuni shtë Asia.

Rëasë ra më Efeso cuntrë Pablo

23 Tiempë dzë ni rëasë ra më Efeso cuntrë Pablo por shcuendë diza'quë.

24 Tubi nguiu lë Demetrio runtsá'ull dzanë con bëdchichi. Napë rahin figurë shtë iádu'u catë cabezë dios nalë Diana narunë ra mënë adorar. Ra mënë naruntsa'u dzanë, runë rall gan zihani dumí.

25 Bëtëá Demetrio grë ra sa'll nu ra nanapë lo mizmë dchi'ni rë'. Guní'ill lu ra nguiu ni:

—Lë'ë të Dadë, cumë ziquë nanẽ të nadápa'a tubi vidë za'quë; adë pë rúnëdi'i faltë parë lë'ë hia'a purquë segurë na dumí nardchi'bë shchi'ni hia'a.

26 Perë cumë nanẽ të Pablo cagní'ill lu ra mënë, ra dios naruntsa'u ra nguiu nádi'in Dios. Zni rialdí ldu'u zihani mënë, lëdë niétiquëdi'i ndë'ë më Efeso sino quë casi guëdubi regiuni shtë Asia.

27 Demasiadë nadzë'bë na ndë'ë purquë shchi'ni hia'a, zëdchini dzë hiadë nídi'i dchi'ni guëdẽ'na'a. Nu lo mizmë iádu'u catë cabezë dios Diana, zëdchini tiempë hiadë tsádi'i mënë iádu'u. Zni gac desprëci pudërë shtë Diana, el quë narunë ra mënë adorar guëdubi guẽ'dchiliu. Nanẽ hia'a grë guẽ'dchiliu quëhunë rall adorar lë'ë Diana.

28 Iurë bini rall naguni'i Demetrio, nalẽ bëldẽ rall. Gurushtiá rall; guni'i rall:

—Guëbani Diana dios shtẽna'a. Llëru'bë na Diana.

29 Nalẽ bëdzatsu ra mënë guëdubi ciudá. Guna'zi rall chupë nguiu naquëhunë compañi lë'ë Pablo. Túbill lë Gayo; stúbill lë Aristarco. Na rall më Macedonia. Bëshaguiú ra mënë lë'ë Gayo nu Aristarco hashtë lugar catë rdëá mënë.

30 Guc ldu'u Pablo niutḗ
Pablo lugar ni parë ni-
ani'inúhi' ra mënë, perë ra
narialdí ldu'i diza'quë, adë
bësá'nëdi'i rall nia Pablo ndë.
31 Nu ra bëldá gubiernë
shtë Asia nartsa'guë Pablo,
bëshe'ldë rall rsunë lu Pablo;
bë'në rall ruëguë lu Pablo de
quë tsutḗdi'i' ndë.
32 Lu juntë shtë ra mënë gu-
rushtiá rall tubi cusë. Stubi
tantë rall gurushtiá stubi
cusë purquë nalḗ bëdzatsu
rall, perë más zihani rall
nabëdëá, adë guc bḗ'adi'i rall
rsunë pëzielú bëdëá rall.
33 Perë nanú bëldá ra is-
raelitë nacagsini lë'ë Alejan-
dro parë guëni'i Alejandro lu
ra mënë favurë shtë ra më is-
raelitë. Alejandro quëhúnëll
sëñi con guiá'ai' parë guëac
dchi ra mënë.
34 Perë iurë bëdë'ë ra mënë
cuendë Alejandro náhi' më
israelitë, gurushtiá rall ziquë
chupë iurë. Guni'i rall:

—Guëbani Diana, dios shtë
hia'a. Llëru'bë na Diana.

35 Iurë bësëac dchi
prësëntë lë'ë ra mënë,
guní'ill:

—Lë'ë të Dadë, grë më
guḗ'dchiliu nanḗ rall de quë
nadápa'a iádu'u catë cabezë
dios Diana. Llëru'bë náhi'.
Nanḗ të nadápa'a dzanë
Júpiter nabietë lu gube'e.
36 Ndë'ë adë chu rúnëdi'i
negar. Gulë cuezë; adë pë
rúnëdi'i të. Adë pë zia'a
guḗ'nëdi'i të. Gulë bë'në ll-
gabë lla gunë të.
37 Ra nguiu naze'dënú të,
adë quëhunë rall ofender nu
adë cagni'i rall cuntrë dios
shtë hia'a.
38 Talë Demetrio nu ra
narunënull dchi'ni, napë rall
dishi'bi con stubi mënë, parë
ni nanú gubiernë nu nanú
ra juësi parë gunë rall rëglë.
Ndë cadë lë'ë rall quili rall
derechë shtë rall.
39 Perë si talë rac shtu'u të
stubi cusë, gac rëglin lu juntë
perë gaquin legal
40 purquë nanú peligrë
parë lë'ë hia'a gunë gu-
biernë rumanë acusar lë'ë
hia'a ziquë enemigu shtë
gubiernë. Adë nídi'i mudë
pë guëni'i hia'a lu rall pëzielú
bëasë ra mënë.
41 Iurë gualú guni'i
prësëntë zdë'ë, bëtë'tsë ra
mënë.

20

Gua Pablo Macedonia nu Grecia

1 Iurë gualú bëtë'tsë ra
mënë lu juntë, Pablo guna'bë
ra narialdí ldu'i diza'quë
parë guëni'inúhi' lë'ë rai' más
enseñansë. Bḗ'ni' despedir
lë'ë rai' con tubi abrasë parë
ziá'ai' Macedonia.
2 Grë ra lugar shtë Mace-
donia guaguḗ'ni' visitar nu
guni'inúhi' grë ra narialdí
ldu'i diza'quë të tsagla'guë
rall firmë lu shnezë Dios.
Despuësë ziá'ai' parë regiuni
Grecia.
3 Ndë bëá'ni' tsunë mbehu.
Iurní gubi' parë guëná'zi'
barcu nu guziá'ai' Siria.
Ndë bini Pablo caguili mënë
mudë parë gáti'. Hiadë
gualúdi'i guall con barcu,
mejurë bëagri' nezë ziá'ai'.

Gudёdi' stubi vueltë Macedonia.
4 Gadchi nguiu bë'në compañi lë'ë Pablo; gudchi'bëlú
rall hashtë ciudá Tesalónica.
Lë rall Sópater më Berea.
Stubi lë Aristarco. Stubi
lë Segundo; na rall më
Tesalónica. Stubi lë Gayo më
Derbe. Stubi lë Tíquico nu
Trófimo naze'dë regiuni Asia.
Nu zuga'a Timoteo.
5 Gulezë rall lë'ë na'a,
Pablo nu Lucas, hashtë ciudá
Troas.
6 Bëdëa'në na'a ciudá Felipos hashtë gudëdë laní naráu
më israelitë guetështildi sin
levadurë. Iurní bëdzepi na'a
barcu. Guzё na'a ga'i dzë
parë bëdchini na'a Troas. Ndë
bëdëa'në na'a gadchi dzë con
ra nguiu nacabezë lë'ë na'a.

Nanú Pablo ciudá Troas

7 Primërë dzë shtë llmalë
bëdëá ra narialdí ldu'i
diza'quë parë bëshullë rall
guetështildi parë gáu rall. Zni
rëagná ldu'u rall la Santa
Cena. Bëlua'a Pablo lë'ë
rall hashtë guëruldë gue'lë
purquë grëgue'lë napë quë
guërú'ui'.
8 Bëdëá rall la'ni cuartë
naná pisë guia'a nu rquëgui'i
zihani llni la'ni cuartë.
9 Ndë zubë tubi sultërë rua'
ventanë shtë cuartë. Lëll Eutico. Por llëduni tiempë guni'i
Pablo lu ra mënë; sultërë ni
guna'zi mbëca'ldë lё'ëll. Nilli
nagá'sill nu dizdë pisë tsunë
hashtë lu guiu'u guláguëll.
Gútill. Gualdishtё mënë lё'ëll.
10 Iurní Pablo biéti' hashtë
catë gulaguë sultërë. Bëa'chu
Pablo parë gudëdchi Pablo
lё'ëll. Iurní guni'i Pablo lu ra
mënë:
—Adë rdzёbëdi'i të purquë
hia bëagrí gubánill stubi.
11 Iurní be'pi Pablo parë
guia'a. Bëshúlli' guetështildi
parë gudáuhi'. Nu guagla'guë
biadí'dzi' hashtë brëgue'lë.
Iurní gubi'.
12 Ra mënë bia'a rall sultërë
lídchi' nabáni'. Nalё gurëdchí
ldu'u rall.

De Troas guatё Pablo guë'dchi Mileto

13 Lë'ë na'a gudchi'bëlú
na'a con barcu. Bia na'a
hashtë guë'dchi Asón parë
biaglli'i na'a Pablo ziquë
guní'i' lu na'a antsë. Lё'i' por
guëáhi' bëdchíni' Asón.
14 Tsana bëdia'guëlú na'a
lё'i' Asón, iurní tubsë bëdzepi
na'a barcu parë zia na'a tubi
guë'dchi nalë Mitilene.
15 Ndë bëru'u na'a parë
bëdëdë na'a brëgue'lë cu' tubi
dani la'ni nisëdu'u lë Quío.
Hashtë stubi dzë bëdchini
na'a puertë nalë Samos.
Bëzi'i ldu'u na'a guë'dchi shtë
Trogilio. Hashtë stubi dzë
bëdchini na'a ciudá Mileto.
16 Zni bëdë'në na'a purquë
Pablo adë gunёdi'i' nëá'ni'
llëduni tiempë Asia. Adë
gunёdi'i Pablo nia Pablo
Efeso purquë rac shtú'ui'
guëdchíni' prontë Jerusalén
parë súhi' pendientë laní
narni'i rall Pentecostés. Guc
ldú'i' nadchinigáhi'.

Shti'dzë Pablo lu ra mëgulë shtë Efeso

17 Tsana nanú na'a ciudá
Mileto, gunibë'a Pablo guidë

ra mëgulë naná cabësë
shchi'ni Dios ciudá shtë
Efeso.
18 Iurë bëdchini rai', Pablo
guni'i lu rai':
—Lë'ë të nanẽ́ të lla mudë
gubania dizdë primërë dzë
na belda Asia.
19 Guëdubi tiempë
guquëreldënúa të, bëna sirvë
lu Dios galnadu'u shtëna.
Nu nalẽ́ gulaguë nisë slua
por tantë naguëdchi ldu'u ra
mënë. Quëhuna sirvë lu më
bien aunquë zihani vueltë
bë'në mënë israelitë cuntrë
na.
20 Bëluá'ahia lë'ë të
diza'quë shtë Jesús lidchi
të nu catë bëdëá të parë
bien shtë të. Ni tubi di'dzë
shtë Jesús, adë bëca'chi
ldú'udia'a.
21 Rnia'a lu ra më israelitë
nu lu ra nanádi'i më israelitë
guëabrí ldu'u rall con Dios.
Guësa'në rall nezë mal nu
tsaldí ldu'u rall Jesucristo,
Shtáda'a.
22 Iurne' guziahia parë
Jerusalén purquë Espíritu
Santo cagshé'ldi' na ndë.
Más adë guënédia'a cuendë
pë saca ndë.
23 Niétiquë nanẽ́a lo quë
Espíritu Santo guni'i lua de
quë grë ciudá catë riahia,
gunë ra mënë cuntrë na
hashtë lachigui'bë guëtia'a
rall na.
24 Perë adë bë rní'idia'a pë
runënú ra mënë na. Niétiquë
rac shtua'a guëzalúa dchi'ni
nabëne'e Jesús guiahia. Na
më Shtada. Napë guënia'a lu
ra mënë quë Dios cagna'bë
më ziquë tubi favurë grë ra
mënë parë gac rall shini më.
25 'Antsë gunia'a lu të lla
tsutẽ́ të nezë lu gube'e catë
rnibë'a Dios, perë iurne'
nanẽ́a ni tubi de lë'ë të hiadë
guëabrídi'i guëná të lua stubi
vueltë.
26 Rnia'a lu grë të, bëna
gan lu dchi'ni nabëne'e Dios
guiahia. Si talë tubi të
adë tsaldídi'i ldu'u të Jesús
nu guëniti almë shtë të, adë
nádia'a responsablë
27 purquë grë lo quë na-
guni'i Dios lua, gunı́'ihia lu
të. Ni tubi di'dzë adë bëca'chi
ldú'udia'a de lë'ë të.
28 Iurne' mizmë lë'ë të
gulë gupë lë'ë të. Nu gulë
gupë ra grupë mënë narialdí
ldu'i diza'quë purquë Espíritu
Santo bë'në më punërë lë'ë të
cumë cabësë shtë rall. Por ni
gulë bëlua'a shti'dzë Jesús lu
ra narialdí ldu'i Jesús. Jesús
bëne'e më vidë shtë më ziquë
prëci parë gac salvar të.
29 Nanẽ́a tsana guziahia,
guëdchini mësë falsë nagunë
dañi ra nacanaldë shnezë
Dios. Ziquë ma dushë nard-
chini llgurrali lli'li, rtë'tsë ma
ra lli'li. Zni guëdchini ra mësë
falsë ladi të.
30 Lo mizmë ladi të guëru'u
bëldá nguiu naguëlua'a bishi
lu ra narialdí ldu'i Jesús parë
tsanaldë rall nezë mal.
31 Gulë gupë cuidadë
nu gulë bësëagná ldu'u të
purquë durantë lu tsunë izë,
dzë la gue'lë, adë gulézëdi'i
guni'inúa lë'ë të. Nisë zubë
slua bëluá'ahia lë'ë të.
32 'Iurne' guësëana lë'ë të
con Dios nu con diza'quë
shtë më. Cagnia'a lu të na
të bëcha. Nalẽ́ rac shtu'u

Dios lë'ë hia'a. Diza'quë shtë
Dios napin pudërë parë tsaldí
ldu'u të más parë gac të firmë
lu shnezë Dios. Cagna'ba lu
më guëne'e më grë ra cusë
za'quë nanapë më parë ra
më nagudili më parë gac rall
shini më.
33 Nunquë adë rzébidi'i
ldua'a dumí parë gaca ricu
purquë lëdë parë nídi'i
cagluá'ahia lë'ë të. Nu adë
rzébidi'i ldua'a lari chulë parë
gacua.
34 Cumë ziquë nané̋ të bëna
dchi'ni con prupi guiahia
parë gudilia grë narqui'nia
nu parë bëdë'a narqui'ni ra
naguzënú na.
35 Siemprë bëluá'ahia lë'ë
të napë quë gunë të dchi'ni
parë gunë të compañi ra
nanadë bë nápëdi'i. Rëagná
ldua'a di'dzë naguni'i Dadë
Jesús tsana guni'i më: “Más
rquitë ldu'u hia'a guëdë'ë
hia'a naca'a mënë, lé̋dëdi'i
guëne'e mënë naca'a hia'a”.
36 Iurë gualú guni'i Pablo
ra di'dzë rë', bëzullibi Pablo
parë guëni'inúhi' Dios. Bë'në
Pablo orar con grë ra
nabëqué̋ diaguë naguni'i
Pablo.
37 Grë rall bi'ni rall purquë
gubini ldu'u rall. Gudëdchi
rall lë'ë Pablo nu bëtsagrua'
rall lë'ë Pablo.
38 Nalé̋ gubini ldu'u ra
mënë purquë guni'i Pablo lu
rall hiadë guëabrídi'i guëná
rall lúhi' stubi. Iurní grë rall
guaguë'në rall compañi lë'ë
Pablo hashtë rua' barcu.

21

Bëagrí Pablo Jerusalén

1 Bësëa'në na'a ra narialdí
ldu'i diza'quë parë bëdzepi
na'a barcu. Bia na'a tubldí
hashtë tubi dani la'ni nisë
nalë Cos. Brëgue'lë guzé̋
na'a; bëdchini na'a hashtë
stubi dani la'ni nisë nalë Ro-
das. Ndë bëru'u na'a stubi
parë bëdchini na'a puertë
nalë Pátara.
2 Puertë Pátara bëdia'guëlú
na'a tubi barcu naguëru'u
parë Fenicia. Bëdzepi na'a
barcu ni.
3 Iurë ziazú na'a lu nisë,
guná na'a lu dani la'ni nisë
nalë Chipre. Bëa'nin ladë
rubësë catë ziazú barcu. Bia
na'a hashtë Siria. Bëdchini
na'a puertë shtë Tiro catë
bësëa'në barcu carguë. Ndë
bëdietë na'a barcu.
4 Bëdzelë na'a ra narialdí
ldu'i diza'quë nu bëdëa'në
na'a gadchi dzë con lë'ë
rall. Espíritu Santo bëldaguë
llgabë guëc rall lo quë nagac
cumplir con Pablo. Guni'i
rall lu Pablo adë tsádi'i'
Jerusalén.
5 Iurë bëzá gadchi dzë,
bëru'u na'a. Grë ra narialdí
ldu'i diza'quë con tse'lë rall
nu shini rall, bë'në rall com-
pañi lë'ë na'a hashtë fuërë
ciudá. Bëdchini na'a rua'
nisëdu'u. Ndë bëzullibi na'a
parë biadi'dzënú na'a Dios.
6 Iurní bëdë'në na'a de-
spedir lë'ë rall con abrasë
parë bëdzepi na'a barcu. Hia
cadë lë'ë rall bëagrí rall lidchi
rall.
7 Bëru'u na'a Tiro. Guzé̋
na'a lu nisë hashtë Tole-
maida. Bëdietë na'a barcu
ndë, nu bëdë'në na'a saludar
ra narialdí ldu'u diza'quë nu

bëdëa'në na'a con lë'ë rall tubi dzë.

8 Brëgue'lë Pablo con grë nazuga'anú lḗ'i', bëru'u na'a parë bia na'a ciudá shtë Cesarea. Ndë bia na'a lidchi Felipe el quë narni'i diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. Antsë bë'në ra poshtë nombrar lë'ë Felipe ziquë tubi muzë ladi gadchi nguiu naqui'dzë alimëntë parë ra prubi. Bëa'nënú na'a Felipe lídchi'.

9 Napë Felipe tapë shtsá'pëll. Guëzá rall lliguëna'a; guni'i rall enseñansë narunë rall recibir por pudërë shtë Dios.

10 Hia zihani dzë guquëreldë na'a Cesarea tsaná bëdchini tubi më Judea nalë Agabo. Nall muzë shtë Dios nu gunı́'ill ra enseñansë nabḗ'nëll recibir por pudërë shtë Dios.

11 Agabo be'dë guḗ'nëll visitar lë'ë na'a. Guná'zill cinturón shtë Pablo nu bëldí'bill guërupë guëa'll con guërupë guiá'all; gunı́'ill:

—Espíritu Santo cagni'i zdë'ë mudë guëldi'bi ra israelitë guëa' nashtënë cinturón rë'. Gunë rall intriegu nashtënë cinturón lu ra nanádi'i më israelitë. Gaquin Jerusalén.

12 Iurë bini na'a zdë'ë, lë'ë na'a nu ra më Cesarea bëdë'në na'a ruëguë lu Pablo parë adë tsádi'i Pablo Jerusalén.

13 Perë Pablo guni'i lu na'a:

—Adë rú'nëdi'i të purquë más rsëbini të ldua'a. Masiá iurne' guëldi'bi rall na ziquë tubi prësi, nahia cunformë. Masiá quini rall na ciudá Jerusalén, nahia dispuestë gatia por Dadë Jesús.

14 Adë bëdḗ'nëdi'i na'a gan nazú na'a lull. Iurní adë biadí'dzëdi'i na'a más; niétiquë guni'i na'a lu Pablo:

—Rac shtu'u na'a gac cumplir voluntá shtë Dios.

15 Despuësë bëdë'në na'a preparar parë bia na'a Jerusalén.

16 Bëldá ra më Cesarea narialdí ldu'u diza'quë, bë'në rall compañi lë'ë na'a con tubi nguiu më Chipre. Lëll Mnasón. Nápëll tubi lidchi Jerusalén catë bëdëa'në na'a. Hia guahietë gualdí ldu'u Mnasón diza'quë shtë Jesús.

Guaguë'në Pablo visitar lë'ë Jacobo

17 Iurní bëdchini na'a Jerusalén; ra narialdí ldu'i diza'quë, nalḗ bëquitë ldu'u rall; guná rall lu na'a.

18 Brëgue'lë bianú na'a Pablo; biadë'në na'a visitar lë'ë Jacobo. Ndë zubë ra mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios.

19 Pablo bḗ'ni' saludar lë'ë rall. Iurní biadí'dzi' tubi por tubi ra cusë nabḗ'ni' por pudërë shtë Dios ladi ra mënë de stubi naciuni.

20 Iurë bini ra mëgulë nabiadi'dzë Pablo, guni'i lul sa' rall: “Nalḗ nabënë na Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më.” Iurní guni'i rall lu Pablo:

—Guná Dadë, zihani më israelitë gualdí ldu'u rall diza'quë. Na rall zihani mili, perë grë rall rni'i rall rqui'ni

guianálda'a tëchi lëy shtë Moisés.
21 Iurne' bini rall de që
lḗ'ël cagluá'al grë ra israelitë
naquëreldë stubi lugar,
adë gúnëdi'i rall cumplir
nabëquë'ë Moisés. Nu bini
rall rní'il de që adë gáquëdi'i
circuncidar ra shini rall, nilë
tsagla'guë rall custumbrë
shtḗna'a.
22 ¿Më guëdḗ'na'a iurne'?
purquë segurë gac bë'a rall
lḗ'ël be'dë guëzël.
23 Mejurë gúnël lo që
naguëni'i na'a lul. Nanú tapë
nguiu ladi hia'a. Cabezënú
rall tubi promësë guëdë'ë rall
lu Dios. Bë'në rall prometer
tubi cusë lu më.
24 Lḗ'ël bia'a lë'ë rall iádu'u
parë gunë të ofrecërë bëldá
ma ziquë ofrendë parë Dios.
Gudilli gashtë shtë rall nu
despuësë guëzá të guëga'a të
guëc të. Zni guëdë'ë ra më
israelitë cuendë de që adë
nádi'i verdá shcuéndël nabini
rall, sino que guëdë'ë rall
cuendë nul canáldël lëy shtë
Moisés.
25 Perë ra nanádi'i më is-
raelitë nu gualdí ldu'u rai'
diza'quë, hia bëquë'ë na'a lu
rall más antsë de que adë
pë quëdí'nidi'i ldu'u rall por
ra cusë rë'. Niétiquë adë
gáudi'i rall belë nabë'në ra
mënë ofrecërë ziquë ofrendë
lu ra ídolo. Nu adë gáudi'i
rall rënë, nilë belë shtë ra ma
nanadë bëshḗ'ëdi'i rënë, nu
adë quënúdi'i rall sa' rall.

La'ni iádu'u guna'zi mënë Pablo prësi

26 Iurní Pablo bia'a guëzá
tapë nguiu parë bë'në rall
según lëy nabëquë'ë Moisés.
Brëgue'lë stubi dzë bë'në rall
cumplirin. Lueguë guatḗ rall
iádu'u parë bë'në Pablo visi
lu ra bëshuzi pë dzë gunë
cadë tubi rall ofrecërë ra ma
ziquë ofrendë lu Dios.
27 Hia mërë gualú guëzá
gadchi dzë naguni'i Pablo,
bëldá ra israelitë naze'dë
regiuni Asia, guná rall lu
Pablo la'ni iádu'u ru'bë.
Bëtsatsu rall grë ra mënë nu
guna'zi rall lë'ë Pablo.
28 Gurushtiá rall:
—Lë'ë të më israelitë,
gulë bë'në compañi lë'ë na'a
purquë nguiu rë' canzëll grë
ladë. Cagluá'all ra mënë
ldai' naná cuntrë naciuni
shtë hia'a nu cuntrë lëy shtë
Moisés nu cuntrë mizmë
iádu'u shtë Dios. Nu iurne'
gulutëll la'ni iádu'u bëldá
më griego. Zni quëhúnëll
manchar lugar santu rë'.
29 Zni guni'i rall purquë
antsë guná rall Pablo
canzënúhi' Trófimo ladi
ciudá. Trófimo nall më Efeso.
Por ni bë'në rall llgabë de
que Pablo bia'a lë'ë Trófimo
la'ni iádu'u.
30 Nalḗ bëdzatsu ra
mënë guëdubi ciudá nu
bëdchini guëllu'në rall iádu'u
parë guëna'zi rall Pablo.
Bëshaguiú rall lë'ë Pablo parë
gualdú rall Pablo la'ni iádu'u.
Lueguë bësë'au rall iádu'u.
31 Hia guc ldu'u rall ni-
aguini rall Pablo. Iurní
gua rsunë lu capitán shtë
ra suldadë rumanë de que

grë mënë shtë ciudá nalḗ
bëdzatsu rall.
32 Iurní bëtëá capitán ra
suldadë nu ra sa' narnibë'a
capitán. Bëdchini guëllu'në
rall catë rë ra mënë. Iurë
guná ra mënë lu capitán nu
ra suldadë, gulezë bëdë'ë rall
shtë Pablo.
33 Iurní guabi'guë capitán;
biá'all Pablo prësi. Gu-
nibḗ'all bëli'bi Pablo con
chupë cadënë. Despuësë
guna'bë di'dzë capitán:
—¿Chu na nguiu rë'? ¿Pë
bḗ'nëll?
34 Nalḗ gurushtiá ra mënë
nu nalḗ ruidë bëquë'ë rall.
Hia guni'i mënë tubi cusë;
stubi tantë guni'i rall stubi
cusë. De mudë adë guasḗdi'i
capitán pë guni'i rall. Mejurë
bia'a capitán lë'ë Pablo cuar-
tel.
35 Iurë bëdchini rall rua'
cuartel parë tsepi rall, ra sul-
dadë bëldisi rall lë'ë Pablo
guia'a purquë tantë bëdëá
mënë caguini rall lë'ë Pablo.
36 Grë ra mënë nacanaldë,
gurushtiá rall:
—Gátill; gátill.

Bëquebi Pablo lu ra mënë chu na Pablo

37 Mërë lë'ë ra suldadë gu-
lutḗ lë'ë Pablo la'ni cuartel;
Pablo repi lu capitán:
—¿Zac guënia'a lul chupë
di'dzë?
Bëquebi capitán lu Pablo
iurní:
—Perë lḗ'ël rac ruadí'dzël
griego.
38 ¿Lëdë lḗ'ëdi'il më egipcio
nabëtsatsu ra mënë ca dzë
cuntrë gubiernë rumanë?
Bia'a më egipcio tapë mili
nguiu mal hashtë lumë catë
nídi'i mënë.
39 Iurní Pablo bëquebi lu
capitán:
—Nahia më israelitë. Gula
Tarso, ciudá ru'bë shtë
regiuni Cilicia. Tarso na
catë gula. Bë'në favurë,
bëne'e permisi të guëni'inúa
ra mënë.
40 Bëdë'ë capitán permisi.
Iurní guzuldí Pablo lu
shquilier catë re'pi mënë rua'
cuartel. Bë'në Pablo sëñi
con guiá'ai' lu ra mënë parë
guëac dchi rall. Iurë bëac
dchi rall, Pablo guni'i lu rall
con dizḗ hebreo:

22

1 —Lë'ë të Dadë nu ra
mëgulë, rac shtua'a guëquḗ
diaguë të pë guënia'a.
2 Iurë bini ra mënë Pablo
cagní'ill lu rall con dizḗ shtë
rall, dchítë' bëac rall. Pablo
guni'i lu rall:
3 —Nahia israelitë; gula
ciudá Tarso regiuni shtë
Cilicia perë guaru'ba ndë'ë
Jerusalén. Gamaliel guc
shmësa. Bëluá'ai' na lëy
shtë shtadë guëlú hia'a. Con
guëdubinú ldua'a bëna sirvë
lu Dios, igual ziquë quëhunë
të iurne'.
4 Antsë guzunalda ra nar-
ialdí ldu'i diza'quë parë gati
rall. Nu guna'zia prësi nguiu
nu ra na'a parë bëtiá'ahia lë'ë
rall lachigui'bë.
5 Jëfë shtë ra bëshuzi nu grë
mëgulë narnibë'a, nanḗ rall
pë bëna. Lë'ë rall bëne'e rall
cartë parë biahia lu ra bëchi
sa' hia'a naquëreldë ciudá
Damasco. Ndë niagllía ra

narialdí ldu'i Jesús. Quëdú rall con cadënë; ne'dë guënúa lë'ë rall Jerusalén parë gac cashtigu rall.

Biadi'dzë Pablo lu ra mënë lla bëáquí' shmënë Jesús
(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

6 'Iurë ziazúa nezë, hia mërë guëdchinia Damasco, quierë guëruldë dzë, de repëntë gu'të tubi llni catë ziazúa. Nahin tubi llni fuertë nabëdchini nezë lu gube'e.
7 Gulaga lu guiu'u. Lueguë binia tubi voz naguni'i lua: "Saulo, ¿pëzielú rzunáldël na?"
8 Iurní guna'bë di'dza: "¿Chu lḗ'ël Dadë?" Iurní guni'i voz lua: "Nahia Jesús më Nazaret. Rzunáldël na."
9 Ra nazianúa guná rall lu llni nu nalḗ bëdzëbë rall perë adë bínidi'i rall di'dzë shtë naguni'i lua.
10 Iurní repia: "Dadë ¿pë rac shtú'ul guna?" Lë'ë Dadë Jesús guni'i lua: "Guashtḗ nga'li nu guagla'guë shnézël parë Damasco. Ndë guëni'i mënë lul guadë nagúnël. Guëni'i rall lul pë cusë rnibë'a Dios gúnël."
11 Perë llni bësëa'në na ciegu. Hia ra sahia guna'zi rall guiahia parë guc bëdchinia Damasco.
12 'Ndë guquëreldë tubi nguiu lëll Ananías. Humildë nall nu canáldëll tëchi lëy nabëquë'ë Moisés. Grë ra israelitë naquëreldë Damasco, rni'i rall Ananías na më za'quë.
13 Ananías bidë guëná na; iurë bëdchínill, nëll lua: "Bëchi Saulo, guëabrí guënal stubi vueltë". Iurní lueguë lueguë gubí'ahia stubi vueltë nu gunahia lu Ananías.
14 Nëll lua: "Dios shtë ra shtáda'a gudili më lḗ'ël dizdë antsë parë gac bḗ'al guadë naná voluntá shtë më. Gudili më lḗ'ël parë guënal lu Jesús naná justë delantë lu Dios nu parë guëquḗ diáguël ra di'dzë naguëni'i më lul
15 purquë lḗ'ël nal testigu shtḗhi'. Tsagní'il lu ra mënë lu guḗ'dchiliu grë lo quë nagunal nu nabínil de lë'ë më.
16 Iurne' gua; adë rac ldḗ'ëdi'il. Gua të chubë nísël. Guna'bë lu Jesús parë guëzunḗ më ldú'ul grë ra duldë shtḗnël."

Bëshe'ldë Jesús lë'ë Pablo hashtë stubi naciuni

17 'Iurní bëagría Jerusalén; guahia iádu'u ru'bë. Guaguëna adorar Dios. Gunahia tubi llni nabëshe'ldë Dios.
18 Bëlua'alú Jesús lua nu guni'i më: "Nasesë bëru'u Jerusalén purquë adë gúnëdi'i mënë cuendë lo quë naguëní'il de na".
19 Iurní gunia'a lu Jesús: "Dadë, ra mënë nanḗ rall lla riahia grë ra iádu'u shtë rall parë ruahia ra mënë narialdí ldu'u lḗ'ël parë tsa rall prësi. Bëldaga lë'ë rall lachigui'bë nu rnibḗ'ahia rau rall galnḗ.
20 Tsana gudini rall Esteban, muzë shtḗnël, zugá'ahia ndë. Cagni'i Esteban diza'quë lu ra mënë. Guca de acuerdë parë gudini rall

Esteban. Nu hashtë gupa ra
shabë nabë'në ni.”
21 Perë Jesús guni'i lua:
“Bëagzḗ purquë ziquë
shmensajëra, guëshe'lda lḗ'ël
zitu ladi ra mënë nanádi'i më
israelitë”.

Quëhapë capitán lë'ë Pablo

22 Hashtë puntë rë' bëquḗ
diaguë ra mënë shti'dzë
Pablo. Iurní guzublú gu-
rushtiá rall; guni'i rall:
—Gati nguiu rë'. Gati
nguiu rë'. Hiadë rac
shtú'udi'i na'a guëná na'a lu
nguiu rë'.
23 Gurushtiá rall nu ca-
gru'ldë rall shabë rall lu mbë
nu cagru'ldë rall iu'lli tantë
rldë rall.
24 Iurní gunibë'a capitán
caguëu' rall Pablo la'ni cuar-
tel. Nu gunibḗ'all guëquë'ë
hiaguë ra suldadë lë'ë Pablo
con chicuti parë guëquebi
Pablo pëzielú gurushtiá ra
mënë cuntrë lḗ'ëll.
25 Perë iurë hia naquëdú
Pablo parë guëquë'ë hiaguë
rall lḗ'ëll, Pablo repi lu menor
capitán nazuga'anú rall:
—¿Pë napë të derechë
guëquë'ë hiaguë të tubi
nguiu nanapë derechë ziquë
mënë rumanë, tubi nadë guc
condenádëdi'i?
26 Iurë bini menor capitán
lo quë naguni'i Pablo,
guaguḗ'nëll visi lu capitán
mayurë. Gúchill:
—Gupë cuidadë lo quë
nagúnël con nguiu rë' purquë
nall tubi nguiu nanapë
derechë ziquë më rumanë.
27 Iurní guabi'guë capitán
lu Pablo nu guna'bë dí'dzëll:
—¿Pë guldil; nápël derechë
ziquë mënë rumanë?
Pablo bëquebi lu capitán:
—Guldía ni nahin.
28 Iurní repi capitán lu
Pablo:
—Perë gudilla zihani dumí
parë bëaca më rumanë.
Pablo repi lull:
—Perë na napa derechë
ziquë më rumanë purquë
dizdë gula, shtada napë rai'
derechë ni.
29 Ra naniadë'ë hiaguë lë'ë
Pablo, bëazë guetë rall. Hi-
adë gualúdi'i bëquë'ë hiaguë
rall lḗ'i'. Lo mizmë capitán
bëdzḗbëll bëquëdull lë'ë Pablo
purquë bëdḗ'ëll cuendë Pablo
nápi' derechë ziquë më ru-
manë.

Bëzú ra mënë lë'ë Pablo lu Junta Suprema parë gac rëglë shcuéndëll

30 Brëgue'lë stubi dzë bëtëá
capitán ra jëfë shtë ra bëshuzi
nu miembrë shtë Junta
Suprema. Bëshá'quëll Pablo
parë bëzull Pablo lu Junta
Suprema purquë capitán rac
shtú'ull gac bḗ'all nia'a pë
delitë guëdchi'bë ra israelitë
cuntrë Pablo.

23

1 Guná Pablo lu ra miem-
brë shtë Junta Suprema nu
guní'i':
—Rnia'a lu të Dadë, hashtë
iurne' nanḗa shgaba nu vidë
shtëna tubldí nahin delantë
lu Dios.
2 Ananías nall bëshuzi
ru'bë shtë Dios. Gunibḗ'all
lu ra mënë nazuga'a guëlla'

lu Pablo parë capë rall rua' Pablo.
3 Iurní Pablo gunı́'i' lu Ananías:
—Dios guëzac zi lḗ'ël purquë nal guetë guërupë tëchi. Zúbël nga'li parë gúnël juzguë na ziquë rni'i lëy, lḗdëdi'i parë guënibḗ'al capë rall ruahia. Adë quëhúnëdi'il ziquë rni'i lëy.
4 Los de más nazuga'a lu Pablo repi rall:
—¿Pëllë zni ruadí'dzël di'dzë dzabë delantë lu bëshuzi ru'bë shtë Dios?
5 Pablo repi lu rall iurní:
—Lë'ë të Dadë, adë guënédia'a cuendë lḗ'i' náhi' bëshuzi ru'bë shtë Dios. Pues naescritë la'ni Sagradas Escrituras: “Adë rni'i guídzëdi'il tubi narnibë'a mënë ladzë të”.
6 Iurní bëdë'ë Pablo cuendë de quë bëldá ra miembrë shtë Junta Suprema, na rall partidë shtë saduceos. Sëbëldá rall na partidë shtë fariseos. Guni'i Pablo fuertë:
—Rnia'a lu të Dadë, nahia fariseo purquë dizdë ra shtada guc ra më partidë shtë fariseo. Nu be'dë guëzú ra mënë na lu tribunal shtë të niétiquë purquë rialdí ldua'a Dios guëldishtḗ më ra tëgulë.
7 Iurní ra nabini lo quë naguni'i Pablo, guc dividir rall. Ra fariseo nu saduceo guzublú quëadi'dzë lul sa' rall hashtë gudildi di'dzë rall
8 purquë ra saduceo adë rialdídi'i ldu'u rall tsashtḗ ra tëgulë nu rni'i rall adë nídi'i ianglë nu nilë tubi espíritu nanabani. Perë ra fariseo rialdí ldu'u rall grë ra cusë rë'.
9 Grë rall gurushtiá rall. Iurní guasuldí bëldá mësë narlua'a lëy; na rall fariseo. Nalḗ nalaa'dchi guni'i rall:
—Nguiu rë' adë pë mal quëhúnëdi'ill purquë si talë guni'i tubi espíritu u tubi ianglë lull, adë chu su lull, no sea guëdḗ'na'a cuntrë Dios.
10 Nalḗ gudildi di'dzë rall nu nalḗ bëdzëbë capitán. Bḗ'nëll llgabë niabé guiu rall lë'ë Pablo nihunë rall pedasë lë'ë Pablo. Por ni gunibë'a capitán gue'dë guëzḗ ra suldadë parë tsaldú lë'ë Pablo, guëldisë guia'a rall nu guëguëu' ra suldadë lë'ë Pablo cuartel.
11 Brëgue'lë stubi dzë bëlua'alú Jesús lu Pablo nu repi Jesús lull:
—Bëcuedchí ldú'ul. Adë rdzḗbëdi'il purquë ziquë gunı́'il lu ra mënë shti'dza ndë'ë, zni guëshe'lda lḗ'ël; tsagnı́'il lu ra mënë ciudá Roma. Nal testigu shtëna.

Gu' bëldá mënë de acuerdë parë quini rall Pablo

12 Brëgue'lë stubi dzë bëldá ra israelitë gu' rall de acuerdë parë quini rall Pablo. Bë'në rall jurar lu Dios zndë'ë:
—Dios gunë më condenar lë'ë na'a si talë chu quínidi'i Pablo. Adë pë guëdáudi'i na'a; adë pë guëdii'di'i na'a hashtë nuvërë guëdini na'a lë'ë Pablo.
13 Más de cuarenta nguiu bë'në jurar ni.

14 Gua rall lu jëfë shtë ra
bëshuzi nu lu ra mëgulë shtë
ra më israelitë, nu guchi rall:
—Lë'ë na'a guni'i na'a lu
Dios de quë gunë më con-
denar lë'ë na'a. Adë pë
guëdáudi'i na'a hashtë nu
vërë guëdini na'a Pablo.
15 Iurne' lë'ë të con los
de más miembrë shtë Junta
Suprema, gulë guna'bë lu
capitán glli; guidënú rall
Pablo stubi vueltë delantë
lu të. Gulë guchi lu capitán
rac shtu'u të guësë'dë të lla
na shcuendë Pablo, perë
lë'ë na'a hia dzu na'a listë
parë guëdini na'a lḗ'ëll antsë
guëdchínill lu të.
16 Tubi nguiu shini zanë
Pablo, bínill lo quë narac
shtu'u nguiu mal gunënú rall
Pablo. Guall cuartel; guanull
rsunë lu Pablo.
17 Pablo guna'bë tubi
capitán parë guëní'i' lu
capitán:
—Bia'a nguiu rë' lu capitán
mayurë purquë nuá'all tubi
rsunë natsagní'ill lu capitán.
18 Iurní bia'a suldadë lḗ'ëll
lu capitán mayurë nu repi
suldadë:
—Lë'ë prësi Pablo guná'bëll
favurë lua parë ze'dënúa
nguiu rë' ndë'ë purquë
nuá'all tubi rsunë parë lḗ'ël.
19 Iurní guna'zi capitán
guia'a nguiu parë biá'all lḗ'ëll
stubi ladë nu guna'bë dí'dzëll:
—¿Pë rac shtú'ul guëní'il
lua?
20 Guni'i nguiu lu capitán:
—Ra israelitë nanú rall de
acuerdë parë guëna'bë rall
lul de quë glli guá'al Pablo lu
Junta Suprema stubi vueltë.
Guëni'i rall ziquë protëstë
guëzú rall lul de quë guësë'dë
rall shcuendë Pablo.
21 Perë adë tsaldídi'i ldú'ul
shti'dzë rall purquë más de
cuarenta nguiu naca'chilú;
cabezë rall lë'ë Pablo parë
quini rall lḗ'i'. Bë'në rall
jurar lu Dios de quë adë
pë gau rall nu adë pë gu
rall hashtë nuvërë quini rall
Pablo. Iurne' niétiquë cabezë
rall rsunë shtḗnël nia'a zëgul
Pablo glli.
22 Iurní gulú nezë capitán
lë'ë nguiu. Repi capitán:
—Adë chu lu ruadí'dzëdi'il
lo quë nabidë guëní'il lua.

Bëshe'ldë capitán lë'ë Pablo lu gubernadurë Félix

23 Guna'bë capitán mayurë
chupë capitán menor
shtḗnëll nu gunibḗ'all gac
armar chupë gahiu'a suldadë
con setenta suldadë naquibë
guay con chupë gahiu'a
suldadë nagua'a lansë.
Gunibḗ'all parë guzia'a ra
suldadë ciudá Cesarea rquë
guë'ë iurë gue'lë.
24 Nu gunibë'a capitán
gac preparar guay naquibë
Pablo. Repi capitán lu ra
suldadë gapë rall Pablo
bien parë adë pë gunënú ra
israelitë lë'ë Pablo nezë.
25 Bëdë'ë capitán tubi cartë
parë bia'a ra suldadë lu gu-
bernadurë. Rni'i cartë:
26 “Na capitán Claudio
Lisias, runa saludar lḗ'ël
Dadë gubernadurë Félix con
llëru'bë rëspëti.

27 Rquëa'a lul shcuendë
nguiu rë', lë Pablo. Ra is-
raelitë guna'zi rall lë'ë nguiu
ni, perë iurë binia de quë
dizdë gúlëll nápëll derechë
ziquë më rumanë, guahia
con ra suldadë parë bëna li-
brar lḗ'ëll guia'a ra israelitë.
28 Cumë na rac shtua'a
gac bḗ'ahia pëzielú runë rall
acusar lë'ë Pablo, biahia lḗ'ëll
lu juntë shtë ra israelitë.
29 Ndë guc bḗ'ahia adë pë
delitë nápëdi'ill parë gátill,
nilë parë tsull lachigui'bë.
Niétiquë runë ra israelitë
acusar lë'ë Pablo purquë
adë zianáldëdi'ill tëchi lëy
religiusë shtë rall.
30 Perë binia de quë bëldá
ra contrari rac shtu'u rall
quini rall lë'ë Pablo, por ni
lueguë cagshe'lda lḗ'ëll lul.
Nu gunibḗ'ahia lu ra con-
trari shtḗnëll de quë gunë
rall rëglë asuntë ni delantë
lul. Gualú cartë rë'. Guëá'nël
bien.”
31 Iurní gunibë'a capitán
lu ra suldadë të gua'a rall
Pablo la'ni gue'lë hashtë tubi
guë'dchi lë Antípatris.
32 Brëgue'lë bëagrí ra sul-
dadë nanazḗ guëa' parë cuar-
tel. Hia ra nanadchi'bë guay
guagla'guë rall viajë shtë rall
con Pablo.
33 Iurë bëdchini rall Ce-
sarea, bëdë'ë rall cartë guia'a
gubernadurë nu bë'në rall
intriegu lë'ë Pablo guiá'all.
34 Iurë gualú bi'ldi gu-
bernadurë cartë, guna'bë
dí'dzëll lu Pablo chu mḗnëll.
Bínill de quë Pablo na më
regiuni Cilicia,
35 repi gubernadurë lull:
—Na guna rëglë asuntë
shtḗnël iurë guidë ra mënë
narunë acusar lḗ'ël.
Iurní gunibḗ'a guber-
nadurë parë gupë ra suldadë
lë'ë Pablo la'ni palaci shtë rëy
Herodes.

24

Pablo bë'në defender mizmë lḗ'i' lu gubernadurë Félix

1 Gudëdë ga'i dzë nanú
Pablo prësi, bëdchini
Ananías, jëfë shtë ra
bëshuzi. Bëdchini Ananías
ciudá Cesarea con bëldá ra
mëgulë miembrë shtë Junta
Suprema con tubi naguëni'i
por lë'ë rall, lëll Tértulo. Ra
nguiu rë' bëdchini rall lu
gubernadurë parë gunë rall
acusar lë'ë Pablo.
2 Iurë be'dë guënú ra
suldadë lë'ë Pablo lu gu-
bernadurë, Tértulo guzublú
quëhúnëll acusar lë'ë Pablo.
Guni'i Tértulo:
—Dushquíllil Dadë guber-
nadurë; por lḗ'ël gurëdchí
ldu'u na'a, gutḗ en paz parë
lë'ë na'a. Blac obrë quëhúnël
por lë'ë na'a nu parë bien
shtë naciuni.
3 Por grë ra cusë rë' cane'e
na'a graci lul; cadë'në na'a
recibirin guëdubi ladë shtë
naciuni. Por ni demasiadë
rdë'në na'a rëspëti lḗ'ël Dadë
gubernadurë.
4 Perë parë adë guëdchisúdi'i
na'a tiempë shtḗnël, rna'bë
na'a favurë lul parë guëquḗ
diáguël bëldá di'dzë shtë na'a.

5 Bëdzelë na'a nguiu rë'; nall ziquë tubi gui'lli mal. Grë ladë lu guḗ'dchiliu cagtsátsull mënë nu quëgull divisioni ladi ra më israelitë. Nall guëc partidë nalë nazareno.
6 Nu hashtë guc ldú'ull nihúnëll manchar iádu'u shtënë na'a. Lë'ë na'a guna'zi na'a lḗ'ëll nu guc ldu'u na'a nidë'në na'a juzguë lḗ'ëll de acuerdë ziquë rni'i lëy shtë na'a,
7 perë capitán Lisias gudëdë láguëll lu na'a con zihani suldadë. Bëdchisull nguiu rë' lu na'a
8 nu gunı́'ill guëdchini na'a lul. Lo mizmë lḗ'ël guëna'bë dí'dzël lu nguiu rë' parë gac bḗ'al guadë naná verdá naquëhac acusar lḗ'ëll.

9 Grë ra israelitë nazuga'a lu gubernadurë, guni'i rall grë cusë nahin verdá.
10 Iurní bë'në gubernadurë sëñi lu Pablo parë guadí'dzëll. Guni'i Pablo:

—Rquitë ldua'a zugá'ahia delantë lul Félix parë guna defender na lo quë naquëhunë rall acusar na. Nanḗa hia zihani izë nal juësi naciuni rë'.
11 Si talë rac shtú'ul guëna'bë dí'dzël, gac bḗ'al pë guc Jerusalén. Guc chi'bë chupë dzë bëdchinia Jerusalén parë guaguëna adorar Dios.
12 Ni tubi adë chu bëdzélëdi'i cadildi di'dzënúa. Nu adë bëdzélëdi'i rall na ca tsatsua mënë la'ni iádu'u ru'bë, nilë la'ni iádu'u shtë ra më israelitë stubi partë shtë ciudá.
13 Ra nguiu rë' adë nídi'i mudë gunë rall probar ni tubi cusë naquëhunë rall acusar na.
14 Perë sí, rquebia lul de quë quëhuna sirvë lu Dios shtë ra shtadë guëlú na'a; rialdí ldua'a grë ra cusë nanaquḗ la'ni ra librë nabëquë'ë ra profetë nu librë nabëquë'ë Moisés. Runa adorar Dios según nezë cubi shtë Jesús. Rni'i ra nguiu rë' nezë ni na mal; rni'i rall lo quë naquëhuna, adë nazá'quëdi'in.
15 Nu rialdí ldua'a ziquë ra nguiu rë' de quë Dios guëldishtḗ më ra tëgulë, grë ra nabë'në bien nu ra nabë'në mal.
16 Por ni quëapa mizmë na parë adë guna duldë delantë lu Dios nu nilë lu ra mënë.
17 'Zni guc tiempë. Despuësë gudëdë bëldá izë, guazḗa ladzë mënë, bëagría ladza parë bëna ofrecërë bëldá ma ziquë ofrendë lu Dios.
18 Iurë cadë'a ofrendë shtëna lu Dios iádu'u ru'bë, bëdchini bëldá israelitë naze'dë regiuni Asia. Bëdia'guëlú rall na la'ni iádu'u despuësë de bëna cumplir ra cusë rë'. Perë adë bëdzélëdi'i rall na con zihani mënë nu sin ni tubi ruidë.
19 Ra israelitë nidë guëdchini rall ndë'ë si talë napë rall tubi delitë nagunë rall acusar na.
20 Perë cumë adë nídi'i rall iurne', ra nguiu rë' nacabezë ndë'ë guëni'i rall si talë bëna

tubi cusë mal delantë lu Junta Suprema.

21 Rquebia lul tsana guagzú rall na, gunia'a fuertë lu Junta Suprema de që rialdí ldua'a Dios guëldishtḗ më ra tëgulë. Niétiquë por ni quëhunë rall acusar na.

22 Félix nanḗ zá'quëll lla na ra creenci nanua'a ra mënë narialdí ldu'i Jesús. Por ni bësëá'nëll asuntë rë' pendientë. Gunı́'ill lu grë ra nazuga'a lull:

—Guna rëglë asuntë ni tsana guidë capitán Lisias parë guëna'bë di'dza lull lla na asuntë shtë të.

23 Iurní Félix gunibḗ'all lë'ë capitán parë tsagla'guë gapë rall Pablo ziquë prësi perë con du'pë libertá. Nu bëdë'ë capitán permisi parë tsutḗ amigu shtë Pablo parë guadi'dzënú rall Pablo, nu gunë rall compañi lḗ'i' më cusë rquı́'ni'.

24 Despuësë gudëdë zihani dzë, Félix con tsé'lëll guna'bë rall lë'ë Pablo parë guadi'dzë Pablo lu rall lla mudë guëbani tubi mënë natsaldí ldu'i Jesús. Tse'lë Félix lë Drusila nu nall më israelitë.

25 Biadi'dzë Pablo lu Félix con tsé'lëll lla mudë rac shtu'u Dios guëbani mieti tubi vidë ldi delantë lu më nu rac shtu'u Dios guësa'në ra mieti nezë mal. También guni'i Pablo lu rall guëdchini tubi dzë nagunë Dios juzguë lë'ë ra mënë lu guḗ'dchiliu. Iurë bini Félix grë ra di'dzë naguni'i Pablo, bëdzḗbëll nu répill:

—Bëagzḗ shlugárël lachigui'bë. Iurë gapa tiempë, guëna'ba lḗ'ël ndë'ë stubi.

26 Perë Félix cabézëll niadë'ë Pablo dumí nacá'all. Por ni rná'bëll lë'ë Pablo zihani vueltë parë ruadi'dzënull lë'ë Pablo.

27 Chupë izë gudëdë znisë hashtë bëru'u Félix galgubernadurë nu bëu' Porcio Festo shlugar Félix. Félix guc ldú'ull guëá'nëll bien lu ra israelitë; por ni bësëá'nëll Pablo prësi.

25

Bë'në Pablo defender lḗ'i' lu Festo

1 Gubernadurë Festo bëdchínill Cesarea. Tsunë dzë despuësë bërú'ull parë ziá'all Jerusalén.

2 Ndë bëru'u ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra israelitë namás më ru'bë. Bë'në rall demandë lë'ë Pablo.

3 Guna'bë rall tubi favurë ru'bë lu Festo parë gue'dë guëzḗ Pablo Jerusalén, purquë nezë rac shtu'u rall quini rall Pablo.

4 Perë Festo guni'i lu rall:

—Pablo nanú prësi ciudá Cesarea. Na guëabría ndë sëbëldá dzë.

5 Talë entrë de lë'ë të nanú ra namás rnibë'a, së rall con na Cesarea. Ndë gunë rall acusar lë'ë Pablo si talë bḗ'nëll tubi cusë narna'bë cashtigu.

6 Guquëreldë Festo Jerusalén tubi llmalë u du'pë más. Iurní bëabrill Cesarea. Brëgue'lë stubi dzë guzúbëll lu tribunal shtḗnëll

nu gunibë́'all gue'dë guënú rall Pablo lull.

7 Iurë guatë́ Pablo lu tribunal, guabi'guë ra më israelitë naze'dë Jerusalén. Bë'në rall acusar lë'ë Pablo zihani cusë ru'bë perë ni tubin adë gúquëdi'i nihunë rall probar.

8 Iurní bë'në Pablo defender lë́'i'; guní'i':

—Na adë bëna ni tubi cusë mal cuntrë lëy shtë ra israelitë, nilë cuntrë iádu'u ru'bë nu nilë cuntrë rëy César.

9 Festo rac shtu'u guëa'në zá'quëll lu ra israelitë. Guna'bë dí'dzëll lu Pablo:

—¿Gu rac shtú'ul tsal Jerusalén parë guna rëglë asuntë shtë́nël ndë?

10 Pablo repi lu Festo:

—Na zugá'ahia delantë lu tribunal shtë gubiernë rumanë catë runë tucarë gac rëglë shcuenda. Bien nanël adë bëna ni tubi delitë cuntrë ra më israelitë.

11 Si talë bëna tubi delitë narna'bë parë gatia, adë rllú'nëdia'a lu galguti, perë si talë adë nídi'i verdá ladi ra cusë naquëhunë ra israelitë acusar na, ni tubi adë chu napë derechë parë gunë intriegu na guia'a rall. Por ni rna'ba iurne' lo mizmë rëy rumanë gúnëll rëglë asuntë shtëna.

12 Iurní biadi'dzënú Festo ra miembrë shtë Festo; iurní guní'ill lu Pablo:

—Hia quë rná'bël gunë rëy rumanë rëglë shcuéndël, pues lu rëy guëshe'lda lë́'ël.

Pablo delantë lu rëy Agripa

13 Gudëdë bëldá dzë, rëy Agripa con zánëll Berenice bëdchini rall Cesarea parë guaguë'në rall saludar lë'ë Festo.

14 Zihani dzë bëa'në rall ciudá rë'. Festo biadí'dzëll lu rëy shcuendë Pablo. Guni'i Festo:

—Nanú tubi nguiu prësi ndë'ë; lëll Pablo. Félix bësëá'nëll lë'ë Pablo lachigui'bë parë guna rëglë shcuéndëll.

15 Tsana guahia Jerusalén, ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mëgulë shtënë ra israelitë, bë'në rall presentar tubi demandë cuntrë Pablo. Rna'bë rall guna condenar nguiu rë' parë gátill.

16 Perë repia lu rall gubiernë rumanë adë nápëdi'i rall derechë gunë rall condenar ni tubi prësi sino quë primërë runë prësi defender lë́'i' lu ra naquëhunë acusar lë́'i'.

17 Por ni tsana bëdchini rall ndë'ë, adë gunitia tiempë; lueguë brëgue'lë guzuba lu tribunal. Gunibë́'ahia be'dë guënú rall Pablo.

18 Bëdchini ra mënë narunë acusar lë́'ëll perë adë bë́'nëdi'i rall probar delitë nadchi'bë rall guëc Pablo. Bëna llgabë nahin tubi cusë ru'bë perë lëdë znídi'i.

19 Niétiquë runë rall acusar lë'ë Pablo por creenci nanapë rall. Gudildi di'dzë rall por shcuendë tubi nguiu nalë Jesús. Gútill perë Pablo rní'ill nianá nabani Jesús.

20 Adë rac bḗ'ahia lla mudë
guna rëglë asuntë rë' purquë
rac tratë creenci shtë rall. Na
guna'bë di'dza lu Pablo nia'a
zia Pablo Jerusalén parë gac
rëglë shcuéndëll,
21 perë lḗ'ëll guná'bëll
guëá'nëll prësi hashtë gunë
rëy rumanë rëglë shcuéndëll.
Por ni gunibḗ'ahia tsagla'guë
tsull prësi hashtë tsana tsu
mudë guëshe'lda lḗ'ëll lu rëy
ru'bë lë Augusto.
22 Iurní Agripa repi lu
Festo:
—Na rac shtua'a guëquḗ di-
aga pë ruadi'dzë Pablo.
Festo guni'i iurní:
—Talë rac shtú'ul, lueguë
lo mizmë glli guínil pë ru-
adí'dzëll.
23 Brëgue'lë bëdchini rëy
Agripa nu Berenice con zi-
hani lujë shtë rall. Guatḗ rall
la'ni cuartë shtë palaci con ra
jëfë militari con ra më ru'bë
de rëspëti shtë ciudá. Iurní
Festo gunibë'a lë'ë ra suldadë
parë guaglli'i rall Pablo.
24 Guni'i Festo:
—Rnia'a lul rëy Agripa nu
lu ra dadë nacabezënú lë'ë
hia'a, guëzúa nguiu rë' lu
të. Zihani ra më israelitë
naquëreldë Jerusalén nu ra
naquëreldë ndë'ë Cesarea,
runë rall acusar lë'ë nguiu
rë'. Nalḗ gurushtiá rall parë
gati nguiu rë'.
25 Perë na lluá'ahia adë pë
bḗ'nëdi'ill parë gátill. Nu lo
mizmë lḗ'ëll guná'bëll gunë
rëy Augusto rëglë shcuéndëll.
Bëna llgabë guëshe'lda lḗ'ëll
lu rëy Augusto
26 perë cumë adë
bëdzélëdia'a ni tubi cusë
mal nabḗ'nëll parë guëquëa'a
lu Dadë rëy Augusto. Por
ni rzuhia lḗ'ëll lu të, más
bien lul rëy Agripa, parë
guadi'dzënul lḗ'ëll nia'a
zëquébill pë delitë bḗ'nëll.
Rac shtua'a gac bḗ'ahia pë
guëquëa'a lu rëy Augusto
27 purquë adë guëlḗdi'i
guëshe'lda lḗ'ëll lu rëy sin quë
adë guënehia rsunë pë delitë
nápëll.

26

Biadi'dzë Pablo shcuéndi' lu rëy Agripa

1 Iurní guni'i Agripa lu
Pablo:
—Guni'i lla na shcuéndël.
Pablo bëldisë guiá'ai' ziquë
tubi saludë parë zulú gúnëll
defender lḗ'ëll. Gunî'ill:
2 —Nalḗ rquitë ldua'a
iurne' purquë zugá'ahia
delantë lul, rëy Agripa, parë
guna defender na de grë
ra cusë narunë ra israelitë
acusar na.
3 Lḗ'ël nanël ra custumbrë
nu ra creenci nanapë ra is-
raelitë, lla na pegadë rall
lu cusë ni. Por ni rna'ba
lul, bëcuedchí ldú'ul. Guëquḗ
diáguël shti'dza naguënia'a
lul.

Biadi'dzë Pablo lu Agripa lla guc vidë shtḗhi' antsë gáqui' shmënë Jesús

4 'Grë ra israelitë nanḗ
rall lla guc vidë shtëna
dizdë nabi'cha, tsana
guquëreldënuhia lë'ë rall
ladza. Nanḗ rall mudë
naguquërelda Jerusalén.

5 Nanḗ rall dizdë nabi'cha
guca partidë fariseo. Ra
fariseo quëhunë rall cumplir
creenci shtë rall más quë grë
ra mënë. Si talë rac shtu'u
rall, be'rquë guëni'i rall verdá
cagnia'a lul.
6 Zugá'ahia lu tribunal
niétiquë purquë rialdí ldua'a,
Dios guëldishtḗ më ra tëgulë
purquë más antsë bë'në Dios
prometer lu ra shtadë guëlú
na'a de quë tsashtḗ ra tëgulë.
7 Grë ra chi'bë chupë
grupë shtë naciuni Israel,
runë rall adorar Dios dzë la
gue'lë. Cabezë rall nia'a guc
guëldishtḗ më ra tëgulë, perë
guná, quëhunë rall acusar na
purquë rialdí ldua'a mizmë
cusë ni.
8 Perë rna'bë di'dza
lul, ¿chu guëni'i naganë
guëldishtḗ Dios ra tëgulë parë
guëbani rai' stubi vueltë?

Bëquebi Pablo lla guzunáldëll ra shmënë Jesús

9 'Más antsë lluá'ahia
quëhuna cusë za'quë narac
shtu'u Dios; por ni bëna
zihani cusë cuntrë ra mënë
nagualdí ldu'i diza'quë shtë
Jesús më Nazaret.
10 Zihani cusë bëna
Jerusalén cuntrë lë'ë rall. Ra
jëfë shtë ra bëshuzi bëne'e
cartë guiahia të guna'zia
zihani ra nagualdí ldu'i
diza'quë. Bëtiá'ahia lë'ë rall
lachigui'bë. También guca
de acuerdë tsana gudini rall
bëldá shmënë Jesús.
11 Zihani vueltë bëzac zihia
lë'ë rall hashtë nihunë rall
negar na rall shmënë Jesús.
Bëquë'ë hiaga lë'ë rall la'ni
grë ra iádu'u shtë rall. De
tantë rldënuhia lë'ë rall, rzu-
nalda lë'ë rall hashtë ra ciudá
de stubi naciuni.

Biadi'dzë Pablo lla bëáqui' shmënë Jesús
(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

12 'Zni mudë canzḗa con
cartë nabëne'e ra jëfë shtë
bëshuzi. Bëshe'ldë rall na
hashtë ciudá Damasco parë
ziatilia ra shmënë Jesús.
13 Perë rnia'a lul, Dadë
rëy, nezë naziahia, quierë
guëruldë dzë, gunahia tubi
llni ru'bë nabëdchini nezë
lu gube'e. Nahin más
fuertë quë llni ngubidzë.
Rni'bë llni; bëdchini llni catë
zugá'ahia con ra nanaldë na.
14 Grë na'a gulaguë na'a
lu guiu'u. Nu binia tubi
bë naguni'i dizḗ hebreo:
“Saulo, ¿pëzielú rzunáldël na?
Quëhúnël ziquë runë ngunë
iurë rlda'a ma patadë lu
garrudchi.”
15 Iurní repia: “¿Chu lḗ'ël
Dadë?” Iurní guni'i Dadë lua:
“Na nahia Jesús. Rzunáldël
na
16 perë guashtḗ nu gua-
suldí. Bëlua'aluhia lul nu
gudilia lḗ'ël parë gúnël sirvë
lua. Gáquël testigu shtëna.
Tsagní'il lu ra mënë shti'dzë
naguëluá'ahia lul.
17 Guëguhia lḗ'ël guia'a shtë
mënë israelitë nu guia'a shtë
mënë nanadë më israelitë.
Iurne' cagshe'lda lḗ'ël lu ra
mënë ni.
18 Guëshe'lda lḗ'ël lu rall
parë tsagní'il diza'quë lu
rall parë guësëa'në rall
nezë mal nu së rall shnezë
Dios nu guëru'u rall pudërë

shtë mëdzabë Satanás parë tsanaldë rall Dios nu tsaldí ldu'u rall na. Zni gunë Dios perdunë duldë shtë rall. Gapë rall lugar con los de más shini më naná rialdí ldu'i na."

Bëzu'bë diaguë Pablo di'dzë naguni'i Jesús lull

19 'Zni guni'i Jesús lua, rëy Agripa. Bëzu'bë diaga di'dzë shtë Jesús nabëdchini nezë lu gube'e.

20 Lueguë gunia'a diza'quë shtë Jesús lu ra më Damasco. Despuësë guahia Jerusalén nu guëdubi regiuni shtë Judea. Lu ra mënë nanádi'i më israelitë, guagnia'a diza'quë. Gunia'a lu rall de quë gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall nu guëabrí ldu'u rall con Dios. Gunia'a lu rall guëlua'a cambi la'ni ldu'u rall por cusë za'quë naquëhunë rall.

21 Bëna ra cusë rë', por ni guna'zi ra israelitë na la'ni iádu'u ru'bë. Nu guc ldu'u rall niguini rall na

22 perë Dios adë bësá'nëdi'i guia'a më na; nianá nabania hashtë ne'. Cagluá'ahia diza'quë lu ra mënë ru'bë nu lu ra mënë humildë. Grë ra cusë nabëluá'ahia nahin de acuerdë con nabëquë'ë Moisés nu ra profetë. Bëquë'ë rai' naguër gac.

23 Bëquë'ë rai' de quë Cristo napë quë gunë më sufrir galguti perë despuësë de guti më, tsashtḗ më ladi ra tëgulë parë hiadë guëabrídi'i gati më. Zni guc të quishi më llni guëc ra më israelitë nu guëc ra nanádi'i më israelitë parë tsasḗ rall diza'quë shtënë më.

Guc ldu'u Pablo nialdí ldu'u rëy Agripa diza'quë

24 Iurë quëhunë Pablo defender lḗ'i', cagní'i' di'dzë rë', iurní fuertë guni'i Festo guëc Pablo:

—Rac lúguël tantë rsḗ'dël la'ni librë. Quëhunë luguë librë guḗquël.

25 Perë Pablo repi lull:

—Rac lúguëdia'a Dadë Festo. Al contrari grë di'dzë nacagnia'a lu të nahin verdá.

26 Ndë'ë zuga'a rëy Agripa. Bien nanëll ra cusë rë'. Por ni quëadi'dza guëdubinú ldua'a delantë lull purquë nanëll adë gúquëdi'in naga'chi sino quë guquin lu zihani mënë.

27 ¿Gu rialdí ldú'ul, rëy Agripa, lo quë naguni'i ra profetë? Nanḗa de quë rialdí ldú'ul shti'dzë rai'.

28 Agripa guni'i iurní:

—Por stu'psë nihúnël gan niaca shmënë Jesús.

29 Pablo guni'i:

—Por stu'psë u por zihani di'dzë nagunia'a, rna'ba lu Dios de quë lḗ'ël nu grë ra nazubëga'a ndë'ë, guëac rall shmënë Jesús ziquë nahia; nadë más rac shtua'a adë guëlí'bidi'i rall ziquë nali'bia con cadënë.

30 Iurë gualú guni'i Pablo ra di'dzë rë', grë ra nazubë ndë guasuldí rall con rëy Agripa con Berenice nu Festo.

31 Gua rall tubi ladë parë biadi'dzë rall asuntë shtë Pablo. Guni'i lul sa' rall:

—Nguiu rë' adë pë bẽ'nëdi'ill tantë parë gátill nu nilë lachigui'bë adë rúnëdi'i tucarë tsull.

32 Agripa repi lu Festo iurní:

—Be'rquë nalda'a hia'a nguiu rë' si talë adë nená'bëdi'ill gunë rëy Augusto rëglë shcuéndëll.

27

Bëshe'ldë rall lë'ë Pablo hashtë Roma

1 Tsana gualú bë'në rall llgabë të guëshe'ldë rall lë'ë Pablo parë Italia, bë'në rall intriegu lë'ë Pablo con sëbëldá prësi guia'a capitán nalë Julio. Julio nall capitán shtë compañía Augusto.

2 Bëdzepi na'a tubi barcu naze'dë lugar nalë Adramitio nu guzia'a barcu hashtë ra puertë shtë Asia. Bëdzepi na'a con Aristarco naguzẽ con lë'ë na'a. Nall më guë'dchi Tesalónica nanaquẽ regiuni Macedonia.

3 Brëgue'lë bëdchini na'a puertë shtë Sidón. Ndë Julio bë'në bien con Pablo; bëdẽ'ëll permisi guaguë'në Pablo visitar ra sáhi' naquëreldë Sidón nu parë bë'në rall ayudë lë'ë Pablo.

4 Bëca'a nezë na'a stubi vueltë parë lu nisë. Adë chu gua tubldí purquë mbë ze'dë al contrari. Bësëa'në na'a Chipre ladë guia'a rubësë na'a.

5 Zia na'a lu nisë. Bëdëdë na'a lu nisë frentë shtë regiuni Cilicia nu Panfilia hashtë bëdchini na'a puertë Mira nanaquẽ regiuni shtë Licia.

6 Puertë Mira bëdia'guëlú capitán shtë suldadë tubi barcu naze'dë puertë shtë Alejandría. Nu guzia'ain parë Italia. Bëdzepi na'a la'ni barcu parë guagla'guë na'a viajë shtë na'a.

7 Zihani dzë guzẽ na'a tsalaa'dchiga; con zihani dchi'ni bëdchini na'a cu' tubi puertë nalë Gnido. Perë cumë nianá zuga'a mbë al contrari, bëdëdë na'a lu puertë Salmón parë bëdëdë na'a guëlladchi Creta.

8 Bëdchini na'a tubi puertë narni'i rall Buenos Puertos, guëlla' nanú tubi guë'dchi nalë Lasea.

9 Hia demasiadë tiempë cagniti na'a. Nanú peligrë guëzẽ na'a lu nisë purquë hia ze'dë guëdchini tiempë naldë. Iurní Pablo bëdẽ'ëi' tubi cunseju lë'ë capitán.

10 Guni'i Pablo:

—Rnia'a lu të Dadë, purquë rnahia nanú peligrë guëzẽ hia'a lu nisë. Guënítia'a barcu con todë viajë nananú la'ni barcu hashtë guënítia'a vidë shtẽna'a.

11 Perë capitán shtë ra suldadë, adë bẽ'nëdi'ill casë lo quë naguni'i Pablo; más bẽ'nëll cuendë naguni'i capitán shtë barcu nu lë'ë nashtënë barcu.

12 Perë cumë puertë ni adë guëlẽdi'i nahin parë guëtë'dë rall tiempë naldë, casi grë rall bë'në rall llgabë guëru'u rall parë nia'a zunë rall gan guëdchini rall hashtë puertë

Fenice shtë Creta. Puertë ni naza'quë nahin parë cuezë rall nga'li tiempë naldë. Adë riutẽdi'i mbë dushë nga'li purquë naquëhin nezë guetë shtë Creta.

Guna'zi tubi mbë dushë lë'ë rall lu nisëdu'u

13 Bëdchini tubi mbë du'u naze'dë nezë sur. Bë'në rall llgabë zac tsagla'guë rall viajë. Iurní bëru'u rall parë guagla'guë guzẽ rall guëlla' rua' guiu'u nalë Creta.

14 Perë du'psë tiempë gudëdë, iurní bëdchini tubi mbë dushë nezë lu barcu, tubi mbë narni'i rall Mbë Norte.

15 Bia'a mbë barcu; adë bëdẽ'nëdi'i na'a gan nazënú na'a barcu cuntrë shnezë mbë. Mejurë bësa'në na'a bia'a mbë lë'ë na'a.

16 Gudëdë na'a tubi dani la'ni nisë ladë sur. Dani ni lë Clauda catë adë nídi'i mbë. Iurní con tantë dchi'ni bëldisë na'a barcu bi'chi nacagubë barcu ru'bë parë bia'a barcu ru'bë lë'in.

17 Despuësë de bëshepi rall barcu bi'chi, bëldi'bi dchi'chi rall ra hiaguë shtlazë barcu con du ru'bë. Lueguë bëldaguë rall lari catë gutẽ mbë. Bësa'në rall ziazunú mbë barcu shmudë mbë purquë bëdzëbë rall nialdaguë barcu tubi lugar peligrosë catë nanú iu'lli narni'i rall La Sirte.

18 Brëgue'lë stubi dzë cumë nianá zuga'a mbë dushë, guzublú bëru'ldë rall carguë shtë barcu la'ni nisë.

19 Bëunë dzë zuga'a mbë dushë; lo mizmë lë'ë rall bëru'ldë rall pë shtë barcu lu nisë.

20 Por zihani dzë adë gunádi'i na'a lu ngubidzë, nilë lu ra mbelëgui'i. Con tantë mbë dushë nazuga'a bëdë'në na'a llgabë aquë niati na'a.

21 Bëdëdë na'a llëduni tiempë sin quë adë gudáudi'i na'a. Iurní Pablo guasuldí ladi grë ra naze'dë la'ni barcu. Guni'i Pablo lu ra mënë:

—Mejurë nazu'bë diaguë të shti'dza, Dadë. Adë chu naru'u dani Creta. Iurne' nablac peligrë zia'a dẽda'a; cagniti hia'a grë ra cusë nadia'a hia'a la'ni barcu.

22 Perë adë rbínidi'i ldu'u të. Gulë gupë valurë purquë adë chu gátidi'i. Barcu ni, sí guëniti hia'a.

23 ¿Pëzielú nanẽa? purquë ne' gue'lë bidë guëlua'alú tubi ianglë shtë Dios lua, Dios naquëhuna adorar nu quëhuna shchí'ni'.

24 Guni'i ianglë lua: “Adë rdzẽbëdi'il purquë napë quë tsal lu rëy Augusto parë gúnëll rëglë shcuéndël. Nu gunë Dios lo quë naguná'bël lúhi'. Dios gunë më librar grë ra naze'dënul la'ni barcu.”

25 Por ni rnia'a lu të Dadë, adë riádi'i ldu'u të; gulë guëdë'ë valurë lë'ë të purquë na rialdí ldua'a Dios. Nanẽa de quë sac lo quë naguni'i ianglë lua.

26 Guëniti hia'a barcu perë grë hia'a nabani hia'a guëdchini hia'a lu tubi dani la'ni nisë.

27 Iurní gudëdë chidá dzë, bëdchini na'a lu nisëdu'u nalë

Adria. Bia'a mbë lë'ë na'a
nezë rë' nezë rë'. Iurë guc
guëruldë gue'lë, ra marinërë
bë'në rall llgabë de què hia
ziagdchini na'a lu guiu'u bid-
chi.
28 Bërë'shë rall nia'a bëldá
metrë na parë ichi nisë
guetë. Nahin cuarenta y
dos metrë. Hia más delantë
bërë'shë rall stubi vueltë, hia
rëa'në nisë niétiquë galdë bi
gadchi metrë.
29 Iurní bëdzëbë rall ni-
azudchí barcu lu nisë; niac
chucar barcu con ra guë'ë
narḗ la'ni nisë. Bëldaguë rall
tapë gui'bë ru'bë nezë ichi
barcu. Nalḗ rac ldu'u rall
guiubë grëgue'lë.
30 Ra marinërë guc ldu'u
rall nihunë rall librar lë'ë rall
lu peligrë naga'chi. Guzublú
cagldaguë rall barcu bi'chi
lu nisë. Bë'në rall ziquë
cagldaguë rall ra gui'bë ru'bë
nezë delantë lu barcu,
31 perë Pablo guni'i lu
capitán nu lu suldadë.
Guní'i':
—Si talë ra nguiu rë' adë
guëá'nëdi'i rall la'ni barcu,
lë'ë të adë nídi'i mudë gac
salvar të lu nisë purquë adë
guënḗdi'i të lla rsë të barcu.
32 Iurní ra suldadë
bëchuguë rall du shtë barcu
bi'chi parë gulaguin lu nisë.
33 Tumpranë nianá nacahi,
guni'i Pablo lu grë rall parë
gau rall. Nu repi Pablo:
—Hia guc chupë llmalë
gá'adi'i gaga'si të nu nilë adë
gudáudi'i të.
34 Iurne' rnia'a lu të parë
gau të zudu'pë purquë
rqui'ni gapë të fuërsë parë
gac salvar të. Adë chu
guënítidi'i vidë shtḗhi'.
35 Iurë guni'i Pablo zdë'ë,
guná'zill tubi guetështildi nu
bëdḗ'ëll graci lu Dios delantë
lu grë ra mënë naze'dë la'ni
barcu. Iurní bëshúllëllin parë
gudaull.
36 Lueguë gupë rall valurë
parë gudáu rall.
37 Grë ra naze'dë la'ni
barcu na na'a chupë gahiu'a
con sesenta y seis mënë.
38 Iurë gualú gudáu na'a
catë lu bielë na'a, bëru'ldë ra
marinërë trigu lu nisë.

Bḗ'azë barcu lu nisë

39 Iurë brëgue'lë, ra mar-
inërë bënguë bḗ'adi'i rall
guiu'u narná rall lúhi'. Perë
guná rall tubi lugar za'què
catë adë nádi'i guetë ichi nisë
parë tsutḗ barcu. Bë'në rall
llgabë zac tsabi'guë barcu
ndë.
40 Bëchuguë rall ra du
nali'bi ra gui'bë ru'bë parë
bëa'në rahin la'ni nisë. Nu
bëldë'ë rall du nali'bi tablë
narsḗ lë'ë barcu. Iurní
bëldisë rall lari shtë barcu
delantë parë bëdia'a mbë
luhin. Lueguë ziabi'guë
barcu rua' guiu'u.
41 Perë guagldaguë barcu
catë rdza'guë sa' chupë nezë
shtënë nisë. Ndë guasubë
barcu la'ni iu'lli. Tubi partë
nezë delantë gua'dzin la'ni
iu'lli. Hia gáquëdi'i guëni'bin
ni tubi ladë. Nu nezë ichi
barcu guzublú guc pedasin
por fuërsë shtë nisë.
42 Ra suldadë guc ldu'u
rall niguini rall grë ra prësi

parë adë cúbëdi'i prësi nisë të guëllu'në rall.
43 Perë capitán shtë ra suldadë rac shtú'ull gúnëll salvar lë'ë Pablo. Por ni adë gunëdi'ill niguini ra suldadë ra prësi. Mejurë gunibë'all ra narac rgubë nisë, ldaguë rall lu nisë primërë parë guëdchini rall lu guiu'u.
44 Nu gunibë'a capitán los de más prësi, tsagla'guë quibë rall lu ra tablë u lu ra hiaguë shtë barcu naguc pedasë. Zni grë na'a bëdchini na'a lu guiu'u.

28

Nanú Pablo dani nalë Malta

1 Iurë hia grë'të' na'a bëdchini na'a lu guiu'u, bini na'a de quë lugar ni lë Malta. Zubin la'ni nisë.
2 Ra mënë naquëreldë ndë, bë'në rall tratë lë'ë na'a por bien. Bëcue'e rall zihani gui'i parë bëdzë'ë ldu'u na'a tantë rac naldë na'a por guiu narlaguë. Por ni guna'bë rall lë'ë na'a parë bëdzë'ë ldu'u na'a rua' gui'i.
3 Iurní Pablo guagtëall du'pë hiaguë bidchi. Iurë cagtiá'all hiaguë lu gui'i, por galnaldë' shtë gui'i, bëru'u guëllu'në tubi mbe'ldë dushë la'ni hiaguë. Cuë ma guia'a Pablo.
4 Guná ra mënë naquëreldë lugar ni ze'bi na'ldë mbe'ldë guia'a Pablo, iurní guni'i lul sa' rall:
—Aquë, nguiu rë' nall tubi nguiu mal nagudini mënë. Masiá guc salvárëll lu nisëdu'u perë lu tubi dios narunë jushtici, adë guëdë'ëdi'i' lugar guëbánill.
5 Perë Pablo bëdchibi guiá'all parë gulaguë mbe'ldë lu gui'i. Lë'ëll hiadë pë gúquëdi'ill.
6 Grë ra mënë cabezë rall guëná rall nia'a sëguí guia'a Pablo u zátill de repëntë. Hia llëduni cabezë rall; adë pë ráquëdi'i Pablo. Hia gurënë bë'në rall llgabë iurní; guni'i lul sa' rall:
—Segurë tubi dios nall.
7 Guëlla' catë zuga'a na'a, naga'a shguiu'u nguiu namás më ru'bë; lëll Publio. Bë'nëll recibir lë'ë na'a con bien nu bë'nëll atender lë'ë na'a lídchill durantë lu tsunë dzë.
8 Perë shtadë Publio nagá'all; rac llú'ull; nanull shldí nu ráquëll narla'guë. Pablo guaguë'në visitar lë'ë shtadë Publio. Guna'bë Pablo lu Dios por lë'ëll nu bëdchi'bë Pablo guiá'ai' guë'quëll. Bëac nguiu ni lueguë.
9 Despuësë de ni, grë ra mënë narac llu'u bidë rall lu Pablo nu bëac rall.
10 Nalë' cusë bëzëlaa'dchi ra mënë ni parë lë'ë na'a iurë bëdzepi na'a barcu parë guëca'a nezë na'a. Bëzëlaa'dchi rall grë lo quë narqui'ni na'a.

Bëdchini Pablo ciudá Roma

11 Tsunë mbehu guquëreldë na'a Malta. Iurní bëdzepi na'a la'ni tubi barcu nabidë gudëdë tiempë naldë lugar ni. Barcu ni ze'din de puertë Alejandría. Nu naquë' chupë

figurë cula'nin shtë ra dios
narni'i rall Cástor nu Pólux.
12 Bëdchini na'a tubi puertë
Siracusa catë bëdëa'në na'a
tsunë dzë.
13 Hia de ndë bëru'u na'a;
zia na'a guëlla' rua' guiu'u
hashtë bëdchini na'a puertë
nalë Regio. Brëgue'lë stubi
dzë bëdapë na'a mbë naze'dë
nezë sur. Hashtë guërupë dzë
bëdchini na'a puertë narni'i
rall Puteoli.
14 Ndë bëdia'guëlú na'a
du'pë mënë narialdí ldu'i
diza'quë. Bë'në rall invitar
lë'ë na'a parë bëdëa'në na'a
con lë'ë rall tubi llmalë.
Despuësë bëru'u na'a parë
Roma.
15 Ra më Roma narialdí
ldu'i diza'quë, hia napë rall
nutici de quë guëdchini na'a
Roma. Bëru'u rall; bidë
guëlli'i rall lë'ë na'a hashtë
nezë catë rni'i rall Foro de
Apio. Bëdchini rall hashtë
stubi lugar catë naquḗ
paradë nalë Tsunë Tabernas.
Iurní guná Pablo lu rall, nalḗ
bëquitë ldú'i' nu bëdḗ'ëi' graci
lu Dios. Guní'i':
—Dushquilli Dios, iurne'
bëdchinia ladzë të.
16 Iurë bëdchini na'a Roma,
lë'ë capitán bḗ'nëll intriegu
lë'ë ra prësi lu jëfë shtë ra
guardë. Perë bëdë'ë rall per-
misi guëquëreldë Pablo stubi
lugar, nu quëhapë tubi sul-
dadë lë'ë Pablo.

Pablo guzublú guní'i'
diza'quë lu ra më Roma

17 Iurë guc tsunë dzë
bëdchini na'a Roma, Pablo
bëtëáhi' ra më israelitë
namás më ru'bë naquëreldë
Roma. Guní'i' lu rall:
—Iurne' guënia'a lu të
Dadë, adë bëna ni tubi cusë
mal cuntrë ra më israelitë,
nilë cuntrë custumbrë shtë
ra shtadë guëlú hia'a, perë
guna'zi ra israelitë na prësi
Jerusalén. Nu bë'në rall
intriegu na lu ra gubiernë
rumanë.
18 Iurë zua lu tribunal shtë
gubiernë, adë bëdzélëdi'i rall
ni tubi delitë parë nihunë
rall condenar na lu galguti.
Por ni guc ldu'u gubiernë
nalda'a rall na perë ra is-
raelitë adë gunḗdi'i rall. Por
ni napë quë guna'ba gunë rëy
Augusto rëglë shcuenda.
19 Perë na adë napa ni tubi
cusë naguna acusar ra mënë
shtë naciuni Israel.
20 Por ni guna'ba lë'ë
të parë guënia'a lu të nu
guadi'dza lu të pëzielú
bëzu'bë rall cadënë na.
Nahin purquë rialdí ldua'a
ziquë grë ra israelitë, de quë
Dios guëldishtḗ më lë'ë ra
tëgulë.
21 Iurní guni'i rall lu Pablo:
—Gá'adi'i chu gúnëdi'i
recibir cartë shtë më israelitë
naquëreldë Judea naguëni'i
lla na shcuéndël. Nu nilë ni
tubi israelitë naze'dë ndë,
niétiquë pë ruadi'dzë rall
cuntrë lḗ'ël, pë mal bḗ'nël.
22 Rac shtu'u guëquḗ
diaguë na'a nia'a pë rní'il
purquë nanḗ na'a grë ladë
rni'i ra israelitë cuntrë
creenci cubi nanua'a ra
shmënë Jesús.
23 Iurní gudili rall tubi
dzë naguadi'dzë rall. Dzë

ni nalẽ zihani mënë bëdchini rall catë quëreldë Pablo. Dizdë rsili nu parë hashtë guadze' biadi'dzë Pablo lu rall lla na nezë lu gube'e catë rnibë'a Dios. Bi'ldi Pablo zihani di'dzë lo quë nabëquë'ë Moisés nu lo quë nabëquë'ë ra profetë parë tsaldí ldu'u ra mënë na Jesús lúniquë shini Dios.

24 Nanú rall gualdí ldu'i naguni'i Pablo perë nanú mënë adë gualdídi'i ldu'u rai'.

25 Adë gúdi'i rall de acuerdë. Guzublú gubi' rall. Iurní Pablo guní'i':

—Profetë Isaías bëquẽ'ëi' lo quë naguni'i Espíritu Santo lu ra shtadë guëlú hia'a lla na shcuendë të. Guní'i':

26 Gua guëchi lu ra mënë zdë'ë:
Lë'ë të de verdá guini të perë nunquë adë tsasẽ të.
De verdá guëná të perë nunquë adë guëdẽ'ëdi'i të cuendë.

27 Purquë nalẽ naguëdchi bëac ldu'u të nu adë nẽdi'i të tsasẽ të.
Bësë'au të diaguë të parë adë guínidi'i të.
Bësë'au të slu të parë adë guënádi'i të.
Adë nẽdi'i të guëabrí ldu'u të con na, Dios, parë guna salvar lë'ë të.

28 Gulë bëdë'ë cuendë iurne'. Dios cagshe'ldë më ra diza'quë lu ra nanádi'i më israelitë parë gac salvar rall nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më.

29 Iurë guni'i Pablo zdë'ë, ra israelitë bëru'u rall. Nalẽ quëadi'dzë lul sa' rall cuendë rë'.

30 Chupë izë guquëreldë Pablo hiu'u guërë'ë nu bẽ'ni' recibir grë ra nariá visitë lídchi'.

31 Guëdubinú ldú'i' bëluá'ai' ra mënë lla mudë tsutẽ mieti nezë lu gube'e catë rnibë'a Dios ziquë rëy. Nu bëlua'a Pablo ra mënë chu na Jesucristo Shtáda'a. Guëdubi tiempë rë' ni tubi adë chu bërú'udi'i nihunë cuntrë lë'ë Pablo.

Cartë nabëquë□ë San Pablo lu ra Romanos

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu ra shmënë Dios naquëreldë Roma

1 Na Pablo, nahia muzë shtë Jesucristo. Dios gulḗ na; guna'bë më na cumë ziquë poshtë shtḗni'. Bëshe'ldë më na especial parë tsagnia'a diza'quë naze'dë de Dios.

2 Dios bëluá'ai' ziquë promësë diza'quë rë' dizdë guahietë por medio de profetë iurë bëquë'ë rai' Sagradas Escrituras.

3 Diza'quë nabëquë'ë rai' runë tratë shcuendë Jesucristo Shláma'a; náhi' shini Dios. Bidë Jesucristo; guc më nguiu; na më llëbní shtë rëy David.

4 Manërë cubi bëlua'a Dios con llëru'bë pudërë nu milagrë de quë Jesucristo na shini më. Por Espíritu shtë Jesucristo naná santu, bëlua'a Dios Jesucristo na shini më purquë guashtḗ më ladi ra tëgulë.

5 Por Jesucristo bëdḗ'na'a recibir llëru'bë favurë; bëshe'ldë më lë'ë na'a, ra poshtë shtë më, parë tsagni'i na'a diza'quë shtë më entrë grë ra naciuni të guëzu'bë diaguë mënë shtí'dzi' nu gunë rall honrar lë'ë më.

6 Nu lë'ë të guna'bë më parë gac të shmënë Jesucristo.

7 Quëquëa'a lu të naquëreldë ciudá Roma. Rac shtu'u Dios lë'ë të nu gulḗ më lë'ë të parë gac të shmënë më narunë cumplir voluntá shtë më. Gulë bë'në recibir bendición shtë më. Gulë cuedchí ldu'u të por Dios Shtáda'a nu por Jesucristo Shláma'a.

Rac shtu'u Pablo tsaguë'në visitar mënë rumanë

8 Quëgnia'a primërë, por Jesucristo quëgnehia graci lu Dadë Dios por lë'ë të purquë grë ladë shtë guḗ'dchiliu, cagni'i ra mënë mudë rrë'tsë shti'dzë Dios entrë lë'ë të.

9 Quëhuna sirvë Dios con guëdubinú ldua'a; quëadi'dza diza'quë shtë shini më, nu na më testigu de quë siemprë rna'ba lu më por lë'ë të.

10 Rna'ba lu më de quë si talë nahin voluntá shtë më, guëne'e më permisi gueldë guënahia lë'ë të tubi visitë. Si na voluntá shtë më, iurne' guna gan gueldë guënahia lë'ë të.

11 Rac shtua'a iurë guënahia lë'ë të, guësëdchinia tubi don narzëlaa'dchi Dios por medio de Espíritu Santo të gac të más firmë lu shnezë më.

12 Quiere decir, tantë lë'ë të nu lë'ë na guëdḗ'na'a recibir bendición shtë Dios parë bien shtë hia'a.

13 Bëchi, rac shtua'a de quë gac bë'a të, zihani vueltë guc shtua'a gueldë guënahia lë'ë të perë hashtë ne' la'di gúnëdia'a gan. Rac shtua'a gueldë guënahia lë'ë të parë guadi'dza lu mënë shti'dzë

Dios parë tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. Rac shtua'a gac të mënë narianaldë tëchi Espíritu Santo. Zni bëna stubi lugar entrë los de más mënë nanádi'i më israelitë.
14 Napë që quilla lo që narze'bia; guadi'dza lu grë mënë shtë gué'dchiliu, ra mënë griego nu ra mënë naqëreldë zitu lu nacahi, nu mënë nabësë'dë tantë nu nabësé'dëdi'i.
15 Zni por partë shtëna nalé rac shtua'a guadi'dza diza'që lu të naqëreldë ciudá Roma.

Pudërë shtë diza'që

16 Adë rtúdi'i lua diza'që purquë nahin pudërë shtë Dios parë gac salvar gré'të' narialdí ldu'i shti'dzë më. Primërë bëdchini diza'que ni lu ra më israelitë; despuësë bëdchinin lu ra më nanádi'i më israelitë.
17 Por mizmë diza'que rlua'a lla mudë gunë Dios perdunë ra pecadurë, perë mizmë tiempë gunë më lo que naná tubldí. Iurne' nu parë siemprë na salvára'a sulë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Zni rni'i Sagradas Escrituras: “Tubldí na shcuendë nguiu lu Dios si talë rialdí ldu'i de verdá. Nguiu ni guëbánill parë siemprë.”

Faltë nanapë mënë lu Dios

18 Rac bë'a hia'a de que cashtigu shtë Dios ze'dë guëdchini. Dios naquëbezë gube'e gúni' cashtigu grë ra narunë mal con grë ra nadë nápëdi'i rëspëti parë lë'ë më. Zni gaquin con ra mënë naquëreldë lu duldë perë mizmë tiempë rdë'ë rall cuendë nanú Dios verdadërë.
19 Bien rdë'ë rall cuendë nanú tubsë Dios purquë mizmë lë'ë më bëlua'a më ra cusë ni lu rall.
20 Adë chu gáquëdi'i guná lu Dios, perë rac bë'a hia'a pudërë shtë më; riasé hia'a por lo que nabëntsa'u më. Dizdë bëcue'shté më gué'dchiliu, clarë rlua'a pudërë shtë më nu de que nápëdi'i më fin. Por ni grë mieti na culpablë delantë lu më.
21 Aunquë nilë nané mënë nanú Dadë gullanë, adë bé'nëdi'i rall honrar lë'ë më ziquë runë tucarë, nu adë bëdé'ëdi'i rall graci lu më por lo que nabë'në më. Al contrari, guanaldë rall tëchi ra llgabë shtë nguiu, llgabë adë lasáquëdi'i. Zni bëa'në rall lu nacahi con duldë la'ni ldu'u rall.
22 Aunquë rni'i rall na rall mënë narac bë'a, perë mizmë lë'ë rall bësa'në rall guëdchini nacahi la'ni ldu'u rall; bëac rall tuntë.
23 Adë bé'nëdi'i rall adorar Dios nanápëdi'i fin, sino mejurë bë'në rall adorar ra figurë ziquë mënë narati. Bë'në rall adorar figurë shtë ma shcuaguë nu ra serpientë; hashtë ma natapë guëáhi', bë'në rall adorar.

24 Por ni Dios bësa'në lë'ë rall gunë rall cumplir cualquier mal nananú la'ni ldu'u rall. Quëhunë rall cumplir cusë dzabë narac

shtu'u cuerpë shtë rall. Quëhunënú rall duldë fier entrë mizmë sa' rall.
25 Voluntariamente quëhunë nadzë'ë rall verdá shtë Dios por bishi. Rzullibi rall lu ra cusë nabëntsa'u Dios. Más quëhunë rall adorar lo që naguctsa'u, lëdëdi'i Dios nanabani, el që narunë tucarë gunë mieti alabar parë siemprë. Amén.

26 Por grë cusë ni Dios bësa'në grëtë' rall lu deseo mal nananú la'ni ldu'u rall, cusë shtu ra, hashtë ra na'a bë'në rall cambi; adë rac shtú'udi'i guëtsë'a rall con nguiu ziquë na nezë za'që, sino rac shtu'u rall mizmë sa' na'a.
27 Mizmë manërë ra nguiu, adë guc shtú'udi'i rall na'a cumë na vidë za'que sino nalë guc shtu'u rall mizmë sa' nguiu rall. Na rall mamflor. Bë'në rall recibir la'ni mizmë cuerpë shtë rall cashtigu narunë tucarë lë'ë rall por mal vidë nanapë rall.

28 Hia bëquë guia'a rall Dios, por ni Dios bësa'në lë'ë rall parë tsanaldë rall llgabë dzabë shtë rall. Nu rúnëru'u rall cusë mal naná demasiadë fier.
29 Nalë gadzë grë cusë dzabë la'ni ldu'u rall. Ra nguiu rquënú rall stubi na'a; ra na'a rquënú rall stubi nguiu. Runë rall cusë dzabë nadë rlluí'idi'i. Rzebi ldu'u rall pë shtë mënë. Quëhunë rall grë clasë maldá. Nagubini rall. Rguini sa' rall. Nadishi'bi rall. Rguguë sa' rall. Nachismë rall.

30 Naga'chi ruadi'dzë rall cuntrë sa' rall. Rna tushë rall cusë shtë Dios. Rushtiá rall guëc sa' rall. Nadchini rall. Rguili ldu'u rall cusë mal. Nápëdi'i rall rëspëti lu shtadë rall.
31 Nëdi'i rall tsasë rall. Adë rúnëdi'i rall cumplir shti'dzë rall. Nápëdi'i rall cariñi. Rac shtu'u rall gunë rall vengar. Adë rgá'adi'i ldu'u rall sa' rall.
32 Lë'ë ra mënë ni, nanë rall gunë më juzguë lë'ë rall. Nanë rall el que naquëhunë ra cusë ni, runë tucarë gati rall; perë mizmë lë'ë rall tsagla'guë quëhunë rall ra duldë ni nu rsini rall sa' rall lu duldë. Iurní rquitë ldu'u rall.

2

Dios quëhúni' juzguë según verdá shtëni'

1 Por ni rnia'a lu të, nápël faltë lë'ël narunë juzguë sa'l, cualquier de lë'ë të. Quëhúnël juzguë stubi sa'l por lo que narunë sa'l, perë quëhúnël condenar mizmë lë'ël purquë quëhúnël mizmë cusë.
2 Pues nanë hia'a de que Dios quëhunë më juzguë tubldí tubldí iurë quëhunë më condenar ra naquëhunë ra duldë.
3 Lë'ël quëhúnël juzguë stubi sa'l perë quëhúnël ra cusë mal igual cumë runë sa'l. ¿Pë rúnël llgabë zúnël gan guëca'chilul lu condenación shtë Dios?
4 ¿Gu rúnël desprëci de que quëhunë më zihani

favurë parë lë̋'ël, de që
na më pacënci? ¿Pë adë
rdë̋'ëdi'il cuendë de që adë
quëhunë më juzguë lë̋'ël
lueguë lueguë? të parë gunë
nadzë̋'ël mudë nanabánil.
5 Perë lë̋'ël naguëdchi
ldú'ul, adë në̋di'il guëabrí
ldú'ul con Dios. Por ni
quëgdchí'bël guë̋quël más
cashtigu dushë parë mizmë
lë̋'ël iurë gunë më juzguë grë
mieti lu juici. Dzë ni gunë më
juzguë tubldí parë guëlua'a
mieti na më justë; runë më
juzguë manërë tubldí.
6 Quilli më cadë tubi mieti
narunë tucarë según nabë'në
mieti.
7 Guëne'e më vidë sin fin
parë ra naná pacënci nu ri-
analdë rall tëchi cusë za'que,
ra naquëreldë sulë parë gunë
rall honrar lë'ë më, ra nari-
analdë tëchi cusë narialúdi'i.
8 Perë parë ra narunë
cumplir deseo mal nananú
la'ni ldu'u rall, ra nanë̋di'i
guëzu'bë diaguë shti'dzë më,
sino más rëuu' ldu'u rall
maldá, gunë më cashtigu lë'ë
mënë ni; guëdchi'bë më cusë
dushë guëc rall.
9 Runë tucarë sufrimientë
dushë nu galriá ldu'u parë
grë ra natsagla'guë quëhunë
duldë, primërë lugar parë ra
më israelitë, nu zac parë ra
më nanádi'i më israelitë.
10 Perë gunë më honrar;
gunë më alabar; cuedchí
ldu'u grë ra narianaldë tëchi
ra cusë za'que, primërë lugar
parë ra më israelitë nu zac
parë ra mënë nanádi'i më is-
raelitë.
11 Dios runë tratë igual con
grë mieti.
12 Grë̋të' ra naquëhunë
duldë aunquë guënë̋di'i rall
lëy shtë Moisés, grë̋të' ra
mënë ni gac condenar rall sin
que rúnëdi'i cuendë lo que
rni'i lëy. Perë grë ra nanané̋
lëy shtë Moisés nu runë
ra mënë ni duldë, gac rall
juzguë según narni'i mizmë
lëy.
13 ¿Chu naza'que lu Dios?
Pues sulë el que narunë
cumplir lo que narni'i
shti'dzë më, lë̋dëdi'i el que
narini shti'dzë më perë
rúnëdi'ill cumplirin.
14 Hashtë ra nanádi'i më
israelitë, nápëdi'i rall lëy shtë
Moisés, perë quëhunë rall
cumplir lo que narni'i lëy
sulë purque la'ni ldu'u rall
nanú tubi lëy naze'dë de
Dios; lëy ni rlua'a pë na mal
nu pë na za'que. Por ni napë
ra mënë ni tubi lëy narunë
juzguë lë'ë rall; mizmë lë'ë
rall napë rall lëy narni'i naná
za'que u lo que naná mal.
15 Mizmë mënë ni rlua'a
por conductë shtë rall, lë'ë
lëy naná escritë la'ni ldu'u
rall. Prupi shgabë rall na tes-
tigu na verdá ndë'ë. Mizmë
shgabë rall quëhunë acusar
lë'ë rall u guëlahin lë'ë rall.
16 Dzë nagunë Dios juzguë
grë cusë naquëhunë mënë
naga'chi, gunë mëhin por Je-
sucristo tal ziquë ruadi'dza
diza'que lu ra mënë.

Ra më israelitë nu lëy
nabëquë'ë Moisés

17 Perë lḗ'ël rní'il nal më
israelitë, nu rni'i ldú'ul tubldí
na shcuéndël lu Dios purquë
nápël lëy shtë Moisés, nu
runë nadchínil de quë nal
shmënë Dios.
18 Bësë'dë të lëy shtë më
nu rac bë'a të pë naná mal.
Nanḗ të lo quë narac shtu'u
Dios.
19 Rialdí ldú'ul ráquël
guëluá'al tubi nariasḗdi'i
shnezë Dios. Rni'i ldú'ul nal
tubi llni parë ra naquëreldë
lu nacahi.
20 Rni'i ldú'ul nal mësë, de
quë ráquël guëluá'al ra narac
bḗ'adi'i nu ra naguënḗdi'i
shti'dzë Dios. Zni rní'il
purquë nápël lëy naná
za'quë; nahin tubi muestrë
grë verdá shtë Dios.
21 Si talë lḗ'ël quëgluá'al
stubi mënë ¿pëzielú adë
rluá'adi'il el mizmë lḗ'ël? Si
talë rluá'al sa'l adë naza'quë
cuánëll ¿pëzielú rbaa'nël?
22 Si talë mizmë lḗ'ël rluá'al
sa'l adë quënúdi'i tse'lë sa'll
¿pëzielú rquënul tse'lë mënë?
Si talë mizmë lḗ'ël rna túshël
lu ra figurë naruntsa'u mënë
të gunë rall adorar ¿pëzielú
rbaa'nël lo quë nanú la'ni
iádu'u?
23 Nalḗ nadchínil por lëy
shtë Dios. Rní'il nal më
za'quë purquë nápël lëy,
perë quëhúnëru'ul desprëci
Dios purquë adë quëhúnëdi'il
cumplir lo quë narni'i lëy.
24 Por causë shtënë të, ra
mënë nanádi'i më israelitë,
cagni'i rall cuntrë Dios. Zni
naescritë la'ni Sagradas Es-
crituras.
25 Na verdá custumbrë
shtë narchuguë partë cuerpë
shtë ngulë'në, napë valurë
si talë quëhúnël cumplir lëy
shtë Dios, perë si talë adë
rzu'bë diáguëdi'il grë puntë
shtë lëy, iurní nal igual ziquë
ra më nanádi'i israelitë.
26 Nu grë ra nadë gúquëdi'i
circuncidar, perë quëhunë
rall cumplir lo quë naná es-
critë la'ni lëy, na rall lu Dios
ziquë mënë nabë'në cumplir
custumbrë rë'.
27 ¿Pë adë rdḗ'ëdi'i të
cuendë de quë ra nanádi'i më
israelitë perë quëhunë rall
cumplir lo quë narni'i lëy,
vidë shtë rall nahin mejurë
quë vidë shtë të? Gunë rall
juzguë lë'ë të nanapë lëy nu
custumbrë shtë circuncidar
perë adë rzu'bë diáguëdi'i të
mandamientë shtë lëy.
28 Tubi israelitë verdadërë
na el quë nabëzunḗ Dios
ldú'ull, lḗdëdi'i el quë nanapë
sëñi shtë circuncidar. Parë
gáquël shmënë Dios, nádi'in
por fuërë shtë nguiu sino
runë tratë shcuendë almë
shtë mieti, cusë dentrë ldu'u
nguiu.
29 Adë gáquëdi'i hia'a
shmënë më por guëzu'bë
diága'a lëy, sino gáca'a
shmënë më por Espíritu
Santo. Pues el quë naná
limpi lu Dios, nápëll hunurë
shtë Dios, lëdë niá'asëdi'i
hunurë shtë sa' nguiu.

3

1 Iurní ¿pë provëchë napë
tubi më israelitë? u ¿pë rllui'i
custumbrë parë riuguë partë
cuerpë shtë nguiu?
2 Pues ra mënë israelitë
napë rall más quë los de más

mënë. Primërë lugar, Dios
bëdë'ë më shti'dzë më parë ra
më israelitë.
3 Perë rna'bë di'dza lu të
¿lla gac si talë bëldá rall adë
gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë
më? ¿Më por ni adë gunë
më cumplir shti'dzë më?
Aquëdi'i.
4 Al contrari, quëhunë Dios
verdá aunquë grétë' ra nguiu
na bishi. Pues Sagradas Es-
crituras rni'i de Dios:
Guëlua'a nal verdá por lo quë
narní'il.
Adë chu guëdchí'bëdi'i
galquiá lul iurë guëná
mënë lo quë nabé'nël.
5 Perë tal vez guëni'i
tubi nguiu: "Si talë lë'ë
duldë naquëhuna, rllui'i parë
guëlua'a más quë Dios na
verdá, nádi'i më za'quë si
talë gúni' cashtigu na". Ni na
ziquë runë mieti llgabë.
6 Aquëdi'i bëchi, purquë
si adë gúnëdi'i më juzguë
duldë shtë hia'a, tampuquë
adë rúnëdi'i tucarë gunë më
juzguë los de más mënë
narëta' lu gué'dchiliu.
7 U si talë guëní'il: "Bishi
shtëna, bë'nin parë rlua'a
verdá shtë Dios nu bë'nin
parë gunë mënë alabar lë'ë
më"; u rní'il: "¿Pëzielú gunë
më juzguë na ziquë los de
más pecadurë?"
8 Aquëdi'i bëchi, purquë
si talë zni nahin, cha
guëdé'na'a duldë të parë más
gunë mieti alabar lë'ë më.
Pues nanú mënë bishi narni'i
de quë zni quëglua'a na'a.
Justë na gac condenar ra
mënë ni.

Grë hia'a nadápa'a duldë

9 ¿Më guëni'i hia'a? Ra
më israelitë ¿gu na rall más
allegadë lu Dios? Aquëdi'i,
purquë hia guni'i hia'a
de quë grë mënë na rall
pecadurë, tantë më israelitë
nu zac ra nanádi'i më
israelitë. Grë hia'a nadápa'a
duldë.
10 Sagradas Escrituras
rni'i:
Ni tubi më za'quë nídi'i; ni
por tubi mënë.
11 Nídi'i chu riasé; nídi'i chu
rguili Dios.
12 Grétë' rall bëniti rall shnezë
Dios. Grétë' na rall
ziquë cusë nadë rl-
lui'idi'i.
Ni tubi adë chu nádi'i më
za'quë, ni por túbidi'i.
13 Iurë ruadi'dzë rall, na
ziquë tubi ba'a catë
cuezë tëgulë narldi'a.
Shti'dzë rall na purë bishi.
14 Rgue rall guëc sa' rall;
shti'dzë rall na venenë
shtë serpientë.
15 Nalé listë na rall parë quini
rall sa'll.
16 Ancalë ria rall, rsëdchini
galriá ldu'u nu
galërzac zi.
17 Adë guënédi'i rall nezë
za'quë catë rbedchí
ldu'u mënë.
18 Adë nápëdi'i rall rëspëti lu
Dios, cumë rúnëdi'i im-
portë parë lë'ë rall lo
quë nacagni'i Dios.
19 Rdë'ë hia'a cuendë grë lo
quë narni'i lëy shtë Moisés,
na parë ra mënë nabë'në
recibir lë'ë lëy të parë grétë'
ra mënë guëac dchi delantë
lu më nu parë grë mieti gac

bë'a rall napë rall faltë delantë lu më.
20 Nídi'i mudë gac tubldí shcuendë nguiu delantë lu Dios por más quë rúnëll cumplir puntë shtë lëy, purquë lëy rllui'i sulamëntë parë gac bë'a hia'a lo quë na mal delantë lu Dios.

Gac salvar nguiu si talë rialdí ldu'i shti'dzë Dios

21 Iurne' quëglua'a Dios stubi nezë parë gac tubldí shcuendë mieti lu më, lëdëdi'i por gunë nguiu cumplir grë puntë shtë lëy. Mizmë lëy con ra di'dzë shtë ra profetë, cagni'i lla gunë më salvar ra pecadurë.
22 Manërë narunë Dios parë gac tubldí shcuendë nguiu lu më nadë más si talë rialdí ldu'u nguiu shti'dzë Jesucristo. Ndë'ë na parë grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më, tantë parë më israelitë igual parë mënë nanádi'i më israelitë.
23 Pues grëtë' ra mënë napë rall duldë. Grë mietë runë faltë gac rall za'quë ziquë na Dios.
24 Perë Dios bë'në tubi favurë ru'bë; na tubldí shcuénda'a manërë ndigá por lo quë nabë'në Cristo Jesús. Gudilli më con mizmë rënë shtëhi' parë gac salvára'a.
25 Dios bëcue'zë më Cristo; galguti shtë Jesús bë'në më nadzë'ë galguti shtë hia'a. Iurne' gáca'a perdunë si talë rialdí ldu'u hia'a lë'ë më de verdá. Bë'në Dios zni parë guëlua'a më de quë na më justë; pues adë bë'nëdi'i më cashtigu ra mënë nabë'në duldë tiempë más guahietë. Bëga'a ldu'u më lë'ë rall.
26 Pues iurne' bëlua'a më lu ra mënë, na më justë të gac bë'a mieti quëhunë më tubldí tubldí aunquë grë mieti napë rall duldë. Natubldí shcuendë nguiu lu Dios si talë rialdí ldu'i shti'dzë Jesús.
27 ¿Pë nadápa'a parë runë nadchínia'a? Niétiquë. ¿Pëzielú? purquë tubldí na shcuénda'a lu më sulamëntë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá.
28 Zni clarë rlua'a iurne', lë'ë nguiu nasalvárëll si talë rialdí ldu'i shti'dzë më, lëdëdi'i purquë quëhunë nguiu cumplir puntë shtë lëy.
29 ¿Ni mudë Dios na Dios shtë më israelitë sulamëntë? Aquëdi'i; también na më Dios shtë ra nanádi'i më israelitë.
30 Na më Dios; runë më tubldí shcuendë mieti si talë rialdí ldu'u rall shti'dzë më. Rúnëdi'i importë si riuguë partë shcuerpë rall u adë rúnëdi'i rall cumplir custumbrë ni.
31 Por di'dzë rë' ¿pë cagni'i hia'a adë rlluí'idi'i lëy? Aquëdi'i; más bien quëgni'ia'a másru'u firmë valurë shtë lëy.

4

Abraham gualdí ldu'i shti'dzë Dios

1 ¿Pëllë guëni'i hia'a shcuendë shtë Abraham, shtadë guëlú hia'a? ¿Pëzielú gúqui' më za'quë lu Dios?
2 Primërë puntë, si talë natubldí shcuéndi' lu Dios purquë bë'ni' cumplir obrë

za'quë, iurní nápi' rsunë gac
nadchíni'; perë lëdë delantë
lu Diósëdi'i.
3 ¿Pë rni'i Sagradas Escrit-
uras? “Abraham gualdí ldu'i
shti'dzë Dios nu guni'i Dios
tubldí na shcuendë Abraham
lu më”.
4 Pues iurne' si tubi nguiu
quëhúnëll tubi dchi'ni lu
lamë, rguilli lamë pagu,
lëdëdi'i ziquë regalë sino quë
ziquë narunë tucarë ca'a
nguiu.
5 Perë el quë adë rúnëdi'i
obrë za'quë perë rialdí ldu'i
shti'dzë Dios, el quë narunë
natubldí shcuendë nguiu,
nguiu ni na më za'quë lu
Dios, sulë por galrialdí ldu'i
shtëni'.
6 También zni guni'i David
tiempë guahietë de quë
dichusë na nguiu, el quë
Dios runë recibir ziquë mënë
za'quë, lëdëdi'i purquë bë'në
nguiu ni obrë za'quë.
7 Guni'i David:
Rquitë ldu'u ra nabë'në Dios
perdunë nu bëca'chi
më duldë shtë rall.
8 Rquitë ldu'u nguiu
naná lë'ë Dadë adë
guëdchí'bëdi'i galquiá
cuntrë nguiu por
duldë nabë'në nguiu.
9 ¿Pë rni'i ldú'ul? ¿Niá'asë
rquitë ldu'u më ra mënë
israelitë u nu zac ra mënë
nanádi'i më israelitë? Pues
gunia'a, Dios bë'në tubldí
shcuendë Abraham, shtadë
guëlú hia'a, sulë purquë
gualdí ldu'i shti'dzë më.
10 Perë ¿guc bë'në më
tubldí shcuendë Abraham,
despuësë guriuguë partë
shtë shcuérpi' u antsë? Pues
antsë, lëdë despuësëdi'i.
11 Custumbrë religiusë ni,
Abraham bë'ni' recibirin
ziquë sëñi de quë hia gualdí
ldu'u Abraham shti'dzë më
nu Dios bëca'a lë'i' ziquë
nguiu za'quë. Mudë rë'
guc Abraham dadë shtë
grëtë' ra mënë naná rialdí
ldu'u shti'dzë Dios de verdá,
hashtë ra nadë rúnëdi'i
cumplir custumbrë shtë
circuncisión.
12 Nu Abraham na shtadë
ra më israelitë nanadë
rúnëdi'i confiar custumbrë
ni parë gac rall më za'quë
lu Dios sino rialdí ldu'u
rall shti'dzë më, igual ziquë
bë'në Abraham antsë gúqui'
circuncidar.

Bë'në Dios cumplir promësë shtëhi' purquë gualdí ldu'u ra mënë shti'dzë më

13 Dios bë'ni' prometer lu
Abraham nu lu grëtë' llëbní
Abraham de quë gunë rai'
recibir guë'dchiliu ziquë
herenci parë guëquëreldë
rai'. Bë'në më ni, lëdëdi'i
purquë bëzu'bë diaguë
Abraham puntë shtë lëy, sino
purquë gualdí ldu'i shti'dzë
më.
14 Si talë sulamëntë ra
nanapë lëy gunë rall recibir
guë'dchiliu ziquë herenci,
iurní adë lasáquëdi'i tsaldí
ldu'u mieti shti'dzë më, nu
promësë shtë Dios nápëdi'i
valurë
15 purquë lëy nua'a cash-
tigu. Catë nanú lëy, nanú
cashtigu parë ra nabë'nëdi'i
cumplir lëy, perë catë nídi'i

lëy, nídi'i mudë parë runë mënë cuntrë lëy.

16 Por ni lë'ë promësë naguni'i Dios lu Abraham, gac cumplirin ziquë tubi favurë parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. Manërë ni ra cusë za'quë shtë më, na parë grë llëbní Abraham, lëdë niá'asëdi'i parë ra narianaldë tëchi lëy sino también parë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios mizmë manërë ziquë gualdí ldu'u Abraham. Quiere decir, lo quë nabë'në më prometer lu Abraham, nahin tubi favurë; guëdchinin ndigá parë grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. Pues Abraham na shtáda'a, grëtë' hia'a.

17 Ni na lo quë narunë cuntienë Sagradas Escrituras. Rni'in de quë bë'në më lë'ë Abraham ziquë shtadë guëlú zihani naciuni. Gunë më recibir grë ra mënë narialdí ldu'i shti'dzë më mizmë manërë ziquë gualdí ldu'u Abraham. Dios napë më pudërë parë cua'ñi më ra tëgulë, nu cagni'i më shcuendë cusë naguër gac ziquë hia gudëdin.

18 Iurë guni'i Dios lu Abraham de quë gáqui' shtadë zihani naciuni, gualdí ldu'u Abraham shti'dzë më aunquë hia gú'shi'; gulézi' gac cumplir shti'dzë më. Nu guc cumplir shti'dzë më; llëbní Abraham adë chu gúnëdi'i gan guëlabë ra mënë ni.

19 Abraham adë gulézëdi'i tsaldí ldu'i shti'dzë më aunquë napë Abraham más quë tubi gahiu'a izë; mërë gáti'; nu rdë'ë'i' cuendë de quë tantë lë'i' nu Sara tsë'li', hia nalë gú'shi' parë gápi' shíni'. Nunquë tsúdi'i shíni'.

20 Adë bëzádi'i ldu'i sino quë gualdí ldu'i de verdá. Gulezë náldi' nu bëdë'ë'i' graci lu Dios antsë guc cumplir promësë ni.

21 Abraham gúpi' segurë sin ni tubi galërzá ldu'i de quë Dios nápi' pudërë parë gunë më lo quë nabë'në më prometer.

22 Por ni bëca'a Dios lë'ë Abraham; tubldí na shcuéndi' lu Dios, sulë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më.

23 Ra di'dzë: “Tubldí na shcuéndi' lu Dios purquë gualdí ldu'i shti'dzë më” adë naescrítëdi'in sulë por bien shtë Abraham

24 sino también parë lë'ë hia'a naná rialdí ldu'u shti'dzë më. Gunë më tubldí shcuendë cadë túbia'a si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë el quë nabëcua'ñi Jesús, Shtáda'a, ladi ra tëgulë.

25 Bë'në Dios intriegu lë'ë Jesús lu galguti por causë shtúlda'a nu bëcua'ñi më lë'i' ladi ra tëgulë parë adë chu guëdchí'bëdi'i galquiá cuntrë lë'ë hia'a.

5

Bendición narsëdchini perdunë shtë Dios

1 Zni natubldí shcuénda'a lu Dios purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Iurne' rbedchí ldu'u hia'a lu më por Jesucristo Shláma'a.

2 Por Cristo zuga'a hia'a lu
nezë za'quë catë nanú bendi-
ción shtë Dios purquë rialdí
ldu'u hia'a. Rquitë ldu'u hia'a
nu dzuléza'a tiempë guëná
hia'a lu më; cuezënú hia'a
lë́'i'.
3 Nu zac rquitë ldu'u hia'a
iurë nadápa'a problemë,
purquë nanë́ hia'a galërzac
zi runë bien të gáca'a pacënci
nu dzu hia'a más firmë lu
shnezë më.
4 Si talë dzu hia'a lu shnezë
më sin quë adë guëazë
guétëdi'ia'a, iurní nadápa'a
esperansë; dzuléza'a ra cusë
naguër gac.
5 Hia esperansë nadápa'a
adë rsëdchínidi'in shtu parë
lë'ë hia'a purquë nanú zi-
hani amor naze'dë de Dios
la'ni ldu'u hia'a por Espíritu
Santo nabëshe'ldë Dios parë
cuezënúhi' lë'ë hia'a.
6 Antsë lë'ë hia'a complete-
tamente adë nadápëdi'i hia'a
esperansë; perdidë na hia'a,
perë bëga'a iurë nabë'në Dios
punërë, iurní guti Cristo por
grë ra nanapë duldë.
7 Nádi'i sencigi tubi de lë'ë
hia'a gátia'a por tubi mënë,
ni siquierë por tubi mënë
za'quë; u tal vez nanú ejem-
plë gapë nguiu valurë gáti'
shlugar sáhi' naná demasi-
adë naza'quë.
8 Perë claramente bëlua'a
Dios de quë rac shtu'u më
lë'ë hia'a purquë Cristo guti
shlugára'a; dzë ni todavía na
hia'a pecadurë.
9 Bë'në Dios recibir lë'ë
hia'a; tubldí na shcuénda'a
lu më por galguti shtë
Jesús. Más segurë iurne',
gac salvára'a de grë cashtigu
dushë naguëshe'ldë Dios
guëc mënë mal.
10 Antsë gúca'a enemigu
shtë Dios; bëdë́'na'a cuntrë
lë'ë më, perë bë'në më
të gáca'a amigu shtë́hi';
nadápa'a paz por galguti
shtë shini më. Iurne' mucho
más segurë gáca'a salvar por
lë'ë më; cuezënúhi' lë'ë hia'a;
unidë na hia'a con lë'ë më.
11 Más de ni, nalë́
rquitë ldu'u hia'a iurne' nu
rdë́'na'a alabar Dios por
lo quë nabëlua'a Jesucristo
Shláma'a, el quë nabë'në të
gáca'a amigu shtë Dios.

Comparaciuni Adán nu Cristo

12 Zni guc, por tubsë nguiu
bidchini duldë lu guë́'dchiliu.
Hia de tëchi ni ze'dë naldë
galguti. Hia bëdchini cashtigu
shtë galguti parë grë mënë
narëta' lu guë́'dchiliu purquë
grë́të' rall bë'në rall duldë.
13 Antsë bëquë'ë Moisés
lëy shtë Dios, nanú duldë
lu guë́'dchiliu, perë adë
bë́'nëdi'i më cashtigu ra mënë
según lëy purquë nídi'i lëy
iurní.
14 Perë sin quë adë
guëtë́'dëdi'i, dizdë tiempë
shtë Adán hashtë Moisés,
nanú galguti. Grë mënë
guti aunquë adë bë́'nëdi'i rall
mizmë duldë nabë'në Adán
nanadë bëzu'bë diáguëdi'i
mandadë shtë Dios. Adán na
tubi muestrë shtë më, el quë
nanapë quë guëdchini.
15 Perë favurë nabë'në
Dios parë lë'ë hia'a ndigá,
na más llëru'bë quë duldë

nabë'në Adán. Por duldë
shtë tubsë nguiu, bëdchini
galguti parë grë mënë, perë
por galrac shtu'u shtë Dios
nu favurë shtë Jesucristo,
be'dë guëdchini vidë sin fin
parë zihani mënë.
16 Pues resultadë shtë
favurë nabë'në Dios, na más
llëru'bë që resultadë shtë
duldë nabë'në Adán. Fin shtë
duldë nabë'në Adán, na guc
condenar grë mënë, perë fin
shtë favurë nabë'në Dios,
bëdchinin despuësë zihani
izë. Favurë ni napë resultadë
naná adë nídi'i condenación
parë pecadurë.
17 Bëdchini sentenci shtë
galguti parë grë mieti
purquë tubsë nguiu bë'në
duldë, perë parë el që
narunë recibir favurë shtë
Dios, el që narunë recibir
perdunë shtë më ziquë
regalë, guënibë'a nguiu ni
juntë con Jesucristo. Sulë
por tubsë nguiu, Jesucristo,
gac salvára'a.
18 Ziquë por tubsë nguiu
nabë'në duldë nu por ni na-
condenadë grë mieti, tam-
bién por tubsë nguiu, por
lo që nabë'në Jesucristo,
gunë Dios recibir grë mi-
eti ziquë mënë za'që naná
tubldí shcuendë lu më të
parë guëbani rall parë siem-
prë.
19 Quiere decir, por
tubsë nguiu nanadë bëquế
diáguëdi'i shti'dzë Dios, can-
tidá mënë na rall pecadurë,
perë por tubsë nguiu nabë'në
cumplir shti'dzë më, cantidá
mënë gac rall mënë za'que
delantë lu Dios sin ni tubi
demandë en cuntrë lë'ë rall.
20 Bëdë'ë Dios lëy lu Moisés
të parë másru'u guëdalë
duldë, perë catë bëdalë
duldë, ndë nanú más favurë
ru'bë shtë Dios; más rlua'a
rac shtu'u më ra mënë.
21 Zni guquin; antsë grë
mieti nanú bajo ordë shtë
duldë, nu por maldá nabë'në
mënë guti rai', perë iurne'
favurë shtë Dios rnibë'a, con
resultadë gac mënë sin duldë
delantë de Dios. Gac salvar
rall siemprë por Jesucristo
Shláma'a.

6

Hia gútia'a parë duldë

1 ¿Pë guëni'i hia'a iurne'?
¿Guëdế'na'a duldë të parë
guëlua'a Dios másru'u rac
shtu'u më lë'ë hia'a?
2 Aquëdi'i. Hia bëru'u hia'a
nezë mal catë nanú galguti
eternë. ¿Llallë guëabrí hia'a
stubi parë nezë ni? Hia
gútia'a parë duldë.
3 ¿Pë adë riasế di'i të de que
grë lë'ë hia'a naná unidë con
Jesucristo, también nadápa'a
partë galguti shtế hi'?
4 Por ni iurë bëriubë nísa'a,
runë significar nadápa'a
partë mizmë galguti shtë
Jesús nu ziquë guashtế më
ladi ra tëgulë por pudërë
ru'bë shtë Dadë Dios, zni
runë tucarë guëbánia'a
manërë cubi con pudërë
shtế hi'.
5 Si talë na hia'a unidë
con Cristo nu con galguti
shtế hi', zni zac gáca'a ziquë
lë'ë më iurë tsashtế hia'a ladi
ra tëgulë.

6 Rac bë'a hia'a vidë mal
nanabánia'a antsë, guti juntë
con Cristo lu cruz të parë
jamás güesínidi'i duldë lë'ë
hia'a lu maldá. Zni gápa'a
libertá të güenibẽ'adi'i duldë
lë'ë hia'a
7 purquë grë ra naguti,
lë'ë duldë nápëdi'in ni tubi
pudërë parë nguiu ni.
8 Si talë gutinú hia'a Jesu-
cristo, rialdí ldu'u hia'a de
që güëbaninú hia'a lë'ë më.
9 Nanẽ hia'a Cristo
guashtẽhi' ladi ra tëgulë; hia
jamás adë güëabrídi'i gati më.
Hia gualú pudërë shtë galguti
parë lë'ë më.
10 Por galguti shtë më,
bëdë'ë më fin con pudërë shtë
duldë; jamás gáti', perë iurne'
nabani më; unidë náhi' con
Dios parë siemprë.
11 Mizmë manërë gulë
bë'në tratë duldë nananú
la'ni ldú'ul ziquë cusë naguti,
nu gulë gubani tubi vidë
cubi, mënë naquëgdë'në
cumplir voluntá shtë Dios
purquë unidë na të con
Jesucristo Shláma'a.
12 Por ni adë rdẽ'ëdi'i të sí
güenibë'a duldë lë'ë të. Nanú
deseo mal la'ni cuerpë shtë
të; cuerpë ni napë quë gáti',
perë adë gúnëdi'i të cumplir
lo quë narac shtu'u duldë
gunë të.
13 Nu adë rdẽ'ëdi'i të sí
parë ni tubi partë cuerpë
shtẽnël gúni' duldë, ni tubi
partë güëzú'bë diáguëdi'i
deseo mal. Mejurë gulë bë'në
intriegu cuerpë shtë të lu
Dios, purquë na të ziquë
mënë naná guti perë bëabrí
güëbani të stubi. Gulë bë'në
intriegu grë partë shcuérpël
lu Dios, cadë tubi partë
cuerpë gaquin ziquë tubi
trashtë parë dchi'ni za'quë
shtë më
14 purquë duldë adë nádi'in
shlámël, adë nádi'il bajo
ordë shtë lëy sino bajo ordë
shtë Dios naquëhunë zihani
favurë parë lẽ'ël.

Comparaciuni shtë el quë narunë sirvë tubi lamë

15 ¿Pë runë cuntienë
ndë'ë de quë nanú permisi
güëdẽ'na'a duldë purquë adë
nádi'i hia'a bajo ordë shtë
lëy sino bajo ordë shtë Dios?
Aquëdi'i.
16 Lë'ë të nanẽ të bien,
el quë narnibë'a lẽ'ël nu
rzu'bë diáguël shtí'dzi', nall
lamë shtẽnël. Zníti'i nahin
si talë rzu'bë diáguël deseo
mal naze'dënú galguti u si
talë rzu'bë diáguël shti'dzë
Dios parë güëbánil tubi vidë
za'quë.
17 Dushquilli Dios; antsë
lë'ë të na muzë shtë duldë
perë iurne' na të muzë shtë
Dios. Bëzu'bë diaguë të con
güëdubinú ldu'u të enseñansë
nabë'në të recibir.
18 Dzë ni bë'në më librar
lë'ë të lu pudërë shtë duldë
nu bë'në më parë gac të mënë
narianaldë nezë za'quë.
19 Cagní'ihia comparaciuni
rë' të parë más nasesë tsasẽ
të. Ziquë más antsë bë'në
të intriegu shcuerpë të parë
cusë dzabë, hashtë bë'në të
cumplir grë duldë naná cun-
trë lëy shtë Dios, iurne' gulë
bë'në intriegu shcuerpë të

parë cusë naná tubldí delantë lu Dios, con fin gac të mënë santu.
20 Iurë lë'ë të todavía bëzu'bë diaguë të duldë, iurní adë nápëdi'i të libertá parë gunë të sirvë Dios.
21 ¿Pë provëchë gulú të de ra cusë mal, cusë nabë'në të antsë perë iurne' rtu lu të por duldë ni? Fin shtë duldë ni na galguti parë ra narianaldë tëchi cusë mal ni.
22 Perë iurne' na të librë; ra cusë ni adë rnibë́'adi'i lë'ë të, sino quë na të muzë shtë Dios parë gunë të cumplir voluntá shtë më. Ndë'ë sí, napin provëchë. Primërë napë të vidë sagradë narëuu' ldu'u Dios nu despuësë guëquëreldënú të lë'ë më parë siemprë.
23 Lúniquë pagu narguilli duldë parë ra narunë duldë, na galguti, perë regalë shtë Dios na vidë sin fin por Jesucrito Shláma'a.

7

Comparaciuni shtë nabëtsë'a

1 Bëchi, lë'ë të narac bë'a lëy shtë Dios, rdë'ë të cuendë lo quë narni'i lëy runë tucarë gunë mieti cumplir hashtë gati mieti.
2 Por ejemplë, tubi na'a casadë nalí'bi' con tsé'li' por lëy hashtë gati tsé'li' perë iurë gati tse'lë na'a, iurní na na'a librë. Lë'ë lëy shtë galcasadë hia adë rúnëdi'i obligar lë́'ëll.
3 En cambi si talë na'a ni guëcá'all stubi nguiu mientras lë'ë tsé'li' nabani, iurní quëhúnëll duldë adulteri; perë si talë tse'lë na'a guti, lë'ë lëy nali'bi na'a con tsé'li', hia nápëdi'in pudërë parë lë́'ëll nu si talë ca'a na'a ni stubi nguiu, hia adë nádi'in duldë.
4 Zni zac na lë'ë të bëchi la sahia, na të ziquë tubi na'a naguti tsé'li'. Antsë guc të unidë con lëy shtë Moisés, perë iurne' por gac unidë të con Cristo lu cruz, iurne' adë rnibë́'adi'i lëy lë'ë të sino rnibë'a Cristo lë'ë të, el quë naguashtë́ ladi ra tëgulë. Zni guc të parë guëquëreldë të tubi manërë santu.
5 Antsë iurë guanálda'a tëchi deseo mal naguc shtu'u cuerpë shtë hia'a, cusë nabëdë́'na'a purquë lëy bë'në prohibëhin; cusë mal ni bësini lë'ë hia'a lu duldë, grë partë shtë shcuérpa'a. Bë'në duldë parë gua'a lë'ë hia'a lu galguti.
6 Perë bë'në Dios parë adë nápëdi'i lëy pudërë subrë lë'ë hia'a. Gútia'a parë lëy nanapë lë'ë hia'a ziquë muzë shtëhin të parë guëdë́'na'a sirvë Dios con libertá, lë́dëdi'i ziquë tubi naná bajo ordë shtë lëy sino tubi manërë cubi según Espíritu Santo.

Duldë nananú la'ni ldua'a

7 ¿Pë guëni'i hia'a de ndë'ë, de quë lë'ë lëy na mal? Aquëdi'i. Adë nádi'i lëy cusë mal purquë por lo quë naná escritë la'ni lëy, runguë bë́'ahia faltë nanapa. Por ejemplë, sin lëy nunquë adë guëdë́'ëdia'a cuendë de quë

na duldë iurë rzebi ldua'a pë
shtë mënë, purquë naescritë:
“Adë sébidi'i ldú'ul pë shtë
mënë”.
8 Por lo quë narni'i man-
damientë, lë'ë duldë bë'në
gan; bësëdchinin zihani de-
seo mal la'ni ldua'a. Pues
catë nídi'i lëy adë rac bë́'adi'i
mieti pë na duldë.
9 Tubi tiempë más antsë,
adë bëdë́'ëdia'a cuendë pë
rni'i lëy; contentë nabania;
perë iurë bënguë bë́'ahia pë
rni'i lëy, guc bë́'ahia de quë
napa duldë, de quë runë tu-
carë gatia parë siemprë.
10 Lëy naná designadë parë
guëne'e vidë parë na, bëaquin
ziquë tubi sentënci parë ga-
tia.
11 Bësiguë́ duldë na. Duldë
bë'në provëchë të parë
guësëdchini mandamientë
galguti parë na con resultadë
bëna duldë nu nahia ziquë
tubi naguti.
12 Pues grë lëy con man-
damientë shtë më na santu;
na rahin justë nu za'quë.
13 Rna'bë di'dza ¿tubi cusë
za'quë bësëdchini galguti
parë na? Aquëdi'i, sino
duldë bia'a na lu galguti.
Bë'në dchi'ni duldë cusë
za'quë parë bësëdchinin
galguti. Zni rlua'a lla na
duldë, demasiadë mal. Por
mandamientë shtë Dios, rac
bë'a hia'a blac fier na duldë.
14 Rdë'ë hia'a cuendë de
quë lëy na santu perë na,
nahia mal; quëhuna cumplir
deseo mal nananú la'ni
ldua'a por duldë naná ziquë
lamë shtëna.
15 Lë'ë duldë naruna,
nanë́a adë nazá'quëdi'in perë
lo quë nadë rac shtú'udia'a,
ni quëhuna; lo quë narac
shtu'u guna, ni adë rúnëdia'a
cumplir.
16 Zni si talë quëhuna lo quë
nadë rac shtú'udia'a, nahia
de acuerdë de quë tubldí na
lëy shtë Dios.
17 Pues adë nádia'a
naquëhunë ra cusë mal sino
duldë nananú la'ni ldua'a,
quëhunin cusë mal ni.
18 Rdë́'ëhia cuendë de quë
la'ni ldua'a nídi'i cusë za'quë.
Rac shtua'a guna bien perë
adë nápëdia'a fuersë parë
guna cumplir.
19 Adë rúnëdia'a cumplir
ra cusë za'quë narac shtua'a
guna, sino lë'ë duldë nadë
rac shtú'udia'a, ni sí,
quëhuna cumplirin.
20 Iurne' si quëhuna lo
quë nadë rac shtú'udia'a,
lëdë nádia'a naquëhunin sino
duldë nananú la'ni ldua'a,
quëhunin ra cusë mal.
21 Zni nahin iurë rac
shtua'a guna bien, sulë mal
runa.
22 Perë por partë shtë
espíritu la'ni ldua'a, nalë́
rquitë ldua'a con lëy shtë
Dios
23 perë la'ni shcuerpa nanú
stubi pudërë naná runë cun-
trë cusë za'quë. Nahia ziquë
prësi shtë pudërë mal ni
nananú la'ni shcuerpa.
24 Prubi de na. ¿Chu
guëne'e libertá parë guna
gan lu duldë nanua'a na lu
galguti?
25 Rdë́'ëhia graci lu Dios

purquë bë'në më librar na
lu pudërë shtë duldë nananú
la'ni ldua'a. Bë'në mëhin por
Jesucristo, Shláma'a. La'ni
ldua'a rac shtú'uhia guna
cumplir ra mandamientë
shtë Dios, perë shcuerpa
runë cumplir mal deseo
narsëdchini duldë.

8

Bendición narsëdchini Espíritu Santo

1 Pues iurne' adë gúnëdi'i
Dios condenar ni tubi naná
unidë con Cristo Jesús
2 purquë Espíritu Santo
rne'e vidë sin fin por lë'ë
më. Bëlá më na de duldë con
sentënci naná gatia.
3 Lo quë lëy adë rúnëdi'i
gan; nápëdi'in pudërë parë
gunë compañi lë'ë hia'a të
guëdé'na'a cumplir lëy; débil
na shcuérpa'a. Perë Dios sí,
bëshe'ldë më shini më con
cuerpë shtë nguiu; bëdchini
Jesús parë guëdchisúhi'
duldë; bë'në më condenar
duldë nananú la'ni ldu'u
mieti.
4 Zni bë'në më të parë
guëdé'na'a cumplir lo quë
narnibë'a lëy. Cagnia'a
shcuendë ra nardë'ë sí parë
guësé Espíritu Santo lë'ë rai'
nu adë rúnëdi'i rall cumplir
deseo mal nananú la'ni ldu'u
rai'.
5 Grétë' el quë narianaldë
tëchi cusë mal, conductë shtë
rall na mal; perë el quë nari-
analdë tëchi cusë shtë Espíritu
Santo, runë rall cumplir lo
quë narac shtu'u Dios.
6 El quë narianaldë tëchi
cusë mal, gáti' perë el quë
narianaldë ra cusë za'quë
shtë Espíritu, nápëll vidë ver-
dadërë nu cuedchí ldú'ull.
7 Grë ra narianaldë tëchi
deseo mal, na rall enemigu
shtë Dios purquë adë nédi'i
guëzu'bë diaguë rall shti'dzë
më. Adë ráquëdi'i guëzu'bë
diaguë rall shtí'dzi'.
8 Por ni ra narunë intriegu
mizmë lë'ë rall lu duldë, adë
rquítëdi'i ldu'u rall Dios.
9 Perë lë'ë të adë ri-
análdëdi'i të tëchi deseo mal
la'ni ldu'u të sino rnibë'a
Espíritu Santo lë'ë të si
talë verdá quëbezë Espíritu
Santo la'ni ldu'u të. Grë
ra nanápëdi'i Espíritu shtë
Cristo, nádi'i rall shmënë
Cristo.
10 Perë si talë Cristo
cuezënúhi' la'ni ldu'u të
aunquë shcuerpë të gati por
causë duldë, espíritu shtë të
napë vidë eternë purquë
tubldí na shcuendë të lu
Dios.
11 Si talë lë'ë Espíritu
nabëcua'ñi Jesús ladi ra
tëgulë, cuezënúhi' lë'ë të,
mizmë më ni guëne'e vidë
parë cuerpë shtë të, cuerpë
naná destinadë parë gati.
Gunë Dios ni por Espíritu shtë
më naquëbezënú të.
12 Por ni bëchi, lë'ë deseo
mal nananú la'ni ldu'u hia'a,
adë nápëdi'in ni tubi pudërë
ni derechë parë guëdé'na'a
cumplir ra cusë ni
13 perë si talë tsagla'guë
gunë të ra cusë mal, gati të.
En cambi si talë por pudërë
shtë Espíritu Santo guëdé'ël
fin con ra cusë mal narúnël,
iurní guëbánil parë siemprë.

14 Si talë quëgsḗ Espíritu
Santo lḗ'ël, nal shini Dios.
Sulë mënë ni na legítimë shini
më.
15 Lë'ë Espíritu nabë'në të
recibir, nádi'i' Espíritu shtë
galërzac zi parë rdzëbë të
lúhi' stubi, sino bë'në të
recibir Espíritu narunë parë
gac të shini Dios nu por
Espíritu ni rná'ba'a lúhi': “Nal
Dios, Shtadë na'a”.
16 Mizmë Espíritu ni na tes-
tigu juntë lo quë narni'i ldu'u
hia'a de quë na hia'a shini
Dios.
17 Na hia'a shini Dios nu
quëhunë më tratë lë'ë hia'a
ziquë shini më; juntë con
Cristo nadápa'a derechë
guëca'a hia'a lo quë nanapë
më. Si talë rzac zi hia'a
juntë con Cristo, también
guëdápa'a partë con lë'ë më
iurë gunë Dios honrar shíni'.

18 Parë na grḗtë' galërzac zi
shtë tiempë ne', adë rúnëdi'in
comparar con cusë za'quë
nu hunurë naguëdápa'a de-
spuësë,
19 purquë grë lo quë
nabëntsa'u Dios, quëbezin
con llëru'bë deseo parë iurë
gunë Dios honrar grë ra shini
më.
20 Grë cusë napë quë tsalú,
lḗdëdi'i por prupi voluntá
shtënin sino por voluntá shtë
Dios naná bëntsa'u grḗtë'
cusë. Perë bëntsa'u më ra
cusë ni con segurë de quë
gac cambin
21 purquë lo quë
nabëntsa'u më, gunë më
librar të parë adë tsalúdi'in;
adë rú'dzëdi'in, sino gapin
partë juntë con ra shini më
iurë gunë më librar lë'ë rai'.
22 Rdë'ë hia'a cuendë
guëdubi cusë nabëntsa'u më
riá ldu'in nu ru'nin ziquë
tubi na'a nanapë dulurë
shtë nagalë shíni'. Zni na
guḗ'dchiliu hashtë nedzḗ.
23 Lëdë niá'asëdi'i ra cusë
nabëntsa'u Dios riá ldu'u
hashtë gac cumplir tiempë,
sino nu lë'ë hia'a, aunquë
nadápa'a Espíritu cumë sëñi
de lo quë guëdḗ'na'a recibir
despuësë, riá ldu'u hia'a
demasiadë; dzuléza'a nia'a
ca iurë guëca'a më lë'ë hia'a
nu gac cambi shcuérpa'a
parë adë gátidi'ia'a stubi
jamás.
24 Gúca'a salvar con es-
peransë tubi dzë gunë më
cambi shcuérpa'a, perë to-
davía rnádi'i hia'a lo quë
narbéza'a. Lo quë rna hia'a
rquí'nidi'i dzuléza'ahin
25 perë si talë dzuléza'a lo
quë nadë chu rnádi'i, iurní
con pacënci dzuléza'a.

26 Nadápa'a esperansë;
nu Espíritu Santo quëhúni'
compañi lë'ë hia'a catë adë
ráquëdi'i hia'a. Pues adë rac
bḗ'adi'i hia'a lla guëná'ba'a lu
Dios, perë lë'ë Espíritu Santo
quëhúni' ruëguë lu Dios por
lë'ë hia'a. Quëhúni' ruëguë
lu më con bë nadë gúnëdi'i
gan shtí'dza'a guëni'i pë runë
cuntienë.
27 Nu Dios el quë nanḗ grë
shgába'a, riasḗ më grë di'dzë
shtë Espíritu Santo purquë
lë'ë Espíritu canihúni' ruëguë
de acuerdë con voluntá shtë
Dios. Quëhunë më ruëguë lu

Dios por grë ra narialdí ldu'i
shti'dzë më.

Na hia'a más quë narunë gan

28 Nanẽ hia'a grë cusë
quëac parë bien shtë ra mënë
narac shtu'u më de verdá, ra
nagulẽ Dios según voluntá
shtë më,
29 purquë grẽtë' nabënguë
bë'a Dios dizdë antsë, bë'në
më destinar lë'ë rai' të parë
gac rai' ziquë shini më
nabërulẽ Jesús parë gac Jesús
el quë nagunë recibir más
hunurë entre grë ra sáhi'.
30 Grë ra nagulẽ Dios, guc
destinar rai'; ni guna'bë më
lë'ë rai'. Ra mënë naná
guna'bë më, bë'në më të gac
tubldí shcuendë rai' lu më.
Na rai' justë; bë'në më parë
guëquëreldënú mënë ni Jesu-
cristo lu gube'e.
31 ¿Pë más guëni'i hia'a?
¿Si Dios nanú favurë de lë'ë
hia'a, chull gunë gan lu hia'a?
32 Dios voluntariamente
bẽ'ni' intriegu prupi shini
më parë gáti' shlugára'a.
Bë'në më intriegu shini më
lu galguti të gac salvára'a.
¿Llallë gunë më negar guëdë'ë
më los de más cusë za'quë?
hia quë cuezënú shini më lë'ë
hia'a.
33 ¿Chull guëdchi'bë de-
mandë lu Dios cuntrë ra
nagulẽ më? Ni túbidi'i; Dios
quëhunë tubldí shcuénda'a lu
më.
34 ¿Chull gunë condenar
lë'ë hia'a? Ni túbidi'i. Cristo
gúti' nu zac guashtẽ më ladi
ra tëgulë nu quëbezë më lu-
gar shtë pudërë juntë con
Dios nu quëhunë më ruëguë
por lë'ë hia'a.
35 ¿Chull gunë gan parë
guëdchisú amor shtë Cristo
parë lë'ë hia'a? Ni túbidi'i.
Masiá rzunaldë mënë lë'ë
hia'a; si talë rguini mënë lë'ë
hia'a, u si nanú problemë
u galërzac zi; masiá runë
faltë naguëdáuha'a u runë
faltë shába'a; si talë zuga'a
hia'a lu peligrë, ni tubi cusë
gúnëdi'i gan guëdchisú amor
shtë Cristo de lë'ë hia'a.
36 Sagradas Escrituras
rni'i:

Nadzú hia'a nu na hia'a dis-
puestë gátia'a grë ra
dzë purquë na hia'a
shmënë më.

Quëhunë mënë tratë lë'ë hia'a
cumë tubi lli'li lu ra
narguini lë'ë ma.

37 Perë entrë grë cusë rë',
na hia'a mënë narunë gan lu
grë cusë mal por Jesucristo el
quë narac shtu'u lë'ë hia'a.
38 Zníti'i, napa segurë de
quë ni tubi cusë guëguquẽ
lë'ë hia'a de Dios, el quë
narac shtu'u lë'ë hia'a; ni por
galguti, ni por tubi nanabani
iurne', nilë por ra ianglë,
nilë por grë ra narnibë'a lu
gube'e, ni por lo quë naguër
guëdchini nu nilë por nananú
iurne'
39 nilë lo quë naná guia'a,
ni por lo quë nananú guetë,
ni por stubi clasë pudërë
nananú la'ni guẽ'dchiliu,
gáquëdi'i guëguquẽ lë'ë hia'a
lu amor shtë Dios, amor
nabëlua'a më lu hia'a por
Cristo Jesús Shláma'a.

9

Gulḗ Dios ra mënë israelitë

1 Cagnia'a verdá cumë
shmënë Cristo nanahia;
quëbezënú Espíritu Santo na,
nu mizmë shgaba quëhunë
testificar ruadi'dza verdá.
2 Nalḗ nahia tristë nu riá
ldua'a; se intiende quëhuna
sufrir la'ni ldua'a por sahia,
ra më israelitë.
3 Nahia dispuestë gunë më
condenar na si talë por ni
gac salvar ra sahia, ra mënë
naná më ladza.
4 Lë'ë rai' na rai' më is-
raelitë; gudili Dios lë'ë rai' të
gac rai' shini më. Bëlua'alú
llni lu rai', llni naze'dë de
Dios. Ra conveñi nu promësë
nu lëy shtë Dios, bë'në rai'
recibir. Bë'në rai' recibir
ordë lla rac shtu'u Dios gunë
rai' adorar Dios la'ni iádu'u.
5 Lë'ë rai' na llëbní shtadë
guëlú hia'a nu de lë'ë rai',
según nardchini mënë lu
guḗ'dchiliu, gulë Cristo el quë
nagulḗ Dios parë guënibḗ'ai'.
Jesucristo na Dios nu runë
tucarë grë mieti gunë rall
alabar lḗ'i'. Benditë na më
parë siemprë. Amén.
6 Quëgní'idia'a de quë
adë bḗ'nëdi'i Dios cumplir
shtí'dzi', sino todavía napë
shti'dzë më valurë parë ra
mënë purquë nanú mënë
nanádi'i llëbní Israel, perë
gudili Dios lë'ë rai'; na rai'
shmënë më.
7 Gudílidi'i Dios grë ra
llëbní Abraham parë gac rai'
legítimë shini Abraham sino
rni'i më lu Abraham: "Por
shínil Isaac, gápël llëbní naná
ra nagudilia".
8 Grë ndë'ë runë cuntienë
ni tubi na shini Dios sulë
purquë gúlëll më israelitë,
sino ra shini Dios na el quë
narialdí ldu'u promësë shtë
Dios. Mënë ni na de verdá
llëbní Abraham.
9 Pues lë'ë promësë na-
guni'i Dios lu Abraham rni'i:
"Stubi izë ziquë tiempë ne'
guëabría nu Sara gápi' tubi
shíni'".
10 Más de ni nanú ejemplë
shtë Isaac, shtadë guëlú hia'a.
Guërupë shini Rebeca na rai'
shini tubsë nguiu, Isaac.
11-13 Ra shini Isaac nu Re-
beca todavía lá'adi'i gálëdi'i
rai', ni tubi mal bḗ'nëdi'i rai',
perë guni'i Dios lu Rebeca:
"Shínil naguëlú galë, gáquëll
muzë parë shínil naguëdchini
despuësë". Ni na de acuerdë
lo quë Sagradas Escrituras
rni'i: "Guc shtua'a Jacob
perë guná zá'quëdia'a lu
Esaú". Zni bëlua'a clarë Dios
napë më derechë gulḗ më
lo quë narni'i ldu'u më. El
quë narac shtu'u më, rna'bë
më; nídi'i importë pë cusë
quëhunë rall.
14 ¿Gu runë cuntienë di'dzë
rë' de quë adë nazá'quëdi'i
Dios? Aquëdi'i.
15 Mizmë Dios guni'i lu
Moisés: "Guna favurë parë
el quë narac shtua'a; guëga'a
ldua'a el quë narac shtua'a".
16 Zni nahin, lë'ë favurë
shtë Dios, zé'dëdi'in lu mënë
purquë rac shtu'u mënë, nilë
por lo quë naquëhunë rall
sino por voluntá shtë më, el
quë narga'a ldu'i mënë.
17 Nanú stubi ejemplë;
la'ni Sagradas Escrituras rni'i

shcuendë rëy shtë Egipto.
Rni'in: “Bëzúa lḗ'ël ziquë
rëy shtë Egipto parë guëná
mënë pudërë shtëna por
mudë naruna tratë lḗ'ël
18 Zni zac guëni'i hia'a napë
të guini mënë narëta' lu
guḗ'dchiliu, blac llëru'bë na
pudërë shtëna”.
më pacënci parë el quë narac
shtu'u më, nu zac runë më
të gac naguëdchi ldu'u mënë
19 Perë guëní'il lua: “Si talë
según voluntá shtë më.
zni nahin ¿pëzielú rdchi'bë
Dios demandë cuntrë nguiu?
¿Chull rzutipë lu voluntá shtë
Dios?”
20 Perë rnia'a lul, ¿chu nal
të parë rchupë dí'dzël con
Dios? Nídi'i mudë gue'su
guëni'i lu mënë naruntsa'u
gue'su: “¿Pëzielú bëntsá'ul na
zndë'ë?”
21 Na Pablo rnia'a lu të,
el quë naruntsa'u gue'su,
nápëll derechë guntsá'ull
cualquier cusë narni'i ldú'ull.
Con mizmë benë shtë gue'su
guntsá'ull tubi gue'su chulë
nu especial, nu con mismë
benë gactsa'u tubi cusë nadë
rluá'adi'i chulë.
22 ¿Pë rni'i ldú'ul? Aun-
quë más antsë guc shtu'u
guëlua'a Dios pudërë shtë më
cuntrë ra mënë nabë'në mal,
bia'a ldu'u më mal mudë shtë
nguiu ni; pacënci guc më con
ra narunë tucarë cashtigu
eternë.
23 Nu guc shtu'u guëlua'a
më ra favurë ru'bë nu bendi-
ción parë lë'ë hia'a. Bëga'a
ldu'u më lë'ë hia'a; bë'ni'
preparar lë'ë hia'a dizdë más
antsë parë guëquëreldënú
hia'a lë'ë më.
24 Parë ni gulḗ më lë'ë hia'a,
mënë israelitë nu ra nanádi'i
më israelitë.
25 Ziquë rni'i la'ni librë
nabëquë'ë Oseas:

Ra nanádi'i shmëna, gul-
ulëhia lë'ë rai' shmëna.
Lë'ë ra nadë rac shtú'udia'a
antsë, ni gululëhia
mënë narac shtua'a.

26 Mizmë lugar catë antsë
guni'i Dios: “Nádi'i të
shmëna”, ndë guëni'i
mënë: “Na të shini
Dios nanabani”.

27 Nu Isaías guni'i shcuendë
naciuni Israel: “Aunquë nilë
llëbní shtë tëgulë Israel na
cantidá mënë ziquë iu'lli shtë
nisëdu'u, nadë más bëldasë
rall gac salvar
28 purquë gunë më cumplir
shtí'dzi' hashtë tsalú sentënci
cuntrë ra narëta' lu
guḗ'dchiliu”.
29 Gaquin ziquë mizmë Isaías
guni'i antsë:

Dadë shtë ra ianglë, si
talë adë bḗ'nëdi'i më
perdunë bëldá shtadë
guëlú hia'a të gátidi'i
rai',
pues iurne' na hia'a ziquë
ra mënë naguquëreldë
guë'dchi Sodoma nu
Gomorra.

Ra mënë israelitë nu diza'quë shtë më

30 ¿Pë runë cuntienë grë
ndë'ë? ¿Pëllë guëni'i hia'a de
quë ra nanádi'i më israelitë,
ra nadë rac shtú'udi'i gunë
rall cumplir lëy shtë Dios,
hia nasalvar rall; tubldí na

shcuendë rall lu Dios purquë
gualdí ldu'u rall shti'dzë më
31 perë ra mënë israelitë
narianaldë tëchi lëy shtë më,
bẽ'nëdi'i rall gan gac rall më
za'quë lu Dios?
32 ¿Pëzielú? purquë ra më
israelitë adë gualdídi'i ldu'u
rall shti'dzë Dios parë gac
salvar rall sino gualdí ldu'u
rall mizmë lë'ë rall, u sea
ra obrë za'quë nabë'në rall
gualdí ldu'u rall. Zni gulaguë
rall ziquë tubi narreldë guëc
guë'ë.
33 Ziquë naescritë la'ni
shti'dzë Dios:
Guná, na rdchi'ba tubi
nguiu naná ziquë tubi
guë'ë catë rreldë mënë
guëquin.
Na më ziquë guë'ë narunë
storbë.
El quë narialdí ldu'i shti'dzë
më, ni nunquë guënítill
shnézi'.

10

1 Bëchi, lo quë narac
shtua'a con guëdubinú ldua'a,
lo quë narna'ba lu Dios, gac
salvar ra mënë israelitë.
2 Nahia testigu de quë
zianaldë rai' lëy shtë Dios con
llëru'bë devociuni perë adë
riasẽdi'i rall; nápëdi'i rall llni
shtë Dios.
3 Adë guënẽdi'i rall manërë
runë Dios parë gac tubldí
shcuendë nguiu lu më; más
bien guc shtu'u rall por gunë
cumplir lëy, gac rall më
za'quë lu Dios. Adë nẽdi'i rall
gunë rall recibir salvaciuni
cumë favurë nabë'në më por
grë mieti.
4 Pues parë grë ra naná
rialdí ldu'i shti'dzë Dios, adë
rianáldëdi'i rall tëchi lëy parë
gac tubldí shcuendë rall lu
më. Rac bë'a rall sulamëntë
por Cristo napë nguiu tratë
con Dios.
5 Nu Moisés bëquẽ'ëi' gac
tubldí shcuendë nguiu lu
Dios si talë gunë nguiu
cumplir lëy; guni'i Moisés:
“El quë nagunë cumplir grë
puntë shtë lëy, guëquitë ldu'i
parë siemprë”.
6 Perë manërë parë gac
tubldí shcuendë nguiu lu
Dios por fe na zndë'ë; lëdë
nagánëdi'in. Adë rúnëdi'il ll-
gabë napë quë tsépil lu gube'e
parë tsagllí'il Cristo parë gac
salvárël
7 nu adë rúnëdi'il llgabë
napë quë guiétël catë nanú ra
tëgulë parë tsagllí'il Cristo de
ndë. Aquëdi'i.
8 ¿Pëllë rni'i lëy? Rni'in:
“Bëdchini di'dzë parë lẽ'ël;
hia ruadí'dzël di'dzë ni lu
mënë; cabezin la'ni ldú'ul”.
Pues mizmë diza'quë rë'
naquëdë'në na'a predicar,
rni'i de quë napë quë tsaldí
ldu'u mënë shti'dzë Jesús.
9 Ruadi'dzë na'a de quë
si talë rní'il Jesús na
Dadë nanapë derechë parë
guënibẽ'ai' lẽ'ël nu si talë
rialdí ldú'ul de verdá de quë
bëldishtẽ Dios lë'ë Jesús ladi
ra tëgulë, zac salvárël.
10 Napë quë tsaldí ldú'ul
shti'dzë më parë gac tubldí
shcuéndël lu Dios; con rua'l
quëhúnël testificar rialdí
ldú'ul Dios; por ni nasalvárël.
11 Sagradas Escrituras

rni'i: “Ni tubi chu narialdí
ldu'i shti'dzë Dios, adë
guëtúdi'i lull”.
12 Nídi'i diferenci entrë
ra më israelitë nu con ra
nanádi'i më israelitë, pues
mizmë Dadë Jesús na Dadë
shtë grë mënë nu rne'e
më sin medidë ca'a grë ra
narialdí ldu'i lë'ë më.
13 Zni na, grë ra narna'bë
Dadë Jesús parë gúni' per-
dunë lë́'ëll, gac salvárëll.
14 Perë ¿llallë guëna'bë rall
lë'ë më si talë adë rialdídi'i
ldu'u rall lë'ë më? ¿Llallë
tsaldí ldu'u rall lë'ë më si
talë chu nádi'i naruadi'dzë lu
rall diza'quë shtë më? ¿Llallë
guini rall? nu adë chu nádi'i
nanua'a shti'dzë më parë lë'ë
rall.
15 ¿Llallë tsagni'i mënë
diza'quë si talë adë chu nádi'i
el quë nabëshe'ldë lë'ë nguiu
ni? Ziquë rni'i Sagradas
Escrituras: “Blac nasa'a iurë
guëdchini ra naruadi'dzë
diza'quë nu nutici narsëquitë
ldu'u mënë”.
16 Perë lëdë grë́di'i mënë
runë rall cuendë diza'quë,
ziquë bëquë'ë Isaías: “Dadë
¿chull gualdí ldu'u di'dzë
nabiadi'dzë na'a lu rall?”
17 Sin quë adë guëtë́'dëdi'i,
rialdí ldu'u mënë iurë ru-
adi'dzë tubi më diza'quë lu
rall. Diza'quë ni na mizmë
shti'dzë Jesucristo.
18 Perë rna'bë di'dza lu
të ¿pë adë bínidi'i rall lo
quë nacagni'i Dios lu mënë?
Clarë quë sí; bini rall grë́të'
di'dzë ni. Sagradas Escri-
turas rni'i:
Biadi'dzë Dios shtí'dzi'
guëdubi nezë shtë
gué'dchiliu.
Shti'dzë më bërë'tsë hashtë
catë rialú gué'dchiliu.
19 Guëabrí guëna'bë di'dza:
¿pë na posiblë adë guc
bé'adi'i mënë israelitë
shti'dzë më? Pues primërë
puntë, Moisés bëqué'ëi'
shti'dzë Dios narni'i:
Guna parë guëzebi ldu'u të
lu tubi naciuni nanadë
runguë bé'adi'i na.
Guna tratë lë'ë rall të
guëldënú të lë'ë rall,
mënë nané́di'i tsasé́
rall shti'dza.
20 Segundë puntë, Isaías
gupë valurë nu bëqué'ëi':
Ra nagudílidi'i na, bëdia'guëlú
rall na.
Guëlua'aluhia lu ra nadë
guná'bëdi'i por na.
21 Perë en cuantë shcuendë
mënë israelitë rni'i Isaías:
“Guëdubi tiempë bëldí
guiahia parë guna recibir
mënë nané́di'i guëqué́ diaguë
shti'dza, mënë narni'i cuntrë
voluntá shtëna”.

11

Mënë israelitë naná salvar

1 Iurne' quëgna'bë di'dza:
¿pë na posiblë bëqué́ guia'a
më parë siemprë ra mënë
israelitë? Aquëdi'i; pues
mizmë na nahia më israelitë;
nahia llëbní Abraham; Ben-
jamín na shtadë guëluhia.
2 Dizdë más antsë Dios gulé́
më ra mënë israelitë; adë
bëqué́ guia'a Dios lë'ë rall.
¿Pë riasé́di'i të lo quë narni'i
Sagradas Escrituras la'ni his-
turi nabë'në Elías? Bëdchi'bë
Elías galquiá cuntrë mënë is-
raelitë; gunı́'i' lu Dios:

3 “Dadë, ra mënë gudini rall
ra nabiadi'dzë shtí'dzël nu
bëzalú rall bëcu'guë shtḗnël.
Sulë na nahia muzë shtḗnël
nanabani. Nu rac shtu'u rall
quini rall na.”
4 Perë Dios bëquebi lu
Elías: “Na gulëhia mënë;
napa gadchi mili nguiu nadë
bëzullíbidi'i delantë lu dzanë
Baal”.
5 Rnia'a lu të, mizmë
iurne' ziquë tiempë dzë ni,
Dios napë tubi tantë mënë
israelitë nagulḗ më ziquë
favurë shtë më të gac rai'
shini më.
6 Si talë na rai' shini më por
tubi favurë, iurní nádi'in por
lo quë naquëhunë rai' purquë
iurní favurë nídi'i favurë
sino salvaciuni na ziquë
rallë narunë tucarë por lo
quë nabë'në rall. Bë'në më
favurë ni sulë por galërga'a
ldú'i'.
7 ¿Pë guëní'ia'a? Casi grë
mënë israelitë adë bëdzélëdi'i
rall manërë parë gac salvar
rall, perë bëldá rall nagulḗ
Dios, bë'në rai' recibir favurë
shtë më. Los de más më
israelitë guc naguëdchi ldu'u
rall, bë'në Dios.
8 Zni rni'i Sagradas Escrit-
uras: “Bësa'në Dios lë'ë rall
lu nacahi të adë tsasḗdi'i rall;
adë rnádi'i rall con slu rall;
adë rínidi'i rall con diaguë
rall, bë'në Dios. Zni na rall
hashtë iurne'.”
9 Nu zac rni'i David:

Grë cusë za'quë nanapë
mënë ni, guëabrí ziquë
trampë catë ldaguë
rall.

Vidë chulë shtë rall guëabrí
guëc rall cumë cash-
tigu.

10 Nu slu rall guëcahi të parë
guënádi'i rall verdá.

Nu galriá ldu'u shtë rall gac
ziquë tubi bultë në'ë.

*Salvaciuni shtë ra nanádi'i
më israelitë*

11 Iurne' rna'bë di'dza:
¿pë na ra mënë israelitë
ziquë tubi mënë narreldë lu
guë'ë nu gúnëdi'ill gan jamás
tsashtëll stubi? Aquëdi'i, sino
iurë bëquḗ guia'a më israelitë
salvaciuni, ra mënë nanádi'i
më israelitë guatḗ rall shnezë
Dios parë gac salvar rall të
parë guëná mënë israelitë nu
guëzebi ldu'u rall lu mënë ni;
iurní tsaldí ldu'u rall shti'dzë
më.
12 Guënia'a lu të stubi cusë,
si talë iurë bëquḗ guia'a
mënë israelitë salvaciuni
shtë Dios, iurní bëdchini
bendición parë los de más
mënë, blac llëru'bë bendición
guëdchini iurë guëabrí ldu'u
rall lu Dios. Si talë ra më
nanádi'i më israelitë, napë
rall favurë shtë Dios purquë
ra mënë israelitë bëniti rall
shnezë Dios, blac cusë za'quë
guëdchini lu guḗ'dchiliu iurë
tsaldí ldu'u mënë israelitë
shti'dzë Dios.
13 Perë napa tubi di'dzë
parë lë'ë të nanádi'i më is-
raelitë. Bëshe'ldë Dios na;
nahia poshtë shtë më. Nahin
tubi hunurë parë na.
14 Quëhuna shchi'ni më con
guëdubinú ldua'a të ra sahia
mënë israelitë, iurë guëná
rall lë'ë të, gac shtu'u rall gac
salvar rall.

15 Pues si talë iurë bëquë́
guia'a Dios lë'ë rall, ra mënë
nanádi'i më israelitë guatë́
rall shnezë Dios, ¿llallë gac
iurë ra mënë israelitë guëabrí
ldu'u rall shnezë Dios stubi?
Gaquin ziquë iurë tsashtë́
tëgulë ladi ra tëgulë.
16 Iurne' guënia'a shcuendë
Abraham nu naciuni Israel.
Si talë tubi muestrë shtë
nacubë na santu, grë nacubë
na santu. Si slu'chi hiaguë
na santu, también ra llicu
hiaguë na santu.

17 Bëldá ra mënë israelitë
na rall ziquë llicu hiaguë
olivo guishi; bëriuguë rahin
perë lë'ë të guc injertar lu
tronquë shlugar ra mënë ni,
nu napë të partë con vidë
shtë hiaguë verdadërë con ra
naná shmënë Dios.
18 Adë runë nadchínidi'i
të; adë chu guëní'idi'i na të
mejurë quë los de más llicu
hiaguë. Si talë runë nad-
chini të, gulë bësëagná ldu'u
të de quë napë të vidë sin fin
sulë purquë unidë na të con
tronquë shtë hiaguë. Lë'ë
tronquë rne'e vidë parë lë'ë
të; lëdë lë́'ëdi'i të rdë'ë të vidë
parë hiaguë ni.

19 Perë tal vez guëní'il lua:
“Perë llicu hiaguë riuguin të
parë guc injertara; guca in-
jertë lu tronquë shtë hiaguë”.
20 Rnia'a lu të; bëdchisú
Dios ra mënë israelitë
purquë adë gualdídi'i ldu'u
rall shti'dzë Dios, perë lë́'ël
nápël vidë sin fin sulë purquë
rialdí ldú'ul shti'dzë më. Zni
nahin; adë runë nadchínidi'il
sino gupë cuidadë
21 purquë si talë adë
bë́'nëdi'i Dios perdunë ra
mënë israelitë naná ziquë
llicu hiaguë legítimë, tam-
puquë gúnëdi'i më perdunë
lë́'ël si adë rialdídi'i ldú'ul de
verdá.
22 Gulë guná, blac llëru'bë
na amor shtë Dios, perë runë
më cashtigu. Ra naná ziquë
llicu hiaguë nabëriuguë bë'në
më cashtigu demasiadë, perë
parë lë́'ël gunë më bien si
talë tsagla'guë gáquël unidë
con lë'ë më; no sea quë zac
lë́'ël gáquël ziquë llicu hiaguë
nabëriuguë.
23 Más de ni, si talë ra mënë
israelitë nanádi'i unidë con
Cristo iurne', si talë guëabrí
ldu'u rall lu shnezë Dios,
gapë rall vidë sin fin; gac rall
ziquë llicu hiaguë naguc in-
jertë lu tronquë stubi. Napë
më pudërë parë gunë mëhin.
24 Perë lë́'ël nal ziquë llicu
hiaguë olivo guishi; nádi'il
më israelitë perë bëriúguël
parë gáquël injertadë con
verdadërë hiaguë olivo. Ni
na contrari lo quë narunë
mieti; adë gáquëdi'i unir tubi
llicu hiaguë guishi lu tubi
tronquë za'quë. Zni nahin
con ra mënë israelitë naná
ziquë llicu hiaguë verdadërë.
Blac sencigi nahin gunë më
injertë ra mënë ni lu tronquë
shtë hiaguë stubi vësë.

*Ra mënë israelitë gac sal-
var rall*

25 Bëchi, quëgnia'a com-
paraciuni purquë rac shtua'a
gac bë'a të tubi secretë
nabëlua'a Dios ne'. Antsë
guasë́di'i hiá'ahin. Perë

adë rúnëdi'i të llgabë na të
mejurë që los de más sa'
të. Bëldá ra më israelitë na
rai' ziquë ciegu; naguëdchi
ldu'u rai' hashtë gac cumplir
zihani mënë nanádi'i më
israelitë gac salvar.
26 Iurë nasalvar ra mënë ni,
iurní grë mënë israelitë gac
salvar rall; Sagradas Escrit-
uras rni'i:
El quë nagunë librar, zé'di'
de Sión.
Guëdchisúhi' duldë shtë llëbní
Jacob.
27 Ndë'ë na tubi promësë
nardë'a con lë'ë rai'
iurë guëdchisúa duldë
shtë rall.
28 ¿Pë runë cuntienë grë
ndë'ë parë ra nabë'në recibir
diza'quë? Pues ra më is-
raelitë na rall enemigu shtë
Dios iurne' parë gunë të
recibir bendición shtë më.
Perë gulḗ më lë'ë rall; bë'në
ldai' më lë'ë rall purquë
na rall shini shmënë Dios
naguquëreldë guahietë.
29 Rna'bë më mënë;
rzëlaa'dchi më bendición
cua'a mënë; nunquë gunë më
cambi galërni'i ldu'u më.
30 Más antsë adë gualdídi'i
ldu'u të shti'dzë më perë
iurne' sí, bë'në të recibir
galërga'a ldu'u më. Guquin
purquë ra mënë israelitë
nḗdi'i tsaldí ldu'u rall shti'dzë
më.
31 Aunquë iurne' lë'ë rall
adë rzu'bë diáguëdi'i rall
shti'dzë më, guëdchini tubi
dzë guëga'a ldu'u Dios lë'ë
rall stubi nu gac salvar rall.
Gunë rall recibir galërga'a
ldu'u më stubi juntë con lë'ë
të.
32 Pues parë Dios grḗtë'
mënë na rall ziquë ra prësi
la'ni lachigui'bë. Grḗtë' mënë
adë bḗ'nëdi'i cumplir man-
dadë shtë më të parë guëga'a
ldu'u më grë mieti.
33 Blac llëru'bë na shgabë
më. Riasḗ më grḗtë' ra cusë.
Adë chu gúnëdi'i gan gac
bḗ'all por completë shgabë
më. Adë chu ráquëdi'i gac
bḗ'all manërë naquëhunënú
më con lë'ë hia'a.
34 “¿Chull tsasḗ llgabë
nanapë Dadë Dios? u ¿chull
bëdë'ë cunseju parë lë'ë më?
35 ¿Chu bëdë'ë nacua'a më
të parë guëabrí quilli më lḗ'ëll
ziquë pagu?”
36 Purquë por lë'ë më rni'bi
grḗtë' cusë. Bëcue'shtḗ më
grḗtë' cusë; bëntsa'u më
grḗtë' cusë parë gunë më
recibir hunurë nu graci shtë
mënë. Runë tucarë grḗtë'
mënë guëdë'ë rall labansë
parë lë'ë më hashtë nídi'i fin.
Amén.

12

Rac shtu'u Dios guëquërélda'a sulë parë lë'ë më

1 Zníti'i bëcha, quëhuna
ruëguë lu të gunë të intriegu
mizmë lë'ë të parë Dios
purquë bëga'a ldu'u më lë'ë
të. Gulë bë'në presentar
mizmë lḗ'ël ziquë ofrendë
parë lë'ë më. Gulë gac të
mënë santu, mënë narëuu'
ldu'u Dios. Ni runë tucarë
gunë të purquë riasḗ të, nu
zni gunë të alabar lë'ë më.

2 Adë chu guëquëréldëdi'i
ziquë los de más mënë shtë
guḗ'dchiliu, sino gulë gac
mënë nacubi por cambi
nananú la'ni ldu'u të. Zni
másru'u gac bë'a të naná
voluntá shtë Dios; quiere
decir, guadë naná cusë
za'quë nu guadë narquitë
ldu'u më nu lo quë naná
tubldí delantë lu më.
3 De acuerdë con favurë
nabë'në më, gulḗ më na
ziquë poshtë shtḗhi', rnia'a
lu të adë chu gúnëdi'i ll-
gabë nall më ru'bë lu sa'll.
Mejurë gulë bë'në llgabë lo
quë naná verdá nu tubldí de
acuerdë con fe nabëzëlaa'chi
Dios parë lḗ'ël.
4 Ziquë cuerpë shtë nguiu
naná zihani partë perë tubsë
cuerpë,
5 zni zac lë'ë hia'a, cantidá
na hia'a perë na hia'a tubsë
cuerpë naná unidë con Jesu-
cristo, nu lë'ë hia'a unidë na
hia'a, cadë nguiu con grë sa'
nguiu.
6 Cadë túbia'a nadápa'a
don nabëzëlaa'dchi Espíritu
Santo según favurë nabë'në
Dios. Llni nu fuersë narne'e
Dios adë nádi'in igual parë
cadë túbia'a, perë runë
tucarë guëdë'në dchí'nia'a
llni nadápa'a. Si talë por
pudërë shtë Dios ráquël
guëní'il shti'dzë më, guni'i
shti'dzë më de acuerdë con
ldai' shtë më nabëḗ'na'a
recibir de lë'ë më.
7 Si talë ráquël rúnël sirvë
lu sa'l, pues bë'në sirvë lu
rai' con guëdubinú ldú'ul. Si
talë ráquël guëluá'al shti'dzë
më con pudërë shtë më, pues
runë tucarë guëluá'al con
guëdubinú ldú'ul.
8 Si talë ráquël guëḗ'ël
cunseju sa'l, bë'nin con
guëdubinú ldú'ul. El quë
nardë'ë parë shchi'ni Dios,
pues guëḗ'ëll sin quë cuézi'
gúnëll recibir premi. El
quë narac guënibë'a, pues
tsagla'guë guënibḗ'all con
cuidadë. El quë narga'a ldu'u
sa'll, guëga'a ldú'ull con lëgrë.

Lo quë narunë tucarë gunë ra narialdí ldu'i diza'quë

9 Gulë guc shtu'u de verdá
grë mënë. Gulë guná tushë ra
cusë mal perë gulë tsagla'guë
ra cusë za'quë.
10 Gulë guc shtu'u con
llëru'bë cariñi grë sa' të. Gulë
bë'në honrar sa'l; gulë bë'në
rëspëti lu sa'l.
11 Adë gac nabḗchidi'il;
gulë bë'në sirvë Dadë Jesús
guëdubi tiempë.
12 Gulë bëquitë ldu'u të con
esperansë nanápël; gulë gac
mënë pacënci iurë rzunaldë
mënë lḗ'ël; adë cuézëdi'i të
sino gulë guna'bë lu Dios
guëdubi tiempë.
13 Gulë bë'në compañi
ra narialdí ldu'i shti'dzë
Jesús con nicidá shtë rai'.
Gulë bë'në recibir bien grë
naze'dë visitë lídchil.
14 Si talë tubi mënë rguell
guḗquël, guna'bë lu Dios parë
guëdë'ë më bendición parë
nguiu ni. Adë rúnëdi'il igual-
adë con lḗ'ëll.
15 Gulë cue nalëgrë con ra
naquëreldë nalëgrë nu gulë
bëga'a ldu'u të con ra naru'në
lu galëriá ldu'u.

16 Súdi'i ni tubi dishi'bi
entrë lë'ë të. Adë runë
narú'bëdi'il lu sa'l, sino
gulë gac amigu shtë ra
mënë nanádi'i më ru'bë lu
gué'dchiliu.
17 Adë riabrídi'i gúnël cusë
mal parë el quë narunë cun-
trë lé'ël. Gulë guni'i ldu'u
gunë të bien delantë lu grë
sa' të.
18 Gulë guquëreldë sin
dishi'bi con grë mieti.
19 Adë rúnëdi'il vengar sino
bëdë'ë sí gunë Dios cash-
tigu purquë Sagradas Escri-
turas rni'i: “Runë tucarë guna
vengar; na guëguíllahin, rni'i
Dadë”.
20 Nu zac rni'i Sagradas
Escrituras: “Si talë enemigu
shté́nël rldia'në, bëdë'ë
nagáuhi'. Si talë rbídchi',
bëdë'ë nagúhi' purquë si talë
gúnël zni, iurní guëá shnill
por galështú.”
21 Adë rdé́'ëdi'il sí gunë
duldë gan lul, sino lé́'ël bë'në
gan lu mal con lo quë naná
za'quë.

13

1 Runë tucarë gré́të' mënë
gunë rall rëspëti ra gubiernë
nu autoridá purquë grë ra
autoridá na por voluntá shtë
Dios. Ra autoridá zúbëga'a
rai' por permisi shtë Dios.
2 Grë ra narzutipë lu
shti'dzë gubiernë rúnëll
cuntrë lo quë nabë'në Dios
punërë. El quë narzutipë lu
shti'dzë gubiernë rsëdchínill
cashtigu parë mizmë lé́'ëll.
3 Grë ra narnibë'a nananú
gué́'dchiliu, adë rtsé́bëdi'i
rall ra mënë naquëhunë cusë
za'quë sino quë rtsëbë rall
ra naquëhunë mal. ¿Gu
rac shtú'ul guëbánil sin quë
rdzé́bëdi'il lu autoridá? pues
gulë cue cusë za'quë; hia
iurní guëá'nël ziquë ra më
za'quë lu ra gubiernë.
4 Pues lë'ë ra autoridá
na rall el quë nabë'në Dios
punërë parë bien shtë të,
perë si talë lé́'ël quëhúnël
mal, iurní sí, guëdzé́bël lu
autoridá purquë bë'në më
punërë lë'ë rall parë gunë rall
cashtigu tubldí gré́të' el quë
naquëhunë mal.
5 Por ni rqui'ni gunë të
rëspëti ra autoridá, lëdë
niá'asëdi'i parë zé'dëdi'i cash-
tigu gué́quël sino también
purquë la'ni ldú'ul nanël zni
naza'quin.
6 Por rsunë rë', gulë quilli
ra impuestë nacagna'bë gu-
biernë purquë na rall por
voluntá shtë Dios. Bë'në më
punërë lë'ë rall parë dchi'ni
ni.
7 Gulë bëdë'ë lo quë narunë
tucarë parë cadë tubi sa'l.
El quë naze'bi contribución,
gulë quilli contribución. Grë
ra naze'bi impuestë, gulë
quilli impuestë. El quë
narunë tucarë rëspëti, gulë
bë'në rëspëti lé́'i' nu el quë
narunë tucarë hunurë, gulë
bë'në honrar lé́'i'.
8 Adë rzé'bidi'i të ni tubi
lu sa' të sino gulë quilli lo
quë narzé'bil lu sa'l. Gulë
guc shtu'u sa'l purquë el
quë narac shtu'u sa'll de
verdá, bé́'nëll cumplir lo quë

nacagnibë'a lëy shtë Dios.
9 Ra mandamientë rni'i: “Adë rúnëdi'il duldë adulteri. Adë rguínidi'il sa'l. Adë rbaa'nëdi'i të. Adë ruadi'dzë bíshidi'il lu sa'l. Adë rzébidi'i ldú'ul pë shtë mënë.” Grë ndë'ë con los de más mandamientë shtë Dios, gúnël cumplir si talë gúnël lo quë narni'i shti'dzë më: “Gulë guc shtu'u grë sa'l igual ziquë rac shtú'ul mizmë lḗ'ël”.
10 El quë naná rac shtu'u sáhi', adë quëhúnëdi'ill mal cuntrë bëchi sa' ni; por ni el quë narac shtu'u sa'll de verdá, canihúnëll cumplir lëy shtë Dios.
11 Más de ni, gulë bëdë'ë cuendë tiempë nabánia'a. Hia bëga'a iurë; gáca'a ziquë el quë nagubani lu mbëca'ldë purquë dzë naguëdchini Dadë Jesús stubi, más guëlladchi zuga'ain parë iurne' quë iurë lë'ë hia'a gualdí ldu'u hia'a diza'quë.
12 Na ziquë gue'lë ze'dë grëgue'lë; hia lë'ë gue'lë ziagdzaguë. Lë'ë dzë ze'dë bi'guë. Por ni rqui'ni guësá'na'a grë cusë mal narunë mieti lu nacahi. Ziquë suldadë nanacu shabë suldadë, cha zuga'a hia'a con llni shtë Dios parë tíldia'a cuntrë mal.
13 Ziaglá'ga'a lu shnéza'a sin ni tubi duldë, ziquë narunë tucarë narzḗ rdzë. Adë chu gáquëdi'i zudchi. Nu adë chu tsádi'i ca nanú ruidë, nilë catë quëreldë mënë ziquë mbecu. Adë chu gápëdi'i mal vici; adë chu tsutḗdi'i lu dishi'bi. Adë chu gáquëdi'i mbidiosë
14 sino gulë gac ziquë tubi nanacu bien con mizmë pudërë shtë Dadë Jesucristo. Adë rdḗ'ëdi'il sí lu ra deseo mal narsini lḗ'ël lu mal.

14

Adë rúnëdi'il juzguë sa'l

1 Gulë bë'në recibir sa'l narialdí ldu'i diza'quë aunquë adë zuga'adi'ill firmë lu shnezë më. Bë'në recibir lḗ'ëll sin quë adë rchupë dí'dzëdi'il subrë puntë naraull.
2 Por ejemplë nanú tubi sa'l narialdí ldú'ull nanú permisi gaull grë clasë cumidë, perë nanú stubi sa'l naná débil; rní'ill runë tucarë gau mieti ra verdurë, lḗdëdi'i gau mieti belë.
3 Pues el quë naráu belë, adë gúnëdi'ill juzguë lë'ë sa'll naráu sulë ra verdurë. Nu zac el quë nadë rau belë, adë gúnëdi'ill juzguë el quë naráu grë clasë cumidë purquë Dios bë'në recibir lë'ë mieti ni.
4 ¿Chull nal të quëhúnël juzguë lë'ë muzë shtë stubi lamë? Pues lu shlamë muzë, gac muzë juzgar u gunë muzë recibir hunurë. Pues muzë shtë Jesús zull firmë lu shnezë më purquë Dios napë pudërë parë gunë muzë ni gan lu grë prëbë naze'dë lúhi'.
5 Stubi comparaciuni; nanú bëldá mënë quëhunë rall cumplir ra dzë delicadë. Stubi sa'l rní'ill grë ra dzë na igual; nídi'i dzë delicadë parë lḗ'ëll. Pues nadë más runë

tucarë cadë nguiu gáqui' firmë con creenci shtẽhi'.
6 El që nanapë rëspëti lu dzë delicadë, pues quëhúnëll honrar Dios, nu zac el që naquëhúnëdi'i cumplir ra dzë delicadë, lu Dios nápëll rëspëti. El që naráu grẽtë' cusë, pues quëhúnëll rëspëti Dios nu quëgdẽ'ëll graci lu më por cumidë. Nu el që narunë providë gaull cualquier cusë, quëhúnëllin parë lë'ë më nu rdẽ'ëll graci lu më.
7 Nadápa'a el që narnibë'a lë'ë hia'a; mientras nabánia'a, na hia'a muzë shtë më nu iurë gátia'a, na hia'a shmúzi'.
8 Si talë nabánia'a, nabánia'a parë lë'ë Dadë. Si talë rátia'a, rátia'a parë lë'ë më. Si talë guëbánia'a u si talë gátia'a, na hia'a shmënë Dios.
9 Por mizmë rsunë ni, Cristo guti nu bëabrí nabani më të parë gac më Dadë tantë ra mënë naguti nu zac ra nanabani.
10 Perë lẽ'ël ¿pëzielú rúnël juzguë ra bëchi sa'l? Grẽtë' hia'a napë që guëdchínia'a delantë lu Cristo të parë gunë më juzguë cadë lë'ë hia'a.
11 Sagradas Escrituras rni'i:

Ziquë segurë na nabania,
rni'i Dadë, grẽtë' mënë
gac bë'a rall nahia Dios
nu guëzullibi rall lua.

Grẽtë' mënë gunë rall alabar
na.

12 Zníti'i cadë tubi hia'a napë që guëdë'ë hia'a cuendë lu Dios por lo që naquëdẽ'na'a.

Adë chu gáquëdi'i mal ejemplë parë sa'l

13 Por ni rnia'a, adë chu gúnëdi'i juzguë sa'll sino al contrari, gulë guni'i ldú'ul guëquëréldël naza'që, lẽdëdi'i manërë mal; no sea që guëlaguë sa'l lu duldë por causë shtẽnël.
14 Unidë nahia con Jesucristo, por ni napa segurë de që grë cumidë nalimpi; nídi'i mal si talë guëdáuha'ain, perë si tubi nguiu rni'i ldú'ull nanú dau adë límpidi'i, pues parë lẽ'ëll naprovidë gaullin.
15 Perë si talë raul grë clasë cumidë nu zni quëhúnël ofender sa'l, pues adë rac shtú'udi'il sa'l iurní; runë fáltël amor parë sa'l. Adë rúnëdi'il niétiquë; adë gáudi'il belë si talë por ni guëniti sa'l. Jesucristo gúti' por lẽ'ëll.
16 Adë rdẽ'ëdi'il lugar guëni'i mënë mal por lo që nanẽl na bien.
17 Si talë rnibë'a Dios lẽ'ël, si náhi' Rëy, nídi'i importë custumbrë pë raul u pë ruu'l, sino stubi cusë rqui'ni naná tubldí shcuénda'a lu më, nu cuedchí ldu'u hia'a lúhi', nu rquitë ldu'u hia'a por Espíritu Santo nacuezënú lë'ë hia'a.
18 El që narunë sirvë Cristo manërë za'që, ni rquitë ldu'u Dios con lẽ'ëll nu ra sa'll adë bë nápëdi'i guëni'i rall cuntrë lẽ'ëll.
19 Por ni cha guiagla'ga'a nezë catë rbedchí ldu'u

hia'a, catë nídi'i dishi'bi, catë
guëdë́'na'a compañi sa' hia'a
të gac rall más firmë lu
shnezë Dios.
20 Adë rshí'nidi'il dchi'ni
shtë Dios por lo quë narául.
Grë dau naza'quë gau mieti
perë na mal si talë raul tubi
cusë nu ejemplë shtë́nël na
ziquë tubi guë'ë catë rreldë
sa'l nu gúnëll duldë.
21 Pues bien nahin adë
chu gáudi'i belë, nu adë chu
gúdi'i vini, nu ni por chu
guëdë́'nëdi'i cualquier tubi
cusë narunë rreldë bëchi sa'
hia'a lu duldë, ni lo quë runë
dañi parë fe shtë sa' hia'a.
22 ¿Gu rialdí ldú'ul de quë
grë dau naza'quë? Pues
nabënë nahin perë adë rdildi
dí'dzëdi'il con sa'l subrë
puntë rë'. Rquitë ldu'u nguiu
el quë naná firmë lu shnézi',
el quë nanëll rúnëll bien.
23 El quë naráu cualquier
cusë nu rza ldú'ull, nall
culpablë purquë adë
quëháudi'ill con fe; adë
quëhúnëdi'ill cumplir según
rialdí ldú'ull. Cualquier cusë
naguëdë́'na'a, si nápëdi'i hia'a
confiansë naza'quin, pues
duldë nahin parë lë'ë hia'a.

15

Gulë bë'në lo quë narac shtu'u sa'l

1 Grë hia'a naná firmë
lu shnezë Dios, runë tu-
carë guëdë́'na'a compañi ra
nazugá'adi'i firmë lu shnezë
më. Gáca'a më pacënci,
lë́dëdi'i mënë narguili bien
shtë́na'a.
2 Cadë tubi hia'a runë tu-
carë guëdë́'na'a bien con sa'
hia'a të tsaldí ldu'u rall más;
gac rall firmë lu shnezë më.
3 Mizmë Jesucristo adë
bëquítëdi'i ldú'i' mizmë lë́'i'
sino guc cumplir lo quë
naná escritë la'ni Sagradas
Escrituras: “Grë ra didzabë
naguni'i mënë cuntrë lë́'ël,
bëabrí guni'i rall cuntrë na”.
4 Pues grë lo quë naná
escritë la'ni Sagradas Escrit-
uras, cuë ra di'dzë ni parë
bien shtë hia'a. Naescritin
të guësë́'da'a la'nin të gua'a
ldu'u hia'a firmë lu shnezë
më të gáca'a më pacënci por
shti'dzë më nu gápa'a esper-
ansë.
5 Quëgna'ba lu Dios, el
quë narni'inú lë'ë hia'a, gúni'
compañi lë'ë të, të gac unidë
të ziquë bësëa'në më tubi
ejemplë parë lë'ë hia'a
6 të gac gunë të alabar
Dios con tubsë llgabë nu con
tubsë bë. Gulë bë'në al-
abar Dadë Dios naná Shtadë
Shláma'a Jesucristo.

Bërë'tsë diza'quë ladi ra nanádi'i më israelitë

7 Por ni, gulë bë'në recibir
grë sa' të cumë ziquë Jesu-
cristo bë́'ni' recibir lë'ë hia'a
parë guëlua'a pudërë shtë
Dios.
8 Lo quë narnia'a na, bidë
Cristo parë bë'në më sirvë
lë'ë ra më israelitë parë gac
cumplir grë ra promësë na-
guni'i Dios lu shtadë guëlú
hia'a. Bidë më parë guëlua'a
më ra di'dzë shtë Dios na
verdá.
9 Nu bidë më parë ra mënë
nanádi'i më israelitë, guëdë'ë

rall graci lu më por galërga'a
ldu'u më. Ni na de acuerdë
naná escritë:
Guna alabar lë́'ël entrë grë
naciuni.
Gulda cantë lul; guënia'a
blac llëru'bë na pudërë
shtë́nël.
10 Stubi partë Sagradas Es-
crituras rni'i:
Gulë bëquitë ldu'u të mënë
nanádi'i israelitë.
Gulë bëquitë ldu'u të juntë
con shmënë më.
11 Stubi partë Sagradas Es-
crituras rni'i:
Gulë biadi'dzë cusë ru'bë
nabë'në Dios lu grë
mënë shtë guë́'dchiliu.
Lë'ë të nanádi'i më israelitë,
gulë bë'në alabar
lë'ë më juntë con ra
shmënë më.
12 Nu Isaías bëquë́'ëi':
Tubi llëbní Isaí guëdchini
të guënibë'a më ni ra
naciuni.
Ra mënë tsaldí ldu'u rall lë́'i',
el quë nagunë salvar
lë'ë rall.
13 Quëgna'ba lu Dios, el
quë narunë parë gápa'a
esperansë, guëshe'ldë më
lëgrë nu paz la'ni ldu'u
të purquë rialdí ldu'u të
shti'dzë më. Cagna'ba gapë
të zihani esperansë por
pudërë shtë Espíritu Santo.
14 Bëcha, napa segurë de
quë lë'ë të na të më za'quë
nu rac bë'a të ra cusë shtë
Dios, nu nanë́a de quë rac të
guëdë'ë të cunseju parë cadë
tubi sa' të.
15 Perë la'ni cartë rë', adë
bëdzë́bëdia'a guëquëa'a lu të
grë enseñansë rë' të adë
guëá'ldëdi'i ldu'u të di'dzë ni.
Bë́nahin purquë zni bë'në
më incarguë de quë gunahin.
16 Bë'në Dios tubi favurë
de quë guna sirvë lë'ë Dadë
Jesucristo entrë ra nanádi'i
më israelitë. Quëhuna dchi'ni
rë' naná bëne'e Dios parë gac
salvar mieti, parë raca guna
presentar grë ra nanádi'i më
israelitë lu Dios ziquë tubi
ofrendë naguëca'a më, tubi
ofrendë nabë'në ldai' Dios
por Espíritu Santo.
17 Por Jesucristo naná runë
compañi na, napa rsunë parë
guëquitë ldua'a con dchi'ni
nabëna por lë'ë më
18 purquë adë nápëdia'a
valurë guënia'a lu të más
cusë, sulamëntë lo quë
nabë'në Cristo la'ni vidë
shtëna; gunia'a lu ra mënë të
ra nanádi'i më israelitë tsaldí
ldu'u rall nu guëzu'bë diaguë
rall shti'dzë më.
19 Por milagrë nu sëñi
nu con pudërë shtë Espíritu
Santo, biadi'dza shti'dzë
Jesucristo dizdë Jerusalén nu
alrededurë lugar ni hashtë
regiuni Ilírico; biadi'dza
guëdubi lugar ni.
20 Zni guni'i ldua'a tsag-
nia'a diza'quë lu ra mënë catë
nunquë guc bë́'adi'i mënë
lë Dadë Jesucristo të parë
shchi'nia gáquëdi'in ziquë
tubi mënë narza'a lídchi'
guëc cimientë shtë hiu'u
nabëntsa'u stubi sáhi'.
21 Ziquë na escritë:
Grë ra nadë bë́'nëdi'i recibir
diza'quë shtë́hi', guini
rall.
Grë ra nadë riasë́di'i shtí'dzi',
tsasë́ rall.

Guc ldu'u Pablo tsáhi' ciudá Roma

22 Nalẽ rac shtua'a guënia'a diza'quë lu ra nanadë guënẽdi'i lë'ë më. Zihani mënë runë rall cuntrë na; por ni adë bëna gan tsahia tubi visitë lë'ë të.

23 Perë iurne' bëna gan shchi'nia ndë'ë, guëdubi regiuni rë'. Por zihani izë rac shtua'a guëbaninúa lë'ë të.

24 Gueldë guëna visitar lë'ë të iurë tsahia España. Despuësë de tubi visitë con lë'ë të, rialdí ldua'a gunë të compañi na con nicidá nanapa parë nezë España.

25 Perë iurne' tsahia Jerusalén; guahia du'pë ayudë parë ra shmënë Jesús narëta' ndë

26 purquë ra mënë Macedonia nu Acaya bëtëá rai' tubi ofrendë parë ra shmënë Jesús nabënápëdi'i, ra naquëreldë Jerusalén.

27 Pues bë'në rall llgabë ziquë cusë za'quë, gunë rall compañi ra mënë ni. Nabënë nahin purquë ra mënë Acaya nu Macedonia bë'në rall recibir diza'quë por ra mënë israelitë. Iurne' runë tucarë gunë rall compañi ra prubi con dumí shtë rall.

28 Iurë guna gan con asuntë rë', guna intriegu ofrendë ni guia'a rai'; iurní guërua'a parë España. Pues iurní gueldë guënahia lë'ë të.

29 Napa segurë de quë iurë guënahia lu të, guëdchinia con bendición shtë Jesucristo.

30 Bëchi, quëhuna ruëguë lu të por nombre shtë Dadë Jesucristo nu por amor narne'e Espíritu Santo, de quë gunë të compañi na con oraciuni lu Dios.

31 Gulë guna'bë lu më të parë guëlá më na grẽtë' lo quë narac shtu'u gunë ra nadë rialdídi'i ldu'u shti'dzë Jesús, ra naquëreldë Judea. Gulë guna'bë lu më të parë ra shmënë Jesús nananú Jerusalén, gunë rall recibir con bien ayudë naguahia parë lë'ë rai'.

32 Nu gulë guna'bë lu më, si na voluntá shtë më, gueldë guënahia lë'ë të; guëdchinia con lëgrë shtë më nu guna du'pë descansë con lë'ë të.

33 Dios el quë narunë parë cuedchí ldu'u mieti, cuezënúhi' lë'ë të. Rac shtua'a cuedchí ldu'u të por pudërë shtë Dios; cuezënú më lë'ë të. Amén.

16

Pablo quëhúni' saludar sáhi'

1 Runa presentar lu të Febe, tubi na'a naná rialdí ldu'i diza'quë. Quëhúnëll sirvë ra shmënë Dios naquëreldë guë'dchi Cencrea.

2 Gulë bë'në recibir lẽ'i' con bien por lë Dadë Jesús, cumë ziquë runë tucarë gunë mieti con ra narialdí ldu'i Dios. Gulë bë'në compañi lẽ'i' cualquier cusë narquí'ni' purquë lẽ'i' bë'në compañi zihani mënë nu na bẽ'ni' compañi.

3 Gulë bë'në saludar Priscila nu Aquila naná ra shmëna lu dchi'ni shtë Jesucristo.

4 Lë'ë rai' bëdchi'bë rai' prupi vidë shtënë rai' parë gac salvara lu peligrë. Lëdë niá'asë na rdë́'ëhia graci lu rai', sino zac ra los de más bëchi sa' hia'a nanádi'i më israelitë perë rialdí ldu'u rai' shti'dzë më.
5 Gulë bë'në saludë grë ra narialdí ldu'i diza'quë, ra nardëá lidchi Priscila nu Aquila. Gulë bë'në saludar Epeneto, el quë narac shtua'a. Epeneto guc primërë nagualdí ldu'i diza'quë regiuni Acaya.
6 Gulë bë'në saludë María, el quë nalë́ bë'në dchi'ni entrë lë'ë të.
7 Gulë bë'në saludë ra sahia, Andrónico nu Junias naguanú rai' na la'ni lachigui'bë. Ra poshtë shtë më, napë rai' zihani rëspëti parë Andrónico nu Junias; más de ni, gualdí ldu'u rai' diza'quë más antsë quë na.
8 Gulë bë'në saludë Amplias, stubi shmënë Jesús; nalë́ rac shtua'a lë́'i'.
9 Gulë bë'në saludë Urbano, el quë nabë'nënú shchi'ni Jesús con lë'ë hia'a. Nu gulë bë'në saludë Estaquis, el quë narac shtua'a.
10 Gulë bë'në saludë Apeles naná bë'në gan lu grë prëbë ziquë shmënë Jesús. Nu zac gulë bë'në saludë famili shtë Aristóbulo.
11 Gulë bë'në saludë ra më ladza, Herodión, nu ra famili shtë Narciso naná rialdí ldu'u diza'quë.
12 Gulë bë'në saludë Trifena nu Trifosa naná bë'në shchi'ni Jesús, nu zac bë'në saludë Nanë Pérsida; nalë́ bë́'ni' dchi'ni shtë Dadë Jesús.
13 Gulë bë'në saludë Rufo el quë napë famë entrë ra naná rialdí ldu'i diza'quë, por lo quë nabë́'ni'. Nu zac gulë bë'në saludë shni'a Rufo naná ziquë shní'ahia.
14 Gulë bë'në saludë Asíncrito nu Flegonte nu Hermas nu Patrobas nu Hermes con los de más shmënë Dios naná quëreldënú rai'.
15 Gulë bë'në saludë Filólogo nu Julia nu Nereo con zánëll. Gulë bë'në saludë Olimpas con grë ra naná rialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús, ra naná quëreldënú lë'ë Olimpas.
16 Gulë bë'në saludë cadë tubi lë'ë të con cariñi santu. Grë ra grupë shtë shmënë Cristo rshe'ldë rall saludë parë lë'ë të.
17 Bëchi, runa ruëguë lu të, gulë gupë cuidadë ra nargú divisioni nu ra naná rdchi'bë problemë parë lë'ë të. Lo quë naquëhunë rall, na cuntrë diza'quë naná bësë'dë të. Gulë gulë́ con lë'ë rall
18 purquë grë ra mieti ra adë na rall bajo ordë shtë Dadë Jesucristo sino quëhunë rall cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rall nu rguguë́ rall ldu'u ra mënë naná sencigi. Con di'dzë chulë nu libanë bishi, rsiguë́ rall ra mënë.
19 Grë mënë rac bë'a rall lla bëzu'bë diaguë të shti'dzë Dios, nu rquitë ldua'a. Rac shtua'a gac nasini të parë gunë të cusë za'quë, lë́dëdi'i parë gunë të cusë mal.

20 Lë'ë Dadë narcue'dchí
ldu'u hia'a nasesë, gunë më
gan lu Satanás ziquë tubi
nguiu naguëlú guëc ma. Lë'ë
Dadë Jesucristo gunë ldai'
lë'ë të.
21 Timoteo naquëhunënú
dchi'ni na, rshé'ldëll saludë
parë lë'ë të; nu Lucio nu
Jasón nu Sosípater, mënë
ladza; rshe'ldë rall saludë.
22 Na Tercio, caquëa'a cartë
rë'; quëgshe'lda saludë parë
lë'ë të cumë unidë na hia'a
con Dadë Jesucristo.
23 Gayo el quë nardë'ë pu-
sadë parë na, nu rdëá grupë
shtë shmënë Jesús lídchi',
rshé'ldi' saludë parë lë'ë të.
Nu Erasto naná tesorërë shtë
guë'dchi, rshé'ldëll saludë;
nu tubi bëcha lë Cuarto,
tubi shmënë Jesús, rshé'ldëll
saludë.
[
24 Lë'ë Dadë Jesucristo
gunë ldai' grë të. Amén.]

*Rialú cartë rë' con tubi la-
bansë*

25 Iurne' guëdë́'na'a alabar
Dios, el quë narac gunë parë
gac të firmë lu diza'quë shtë
salvaciuni naná biadi'dza;
ráqui' gúni' parë gac të firmë
según lo quë nabëlua'a më
lu hia'a, cusë naná naga'chi
más antsë dizdë guzublú
gué'dchiliu
26 perë iurne' bëru'u
di'dzë ni lu llni nu rdë'ë
hia'a cuendë di'dzë ni
por ra Sagradas Escrituras
nabëquë'ë ra nabiadi'dzë
shti'dzë më guahietë. Grë
ndë'ë na de acuerdë con
mandamientë shtë Dios
eternë. Shti'dzë më bëdchini
parë gac bë'a mieti shtë grë
naciuni të tsaldí ldu'u rall
de verdá nu guëzu'bë diaguë
rall shti'dzë më.
27 Guëdé'na'a alabar Dios
por Jesucristo. Lé'ësë më
na Dios nanané grë cusë.
Llëru'bë na pudërë shtë më.
Amén.

Primërë cartë nabëquë□ë San Pablo lu mënë Corintios

Bëquë'ë Pablo tubi cartë nu bëshé'ldi'in lu ra shmënë Dios naquëreldë Corinto

1 Na Pablo, nahia tubi nagulé Dios. Nahia tubi poshtë
shtë Jesucristo purquë zni na
voluntá shtë më. Bëshe'ldë
më na.
2 Juntë con Sóstenes, bécha'a, quëquëa'a cartë rë'
nu guëshé'ldahin lu grupë
shtë shmënë Dios naquëreldë
guë'dchi Corinto. Na të
shmënë më nabëzuné Dios
almë shtë të purquë unidë
na të con Cristo Jesús. Dios
guna'bë lë'ë të, të gac të
santu. Na të shmënë më
igual ziquë los de más naná
rianaldë tëchi ldai' shtë
Jesucristo, Shláma'a. Na më
el quë narnibë'a lë'ë rai' nu
también rnibë'a më lë'ë hia'a.
3 Gulë bë'në recibir bendi-
ción shtë më nu gulë cuedchí
ldu'u të por Dios, Shtáda'a nu
por Jesucristo Shláma'a.

Bendición nadápa'a por Jesucristo

4 Siemprë rdë'a graci lu
Dios por lë'ë të nu rdë'a graci
lu më por ra favurë shtë Dios
nanapë të purquë unidë na
të con Jesucristo.
5 Por na të unidë con
Cristo, Dios bëne'e gréte'
clasë bendición naná rac bë'a
të pë runë cuntienë shti'dzë
më nu rac të ruadi'dzë të
shti'dzë më.
6 Grë ndë'ë quëhunin testi-
ficar de quë na verdá shti'dzë
Jesús, di'dzë nabiadi'dzë na'a
lu të iurë guquëreldënú na'a
lë'ë të.
7 Iurne' adë pë runë
fáltëdi'i lo quë narne'e Dios.
Napë të pudërë shtë Espíritu
Santo mientras quëbezë të
con ánimo dzë naguëabrí
Jesucristo, Shláma'a, stubi.
8 Lë'ë më gunë më compañi
lë'ë të parë gac të firmë lu
shnezë më hashtë fin shtë
gué'dchiliu. Iurní ni tubi
chu guëdchi'bë galquiá guëc
të; guëa'në të sin culpë dzë
naguëabrí më stubi.
9 Dios siemprë quëhúni'
cumplir grë shti'dzë më. Lë'ë
më guna'bë më lë'ë të parë
gac të unidë con shini më,
Jesucristo Shláma'a.

Divisioni entrë ra shmënë Dios

10 Bëchi, quëhuna ruëguë lu
të purquë na hia'a shmënë
Jesucristo. Gulë gac të de
acuerdë con lo quë naru-
adi'dzë të nu adë rdé'ëdi'i
të sí tsu divisioni entrë lë'ë
të. Gulë guquëreldë të sin
dishi'bi. Gulë gapë mizmë
llgabë nu gulë bë'në juzguë
mizmë manërë.
11 Rnia'a lu të ndë'ë, bëchi,
purquë ra famili shtë Cloé
guni'i rai' lua nanú dishi'bi
entrë lë'ë të.
12 Nahin verdá; tubi të
rni'i: “Na nahia shmënë
Pablo”. Stubi të rni'i: “Nahia
shmënë Apolos”. Stubi të
rni'i: “Nahia shmënë Cefas”.
Stubi të rni'i: “Nahia shmënë
Cristo”.

13 ¿Gu nanú zihani Cristo?
Nanẽ̍ë̍ë na, Pablo, adë
cuẽ̍dia'a lu cruz por duldë
shtë të. Adë bëriubë nisë të
en el nombre shtë Pablo.
14 Dushquilli Dios de quë
adë bëchu'bë nísëdia'a ni tubi
de lë'ë të sino sulë Crispo nu
Gayo
15 të adë guëní'idi'il
bëchu'bë nisë Pablo lẽ̍'ël en
el nombre shtë Pablo.
16 Nu zac bëchu'bë nisa
ra famili shtë Estéfanas
perë adë rëagnádi'i ldua'a
bëchu'bë nisa stubi de lë'ë të.
17 Pues Cristo bëshe'ldë më
na parë guadi'dza diza'quë
lu ra mënë, lẽ̍dëdi'i parë
guëchu'bë nisa ra mënë.
Bëshe'ldë më na parë
guadi'dza lu mënë manërë
sencigi, lẽ̍dëdi'i con di'dzë
nadë rac bẽ̍'adi'i mënë hu-
mildë të parë guëdë'ë mieti
cuendë më runë cuntienë
galguti shtë Jesús lu cruz.

Cristo nápi' pudërë; por lẽ̍'i' ze'dë guëdchini llni shtë Dios

18 Diza'quë de quë guti
Cristo lu cruz por lë'ë hia'a
nahin ziquë cusë nadë
rlluí'idi'i parë ra narianaldë
nezë mal catë tsalú rall, perë
parë lë'ë hia'a nazia'a nezë
za'quë catë gac salvára'a,
diza'quë ni na pudërë shtë
Dios.
19 Zni rni'i Sagradas Escrit-
uras:
Guëzalúa grẽ̍të' llni shtë ra
    më sabi;
Guësëana tubi cu' grë ra ll-
    gabë shtë ra namás
    rac bë'a.
20 ¿Pë fin napë ra di'dzë shtë
    më sabi u ra di'dzë
    shtë ra narlua'a lëy
    shtë Moisés?
¿Ca nanú ra enseñansë shtë
    ra nardildi di'dzë?
Ra enseñansë shtë mësë nar-
ianaldë llgabë shtë mënë,
pues Dios bëluá'ai' enseñansë
shtë rall na tuntë.
21 Dios el quë narac bë'a
grẽ̍të' cusë nu rac gunë më
grë cusë, gunibẽ̍'ai' de quë ra
mënë shtë guẽ̍'dchiliu nun-
quë gunguë bẽ̍'adi'i rall lë'ë
më por prupi llni shtë rall,
nilë por tantë narac rall. Más
bien guc shtu'u më gac salvar
mieti sulë por diza'quë. Rni'i
mënë tuntë nahin, perë por
diza'quë gac salvar grë ra
narialdí ldu'i shti'dzë më.
22 Ra mënë israelitë rac
shtu'u rall guëná rall milagrë
shtë Dios, iurní tsaldí ldu'u
rall. Ra mënë nanádi'i më is-
raelitë, rguili rall llni nanapë
mënë guẽ̍'dchiliu
23 perë lë'ë hia'a rdia'a
dí'dza'a de quë por galguti
shtë Cristo lu cruz gac
salvára'a. Parë ra mënë
israelitë diza'quë na ziquë
tubi guë'ë catë rreldë rall.
Parë ra mënë nanádi'i më
israelitë, diza'quë na ziquë
cusë nadë rlluí'idi'i.
24 Perë grë ra naguna'bë
Dios, ra më israelitë u ra
nanádi'i më israelitë, sulë
Cristo na nezë parë gac sal-
var mieti. Cristo na pudërë
nu llni shtë Dios parë gac
salvára'a.
25 Parë ra mënë guẽ̍'dchiliu,
diza'quë shtë Dios na ziquë
cusë nadë rlluí'idi'i, perë

rnia'a lu të llni shtë Dios más
lasac që grë ra llni nanapë
mënë gué'dchiliu; nu lo që
narni'i rall na débil parë Dios,
nahin más fuertë që grë ra
fuersë nanapë mënë.
26 Dadë, gulë bëdë'ë
cuendë de që Dios gudili
më lë'ë të aunquë du'psë de
lë'ë të rac bë'a të según llgabë
shtë ra mënë. Du'psë të na
të më nalasac; du'psë të na
mënë naná rnibë'a.
27 Dios gulé ra mënë sen-
cigi, ra nadë ráquëdi'i, të
parë guëtú lu ra më sabi, ra
nanapë llni shtë mënë. Gulé
më ra mënë débil según ll-
gabë shtë mënë parë guëtú lu
ra mënë namás fuertë.
28 Gulé më ra nalasáquëdi'i
nu ra mënë narunë ra
sáhi' desprëci; quiere decir,
gulé më cusë nalasáquëdi'i
parë tsalú cusë narni'i
mënë napin valurë nu parë
guëlua'a lu llni ra cusë narni'i
mënë adë nádi'i verdá.
29 Zni bë'në më të adë chu
gunë nadchínidi'i delantë lu
më.
30 Perë mizmë Dios bë'në
më unir lë'ë të con Cristo
Jesús nu bë'në Dios të gac
bë'a hia'a lë'ë më por Cristo,
nu por Cristo tubldí na
shcuénda'a lu Dios. Por
Cristo na hia'a shmënë më
naná rzuné almë shtë hia'a.
Por Cristo na hia'a salvar.
Guzi'i më lë'ë hia'a.
31 Zni nahin de acuerdë
lo që narni'i Sagradas Es-
crituras: “Si talë tubi de
lë'ë të runë nadchínil pues
bë'në nadchini sulë por lo
që nabë'në Dadë”.

2

Diza'që nu galguti shtë Jesús

1 Bëchi, iurë bidë guënia'a
lu të lë'ë verdá shtë Dios,
adë biadí'dzëdia'a ziquë tubi
mësë narlua'a con di'dzë
nadë rac bé'adi'i të sino
biadi'dza clarë. Gunia'a lu
të di'dzë nabëlua'a Dios lua.
2 Iurë guquëreldënúa lë'ë
të, guni'i ldua'a guadi'dza
sulë tubsë di'dzë de që Jesu-
cristo gunë salvar lë'ë hia'a,
de që guti më lu cruz por
lë'ë hia'a.
3 Iurë bidë guëdchinia lu
të, pues adë gualdídi'i ldua'a
mizmë na sino bëdzëba nu
bëchi'cha.
4 Iurë gunia'a lu të ra
diza'që shtë Dios, adë
guni'inúdia'a lë'ë të con
di'dzë sabi naze'dë por llni
nanapë mënë gué'dchiliu,
sino guni'inúa lë'ë të con
pudërë shtë Espíritu Santo,
el që nabë'në zihani cusë
ru'bë.
5 Guni'inúa lë'ë të, të
tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios
purquë bini të pudërë shtë
më, lédëdi'i por tantë rac
ruadi'dza. Zni guc parë gac
të firmë; dchi'chi na fe shtë
të ziquë tubi cimientë shtë
hiu'u.

Por Espíritu Santo rac bë'a hia'a

6 Zni na manërë biadi'dzë
na'a diza'që lu ra mënë,
perë biadi'dzë na'a di'dzë
sabi lu ra mënë namás
rianaldë ra shnezë Dios.
Ra di'dzë sabi naruadi'dzë
na'a, adë zé'dëdi'in de
gué'dchiliu rë', nilë por ra

mënë naquëgnibë'a ra sa' rall.
Grë cusë ni nasesë tsalú ra
7 perë ruadi'dzë na'a con
llni shtë Dios. Ruadi'dzë
na'a ra cusë secretë shtë
Dios. Ruadi'dzë na'a di'dzë
sabi shtë më, ra cusë
nabë'në më ordenar antsë
cueshtḗ guḗ'dchiliu parë gac
salvára'a.
8 Ni tubi ra naná rnibë'a
lu guḗ'dchiliu rë', adë ri-
asḗdi'i rall ndë'ë. Si talë ni-
asḗ rall, adë niaquḗ'ëdi'i rall
Dadë Jesús lu cruz, el què
narnibë'a guëdubi gube'e.
9 Zni rni'i Sagradas Escrit-
uras:
Dios bë'në më preparar cusë
adë ni chu gunádi'i nu
adë chu bínidi'i, nu adë
chu bḗ'nëdi'i llgabë.
Cusë ni na parë ra narac
shtu'u lë'ë më.
10 Grë ndë'ë bëlua'a më
lu hia'a por Espíritu shtë
më. Lë'ë Espíritu na llni nu
riasḗ Espíritu ra cusë namás
naga'chi, hashtë shgabë
Dios namás secretë rac bë'a
Espíritu.
11 ¿Chull gac bë'a lo què
nanú la'ni ldu'u nguiu?
Mizmë nguiu riasëll llgabë
nananú la'ni ldú'ull. Zni na
con Dios; sulamëntë Espírutu
shtë më rac bë'a llgabë shtë
më.
12 Lë'ë hia'a adë bëdḗ'nëdi'ia'a
recibir Espíritu naná rnibë'a
mënë shtë guḗ'dchiliu sino
bëdḗ'na'a recibir Espíritu
naná ze'dë de Dios të gac
bë'a hia'a grë bendición
nabëzëlaa'chi më parë lë'ë
hia'a.
13 Ruadi'dzë na'a shcuendë
ra cusë rë' con di'dzë
nabëlua'a Espíritu shtë Dios,
lḗdëdi'i con di'dzë nabësë'dë
na'a por ra mësë shtë
guḗ'dchiliu. Zni rlua'a na'a ra
cusë shtë Espíritu lu ra mënë
narianaldë tëchi Espíritu
Santo.
14 Grë ra nanápëdi'i Espíritu
cuezënúhi' la'ni ldú'ull, adë
rúnëdi'ill recibir di'dzë shtë
Espíritu purquë parë lḗ'ëll
cusë ni adë rlluí'idi'i. Cusë
tuntë rní'ill. Adë riasḗdi'ill
purquë rqui'ni llni shtë
Espíritu parë tsasḗ mënë ra
cusë shtë Espíritu.
15 Perë grḗtë' nacabezënú
Espíritu Santo rac bë'a rall
grḗtë' cusë nalasac; perë
ra sa' nguiu ni, ra nadë
tsanáldëdi'i tëchi Espíritu
Santo, adë rac bḗ'adi'i rall
blac lasac na primërë nguiu
ni.
16 Ra Sagradas Escrituras
rni'i: “¿Chull riasḗ? u ¿chu rac
bë'a lla na llgabë shtë Dadë
Dios? ¿Chull guëlua'a Dios?”
Perë lë'ë hia'a nadápa'a
Espíritu; por ni rac bë'a hia'a
llgabë shtë Cristo.

3

Quëdḗ'na'a sirvë lë'ë Dadë Dios

1 Zni nahin bëchi, adë
gú'di'i manërë të guadi'dza
lu të cumë ziquë mënë
naquëgsḗ Espíritu Santo, sino
biadi'dza lu të ziquë mënë
narianaldë tëchi ra cusë shtë
guḗ'dchiliu. Na të ziquë
me'dë en cuantë ra cusë shtë
Cristo.
2 Bëluá'ahia lë'ë të con en-
señansë sencigi cumë ziquë

tubi me'dë naradchi. Rúnëdi'i
të gan gau të cumidë ziquë
më ru'bë. Todavía adë ri-
asédi'i të ra enseñansë naná
rqui'ni parë su të firmë lu
shnezë Dios.
3 Hashtë ne' na të ziquë
mënë narianaldë tëchi
ra cusë shtë gué'dchiliu;
quëreldë të igual ziquë los de
más sa' të.
4 Si talë rní'il: “Na nahia
shmënë Pablo”; stubi të rní'il:
“Nahia shmënë Apolos”, iurní
quëhunë të llgabë ziquë
ra mënë shtë gué'dchiliu,
lédëdi'i ziquë mënë nanapë
Espíritu Santo.
5 ¿Chull na Pablo? ¿Chull
na Apolos? Na na'a nadë
más ra nabëshe'ldë Dios; por
shti'dzë na'a gualdí ldu'u të
diza'quë shtë Dadë. Cadë
tubi muzë shtë Dios bé'ni'
según fuersë nu llni nabëne'e
më.
6 Na bëcabnía bë'dchi; Apo-
los gudi'li ra plantë, perë
Dios bësëru'bë më ra plantë
ni.
7 De manërë de quë ni
tubi na'a, el quë nabëcabní
bë'dchi u el quë naguati'li
ra plantë, lasáquëdi'i na'a,
perë Dios na el quë nalasac.
Bësëru'bë më ra plantë.
8 El quë narcabní nu el quë
nargui'li, na rai' unidë, nu
Dios quilli cadë tubi lë'ë hia'a
según dchi'ni naquëdé'na'a.
9 Grë hia'a na hia'a ra
nardé'na'a dchi'ni juntë con
lë'ë më. Lë'ë të na të ziquë
guiu'u lachi catë quëhunë më
dchi'ni.
Na të ziquë tubi hiu'u
naquëgza'a më.
10 Nahia ziquë mësë al-
bañil naná gulé Dios parë
guëzu'ba cimientë shtë hiu'u.
Hia stubi quëgza'a hiu'u guëc
cimientë ni. El quë narza'a
hiu'u rqui'ni gápi' cuidadë
manërë naquëgzá'all hiu'u.
11 Pues ni tubi adë chu
nápëdi'i derechë guëzú'bëll
stubi cimientë purquë hia
nanú cimientë verdadërë
naná mizmë Jesucristo.
12 Perë cadë nguiu
quëgzá'all tubi hiu'u con orë
u bëdchichi u gué'ë nalasac u
con hiaguë u con gui'lli guia.
13 Lë'ë dchi'ni de cadë lë'ë
hia'a guëru'u lu llni dzë shtë
juici. Dzë ni guëdchini gui'i
të parë gunë gui'i prëbë pë
clasë dchi'ni bë'në mieti.
14 Si talë tubi de lë'ë hia'a
bëza'a tubi hiu'u nanadë
tsequi lu gui'i, gunë nguiu
ni recibir pagu por dchi'ni
nabé'nëll
15 perë en cambi, si talë
tubi de lë'ë hia'a guëza'a
hia'a tubi hiu'u con cusë
naná sutípëdi'i lu gui'i, pues
guënítill gré'të'; nídi'i pagu
parë lé'ëll aunquë lé'ëll gac
salvárëll cumë ziquë rgu
nguiu tubi cusë la'ni hiu'u
narie'qui.
16 ¿Pë adë rac bé'adi'i të de
quë na të ziquë iádu'u catë
cuezë Dios, de quë Espíritu
shtë Dios cuezënúhi' la'ni
ldu'u të?
17 Si talë tubi de lë'ë të
quëhúnël usar iádu'u shtë më
tubi cusë mal, guëne'e më
fin parë lé'ël. Catë cuezë
më, nahin santu nu también
cuerpë shtë të na santu.
18 Adë rsiguédi'il mizmë

lë́'ël. Si talë tubi de lë'ë
të rní'il nal sabi con llni
nanapë mënë gué'dchiliu,
mejurë guëabril ziquë tubi
naráquëdi'i të gáquël më sabi
de verdá.
19 Pues llni shtë ra
mënë narianaldë cusë shtë
gué'dchiliu rë', nahin ziquë
cusë tuntë parë Dios. Nae-
scritë: “Dios quëhunë parë
ldaguë më sabi lu galënasini
shtë rall ziquë rlaguë tubi ma
lu trampë”.
20 Nu zac rni'i Sagradas Es-
crituras: “Lë'ë Dadë rac bë́'ai'
ra llgabë shtë mënë sabi, de
quë lasáquëdi'i shgabë rall”.
21 Por ni adë chu gunë nad-
chínidi'i de quë nall shmësë
sa'll. Pues grë́të' cusë nahin
parë lë'ë të;
22 Pablo, Apolos, Pedro,
gué'dchiliu, nu vidë, nu
galguti, nu lo quë naná
iurne', nu ra cusë naguër gac,
grëhin na parë lë'ë të.
23 Nu lë'ë të na të shmënë
Cristo; rnibë'a më lë'ë të nu
Cristo rzu'bë diágui' shti'dzë
Dios.

4

Dchi'ni shtë ra poshtë

1 Grë́të' të napë quë gunë
të llgabë de quë na na'a su-
lamëntë shmuzë Cristo. Gulë́
më lë'ë na'a parë tsaglua'a
na'a ra mënë di'dzë shtë më,
cusë de quë antsë adë guc
bë́'adi'i mieti.
2 El quë naná incarguë
tubi dchi'ni, napë quë gáqui'
naza'quë; napë quë gúni'
cumplir lo quë narunë tu-
carë.
3 Por partë shtëna adë
riádi'i ldua'a iurë quëhunë
të juzguë lë'ë na, nilë riádi'i
ldua'a por los de más sahia
narunë juzguë na; pues
adë ráquëdia'a gunë juzguë
mizmë na.
4 Perë si talë ni tubi shgaba
adë quëgdchí'bëdi'i galquiá
cuntrë na, adë na segurë
de quë nápëdia'a faltë. Lë'ë
Dadë na el quë nagunë
juzguë shchi'nia.
5 Adë rúnëdi'i të juzguë
nasesë. Gulë cuezë hashtë
lë'ë Dadë guëabrí; guëgú më
grë́të' cusë lu llni, grë lo quë
naga'chi lu nacahi. Guëlua'a
më grë́të' narac shtu'u mieti
la'ni ldu'u rall. Iurní gunë
më honrar cadë nguiu según
narunë tucarë.
6 Dadë, quëadi'dza ra
cusë rë' parë bien shtë
të. Quëgdchi'ba tubi com-
paraciuni naná runë tratë
dchi'ni nabëdë'në na'a,
Apolos con na. Gulë
guagla'guë enseñanse shtë
na'a; gulë bë'në cumplir
lo quë narni'i Sagradas
Escrituras shcuendë lo quë
narunë tucarë gunë mënë,
nu parë ni tubi të adë rní'idi'i
nadchini de mësë shtë́nël
nu rúnël desprëci stubi mësë
entrë lë'ë të.
7 ¿Chull bë'në të tsu tubi
mësë entrë lë'ë të? ¿Pë cusë
nápël nanádi'i lo quë nabë́'nël
recibir? Si talë bëzëlaa'chi
më lo quë nanápël, ¿pëzielú
runë nadchínil? Rúnël ziquë
lë́'ël bë́'nël gan por mizmë
fuersë shtë́nël.
8 Lë'ë të më Corinto, runë

nadchini të purquë rni'i
të adë pë runë fáltëdi'i, de
quë napë të grë bendición
narshe'ldë Dios dizdë gube'e.
Runë të llgabë rquí'nidi'i të
lë'ë na'a, de quë rnibë'a të
ziquë rëy, de quë lasáquëdi'i
na'a. Nalḗ rac shtua'a de
quë nanibë'a të ziquë rëy të
guënibë'anú na'a lë'ë të.

9 Pues lluá'ahia de quë
Dios bësa'në më lë'ë na'a
ra poshtë lúltimë lugar. Na
na'a ziquë ra mënë mal
naguc condenar parë gati
rai'. Dzu na'a lu ra mënë nu
lu ra ianglë nadë más parë
guëbi'a rai' lu na'a cumë cusë
nardzëguëë' ldu'u mieti.

10 Rdë'në na'a sirvë lu
Cristo perë lë'ë të rni'i të na
na'a tuntë mientras rni'i të
na të shmënë më namás rac
bë'a. Na na'a ra nalasáquëdi'i
perë lë'ë të sí, lasac të.
Quëhunë mënë honrar lë'ë të
perë quëhunë të desprëci lë'ë
na'a.

11 Hashtë iurne' quëgzac
zi na'a lu galërldia'në nu lu
galërbidchi; runë faltë shabë
na'a; ra mënë rushtiá rall
guëc na'a; adë nídi'i lidchi
na'a.

12 Rdzaguë na'a lu ra
dchi'ni naquëhunë guia'a
na'a. Ra mënë rgue guëc na'a
perë rdchigrḗ na'a con di'dzë
nanapë bendición shtë Dios.
Rzunaldë rall lë'ë na'a perë
lë'ë na'a rua'a ldu'u na'a sin
adë pë rní'idi'i na'a cuntrë
lë'ë rall.

13 Rni'i rall cuntrë lë'ë
na'a perë na na'a pacënci.
Quëhunë rall tratë lë'ë na'a
ziquë gui'lli lu nezë; runë rall
tratë lë'ë na'a ziquë cusë más
nadzabë la'ni guḗ'dchiliu,
cusë nadë rlluí'idi'i.

14 Adë rquḗ'ëdia'a ndë'ë
parë guëtú lu të sino parë
guënehia cunsëju ziquë ra
shinia narac shtua'a.

15 Aunquë napë të chi'i
mili mësë naná rlua'a lë'ë të,
napë të tubsë shtadë të. Por
ra diza'quë nagunia'a lu të,
na të unidë con Cristo Jesús.
Por ni nahia ziquë shtadë të.

16 Por ni quëhuna ruëguë lu
të de quë cubënebi të cumë
ziquë ejemplë shtëna.

17 Parë gunë të cumplir
narac shtua'a, bëshe'lda
Timoteo lu të. Náhi' tubi
nguiu nabëna gan por
Cristo nu rac shtua'a lḗ'i'.
Siemprë quëreldë zá'quëll
ziquë shmënë Dios. Lë'ë
Timoteo guësëagná ldú'i'
lë'ë të lo mizmë enseñansë
nabëluá'ahia lla narunë
tucarë guëquëreldë ra mënë
shtë Cristo, igual ziquë
rluá'ahia guëdubi lugar catë
nanú grupë shtë shmënë
Dios.

18 Nanú bëldá de lë'ë të nalḗ
runë rall nadchini; runë rall
llgabë adë gueldë guënádia'a
lë'ë të

19 perë quëbeza të parë
tsahia lueguë nu gueldë
guënahia lë'ë të si talë Dadë
guëné'ei' permisi. Iurní
gac bḗ'ahia chu narunë
nadchini. Gac bḗ'ahia si talë
nadë más ruadi'dzë rall u si
napë rall pudërë shtë Dios.

20 Catë rnibë'a Dios ziquë
rëy, nanú más quë di'dzë
narni'i mënë; nanú milagrë
nu sëñi naquëhunë më.

21 ¿Pë rac shtu'u të? ¿Zeldë
guënahia lë'ë të con tubi
hiaguë; gau të varë? u
¿zeldë guënahia lë'ë të cumë
më nadu'u, ziquë tubi narac
shtu'u lë'ë të?

5

*Napë quë gunë të juzguë el
quë nabë'në mal*

1 Quëgni'i mënë de quë en-
trë lë'ë të nanú ra naquëreldë
mal, de quë tubi nguiu
cuá'all shmadrástëll. Pues
duldë ni ra mënë nanadë
israelitë, adë rúnëdi'i rall
duldë ni.
2 Mejurë niatú lu të nu
niu'në të por conductë shtë
nguiu ni. Runë tucarë
guëgú të lḗ'ëll ladi grupë shtë
shmënë Dios.
3 Pues aunquë la'di súdia'a
nga'li perë rëagná ldua'a lë'ë
të. Hia bëna juzguë el
quë nabë'në duldë ni cumë
zugá'ahia nga'li con lë'ë të.
4 Gulë bëdëá con autoridá
shtë Dadë Jesucristo, nu lë'ë
na quëbezënúa lë'ë të con
espíritu shtëna, nu lë'ë pudërë
shtënë Jesucristo Shláma'a,
quëbezënú lë'ë të.
5 Gulë bë'në intriegu nguiu
ni guia'a Satanás të parë
tsalú shcuérpëll con mal de-
seo shtḗnëll, perë espíritu shtë
nguiu ni gac salvar iurë lë'ë
Dadë Jesús guëabrí stubi.
6 Mal na iurë runë nad-
chini të. ¿Pëllë adë guënḗdi'i
të tubi dichë narni'i: “Du'pë
levadurë rdë'ë fuersë
guëdubi nacubë”?
7 Gulë bë'në ziquë ra mënë
israelitë guahietë. Iurë
bëdchini laní Pascu, gulú rall
grë guetështildi naguctsa'u
con levadurë. Gulë bësa'në
grë duldë nananú entrë lë'ë
të, të gac të limpi ziquë
guetështildi cubi nagudáu
ra mënë israelitë dzë shtë
laní. Gulë guná, lë'ë lli'li
shtë Pascu, hia guti. ¿Chu
na sacrifici ni? Pues mizmë
Cristo.
8 Zni rqui'ni guëquëréldëru'u
hia'a con ldu'u limpi nu con
verdá naná ziquë guetështildi
sin levadurë. Adë chu
guëquëréldëdi'i con cusë mal;
adë gápëdi'i të llanë la'ni
ldu'u të.
9 La'ni stubi cartë
nabëshe'lda lu të, guní'ihia
lu të adë gápëdi'i të tratë con
ra narquënú ra sáhi'.
10 Adë guní'idia'a lu të de
quë na mal si talë napë
të tratë con ra mënë shtë
guḗ'dchiliu, ra narquënú ra
sáhi', u ra narzebi ldu'u pë
shtë më, u ra nguba'në, u ra
narunë adorar ra figurë nar-
actsa'u, purquë nídi'i mudë
guëquëreldë të lu guḗ'dchiliu
sin quë napë të tratë con ra
mënë ni.
11 Lo quë nagunia'a lu të
iurne', adë gapë të tratë con
tubi nguiu naná rni'i nall
shmënë Dios. Si talë nguiu
ni rquënull ra sáhi', u si talë
rzebi ldú'ull pë shtë mënë, u
si talë rúnëll adorar ra figurë,
u si talë ruadí'dzëll cuntrë
sa'll, u si talë rzuu'dchill, u si
talë nall nguba'në; con nguiu
ni adë raunúdi'i të lḗ'ëll.
12-13 Pues adë rúnëdi'i tu-
carë guna juzguë ra mënë
shtë guḗ'dchiliu; pues Dios

gúni' juzguë lë'ë rall perë grupë shtë shmënë Dios, sí, runë tucarë gunë rall juzguë sa' rall. Por ni gulë cu nguiu naquëhunë duldë ni entrë lë'ë të.

6

Ra dishi'bi nariagdchininú të lu ra juësi

1 Adë nazá'quëdi'i rdchi'bë
 të galquiá cuntrë stubi sa'l
 delantë ra juësi nanadë
 guënédi'i Dios. Gulë bë'në
 rëglë ra asuntë entrë mizmë
 lë'ë të.
2 Nané̋ të ra shmënë Dios
 gunë rai' juzguë ra mënë
 shtë gué̋'dchiliu. Si talë
 gunë të juzguë ra mënë shtë
 gué̋'dchiliu, pues rac të gunë
 të juzguë ra asuntë mitu'në
 entrë ra grupë shtë shmënë
 Dios.
3 ¿Pëllë adë rac bé̋'adi'i të
 de quë guëdé̋'na'a juzguë ra
 ianglë? Cuantë más runë
 tucarë guëdé̋'na'a juzguë ra
 asuntë shtë vidë rë'.
4 Si talë nápël prob-
 lemë con stubi sa'l, adë
 nazá'quëdi'i guëdchí'bël
 galquiá cuntrë sa'l. Pues
 ra shmënë Dios namás
 lasáquëdi'i entrë lë'ë të, rac
 rall gunë rall rëglë asuntë
 shté̋nël.
5 Ndë'ë rnia'a lu të, të parë
 guëtú lu të. ¿Pëllë adë nídi'i
 entrë lë'ë të ni siquierë tubi
 naná rac gunë juzguë parë
 gúnëll rëglë asuntë nanápël?
6 ¿Pëllë rqui'ni tubi nari-
 aldí ldu'i Dios, guëdchí'bëll
 demandë lu stubi sa'll de-
 lantë lu ra juësi naguëné̋di'i
 Dios?
7 Napë të dishi'bi nu rd-
 chi'bë të galquiá cuntrë sa'
 të. Rlua'a de quë adë bé̋'nëdi'i
 të cumplir shti'dzë Jesús;
 napë të faltë. Mejurë gulë
 bë'në sufrir mal tratë. Gulë
 bëdë'ë sí cuanë mënë lo quë
 nanápël.
8 En cambi quëhunë të mal;
 rbaa'nël pë cusë shtë ra naná
 shmënë Dios.
9 ¿Pëllë adë rac bé̋'adi'i
 të de quë gré̋të' ra mënë
 mal, adë tsuté̋di'i rall catë
 quëbezë Dios? Adë rdé̋'ëdi'i
 të sí parë guëguguë sa' të
 lë'ë të. Ra narquënú sa'll,
 ra narunë adorar figurë, ra
 narunë duldë adulteri, ra
 narunë ziquë ra mamflor,
10 ra nguba'në, ra narzebi
 ldu'u pë shtë sa'll, ra zudchi,
 ra naná runë cuntrë sa'll, ra
 nardchisú pë shtë mënë con
 engañi; grë mënë ni adë ni
 mudë tsuté̋ rall lugar catë
 rnibë'a Dios ziquë Rëy.
11 Antsë zni bë'në të; guc
 të igual ziquë ra mënë ni
 perë iurne' bëzuné̋ më almë
 shtë të; unidë na të con Dios
 santu. Napë të tratë con Dios;
 bë'në më recibir lë'ë të por lo
 quë nabë'në Jesucristo juntë
 con Espíritu nabëshe'ldë Dios,
 Shtáda'a.

Shcuerpë nguiu na santu

12 Rni'i mënë: “Nahia li-
 brë parë guna lo quë narac
 shtua'a”. Perë rnia'a lu
 të, grë cusë adë rsëdchínidi'i
 cusë za'quë parë lë'ë hia'a.
 Rní'il de quë nahia librë parë

guna lo që narac shtua'a,
perë adë guëdḗ'ëdia'a sí parë
guënibë'a cusë mal na. Adë
nádia'a bajo ordë shtë ra cusë
ni.
13 Stubi cusë rni'i mi-
eti: “Cumidë na parë
guëdáuha'a nu nabánia'a
parë guëdáuha'a” perë Dios
guëdḗ'ëi' fin guërupë ra cusë
ni. Nídi'i verdá de që cuerpë
shtë mieti na parë guëquënú
mieti sa'll, sino shcuérpa'a na
parë lë'ë Dadë Jesús nu lë'ë
Dadë na parë bien shtë hia'a.
14 Ziquë bëldishtḗ Dios lë'ë
Dadë Jesús ladi ra tëgulë, zni
zac guëldishtḗ më lë'ë hia'a
con pudërë shtë më.
15 ¿Pëllë adë rdḗ'ëdi'i të
cuendë de që cadë tubi
de lë'ë të na partë shtë
cuerpë shtë Cristo? ¿Ni
mudë guënehia sí parë partë
shtë Cristo gaquin partë
shtë cuerpë shtë na'a mal?
Aquëdi'i, jamás gaquin zni.
16 ¿Pëllë adë rdḗ'ëdi'i të
cuendë de që iurë tubi
nguiu rquënull con tubi na'a
mal, hia iurní guërupë rall
rac rall tubsë cuerpë? Pues
ra Sagradas Escrituras rni'i:
“Guërupë rall gac rall tubsë
cuerpë”.
17 Perë iurë tubi mieti gac
unir con Dadë, hia guërupë
rai' na rai' tubsë. Napë rai'
mizmë espíritu.
18 Gulë bëllu'në lu grë
duldë narunë tratë cusë mal
entrë ra na'a nu ra nguiu.
Cualquier stubi duldë naná
runë tubi mieti, quëhunin
dañi parë sa'll, perë el që
narquënú sáhi', quëhúnëll
dañi cuntrë prupi shcuérpëll.
19 ¿Pëllë adë rdḗ'ëdi'i të
cuendë de që cuerpë shtë të
na lugar catë cuezë Espíritu
Santo? Bëdë'ë Dios Espíritu
Santo parë cuezënúhi' lë'ë të,
parë guëquëreldënúhi' lë'ë të.
Lë'ë më na më dueñi shtë
të; rnibë'a më lë'ë të, lḗdëdi'i
rnibë'a të mizmë lë'ë të.
20 Guzi'i Dios lë'ë të tubi
prëci namás lasac të gac të
shmënë më. Por ni gulë bë'në
honrar lë'ë më con cuerpë
shtë të nu con espíritu shtë
të. Guërupë cusë ni ze'dë de
Dios.

7

Cunseju parë ra casadë

1 Iurne' guna contëstë ra
preguntë naguna'bë di'dzë të
la'ni cartë nabëshe'ldë të.
Bien nahin parë tubi nguiu
de që guëtsḗ'adi'i nguiu
2 perë cumë nanú zihani
tentación parë gunë mieti
duldë, mejurë cadë nguiu
gapë tsé'lëll nu cadë na'a gápi'
tsé'li'.
3 Grë ra nguiu naná casadë
napë që gunë rall cumplir
lo që narunë tucarë ziquë
tse'lë na'a, nu ra na'a casadë
napë que gunë rall cumplir
con tse'lë rai'.
4 Tubi na'a adë nádi'ill
dueñi shtënë shcuérpëll sino
que tsé'li' nápëll derechë
parë shcuerpë tsé'li'. Mizmë
manërë ra nguiu adë nádi'ill
dueñi shtë shcuérpëll sino
que tse'lë nguiu nápëll
derechë parë shcuerpë
nguiu.

5 Lë'ë të naná casadë, adë rúnëdi'il negar parë ga'anul tsé'lël; sulamëntë si talë guërupë të na të de acuerdë por tubi tiempë parë gunë të orar lu Dios, hia despuësë napë quë guëbrí ga'anul tsé'lël të parë gúnëdi'i Satanás gan lul nu ldáguël lu duldë.
6 Cagnia'a lu të ndë'ë ziquë tubi permisi, lḗdëdi'i ziquë mandamientë shtë Dios.
7 Pues por partë shtë na, rac shtua'a de quë grë nguiu gac ziquë na, perë adë nádi'in posiblë. Bëzëlaa'dchi Dios cadë tubi nguiu fuersë especial; bëldá rall rtsë'a; stubi nguiu adë rtsḗ'adi'ill.
8 Rnia'a lu ra nanádi'i casadë nu lu ra viudë de quë nabién si adë guëtsḗ'adi'i të ziquë nahia
9 perë si talë adë ráquëdi'i gunë të gan lu ra deseo, pues gulë bëtsë'a. Mejurë guëtsḗ'al quë gápël mal llgabë.
10 Grḗtë' të shmënë Dios naná casadë, rnibḗ'ahia lu të de quë ra na'a adë guësá'nëdi'ill tsé'ell. Mandadë rë' lḗdëdi'i shtëna sino nahin mandadë shtë Dadë Jesús.
11 Pues si talë tubi na'a bësá'nëll tsé'lëll; separadë na rall; adë cá'adi'ill stubi nguiu u guëcá'all tsé'lëll stubi. Mizmë manërë napë quë gunë ra nguiu cumplir; adë gáquëdi'i divorciar rall.
12 Lu të los de más mënë, rnia'a lo quë lluá'ahia na bien. Lë'ë Dadë bësá'nëdi'i' di'dzë rë'. Si talë nanú tubi nguiu rialdí ldú'ull shti'dzë Dios perë tsé'lëll adë rialdídi'i ldu'i shti'dzë më, perë lë'ë na'a ni nall cunformë guëquëreldënull tsé'lëll, nguiu ni napë quë tsagla'guë guëquëréldëll con tsé'lëll.
13 Nu zac, si talë tubi na'a rialdí ldú'ull shti'dzë Dios perë tsé'lëll adë rialdídi'i ldú'ull shti'dzë më, si talë lë'ë nguiu ni nall cunformë guëquëreldënull tsé'lëll, adë gac divorciar rall.
14 Lë'ë nguiu nanadë rialdídi'i ldu'i perë tsé'li' sí rialdí ldu'i shti'dzë Dios, nguiu ni rúnëll recibir bendición shtë Dios. Nu zac lë'ë na'a nanadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios perë tsé'lëll sí nall shmënë Dios, pues na'a ni quëhúnëll recibir bendición shtë Dios. Guc ldai' por Dios por nall unidë con tsé'lëll. Si talë lḗdëdi'i zni, shini shtë ra mënë ni na rai' ziquë shini ra nanadë rialdídi'i ldu'i Dios, perë iurne' ra shini rall quëhunë rall recibir ra bendición shtë Dios.
15 Perë si talë lë'ë nguiu u lë'ë na'a nadë rialdídi'i ldu'i Dios, rac shtú'ull guësá'nëll tsé'lëll, pues zni gaquin. Iurní lë'ë nguiu u lë'ë na'a naná bëa'në, nall librë. Gulḗ Dios lë'ë hia'a parë guëquërélda'a en paz të adë tsúdi'i dishi'bi entrë ra naná casadë.
16 Lë'ë të na'a, nídi'i segurë de quë tsaldí ldu'u tsé'lël si guëquëreldënul lḗ'ëll. Nu zac lë'ë të nguiu, nídi'i segurë tsé'lël tsaldí ldu'i shti'dzë

Jesús.

17 Ndë'ë na narunë tucarë
guëdẽ'na'a; cumë ziquë
bëne'e Dios llni cadë túbia'a,
cha guëdẽ'na'a cumplir
voluntá shtë më. Runë
tucarë tsagla'guë nguiu
cumë iurë guna'bë më lẽ'ëll.
Pues runë tucarë tsagla'guë
guëquërélda'a de acuerdë
con principi shtë vidë cubi
nadápa'a. Zni rnibẽ'ahia
guëdubi grupë shtë shmënë
Dios.

18 Si talë iurë guna'bë
Dios lẽ'ël, nu nápël sëñi de
që bëriuguë partë cuerpë
shtẽnël según custumbrë
shtë mënë israelitë, adë
guëtí'idi'il sëñi ni. Si talë
adë gúquëdi'il circuncidar
iurë gúquël shmënë Dios, adë
rdẽ'ëdi'il sí guëchuguë mënë
shcuérpël.

19 Nídi'i importë lu Dios si
gúquël circuncidar u aquëdi'i.
Lo që narunë importë lu
Dios na guëzu'bë diáguël
mandamientë shtë më.

20 Lo që narunë tucarë
gunë mieti na, tsagla'guë mi-
eti mizmë ofici nanapë nguiu
iurë lë'ë Dadë guná'bëi' nguiu
ni.

21 Si talë nal bajo ordë shtë
sa'l iurë guna'bë më lẽ'ël, adë
riádi'i ldú'ul. Perë si talë
nanú manërë parë gápël lib-
ertá, pues mejurë guërú'ul
librë.

22 Grë ra naná bajo ordë
shtë sa'll iurë Dios guná'bëi'
ra nguiu ni, gúqui' shmënë
më nanapë libertá. Nu el
që nanádi'i bajo ordë shtë
sa'll perë guna'bë më lẽ'ëll,
nall bajo ordë shtë Cristo.
Rnibë'a më lẽ'ëll.

23 Dios guzi'i më lẽ'ël tubi
prëci ru'bë; adë rdẽ'ëdi'il sí
gac të bajo ordë shtë ra
mënë.

24 Bëchi, runë tucarë
cadë nguiu tsagla'guë gúnëll
mizmë ofici catë tsu nguiu
iurë guna'bë Dios lẽ'ëll.

25 Iurní caquëa'a shcuendë
ra lliguëna'a nadë bëtsẽ'adi'i.
Adë nápëdia'a ni tubi man-
dadë shtë Dios perë rnia'a lu
të lo që nalluá'ahia. Pues
rac tsaldí ldu'u të na purquë
zihani vueltë bëga'a ldu'u
më na, por ni runë tucarë
guëquẽ diaguë të shti'dza.

26 Lluá'ahia de që mejurë
guëa'në nguiu tal cumë ziquë
na nguiu por tantë cusë durë
naná ze'dë lu guẽ'dchiliu.

27 Si talë bëtsẽ'al adë
rúnëdi'il llgabë parë
guësá'nël tsé'lël. Si talë
nápëdi'il tsé'lël, adë riúbëdi'i
ldú'ul parë guëtsẽ'al.

28 Perë si talë guëtsẽ'al,
nádi'in duldë. Si talë guëtsë'a
tubi lliguëna'a, adë nádi'in
duldë. Perë grẽtë' ra casadë
gunë rall sufrir por cusë durë
naze'dë tiempë ne', nu rac
shtua'a adë gápëdi'i të más
cusë durë.

29 Dadë, quëquëa'a lu të;
stu'pë tiempë rëa'në. Iurne'
parë delantë ra naná casadë,
runë tucarë guëbani rall
ziquë nádi'i rall casadë.

30 Ra naná tristë napë që
guëriubë ldu'u rall të gunë
rall cumplir voluntá shtë
Dios. Ra naná quëhunë ra

laní, runë tucarë guëna'zi rall shchi'ni më nasesë. Ra nartuu', runë tucarë adë gac shtú'udi'i rall cusë shtë guë́'dchiliu.

31 Ra narquitë ldu'u por ra cusë shtë guë́'dchiliu, adë chu guëdë́'ëdi'i sí të rnibë'a cusë shtë guë́'dchiliu lë́'ëll, purquë guë́'dchiliu nu ra cusë shtë tiempë ne', nasesë tsaluhin.

32 Rac shtua'a de quë cadë tubi të adë riádi'i ldu'u të. Lë'ë nguiu naná sultërë rquëdi'ni ldú'ull por ra cusë shtë Dadë Dios nu rac shtú'ull gúnëll cumplir voluntá shtë më parë guëquitë ldu'u më lë́'ëll.

33 Perë iurë lë'ë sultërë guëtsë́'all, iurní rac ldú'ull por ra cusë shtë guë́'dchiliu nu parë guëquitë ldu'u tsé'lëll lë́'ëll.

34 Zni na con tubi lliguëna'a nu ra na'a casadë. Lë'ë na'a nanápëdi'i tsé'lëll, rquëdi'ni ldú'ull por ra cusë shtë Dadë Dios të gac na'a ni santu; rac shtú'ull gúnëll cumplir parë guëquitë ldu'u më con lë́'ëll. Perë lë'ë na'a casadë rquëdi'ni ldú'ull por ra cusë shtë guë́'dchiliu nu rac shtú'ull gúnëll dchi'ni të guëquitë ldu'u tsé'lëll lë́'ëll.

35 Quëgnia'a lu të ndë'ë parë bien shtë të, lë́dëdi'i parë adë guëtsë́'adi'i të. Rac shtua'a guëbani të manërë za'quë nu parë gunë të sirvë Dadë con guëdubinú ldu'u të.

36 Si tubi shtadë lliguëna'a rúnëll llgabë guëdë́'ëll permisi të guëtsë'a lliguëna'a purquë hia rdëdë galëlliguëna'a shtë́nëll, nu nanë́ nguiu ni rac shtu'u lliguëna'a guëtsë́'all, pues gac lo quë narni'i ldú'ull; nádi'in duldë.

37 Perë si stubi nguiu zull firmë con galërni'i ldú'ull nu rnall de quë shtsápëll nall cuntëntë sin quë adë guëtsë́'adi'ill, nguiu ni naná firmë de quë adë guëtsë́'adi'i shtsá'pëll, bien quëhúnëll.

38 Zni el quë naná quëgdë'ë shíni' parë guëtsë́'ai', quëhúnëll bien, nu zac el quë nadë quëgdë́'ëdi'i shíni' parë guëtsë'a shíni', mejurë quëhúnëll.

39 Lë'ë na'a casadë por lëy, nalí'bill hashtë gati tsé'li' perë si talë tsé'lëll gati, iurní na'a ni nápëll libertá parë guëtsë́'all stubi con el quë narac shtú'ull perë sulamëntë si talë nguiu ni rialdí ldu'i shti'dzë Dios.

40 Perë lluá'ahia de quë más guëquitë ldu'u na'a ni si guëá'nëll sin quë guëtsë́'adi'ill. Ni na lo quë narnia'a nu rialdí ldua'a de quë zni na voluntá shtë Espíritu Santo naquëbezënú na.

8

Cumidë nabë'në mënë ofrecërë lu dzanë

1 Iurne' quëquëa'a shcuendë shtë dau naná guc ofrecërë lu ra figurë naruntsa'u mënë con guia'a mënë. Bien rac bë'a hia'a custumbrë ni nápëdi'in

valurë; adë rlluí'idi'in. Adë chu gunë nadchínidi'i por lo quë nananëll, mejurë gac shtu'u mieti sa' mieti parë tsaru'bë vidë cubi nabëne'e Espíritu Santo.

2 Si talë tubi de lë'ë të runë nadchini por lo quë nariasël, pues todavía runë faltë zi-hani cusë parë riasël.

3 Si talë tubi de lë'ë të rac shtú'ul Dios de verdá, pues Dios rúni' recibir nguiu ni ziquë tubi shini më.

4 Gunia'a ndë'ë parë gac bë'a të shcuendë ra dau naquëhunë mieti ofrecërë lu ra dzanë. Pues rac bë́'a hia'a de quë tubi figurë nápëdi'in vidë; nápëdi'in fuersë parë gué'dchiliu rë', nu rac bë'a hia'a nanú tubsë Dios.

5 Pues quëgni'i mënë nanú ra dios gube'e nu dios lu gué'dchiliu; pues ra dios ni nu ra dadë ni zihani rai' nanú

6 perë parë lë'ë hia'a nanú tubsë Dios, Shtáda'a. Lë'ë më bëntsá'ui' gré́të' ra cusë. Nabánia'a parë guëdé'na'a cumplir lo quë narac shtu'u më, nu zac nanú tubsë Dadë Jesucristo, Shláma'a. Por lé'i' gurështé́ gré́të' ra cusë nu nadápa'a vidë eternë por lë'ë më.

7 Perë grë ra mieti adë rac bé'adi'i rall ndë'ë. Antsë bë'në rall adorar ra dzanë nu todavía napë rall rëspëti iurë rau rall belë naguc ofrecërë lu ra dzanë. Adë rialdídi'i ldu'u rall firmë nu rini la'ni ldu'u rall na rall culpablë iurë rau rall belë ni.

8 Perë por ra cusë nardáuha'a adë gáca'a mejurë u más peor delantë lu Dios. Adë rúnëdi'i importë si talë ráuha'a u adë ráudi'i hia'a. Igual nahin parë Dios.

9 Perë gulë gapë cuidadë de quë libertá nanápël parë gaul gré́të' ra cusë, adë gaquin ejemplë mal parë sa'l nu ldáguëll lu duldë por ejemplë shté́nël.

10 Tubi comparaciuni, lé́'ël rdé́'ël cuendë ra dzanë nápëdi'i rall vidë, nu rzubënul mënë catë rau të belë naguc ofrecërë lu ra dzanë. Si talë tubi sa'l narialdí ldu'i Dios, rnall lé́'ël nga'li nu creenci shté́nëll na débil, lo quë naquëhúnël rsëdchini mal llgabë parë nguiu ni nu gúnëll tubi cusë nanádi'i za'quë parë lé́'i'.

11 Lé́'ël nanël verdá perë guëluá'al mal nezë parë sa'l; adë nazá'quëdi'in. Pues guti Cristo por nguiu ni igual ziquë guti më por lé́'ël.

12 Iurë quëhúnël duldë cun-trë bëchi sa'l, iurë rguínil llgabë shtë sa'l naná débil, pues también quëhúnël duldë cuntrë Cristo.

13 Por ni rëglë shtëna na zndë'ë; si talë quëhuna tubi cusë narunë ldaguë bëcha lu duldë, nunquë jamás adë gáudia'a belë, no sea nahin mal parë bëchi la sahia nu gúnëll duldë por ejemplë shtëna.

9

Derechë nanapë tubi poshtë

1 ¿Gu adë rialdídi'i ldu'u të
shti'dza? Pues napa libertá
nu grë derechë cumë los de
más poshtë shtë më. Gu-
nahia lu Jesucristo, Shláma'a.
Nu lë'ë të na të resultadë
shtë shchi'nia nabëna en el
nombre shtë Dios.
2 Parë stubi ra mënë
nádia'a poshtë perë parë lë'ë
të napë që rac bë'a të nahia
poshtë shtë më purquë lë'ë të
na të ziquë tubi muestrë de
që nahia poshtë de verdá
purquë unidë na të con lë'ë
më.
3 Ndë'ë na lo që narnia'a
lu ra mënë narni'i cuntrë na.
4 Napa derechë guëcahia lo
që narne'e mënë gáuha, nu
parë gua'.
5 Napa derechë parë cahia
tubi na'a parë gunë tse'la
compañi na lu ra viajë
igual ziquë runë los de más
poshtë. Zni quëhunë ra bëchi
Dadë Jesús nu Pedro.
6 ¿U runë të llgabë de
që Bernabé nu na, na na'a
lúniquë nanápëdi'i derechë
parë guësa'në na'a dchi'ni
material parë guëni'inú na'a
mënë ra diza'quë?
7 ¿Ca na nguiu narunë
sirvë ziquë suldadë perë
rállëll por gashtë nanápëll?
¿Chull rcabní hiaguë uvë
perë ráudi'ill nashi shtë
hiaguë ni? Grë vëquërë
naquëhapë ma ¿pë ruu'di'ill
lechë?
8 Adë rúnëdi'i të llgabë de
që di'dzë rë' na shgabë
nguiu sulamëntë purquë lëy
nabëquë'ë Moisés rni'i igual.
9 Rni'i lëy shtë Dios: “Adë
rgúdi'il guë'shu rua' ngunë
naná rguitsë trigu”. Pues
clarë nahin; adë quëgní'idi'i
Dios di'dzë rë' purquë rga'a
ldu'u më ra ngunë
10 sino nahin tubi com-
paraciuni parë lë'ë hia'a. Lëy
ni naescritë parë bien shtë
hia'a. El që naraa'në lu
guiu'u nu el që narcabní
bë'dchi, guërupë rall runë rall
dchi'ni purquë cuezë rall dzë
gunë rall recibir partë shtë
cusechë narunë tucarë cadë
lë'ë rall.
11 Iurní bëcabní na'a
bë'dchi narne'e vidë cubi
parë lë'ë të. ¿Pë llua'a të na
mal si guëdë'në na'a recibir
cusë material de lë'ë të?
12 Pues si stubi mënë napë
derechë gúnëll recibir cusë
material shtë të, másru'u
derechë napë na'a guëdë'në
na'a recibir cusë ni.

Perë adë guná'bëdia'a
niétiquë de lë'ë të. Rua'a ldu'u
na'a grë cusë durë; gudilli
na'a gashtë shtë na'a parë
másru'u guërë'tsë diza'quë
shtë Cristo.
13 Nané̋ të de që ra
narunë dchi'ni la'ni iádu'u
ru'bë, quëhunë rall recibir
partë ra cusë nardë'ë mënë
ziquë ofrendë lu Dios. Ra
naná quëhunë dchi'ni rua'
bëcu'guë, runë rall recibir
tubi partë shtë ra ma naguc
ofrecërë lu bëcu'guë.
14 Igual manërë na, lë'ë
Dadë gunibë̋'ai' el që naru-
adi'dzë diza'quë shtë më,
gúnëll recibir lo që nar-
quí'nill; guëdë'ë ra shmënë
Dios lo që narunë tucarë
cá'all.
15 Perë na nunquë

guná'bëdia'a dumí lu të. Nu zac adë quëquë́'ëdia'a ndë'ë parë guna recibir dumí shtë të. Mejurë gatia antsë guëdchisú mënë lë'ë galërquitë ldua'a nanapa por mudë nanabania entrë lë'ë të.

16 Parë na adë runë nad-chínidia'a purquë ruadi'dza diza'quë, purquë ni napë quë guna; zni Shlama gunibë́'ai' guna. Pues prubi de na si talë adë guadí'dzëdia'a diza'quë.

17 Por ni si talë guadi'dza diza'quë sulë por prupi vol-untá shtëna, runë tucarë tubi premi cahia; perë quëhuna cumplir purquë nahin man-dadë shtë Dadë; nahia ziquë tubi muzë nanapë quë gunë dchi'ni por la fuersë.

18 ¿Së premi napa iurne'? Nahin de quë quëadi'dza diza'quë lu ra mënë, perë adë rúnëdia'a cubrë ni tubi centavë. Quiere decir adë quëhúnëdia'a cubrë lu ra mënë aunquë napa derechë cahia ayudë shtë rall.

19 Nádia'a bajo ordë shtë ra mënë, perë nahia siervë shtë mieti të parë guna gan másru'u mënë parë Cristo.

20 Iurë guquërelda entrë ra më israelitë, nahia cumë lë'ë rai' parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. Iurë nanúa entrë ra naná bajo ordë shtë lëy, pues nahia cumë lë'ë rai' të parë guna gan lë'ë rai' por Cristo.

21 Iurë nanúa entrë ra naguënë́di'i lëy shtë Dios, nahia ziquë lë'ë rai' parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. Adë rúnëdi'i cuntienë ndë'ë de quë nápëdia'a rëspëti parë lëy shtë Dios, sino guca ziquë lë'ë rall të gac bë'a rall verdá shtë Dios nu gac rall shmënë Cristo.

22 Iurë nanúa ladi ra nadë rialdídi'i ldu'i con guëdubinú ldu'u rai', nahia ziquë lë'ë rai' të parë guna gan lë'ë rall; tsaldí ldu'u rall más. Quiere decir, guquërelda ziquë cualquier sahia të parë guna gan lë'ë rai' por Cristo.

23 Quëhuna grë ndë'ë parë guërë'tsë diza'quë nu parë guëquitë ldua'a juntë con lë'ë të por ra cusë za'quë narsëdchini diza'quë.

24 Nanë́ë' të de quë entrë ra narllu'në tubi carrërë, tubsë naná gunë recibir premi. Gulë gubani ziquë el quë narllu'në lu carrërë parë gunë të recibir premi shtë Jesús.

25 Grë́të' ra narunë preparar parë deportë, rquë'ë guiá'all lo quë adë nazá'quëdi'i. Pues lë'ë rall quëhunë rall zni parë gunë rall recibir tubi premi, tubi corunë shtë guë'ë perë guë'ë ni lueguë rbidchi. En cambi lë'ë hia'a quëdë́'na'a dchi'ni durë parë guëdë́'na'a recibir tubi premi nanadë tsalúdi'i parë siemprë.

26 Adë rllú'nëdia'a lu carrërë ziquë ciegu; adë quëhúnëdia'a ziquë tubi nguiu naná quëgdë'ë golpë lu mbë

27 sino quëgzac zia shcuerpa; quëhuna obligar el mizmë cuerpë shtëna parë

guëzu'bë diaguë shcuerpa voluntá shtëna. Zni canihuna; no sea de quë despuësë de bëluá'ahia sahia shti'dzë Dios, guna fallar lu rëglë nu gúnëdia'a gan premi shtë Jesús.

10

Mënë narunë adorar ra figurë

1 Dadë, rac shtua'a gac bë'a
të de quë ra shtadë guëlú na'a
despuësë bëru'u rai' Egipto,
guzẽ rai' guëa' shcahi nu
gudëdë rai' Nisëdu'u Llni.
2 Zni guc ziquë tubi
galëriubë nisë parë lë'ë rai'
purquë guanaldë rai' Moisés
guëa' shcahi nu gudëdë rai'
nisëdu'u. Bë'në rai' recibir
Moisés ziquë lamë shtë rai'.
3 Grẽtë' rai' gudáu rai' con
mizmë dau nabëshe'ldë Dios.
4 Grẽtë' rai' bii' rai' mizmë
bebidë nabëdë'ë më purquë
bii' rai' nisë nabëru'u la'ni
guë'ë. Guë'ë ni na Cristo
nabëshe'ldë Dios parë gúni'
compañi lë'ë rai' lu nezë.
5 Perë cantidá lë'ë rai' adë
bëquítëdi'i ldu'u Dios con lë'ë
rai', por ni bëa'në ra cuerpë
shtë rai' nezë; guti rai'.
6 Grë ndë'ë guzac parë
gac bë'a hia'a lla quëhunë
Dios; nahin ejemplë të adë
chu guëzébidi'i ldu'i cusë mal
cumë ziquë bë'në ra mënë ni.
7 Por ni adë rúnëdi'i të
adorar ra figurë naractsa'u
cumë ziquë bë'në bëldá ra
më israelitë. Naescritë la'ni
Sagradas Escrituras: "Ra
mënë guzubë rall; gudáu rall;
bii' rall; lueguë guasuldí rall
parë guëgui'i rall lu figurë".
8 Nu adë chu guëquënúdi'i
sáhi' cumë ziquë bëldá ra
mënë ni bë'në rai' nu guti
galdë bi tsunë mili mënë
tubsë dzë.
9 Nu adë chu guëtë'dë
prëbë lu Dadë aunquë na më
pacënci. Bëldá ra mënë ni
bëtë'dë rall prëbë lu më nu
gudahuë' serpientë lë'ë rai';
guti rai'.
10 Nu adë chu guëní'idi'i
cuntrë Dios cumë ziquë bëldá
rai' bë'në rai'; guti rai', bë'në
ianglë shtë galguti.
11 Grẽtë' ndë'ë guzac ra
shtadë guëlú hia'a parë gac
bë'a hia'a lla quëhunë Dios.
Na escritë ra ejemplë ni la'ni
Sagradas Escrituras parë lë'ë
hia'a nanabani iurne'. Pues
hia blac izë gudëdë; hia parë
lë'ë hia'a bëdchini tiempë
cubi.
12 El quë narialdí ldu'i
zugá'all firmë lu shnezë Dios;
pues gápëll cuidadë të parë
adë ldáguëdi'ill lu duldë.
13 Cualquier cusë mal
nartë'dë mëdzabë lu hia'a,
igual nahin ziquë rdëdë
lu los de más mënë, perë
rac tsaldí ldu'u të shti'dzë
Dios. Lë'ë më jamás adë
guësá'nëdi'i më lë'ë të;
guëne'e më pudërë parë
gunë të gan lu ra cusë mal.
Iurë guëdchini tubi cusë mal,
iurní Dios guëne'e më pudërë
parë guërú'ul la'ni ra cusë ni
parë adë guëazë guétëdi'il lu
shnezë më sino gáquël firmë.
14 Por ni bëchi narac
shtua'a, gulë bëllu'në catë

runë mënë adorar ra figurë.
15 Quëgnia'a lu të cumë
ziquë ra nardë'ë cuendë.
Gulë bë'në juzguë si talë na
verdá lo quë naquëgnia'a
iurne'.
16 Iurë rdëá hia'a nu rdi
hia'a la'ni copë nabë'në ldai'
Dios, nu rdë'ë hia'a graci
lu më por vini ni, nahin
tubi sëñi de quë quëdé'na'a
recibir ra bendición naze'dë
por galguti shtë Jesús. Nu
iurë rdáuha'a guetështildi
naná rllullë, na sëñi de quë
unidë na hia'a con Cristo nu
nadápa'a tratë con lé'i'.
17 Aunquë cantidá na hia'a,
pues quëháuha'a pedasë shtë
tubsë guetështildi; na hia'a
tubsë cuerpë purquë unidë
na hia'a con el quë naná
guetështildi verdadërë.
18 Gulë guna'zi stubi
ejemplë shtë naciuni Israel.
Ra bëshuzi nabë'në dchi'ni
la'ni iádu'u, iurë gudáu rai'
belë shtë ma nabë'në mënë
ofrecërë lu Dios, rac bë'a
hia'a de quë lë'ë rai' napë rai'
tratë con Dios.
19 Adë quëgní'idia'a de
quë ra figurë naractsa'u,
napë rahin valurë, nilë adë
quëgní'idia'a de quë belë
naná guc ofrecërë lu ra
figurë, lasaquin. Aquëdi'i.
20 Lo quë nacagnia'a na,
lë'ë ra mënë nanádi'i më
israelitë, iurë quëhunë rall
ofrecërë belë lu bëcu'guë,
quëhunë rall ofrecërin lu
mëdzabë mal, lëdë lu
Diósëdi'i. Adë rac shtú'udia'a
lë'ë të gapë të tratë con
mëdzabë.
21 Adë nídi'i mudë gu të
la'ni copë shtë Dadë Dios nu
al mizmë tiempë gu të la'ni
copë shtë mëdzabë. Nídi'i
mudë gau të lu mellë shtë
Dadë nu mizmë tiempë gau
të lu mellë shtë mëdzabë.
Adë nídi'i mudë gúnël ado-
rar ra dzanë nu gúnël adorar
Dios mizmë tiempë.
22 ¿Gu rac shtu'u të
guëldënú më lë'ë të? ¿Gu
napë të más fuersë quë lë'ë
më?

Libertá nanapë ra shini Dios

23 Perë lé'ël rní'il librë
nal parë gúnël lo quë narac
shtú'ul. Perë rnia'a lul, grë
cusë adë rúnëdi'i compañi
parë guësé Espíritu Santo
lé'ël. Verdá nadápa'a libertá
parë guëdé'na'a zihani cusë,
perë lëdë gré'di'i quëhunë
compañi parë su firmë sa'
hia'a lu shnezë më.
24 Runë tucarë quili nguiu
bien shtë sáhi', lédëdi'i bien
shtë mizmë lé'ëll.
25 Gulë gau gré'të' lo quë
nardú lu llguëa' sin adë
rna'bë dí'dzëdi'il si na bien u
na mal según creenci shté'nël
26 purquë lë'ë gué'dchiliu
nu gré'të' lo quë nananú
lu gué'dchiliu, rnibë'a Dadë
Dios.
27 Si talë tubi sa'l nanadë
rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios
perë quëhúnëll invitar lé'ël
gaul lídchill, pues gudáu grë
lo quë nagunë rall sirvë lul
sin quë adë rna'bë dí'dzëdi'il
si lë'ë cumidë gua delantë lu
ra figurë.

28 Perë si talë tubi guëni'i
lul: “Belë rë' guc ofrecërë
ziquë ofrendë lu ra figurë”,
iurní adë ráudi'il belë ni, no
sea gúnël dañi parë lë'ë sa'l
naguni'i di'dzë ni lul.
29 Quëgnia'a ndë'ë parë
bien shtë sa'l, parë adë
gúnëdi'il dañi fe shtë sa'l,
lḗdëdi'i purquë nal débil con
creenci shtḗnël.
Si talë tubi sa'l quëgna'bë
dí'dzëll: “¿Pëzielú conductë
shtëna gac cunformë con ll-
gabë shtë sahia? purquë
nahia librë.
30 Si talë rdë'a graci lu
Dios por lo quë narauha,
¿pëzielú runë mieti juzguë
conductë shtëna si fuërë
nahia pecadurë?”
31 Perë rnia'a lu të, si rau
të u ruu' të u cualquier stubi
cusë, gulë bë'në grë cusë
parë gunë mieti alabar Dios.
32 Adë chu quëréldëdi'i
manërë parë ldaguë los de
más sa' të lu duldë, nilë por
ra më israelitë, ni por ra
nanádi'i më israelitë, ni por
ra grupë shtë shmënë Dios.
33 Rëglë shtëna na zndë'ë:
adë rúnëdia'a ofender ra
sahia; mejurë rac shtua'a
guëquitë ldu'u rall; adë
rguilia bien shtë na sino bien
shtë los de más sahia të parë
gac salvar rai'.

11

1 Gulë tsagla'guë ejemplë
shtëna ziquë tsagla'ga ejem-
plë shtë Cristo.

Rëglë parë ra na'a naná rdëá

2 Bëchi, rquitë ldua'a
purquë siemprë rëagná
ldu'u të na nu ziagla'guë të
enseñansë nabëluá'ahia lu të.
3 Perë rac shtua'a gac
bë'a të Cristo na cabësë
shtë nguiu nu lë'ë nguiu na
cabësë shtë tsé'li' nu Dadë
Dios na shlamë Cristo.
4 Si tubi nguiu rë'au
guëc nguiu iurë lë'ë nguiu
quëhúni' oraciuni, u iurë
quëadí'dzi' diza'quë naná
ze'dë de Dios, quëhunë nguiu
ni desprëci el quë naná
cabësë shtë nguiu.
5 Perë si tubi na'a adë
rḗ'audi'i guëc na'a iurë
quëgná'bëll lu Dios u
iurë quëadí'dzëll diza'quë,
quëhúnëll desprëci el quë
naná cabësë shtë na'a. Igual
nall ziquë na'a naná rchuguë
guëdubi guitsë guëc rall.
6 Si talë tubi na'a adë
rḗ'audi'i guëc na'a, mejurë
chuguë guitsë guëc na'a tubi-
gasë, perë si talë parë lḗ'ëll
nahin shtu parë chuguë gui-
tsë guḗqui' u guëga'a guëc
na'a, napë quë guë'au guëc
na'a.
7 Lë'ë nguiu adë rquí'nidi'i
guë'au guëc nguiu purquë
lë'ë nguiu quëhúni' repre-
sentar personë shtë Dios
nu rabtsë'ë nguiu gluri shtë
Dios, perë na'a quëhúni'
representar personë nu
pudërë shtë nguiu.
8 Iurë bëntsa'u Dios lë'ë
nguiu, adë bḗ'nëdi'i' formar
lë'ë nguiu de cuerpë shtë na'a
sino bë'në më formar lë'ë
na'a de cuerpë shtë nguiu.
9 Lë'ë më bëntsa'u më tubi
na'a purquë bëqui'ni nguiu

lë'ë na'a. Adë bëntsá'udi'i
më lë'ë nguiu por nicidá shtë
na'a.
10 Por ni rqui'ni guë'au
guëc na'a ziquë sëñi de quë
lë'ë nguiu na cabësë shtë
na'a nu runë tucarë guë'au
guëc na'a ziquë sëñi de quë
quëhunë rai' respëti lu ra ian-
glë.
11 Cumë unidë na shmënë
më por Cristo, lë'ë nguiu
nápëdi'ill vidë sin lë'ë na'a
nu lë'ë na'a nápëdi'ill vidë sin
por lë'ë nguiu. Rqui'ni nguiu
na'a; ra na'a rqui'ni nguiu.
12 Ziquë lë'ë na'a guc
formári' de nguiu, también
lë'ë nguiu nápi' vidë por lë'ë
na'a. Pues grëtë' cusë ze'dë
de Dios.
13 Gulë bë'në juzguë mizmë
lë'ë të si talë na correctë
guëna'bë tubi na'a lu Dios sin
quë në'audi'i guëc na'a.
14 Mizmë llgabë la'ni ldu'u
hia'a rni'i de quë si talë tubi
nguiu nápëll guitsë guëqui'
llëduni, nahin tubi shtu
15 perë parë tubi na'a si
talë guitsë guëqui' na llëduni,
nalë nasa'a nahin parë lë'i'
purquë zni bëdë'ë Dios gui-
tsë guëqui' parë guësë'auhin
guëqui'.
16 Si talë chu adë nádi'i de
acuerdë nu rac shtú'ull gúnëll
cuntrë enseñansë rë', pues
rqui'ni gac bë'all de quë lë'ë
na'a, ni los de más grupë shtë
shmënë Dios, nápëdi'i na'a
stubi custumbrë.

*Manërë narunë tucarë
gaul la Santa Cena*

17 Mientras quëgnehia cun-
seju parë lë'ë të, nanú stubi
cusë narunë të perë adë
nádi'in naza'quë. Quëhunë
të cusë dzabë. Iurë rdëá
të parë gunë të alabar Dios,
nádi'in parë bien shtë të sino
quëhunë të mal.
18 Primërë puntë iurë rdëá
të, nanú divisioni entrë lë'ë
të; adë na të unídëdi'i. Zni
rinia nu lluá'ahia nahin
verdá.
19 Pues rqui'ni tsu divisioni
entrë lë'ë të parë gac bë'a
mieti chu na shmënë Dios de
verdá.
20 Perë iurë rdëá të parë
gau të shtse shtë Dadë,
lëdëdi'i na shtse shtë Dadë
purquë nádi'in ziquë bë'në
më ordenar.
21 Iurë rau të, cadë tubi të
rguibëlú lu sa' të parë gau të
lu shtse nanua'a të mientras
stubi sa' të nápëdi'i pë gáuhi';
stubi tantë të rzuu'dchi të
con vini.
22 ¿Pëllë adë nápëdi'i të lid-
chi të catë rau të, catë ruu'
të? ¿Pë adë nápëdi'i të rësëti
parë los de más shmënë
Dios? nu rgul shtu shtë sa'l
nabënápëdi'i. ¿Pë guënia'a lu
të iurní? ¿Guëní'ihia na të
më za'quë? Aquëdi'i.

*Shtse shtë Dadë
(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25;
Lc. 22.14-20)*

23 Bëluá'ahia lë'ë të lo quë
bëna recibir de lë'ë Dadë. Na
zndë'ë. Mizmë gue'lë bë'në
mënë traicionar lë'ë Dadë
Jesús, guna'zi më guetështildi.
24 Despuësë de bëdë'ë më
graci lu Dios, iurní bëshullë
më guetështildi nu guni'i më:
“Gulë gau ndë'ë; shcuerpa
ndë'ë. Bëllullin por bien
shtë të. Gulë gauhin parë

guëagná ldu'u të galguti shtëna.”
25 Zni zac despuësë lë'ë shtse gualú, guna'zi më copë shtë vini nu guni'i më: “Ndë'ë na copë narunë cuntienë conveñi cubi naná selladë por rënë shtëna. Cadë vësë gu të vini ni, gulë bëagná ldu'u të galguti shtëna.”
26 Cadë vësë rau të guetështildi nu ruu' të vini lu Santa Cena, quëglua'a të stubi vësë más pë runë significar galguti shtë Jesús hashtë guëabrí më stubi.

Gulë gapë rëspëti parë shtse shtë Dadë

27 Rqui'ni gápël cuidadë. Cualquier nanagáu guetështildi u nanagú la'ni copë shtë Dadë sin quë nápëdi'ill rëspëti, quëhúnëll tubi duldë cuntrë cuerpë nu rënë shtë Dadë.
28 Por ni cadë tubi të rqui'ni gunë të juzguë manërë nanabánil antsë gaul guetështildi nu antsë gul vini.
29 El quë naráu nu el quë naruu' la Santa Cena sin quë nápëdi'i rëspëti lu cuerpë shtë Jesús, quëgsëdchini nguiu ni cashtigu parë mizmë lë'ëll.
30 Por ni zihani lë'ë të rac llu'u të; nápëdi'i të fuersë, nu zac nanú bëldá ra sa' të guti rai'.
31 Perë si talë guëdë'na'a juzguë conductë shtëna'a, iurní adë gúnëdi'i më juzguë lë'ë hia'a.
32 Perë iurë runë më cashtigu lë'ë hia'a, nahin parë adë gáquëdi'i hia'a condenadë con los de más mënë shtë guë'dchiliu.
33 Zni bëchi narac shtua'a, iurë rdëá të parë gau të shtse shtënë më, gulë cuezë los de más sa' të antsë gau të.
34 Si talë tubi të rldiá'nël, gulë gau cumidë lídchil të parë Dios adë gúnëdi'i më cashtigu lë'ël iurë nardëá të. Los de más asuntë guna rëglin iurë gueldë guënahia lë'ë të.

12

Don narzëlaa'dchi Espíritu Santo

1 Bëchi, rac shtua'a gac bë'a të shcuendë ra don narzëlaa'dchi Espíritu Santo parë cadë tubi de lë'ë hia'a.
2 Nanë' të bien iurë nianá na të mënë nadë guënëdi'i Dios, guanaldë të tëchi ra figurë nanápëdi'i vidë. Zni bë'në të según lo quë nabëlua'a mënë lë'ë të.
3 Por ni, rac shtua'a gac bë'a të tubi më naquëbezënú Espíritu Santo la'ni ldu'i, nunquë guëní'idi'ill nacondenar Jesús. Nu zac sulë por pudërë shtë Espíritu Santo guëni'i mënë Jesús na el quë nanapë derechë parë guënibë'ai' guëdubi guë'dchiliu.
4 Cadë tubi hia'a bëdë'na'a recibir don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo. Zihani clasë pudërë rzëlaa'dchi më perë tubsë Espíritu nanú.
5 Nanú zihani manërë parë gunë mieti sirvë lu Dios, perë rdë'na'a sirvë tubsë Dadë.

6 Nu zac nanú zihani resultadë gurënë perë tubsë Dios,
el që narunë parë gunë mieti dchi'ni.
7 Cadë tubi mieti bḗ'ni' recibir don nabëzëlaa'chi
Espíritu Santo të parë grë hia'a guëdḗ'na'a provëchë.
Fuersë ni rlua'a por lo që naquëhunë nguiu.
8 Mizmë Espíritu quëgne'e llni nu pudërë parë guadi'dzë
nguiu con más llni ru'bë. Parë stubi mënë mizmë
Espíritu quëgdḗ'ëi' fuersë parë ruadi'dzë nguiu clarë
di'dzë naze'dë de Dios.
9 Stubi mënë rúni' recibir fe por mizmë Espíritu.
10 Stubi rúni' recibir pudërë parë gunëáquëll ra narac
llu'u por mizmë Espíritu. Stúbi' rúni' recibir pudërë
parë gúnëll milagrë. Stubi rúni' recibir fuersë parë
guadí'dzëll diza'que naná ze'dë de Dios. Stúbi' rúni'
recibir pudërë parë gac bḗ'all guadë na espíritu falsë nu
guadë na espíritu verdadërë. Stubi mënë runë recibir
fuersë parë guadí'dzëll dizḗ na nunquë bësḗ'dëdi'ill. Hia
stubi mënë rúni' recibir fuersë nu pudërë parë
guadí'dzëll pë runë cuntienë ra di'dzë gurënë.
11 Grḗtë' ra cusë rë' ze'dë de Espíritu Santo naná rne'e llni
parë cadë tubi mieti según lo que narni'i ldu'u Espíritu.

Grë hia'a na hia'a ziquë tubsë cuerpë

12 Grë ra shmënë Cristo na ziquë tubi cuerpë nanapë
zihani partë. Aunquë zihani na ra partë shtë cuerpë,
nahin tubsë cuerpë.
13 Pues grë hia'a, mënë israelitë nu ra mënë nanádi'i
më israelitë, ra naná bajo ordë shtë ra mënë, nu ra
nanapë libertá, grë hia'a bëáca'a tubsë cuerpë por lo
que nabë'në Espíritu Santo. Bë'në më punërë cadë tubi
hia'a la'ni cuerpë. Cadë túbia'a bëdḗ'na'a recibir
mizmë Espíritu naze'dë de Dios.
14 Tubi cuerpë napë zihani partë, lḗdëdi'i tubsë partë.
15 Si talë guëa' hia'a guëni'i: “Adë nádia'a guia'a cuerpë;
por ni adë nádia'a partë shtë cuerpë”, lëdë por nídi'i guëa'
hia'a naseparadë parë lë'ë cuerpë.
16 Si talë diága'a guëni'i: “Adë nádia'a slu; por ni adë
nádia'a partë shtë cuerpë”, lëdë por nídi'i diága'a nas-
aparadë parë lë'ë cuerpë.
17 Si talë guëdubi cuerpë na slu, ¿llallë guínia'a iurní?
Si talë guëdubi cuerpë na tubi diaguë, ¿llallë tsúllia hia'a
iurní?
18 Perë Dios bëzú cadë tubi partë shlugarin catë runë tu-
carë nu catë guc shtu'u më.
19 Si talë grḗtë' nahin tubsë partë, pues nádi'i cuerpë
completë iurní.
20 Perë iurne' nanú zihani partë perë tubsë cuerpë.

21 Slu hia'a adë gáquëdi'i guëni'i lu guia'a hia'a: “Adë
rquí'nidia'a lḗ'ël”. Nu zac guḗca'a adë gáquëdi'i

guëni'in lu guëa' hia'a: “Adë rquí'nidia'a lë́'ël”.
22 Al contrari, ra partë shtë cuerpë nanápëdi'i fuersë, partë ni más lasac parë cuerpë.
23 Ra partë shtë cuerpë narni'i hia'a nápëdi'in hunurë, rácuhin con más hunurë; ra partë nanádi'i nasa'a, quëdë́'na'a tratar con más cuidadë.
24 Ra partë shtë cuerpë namás nasa'a rquí'nidi'in mizmë cuidadë. Dios bë́'ni' punërë grë́të' partë shtë cuerpë según voluntá shtë më. Ra partë narquí'nia'a menos, bëdë'ë më más hunurë parë partë ni
25 të parë adë tsúdi'i ni tubi divisioni ladi cuerpë sino quë cadë partë shtë cuerpë gapin cuidadë por los de más sáhi'.
26 Si talë tubi partë shtë cuerpë quëzac zi u pë raquin, guëdubi cuerpë quëzac zi iurní. Si talë tubi partë quëhunin recibir hunurë, pues guëdubi cuerpë rquitë ldu'in iurní.
27 Pues bien, lë'ë hia'a na hia'a cuerpë shtë Cristo; cadë tubi de lë'ë hia'a na hia'a partë shtë cuerpë ni.
28 Zni Dios bë'në ordenar pë gunë cadë tubi shmënë më. Primërë gululë́ më ra poshtë, segundë lugar gululë́ më ra naruadi'dzë diza'quë naná ze'dë de Dios. Tecërë lugar gululë́ më ra mësë narlua'a shti'dzë më; cuartë lugar ra narunë milagrë, iurní ra narunëac ra narac llu'u. Nu gululë́ më ra narunë compañi, nu ra narnibë'a, nu ra naruadi'dzë stubi dizë́.
29 ¿Ni mudë grë́të' hia'a na hia'a poshtë? ¿Ni mudë grë́të' hia'a na hia'a ra naruadi'dzë diza'quë naze'dë de Dios? ¿Ni mudë grë́të' hia'a na hia'a mësë, u guëdë́na'a milagrë,
30 u nápa'a pudërë parë gunëáca'a ra narac llu'u, u grë́të' hia'a rac ruadí'dza'a dizë́ gurënë? ¿Ni mudë grë hia'a rac guëní'ia'a pë runë cuntienë ra dizë́ ni? Pues clarë nahin; lëdë znídi'in.
31 Gulë guc shtu'u lo quë narzëlaa'chi Espíritu Santo, lo quë narunë compañi más grë ra shmënë më. Iurne' guëluá'ahia lë'ë të lo quë naná mejurë quë grë ra cusë rë'.

13

1 Si talë raca ruadi'dza dizë́ shtë mënë nu ra dizë́ shtë ra ianglë, perë adë rac shtú'udia'a sahia, nápëdia'a amor, nahia ziquë gambanë nanídi'i chahi'; rsë́dchidi'in bien. Nahia ziquë cha' platí narsë́dchidi'i bien.
2 Talë raca ruadi'dza lu mënë di'dzë naze'dë de Dios perë adë nápëdia'a amor, niétiquë nahia. Talë nanë́a grë clasë secretë shtë mënë; talë riasëhia guëdubi naná rsë'dë mënë lu guë́'dchiliu, nu si talë rialdí ldua'a Dios con guëdubinú ldua'a hashtë guëdchisú Dios ra dani lua, perë rac shtú'udia'a sahia, niétiquë nahia.

3 Talë qui'dza grë nanapa
ca'a mënë; talë guna intriegu
shcuerpa parë tsequi lu gui'i,
perë adë rac shtú'udia'a
sahia, niétiquë nahia. Adë bë
nápëdia'a iurní.
4 El quë nanapë amor
nápëll pacënci; nazá'quëll.
Humildë nall. El quë narac
shtu'u sáhi', adë rzébidi'i
ldú'ull pë shtë sáhi'; adë runë
nadchínidi'ill lu sáhi'.
5 Gúnëll lo quë narac shtu'u
sáhi', lëdëdi'i lo quë narac
shtú'ull. El quë narac shtu'u
sáhi', adë rldëdi'ill; adë
nápëdi'ill mal llgabë.
6 Nápëdi'i nguiu ni gustë
iurë quëhunë mënë duldë.
Mejurë rëuu' ldú'ull iurë ria
mënë shnezë Dios nu iurë
adë rní'idi'i mënë bishi.
7 El quë nanapë amor,
nunquë rní'idi'ill cuntrë sáhi'.
Rialdí ldú'ull sa'll na më
za'quë. Nápëll confiansë
tsanaldë sa'll shnezë Dios.
Rua'a ldú'ull lu grë cusë durë.
8 Amor shtë Dios adë
tsalúdi'in, perë guëdchini
tiempë tsalú di'dzë naru-
adi'dzë mënë con pudërë
shtë Dios. Guëdchini tiempë
adë guadí'dzëdi'i mënë stubi
dizë́. Guëdchini tiempë lo quë
nariasë́ hia'a, tsaluhin.
9 Du'psë riasë́ hia'a ne'; zi-
hani cusë adë riasë́di'i hia'a.
Ra narni'i di'dzë naze'dë de
Dios, también runë faltë parë
riasë́ rall grë cusë
10 perë iurë guëdchini Jesús
con gué'dchiliu cubi, grë lo
quë nádi'i completë, tsaluhin.
11 Tiempë nahia llguë'në,
biadi'dza ziquë llguë'në.
Bëna llgabë ziquë llguë'në.
Bëna juzguë ziquë llguë'në,
perë iurë bësa'na grë cusë
shtë galëllguë'në, guaru'ba.
12 Rnádi'i hia'a ra cusë clarë
iurne'. Riasë́di'i hia'a por
completë. Ziquë rna hia'a
lu guë'guanë gushë, rluá'adi'i
bien luhin perë tubi dzë
guëná hia'a bien. Guëná hia'a
lu Dios. Riasë́ hia'a du'psë
ne', perë dzë ni tsasë́ hia'a
ziquë Dios nanë́ më lë'ë hia'a.
13 Tsunë cusë nápëdi'in
fin: fe, esperansë, nu amor.
Delantë lu Dios amor na
mayurë.

14

Enseñansë parë el quë naruadi'dzë dizë́ gurënë

1 Gulë guni'i ldu'u gapë
të más amor parë sa'l nu
gulë gudili pudërë narne'e
Espíritu Santo parë guadí'dzël
shti'dzë Dios.
2 Ra mieti naruadi'dzë dizë́
gurënë quëadí'dzëll lu Dios,
lëdë lu mënëdi'i, purquë ni
tubi adë chu riasë́di'i lo quë
narni'i mënë ni. Ruadí'dzëll
por pudërë shtë Espíritu
Santo, perë di'dzë ni naga'chi
parë los de más sa'll.
3 Perë en cambi el quë
naruadi'dzë di'dzë naze'dë
de Dios, quëadí'dzëll lu ra
sa'll të parë tsaldí ldu'u rai'
más nu parë su rall firmë lu
shnezë Dios. Rdë́'ëll cunseju
parë bien shtë sa'll.
4 El quë naruadi'dzë dizë́
gurënë, rúnëll parë bien de
mizmë lë́'ëll, perë el quë
naruadi'dzë di'dzë naze'dë

de Dios, rúnëll bien parë
tsasẽ grupë shtë shmënë Dios
ra enseñansë shtë më.
5 Na rac shtua'a de què
grẽtë' të gapë të fuersë
parë guadi'dzë të dizẽ
gurënë, perë más rac shtua'a
guadi'dzë të di'dzë naze'dë
de Dios; pues más lasac el
què naruadi'dzë diza'què
què mënë narac ruadi'dzë
dizẽ gurënë. Shti'dzë mënë
naruadi'dzë dizẽ gurënë,
lasáquëdi'in parë los de más
sáhi' si talë nídi'i tubi narni'i
pë runë cuntienë ra dizẽ
gurënë; napë què guëní'ill
pë runë cuntienë ra di'dzë të
napë shmënë Dios provëchë.
6 Por ni bëchi, si talë
na gueldë guënahia lë'ë të
nu guadi'dza stubi dizẽ
nanadë riasẽdi'i të, adë
guëlluí'idi'in parë lë'ë të.
Rqui'ni guadi'dza lu të
enseñansë nabëlua'a Dios lua
u tubi di'dzë nabëna recibir
de lë'ë më u tubi di'dzë
naze'dë de lë'ë më u tubi
enseñansë shtë më; iurní sí
gunë të provëchë.
7 Ne' guënia'a tubi com-
paraciuni. Ra gui'bë músiquë
nanápëdi'i vidë ziquë flauta
u tubi arpa, si talë adë ri-
ubẽdi'in clarë, ¿lla gac bë'a
mieti pë ru'ldin, guadë na
piesë naguëna'zin?
8 Nu lu tubi guërru, si talë
lë'ë cha' trompetë riubẽdi'in
clarë ¿chull gunë preparar
parë guëná'zill guërru?
9 Mizmë zac lë'ë të, si talë
ruadí'dzël tubi dizẽ nanadë
riasẽdi'i mieti, ¿llallë gac bë'a
mieti guadë naquëgní'il? No
sea shtí'dzël na ziquë tubi
naruadi'dzë sulë mbë.
10 Nanú zihani dizẽ
naruadi'dzë mënë la'ni
guẽ'dchiliu; grëhin nanú
shnézi'.
11 Perë si talë adë ri-
asẽdia'a dizẽ shtë stubi
naruadi'dzë, nahia ziquë
tubi më zitu parë lë'ë mënë
ni nu lẽ'i' na ziquë më zitu
parë na.
12 Por ni hia què lë'ë të
rac shtu'u të gapë të pudërë
nu llni shtë Espíritu Santo,
gulë guna'bë lu Dios por
pudërë parë guadí'dzël en-
señansë të tsaldí ldu'u mieti
shti'dzë Dios más.
13 Zni na el què naru-
adi'dzë di'dzë gurënë, napë
què guëná'bëll lu Dios të
parë guëdë'ë më pudërë parë
guëní'ill pë runë cuntienë
di'dzë ni.
14 Si talë ruadi'dzënúa
Dios con di'dzë gurënë,
què gna'ba lu Dios con espíritu
shtëna, perë adë què gúdia'a
provëchë parë shgaba cumë
riasẽdia'a di'dzë ni.
15 ¿Pëllë guna iurní?
Guëna'ba lu Dios con espíritu
shtëna nu zac guëna'ba lu
më con dizẽ nariasẽ mieti.
Gulda ra labansë con espíritu
shtëna nu zac con di'dzë
nariasëhia
16 purquë si talë
què adi'dzënul Dios nadë
más con espíritu shtẽnël,
el què narquẽ diaguë, el
què nadë bẽ'nëdi'i recibir
pudërë shtë Espíritu ziquë
lẽ'ël, adë gúnëdi'ill gan tsasëll
shtí'dzël. Nu adë gáquëdi'ill
guëní'ill: “Nia Dadë”, iurë

tsalú oraciuni, iurë rdë́'ël graci lu më. Nguiu ni adë riasë́di'ill lo quë narní'il.

17 Pues bien quëgdë́'ël graci lu më perë parë stubi sa'l adë nápëdi'ill provëchë la'ni ldú'ull.

18 Quëgdë'a graci lu Dios de quë na ruadi'dza di'dzë gurënë por pudërë shtë Espíritu Santo más quë grë́të' mënë

19 perë catë rdëá grupë shtë shmënë Dios, más rac shtua'a guënia'a ga'i di'dzë nariasë́ mënë quë chi'i mili di'dzë nanadë riasë́di'i mënë. Iurë ruadi'dza, rac shtua'a guëluá'ahia di'dzë naná parë bien shtë mieti.

20 Bëchi, adë rúnëdi'i të ziquë llguë'në nadë rac bë́'adi'i guadë naná bien nu guadë naná mal, perë en cuantë ra cusë mal, rac shtua'a gac të ziquë më gushë nardë'ë cuendë. Rac shtua'a gac të llguë'në inocentë en cuantë ra cusë dzabë.

21 Naescritë la'ni librë shtë lëy: “Guadi'dza lu naciuni rë' stubi dizë́ gurënë. Mënë zitu guëni'i rall shti'dza, rni'i Dadë.”

22 Zni na, ra dizë́ gurënë naruadi'dzë mënë por pudërë shtë Espíritu Santo, na rahin ziquë sëñi parë ra nadë rialdídi'i ldu'i Dios, lë́dëdi'i parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. En cambi el quë naruadi'dzë diza'quë naná ze'dë de Dios, nahin ziquë sëñi parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më, lë́dëdi'i parë ra nanadë rialdídi'i ldu'i.

23 Iurë grupë shtë shmënë Dios rdëá, si talë grë́të' quëadi'dzë stubi dizë́ por pudërë shtë Espíritu Santo nu ze'dë tsutë́ ra nadë rialdídi'i ldu'i, u ze'dë tsutë́ mënë nadë rac bë́'adi'i shcuendë ra cusë ni, iurní guëni'i rall rac luguë të.

24 Perë si talë grë́të' të quëadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios nu tsutë́ tubi nanadë rialdídi'i ldu'i diza'quë, u mënë nadë bësë́'dëdi'i shti'dzë më, iurní gunguë bë'a nguiu ni duldë shtë́nëll nu shti'dzë të gunë juzguë lë́'ëll.

25 Grë́të' cusë naga'chi la'ni ldu'u nguiu ni, guëru'uin lu llni nu iurní guëzullíbill lu më; guëní'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios. Guëní'ill Dios quëbezënúhi' lë'ë të de verdá.

Iurë tsu cultë, gaquin con ordë

26 Pues iurní bëchi, iurë rdëá të, si tubi de lë'ë të nápël tubi cantë, stubi të napë tubi enseñansë, stúbill rac shtú'ull guëní'ill di'dzë gurënë, stubi nguiu rac shtu'u guëní'ill di'dzë nabë́'nëll recibir de Dios, stubi të rac shtú'ul guëní'il pë runë cuntienë ra di'dzë gurënë; bien nahin. Nadë más gulë bë'në grë ni parë tsaldí ldu'u ra shmënë Dios más.

27 Iurë ruadí'dzël stubi clasë dizë́, pues biadi'dzë chupë u por más tsunë të nu por turnë. Nu zac rqui'ni tubi naguadi'dzë pë runë cuntienë dizë́ ni.

28 Si talë nídi'i naguëni'i
shcuendë di'dzë ni, mejurë
adë guadí'dzëdi'il lu grupë
shtë shmënë Dios. Mejurë
guadi'dzënul Dios la'ni ldú'ul
guitsë guitsë.
29 Nu si talë guadí'dzël
diza'quë naze'dë de Dios,
pues guëni'i chupë mieti u
tsunë ra mënë narëta'; hia los
de más gunë rai' juzguë lo
quë naguni'i ra nguiu ni.
30 Perë si talë Dios guëné'ei'
galërac bë'a parë stubi sa'
të naquëbezë nga'li, iurní
lë'ë naguna'zi di'dzë primërë,
guëac dchi; adë tsaglá'guëdi'i
guadí'dzëll.
31 Manërë ni grétë' të
narunë recibir di'dzë naze'dë
de Dios, gulë biadi'dzë tubi
por tubi të parë grétë'
të tsasë'dë të nu gunë të
provëchë ra di'dzë ni.
32 El quë naruadi'dzë
diza'quë naze'dë de Dios,
pues el mizmë lé'ëll nápëll
pudërë parë guadí'dzëll u
parë adë guadí'dzëdi'ill.
33 Dios adë rsëdchínidi'i'
desordë sino rquitë ldu'u
më iurë tsu cultë con ordë.
Zni rluá'ahia ra grupë shtë
shmënë Dios, ra nabëzuné
më almë shtë rai'.
Ziquë na custumbrë entrë
grë ra shmënë Dios,
34 ra na'a adë nápëdi'i rall
derechë parë guadi'dzë rai'
lu cultë; adë bëdë'ë Dios
sí parë guadi'dzë rai' sino
gac rai' obedientë ziquë
cagnibë'a më la'ni lëy.
35 Si talë rac shtu'u tsasé
rai', guëna'bë di'dzë rai'
lu tse'lë rai' lídchi' purquë
nádi'i bien si talë tubi na'a
guadí'dzëll lu cultë.
36 Napë quë gac bë'a
të de quë shti'dzë Dios
adë guzublúdi'i con lë'ë të
nu nádi'i të lúniquë mënë
nabë'në recibir shti'dzë më.
37 Si talë tubi të rní'il bé'nël
recibir diza'quë naze'dë
de Dios, u si talë cagní'il
ruadí'dzël por pudërë shtë
Espíritu Santo, napë quë gac
bé'al lo quë naquëquëa'a
ndë'ë nahin tubi mandadë
shtë Dadë Dios.
38 Perë si talë adë nédi'i
nguiu gac bé'all nahin verdá,
pues gulë bësa'në lé'ëll lu
nacahi shténëll.
39 Bëchi, gulë guni'i ldu'u
parë gapë të pudërë parë
guadi'dzë të diza'quë naze'dë
de Dios; adë rcádi'i të
guadi'dzë ra mënë stubi dizé
40 perë gulë bë'në grë cusë
con ordë, lédëdi'i con des-
ordë.

15

Guashté Cristo ladi ra tëgulë

1 Iurne' bëchi, rac shtua'a
guëagná ldu'u të diza'quë
naná biadi'dza lu të. Bë'në
të recibirin nu tsagla'guë ri-
analdë të nezë shtë më con
guëdubinú ldu'u të.
2 Por diza'quë ni nasal-
var të si talë tsagla'guë të
lo quë nabëluá'ahia lë'ë të.
Nasalvar të si gualdí ldu'u të
shti'dzë më de verdá.
3 Primërë lugar, bëluá'ahia
lë'ë të grë enseñansë nabëna
recibir. Bëluá'ahia lë'ë të
de quë Cristo guti por ra
duldë shténa'a cumë ziquë

rni'i la'ni Sagradas Escrituras.
4 Bëga'chi më nu guashtẽhi' ladi ra tëgulë dzë tsunë, igual ziquë rni'i ra Sagradas Escrituras.
5 Bëluá'ahia lë'ë të de quë bëlua'alú më lu Pedro; despuësë bëlua'alúhi' lu los de más poshtë.
6 Despuësë bëlua'alúhi' lu más de ga'i gahiu'a shmënë Dios naná bëdëá. Zihani mënë todavía nabani rai'; sëbëldá rai' hia guti rai'.
7 Despuësë bëlua'alú Cristo lu Jacobo, iurní lu grë ra poshtë shtẽni'.
8 Hia despuësë de ni bëlua'alú më lua aunquë nahia ziquë tubi llguë'në nabëdchini lu guẽ'dchiliu antsë gac cumplir tiempë parë gáli'.
9 Nahia el quë nalasáquëdi'i entrë los de más poshtë shtë më. Adë rúnëdi'i tucarë gaca poshtë purquë guzunalda ra shmënë Dios.
10 Perë lo quë nanahia iurne' na purquë guc shtu'u më na nu bë'në më zihani favurë parë na. Lo quë nabë'në më por na, napë resultadë. Bëna dchi'ni más quë los de más mënë aunquë nilë lëdë nádi'i, sino quë Dios bëne'e fuersë nu bë'në ldai' më na.
11 Perë adë rúnëdi'i importë chu bë'në más dchi'ni. Biadi'dzë na'a lu të ra diza'quë nu gualdí ldu'u të shti'dzë më.

Tsashtẽ ra tëgulë stubi

12 Si talë ruadi'dzë na'a de quë Cristo guashtẽhi' ladi ra tëgulë ¿pëzielú bëldá de lë'ë të rni'i të de quë tsashtẽdi'i ra tëgulë?
13 Si adë tsashtẽdi'i rai' ladi ra tëgulë pues tampuquë lë'ë Cristo adë guashtẽdi'i' ladi ra tëgulë.
14 Talë Cristo adë guashtẽdi'i ladi ra tëgulë, hia diza'quë naná biadi'dzë na'a lu të nápëdi'in valurë nu fe shtë të nápëdi'in valurë; lasáquëdi'in.
15 Si talë nahin zni, rlua'a clarë na na'a testigu falsë purquë hia lë'ë na'a guni'i na'a lu ra mënë de quë Dios bëldishtẽ Cristo ladi ra tëgulë. Perë si talë nádi'in verdá de quë ra tëgulë adë tsashtẽdi'i rai' stubi, pues iurní zac lë'ë Dios bëldishtẽdi'i më lë'ë Cristo.
16 Si talë tëgulë adë tsashtẽdi'i rai' stubi, iurní lë'ë Cristo tampuquë guashtẽdi'i' ladi ra tëgulë.
17 Si talë Cristo adë guashtẽdi'i' ladi ra tëgulë, fe shtë të adë rlluí'idi'in; todavía adë naperdunë duldë shtë të.
18 Nu ra tëgulë nagualdí ldu'u shti'dzë Jesús, adë nádi'i rai' salvar.
19 Si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Cristo napin valurë sulamëntë mientras quërélda'a lu guẽ'dchiliu, iurní prubi na hia'a; nápëdi'i hia'a esperansë nu runë tucarë guëga'a ldu'u mënë lë'ë hia'a.
20 Perë verdá na de quë Cristo guc resucitar ladi ra tëgulë; na më lë'ë primërë naguashtẽ parë adë

guëabrídi'i gáti' stubi.
21 Pues ziquë guzublú
galguti por tubsë nguiu,
también por tubi nguiu
guzublú galëriashtḗ shtë
tëgulë.
22 Pues grḗtë' mënë napë
quë gati rai' purquë na
rai' llëbní Adán; zni zac
grḗtë' naná unidë con Cristo,
guëldishtḗ më lë'ë rai' ladi ra
tëgulë.
23 Perë cadë nguiu según
turnë narunë tucarë lḗ'ëll.
Cristo gúqui' ziquë primërë
naná gátidi'i parë siemprë
perë despuësë iurë guëabrí
më stubi, iurní gátidi'i jamás
ra naná unidë con lë'ë më.
24 Iurní guëga'a iurë
shtë fin; tsalú guḗ'dchiliu
rë'. Guëdë'ë më fin grḗtë'
autoridá, grḗtë' ra nanapë
pudërë, nu guëdë'ë më fin
parë grë ra narnibë'a lu
guḗ'dchiliu. Iurní gunë më
intriegu catë rnibë'a më ca'a
Dios, Shtáda'a.
25 Guënibë'a Cristo ziquë
rëy hashtë iurë gunë Dios
gan lu grë enemigu shtë
Cristo nu guëzullibi rall lúhi'.
26 Lúltimë enemigu nagunë
më gan lúhi' na galguti
27 purquë Dios bëdë'ë më
derechë guënibë'a Cristo
grḗtë' cusë, perë iurë
Sagradas Escrituras rni'i de
quë Cristo nápi' derechë parë
guënibḗ'ai' grḗtë' cusë, pues
clarë nahin de quë Dios adë
nádi'i' bajo ordë shtë Cristo,
perë bëdë'ë më derechë
parë guënibë'a Cristo guëdubi
guḗ'dchiliu.
28 Iurë grḗtë' cusë guëa'nin
bajo ordë shtë Cristo, iurní
mizmë lë'ë Cristo, shini Dios,
gúni' intriegu mizmë lḗ'i'
con grë pudërë nanápi' lu
Dios të parë Dios gáqui' el
quë nanapë grë pudërë parë
siemprë.
29 Nanú ra narni'i adë
tsashtḗdi'i ra tëgulë, perë si
nahin verdá, ¿pëzielú rriubë
nisë rall por ra naná guti?
Si talë adë tsashtḗdi'i tëgulë,
mbanë na lo quë nacanihunë
të; mejurë adë guëchu'bë
nisë të sa' të shlugar ra
tëgulë.
30 Nu zac ¿pëzielú rd-
chi'ba vidë shtëna lu peligrë
guëdubi tiempë si talë adë
tsashtḗdi'i ra tëgulë?
31 Quëgnia'a lu të verdá de
quë grḗtë' dzë nanúa lu peli-
grë shtë galguti. Runë nad-
chinia por dchi'ni nabëna en-
trë lë'ë të; guquin purquë
unidë nahia con Cristo Jesús,
Shláma'a.
32 Perë si talë nahin
ziquë narni'i tubi dichë:
“Gudildia con ra ma dushë
la'ni guë'dchi Efeso” ¿pë cusë
bëna gan si talë ra tëgulë
adë tsashtḗdi'i rai' stubi?
Mejurë guëni'i hia'a: “Cha
guëdáuha'a; cha guëdí hia'a;
glli gati hia'a”.
33 Adë rdḗ'ëdi'i të sí
guëguguḗ mënë lë'ë të por
di'dzë falsë. Nanú tubi dichë
narni'i: “Ra amigu mal na
rall causë rniti mënë nezë
za'quë”.
34 Gulë bë'në llgabë bien
nu gulë bëabrí ldu'u të tubi
nezë za'quë nu adë rúnëdi'i

të duldë, pues nanú bëldá
të naná guënédi'i Dios bien.
Rnia'a lu të zndë'ë të parë
guëtú lu të du'pë.

Lla tsashté ra tëgulë

35 Tal vez tubi de lë'ë
të guëna'bë dí'dzël: "¿Llallë
tsashté ra tëgulë? ¿Lla na
cuerpë gapë rai' iurë guëbani
rai'?"
36 Di'dzë ni na tuntë. Nanël
iurë lé'ël rcabnil bë'dchi, hia
bë'dchi ni napë quë gu'dzë të
parë guëru'u tubi plantë.
37 Grétë' nargabní la'ni
guiu'u ziquë bë'dchi shtë
trigu u stubi clasë bë'dchi,
iurë rcabnilin, adë nápëdi'in
formë shtë plantë sino nahin
bë'dchi.
38 Dios rdë'ë më lu bë'dchi
tubi formë narac shtu'u më,
formë naná gurënë según
narni'i ldu'u më. Cadë clasë
bë'dchi rldanin nu napin
formë narunë tucarë.
39 Grétë' ra nanabani,
nápëdi'i rall cuerpë igual;
nanú cuerpë shtë mënë;
stubi clasë cuerpë parë ra
ma, nu cuerpë shtë ra ma'ñi
na stubi clasë; nu cuerpë
shtë ra mbeldë gurënë nahin.
40 Nu zac nanú ra nanapë
cuerpë lu gube'e, nu
nanú ra nanapë cuerpë lu
gué'dchiliu, perë cuerpë
nananú gube'e, nasa'a
rlua'ain. Lë'ë galnasa'a
shtë cuerpë shtë gué'dchiliu
gurënë nahin.
41 Lë'ë llni shtë ngubidzë
gurënë nahin con llni shtë
mbehu, nu zac gurënë na
llni shtë ra mbelëgui'i. Entrë
ra mbelëgui'i tubi mbelëgui'i
rabtsë'ë llni shtëhin másru'u
fuertë lu sa' mbelëgui'i.
42 Zni na con tëgulë iurë ri-
ashté rai'. Vidë shtë nguiu na
ziquë tubi bë'dchi naná rialú,
perë iurë tsashté nguiu ladi
ra tëgulë, adë gátidi'i' jamás.
43 Rtu lu hia'a por ra
cuerpë nadápa'a iurne'
purquë rati ra cuerpë, perë
tsashté hia'a nasa'a. Na hia'a
débil iurne' perë iurë tsashté
hia'a ladi ra tëgulë, guëdápa'a
cuerpë fuertë naná tsalúdi'i.
44 Lu gué'dchiliu rë'
nadápa'a cuerpë shtë
gué'dchiliu perë iurë tsashté
hia'a ladi ra tëgulë, guëdápa'a
cuerpë gurënë naná demasi-
adë nasa'a. Nadápa'a cuerpë
shtë gué'dchiliu perë zac
nanú cuerpë cubi narne'e
Dios.
45 Rni'i ra Sagradas Escrit-
uras: "Primërë nguiu Adán
bëáqui' nguiu nanabani",
perë rnia'a lu të lë'ë Adán
naná bëdchini despuësë, na
më lúniquë narne'e vidë cubi
shtë Dios.
46 Lë'ë nguiu shtë
gué'dchiliu bëdchí'ni'
primërë con cuerpë naná
guiu'u; hia despuësë bëdchini
nguiu nanapë pudërë parë
guëné'ei' vidë espiritual.
47 Primërë nguiu guctsa'u
guiu'u; náhi' de gué'dchiliu,
perë segundë nguiu bëdchíni'
de gube'e.
48 Ziquë guc nguiu
naguctsa'u guiu'u, zni
na grétë' naralë la'ni
gué'dchiliu. Ziquë guc nguiu
nabëdchini de gube'e nu

guziá'ai' gube'e, zni na ra
mieti nanapë vidë naze'dë
de lë'ë më nacuezë gube'e.
49 Ziquë lë'ë nguiu nápëll
cuerpë shtë guë̋'dchiliu, tam-
bién guëdápa'a cuerpë ziquë
cuerpë shtë Cristo nacabezë
gube'e.
50 Bëchi, rnia'a lu të grë̋të'
cuerpë nadápa'a iurne' adë
gáquëdi'i tsutëhin catë rnibë'a
Dios. Lo quë nanapë quë
tsalú, adë nápëdi'in partë con
ra cusë nadë tsalúdi'i.
51 Rac shtua'a gac bë'a të
tubi secretë; lëdë grë̋di'ia'a
gati hia'a sino gac cambi
shcuérpa'a.
52 De repëntë ziquë iurë
rguini láguël, guínil cha' shtë
trompetë; iurní ra tëgulë
guëbani rai' stubi të parë
jamás adë guëabrídi'i gati rai'.
Hia lë'ë hia'a gac cambi iurní.
53 Lë'ë cuerpë shtë̋na'a nar-
ialú napë quë gac cambi parë
adë tsalúdi'in jamás. Cuerpë
shtë̋na'a naná rati, napë quë
gac cambi të parë adë gátidi'i
jamás.
54 Dzë ni iurë lë'ë cuerpë
shtë̋na'a narialú gac cambi
por cuerpë nadë rialúdi'i,
nu lë'ë cuerpë shtë̋na'a gac
cambi por cuerpë nanadë
gátidi'i, iurní gac cumplir
lo quë naná escritë la'ni
Sagradas Escrituras: “Bëdë'ë
më fin lë'ë galguti.
55 Lë̋'ël galguti, ¿gua pudërë
shtë̋nël parë gúnël gan lu grë
mieti?”
56 Pues duldë bësëdchini
galguti parë lë'ë mieti,
nu duldë na ziquë tubi
narnibë'a lë'ë mieti purquë
lëy shtë Dios rlua'a grë mieti
na rall pecadurë.
57 Perë dushquilli Dios,
rne'e më pudërë parë rac
guëdë̋'na'a gan lu galguti por
Jesucristo, Shláma'a.
58 Por grë ndë'ë, bëchi
narac shtua'a, gulë tsagla'guë
firmë lu shnezë më; adë
tsaldídi'i ldu'u të stubi ldai'.
Gulë bë'në dchi'ni shtë Dadë
másru'u purquë nanë̋ të
dchi'ni naquëhunë të juntë
con lë'ë Dadë, adë nádi'in sin
resultadë.

16

Ofrendë parë ra shmënë Dios

1 Iurne' quëquëa'a
shcuendë ra centavë nardëá
parë ra mënë nabëzunë̋
Dios almë shtë rai'. Gulë
bëtëá centavë según lo quë
nagunibë̋'ahia ra grupë shtë
shmënë Dios naná quëreldë
regiuni Galacia.
2 Cadë primërë dzë shtë
llmalë, cadë tubi de lë'ë të
napë quë guëtëal centavë
según lo quë nabë̋'nël gan.
Gulë cutsa'uin të parë nídi'i
nicidá guëtëá të ofrendë iurë
guëdchinia.
3 Iurë guëdchinia ndë,
guëshe'lda lë'ë ra narunë
të nombrar; guëdë'a guia'a
rai' tubi cartë shtë re-
comendación parë gua'a
rai' ofrendë shtë të hashtë
Jerusalén. Gunë rall in-
triegu centavë ni parë ra
naquëreldë nga'li.
4 Si talë guëni'i ldua'a de
quë nu zac na tsahia, sënaldë
rai' na.

Guni'i ldu'u Pablo tsáhi' Corinto

5 Napë quë tsahia por regiuni shtë Macedonia; hia despuësë de ni, guëdchinia Corinto.
6 Adë na segúrëdia'a perë guëquëreldënúa lë'ë të por du'pë tiempë u guëtëda tiempë naldë nga'li con lë'ë të. Iurní zac gunë të compañi na nezë shtëna catë guzëahia despuësë.
7 Adë rac shtú'udia'a gueldë guënahia lë'ë të por du'pë tiempë sino quë rac shtú'uhia cueza con lë'ë të tubi visitë llëduni si talë na voluntá shtë Dios.
8 Perë na guëana Efeso hashtë tsalú laní Pentecostés
9 purquë ndë'ë nanú zihani dchi'ni shtë Dadë Jesús parë guna cumplir. Tsaldí ldu'u ra mënë shti'dzë më; perë nanú zihani contrari narunë cuntrë shti'dzë Dios.
10 Si talë guëdchini Timoteo, gulë bë'në tratë bien lë́'i' të parë adë riádi'i ldu'i purquë lë́'i' quëhúni' dchi'ni shtënë Dadë igual ziquë na.
11 Por ni adë chu gúnëdi'i desprëci lë́'i'. Mejurë gulë bë'në compañi lë́'i' parë tsaglá'gui' viajë shtë́ni' të parë guëdchini gueldë guënáhi' na. Quëbeza lë́'i' juntë con los de más bëchi la sa' hia'a.
12 Lë'ë bë́cha'a Apolos, bëna ruëguë lúhi' të parë gúnëll compañi los de más sa' hia'a iurë gue'dë guëná rai' lë'ë të, perë Apolos quëgní'ill de quë nádi'i voluntá shtë Dios parë gue'dë guënall lë'ë të iurne', perë hashtë guëne'e më sí, iurní gue'dë guënall lë'ë të.

Rialú cartë rë' con saludë

13 Gulë guc mënë nasini nu gulë tsagla'guë firmë lu shnezë më. Gulë cue za'quë za'quë. Gulë bë'në shchi'ni Dios ziquë mënë naná rialdí ldu'i de verdá. Gulë gac nguiu nadë rdzë́bëdi'i.
14 Grë́të' lo quë nagunë të, gulë bë'nin con guëdubinú ldu'u të con amor parë los de más sa' të.
15 Iurne' bëchi, nanë́ të de quë famili shtë Estéfanas guc rai' primërë naná gualdí ldu'i shti'dzë Jesús; na rai' primërë nagualdí ldu'i shti'dzë Dios entrë grë mënë naquëreldë regiuni Acaya. Nu tsagla'guë quëhunë rai' sirvë los de más mënë nabëzunë́ Dios almë shtë rai'.
16 Rac shtua'a de quë lë'ë të guëzu'bë diaguë të shti'dzë mënë ziquë lë'ë rai' nu zac grë ra naná runë compañi parë shchi'ni Dios, nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra mënë naquëhunë dchi'ni shtë më.
17 Nalë́ rquitë ldua'a de quë bëdchini Estéfanas, Fortunato, nu Acaico. Lë'ë rai' bë'në rai' cumplir lo quë narunë faltë nihunë të.
18 Nalë́ bësëquitë ldu'u rai' na nu zac lë'ë të. Napë quë gapë të respëti parë ra mënë ziquë lë'ë rai'.
19 Ra grupë shtë shmënë Dios naquëreldë regiuni Asia, quëgshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Aquila nu

Prisila con grupë shtë
shmënë Dios nardëá lidchi
rai', quëgshe'ldë rai' zihani
saludë en el nombre shtë
Dadë Jesucristo.
20 Gulë bë'në recibir saludë
shtë grë ra shmënë Dios
naquëreldë ndë'ë. Gulë bë'në
saludar grë ra shmënë Dios
con tubi abrasë.
21 Na Pablo, quëgshe'lda
saludë parë lë'ë të con prupi
shti'dza nabëquëa'a.
22 Si talë tubi de lë'ë të
adë rac shtú'udi'il Jesucristo
de verdá, pues grë ra mënë
ni gac condenar. Rac shtu'u
hia'a guëdchini Dadë Jesu-
cristo lueguë.
23 Gulë bë'në recibir favurë
nu bendición shtë Dadë Jesu-
cristo.
24 Quëgshe'lda amor
shtëna ziquë sahia naná
unidë con Jesucristo. Amén.

Segundë cartë nabëquë□ë San Pablo lu ra Corintios

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu ra mënë shtë Corinto

1 Na Pablo, nahia tubi poshtë shtë Cristo Jesús purquë zni na voluntá shtë Dios. Juntë con Timoteo, bécha'a naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús, quëquë'ë na'a cartë rë' nu guëshe'ldë ná'ahin lu grupë shtë shmënë Dios naquëreldë ciudá Corinto nu zac lu grë ra nabëzuné Dios almë shtë rai', lë'ë të naquëreldë regiuni shtë Acaya.

2 Gulë bë'në recibir bendición shtë Dios con galërbedchí ldu'u naná rne'e Dios Shtáda'a, juntë con Jesucristo Shláma'a.

Galërzac zi shtë Pablo

3 Zudé'na'a alabar Dios, lë'ë Dios nu Dadë shtë Jesucristo Shláma'a. Lë'ë më na Dadë nu quëhúni' consolar cadë lë'ë mieti; na më el quë narga'a ldu'u mieti.

4 Lë'ë më rúni' consolar lë'ë hia'a iurë lë'ë hia'a rzac zi hia'a të parë gac guëdé'na'a consolar los de más sa' hia'a narzac zi lu cusë durë. Quëdé'na'a consolar lë'ë mënë con diza'quë naze'dë de Dios.

5 Nalé rzac zi hia'a purquë na hia'a shmënë Cristo, perë también nalé quëhunë më consolar lë'ë hia'a.

6 Si talë rzac zi hia'a, nahin parë bien shtë të, të gapë të galërbedchí ldu'u nu parë gac salvar të. Mizmë cusë durë naquëac con lë'ë na'a, nahin parë cuedchí ldu'u të; pues zni rua'a ldu'u të con pacënci ra cusë durë nadápa'a.

7 Rialdí ldu'u na'a; firmë na esperansë shtë na'a de quë adë rëazë guétëdi'i të shnezë më. Rac bë'a na'a de quë ziquë rzac zi të purquë na të shmënë më, gunë më consolar lë'ë të juntë con lë'ë na'a.

8 Bëchi, rac shtu'u na'a gac bë'a të blac cusë durë naziadëdë na'a regiuni shtë Asia. Nga'li bëdëdë na'a tubi prëbë ru'bë. Hia casi bëré fuersë parë gua'a ldu'u na'a lu ra cusë ni. Gualdí ldu'u na'a niati na'a lueguë.

9 Bëdë'në na'a llgabë na na'a ziquë tubi naná condenadë lu galguti, perë zni guc parë tsaldí ldu'u na'a shti'dzë Dios más, el quë nanapë pudërë të guëldishté'hi' tëgulë ladi ra tëgulë. Ra cusë durë guc rahin të parë adë gápëdi'i na'a confiansë mizmë lë'ë na'a.

10 Dios bëlá më lë'ë na'a lu peligrë nu tsagla'guë quëhunë më salvar lë'ë na'a parë gátidi'i na'a. Rialdí ldu'u na'a lë'ë më gúni' salvar lë'ë na'a stubi vueltë lu peligrë shtë galguti.

11 Lë'ë të napë quë gunë të compañi lë'ë na'a. Si talë zihani mënë gunë rall compañi lë'ë na'a con oraciuni, zihani mënë guëdë'ë graci lu

më por ra favurë nagunë më
parë lë'ë na'a.

Adë guádi'i Pablo Corinto

12 Nanú tubi cusë
narsëquitë ldu'u na'a. Shgabë
na'a rni'i de quë nadzú
na'a tubi manërë za'quë nu
santu entrë ra mënë shtë
gué'dchiliu nu zac entrë lë'ë
të. Na na'a verdá. Zni
guquëreldë na'a, lédëdi'i por
llni shtë na'a sino por favurë
shtë Dios. Bë'në më compañi
lë'ë na'a.
13 Quëquë'ë na'a lu të sulë
ra cusë narac gu'ldë të nu
rac riasé të. Quëbezë na'a
de quë guëdë'ë të cuendë
shti'dzë na'a;
14 Hia riasé të tubi partë
shtë ra cusë ni. Quëbeza
de quë iurë lë'ë Dadë Jesús
guëabri' stubi, lë'ë të guëquitë
ldu'u të de lë'ë na'a cumë lë'ë
na'a guëquitë ldu'u na'a de
lë'ë të.
15 Por tantë confiansë
nanapa de lë'ë të, runa
llgabë gueldë guënahia lë'ë
të lueguë, antsë tsahia stubi
lugar; nu iurë guëabría
guënahia lu të stubi, guëquitë
ldu'u të.
16 Runa llgabë de quë guna
visitar lë'ë të mizmë tiempë
guziahia parë Macedonia; nu
despuësë guëabría de ndë,
gueldë guënahia lë'ë të stubi
të parë gunë të compañi na;
guëshe'ldë të na parë Judea.
17 ¿Pë rni'i të de quë nahia
falsë iurë guni'i ldua'a zni?
¿Gu nahia ziquë mënë shtë
gué'dchiliu? ¿Llua'a të de
quë cagnia'a lu të: "Aha'"
nu mizmë tiempë rnia'a:
"Aquëdi'i"?
18 Dios na më testigu de
quë lë'ë na'a adë chu rní'idi'i:
"Aha'" nu "Aquëdi'i" al mizmë
tiempë
19 purquë Jesucristo shini
Dios, nunquë guni'i më:
"Aha'" u "Aquëdi'i" al mizmë
tiempë. Lë'ë Silvano nu Tim-
oteo con na Pablo, biadi'dzë
na'a lu të diza'quë shtë
më. Con Cristo lë'ë diza'quë
siemprë napë resultadë.
Nahin verdá.
20 Pues por lë'ë Jesucristo
grë ra promësë shtë Dios gac
cumplir. Por ni iurë quëhunë
na'a alabar Dios, rni'i na'a:
"Nia Dadë" purquë unidë na
na'a con Cristo Jesús.
21 Dios na el quë nabë'në
parë dzulezë na'a lu shnezë
Cristo juntë con lë'ë të, nu
Dios na el quë nabëshe'ldë
lë'ë na'a con shti'dzë më.
22 Lë'ë më gulé me lë'ë
hia'a nu bëne'e më Espíritu
Santo parë cuezënúhi' lë'ë
hia'a; náhi' tubi garantiá de
lo quë naguëdé'na'a recibir
despuësë.

23 Cagna'ba Dios të gac më
testigu en cuntrë de na si
talë ruadi'dza bishi. Adë
bé'nëdia'a visitar lë'ë të, më
Corinto, purquë adë guc
shtú'udia'a guna cashtigu lë'ë
të.
24 Adë rnibé'adi'i na'a pë
cusë tsaldí ldu'u të; hia bien
dzu të firmë lu shnezë më;
nadë más guëdë'në na'a com-
pañi lë'ë të, të guëquitë ldu'u
të.

2

1 Por partë shtëna adë
gúnëdia'a visitar lë'ë të iurne'
të parë adë gaquin cusë durë
parë lë'ë të.
2 Si talë resultadë shtë vis-
itë na galëriá ldu'u parë lë'ë
të, ¿chull gunë parë guëquitë
ldua'a? Sulë lë'ë të guësëquitë
ldu'u të na.
3 Por ni bëquëa'a lu të tubi
cartë más antsë; bënehia
cunseju parë lë'ë të, të parë
gac rëglë asuntë ni. Iurní
iurë guëdchinia ndë, adë
riádi'i ldua'a por conductë
shtë të. Mejurë napa segurë
de që si talë guëquitë ldua'a
iurní, también guëquitë ldu'u
të.
4 Iurë bëquëa'a cartë
más antsë, nalḗ rquëdi'ni
ldua'a; bëru'u nisë slua;
perë adë bëquḗ'ëdia'a lu të
parë guëa'në të tristë sino
bëquëa'a lu të parë gac bë'a
të nalḗ rac shtua'a lë'ë të.

Nanú perdunë parë lë'ë nguiu nabë'në mal

5 Si talë tubi mënë bḗ'nëll
parë riá ldua'a, también
bḗ'nëll parë riá ldu'u grë
të. Perë adë rac shtú'udia'a
guënia'a demasiadë cusë
cuntrë nguiu ni;
6 cashtigu naná bëdë'ë të
parë lḗ'i'; casi grë të guc të
de acuerdë; hia na sufsientë
parë lḗ'ëll.
7 Iurne' runë tucarë gunë
të perdunë nguiu ni, nu
gulë bë'në consolar lḗ'ëll, no
sea por tantë llgabë narúnëll,
guëazë guétëll shnezë Dios.
8 Por ni quëhuna ruëguë lu
të stubi, de que guëlua'a të lu
nguiu ni de que rac shtu'u të
lḗ'ëll.
9 Bëquëa'a lu të más antsë
të gac bḗ'ahia si talë na të
obedientë, si talë rzu'bë di-
aguë të shti'dza.
10 El que naquëhunë të per-
dunë, también runa perdunë
lḗ'ëll. Si talë nanú stubi
cusë narunë tucarë guna
perdunë, pues bëna perdunë
lḗ'ëll parë bien shtë të. Nanḗ
Cristo rnia'a verdá.
11 Cha guëdḗ'na'a zni të
parë adë gúnëdi'i Satanás gan
lu hia'a. Pues rdë'ë hia'a
cuendë manërë narunë Sa-
tanás parë guësiguëll mënë.

Adë rbedchídi'i ldu'u Pablo guë'dchi Troas

12 Iurë bëdchinia guë'dchi
Troas parë guadi'dza
diza'que shtë Cristo, bëdzela
zihani lugar parë guadi'dza
shti'dzë më
13 perë adë bëdchini
cuntëntë purque adë
bëdzélëdia'a bëcha Tito ndë;
por ni bëna despedir lë'ë
mënë shtë Troas nu guahia
hashtë regiuni shtë Macedo-
nia.

Cristo quëhúni' parë guëdḗ'na'a gan

14 Dushquilli Dios el que
nazianú lë'ë hia'a lu desfile
shtë Cristo Jesús. Lë'ë më
quëhúni' parë guëdḗ'na'a gan
lu enemigu guëdubi tiempë,
nu quëhunë më compañi
lë'ë hia'a parë guadí'dza'a
diza'que naná ziquë olor
nashi naná rrë'tsë por grḗtë'
partë.
15 Na hia'a ziquë olor nashi
naná quëhunë Cristo ofrecërë

lu Dios Padre. Parë bëldá
mënë vidë shtë hia'a quëhunë
parë rëagná ldu'u rall na
rall salvar, perë parë sëbëldá
mënë na hia'a parë rëagná
ldu'u rall na rall condenar.
16 Parë ra narniti, na hia'a
ziquë olor narguini mënë,
perë parë ra naná salvar,
na hia'a ziquë olor nashi
shtë guë'ë purquë shti'dzë
më naruadí'dza'a rne'e vidë
sin fin. ¿Chull napë llni suf-
sientë parë gúnëll cumplir
grë cusë rë'?
17 Pues lë'ë na'a adë
nádi'i na'a ziquë zihani
mënë naquëhunë neguci con
shti'dzë Dios. Adë rdé'nëdi'i
na'a cambi shti'dzë më ziquë
runë zihani mënë; al contrari
na na'a verdá. Lë'ë Dios
bëshé'ldi' lë'ë na'a nu delantë
lu më ruadi'dzë na'a shti'dzë
më purquë quëbezënú Cristo
lë'ë na'a.

3

Lë'ë tëstë cubi

1 Iurë rni'i na'a ra cusë
rë' ¿gu rzublú ruadi'dzë na'a
favurë de mizmë lë'ë na'a?
u ¿llua'a të rqui'ni guëdë'në
na'a presentar tubi cartë shtë
recomendación parë lë'ë të?
u ¿llua'a të napë quë guëdë'në
na'a recibir cartë shtë re-
comendación nabëquë'ë të?
Aquëdi'i. Stubi mënë rqui'ni
cartë ni.
2 Lë'ë të na të ziquë cartë
shtë recomendación. Mënë
guëná rall vidë shtë të nu
tsasé rall na na'a muzë shtë
Dios.
3 Lë'ë të na të tubi sëñi
de quë dchi'ni nabëdë'në na'a
ndë, ze'din de Dios. Mënë
rni'i rall na të cartë shtë
Cristo por dchi'ni nabëdë'në
na'a entrë lë'ë të. Na të
tubi cartë nanádi'i escritë
con tindë sino por el Espíritu
Santo shtë Dios nanabani.
Na të tubi cartë nagúquëdi'i
escritë lu tablë shtë guë'ë
ziquë ra chi'i mandamientë,
sino tubi cartë escritë lu
ldu'u të.
4 Por Cristo napë na'a se-
gurë de quë na na'a muzë
shté'hi' nu delantë lu Dios adë
nídi'i cusë parë guëtú lu na'a
lu më.
5 Lë'ë na'a adë cagní'idi'i
na'a de quë mizmë lë'ë na'a
napë na'a llni parë guëdë'në
na'a shchi'ni më, sino cagne'e
më llni nu fuersë parë lë'ë
na'a.
6 Pues lë'ë më bëne'e më
guia'a na'a pudërë nu llni
parë guëdë'në na'a sirvë lë'ë
më parë guëni'inú na'a lu ra
mënë tubi tëstë cubi entrë
Dios nu mënë. Lë'ë tëstë ni
adë naescrítëdi'in sino ze'dë
de Espíritu Santo. Lë'ë lëy es-
critë rsëdchinin galguti parë
grë mënë perë lë'ë Espíritu
Santo rsëdchíni' vidë sin fin.
7 Lë'ë lëy nabëquë'ë Moisés
guc escritë lu tablë shtë
guë'ë nu bëdchinin con
galërabtsë'ë shtë Dios; nalé
fuertë bëdchinin hashtë ra
më israelitë adë gúquëdi'i
nianá rall lu Moisés purquë
nalé rabtsë'ë lúhi' por du'pë
tiempë. Si talë bëdchini lëy
con zihani llni nu lë'ë lëy
quëhunë condenar ra mënë
lu galguti,
8 lë'ë di'dzë nabësëdchini
Espíritu Santo, napë quë
guëdchinin con más pudërë
quë lë'ë lëy.

9 Quiere decir, si talë lëy
nabë'në condenar lë'ë hia'a,
bëdchinin con llëru'bë pudërë
nu llni, mucho más lë'ë
diza'quë shtë Dios napin
pudërë. Llëru'bë nahin; rni'in
manërë gáca'a ziquë mënë
nabë'në cumplir grë puntë
shtë lëy.
10 Lë'ë lëy guc cusë nanapë
llëru'bë valurë por du'pë
tiempë perë iurne' lë'ë
diza'quë más lasaquin quë
lëy; napin más pudërë;
nunquë adë rialúdi'in.
11 Si talë lo quë narua'a
ldu'u por du'pë tiempë,
napin llëru'bë valurë, mucho
más valurë napë lo quë adë
rialúdi'i parë siemprë.
12 Zni nalḗ firmë na esper-
ansë shtë na'a; por ni ru-
adi'dzë na'a con tubi confi-
ansë ru'bë.
13 Adë rúnëdi'i na'a ziquë
Moisés el quë narsë'au lúhi'
con tubi lari të parë adë
guënádi'i ra israelitë guëaldë
llni naná ruá'adi'i ldu'u
llëru'bë tiempë.
14 Perë lë'ë rall adë
guasḗdi'i rall; naguëdchi bëac
ldu'u rall. Todavía hashtë
iurne' iurë rini rall Sagradas
Escrituras, nacahi ldu'u
rall. Nahin ziquë tubi lari
narsë'au lu rall; adë rnádi'i
rall; adë riasḗdi'i rall purquë
sulë Cristo rac guëdchisú lari
ni parë gac bë'a rall.
15 Hashtë iurne' iurë rini
rall ra di'dzë nabëquë'ë
Moisés, na ziquë tubi lari
narsë'au llgabë mieti; adë
riasḗdi'i rall shti'dzë më.
16 Perë iurë tubi mieti
riabrí ldú'ull con lë'ë Dadë,
iurní rdchini llni la'ni ldú'ull
nu riasëll; adë pë narsë'au
shgábëll.
17 Lë'ë partë shtë Sagradas
Escrituras nacagni'i shcuendë
Dadë, cagni'in náhi' mizmë
lë'ë Espíritu Santo; nu catë
nanú Espíritu Santo, nga'li
ra mënë nádi'i rall bajo ordë
shtë lëy guahietë.
18 Por ni grḗtë' hia'a hi-
adë nadápëdi'i hia'a ziquë lu
nanë'au con tubi lari, sino
na hia'a ziquë tubi guë'guanë
narabtsë'ë pudërë shtë Dadë.
Hia iurní lë'ë hia'a tsagla'guë
rac cambi hia'a; rëáca'a más
y más ziquë Cristo purquë
quëdḗ'na'a recibir pudërë nu
llni shtë më. Zni canihunë
Dadë naná lë'ë Espíritu Santo.

4

1 Por grë ndë'ë nagunia'a
lu të, nadapë na'a zihani
confiansë. Bëga'a ldu'u më
lë'ë na'a; por ni bëdë'në na'a
recibir di'dzë shtë tëstë cubi
parë guadi'dzë na'a delantë
ra mënë.
2 Bëquḗ guia'a na'a grḗtë'
ra cusë naquëhunë mënë
naga'chi, cusë narsëdchini
shtu. Adë chu rsiguḗdi'i sáhi',
nilë adë chu rúnëdi'i cambi
diza'quë shtë Dios. Rni'i na'a
verdá lu mieti; zni rdë'në
na'a recomendar mizmë
lë'ë na'a lu grḗtë' mënë nu
delantë lu Dios.
3 Si talë adë riasḗdi'i mënë
lo quë narunë cuntienë
diza'quë naquëgnia'a, si talë
shti'dzë na'a nahin ziquë
cusë naga'chi, es quë bëniti
rall.

4 Pues lë'ë rall adë rialdídi'i
ldu'u rall shti'dzë më purquë
lë'ë narnibë'a guẽ'dchiliu rë'
bësẽ'aull shgabë rall parë
tsasẽdi'i rall, no sea guëdchini
llni shtë Dios guëc rall nu
tsasẽ rall diza'quë nanapë
pudërë shtë Cristo. Cristo na
igual ziquë Dios.
5 Iurë ruadi'dzënú na'a ra
mënë, adë ruadí'dzëdi'i na'a
shti'dzë na'a sino ruadi'dzë
na'a shti'dzë Jesucristo, el
quë narnibë'a lë'ë hia'a. Nu
lë'ë na'a nadë más na na'a
muzë shtë të parë gac unidë
të con Jesús.
6 El mizmë Dios naná
bëshe'ldë llni catë nanú
nacahi, también bëshe'ldë
më llni la'ni ldu'u hia'a të
guadí'dza'a diza'quë lu mënë.
Nadápa'a llni nu riasẽ hia'a
blac llëru'bë na llni nu pudërë
shtë më purquë Jesucristo
quëgluá'ai' pudërë shtë Dios.

Pudërë nadápa'a ze'dë de Dios

7 Lë'ë diza'quë nabëdë'në
na'a recibir, ze'dë de Dios
perë ra shcuerpë na'a na
débil ziquë gue'su guiu'u të
parë guëlua'a de quë grẽtë'
pudërë shtënë na'a, ze'dë de
Dios; adë zé'dëdi'in de mizmë
lë'ë na'a.
8 Zni nahin aunquë rzac
zi mënë lë'ë na'a demasiadë,
nunquë adë nadzúdi'i na'a
sin quë adë chu guëdzélëdi'i
ca nezë guëru'u na'a. Aunquë
riá ldu'u na'a, siemprë rbed-
chí ldu'u na'a.
9 Aunquë rzunaldë mënë
lë'ë na'a, adë chu nádi'i ziquë
tubi me'dë bëzebi. Aunquë
rlua'a de quë bë'në Satanás
gan lu na'a, nídi'in fin shtë
na'a.
10 Cualquier lugar naziá
na'a, ra mënë rna rall de quë
quëdë'në na'a sufrir ziquë
Jesús bë'në më sufrir iurë
guti më. Quëdë'në na'a sufrir
të parë guëlua'a de quë na-
bani më la'ni ldu'u na'a.
11 Aunquë nabani na'a,
na na'a dispuestë gati na'a
purquë na na'a shmënë Jesús
të parë guëlua'a pudërë shtë
Jesús por medio de shcuerpë
na'a nanapë quë tsalú.
12 Zni galguti dzu guëlladchi
parë lë'ë na'a con resultadë
de quë nabani të.

13 Nadapë na'a mizmë
fe nanapë el quë bëquë'ë
zndë'ë la'ni Sagradas Escrit-
uras: “Gualdí ldua'a, por ni
biadi'dza”. Zni zac lë'ë na'a
rialdí ldu'u na'a shti'dzë më;
por ni ruadi'dzë na'a.
14 Rac bë'a na'a de quë Dios
nabëldishtẽ Dadë Jesús ladi
ra tëgulë, también zac lë'ë
hia'a guëldishtẽ më juntë con
Jesús nu gua'a më lë'ë hia'a të
parë cuezënú hia'a lë'ë më.
15 Rzac zi na'a grë ra cusë
durë purquë rac shtu'u na'a
lë'ë të nu parë grë narunë
recibir ra favurë shtë Dios,
gac rai' cantidá mënë nu
guëdë'ë rall graci lu më;
guëni'i rall llëru'bë na pudërë
shtë më.

16 Por ni rquitë ldu'u
na'a guëdubi tiempë aunquë
nilë shcuerpë na'a rdubin.
Cadë dzë quëac na'a nacubi;
quëdë'në na'a recibir más
fuersë shtë më.

17 Grḗtë' galërzac zi iurne',
na ziquë tubi cusë nashashu
nu rialuhin lueguë, perë
quëhunë ra cusë ni parë
guëdápa'a delantë ziquë
tesurë namás llëru'bë nu
namás lasac.
18 Pues adë rúnëdi'ia'a con-
fiar por ra cusë narná mieti
sino por ra cusë nadë rnádi'i
mieti, purquë grḗtë' ra cusë
narná hia'a, napë quë tsalú.
Grë ra cusë nadë chu rnádi'i,
ni adë tsalúdi'i parë siemprë.

5

1 Rac bë'a hia'a si talë
gátia'a, Dios bḗ'ni' preparar
cuerpë cubi nadë rialúdi'i.
Lë'ë cuerpë shtḗna'a na
ziquë tubi hiu'u narialú
perë cuerpë naguëne'e Dios
nápëdi'in fin. Lëdë nguíudi'i
bë'në formarin.
2 Mientras nabánia'a lu
guḗ'dchiliu, pues rac ldu'u
hia'a nu nalḗ rac shtu'u
hia'a guzëá hia'a stubi lugar,
lídcha'a lu gube'e
3 të parë nga'li gunë më
parë adë chu runë fáltëdi'i
niétiquë.
4 Mientras nabánia'a con
cuerpë shtë guḗ'dchiliu rë',
rdḗ'na'a sufrir; rialdí ldu'u
hia'a shti'dzë më, perë lëdë
por nídi'i rac shtu'u hia'a
gátia'a, sino rac shtu'u hia'a
gápa'a cuerpë cubi të parë
cuerpë nadápa'a iurne', gac
cambin por cuerpë nanadë
rialúdi'i.
5 El quë nabë'në preparar
ra cusë ni parë lë'ë hia'a na
Dios nu bëne'e më Espíritu
Santo cumë ziquë garantiá
de lo quë naguëne'e më de-
spuësë parë lë'ë hia'a.
6 Por grë ndë'ë siemprë
nadápa'a llëru'bë confiansë.
Rdë'ë hia'a cuendë de
quë mientras nabánia'a
lu guḗ'dchiliu, dzu hia'a
zitu parë lugar catë guzëá
hia'a, u sea runë faltë parë
guëquërélda'a con Dadë
Jesús.
7 Ziagla'guë nabánia'a,
lḗdëdi'i por lo quë narná
hia'a lúhi' sino purquë rialdí
ldu'u hia'a shti'dzë më.
8 Nadápa'a esperansë nu
rac shtu'u hia'a guësëá'na'a
guḗ'dchiliu rë' të parë
guëbánia'a con lë'ë Dadë.
9 Por ni rni'i ldu'u hia'a
guësëquitë ldu'u hia'a lë'ë
më mientras quërélda'a lu
guḗ'dchiliu nu también si
talë gátia'a, rac shtu'u hia'a
guëa'në më cuntëntë con lë'ë
hia'a.
10 Zni rdḗ'na'a purquë Dios
guësëdchini më grë hia'a
delantë Cristo catë gunë
më juzguë lë'ë hia'a. Cadë
túbia'a guëdḗ'na'a recibir
pagu según lo quë bëdḗ'na'a
mientras nabánia'a, sea
cusë za'quë u sea cusë
mal; guëdḗ'na'a recibir pagu
narunë tucarë.

Diza'quë narsëdchini galërbezë ldu'u mieti

11 Por ni rac shtu'u na'a
guësëdchini na'a mënë lu
Jesús purquë rdë'në na'a
cuendë nadushë na juici shtë
më. Lu Dios quëreldë na'a
bien; rdë'ë më cuendë lla na
na'a nu rac shtua'a guëdë'ë

të cuendë quëreldë na'a sin maldá.
12 Adë quëdë̋'nëdi'i na'a recomendar mizmë lë'ë na'a lu të stubi, sino quëdë'në na'a parë guëquitë ldu'u të por shchi'ni na'a. Zni rac guëquebi të lu ra mënë narunë nadchini por custumbrë narunë rall cumplir, perë adë rúnëdi'i rall casë ra cusë falsë nananú la'ni ldu'u rall.
13 Si talë na na'a luguë ziquë rni'i bëldá mënë, nahin parë guëdë'në na'a alabar Dios. Si talë chu nádi'i ziquë luguë, nahin parë bien shtë të.
14 Lo quë nardë'në na'a, nahin purquë nalë̋ rac shtu'u më lë'ë hia'a. Nadapë na'a segurë de quë tubi guti por grë̋të' hia'a, por ni hia grë̋të' mieti na ziquë ra naguti.
15 Cristo guti por grë̋të' mënë parë guëbani mieti nu parë gunë mieti cumplir voluntá shtë më, lë̋dëdi'i parë gunë rall cumplir lo quë narac shtu'u rall. Runë tucarë gunë mieti cumplir voluntá shtë el quë naguti shlugar rall, el quë naguashtë̋ ladi ra tëgulë parë gac salvar rall.
16 Por ni adë chu guëní'idi'i lasac ra mënë por lo quë na rall la'ni guë̋'dchiliu, aunquë antsë zni rdë'në na'a llgabë. Guni'i na'a Cristo nadë más náhi' nguiu, perë iurne' hiadë chu rúnëdi'i llgabë zni.
17 El quë naná unidë con Cristo, nall personë cubi; ra cusë gushë hia gualú parë nguiu ni. Hia bëdchini vidë cubi parë lë̋'i'.
18 Grë̋të' ndë'ë ze'dë de Dios. Bë'në më parë tsu en paz entrë lë'ë më nu lë'ë hia'a. Iurne' na hia'a amigu shtë Dios por galguti shtë Jesús, nu bë'në më incarguë lë'ë hia'a parë guadi'dzënú hia'a ra mënë diza'quë të parë gac unidë rall con lë'ë më.
19 Quiere decir de quë iurë guti Cristo lu cruz, Dios quëhúni' recibir grë mieti narëta' lu guë̋'dchiliu ziquë amigu shtë më. Bëdchisú më grë demandë naná en cuntrë lë'ë rall. Nu bë'në më incarguë lë'ë hia'a con diza'quë të gac mënë amigu shtë Dios.
20 Zni zëdë'pë na'a; na na'a representantë shtë Cristo, cumë ziquë mizmë Dios nihunë më ruëguë lu të, cagni'inú na'a lë'ë të, gulë bë'në recibir perdunë shtë më të gac të amigu shtë̋hi'.
21 Jesús nunquë bë̋'nëdi'i' duldë, perë Dios bë'në tratë shíni' ziquë pecadurë, ziquë tubi nabë'në grë duldë, parë gac tubi manërë su hia'a delantë lu Dios sin ni tubi demandë en cuntrë lë'ë hia'a. Iurní quëhunë Dios tratë lë'ë hia'a ziquë mënë nabë'në cumplir grë puntë shtë lëy dizdë bëdchini hia'a lu guë̋'dchiliu.

6

1 Verdá na ndë'ë; con Dios quëdë'në na'a dchi'ni nu rdë'në na'a ruëguë lu të, gulë bë'në recibir ra favurë shtë

më të gapë të provëchë la'ni
vidë shtë të
2 purquë rni'i më la'ni
Sagradas Escrituras:
Bëna compañi lë'ë të iurë
guna'bë të lua.
Iurne' bëga'a iurë parë gunë
të recibir favurë shtë
më.
Nedzḗ na parë gac salvar të.
3 Lë'ë na'a adë rzúdi'i na'a
storbë lu mënë parë adë
chu guëni'i mal cuntrë dchi'ni
shtënë na'a,
4 sino rac shtu'u na'a
guëlua'a na'a na na'a muzë
shtë Dios guëdubi tiempë.
Gac bë'a rall na na'a siervë
shtë më por pacënci ru'bë
nadapë na'a nu iurë rzac zi
mënë lë'ë na'a nu iurë runë
faltë lo quë narqui'ni na'a, u
iurë rdëdë desgraci. Guëdubi
tiempë quëreldë na'a ziquë
muzë shtënë më.
5 Ra mënë bëdë'ë rall
galnḗ; gua na'a prësi;
bëdzatsu mënë cuntrë lë'ë
na'a; bëdë'në na'a sufrir lu
dchi'ni durë; avësë adë chu
rgá'sidi'i; avësë nídi'i nagáu
na'a.
6 Nu zac rlua'a na'a na na'a
muzë shtë Dios por conductë
za'quë shtënë na'a; nu zac
purquë riasḗ na'a verdá,
nu zac na na'a pacënci,
nu purquë na na'a nadu'u,
nu por lë'ë Espíritu Santo
nacuezënú lë'ë na'a, nu
purquë rac shtu'u na'a sa'
na'a de verdá.
7 Nu zac rac bë'a mieti na
na'a muzë shtë Dios purquë
ruadi'dzë na'a verdá; nadapë
na'a pudërë shtë Dios. Vidë
shtënë na'a na tubldí delantë
lu më; pues nahin ziquë
gui'bë parë tildinú na'a ene-
migu shtë na'a. Con gui'bë ni
quëdë'në na'a defender lë'ë
na'a nu runë na'a gan lu ene-
migu shtë na'a.
8 Nanú mënë narunë hon-
rar lë'ë na'a; sëbëldá mënë
rtu lu rall de lë'ë na'a. Bëldá
mënë rni'i rall bien de lë'ë
na'a; sëbëldá mënë rni'i rall
mal de lë'ë na'a. Bëldá vueltë
bë'në ra mënë tratë lë'ë na'a
ziquë mënë falsë. Bëldá
vueltë bë'në mënë tratë lë'ë
na'a ziquë ra narni'i verdá.
9 Avësë runë rall tratë lë'ë
na'a ziquë naná guënḗdi'i
rall, perë avësë runë rall
tratë lë'ë na'a ziquë mënë
nananḗ rall bien. Avësë mërë
gati na'a perë ziagla'guë na-
bani na'a. Rac cashtigu na'a
perë adë chu rátidi'i.
10 Aunquë riá ldu'u na'a
perë mizmë tiempë rquitë
ldu'u na'a. Na na'a prubi
perë quëdë'në na'a shchi'ni
Dios të parë gac mënë ricu.
Aunquë nadápëdi'i na'a cusë
shtë guḗ'dchiliu, perë grḗtë'
ra cusë nashtënë na'a.
11 Lë'ë të më Corinto,
quëgni'i na'a lu të con
guëdubinú ldu'u na'a; adë
bëca'chi ldú'udi'i na'a ni tubi
di'dzë tantë rac shtu'u na'a
lë'ë të.
12 Por partë shtë na'a adë
pë rúnëdi'i faltë parë gac
shtu'u na'a lë'ë të perë lë'ë të,
sí, runë faltë parë rac shtu'u
të lë'ë na'a ziquë runë tucarë.
13 Lë'ë na'a rdë'në na'a
ruëguë lu të ziquë tubi dadë
narunë ruëguë lu shíni', de
quë gunë të tratë lë'ë na'a
bien, mizmë manërë ziquë
quëdë'në na'a con lë'ë të.

Na hia'a ziquë iádu'u catë quëbezë Dios

14 Adë chu gúnëdi'i unir
con ra nadë rialdídi'i ldu'i
shti'dzë Dios. Si talë gunë
të zni, iurní na ziquë tubi
ngunë nanádi'i igual con
bĕchi'. ¿Lla gac unidë mënë
dzabë con mënë za'quë?
¿Llallë gac parë el quë
nanapë llni shtë Dios con el
quë naquëreldë lu duldë?
15 Nídi'i mudë gac Cristo
de acuerdë con lë'ë Satanás,
u ¿lla gac tubi narialdí ldu'i
shti'dzë Dios, gápëll partë con
el quë nadë rialdídi'i ldu'i
shti'dzë më?
16 ¿Ni mudë catë quëbezë
Dios nanabani, también
runë sirvë parë ra dzanë
ídolo? Pues lë'ë hia'a na hia'a
catë quëbezë Dios nanabani.
Mizmë Dios guni'i:
Guëquërelda nu cuezënúa lë'ë
rall.
Gaca Dios shtënë rall.
Lë'ë rall gac rall shmëna.
17 También rni'i Dadë:
Adë tsaglá'guëdi'i të ladi rall;
adë rgubënébidi'i të
ziquë runë rall.
Adë gápëdi'i të partë con el
quë narná tushë Dios;
iurní guna recibir lë'ë të
ziquë shinia.
18 Gaca Dadë shtë të; nu lë'ë
të na të ziquë llga'na
nu shtsa'pa. Zni rni'i
Dadë narnibë'a grĕtë
cusë.

7

1 Lë'ë të narac shtua'a,
ni na promësë shtë Dios
nadápa'a; por ni napë
quë guëzunĕ hia'a de grë
cusë mal, tantë nananú
la'ni ldu'u hia'a nu lo
quë nanú shgába'a. Por
rëspëti nadápa'a parë lë'ë
më, cha guëdĕ'na'a intriegu
mizmë lë'ë hia'a lu më
të guëquërélda'a naza'quë
delantë lu më, tubi vidë
limpi.

Ra më Corinto bë'në rall cambi shgabë rall

2 Gulë bëdë'ë lugar la'ni
ldu'u të parë lë'ë na'a; adë
chu bëluá'adi'i cusë mal parë
lë'ë të nu adë chu rguguĕdi'i
lë'ë të.
3 Adë rnia'a ndë'ë parë
guëdchi'ba galquiá guëc të
purquë ziquë gunia'a lu të
antsë, nalĕ rac shtu'u na'a
lë'ë të. Juntë guëbánia'a nu
juntë gátia'a.
4 Llëru'bë confiansë napa
parë lë'ë të nu rnia'a lu mënë
de quë nalĕ rquitë ldua'a con
lë'ë të. Aunquë rzac zi na'a
lu cusë durë, perë nalĕ rquitë
ldú'uhia nu nalĕ lëgrë ldua'a,
bë'në të.
5 Dizdë bëdchini na'a Mace-
donia, adë guzí'idi'i ldu'u
na'a. Guëdubi ladë runë
mënë cuntrë lë'ë na'a. Nanú
ra narzunaldë lë'ë na'a nu
rdzëbë na'a.
6 Perë Dios bësëquitë
ldu'u na'a iurë lë'ë Tito
bëdchini. Pues Dios na el
quë narsëquitë ldu'u ra nariá
ldu'i.
7 Nu zac bësëquitë ldu'u më
ldu'u na'a purquë Tito gunĭ'i'
de quë rac shtu'u të guëná të
lua, de quë bini ldu'u të iurë
bë'në të recibir primërë cartë
naná bëshe'lda. Guni'i Tito
de quë quëhunë të cumplir

lo què narac shtua'a. Por ni
bëquitë ldua'a más todavía.
8 Aunquë primërë cartë
nabëquëa'a, bë'nin të riá
ldu'u të, perë adë nádia'a
tristë bëshé'ldahin lu të. Por
tubi tiempë sí, biá ldua'a
purquë bësëdchini cartë ni
tristë la'ni ldu'u të por du'pë
tiempë
9 perë iurne' rquitë ldua'a,
lёdëdi'i purquë guc të tristë
sino purquë lë'ë galëtristë ni,
bë'në parë bëabrí ldu'u të con
Dios. Lë'ë të guc të tristë
manërë narquitë ldu'u Dios.
Adë bëdё'nëdi'i na'a ni tubi
dañi parë lë'ë të.
10 Lë'ë galëriá ldu'u
naquëhunë parë guëabrí
ldu'u mënë con Dios, na
cusë za'quë. Fin shtëhin
na salvaciuni parë lë'ë të;
por ni rquitë ldua'a de
què bëshe'lda cartë ni lu
të. En cambi lë'ë galëriá
ldu'u nanapë mënë shtë
guё'dchiliu, quëhunin parë
guëniti mënë vidë shtë rall.
11 Biá ldu'u të de verdá nu
lueguë bë'në të rëglë asuntë
ni tubi manërë nabësëquitë
ldu'u Dios. Bëlua'a të de
què nápëdi'i të faltë por
asuntë naguzac entrë lë'ë
të. Bëldënú të nguiu nabë'në
mal. Nalё guc shtu'u të
guëa'në të bien delantë lu
Dios. Bë'në të cumplir lueguë
narunë tucarë. Bë'në të
cashtigu nguiu ni. Clarë
rlua'a de què nápëdi'i të culpë
con nguiu ni.
12 Iurë bëquëa'a primërë
cartë, adë bëshé'ldahin lu
të sulamëntë purquë runa
llgabë por nguiu nabë'në
mal, nilë por lë'ë personë
nabë'në nguiu ni ofender,
sino bëquëa'a cartë ni parë
gac bë'a të tubi manërë
clarë blac llëru'bë na rëspëti
nanapë të parë lë'ë na'a.
Bë'në të cumplir voluntá shtë
Dios.
13 Por ni rbedchí ldu'u na'a.
Además de ni bëquitë ldu'u
na'a demasiadë purquë Tito
nalё náhi' cuntëntë; rquitë
ldú'i' purquë bësëdchini të
lëgrë ldú'i'.
14 Gunia'a lu Tito antsë
de què quëreldë të bien nu
rquitë ldua'a con lë'ë të; Pues
iurne' adë rtúdi'i lua lu Tito.
Ziquë grётë' na verdá lo què
nagunia'a lu të, zni na verdá
lo què naguni'i na'a lu Tito.
Rquitë ldu'u na'a con lë'ë të.
15 Iurne' lё'i' másru'u
rac shtú'ui' lë'ë të iurë
rëagná ldú'i' lë'ë të manërë
nabëzu'bë diaguë të lo què
nagunibё'ai', nu zac cumë
bë'në të recibir lё'i' con
rëspëti nu con hunurë.
16 Rquitë ldua'a cumë napa
llëru'bë confiansë gunë të
cumplir lo què narunë tu-
carë ziquë shmënë Dios.

8

Quëquë'ë Pablo lla guëdë'ë hia'a ofrendë

1 Bëchi, rac shtu'u na'a
guadi'dzë na'a blac llëru'bë
favurë bë'në Dios parë
ra shmënë më naquëreldë
Macedonia.
2 Napë rall zihani dificultá
nu galërzac zi perë rquitë
ldu'u rai'. Nápëdi'i rall zihani

cusë shtë guḗ'dchiliu; prubi
na rai' perë con guëdubinú
ldu'u rai' bëdë'ë rai' dumí
parë guërë'tsë shti'dzë Dios
más delantë.
3 Nahia testigu de què con
guëdubinú ldu'u rai' bëdë'ë
rai' grë lo què nanapë rai'
hashtë más bëdë'ë rai'.
4 Bë'në rai' ruëguë lu na'a të
guëdë'në na'a permisi gunë
rai' compañi ra shmënë Dios
nanapë nicidá. Guquin tubi
hunurë parë lë'ë rai'.
5 Zni bë'në rai' hashtë más
de lo què nabëdë'në na'a ll-
gabë. Primërë bëdë'ë rai'
mizmë lë'ë rai' të parë gunë
rai' sirvë Dadë Jesús; de-
spuësë bë'në rai' sirvë lë'ë
na'a. Zni bë'në rai' purquë
nahin voluntá shtë Dios.
6 Ejemplë ni bësëquitë
ldua'a, por ni bëna ruëguë lu
Tito të tsagnall lë'ë të nu tsalú
guëdëá ofrendë. Pues Tito
na el què primërë guna'zi ldi
obrë ni antsë entrë lë'ë të.
7 Nalḗ quëhunë të sirvë lu
Dadë; nalḗ rialdí ldu'u të
shti'dzë më; nunquë rúnëdi'i
të faltë parë ra cusë shtë
më nu nalḗ rac shtu'u të lë'ë
na'a. Iurne' quëhuna ruëguë
lu të, gulë bë'në cumplir obrë
za'què narni'i ldu'u të parë ra
shmënë Dios.
8 Adë cagní'idia'a ndë'ë
cumë ziquë ordë; sulë rac
shtua'a gac bë'a të pë bë'në
stubi mënë, de què bë'në
rall compañi ra prubi con
guëdubinú ldu'u rall. Iurní
guëlua'a si talë rac shtu'u të
Dios.
9 Hia nanḗ të favurë
nabë'në Jesucristo Shláma'a;
nalḗ na më ricu perë guc më
prubi; bësëa'në më lidchi
më gube'e; bëdchini më lu
guḗ'dchiliu ziquë tubi prubi
parë gapë të ra cusë nalasac
de verdá.
10 Bëna llgabë subrë
shcuendë ni; iurní quëgnia'a
lu të lo què narunë tucarë
gunë të, purquë dizdë tubi
izë guc të primërë entrë los
de más shmënë Dios; bëdë'ë
të ofrendë, lḗdëdi'i parë gunë
të cumplir sulamëntë, sino
con zihani ánimo guc shtu'u
guëdë'ë të lë'ë dumí.
11 Iurne' tsagla'guë të
hashtë tsalú con el mizmë
deseo nanapë të dizdë más
antsë. Gulë bëdë'ë según lo
què nanapë të
12 purquë si talë tubi nguiu
rac shtu'u guëdḗ'ëll tubi
ofrendë, Dios rúni' recibir
ra ofrendë ni según lo què
nanapë nguiu. Lë'ë më adë
rná'bëdi'i' guëdë'ë nguiu lo
què adë nápëdi'i nguiu.
13 Asuntë ni adë rúnëdi'i
tratë de què obligadë na të
guëdë'ë të ofrendë nu stubi
mënë adë bë gúnëdi'i rall
14 sino runë tratë de què
gunë mieti igual con sa' rall.
Iurne' napë të parë gunë
të compañi ra nabënápëdi'i.
Stubi dzë lë'ë rall gunë rall
ayudë lë'ë të lo què narunë
faltë. Manërë ni nanú igual
entrë grë mieti.
15 Rni'i Sagradas Escrit-
uras: “El què nabëtëá zihani
cusë, adë bëá'nëdi'i subrë
parë lḗ'i'. El què nabëtëá
du'psë, adë bë'në fáltëdi'i.”

Tito nu ra sáhi'

16 Dushquilli Dios el què
nabëdë'ë lu Tito mizmë de-
seo ziquë nanapa por lë'ë të.
17 Pues Tito guc de acuerdë
con lo què naguna'ba, nu zac
lḗ'i' nalḗ rac shtú'ui' guënáhi'
lu të. Iurne' tsagnáhi' lë'ë të
por prupi voluntá shtḗhi'.
18 Juntë con Tito
què gshe'ldë na'a tubi
shmënë Jesús. Entrë grë
ra grupë shtë shmënë Dios
ruadi'dzë rall blac naza'què
na nguiu ni. Nu nalḗ rac
ruadí'dzëll diza'què.
19 Lëdë niá'asëdi'i bronquë
ruadí'dzëll, sino ra grupë
shtë shmënë Dios, gulḗ nguiu
ni parë gúnëll compañi lë'ë
na'a lu viajë nu gúnëll com-
pañi lë'ë na'a con ofrendë
nanua'a na'a. Què gdë'në
na'a dchi'ni ni parë gac
honrar Dadë Jesús nu parë
guëlua'a na na'a dispuestë
parë guëdë'në na'a sirvë lu
të.
20 Rac shtu'u na'a adë chu
guëdchi'bë galquiá guëc na'a
por manërë què di'dzë na'a
dumí ru'bë nanua'a na'a.
21 Rni'i ldu'u na'a gac
na'a mënë naza'què, lëdë
niá'asëdi'i lu Dadë Dios sino
también lu ra mënë.
22 Nu què gshe'ldë na'a
stubi sa' hia'a con lë'ë rai';
náhi shmënë më nu zihani
vueltë bëluá'ai' lu ra cusë
durë de què náhi' tubi më
za'què. Iurne' másru'u rac
shtu'u guënall lu të tantë
confiansë nápëll con lë'ë të.
23 Si talë chu guëna'bë
di'dzë shcuendë naná Tito,
gulë guchi de què lḗ'i' náhi' el
què naquëhunë compañi na
parë guëdë'në na'a sirvë lu
të. U si talë chu guëna'bë
di'dzë shcuendë los de más
bëchi la sa' na'a, gulë guchi de
què grupë shtë shmënë Dios
bëshe'ldë rai' lë'ë mënë ni, nu
gulë guchi de què què hunë
rai' honrar Dadë Jesucristo.
24 Por ni gulë bëlua'a de
què rac shtu'u të lë'ë rai'
de verdá. Zni gac bë'a ra
grupë shtë shmënë Dios de
què napë të amor shtë Jesús.
Zni gapë na'a rsunë parë
què quitë ldu'u na'a con lë'ë të.

9

Ofrendë parë ra shmënë Jesús

1 Adë rquí'nidi'i guëquëa'a
lu të shcuendë dumí nabëtëá
të parë ra mënë nabëzunḗ
Dios almë shtë rai'
2 purquë nanḗa dizdë tubi
izë na të dispuestë guëdë'ë
të tubi ofrendë za'què. Con
galërquitë ldu'u cagnia'a lu ra
mënë shtë Macedonia; rnia'a
de què lë'ë të, mënë shtë
Acaya, na të preparadë parë
gunë të compañi ra prubi.
Por ejemplë shtë të casi grë
rall rac shtu'u rall gunë rall
igual.
3 Perë què gshe'lda ra naná
bëchi sa' hia'a të parë adë
guërú'udi'i cusë falsë nagu-
nia'a lu ra mënë Macedonia.
Rac shtua'a gac të preparadë
ziquë gunia'a lu rall,
4 no sea de què cualquier
de tubi më Macedonia
sënáldëll na nu guëdzélëll lë'ë
të adë nádi'i të preparadë
con ofrendë ni. Hia iurní

nahin tubi shtu parë lë'ë
na'a purquë nadchini guni'i
na'a lu rall shcuendë të.
Nu gaquin tubi shtu parë
mizmë lë'ë të purquë napë
na'a zihani confiansë gunë
të cumplir lo quë naguna'bë
na'a.
5 Por rsunë ni, lluá'ahia
rqui'ni guëna'ba tubi favurë,
quiblú ra bëchi sahia parë
gunë rall compañi lë'ë të parë
guëtëá të ofrendë nabë'në të
prometer antsë. Zni lë'ë
ofrendë shtë të nahin ziquë
tubi muestrë de quë de verdá
rac shtu'u të sa' të, lëdëdi'i
gac ofrendë ni ziquë cusë
narne'e të por la fuersë sino
bëdë'ë të voluntariamente.
6 Gulë bësëagná ldu'u të
di'dzë rë': El quë narcabní
du'pë bë'dchi, du'psë cusechë
rca'a nguiu ni, nu el quë
narcabní zihani bë'dchi, zac
guëcá'all zihani cusechë.
7 Cadë tubi de lë'ë hia'a
napë quë guëdë'ë hia'a
según narni'i ldu'u hia'a con
guëdubinú ldu'u hia'a. Adë
chu guëdë'ë ofrendë por la
fuersë. Dios rac shtu'u el quë
narquitë ldu'u iurë rdë'ëll
ofrendë.
8 Dios napë më pudërë
parë guëne'e më hashtë gunë
subrë grë lo quë narqui'ni
të, të gapë të sufsientë parë
mizmë lë'ë të nu zac gapë të
parë gunë të compañi sa' të
con másru'u cusë za'quë.
9 Sagradas Escrituras rni'i
zndë'ë:

Bë'në më za'quë compañi
ra prubi con lo quë
nanapë rall.
Ra obrë za'quë shtë mënë ni,
adë tsalúdi'in.
10 Dios rdë'ë bëní parë el quë
narcabní nu rne'e më nagáu
mieti. Segurë gunë ldai' më
lo quë nanapë të parë gaquin
más nu gunë më compañi
lë'ë të, të parë gunë të zihani
cusë za'quë.
11 Zni lë'ë të gapë të grëtë'
clasë cusë nalasac parë
rac guëdë'ë të tubi ofrendë
za'quë. Hia iurní ra centavë
nabë'në të intriegu guia'a
na'a, gaquin motivë parë
guëdë'ë zihani mënë graci lu
Dios
12 purquë por lo quë
naquëgdë'ë të ca'a bëchi
la sa' hia'a, lëdë niá'asëdi'i
quëgdë'ë të lo quë narqui'ni
parë guëbani rai', sino
también zihani mënë gunë
rall alabar Dios; guëdë'ë rai'
graci lu më.
13 Gunë rall alabar Dios
purquë guëná rall cusë
za'quë naquëhunë të; nahin
ziquë sëñi de quë de verdá
rzu'bë diaguë të diza'quë
shtë Jesús. Nu zac gunë
rall honrar Dios por ofrendë
za'quë naquëgdë'ë të ca'a rall
nu por lo quë naca'a los de
más mënë.
14 Lë'ë rai' guëna'bë rai' lu
Dios por lë'ë të. Gapë rai'
llëru'bë cariñi por lë'ë të
purquë guëná rai' de quë
Dios tsagla'guë quëhúni' zi-
hani cusë za'quë parë lë'ë të.
15 Dushquilli Dios por lo quë
nabëzëlaa'dchi më, tubi re-
galë adë chu gúnëdi'i gan
guëni'i blac llëru'bë nahin.

10

Derechë nanapë Pablo ziquë poshtë shtë më

1 Na Pablo runa ruëguë lu të con mizmë gal-
nadu'u nu pacënci nanapë
Cristo. Gulë bë'në lo quë
nacagnia'a. Rni'i mënë de
quë iurë quëreldënúa lë'ë të,
adë nápëdia'a valurë parë
guadi'dza zihani cusë guëc të
perë iurë zitu nanúa, iurní sí
napa valurë.

2 Runa ruëguë lu të de quë
iurë gue'dë guënahia lë'ë të,
adë nídi'i nicidá tildia lë'ë të.
Pues lu bëldá mënë, sí, napë
quë gapa valurë purquë
quëgdchi'bë rall galquiá guëc
na'a. Rni'i rall quëgni'i na'a
shti'dzë Jesús sulamëntë
mizmë manërë ziquë ra
mënë shtë gué'dchiliu.

3 Verdá na de quë quëreldë
na'a lu gué'dchiliu rë'
perë adë quëgdíldidi'i na'a
ziquë cualquier mënë shtë
gué'dchiliu

4 purquë ra armë nadápa'a,
adë nádi'i rahin lo quë
naruntsa'u mënë sino na
rahin fuertë; napë rahin
pudërë shtë Dios parë gunin
gan lu grë ra fuersë mal.

5 Zni quëgdë'në na'a gan
lu grë llgabë nu galquiá
nardchi'bë mënë cuntrë
Dios. Quëgdë'në na'a gan
lu cualquier cusë nadchini
nu cusë narcá parë adë
gunguë bé'adi'i mënë Dios.
Grë llgabë, grë galërni'i ldu'u
shtë mieti naná cuntrë lë'ë
më, quëgdë'në na'a ordenar
parë guëzu'bë diaguë rahin
shti'dzë Cristo.

6 Nu na na'a dispuestë
guëdë'në na'a cashtigu grë ra
mënë naná rzu'bë diáguëdi'i
shti'dzë më. Zni guëdë'në
na'a iurë bë'në të cumplir grë
cusë narunë tucarë gunë të.

7 Lë'ë të quëhunë të juzguë
sulë por lo quë narná të por
fuërë. Si talë tubi de lë'ë
të rní'il nadchini nal shmënë
Cristo, napë quë gac bé'al de
quë también lë'ë na'a na na'a
shmënë më.

8 Aunquë nilë lë'ë na
rnia'a nadchini de quë napa
derechë parë guënibé'ahia
lë'ë të, adë rtúdi'i lua purquë
lë'ë Dadë bëne'e pudërë rë'
parë bien shtënë të parë su
të más firmë lu shnezë më.
Adë bëne'e më pudërë ni parë
guëdë'në na'a dañi parë lë'ë
të.

9 Adë rúnëdi'i të llgabë të de
quë rtsëba lë'ë të con ra cartë
narshe'lda lu të.

10 Ra mënë rni'i de quë
di'dzë narquëa'a la'ni ra
cartë, nadushë nu fuertë
na rahin purquë zitu nanúa
parë lë'ë të perë iurë
quëreldënúa lë'ë të, ruadi'dza
sin pudërë; zni rni'i rall. Nu
zac rni'i rall mudë naru-
adi'dza diza'quë, rrú'udi'i
shnezin.

11 Perë el quë narni'i
zndë'ë napë quë gac bé'all de
quë lo quë narquë'ë na'a la'ni
cartë dizdë zitu, guëdë'në
na'a cumplir grë puntë ni
iurë guëquëreldënú na'a lë'ë
të. Guëdë'në na'a lo quë
narni'i na'a.

12 Adë nápëdi'i na'a valurë

parë guëni'i na'a na na'a
igual con ra narni'i bien
de mizmë lë'ë rall; adë chu
rúnëdi'i comparar con ra
naruadi'dzë bien de mizmë
lë'ë rall. Lë'ë rall quëhunë
rall tubi cusë tuntë nanadë
rlluí'idi'i, purquë quëhunë
rall comparar mizmë lë'ë rall
con los de más mënë naná
quëhunë igual.
13 Adë rúnëdi'i na'a nad-
chini, sulamëntë runë tucarë
guëni'i na'a de lo quë bëdë'në
na'a, lë́dëdi'i por lo quë
nabë'në stubi mënë. Pues
Dios quëglua'a më lo quë
narunë tucarë guëdë'në na'a
nu bëne'e më permisi parë
be'dë guëni'i na'a diza'quë lu
të naquëreldë Corinto.
14 Adë quëgní'idi'i na'a lo
quë nadë rúnëdi'i tucarë
iurë rni'i na'a napë na'a
derechë parë guëdë'ë na'a
cunseju, purquë lë'ë na'a na
na'a primërë naná biadi'dzë
diza'quë entrë lë'ë të. Cagni'i
na'a lu të purquë nadapë
na'a derechë.
15 Adë runë narú'bëdi'i
na'a por dchi'ni nabë'në
stubi mënë si fuërë nahin
shchi'ni na'a, sino al contrari,
rialdí ldu'u na'a de quë iurë
tsaldí ldu'u të shti'dzë më
más, iurní guëru'u nezë parë
guëdë'në na'a más dchi'ni
entrë lë'ë të hashtë regiuni
más zitu tëchi ladzë të.
16 Pues rac shtu'u na'a
guëni'i na'a diza'quë entrë
ra mënë naquëreldë más
zitu quë lë'ë të. Zni adë
guëní'idi'i na'a nadchini por
lo quë nabë'në stubi muzë
shtë Dios.
17 Si talë chu rac shtu'u
guëní'ill nadchini, pues
runë tucarë guëní'ill lo quë
nabë'në Dadë Jesucristo.
18 El quë nalasac delantë lu
Dios, na el quë lë'ë më rni'i
nall nguiu za'quë, lë́dëdi'i lë'ë
nguiu narni'i de mizmë lë́'ëll
de quë lasáquëll.

11

1 Rac shtua'a guëne'e të sí
parë guadi'dza lu të ziquë
tubi natuntë. Gulë bëquë́
diaguë lo quë narnia'a
2 purquë nahia ziquë tubi
nahi' lu sa'll. Ndë ze'dë
de Dios; pues na bëna com-
prometer lë'ë të con Cristo.
Iurne' rac shtua'a guna pre-
sentar lë'ë të lu më cumë
ziquë lliguëna'a purë naná
ca'a tubsë nguiu.
3 Perë ziquë bë'në serpi-
entë, bësiguë́ ma lë'ë Eva con
mañi; rdzëba, no sea de quë
guëdë'ë të sí parë guësiguë́
Satanás lë'ë të nu guëazë
guetë të shnezë Cristo, de
quë adë tsaldídi'i ldu'u të lë'ë
më con guëdubinú ldu'u të.
4 Lë'ë të bien quëhunë
të recibir tubi naruadi'dzë
de stubi Jesús gurënë,
perë nádi'in shti'dzë më
nabiadi'dzë rall lu të. Bien
quëhunë të recibir con
guëdubinú ldu'u të tubi en-
señansë nanádi'i de acuerdë
con lo quë nabë'në të recibir
antsë. Quëhunë të recibir
stubi clasë diza'quë nanádi'i
de acuerdë con diza'quë
narni'i lla gac salvára'a. Bini
tëhin antsë.
5 Pues lluá'ahia de quë
adë lasáquëdia'a menos quë

ra mësë ru'bë naquëhunë të
honrar entrë lë'ë të.
6 Aunquë ráquëdi'i parë
ruadi'dza bien, perë rac
bḗ'ahia bien lo quë quëhuna
predicar. Clarë guná të grë
lo quë nabëdë'në na'a; bien
nahin.
7 ¿Gu bëna mal cuntrë lë'ë
të iurë biadi'dza diza'quë
shtë salvaciuni sin adë
bḗ'nëdia'a cubrë ni tubi
centavë? Guca ziquë tubi
nalasáquëdi'i të parë guc të
ziquë tubi naná lasac.
8 Bëna recibir dumí shtë
ra shmënë Dios nardëá stubi
lugar të parë guna sirvë lu të.
9 Nu iurë gulezënúa lë'ë
të, gupa nicidá perë adë
guná'bëdia'a ni tubi cusë de
lë'ë të. Ra shmënë Jesús
naze'dë de Macedonia, mënë
ni bëne'e rall lo quë narunë
faltë parë na. Zni bëna të
parë adë gápëdi'i të carguë
parë nicidá shtëna. Tsagla'ga
guna mizmë manërë ni.
10 Nahia segurë ruadi'dza
verdá shtë Cristo; por ni, ni
tubi guëcádi'i famë shtë na.
Grë mënë shtë Acaya guini
rall de quë quëhuna predicar
sin adë chu gúnëdi'i cubrë
centavë.
11 ¿Pëzielú ruadi'dza zni?
¿Pë nahin purquë adë rac
shtú'udia'a lë'ë të? Aquëdi'i.
Dios nanḗ më rac shtua'a lë'ë
të.
12 Na tsagla'guë guna ziquë
na manërë shtëna të parë adë
rac guëní'idi'i mënë na rall
muzë shtë më igual ziquë na,
de quë quëhunë rall shchi'ni
Dios ziquë lë'ë na'a.
13 Na rall mësë falsë;
rguguḗ rall mënë nadë más;
gululḗ rall mizmë lë'ë rall
poshtë shtë më.
14 Perë rac tsaldí ldu'u
hia'a zni quëhunë rall purquë
mizmë Satanás rlua'alull
lu mënë ziquë tubi ianglë
nanapë llni shtë Dios.
15 Por ni zihani vueltë ra
naná bajo ordë shtë Satanás,
también rlua'alú rall lu mënë
ziquë mënë za'quë. Perë
grë ra mënë ni gunë rall
recibir juici narunë tucarë
según obrë nabë'në rall.

Galërzac zi shtë Pablo

16 Stubi vësë rnia'a lu të,
ni tubi de lë'ë të adë rúnëdi'i
të llgabë de quë nahia ziquë
tubi luguë; perë si talë zni
runë të llgabë, gulë bëne'e
sí parë guadi'dza ziquë tubi
narunë nadchini.
17 Adë quëgní'idia'a ndë'ë
ziquë tubi mandadë shtë
Dadë Jesucristo, sino ziquë
tubi naná luguë. Pues nahia
luguë si talë rnia'a lu të
nalasaca.
18 Pues nanú zihani ra nalḗ
runë nadchini rall parë cusë
shtë guḗ'dchiliu rë'. Nu zac
na gunë nadchinia.
19 Lë'ë të nalḗ rquitë ldu'u
të con ra tuntë, tantë nasini
guëc të.
20 Bien rdë'ë të sí parë
lë'ë rall naná quëhunë obli-
gar lë'ë të parë gunë të sirvë
lu rall, nu rdë'ë të sí parë
ra nardchisú lo quë nanapë
të, nu rdë'ë të sí parë narac
shtu'u guënibë'a lë'ë të, nu
rua'a ldu'u të narunë de-
sprëci lë'ë të nu ra nargubḗ lu
të.

21 Rtu lua guënia'a lu të
ndë'ë; adë nápëdi'i na'a val-
urë parë guëdë'në na'a ra
cusë ni. Gulë bë'në perdunë
lë'ë na'a.
Perë grë lo quë nanapë
parë gunë naru'bë mieti,
también rac runë naru'ba.
Quëgnia'a ziquë tubi narac
luguë.
22 Lë'ë rall rni'i rall na rall
më hebreo; nu zac na nahia
më hebreo. Rni'i rall na rall
mënë israelitë; pues nu na
nahia më israelitë. Na rall
llëbní Abraham; pues nu na
nahia llëbní Abraham.
23 Rni'i rall na rall siervë
shtë Cristo, pues lë'ë na
nahia más quë lë'ë rall;
nahia siervë shtë Cristo.
Quëgnia'a ndë'ë ziquë tubi
narac luguë. Nalḗ bëna
dchi'ni más quë lë'ë rall.
Guanúhia galnḗ más quë lë'ë
rall. Guahia lachigui'bë más
quë lë'ë rall. Nu zihani vësë
mërë niatia.
24 Ga'i vësë ra më israelitë
bëne'e rall cashtigu treinta y
nueve galnḗ chicuti.
25 Tsunë vësë bëne'e hi-
aguë rall na. Tubi vësë
bëne'e guë'ë rall na. Tsunë
vësë nḗ'azë barcu naná zi-
azúa lu nisë. Tubi vësë
nanúa lu nisëdu'u con tubi
ldë tablë dzë la gue'lë parë
bëdchinia lu guiu'u.
26 Zihani vësë gudëda ra
viajë. Zugá'ahia lu ra peligrë
shtë nisë guëë'gu nu peligrë
shtë nguba'në nu peligrë shtë
ra mizmë sahia, nu zugá'ahia
lu peligrë shtë ra më zitu.
Nanúa peligrë entrë ra mënë
shtë ciudá nu entrë ra mënë
naquëreldë fuërë shtë ciudá.
Nanúa peligrë shtë nisëdu'u
nu entrë ra bëchi la sahia
naná falsë ra.
27 Napa zihani dchi'ni
nu ra problemë; zihani
vësë gudëdë gue'la sin adë
gutë ga'sidia'a; guzac zia lu
galërldia'në nu galërbidchi. Zi-
hani vësë nápëdia'a nagauha.
Guzac zia lu galnaldë nu
runë faltë shaba.
28 Además de grë ra cusë
rë', con ra más cusë, cadë dzë
rac ldua'a por grë ra grupë
shtë shmënë Dios.
29 Si talë nanú sahia naná
débil; runë faltë parë tsaldí
ldú'ull shti'dzë më, también
riá ldua'a. Si talë nanú
shmënë Jesús naná débil,
nahin ziquë na nahia débil.
Si talë rsini mënë sa'll lu
duldë, rldḗa.
30 Si talë napë quë gunë
nadchinia, pues gunë nad-
chinia sulamëntë purquë
nalḗ runë faltë parë gaca lo
quë narac shtu'u më.
31 Dios nu Shtadë Jesu-
cristo Shláma'a, rac bë'a më
quëgnia'a verdá. Runë tu-
carë guëdë'ë mieti labansë lu
më guëdubi tiempë.
32 Iurë guquërelda Dam-
asco, lë'ë gubernadurë
narunë sirvë rëy Aretas,
bëshé'ldëll ra suldadë parë
gupë rall puertë shtë ciudá
parë guëna'zi rall na nu gua'a
rall na prësi,
33 perë por tubi ventanë
shtë lu' bëldaguë ra mënë na
la'ni tubi tëpë. Zni bëna gan;
bërua'a guia'a gubernadurë
ni.

12

Debilidá shtë nguiu nu pudërë shtë Dios

1 Ni tubi adë pë gúnëdi'i
gan por guadí'dzëll bien de
mizmë lḗ'ëll, perë napë quë
guënia'a shcuendë ra visión
naná gunahia nu shti'dzë
Dios nabëlua'a më lua.
2 Nanḗa tubi nguiu naná ri-
aldí ldu'i shti'dzë Cristo; guc
chidá izë bëldisë Dios nguiu
ni hashtë gube'e más guia'a.
Adë rdḗ'ëdia'a cuentë si lë'ë
nguiu guáhi' con cuerpë u su-
lamëntë espíritu shtḗhi'. Dios
rdë'ë cuendë de ni.
3-4 Perë nanḗa de quë lë'ë
nguiu ni bëldisë Dios; adë
rdḗ'ëdia'a cuendë si guáhi'
con cuerpë u sin cuerpë.
Sulë Dios nanḗhi'. Gua nguiu
ni hashtë lugar nalḗ paraíso
nu bíni' di'dzë naná más
secretë. Ni tubi chu adë
nápëdi'i permisi guadí'dzëll
di'dzë ni.
5 Bien rac runa nadchini
por nguiu ni, perë adë gunë
nadchínidia'a de ra cusë ni.
Sulamëntë runë nadchinia
por mudë nabëna sufrir por
lë'ë Dadë.
6 Aunquë nilë rac shtua'a
guadi'dza bien de mizmë na,
pues adë nádi'in tubi cusë
tuntë purquë quëadi'dza
verdá. Adë guadí'dzëdia'a
de mizmë na, no sea de quë
tubi sahia gúni' llgabë de quë
nahia más de lo quë rna rall
u lo quë narini rall de na.

7 Ra cusë nagunahia, nalḗ
cusë ru'bë nahin; por ni
bëdchini tubi cusë narini la'ni
ldua'a ziquë tubi guitsë naná
gua'së lu cuerpë shtëna të
parë adë gunë nadchínidia'a.
Nahin ziquë narunë dchi'ni
Satanás parë quinin na të
adë gunë nadchínidia'a de-
masiadë.
8 Tsunë vueltë guna'ba
lu Dadë Dios të parë
guëdchisúhi' cusë mal de na
9 perë lë'ë Dadë guni'i lua:
“Amor shtëna quëbezënul.
Pudërë shtëna rlua'a mejurë
iurë lë'ë mieti na ziquë
tubi débil nanápëdi'i fuersë.”
Zni runë nadchinia iurë
nápëdia'a fuersë të parë
guëlua'a pudërë shtë Cristo
la'ni vidë shtëna.
10 Iurë nahia débil, rquitë
ldua'a; iurë rni'i mënë cuntrë
na, iurë rzac zia lu cusë durë,
iurë rzunaldë mënë na, iurë
nanú dificultá purquë nahia
shmënë Cristo, rquitë ldua'a.
Iurë nápëdia'a fuersë, runë
Dadë compañi na.

Rac ldu'u Pablo por ra shmënë Cristo

11 Nahia ziquë tubi luguë
purquë quëadi'dza bien de
mizmë na, perë lë'ë të bë'në
të obligar bḗnahin purquë
lë'ë të runë tucarë guadi'dzë
të bien de na; pues ni tubi
adë lasáquëdi'i más quë lë'ë
na. Ra mësë ziquë mësë
ru'bë naná zianaldë të tḗchi',
adë bḗ'nëdi'i rall dchi'ni
ziquë na; nu lasáquëdia'a.
12 Dchi'ni nabëna con
llëru'bë pacënci entrë lë'ë të,
quëglua'a de quë nahia tubi
poshtë de verdá. Nu zac
ra milagrë, ra sëñi, ra cusë
ru'bë nabëna, quëglua'a de
quë gudili më na ziquë tubi
poshtë.

13 Bëna tratë lë'ë të igual
ziquë los de más shmënë
Jesús naquëreldë stubi lugar.
Sulë tubi cusë, adë bëcádia'a
ofrendë shtë të. Bë'në per-
dunë culpë shtëna purquë
bëcádia'a dumí shtë të.
14 Iurne' quëhuna preparar
parë gueldë guënahia lë'ë të
stubi. Nahin tecërë visitë
shtëna, perë adë gueldë
guëdchí'bëdia'a tubi carguë
guëc të purquë adë rac
shtú'udia'a dumí shtënë të
sino rac shtua'a gáca'a unidë
parë shchi'ni Jesús. Pues
runë tucarë ra shtadë mieti
guësëa'në herenci parë ra
llguë'në, lḗdëdi'i ra llguë'në
guëdë'ë rall herenci ca'a
shtadë llguë'në.
15 Na guëdubinú ldua'a
guna gashtë lo quë nanapa
hashtë guna gashtë grë
fuersë nanapa parë bien
shtë të parë tsaru'bë të
espiritualmente. ¿Ni mudë
por más rac shtua'a lë'ë të,
menos rac shtu'u të na?
16 Nanú bëldá mënë en-
trë lë'ë të; nanḗ rall de quë
adë bḗ'nëdia'a obligar lë'ë të
niane'e të dumí cahia perë
rni'i rall de quë con mañi
bësiguëhia lë'ë të.
17 ¿Ni mudë bësiguëhia lë'ë
të por ra nguiu nabëshe'lda
nga'li?
18 Guna'ba lu Tito të guidë
guënall lë'ë të nu bëshe'lda
stubi bëchi la sahia con Tito.
¿Ni mudë bësiguḗ Tito lë'ë të?
¿Pë lḗdëdi'i na verdá de quë
lë'ë Tito nu na bëdë'në na'a
tratë lë'ë të mizmë manërë?
Bëdë'në na'a igual parë bien
shtë të.
19 Tal vez runë shgabë të de
quë quëdë'në na'a defender
mizmë lë'ë na'a delantë lu të.
Adë nádi'in zni sino al con-
trari, quëadi'dzë na'a delantë
lu Dios nu por nombre shtë
Cristo. Lë'ë të narac shtua'a,
grë lo quë quëgdë'në na'a, na
parë su të firmë lu shnezë
Dios.
20 Rdzëba de quë iurë
gueldë guënahia lë'ë të, tal
vez nádi'i të ziquë ra naná
rialdí ldu'i shti'dzë Dios de
verdá, nu adë guëdzélëdi'i
të na ziquë rac shtu'u të.
Rdzëba de quë lë'ë të rdildi
di'dzë të nu nanú dishi'bi
entrë lë'ë të; rzebi ldu'u të pë
shtë sa' të. Rldënú të sa' të;
rni'i të cusë dzabë lu sa' të;
nanú chismë ra, nu galërni'i
guidzë sa', nu runë të naru'bë
lu sa'l.
21 Rdzëba iurë guënahia
lu të, Dios shtëna gunë më
permitir gapa tristë la'ni
ldua'a por conductë shtë
të. Guëtú lua iurní hashtë
runa por ra naná bë'në
duldë antsë. Hashtë ne'
adë bëagrídi'i ldu'u rall con
Dios. Tal vez guënahia de quë
todavía ziagla'guë rquënú sa'
rall, de quë napë rall zihani
vici, de quë quëhunë rall
cumplir deseo mal nananú
la'ni ldu'u rall.

13

Rialú cartë rë' con tubi saludë

1 Ndë'ë na tecërë vësë
naguna visitar lë'ë të.
Cualquier galquiá nard-
chi'bë të guëc sa' të napë quë
tsu prëbë con chupë u tsunë
testigu.

2 Bëtsëba ra mënë nabë'në
duldë con los de más sa'
rall. Stubi vësë más rtsëba
lë'ë rall mientras zitu nanúa,
igual ziquë bëna iurë be'dë
guënahia lë'ë të segundë vis-
itë. Iurë guelda, guna cash-
tigu ra mënë narunë duldë
sin rgá'adi'i ldua'a.
3 Guëní'ihia fuertë lu rall
purquë rac shtu'u të prëbë
de quë quëbezënú Cristo na,
de quë ruadi'dza por pudërë
shtë më. Adë quëhúnëdi'i
të tratë con tubi Cristo
nanápëdi'i fuersë sino con
tubi Cristo narlua'a pudërë
shtéhi' entrë lë'ë të.
4 Na verdá cuë më lu cruz
cumë ziquë tubi nanápëdi'i
fuersë, perë iurne' nabani
më por pudërë shtë Dios. Zni
zac lë'ë na'a, na na'a débil,
perë iurne' unidë na na'a
con lë'ë më nu por lë'ë më
nadapë na'a pudërë shtë Dios
parë guëdë'në na'a sirvë lu
të.
5 Gulë bëtë'dë prëbë mizmë
lë'ë të, të parë gac bë'a të
si talë rialdí ldu'u të shti'dzë
më de verdá. ¿Pë adë
rdé'ëdi'il cuendë de quë Jesu-
cristo quëbezënúhi' lë'ë të si
talë rialdí ldu'u të de verdá?
6 Pues rac shtua'a de quë
gac bë'a të, lë'ë na'a bëdë'në
na'a cumplir shti'dzë më; na
na'a verdá.
7 Rna'ba lu Dios të parë
adë gúnëdi'i të duldë. Zni
rac shtu'u na'a, lédëdi'i parë
guëlua'a de quë nadapë na'a
pudërë. Rna'bë na'a lu më
parë gunë të lo quë naná
za'quë. Adë rúnëdi'i importë
si talë rni'i mieti na na'a falsë
u rni'i rall na na'a verdá.
8 Adë nídi'i mudë guëdë'në
na'a cuntrë verdá, sino su-
lamëntë rac quëdë'në na'a
favurë shtë verdá.
9 Por ni rquitë ldu'u na'a
iurë lë'ë na'a na na'a débil
perë lë'ë të su të firmë
lu shnezë më. Tsagla'guë
guëna'bë na'a lu Dios por lë'ë
të parë gac të firmë lu shnezë
më guëdubi tiempë.
10 Quëquë'ë na'a cartë rë'
antsë gue'dë guëná na'a lë'ë
të, të parë iurë lë'ë na'a zia
na'a ndë, adë rquí'nidi'i guna
cashtigu lë'ë të con derechë
nanapa por Dadë Jesucristo.
Pues lë'ë pudërë nanapa por
Dadë Jesús, na parë bien shtë
të parë másru'u tsaldí ldu'u
të shti'dzë më, lédëdi'i nahin
parë guëdë'a fin lu fe shtë të.
11 Iurne' bëchi, rac shtua'a
guëru'u bien shchi'ni të.
Gulë bëdë'ë sí parë gac
cambi vidë shtë të hashtë na
rahin completamente bien;
gulë bëzu'bë diaguë shti'dza.
Gulë gac të unidë; gulë
guquëreldënú të sa' të sin
dishi'bi. Iurní Dios narne'e
paz, nu Dios narunë parë
gac shtu'u hia'a sa' hia'a,
guëbezënú më lë'ë të.
12 Gulë bë'në saludar grë ra
shmënë Dios con tubi abrasë.
13 Grétë' ra shmënë Dios
ndë'ë, rshe'ldë rall saludë
parë lë'ë të.
14 Gulë bë'në recibir ben-
dición shtë Dadë Jesucristo
nu amor shtë Dios con ayudë
shtë Espíritu Santo. Gulë
bë'në recibir favurë shtë më.
Amén.

Cartë nabëquë□ë San Pablo lu ra Gálatas

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu shmënë Dios naquëreldë Galacia

1 Na Pablo nahia poshtë, tubi nagulḗ Dios. Lḗdëdi'i gulḗ mënë na sino bëshe'ldë Jesucristo na. También Dios Shtáda'a, el që nabëldishtḗ Jesucristo ladi ra tëgulë, bëshé'ldi' na. Gulḗ më na ziquë poshtë.

2 Na con grë ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo, ra naquëreldënú na ndë'ë, rquë'ë na'a cartë rë' parë grë ra grupë shtë shmënë Dios, grë të naquëreldë regiuni shtë Galacia.

3-4 Rac shtua'a guëshe'ldë Dios grë bendición shtḗhi' nu cuedchí ldu'u të por lë'ë më, Shtáda'a nu por Jesucristo, Shláma'a, el mizmë Jesús nabë'në entregar mizmë lḗ'i' lu galguti parë guëdchisú më duldë shtë hia'a nu parë guëlá më lë'ë hia'a lu mal shtë guḗ'dchiliu. Ni na voluntá shtë Dios, Shtáda'a.

5 Llëru'bë na Dios parë siemprë. Amén.

Tubsë nezë nanú parë gac salvar mieti

6 Nalḗ rdzëguëë' ldua'a de që lë'ë të quëgsa'në të shti'dzë Dios; nasesë rëazë guetë të lu shnezë më, el që naguna'bë lë'ë të parë gac të shmënë më. Guna'bë më lë'ë të parë gunë të recibir favurë shtë Cristo, perë iurne' ziagla'guë të stubi nezë. Rialdí ldu'u të di'dzë naná cambi, lḗdëdi'i diza'quë shtë më.

7 Pues nídi'i stubi diza'quë shtë salvaciuni. Es quë bëldá mënë quëglua'a rall lḗ'ë të di'dzë gurënë nu rza ldu'u të ra di'dzë nabëluá'ahia. Rac shtu'u rall gac cambi diza'quë shtë Cristo

8 perë si talë tubi mënë u mizmë na u tubi ianglë naze'dë de gube'e, si talë guëluá'all lu të stubi diza'quë de lo quë nabëlua'a na'a lu të, pues nacondenádëll.

9 Gulë bësëgná ldu'u të lo quë naguni'i na'a lu të antsë; quëgní'ihia stubi vësë más, si talë chu guëlua'a stubi clasë diza'quë nanádi'i diza'quë lo quë nabë'në të recibir, Dios gunë cashtigu lḗ'ëll. Tsall gabildi catë nídi'i fin.

10 Gulë guni'i lua, ¿më quëhuna lo quë narac shtu'u mënë u lo quë narac shtu'u Dios? ¿Më quëhuna lo quë narëuu' ldu'u mënë? Si talë rac shtua'a nihuna narac shtu'u nguiu, adë nádi'ihia muzë shtë Cristo.

Dios guna'bë Pablo ziquë poshtë shtë më

11 Lë'ë të naná rialdí ldu'i Dios, rac shtua'a gac bë'a të lë'ë diza'quë nabëna predicar lu të, adë guzubluhin por pudërë shtë nguiu.

12 Adë bëna recibirin de nguiu; adë chu bëluá'adi'in

na, perë mizmë Jesucristo
bëluá'ai' shtí'dzi' na.
13 Lë'ë të hia bini të lla guc
vidë shtëna antsë iurë gua-
nalda religiuni shtë ra më is-
raelitë. Hia nanḗ të lla bëzac
zia ra mënë; guzunalda con
fuersë ra grupë shtë shmënë
Jesús parë guëdë'a fin obrë
shtë Jesús. Guc shtua'a
tsaluhin.
14 Lu religiuni shtë is-
raelitë, guca más adelantadë
quë grë sahia. Bëna cumplir
con ra creenci ni más quë ra
sahia de mizmë edá. Nalḗ
guc shtú'uhia gunë mieti
cumplir ra custumbrë shtë
shtadë guëluhia
15 perë gulḗ Dios na antsë
lë'ë na gala. Nalḗ guc shtu'u
më na nu bḗ'ni' tubi favurë;
gulḗ më na parë guënahia lu
shini më
16 nu guna'bë më na
parë cuezënú shini më
na, nu parë guna predicar
diza'quë shtë Jesús lu ra
mënë nanádi'i më israelitë.
Lë'ë tiempë nabë'në më ra
cusë ni, ni tubi adë chu
lu guagna'bë dí'dzëdia'a;
adë guagni'inúdia'a mënë
shcuendë ra cusë ni.
17 Adë guádia'a Jerusalén
niagnahia ra mënë naná
poshtë antsë de na, sino
guahia regiuni shtë Arabia.
Despuësë bëabría Damasco.

18 Gudëdë tsunë izë de-
spuësë de guca shmënë
Jesús, iurní guagnahia lu
Pedro nananú Jerusalén.
Guquëreldënuhia lḗ'i' che'ñi
dzë.
19 Adë gunádia'a lu chu
stubi poshtë, sulë gunahia Ja-
cobo naná bëchi Dadë Jesús.
20 Runa segurë delantë
de Dios lo quë naquëquëa'a
ndë'ë nahin verdá.
21 Despuësë de guahia
Jerusalén, guahia regiuni
shtë Siria nu Cilicia.
22 Ra grupë shtë shmënë
Jesús naquëreldë regiuni shtë
Judea, adë bënguë bḗ'adi'i rai'
na
23 sulamëntë bini rai' lo
quë naguni'i mënë de na,
de quë lë'ë nguiu naguzu-
naldë ra shmënë Jesús;
guc shtú'ull guëdḗ'ëll fin
parë diza'quë, perë iurne'
quëhúnëll predicar shti'dzë
Jesús.
24 Zni guni'i rall nu guni'i
rall nalḗ llëru'bë na pudërë
shtë Dios.

2

Ra poshtë bë'në rai' recibir Pablo

1 Despuësë de gudëdë
chidá izë, guahia stubi vueltë
Jerusalén con Bernabé nu
biahia Tito.
2 Guahia ndë purquë
Dios bëlua'a më de quë
napë quë tsahia Jerusalén.
Ndë bëdëá ra mënë naná
encargadë con shchi'ni Jesús.
Lu rai' biadi'dza diza'quë
naquëhuna predicar lu mënë
nanádi'i më israelitë. Bëna
zni parë gac bḗ'ahia si talë na
rai' de acuerdë con shchi'nia
u si talë biadi'dza de baldë.
3 Perë ni siquierë adë
bḗ'nëdi'i rall obligar gac
circuncidar Tito, u sea
guëriuguë cuerpë shtḗhi' nu

náhi' më griego. Nunúhi' na iurní.
4 Dzë ni bëldá sa' na'a falsë
bëdchini ndë; guatë́ rall ladi
na'a llga'chi parë quëglda'chi
rall lla dzúdë'në na'a, si talë
napë na'a libertá por Cristo u
si talë zianaldë na'a tëchi ra
custumbrë. Guc shtu'u rall
guëabrí na'a stubi, niac na'a
ziquë tubi naná bajo ordë
shtë religiuni shtë rall.
5 Perë ni tubi mumëntë
adë chu bëdë́'ëdi'i lugar
parë niua'a rall lë'ë na'a
parë nezë ni të gac bë'a të
diza'quë nabë'në të recibir
nahin verdá; nunquë adë gac
cambin.
6 Ra narnibë'a entrë lë'ë
rai', adë gunı́'idi'i rai' di'dzë
cubi ziquë mandadë të guna
cumplir. Parë na adë rúnëdi'i
importë chu na rai' purquë
Dios adë rúnëdi'i më juzguë
según lo quë narlua'a mieti
por fuërë. Quëhuna repe-
tir, ra narnibë'a entrë lë'ë
rai', bë́'nëdi'i rai' obligar guna
cumplir lëy nabëdë'ë Dios lu
Moisés.
7 Al contrari iurë guc bë'a
rai' de quë bë'në më in-
carguë lë'ë na con diza'quë
parë guëni'inuhia lu ra mënë
nanádi'i më israelitë, guc rall
cunformë. Guc bë'a rall de
quë bëshe'ldë më na igual
ziquë bëshe'ldë më lë'ë Pedro
të guadi'dzë Pedro diza'quë
lu ra më israelitë.
8 Pues mizmë Dios
nabëshe'ldë lë'ë Pedro ladi
ra më israelitë bëshe'ldë
më na ladi ra nanádi'i më
israelitë. El quë nabë'në
compañi Pedro parë gúni'
zihani milagrë, también
bë'në më ni compañi na.
9 Jacobo nu Pedro nu Juan
na rai' ziquë më principal en-
trë ra shmënë Jesús; guc bë'a
rai' de quë Dios gulë́ më na
nu bëshe'ldë më na lu dchi'ni
shtë më. Guc rai' cunformë
nu gurë́ rai' de acuerdë con
na nu Bernabé. Bëne'e rai'
sí de quë Bernabé nu na
tsagni'inú na'a lu ra mënë
nanádi'i më israelitë nu lë'ë
rai' guëa'në rai' con shchi'ni
Dios entrë ra më israelitë.
10 Sulë tubi cusë bë'në rai'
incarguë de quë guëdë'në
na'a ayudë parë ra prubi. Zni
guc shtu'u na'a guëdë'në na'a
dizdë más antsë.

*Pablo guni'i guëc Pedro
iurë nanú rai' guë'dchi Antio-
quía*

11 Iurë Pedro gua ciudá
Antioquía, gunia'a guëc
Pedro delantë lúhi' lo quë
naquëhúni' adë nazá'quëdi'in.
12 Primërë gudaunúhi'
con ra nanádi'i më israelitë
perë iurë bëdchini mënë
nabëshe'ldë Jacobo, bëazë
guetë Pedro; adë guagla'guë
niaunúhi' con ra më griego.
Bëdzëbë Pedro lu ra naze'dë
purquë na rai' më israelitë
naquëhunë cumplir custum-
brë riuguë partë delicadë
shtë me'dë.
13 Nu los de más më
israelitë ndë, bëa'në rall
de acuerdë nabë'në Pedro
hashtë también Bernabé
guzublú tsaldí ldu'i shti'dzë
rai'. Bësigué rall lë'ë Bernabé
con devociuni falsë shtë rall.
14 Iurë gunahia hiadë
ziazúdi'i rai' de acuerdë
con verdá shtë diza'quë,
gunia'a lu Pedro delantë

grë rall: “Lë́'ël nal më israelitë nu guquëréldël ziquë ra mënë nanádi'i më israelitë. Bësá'nël custumbrë shtë më israelitë. ¿Pëzielú rúnël obligar ra nanádi'i më israelitë guëbani rall ziquë më israelitë?”

Nasalvára'a sulë por fe

15 Lë'ë na'a na na'a më israelitë; shtadë na'a na rai' më israelitë. Nádi'i na'a ziquë los de más pecadurë nanádi'i më israelitë
16 perë rac bë'a na'a de quë ni tubi nguiu gáquëdi'i më za'quë delantë lu Dios por quëhunë nguiu cumplir lëy shtë Moisés. Nané́ na'a gac salvar nguiu sulë si talë tsaldí ldu'u nguiu shti'dzë Jesucristo. Por ni zac lë'ë hia'a rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Cristo Jesús. Sulë por ni tubldí na shcuénda'a lu Dios. Adë rialdídi'i ldu'u hia'a por gunë mieti cumplir lëy, gac salvar mënë purquë ni tubi chu gunë gan gac tubldí shcuéndi' lu Dios por rúnëll cumplir lo quë narni'i lëy.
17 Hia gunia'a na hia'a më za'quë delantë lu Dios sulë purquë rialdí ldu'u hia'a nu gunia'a rqui'ni gac bë'a hia'a nápa'a duldë igual ziquë los de más pecadurë. ¿Gu runë cuntienë di'dzë rë' de quë Cristo rsini lë'ë hia'a lu duldë parë gac bë'a hia'a nadápa'a duldë? Aquëdi'i.
18 Si talë tsanalda nezë nabësa'na antsë parë guëabría guna cumplir ra custumbrë, iurní de verdá napa faltë
19 purquë na, hia gutia parë lëy guahietë; adë quëhúnëdia'a confiar lë'ë lëy parë guëbania tubi vidë narëuu' ldu'u Dios.
20 Hia vidë gushë gualú con Cristo lu cruz. Lë'ë duldë adë rnibë́'adi'in na iurne', sino Cristo bëne'e vidë cubi nu rnibë'a më na. Vidë cubi nanapa iurne' la'ni gué'dchiliu, napa por pudërë shtë shini Dios purquë rialdí ldua'a shti'dzë më, el quë narac shtu'u na nu gúti' shlugara lu cruz.
21 Adë quëqué guiá'adia'a favurë nabë'në më parë gac salvara. Si talë na posiblë gac salvar mieti por gunë rall cumplir lëy, iurní shldi guti Cristo. Sulë por galguti shtë më quëhunë Dios recibir lë'ë hia'a ziquë mënë naná tubldí shcuendë lu më, u sea mënë nanápëdi'i faltë delantë lu më.

3

Nasalvára'a por fe, lédëdi'i por lëy

1 Lë'ë të naquëreldë Galacia, lë'ë të nadë rúnëdi'i llgabë, ¿chull bësigué lë'ë të, të parë bëazë guetë të shnezë Dios? Lu të biadi'dzë na'a diza'quë de quë Cristo guc crucificári'. Clarë riasé́ të guti më lu cruz.
2 Iurne' gulë guni'i lua ¿gu bë'në të recibir Espíritu Santo shtë Dios purquë bë'në të cumplir lëy shtë Moisés u purquë rialdí ldu'u të diza'quë shtë Jesús?

3 ¿Gu na verdá na të mënë
nadë rac bë̋'adi'i? Guzublú
vidë cubi shtë të por Espíritu
Santo; tubsë cusë bë'në të;
gualdí ldu'u të shti'dzë më
perë iurne' rni'i të rqui'ni
gunë mieti cumplir lëy shtë
Moisés parë gac salvar të.
¿Më adë rac bë̋'adi'i të iurne'
4 u shldi bë'në të sufrir zi-
hani cusë durë? Pues guquin
embanë si talë tsagla'guë të
tëchi custumbrë guahietë.
5 Iurë bëdë'ë Dios Espíritu
Santo nu quëhúni' milagrë
entrë lë'ë të ¿gu runë mëhin
purquë rianaldë të tëchi lëy
u sulë purquë rialdí ldu'u të
shti'dzë më?
6 Guná, Abraham
guquëréldi' antsë de Moisés.
Gualdí ldu'u Abraham
shti'dzë Dios nu guná më fe
shtë Abraham nu bë'në më
tratë Abraham ziquë nguiu
za'quë delantë lu më.
7 Por ni rac bë'a hia'a sulë
el quë narialdí ldu'i shti'dzë
Dios na rall ziquë shini Abra-
ham delantë lu më.
8 Zni Sagradas Escrituras
guni'i dizdë más antsë de
quë ra mënë nanádi'i më is-
raelitë, gunë më recibir lë'ë
rall si talë rialdí ldu'u rall
shti'dzë më. Por ni guni'i
më lu Abraham diza'quë rë':
“Gunë ldahia grë̋të' mënë
shtë guë̋'dchiliu por lë̋'ël”.
9 Zni grë̋të' el quë narialdí
ldu'i shti'dzë Dios, quëhunë
ldai' më lë'ë rai' purquë napë
rall mizmë fe quë Abraham.
10 Grë ra narni'i napë quë
gunë cumplir grë puntë shtë
lëy parë gac salvar mënë, na-
condenadë rall purquë nae-
scritë zndë'ë: “Grë̋të' nadë
gúnëdi'i cumplir grë puntë lo
quë naná escritë la'ni librë
shtë lëy, nudé rall”.
11 Clarë nahin de quë
ni tubi adë chu naper-
dunë lu Dios por bë̋'nëll
cumplir mandamientë shtë
lëy purquë Espíritu Santo rni'i
la'ni Sagradas Escrituras:
“Sulë el quë narialdí ldu'i
shti'dzë Dios gunë më recibir
cumë mënë naná tubldí
shcuéndi' lu Dios. Nápëll vidë
sin fin.”
12 El quë narunë confiar
de quë por gúnëll cumplir lëy
por ni tubldí na shcuéndëll
lu Dios, pues nguiu ni adë
rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios
purquë naescritë: “El quë
narunë cumplir grë puntë
shtë lëy, gápëll vidë sin fin
ziquë tubi premi”.
13 Cristo bëlá lë'ë hia'a
lu sentënci nabësëdchini lëy.
Lë'ë lëy bë'në condenar lë'ë
hia'a lu galguti, perë Cristo
gudilli parë gac salvára'a.
Lë'ë më gúqui' ziquë tubi
cusë nanudé por duldë shtë
hia'a. Sagradas Escrituras
rni'i: “Nacondenadë por Dios
grë el quë naquë̋ lu tubi hi-
aguë”.
14 Guti Cristo Jesús parë
gac cumplir promësë na-
guni'i Dios lu Abraham. Por
Jesús bë'në ldai' Dios ra
mënë nanádi'i israelitë nu
bëdchini Espíritu Santo parë
cuezënúhi' lë'ë hia'a sulë
purquë rialdí ldu'u hia'a
shti'dzë më.

Promësë shtë Dios nu lëy

15 Lë'ë të naná rialdí ldu'i
diza'që, që̈gnia'a lu të tubi
comparaciuni naze'dë la'ni
vidë shtë mieti. Iurë tubi
nguiu runtsá'ull tëstë, si talë
bë́'nëll firmarin, ni tubi adë
chu guëtí'idi'in, nilë gúnëll
cambiarin.
16 Dios bë'në tubi promësë
lu Abraham nu zac parë tubi
llëbní Abraham. Sagradas
Escrituras rní'idi'i "parë
zihani llëbní Abraham" si
fuërë zihani mënë, sino rni'i
Sagradas Escrituras: "tubsë
llëbnil"; quiere decir tubsë
nguiu. Nguiu ni na Cristo.
17 Lo që narnia'a lu të es
që Dios bëdë'ë tubi promësë
lu Abraham nu bë'në më fir-
marin con mizmë di'dzë shtë
më. Bëdë'ë më lëy lu Moisés
tapë gahiu'a galdë bë chi izë
despuësë de Abraham, perë
lëy ni adë bëtí'idi'i promësë
nabëdë'ë Dios lu Abraham.
18 Si talë bendición shtë
Dios na por gunë mieti
cumplir lëy, iurní adë nádi'in
por tubi promësë sino tubi
premi; perë bë'në Dios
prometer lu Abraham sulë
ziquë tubi favurë shtë më.

19 Iurnétia'a, ¿pëzielú
bëdë'ë Dios ra mandamientë
parë ra mënë? Bëdë'ë
Dios mandamientë parë
gac bë'a hia'a de që na
hia'a pecadurë. Lë'ë lëy
napë pudërë hashtë bëdchini
lë'ë llëbní Abraham. Zni
bë'në Dios prometer lu llëbní
Abraham. Ra ianglë shtë
Dios be'dë guësa'në lë'ë lëy
nu bë'në rai' incarguë lëy lu
Moisés, el që nazú guëláu
entrë Dios nu mënë.

20 Perë iurë bë'në më
prometer lu Abraham, adë
ni chu zuga'adi'i guëláu.
Sulë Dios con Abraham;
tubldí bëdchini shti'dzë më
lu Abraham.

Bëdë'ë Dios ra man-
damientë

21 Iurní rna'bë di'dza
¿quëhunë lëy shtë Moisés
cuntrë promësë shtë Dios?
Aquëdi'i. Si talë lë'ë lëy
napë pudërë parë guëdë'ëin
vidë eternë parë lë'ë mieti,
iurní gac tubldí shcuendë
mieti por guëzu'bë diaguë
rall puntë shtë lëy.
22 Perë Sagradas Escrituras
rni'i de que grë́të' mënë napë
rall duldë; na rall culpablë
delantë lu Dios. Zni guc vol-
untá shtë më parë grë mieti
tsasë́ rall vidë eternë ze'dë
de Dios parë grë naná ri-
aldí ldu'i shti'dzë Jesucristo,
lë́dëdi'i nasalvar mieti por ra
mandamientë.
23 Antsë de guëdchini
diza'que shtë Jesús, lë'ë hia'a
na hia'a ziquë prësi bajo ordë
shtë lëy. Lë'ë lëy gunibë'a lë'ë
hia'a hashtë iurë lë'ë Cristo
bëdchini.
24 Ziquë tubi criadë na en-
cargadë parë quëhápëll tubi
llguë'në, zni guc lëy parë lë'ë
hia'a. Guc bë'a hia'a pë na
mal nu pë na bien por lëy,
perë hia bëdchini Cristo. Por
Cristo tubldí na shcuénda'a
lu Dios sulamëntë purquë ri-
aldí ldu'u hia'a shti'dzë më.
25 Hia iurne' cumë bëdchini
diza'que shtë Jesús, adë
nádi'ia'a ziquë lë'ë llguë'në
shtë comparaciuni; adë

nádi'ia'a bajo ordë shtë
mandamientë.
26 Grë hia'a na hia'a shini
Dios por Cristo Jesús si talë
rialdí ldu'u hia'a de verdá.
27 Grë të nabëriubë nisë
ziquë shmënë Jesús, napë të
vidë shtë më; unidë na të con
lë'ë më.
28 Grë ra mënë naná unidë
con Jesús, na ziquë tubsë
cuerpë. Hia nádi'i importë
si talë nal më israelitë u më
griego; u si talë nal bajo ordë
shtë sa'l u si talë nápël libertá; u si talë nal nguiu u nal
na'a.
29 Si talë nal shmënë Cristo
pues iurní nal llëbní Abraham nu grë lo quë nabë'në
më prometer lu Abraham,
lë'ë të zac napë të.

4

1 Lo quë naquëgnia'a lu të
nahin cumë ziquë tubi llguë'në nagunë recibir tubi
herenci. Guti ra shtadë llguë'në nu todavía nall llguë'në. Nall ziquë tubi muzë
narunë dchi'ni; rnibë́'adi'ill
lë'ë herenci nabë́'nëll recibir,
perë en verdá lë'ë llguë'në
nashtënë herenci ni.
2 Nanú mënë nacanihapë
ra cusë shtë llguë'në; nanú ra
naná encargadë con herenci
ni hashtë guëga'a iurë naguni'i shtadë llguë'në, iurní
lë́'ëll guëná'zill herenci.
3 Zni na con lë'ë hia'a;
antsë na hia'a ziquë llguë'në shtë comparaciuni.
Bëzu'bë diága'a enseñansë
nu custumbrë shtë ra mënë
gué'dchiliu
4 perë iurë bëga'a tiempë
nabë'në Dios disponer,
bëshe'ldë më shini më lu
gué'dchiliu. Bëdchíni' por
tubi na'a nu bë'në tucarë
gúni' cumplir puntë shtë lëy
purquë náhi' më israelitë.
5 Bëdchíni' parë gúni' librar
lë'ë hia'a lu lëy nabë'në condenar lë'ë hia'a. Zni bëne'e
më derechë të guëdé'na'a
recibir libertá ziquë shini
më.
6 Na të shini më; por ni
bëshe'ldë më Espíritu Santo
parë cuezënúhi' lë'ë të. Por
lë'ë Espíritu Santo rni'i hia'a
lu Dios: “Shtadë na'a”.
7 Por ni na të shini
Dios, lédëdi'i bajo ordë shtë
custumbrë. Por naná të
shini Dios, guëne'e më tubi
herenci purquë unidë na të
con Cristo.

Runë llgabë Pablo por ra shmënë Jesús

8 Antsë lë'ë të adë gunédi'i
të Dios; dzë ni na të bajo
ordë shtë ra dios naguctsa'u.
Bëzu'bë diaguë të voluntá
shtë ra dios nananú lu
gué'dchiliu perë de verdá
nádi'i rai' Dios.
9 Perë iurne' nané́ të
Dios verdadërë; más bien
quëgnia'a lu të, Dios runguë
bë'a më lë'ë të ziquë shini
më. ¿Pëzielú bëabrí të stubi
lu nezë gushë, lu rëglë
nu custumbrë nanápëdi'i
pudërë? ¿Gu rac shtu'u të
gunë të obedecer ra cusë ni
ziquë tubi nanali'bi con ra
custumbrë?
10 ¿Pëzielú todavía rialdí
ldu'u të nanecesari gunë të
cumplir ra dzë delicadë, u
dzë shtë villili, u ra dzë shtë

laní, u gunë të cumplir custumbrë shtë izë según rni'i lëy?
11 Na rdzëba de quë bëna dchi'ni entrë lë'ë të de baldë.
12 Lë'ë të naná rialdí ldu'u shti'dzë Jesús, na quëhuna ruëguë lu të de quë gac të librë ziquë na. Antsë guanalda tëchi ra custumbrë, perë bëaca shmënë Cristo ziquë na të iurne'. Lë'ë të siemprë bë'në të tratë na bien lë́dëdi'i manërë mal.
13 Nané́ të primërë vësë biadi'dza diza'quë lu të, guquëreldënúa lë'ë të purquë guc llú'uhia.
14 Galguidzë ni guc tubi cusë dushë parë lë'ë të perë adë bë́'nëdi'i të desprëci na; adë bëqué́ guiá'adi'i të na sino al contrari, bë'në të recibir na ziquë tubi ianglë shtë Dios u ziquë mizmë Cristo Jesús.
15 ¿Pë bëa'ldë ldu'u të de quë tiempë naguquëreldënúa lë'ë të, nalé́ bëquitë ldu'u të? ¿Pë guc iurne'? Pues nahia testigu de quë si fuërë posiblë, na të dispuestë niane'e të prupi slu të shlugar slua.
16 Perë ne' ¿gu rni'i të de quë quëhuna cuntrë lë'ë të iurë ruadi'dza lu të verdá?
17 Ra mënë narianaldë tëchi lëy, rac shtu'u rall gac të shmënë rall, perë lë́dëdi'i parë bien shtë të sino rac shtu'u rall tsanaldë të tëchi enseñansë shtë rall parë despuësë gunë nadchini rall na të shmënë rall.
18 Parë na naza'quë rac shtu'u mënë ni lë'ë të perë sulë si talë na parë bien shtë të. Zni rac shtua'a guëdubi tiempë, lë́dëdi'i sulamëntë iurë naquëreldënúa lë'ë të.
19 Lë'ë të narac shtua'a, ziquë tubi na'a quëzac zi lu dulurë iurë guëdchini me'dë lu gué́'dchiliu, quëhuna sufrir stubi vësë más hashtë conductë shtë të na de acuerdë con voluntá shtë Cristo.
20 Rac shtua'a niabezënúa lë'ë të iurne' parë guadi'dza lu të stubi mudë. Pues adë rac bë́'adia'a pë guna con lë'ë të iurne'.

Comparaciuni shtë Agar nu Sara

21 Lë'ë të narac shtu'u guëabrí të parë tsanaldë të tëchi lëy, gulë guni'i lua ¿gu adë riasédi'i të lo quë narni'i lëy?
22 Naescritë la'ni Sagradas Escrituras de quë gupë Abraham chupë llguë'në; túbill nall shini tubi na'a narunë sirvë la'ni hiu'u shtë Abraham; stubi llguë'në gulë por tse'lë Abraham.
23 Lë'ë shini criadë gulë ziquë grë llguë'në, perë llguë'në nagupë tse'lë Abraham, gúli' cumë milagrë. Bë'në më prometer guëdë'ë më tubi shini rai' aunquë tse'lë Abraham na më gushë.
24 Ni na ziquë tubi comparaciuni. Guërupë ra na'a ni quëhunë rai' representar chupë conveñi entrë Dios nu mënë. Tubi conveñi ze'dë dizdë dani shtë Sinaí catë bëdë'ë më lëy parë Moisés. Agar runë representar lëy ni. Gré́të' ra narianaldë tëchi lëy,

na rall shini Agar nu na rall
bajo ordë shtë lëy.
25 Agar na ziquë dani Sinaí
nananú Arabia. Rúni' rep-
resentar ra naquëreldë ciudá
Jerusalén iurne'. Na rall bajo
ordë shtë lëy.
26 Perë nanú stubi
Jerusalén naze'dë de gube'e.
Librë na mënë ni. Na rall
librë de custumbrë nu rëglë
shtë nguiu. Jerusalén ni na
ziquë shni'a hia'a
27 purquë Sagradas Escrit-
uras rni'i:
Bëquitë ldú'ul, lḗ'ël nagúpëdi'i
shínil.
Bëquitë ldú'ul nu guni'i fuertë
labansë parë Dios.
Lḗ'ël nadë nápëdi'i shínil,
bëquitë ldú'ul purquë
lë'ë na'a nanápëdi'i
tsé'li'
gápëll más shíni' quë lë'ë na'a
nanapë tsé'li'.
28 Perë lë'ë hia'a naná ri-
aldí ldu'i Jesús, na hia'a ziquë
Isaac. Na hia'a shini Dios por
tubi promësë naguni'i më.
29 Iurne' ziquë tiempë shtë
Abraham, lë'ë shini nagulë
ziquë grë mënë, guzunáldëll
naná shini nagulë por
pudërë shtë Espíritu Santo.
Igual quëhunë mënë iurne';
ra mënë narianaldë tëchi lëy,
quëzac zi rall shmënë Dios.
30 Perë ¿pë rni'i Sagradas
Escrituras shcuendë ra cusë
ni? Rni'in: “Gulú lë'ë na'a
narunë dchi'ni lídchil con
shíni' purquë adë gúnëdi'i
tucarë ca'a shini na'a ni
herenci juntë con shini shtë
legítimë tse'lë Abraham”.
31 Zni nahin; lë'ë të naná
rialdí ldu'i Jesús, adë na hia'a
ziquë shini Agar el quë naguc
criadë shtë Sara. Adë ri-
análdëdi'ia'a tëchi custumbrë
shtë lëy, perë rialdí ldu'u
hia'a promësë shtë Dios. Na
hia'a shini Sara nanapë lib-
ertá.

5

Gulë tsanaldë neze shtë Dios

1 Bëlá Cristo lë'ë hia'a parë
gápa'a libertá. Adë nádi'i
hia'a bajo ordë shtë lëy
iurne'. Por ni gulë gac firmë
lu libertá nabëne'e më nu
adë guëdḗ'ëdi'i të sí guënibë'a
lëy shtë mënë lë'ë të stubi.
2 Gulë bëquḗ diaguë
naquëgnia'a lu të. Na Pablo,
quëgnia'a si talë rialdí ldu'u
të nanecesari riuguë cuerpë
shtë të parë gac salvar të,
iurní quëquḗ guiá'al shti'dzë
Cristo; iurní lo quë nabë'në
Cristo adë lasáquëdi'i parë
lḗ'ël.
3 Rac shtua'a guënia'a lu
të stubi, de quë grë mieti
narialdí ldu'i custumbrë shtë
galriuguë cuerpë shtë nguiu,
lë'ë rall napë quë gunë rall
cumplir grë puntë shtë lëy
nabëquë'ë Moisés.
4 Lë'ë të naná rialdí ldu'i de
quë gunë më recibir lë'ë të
por quëhunë të cumplir lëy,
adë nádi'i të unidë con Cristo.
Lë'ë të bësëa'në të shnezë
Dios. Nídi'i mudë gunë më
favurë të gac salvar të.
5 Lë'ë hia'a dzuléza'a dzë
nagunë më cambiar lë'ë hia'a
të gáca'a mënë za'quë de-
lantë lu Dios. Rialdí ldu'u
hia'a lë'ë më nu gaquin por
Espíritu Santo shtë më.

6 Si talë unidë na hia'a
con Cristo, adë lasáquëdi'i si
talë bë́'nël cumplir custum-
brë shtë galriuguë cuerpë u
adë bë́'nëdi'il cumplirin. Lo
që nalasac lu Dios na si talë
rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më
de verdá nu si talë por fe rac
shtu'u hia'a sa' hia'a.
7 Bien guzublú guna'zi të
shnezë më perë ¿chu gu-
lugué lë'ë të parë adë rzu'bë
diáguëdi'i të shti'dzë Dios?
8 Ldai' nabëlua'a nguiu
ni con tantë ánimo, adë
zé'dëdi'in de Dios, el që
nagulé lë'ë të.
9 Ldai' shtë rall na ziquë
levadurë nu nanú tubi dichë
narni'i: "Du'pë levadurë
rshepin guëdubi nacubë".
10 Napa confiansë de
që lë'ë Dadë Jesús adë
guësá'nëdi'i më tsaldí ldu'u
të stubi di'dzë, sulë lo që
nabëluá'ahia lë'ë të, ni sí,
tsaldí ldu'u të. El që narsini
ldu'u të stubi nezë, gunë
Dios cashtigu lé'ëll; adë nídi'i
importë si talë nall më ru'bë
u si adë nádi'ill më ru'bë
entrë lë'ë të.
11 Ra mësë falsë cagni'i
rall de që quëhuna predicar
custumbrë shtë galriuguë
cuerpë të gac salvar mieti,
perë si talë na todavía
quëgnia'a lu të de që
nanecesari chuguë cuerpë
shtë të parë gac salvar,
¿pëzielú rzunaldë ra më
israelitë na? Si talë nahin
ziquë rni'i rall, adë nialdédi'i
rall por diza'që narni'i sulë
por galguti shtë Jesús lu cruz
gac salvára'a.
12 Rac shtua'a de që
ra narsigué lë'ë të con
enseñansë ni chuguë cuerpë
rall hashtë más todavía
ziquë runë mënë nadë
guënédi'i Dios.
13 Lë'ë të naná rialdí ldu'i
shti'dzë Jesús, gulé më lë'ë
të parë napë të libertá, perë
lédëdi'i parë gunë të duldë.
Más bien gulë bë'në sirvë lu
sa' të con amor.
14 Gunë të cumplir guëdubi
lëy shtë Dios si talë guëzu'bë
diaguë të tubsë man-
damientë narni'i: "Gulë gac
shtu'u sa'l ziquë rac shtú'ul
mizmë lé'ël".
15 Perë si talë lë'ë të rdildi
të ziquë ra ma, rahuë' ma sa'
ma; gulë gapë cuidadë no sea
guëshi'ni të shchi'ni Dios ndë.

Lo që narac shtu'u ldu'u nguiu nu lo që narac shtu'u Espíritu Santo

16 Lo që narnia'a lu të na
zndë'ë: gulë gubani según
narni'i Espíritu Santo. Si
talë rianaldë të tëchi Espíritu
Santo, adë gúnël cumplir de-
seo mal nananú la'ni ldú'ul
17 purquë grë ra deseo
mal, nahin cuntrë Espíritu
shtë Dios nu lë'ë Espíritu na
contrari shtë deseo mal; de-
seo mal nahin contrari shtë
Espíritu. Por ni adë gáquëdi'i
gunë të ra cusë narac shtu'u
të
18 perë si talë guësa'në të
quëgsé Espíritu Santo lë'ë të,
iurní lë'ë lëy nápëdi'in pudërë
parë gunin condenar lë'ë të.
19 Clarë rlua'a ra deseo
mal nananú la'ni ldu'u mieti.

Rquënú rall tse'lë mënë. Nabani rall ziquë mbecu. Napë rall vici.
20 Runë rall adorar stubi cusë, lëdëdi'i sulë Dios. Rialdí ldu'u rall galbëlliú. Napë rall llanë la'ni ldu'u rall. Rdildinú rall sa' rall. Napë rall mbidi. Na rall më dishi'bi; rëuu' ldu'u rall iurë nanú divisioni.
21 Celosë na rall; rdchisú rall pë shtë mënë. Rguini rall mënë. Rzuu'dchi rall. Nalë rau sha'të rall. Runë rall stubi ra cusë nanadë rlluí'idi'i, runë rall ziquë mamflor; perë grë mënë ni, quëgnia'a lu të iurne' igual ziquë hia gunia'a lu të antsë, el quë narunë ra cusë rë' adë nídi'i mudë tsutëll lugar catë rnibë'a Dios.
22 Perë lo quë narunë Espíritu la'ni ldu'u el quë narialdí ldu'i shti'dzë më na zndë'ë: rac shtú'ull sa'll. Rquitë ldú'ull. Rbedchí ldú'ull. Nápëll pacënci con sa'll. Ráquëll më za'quë. Rúnëll cumplir shtí'dzëll.
23 Nadú'ull. Quëhápëll el mizmë lë'ëll të gúnëdi'ill duldë. Ra cusë mal adë rúnëdi'i gan lull sino quë quëréldëll bien. Nídi'i lëy narunë prohibë ra cusë rë'.
24 Grë ra shmënë Jesús, hia bëdë'ë fin ra cusë mal rë', mal llgabë con deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti.
25 Cumë ziquë quërélda'a por pudërë shtë Espíritu Santo, cha guëdë'ë hia'a sí, de quë Espíritu Santo guësë më lë'ë hia'a.
26 Adë chu gac nadchínidi'i; adë chu napë mbidi lu sa'll; adë chu gac më dishi'bi.

6

Gulë bë'në compañi sa' të

1 Lë'ë të shmënë Jesús, si talë guëdzelë të tubi sa'l ldáguëll la'ni duldë, lë'ë të narsë Espíritu Santo napë quë guëni'inú të mënë ni të parë adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë. Perë gulë bë'në ni ziquë më nadu'u. Cadë tubi të gapë të cuidadë no sea quë lë'ël guëtë'dë Satanás prëbë lë'ël të ldáguël lu duldë.
2 Gulë bë'në compañi sa'l lu grë cusë durë, cadë tubi de lë'ë të; zni gunë të cumplir lëy shtë Cristo.
3 Si talë tubi de lë'ë të rialdí ldú'ul de quë lasáquël, iurní lu Dios lasáquëdi'il; mizmë lë'ël quëgsiguël lë'ël.
4 Cadë tubi nguiu napë quë gunë juzguë mizmë lë'ëll, dchi'ni naquëhunë nguiu; iurní guëquitë ldú'ull por lo quë naquëhúnëll. Iurní nídi'i nicidá gúnëll comparar dchi'ni shtënëll con dchi'ni shtë sáhi'.
5 Cadë tubi hia'a nápa'a narunë tucarë guëdë'na'a.
6 El quë narsë'dë shti'dzë Dios, napë quë gúnëll ayudë lë'ë ra mësë narlua'a lë'ëll.
7 Adë rdë'ëdi'i të sí guësiguë mizmë lë'ë të, ni tubi adë chu gúnëdi'i gan lu Dios parë guësiguëll lë'ë më. Grëtë' el quë narcabní nguiu, ni napë quë guëca'a nguiu. Lo quë narunë nguiu napin cusechë despuësë.

8 Si talë tubi mieti zianaldë
tëchi ra deseo mal nananú
la'ni ldú'ull, de mizmë vidë
mal gápëll galguti. Perë
si talë zianaldë nguiu tëchi
ra cusë za'quë shtë Espíritu
Santo, gápëll tubi cusechë
por mizmë Espíritu. Guëbánill
parë siemprë.
9 Zni, adë chu cuézëdi'i
gunë cusë za'quë; adë
chu guëdzáguëdi'i. Cha
guëdḗ'na'a bien parë sa' hia'a
purquë si talë tsaglá'ga'a
shnezë më, tubi dzë guëne'e
më tubi ganza'quë.
10 Por ni cadë vësë rd-
chini lugar parë guëdḗ'na'a
bien parë sa' hia'a,
pues guëdḗ'na'a cumplir.
Guëdḗ'na'a bien, especial-
mente parë ra naná rialdí
ldu'i enseñansë nanapë los
de más shmënë Dios.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

11 Gulë guná, naru'bë na
lëtrë naquëquëa'a lu të con
prupi guiahia.
12 Grḗtë' naquëhunë obli-
gar lë'ë të parë tsutḗ të la'ni
custumbrë shtë më israelitë,
rac shtu'u rall riuguë cuerpë
shtë të, perë nadë más runë
rallin parë guëa'në rall bien
lu mënë nu parë adë guëzac
zídi'i mënë lë'ë rall cumë
shmënë Jesucristo, el quë
naguti lu cruz.
13 Ra mënë narianaldë
tëchi custumbrë rë', adë
quëhúnëdi'i rall cumplir grë
puntë shtë lëy perë rac shtu'u
rall tsanaldë të tëchi ra cusë
ni, nadë más purquë rac
shtu'u rall gac rall më ru'bë.
Rni'i nadchini rall purquë
rianaldë të tëchi rall.
14 Perë na rialdí ldua'a
tubsë cusë parë gac salvara;
runë nadchinia por tubsë
cusë naná galguti shtë Dadë
Jesucristo. Cuë më lu cruz
por na. Por mizmë cruz
shtë më ra cusë mal shtë
guḗ'dchiliu, guti rahin parë
na nu nahia ziquë naguti
parë ra cusë ni.
15 Lu Dios adë rúnëdi'i im-
portë riuguë shcuérpa'a u
adë riúguëdi'in. Tubsë cusë
lasac lu më si talë na hia'a
mënë nacubi por pudërë shtë
Espíritu Santo.
16 Parë grë ra narianaldë
tëchi enseñansë rë', guëga'a
ldu'u më lë'ë rall nu cued-
chí ldu'u rall. Ni na rall
shmënë Dios, mënë israelitë
de verdá.
17 Dizdë iurne' parë de-
lantë adë chu guëní'idi'i
de quë nápëdia'a derechë
parë guëluá'ahia ra cusë ni,
purquë grë ra ndi'bë nanua'a
shcuerpa rlua'ain de quë
Jesucristo na Shlama.
18 Lë'ë të narialdí ldu'i
Dadë Jesucristo, rac shtua'a
favurë shtë më cuezënú lë'ë
të. Amén.

Cartë nabëquë□ë San Pablo parë ra mënë Efesios

Caquë'ë Pablo lu ra naquëreldë Efeso

1 Na Pablo por voluntá shtë Dios nahia tubi poshtë shtë Jesucristo; bëshe'ldë më na. Caquëa'a cartë rë' lu të nabëzuné Dios almë shtë të, lu të narunë cumplir shti'dzë Jesús, lu të naquëreldë guë'dchi Efeso.

2 Gulë bë'në recibir ra bendición nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios Shtáda'a nu por Jesucristo, Shláma'a.

Bendición narshe'ldë Jesucristo

3 Rdé'na'a alabar Dios, Shtadë Jesucristo, Shláma'a. Bë'në ldai' Dios lë'ë hia'a con grë clasë bendición nananú gube'e purquë unidë na hia'a con Cristo.

4 Dios gulé më lë'ë hia'a juntë con Cristo ziquë cabësë shtë hia'a. Gulé më lë'ë hia'a dizdë más antsë cueshté gué'dchiliu. Gulé më lë'ë hia'a parë guëquërélda'a delantë lu më sin ni tubi duldë, completamente limpi parë lë'ë më sin ni tubi demandë cuntrë lë'ë hia'a. Nu gudili më lë'ë hia'a parë gac shtu'u hia'a lë'ë më.

5 Bë'në më destinar lë'ë hia'a dizdë antsë parë guëdé'na'a recibir ziquë shini më por lo quë nabë'në Jesucristo. Zndë'ë guquin según guni'i ldu'u Dios de acuerdë con lo quë narëuu' ldu'u më.

6 Siemprë rdé'na'a alabar lë'ë më por ra favurë ru'bë nabë'në më. Rac shtu'u më lë'ë hia'a; bë'në ldai' më lë'ë hia'a; bë'në më të gáca'a unidë con shini më, Jesucristo, el quë Dios rac shtú'ui'.

7 Llëru'bë amor napë Dios; bë'në më salvar lë'ë hia'a ndigá por galguti shtë shini më. Bë'në më perdunë duldë shtë hia'a; favurë ru'bë ni bë'në më.

8 Napë më llëru'bë amor; bëshe'ldë më shini më parë guëne'e më llni, parë tsasé hia'a nu parë gac bë'a hia'a bien verdá shtë më.

9 Nu lë'ë më bëlua'a më lë'ë hia'a guadë naguni'i ldu'u më, cusë naná ga'chi antsë, perë iurne' rac bë'a hia'a purquë zni guc ldu'u më.

10 Por voluntá shtë më gac unidë grétë' ra cusë nananú gube'e nu tantë ra nananú gué'dchiliu. Iurë guëga'a iurë gunë më unir ra cusë ni parë guënibë'a Cristo ziquë cabësë subrë grë lo quë nabëntsa'u Dios.

11 Por naná hia'a unidë con Cristo Dios gulé më lë'ë hia'a dizdë antsë të parë guëdé'na'a recibir tubi partë narunë tucarë ca'a Cristo; juntë guëdé'na'a recibirin. Grétë' ni na de acuerdë según guni'i ldu'u më, según voluntá shtë më dizdë más antsë.

12 Na hia'a primërë mënë nagualdí ldu'u shti'dzë më.

Bë'në më destinar lë'ë hia'a
parë gáca'a mënë naquëhunë
alabar lë'ë më. Rac shtu'u më
guëní'ia'a llëru'bë na pudërë
shtënë më.
13 Nu zac lë'ë të bini
të diza'quë; bini të di'dzë
narni'i lla gac salvar të;
gualdí ldu'u të di'dzë shtë
më. Guc të unidë con lë'ë
më, nu guc të selladë por
Espíritu Santo cumë ziquë
shmënë Dios. Pues bë'në
më prometer guëshe'ldë
më Espíritu Santo parë
cuezënúhi' lë'ë të.
14 Lë'ë Espíritu Santo na
ziquë tubi garantiá de quë
guëne'e më ra cusë nabë'në
më prometer; gunë më li-
brar shmënë më iurë guëga'a
tiempë. Guëlá më shmënë
më naguzi'i më. Segurë na
ra cusë ni purquë nadápa'a
Espíritu Santo. Zni nahin
parë gunë më recibir graci
nu labansë shtë mënë.

Guna'bë Pablo lu Dios por ra shmënë më

15 Rac bë́'ahia de quë lë'ë të
rac shtu'u të sa' të nu rialdí
ldu'u të shti'dzë më; por ni
16 nunquë adë rcué'zëdia'a
rdë́'ëhia graci lu më por lë'ë
të. Quëgna'ba lu më por lë'ë
të,
17 të Dadë naquëbezë
gube'e, lë'ë më naná
Shtadë Jesucristo Shláma'a,
guëshe'ldë më Espíritu Santo
të parë gac bë'a të. Rna'ba lu
më të guëne'e më másru'u llni
guëc të. Llni shtë më ze'dë
iurë runguë bë'a të lë'ë Jesús.
18 Quëgna'ba lu më
guëzianí më lu shgabë të, të
parë gac bë'a të guadë naná
dzuléza'a, tubi esperansë
nadápa'a purquë guna'bë më
lë'ë hia'a. Quëgna'ba lu më
të gac bë'a të blac llëru'bë
nu blac nasa'a na herenci
nanapë ra mënë nabëzuné
Dios almë shtë rai'.
19 Nu quëgna'ba lu më të
gac bë'a të blac llëru'bë na
pudërë shtë më nadápa'a
purquë rialdí ldu'u hia'a
shti'dzë më. Pudërë ni na
mizmë pudërë nabëlua'a
Dios con llëru'bë fuersë iurë
bëcua'ñi më lë'ë Jesús ladi ra
tëgulë
20 nu bëcue'zë më Jesús lu-
gar cula'ni më, ladë ldi shtë
më lu gube'e.
21 Bëcue'zë më lë'ë Jesús
lugar shtë hunurë más guia'a
quë grë ra autoridá nu gu-
biernë, más guia'a quë grë ra
narnibë'a lu gube'e. Bëdë'ë
më tubi lë más lasac quë grë
ra lë la'ni gué'dchiliu rë' nu
más lasac quë grë lë nanapë
mënë parë tiempë naze'dë.
22 Bëdë'ë më pudërë lu
Jesús të guënibë́'ai' grë́të'
mënë nu hashtë grë cusë
guëa'në bajo ordë shtë më,
nu bë'në më punërë lë'ë
Cristo ziquë cabësë shtë ra
grupë shtë shmënë Dios.
23 Pues ra narialdí ldu'i
shti'dzë më, na rai' cuerpë
shtë Cristo nu lë'ë më
quëbezënúhi' lë'ë rai'. Na
më cabësë shtë shmënë
më guëdubi lugar shtë
gué'dchiliu.

2

Nasalvára'a por amor shtë Dios

1 Dios bëne'e më vidë
eternë parë lë'ë të juntë con
Cristo; dzë ni todavía lë'ë të
na të ziquë tëgulë por causë
maldá nu duldë shtënë të.
2 Más antsë guagnaldë të
tëchi ra cusë shtë guḗ'dchiliu.
Bëzu'bë diaguë të shti'dzë
mëdzabë naná cuezë lu mbë,
el quë narnibë'a lu nacahi;
guanaldë të tëchi mëdzabë
naná lamë shtë ra mënë
nanadë rzu'bë diáguëdi'i
shti'dzë më.
3 Grḗtë' hia'a gubánia'a zni
más antsë; guanálda'a tëchi
deseo mal nananú la'ni ldu'u
hia'a; bëdḗ'na'a cumplir
cualquier cusë nabëdchini
la'ni shgába'a. Gúca'a mënë
mal. Gúca'a mënë narunë
tucarë cashtigu dushë shtë
Dios igual ziquë los de más
sa' hia'a.
4 Perë Dios nalḗ bëga'a
ldu'u më lë'ë hia'a nu nalḗ rac
shtu'u më lë'ë hia'a;
5 bëne'e më vidë eternë
parë lë'ë hia'a por Cristo
iurë lë'ë hia'a todavía na
hia'a ziquë tëgulë por causë
duldë shtḗna'a. Na salvar
të por tubi favurë nabë'në
më, lḗdëdi'i por cusë za'quë
nabë'në të.
6 Dios bëcuá'ñi' lë'ë hia'a
mizmë tiempë bëdë'ë më
vidë parë Cristo nu bëcue'zë
më lë'ë hia'a con Cristo Jesús
lu gube'e.
7 Bë'në më zni të guëlua'a
më blac llëru'bë na favurë
shtë më parë lë'ë hia'a. Rac
shtu'u më gac bë'a mieti
blac llëru'bë amor napë
më. Rac shtu'u më guëlua'a
amor shtḗhi' por grë tiempë
naze'dë. Nadápa'a amor ni
purquë unidë na hia'a con
Cristo Jesús.
8 Por tubsë favurë shtë
Dios, nasalvar të purquë
gualdí ldu'u të shti'dzë më.
Salvaciuni adë zé'dëdi'i por
lo que naquëhunë të sino
bëzëlaa'dchi mëhin ndigá.
9 Ni tubi chu gúnëll gan sal-
vaciuni por lo quë narúnëll,
nilë por obrë za'quë. Zni
nahin të adë chu gunë nad-
chínidi'i delantë lu Dios.
10 Na hia'a lo quë
nabëntsa'u Dios. Bëne'e më
vidë eternë parë lë'ë hia'a
por Cristo Jesús të guëdḗ'na'a
cusë za'quë. Zni bë'në Dios
destinar guëdḗ'na'a dizdë
más antsë.

Por Jesucristo cuedchí ldu'u hia'a

11 Gulë bësëagná ldu'u të
de quë antsë adë nádi'i të
mënë israelitë. Ra mënë
israelitë rchuguë rall cuerpë
shtë rall ziquë custumbrë
religiusë perë lë'ë rall bë'në
rall tratë lë'ë të ziquë mënë
nalasáquëdi'i purquë adë
rchúguëdi'i të cuerpë shtë
shini të.
12 Gulë bësëagná ldu'u të
de quë antsë nídi'i manërë
gunguë bë'a të Cristo purquë
zitu na të parë lë'ë më. Guc
të ziquë më zitu parë ra
mënë nagulḗ Dios. Guc të
ra naguënḗdi'i ra conveñi
nabë'në Dios con mënë
israelitë. Zitu zu të parë
promësë nabëdë'ë më lu rai'.
Guquëreldë të lu guḗ'dchliu
rë' perë nunquë nápëdi'i

të esperansë gac salvar të;
guquëreldë të sin Dios iurní.
13 Perë iurne' unidë na
të con Cristo Jesús. Antsë
quëbezë të zitu parë Dios,
perë iurne' por galguti shtë
Cristo guabi'guë të lu Dios.
14 Cristo na narcue'dchí
ldu'u hia'a. Bë'në më parë
gac en paz ra më israelitë
nu ra nanádi'i më israelitë.
Unidë na grétë' hia'a purquë
lë'ë më bëdchisú naná ziquë
tubi lu' nabë'në dividir ra
mënë.
15 Por cuerpë shtë Jesús
naguti, bëdë'ë më fin ra rëglë
nu mandamientë shtë lëy të
gac tubsë cuerpë cubi de
mënë israelitë nu ra mënë
nanádi'i më israelitë. Hia
unidë na hia'a; nídi'i divi-
sioni sino nanú paz entrë lë'ë
hia'a.
16 Por galguti shtë Jesús
lu cruz, bëdë'ë më fin shtë
ra cusë nabë'në dividir ra
mënë, iurní bëcue'dchí më
ldu'u hia'a. Hia gualú divi-
sioni nu llanë nananú antsë
entrë ra më israelitë nu ra
nanádi'i israelitë.
17 Cristo bëdchini nu
biadi'dzë më diza'quë de
quë hia gualú divisioni. Por
shti'dzë më bëcuedchí ldu'u
hia'a. Biadi'dzë më lu të
nazuga'a zitu parë lë'ë më
nu zac bëdchini diza'quë ni
lu na'a, ra më israelitë naná
allegadë parë lë'ë më.
18 Pues por medio de
Cristo grë hia'a, ra më
israelitë nu ra nanádi'i më
israelitë, unidë na hia'a por
lë'ë Espíritu Santo nu ráca'a
guëná'ba'a lu Dios por lë'ë
Espíritu.
19 Por ni lë'ë të mënë Efeso,
hia adë nádi'i të ziquë më zitu
parë Dios, nilë mënë nadë
guënédi'i lë'ë më, sino napë
të derechë ziquë los de más
shini Dios. Na të shmënë
Dios.
20 Na të ziquë tubi hiu'u;
cimientë shtëhin bëza'a ra
poshtë nu ra nabiadi'dzë en-
señansë naze'dë de Dios, nu
mizmë Jesucristo na partë
principal shtë hiu'u.
21 Por Jesucristo grë partë
shtë hiu'u na unidë; cadë
tubi partë gudchi'bë shlugári'
nu lë'ë hiu'u tsagla'guë
tsaru'bin ziquë tubi iádu'u
nanabani nu nahin santu
catë lë'ë më cuézi'.
22 Zni lë'ë të na të unidë
con Cristo con los de más sa'
të naná shmënë Dios; na të
ziquë tubi hiu'u catë quëreldë
Dios purquë cuezënú Espíritu
Santo lë'ë të.

3

Dios bëshe'ldë Pablo të guadí'dzi' diza'quë lu ra nanádi'i më israelitë

1 Por mizmë rsunë rë',
na Pablo nanúa prësi
purquë nahia shmënë Jesús.
Bëshe'ldë më na parë bien
shtë të nanádi'i mënë is-
raelitë.
2 Lluá'ahia de quë bini të
bë'në më incarguë diza'quë
të parë guadi'dza lu të; bini
të bë'në më favurë ru'bë parë
na, naná nahia poshtë parë
ra nanádi'i më israelitë.
3 Dios bëlua'a naná rni'i
ldu'u më lua; guni'i më lua
cusë naná naga'chi antsë.
Riasëhia nu bëquëa'a lu të

con du'pë di'dzë shcuendë ra
cusë ni.
4 Iurë quëu'ldë të ra di'dzë
ni, gac bë'a të de quë ri-
asëhia lo quë narunë sig-
nificar galguti shtë Jesús,
5 tubi secretë naná
naga'chi parë ra mënë
naguquëreldë más antsë perë
iurne' sí, bëlua'a më secretë
ni lu ra poshtë. Bëlua'a më
ra cusë ni lu ra naruadi'dzë
enseñansë naze'dë de Dios;
santu na mënë ni; runë rai'
sirvë lu më. Por Espíritu shtë
më bëlua'a më secretë ni.
6 Lë'ë secretë ni na zndë'ë;
de quë por diza'quë shtë
Jesús ra mënë nanádi'i më is-
raelitë, gac salvar rall mizmë
manërë quë ra më israelitë
nu na rall unidë con Cristo.
Iurne' tubsë cuerpë nanú
nu bë'në rall recibir mizmë
promësë naguni'i Dios lu ra
mënë israelitë. Grë mënë ni
unidë na rai' por Cristo.

7 Sin quë adë rúnëdi'i tu-
cara, guna'bë më na parë
guadi'dza diza'quë. Bë'në më
favurë nu bëne'e më pudërë
parë guna dchi'ni shtë më.
8 Nahia el quë nalasac
menos quë grë ra shmënë
Dios perë bë'në më favurë
të guadi'dza diza'quë lu ra
mënë nanádi'i më israelitë
të gac bë'a rall ra cusë
za'quë; ni tubi chu gunë
gan guëlábëll ra bendición
nananú parë ra naná rialdí
ldu'i shti'dzë Jesús.
9 Bëshe'ldë më na parë
guadi'dza lu grétë' mënë de
quë gunë më salvar ra mënë
nanádi'i më israelitë. Secretë
ni naga'chi dizdë antsë
bëcue'shtë Dios guë'dchiliu,
guë'dchiliu rë' naguctsa'u
por pudërë shtë Jesucristo.
10 Guquin të parë guëná
grë ra autoridá nu ianglë
lu gube'e blac llëru'bë na
llni shtë Dios nu gac bë'a
rai' manërë gunë më cumplir
voluntá shtéhi' por grupë
shtë shmënë më.
11 Dios bë'në cumplir
ra cusë ni por medio de
Jesucristo, Shláma'a, de
acuerdë cumë ziquë guni'i
ldu'u më dizdë principi shtë
guë'dchiliu.
12 Na hia'a unidë con
lë'ë më purquë rialdí ldu'u
hia'a shti'dzë më; por ni
adë rdzébëdi'ia'a lu Dios
sino nápa'a confiansë parë
guadi'dzënú hia'a Dios.
13 Adë guëá'nëdi'i të tristë
por lo quë quëhunënú mënë
na ndë'ë. Mejurë ra cusë
ni na tubi bien, tubi hunurë
parë lë'ë të.

Amor shtë Cristo

14 Iurë runa llgabë lla na
grë ndë'ë, rzullibia delantë lu
Dadë shtë Jesucristo.
15 Quëhunë Dios të parë grë
ra shmënë më naquëbezë lu
gube'e nu ra naquëreldë lu
guë'dchiliu, gac rall shini më,
tubsë famili shtéhi'.
16 Rna'ba lu Dadë de quë
guëne'e më llëru'bë bendi-
ción, pudërë, nu fuersë shtë
Espíritu Santo la'ni ldu'u të.
Rna'ba lu më të gac të firmë
la'ni ldu'u të con mizmë
fuersë shtë Dios.
17 Rna'ba lu më të cuezënú
Dadë Jesucristo la'ni ldu'u të.
Por fe cuezënú më lë'ë të.

Nu rna'ba lu më de quë nunquë adë rúnëdi'i faltë amor parë sa' të. Zni gac të ziquë tubi hiaguë nanapë shlú'chi' catë nanú nisë; gac të ziquë tubi hiu'u nazubë lu cimientë dchi'chi.
18-19 Nu quëgna'ba lu më gac bë'a të bien con los de más sa' të nabëzunë́ Dios almë shtë rai', blac llëru'bë na amor shtë Cristo parë lë'ë hia'a. Pues amor shtë më na más llëru'bë quë shgába'a. Nu rna'ba lu më gunë të recibir llëru'bë pudërë shtë Dios la'ni ldu'u të, të gunë të cumplir voluntá shtë më.
20 Iurne' cha guëdë'ë hia'a graci lu Dios, el quë nanapë pudërë parë gúni' más cusë ru'bë quë lë'ë hia'a rná'ba'a, hashtë más quë rac runë shgába'a. Quëbezënú pudërë shtë më la'ni ldu'u hia'a.
21 Lë'ë të naná grupë shtë shmënë Dios, gulë bë'në alabar lë'ë Dadë Dios por medio de Jesucristo. Gulë bë'në alabar lë'ë më hashtë tsalú tiempë catë nídi'i fin. Amén.

4

Unidë na hia'a por Espíritu Santo

1 Grë ndë'ë na verdá; por ni na Pablo, nanúa prësi purquë nahia shmënë Cristo. Quëhuna ruëguë lu të de quë quëreldë të ziquë runë tucarë, ziquë mënë naguna'bë Dios.
2 Gulë gac humildë nu gulë gac më nadu'u. Gulë gac pacënci con sa' të. Gulë bë'në perdunë faltë shtë sa'l por amor nanápël parë lë́'i'.
3 Gulë guni'i ldu'u parë gac të unidë por pudërë shtë Espíritu të tsúdi'i dishi'bi entrë lë'ë të.
4 Nanú tubsë cuerpë shtë ra shini Dios nu nanú tubsë Espíritu. Nanú tubsë esperansë nabë'në të recibir iurë guna'bë më lë'ë të.
5 Nanú tubsë Dadë narnibë'a grë ra shmënë më. Nanú tubsë ldai' narialdí ldu'u hia'a. Nanú tubsë galëriubë nisë naná sëñi na hia'a shmënë më.
6 Nanú tubsë Dios naná Dadë shtë grë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë më. Sulë lë'ë më rnibë́'ai' lë'ë hia'a. Quëhunë dchi'ni më lë'ë hia'a nu cabezënú më grë́të' hia'a.
7 Bë'në Cristo favurë parë cadë túbia'a të guëdápa'a don narzëlaa'dchi Espíritu Santo de acuerdë con voluntá shtë Cristo.
8 Por ni ra Sagradas Escrituras rni'i:

Be'pi më gube'e; bia'a më ra
nananú bajo ordë shtë
mëdzabë.
Bëzëlaa'dchi më cusë za'quë
parë ra nguiu.

9 Perë ¿pë́ti'i runë cuntienë: “Be'pi më gube'e”? Runë cuntienë de quë primërë bietë më hashtë lugar más guetë shtë gué'dchiliu.
10 El quë nabietë lu gué'dchiliu na el mizmë më nabe'pi más guia'a shtë gube'e të parë guënibë'a më; parë gunë ldai' më grë lugar.

11 Bë'në më të gunë shmënë
më recibir don narzëlaa'dchi
Espíritu Santo. Primërë nanú
poshtë; sëbëldá mënë na ra
narlua'a di'dzë naze'dë de
Dios; stubi mënë rac rni'i
rall diza'quë parë tsaldí ldu'u
mieti; stubi tantë na ra
naquëhapë los de más sa' rai';
stubi rai' na mësë narlua'a
los de más sa' rai'.
12 Zni bë'në më punërë ra
mënë ni parë cadë tubi shini
më gac rai' listë parë dchi'ni
shtë më nu parë grë ra shini
më gac rai' firmë lu shnezë
më nu parë tsaru'bë fe shtë
rai'
13 hashtë grë̋të' hia'a na
hia'a unidë con mizmë fe,
hashtë gunguë bë'a hia'a
más lë'ë shini Dios, hashtë
tsaru'bë vidë cubi nabëne'e
Cristo parë cadë túbia'a. Zni
gáca'a tubi mënë naziaru'bë
lu shnezë Dios hashtë gáca'a
mënë za'quë ziquë na Cristo.
14 Hia iurní adë chu
gáquëdi'i ziquë tubi llguë'në
naná runë cambi según rni'i
ldú'ull. Hiadë chu nádi'i
ziquë tubi gui'lli nanua'a
mbë nezë rë', nezë rë'. Zni na
ra narianaldë tëchi cualquier
enseñansë cubi naze'dë, ra
ldai' narlua'a ra mësë con
mañi. Ra mënë ni rguguë̋ rall
sa' rall con bishi.
15 Más bien cha guëní'ia'a
verdá mientras rac shtu'u
hia'a sa' hia'a. Rqui'ni gáca'a
unidë con Cristo nu rqui'ni
tsarú'ba'a más të gáca'a
ziquë na më. Lë'ë më na
cabësë shtë hia'a.
16 Por Cristo unidë na
grë partë shtë cuerpë, cadë
partë nali'bi con grë sáhi'.
Cadë partë shtë cuerpë cuezë
shlugári' nu rúni' compañi los
de más partë shtë cuerpë të
gac cumplir lo quë narunë
tucarë; iurní lë'ë cuerpë na
saludë, lë̋dëdi'i rac llú'udi'in.
Zni riaru'bë cuerpë bien nu
grë ra partë shtë cuerpë rac
shtu'u rai' sa' rai'.

Vidë cubi nadápa'a por Cristo

17 Pues ndë'ë rnia'a lu të
ziquë tubi narni'i por man-
dadë shtë Dadë Dios; adë
quëréldëdi'i të ziquë ra mënë
nanadë guënë̋di'i Dios, ra
nanabani de acuerdë con ll-
gabë nanadë rlluí'idi'i.
18 Adë riasë̋di'i rall por
nacahi nananú la'ni ldu'u
rall. Nápëdi'i rall vidë
narne'e Dios purquë na rall
ziquë ra nadë rac bë̋'adi'i por
causë naguëdchi ldu'u rai'.
19 Adë rtúdi'i lu rall iurë
quëhunë rall mal nu bë'në
rall intriegu mizmë lë'ë rall
lu vici. Hia nápëdi'i rall
rëspëti parë cusë za'quë
sino con gustë quëhunë rall
cumplir grë deseo nananú
la'ni ldu'u rall.
20 Perë bëlua'a Cristo lë'ë të
stubi manërë të guëquëreldë
të bien.
21 Rac bë'a të shti'dzë më;
riasë̋ të verdá nabëlua'a më.
22 Ziquë rgu mieti shabë
guini, nu nácull lari limpi,
gulë gulú grë cusë mal
nananú la'ni ldu'u të. Vidë
shtë të antsë bësiguë̋ lë'ë
të nu más bësinin lë'ë të lu
duldë.
23 Mejurë tsagla'guë gulë
gapë llgabë cubi cadë dzë.

24 Nu ziquë shabë nacubi,
gulë gacu con vidë cubi shtë
Dios; bëzëlaa'dchi më vidë ni
parë gáquël ziquë Dios, tubi
vidë za'quë sin ni tubi duldë.
25 Por ni, adë rní'idi'il bishi
lu sa' të. Gulë guni'i verdá
lu sa'l purquë grétë' hia'a
na hia'a unidë ziquë tubsë
cuerpë.
26 Si talë rldël, adë rldédi'il
tsa'a dzë. Adë rúnëdi'il duldë.
27 Adë rdé'ëdi'il lugar gunë
mëdzabë gan lul.
28 El quë nagulaa'në antsë,
napë quë guësá'nëll duldë ni
nu gúnëll dchi'ni. Gunë nguiu
ni dchi'ni za'quë parë gápëll
centavë të guëdé'ëll ca'a ra
nabënápëdi'i.
29 Adë ruadí'dzëdi'il didz-
abë lu sa' të sino gulë
biadi'dzë cusë za'quë lu
sa' të según nicidá nanapë
sa'l të gápëll más fe. Gulë
guni'i di'dzë narsëdchini
bendición parë ra narqué
diaguë shtí'dzël.
30 Adë rúnëdi'il niétiquë
narsëdchini tristë parë
Espíritu Santo shtë Dios
purquë por lë'ë Espíritu
nacabezënú ldu'u të, na të
selladë; na të prupi shmënë
Dios hashtë dzë guëdchisú
më lë'ë hia'a lu gué'dchiliu
nu guia hia'a gube'e.
31 Gulë bëzalú con grë dis-
gustë nu llanë nu insultë con
grë didzabë narni'i të guëc
sa' të, nu con grë llgabë mal
cuntrë sa'l.
32 Gulë guc shtu'u sa'l
nu gulë gac të më pacënci;
gulë bë'në perdunë sa'l
ziquë bë'në Dios perdunë
lé'ël. Bë'në më perdunë lé'ël
purquë Cristo rac shtú'ui'
lé'ël.

5

Lla runë tucarë guëquëreldë shmënë Dios

1 Por ni gulë guagla'guë
ejemplë shtë Dios. Rac
shtú'ui' lë'ë të ziquë shini më.
2 Gulë guc shtu'u sa'l ziquë
guc shtu'u Cristo lë'ë hia'a.
Bë'në më intriegu mizmë lë'ë
më lu galguti por lë'ë hia'a.
Gúqui' ziquë tubi lli'li naná
guti lu bëcu'guë, tubi ofrendë
nabëquitë ldu'u Dios.
3 Iurne' lë'ë të na të
shini Dios; por ni adë chu
guëquënú sáhi' nu adë chu
tsanáldëdi'i tëchi cusë mal;
adë chu guëzébidi'i ldu'u
ra cusë shtë gué'dchiliu.
Adë rúnëdi'i të cusë ni të
parë ni tubi sa' të guëní'idi'i
shcuendë ra cusë rë' entrë
lë'ë të.
4 Adë ruadí'dzëdi'i të ra
cusë naná runë parë guëtú
lul, nilë cusë tuntë, nilë
ra cusë dzabë naruadi'dzë
mënë, purquë adë rëuu'di'i
ldu'u Dios ra cusë ni; sino
más bien gulë guni'inú sa'l
grë cusë za'quë narunë më
parë lë'ë hia'a.
5 Hia nané të ni tubi
narquënú ra na'a nu ra na'a
narquënú ra nguiu, nilë
tubi naruadi'dzë didzabë,
nilë el quë narzebi ldu'u pë
shtë mënë, adë nápëdi'i rall
partë catë rnibë'a Cristo, catë
Dios na Rëy. Pues el quë
narzebi ldu'u ra cusë shtë
gué'dchiliu, quëhúnëll duldë

idolatría; rúnëll adorar ra
cusë material, lëdë Diósëdi'i.
6 Adë rdé'ëdi'i të lugar
parë rsigué sa' të con di'dzë
tuntë purquë ze'dë guëdchini
cashtigu shtë Dios guëc ra
nanédi'i guëzu'bë diaguë
shti'dzë më.
7 Por ni adë rápëdi'i të tratë
con ra mënë narunë ra duldë
ni.
8 Antsë lë'ë të gubani të
lu nacahi; adë guc bé'adi'i
të shti'dzë më perë iurne'
bë'në të recibir llni shtë Dadë
Dios. Gulë guquëreldë ziquë
mënë nanapë llni shtë më
la'ni ldu'u të.
9 Lë'ë llni rsëdchini cusë
za'quë nu verdá nu tubi vidë
naná tubldí.
10 Gulë guni'i ldu'u të
tsanaldë të tëchi ra cusë
narsëquitë ldu'u Dios.
11 Adë gápëdi'i të partë con
ra cusë nanadë rlluí'idi'i, ra
cusë narunë mënë lu nac-
ahi. Más bien gulë gudildi ra
mënë narunë duldë ni.
12 Rtu lu hia'a guëní'ia'a
shcuendë ra cusë mal
naquëhunë mënë lu nacahi.
13 Pues iurë grë ra cusë
rë' cuezin lu llni, iurní rlua'a
bien clarë lla nahin. Llni
rzianí guëc grétë' ra cusë ni.
Llni shtë Dios napë pudërë
pare gac cambi nguiu mal të
gáqui' ziquë llni.
14 Por ni rni'i Sagradas Es-
crituras:

Gulë guëtëtsë mbëca'ldë lu
të, lë'ë të nanaga'si.

Gulë bëru'u ladi ra mënë
naquëreldë lu nacahi,
nu Cristo guëzianí la'ni
ldu'u të.

15 Por ni gulë guná bien
mudë nanabani të, lédëdi'i
ziquë mënë nanadë guënédi'i
Dios, sino ziquë mënë nari-
asé shti'dzë më.
16 Gulë bë'në cumplir cusë
za'quë mientras nabani të
purquë iurne' nalé duldë
quëhunë mënë.
17 Adë gac të ziquë mënë
tuntë naná guënédi'i, sino
gulë gac të mënë narac bë'a
voluntá shtë Dios.
18 Adë rzuu'dchidi'i të
purquë galëzudchi gua'a lë'ë
të gabildi. Mejurë gulë
bëdë'ë permisi guënibë'a
Espíritu Santo guëdubi vidë
shténël.
19 Gulë biadi'dzë lu los
de más sa'l con Salmo nu
cantë nu labansë nananú
la'ni ldu'u të. Gulë bi'ldi;
gulë bë'në alabar lë'ë Dios
con guëdubinú ldu'u të.
20 Gulë bëdë'ë graci lu Dadë
Dios siemprë por grë cusë.
Gulë bëdë'ë graci lu më en
el nombre shtë Jesucristo,
Shláma'a.

Vidë shtë naná cristiano

21 Gulë gac të muzë parë
los de más sa'l. Zni quëhúnël
honrar Dadë Jesucristo.
22 Lë'ë të na'a naná casadë,
gulë bë'në rëspëti tsé'lël ziquë
quëhúnël rëspëti Dadë Jesús
23 purquë lë'ë nguiu na
ziquë cabësë shtë tsé'li',
ziquë Cristo na cabësë shtë
grupë shtë shmënë Dios.
Cristo na më salvador shtë
shmënë më nu lë'ë rai' na
ziquë tubi cuerpë parë lë'ë
më.
24 Ziquë ra shmënë Dios
napë rall rëspëti parë Cristo

nu rzu'bë diaguë rai' shti'dzë
më, zni runë tucarë ra tse'lë
nguiu gapë rai' rëspëti lu
tse'lë rai'.
25 Lë'ë të nguiu casadë,
napë quë gac shtu'u të tsé'lël
igual manërë ziquë Cristo
guc shtu'u më shmënë më nu
bëdë'ë më vidë shtënë më por
lë'ë mënë ni.
26 Zni bë'në më parë gac
ra mënë ni sin duldë, parë
guëzunḗ më almë shtë rai'
por shti'dzë më naná ziquë
galëriubë nisë.
27 Guti më por ra shmënë
më të gunë më presentar
lë'ë rai' delantë mizmë lë'ë
më ziquë tubi lliguëna'a
naná parë guëtsḗ'ai', nasa'a,
limpi, sin ni tubi manchë,
ni tubi bëshudi, bien hecho,
nu gáqui' sulë parë tsé'li'.
Cagnia'a shcuendë grupë
shtë shmënë Dios.
28 Zni runë tucarë ra
nguiu gac shtu'u rall tse'lë
rall, igual ziquë rac shtú'ull
mizmë lḗ'ëll. El quë narac
shtu'u tsé'li' de verdá, ni rac
shtu'u el mizmë lḗ'i'.
29 Pues ni tubi de lë'ë hia'a
rna tushë mizmë lë'ë hia'a,
sino quë rdḗ'na'a alimen-
tar shcuérpa'a nu quëhápa'a
mizmë lë'ë hia'a. Pues Cristo
quëhunë më lo mizmë con
shmënë më
30 naná ziquë cuerpë
shtḗhi'. Na hia'a partë shtë
cuerpë shtënë më.
31 Naescritë: "Por ni lë'ë
nguiu guësëa'në ra shtadë
nguiu të parë guëtsḗ'ai' tsé'li';
hia guërupë rai' na rai' tubsë".
32 Ni na tubi secretë ru'bë,
perë cagnia'a lu të com-
paraciuni rë' quëhunë tratë
shcuendë Cristo con grupë
shtë shmënë Dios.
33 Perë comparaciuni rë'
también runë cuntienë de
quë cadë tubi nguiu napë
quë gac shtú'ui' tsé'li' igual
ziquë rac shtú'ull mizmë
lḗ'ëll, nu runë tucarë ra na'a
gunë rai' rëspëti ra tsé'li'.

6

1 Lë'ë të llguë'në, gulë
bëzu'bë diaguë shti'dzë
shtádël, purquë zni runë
tucarë gunë të ziquë shini
Dios. Tubldí nahin delantë
lu Dios.
2 Lúniquë mandamientë
shtë Dios nanapë promësë,
rni'i zndë'ë: "Gulë bë'në
rëspëti shtádël nu shní'al të
parë guëquitë ldú'ul
3 nu guëbánil zihani izë lu
guḗ'dchiliu".
4 Lë'ë të nanapë shínil,
adë rúnëdi'il tratë mal con
shínil parë quë adë guëldḗdi'i
shínil; más bien gulë guni'inú
lë'ë rall; gulë bëdë'ë cunseju
za'quë të parë adë guërú'udi'i
rall shnezë Dios.
5 Lë'ë të naná muzë,
gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë
shlámël lu guḗ'dchiliu rë'.
Gulë gapë rëspëti parë lë'ë
rai' nu gulë gac të mënë
obedientë ziquë si fuërë
quëhunë të sirvë lu Cristo.
6 Gulë bë'në sirvë bien
lu rai' guëdubi tiempë, lëdë
niá'asëdi'i iurë rna rai' lu të,
të parë guëa'në të bien con
lë'ë rai' si fuërë quëhunë të
sirvë lu Jesucristo. Gulë
bë'në sirvë con guëdubinú

ldu'u të purquë zni rac shtu'u
Dios gunë të.
7 Gulë bë'në dchi'ni con
guëdubinú ldu'u të con lëgrë
la'ni ldu'u të purquë zni rac
shtu'u Dios. Adë rúnëdi'i
të llgabë sulamëntë lu mënë
quëhunë të sirvë.
8 Pues nanẽ të cadë
túbia'a, ra muzë nu ra lamë,
guëdẽ'na'a recibir según
cusë za'quë u cusë mal
naquëdẽ'na'a. Lë'ë Dadë
guëne'e narunë tucarë cadë
túbia'a.
9 Lë'ë të lamë, quëgnia'a
lu të iurne'; gulë bë'në tratë
bien con ra muzë. Gulë gac
më nadu'u lu ra muzë shtënë
të; adë rushtiádi'i të guëc
rall. Gulë bësëagná ldu'u të
napë të tubsë lamë lu gube'e.
Lë'ë Dadë quëhunë më igual
con grë mieti, ra naná runë
dchi'ni nu ra naná rnibë'a.

Nadápa'a fuersë shtë Dios parë guëdẽ'na'a gan lu grë enemigu

10 Iurne' bëchi, gulë su
firmë lu shnezë Dios. Na të
unidë con lë'ë më nu rdë'ë
më fuersë ru'bë parë lë'ë të.
11 Gulë bëdë'ë sí parë
guëgacu Dios lë'ë të ziquë
suldadë nanua'a gui'bë të
parë gac të firmë cuntrë
grẽtë' cusë naná guëguguẽ
mëdzabë,
12 purquë adë quëdíldidi'ia'a
con mënë; adë nádi'i ene-
migu shtẽna'a ziquë mënë
shtë guë'dchiliu sino ene-
migu shtẽna'a na ra fuersë
mal; adë chu rnádi'i lúhi'.
Quiere decir, ra autoridá,
ra narnibë'a lu nacahi, ra
zihani espíritu mal nanapë
más pudërë quë lë'ë hia'a.
13 Por ni gulë bë'në recibir
grë fuersë narne'e Dios parë
lë'ë hia'a të guëdẽ'na'a gan
lu grë cusë mal naze'dënú
mëdzabë lu hia'a, perë de-
spuësë de tëdë grë prëbë, to-
davía zu të firmë lu shnezë
më.
14 Gulë gac firmë iurne'
con verdá cumë ziquë tubi
nalli'i la'ni. Gulë gubani tubi
vidë tubldí delantë lu Dios;
nahin ziquë vestidë narunë
defender ldu'u suldadë.
15 Gulë bë'në preparar
bien parë guëni'inú të mënë
diza'quë narsëdchini paz
entrë Dios nu mënë. Gulë
bë'nin ziquë suldadë narunë
preparar iurë quëquẽ'ëll
sabádull.
16 Perë subrë de ni, gulë
gualdí ldu'u të shti'dzë
më. Fe shtë të na ziquë
defensë nanua'a suldadë. Fe
gunë gan guësëaldë grë ra
tentación shtë mëdzabë; na
rahin ziquë flechë nanua'a
gui'i.
17 Gulë gac të segurë
nasalvar të. Na ziquë tubi
cascu gui'bë naná canihapë
guëc suldadë, nu gulë guna'zi
spadë shtë Espíritu Santo.
Spadë ni na shti'dzë Dios.
18 Gulë bë'në cumplir cun-
seju rë' mientras quëgna'bë
të lu Dios. Gulë bë'në ruëguë
lu Dios lo quë narac shtu'u
Espíritu Santo. Nu gulë gac
nasini nu listë sin quë adë
chu guëazë guétëdi'i. Nu gulë
bë'në ruëguë lu më por grë ra
shmënë më.
19 Nu gulë bë'në ruëguë

lu më por na të parë
guëne'eru'u më más llni nu
valurë të iurë guëni'inuhia ra
mënë, gac bë'a rall diza'quë
de quë nahin parë mënë
narëta' guëdubi guë́'dchiliu.
20 Dios bëshe'ldë më na;
por ni nanúa prësi iurne'.
Gulë guna'bë lu më të
parë tsagla'guë guëni'ihia
diza'quë. Zni runë tucarë
guëní'ihia sin quë adë
rdzë́bëdia'a.

Rialú cartë con saludë

21 Tíquico lë'ë bëchi narac
shtu'u hia'a, nu quëhúnëll
cumplir dchi'ni shtë Dadë;
lë́'i' guadí'dzi' lu të grë́të'
lo quë naguzaca, nu lla
quërelda.
22 Quëgshe'lda lë́'i' lu të,
të parë gac bë'a të lla na
shcuendë na'a ndë'ë nu parë
guëni'inúhi' lë'ë të gac të más
firmë lu shnezë Dios.
23 Rna'ba de quë Dios
Shtáda'a nu lë'ë Jesucristo,
Shláma'a, gúni' parë cuedchí
ldu'u të nu parë gac shtu'u të
sa' të nu tsaldí ldu'u të di'dzë
shtë më.
24 Nu rna'ba lu më gunë
ldai' më lë'ë të, grë́të' narac
shtu'u lë'ë Dadë Jesucristo de
verdá. Amén.

Cartë nabëquë□ë San Pablo parë ra mënë Filipenses

Nanú Pablo lachigui'bë; bëquḗ'ëi' cartë lu ra mënë shtë Filipos

1 Pablo nu Timoteo, na
na'a siervë shtë Cristo Jesús.
Quëquë'ë na'a cartë rë' nu
quëgshe'ldë na'a saludë lu të
naquereldë guë'dchi Filipos,
lu ra nabëzunḗ Dios almë
shtë rai'. Quëquë'ë na'a cartë
rë' lu të naná cabësë shtë
shmënë Dios nu lu të naná
runë compañi lë'ë rai'.
2 Gulë bë'në recibir favurë
shtë Dios nu gulë cuedchí
ldu'u të por Dios Shtáda'a, nu
por Jesucristo Shláma'a.

Guna'bë Pablo lu Dios por ra mënë narialdí ldu'i diza'quë

3 Cadë vësë narna'ba lu
Dios el quë quëhuna adorar,
rdë'a graci lu më por lë'ë
të. Rquitë ldua'a iurë rëagná
ldua'a na të shmënë më.
4 Siemprë ruadi'dzënúa
Dios con lëgrë la'ni ldua'a;
rna'ba lu më por bien shtë
të.
5 Rnia'a dushquilli Dios
purquë juntë quëgdḗ'na'a
dchi'ni shtë më. Quëhunë
të compañi na të parë
ruadi'dza diza'quë lu mënë
dizdë primërë dzë nabini të
diza'quë hashtë iurne'.
6 Iurne' nahia segurë de
quë Dios, el quë naguzublú
obrë shtë më la'ni ldu'u
të, gunë më cumplirin.
Tsagla'guë runë më obrë
za'quë la'ni ldu'u të hashtë
iurë Jesucristo guëabrí stubi.
7 Naza'quë rialdí ldua'a
zni de lë'ë të purquë nalḗ
rac shtua'a lë'ë të nu juntë
bëdḗ'na'a dchi'ni shtë Dios.
Bë'në të compañi na iurë
nanúa lachigui'bë nu iurë
biadi'dza shti'dzë më nu
iurë bëluá'ahia lu ra mënë
diza'quë na verdá. Juntë
bëdḗ'na'a recibir bendición
nabëne'e më.
8 Dios nanḗ de quë ru-
adi'dza verdá; nalḗ rac
shtua'a lë'ë të igual cumë
Cirsto Jesús rac shtu'u më lë'ë
të. Rac shtua'a guënahia lu të
stubi vësë más.
9 Nu rna'ba lu më gac
shtu'u të sa' të más cadë dzë.
Nu rna'ba lu më tsasḗ të
voluntá shtë më nu gapë të
mizmë llgabë con lë'ë më.
10 Zni gac bë'a të guadë
naná más naza'quë gunë të
nu gapë të tubi vidë limpi sin
duldë nu adë chu bë nápëdi'i
parë guëní'ill guëc të iurne',
nilë iurë guëabrí Dadë Jesús
de gube'e.
11 Zni gunë Jesucristo
compañi lë'ë të, të parë
guëquëreldë të tubldí delantë
lu më. Iurë guëná mënë
mudë naquëreldë të, gunë
rall alabar Dios; guëni'i rall
llëru'bë na pudërë shtë më.

Guëquërelda sulë por Jesucristo

12 Bëchi, rac shtua'a de
quë gac bë'a të grë ra
cusë nagudëdë con na, tubi

bien nahin purquë másru'u
bërë'tsë diza'quë shtë Dios.
13 Bërë'tsë shti'dzë më en-
trë grë ra suldadë hashtë lu
los de más më gubiernë. Rac
bë'a rall de quë nanúa prësi
purquë nahia shmënë Jesús.
14 Más de ni, zihani ra
shmënë Jesús iurë guná
rall resultadë de quë nanúa
prësi, rialdí ldu'u rall shti'dzë
më más, nu quëadi'dzënú rall
sa' rall shti'dzë Dios. Adë
rdzébëdi'i rall.
15 Verdá na bëldá mënë
ruadi'dzë rall diza'quë shtë
Jesucristo purquë napë rall
galëmbidi shchi'nia, tantë
mënë na rai' shmënë Jesús
purquë biadi'dzënúa lë'ë
rai'. Rzebi ldu'u rall na.
Sëbëldá mënë ruadi'dzë rall
shti'dzë më purquë na rall
de acuerdë con lo quë
naquëhuna.
16-17 Ra mënë ni rac shtu'u
rall na. Nané rall nanúa
prësi parë guna defender
diza'quë delantë mënë. Perë
ra nanapë mbidi quëhunë
rall predicar sulë purquë
rëuu' ldu'u rall hunurë shtë
sa' rall. Adë ruadí'dzëdi'i rall
tubldí. Rac shtu'u rall sac
zihia más ndë'ë lachigui'bë.
18 ¿Pë rní'ihia de ndë'ë?
Parë na, si talë ruadi'dzë
rall diza'quë con bien ll-
gabë u si talë ruadi'dzë rall
diza'quë por mbidi, rquitë
ldua'a. Nalé rquitë ldua'a
iurë rac bé'ahia ruadi'dzë
mënë shti'dzë Cristo.
19 Perë másru'u rquitë
ldua'a purquë con ayudë
shtë Espíritu Santo nabëshe'ldë
Jesucristo, nu con oraciuni
shtë të gapa libertá; guërua'a
lachigui'bë.
20 Nalé rac shtua'a nu
quëbeza de quë nunquë
guna tubi cusë mal, no sea
guëtú lua lu më. Guëdubi
tiempë rac shtua'a gapa
valurë të guadi'dza sin quë
guëdzébëdia'a. Iurní si talë
guëbania u si talë gatia,
guëná mënë pudërë shtë
Cristo la'ni vidë shtëna nu
gunë mënë honrar lë'ë më.
21 Cagnia'a ndë'ë purquë
si talë guëbania, sulë rac
shtua'a guna honrar Cristo,
nu iurë gatia, mejurë parë
na purquë guëquëreldnúa lë'ë
më.
22 Si talë guëne'e më más
vidë parë na, tsagla'guë
guëluá'ahia diza'quë lu ra
mënë. Perë iurne' adë rac
bé'adia'a guadë na guëna'zia;
zuhia entrë chupë nezë;
guëbania u gatia.
23 Naganë parë na pë
guëna'zia; por tubi ladë
rac shtua'a gatia parë
guëquërelda con Cristo; ni
más mejurë parë na.
24 Perë stubi ladë más
rqui'ni tsagla'guë guëbania
parë bien shtë të.
25 Napa segurë de quë na
voluntá shtë më guëquërelda
lu gué'dchiliu stu'pë tiempë
parë guna compañi lë'ë të, të
tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios
más nu parë guëquitë ldu'u
të.
26 Iurë guëabrí guëná të lua
stubi, guëdë'ë të graci lu Jesu-
cristo por tantë lëgrë nanapë
të por enseñansë naze'dë
guënia'a lu të.

27 Rqui'ni guëbani të ziquë mënë shtë Cristo, de acuerdë
con diza'quë shtë më. Gulë
bë'në cumplirin si talë guëná
të lua stubi u adë guënádi'i të
lua. Rac shtua'a guëdchini nu-
tici de quë tsagla'guë të firmë
shnezë Dios, nu de quë unidë
na të con tubsë llgabë la'ni
ldu'u të mientras ruadi'dzë të
diza'quë lu ra mënë.
28 Si talë adë rdzëbëdi'i të
lu ra narunë cuntrë lë'ë të,
gac bë'a rall de quë tsa rall lu
cashtigu shtë Dios, nu mizmë
tiempë gac bë'a rall de quë
nasalvar të. Dios na el quë
nagunë ra cusë rë'.
29 Adë rdzëbëdi'i të purquë
bë'në më tubi favurë naná
gualdí ldu'u të shti'dzë më;
nasalvar të. Nu stubi favurë
bë'në më naná sac zi të por
lë'ë më.
30 Quëhunë mënë cuntrë
lë'ë të igual manërë ziquë
bë'në rall cuntrë na iurë
guquëreldënúa lë'ë të. Hia
guná të lla bë'në mënë, nu
rini të iurne' quëhunë rall
cuntrë na stubi guë'dchi.

2

Jesucristo bidë ziquë mënë humildë

1 Rquitë ldu'u të purquë
unidë na të con Cristo.
Quëhunë më compañi lë'ë të,
të adë riádi'i ldu'u të. Rac
shtu'u më lë'ë të. Quëbezënú
Espíritu Santo lë'ë të. Rac
shtu'u të sa' të nu rga'a ldu'u
të lë'ë rall.
2 Por ni gulë bësëquitë ldu'u
të na más. Gulë gapë tubsë
llgabë. Gulë guc shtu'u sa'l de
verdá. Gulë guc unidë. Gulë
gac të de acuerdë.
3 Adë runë narú'bëdi'il lu
sa'l. Adë runë nadchínidi'il
lu sa'l. Mejurë gulë gac
humildë nu gulë bë'në tratë
sa'l manërë mejurë quë rúnël
tratë mizmë lë'ël.
4 Adë rguílidi'il ra cusë
naná bien parë mizmë lë'ël
sino gulë gudili lo quë naná
bien parë sa'l.
5 Gulë gapë mizmë llgabë
nagupë Cristo Jesús; gulë
bë'në ziquë bë'në më.
6 Aunquë Jesucristo na
Dios, adë bëzébidi'i ldú'i'
lugar shtë Dios Padre
7 sino bësëa'në Jesús lu-
gar shtë hunurë nu bëdchíni'
lu guë'dchiliu të gúni' sirvë
ziquë tubi muzë. Gúli' cumë
tubi nguiu.
8 Iurë bëdchini më con
cuerpë shtë nguiu, todavía
más humildë gúqui'. Gúqui'
obedientë; guc shtú'ui' gúni'
cumplir voluntá shtë Shtádi'.
Bëzu'bë diágui' hashtë gúti' lu
cruz.
9 Por ni Dios bëdë'ë más
hunurë parë shíni'; napë më
más hunurë quë grë cusë lu
guë'dchiliu nu gube'e. Bëdë'ë
më tubi lë parë shíni' naná
más ru'bë entrë grë nombre
shtë mieti.
10 Bë'në Dios zni të grë
ra nanabani, lo quë nananú
gube'e nu lo quë nananú
guë'dchiliu nu lo quë nananú
lugar shtë ra tëgulë, grë rall
guëzullibi rall lu Jesucristo.
11 Rac shtu'u Dios grë
mënë guëni'i Jesucristo na
Dadë narnibë'a të parë Dios

Padre gúni' recibir labansë nu hunurë shtë grë mënë.

Ra narialdí ldu'i Jesús na rai' ziquë llni

12 Bëchi narac shtua'a, gulë bëzu'bë diaguë shti'dza ziquë quëhunë të siemprë. Bëzu'bë diaguë të shti'dza iurë naguquëreldënúa lë'ë të; iurne' rqui'ni más gac të obedientë mientras quërelda zitu parë lë'ë të. Bë'në Dios salvar lë'ë të, të gunë të cusë za'quë. Gulë gac mënë narunë cumplir purquë zni na voluntá shtë më. Nadzë'bë si talë adë gúnëdi'i të cumplir.

13 Rac runë të voluntá shtë Dios purquë Dios na el quë naquëgne'e deseo za'quë parë gunë të cumplir, nu también quëgne'e më fuersë parë gunë të cumplir voluntá shtë më.

14 Gulë bë'në shchi'ni më sin guëní'idi'il cuntrë sa'l; adë rdildi dí'dzëdi'i të

15 të parë adë chu guëní'idi'i quëhúnël cusë mal u nádi'il verdá. Na të shmënë Dios; iurní napë quë guëquëreldë të bien entrë ra mënë narianaldë tëchi deseo mal nu ráquëdi'i gunë rall cusë za'quë. Lë'ë të na të ziquë mbelëgui'i narabtsë'ë catë namás nacahi. Zni na të entrë lë'ë rall mientras ruadi'dzë të diza'quë lu ra mënë.

16 Diza'quë ni rne'e vidë cubi. Si talë gunë të ndë'ë, guëquitë ldua'a iurë guëabrí Jesucristo de gube'e purquë guëlua'a de quë adë bḗ'nëdia'a dchi'ni de baldë entrë lë'ë të.

17 Si talë gatia purquë biadi'dza diza'quë lu të, nahin cumë ziquë lë'ë të bë'në të ofrecer mizmë lë'ë të ziquë ofrendë parë lë'ë më nu guëllë'ë rënë shtëna guëc ofrendë shtë të. Pues si talë zni gac, guëquitë ldua'a nu tsu lëgrë ldua'a juntë con lë'ë të por grë bendición shtë Dios.

18 Mizmë manërë runë tucarë guëquitë ldu'u të con na.

Timoteo nu Epafrodito

19 Si talë Dadë Jesús guëne'e permisi, rac shtua'a guëshe'lda Timoteo lueguë parë gue'dë guënall lë'ë të. Iurní iurë guëdchini nutici de lë'ë të, guëquitë ldua'a.

20 Adë nápëdia'a ni chu stubi ndë'ë ziquë Timoteo parë guëshe'lda lu të purquë sulë Timoteo napë zihani amor parë lë'ë të nu rac shtú'ull tsagla'guë të bien.

21 Pues los de más rguili rall por bien shtë rall; adë rúnëdi'i rall importë dchi'ni shtë Jesucristo.

22 Hia nanḗ të lasac Timoteo parë lu dchi'ni. Lḗ'ëll bḗ'nëll sirvë lu Jesucristo con na igual ziquë tubi llguë'në quëhúnëll dchi'ni lu shtadë llguë'në.

23 Rac shtua'a guëshe'lda lḗ'ëll despuësë gac bḗ'ahia lla guëru'u shcuenda.

24 Nu rialdí ldua'a gunë Dios tubi favurë të gueldë guënahia lë'ë të lueguë.

25 Perë mientras quëbeza,
rqui'ni guëshe'lda Epafrodito,
bécha'a, të gueldë guënáhi'
lë'ë të. Epafrodito bé'nëll
compañi na lu dchi'ni nu
bë'në mënë cuntrë lë'ë
na'a. Primërë bëshe'ldë të
lé'ëll parë ze'dë guënall na.
Bé'ni' compañi na lu nicidá
nanapa.
26 Nalé rac shtu'u
Epafrodito guëabrí guënall
lë'ë të; rac ldú'ull purquë bini
të de quë guc llú'ull.
27 Verdá guc llú'ull; mërë
niátill perë Dios bëga'a ldu'u
më lé'ëll; bëáquëll; nu bëga'a
ldu'u më na të adë gápëdia'a
más galërzac zi.
28 Por ni nalé rac shtua'a
guëshe'lda Epafrodito lu të
parë guëquitë ldu'u të iurë
guëná të lúhi' stubi. Iurní
guëquitë ldua'a también.
29 Gulë bë'në recibir lé'ëll
con lëgrë la'ni ldu'u të nu
gulë bë'në honrar grë ra
naná ziquë Epafrodito.
30 Hia niati Epafrodito
lu dchi'ni shtë Jesucristo.
Bëdchí'bi' vidë shté'hi' lu peli-
grë iurë bé'ni' dchi'ni shtë
më, dchi'ni nadë gúquëdi'i
nihunë të con na.

3

Tsagla'ga delantë

1 Iurne' bëchi, gulë bëquitë
ldu'u të purquë unidë na
të con Dadë Jesús. Adë ri-
asháquëdi'i ldua'a guëquëa'a
lu të mizmë enseñansë
nabëluá'ahia antsë, të adë
guësiguédi'i mënë lë'ë të.
2 Gulë gupë cuidadë ra
mënë mal nanadë guënédi'i
Dios, ra naziagla'guë runë
parë gac cumplir custumbrë
shtë rall. Rni'i rall rqui'ni
riuguë partë cuerpë ziquë
quëhunë ra mënë israelitë
parë gac mënë limpi delantë
lu Dios.
3 Lë'ë hia'a na hia'a limpi
delantë lu Dios, lédëdi'i lë'ë
rall. Clarë rlua'a na hia'a
shmënë më purquë rdé'na'a
adorar lë'ë më según narni'i
Espíritu Santo nu rquitë ldu'u
hia'a purquë na hia'a shmënë
Jesús. Adë rialdídi'i ldu'u
hia'a gac salvára'a por ra
cusë za'quë naquëgdé'na'a.
4 Parë mënë narni'i nasal-
var rall por lo quë nabë'në
rall, pues rnia'a, bëna más
cusë quë lë'ë rall. Ni tubi chu
napë más rsunë quë na parë
gúnëll confiar mizmë lé'ëll.
5 Bëriuguë partë shcuerpa
ziquë runë mënë israelitë
iurë bëdza'guë llmalë
gula. Benjamín guc shtadë
guëluhia. Ra shtada na më
israelitë nu biadi'dzë rai' dizé
hebreo. Guanalda tëchi lëy
nanapë mënë israelitë, igual
ziquë quëhunë partidë shtë
ra fariseo.
6 Por tantë devociuni parë
religiuni nanapa, guzunalda
ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesu-
cristo. Bëna cumplir lëy tubi
manërë ecsactë; ni tubi chu
gunádi'i catë bëna fallar.
7 Antsë gunia'a grë ra cusë
ni lasac, perë iurne' rdé'ëhia
cuendë de quë ni tubin
lasáquëdi'i parë gac salvara.
Sulë Cristo rne'e salvaciuni.

8 Más quë ni ra cusë
nabëna antsë, na ziquë
gui'lli narru'ldë mënë rua'
guë'dchi. Más nasac gunguë
bẽ'ahia lë'ë Cristo Jesús,
Shlama. Parë guca shmënë
më, bësa'na grë ra cusë shtë
guẽ'dchiliu; na rahin ziquë
gui'lli nalasáquëdi'i. Tubsë
cusë rac shtua'a, gac më
Shlama de verdá.
9 Rac shtua'a gaca unidë
con lë'ë më; gaca perdunë,
lẽdëdi'i purquë bëna cumplir
lëy shtë Moisés, sino purquë
rialdí ldua'a shti'dzë Jesu-
cristo. Runë Dios recibir
lë'ë hia'a cumë ziquë mënë
naná tubldí shcuéndi' lu Dios
sulë si talë rialdí ldu'u hia'a
shti'dzë më de verdá.
10 Rac shtua'a gunguë
bẽ'ahia lë'ë Cristo nu rac
shtua'a gunë më compañi
na të gapa mizmë pudërë
nanapë më iurë guashtẽ
më ladi ra tëgulë. Nu rac
shtua'a guna sufrir ziquë lë'ë
më bë'në më sufrir. Nahia
dispuestë gatia ziquë guti më
11 të parë tsashtẽa ladi ra
tëgulë igual ziquë guashtẽ më
ladi ra tëgulë.

Napë quë gáca'a firmë hashtë lúltimë dzë

12 Adë quëgní'idia'a lu të de
quë bëna gan, de quë nahia
më za'quë, perë rac shtua'a
tsagla'ga delantë parë guna
cumplir con grë narac shtu'u
më parë na. Ni na narac
shtua'a, purquë primërë
gudili Cristo Jesús na parë
gaca shmënë më.
13 Bëchi, mizmë na rnia'a
de quë adë bëna gan grë lo
quë narac shtua'a; tubsë cusë
runa iurne'; bëa'ldë ldua'a
grẽtë' lo quë nabëna más
antsë nu ziagla'ga parë guna
gan másru'u cusë za'quë shtë
Dios. Con guëdubi fuersë shtë
na, ziquë tubi narllu'në lu
carrërë, rac shtua'a grë lo
quë nanapë më parë na.
14 Tsagla'ga delantë ziquë
tubi narllu'në parë guna gan
premi naguëne'e Dios. Parë
ni guna'bë Dios na purquë
nahia unidë con Jesucristo.
15 Grë mënë narac bë'a
bien shti'dzë Dios, napë quë
gunë rall mizmë llgabë ziquë
gunia'a ndë'ë. Perë si talë en-
trë lë'ë të nanú nguiu nanapë
stubi llgabë, Dios guëluá'ai'
lẽ'ëll lo quë naná verdá.
16 Sulamëntë cha gáca'a
firmë nu guëdẽ'na'a cumplir
grë lo quë nariasẽ hia'a.
17 Bëchi, gulë gubani ziquë
nabania. Gulë guná manërë
nabani sa' të, ra naquëhunë
cumplir lo quë nabëlua'a
na'a. Gulë cubënebi manërë
nanabani rai'.
18 Gulë bë'në narnia'a
purquë nanú zihani narunë
cuntrë Jesús. Nabani rall
manërë narlua'a de quë adë
rialdídi'i ldu'u rall Jesús guti
lu cruz. Hia gunia'a lu të
ndë'ë zihani vueltë nu rnia'a
lu të stubi vësë más hashtë
runa rnia'a lu të.
19 Gabildi na fin shtë ra
mënë ni. Quëreldë rall
sulamëntë parë gunë rall
cumplir deseo mal shtë rall.
Adë rtúdi'i lu rall por mal
naquëhunë rall sino más
rquitë ldu'u rall. Sulë ra cusë

mal shtë guë́'dchiliu zianaldë
rall të́chi'.
20 Perë rnibë'a Dios lë'ë
hia'a dizdë gube'e. De gube'e
quëbéza'a Dadë Jesucristo, el
që nagunë salvar lë'ë hia'a
të parë gáca'a ziquë lë'ë më.
21 Ra cuerpë débil nadápa'a
gunë më cambi të parë
gaquin ziquë cuerpë nanapë
më gube'e. Gunë mëhin con
mizmë pudërë nanapë më
parë guënibë'a më grë lo
që nanabani parë guëzu'bë
diaguë rall shtí'dzi'.

4

Gulë bëagná ldu'u të lë'ë Dadë Jesús nu gulë bëquitë ldu'u të

1 Por ni rnia'a lu të bëchi,
nalë́ rac shtua'a lë'ë të nu
napa deseo guënahia lu të.
Rquitë ldua'a con lë'ë të; na
të ziquë tubi premi parë
na. Dchi'ni nabëna en-
trë lë'ë të adë gúquëdi'in de
baldë. Iurne' gulë su firmë lu
shnezë Dadë ziquë gunia'a lu
të, lë'ë të narac shtua'a.
2 Runa ruëguë lu Evodia nu
Síntique, cue të de acuerdë
purquë lë'ë të napë të mizmë
lamë, Dadë Jesús.
3 Nu rna'ba tubi favurë lul,
amigu, bë'në ruëguë lu ra
na'a rë' gac rall de acuerdë
purquë antsë bë'në rall
compañi na parë guërë'tsë
diza'quë shtë Jesús entrë
mënë shtë guë́'dchiliu. Lë'ë
rai' con Clemente con los de
más nabë'në compañi na, grë
lë rai' naescritë la'ni librë
shtë registrë nanapë Dios.
Gac salvar rai'.
4 Gulë bëquitë ldu'u të
guëdubi tiempë purquë na të
shmënë Dadë Jesús. Stubi
guënia'a lu të, gulë bëquitë
ldu'u të.
5 Gulë gac mënë pacënci të
parë gac bë'a mieti quëhunë
të tratë bien con sa' të. Lë'ë
Dadë Jesús hia mërë guëabri'
lu guë́'dchiliu stubi.
6 Adë riádi'i ldu'u të lu cusë
durë sino bë'në ruëguë lu
Dios të gunë më compañi
lë́'ël. Gulë bëdë'ë graci lu më;
gulë guni'i lu më grë lo që
narac shtu'u të.
7 Iurní guëcue'dchí më
ldu'u të. Llëru'bë na më parë
guëcue'dchí ldu'u ra mënë;
ni tubi chu rac bë'a mudë
nanapë më parë guëcue'dchí
më ldu'u mieti. Mizmë paz
ni gapë ldu'u të con shgabë
të purquë na të unidë con
Cristo Jesús.

Gulë bë'në llgabë naná za'quë

8 Bëchi, guënia'a lu të antsë
tsalú cartë rë', gulë bë'në
llgabë lla gac të mënë verdá;
gulë bë'në llgabë lo që
narunë tucarë rëspëti. Gulë
bë'në llgabë lo që naná
tubldí nu purë delantë lu
Dios; gulë bë'në llgabë lla
gunë të parë gac shtu'u mieti
lë'ë të nu parë gunë rall
honrar lë'ë të. Gulë bë'në
llgabë lla gunë të parë gac
të më za'quë, nu gulë bë'në
llgabë por grë lo që nalasac
lu Dios; gulë tsanaldë ra cusë
ni.
9 Gulë bë'në grë lo que
nabëluá'ahia lu të, grë lo
que nabësë'dë të, grë lo que

nabini të, grë lo që naguná
të bëna. Iurní Dios nar-
cue'dchí ldu'u hia'a cuezënú
më lḗ'ël.

Ra mënë Filipos bëdë'ë ofrendë parë Pablo

10 Nalḗ rquitë ldua'a
purquë nahia unidë con
Jesús nu rdë'a graci lu Dadë
purquë rac shtu'u të gunë
të compañi na stubi vësë
más aunquë hia zia'a llëduni
tiempë dizdë bëshe'ldë të
dumí. Adë rní'idia'a de
që bëa'ldë ldu'u të gunë të
compañi na, perë rnia'a adë
nídi'i mudë parë guëshe'ldë
të ayudë.
11 Adë rní'idia'a lu të ndë'ë
purquë napa nicidá nu rac
shtua'a gunë të compañi na,
purquë bëlua'a më na lla
gaca cunformë con lo që
nanapa; riádi'i ldua'a.
12 Tubi tiempë guquërelda
ziquë ra prubi; niétiquë adë
pë nápëdia'a; nu stubi vësë
guquërelda ziquë ricu. Pues
nahia cunformë guëdubi
tiempë; rdḗ'ëhia graci lu Dios
si talë napa zihani cusë u si
talë adë bë nápëdia'a. Rac
rdë'a graci lu më iurë runë
faltë nagáuha, igual ziquë
iurë napa hashtë subrë.
13 Lë'ë Jesucristo cuezënú
na; por fuersë narne'e
më runa vencer grë clasë
galërzac zi.
14 Perë rnia'a lu të, bë'në të
bien iurë bëshe'ldë të ayudë
purquë gupa nicidá iurní.
15 Hia nanḗ të mënë
shtë Filipos, iurë guzublú
quëadi'dza diza'quë, iurë
guquërelda Macedonia, sulë
lë'ë të bëne'e të ayudë cahia
iurní. Stubi grupë narialdí
ldu'i diza'quë, bḗ'nëdi'i rall
compañi na aunquë grë rall
bë'në rall recibir diza'quë
nagunia'a lu rall.
16 Mientras guquërelda
Tesalónica, lë'ë të bëshe'ldë të
ofrendë parë nicidá shtëna.
Chupë vueltë bëshe'ldë të
ayudë.
17 Adë rzébidi'i ldua'a lë'ë
dumí, sino rac shtua'a de quë
lë'ë të gunë të recibir premi
shtë Dios.
18 Hia bëna recibir
más lo quë rqui'nia; con
ofrendë nabëshe'ldë të con
Epafrodito, napa sufsientë.
Nápëdia'a más nicidá. Lo quë
nabëshe'ldë të, na ziquë tubi
olor nashi, tubi ofrendë parë
Dios; bëca'a mëhin nu rquitë
ldu'u më.
19 Dios rnibë'a grë cusë.
Iurne' guëne'e më ca'a të grë
lo quë narunë faltë mientras
cuezënúhi' lë'ë të. Guëdchini
ra cusë ni purquë unidë na të
con Cristo Jesús.
20 Dios Shtáda'a, cha
guëdḗ'na'a alabar lë'ë më
iurne' nu catë nídi'i fin.
Amén.

Rshe'ldë Pablo saludë parë amigu shtḗhi'

21 Por partë shtë na, bë'në
saludar grë ra grupë shtë
shmënë Cristo Jesús ndë. Grë
ra shmënë më nananú ndë'ë,
rshe'ldë rall saludë parë lë'ë
të.
22 Los de más naná ri-
aldí ldu'i diza'quë, rshe'ldë
rall saludë, especialmente ra
mënë naquëhunë ra dchi'ni
lidchi shtë rëy rumanë.

23 Rna'ba lu Dios, gunë ldai'
Dadë Jesucristo cadë lë'ë të.
Amén.

Cartë nabëquë□ë San Pablo lu ra Colosenses

Quëquë'ë Pablo cartë rë' lu ra colosenses

1 Na Pablo nahia poshtë shtë Cristo Jesús purquë gudili më na.

2 Juntë con bëcha Timoteo quëquëa'a cartë rë' lu naná bëzuné Dios almë shtë rai' con ra bëchi la sahia narunë cumplir shti'dzë më, grë të naquëreldë guë'dchi Colosas. Gulë bë'në recibir favurë shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios, Shtáda'a.

Pablo rna'bë lu Dios por ra narialdí ldu'i diza'quë

3 Siemprë rdë'ë na'a graci lu Dios naná Shtadë Jesucristo, el quë narnibë'a lë'ë hia'a. Iurë rna'bë na'a lu më por lë'ë të, rni'i na'a dushquilli Dios

4 purquë bini na'a lla rialdí ldu'u të shti'dzë Jesucristo nu bini na'a lla rac shtu'u të bëchi la sa' të naná rialdí ldu'i diza'quë.

5 Quëreldë të zni purquë rialdí ldu'u të guëquëreldënú të Jesucristo lu gube'e. Esperansë ni na ziquë tubi tesurë nagutsa'u parë lë'ë të. Por diza'quë nabini të más antsë, nané të nasalvar të. Gualdí ldu'u të diza'quë na verdá.

6 Lë'ë diza'quë nabini të rrë'tsin por guëdubi nezë shtë gué'dchiliu, nu mënë ziagla'guë rialdí ldu'u rallin. Diza'quë quëhunin cambi vidë shtë mënë igual ziquë quëhunë diza'quë cambi vidë shtë të. Primërë vësë nabini të shti'dzë Dios, bëdë'ë të cuendë de quë verdá rac shtu'u më lë'ë të, de quë bë'në më favurë të gac salvar të.

7 Bë'në të recibir diza'quë por Epafras, el quë nabëlua'a lë'ë të shti'dzë Jesús. Náhi' muzë shtë hia'a; rac shtu'u hia'a lé'i'. Quëhúnëll cumplir siemprë lo quë narac shtu'u Cristo.

8 Guni'i Epafras lu na'a de quë rac shtu'u të grë ra shmënë Dios por amor narne'e Espíritu Santo la'ni ldu'u të.

9 Por ni dizdë bini na'a de lë'ë të, adë bësá'nëdi'i na'a guëni'inú na'a lu Dios por lë'ë të. Quëgna'bë na'a lu më de quë guëlua'a më lë'ë të voluntá shtë më, de quë guëne'e më llni parë gac bë'a të pë na mal nu pë naná bien. Quëgna'bë na'a lu më tsasé të nezë za'quë por pudërë shtë Espíritu Santo.

10 Quëgna'bë na'a lu më de quë conductë shtë të gaquin bien lu Dadë, de quë guëquitë ldu'u më con lë'ë të, nu de quë gapë të resultadë lu shchi'ni më, nu de quë cadë dzë gapë të más llni shtë Dios.

11 Quëgna'bë na'a lu më gac të mënë fuertë lu shnezë më por mizmë pudërë nanapë më. Llëru'bë na pudërë shtë më. Zni gunë të gan lu cusë mal guëdubi tiempë nu gapë të pacënci nu guëquitë ldu'u

të.
12 Nu rna'bë na'a lu më de
que guëdë'ë të graci lu Dadë
Dios purque lë'ë më bëne'e
derechë parë guëdápa'a lu-
gar con los de más mënë
santu catë quëreldë më lu
llni.
13 Bëlá Dios lë'ë hia'a lu
guia'a Satanás catë rnibẽ'all
nu bëzú më lë'ë hia'a catë
rnibë'a shini më, Cristo.
Náhi' Rëy. Nalẽ rac shtu'u
Dios Padre shini më.
14 Por galguti shtë Jesús
naperdunë duldë shtë
hia'a. Gudilli më por duldë
shtë hia'a lu cruz; iurne'
nasalvára'a.

Rbedchí ldu'u hia'a por galguti shtë Jesús

15 Adë chu rnádi'i lu Dios
Padre perë bëdchini më iurë
bëdchini Cristo lu guẽ'dchiliu.
Mizmë Dios bëlua'alúhi' lu
mënë por Jesucristo naná
igual ziquë Dios. Lẽ'i'
nabani más antsë cueshtẽ
guẽ'dchiliu.
16 Bëcue'shtẽ Cristo grë
cusë nananú gube'e nu
guẽ'dchiliu. Grë ra narnibë'a
ziquë rëy nu autoridá, grë ra
nananú gube'e naná rnibë'a
los de más sáhi' bëcue'shtẽ
Cristo tantë narná hia'a
lúhi', tantë chu rnádi'i lúhi'.
Grë cusë nanabani, bëntsa'u
Jesús të parë gunë rai' sirvë
lu më.
17 Lë'ë Jesús nanú më antsë
cueshtẽ grë ra cusë. Nápëdi'i
më fin. Por pudërë shtë më
lo quë nanú lu gube'e nu lo
quë nanú lu guẽ'dchiliu, grë
cusë lo quë nanabani u lo
quë nanápëdi'i vidë purquë
zni guc shtu'u më. Rsë më
grë ra cusë ni.
18 Jesucristo na cabësë shtë
ra narialdí ldu'i diza'quë, grë
ra shmënë më naná rdëá grë
lugar; unidë na rai' con lë'ë
më. Entrë grë ra naguti,
na më primërë; galguti adë
bẽ'nëdi'i gan lúhi'. Nídi'i chu
stubi ziquë Jesús; napë më
más pudërë quë ra naná
rnibë'a.
19 Lë'ë Dadë Dios con
grë pudërë nanapë më,
guc shtú'ui' cuezënúhi' la'ni
shcuerpë Jesucristo.
20 Por Jesús guc shtu'u Dios
cuedchí ldu'u mieti lu më;
gac en paz grë cusë nananú
lu gube'e nu lo quë nananú
lu guẽ'dchiliu. Guc shtu'u
më gac unidë mënë con lë'ë
më por galguti shtë Jesús lu
cruz. Bë'në më të gac amigu
ra mënë con Dios.
21 Antsë lë'ë të guc të
enemigu shtë Dios. Zitu
guquëreldë të parë lë'ë më;
adë guná zá'quëdi'i të lu më
purquë guquëreldë të con
maldá.
22 Perë iurne' lë'ë të na
të amigu shtë Dios por lo
quë nabë'në Jesucristo. Por
galguti shtë Jesús lu cruz,
bëlá më lë'ë të lu cash-
tigu narunë tucarë gunë të
recibir. Rac shtu'u më gunë
më presentar lë'ë të lu Dios
ziquë mënë santu sin ni tubi
cusë mal. Zu të lu më sin
adë chu guëdchi'bë demandë
cuntrë lë'ë të.
23 Zni gac si talë tsagla'guë
tsaldí ldu'u të shti'dzë më
nu si talë gac të firmë lu

shnezë më. Gulë gac ziquë tubi hiu'u naná rza'a lu guë'ë; adë chu guëazë guétëdi'i lu diza'quë narni'i guëbaninú hia'a lë'ë më. Pues diza'quë ni hia bërë'tsin por guëdubi nezë shtë gué'dchiliu. Hia bini mënë di'dzë ni. Na Pablo nahia muzë shtë Dios; bëshe'ldë më na ziquë ministrë shtë më parë guadi'dza lu ra mënë.

Pablo quëhunë sirvë lu ra shmënë Dios

24 Iurne' rquitë ldua'a entrë ra cusë durë purquë ra cusë durë naquëhuna sufrir, na rahin sufrimientë shtë Jesucristo. Tsalú sufrimientë ni la'ni shcuerpa parë bien shtë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios. Jesús na cabësë shtë ra mënë ni; na rai' grupë shtë shmënë Dios.

25 Nahia ministrë shtë më; gudili më na ziquë muzë shtë më parë gac bë'a të ra diza'quë, nu nahia muzë shtë të parë guërë'tsë diza'quë entrë grë mënë.

26 Iurne' quëglua'a më lu ra shmënë më, lo quë más antsë nanú naga'chi. Ra mënë, nilë ra ianglë adë guc bé'adi'i rai' secretë narac bë'a hia'a iurne'.

27 Guc shtu'u më guëlua'a më lu shmënë më de quë por diza'quë, ra mënë nanádi'i më israelitë gac rall shini më, nu quëglua'a më quëbezënú Cristo lë'ë rall. Por Cristo naquëbezënú lë'ë rall tsuté rall lu gube'e. Ni na favurë ru'bë nabë'në më.

28 Lë'ë na'a quëglua'a na'a shti'dzë Cristo nu quëgtsëbë na'a mënë të gac rall firmë lu shnezë më. Quëglua'a na'a lu ra mënë con llni shtë Dios parë tsasé rall shti'dzë më. Rni'i na'a lu rall por gac unidë rall con Cristo gac rall mënë za'quë de verdá sin ni tubi faltë.

29 Quëhuna shchi'ni më con guëdubi fuersë narne'e Cristo. Mizmë lë'ë më rne'e zihani pudërë parë tsagla'ga lu shchi'ni më të gac mënë justë delantë lu Dios.

2

1 Rac shtua'a gac bë'a të de quë nalé quëhuna dchi'ni por lë'ë të nu por grë ra naquëreldë guë'dchi Laodicea nu por grë ra nagunádi'i lua.

2 Galërni'i ldua'a na zndë'ë; quëhuna parë gac rall firmë lu shti'dzë më nu parë gac shtu'u rall sa' rall más. Rac shtua'a de quë tsasé rall di'dzë nadë guënédi'i mënë guahietë, perë iurne' sí, riasé rall shti'dzë Dios nu runguë bë'a rall Cristo. Llëru'bë na cusë ni.

3 Por Cristo sulamëntë gac bë'a mieti llni shtë Dios. Por Cristo sulamëntë tsasé mieti verdá naná ziquë cusë nalasac.

4 Cagnia'a lu të cusë ni të parë ni tubi adë chu cuguédi'i lë'ë të con ra di'dzë narlua'a chulë perë falsë nahin.

5 Pues aunquë nilë adë zúdia'a con lë'ë të, rëagná ldua'a lë'ë të. Nalé rquitë ldua'a; nané a unidë na hia'a. Nané a tsaldí ldu'u të shti'dzë

Cristo con guëdubinú ldu'u të.
Na të firmë con fe shtë të.
6 Bë'në të recibir Cristo
Jesús ziquë Dadë shtë të; por
ni gulë guquëréldëru'u unidë
con lë'ë më.
7 Ziquë tubi hiaguë nanapë
lu'chi za'quë u ziquë tubi
hiu'u nanapë cimientë
fuertë, gulë gac firmë lu
shti'dzë më ziquë más antsë
bësë'dë të. Nu gulë bëdë'ë
graci lu më guëdubi tiempë;
gulë guni'iru'u dushquilli lu
Dadë.

Vidë cubi narne'e Jesús

8 Gulë gapë cuidadë të
adë chu cuguédi'i lë'ë të
nu tsanaldë të enseñansë
shtë rall. Caglua'a rall su-
lamëntë con lo quë narëalë
guëc mënë. Caglua'a rall
di'dzë falsë nanápëdi'i pudërë
de acuerdë con custumbrë
nu creenci shtë rall naná
shgabë nguiu. Adë nápëdi'i
rall llni shtë Cristo.
9 Dios gúqui' nguiu; lë më
Jesucristo. Grë pudërë nu grë
llni shtë Dios napë Jesucristo,
10 nu lë'ë të rac bë'a të
na të shini Dios. Por Jesu-
cristo napë të mizmë vidë
shtë Dios; adë runë fáltëdi'i.
Na më primërë entrë grë ra
nanapë pudërë nu entrë grë
ra espíritu naná rnibë'a.
11 Por Cristo na të limpi
delantë lu Dios. Bëdchisú
më duldë shtë të. Gúquëdi'i
të limpi por custumbrë shtë
galriuguë cuerpë cumë runë
mënë israelitë, sino Cristo
bëzunéhi' almë shtë të.
12 Bërjubë nisë të;
bëga'chinú të Jesucristo nu
zni guc resucitar të juntë con
lë'ë më purquë gualdí ldu'u
të pudërë shtë Dios, el quë
nabëldishté lë'ë Jesús ladi ra
tëgulë.
13 Antsë nápëdi'i të vidë
shtë Dios, sino ziquë tëgulë
guquëreldënú të duldë; gadzé
duldë la'ni ldu'u të, perë
iurne' Dios bëcua'ñi lë'ë të
juntë con Cristo. Unidë na
hia'a con lë'ë më. Bë'në më
perdunë grë duldë shtë hia'a.
14 Bëti'i Dios lo quë naná
cuntrë lë'ë hia'a, grë lo quë
nabëdé'na'a cuntrë lëy shtë
më. Lëy ni bëdchi'bë de-
mandë cuntrë lë'ë hia'a, perë
bëti'i më grë demandë ni por
galguti shtë Jesús. Bëdë'ë
më fin grë demandë iurë guti
Jesús lu cruz.
15 Cristo bë'në gan lu grë
nanapë pudërë nu lu grë el
quë narnibë'a. Bia'a më ra
narnibë'a ziquë nariá tubi
prësi; ziazú rall lu desfilë
parë guëná mieti bë'në më
gan lu rall. Iurë guti më lu
cruz, bë'në më gan lu pudërë
shtë rall.

Gulë guc shtu'u lo quë nanú lu gube'e

16 Por ni adë chu gunë
juzguë lë'ë të por lo quë
naráu të u lo quë naruu' të.
Adë chu gúnëdi'i juzguë lë'ë
të por custumbrë shtë laní,
si talë quëhunë të cumplir u
adë quëhúnëdi'i të cumplir.
Adë chu gúnëdi'i juzguë lë'ë
të por lo quë naquëhúnël ra
dzë narzi'i ldu'u mënë u ra
dzë delicadë shtë laní.
17 Grë ra cusë rë' na
ziquë tubi figurë shtë naná

guëdchini despuësë, u sea
Cristo.
18 Adë rsá'nëdi'i të ni tubi
chu guëdchisú premi narac
shtu'u Dios gapë të. Si talë
guëni'i mënë lu të napë quë
gunë të adorar ra ianglë u
talë guëni'i rall napë quë
cubënebi të shti'dzë ra ianglë,
adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë
rall. Grë mënë ni riutë rall
cusë adë gunádi'i rall. Runë
nadchini rall. Rianaldë rall
tëchi llgabë mal; rialdí ldu'u
rall cusë nanápëdi'i ni tubi
prëbë.
19 Adë rianáldëdi'i rall
shnezë Cristo con fe naná
firmë. Lë'ë më na më cabësë
shtë shmënë më. Por lë'ë
më grë ra naná rialdí ldu'i
de verdá, na rai' ziquë partë
shtë cuerpë; napë rai' vidë;
runë alimentar rai' por lë'ë
më; riaru'bë rai' por pudërë
shtë më. Ndë'ë ze'dë de Dios.
20 Guti të juntë con
Cristo; bë'në më parë adë
gúnëru'udi'i të duldë. Por
ni ¿pëzielú quëreldë të ziquë
los de más mënë shtë
gué'dchiliu? ¿Pëzielú ri-
analdë të tëchi ra custumbrë
nu rëglë shtë nguiu?
21 Rni'i mënë: “Adë
rgá'ldëdi'il ndë'ë” u rni'i rall:
“Adë gáudi'il ndë'ë” u “Adë
rná'zidi'il ndë'ë”.
22 Grëtë' ra rëglë rë' napë
quë tsalú, igual cumë los de
más cusë tsalú rahin. Rëglë
ni nadë más na rahin en-
señansë nu lëy shtë mënë.
23 Verdá rlua'a ra rëglë rë'
ziquë cusë za'quë purquë el
quë narianaldë tëchi cusë ni,
quëzac zill el mizmë lé'ëll.
Voluntariamente quëhúnëll
cumplir con zihani devoci-
uni. Rlua'a rall ziquë mënë
narunë cumplir cusë durë,
perë grëtë' ra custumbrë
rë' nápëdi'in pudërë parë
guëzalú deseo mal nananú
la'ni ldu'u mënë.

3

1 Iurní rnia'a lu të, guc re-
sucitar të juntë con Cristo.
Iurne' gulë gudili lo quë naná
ze'dë de Dios catë quëbezë
Jesucristo ladë ldi shtë më.
2 Gulë tsanaldë ra deseo
shtë më, lédëdi'i ra deseo mal
shtë mënë
3 purquë guti të parë cusë
shtë gué'dchiliu; nabaninú të
Cristo nu lë'ë më nabaninú
më Dios. Vidë cubi nanapë të
na ziquë cusë naga'chi; napë
tëhin por Cristo.
4 Nadápa'a vidë verdadërë
por Cristo. Iurë lë'ë
më guëabri' lu gué'dchiliu
stubi, guziá hia'a parë
guëquëreldënú hia'a lë'ë më
catë nídi'i fin, catë nanú
pudërë nu llni shtë më.

Vidë cubi

5 Por ni gulë gudini grë
cusë mal la'ni ldu'u të. Adë
chu gápëdi'i stubi na'a, sulë
tsé'li'. Gulë bësa'në grë cusë
mal nanadë rlluí'idi'i. Adë
tsaglá'guëdi'i të cusë dzabë
ziquë mal deseo nananú la'ni
ldu'u të. Adë rzébidi'i ldu'u
të ra cusë shtë gué'dchiliu
purquë ni na idolatría;
quëhúnël adorar ra cusë shtë
gué'dchiliu.
6 Por grë ra cusë ni
naquëhunë mënë nanadë
rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë

më, guëshe'ldë më cashtigu dushë guëc rall.
7 Lë'ë të bë'në të grë ra cusë
rë' iurë guquëreldë të ziquë
ra nadë guënëdi'i Dios
8 perë rnia'a lu të, gulë
bësa'në grë duldë. Adë
rdë'ëdi'il lugar ldaguë llanë
la'ni ldú'ul. Adë chu
guëldëdi'i lu sáhi'. Adë
rúnëdi'il vengar. Adë rni'i
guídzëdi'il guëc sa'l. Adë chu
guëní'idi'i di'dzë dzabë.
9 Adë chu guëní'idi'i bishi
lu sáhi'. Gulë bëdchisú grë ra
cusë ni purquë hia bësa'në të
mudë nanabani të antsë con
grë maldá.
10 Na të mënë cubi por
pudërë shtë më. Dzë con dzë
rcubi shgabë të con llni shtë
më; quëac cambi të hashtë
gac të ziquë el quë nabëdë'ë
vidë cubi parë lë'ë të.
11 Pues lu Dadë Dios sulë
Cristo nasac. Adë rúnëdi'i
importë si talë nal më is-
raelitë u adë nádi'il më is-
raelitë. Adë rúnëdi'i më casë
si bëriuguë cuerpë shtënël u
adë bëriúguëdi'in, u si nal më
zitu u si talë nal bajo ordë
shtë stubi mënë, u si talë
nápël libertá. Tubsë cusë
nasac naná si talë runguë
bë'al Cristo.
12 Rac shtu'u Dios lë'ë të nu
gulë më lë'ë të parë gac të
mënë santu delantë lu më.
Por ni ziquë racu mënë con
shabë cubi, gulë gac mënë
narga'a ldu'u sáhi'; gulë gac
mënë humildë nu pacënci.
Gulë gac mënë za'quë lu sa'
të. Gulë bë'në sirvë lu rall.
13 Adë rié'dëdi'i të con
mudë nanabani sa'l, sino
bë'në perdunë lë'ël aunquë
rdchí'bël demandë cuntrë
lë'ël. Napë quë gúnël
perdunë sa'l igual manërë
ziquë Dios bë'në perdunë
lë'ël.
14 Más de ni gulë gapë
llëru'bë amor, purquë rqui'ni
gac shtu'u sa'l parë gac të
unidë nu parë guëquëreldënú
të sin dishi'bi.
15 Gulë bëdë'ë sí cue'dchí
Dadë Jesús ldu'u të; parë
ni gulë më lë'ë të parë gac
të mënë unidë ziquë cuerpë
nanápëdi'i narunë molestë.
Nu gulë bëdë'ë graci lu më
guëdubi tiempë.
16 Gulë bëdë'ë sí të
guënibë'a diza'quë shtë
Cristo entrë lë'ë të mientras
quëglua'a të sa' të, mientras
quëni'inú të sa' të con llni
shtë Dios. Nu gulë bi'ldi lu
Dios grë clasë cantë naná
labansë parë Dios. Gulë bi'ldi
lu më con guëdubinú ldu'u të.
Gulë bëdë'ë graci lu më.
17 Cualquier cusë narunë
të u lo quë narni'i të, gulë
bë'nin sulë parë gunë mënë
alabar Dadë Jesús nu gulë
bëdë'ë graci lu Dios, Shtáda'a,
por lë shtë shini më.

Lo quë narunë tucarë gunë ra shmënë Dios

18 Lë'ë të tse'lë nguiu, gulë
bëzu'bë diaguë shti'dzë tsé'lël
purquë ni na narunë tucarë
gunë të ziquë shmënë Dadë
Jesús.
19 Lë'ë të nguiu, gulë
guc shtu'u tsé'lël; adë runë
nadúshëdi'i lu tsé'lël.
20 Lë'ë të llguë'në, gulë
bëzu'bë diaguë shti'dzë

shtadë të guëdubi tiempë
purquë ni na lo që narëuu'
ldu'u Dios.
21 Dadë nanapë shini, gulë
gapë vidë za'quë delantë lu
shínil të adë tsasháquëdi'i
ldu'u llguë'në lu shnezë Dios.
22 Lë'ë të narunë sirvë
lu lamë, gulë bëzu'bë di-
aguë di'dzë shtë lamë, lëdë
niá'asëdi'i iurë lë'ë lamë rna
lu të, sino gulë bë'në sirvë lu
rall guëdubinú ldú'ul. Napë
që guëa'në të bien lu lamë
purquë zni guëlua'a de që
quëhunë të rëspëti Dios de
verdá.
23 Cualquier dchi'ni
naquëhunë të, gulë bë'nin
con guëdubinú ldú'ul purquë
quëhunë të sirvë lu Dios, lëdë
niá'asëdi'i lu mënë.
24 Nanḗ të de që lë'ë Dadë
guëne'e më tubi herenci
ziquë premi ca'a të purquë
quëhunë të sirvë lúhi'.
25 Perë el që narunë mal,
ni gúnëll recibir pagu mal por
lo që naquëhúnëll purquë lu
Dios grë hia'a na igual. Gunë
më tratë igual grë mënë.

4

1 Lë'ë të lamë, gulë guc
të mënë za'quë lu narunë
dchi'ni. Gulë bë'në tratë bien
lë'ë rall purquë nanḗ të lamë
shtë të, quëbézi' gube'e.
2 Gulë tsagla'guë guëni'inú
Dios nu gulë cue nasini. Gulë
bëdë'ë graci lu Dios.
3 Gulë guna'bë lu më por
lë'ë na'a ndë'ë të parë guëne'e
më permisi lu na'a parë
guadi'dzë na'a diza'quë. Gulë
guna'bë lu më të parë gac
guëlua'a na'a lu mënë lo
quë adë guënḗdi'i, de quë
sulë Cristo napë pudërë parë
gunë më salvar mieti. Por
diza'quë rë' nanúa prësi
ndë'ë.
4 Gulë guna'bë lu më parë
gunë më compañi na parë
guëluá'ahia diza'quë tubi
manërë clarë purquë zni
runë tucarë.
5 Gulë guquëreldë za'quë
lu ra nadë rialdídi'i ldu'i
shti'dzë Jesús. Gulë bë'në
provëchë bien guëdubi
tiempë parë gúnël bien
delantë lu rall.
6 Ziquë iurë ria zedë
guëc cumidë parë gapin
sabor, gulë bësa'në de
quë di'dzë shtë të gaquin
naza'quë, lḗdëdi'i di'dzë
dzabë. Iurní gac bë'a të lla
mudë guadi'dzënú të sa' të.

Lúltimë saludë nabëshe'ldë Pablo

7 Tíquico naná bëchi narac
shtu'u hia'a, guëní'ill lu të
cuendë shtë na. Tíquico nall
el quë narunë compañi na lu
shchi'ni më. Nall tubi servi-
dor za'quë shtë Dadë Jesús.
8 Guëni'i Tíquico lu të lla
na na'a ndë'ë. Quëgshe'lda
lḗ'i' parë guëni'inull lë'ë të
parë gapë të más ánimo lu
shnezë më; su të más firmë
lu shnezë Dios.
9 Nu guëshe'lda Onésimo;
gúnëll compañi Tíquico.
Onésimo na më ladzë të nu
náhi' servidor za'quë shtë
Jesús. Nalḗ rac shtu'u hia'a
lḗ'i'. Guadi'dzë rai' lo quë
naná zuzac na ndë'ë.

10 Aristarco el quë nananú lachigui'bë con na,
quëgshé'ldëll saludë con
Marcos, shprimi Bernabé.
Lë'ë të napë të ordë shtë
shcuendë Marcos. Si talë
tsagué'nëll visitar lë'ë të, gulë
bë'në recibir lé'i' con bien.
11 También Jesús nanapë
stubi léhi', Justo, quëgshé'ldëll
saludë parë lë'ë të. Entrë
grë ra mënë israelitë naná
shmënë Jesús, Aristarco,
Marcos, nu Justo, na rai'
lúniquë nabë'në compañi na
parë guadi'dza shti'dzë Dios,
di'dzë narni'i lla tsuté mënë
catë rnibë'a Dios. Lë'ë rai' de
vërë nalé bë'në rai' compañi
na.
12 Epafras zac nall më
ladzë të; quëgshé'ldëll
saludë. Náhi' servidor shtë
Jesucristo nu rúni' ruëguë
lu Dios siemprë por lë'ë të
parë gac të firmë lu shnezë
më nu quëgná'bëll lu më
con guëdubinú ldú'ull de
quë gac bë'a të voluntá shtë
më. Quëgná'bëll gunë të
cumplirin.
13 Nahia testigu de quë
Epafras nalé bé'nëll dchi'ni
parë bien shtë të nu zac parë
bien shtë ra mënë naquëreldë
guë'dchi Laodicea nu Hierápolis.
14 Lucas lë'ë ducturë narac
shtu'u hia'a, con Demas,
rshe'ldë rai' saludë parë lë'ë
të.
15 Gulë bë'në saludar
ra narialdí ldu'i Jesús,
ra naquëreldë guë'dchi
Laodicea. Nu zac gulë bë'në
saludar Ninfas con grë ra
nardëá lídchi'.
16 Despuësë de gu'ldë të
cartë rë', gulë bëshe'ldë
mizmë cartë parë ra
shmënë Dios naquëreldë
Laodicea. Nu gulë bi'ldi cartë
nabëshe'lda lu ra mënë ni.
17 Guni'i lu Arquipo di'dzë
rë': “Bë'në cumplir dchi'ni
nabëne'e Dadë parë gúnël.
Adë gac nabéchidi'il lu voluntá shtë më.”
18 Na Pablo quëquëa'a tubi
saludë parë lë'ë të con prupi
guiahia. Gulë bësëagná ldu'u
të con oraciuni shtë të nanúa
prësi. Dios gunë ldai' më lë'ë
të. Amén.

Primerë cartë nabëquë□ë San Pablo lu ra Tesalonicenses

Bëquë'ë Pablo tubi cartë lu grupë shtë shmënë Dios naquëreldë guë'dchi Tesalónica

1 Na Pablo quëquëa'a cartë rë' con Silvano nu Timoteo
lu ra grupë shtë shmënë
Dios, ra naquëreldë guë'dchi
Tesalónica. Dios Shtáda'a con
Jesucristo Shláma'a gudili
lë'ë të; na të shmënë më.
Rna'ba lu Dios Padre nu lu
Dadë Jesucristo gunë më
llëru'bë favurë parë lë'ë të,
nu rna'ba lu më gunë më
compañi lë'ë të, të cuedchí
ldu'u të.

Rna ra mënë lla zianaldë ra më Tesalónica shnezë më

2 Iurë ruadi'dzënú na'a
Dios, siemprë rna'bë na'a lu
më por lë'ë të. Siemprë rdë'ë
na'a graci lu më por lë'ë të.
3 Rëagná ldu'u na'a lë'ë të
iurë rna'bë na'a lu Shtáda'a
Dios por lë'ë të. Rëagná
ldu'u na'a de quë demasiadë
rialdí ldu'u të Dios nu rëagná
ldu'u na'a tsagla'guë gunë të
shchi'ni më con guëdubinú
ldu'u të. Nalë́ rac shtu'u të
lë'ë më, nu zuga'a të firmë
shnezë më purquë quëbezë
të tiempë naguëdchini Dadë
Jesucristo stubi vueltë lu
gué'dchiliu.
4 Rnia'a lu të, bëchi la sa'
hia'a, nanë́ na'a rac shtu'u
Dios lë'ë të nu gulë́ më lë'ë të
parë gac të shmënë më.
5 Pues dzë ni biadi'dzë na'a
lu të diza'quë, be'dë guëni'i
na'a con pudërë shtë Espíritu
Santo, lëdë niá'asëdi'i con
di'dzë nadia'a na'a. Bëdchini
na'a lu të purquë nanë́ na'a
ra di'dzë rë' nahin verdá
shtë Dios. Nu mizmë lë'ë të
rdë'ë të cuendë lla bëlezënú
na'a lë'ë të parë bien shtë të
purquë rac shtu'u na'a lë'ë të.
6 Rgubënebi të ziquë
dzudë'në na'a nu rgubënebi
të lo quë nabë'në Dadë Jesús.
Iurë gualdí ldu'u të diza'quë,
demasiadë rquitë ldu'u të
purquë quëbezënú të Espíritu
Santo la'ni ldu'u të. Guc të
shmënë Jesús perë mizmë
tiempë guzunaldë mënë lë'ë
të demasiadë.
7 Ra mënë narialdí ldu'i
diza'quë regiuni Macedonia
nu Acaya, guná rall lla mudë
quëreldë të; na të ejemplë
parë lë'ë rai'.
8 Guaglua'a të diza'quë shtë
Dadë Jesús lë'ë ra mënë, lëdë
niétiquë ra naquëreldë Mace-
donia nu Acaya sino quë lu
grë ra naquëreldë alrededurë
ra regiuni rë'. Por ni adë
rquí'nidi'i pë guëni'i na'a de
lë'ë të lu ra mënë purquë
nanë́ rall lla nabani të.
9 Lo mizmë lë'ë rall ru-
adi'dzë rall mudë nabë'në të
recibir lë'ë na'a dzë nabidë
guëná na'a lë'ë të. Ruadi'dzë
rall lla bësa'në të ídolo shtë
të parë guanaldë të shnezë
Dios, më nanabani. Lueguë
guzublú bëzu'bë diaguë të
shti'dzë Dios verdadërë.
10 Nu ruadi'dzë rall lla
quëbezë të Jesús, shini Dios.

Quëbezë të dzë guëabrí
më de gube'e, lo mizmë
Jesús nabëldishté Dios ladi
ra tëgulë. Jesús ni gunë
më salvar lë'ë hia'a lu
cashtigu dushë naguëshe'ldë
Dios parë ra mënë shtë
gué'dchiliu.

2

Mudë nabë'në Pablo dchi'ni guë'dchi Tesalónica

1 Mizmë lë'ë të bëchi la sa'
hia'a, nané të dzë nabe'dë
guëná na'a lë'ë të, adë
gúquëdi'in sin resultadë.
2 Bien nané të guzunaldë
ra mënë lë'ë na'a guë'dchi
Filipos antsë bëdchini na'a
Tesalónica. Guni'i guidzë ra
mënë lë'ë na'a nu bëquë'ë
hiaguë rall lë'ë na'a, perë
Dios bë'në compañi lë'ë na'a.
Con guëdubinú ldu'u na'a
biadi'dzë na'a ra diza'quë lu
grë të. Adë bëdzébëdi'i na'a
aunquë nalé guzunaldë ra
mënë lë'ë na'a.
3 Adë bësiguédi'i na'a lë'ë
të purquë ra di'dzë nabëlua'a
na'a lë'ë të nahin verdá.
Guquëreldë za'quë na'a con
lë'ë të, lédëdi'i con ra llgabë
mal. Be'dë guëni'i na'a lu të
parë tsanaldë të nezë za'quë
shtë Dios.
4 Iurë bëdëdë na'a lu prëbë
shtë Dios, bë'në më incar-
guë lë'ë na'a ra diza'quë shtë
më nagunë salvar lë'ë hia'a.
Zni riagni'i na'a shti'dzë më
lu ra mënë. Adë riagni'i
na'a diza'quë lu ra mënë
niétiquë parë gac shtu'u rall
lë'ë na'a sino quë dzudë'në
na'a shchi'ni Dios, el quë
narnibë'a lë'ë na'a. Dios na
testigu de quë verdá na ll-
gabë shtë na'a.
5 Cumë ziquë nané të nun-
quë adë bëluá'adi'i na'a lë'ë të
con di'dzë chulë naruadi'dzë
ra mënë shtë gué'dchiliu, nu
adë bëluá'adi'i na'a lë'ë të con
protëstë parë nadchisú na'a
shtumí të. Dios nané më grë
ra di'dzë rë' nahin verdá, grë
di'dzë narni'i na'a lu të.
6 Nunquë adë rguílidi'i na'a
parë gac na'a më ru'bë lu ra
mënë, nilë lë'ë të, nu nilë
ra naquëreldë ra stubi ladë,
perë ziquë muzë shtë Jesús
naná na'a, napë na'a derechë
parë niana'bë na'a lu të ra
cusë narqui'ni na'a perë adë
chu bé'nëdi'in.
7 Mejurë bëdë'në nadu'u
na'a lu të ziquë tubi na'a
narac shtu'u ra shíni'.
8 Tantë rac shtu'u na'a lë'ë
të, be'dë guëni'i na'a diza'quë
shtë Dios lu të nu bëdë'në
na'a sirvë lu të purquë
llëru'bë cariñi nadapë na'a
parë lë'ë të.
9 ¿Gu rëagná ldu'u të bëchi
la sa' hia'a, lla bëdë'në na'a
dchi'ni hashtë bëdzaguë na'a
parë gudili na'a nagudáu
na'a? Dzë ni be'dë guëni'i
na'a diza'quë shtë Dios lu të.
Bëdë'në na'a dchi'ni dzë la
gue'lë parë adë pë guná'bëdi'i
na'a lu të.
10 Lë'ë të naná rialdí ldu'u
diza'quë, nané të nu rna Dios
lla guquëreldënú na'a lë'ë të.
Guquëreldë za'quë na'a con
lë'ë të sin ni tubi llgabë mal.
Adë gunádi'i të bëdë'në na'a
duldë iurní purquë vidë shtë
na'a limpi nahin delantë lu

Dios.
11 Cadë lë'ë të nanẽ́ të lla
mudë biadi'dzënú na'a lë'ë të
lla gunë të. Guni'inú na'a lë'ë
të cadë tubi të cumë ziquë
rni'inú shtadë llguë'në lë'ë ll-
guë'në.
12 Guni'i na'a lu të con
guëdubinú ldu'u na'a; bëne'e
na'a cunseju parë guëbani të
tubi vidë naná rëuu' ldu'u
Dios. Guna'bë Dios lë'ë
të parë tsutẽ́ të lugar catë
rnibë'a më, catë nanú pudërë
nu llni shtë më.
13 También rdë'ë na'a graci
lu më guëdubi tiempë purquë
dzë ni, bëquẽ́ diaguë të
diza'quë shtë Dios. Tiempë
nabe'dë guëni'i na'a lu të,
bë'në të recibirin ziquë lë'ë
më niani'i më lu të. Adë
bẽ́'nëdi'i të recibirin ziquë
di'dzë përuchi, purquë de
verdá na rahin diza'quë shtë
Dios narunë cambi vidë shtë
të.
14 Pues rnia'a lu të bëchi
la sa' hia'a, dzë ni guzu-
naldë ra mënë ladzë të lë'ë
të, gulubënebi të ziquë bë'në
ra shmënë Dadë Jesús na-
narẽ́ Judea. Ra më israelitë
guzunaldë rall lë'ë ra grupë
shtë shmënë Dios, nu ra
më ladzë të guzunaldë rall
lë'ë të purquë rialdí ldu'u të
diza'quë.
15 Ra më israelitë gudini
rall lë'ë Dadë Jesús nu gudini
rall ra nabiadi'dzë shti'dzë
Dios lu rall. Mizmë manërë
bëquẽ́ guia'a rall shti'dzë
na'a. Adë quëreldë zá'quëdi'i
rall delantë lu Dios. Rldë rall
nu rzu rall lu grë mënë.
16 Nu adë gunẽ́di'i rall ni-
agni'i na'a diza'quë lu ra
mënë nanádi'i më israelitë
parë gac salvar rall. Por lo
quë naquëhunë rall, ziaru'bë
ra duldë shtë rall. Iurne'
bëdchini cashtigu dushë shtë
Dios guëc rall parë siemprë.

Rac shtu'u Pablo tsagnáhi'
më Tesalónica stubi vueltë

17 Por partë shtë na'a rnia'a
lu të bëchi la sa' hia'a, dzë
nagunitilú na'a lu të tubi
tiempë, masiá adë chu rnádi'i
lu të, perë siemprë nanú të
la'ni ldu'u na'a. Nu llëru'bë
gan gupë na'a parë guëná
na'a lu të stubi.
18 Guc ldu'u na'a nadë'pë
na'a masiá niá'asë sulë
Pablo. Guadza'guë vueltë
guc ldua'a nidë guna visitar
lë'ë të perë cadë vueltë narac
shtua'a nelda, mëdzabë
Satanás guzull lua parë adë
béldëdia'a.
19 Dzë naguidë Dadë Jesús
stubi vueltë, zuga'a të lu më;
guëquitë ldu'u na'a con lë'ë të
iurní. Nadapë na'a llëru'bë
confiansë lë'ë të. ¿Chu gunë
lëgrë ldu'u na'a iurë guëdchini
më? pues mizmë lë'ë të gunë
lëgrë të ldu'u na'a dzë ni.
20 Rbedchí ldu'u na'a con
lë'ë të nu zihani mënë rni'i
za'quë rall de lë'ë na'a
purquë na të shmënë Dios.

3

1 Iurní hiadë biá'adi'iru'u
ldu'u na'a sin quë adë ni-
aná na'a lla nabani të nga'li;
bëdë'në na'a llgabë, mejurë
guëdëa'në na'a lẽ́ësë na'a
Atenas
2 parë guëshe'ldë na'a
Timoteo; guidë guënáhi' lë'ë
të. Timoteo náhi' bëchi la sa'

hia'a. Bëshe'ldë na'a Timoteo; bidë guëllí'i' tubi nutici shtë të lla quëreldë të nga'li. Timoteo náhi' tubi muzë shtë Dios nabë'në dchi'ni con lë'ë na'a iurë biagni'i na'a diza'quë shtë Jesucristo lu ra mënë. Bëshe'ldë na'a lë́'i' parë guëni'inúhi' lë'ë të parë tsagla'guë të más firmë shnezë Dios

3 nu parë ni tubi të adë guëdzë́bëdi'i nu nilë guëazë guétëdi'i të shnezë më iurë rzunaldë mënë lë'ë të. Bien nanë́ të de quë grë ra shmënë Jesús na rall designadë parë ra cusë durë rë'.

4 Dzë nianá guquëreldënú na'a lë'ë të, guni'i na'a lu të de quë zunaldë ra mënë lë'ë hia'a. Zni guc cumë ziquë nanë́ të.

5 Por ni hiadë biá'adi'i ldua'a; bëshe'lda Timoteo parë bidë guënáhi' lë'ë të, gu nianá canaldë të shnezë Dios. Purquë bëdzëbë na'a niasini mëdzabë lë'ë të nezë mal. Iurní adë pë resultadë nane'e shchi'ni Dios nabëdë'në na'a ladzë të.

6 Perë hia bëagrí Timoteo de Tesalónica. Be'dë guënúhi' ra nutici za'quë lla nabani të nu nianá rialdí ldu'u të diza'quë nu nianá rac shtu'u sa' të. Biadi'dzë Timoteo nianá rëagná ldu'u të lë'ë na'a nu nianá rac shtu'u të lë'ë na'a. Rní'i' napë të llëru'bë deseo de quë guëabrí guëná lul sa' hia'a stubi vueltë, igual ziquë rac shtu'u na'a guëná na'a lu të.

7 Por grë naguni'i Timoteo lu na'a de lë'ë të bëchi, nalë́ rquitë ldu'u na'a. Masiá rldënú mënë lë'ë na'a nu rzunaldë rall lë'ë na'a, rbedchí ldu'u na'a purquë nianá ziagla'guë të firmë lu shnezë Dios.

8 Iurë bini na'a de quë nianá zu të firmë lu diza'quë shtë Dadë Jesús, nahin ziquë vidë cubi parë lë'ë na'a.

9 Adë rdzélëdi'i na'a guadë graci guëdë'ë na'a lu Dios por lë'ë të, tantë rquitë ldu'u na'a; bini na'a naguni'i Timoteo de lë'ë të.

10 Dzë la gue'lë rna'bë na'a lu Dios, guëne'e më permisi lë'ë na'a parë guidë guëná na'a lë'ë të parë guëlua'a na'a lë'ë të narunë faltë tsasë́ të.

11 Rna'bë na'a lu Dios Padre, Shtáda'a nu lu Dadë Jesucristo Shláma'a de quë gunë më compañi lë'ë na'a parë gac guëdë'pë guëná na'a lu të.

12 Nu rna'bë na'a lu më gunë më compañi lë'ë të parë más gac shtú'uru'u të sa' të, nu tsarú'bëru'u cariñi nanapë të con sa' të con grë mënë, igual ziquë lë'ë na'a rac shtu'u na'a lë'ë të.

13 Rac shtu'u na'a gunë më compañi lë'ë të parë su të firmë shnezë më. Rac shtu'u na'a cuezë të limpi delantë lu Dios, Shtáda'a, dzë guëdchini Dadë Jesús con grë ra tëgulë nagualdí ldu'u diza'quë shtë më.

4

Mudë narac shtu'u Dios guëbani mieti

1 Iurne' rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, bëlua'a na'a lë'ë të lla mudë narac shtu'u Dios guëbani të nu nanë́

na'a zni nabani të. Ziquë
muzë shtë Dadë Jesús, rdë'në
na'a ruëguë lu të nu rni'inú
na'a lë'ë të de quë tsagla'guë
guëbani të mudë narac shtu'u
Dios. Znisë tsagla'guë gunë
të.

2 Hia nanḗ të lla guni'i na'a
lu të ra ldai' shtë Dadë Jesús
purquë bëshe'ldë më lë'ë na'a
guëni'inú na'a lë'ë të.

3 Mudë narac shtu'u Dios
guëbani të nahin, gunë të in-
triegu mizmë lë'ë të lu Dios.
Guëbani të niétiquë parë lë'ë
më; adë chu guëquënúdi'i
tse'lë sáhi'.

4 Cadë nguiu nanapë tsé'li'
gac bḗ'all de quë rac shtu'u
Dios guëbani za'quë rall con
tsé'lëll. Gac shtú'ull tsé'lëll nu
gúnëll honrar tsé'lëll.

5 Adë gúnëll ziquë runë ra
mënë nanadë guënḗdi'i Dios.
Napë rall mal llgabë. Rac
shtu'u rall gunë rall cumplir
deseo mal nananú la'ni ldu'u
rall.

6 Adë gunë të duldë rë'
con tse'lë sa' të; adë gunë
të ofender sa'l purquë Dadë
Dios guëdë'ë më tubi cash-
tigu dushë parë ra narunë
duldë rë'. Hia guni'i na'a
lu të nu biadi'dzë na'a lu të
shcuendë ra cusë ni.

7 Dios guna'bë lë'ë hia'a
parë guëbani hia'a sin duldë
delantë lu më parë guëdápa'a
tubi vidë limpi lu më.

8 Bëshe'ldë Dios lë'ë Espíritu
Santo parë cuezënúhi'
lë'ë hia'a. El quë
narzu'bë diáguëdi'i di'dzë rë',
quëhúnëll menos lë'ë Dios,
lëdë niá'asëdi'i lë'ë na'a.

9 Hiadë rquí'nidi'i
guëquëa'a lu të parë gac
shtu'u sa' të purquë lo mizmë
Dios bëlua'a lë'ë të lla gac
shtu'u sa' të.

10 Nu zni rac shtu'u të
grë shmënë Jesús naquëreldë
Macedonia. Perë rdë'në na'a
ruëguë lë'ë të, ra bëchi la
sa' hia'a, gulë guaru'bë cariñi
nanapë të con sa' të.

11 Gulë guni'i ldu'u të
guëbani za'quë të, adë pë
dishi'bi. Gulë guni'i ldu'u të
gunë të dchi'ni. Zni guni'i
na'a lu të antsë.

12 Gulë bë'nin parë guëni'i
za'quë ra mënë nanadë ri-
aldídi'i ldu'u diza'quë; adë
guëldënú rall lë'ë të sino
guëni'i rall bien de lë'ë të. Zni
adë pë gunë faltë parë lë'ë të.

Dzë guidë Jesús guḗ'dchiliu stubi vueltë

13 Rnia'a lu të bëchi, rac
shtu'u na'a gac bë'a të pë gac
con ra tëgulë parë adë tsúdi'i
ldu'u të tristë ziquë nanú
ldu'u ra narni'i iurë rati ra sa'
rall, hiadë guëbrídi'i guëná lul
sa' rall stubi vueltë.

14 Ziquë rialdí ldu'u hia'a
de quë Jesús guti nu guashtḗ
më ladi ra tëgulë, zni rialdí
ldu'u hia'a dzë guëshe'ldë
Dios lë'ë Jesús stubi vueltë
lu guḗ'dchiliu, guëdchininú
më grë tëgulë nagualdí ldu'i
diza'quë shtë më.

15 Por ni rnia'a lu të ra
di'dzë shtë Dadë Jesús. Lë'ë
hia'a ra naguëa'në guëbani
hashtë dzë naguëdchini më,
adë chu quiblúdi'i lu ra
naguti parë tsepi gube'e

16 purquë dzë ni, guini ra
mënë tubi voz ziquë shtë
rëy. Guini rall voz shtë tubi
ianglë principal nu gu'ldë
ianglë trompetë shtë Dios.
Iurní ze'dë guëdchini Dadë
Jesús de gube'e. Primërë
tsashtḗ ra tëgulë nagualdí
ldu'i diza'quë.
17 Iurní grë ra shmënë
Jesús nanabani lu guḗ'dchiliu
juntë con ra naguashtḗ ladi
ra tëgulë, guëldisë më lë'ë rai'
lu guḗ'dchiliu parë guiá hia'a
la'ni shcahi. Guiagtsa'guëlú
hia'a lë'ë Dadë Jesús iurní.
Zni guëlezënú hia'a lë'ë më
parë siemprë.
18 Zni gaquin, por ni gulë
guadi'dzënú sa'l di'dzë rë' të
parë guëquitë ldu'u rall nu
tsaldí ldu'u rall más.

5

1 Rquëa'a lu të bëchi la
sahia, de quë adë rquí'nidi'i
gac bë'a hia'a pë dzë, nilë ca
iurë guëdchini Dadë Jesús
2 purquë bien nanḗ hia'a
guëdchini më dzë ra mënë
adë rzu nasínidi'i rall, igual
ziquë rdchini nguba'në
gue'lë. Zni guëdchini Dadë
Jesús dzë adë pë llgabë runë
ra mënë.
3 Dzë lë'ë mënë cagni'i:
“Hia grë bëac dchi lu
guḗ'dchiliu. Hia segurë
nabani zá'ca'a.” Dzë ni de
repëntë guëdchini Jesús ziquë
rna'zi dulurë ra na'a nanua'a
shíni'. Zni guëdchini më
parë guëzalú më guḗ'dchiliu
nu adë chu mënë lda'a lu
cashtigu rë'.
4 Perë lë'ë të bëchi la sahia,
hia nanú llni guëc të, të adë
guëdchini dzë ni guëc të ziquë
rdchini tubi nguba'në terci-
uni.
5 Grë hia'a nanú llni la'ni
guḗca'a nu rdë'ë hia'a cuendë
ra cusë narni'i Dios. Hiadë
nacahi la'ni guḗca'a nu hiadë
rzḗdi'i hia'a ziquë rzë ra më
gue'lë.
6 Por ni hiadë chu gúnëdi'i
duldë ziquë duldë narunë ra
mënë nanadë guënḗdi'i Dios,
sino quë guëdzú nasini hia'a
nu guëagná ldu'u hia'a de
quë juici shtë Dios napë quë
guëdchini.
7 Ra narunë duldë adë
rdḗ'ëdi'ill cuendë de quë
mizmë lë'ë rall rguili rall
cashtigu shtë Dios parë
lë'ë rall. Na rall ziquë ra
narga'si gue'lë nu ziquë ra
narzuu'dchi. Adë rdḗ'ëdi'i
rall cuendë pë quëhunë rall.
8 Perë lë'ë hia'a nabani
zá'ca'a delantë lu Dios.
Guëdzú sini hia'a parë adë
guësínidi'i mëdzabë lë'ë hia'a
lu duldë. Tubi suldadë
rácull con gui'bë nashábëll
nu rzú'bëll casco parë rúnëll
defender cuerpë shtḗnëll
iurë rdildi rall. Igual lë'ë
hia'a napë quë guëdḗ'na'a de-
fender lë'ë hia'a lu Satanás.
Tsaldí ldu'u hia'a shti'dzë
Dios de quë gunë më salvar
lë'ë hia'a. Gac shtu'u hia'a
lë'ë më parë adë gúnëdi'i
Satanás gan guësiguëll lë'ë
hia'a.
9 Adë gudílidi'i Dios lë'ë
hia'a parë gunë më cashtigu
lë'ë hia'a sino quë parë
guëne'e më vidë sin fin.

Rzëlaa'dchi më vidë parë lë'ë
hia'a purquë hia gudilli Dadë
Jesucristo cuendë shtë hia'a.
10 Guti më lu cruz por lë'ë
hia'a parë guëdápa'a vidë con
lë'ë më la'ni gube'e. Si talë
nianá nabani hia'a u hia guti
hia'a guëbani hia'a con lë'ë
më.
11 Por ni tsagla'guë
guëni'inú të ra sa' të con
diza'quë rë' parë su rall firmë
lu shnezë më.

*Rni'inú Pablo lu ra nari-
aldí ldu'i diza'quë*

12 Ziquë bëchi la sahia
rnia'a lu të, gulë bëzu'bë
diaguë shti'dzë ra naquëhunë
shchi'ni Dios entrë lë'ë të, ra
naná cabësë grupë shtë të.
13 Napë quë gunë të rëspëti
nu gac shtu'u të lë'ë rall
purquë gudili më lë'ë rall
parë shchi'ni më. Gulë
guquëreldë za'quë; adë pë
dishi'bi runë të.
14 También rnia'a lu të
ziquë bëchi la sahia, gulë
guni'inú lu ra mënë nanédi'i
gunë dchi'ni. Gulë bë'në
animar lë'ë narunë faltë
tsaldí ldu'i diza'quë. Gulë
bë'në compañi nala'di su
firmë lu shti'dzë më. Adë
tsasháquëdi'i ldu'u të con ra
sa' të.
15 Gulë guná, adë nádi'i
bien gunë të vengar tubi sa'
të. Adë rgúdi'i të galguezë.
Mejurë gudili lla gunë të bien
con grë ra sa' të nu con grë
mënë la'ni gué'dchiliu.
16 Guëdubi tiempë gulë
bëquitë ldu'u të.
17 Tsagla'guë guadi'dzënú
të Dios nu gulë guna'bë lu më
guëdubi tiempë.
18 Grë lo quë nacazac
të, gulë bëdë'ë graci lu më
purquë ni na voluntá shtë
më gunë të. Lë'ë ni na
voluntá shtë më parë gréte'
narialdí ldu'i diza'quë shtë
Jesucristo.
19 Adë rcué'zëdi'i të shchi'ni
Espíritu Santo.
20 Adë rquë guiá'adi'i të
diza'quë narni'i mënë lu të
por pudërë shtë Dios.
21 Iurë ze'dë guëni'i tubi
nguiu tubi di'dzë lu të, gulë
bësë'din gu nahin diza'quë
shtë Dios. Talë nahin shti'dzë
Dios, gulë bëa'nënuhin perë si
talë adë nádi'in shti'dzë Dios,
adë rëa'në guënúdi'i tëhin.
22 Gulë bësa'në grë cusë
mal.
23 Rna'bë na'a lu Dios
narcue'dchí la'ni ldu'u hia'a,
gunë më compañi lë'ë të parë
gunë të cumplir grë narac
shtu'u më. Gac të niétiquë
shmënë më. Rna'ba lu më
të guëzuné më almë shtë të
nu espíritu shtë të. Gunë
Dios compañi lë'ë të parë adë
gunë dchi'ni të cuerpë shtë të
lu cusë mal. Guëa'në të limpi
sin duldë dzë naguëdchini
Dadë Jesucristo.
24 Dios gudili lë'ë të parë
gac të shmënë më. Adë
rúnëdi'i më cambi shti'dzë
më. Guldí më iurë rni'i më lu
të; gunë më cumplir grë cusë
rë'.

*Ndë'ë gualú cartë shtë
Pablo con tubi saludë*

25 Quëhuna ruëguë lu të
bëchi la sahia, gulë guna'bë
lu Dios por lë'ë na'a.
26 Gulë bë'në saludar grë ra
narialdí ldu'i diza'quë nga'li
con tubi abrasë nacagshe'ldë
na'a.
27 Rna'ba lu të ziquë muzë
shtë Jesucristo, bi'ldi cartë rë'
lu grë ra shmënë Dadë Jesús
narëta' nga'li.
28 Rna'ba lu Dadë Jesu-
cristo guëne'e më llëru'bë
bendición parë lë'ë të. Zni
gaquin. Amén.

Segundë cartë nabëquë□ë San Pablo lu ra Tesalonicenses

Bëquë'ë Pablo tubi cartë lu grupë narialdí ldu'i diza'quë guë'dchi Tesalónica

1 Na Pablo con ra sa' hia'a, Silvano nu Timoteo, rquëa'a cartë rë' lu grupë
nacanaldë tëchi diza'quë shtë
Jesús, ra naquëreldë guë'dchi
Tesalónica. Dios Shtáda'a con
Dadë Jesucristo gudili më lë'ë
të parë gac të shmënë më.
2 Rna'bë na'a lu Dios Padre
nu lu Dadë Jesucristo gunë
më llëru'bë favurë parë lë'ë
të. Cuedchí ldu'u të nu
guëne'e më grë cusë za'quë
parë lë'ë të.

Gunë Dios juzguë lë'ë ra narunë duldë

3 Rnia'a lu të bëchi la
sa' hia'a, de quë siemprë
rna'bë na'a lu Dios nu rdë'ë
na'a graci lu Dios por lë'ë
të. Rdë'ë na'a graci lu
më purquë ziaru'bë cariñi
nanapë të con sa' të nu
dzë con dzë tsaldíru'u ldu'u
të diza'quë shtë Dadë Jesu-
cristo.
4 Por ni rbedchí ldu'u na'a
con lë'ë të nu cagni'i na'a
lu ra grupë shtë shmënë
Dios lla mudë bia'a ldu'u
të lu ra nazunaldë lë'ë të.
Cagni'i na'a lu rall de quë
su të firmë lu shnezë Dios
masiá rzunaldë mënë lë'ë të.
Tsagla'guë tsaldí ldu'u të de
quë naza'quë na Dios, masiá
quëhunë ra mënë cuntrë lë'ë
të.
5 Por grë cusë durë narunë
mënë cuntrë lë'ë të, rdë'ë
na'a cuendë de quë caglua'a
Dadë Dios runë tucarë tsutë
të lugar catë rnibë'a më. Iurë
rzunaldë mënë lë'ë të, nahin
tubi sëñi de quë justë na Dios
nu gunë më juzguë grë mënë.
6 Siemprë runë më ra
cusë za'quë. Runë tucarë
guëshe'ldë më cashtigu guëc
ra narzunaldë lë'ë të
7 perë cuedchí ldu'u hia'a
dzë guëdchini Dadë Jesús de
gube'e. Guëdchini më con
ianglë pudërusë shtë më
8 nu con be'lë narru'u lu
gui'i dushë. Guëdchini më
parë guëdë'ë më cashtigu
lë'ë ra nanadë guënëdi'i Dios
nu guëshe'ldë më cashtigu
guëc ra narzu'bë diáguëdi'i
diza'quë shtë Dadë Jesús.
9 Guëzac zi më lë'ë rall
la'ni gabildi catë nídi'i fin.
Guënitilú rall lu Dadë Jesús.
Guënitilú rall catë rnibë'a
Dios, catë nanú pudërë nu
llni shtë më.
10 Gac ra cusë ni dzë
guëdchini Dadë Jesús. Gunë
më recibir hunurë shtë
mënë nabëzunë Dios almë
shtë rai'. Grë ra nabëzu'bë
diaguë di'dzë shtë më, gunë
rall alabar lë'ë më iurní.
Guëni'i rall nabënë na më.
Nu lë'ë të dzë ni, zuga'a të
nga'li purquë gualdí ldu'u të
diza'quë naguni'i na'a lu të.
11 Por ni siemprë cagna'bë
na'a lu Dios por lë'ë të de
quë tsagla'guë gunë më
cambi mudë nanabani të
parë gunë tucarë cusë za'quë
ziquë shmënë Dios. Pues

guna'bë Dios lë'ë të parë gac
të shmënë më. Cagna'bë na'a
lu më gunë më cumplir ra
cusë narac shtu'u të gunë më.
Con pudërë shtë më gunë
të cumplir dchi'ni shtë më
naguzublú të purquë rialdí
ldu'u të lë'ë më.
12 Zni gunë të alabar
lë'ë Dadë Jesús ziquë runë
tucarë. Mizmë tiempë
guëlua'a më lë'ë të lu Dios
de quë na të më za'quë. Zni
gaquin niétiquë purquë Dios
nu Dadë Jesucristo rac shtu'u
më lë'ë të nu quëhunë më
llëru'bë favurë parë lë'ë të.

2

Nguiu nagadzḗ duldë la'ni ldú'ull

1 Iurne' rquëa'a lu të
shcuendë guc guëdchini Dadë
Jesucristo de gube'e parë
guëtëá më lë'ë hia'a lu
guḗ'dchiliu nu guëquërélda'a
con lë'ë më.
2 Quëhuna ruëguë lu të,
bëchi la sa' hia'a, adë rac
ldú'udi'i të nu adë rdzḗbëdi'i
ldu'u të de quë hia bëdchini
Dadë Jesús, masiá rni'i
ra mënë nahin verdá u
rni'i rall nahin tubi di'dzë
naguni'i Espíritu Santo lu
rall. Talë rni'i rall de quë
bë'në rall recibir tubi cartë
nabëshe'ldë na'a narni'i zni,
adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë
rall.
3 Adë guësá'nëdi'i të
guësiguḗ ra mënë lë'ë të
purquë antsë guëdchini më,
tsunë cusë gac cumplir.
Tiempë ni zihani mënë
guësa'në rall ldai' shtë Dios
nu gunë rall cuntrë lë'ë
më. Tiempë ni guëdchini
tubi nguiu nagadzḗ grë clasë
duldë la'ni ldú'ull, adë ni fin
shtḗnëll.
4 Gúnëll cuntrë ra dios shtë
mënë nu sull lu grë clasë
cultë catë runë mënë ado-
rar Dios de verdá. Guëshepi
guiá'all mizmë lḗ'ëll nu tsutëll
catë runë tucarë cuezë Dios
nu guëní'ill mizmë lḗ'ëll na
Dios.
5 ¿Gu rëagná ldu'u të gu-
nia'a lu të grë ra cusë rë' dzë
guquëreldënú na'a lë'ë të?
6 Nanḗ të pë cusë rzu lu
nguiu nagadzḗ grë clasë
duldë la'ni ldú'ull, perë adë
guëlua'alull lu ra mënë shtë
guḗ'dchiliu hashtë tiempë
nagunë Dios disponer.
7 Pues nanḗ hia'a de quë zi-
hani mënë adë rac shtú'udi'i
rall lëy za'quë nanadápa'a
iurne'.
8 Iurní nguiu nagadzḗ
duldë la'ni ldú'ull guëlua'alull
lu ra mënë lu guḗ'dchiliu,
perë Dadë Jesús con tubi
di'dzë naguëni'i më, quini më
lḗ'ëll. Guënitilú më lḗ'ëll iurë
guëdchini më con pudërë shtë
më.
9 Lë'ë nguiu mal ni
guëdchínill con pudërë shtë
Satanás parë gúnëll zihani
milagrë nu cusë nalá'adi'i
guëná mënë.
10 Con zihani bishi
guësiguëll lë'ë mënë nanadë
rialdídi'i ldu'i diza'quë.
Guëniti rall purquë adë nḗdi'i
rall tsaldí ldu'u rall diza'quë
parë gac salvar rall.
11 Por ni Dios quëgsa'në më
lë'ë rall parë tsaldí ldu'u rall

bishi.
12 Al fin grë ra nanadë
gualdídi'i ldu'u diza'quë, ra
nanapë gustë quëhunë duldë,
gac condenar rall. Adë nídi'i
fin parë lë'ë rall.

Dizdë principi gudili Dios lë'ë të

13 Perë rnia'a lu të bëchi
la sa' hia'a, de quë siemprë
rna'bë na'a lu Dios; rdë'ë
na'a graci lu Dios por lë'ë
të purquë Dadë Jesús rac
shtú'ui' lë'ë të nu dizdë prin-
cipi gulḗ Dios lë'ë të. Na
të shini më por pudërë shtë
Espíritu Santo purquë gualdí
ldu'u të diza'quë.
14 Nu napë të shti'dzë më
naguni'i na'a lu të parë tsutḗ
të lugar catë rlua'a pudërë
nu llni shtë Dadë Jesucristo.
Parë ni guna'bë Dios lë'ë të.

15 Por ni gulë tsagla'guë
firmë lu shnezë Dios nu gulë
bëagná ldu'u të grë ra en-
señansë naguni'i na'a lu të nu
gulë bëagná ldu'u të ra en-
señansë nabëquë'ë na'a la'ni
cartë rë'.
16 Dios Padre Shtáda'a con
Dadë Jesucristo, nalḗ rac
shtu'u më lë'ë hia'a nu bëne'e
më llëru'bë favurë parë lë'ë
hia'a. Quëhunë më compañi
lë'ë hia'a parë tsaldí ldu'u
hia'a más nu parë gac bë'a
hia'a de quë bë'në më salvar
lë'ë hia'a lu cashtigu shtë më.
17 Rna'bë na'a lu më de quë
gunë më compañi lë'ë të parë
gapë të valurë nu fuersë parë
gunë të shchi'ni më nu guëni'i
të shti'dzë më lu ra mënë.

3

Gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a

1 Stubi cusë rnia'a lu
të bëchi la sa' hia'a, gulë
guna'bë lu Dios por lë'ë na'a
parë más nasesë guërë'tsë
diza'quë shtë Dadë Jesús lu
ra më shtë guḗ'dchiliu. Gulë
guna'bë lu Dios de quë gunë
rall recibirin con gustë nu de
quë tsaldí ldu'u rall diza'quë,
igual cumë ziquë bë'në të
recibirin.
2 Gulë guna'bë lu Dios
de quë gunë më librar lë'ë
na'a guia'a nguiu mal nu ra
narunë cuntrë shchi'ni Dios.
Pues lëdë grḗdi'i mënë rialdí
ldu'u rall diza'quë narni'i
na'a
3 perë nabënë na Dadë
Jesús nu gunë më lo quë na-
guni'i më. Guldí më gunë
më compañi lë'ë të parë gac
të firmë lu shnezë më nu
lë'ë më quëhapë më lë'ë të lu
pudërë shtë mëdzabë.
4 Napë na'a confiansë lë'ë
të purquë na të shmënë më,
de quë quëhunë të ra cusë
narnibë'a na'a gunë të. Nu
tsagla'guë guëzu'bë diaguë të
grë cusë ni.
5 Rna'bë na'a lu Dios gac
bë'a të de quë rac shtu'u më
lë'ë të. Rna'bë na'a gunë më
compañi lë'ë të parë gapë të
más pacënci masiá guëldënú
mënë lë'ë të.

Runë tucarë grë mieti gunë rall dchi'ni

6 Rnibë'a na'a lu të bëchi
la sa' hia'a, purquë na na'a
muzë shtë Dadë Jesucristo
de quë adë gunë të igual

naquëhunë ra sa' të nanadë
rac shtú'udi'i gunë dchi'ni.
Nabëchi rall nu adë rúnëdi'i
rall rëspëti enseñansë na-
guni'i na'a lu rall.
7 Bien nanḗ të de quë
runë tucarë grë të gunë të
dchi'ni igual ziquë bëdë'në
na'a dchi'ni dzë guquëreldë
na'a con lë'ë të.
8 Gudilli na'a por grë
cumidë nagudáu na'a. Dzë
la gue'lë bëdë'në na'a dchi'ni
hashtë bëdzaguë na'a parë
adë ni tubi de lë'ë të adë
guá'adi'i të nicidá shtënë
na'a.
9 Bëdë'në na'a dchi'ni
parë bëlua'a na'a lë'ë të de
quë nabënë na gunë mieti
dchi'ni. Be'rquë niadchini
na'a lidchi të niadáu na'a sin
quë adë niadíllidi'i na'a lu të
purquë bëdapë na'a derechë
parë niadë'në na'a ni.
10 Perë dzë gulezënú na'a
lë'ë të, guni'i na'a lu të de quë
sa' të nanadë rac shtú'udi'i
gunë dchi'ni adë guëdë'ë të
pë gaull.
11 Pues rni'i mënë lu na'a
de quë bëldá sa' të adë
quëhúnëdi'i rall dchi'ni. Runë
rall cupar lë'ë rall lu cusë
nanadë rlluí'idi'i. Riutḗ
rall la'ni ra cusë naquëhunë
mënë.
12 Ziquë muzë shtë Dadë
Jesús, rnibë'a na'a nu rni'inú
na'a lu të, runë tucarë gunë
ra nguiu ni shchi'ni rall parë
gau rall. Adë tsutḗdi'i rall
lidchi sa' rall parë quili rall
pë gau rall.
13 Adë tsasháquëdi'i ldu'u
të. Gulë tsagla'guë gunë të
ra cusë za'quë delantë lu ra
mënë.
14 Talë nanú tubi
nguiu ladi të nanadë
rzu'bë diáguëdi'i di'dzë rë'
nacagshe'ldë na'a iurne',
gulë guná chull. Adë
guëtsá'guëdi'i të lḗ'ëll parë
guëtú lull.
15 Gulë guc shtu'u lḗ'ëll
nu gulë guni'inú lḗ'ëll ziquë
bëchi sa' të, lḗdëdi'i ziquë tubi
enemigu shtë të.

Ndë'ë gualú cartë shtë Pablo con tubi saludë

16 Siemprë nadápa'a paz
por Dadë Jesucristo; por ni
rna'bë na'a lu më gunë më
compañi parë cuedchí ldu'u
të. Rac shtu'u na'a gapë të
tubi vidë za'quë siemprë an-
calë nanú të, nu rac shtu'u
na'a cuezënú Dadë Jesucristo
lë'ë të, grë të.
17 Na Pablo gualú bëquëa'a
cartë rë' lu të con tubi saludë
parë grë të ziquë rquëa'a
grë cartë narshe'lda parë
gac bë'a të nahin tubi cartë
nabëquëa'a.
18 Guëne'e Dadë Jesucristo
llëru'bë bendición parë grë
të. Amén.

Primerë cartë nabëquë□ë San Pablo lu Timoteo

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu Timoteo

1 Na Pablo, nahia poshtë shtë Jesucristo por mandadë shtë Dios el quë nagunë salvar lë'ë hia'a. Bëshe'ldë Dadë Jesucristo na; na më el quë naguëne'e vidë sin fin juntë con lë́'i'.

2 Quëquëa'a cartë rë' lul, Timoteo, nal cumë ziquë shinia purquë gualdí ldú'ul Jesucristo iurë guni'inúa lë́'ël diza'quë. Rac shtua'a gápël favurë shtë Dios, quë guëga'a ldu'u më lë́'ël, quë rbedchí ldú'ul por pudërë shtë Dadë Dios con Jesucristo, Shláma'a.

Gulë gapë cuidadë por ldai' falsë

3 Antsë bëna incarguë lë́'ël guëá'nël ciudá Efeso mientras tsahia regiuni Macedonia; gunia'a lul iurní de quë napë quë guënibë́'al mënë parë adë guëluá'adi'i rall stubi clasë ldai'.

4 Nu adë guëqué'ëdi'i rall listë llëduni ra lë shtë shtadë guëlú rall, nu adë gúnëdi'i rall cuendë di'dzë shtë nguiu bishi purquë fin shtë ra cusë ni nadë más rdildi di'dzë ra mënë. Adë runë rahin compañi parë guëdë́'na'a cumplir lo quë narac shtu'u Dios. Sulë por fe gúnël cumplir voluntá shtë më. Grë ndë'ë quëhuna incarguë lul stubi vueltë.

5 Lo quë narac shtua'a gunë të, gac shtu'u të sa' të con guëdubinú ldu'u të sin mal llgabë, nu tsaldí ldu'u të Jesús de verdá.

6 Bëldá mënë nabësa'në lu nezë za'quë shtë Dios, guanaldë rall tëchi di'dzë nadë guëlluí'idi'i.

7 Rac shtu'u rall gac rall mësë shtë lëy nabëquë'ë Moisés perë adë riasë́di'i rall më lo quë narni'i rall. Rac bë́'adi'i rall më runë cuntienë di'dzë narni'i rall con llëru'bë confiansë.

8 Rdë'ë hia'a cuendë de quë lëy na za'quë, sulë si talë guëlua'a hia'a de acuerdë según voluntá shtë Dios.

9 Rdë'ë hia'a cuendë de quë lëy adë rzúdi'i lu ra narunë bien purquë Dios bëdë'ë lëy parë grë ra mënë mal con grë ra narzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, grë́të' ra narunë cuntrë Dios con ra nanapë duldë, grë́të' ra nadë runë rëspëti Dios con grë ra nadë në́di'i gunë cuendë shti'dzë më, grë ra narguini shtádi' nu ra narguini shní'ai', grë́të' ra narguini mënë gati mënë,

10 nu grë ra narquënú tse'lë sa'll, nu grë ra naná rquënú mizmë sa' nguiu, grë ra narbaa'në parë cu rall dumí, parë grë ra naná bishi ra, nu grë ra narunë jurar con bishi; por ra cusë ni rzu lëy shtë Dios. Nu lë'ë lëy rzu parë grë ra narunë cuntrë enseñansë za'quë.

11 Ra enseñansë rë' nahin
de acuerdë con diza'quë shtë
Dios. Di'dzë ni rni'i de quë
llëru'bë na pudërë shtë Dios.
Mizmë lë'ë më bë'në incar-
guë diza'quë ni guiahia.

Rdë'ë Pablo graci lu më
por favurë nabë'në më

12 Quëgdḗ'ëhia graci lu
Dadë Jesucristo, bëne'e
më pudërë parë guadi'dza
diza'quë purquë gualdí ldu'u
më na ziquë tubi muzë
nagunë cumplir voluntá shtë
më. Gulḗ më na parë guna
shchi'ni më.
13 Gulḗ më na aunquë
antsë napa gustë guní'ihia
didzabë guëc më, bëna
cuntrë lë'ë më, gurushtiáhia
guëc më, perë bëga'a ldu'u
më na purquë todavía adë
guc bḗ'adia'a pë canihuna.
Adë bëdchínidi'i llni shtë Dios
guëca.
14 Perë llëru'bë favurë
napë më parë na; iurne' rac
shtua'a lë'ë më; rialdí ldua'a
shti'dzë më. Grëhin ze'dë de
Cristo Jesús purquë nahia
unidë con lë'ë më.
15 Na ciertë nu grë mieti
napë quë tsaldí ldu'u rall
de quë Cristo Jesús bidë lu
guḗ'dchiliu parë gunë më sal-
var grë ra nanapë duldë. Nu
nahia primërë pecadurë en-
trë grë mieti.
16 Perë bëga'a ldu'u më
na, sulë parë guëlua'a grë
pacënci shtë më la'ni vidë
shtëna. Guca primërë entrë
grë ra pecadurë, perë lë'ë më
gulḗ më na parë gaca tubi
ejemplë lu grë ra natsaldí
ldu'i lë'ë më të parë gapë rall
vidë sin fin.
17 Por ni runë tucarë
guëdë'ë mieti graci nu
hunurë lu Rëy nanabani parë
siemprë, el quë nadë rátidi'i,
el quë nadë chu rnádi'i lúhi',
parë lúniquë Dios verdadërë
nanápëdi'i fin. Amén.
18 Timoteo, cagnia'a lul
ziquë shinia, guagla'guë
tsaldí ldú'ul lë'ë më con buen
llgabë. Ra di'dzë naguni'i
ra muzë shtë më iurë bḗ'nël
recibir dchi'ni shtë më, gunë
rahin compañi lḗ'ël iurne'.
Guc tubi suldadë za'quë shtë
Jesús.
19 Adë guësá'nëdi'il fe
shtḗnël sino tsaldí ldú'ul
lë'ë më más. Guagla'guë lu
shnezë më con buen llgabë,
pues bëldá mënë bëniti rall lu
shnezë Jesús. Bëquḗ guia'a
rall llni nabëdë'ë Dios.
20 Zni guzac Himeneo nu
Alejandro, lë'ë naná bëna
intriegu lu Satanás të parë
gac bë'a rall rqui'ni cuezë ra
di'dzë dzabë narni'i rall cun-
trë Dios.

2

Gulë guna'bë Dios por grë
mënë

1 Primeramëntë rac shtua'a
gunë të ruëguë lu Dios, nu
gulë guna'bë lu më, nu gulë
guadi'dzënú lë'ë më, nu gulë
bëdë'ë graci lu më por grḗtë'
ra mënë.
2 Gulë guna'bë lu Dios por
grë gubiernë nu grḗtë' au-
toridá të parë guëdápa'a tubi
vidë sin dishi'bi, nu parë
guëdḗ'na'a cumplir voluntá

shtë më nu parë guëdápa'a
vidë naná de acuerdë con
shti'dzë më.
3 Zndë'ë rac shtu'u Dios
guëdé'na'a cumplir naná cor-
rectë delantë lu më, el què
nagunë salvar lë'ë hia'a.
4 Rac shtu'u më grétë'
nguiu gac salvar nu rac
shtu'u më grétë' nguiu gac
bë'a rall guadë naná verdá
shtë më.
5 Nanú tubsë Dios nu nanú
tubsë nazú guëláu entrë
nguiu nu Dios; më ni rni'inú
Dios por ra nguiu. Lé'i'
na Dadë Jesucristo. Na më
nguiu.
6 Jesucristo bë'në intriegu
mizmë lé'i' lu galguti parë
gudilli më duldë shtë hia'a
con prëci rënë shtéhi'. Iurë
bë'në Dios disponer, bë'në
më testificar por galguti shtë
Jesús gunë më salvar lë'ë
hia'a.
7 Gudili më na ziquë men-
sajërë nu poshtë shtë më,
nu parë guëluá'ahia ra mënë
nanádi'i më israelitë lla tsaldí
ldu'u rall nu parë gac bë'a
rall pë na verdá. Ruadi'dza
verdá, lëdë bíshidi'i.
8 Por ni rnia'a lu të, rac
shtua'a de què guëdubi ladë
guëna'bë ra mënë lu Dios,
guëldisë rai' oraciuni lu Dios,
perë sulë con ldu'u limpi sin
ni tubi llanë, nilë dishi'bi.
9 Nu rac shtua'a de què
ra na'a gacu rai' shabë rai'
ziquë runë tucarë, lédëdi'i
con lujë. Gapë rai' rëspëti
lu sa' rai'; adë guëzé'ëdi'i rai'
begu con lujë u orë u guë'ë
naná lasaquë zihani dumí.
Gácudi'i rai' shabë nalasac zi-
hani dumí nadë más parë
guëná mënë lo què nanapë
rall.
10 Mejurë gacu ra na'a
stubi lari naná obrë za'què
ziquë runë tucarë gunë mieti
naná shmënë Jesús.
11 Ra na'a napë què guëac
dchi parë guësë'dë rai' nu gac
rai' obedientë.
12 Adë rdé'ëdia'a sí guëlua'a
ra na'a ra shmënë Dios, nilë
rnibé'adi'i rai' nguiu sino
guëac dchi ra na'a
13 purquë primërë bëntsa'u
Dios lë'ë nguiu; despuësë
bëntsa'u më lë'ë na'a.
14 Adë bësiguédi'i mëdzabë
lë'ë Adán sino Eva. Por naná
guguë na'a iurní, gulaguë
na'a la'ni duldë
15 perë gac salvar ra na'a
iurë ralë ra shíni', si talë
tsagla'guë tsaldí ldu'u rall
shti'dzë më, si talë rac shtu'u
rall Dios nu si talë quëreldë
rall bien lídchill, nu si talë adë
gúnëdi'ill cumplir deseo mal
nananú la'ni ldú'ull.

3

Ra naná encargadë con shchi'ni Dios

1 Si talë tubi nguiu rac
shtú'ull gápëll catë guënibé'ai'
ziquë encargadë shtë los
de más shmënë Dios, pues
nahin tubi cusë za'què lo què
narac shtu'u mënë ni.
2 El què nanapë carguë
ni, rqui'ni guëbánill tubi vidë
za'què lu sa'll të parë ni tubi
adë chu guëní'idi'i guéquëll.
Napë què gápëll mizmë lé'ëll
de grë duldë; gápëll tubsë
tsé'lëll. Gac mënë ni de buen

llgabë; gáquëll më rëspëti. Gáquëll tubi narunë recibir visitë lídchill, nu gáquëll nasini parë guëluá'all los de más mënë.
3 Adë gúdi'ill zili vini; adë quílidi'ill dishi'bi, ni gáquëdi'ill narzebi ldu'u pë shtë mënë. Más bien gáquëll tubi nguiu nadu'u nu adë tildi dí'dzëdi'ill con sa'll; adë sébidi'i ldú'ull dumí.
4 Nu rqui'ni guënibë̋'all lídchill za'quë za'quë, nu shínill gapë rai' rëspëti lu shtadë rai'.
5 Si talë adë gáquëdi'i guënibë̋'all lídchill con shínill, ¿llallë gáquëll guënibë̋'all los de más naná grupë shtë shmënë Dios?
6 Lë'ë encargadë shtë shmënë Dios, adë gáqui' tubi më nanapë du'pë tiempë dizdë bë̋'ni' recibir Cristo Jesús, no sea quë ldáguëll la'ni mizmë condenación nagulaguë mëdzabë; guc shtú'ull gáquëll më ru'bë.
7 Nu rqui'ni tubi encargadë con shmënë më gáquëll rëspëti por los de más nanadë rialdídi'i ldu'i diza'quë, no sea guëldáguëll lu duldë nu ra sa'll guëni'i guë̋quëll. Ni na tubi trampë shtë Satanás.

Ra narunë compañi ra encargadë con ra shmënë Dios

8 Zni zac, ra diáconos, ra narunë compañi entrë ra shmënë Dios, gac rai' mënë rëspëti, mënë narunë cumplir shtí'dzi', mënë nadë rzuu'dchidi'i nu adë rzébidi'i ldu'u rai' dumí.
9 Napë quë gac ra mënë ni nguiu naná riasë̋ bien diza'quë naná bëru'u lu llni iurne'. Gac rai' nguiu sin ni tubi engañi la'ni ldú'i'.
10 Primërë gac probar ra mënë ni, si talë adë chu guëdchí'bëdi'i galquiá cuntrë nguiu ni. Hia guëná'zi rai' dchi'ni ziquë muzë shtë los de más shmënë Jesús.
11 Mizmë zni ra tse'lë shtë diáconos gac rall mënë rëspëti; gáquëdi'i rall nachismë; gac rall ra naquëhunë cumplir shtí'dzi'. Gac rai' na'a za'quë të tsaldí ldu'u sáhi' lë'ë rai'.
12 Tubi diácono napë quë gápëll tubsë tsé'lëll, nu napë quë guënibë̋'ai' bien shíni' con grë shfamíli'
13 purquë ra narunë sirvë ziquë diáconos, si talë gunë rai' cumplir bien shchi'ni më, gunë rai' gan rëspëti nu confiansë shtë sa' rai'. Guadi'dzë rai' diza'quë shtë Cristo Jesús sin quë adë rdzë̋bëdi'i rai'.

Diza'quë shtë Dios

14 Rac shtua'a gue'dë guënahia lul lueguë, perë mientras quëquëa'a ra cusë rë'.
15 Si talë gac ldë̋'ëhia, gac bë̋'al lla runë tucarë guëquëréldël entrë los de más shmënë Jesús, quiere decir, entrë ra famili shtë Dios. Pues grupë shtë shmënë Dios na ziquë pilari narapë hiu'u. Na rall ziquë cimientë shtë hiu'u naná quëhapë verdá shtë Dios.

16 Llëru'bë na ra enseñansë
nadápa'a. Bëlua'a më rahin;
iurní rialdí ldu'u hia'a ndë'ë:
Bëdchini Dios con cuerpë shtë
nguiu,
nu Espíritu Santo guní'i'
tubldí na shcuendë
më.
Guná ra ianglë lu më.
Ra mënë biadi'dzë rall
diza'quë shtë më lu ra
mënë guëdubi naciuni.
Mënë gualdí ldu'u rall
shti'dzë më,
nu bë'në Dios recibir lḗ'i' lu
gube'e stubi.

4

Ra narlua'a tëchi lu shti'dzë Dios

1 Espíritu shtë Dios rni'i ldi
de quë lúltimë tiempë bëldá
mënë guësa'në rall shti'dzë
Dios. Tsanaldë rall tëchi
ra espíritu mal narsiguḗ, nu
tsaldí ldu'u rall stubi ldai'
falsë naze'dë de mëdzabë.
2 Guëquḗ diaguë rall di'dzë
shtë ra mësë falsë naná
ziquë guetë nadchi'bë lu
dchi'li. Llgabë ra hiumbrë
ni adë rínidi'i ra; nahin ziquë
tubi cusë naná cuë gui'i con
gui'bë ldë; hiadë rínidi'in.
3 Ra mënë ni nḗdi'i rall
guëtsë'a mieti; nḗdi'i rall
gau mënë belë; perë Dios
bëntsa'u grḗtë' dau ni. Na
parë ra narialdí ldu'i lë'ë më
gau rallin, nadë más guëdë'ë
rall graci lu më.
4 Grḗtë' nabëntsa'u Dios
bien nahin. Ni tubi adë chu
guëquḗ guiá'adi'in sino gulë
bë'në recibirin. Gulë bëdë'ë
graci lu më
5 purquë shti'dzë Dios runë
ldai' grḗtë' guëc dau iurë
rná'ba'a lu më.

Tubi muzë za'quë shtë Jesucristo

6 Si talë quëgluá'al en-
señansë rë' lu ra bëchi sa'l,
iurní nal tubi muzë za'quë
shtë Dadë Jesucristo, nu
mizmë lḗ'ël tsagla'guë gac
alimentárël con shti'dzë
Dios. Tsasël más ldai' za'quë
narianáldël tḗchi'.
7 Adë rúnëdi'il cuendë ra
enseñansë falsë, nilë cuendë
falsë sino quë ziquë tubi
narunë ejercici diari, bësë'dë
shti'dzë Dios bien.
8 El quë narunë ejercici
quëhúnëll provëchë por
du'pë tiempë perë el quë
narunë ejercici espiritual,
el quë naquëhunë cumplir
voluntá shtë Dios, quëhúnëll
provëchë iurne' mientras
quëréldëll lu guḗ'dchiliu nu
quëhúnëll provëchë parë
tubi vidë naguëdchini más
despuësë.
9 Di'dzë ni na verdá nu
runë tucarë grë mieti tsaldí
ldu'u rallin.
10 Ze'dë guëdchini stubi
vidë; por ni rdḗ'na'a dchi'ni;
rdḗ'na'a fuersë purquë rialdí
ldu'u hia'a shtí'dzi'; dzuléza'a
Dios nanabani. Na më el quë
nardë'ë vidë parë grë mieti
perë másru'u gunë më salvar
ra naná rialdí ldu'u shti'dzë
më.
11 Bëlua'a nu gunibë'a
grḗtë' enseñansë rë'.
12 Gubani bien guëdubi
tiempë të adë gúnëdi'i mënë
desprëci lḗ'ël purquë nal

sultërë, más bien gáquël tubi
ejemplë lu grë ra narialdí
ldu'i diza'quë. Gáquël
ejemplë za'quë manërë naru-
adí'dzël nu por conductë
shtḗnël. Gáquël ejemplë lu
sa'l con purë llgabë limpi.
13 Mientras lë'ë na guelda
nga'li, guagla'guë bi'ldi ra
Sagradas Escrituras lu ra
mënë nu biadi'dzë lu rai'
shti'dzë Dios. Nu bëdë'ë cun-
seju lu rai' lla runë tucarë
guëquëreldë rai'.
14 Siemprë bë'në dchi'ni
con fuersë nu llni shtë
Dios, cusë nabḗ'nël recibir
iurë bëdchi'bë guia'a ra më
guani'si guḗquël, iurë guni'i
rai' cusë nagúnël.
15 Guagla'guë gúnël
cumplir ra cusë rë' con
guëdubinú ldú'ul parë gac
bë'a mieti lla ziaglá'guël
másru'u delantë con lë'ë më.
16 Gupë cuidadë mizmë
lḗ'ël nu gupë cuidadë en-
señansë naquëgluá'al, nu
guagla'guë gáquël firmë
lu shnezë më. Si talë
quëhúnël zndë'ë, gúnël se-
gurë salvaciuni shtḗnël nu
salvaciuni shtë ra narquḗ
diaguë shtí'dzël.

5

Conductë shtë Timoteo lu mënë

1 Adë rní'idi'il guëc ra më
guani'si naná encargadë con
shchi'ni Dios, sino guni'inú
lë'ë rai' con rëspëti ziquë
ruadi'dzënul shtádël. Nu
biadi'dzënú lë'ë ra nguiu de
menos edá cumë si fuërë na
rai' bḗchil.
2 Bë'në tratë ra na'a gushë
cumë ziquë mizmë shní'al,
nu ra na'a de menos edá,
biadi'dzënul lë'ë rai' ziquë
zánël. Gápël rëspëti parë lë'ë
rai'.
3 Bë'në compañi ra viudë,
perë sulë ra naná viudë
nanadë nápëdi'i famili.
4 Si talë tubi viudë nápi'
shíni' u shinillágui', ra shíni'
napë quë tsasḗ rall runë tu-
carë gúnëll compañi ra shtádi'
u shmámi'; zni quilli rall lo
quë naze'bi rall. Ni na cor-
rectë gunë tubi shmënë Dios.
Lu Dios na za'quin nu nahin
voluntá shtë më.
5 Tubi viudë de verdá lu
Dios, na el quë nanápëdi'i ni
tubi shfamíli', nu tsagla'guë
rialdí ldú'i' Dios, nu quëhúni'
oraciuni dzë la gue'lë.
Quëhúni' ruëguë lu Dios.
6 Perë lë'ë viudë nar-
iagla'guë tëchi deseo mal
nananú la'ni ldu'i, pues nall
ziquë tëgulë aunquë nabánill.
7 Gunibë'a grë ndë'ë lu ra
viudë të parë guëquëreldë
rall bien sin ni tubi faltë.
Iurní nídi'i nicidá parë
guëní'il guëc rai'.
8 Perë si talë tubi shmënë
Dios nḗdi'i gápëll shfamílill u
ra naquëreldënú lídchill, pues
hia bëquḗ guiá'all shti'dzë
Dios; nall más peor quë tubi
nadë rialdídi'i ldu'i Dios.
9 Lu listë shtë ra viudë, adë
rquḗ'ëdi'il lë grë rall, sulë ra
nanapë sesenta izë u más, ra
nagupë tubsë tsé'li',
10 ra nabë'në obrë za'quë
lu sáhi' ziquë ra nagupë bien
shíni', ra nabë'në recibir vis-
itë lídchi', ra nabë'në sirvë

con galnadu'u ra shmënë
Jesús, ra nabë'në compañi
ra naquëhunë sufrir lu cusë
dushë, ra nazianaldë tëchi ra
cusë za'quë. Ra viudë ni na
verdá. Runë tucarë gunë të
compañi lë'ë rai'.

11 Perë adë rquë́'ëdi'il lu
listë lë ra viudë lliguë purquë
iurë ra deseo mal guëdchini
stubi, rlua'a tëchi rai' lu
Cristo nu rac shtu'u guëtsë'a
rai' stubi.
12 Pues iurní napë rai'
faltë purquë adë bë́'nëdi'i
rai' cumplir primërë comprumisi shtë rai' con Dadë Jesús.
13 Más de ni, quëac
rall nabëchi lu dchi'ni; ria
rall hiu'u por hiu'u; lëdë
niá'asëdi'i galnabëchi sino
nu zac ruadi'dzë rall cusë
adë guëlluí'idi'i nu riutë́ rai'
asuntë adë rúnëdi'i tucarë
lë'ë rai'.
14 Por ni rnia'a, ra viudë
lliguë guëtsë'a rai' stubi të
gapë rai' shini rai'; guënibë'a
rai' prupi shfamili rai' të
parë adë guëdë́'ëdi'i lugar
guëdchi'bë Satanás galquiá
cuntrë shmënë Dios.
15 Pues hia bëldá viudë
bësa'në rall shnezë Jesús
parë zianaldë rall tëchi
Satanás.

16 Si talë tubi shmënë Dios,
sea na'a u nguiu, nanú viudë
entrë shfamílill, runë tucarë
lë́'ëll gúnëll compañi viudë
ni të parë nídi'i nicidá parë
grupë shtë shmënë Dios gapë
rai' na'a ni, sino gunë rall
compañi ra viudë de verdá,
el quë nanápëdi'i famili nu
adë pë nápëdi'i rai'.

17 Ra më guani'si, ra
narnibë'a ra shmënë Dios,
si talë quëhunë rai' bien, los
de más mënë napë quë gunë
rall rëspëti lë'ë rai' ziquë
tubi muzë narunë tucarë
chupë pagu. Rëspëti ni
runë tucarë especialmente
ra naruadi'dzë diza'quë nu
el quë narlua'a shti'dzë Dios.
18 Pues Sagradas Escrituras
rni'i: “Adë rgúdi'il guë'shu
rua' ngunë naná rguitsë
bë'dchi'”, nu zac rní'in:
“Ra narunë dchi'ni, nápëll
derechë parë pagu shtë rall”.
19 Adë rúnëdi'il cuendë grë
ra naná rdchi'bë ra galquiá
cuntrë ra më guani'si entrë
ra shmënë Dios, sulë si nanú
chupë u tsunë testigu, iurní
sí, bë'në casë lë'ë rall.
20 Perë ra naziagla'guë
runë duldë, pues rqui'ni
guëní'il guëc rall delantë lu
grë ra shmënë Dios të parë
los de más sa' rai', guëdë'ë rai'
cuendë nadzë'bë na cashtigu
shtë më.
21 Runa incarguë lë́'ël delantë lu Dios nu Dadë Cristo
Jesús nu delantë ra ianglë
naquëbezënú Dios, de quë
tsaglá'guël tëchi ra rëglë rë';
bë'në juzguë bien; bë'në tratë
igual grë sa'l.
22 Adë riúbëdi'i ldú'ul parë
guëdchi'bë guiá'al guëc ra
mënë parë gunë rai' recibir
carguë entrë los de más
shmënë Dios. Adë gápëdi'il
partë con duldë shtë stubi
mënë sino gápël mizmë lë́'ël
de grë duldë.
23 Ziquë zihani vueltë rac
llu'u lá'nil, bii' du'pë vini,

lëdë sulë nísëdi'i të parë
guëac lá'nil.
24 Ra cusë mal naquëhunë
bëldá nguiu, lueguë rlua'ain;
napë quë gac juzgar rall. Ra
cusë mal naquëhunë sëbëldá
nguiu, naga'chi nahin iurne'
perë napë quë guëru'uin lu
llni.
25 Igual na con cusë za'quë
naquëhunë nguiu. Bëldá vësë
clarë rlua'a rahin lueguë;
nanú adë rluá'adi'i rahin
lueguë, perë adë nídi'i mudë
guëa'në ra cusë ni naga'chi
por llëduni tiempë.

6

1 Grë ra naná bajo ordë
shtë ra lamë, pues rqui'ni
gapë rall llëru'bë rëspëti lu
shlamë rall të parë adë chu
guëní'idi'i mal cuntrë Dios
shtë hia'a nu cuntrë diza'quë
shtë Jesús.
2 Si nanú ra naná bajo
ordë shtë lamë naná rialdí
ldu'i diza'quë, pues rqui'ni
másru'u gapë muzë ni rëspëti
lu lamë purquë nall shmënë
Jesús. Runë tucarë lë'ë
muzë gúnëll dchi'ni lu lamë
purquë nall tubi sa' narunë
recibir resultadë shtë dchi'ni
naquëhunë muzë, nu rac
shtu'u Dios lë'ë lamë ni.
Bëlua'a di'dzë rë' lu rall nu
guni'inú lu mënë cunseju rë'.

*Ldai' za'quë parë guëquitë
ldu'u mënë*

3 Si talë chu quëglua'a
stubi cusë falsë, cusë nanádi'i
de acuerdë con enseñansë
za'quë shtë Dadë Jesucristo,
u si talë adë rialdídi'i ldú'ull
diza'quë narni'i lla gunë
mieti cumplir shti'dzë Dios,
4 pues nguiu ni adë rac
bë́'adi'ill niétiquë; rac shtú'ull
mizmë lë́'ëll. Nanú deseo mal
la'ni ldú'ull purquë nalë́ rac
shtú'ull tildi dí'dzëll con sa'll.
Rdildi dí'dzëll subrë pë runë
cuntienë di'dzë. Hia de nga'li
ze'dë ra cusë ziquë mbidi,
dishi'bi, nu rushtiall lu sa'll,
nu napë rall mal llgabë cun-
trë sa' rall.
5 Rguili rall di'dzë con ra
sa' rall. Na rall mënë nabëniti
nezë za'quë shtë Dios.
Adë guënë́di'i rall verdá.
Quëglua'a rall enseñansë
shtë rall parë gunë rall gan
dumí. Adë gápëdi'il tratë con
mënë ni.
6 El quë naquëhunë
cumplir shti'dzë Dios, adë
pë rúnëdi'i faltë lë́'ëll, por ni
rquitë ldú'ull.
7 Pues sin quë ni tubi cusë
bëdchínia'a lu gué'dchiliu nu
iurë gátia'a, guziá hia'a, adë
chu bë guá'adi'i.
8 Si talë nápa'a naguëdáuha'a
con shába'a, nadë más con ni
cha guëquitë ldu'u hia'a.
9 Perë grë ra narac shtu'u
gac ricu, runë rall duldë;
rlaguë rall la'ni trampë shtë
mëdzabë. Napë rall llgabë
nadë guëlluí'idi'i nu napë rall
zihani deseo mal nanua'a lë'ë
ra nguiu lu cashtigu; rniti
rall nu rialú mënë ni parë
siemprë.
10 Mënë rac shtu'u rall gapë
rall dumí, perë amor shtë
dumí na ziquë lu'chi shtë
grë́të' clasë cusë mal. Pues
por galërzebi ldu'u dumí,
bëldá mënë bëniti rall lu
shnezë Dios. Bësëdchini rall

zihani dulurë mizmë lë'ë rall.

Tsagla'guë tsaldí ldú'ul Dios

11 Lḗ'ël Timoteo, nguiu nagulḗ Dios, bëllu'në lu grë ra cusë rë'. Gáquël më za'quë lu Dios; guagla'guë nezë za'quë; tsaldí ldú'ul Dios; gac shtu'u sa'l; gáquël më pacënci lu sa'l nu gáquël më nadu'u.

12 Ziquë tubi nguiu rdildi con fuersë lu deportë, zni runë tucárël. Bë'në segurë vidë eternë; parë ni guna'bë
me lḗ'ël iurë bḗ'nël testificar lu zihani mënë blac rac shtú'ul lë'ë më.

13 Iurne' delantë lu Dios, el quë nardë'ë vidë parë grḗtë' ra cusë, nu delantë lu Cristo Jesús, el quë nadë bëdzḗbëdi'i lu Poncio Pilato sino guní'i' verdá lu Pilato, quëgnibḗ'ahia lḗ'ël,

14 bë'në cumplir diza'quë. Gapë mizmë lḗ'ël de grë cusë mal parë adë chu guëní'idi'i guḗquël të adë chu guëní'idi'i cuntrë diza'quë por causë shtḗnël hashtë iurë guëabrí Dadë Jesucristo stubi.

15 Iurë guëga'a iurë, Dios gunë më cumplir grḗtë' ndë'ë. Benditë na më. Na
me lúniquë Dios pudërusë narnibë'a. Na me Rëy naná lasac lu más quë los de más rëy. Na me Dadë naná lasac lu grë ra dadë shtë guḗ'dchiliu.

16 Na me lúniquë nadë rátidi'i. Quëreldë me lu llni catë ni tubi adë chu riabí'guëdi'i. Ni tubi mënë adë chu guná lúhi' nu gáquëdi'i guëná rall lu më. Shtënë me na grë hunurë nu derechë parë guënibë'a me parë siemprë. Amén.

17 Grë ra naná ricu lu guḗ'dchiliu rë', guni'inú lë'ë rall adë gunë narú'bëdi'i rall lu sa' rall, nilë parë tsaldídi'i ldu'u rall dumí nanapë rall purquë lëdë segúrëdi'i na cusë ni. Sino gunibë'a lu rall tsaldí ldu'u rall Dios, me el quë rne'e grḗtë' ra cusë hashtë de subrë parë guëquitë ldu'u hia'a.

18 Gunibë'a lu rall të parë gunë rall bien con dumí nanapë rall. Gac rall ricu lu Dios con dchi'ni za'quë naquëhunë rall. Runë tucarë gunë rall ayudë con guëdubinú ldu'u rall ca'a ra mënë nanapë nicidá. Adë gáquëdi'i rall nadzabë sino me za'quë.

19 Zni gunë rall të parë gapë rall tesurë verdadërë naná ziquë cimientë shtë hiu'u narialúdi'i parë tiempë naze'dë.

Fin shtë cartë

20 Timoteo, gupë ra enseñansë shtë Jesús nagunia'a lul; adë riutḗdi'il lu ra shti'dzë mësë falsë. Ruadi'dzë rall cusë naná guëlluí'idi'i. Adë rdildi dí'dzëdi'il con shti'dzë rall naná falsë aunquë rni'i rall na rahin di'dzë narac bë'a grë mënë.

21 Bëldá mënë guanaldë tëchi ra enseñansë shtë rall nu bëniti rall shnezë Dios.

Favurë shtë Dios guëa'nin con lḗ'ël. Amén.

Segundë cartë nabëquë□ë San Pablo lu Timoteo

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu Timoteo

1 Na Pablo, nahia poshtë shtë Jesucristo. Bëshe'ldë Dios na purquë guni'i ldu'u
më más antsë gunë më salvar mënë. Bë'në më prometer gunë më salvar el quë
naná unidë con Cristo Jesús.
2 Quëquëa'a cartë rë' lul, Timoteo; nal ziquë shinia; rac shtua'a lḗ'ël; rac shtua'a
guëdë'ë Dadë Dios nu Cristo Jesús Shláma'a, zihani favurë nu rac shtua'a cuedchí ldú'ul,
nu rac shtua'a guëga'a ldu'u më lḗ'ël.
3 Siemprë rëagná ldua'a lḗ'ël mientras rna'ba lu Dios. Quëgdḗ'ëhia graci lu më, el
quë naquëhuna sirvë lúhi' con llni nananú la'ni guëca, igual ziquë shtadë guëluhia
bë'në rai' sirvë lu më.
4 Rëagná ldua'a bí'nil iurë bësëana lḗ'ël. Pues iurne' nalḗ rac shtua'a dzë la gue'lë
guënahia lul parë quëquitë ldua'a.
5 Nu rëagná ldua'a lla rialdí ldú'ul Dios de verdá. Primërë shmámël, Loida nu
shní'al, Eunice, gualdí ldu'u rai' shti'dzë më; iurní nasegura lḗ'ël nápël mizmë fe quë
lë'ë rai'.
6 Por ni cagnia'a lul de quë tsagla'guë gúnël usar pudërë
nabëne'e Dios parë lḗ'ël iurë bëdchi'bë guiahia guḗquël.
7 Pues por lë'ë Espíritu nabëne'e Dios, adë rdzḗbëdi'i hia'a lu ra mënë, sino rac
guëdḗ'na'a cuendë guadë naná bien nu guadë naná mal. Nu rac shtu'u hia'a sa'
hia'a, nu quëápa'a mizmë lë'ë hia'a de cusë mal.
8 Adë rtúdi'i lul parë guëní'il nal shmënë Dadë Jesucristo nu nilë adë rtúdi'i
lul de na por nanúa prësi purquë nahia shmënë më. Gáquël dispuestë parë sac
zil por diza'quë. Gunë më compañi lḗ'ël con pudërë shtë më.
9 Bë'në më salvar lë'ë hia'a nu guna'bë më lë'ë hia'a parë shchi'ni santu shtë më.
Bë'në mëhin, lḗdëdi'i purquë bëdḗ'na'a cusë za'quë, sino sulë purquë ni na voluntá
shtë më nu nahin por ra favurë nabë'në më parë mënë naná unidë con Cristo
Jesús. Gulḗ Dios lë'ë hia'a dizdë antsë lë'ë guḗ'dchiliu cueshtḗ,
10 perë bëlua'a më amor nanapë më parë lë'ë hia'a iurë bëshe'ldë më Cristo
Jesús, Salvador shtë hia'a lu guḗ'dchiliu. Lḗ'i' bëdḗ'ëi' fin grë ra pudërë shtë galguti.
Nu por diza'quë nápa'a llni; iurne' riasḗ hia'a nezë catë guëbánia'a parë siemprë.

11 Dios gulḗ lë'ë na parë guëní'ihia diza'quë nu bëshe'ldë më na cumë poshtë
shtë më parë guëluá'ahia ra më nanádi'i mënë israelitë.

12 Por ni rzac zia lu grḗtë'
ra cusë rë', perë adë rtúdi'i
lua purquë rac bḗ'ahia el
quë narialdí ldua'a. Nu
napa confiansë lë'ë më napë
më pudërë parë adë tsalúdi'i
niétiquë lo quë nabëna incar-
guë gapë më. Gapë mëhin
hashtë lë'ë dzë guëdchini më
stubi.
13 Guagla'guë tëchi ra en-
señansë za'quë rë', lo quë
nabëluá'ahia nu guagla'guë
tsaldí ldú'ul shti'dzë Dios nu
gac shtu'u sa'l purquë unidë
nal con Cristo Jesús.
14 Gupë verdá shtë Dios
ziquë tubi tesurë. Lë'ë
Espíritu Santo bë'në më
incarguë di'dzë ni guiá'al.
Lḗ'i' quëbezënúhi' lë'ë hia'a.
15 Hia nanël ra naquëreldë
Asia, bësa'në rall na, cumë
Figelo nu Hermógenes.
16 Lë'ë Dadë guëga'a ldú'i'
famili shtë Onesíforo purquë
lḗ'ëll zihani vësë bḗ'nëll com-
pañi na, nu bësëquitë ldú'ull
na; adë bëtúdi'i lull de quë
nanúa prësi.
17 Iurë bëdchínill hashtë
Roma, adë bësá'nëdi'i gudílill
na, nu bëdzélëll na.
18 Rac shtua'a lë'ë Dadë
Dios guëga'a ldú'i' Onesíforo
guëlladchi con Jesús iurë
guëabrí më stubi. Pues nanël
lla bḗ'nëll sirvë na iurë nanúa
Efeso.

2

*Muzë za'quë shtë Jesu-
cristo*

1 Lḗ'ël Timoteo, guagla'guë
bë'në recibir fuersë nu
bendición nadápa'a purquë
unidë na hia'a con Cristo
Jesús.
2 Lo quë nabínil iurë
bëluá'ahia diza'quë lu zihani
mënë, bëlua'a ra enseñansë
ni lu ra stubi mënë, lu nguiu
nagunë cumplir diza'quë, ra
naná rac guëlua'a enseñansë
ni lu sa' rai'.
3 Ziquë tubi suldadë za'quë
shtë Jesucristo gua'a ldú'ul
grë cusë dushë.
4 Ni tubi suldadë naná
listë parë tíldinull enemigu, ri-
utëll asuntë shtë guḗ'dchiliu
purquë rni'i ldú'ull gúnëll
cumplir ordë shtë narnibë'a
lḗ'ëll.
5 Mizmë manërë ni el
quë narllu'në carrërë, adë
gúnëdi'ill recibir premi si talë
adë rllú'nëdi'ill de acuerdë
con ra rëglë.
6 El quë narunë dchi'ni
lachi, nápëll derechë cá'all
primërë tubi partë shtë
cusechë.
7 Bë'në llgabë lo quë nar-
nia'a. Lë'ë Dadë guëlua'a më
lḗ'ël parë tsasël grḗtë' ndë'ë.
8 Bëagná ldú'ul, Jesu-
cristo guashtḗ më ladi ra
tëgulë. Guc më llëbní rëy
David. Di'dzë ni na diza'quë
narní'ihia lu ra mënë.
9 Por diza'quë rë' rzunaldë
mënë na hashtë nali'bia con
cadënë ziquë tubi narguini
mënë, perë nídi'i mudë
guëldi'bi mënë shti'dzë Dios.
10 Por ni napa pacënci lu
cusë mal parë bien shtë ra
nagulḗ Dios të parë gac sal-
var rall nu guëquëreldë rall lu
llni nu gluri shtë Cristo Jesús
parë siemprë.
11 Verdá na di'dzë rë':

Si talë gútia'a con lë'ë më, guëbánia'a con lë'ë më.
12 Si talë sac zi hia'a lu cusë mal por lë'ë më, súba'a catë rnibë'a më.
Si talë guëquḗ guiá'a hia'a lë'ë më, lë'ë më guëquḗ guiá'ai' lë'ë hia'a.
13 Si talë guëlua'a tḗcha'a lúhi', lë'ë më gunë më cumplir shti'dzë më, purquë lë'ë më napë quë gunë më cumplir shtí'dzi'.
Adë gúnëdi'i më cambi shtí'dzi'.

El quë narunë shchi'ni Dios

14 Bëlua'a ra mënë të adë rëá'ldëdi'i ldu'u rall, nu gunibë'a lë'ë rall ziquë mizmë Dadë niani'inú lë'ë rall de quë guësa'në rall galërchupë di'dzë lul sa' rall purquë rialú pacënci entrë ra nabini di'dzë ni; nídi'i provëchë con ra di'dzë ni.
15 Bëdë'ë guëdubi fuersë të parë gáquël tubi muzë narsëquitë ldu'u Dios; lu më quëhúnël dchi'ni. Por ni bëlua'a shti'dzë Dios tubldí lu ra mënë parë adë rtúdi'i lul delantë lu më.
16 Bëzalú grë di'dzë nadë guëlluí'idi'i con grë di'dzë nanápëdi'i provëchë. Grë ra naruadi'dzë zni, mizmë lë'ë rall rlaguë rall másru'u la'ni cusë mal.
17 Enseñansë shtë rall rrë'tsin ziquë tubi galguidzë dushë nadë chu rnádi'i. Zni guzac con Himeneo nu Fileto.
18 Bësa'në rall diza'quë; rni'i rall de quë hia bëcua'ñi Dios ra tëgulë nu de quë adë guëabrídi'i guëbani ra tëgulë stubi. Hia lë'ë rall quëgsiguḗ guëc ra mënë hashtë hia bëazë guetë bëldá mënë shnezë Dios.
19 Perë Dios bëzu'bë më ziquë tubi cimientë firmë nanapë tubi letrërë narni'i: “Runguë bë'a Dios grḗtë' naná shini më”, nu rni'i: “Grḗtë' el quë narianaldë tëchi Cristo, grë mënë ni runë tucarë guësa'në rall nezë mal”.
20 La'ni hiu'u shtë mënë nanú trashtë nanactsa'u orë nu bëdchichi, también nanú trashtë nanactsa'u hiaguë u benë. Bëldá trashtë runë sirvë parë cusë especial; stubi tantë runë sirvë parë cualquier dchi'ni.
21 Ziquë ni na ra nguiu; si talë tubi nguiu guësá'nëll ra cusë mal, iurní nall ziquë tubi trashtë especial parë nashtënë hiu'u; gáquëll muzë nagulḗ Dadë parë gúnëll dchi'ni shtë më. Gac nguiu ni preparadë parë grë dchi'ni za'quë shtë më.
22 Bëllu'në de grë deseo mal nananú la'ni ra ldu'u sultërë nu guagla'guë nezë za'quë; tsaldí ldu'u Dios, gac shtu'u sa'l, nu adë riádi'i ldú'ul por cusë shtë guḗ'dchiliu. Bë'në grḗtë' ndë'ë juntë con los de más nanapë ldu'u limpi nu rna'bë rall lu Dios.
23 Adë rúnëdi'il cuendë gardildi di'dzë mënë. Nanël fin shtë cusë ni na dishi'bi.
24 Tubi muzë shtë Dadë napë quë guëbánill bien sin dishi'bi; gáqui' tubi më

za'quë, tubi narac guëlua'a shti'dzë Dios; guëluá'ai' con pacënci.
25 Gáqui' tubi narac guëni'inúhi' mënë con galnadu'u. Quëbézi' de quë Dios gunë më cambi vidë shtë ra mënë nanadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guëabrí ldu'u mënë lu Dios nu tsasë̈ rall verdá shtë më.
26 Manërë ni guëru'u rall lu trampë shtë mëdzabë parë gunë rall voluntá shtë Dios. Bëlá më lë'ë rall; napë rall libertá parë gunë rall sirvë lu më.

3

Lla guëquëreldë mënë lúltimë tiempë

1 Gac bë̈'al de quë ra lúltimë tiempë guëdchini ra dzë namás naganë, dzë shtë galërzac zi.
2 Ra mënë dzë ni gac shtu'u rall mizmë lë'ë rall. Gac shtu'u rall dumí. Runë nadchini rall. Runë naru'bë rall lu sa' rall. Rna zá'quëdi'i rall sa' rall. Guëni'i rall cuntrë Dios. Adë guëzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë shtadë rall. Gac rall mënë nardë̈'ëdi'i graci lu Dios. Nápëdi'i rall rëspëti parë cusë santu.
3 Adë rúnëdi'i rall rëspëti lu sa' rall. Adë gúnëdi'i rall cumplir shti'dzë rall. Adë gápëdi'i rall cariñi sa' rall sino guëni'i guidzë rall guëc sa' rall. Gunë rall intriegu mizmë lë'ë rall lu duldë. Adë guëgá'adi'i ldu'u rall sa' rall, sino quëhunë nalaa'dchi rall. Guëná tushë rall lu ra mënë za'quë.
4 Gunë rall traicionar sa' rall. Gunë rall cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u rall. Rdë'ë rall lugar rdchini llanë la'ni ldu'u rall. Guëni'i rall sulë lë'ë rall lasac rall. Gac shtu'u rall más ra cusë shtë guë̈'dchiliu, lëdë Diósëdi'i.
5 Mënë ni tsagla'guë ria rall iádu'u, perë mizmë tiempë adë rsá'nëdi'i gac cambi vidë shtë rall por pudërë shtë diza'quë.

Bëlua'a tëchi mënë ni lu shti'dzë Dios.

6 Entrë ladi ra mënë ni nanú ra natsutë̈ hiu'u catë quëreldë na'a. Rsiguë̈ rall ra na'a naná du'pë shgábi' nu napë rall zihani duldë. Ra na'a ni rianaldë tëchi ra deseo mal nananú la'ni ldu'u rall.
7 Rini rall cualquier enseñansë narni'i mënë perë nunquë gac riasë̈di'i rall verdá shtë Dios.
8 Ziquë guzac dzë guquëreldë Janes nu Jambres, ra naná bë'në cuntrë Moisés, zni zac na mënë ni; gunë rall cuntrë diza'quë shtë Dios. Napë rall llgabë mal. Nápëdi'i rall fe, por ni lasáquëdi'i rall parë Dios.
9 Perë adë guëru'u shnezë lo quë naquëhunë rall purquë tubi dzë ra mënë guëdë'ë rall cuendë de quë tuntë na rall ziquë guc con Janes nu Jambres.

Pablo bë'në incarguë lu Timoteo ldai' za'quë

10 Perë lë̈'ël, bien guanaldë tëchi ra enseñansë nabëluá'ahia lul. Gunal conductë shtëna. Nanël rialdí ldua'a Dios. Nanël

pacënci nahia. Nanël rac
shtua'a grë sahia. Gunal
lla bia'a ldua'a lu ra cusë
durë nabë'në mënë cuntrë
na. Adë riasháquëdi'i ldua'a
con galtuntë shtë bëchi sahia.
11 Nanël lla bëzac zi mënë
na nu lla bëna sufrir por
shti'dzë Jesús. Hia bínil më
guzaca guë'dchi Antioquía,
Iconio, nu Listra. Nanël zi-
hani vueltë guzunaldë mënë
na, perë todavía nabania;
bëlá Dadë Jesús na lu grë
cusë mal.
12 Pues guldía grẽtë' ra
nanabani de acuerdë con
voluntá shtë Dios, napë që
gunë rall sufrir; guëzac zi
rall,
13 perë ra mënë mal con
grë ra mësë falsë, más mal
tsaglá'guëru'u rall. Rsiguẽ
rall sa' rall nu lë'ë rall guc rall
narguguẽ.

14 Perë lẽ'ël Timoteo,
gáquël firmë lu enseñansë
nabësẽ'dël. Gualdí ldú'ul ra
ldai' ni con guëdubinú ldú'ul.
Nanël chu guc mësë shtẽnël,
el që nabëlua'a lẽ'ël.
15 Nanël dizdë gúquël ll-
guë'në ra Sagradas Escrit-
uras nanapë pudërë parë
guëlua'ain lẽ'ël lla gac salvárël
por fe en Cristo Jesús.
16 Grë ra di'dzë naquẽ
la'ni Sagradas Escrituras
naescritin purquë bësẽ
Espíritu Santu shtë Dios lë'ë
ra nabëquë'ë shti'dzë më.
Rllui'i rahin parë guësẽ'da'a
luhin. Rllui'i rahin parë
guëni'inuhin lë'ë hia'a. Runin
corregir lë'ë hia'a; culdí
rahin lë'ë hia'a tubi nezë catë
nápa'a vidë tubldí
17 të parë grë ra narialdí
ldu'i Dios gac rall preparadë;
gac gunë rall grë cusë narac
shtu'u Dios.

4

1 Quëhuna incarguë lẽ'ël
delantë lu Dios nu Cristo
Jesús, Shláma'a el që
naguëabrí parë gúni' juzgar
grë mënë, ra nanabani nu
zac ra naná guti. Lë'ë më
guënibë'a më ziquë rëy iurní.
2 Quëhuna incarguë lẽ'ël
delantë lu më de que
guadí'dzël diza'que guëdubi
tiempë, iurë rzac zi mënë
lẽ'ël nu tiempë adë rzac
zídi'i rall lẽ'ël. Guadi'dzënú
ra mënë nanadë rialdídi'i
ldu'i shti'dzë Dios. Guni'i
guëc rall por mal naquëhunë
rall. Bëdë'ë cunseju ra
narunë faltë riasẽ rall.
Lẽ'ël gáquël muestrë shtë
pacënci. Tsagla'guë bëlua'a
con enseñansë shtë më
3 purquë guëdchini tiempë
hia ra mënë adë guëzu'bë
diáguëdi'i rall enseñansë
za'que perë más tsanáldëru'u
rall tëchi llgabë mal shtë
rall. Quili rall mësë zihani
naguëlua'a ra enseñansë
narac shtu'u guini rall.
4 Ra mënë ni guëlua'a
tëchi rall lu ra diza'que nu
tsanaldë rall tëchi ra cuendë
bishi; más gunë rall cuendë
ra enseñansë falsë.
5 Perë lẽ'ël, gáquël më
pacënci guëdubi tiempë;
gua'a ldú'ul iurë rzac zi mënë
lẽ'ël. Guná lla na conductë
shtẽnël lu sa'l. Guadi'dzë

diza'quë lu ra mënë ziquë
muzë shtë Dios. Bë'në
cumplir shchí'nil nabëne'e
Dios parë gúnël.
6 Vidë shtë na hia mërë
tsalú ziquë ofrendë lu Dios;
hia ziagdchini iurë parë ga-
tia.
7 Ziquë tubi narllu'në lu
carrërë, bëllu'na bien. Ziquë
suldadë za'quë bëna cumplir.
Bëna gan; guanalda shnezë
Dios hashtë ne'.
8 Más delantë quëbeza
premi ziquë tubi corunë
naguëne'e Dios purquë
tubldí na shcuenda lu më;
bëna bien. Guëzëlaa'dchi më
premi ni iurë guëabrí më
stubi. Na më juësi za'quë.
Lëdë niá'asëdi'i na guëne'e
më premi dzë ni, perë nu zac
grë ra naná rac shtu'u guëná
lúhi'.

Cunseju shtë Pablo parë Timoteo

9 Bësiubë parë gue'dë
guënal na.
10 Pues lë'ë Demas bësá'nëll
na; más rac shtú'ull ra cusë
shtë guë́'dchiliu rë'. Hia lë́'ëll
ziá'all Tesalónica. Crescente
zia'a regiuni shtë Galacia.
Tito zia'a Dalmacia.
11 Sulë Lucas quëreldënúa
ndë'ë. Bia'a Marcos të parë
gue'dënul lë́'ëll ndë'ë të gúnëll
dchi'ni shtë Dios juntë con
na.
12 Bëshe'lda lë'ë Tíquico
ciudá Efeso.
13 Iurë guídël, bia'a lari
capë nabësëana Troas lidchi
Carpo. Nu zac bia'a ra librë
nu ra Sagradas Escrituras.
14 Alejandro lë'ë rrërë, nalë́
mal bë́'nëll cuntrë na; lë'ë
Dadë quilli según lo quë
nabë́'nëll.
15 Gupë lë́'ël de nguiu ni
purquë nalë́ bë́'nëll cuntrë
diza'quë naruadí'dza'a.
16 Iurë guahia primërë
vësë parë guna defender na
lu gubiernë, ni tubi adë chu
bë'në compañi na; grë́të' rall
bësa'në rall na. Rna'ba lu
Dios de quë adë gúnëdi'i më
juzguë lë'ë rall por lo quë
nabë'në rall.
17 Perë lë'ë Dadë bë́'ni'
compañi na dzë ni nu bëne'e
më fuersë parë biadi'dza lu
mënë grë diza'quë të parë
gac bë'a ra më nanádi'i më
israelitë, guini rall diza'quë.
Zni bëlá më na lu galguti
ziquë lu ma dushë.
18 Zac guëlá më na lu cusë
mal nu gupë më na parë
tsutë́a lugar catë rnibë'a më
ziquë rëy. Rac shtua'a gunë
mieti alabar lë'ë më guëdubi
tiempë sin fin. Amén.

Saludë narialú cartë rë'

19 Bë'në saludar Prisca
nu Aquila con shfamili
Onesíforo.
20 Bëa'në Erasto guë'dchi
Corinto. Bësëana lë'ë Trófimo
guë'dchi Mileto; rac llú'ull.
21 Guni'i ldú'ul parë
guëdchínil antsë lë'ë tiempë
naldë guëga'a. Eubulo,
Pudente, Lino, nu Claudia,
nu grë ra shmënë Dios,
rshe'ldë rai' saludë parë lë́'ël.
22 Rac shtua'a lë'ë Dadë Je-
sucristo cuezënúhi' lë́'ël nu
cagna'ba lu Dios gapë të
favurë shtë më. Amén.

Cartë nabëquë□ë San Pablo lu Tito

Cartë nabëshe'ldë Pablo lu Tito

1 Na Pablo, nahia tubi muzë shtë Dios nu nahia muzë shtë Jesucristo parë guadi'dza lu ra nagulḗ Dios parë tsaldí ldu'u rai' más nu parë gac bë'a rai' shti'dzë më naná de acuerdë con tubi vidë santu.

2 Ruadi'dza lu rai' purquë dzuléza'a guëquëreldënú hia'a lë'ë më parë siemprë. Dios bë'në prometer vidë eternë antsë cueshtḗ guḗ'dchiliu, nu Dios adë rguguḗdi'i'.

3 Iurë bëga'a tiempë nabë'në Dios disponer, bëlua'a më voluntá shtë më por diza'quë shtë më; bërú'uhin lu llni lo quë nagunë më por diza'quë shtë më. Bë'në më incarguë guiahia diza'quë ni según mandadë shtë Dadë Dios, el quë nagunë salvar lë'ë hia'a.

4 Quëquëa'a cartë rë' lu Tito; nal ziquë shinia purquë nápël mizmë fe quë na. Rac shtua'a gunë ldai' më guḗquël, nu guëga'a ldu'u më lḗ'ël, nu cuedchí ldú'ul por pudërë shtë Dios, Shtáda'a, nu por Cristo Jesús, Salvador shtë hia'a.

Dchi'ni nabë'në Tito regiuni Creta

5 Na bësëana lḗ'ël dani la'ni nisëdu'u. Dani ni lë Creta; bësëana lḗ'ël parë gúnël rëglë grë lo quë narunë faltë, nu parë gúnël nombrar më gushë ziquë cabësë shtë iádu'u cadë guë'dchi catë nanú shmënë Dios.

6 Gunibḗ'ahia lḗ'ël gulël ra nguiu za'quë, ra ni tubi chu quëgní'idi'i guëc rai', nguiu nanapë tubsë tsé'li', ra nguiu ra shini rai' rialdí ldu'u rall Jesús, nu los de más mënë rni'i rall shini nguiu ni mënë za'quë na rall, lḗdëdi'i shini nabani mal sin rëspëti.

7 Pues el quë nanapë carguë shchi'ni Dios, nall muzë shtë Dios; napë quë gáqui' më za'quë, adë gáquëdi'i mënë mal, nilë adë gáquëdi'i nguiu narldḗ nasesë lu sa'll, nilë tubi narzuu'dchi, nilë tubi narguili dishi'bi, nilë el quë narzebi ldu'u dumí,

8 sino gáqui' nguiu narunë recibir naze'dë lídchi', nu gáqui' tubi nguiu narunë bien, nu quëhúnëll rëspëti derechë shtë sa'll, nu quëápëll mizmë lḗ'ëll de grë maldá; gúnëll cumplir mandamientë shtë Dios, nu guëquitë ldú'ull grë shti'dzë më.

9 Nguiu ni napë quë tsaldí ldú'ull verdá shtë Dios con guëdubinú ldú'ull tal cumë ziquë bësḗ'dëll di'dzë ni të parë gac guëluá'all diza'quë lu stubi mënë të parë tsagla'guë tsanaldë rall shnezë Dios. Nu nguiu naná encargadë con shchi'ni më, napë quë gáqui' tubi narac ruadi'dzë bien lu ra enemigu shtë diza'quë.

10 Pues cantidá mënë mal

rzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë
më; ruadi'dzë rall cusë tuntë;
rsiguḗ rall mënë con en-
señansë shtë rall. Zihani
mënë ni rianaldë tëchi ra cus-
tumbrë shtë nariuguë tubi
partë delicadë shtë ra ll-
guë'në.
11 Rqui'ni guë'au rua' rall
purquë rsiguḗ rall hashtë grë
ra naná tubi famili, tsaldí
ldu'u rall enseñansë falsë
naquëglua'a mënë ni sulë
parë gunë rall gan dumí.

12 Guc tubi mësë më Creta;
guní'ill shcuendë mizmë më
ládzëll: “Ra më cretense siem-
prë nabishi rall; na rall ziquë
ma dushë; nalḗ rau sha'të rall
nu nabëchi rall”.
13 Verdá guni'i mënë ni.
Por ni guni'inú lë'ë rall të
parë guëabrí tsanaldë rall
tëchi enseñansë shtë Cristo,
14 nu parë adë gúnëdi'i
rall cuendë grë ra di'dzë
falsë shtë më israelitë, nu
adë gúnëdi'i rall cuendë ra
mandadë shtë mënë narquḗ
guia'a verdá shtë Dios.

15 Grë ra nanapë llgabë
limpi, grḗtë' ra cusë limpi
nahin; perë parë lë'ë ra nadë
rialdídi'i ldu'i nu ra nanapë
mal llgabë, parë lë'ë rall grë
cusë nádi'in limpi hashtë nilë
shgabë rall nu la'ni ldu'u rall
hia gullinin; ldu'u rall nu
shgabë rall gadzḗ con duldë.
16 Rni'i rall de quë nanḗ rall
Dios, perë quëhunë rall negar
lë'ë më por lo quë narunë
rall. Adë rëuu'di'i ldu'u Dios
por lo quë naquëhunë rall;
nḗdi'i rall gunë rall cumplir
shti'dzë më; rlluí'idi'i rall
parë cusë za'quë shtë Dios.

2

Ldai' za'quë

1 Lḗ'ël Tito, bëlua'a lo quë
naná de acuerdë con ldai'
za'quë.
2 Guni'i lu ra më gushë, gac
rai' seri nu gapë rai' rëspëti
nu gapë rai' el mizmë lë'ë
rai', nu gac shtu'u rai' sa' rai';
gac rai' mënë narua'a ldu'u
lu cusë durë nu gapë rai'
pacënci.
3 Nu guni'i lu ra na'a gushë,
lë'ë quë lë'ë rai' gapë rai'
vidë santu lu Dios; adë
guadí'dzëdi'i rai' chismë,
nu adë gáquëdi'i rai' më
narzuu'dchi, sino napë quë
guëlua'a rai' cusë za'quë lu
shfamíli'.
4 Zni guëlua'a rai' los de
más ra na'a lliguë të parë gac
shtu'u rai' tse'lë rai' nu gac
shtu'u rai' shini rai'.
5 Gac tubldí shcuendë rall
nu gapë rall llgabë limpi.
Gapë rall lidchi rall ziquë
runë tucarë, nu guëzu'bë di-
aguë rall shti'dzë tsé'li' të
parë adë chu guëní'idi'i mal
cuntrë diza'quë shtë Dios.
6 Nu zac guni'i lu ra nguiu
lliguë, gac rall më naquëreldë
bien lu sa' rall.
7 Nu mizmë lḗ'ël gáquël
muestrë lu ra sa'l manërë
nanabánil. Gáquël mësë
za'quë parë lë'ë rall; bëlua'a
lë'ë rall con rëspëti sin ni tubi
bishi.
8 Biadi'dzë lu rall de
acuerdë con diza'quë shtë
Dios të parë adë chu
guëní'idi'i na mal lo quë

naruadí'dzël. Zni guëtú lu ra
narunë cuntrë ra di'dzë shtë
Dios. Hia parë guëni'i rall
mal de lë'ë hia'a, adë gúnëdi'i
rallin.
9 Guni'i lu ra narunë sirvë
lu lamë të parë guëzu'bë
diaguë rall shti'dzë shlamë
rall, nu gac shtu'u rall lamë
sin guëní'idi'i rall cuntrë lë'ë
lamë.
10 Adë cuánëdi'i rall, sino
gac rall më za'quë lu lamë të
parë manërë naquëreldë rall
guëlua'a de quë ra enseñansë
naze'dë de Dios nu Salvador
shtë hia'a; nalë́ nasa'a nahin.
11 Pues lë'ë favurë ru'bë
nabë'në Dios parë mënë
narëta' lu gué'dchiliu, hia
bëdchinin të parë gac salvar
grë clasë mënë.
12 Quëglua'a më lë'ë hia'a
de quë napë quë guësá'na'a
nezë mal parë guëquërélda'a
bien; quëglua'a më de quë
napë quë gápa'a tubi vidë ldi,
nu gápa'a vidë za'quë lu më,
nu gápa'a mizmë lë'ë hia'a lu
cusë mal.
13 Mientras cuéza'a iurë
lë'ë Dadë Jesús guëabrí stubi
con pudërë nu llni; guëlua'alú
më lu mënë stubi. Blac
llëru'bë na pudërë shtë Dios
nu Salvador shtë hia'a.
14 Bë'në më intriegu mizmë
lë́'i' lu galguti parë quílli'
duldë nu gúni' librar lë'ë hia'a
lu duldë të parë guëzuné
më ldu'u hia'a parë gáca'a
limpi. Gulé más lë'ë hia'a parë
mizmë lë́'i' të parë guëquitë
ldu'u hia'a.
15 Bëlua'a grë di'dzë rë'.
Tsagla'guë guni'inú ra mënë,
nu bë'në corregir con
pudërë nabëne'e Dios guiá'al.
Gubani bien të parë adë chu
gúnëdi'i desprëci shtí'dzël.

3

*Lo quë narunë tucarë gunë
ra shmënë Jesús*

1 Guni'i stubi lu ra narialdí
ldu'i diza'quë, napë quë
guëzu'bë diaguë rall ra
narnibë'a nu ra autoridá, nu
gac rall dispuestë gunë rall
cualquier cusë za'quë.
2 Guni'i lu ra mënë, adë
guëní'idi'i rall cusë mal cun-
trë sa' rall nu adë guëní'idi'i
rall chupë tsunë di'dzë, sino
gac rall nadu'u; gac rall më
humildë nu gapë rall pacënci
lu grë mënë.
3 Pues zac lë'ë hia'a antsë
adë riasédi'i hia'a nu gubani
hia'a lu ra cusë mal nu gúca'a
mënë narac mañi lu sa' hia'a.
Guc nambídia'a; rldënú hia'a
cualquier mënë, nu bëldënú
mënë lë'ë hia'a. Rna túsha'a
lu sa' hia'a.
4 Perë iurë bëru'u lu llni
lla rac shtu'u Dios lë'ë hia'a,
nu blac naza'quë na më Sal-
vador shtë hia'a,
5 bë'në më salvar lë'ë hia'a,
lédëdi'i purquë bëdé'na'a
cumplir mandamientë shtë
më, sino purquë sulë bëga'a
ldu'u më lë'ë hia'a; nu bëzuné
më almë shtë hia'a nu bëne'e
më vidë cubi por pudërë shtë
Espíritu Santo. Tsagla'guë
guësëdchini Espíritu Santo
vidë cubi la'ni ldu'u hia'a të
parë gac cambi llgabë shtë
hia'a.
6 Por Jesucristo, Sal-
vador shtë hia'a, Dios
bëshe'ldë Espíritu Santo parë

cuezënúhi' lë'ë hia'a parë adë
gúnëdi'i faltë pudërë ni tubi
mumëntë
7 të parë gáca'a shini më
sin culpë lu më. Gaquin por
tubi favurë nu por pudërë
shtë Jesucristo, Salvador shtë
hia'a, nu parë gáca'a shini
më nanapë esperansë naná
vidë sin fin naguëne'e më.
8 Ra di'dzë ni na verdá.
Rac shtua'a guëni'irú'ul ra
enseñansë ni lu ra mënë
të parë ra narialdí ldu'i
Dios, guëni'i ldu'u rall gunë
rall cusë za'quë. Ldai'
rë' naza'quin nu napin
provëchë parë mënë.
9 Perë bëlua'a tẽchil lu
di'dzë dishi'bi nu ra cuendë
shtë chu guc shtadë guëlú
mënë, nu asuntë catë ru-
adi'dzë mënë chupë tsunë
di'dzë con catë nanú mënë
nardildi di'dzë pë runë
cuntienë ra mandamientë
purquë grë di'dzë ni nápëdi'i
valurë nu rlluí'idi'in parë
bien shtë mieti.
10 El quë narlua'a ldai' falsë
nu quëgull divisioni entrë ra
shmënë Dios, bë'në corregir
lẽ'ëll chupë u tsunë vueltë;
si adë rúnëdi'ill cuendë
shtí'dzël, bëgú lẽ'ëll entrë ladi
të.
11 Nguiu ni bënítill lu
shnezë Jesús. Nápëll duldë
nu mizmë lẽ'ëll nanëll nacon-
denádëll.

Cunseju parë Tito

12 Iurë guëdchini Artemas
u Tíquico naguëshe'lda
ndë, bë'në grë cusë parë
gue'dë guënal na guë'dchi
Nicópolis purquë rac shtua'a
guëquërelda guë'dchi ni
tiempë naldë.
13 Bë'në grë cusë të gúnël
compañi abogado Zenas nu
Apolos parë adë gúnëdi'i faltë
parë viajë shtë rai'.
14 Nu zac los de más bëchi
sa' hia'a tsasẽ rai' de quë
runë tucarë gunë rai' lo quë
narac shtu'u Dios të parë
gapë rai' narqui'ni rai' nu
gunë rai' compañi ra nanapë
nicidá. Zni gac rall mënë
ziquë plantë narne'e nashi
za'quë.

Rialú cartë con tubi saludë

15 Grë ra naquëhunë com-
pañi na ndë'ë quëgshe'ldë
rai' saludë lul, Tito. Bëdë'ë
saludë shtë na'a lu grë ra
narac shtu'u Jesús nu ra
narac shtu'u lë'ë na'a.
Rac shtua'a gunë të recibir
bendición shtë Dios. Amén.

Cartë nabëquë□ë San Pablo lu Filemón

Quëquë'ë Pablo cartë rë' lu Filemón

1 Na Pablo nanúa prësi purquë rluá'ahia diza'quë shtë Cristo Jesús. Quëquëa'a cartë rë' juntë con Timoteo naná bëchi sa' hia'a. Quëquëa'a lul, Filemón, nal tubi narunë compañi lë'ë na'a lu dchi'ni. Nalḗ rac shtu'u na'a lḗ'ël.

2 Nu quëquëa'a cartë rë' lu grupë shtë shmënë Jesús nardëá lídchil nu quëquëa'a lu Apia, zanë na'a, nu Arquipo, el quë narunë compañi lë'ë na'a lu dchi'ni.

3 Gulë bë'në recibir bendición nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios, Shtada'a, nu por Dadë Jesucristo, Shláma'a.

Amor nu fe shtë Filemón

4 Siemprë rdë'a graci lu Dios shtëna iurë rëagná ldua'a lḗ'ël, nu rna'ba lu Dios por lḗ'ël

5 purquë binia nalḗ rac shtú'ul Dadë Jesús nu nalḗ rialdí ldú'ul shti'dzë më nu rac shtú'ul grḗtë' shmënë Dios.

6 Rna'ba lu Dios de quë guëdubi tiempë nanú lugar parë guadí'dzël diza'quë lu ra mënë. Nu rna'bë na'a lu më të gac bḗ'al grë ra bendición nadápa'a purquë unidë na hia'a con Cristo Jesús.

7 Nalḗ bësëquitë ldú'ul na nu rac shtua'a guna sirvë lu Dadë Jesús más purquë nanḗa de quë rac shtú'ul ra shmënë Jesús. Filemón bëcha, rquitë ldua'a purquë ra shmënë Jesús napë rall más ánimo parë ra cusë shtë Jesús por lo quë nabḗ'nël por lë'ë rai'.

Rna'bë Pablo tubi favurë lu Filemón

8 Por ni nu purquë nahia poshtë shtë Cristo, napa derechë parë guënibḗ'ahia lḗ'ël lo quë narunë tucarë gúnël

9 perë mejurë quëhuna ruëguë lul purquë rac shtú'ul na nu rac shtua'a lḗ'ël. Na Pablo nahia më gushë, perë iurne' nanúa prësi purquë nahia shmënë Cristo Jesús.

10 Rna'ba tubi favurë lul parë Onésimo naná ziquë shinia; gúqui' shmënë Jesús mientras nanúa lachigui'bë.

11 Antsë Onésimo gúquëll ziquë tubi muzë shtḗnël nadë rlluí'idi'i perë iurne' nádi'ill zni; gúnëll cumplir narac shtú'ul nu zac lo quë narac shtua'a.

12 Quëgshe'lda lḗ'i' lul; bë'në recibir lḗ'i' con bien purquë nalḗ rac shtua'a lḗ'ëll.

13 Rac shtua'a nëa'nënull na ndë'ë parë guëá'nëll shlugárël. Gúni' sirvë mientras nanúa prësi purquë bëluá'ahia diza'quë.

14 Perë adë rac shtú'udia'a guna tubi cusë sin permisi shtḗnël të parë lë'ë favurë nacagna'ba lul gúnëdi'ilin por la fuersë sino por voluntá shtḗnël.

15 Tal vez Onésimo bësá'nëll
lḗ'ël por du'pë tiempë të parë
iurne' gúnël recibir lḗ'i' lídchil
parë siemprë.
16 Hia adë rëabrídi'ill
ziquë muzë no más sino
mejurë quë tubi muzë;
bë'në recibir lḗ'i' ziquë tubi
shmënë Jesús narac shtú'ul.
Nalḗ rac shtua'a lḗ'i' perë
lḗ'ël rac shtú'ul lḗ'ëll más,
lëdë niá'asëdi'i ziquë muzë
nabëabrí lídchil sino ziquë
bḗchil naná unidë con Dadë
Jesucristo.
17 Ziquë nanël quëhunënú
hia'a shchi'ni më; bë'në
recibir lë'ë Onésimo cumë
ziquë mizmë na.
18 Si talë bḗ'nëll mal lul,
u si talë nazé'bill dumí,
guni'i lua blac dumí biá'all,
guëguíllahin.
19 Na Pablo quëquëa'a
cartë rë' con prupi guiahia;
na guëguilla cuendë shtë
Onésimo aunquë runë tucarë
gúnël cusë ru'bë parë na;
nápël vidë eternë purquë
biadi'dza lul diza'quë.
20 Nia bëchi, bë'në favurë
rë' parë na por amor shtë
Dios. Bësëquitë ldua'a por
amor nanápël parë Dadë Je-
sucristo.
21 Quëquëa'a lul purquë
napa segurë de quë gúnël
cuendë shti'dza nu rac
bḗ'ahia de quë gúnël másru'u
de lo quë narna'ba lul.
22 Mizmë tiempë bë'në
preparar tubi cuartë catë
guëquërelda purquë quëbeza
gunë më lo quë naquëgna'bë
të lúhi'; gueldë guënahia lë'ë
të.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

23 Epafras quëgshé'ldëll
saludë parë lë'ë të nu
zac lḗ'ëll nanull lachigui'bë
ndë'ë purquë rialdí ldú'ull
diza'quë.
24 Nu Marcos nu Aristarco,
nu Demas con Lucas,
quëgshe'ldë rai' saludë.
Quëhunë rai' compañi na lu
shchi'ni Jesús.
25 Rac shtua'a de quë
favurë shtë Dios guëa'në con
lë'ë të. Amén.

Cartë naguá lu ra Hebreos

Dios biadi'dzë lu hia'a iurë bëdchini shini më

1 Tiempë guahietë guni'i
Dios lu shtadë guëlú hia'a
iurë biadi'dzë ra profetë. Zi-
hani vësë nu zihani manërë
guni'inú më lu shtadë guëlú
hia'a por enseñansë shtë ra
nabiadi'dzë shti'dzë më
2 perë iurne' lúltimë tiempë
biadi'dzë më lu hia'a iurë
bëdchini shini më, Jesús. Dios
bëcue'shtẽ guẽ'dchiliu por
lë'ë shini më, nu gulẽ Dios
shini më parë guënibẽ'ai' grë
cusë nananú guẽ'dchiliu nu
gube'e.
3 Lë'ë shini më na ziquë
galrabtsë'ë shtë Dios. Ziquë
na Dios zni na Jesús, ecs-
actë ziquë Shtádi'. Por Jesús
rni'bi grë ra cusë; por pudërë
shtë shti'dzë më adë rialúdi'i
guẽ'dchiliu. Despuësë de
bëzunẽ më almë shtë hia'a
de grë duldë, iurní guzubë
më lugar shtë hunurë ladë
ldi cula'ni Dios pudërusë catë
quëbezë më gube'e.

Shini Dios na más më ru'bë quë ra ianglë

4 Lë'ë shini Dios na më más
më ru'bë quë ra ianglë. Pues
bë'në Jesús recibir mejurë lu-
gar; bëdë'ë Dios tubi lë parë
shini më namás lasac quë lë
shtë ianglë.
5 Dios nunquë adë
guní'idi'i' lu tubi ianglë:
Lẽ'ël nal shinia.
Bëna punërë lẽ'ël; súbël lugar
shtë hunurë.
Nunquë guni'i Dios de tubi
ianglë:
Na nahia Dadë parë lẽ'ël.
Nu lẽ'ël gáquël shinia.
6 Perë iurë bëshe'ldë Dios
shini më lu guẽ'dchiliu, bë'në
më honrar lẽ'i' nu guni'i më:
Grẽtë' ianglë shtë Dios gunë
rai' adorar lẽ'ël.
7 De ra ianglë guni'i Dios:
Quëhunë më gac rai' ziquë
mbë.
Gac rai' ziquë be'lë narru'u lu
gui'i të gunë rai' lo quë
narnibë'a më.
8 Perë lu shini Dios guni'i më:
Nal Dios; catë rnibẽ'al na
parë siemprë; adë
tsalúdi'in.
Bandërë shtẽnël quëhunë sig-
nificar nal rëy justë.
9 Rac shtú'ul ra cusë
tubldí, perë rna túshël
nanádi'i de acuerdë
con lëy shtë më.
Por ni Dios shtẽnël bëtiá'ai'
sëiti guẽquël të
guëquitë ldú'ul más
quë grë ra sa'l.
10 Nu zac guni'i Dios de lë'ë
më:
Nia Dadë, lẽ'ël bëcue'shtël
grẽtë' ra cusë
dizdë principi shtë
guẽ'dchiliu.
Con guiá'al bëcue'shtël
gube'e.
11 Lë'ë rahin tsalú perë lẽ'ël
guëá'nël parë siemprë.
Grë rall guëac rall ziquë lari
gushë.
12 Nu lẽ'ël guëtú'bil
guẽ'dchiliu nu gube'e
ziquë daa'.

Gac cambi grë ra cusë ni,
perë lḗ'ël nal mizmë
nedzḗ nu parë siem-
prë; lḗ'ël guëbánil parë
siemprë.
13 Nunquë guni'i Dios lu tubi
ianglë:
Guzubë ladë ldi shtëna
hashtë guna gan lu grë
enemigu shtḗnël nu
guëzu'bë diaguë rall
shtí'dzël.
14 Grë ra ianglë na rai' espíritu
narunë cumplir voluntá shtë
Dios. Bëshe'ldë më lë'ë
rai' parë gunë rai' compañi
ra nabë'në recibir salvaciuni
shtë më.

2

Adë chu guësá'nëdi'i salvaciuni shtḗna'a

1 Blac llëru'bë na shini
Dios; por ni napë quë
guëdḗ'na'a cuendë bien ra
di'dzë nabínia'a të parë adë
chu guësëá'nëdi'i shnezë
Dios.
2 Ra shti'dzë Dios naguni'i
ra ianglë antsë, napin pudërë
nu grë ra mënë nadë rzu'bë
diáguëdi'i shti'dzë më, guc
cashtigu rall. Bë'në rall
recibir pagu justë según
duldë nu faltë nabë'në rall.
3 Verdá nahin, por
ni ¿llallë guëdḗ'na'a të
parë guëca'chilú hia'a lu
juici si talë adë guëzu'bë
diáguëdi'ia'a diza'quë?
purquë llëru'bë na salvaciuni
shtë më. Lë'ë salvaciuni
rë' primërë biadi'dzë Dadë
Jesús, nu despuësë ra
nabini shti'dzë më, bë'në rai'
testificar de quë verdá na
di'dzë ni. Bëdḗ'na'a recibir
di'dzë shtë salvaciuni de lë'ë
rai'.
4 Nu Dios bëluá'ai' shtí'dzi'
na verdá por sëñi nu milagrë
nu cusë ru'bë nu por Espíritu
Santo nabëne'e më parë
cuezënúhi' lë'ë hia'a. Cadë
túbia'a bëdḗ'na'a recibir don
nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo
según voluntá shtë Dios.

Jesucristo gúqui' ziquë bëchi sa' hia'a

5 Stubi puntë; adë gu-
nibḗ'adi'i Dios de quë
guḗ'dchiliu naze'dë, gaquin
bajo ordë shtë ra ian-
glë. Cagni'i na'a shcuendë
guḗ'dchiliu verdadërë.
6 Pues tubi partë shtë
Sagradas Escrituras rni'i zni:
¿Chull na nguiu të parë
rëagná ldú'ul lḗ'i'?
Grë nguiu gati rall.
¿Pëzielú rac shtú'ul cuezënul
lḗ'ëll?
7 Por du'pë tiempë bḗ'nël
të napë nguiu menos
hunurë quë ra ianglë
perë bḗ'nël honrar lë'ë nguiu
con hunurë ziquë tubi
corunë.
Nu bëdḗ'ël pudërë parë
guënibë'a nguiu grë
cusë nabëntsá'ul.
8 Grḗtë' cusë bëcué'zël
guëa' nguiu; guëzu'bë
diaguë rall shti'dzë
nguiu.
Iurë bëcue'zë Dios grḗtë'
cusë guëa' nguiu, bëdë'ë
Dios permisi guënibë'a nguiu
grḗtë' cusë. Sin quë adë
guëtḗ'dëdi'i, rnádi'ia'a grë
cusë bajo ordë shtë nguiu

9 perë rna hia'a lu Jesús, el
quë Dios bë'në punërë ziquë
tubi nalasáquëdi'i lu ra ianglë
por du'pë tiempë. Rna hia'a
lu Jesús; bë'në Dios honrar
lḗ'i' con zihani hunurë naná
ziquë tubi corunë purquë
bë'në më sufrir hashtë gúti'.
Por tubi favurë nabë'në Dios,
guti Jesús por grë mënë.
10 Dios bëntsa'u grë cusë
purquë zni bëuu' ldu'u më;
gurështëhin parë Dios nu por
lë'ë më. Guc shtu'u më
guësëdchini më zihani shini
më gube'e catë quëreldë më
lu llni. Por ni guc më justë
iurë bëshe'ldë më Jesús lu
guḗ'dchiliu të sac zíhi'. Bḗ'ni'
cumplir grë sufrimientë; por
ni adë rúnëdi'i faltë ni tubi
cusë; na më cabësë shtë ra
naná salvar.
11 El quë narunë të gac
mënë shmënë Dios, nu
ra shmënë më naná runë
cumplir grë voluntá shtë më,
napë rai' mizmë Shtadë rai'.
Por ni lë'ë shini Dios rtúdi'i
lúhi' iurë rni'i më na rai'
ziquë famili shtë më.
12 Ni na de acuerdë con
Sagradas Escrituras naná
rni'i:

Guna alabar lḗ'ël delantë lu
ra bëcha,
nu guna alabar lḗ'ël juntë con
los de más shmḗnël
nardëá por nombre
shtḗnël.

13 Nu zac rni'i Sagradas Es-
crituras:

Na tsaldí ldua'a shti'dzë më.

Stubi lugar rni'in:

Na zugá'ahia ndë'ë con shini
Dios naná bëne'e më
parë na.

14 Verdá grë ra shini nguiu
napë rai' mizmë clasë cuerpë
con rënë nu belë. Zni zac
Jesús guc nguiu con cuerpë
shtë nguiu të parë gati më;
zni bëdë'ë më fin pudërë shtë
el quë nabësëdchini galguti lu
guḗ'dchiliu. Lëll Satanás.
15 Nu bë'në më librar
ra nardzëbë gati rall, ra
nardzëbë con galërdzëbë
ru'bë guëdubi vidë shtë rall.
16 Pues nasegurë adë
bídëdi'i më lu guḗ'dchiliu
parë gunë më compañi ra
ianglë, sino be'dë guëdchini
më lu guḗ'dchiliu ziquë llëbní
Abraham parë gunë më
compañi lë'ë ra nguiu.
17 Por ni bëqui'ni gac më
igual ziquë bëchi sa' më të
gac më tubi bëshuzi ru'bë
narga'a ldu'u ra mënë nu
parë gúni' cumplir grë lo
quë narac shtu'u Dios. Nu
bëdchini më parë quilli më
con rënë shtë më por duldë,
nu parë guëdchisú më grë
duldë shtë ra shmënë më.
18 Guzac zi më nu gudëdë
më zihani prëbë durë. Por ni
iurne' rac runë më compañi
grë ra narzac zi lu cualquier
cusë durë.

3

Jesús na más më ru'bë quë Moisés

1 Bëchi naná unidë con
Dios santu, guna'bë më lë'ë
të, të guëquëreldënú të lë'ë
më la'ni gube'e. Gulë bë'në ll-
gabë bien chu na Jesús; náhi'
el quë nabëdchini por nom-
bre shtë Dios nu náhi' bëshuzi
namás lasac nu náhi' bëshuzi

ru'bë parë lë'ë hia'a. Parë creenci shtë hia'a nídi'i stubi naná rialdí ldu'u hia'a.
2 Lë'ë Jesús bë'në cumplir voluntá shtë Dios, el që nabë'në punërë lḗ'i' bëshuzi shtë hia'a. Bë'në më cumplir igual ziquë Moisés bḗ'ni' cumplir grḗtë' lo që naguni'i Dios lúhi' parë ra shmënë më guahietë.
3 Sin që adë guëtḗ'dëdi'i, Jesús runë tucarë más hunurë që Moisés. Nahin ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u; runë tucarë nguiu ni más hunurë që lë'ë hiu'u.
4 Cadë hiu'u napin el që nabëzá'ahin, perë Dios bëcue'shtḗ grḗtë' cusë nananú la'ni guḗ'dchiliu nu gube'e.
5 Siemprë Moisés bë'në cumplir voluntá shtë Dios. Guc Moisés tubi muzë entrë ra shmënë më parë biadí'dzi' shti'dzë Dios lu rai'. Zni Moisés bë'në testificar de lo që naguni'i Dios lúhi', cusë naguër gac despuësë.
6 Perë Cristo na shini më nabë'në cumplir grë voluntá shtë Dios entrë ra shmënë më. Pues na hia'a shini më si talë guëdḗ'na'a segurë fe shtë hia'a, si talë adë rdzḗbëdi'ia'a nu si talë adë guëazë guétëdi'ia'a shnezë më jamás, nu si talë guëquitë ldu'u hia'a por esperansë nadápa'a.

Guëzi'i ldu'u ra shmënë Dios

7 Por ni ziquë cagni'i Espíritu Santo:
Nedzḗ iurë guini të lo që narni'i Dios,
8 adë runë naguḗdchidi'i ldu'u të cumë ziquë bë'në mënë guahietë; bëdzatsu mënë cuntrë Dios.
Dzë ni bëtë'dë rall prëbë lu Dios iurë ziazú rall lu lumë shlatë catë chu nádi'i.
9 Nga'li ra shtadë guëlú të bëtë'dë rall prëbë lua.
Zni bë'në rall durantë cuarenta izë; guná rall milagrë lo që nabëna.
10 Por ni bëldḗa con lë'ë rall nu gunia'a shcuendë rall: “Siemprë ldu'u rall bësini lë'ë rall lu duldë; nunquë bënguë bḗ'adi'i rall shneza”.
11 Bëna prometer con juramentu, nunquë jamás adë tsutḗdi'i rall catë rzi'i ldu'u mënë con na, catë rbedchí ldu'u rall.
12 Bëchi, gulë gapë cuidadë ni tubi de lë'ë të gapë tubi ldu'u naná rianaldë tëchi cusë mal, nu por ni adë rialdídi'i ldú'ul shti'dzë Dios nu guësá'nël lë'ë më nanabani.
13 Mejurë cadë tubi të guni'inú sa'l cunseju parë tsaldí ldu'u sa'l más cadë dzë mientras nanú tiempë. Gulë guni'inú los de más sa'l të parë ni tubi de lë'ë të gapë të ldu'u naguëdchi por duldë nacuguḗ ra nguiu.
14 Si talë adë guësá'nëdi'ia'a diza'që, sino tsaldíru'u ldu'u hia'a hashtë gátia'a, iurní unidë na hia'a con Cristo.

15 Zni rni'i Sagradas Escrituras:
Nedzḗ si talë guínil lo què narni'i Dios,
adë runë naguḗdchidi'i ldú'ul cumë bë'në ra mënë guahietë iurë bëquḗ guia'a rall lë'ë më; adë guc shtú'udi'i rall gac Dios shlamë rall.
16 ¿Chúllëti'i bëquḗ diaguë shti'dzë Dios nu despuësë bë'në rall cuntrë lë'ë më? Mizmë mënë nabëru'u ladzë Egipto con Moisés ziquë cabësë shtë rall.
17 ¿Chullëti'i bëldënú Dios por cuarenta izë? pues mizmë mënë nabë'në duldë nu guti rai' nu bëa'në cuerpë rai' lu shlatë catë nídi'i mënë.
18 ¿Chullëti'i guni'i Dios con juramentu adë tsutḗdi'i rall catë rzi'i ldu'u më? Pues mizmë mënë nanadë bëzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më.
19 Por grë ndë'ë rac bë'a hia'a adë bḗ'nëdi'i rall gan tsutḗ rall purquë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më.

4

1 Por ni, aunquë nanú tubi promësë guëzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më, rqui'ni gápa'a cuidadë no sea lu cualquier de lë'ë të, guëni'i më: “Runa juzguë nu adë tsutḗdi'il lugar ni”.
2 Pues parë mizmë lë'ë hia'a bëdchini shti'dzë Dios ziquë bëdchinin parë ra mënë guahietë, perë ra mënë ni adë bḗ'nëdi'i rall recibir shti'dzë më con fe cumë cusë za'quë purquë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më; adë bëlluí'idi'i shti'dzë më parë lë'ë rall.
3 Perë lë'ë hia'a gualdí ldu'u hia'a nu guatḗ hia'a catë rzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më. De stubi mënë guni'i më:
Gualdídi'i ldu'u rall na; por ni bëldḗa nu gunia'a con juramentu,
adë tsutḗdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall con na.
Guni'i Dios ra di'dzë ni aunquë bëdë'ë më fin shchi'ni më dizdë bëntsa'u më guḗ'dchiliu.
4 Pues ze'dë tubi partë shtë Sagradas Escrituras narni'i shcuendë dzë narzi'i ldu'u mënë:
Dios bëzi'i ldú'i' dzë gadchi de grë dchi'ni nabë'në më.
5 Stubi lugar guni'i më:
Adë tsutḗdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall con na.
6 Todavía runë faltë parë sëbëldá mënë tsutḗ rall catë guëzi'i ldu'u rall con Dios, perë lë'ë mënë nabini diza'quë primërë, adë tsutḗdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall purquë bëzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë më.
7 Por ni Dios bëluá'ai' tubi dzë señaladë naná nedzḗ. Cagni'inú Dios lë'ë hia'a iurne' por lo quë naguni'i David aunquë llëduni tiempë zia'a. Guni'i David di'dzë rë' naná bëquëa'a tampa:
Nedzḗ iurë guini të lo quë narni'i Dios, adë runë naguḗdchidi'i ldu'u të.
8 Si talë Josué nadë'ë descansë parë ra më israelitë, pues Dios adë niabrídi'i

guëni'i më de stubi dzë guëzi'i
ldu'u mieti.
9 Zni nanú tubi galërzi'i ldu'u
naná ziquë dzë gadchi iurë
guzi'i ldu'u Dios. Guëzi'i ldu'u
shmënë Dios
10 purquë grẽtë' el quë nat-
sutẽ shnezë Dios catë rzi'i
ldú'ull con lë'ë më, nápëll des-
cansë. Hia gualú shchí'nill
ziquë guzi'i ldu'u Dios lu grë
dchi'ni shtë më.
11 Por ni cha guëdẽ'na'a
fuersë parë tsutẽ hia'a catë
guëzi'i ldu'u hia'a con lë'ë
më, no sea quë cualquier
de túbia'a ziaglá'ga'a mizmë
nezë ziquë bë'në ra mënë
nadë gualdídi'i ldu'u shti'dzë
Dios guahietë nu guti rai'.
12 Zni runë tucarë
guëdẽ'na'a purquë di'dzë
naguni'i Dios, nabanin nu
napin pudërë. Nahin ziquë
tubi spadë dushë naná
guërupë tëchi. Shti'dzë më
riutẽ hashtë más la'ni ldu'u
nguiu. Shti'dzë më runë
dividir almë, nu espíritu, nu
llicu nu hashtë la'ni ba'cu
shtë mieti. Riutẽ shti'dzë më
hashtë la'ni llgabë mënë nu
hashtë galërni'i ldu'u nguiu
parë gunin juzguë lë'ë rahin.
13 Ni tubi cusë nabëntsa'u
më adë rac guëca'chilúdi'i lu
më. Grẽtë' nanuhin shlatë.
Rna më nu nanẽ më grë
lo quë naquëhunë mieti nu
napë quë guëtẽ'da'a cuendë
lu më.

Jesús na bëshuzi namás lasac entrë grë bëshuzi

14 Jesús shini Dios, na më
bëshuzi ru'bë parë lë'ë hia'a;
guatẽ më catë quëreldë Dios
lu gube'e, por ni guiaglá'ga'a
firmë lu shnezë Dios con
diza'quë nagualdí ldu'u hia'a.
15 Lë'ë bëshuzi shtë hia'a,
rga'a ldú'i' lë'ë hia'a. Ri-
asẽhi'; nanẽhi' grë debilidá
nadápa'a purquë lë'ë më
gudëdë më lu mizmë prëbë
nadápa'a, perë sin quë adë
bẽ'nëdi'i më duldë.
16 Por ni guiabí'ga'a lu më
catë nanú më. Guiabí'ga'a lu
trunë shtë Dios sin quë adë
chu rdzẽbëdi'i. Por favurë
shtë më guëga'a ldu'u më
lë'ë hia'a nu gunë më com-
pañi lë'ë hia'a cualquier ni-
cidá nadápa'a.

5

1 Cadë bëshuzi ru'bë naná
designadë entrë ladi ra
nguiu, nápi' carguë parë gúni'
representar ra mënë lu Dios.
Runë bëshuzi ofrecer lu Dios
ra ofrendë shtë mënë nu
sacrifici por duldë shtë rall.
2 Mizmë bëshuzi ni rac
runë tratë nadu'u con ra
mënë naguënẽdi'i voluntá
shtë Dios nu rëazë guëtë rall
shnezë më, purquë bëshuzi
ni nápëll mizmë debilidá
cumë grë mënë.
3 Por debilidá ni rqui'ni
gunë bëshuzi ofrecer tubi ma
ziquë sacrifici lu Dios por
ra duldë nabë'në bëshuzi nu
zac rúnëll ofrecer ra ma por
duldë shtë los de más mënë.
4 Ni tubi nguiu gululẽ
mizmë lẽ'ëll ziquë bëshuzi
con hunurë shtë galbëshuzi,
sino Dios gululẽ lẽ'ëll mizmë
manërë ziquë gululẽ më lë'ë
Aarón.

5 Zni zac Cristo adë bëshepi
guiá'adi'i' të gáqui' bëshuzi,
sino Dios gululẽ lẽ'i' nu guni'i
më lu shini më:
Lẽ'ël nal shinia; gululëhia
lẽ'ël.
6 Nu zac rni'i Dios stubi lugar:
Lẽ'ël nal bëshuzi parë
siemprë, ziquë
mizmë clasë cumë
Melquisedec.
7 Iurë Jesús gubani lu
guẽ'dchiliu rë', guna'bë më
lu Dios; bë'në më ruëguë lu
Dios. Guni'i më fuertë nu
cantidá nisë bëru'u lu më.
Guna'bë më lu Dios, el quë
nanapë pudërë parë guëlá
lẽ'i' lu galguti, nu Dios bëquẽ
diágui' shti'dzë shini më
purquë Jesús guc cunformë;
bẽ'ni' cumplir voluntá shtë
Shtádi'.
8 Aunquë Cristo na shini
Dios, por galërzac zi nabë'në
më sufrir, bësẽ'dëi' parë
guëzu'bë diágui'.
9 Iurë gudëdë grë ra cusë
durë nu bë'në më gan lu
ra prëbë, guc më el quë
nardë'ë vidë eternë parë grë
ra narzu'bë diaguë shti'dzë
më.
10 Gululẽ Dios lë'ë Jesús;
gúqui' designadë bëshuzi
ru'bë con mizmë hunurë
ziquë Melquisedec.

Dios gunë cashtigu si talë
guëazë guéta'a lu shnezë më

11 Nanú zihani cusë más
parë guënia'a lu të shcuendë
bëshuzi ru'bë nadápa'a. Parë
guna explicar parë tsasẽ të,
naganin purquë adë riasẽdi'i
të lueguë.
12 Hia gudëdë tiempë dizdë
gualdí ldu'u të diza'quë; hia
runë tucarë guëlua'a të los
de más sa' të, perë todavía
rqui'ni stubi mënë guëlua'a
lë'ë të stubi vësë más ra cusë
sencigi, ra primërë puntë
shtë ra enseñansë narialdí
ldu'u hia'a. Na të ziquë tubi
narqui'ni gu purë lechë en
vez de gaull cumidë con belë.
13 Grë ra naná ziquë
me'dë naná radchi, adë
rac bẽ'adi'ill mudë narunë
tucarë guëquëréldëll con sa'll.
Nall ziquë tubi ngulë'në
narqui'ni tubi mësë.
14 Perë ziquë cumidë na
parë ra mënë ru'bë, los de
más puntë shtë enseñansë,
na parë ra mënë naná riasẽ
guadë na mal nu guadë na
za'quë. Mënë ni hia napë
rall tiempë lu shnezë Dios nu
tsagla'guë runë rall gan lu
duldë.

6

1 Por rsunë ni, cha
guiaglá'ga'a delantë parë
tsarú'ba'a; guësẽ'da'a más
enseñansë shtë Cristo. Adë
guëá'nëdi'ia'a sulë con ra en-
señansë sencigi nabëdẽ'na'a
recibir más antsë. En-
señansë ni runë tratë napë
quë guëabrí ldu'u mieti lu
Dios, nu adë rúnëdi'i mënë
confiar ra obrë za'quë. Ra
enseñansë sencigi rni'i napë
quë tsaldí ldú'ul shti'dzë
Dios.
2 Nu cagni'in shcuendë cus-
tumbrë shtë rdchi'bë guia'a
shmënë Jesús guëc sa' rall,
nu runin tratë lla guëriubë
nisë zihani cusë. Cagni'in

shcuendë de quë tsashtḗ ra
tëgulë stubi, nu de quë ze'dë
guëdchini juici eternë.
3 Pues guiaglá'ga'a delantë
si talë gunë më compañi lë'ë
hia'a.
4 Ra naguasḗ di'dzë ni, ra
nabëquitë ldu'u por lo quë
nabëne'e më, ra narunguë
bë'a Espíritu Santo,
5 ra nabëquitë ldu'u
con shti'dzë Dios, nu ra
narac bë'a pudërë shtë ra
naguënibë'a iurë gac më rëy,
6 Si talë guëazë guetë rall,
nu rni'i rall shti'dzë Dios
nádi'in verdá, nídi'i mudë
guëabrí ldu'u rall lu më stubi
vueltë purquë mizmë lë'ë
rall quëquë'ë rall lë'ë shini
Dios lu cruz stubi vueltë, nu
quëhunë rall burnë lë'ë më
delantë lu ra mënë.
7 Na nguiu rë' ziquë
lachi naná rlaguë guiu lúhi'.
Iurë lë'ë guiu rlaguë, ruu'
guiu'u nisë. Si talë guiu'u
tsagla'guë rdë'ë cusechë parë
ra naquëhunë dchi'ni, pues
napin bendición shtë Dios.
8 Perë si talë lë'ë guiu'u
rdë'ë guitsë nu gui'lli nadë
rlluí'idi'i, iurní mal na guiu'u
ni nu guëlladchi na cashtigu
shtë Dios parë guiu'u ni; fin
shtëhin na ziquë tubi cusë
narie'qui.

Nadápa'a esperansë; por ni dzu hia'a firmë lu shnezë Dios

9 Aunquë quëadi'dza
zndë'ë lu të, bëchi narac
shtua'a, napa segurë de quë
lëdë znídi'i con lë'ë të purquë
nasalvar të nu quëhunë të
cusë za'quë.
10 Dios na më justë; adë
guëá'ldëdi'i ldu'u më grë
dchi'ni nabë'në të parë lë'ë
më. Rëagná ldu'u më lla guc
shtu'u të sa' të, lla bë'në të
sirvë lë'ë rai' purquë na rai'
shmënë më. Adë guëá'ldëdi'i
ldu'u më de quë tsagla'guë
quëhunë të compañi lë'ë rai'.
11 Ziquë rac shtu'u sa' të,
iurne' rac shtu'u na'a cadë
tubi të guëlua'a de quë napë
të zihani esperansë hashtë
guëabrí më stubi.
12 Adë gac të nabëchi sino
gulë rgubënebi ejemplë shtë
ra narialdí ldu'i de verdá
con pacënci; iurní quëhunë
rall recibir ra cusë za'quë
nabë'në më prometer parë
grë ra naná shmënë më.
13 Segurë gunë më cumplir
lo quë nabë'në më prometer
purquë iurë bë'në më prome-
ter lu Abraham, bë'në më ju-
rar por mizmë lë më purquë
nídi'i stubi más më naru'bë
quë lë'ë më.
14 Guni'i Dios lu Abraham:
“De verdá gunë ldaiha lḗ'ël
nu guënehia cantidá llëbnil”.
15 Abraham gulézi' con
pacënci hashtë guc cumplir
shti'dzë më; zni bḗ'ni' recibir
lo quë naná bë'në më
prometer lúhi'.
16 Iurë ra nguiu runë rall
jurar, rni'i rall juramentu
por nombre shtë tubi namás
më ru'bë quë lḗ'ëll. Jura-
mentu ni na garantiá de quë
gúnëll cumplir; rquí'nidi'i
cusë más.
17 Iurë guc shtu'u Dios
guëluá'ai' clarë lu ra shmënë
më de quë adë gúnëdi'i më

cambi shtí'dzi', bë'në më
prometer con juramentu.
18 Zni por chupë di'dzë
nagúnëdi'i cambi jamás,
nasegurë lo què nadzuléza'a.
Nídi'i mudë shti'dzë Dios
niac bishi; por ni lë'ë hia'a
naná bësa'në cusë shtë
guë́'dchiliu nu na hia'a
segurë con lë'ë më, nadápa'a
rsunë ru'bë parë tsaldí ldu'u
hia'a; adë guësá'nëdi'i hia'a
promësë naguni'i më lu
hia'a; tsaglá'ga'a firmë con
lë'ë më hashtë gunë më
cumplir promësë naguni'i
më lu hia'a.
19 Lë'ë esperansë nadápa'a,
na ziquë tubi gui'bë ru'bë
naquëhunë segurë barcu lu
nisë. Segurë nu fuertë na
esperansë ni parë almë shtë
hia'a. El què nanapë esper-
ansë ni, nall ziquë el què nar-
iutë́ catë cabezë Dios Santo.
20 Ndë guatë́ Jesús por lë'ë
hia'a të tsanálda'a lë'ë më lu-
gar ni despuësë. Na më rep-
resentantë shtë hia'a të parë
tsutë́ hia'a lugar ni. Na më
primërë bëshuzi parë siem-
prë con mizmë hunurë què
Melquisedec.

7

Jesús nu Melquisedec

1 Lë'ë Melquisedec guc
rëy shtë guë'dchi Salem nu
gúqui' tubi bëshuzi delantë lu
Dios naquëbezë más guia'a.
Iurë bëabrí Abraham catë
guáhi' lu guërru nu gudíni'
ra rëy contrari, Melquisedec
guagtsa'guëlúhi' Abraham,
nu bë'në ldáihi' lë'ë Abraham.
2 Iurní Abraham bëdë'ë
ca'a Melquisedec décimo
partë shtë ra cusë naná
bëdchisú Abraham de ene-
migu shtë́hi'. Lë Melquisedec
runë cuntienë "primërë rëy
naná justë". Melquisedec
guc rëy narnibë'a Salem,
nu Salem runë cuntienë,
"galërbedchí ldu'u mieti". Por
ni Melquisedec na rëy shtë
paz.
3 Perë parë Melquisedec
adë guënë́di'ia'a lë shtádi' u
lë shní'ai'; adë guënë́di'ia'a
guc gúli' nilë guc gúti'. Adë
guënë́di'ia'a chu guc shtadë
guëlú Melquisedec. Zni náhi'
ziquë figurë shtë shini Dios;
náhi' bëshuzi naná cuezë
parë siemprë.
4 Iurne' gulë bëdë'ë
cuendë blac llëru'bë guc
Melquisedec, pues mizmë
shtadë guëlú hia'a, Abraham,
bëdë́'ëi' décimo partë shtë
grë cusë lo què nabëdchisúhi'
guia'a rëy iurë gudildi rai'.
5 Según lëy shtë Moisés,
ra bëshuzi naná llëbní Leví,
napë rai' mandadë shtë Dios
parë gunë rai' cubrë de
mënë décimo partë nanapë
ra mënë; nahin parë Dios.
Ra bëshuzi bë'në rai' cubrë
de grë sa' rai' aunquë na rai'
llëbní Abraham.
6 Perë Melquisedec nádi'i'
famili shtë Leví perë
bë́'ni' recibir décimo partë
nabëdë'ë Abraham cuá'ai'.
Nu Melquisedec bë'në ldáihi'
Abraham, el què nabë'në
recibir ra promësë shtë Dios.
7 Clarë riasë́ hia'a el què
naquëhunë bendecir, más

lasáqui' què ra mënë narunë recibir bendición.

8 Entrë ládia'a iurne' grë ra bëshuzi narunë recibir décimo partë shtë cusë nanapë mieti, guëdchini dzë gati rai'; perë shcuendë Melquisedec rni'i Sagradas Escrituras de què lḗ'i' bḗ'ni' recibir décimo partë nabëdë'ë Abraham. Melquisedec náhi' ziquë tubi naziagla'guë nabani.

9 Nu rac guëní'ia'a de què Leví nu grë ra bëshuzi naná llëbní Leví, ra naná runë recibir décimo partë shtë cusë nanapë mënë iurne', gudilli rai' juntë con Abraham iurë bëdḗ'ëi' lu Melquisedec nabë'në tucarë cá'ai'

10 purquë aunquë todavía adë gúlëdi'i Leví, náhi' cumë llëbní ladi Abraham iurë Melquisedec guagtsa'guëlúhi' lë'ë Abraham.

11 Ra mënë israelitë bë'në rai' recibir lëy shtë Dios tiempë dzu ra shini Leví cumë bëshuzi, perë lëy adë bḗ'nëdi'i gan gac mënë perfectë delantë lu Dios. Por ni gu' necesari guëdchini stubi bëshuzi mejurë, lḗdëdi'i ziquë ra bëshuzi naná shini Aarón nagululḗ Dios, sino bëqui'ni guëdchini tubi bëshuzi ziquë Melquisedec con llëru'bë hunurë.

12 Pues iurë nanú cambi shtë galbëshuzi, iurní zac rqui'ni gac cambi lëy narunë tratë shcuendë galbëshuzi.

13 Lë'ë bëshuzi shtḗna'a, el què ra di'dzë rë' quëgni'i shcuéndi', náhi' llëbní stubi shini Jacob, lḗdëdi'i shini Leví ziquë los de más bëshuzi. Ni tubi bëshuzi na shini de cualquier shini Jacob sino sulë ra shini Leví na rai' bëshuzi.

14 Bien rdë'ë hia'a cuendë Jesús ze'dë entrë llëbní Judá, nu Moisés niétiquë guní'i' de què shini Judá gac rai' bëshuzi.

15 Más clarë na shcuendë bëshuzi cubi nadápa'a, iurë rëagná ldu'u hia'a ze'dë guëdchini stubi bëshuzi naná ziquë Melquisedec con llëru'bë hunurë.

16 Adë binlúdi'i galbëshuzi shtë më ni por tubi lëy narunë punërë bëshuzi según ra shtadë guëlú bëshuzi, sino guc Jesús bëshuzi sulë purquë napë më pudërë; gátidi'i më parë siemprë.

17 Rni'i zndë'ë la'ni Sagradas Escrituras de lë'ë më:

Lḗ'ël nal tubi bëshuzi parë siemprë

ziquë mizmë clasë de Melquisedec. Nápël llëru'bë hunurë.

18 Zni mandamientë nabëdë'ë Dios guahietë, guc cancelarin purquë nápëdi'in pudërë nu adë rlluí'idi'in parë guëdchisú duldë shtë mënë.

19 Pues lëy shtë Moisés adë bḗ'nëdi'i gan parë gac nguiu limpi delantë lu Dios, perë en cambi, iurne' nadápa'a esperansë, por ni riabí'ga'a lu më.

20 Pues Dios bë'në nombrar Jesús ziquë bëshuzi con juramentu.

21 Los de más bëshuzi guc
nombrar rai' sin ni tubi ju-
ramentu, perë guni'i Dios lu
bëshuzi cubi con tubi jura-
mentu. Guni'i më:
Lë'ë Dadë, bẽ'ni' jurar nu
adë gúnëdi'i' cambi
shtí'dzi'.
Lẽ'ël nal tubi bëshuzi parë
siemprë. [Ziquë
mizmë clasë shtë
Melquisedec.]
22 Por ni Jesús na tubi garan-
tiá de quë nadápa'a tubi
conveñi mejurë quë conveñi
nanapë ra mënë guahietë.
23 Los de más bëshuzi guc
cantidá rai' purquë guti rai';
adë nídi'i mudë tsagla'guë rai'
cumë bëshuzi; adë bẽ'nëdi'i
rai' gan guëquëreldë rai' parë
siemprë.
24 Perë Jesús adë rátidi'i;
galbëshuzi shtë më adë
tsalúdi'i. Na më bëshuzi parë
siemprë.
25 Por ni Jesús napë pudërë;
gunë më salvar parë siemprë
ra nariabi'guë lu Dios por
medio de lë'ë Jesús purquë
nabáni' parë siemprë nu
quëhúni' ruëguë lu Dios por
lë'ë hia'a.
26 Zni Jesús na bëshuzi
completamente ecsactë
ziquë rquí'nia'a, ziquë ni tubi
chu nádi'i. Na më santu;
nápëdi'i më duldë; rsiguẽdi'i
më lë'ë hia'a; purë na më.
Bëshepi guia'a Dios lẽ'i' más
quë cualquier cusë nanabani
lu gube'e.
27 Nádi'i më ziquë los de
más bëshuzi nanapë quë
gunë rall ofrecer ra ma
por duldë shtë rall, iurní
despuësë por duldë shtë ra
sa' rall. Jesús bẽ'ni' ofrecer
mizmë lẽ'i' ziquë sacrifici
parë grẽtë' hia'a. Rquí'nidi'i
stubi sacrifici jamás parë
siemprë.
28 Lë'ë lëy shtë Moisés gul-
ulẽ nguiu të gac rall bëshuzi
namás lasac aunquë napë
rai' duldë; perë juramentu
shtë Dios bëdchini más de-
spuësë quë lëy, nu bë'në
më nombrar lë'ë shini më
të gáqui' bëshuzi parë siem-
prë. Gululẽ Dios shíni', el quë
nabë'në cumplir; nídi'i stubi
cusë narunë faltë të gac më
bëshuzi parë siemprë.

8

Jesús rni'inúhi' Dios por lë'ë hia'a

1 Primërë puntë shtë
naquëgni'i na'a lu të na ndë'ë;
nadápa'a tubi bëshuzi namás
lasac. Guzubë më lu trunë
shtë Dios gube'e. Quëbezë
më ladë ldi shtë Dios naná
lugar shtë hunurë.
2 Nu quëhúni' sirvë la'ni lu-
gar verdadërë naná bëntsa'u
Dadë, lẽdëdi'i nguiu. Ndë
cabezë Jesús juntë con Dios
Padre.
3 Grë ra bëshuzi namás
lasac lu guẽ'dchiliu, guc
nombrar rai' parë gunë
rai' ofrecer lu Dios ofrendë
nu sacrifici nabëdë'ë mënë
según lëy. Nu rqui'ni Jesús
gápi' tubi cusë parë gúni'
ofrecer.
4 Si talë lë'ë më niabezë
më guẽ'dchiliu, adë nádi'i
më bëshuzi purquë todavía
nianá nanú ra bëshuzi

narunë ofrecer ofrendë
según rnibë'a lëy shtë
Moisés.
5 Perë ra bëshuzi lu
guḗ'dchiliu, quëhunë rai'
ofrecer lo quë naná su-
lamëntë tubi muestrë de lo
quë nananú gube'e. Rdë'ë
hia'a cuendë de quë nahin
copi purquë iurë Moisés
bë'në recibir ordë shtë Dios
parë guntsá'uhi' lugar catë
gunë ra mënë adorar Dios,
gunibë'a më lúhi': "Rnia'a
lul, bëntsa'u lugar ni ecsactë
según muestrë nabëluá'ahia
lul guëc dani".
6 Zni guc con primërë
rëglë nabëdë'ë Dios, perë
iurne' gululḗ Dios Jesús ziquë
bëshuzi naquëhunë sirvë
lugar naná zihani vueltë más
mejurë quë lugar catë ra
bëshuzi naguquëreldë antsë
bë'në rai' sirvë. Jesús na el
quë narni'inú Dios por lë'ë
hia'a. Por Jesús lë'ë conveñi
cubi nadápa'a con Dios,
nahin mejurë quë conveñi
gushë purquë pudërë shtë
conveñi cubi ze'din por
promësë naná mejurë.
7 Si talë primërë conveñi
nápëdi'in faltë, iurní adë
rquí'nidi'i conveñi cubi. Si
talë por primërë conveñi niac
mënë naza'quë delantë lu
Dios, iurní niasëdchini Jesús
stubi conveñi naná cubi.
8 Perë Dios guná lu ra mënë
nabë'në recibir primërë
conveñi ziquë mënë narunë
faltë lo quë naná mejurë.
Guni'i më shcuendë rai' la'ni
Sagradas Escrituras:
Lë'ë Dadë Dios rni'i:
Guëdchini dzë;
guntsa'ua tubi conveñi
cubi con ra mënë shtë
Israel nu Judá.
9 Adë gáquëdi'in ziquë con-
veñi naná bëntsa'ua
con ra shtadë guëlú
rall tiempë bëna
compañi lë'ë rall, tiempë
bësḗhia lë'ë rall të
guëru'u rall Egipto.
Adë bḗ'nëdi'i rall cumplir lë'ë
conveñi shtëna. Por ni
bësa'na lë'ë rall, rni'i
Dadë.
10 Lë'ë conveñi naná
guntsa'ua con naciuni
Israel despuësë ra dzë
ni, gaquin zndë'ë, rni'i
Dadë.
Guësëdchinia mandamientë
shtëna la'ni ldu'u rall.
Guëquëa'a shti'dza lu
ldu'u rall parë adë
guëá'ldëdi'i ldu'u rall
shti'dza.
Iurní gaca Dios shtënë rall de
verdá; hia lë'ë rall gac
rall shmëna.
11 Dzë ni adë rquí'nidi'i chu
guëlua'a tubi sa'll;
rquí'nidi'i nguiu guëní'ill lu
bḗchill: "Bënguë bë'a
lë'ë Dadë Dios" purquë
grḗtë' rall gunguë
bë'a rall na dizdë ra
mitu'në hashtë más ra
më gushë naná ladi
rall.
12 Nu guna perdunë duldë
shtë rall; guëga'a
ldua'a lë'ë rall;
jamás adë guëagnádi'i ldua'a
ra duldë shtë rall.
13 Iurë lë'ë Dios quëgni'i
shcuendë conveñi cubi rë',
na purquë rna më conveñi
gushë cumë cusë nadë
rlluí'idi'i parë mënë naná

quëreldë ne'. Lo që nanapë tiempë nu adë rlluí'idi'in, nasesë guënitiluhin.

9

Lugar catë runë mieti adorar Dios lu gué'dchiliu nu gube'e

1 Nanú stubi cusë importantë. Lë'ë primërë conveñi napë rëglë parë gunë mieti adorar Dios la'ni tubi iádu'u shtë gué'dchiliu.

2 Lë'ë lugar catë bë'në mënë adorar Dios, napë chupë partë. Primërë partë lë Lugar Santo; nga'li quëbezë gandelierë nu mellë; lu mellë dchi'bë guetështildi nabë'në mënë presentar lu Dios.

3 Hia tëchi cortinë shtë primërë partë, quëbezë lugar lë Lugar Santísimo.

4 Nga'li nanú tubi bëcu'guë naná purë orë catë rie'qui ialë, nu nga'li nanú tubi cajë nabë'në significar lë'ë conveñi. Guëdubi ladë naqué orë. Nezë la'ni cajë ni nanú mbluri nanactsa'u orë. La'nin nanú guetështildi maná, nu zac la'ni cajë nanú varë shtë Aarón. Varë ni bëgué; gualdani ndiaguë ladi ni. Nu zac la'ni cajë nanú ra guë'ë catë bëquë'ë Dios di'dzë shtë conveñi.

5 Subrë guëc cajë ni quëbezë ra ianglë naquëhunë representar pudërë nu gluri shtë Dios. Hia ianglë ni nachi'li shcuaguë lugar catë rac purdunë ra duldë shtë mieti. Iurne' nápëdia'a tiempë parë guëquëa'a más shcuendë lugar ni.

6 Iurë grë ra cusë ni na listë, ra bëshuzi riuté rai' primërë partë shtë iádu'u parë gunë rai' cumplir custumbrë religiusë lo që nagunibë'a Dios.

7 Perë segundë partë shtë lugar ni, Lugar Santísimo, nga'li riuté primërë bëshuzi, perë sulë tubsë vësë cadë izë. Iurë lé'i' riuté, rqui'ni guá'ai' rënë shtë ma të parë rúni' ofrecerin ziquë ofrendë por duldë shtéhi' nu por duldë shtë ra mënë.

8 Por di'dzë rë' lë'ë Espíritu Santo quëgní'i' de që mientras ra mënë bë'në rai' cumplir custumbrë la'ni primërë partë shtë iádu'u, todavía nídi'i entradë parë lë'ë rall lu lugar catë cabezë Dios.

9 Grë ndë'ë na tubi muestrë de lo që quëhunë mënë iurne' la'ni iádu'u. Ra ofrendë nu ra ma naquëhunë mieti ofrecer lu Dios, adë nápëdi'i rahin pudërë parë guëdchisú duldë shtë mënë të parë cuedchí ldu'u rall delantë lu Dios.

10 Nadë más ra custumbrë quëhunë tratë pë cusë gau mieti u pë gu mieti u shcuendë tsati guia'a mieti con ra rëglë narunë tratë por fuërë shtë mieti. Napë ra custumbrë ni valurë sulamëntë hashtë tiempë gunë më cambi mudë nagunë mënë adorar lë'ë më.

11 Perë Cristo bëdchíni' ziquë bëshuzi namás nasac parë ra cusë za'quë nabe'dë

guëdchini. Lë'ë lugar catë quëhunë më sirvë ziquë bëshuzi, nga'li na tubi lugar namás cusë za'quë, lëdë tubi mẽnëdi'i bëntsa'u lugar ni. Quiere decir, adë nádi'in cusë shtë guẽ'dchiliu rë'.

12 Guatẽ Cristo Lugar Santísimo tubsë vësë parë siemprë, lẽdëdi'i parë gunë më ofrecer rënë shtë chivë u rënë shtë ngunë, sino con prupi rënë shtë më guatẽ më; bë'në më segurë salvaciuni nanápëdi'i fin parë lë'ë hia'a.

13 Ra bëshuzi bëtiá'ai' rënë shtë chivë nu ngunë, nu bëtẽ'tsëi' dë shtë bëcierru nagüe'qui lu bëcu'guë guëc ra mënë nabëga'ldë tëgulë. Si talë custumbrë ni rllui'i parë gunin purificar shcuerpë nguiu,

14 mucho más pudërë napë rënë shtë Cristo, purquë por medio shtë Espíritu Santo nanápëdi'i fin, Cristo bë'në më ofrecer mizmë lë'ë më lu Dios ziquë sacrifici nanápëdi'i ni tubi manchë. Rënë shtë më rac guëzunẽ ldu'u hia'a de grë duldë nu obrë nadë rlluí'idi'i parë guëdẽ'na'a sirvë lu Dios nanabani.

15 Por ni Jesucristo na më el quë nabësëdchini conveñi cubi, tubi tëstë cubi entrë Dios nu lë'ë hia'a. Galguti shtë Cristo bë'në parë gac perdunë grë duldë shtë ra nabë'në mal según rëglë shtë primërë conveñi. Guna'bë Dios lë'ë rall të gunë rall recibir grë lo quë nabë'në më prometer, tubi herenci eternë.

16 Parë gac cumplir termë shtë tëstë, rqui'ni prëbë de quë hia guti el quë nabëntsá'uhin

17 purquë adë gac repartir herenci shtë nguiu hashtë despuësë gati nguiu. Mientras nabani nguiu lë'ë tëstë guëa'në guiá'ai'.

18 También termë shtë conveñi primërë guzublú iurë rënë bëllë'ë.

19 Moisés iurë guní'i' grë ra puntë shtë lëy lu ra mënë, guná'zi' rënë shtë chivë nu bëcierru con nisë nu tubi llicu hiaguë hisopo con guitsë ladi lli'li color llni; iurní bëgá'dzi' llicu hiaguë ni con rënë nutsë con nisë; iurní bëchu'bë nísi' librë shtë lëy, nu zac grẽtë' ra mënë bëchu'bë nísi' con rënë.

20 Iurní guni'i Moisés: “Ndë'ë na rënë narunë lasac tubi conveñi narnibë'a Dios parë lë'ë të”.

21 Moisés bëchu'bë nísi' con rënë lë'ë lugar catë bë'në ra mënë adorar Dios, nu bëchu'bë nísi' con rënë grẽtë' ra cusë nabë'në dchi'ni rai' të gunë rai' adorar Dios.

22 Pues según lëy casi grẽtë' cusë napë quë guëzunëhin por rënë. Sin quë adë guëllẽ'ëdi'i rënë, nídi'i perdunë shtë duldë.

Por galguti shtë Cristo nanú perdunë shtë duldë

23 Por ni rnia'a de quë ra cusë nananú guẽ'dchiliu, cusë naná copi shtë ra cusë lu gube'e, bëqui'ni guëzunẽ rahin por rënë shtë ma, perë

ra cusë shtë gube'e también rqui'ni guëzuné rahin con sacrifici mejurë që rënë shtë ma.

24 Cristo adë guatédi'i' Lugar Santísimo nabëntsa'u mënë lu gué'dchiliu; nahin copi shtë cusë verdadërë nananú gube'e; sino guaté më gube'e catë quëbezë Dios. Ndë guadi'dzënú më Dios Padre de favurë shtë hia'a.

25 Lë'ë primërë bëshuzi lu gué'dchiliu riatëll Lugar Santísimo tubsë vësë cadë izë parë gúni' ofrecer rënë shtë ma lu Dios, perë rënë ni nádi'i rënë shtë bëshuzi sino rënë shtë ma. Perë Cristo adë rúnëdi'i' ofrecer rënë shtéhi' zihani vueltë sino tubsë vësë

26 purquë si talë adë zni nádi'in, iurní niati më zihani vësë dizdë lë'ë gué'dchiliu gurështé. Perë iurne' tubi vësë parë siemprë Cristo bëdchini nu bë'në më ofrecer mizmë vidë shtéhi' parë gréte' mënë. Bëllë'ë rënë shtë më të guëdchisú më duldë.

27 Ziquë na segurë napë quë gati grë mieti nu despuësë gati nguiu, gunë më juzguë nguiu.

28 Zni zac Cristo tubsë vësë gúti' ziquë tubi sacrifici; bëllë'ë rënë shtë më por duldë shtë mënë. Perë guëlua'alú më lu hia'a stubi vueltë, lédëdi'i parë guëdchisú më duldë sino parë gunë më salvar gréte' ra naquëbezë lë'ë më, ra narac shtu'u guëabrí më nasesë.

10

1 Lë'ë lëy nabëquë'ë Moisés guquin nadë más ziquë muestrë shtë ra cusë verdadërë nanaguër guëdchini. Lë'ë lëy nápëdi'in pudërë të gac mënë naza'quë lu Dios por medio ra ma nabë'në mënë ofrecer zihani vësë cadë izë.

2 Purquë si talë lëy nihunë gan parë gac mënë naza'quë lu Dios, iurní niabezë nihunë rall ofrecer ra ma purquë gréte' ra naná limpi lu Dios adë nápëdi'i rall llgabë naquëgni'i guëc rall por duldë nabë'në rall.

3 Perë por ra ma nabë'në rall ofrecer, bëagná ldu'u rall duldë shtë rall cadë izë.

4 Pues rënë shtë ra ngunë nu rënë shtë chivë jamás adë guëdchisúdi'i duldë shtë mënë.

5 Por ni iurë bëdchini Cristo lu gué'dchiliu, guni'i më:

Adë rac shtú'udi'il sacrifici shtë ma, nilë ofrendë,
sino quë bëné'el tubi cuerpë parë na.

6 Adë rquítëdi'i ldú'ul con ra sacrifici narie'qui lu bëcu'guë, nilë con ra ofrendë narne'e mënë por duldë.

7 Iurní gunia'a: “Iurne' zelda parë guna cumplir voluntá shténël.
Niá Dadë; ziquë naescritë shcuenda la'ni librë.”

8 Primërë rni'i Dios quë adë bëquítëdi'i ldu'u më por ra ofrendë nu por ma narie'qui lu bëcu'guë, nilë por sacrifici parë guëdchisú ra cusë

ni duldë shtë ra nguiu, cusë
nagunibë'a lëy gunë mieti.
9 Despuësë guni'i më:
“Zelda parë guna voluntá
shtẽnël, Dadë”. Ndë'ë runë
cuntienë de quë bë'në Dios
cancelar primërë rëglë të
gunë më punërë stubi rëglë
mejurë.
10 Por rëglë cubi, bë'në
më perdunë duldë shtë hia'a;
bëzunẽ më ldu'u hia'a të parë
gáca'a santu. Zni nahin
purquë Jesucristo bëdë'ë më
prupi shcuerpë më ziquë
sacrifici. Guti më; iurní
rquí'nidi'i stubi ofrendë.
11 Grë ra bëshuzi israelitë
quëhunë rai' ofrecer ra ma
lu Dios. Cadë dzë tsagla'guë
quëhunë rai' ofrecer mizmë
ofrendë aunquë por rënë
shtë ra ma, nilë por cuerpë
shtë ma narie'qui, nunquë
guëdchisú ra cusë ni duldë
shtë mënë.
12 Perë Jesucristo bë'në më
ofrecer mizmë lẽ'i' por ra
duldë tubsë vësë parë siem-
prë. Despuësë guti më, iurní
guzubë më ladë ldi shtë Dios.
13 Nga'li quëbezë më
hashtë gunë më gan lu grë
enemigu shtë më. Gunë më
vencer lë'ë rall.
14 Por tubsë ofrendë
nabë'në më ofrecer, bëzunẽ
më ldu'u mënë; bë'në më ra
mënë santu parë siemprë, ra
naquëreldë sulë parë lë'ë më.
15 Lë'ë quë lë'ë Espíritu
Santo quëhúni' testificar lo
mizmë purquë guní'i' más
antsë;
16 Lë'ë conveñi naguna con
lë'ë rall despuësë ra
dzë ni, rni'i Dadë,
guëcue'za grẽtë' man-
damientë shtëna la'ni
ldu'u rall.
Nu guëquëa'a ra man-
damientë la'ni shgabë
rall.
17 Nu zac rni'i Espíritu Santo:
Jamás adë guëagnádi'i ldua'a
ra duldë shtë rall, ni ra
cusë mal nacanihunë
rall.
18 Catë bë'në më perdunë
duldë, hia rquí'nidi'i másru'u
ofrendë por ra duldë.

Guiagbí'ga'a lu Dios

19 Por grë ndë'ë bëchi, rac
tsutẽ hia'a gube'e por rënë
shtë Jesús. Adë rdzẽbëdi'i
tsutẽ hia'a.
20 Rac tsutẽ hia'a por tubi
nezë cubi narne'e vidë sin
fin; nezë ni bësha'lë më
hashtë lugar catë cuezë Dios
santu, quierë decir, por
galguti shtë Jesús bëshá'li'
nezë ni.
21 Jesús na më primërë
bëshuzi parë lë'ë hia'a. Na
më encargadë con grë lidchi
Dios.
22 Por ni guiagbí'ga'a lu më
con confiansë; tsaldí ldu'u
hia'a de verdá. Nu zac
guiagbí'ga'a con ldu'u hia'a
nalimpi lu më nu con cuerpë
naguá tubi bañi con nisë
naquichi.
23 Guiaglá'ga'a firmë lu
shnezë Dios, adë chu guëazë
guétëdi'i shnezë më purquë
nasegurë gunë më cumplir
grë lo quë nabë'në më
prometer.
24 Nu guëdília'a manërë
parë guëdẽ'na'a compañi ra
sa' hia'a parë gac shtu'u sa'

hia'a más nu parë guëdḗ'na'a
cusë za'quë.
25 Adë gáca'a ziquë ra
nanḗdi'i guidë lu cultë
catë rdëá hia'a; mënë ni
nacustumbradë rídëdi'i rall.
Mejurë guëni'inú sa' hia'a të
gac rall firmë. Zni napë quë
guëdḗ'na'a cumplir iurne'
purquë lë'ë dzë naguëabrí
Jesús, ze'dë guëdchini.

26 Si talë nanḗ hia'a verdá
shtë Dios nu mizmë tiempë
rac shtu'u hia'a tsaglága'a
nezë mal, iurní nídi'i stubi
sacrifici të gac perdunë
duldë shtë hia'a purquë
rquë guia'a hia'a sacrifici
shtë Cristo. Quëdḗ'na'a tratë
galguti shtë Cristo ziquë cusë
përuchi.
27 Sulë nanú juici shtë Dios
parë lë'ë hia'a iurní. Gaquin
ziquë tubi gui'i tantë rldë më.
Gunë më cashtigu grë con-
trari shtë më.
28 El quë nabë'në de-
sprëci lëy shtë Moisés nu
adë bëzu'bë diáguëdi'ill lëy
ni, gútill sin quë adë chu
bëgá'adi'i ldu'u nguiu ni;
con testimonio shtë chupë u
tsunë testigu guti nguiu dzë
ni.
29 Perë ¿pë rni'i të gac con
nguiu naná bëlua'a tḗchi' lu
shini Dios nu bëquḗ guiá'all
rënë shtë conveñi narunë
parë gac nguiu santu? nu
bḗ'nëll desprëci lë'ë Espíritu
shtë Dios naná bë'në zihani
favurë parë lë'ë hia'a. Por
rënë shtë më na hia'a limpi
delantë lu më.
30 Rac bë'a hia'a lë'ë Dadë
naná guni'i: “Guna cashtigu
ra mënë; napa derechë
guëguilla”. Nu zac rni'i
shti'dzë më: “Lë'ë Dadë gunë
më juzguë shmënë më”.
31 Nalḗ nadzë'bë na cash-
tigu shtë Dios nanabani.
32 Perë rnia'a lu të, gulë
bëagná ldu'u të tiempë
nagudëdë. Despuësë bë'në të
recibir llni shtë Dios, guc të
mënë pacënci lu grë galërzac
zi; guc të shmënë më firmë
aunquë bë'në të sufrir.
33 Nanú bëldá lë'ë të guni'i
guidzë mënë guëc të lu ra
sa' të. Guzunaldë mënë lë'ë
të. Sëbëldá de lë'ë të bë'në të
sufrir con sa' të.
34 Bëga'a ldu'u të ra naguá
lachigui'bë nu bëquitë ldu'u
të iurë bëdchisú mënë lo
quë nanapë të purquë rdë'ë
të cuendë de quë lu gube'e
nanú másru'u cusë mejurë
nanadë tsalúdi'i. Shtënë të ra
cusë ni.
35 Adë cuézëdi'i të tsaldí
ldu'u të shti'dzë Dios purquë
si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u
të, gapë të tubi premi ru'bë
la'ni guḗ'dchiliu naze'dë
guëdchini.
36 Rqui'ni gac të më pacënci
parë gunë të cumplir vol-
untá shtë Dios nu despuësë
de ni, gunë të recibir lo quë
nabë'në më prometer ca'a të.
37 Ra Sagradas Escrituras
rni'i:
Du'pë tiempë runë faltë,
iurní el quë naze'dë
guëdchini, segurë
guëdchíni'.
Adë gac ldḗ'ëdi'i ldú'i'.
38 Perë el quë naguna
recibir cumë më

justë, guëbánill por fe
nanápëll.
Perë si talë guëazë guétëll
shneza, adë rquítëdi'i
ldua'a con lë́'ëll.
39 Perë lë'ë hia'a adë nádi'ia'a
ziquë ra narëazë guetë, ra
naná condenar, sino rialdí
ldu'u hia'a de verdá; zni
guëdë́'na'a segurë salvaciuni
parë almë shtë hia'a.

11

Zihani mënë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më

1 Iurë rialdí ldu'u hia'a,
iurní nadápa'a segurë de quë
guëdë́'na'a recibir ra cusë lo
quë nadzuléza'a. Rialdí ldu'u
hia'a nanú ra cusë nanadë
rnádi'ia'a lúhi'.
2 Ra shtadë guëlú hia'a
naguquëreldë guahietë,
bëquebi Dios na rai' mënë
za'quë purquë gualdí ldu'u
rai' shti'dzë më.
3 Rialdí ldu'u hia'a shti'dzë
më; por ni rdë'ë hia'a cuendë
de quë Dios bëntsa'u lë'ë
guë́'dchiliu sulë con di'dzë
shtë́ni'. Ra cusë narná
hia'a lúhi' guctsa'uin, lë́dëdi'i
por cusë narná hia'a, sino
nadë más por shti'dzë Dios
guctsa'u rahin.
4 Gualdí ldu'u Abel shti'dzë
Dios; bë́'ni' ofrecer lu Dios
tubi ofrendë mejurë quë
ofrendë shtë Caín. Bëquebi
Dios Abel na më za'quë, por
ni Dios bëca'a Abel nu bë'në
më recibir ofrendë shtë́hi'.
Aunquë Abel hia gúti', perë
todavía ziagla'guë ruadí'dzi'
lu hia'a por medio fe shtë́hi'.
5 Enoc gualdí ldu'i shti'dzë
Dios; por ni Dios bia'a lë'ë
Enoc gube'e; gútidi'i'. Ra
mënë adë bëdzélëdi'i rall
Enoc lu guë́'dchiliu purquë
Dios bia'a lë́'i'. Ra Sagradas
Escrituras rni'i shcuendë
Enoc de quë antsë guziá'ai'
gube'e, Dios bëquitë ldú'i' con
Enoc.
6 Sin galrialdí ldu'u, nídi'i
mudë guëquitë ldu'u Dios con
lë'ë hia'a. Primërë napë quë
tsaldí ldu'u nguiu shti'dzë
Dios parë tsabi'guë nguiu lu
Dios. Napë quë tsaldí ldu'u
hia'a nabani më nu de quë
guëne'e më premi ca'a ra nar-
guili lë'ë më.

7 Noé gualdí ldu'i shti'dzë
Dios nu bëzu'bë diágui'
shti'dzë Dios purquë más
antsë bëtsëbë Dios lë́'i';
guni'i Dios lu Noé lo quë
naguër gac, cusë ni tubi
adë chu gunádi'i luhin
antsë. Noé bëzu'bë diágui'
nu bëntsá'uhi' tubi barcu
ru'bë parë gac salvar grë
ra shfamíli'. Gualdí ldú'i'
shti'dzë më; gúqui' rëspëti
parë shti'dzë më. Zni bë'në
Noé juzguë grë ra mënë shtë
guë́'dchiliu nanadë gualdídi'i
ldu'u shti'dzë më. Mudë ni
Dios bë'në recibir Noé ziquë
nguiu justë purquë gualdí
ldu'i shti'dzë më.

8 Nu Abraham por galri-
aldí ldu'i, iurë Dios guna'bë
lë́'i', bëzu'bë diágui'; bërú'ui'
parë tsáhi' lugar catë guni'i
Dios guëdë'ë më ládzi' ziquë
herenci. Abraham bërú'ui'
ládzi' sin quë adë rdë́'ëdi'i'
cuendë ca lu tsáhi'.
9 Abraham gualdí ldu'i;
guquëréldi' ladzë catë bë'në

Dios prometer, perë Abraham gúqui' ziquë më zitu parë lugar ni. Nabáni' ziquë mënë naná de viajë, lḗdëdi'i la'ni hiu'u. Lo mizmë bë'në Isaac nu Jacob nu zac lë'ë rai' bë'në rai' recibir mizmë promësë nabëdë'ë Dios lu Abraham.

10 Abraham gulézi' stubi ciudá parë guëquëréldi', lugar nanapë cimientë naná dchi'chi; ciudá ni Dios bëzá'ahin según guc ldu'u më.

11 Nu zac Sara gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu bḗ'ni' recibir pudërë parë gápi' shíni' aunquë náhi' demasiadë më gushë. Gúpi' tubi me'dë purquë gualdí ldú'i' Dios gunë më cumplir lo quë nabë'në më prometer lúhi'.

12 Zni Abraham hia më gushë sin esperansë gápi' shíni', perë gúqui' shtadë guëlú shtë mënë zihani, mënë zihani ziquë mbelëgui'i lu gube'e nu ziquë iu'lli nananú rua' nisëdu'u. Jamás adë chu gúnëdi'i gan guëlabin.

13 Grë ra mënë ni guti rai' sin quë adë bḗ'nëdi'i rai' recibir ra cusë nabë'në Dios prometer, perë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më nu guná rai' lu ra cusë ni delantë. Por fe bë'në rai' recibir lo quë nabë'në më prometer nu bëquitë ldu'u rai'. Mudë ni bëquebi rai' de quë na rai' ziquë më zitu parë guḗ'dchiliu rë', de quë lidchi rai' cuezë stubi guḗ'dchiliu.

14 Pues grë ra naruadi'dzë zni, rquebi rai' de quë todavía quëguili rai' stubi lugar parë guëquëreldë rai'.

15 Si talë ra mënë ni nihunë rall llgabë por ladzë catë bëru'u rai', pues niabrí rai' nga'li

16 perë guc shtu'u rai' lugar más mejurë, quiere decir, tubi lugar lu gube'e. Por ni Dios nádi'i ziquë nartú lúhi' sino rquitë ldu'u më con lë'ë rai' purquë guna'bë rai' lë'ë më Dios shtë rai' nu bë'në më preparar tubi ciudá catë guëquëreldë rai'.

17 Gualdí ldu'u Abraham shti'dzë Dios; por ni iurë Dios bëzú tubi prëbë lúhi', bëdchininú Abraham lúniquë shíni' Isaac parë gúni' ofrecer Isaac lu bëcu'guë ziquë tubi ma. Na Abraham dispuestë gúni' ofrecer lúniquë shíni' lu Dios aunquë antsë guni'i Dios lu Abraham tubi promësë;

18 guni'i Dios shcuendë Isaac: “Por shínil gápël cantidá llëbnil”.

19 Pues Abraham guc bḗ'ai' de quë Dios napë pudërë parë guëcua'ñi më ra tëgulë. Zni rac guëní'ia'a cumë figurë de quë Abraham bḗ'ni' recibir stubi vueltë lë'ë shíni' ladi ra tëgulë purquë parë Abraham hia guti shíni'.

20 Gualdí ldu'u Isaac shti'dzë Dios; por ni Isaac guná'bëi' lu Dios bendición nanaguër guëdchini parë shíni', Jacob nu Esaú.

21 Nu zac Jacob gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni iurë hia mërë gáti', bḗ'ni' bendecir cadë shinillágui' naná shini

José. Bë'në Jacob adorar lë'ë
më mientras rquí'chi' tubi
bastunë.
22 Nu José gualdí ldu'i
shti'dzë Dios; por ni iurë
mërë gáti', guní'i' lu ra më
israelitë de quë napë quë
guëru'u rai' de ladzë Egipto
nu bëdë'ë José ordë lla
guëca'chi ra mënë ba'cu
shtéhi'.
23 Ra shtadë Moisés gualdí
ldu'u rai'; por ni iurë gulë
me'dë, adë bëdzébëdi'i rai'
lu rëy lo quë nagunibë'a
rëy. Guná rai' lu me'dë,
nacha'ngu me'dë. Bëca'chi
rai' lë'ë me'dë por tsunë
mbehu.
24 Gualdí ldu'u Moisés
shti'dzë Dios; por ni iurë lé'i'
náhi' nguiu ru'bë, adë nédi'i'
nacá'ai' lë shtsa'pë rëy shtë
Egipto
25 sino quë guni'i ldú'i'
sac zíhi' con los de más
sáhi' ra mënë israelite. Adë
guc shtú'udi'i guëquitë ldu'u
Moisés por du'pë tiempë ra
cusë mal shtë gué'dchiliu,
cusë nanapë quë tsalú.
26 Más bien guni'i Moisés,
mejurë gúni' sufrir por Cristo
naná ze'dë despuësë quë
niapë Moisés grë ra tesurë
shtë Egipto. Zni guc; gunáhi'
ra cusë naguër gac ziquë tubi
premi naguëdë'ë Dios cá'ai'.
27 Por galrialdí ldu'i Moisés
bërú'ui' guë'dchi Egipto; adë
bëdzébëdi'i' llanë shtë rëy;
guaglá'gui' firmë igual ziquë
el quë narná lu Dios aunquë
adë chu rnádi'i lúhi'.
28 Gualdí ldu'u Moisés
shti'dzë Dios; por ni bëzu'bë
diágui' rëglë shtë Pascu;
gunibë'a Moisés de quë
guëllë'ë rënë shtë lli'li, nu
guëtia'a mënë rënë ni rua'
puertë parë iurë tëdë ianglë
shtë galguti, adë gátidi'i
primërë shini nguiu shtë ra
më israelitë.
29 Por galrialdí ldu'u, ra
israelitë gualdí ldu'u rai'
shti'dzë Dios; por ni gudëdë
rai' Nisëdu'u Llni si fuërë
cumë ziquë guiu'u bidchi,
perë iurë ra mënë egipcios
guc shtu'u tëdë rall nisëdu'u,
pues bëlda'u nisë rall; guti
rall.
30 Ra israelitë gualdí ldu'u
rai' shti'dzë më; por ni
bëdë'ë rai' vueltë alrededurë
guë'dchi Jericó gadchi dzë nu
gulaguë lu' shtë guë'dchi.
31 Rahab gualdí ldu'i
shti'dzë Dios; na Rahab tubi
na'a mal, perë adë gútidi'i'
juntë con ra nadë bëzu'bë
diáguëdi'i purquë Rahab
bé'ni' recibir con bien ra
mënë israelitë naguaglda'chi
guë'dchi Jericó.
32 ¿Pë más guëní'ia'a
iurne'? Nídi'i tiempë parë
guadi'dza shcuendë Gedeón,
nu Barac, nu Sansón, nu
Jefté, nu David, nu Samuel,
nu los de más ra nabiadi'dzë
shti'dzë Dios guahietë.
33 Por galrialdí ldu'u, bë'në
rai' gan lu enemigu shtë
rai'; gunibë'a rai' tubi manërë
justë; bë'në rai' recibir cusë
za'quë nabë'në Dios prome-
ter. Bëta'u rai' rua' león;
34 bësëaldë rai' gui'i dushë;
bëru'u rai' lu peligrë niaguini
mënë lë'ë rai' con spadë. Ra
naná nápëdi'i fuersë, gupë

rai' fuersë ru'bë. Guc rai' mënë fuertë lu guërru, nu bësëllu'në rai' suldadë naná mënë zitu.
35 Guzac ra na'a bë'në rall recibir ra tëgulë shtë rai' stubi vësë más; guashté tse'lë rai' ladi ra tëgulë.

Sëbëldá mënë guti lu galné; bëqué guia'a rall libertá parë gunë rai' gan tsashté rai' ladi ra tëgulë të guëquëreldë rai' stubi vidë mejurë.
36 Stubi tantë mënë guzac zi rai'. Bë'në mënë burnë lë'ë rai', nu bëdë'ë mënë hi-aguë nu bëldi'bi mënë lë'ë rai' con cadënë parë tsa rai' lachigui'bë.
37 Guti rai' lu guë'ë nu bëriuguë rai' guëruldë rai' con cierrë; [bëtë'dë mënë prëbë lu rai' të gunë rall duldë.] Gudini mënë lë'ë rai' con spadë; canzé rai' sin lidchi rai'; prubi rai'. Ze'dë rai' gutë rai' gui'di ladi ra ma ziquë gui'di ladi lli'li u gui'di ladi chivë. Bëzac zi mënë lë'ë rai'; nu bë'në rall maltratar lë'ë rai'.
38 Ra mënë shtë gué'dchiliu adë guná záquëdi'i lu rai', perë lë'ë rai' lasac rai' más quë guëdubi gué'dchiliu. Ra mënë ni guquëreldë rai' lachi, nu lu dani; guquëreldë rai' la'ni cuevë nu la'ni guëru shtë gué'dchiliu.

39 Grë ra mënë ni gualdí ldu'u rai' shti'dzë Dios, nu Dios la'ni Sagradas Escrituras quëgluá'ai' na rai' mënë za'quë, perë sin quë adë guëté'dëdi'i, adë bé'nëdi'i rall recibir lo quë nabë'në më prometer
40 purquë Dios napë më lugar mejurë parë grë hia'a. Guni'i më ra mënë ni adë gúnëdi'i rall recibir fin shtë salvaciuni hashtë despuësë. Sulamëntë con lë'ë hia'a gac rai' completamente mënë sin ni tubi duldë delantë lu Dios.

12

Jesús na ejemplë parë lë'ë hia'a

1 Por grë ra nagunia'a iurne', cumë nanú guëdubi ladë shténa'a ra nabëlua'a fe shtë rai'; iurne' runë tucarë guësá'na'a tubi cu' gré'të' ra cusë narunë storbë con grë duldë naná runë bëshi'di lë'ë hia'a. Cha guiaglá'ga'a delantë; gáca'a më firmë ziquë tubi nardë'ë fuersë parë gúnëll gan tubi carrërë.
2 Cha guia hia'a lu Jesús ziquë muestrë shténa'a. De lë'ë më ze'dë fe shtë hia'a; na më el quë narunë compañi parë tsaldí ldu'u mieti más. Guc bë'a Jesús despuësë guti më, guëquitë ldu'u më; por ni guzac zíhi'; rua'a ldu'u më dulurë nu shtu shtë galguti lu cruz. Iurne' cuezë më ladë ldi shtë Dios, lugar shtë hunurë cula'ni më.
3 Gulë bë'në llgabë iurne' lo quë naguzac con Jesús; guzac zi më demasiadë por ra mënë mal nabë'në cuntrë lë'ë më. Mizmë manërë adë guëdzáguëdi'i të nu adë rdzébëdi'i të mientras rzac zi të purquë na të shmënë Cristo.

4 Pues lë'ë të todavía adë
gudínidi'i mënë lë'ë të por
runë të cuntrë ra duldë.
5 ¿Pë bëa'ldë ldu'u të lo
què naquëgni'i Dios lu të?
purquë ruadi'dzënú më lë'ë
të ziquë shini më. Naescritë:
Shinia, adë rúnëdi'il desprëci
Shtádël iurë lë'ë më
cagni'inú më lë́'ël.
Adë riádi'i ldú'ul iurë lë'ë më
runë cashtigu lë́'ël.
6 Purquë lë'ë Dadë quëgni'inú
më grë ra shini më
purquë rac shtu'u më
lë'ë rai'.
Nu quëhunë më cashtigu
grë́të' shini më narunë
më recibir.
7 Gulë gac firmë lu cashtigu
narshe'ldë më guë́quël. Grë
cusë ni tëdë parë bien shtë
të purquë quëhunë më tratë
lë'ë të ziquë shini më. Grë
ra dadë quëhunë rall corregir
shínill.
8 Perë si talë Dios adë rúnëdi'i
më corregir lë'ë të, nádi'i të
legítimë shini më, sino na të
ziquë me'dë lldubi. Es què
runë më cashtigu grë́të' ra
shini më.
9 Más de ni, tiempë na
hia'a llguë'në, ra shtáda'a
lu guë́'dchiliu rë', bë'në rall
cashtigu lë'ë hia'a nu rdë́'na'a
rëspëti lu rai'. Por ni más
rqui'ni guëdë'ë hia'a sí të
guënibë'a Dios lë'ë hia'a parë
gápa'a vidë sin fin. Na më
Shtáda'a nacabezë gube'e.
10 Ra shtáda'a lu guë́'dchiliu
rë', por du'pë tiempë bë'në
rall corregir lë'ë hia'a según
narni'i ldu'u rai', perë Dios
què hunë më cashtigu lë'ë
hia'a por bien shtë́na'a të
gáca'a mënë za'què sin ni
tubi duldë, igual ziquë na
më; santu náhi'.
11 Pues verdá nahin, ni tubi
cashtigu adë rsëdchínidi'i
lëgrë la'ni ldu'u hia'a mien-
tras quëhunë më cashtigu
lë'ë hia'a; nahin cusë durë,
perë fin shtë cashtigu na
vidë naná tubldí delantë lu
Dios con paz parë grë ra
nardë'ë cuendë nu rúnëll
recibir cashtigu ni cumë cusë
za'què.

*Cashtigu parë el què nar-
què guia'a shti'dzë Dios*

12 Por ni gulë guni'inú sa'
të naná ziquë tubi nanápëdi'i
fuersë të adë guëazë guétëdi'i
rall lu shnezë Dios.
13 Gulë quili nezë naná
tubldí parë tsanaldë të nezë
ni. Iurní sa'l naná ziquë tubi
cujë, adë guërú'udi'ill nezë
za'què sino gáqui' firmë con
fe shtë́nëll.
14 Gulë guni'i ldu'u të tsu en
paz con grë mënë. Gulë gua-
naldë nezë za'què catë nídi'i
maldá. Gulë gac mënë santu.
15 Gulë gapë mizmë lë́'ël të
adë chu rúnëdi'i faltë ra ben-
dición shtë Dios, nu gulë gapë
mizmë lë'ë të parë adë nádi'i
mënë falsë entrë ra shmënë
Dios. Adë chu gáquëdi'i ziquë
gui'lli lda nariaru'bë entrë ra
plantë, no sea por tubi de lë'ë
të gac guëllini grë ra sa' të con
duldë.
16 Gulë gapë mizmë lë́'ël
parë ni tubi de lë'ë të adë
guëquëréldëdi'i ziquë mbecu,
nu ni tubi de lë'ë të gunë
desprëci ra cusë za'què shtë

Dios; zni bë'në Esaú; por tubsë cumidë bëtuu'll grétë' herenci narunë tucári' ziquë shini naguëlú.

17 Hia nané të despuësë iurë Esaú guc shtu'u gúni' recibir bendición shtë shtádi', pues bëqué guia'a shtádi' lé'i' aunquë nalé guna'bë Esaú nu bí'ni'; hiadë bëdzélëdi'i mudë parë gac cambi lo quë nabé'ni'. Bé'ni' desprëci herenci.

18 Iurë guabi'guë të lu Dios, adë nádi'in ziquë ra më israelitë guahietë. Guabi'guë rai' lu dani nazú guëlla'. Guná rai' lu dani catë bëru'u be'lë. Guná rai' nacahi con gue'lë; guná rai' gushëguiu'u con mbë dushë.

19 Bini rai' bë shtë trompetë nu cha' Dios. Ra naná bini ra di'dzë ni, bë'në rai' ruëguë lu Dios hiadë guëní'idi'i bë másru'u.

20 Bë'në rai' zni purquë adë bé'nëdi'i rai' gan niua'a ldu'u rai' lu mandadë naguni'i më lu rai'. Bë ni guni'i: “El quë nasú guëáhi' lu dani, mënë u tubi ma, pues napë quë gáti' lu guë'ë”.

21 Nalé nadzë'bë guc dzë ni. Iurë guná Moisés lu ra cusë ni, guní'i': “Nalé rchi'cha nu rdzëba”.

22 Zni guc tiempë guahietë, perë lë'ë të iurne' guabi'guë të lu dani verdadërë lë Sión. Guabi'guë të lu ciudá shtë Dios nanabani; quiere decir, Jerusalén nananú gube'e. Guabi'guë të lu cantidá mili shtë ra ianglë nabëdëá parë gunë rai' adorar Dios con galërquitë ldu'u.

23 Mizmë lugar ni nanú zihani shini Dios; bëdëá rai'; lë rai' naescritë lu gube'e. Guabi'guë të lu Dios, lë'ë juësi nagunë juzguë grë mieti. Guabi'guë të lu ra nguiu naquëreldë gube'e; hia Dios bé'ni' recibir lë'ë rai' completamente naza'quë.

24 Guabi'guë të lu Jesús, el quë nabësëdchini tubi conveñi cubi entrë Dios nu ra mënë. Guabi'guë të lu lugar catë bëde'bi rënë narunë lasac conveñi ni; rënë ni runë significar cusë mejurë quë rënë shtë Abel.

25 Gulë gapë cuidadë adë guëqué guiá'adi'i të di'dzë shtë el quë naruadi'dzë lu të, purquë si talë adë bé'nëdi'i mënë gan guëca'chilú rall lu Dios guahietë, mënë naqué guia'a shti'dzë Dios iurë lé'i' bëtsébëi' lë'ë rall, ¿lla mudë guëca'chilú hia'a lu më si talë guëlua'a técha'a lu naquëgna'bë lë'ë hia'a dizdë gube'e?

26 Bë shtë Dios tiempë guahietë bëni'bin lë'ë gué'dchiliu, perë iurne' bë'në më prometer con di'dzë rë': “Stubi vësë más guësëni'bia gué'dchiliu nu también gube'e”.

27 Iurë guni'i Dios: “Stubi vësë más” rdë'ë hia'a cuendë de quë grétë' cusë nabëni'bi Dios, cusë narná hia'a iurne', tsalú rahin; guëdchisú më ra cusë nabëntsa'u më parë guëa'në parë siemprë ra cusë

nadë rní'bidi'i.
28 Por ni cha guëdë'ë hia'a
graci lu më purquë bëdḗ'na'a
recibir lë'ë më ziquë Rëy.
Catë rnibë'a më adë gáquëdi'i
guëni'bin. Cha guëdḗ'na'a
sirvë lë'ë më con rëspëti.
Guëdápa'a rëspëti delantë
lu më purquë na më Dios
shtḗna'a.
29 Náhi' ziquë be'lë narzunḗ
ldu'u mieti de grë maldá.

13

Lo quë narunë tucarë gunë shmënë Dios

1 Gulë tsagla'guë gac shtu'u
ra sa' të.
2 Gulë tsagla'guë gac të më
za'quë con ra visitantë nard-
chini lídchil purquë sin adë
guc bḗ'adi'i mënë, bëldá rall
bëdë'ë rall pusadë parë ian-
glë.
3 Gulë bësëagná ldu'u të
ra nanú prësi cumë ziquë
mizmë lḗ'ël nanul prësi juntë
con lë'ë rall. Gulë bësëagná
ldu'u të ra naná rzac zi
purquë todavía quëreldë të lu
guḗ'dchiliu; napë të cuerpë
débil.
4 Gulë bë'në cumplir
ra promësë naguní'il iurë
bëtsḗ'al; adë chu guëquënú
sáhi' purquë Dios gunë më
juzguë grë ra narquënú tse'lë
mënë, nu gunë më juzguë grë
mënë narunë duldë adulteri.
5 Adë sébidi'i ldu'u të
dumí; gulë bëquitë ldu'u con
lo quë nanapë të purquë
Dios guni'i: "Jamás adë
guësá'nëdia'a lë'ë të; siemprë
guna cumplir shti'dza".
6 Zni rac guëní'ia'a sin quë
adë chu guëzá ldu'u:
Lë'ë Dadë quëhunë më com-
pañi na;
adë guëdzḗbëdia'a lo quë na-
gunënú mënë na.
7 Gulë bëagná ldu'u të
shti'dzë ra nagunibë'a entrë
lë'ë të, ra nabiadi'dzë shti'dzë
Dios lu të. Gulë guagla'guë
manërë gubani rai'; guc rai'
firmë lu shnezë Dios. Gulë
bë'në llgabë lla guc fin shtë
rai' nu gulë bë'në ziquë bë'në
rai'.
8 Jesucristo na më igual
iurne' ziquë guc më antsë nu
na më lo mizmë parë siem-
prë; gáquëdi'i më cambi.
9 Adë rdḗ'ëdi'i të sí parë
gua'a mësë falsë lë'ë të
tëchi stubi clasë ldai' por
enseñansë nanadë chu
riasḗdi'i; mejurë gac të
më firmë lu shnezë Dios
por favurë nu bendición
naquëhunë më. Adë
tsanáldëdi'i të tëchi custum-
brë narunë tratë pë cusë
naza'quë gaul, pues grë ra
narianaldë tëchi rëglë ni,
adë bḗ'nëdi'i rall gan gac rall
mënë za'quë lu Dios.
10 Sacrifici nadápa'a, adë
rúnëdi'in tratë gau mieti
lu mellë. Ra natsagla'guë
gunë rall adorar Dios según
lëy guahietë, nápëdi'i rai'
derechë gau rai' sacrifici shtë
hia'a.
11 Pues ra bëshuzi primërë
riutënúhi' rënë shtë ra ma
Lugar Santísimo; bḗ'ni' ofre-
cer rënë ni lu Dios parë
guëdchisú më ra duldë, perë
cuerpë shtë ra ma bia'a mënë

fuërë shtë guë'dchi parë tse-
qui.
12 Zni zac Jesucristo guzac
zi më fuërë rua' ciudá parë
guëzuné̃ë̃ë̃ë

24 Gulë bëdë'ë saludë grétë'
ra narnibë'a entrë lë'ë të, ra
naná cabësë shtë ra grupë.
Nu bë'në saludar grë ra nar-
ialdí ldu'i shti'dzë Dios de
verdá. Pues ra naze'dë ladzë
Italia quëgshe'ldë rai' saludë
parë lë'ë të.
25 Favurë shtë Dios
guëa'nënú lë'ë të. Amén.

Cartë nabëquë□ë Santiago

Bëshe'ldë Santiago saludë lu ra naquëreldë fuërë ladzë rai'

1 Na Santiago, nahia muzë shtë Dios nu shtënë Jesucristo, Shláma'a. Quëgshe'lda saludë lu të naquëreldë fuërë ladzë të, lu të naná chi'bë chupë grupë shtë mënë israelitë nabërë'tsë lu guëdubi guḗ'dchiliu.

Llni naze'dë de Dios

2 Lë'ë të bëchi la sahia, gulë bëquitë ldu'u të iurë ze'dë cusë durë narzac zi
3 purquë nanḗ hia'a por medio ra cusë durë rlua'a si talë tsagla'guë rialdí ldu'u hia'a de verdá. Nu nanḗ hia'a iurë rúnël gan lu ra cusë durë, más fuertë nal parë tsaglá'guël shnezë Dios.
4 Gulë gac të mënë pacënci guëdubi tiempë, nu gulë gac të mënë narac rúnël voluntá shtë Dios sin ni tubi faltë. Iurní gúnël cumplir lo quë narac shtu'u më.
5 Si tubi de lë'ë të adë ráquëdi'il, runë faltë llni, gulë guna'bë lu Dios; Dios guëne'e më llni parë lë'ë të. Guëne'e mëhin sin medidë, nu adë guëní'idi'i më guëc të por rna'bë të lúhi'.
6 Perë napë quë guëná'bël lu më con galërialdí ldu'u. Grḗtë' el quë nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, ni na ziquë olë shtë nisëdu'u iurë lë'ë mbë dushë ze'dë. Rua'a mbë nisë nezë rë' nezë rë'.
7 El quë nadë rialdídi'i ldu'i Dios de verdá, adë gúnëdi'ill llgabë de quë guëdë'ë më lo quë narná'bëll.
8 El quë narunë chupë llgabë, nádi'i firmë conductë shtḗni'.
9 Lḗ'ël shmënë Jesús narunë llgabë nádi'il më ru'bë la'ni guḗ'dchiliu, gulë bëquitë ldú'ul purquë de vërë nal më ru'bë lu Dios.
10 Nu gulë bëquitë ldu'u të naná ricu iurë rne'e më galnadu'u, iurë rac bḗ'al galëricu verdadërë; cusë ni ra mënë shtë guḗ'dchiliu runë rall desprëci. Gulë bëquitë ldu'u të purquë ziquë ra guë'ë lachi, ra ricu con grë ra cusë material nanapë rall, rialuhin.
11 Iurë rru'u ngubidzë, rza'i ngubidzë lë'ë guë'ë; hia adë rluá'adi'i ra guë'ë chulë. Zni na fin shtë ricu con grë negoci shtḗnëll.

Ra dificultá nu tentación

12 Rquitë ldu'u mieti natsagla'guë firmë lu shnezë Dios aunquë rzac zi mënë lḗ'ëll purquë iurë tsalú lë'ë galërzac zi, gúnëll recibir bendición naná vidë sin fin. Bë'në më prometer vidë ni parë grë ra narac shtu'u lë'ë më.
13 Cualquier de tubi të iurë rdchini mal llgabë parë gúnël mal, adë rúnëdi'il llgabë de quë Dios guësëdchini më llgabë ni guḗquël, purquë Dios nunquë rsëdchínidi'i më mal llgabë parë gúnël duldë.

Nídi'i mudë chu guësëdchini
llgabë mal lu Dios.
14 Iurë tubi de lë'ë të
rac shtú'ul gúnël duldë, na
purquë la'ni ldu'u mizmë
lḗ'ël nanú deseo mal. Ra
deseo mal rsëdchini mal
llgabë parë lḗ'ël.
15 De deseo mal nananú
la'ni ldu'u mieti, ze'dë mal
llgabë; hia de nga'li runë mi-
eti duldë; hia de nga'li ze'dë
galguti parë nguiu ni.
16 Lë'ë të narac shtua'a, adë
tsaldídi'i ldu'u të el quë nar-
siguḗ sáhi'
17 purquë grḗtë' cusë
za'quë ze'dë de Dios, el quë
nabëntsa'u grë mbelëgui'i
nu ngubidzë. Na më lo
mizmë guëdubi tiempë; nídi'i
cambi parë lḗ'i'; nádi'i më
ziquë cusë narunë ra cambi
shcaa'lë.
18 Bëne'e më vidë sin fin
parë lë'ë hia'a sulë purquë
zni guc shtu'u më. Bëdchini
vidë sin fin por medio de
ra di'dzë naná verdá. Zni
rac shtu'u më gáca'a primërë
ejemplë entrë grë ra shini më
natsaldí ldu'i shti'dzë më. Na
ziquë tubi mënë quëgldáguëll
primërë nashi za'quë lu hi-
aguë iurë guëdchini tiempë
shtë cusechë.

Enseñansë verdadërë

19 Por ni, bëchi narac
shtua'a, gulë bëdë'ë cuendë
de quë cadë tubi të napë
quë gac nasínil parë guëquḗ
diáguël perë parë guadí'dzël,
gulë gupë cuidadë. Gulë
bë'në llgabë bien antsë
guadí'dzël. Nu adë guëdḗ'ël
sí ldaguë llanë la'ni ldú'ul
20 purquë llanë shtë mënë,
adë rsëdchínidi'in vidë za'quë
delantë lu Dios.
21 Gulë bësa'në grë cusë
mal nananú la'ni ldú'ul
con grë llanë nananú la'ni
ldú'ul, nu gulë bë'në recibir
diza'quë nabëgabní la'ni
ldu'u të. Napin pudërë parë
gac salvar të.
22 Gulë bë'në grḗtë' lo
quë narni'i diza'quë, lëdë
niá'asëdi'i quëquḗ diaguë
tëhin, purquë si talë no más
rquë diáguël nu adë rúnëdi'il
cumplir, hia iurní lo mizmë
lë'ë të quëguguḗ të lë'ë të.
23 Grḗtë' el quë niá'asë
rínill nu rquë diáguëll shti'dzë
më perë adë quëhúnëdi'ill
cumplir lo quë narni'i
shti'dzë më, ni na ziquë tubi
nguiu narbi'a la'ni guë'guanë
nia lla na lull.
24 Rnall lla na lull perë
lueguë lḗ'ëll ziá'all, iurní
rëa'ldë ldú'ull lo quë nagu-
nall.
25 Perë grḗtë' el quë
natsagla'guë rsë'dë la'ni lëy
shtë Dios, quëzu'bë diáguëll
shti'dzë më; gunë ldai' më
lë'ë nguiu ni. Cagnia'a
shcuendë lëy nagunë librar
mënë de grë cusë mal.
26 Stubi de lë'ë të rni'i
riaglá'guël shnezë Dios perë
adë ráquëdi'i rcué'zël ra
di'dzë mal narní'il; mizmë
lḗ'ël rsiguḗ lḗ'ël. Hia ldai'
nanuá'al lasáquëdi'in.
27 El quë nagunë compañi
ra bëzebi nu ra viudë con
nicidá nanapë rall, nu el quë
naquëhapë mizmë lḗ'ëll de
grë duldë, rna Dadë Dios lu

nguiu ni ziquë tubi lari limpi
sin ni tubi manchë. Pues
nuá'all ldai' narëuu' ldu'u
Dios.

2

*Gulë bë'në tratë igual grë
bëchi sa'l*

1 Lë'ë të bëcha, rialdí ldu'u
të Dadë Jesucristo, el quë
narlua'a pudërë shtë Dios lu
hia'a. Gulë bë'në tratë igual
con grë bëchi sa' të.
2 Ziquë tubi comparaciuni,
si talë tsutḗ tubi nguiu ricu,
nanú nigi guiá'ai' nu nácuhi'
lari za'quë; tsutëll ladi catë
rdëá ra shmënë Dios; nu
mizmë tiempë tsutḗ tubi më
prubi con lariullë.
3 Si talë lḗ'ël gúnël atender
bien naná nua'a lari za'quë
nu lu ricu ni guëní'il: "Lḗ'ël
guzubë lugar za'quë". Perë
lu prubi guëní'il: "Lḗ'ël nga'li
guzuldí", u guëní'il lu prubi:
"Guzubë lu guiu'u".
4 Hia iurní quëgutël diferenci entrë ladi mizmë lë'ë
të. Hia iurní quëhúnël tratë
chupë manërë lu sa'l. Hia
quëhúnël juzguë ziquë juësi
con mal llgabë.
5 Lë'ë të bëchi narac
shtua'a, gulë bëdë'ë cuendë
de quë gudili Dios ra mënë
nanápëdi'i zihani cusë shtë
guḗ'dchiliu perë napë rall
galëricu verdadërë purquë
rialdí ldu'u rai' Jesús. Nu
gunë rall recibir herenci;
guëquëreldënú rall Jesús catë
rnibë'a më. Zni bë'në më
prometer dizdë más antsë.
6 Perë lḗ'ël, el quë narná
zá'quëdi'i lu bḗchil naná
prubi, nu rac shtú'ul gáquël
amigu shtë ra ricu; guná, ra
ricu rzac zi rall lḗ'ël. Ra ricu
rdchi'bë rall demandë cuntrë
lḗ'ël lu ra juësi.
7 Nu ra ricu rushtiá rall
guëc të iurë ruadi'dzë të
shti'dzë Jesús. Guna'zi të lë
më iurë guc të shmënë më.
Lë ni napin llëru'bë hunurë.
8 Si talë lḗ'ël de vërë
quëhúnël cumplir lë'ë lëy
nabëne'e Rëy naquëbezë
gube'e, lëy naná escritë la'ni
Sagradas Escrituras narni'i:
"Gulë guc shtu'u grë ra sa'l
igual ziquë rac shtú'ul lḗ'ël".
Si talë quëhúnël cumplirin,
bien quëhúnël.
9 Perë si talë rguílil lo
quë narac shtú'ul nu adë
rac shtú'udi'il sa'l, iurní
canihúnël duldë; nápël
faltë purquë adë bḗ'nëdi'il
cumplir di'dzë shtë lëy.
10 Si talë tubi mënë
quëzu'bë diáguëll grḗtë'
puntë shtë lëy perë
quëhúnëdi'ill cumplir tubsë
puntë, iurní nall culpablë
parë lëy.
11 El quë naguni'i: "Adë
rúnëdi'il duldë adulteri", nu
zac guní'i': "Adë quínidi'il
sa'l". Si talë adë chu rúnëdi'i
duldë adulteri perë gudínill
sa'll, adë bḗ'nëdi'ill cumplir
grë puntë shtë lëy, nu nall
culpablë.
12 Por ni, gulë biadi'dzë
lu sa'l nu gulë guquëreldë
ziquë ra mënë nanḗ gunë më
juzguë lë'ë të según shti'dzë
Jesús. El quë naquëhunë
cumplir lëy shtë më, nádi'ill
muzë shtë duldë.

13 Gunë Dios juzguë el quë
nadë rgá'adi'i ldu'i sáhi'; adë
guëgá'adi'i ldu'u më lḗ'ëll.
Perë el quë narga'a ldu'i sáhi',
guërú'ull bien iurë tsu juici
shtë më.

El quë narialdí ldu'i nu quëhúnëll cumplir

14 Dadë, ¿pë runë sirvë
si talë tubi nguiu guëní'ill
rialdí ldú'ull shti'dzë Dios
perë quëhúnëdi'ill cumplir
shti'dzë më? Nguiu ni adë
gac salvárëll.
15 Si tubi shmënë Jesús
runë faltë shábi' u dau
shtḗni',
16 nu lḗ'ël guëní'il lu nguiu
ni: “Guziá'al con bien;
guëne'e më nagácul nu lo
quë nagául”. Perë lḗ'ël adë
pë rdḗ'ëdi'il lo quë narqui'ni
sa'l, ¿de quë sirvë nápël fe?
17 Zni na, el quë nari-
aldí ldu'i shti'dzë Dios de
verdá napë quë guëluá'all
fe shtḗnëll por lo quë
naquëhúnëll. Si no, nápëdi'ill
fe verdadërë.
18 Bien zac guëni'i tubi
nguiu lu sa'll: “Lḗ'ël nápël
fe; na quëhuna compañi ra
sahia”. Perë rnia'a lul, bëlua'a
de quë rialdí ldú'ul Dios;
guënahia fe shtḗnël. En
cambi, na guëluá'ahia lḗ'ël de
quë rialdí ldua'a shti'dzë më
purquë rnal bien naquëhuna
lu sahia.
19 Lḗ'ël rní'il de quë ri-
aldí ldú'ul nanú tubsë Dios;
bien canihúnël, perë rnia'a
lul de quë ra mëdzabë rialdí
ldu'u rall nanú tubsë Dios, nu
rchi'chi rall por galërdzëbë
nananú la'ni ldu'u rall.
20 Lḗ'ël nadë rdḗ'ëdi'il
cuendë, ¿pë adë guënḗdi'il
de quë nguiu nanapë fe ver-
dadërë, también canihúnëll
bien con sa'll?
21 Gulë bëdë'ë cuendë, lë'ë
shtadë guëlú hia'a Abraham,
iurë bḗ'ni' ofrecërë shíni'
Isaac lu bëcu'guë, bëlua'a
Abraham de quë tubldí na
shcuéndi' lu Dios.
22 ¿Gu riasël iurní? lëdë
niá'asëdi'i gualdí ldu'u Abra-
ham shti'dzë më perë bḗ'ni'
cumplir lo quë naguni'i Dios.
Zni fe shtë Abraham bëru'u lu
llni të guëná grë mieti lo quë
nabḗ'ni'.
23 Zni guc cumplir
Sagradas Escrituras narni'i:
“Abraham gualdí ldu'i
shti'dzë Dios nu Abraham
bëá'ni' bien lu Dios sin ni tubi
faltë”. Guni'i Dios, Abraham
na amigu shtḗhi'.
24 Rac bë'a hia'a por lo
quë nacanihunë nguiu,
rlua'a tubldí na shcuéndi' lu
Dios, lḗdëdi'i por fe nanápëll
sulamëntë.
25 Nu zac Rahab, tubi
na'a mal, guc tubldí
shcuéndi' lu Dios por lo quë
nabḗ'nëll. Bḗ'nëll recibir ra
nguiu nabëshe'ldë Josué lu
guë'dchi, nu bë'në Rahab
compañi ra mënë ni parë
bëru'u rai' stubi tëchi nezë.
26 Ziquë unidë na cuerpë
nu espíritu parë guëbani
mieti, zni napë quë tsaldí
ldú'ul Dios nu napë quë gúnël
cumplir con cusë za'quë.

3

Lo quë narní'il

1 Bëchi, entrë ladi të adë
tsúdi'i gac të zihani mësë
parë lu sa' të purquë nané
hia'a gunë më juzguë ra
mësë con más fuersë quë
cualquier mënë.
2 Pues grë hia'a siem-
prë runë faltë guëdé'na'a
cumplir shti'dzë më. El quë
nadë rúnëdi'i fallar en lo quë
naruadí'dzëll, pues nguiu ni
hia na tubi nguiu za'quë nu
rac gúnëll gan lu grë deseo
mal nananú la'ni ldú'ull.
3 Iurë lë'ë hia'a rlu hia'a
frenë rua' guay parë runë
du'in lë'ë ma, zac guëdé'na'a
manejar guëdubi cuerpë shtë
ma.
4 Gulë guná; nanú barcu
ru'bë nariá lu nisë. Nu zi-
hani vueltë ze'dë mbë dushë
al contrari, perë lë'ë narsé
lë'ë barcu rsëll lë'in nadë más
por tubi dimë mitu'në. Tsa
barcu catë rac shtu'u narsé
lë'ë barcu.
5 Zni zac con ldudzë mi-
eti; nahin tubi partë mitu'në
parë cuerpë shtë hia'a, perë
blac runë nadchini ra mënë
iurë ruadi'dzë rall. Gulë
guná; tubi hiu'u gui'lli tsequi
por tubsë be'lë mitu'në.
6 Zni na ldudzë mieti;
nahin ziquë tubi be'lë. Nahin
capaz parë zihani cusë
mal. Ziquë ldúdza'a nahin
tubi partë bi'chi entrë grë
partë cuerpë shtë nguiu, nu
quëhunin manchar guëdubi
cusë naquëhunë nguiu. Dzë
trasë dzë hashtë gati mieti,
ldudzë mieti quëgza'i vidë
shtë mieti. Ldudzë mieti
na ziquë be'lë naze'dë de
gabildi.
7 Lë'ë nguiu rac runë du'u
grë clasë ma, ra ma dushë
con ra ma'ñi, ra serpientë
con grë ma nananú la'ni
nisëdu'u. Rac runë du'u
nguiu ra ma,
8 perë ldudzë nguiu, ¿chu
rac gunë du'u ldúdzi'? Na
ziquë tubi ma nadë nédi'i
gac du'u. Ziquë lai' serpi-
entë nua'a venenë narguini
mënë, zni na ldudzë mieti.
Gadzëhin con maldá.
9 Con mizmë rua' hia'a
quëdé'na'a alabar Dios,
Shtáda'a, nu mizmë lë'in
rgue hia'a guëc sa' hia'a,
el quë nabëntsa'u Dios.
Bëntsa'u më lë'ë hia'a;
nadápa'a llni shtë më të
gáca'a ziquë lë'ë më.
10 Con mizmë rua' nguiu
rúnëll alabar Dios nu rguell
guëc sa'll. Pues rnia'a lu
të, bëchi, adë rúnëdi'i tucarë
gunë mieti cusë ni.
11 Gulë guni'i lua, ¿gu rgul
nisë nashi la'ni guërzú nu
lueguë rgul nisë lda mizmë
lugar? Aquëdi'i.
12 ¿Ni mudë guëne'e hiaguë
higu nashi acetuna, u tubi
hiaguë uvë guëne'e nashi
bëlda'u? Nídi'i mudë tubi
zini guëne'e nisë dchiguë nu
mizmë tiempë guëne'e zini
nisë nashi.

Llni naze'dë de Dios

13 Si talë nanú tubi mënë
entrë ladi të naná runë
ráquëll nu riasëll, pues
guëluá'ai' conductë za'quë lu
ra sáhi'. Gúni' cusë za'quë nu
gáqui' më nadu'u según llni
naquëgdë'ë Dios lé'i'.

14 Perë si talë nalḗ runë
nadchínil u rzebi ldú'ul më
shtë sa'l, adë rní'idi'il nápël
llni shtë Dios purquë nal
falsë. Adë quëhúnëdi'il
cumplir verdá shtë më iurní.
15 Lë'ë llni narni'i nápël,
nádi'in llni naze'dë de
Dios sino nahin llni shtë
guḗ'dchiliu rë'; nahin
llni ziquë napë ra mënë
naguënḗdi'i Dios. Nahin llni
naze'dë de mëdzabë.
16 Catë runë nadchini
nguiu lu sa'll, nu rac shtu'u
nguiu gúnëll gan lu sa'll,
nga'li nanú dishi'bi con grë
clasë mal. Nádi'i të unidë.
17 En cambi, el quë nanapë
llni naze'dë de Dios, primërë
nápëll tubi vidë za'quë sin
adë rzébidi'i ldú'ull më shtë
sa'll; adë rëuu'di'i ldú'ull
dishi'bi; nall më nadu'u.
Nápëll rëspëti lu sa'll: rga'a
ldú'ull lu sa'll. Rúnëll
cusë za'quë parë ra sa'll.
Quëhúnëll tratë igual con
grë ra sa'll; adë nádi'ill
ziquë mënë falsë. Derechë
ruadí'dzëll.
18 Ra narac shtu'u cue'dchí
ldu'u mieti, na rall ziquë tubi
nguiu narcabní tubi guiu'u.
Gápëll ziquë tubi ganza'quë,
quiere decir, tubi vidë naná
tubldí lu Dios nu delantë lu
ra sa'll.

4

Adë gac shtú'udi'il ra cusë shtë guḗ'dchiliu

1 ¿Ca nezë ze'dë ra dishi'bi
nu disgustë entrë de ladi të?
Pues ze'dë rahin de mal de-
seo nananú la'ni ldu'u të. Ra
deseo mal na enemigu shtë
ra cusë za'quë.
2 Rzebi ldu'u të më cusë
perë adë rúnëdi'il recibirin.
Rguini të sa' të tantë rac
shtu'u gapë të më shtë mënë,
perë nilë con ndë gúnëdi'i
të recibirin. Iurní rdildi të
nu nanú dishi'bi entrë lë'ë
të; adë rúnëdi'i të recibirin
purquë rná'bëdi'i të lu Dios.
3 Si talë rná'bël tubi cusë,
adë guëne'e mëhin purquë
quëgná'bël con mal llgabë.
Rac shtú'ul më cusë sulë parë
gúnël cumplir mal deseo
nananú la'ni ldú'ul.
4 Lë'ë të adë rúnëdi'i
të cumplir comprumisi
nabḗ'nël con Jesús. ¿Pë
riasḗdi'il el quë narac shtu'u
ra cusë shtë guḗ'dchiliu,
quëhúnëll cuntrë Dios? El
quë narac shtu'u tsanaldë
tëchi ra cusë shtë guḗ'dchiliu,
nall contrari shtë Dios.
5 ¿Pë rdḗ'ëdi'i të cuendë
lo quë narni'i Sagradas
Escrituras? “Dios bëshe'ldë
Espíritu Santo la'ni ldu'u
hia'a nu nalḗ rac shtú'ui'
guëquërélda'a sulë parë lë'ë
më”.
6 Por ni rne'e më más
favurë nu llni parë lë'ë hia'a.
Nu rni'i Sagradas Escrituras:
“Dios rzu lu ra nguiu narac
shtu'u gac rall më ru'bë,
perë quëhunë më compañi
con cusë za'quë grḗtë' nguiu
nanadu'u”.
7 Gulë bëzu'bë diaguë
shti'dzë më. Adë guëdḗ'ëdi'il
sí lo quë narac shtu'u
mëdzabë. Gulë sutipë lu
mëdzabë nu guëllú'nëll lul.
8 Gulë bëdë'ë sí cuezënú

Dios lḗ'ël, iurní cuezënú më
lḗ'ël. Lë'ë të nanapë duldë,
gulë bëabrí ldu'u të con Dios.
Lë'ë të nanapë chupë llgabë,
gulë bëlua'a tḗchil lu ra cusë
mal.
9 Gulë gubini ldu'u të por
duldë nabḗ'nël. Gulë bi'ni.
Gulë cushtiá; gulë bë'në
cambi galërquitë ldu'u por
galëru'në. Lë'ë të narquitë
ldu'u purquë nal amigu shtë
guḗ'dchiliu, gulë gubini ldu'u
të por tantë duldë nanápël.
10 Gulë gac më nadu'u de-
lantë lu Dadë, iurní gunë më
honrar lë'ë të.

Adë gúnël juzguë sa'l

11 Gulë cuezë guëni'i të
cuntrë sa' të. El quë narni'i
cuntrë sa'll nu quëhúnëll
juzguë conductë shtë sa'll,
mënë ni quëgní'ill cuntrë
lëy shtë Dios, nu quëhúnëll
juzguë lë'ë lëy. Si talë rní'il
shtí'dzël lasac perë lëy adë
lasáquëdi'in, iurní quëhúnël
mizmë lḗ'ël ziquë tubi juësi.
Adë quëhúnëdi'il cumplir lëy
shtë Dios iurní.
12 Nanú tubsë nabëne'e lëy
nu napë më pudërë parë
gunë më salvar ra mënë, nu
napë më pudërë parë gunë
më condenar ra mënë. Perë
lḗ'ël, nápëdi'il derechë parë
gúnël juzguë stubi sa'l.

*Tsalú grë ra cusë shtë
guḗ'dchiliu*

13 Gulë bëdë'ë cuendë lë'ë
të narni'i: “Nedzḗ u glli
tsahia stubi ciudá. Ndë
guëquërelda tubi izë parë sia
nu guëtúhia; guna gan dumí.”
14 Rní'il zni perë adë rac
bḗ'adi'il më gac glli. ¿Lla na
vidë shtḗnël? Nahin ziquë
tubi behu. Rlua'ain por du'pë
tiempë, lueguë rnitiluhin.
15 Lo quë narunë tucarë
guëní'il na zndë'ë: “Su-
lamëntë si talë na voluntá
shtë Dios, guna dchi'ni rë' u
guna stubi cusë”.
16 Perë lë'ë të ruadi'dzë të
nadchini purquë rialdí ldú'ul
mizmë lḗ'ël, perë grë ra naru-
adi'dzë nadchini, mal nahin.
17 El quë narac bë'a më
na bien perë adë rúnëdi'ill
cumplir, pues nápëll duldë.

5

Cunseju parë ra ricu

1 Gulë bëquḗ diaguë ndë'ë,
lë'ë të naná ricu. Gulë bi'ni
nu gulë cushtiá por ra des-
graci naná ze'dë guëc të.
2 Ra galëricu shtënë të na
ziquë cusë naru'dzë. Grḗtë'
lari za'quë shtënë të hia
gudáu ra mbichúguëhin.
3 Ra orë nu bëdchichi
guna'zi tën luhin. Lë'ë tën
na testigu cuntrë lë'ë të de
quë rzebi ldu'u të dumí.
Ziquë tubi be'lë rza'i lë'ë
shcuerpë mieti, zni gunënú
tën shtë dumí lë'ë të. Bëzu'bë
muntuni të galëricu parë
tiempë ne' perë hia mërë
guëdchini fin shtënë të.
4 Ra pagu narunë tucarë
ca'a ra nabë'në dchi'ni,
adë bëḍḗ'ëdi'i të ca'a muzë.
Guagldḗ rall guëni'a shtënë
të perë adë gudíllidi'i të
completë sino bësiguḗ të lë'ë
rall. Iurní mizmë muzë ni

quëhunë rall reclamë. Dios
naná rnibë'a guëdubi gube'e,
bini më galru'në shtë rall.
5 Lë'ë të guquëreldë të lu
gué'dchiliu con galëlujë nu
bë'në të cumplir cualquier
deseo mal nanapë të. Ziquë
tubi ma ndchu, na ma parë
gati, bësëndchú të lë'ë të con
ra cusë shtë gué'dchiliu. Hia
gue'dë guëdchini dzë parë gac
juzguë të.
6 Lë'ë të bë'në të condenar
ra nanápëdi'i faltë. Gudini
të ra mënë nanápëdi'i duldë
perë adë bëdchí'bëdi'i rall de-
mandë cuntrë lë'ë të.

Gulë gac më pacënci nu gulë guna'bë lu Dios

7 Por ni bëchi, gulë
gapë llëru'bë pacënci hashtë
guëabrí Dadë Jesús stubi. El
që narbe'qui bëní quëbézi'
cusechë hashtë tsalú tiempë
shtë guiu. Quëbézi' con
pacënci hashtë tiempë shtë
cusechë.
8 Zni zac lë'ë të napë
që gapë të pacënci sin adë
rëazë guétëdi'il lu shnezë më
purquë hia mërë lë'ë Dadë
Jesús guëabri' stubi.
9 Dadë, adë rdchí'bëdi'i të
galquiá cuntrë sa'l të parë
adë gáquëdi'i condenárël,
purquë lë'ë më el që
narunë juzguë, hia zugá'ai'
guëlladchi.
10 Bëchi narac shtua'a,
gulë bëagná ldu'u të ra
nabiadi'dzë shti'dzë Dios
guahietë. Guzac zi rai' perë
gupë rai' pacënci. Biadi'dzë
rai' shti'dzë më lu ra mënë.
11 Guná, lë'ë hia'a rni'i hia'a
rquitë ldu'u ra mënë narzac
zi por shti'dzë më. Nané
të shcuendë Job; gúqui' më
pacënci nu nané të lla bë'në
ldai' Dios lé'i' despuësë de
zihani prëbë. Pues lë'ë Dadë
rga'a ldú'i' lë'ë hia'a nu nalé
rac shtu'u më lë'ë hia'a.
12 Subrë todë, bëchi, adë
rúnëdi'il jurar por gube'e,
nilë por gué'dchiliu, ni por
stubi juramentu. Iurní
guëni'i të: "Aha'", pues
gaquin zni. Si talë guëní'il:
"Aquëdi'i", pues gaquin
zni. Bastë con di'dzë ni.
Rquí'nidi'i guëní'il juramentu
të adë gunë më juzguë lé'ël.
13 Si tubi de lë'ë të riá ldú'ul
lu ra galguidzë, pues guni'i
lu Dios lo që narac shtú'ul.
Si talë tubi de lë'ë të rquitë
ldú'ul, bi'ldi labansë lu më.
14 Si talë tubi de lë'ë të
rac llú'ul, pues guná'bë ra
më gushë entrë ra shmënë
Dios të guëna'bë rai' lu Dios
por lé'ël, nu guëte'bi rai' sëiti
gué'quël mientras quëgna'bë
rai' lë Dadë.
15 Si talë guëna'bë rai' nu
tsaldí ldu'u rai' Dios, lë'ë
fërmë gac salvárëll lu gal-
guidzë; guëáquëll. Lë'ë Dadë
gunëac më nguiu ni, nu si
talë bé'nëll duldë, gunë më
perdunë lé'ëll.
16 Gulë guni'i lu sa' të faltë
nanápël nu gulë guna'bë lu
Dios por cadë tubi sa'l të parë
gunëac më lë'ë rai'. Iurë
tubi nguiu naná rialdí ldu'i
Dios quëgná'bëll lu më con
guëdubinú ldú'ull, pues Dios
rúni' cusë ru'bë parë nguiu
ni.

17 Lë'ë Elías, el që
nabiadi'dzë shti'dzë Dios,
gúqui' tubi nguiu ziquë lë'ë
hia'a con mizmë galdebilidá
perë iurë lḗ'i' guná'bëi' lu
Dios de quë adë ldáguëdi'i
guiu lu guḗ'dchiliu, pues adë
guláguëdi'i guiu por tsunë izë
guëruldë. Elías guná'bëi' lu
më con guëdubinú ldú'i'.
18 Despuësë guná'bëi' lu më
stubi, iurní bëabrí gulaguë
guiu nu ra guiu'u bëdë'ë
cusechë.
19 Bëchi, si talë tubi de lë'ë
të guëlua'a tḗchil lu diza'quë
nu stubi sa' të guëdchigrëll
hiumbrë ni lu verdá,
20 gulë bëdë'ë cuendë de
quë mënë ni nabëdchigrḗ
lë'ë pecadurë parë nezë mal
shtḗnëll, gunë mënë ni salvar
lë'ë pecadurë të gátidi'ill. Nu
mizmë tiempë gac perdunë
zihani duldë shtë pecadurë;
adë gac bë'a mieti pë bḗ'ni'.

Primërë cartë nabëquë□ë San Pedro

Quëquë'ë Pedro lu ra shmënë Jesús

1 Na Pedro, nahia poshtë shtë Jesucristo. Quëquëa'a cartë rë' lu grë ra shmënë Dios naquëreldë fuërë ládzi', ra narrë'tsë zihani partë shtë guẽ'dchiliu, ra naquëreldë ra regiuni shtë Ponto, nu Galacia, nu Capadocia, nu Asia, nu Bitinia.

2 Quëquëa'a lu të nagulẽ Dadë Dios nu bë'në më disponer dizdë guahietë gac të shmënë më; por ni Espíritu Santo gulẽ lë'ë të parë guëzu'bë diaguë të shti'dzë Jesucristo. Gudili më lë'ë të parë guëzunẽ më almë shtë të por rënë shtënë Jesús. Gulë bë'në recibir zihani bendición shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të.

Dzuléza'a iurë guëabrí Jesús de gube'e

3 Rdẽ'na'a alabar Dios naná Dios nu Dadë shtë Jesucristo lamë shtë hia'a purquë gulë nacúbia'a purquë nalẽ bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a. Iurne' nadápa'a esperansë nadë rialúdi'i por medio de Jesús purquë guashtẽ më ladi ra tëgulë.

4 Nu nadápa'a tubi herenci nagutsa'u më lu gube'e; adë rialúdi'in nu adë rëac mánchëdi'in. Chulë nahin.

5 Rialdí ldu'u të shti'dzë Dios; por ni quëhapë më lë'ë të. Por pudërë shtë Dios gac salvar të; por ni dzulezë të tiempë naguëdchini Jesús stubi.

6 Na të segurë ra cusë ni; por ni nalẽ rquitë ldu'u të aunquë por du'pë tiempë rzac zi të lu zihani clasë prëbë

7 të parë guëlua'a na verdá fe shtë të. Fe shtë të más lasáquin quë orë naná rdëdë lu gui'i parë gac bë'a mënë nahin legítimë orë. Orë rialúhin perë fe shtë të rialúdi'in. Si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios mientras napë të prëbë, tsasẽ mënë de quë rialdí ldu'u të de verdá. Iurë guëlua'a pudërë shtë Jesucristo, gunë më honrar lë'ë të; guëne'e më lugar lu gube'e parë lë'ë të. Guëni'i më cusë za'quë de lë'ë të. Guëdchini më nu grë mënë guëná rall lu më.

8 Lë'ë të rac shtu'u të Jesucristo aunquë rnádi'i të lu më. Rialdí ldu'u të shti'dzë më iurne' sin adë chu rnádi'i lu më, nu rquitë ldu'u të. Nalẽ lëgrë na ldu'u të iurë runë të llgabë gapë të cusë chulë lu gube'e, hashtë runë faltë di'dzë parë gac bë'a mieti lla na lëgrë nanapë të.

9 Nalẽ lëgrë nanú la'ni ldu'u të purquë gunë të recibir lo quë naguëne'e Dios. Zni gac purquë rialdí ldu'u të shti'dzë Jesucristo narni'i gac të salvar.

10 Ra profetë naguquëreldë guahietë biadi'dzë rai' antsë

lla gac salvar ra mënë. Biadi'dzë rai' shcuendë favurë nagunë Dios parë lë'ë hia'a. Gudili rai' nu guna'bë di'dzë rai' shcuendë lla gac salvára'a.

11 Guc shtu'u rai' niac bë'a rai' pë tiempë u chu na el quë nagunë salvar ra mënë. Lë'ë Espíritu Santo bë́'ni' compañi lë'ë rai' parë guëquë'ë rai' lla gunë Cristo sufrir. Nu bëquë'ë rai' shcuendë lla gunë mënë alabar lë'ë më.

12 Espíritu Santo bëluá'ai' ra profetë de quë adë quëhúnëdi'i rai' sirvë mizmë lë'ë rai' sino quëhunë rai' sirvë lë'ë hia'a iurë bëquë'ë rai' di'dzë rë'. Bëquë'ë rai' shcuendë diza'quë, perë adë guc bë́'adi'i rai' pë runë cuntienë ra di'dzë. Perë iurne' lë'ë Espíritu Santo bëlua'a mizmë cusë ni lu hia'a por medio el quë nabëlua'a diza'quë lu të con pudërë shtë Espíritu, el quë nabëshe'ldë Dios parë cuezënúhi' lë'ë hia'a. Ra ianglë rac shtu'u rai' tsasë́ rai' pë runë cuntienë di'dzë ni perë rúnëdi'i rai' gan gac bë'a rai'.

Rac shtu'u Dios guëquërélda'a tubi vidë za'quë

13 Por ni, gulë bë'në preparar bien parë gac bë'a të lo quë narac shtu'u më. Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë më. Gulë gapë esperansë de quë gac të salvar iurë gunë më cumplir lo quë naguzublú më la'ni vidë shtënë të. Gac të salvar iurë guëabrí Jesucristo stubi.

14 Cumë shini obedientë, adë rianáldëdi'i të tëchi deseo mal ziquë bë'në të antsë, tiempë adë bënguë bë́'adi'i të lë'ë më.

15 Gulë gubani tubi manërë za'quë sin duldë igual ziquë el quë nagulë́ lë'ë të; na më santu; zni rac shtu'u Dios guëquëreldë të sin duldë.

16 Sagradas Escrituras rni'i: “Gulë gac të mënë santu purquë nahia santu”.

17 Si talë rni'i të Dios na Shtadë të, napë quë guëzu'bë diáguël shtí'dzi' guëdubi tiempë mientras quëreldë të lu gué'dchiliu. Na më juësi nu gunë më juzguë sin adë gúnëdi'i më favurë parë ni tubi mënë.

18 Puës gudilli më parë gac të librë, parë adë tsanáldëdi'i të tëchi ra custumbrë nadë rlluí'idi'i, custumbrë nabë'në të recibir de shtadë guëlú të. Gudilli Jesucristo por duldë shtë të, lë́dëdi'i con bëdchichi u orë narialú

19 sino gudilli më con rënë shtë më. Na më ziquë tubi lli'li mitu'në nanápëdi'i ni tubi faltë, nilë manchë. Rënë shtë më lasaquin.

20 Bë'në Dios destinar Jesucristo dizdë antsë cueshtë́ gué'dchiliu të gac më Salvador. Antsë tsalú gué'dchiliu bëlua'alú më lu mënë; bëdchini më parë gac salvar të.

21 Por lë'ë Jesucristo lë'ë të rialdí ldu'u të Dios, el quë nabildishtë́ lë'ë Jesús ladi ra tëgulë nu bëcue'zë më lë́'i' ladë ldi shtë më catë nanú llni nu pudërë.

Lugar shtë hunurë guzubë
më. Rialdí ldu'u të shti'dzë
Dios, por ni quëbezë të dzë
naguëquëreldë të con lë'ë më.
22 Lë'ë të bëzu'bë diaguë të
diza'quë, por ni bëzuné më
ldu'u të parë gac shtu'u të
de verdá ra shmënë Jesús.
Iurne' gulë guc shtu'u ra
shmënë Jesús con guëdubinú
ldu'u të.
23 Hia lë'ë të gulë të nacubi;
napë të vidë sin fin, lédëdi'i
por ra cusë narialú sino por
shti'dzë Dios, di'dzë nanapë
pudërë parë guëne'e vidë
eternë, nu nunquë adë ri-
alúdi'in.
24 Sagradas Escrituras
rni'i:
Grë ra mënë na rall ziquë
gui'lli.
Chulë rlua'a guë'ë shtë
plantë, perë rbidchi
gui'lli nu ra guë'ë
rlaguë lu guiu'u.
Por du'pë tiempë quëreldë
mënë lu gué'dchiliu;
zni na vidë shtë mënë,
25 perë shti'dzë Dios nunquë
adë rialúdi'in; napin
pudërë parë siemprë.
Mizmë di'dzë ni bini të iurë
biadi'dzë na'a lu të.

2

1 Por ni gulë bësa'në gréte'
clasë cusë mal ziquë llanë,
nu bishi, nu engañi. Adë
sébidi'i ldu'u të pë shtë sa'l.
Adë rní'idi'i të di'dzë dzabë
cuntrë sa'l.
2 Mejurë ziquë tubi me'dë
naguër ralë, rac shtú'ull
gádchill, zni gulë guc shtu'u
shti'dzë Dios; nahin ziquë
lechë parë ra me'dë. Shti'dzë
më nápëdi'in bishi; nahin
parë tsaru'bë vidë cubi
nanapë të por Espíritu Santo.
Por shti'dzë më gapë të
salvaciuni
3 purquë nané të, rdë'ë të
cuendë favurë nabë'në më
parë lë'ë të.

Cristo ziquë tubi guë'ë nanabani

4 Gulë guabi'guë lu Dadë
Jesús; na më cumë ziquë tubi
guë'ë nanabani. Ra nguiu
bëqué guia'a rall lë'ë më
cumë cusë adë rlluí'idi'i, perë
Jesús náhi' ziquë tubi guë'ë
nagulé Dios. Nalé lasaquin.
5 Dios quëhuntsá'uhi' tubi
grupë mënë nanabani por
Espíritu Santo; na të ziquë
guë'ë shtë iádu'u. Gulë gac
të bëshuzi santu të parë gunë
të ofrecërë lu Dios oraciuni
nu labansë narëuu' ldu'u më.
Gunë më recibir ra ofrendë
ni por Jesucristo
6 purquë naescritë la'ni
Sagradas Escrituras:
Gulë guná, na rdchi'ba ziquë
tubi guë'ë lu guë'dchi
Sión;
Guë'ë ni na guë'ë principal
shtë tubi hiu'u ru'bë,
tubi guë'ë nagudili
Dios. Napin llëru'bë
valurë.
El quë natsaldí ldu'i shti'dzë
më, rtúdi'i lull; gunë
më honrar lë'ë mënë
ni.
7 Parë lë'ë të naná rialdí ldu'i
shti'dzë më, napë më llëru'bë
valurë, perë parë ra nadë
rialdídi'i ldu'i shti'dzë më,
gac cumplir lo quë narni'i
Sagradas Escrituras de lë'ë
rall:

Lë'ë guë'ë nabëquḗ guia'a ra
narza'a hiu'u, guquin
guë'ë principal shtë
hiu'u.
8 Nu rni'i Sagradas Escrituras:
Guëreldë mënë guëc guë'ë
ni; por guë'ë ni ldaguë
mënë catë nídi'i fin.
Pues lë'ë rall rreldë rall
por adë gúnëdi'i rall cuendë
diza'quë shtë më. Puës parë
ni nadestinadë rall.

Na të tubi grupë shtë bëshuzi

9 Lë'ë të na të mënë nagulḗ
Dios entrë grë mënë; na të
tubi grupë shtë bëshuzi parë
gunë të sirvë lu Rëy. Na
të tubi guë'dchi nabë'në ldai'
Dios. Na të mërë shmënë
Dios të parë guadi'dzë të
grë cusë ru'bë nabë'në Dios.
Gulḗ më lë'ë të. Gulú më lë'ë
të lu nacahi parë tsutḗ të lu
llni parë guënḗ të lë'ë më.
10 Lë'ë të antsë adë nápëdi'i
të vidë shtë Dios perë iurne'
sí, na të shmënë Dios. Antsë
ni tubi adë chu bëgá'adi'i
ldu'u lë'ë të perë iurne' Dios
bëga'a ldú'i' lë'ë të.

Gulë guquëreldë parë Dios

11 Lë'ë të amigu narac
shtua'a, na të mënë ziquë
mënë zitu parë guḗ'dchiliu
rë'; na të më zitu entrë los de
más mënë. Runa ruëguë lu
të, adë gúnëdi'i të cumplir ra
deseo mal nananú la'ni ldu'u
të purquë na rahin ziquë
enemigu narshini ldu'u të.
12 Gulë gapë buen con-
ductë entrë ra naná guënḗdi'i
Dios të parë guëdë'ë rall
cuendë na të shmënë Dios.
Aunquë iurne' rni'i rall cun-
trë lë'ë të cumë si fuërë na
të narguini mënë, perë guëná
rall cusë za'quë naquëhunë të
nu guëdë'ë rall cuendë, nu
guëni'i rall dushquilli Dios,
purquë iurní guëabrí ldu'u
rall con Dios, nu guëdë'ë Dios
vidë eternë parë lë'ë rall.
13 Gulë bëzu'bë diaguë
ordë shtë gubiernë nu grë
ra narnibë'a purquë na të
shmënë Jesús. Gulë bëzu'bë
diaguë di'dzë shtë rëy, el quë
narnibë'a más;
14 nu gulë bëzu'bë di-
aguë shti'dzë gubiernë
nabëshe'ldë rëy ni. Bëshe'ldë
rëy rumanë lë'ë rall parë
gunë rall honrar el quë
naquëhunë bien nu gunë rall
cashtigu el quë narunë mal.
15 Puës Dios rac shtú'ui'
de quë lë'ë të gunë të bien
të parë guëta'u të rua' mënë
nanḗdi'i gac bë'a mudë narac
shtu'u Dios guëquëreldë rall.
Rni'i rall cusë tuntë cuntrë
lë'ë të.
16 Gulë cue cumë ziquë
nguiu naná librë, perë
adë rúnëdi'i të usar libertá
narne'e Dios ziquë tubi
prëtëstë parë gúnël duldë.
Más bien gulë cue cumë
ziquë tubi muzë shtë Dios.
17 Gulë bëdë'ë rëspëti parë
grë mënë. Gulë guc shtu'u
grë ra shmënë Jesús. Gulë
bë'në rëspëti Dios nu gulë
bë'në rëspëti lë'ë narnibë'a
más lu guḗ'dchiliu.

Guzac zi Jesús

18 Grë të nanapë lamë, gulë
gapë rëspëti lu shlámël nu
gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë

rai'; lëdë niá'asëdi'i lu lamë za'quë u lu ra narga'a ldu'i sáhi', sino también gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra lamë mal narunë nalaa'dchi.
19 Rëuu' ldu'u Dios con nguiu naná pacënci iurë rzunaldë mënë lḗ'ëll sin causë.
20 Perë si talë quëhúnël mal, por ni quëlda'a mënë hiaguë guḗquël nu nal cunformë con cashtigu ni, perë ¿pë cusë za'quë quëhúnël? En cambi, si quëhúnël bien nu rzac zi mënë lḗ'ël, si talë rua'a ldú'ul lu cusë ni nu nápël pacënci, ni sí rëuu' ldu'u Dios.
21 Puës guna'bë Dios lë'ë të parë tsagla'guë të rëglë ni. Jesucristo guzac zíhi' por lë'ë të. Sufrimientë shtḗhi' na ziquë muestrë të gunë të ziquë bë'në më.
22 Lë'ë më ni adë bḗ'nëdi'i' duldë nu nilë jamás adë guluguḗdi'i më.
23 Iurë lë'ë ra mënë gurushtiá rall guëc më, adë bëquébidi'i më con galrushtiá. Iurë bëzac zi mënë lḗ'i', adë bëdchigrḗ dí'dzëdi'i' lu mënë sino guna'bë më lu Dios parë gunë Dios juzguë lë'ë rall za'quë za'quë.
24 Mizmë Jesucristo bia'a më grë ra duldë shtë hia'a iurë bë'në më sufrir lu cruz të parë gáca'a ziquë tubi naguti; hia adë chu gúnëdi'i duldë parë guëbánia'a tubi vidë za'quë delantë lu më. Lë'ë më guc më ridë të parë lë'ë të guëac të maldá narunë të.
25 Antsë lë'ë të guzú të ziquë lli'li naguniti, perë iurne' bëabrí ldu'u të con Jesucristo. Lë'ë më canihapë më lë'ë të ziquë vëquërë nu na më el quë nacanihapë ldu'u të, të parë adë guënítidi'i të jamás.

3

Cunseju parë ra nabëtsë'a

1 Ziquë ra muzë napë quë gunë rall cumplir, también lë'ë të tse'lë ra nguiu, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë tsé'lël, purquë si talë adë rialdídi'i ldu'u tsé'lël diza'quë, iurë guënall conductë shtḗnël, tsaldí ldú'ull shti'dzë më sin ni tubi di'dzë naruadí'dzël lúhi'.
2 Zni gaquin purquë guëná rall quëreldë të bien; guëná rall napë të rëspëti lu Dios nu guëná rall napë të vidë limpi.
3 Adornë shtënë të gáquëdi'in cusë fuërë ziquë narzë'ë ra begu u ziquë ra shnezë cu'u, ziquë orë u lari za'quë.
4 Sino adornë shtënë të gaquin la'ni ldu'u të catë adë chu rnádi'i luhin, adornë nadë rialúdi'i. Gac të mënë nadu'u nu naza'quë con pacënci con grë mënë. Zni rëuu' ldu'u Dios guëquëreldë të.
5 Tiempë guahietë ra na'a santu nagualdí ldu'i shti'dzë Dios, na rai' mënë nadu'u nu bë'në rai' rëspëti tse'lë rai'. Chulë guc vidë shtë rai'.
6 Por ejemplë, Sara bëzu'bë diágui' shti'dzë Abraham nu guni'i Sara lu tsé'li': “Dadë shtëna”. Iurne' na të ziquë shini Sara si talë quëreldë të

bien, si talë adë rdzőbëdi'i të
lu narunë cuntrë lő'ël.
7 Nu zac lë'ë të tse'lë
na'a, gulë gac mënë za'quë;
gulë bë'në honrar tsé'lël.
Gulë bë'në rëspëti lu tsé'lël
purquë ra na'a nápëdi'i rall
fuersë ziquë ra nguiu, perë
napë rall vidë eternë juntë
con lë'ë të por tubi favurë
nabë'në Dios parë grë të.
Gulë bë'në cumplir di'dzë rë'
parë guëdë'ë Dios grë cusë
narna'bë të lu më. Súdi'i ni
tubi cusë ziquë storbë parë
oraciuni shtë të.

*Quëhúnël bien perë rzac zi
mënë lő'ël*

8 Por fin, gulë gac unidë
con tubsë llgabë. Gulë bëga'a
ldú'ul sa'l. Gulë gac shtu'u
sa'l naná shmënë Dios. Gulë
gac nadu'u nu gulë bë'në
tratë sa'l con rëspëti.
9 Adë quíllidi'i të sa'l con
mal aunquë rúnëll cuntrë
lő'ël. Adë gushtiádi'il guëc
sa'l aunquë rni'i guídzëll cun-
trë lő'ël. Al contrari, gulë
guna'bë lu Dios por contrari
shtőnël të gunë ldai' më sa'l.
Gulő' më lë'ë të parë gunë të
cumplir ra cusë rë'. Zni gunë
të recibir bendición shtë më
10 purquë naescritë:

El quë narac shtu'u guëbánill
bien nu rac shtú'ull
guëquitë ldú'ull,
napë quë gápëll cuidadë
lo quë narní'ill, adë
guësiguődi'ill sa'll con
di'dzë.
11 Runë tucarë guësá'nëll
cusë mal nu gúnëll
bien; napë quë quílill
nezë catë rbedchí
ldú'ull, nu tsaglá'guëll
shnezë më.
12 Lë'ë Dadë canihapë më ra
më za'quë nu rquë di-
aguë më oraciuni shtë
rai' iurë rna'bë nguiu
ni lu më.

Perë lë'ë më runë më cuntrë
ra narunë mal.
13 ¿Chu napë pudërë parë
gúnëll dañi lë'ë të si talë
quëhunë të bien?
14 Perë si talë rzac zi të
purquë rianaldë të tëchi cusë
za'quë, dichusë na të. Adë
rdzőbëdi'il lu mënë nu adë
riádi'i ldu'u të
15 sino gulë bëzu'bë diaguë
di'dzë shtë Cristo guëdubi
tiempë. Na më lamë shtë
të. Nu gulë gac preparadë
cualquier iurë parë guëquebi
të lu ra mënë pëzielú nal
shmënë Jesús. Si talë
guëna'bë di'dzë rall lul,
hia nanël lla gúnël parë
defender lő'ël. Nadë más
napë quë guëni'inul lë'ë rall
con galnadu'u nu rëspëti.
16 Gulë guquëreldë bien sin
ni tubi duldë të parë iurë
ra contrari quëgni'i didzabë
cuntrë lë'ë të, guëtú lu rall
purquë nádi'in verdá.
17 Si talë guëdë'ë më sí sac
zi të, mejurë gunë të sufrir
por cusë za'quë, lődëdi'i por
mal.
18 Gulë bë'në llgabë; Cristo
guti tubsë vueltë por ra
pecadurë; jamás gátidi'i më
stubi. Tubldí na shcuendë
më lu Dios perë guti më
shlugar ra nanapë duldë
parë gue'dënú më lë'ë hia'a
lu Dios. Guti më en
cuantë cuerpë shtőhi', perë

guashtéhi' ladi ra tëgulë por
pudërë shtë Espíritu.
19 Tiempë ni guadi'dzë më
lu ra espíritu shtë tëgulë lugar
catë napë Dios lë'ë rai' ziquë
prësi.
20 Mënë ni naguquëreldë
tiempë shtë Noé, adë bëzu'bë
diáguëdi'i rall shti'dzë Dios.
Pues adë bëshé'ldëdi'i Dios
juici lueguë sino con pacënci
quëbezë më hashtë guctsa'u
barcu ru'bë. Por barcu ni
bëldasë mënë, u sea shunë
mënë, guc salvar lu juici shtë
nisë.
21 Manërë ni iurë bëriubë
nisë të, guni'i të lu sa' të de
quë nasalvar të. Galëriubë
nisë nádi'i ziquë bañi parë
cuerpë shtë të sino nahin
sëñi de quë nanël bëzuné
Dios ldú'ul, de quë limpi
na ldú'ul purquë Jesucristo
guashtéhi' ladi ra tëgulë.
22 Iurne' cuezë Jesucristo
gube'e ladë ldi shtë Dios.
Cagnibë'a më. Grë ra ian-
glë nu autoridá nu grë ra
narnibë'a stubi lugar, rzu'bë
diaguë rai' shti'dzë më.

4

*Gulë bë'në sirvë Dios
según llni nabëne'e më*

1 Por ni, ziquë Jesucristo
bé'ni' sufrir shcuerpë më,
gulë gac dispuestë gunë të
sufrir. El quë naguzac zi
shcuérpi', adë rianáldëdi'ill
tëchi duldë.
2 Rac shtú'ull guëbánill
según voluntá shtë Dios
mientras quëréldëll lu
gué'dchiliu. Hia nédi'ill
gúnëll cumplir deseo mal
nananú la'ni ldú'ull.
3 Tiempë nagudëdë,
guquëreldë të vidë mal; bë'në
të lo quë narquitë ldu'u
ra mënë nanadë guënédi'i
Dios. Gubani të lu vici;
bë'në të cumplir deseo mal:
guzuu'dchi të; gudáu sha'të
të lu mellë nu bii' të zili
vini. Guanaldë të tëchi dioses
falsë nanapë mënë, mënë
naquëreldë sin lëy za'quë nu
sin rëglë.
4 Perë iurne' lë'ë rall
rdzëguëë' ldu'u rall de quë
lë'ë të adë rúnëdi'i të compañi
lë'ë rall lu ra cusë mal ziquë
antsë. Nu rni'i rall di'dzë
dzabë cuntrë lë'ë të.
5 Perë segurë napë quë
guëtë'dë rall cuendë lu Dios;
gunë më juzguë grë mënë.
Gunë më juzguë ra nanabani
nu también grë ra tëgulë.
6 Lë'ë ra tëgulë hia bini
rai' diza'quë. Guc rai' juzguë
ziquë mënë; guti rai'. Bini rai'
diza'quë të parë si talë tsaldí
ldu'u rai' shti'dzë më, guëbani
rai' ziquë Dios. Espíritu Santo
guëne'e vidë eternë parë lë'ë
rai'.
7 Hia ze'dë bi'guë nasesë
fin shtë grë cusë. Por ni
gulë bë'në llgabë tubldí të
gúnëdi'il duldë. Adë riádi'i
ldú'ul sino gulë guna'bë lu
Dios.
8 Subrë todë gulë gapë
llëru'bë amor parë sa'l
purquë si talë rac shtú'ul sa'l,
iurní quëhúnël perdunë lé'ëll
zihani vueltë.
9 Gulë bë'në recibir lídchil
chu stubi ra bëchi sa'l
naze'dë lídchil sin quë adë

riasháquëdi'i ldú'ul.

10 Cualquier don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo parë lë́'ël, gulë bë'në sirvë lu ra sa' të con llni ni ziquë mënë naquëhunë cumplir lo quë narac shtu'u Dios. Gulë bëzëlaa'dchi lo quë nabë́'nël recibir parë bien shtë sa'l. Gulë bë'në usar llni shtë Espíritu Santo nabëne'e Dios të parë tsaru'bë sa'l. Iurní gac të muzë za'quë shtë Dios.

11 Si talë chu rac ruadi'dzë ziquë mësë, napë quë guadí'dzëll shti'dzë më por pudërë shtë më. El quë narunë sirvë sa'll, napë quë gúnëll sirvë por pudërë narne'e më. Zni gunë mënë alabar Dios por medio lë'ë Dadë Jesucristo. Cha guëdë'ë hia'a labansë lu më. llëru'bë na pudërë shtë më. Guënibë'a më parë siemprë. Amén.

Ra shmënë Jesús rzac zi rall

12 Lë'ë të narac shtua'a, adë rdzëguëë'di'i ldu'u të iurë ra prëbë ze'dë. Na prëbë ziquë be'lë narru'u lu gui'i, perë adë rdzëguëë'di'i ldu'u të. Adë rúnëdi'il llgabë sulë lë́'ël rúnël sufrir lu prëbë.

13 Mejurë gulë bëquitë ldu'u të purquë quëhunë të sufrir mizmë manërë cumë bë'në Cristo sufrir. Gulë gua'a ldu'u të parë gapë të lëgrë la'ni ldú'ul, nu gulë bëquitë ldu'u të iurë guëdchini më stubi con pudërë nu llni.

14 Si talë rushtiá mënë lu të purquë na të shmënë Jesucristo, dichusë na të. Espíritu shtë Dios cuezënúhi' lë'ë të.

15 Mënë runë sufrir purquë nguini rall sa' rall u rbaa'në rall, u runë rall mal u riutë́ rall asuntë nadë rlluí'idi'i, u na rall nadishi'bi; perë adë rúnëdi'i të ra cusë ni parë adë guëdchínidi'i cashtigu guëc të nu gúnël sufrir.

16 Mejurë na si rzac zil purquë rianáldël enseñansë shtë Jesús; adë rtúdi'i lul iurní sino gulë bëdë'ë graci lu Dios purquë nal shmënë më.

17 Hia bëga'a iurë sublú juici shtë Dios con mizmë shmënë më. Si talë juici ni guëzublú con lë'ë hia'a ¿lla gac fin shtë ra naná rzu'bë diáguëdi'i diza'quë shtë më?

18 Ra nguiu narunë cumplir shti'dzë më, runë rall llëru'bë fuersë parë gac salvar rall; ¿pë gac con ra nanápëdi'i rëspëti parë cusë santu nu rianaldë rall tëchi cusë mal?

19 Por ni, el quë narzac zi purquë nahin voluntá shtë Dios, napë quë tsagla'guë gúnëll bien nu tsagla'guë tsaldí ldú'ull gac salvárëll por pudërë shtë el quë nabëntsa'u nguiu. Siemprë gunë më cumplir shtí'dzi'.

5

Cunseju parë ra narialdí ldu'i Jesús

1 Quëdë́'ëhia cunseju parë ra më guani'si naná cabësë shtë shmënë Jesús. También na nahia më guani'si nu nahia testigu de quë Cristo bë́'ni' sufrir. Guna recibir

juntë con lë'ë të iurë guëlua'a
pudërë nu llni shtë më.
2 Gulë gupë ra shmënë
Jesús ziquë tubi vëquërë;
quëhápëll ra lli'li purquë zni
rac shtu'u Dios. Gulë bë'nin
voluntariamente, lëdëdi'i
purquë cagnibë'ahia lë'ë të.
Bë'në compañi lë'ë rai' con
guëdubinú ldú'ul, lëdëdi'i
purquë rbezë të gunë të
recibir dumí.
3 Gulë gupë ra shmënë
Dios tubi manërë nadu'u,
lëdëdi'i ziquë lamë narunë
nalaa'dchi lu ra muzë. Gulë
gac ejemplë za'quë lu rai'.
4 Iurë Jesús, el quë nanapë
pudërë parë quëhapë ra
lli'li, guëlua'alúhi' lu hia'a
stubi, lë'ë të gunë të recibir
tubi premi, tubi corunë
narabtsë'ë nanadë rialúdi'i.
5 Nu zac lë'ë të nanapë
menos edá, gulë bëzu'bë
diaguë di'dzë shtë ra më
guani'si. Grë të, gulë gac
më nadu'u lu sa'l purquë
naescritë:
Dios rzu më lu grë ra narunë
naru'bë.
Runë më compañi grëtë' ra
naná nadu'u.
6 Gulë gac mënë nadu'u de-
lantë lu Dios pudërusë. Gulë
bëdë'ë sí të guënibë'a më lë'ë
të; iurní gunë më honrar lë'ë
të iurë rga'a tiempë.
7 Gulë bëdë'ë grë galriá ldu'u
guëca'a më purquë nalë rac
shtu'u më lë'ël; quëhapë më
lë'ël.
8 Gulë cue nasini nu gulë
gapë cuidadë. Enemigu
shtë të na mëdzabë Satanás;
canzëll ziquë tubi león
narzubá. Rguíllll mënë parë
ldaguë rall lu pudërë shtënëll
të tsaldí ldu'u rall shti'dzë
mëdzabë.
9 Gulë sutipë lu mëdzabë;
gulë gac firmë lu shnezë
Dios. Gulë bëdë'ë cuendë
de quë grëtë' sa' të naná
shmënë Jesús guëdubi partë
shtë guë'dchiliu, quëgzac zi
rai' mizmë manërë quë lë'ë
të.
10 Despuësë de quëgzac zi
të por du'pë tiempë, Dios
el quë narne'e zihani favurë
nu bendición, el quë na-
guna'bë lë'ë të parë gapë
të vidë sin fin juntë con
Cristo, gunë më të gac të
firmë lu shnézi', nu gunë më
parë cuedchí ldu'u të, nu
guëne'e më fuersë parë lë'ë
të. Mizmë Dios ni guna'bë
më lë'ë hia'a parë tsutë hia'a
lu llni catë quëreldë më.
Bë'në mëhin purquë unidë na
hia'a con Cristo.
11 Cha guëdë'na'a alabar
lë'ë më. Amén.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

12 Silvano tubi bëcha'a,
quëquë'ëll cartë rë' por na.
Lluá'ahia Silvano quëhúnëll
cumplir voluntá shtë Dios.
Cartë rë' nadu'pin perë la'nin
bënehia cunseju. Quëhuna
testificar grë ra favurë nu
bendición nabë'në të recibir
de Dios, rlua'a de quë nezë
za'quë naguna'zi të nahin
verdá.
13 Ra grupë shtë shmënë
Jesús naquëreldë Babilonia,
ra nagulë Dios ziquë gulë
më lë'ë të, quëgshe'ldë rai'

saludë. Nu zac Marcos, shinia, quëgshé'ldëll saludë parë lë'ë të.

14 Gulë bë'në saludar ra sa' të con tubi saludë shtë amor.

Gulë cuedchí ldu'u të, lë'ë të naná unidë con Jesucristo. Amén.

Segundë cartë nabëquë ë San Pedro

Quëquë'ë Pedro lu ra shmënë Dios

1 Na Simón Pedro, nahia tubi muzë nu poshtë shtë Jesucristo. Quëquëa'a cartë rë' lu të narialdí ldu'i shti'dzë Dios. Por tubi favurë shtë Dios naná justë nu por Jesucristo, Salvador shtë hia'a, bë'në të recibir mizmë fe nadapë na'a. Chulë quëreldë të por shti'dzë më igual ziquë lë'ë na'a.

2 Gulë bë'në recibir zihani favurë shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të mientras tsagla'guë runguë bë'a të lë'ë Dadë Dios nu Jesús Shláma'a.

Ra shmënë Jesús verdadërë

3 Bëne'e Dios grétë' bendición parë gápa'a tubi vidë za'quë delantë lu më, tubi vidë naná de acuerdë con voluntá shtë më. Nadápa'a bendición ni purquë runguë bë'a hia'a el quë nagulé lë'ë hia'a según pudërë nu milagrë ru'bë shtë më.

4 Por tubi favurë shtë më, bëne'e më diza'quë nalasac. Bë'në më prometer zihani cusë ru'bë. Por mizmë di'dzë ni nadápa'a vidë shtë Dios. Guc salvára'a. Hia adë quëreldënúdi'ia'a cusë mal ziquë deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti por galërzebi ldu'u mënë.

5 Napë të bendición nabë'në më prometer, rialdí ldu'u të shti'dzë më; iurní runë tucarë guëquëreldë të ziquë gubani Jesús, lu buen conductë gulë gac mënë nasini guéqui'.

6 Despuësë de ni, adë rdé'ëdi'il sí parë deseo mal nananú la'ni ldú'ul. Hia despuësë de ni, gulë gac më pacënci; lu pacënci gulë gapë rëspëti parë Dios,

7 Nu lu rëspëti parë Dios, gulë gapë cariñi parë ra shmënë Jesús nu gulë gapë llëru'bë amor parë grë mënë, hashtë ra narná tushë lul. Grë ndë'ë gulë bë'në cumplir con guëdubinú ldú'ul.

8 Si talë tsagla'guë guëquëreldë të de acuerdë con cunseju rë', hiadë gáquëdi'i të nabëchi sino másru'u gunë të cumplir shchi'ni Dios. Másru'u gápël tubi vidë za'quë ziquë tubi hiaguë nardë'ë zihani nashi. Iurní guëná mënë másru'u runguë bë'a të Jesucristo Shláma'a.

9 Perë el quë nadë rianáldëdi'i tëchi ra cusë rë', adë riasédi'ill. Nall ziquë ciegu. Bëa'ldë ldú'ull de quë bëzuné më almë shténëll de grë duldë nabé'nëll antsë.

10 Por ni rnia'a lu të, bëchi, gulë bë'në segurë de quë Dios gulé më lé'ël, de quë guna'bë më lé'ël parë gáquël shmënë më. El quë narunë cumplir ra cusë nagunia'a la'ni cartë rë', jamás adë gáquëll bajo ordë shtë duldë

11 nu tsutëll con lëgrë

catë rnibë'a Dios ziquë Rëy
parë siemprë. Jesucristo
Shláma'a gúni' recibir lḗ'ël
parë cuezënul lḗ'i'.
12 Por ni tsagla'guë rnia'a
lu të grë cusë rë' aunquë hia
nanḗ të, nu na të firmë lu
verdá nanapë të.
13 Lluá'ahia naza'quë
guënehia cunsëju parë lë'ë
të mientras nabania të parë
adë guëá'ldëdi'i ldu'u të
enseñansë rë'.
14 Dadë shtë hia'a, Jesu-
cristo, bëlua'a më na de quë
mërë gatia.
15 Por ni gapa cuidadë të
parë rac guëagná ldu'u të
enseñansë rë' cualquier iurë
despuësë gatia.

Pedro gunáhi' pudërë shtë Cristo

16 Adë guanáldëdi'i na'a
tëchi ra cuendë narni'i
mënë sulë por llgabë nadë
rlluí'idi'i shtë rall. Bëlua'a
na'a verdá lu të lla bëdchini
Jesucristo con pudërë. Na
na'a testigu napë më pudërë
parë guënibë'a më ziquë rëy.
Con prupi slu na'a guná na'a
pudërë nu llni shtë më.
17 Guná na'a iurë lë'ë Dios
Shtáda'a bëdë'ë më hunurë
nu pudërë parë shini më
Jesús, nu bëdchini tubi bë
dizdë gube'e catë rabtsë'ë
llni. Ni tubi nápëdi'i di'dzë
parë guëní'ill lla na lugar
ni. Lë'ë bë guni'i: "Ndë'ë
na shinia narac shtua'a; nalḗ
rquitë ldua'a lḗ'i'".
18 Lë'ë na'a bini na'a bë
nabëdchini dizdë gube'e
purquë dzulezënú na'a lë'ë
Jesús guëc dani catë Dios
santu biadí'dzi'.
19 Perë ra di'dzë nabëquë'ë
muzë shtë Dios guahietë
parë lë'ë hia'a, más segurë
nahin quë testimonio shtëna;
nu quëhunë të bien si talë
rdë'ë të cuendë lo quë narni'i
di'dzë ni ziquë rdë'ë të
cuendë tubi llni narzianí lu
nacahi. Gulë bëdë'ë cuendë
hashtë rdzë guëdchini, hashtë
guëdchini llni shtë më nu
tsasḗ të ra di'dzë rë'.
20 Primërë gulë bëdë'ë
cuendë de quë grë ra di'dzë
naná bëquë'ë muzë shtë Dios,
escritë nahin la'ni Sagradas
Escrituras, perë ni tubi chu
tsasḗ pë runë cuntienë di'dzë
ni, sulë por Espíritu Santo
tsasël pë runë cuntienin,
lḗdëdi'i por llni nanápël.
21 Purquë ni tubi muzë
shtë Dios biadí'dzëdi'i'
shti'dzë Dios por mizmë
voluntá shtë muzë ni, sino
biadí'dzi' por pudërë shtë
Epíritu Santo naná quëgsḗ
lë'ë rai'.

2

Ra mësë bishi
(Judas 4-13)

1 Guahietë nanú profetë
bishi ladi ra mënë israelitë.
Zni zac guëdchini ra mësë
falsë entrë lë'ë të. Guëlua'a
rall llga'chi enseñansë falsë
nardë'ë fin parë fe shtë
mënë, hashtë gunë rall negar
Jesús, de quë gúti' parë gac
salvára'a. Zni cagna'bë rall
cashtigu guëc rall; nasesë gac
condenar rall.
2 Zihani mënë tsanaldë
tëchi vidë mal shtë mësë ni.

Guëni'i rall nezë za'quë shtë Dios nahin bishi.

3 Rzebi ldu'u rall dumí; quëgsigué rall lë'ë të con enseñansë falsë, sulë parë guëdë'ë të dumí ca'a rall. Dizdë tiempë guahietë guni'i më gac cashtigu rall, gac condenar rall; nasesë guëdchini juici shtë Dios guëc rall.

4 Dios adë bé'nëdi'i perdunë ra ianglë nabë'në duldë guahietë sino quë bëtia'a më lë'ë rai' la'ni gabildi. Bësë'au lë'ë rai' lu nacahi parë cuezë rai' dzë shtë juici.

5 Nu zac bé'nëdi'i Dios perdunë gué'dchiliu tiempë shtë Noé, sino quë bëshe'ldë më tubi juici shtë nisë subrë guëc ra mënë mal; perë bë'në më salvar Noé con gadchi shfamíli'. Noé gúqui' muzë shtë Dios naguadi'dzë shti'dzë më lu ra mënë.

6 Nu Dios bé'ni' condenar; bëzalú më ra guë'dchi Sodoma nu Gomorra. Bëshe'ldë më gui'i hashtë bëac dë ra guë'dchi të parë grë ra mënë mal naze'dë despuësë, guëná rall nu guëdë'ë rall cuendë nadzë'bë na juici shtë Dios.

7 Perë bë'në më salvar Lot, tubi nguiu za'quë nu nalé riashac ldú'i' iurë gunáhi' vidë dzabë shtë mënë mal.

8 Lot nguiu za'quë lu Dios, guquëréldëll entrë ra mënë mal; nalé guá ldú'ull iurë gunáhi' maldá nabë'në mënë. Bíni' pë guni'i rall lu sa' rall. Dzë la gue'lë guzac zi ldú'i' purquë guquëreldë mënë sin ni tubi rëglë.

9 Dadë Dios nápi' pudërë të gapë më ra mënë za'quë lu grë cusë mal të ldáguëdi'i mënë lu duldë; nu napë më pudërë cutsa'u më mënë mal parë tsa rall lu cashtigu shtë juici.

10 Gunë Dios cashtigu grë mënë mal, ra narianaldë tëchi deseo mal, cumë ziquë ra naquëreldë ziquë mbecu, nu gunë më cashtigu grë ra nané'di'i guëzu'bë diaguë shti'dzë el quë narnibë'a. Mënë ni fier na rall nu adë rdzé'bëdi'i rall lu Dios; rni'i rall cuntrë el quë nanapë más pudërë quë lë'ë rall.

11 Perë ra ianglë nanapë más fuersë nu pudërë quë ra nguiu ni, adë nápëdi'i rai' valurë guëdchi'bë rai' demandë cuntrë ra narnibë'a. Napë ra ianglë rëspëti lu Dios.

12 Ra hiumbrë rë' na rall ziquë ra më nardé'ëdi'i cuendë. Quëhunë rall cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u rall. Destinadë na rall parë galguti. Mënë ni runë rall burnë ra cusë nadë riasédi'i rall, perë guëniti rall con grë mal deseo nanapë rall.

13 Gunë rall sufrir mizmë manërë cumë bë'në mënë sufrir por causë shtë rall. Rquitë ldu'u rall grë ra dzë tsagla'guë rall tëchi cusë mal. Na rall ziquë manchë fier lu lari; rquitë ldu'u rall por deseo mal nananú la'ni ldu'u rall. Rsigué rall mënë mientras raunú rall lë'ë të lidchi të.

14 Rzebi ldu'u rall ra na'a mal; adë rdzáguëdi'i rall

quëhunë rall duldë. Rsigué rall ra nanádi'i firmë lu shnezë Dios con bishi. Bë'në rall gan zihani dumí tantë rzebi ldu'u rall dumí. Na condenadë rall.
15 Bëniti rall purquë bëru'u rall nezë za'quë shtë Dios. Guagla'guë rall mizmë duldë nabë'në Balaam, shini Beor. Balaam guc shtú'ull gúnëll gan dumí por maldá.
16 Perë tubi burrë gu'pë, guni'i ma guëc Balaam por duldë naquëhunë Balaam. Guni'i ma ziquë rni'i tubi mënë nu bëdë'ë ma fin galëtuntë shtë profetë ni.

17 Ra nguiu rë' na rall ziquë tubi guërzú nanápëdi'i nisë, nu ziquë shcahi narua'a mbë. Na condenadë rall parë tsa rall lu más nacahi catë guëquëreldë rall parë siemprë.
18 Rni'i nadchini rall. Con di'dzë nadë rlluí'idi'i rsini rall sa' rall lu duldë. Rni'i rall napë mieti permisi gunë mieti duldë; zni rsigué rall mënë nanapë du'pë tiempë dizdë bëru'u rall lu enseñansë falsë.
19 Quëhunë rall prometer libertá por enseñansë shtë rall, perë mizmë lë'ë rall na rall bajo ordë shtë mëdzabë purquë cadë nguiu na ziquë esclavë shtë cusë narnibë'a lë'ë nguiu.
20 Parë ra mënë nabënguë bë'a Dadë Jesús; hia bëru'u rall nezë mal catë rzë mënë shtë gué'dchiliu, si talë guëabrí nguiu lu cusë mal; si talë guëazë guetë nguiu nezë shtë Jesucristo Salvador shtë hia'a, fin shtë nguiu ni na peor quë antsë.
21 Mejurë parë nguiu ni adë nianédi'ill nezë za'quë shtë Dios quë despuësë tsutëll nezë ni, adë tsaglá'guëdi'ill tëchi mandadë nabëdé'na'a recibir de Dios santu.
22 Nahin ziquë narni'i tubi dichë; verdá na di'dzë ni: “Lë'ë mbecu bëabrí dchibë shtë ma ldu'u ma; nu lë'ë guchi nagualú guzë, bëabrí guaguezë ma la'ni benë stubi”.

3

Guëabrí Jesús stubi

1 Lë'ë të narac shtua'a, ndë'ë na segundë vësë quëquëa'a lu të. Guërupë cartë gunia'a lu të cusë de quë hia nané të. Rac shtua'a adë guëá'ldëdi'i ldu'u të ra enseñansë sino gapë tëhin la'ni ldu'u të.
2 Gulë bësëagná ldu'u të ra di'dzë naguni'i ra muzë santu shtë Dios guahietë, nu gulë bësëagná ldu'u të mandamientë shtë Dadë Jesucristo, Salvador shtë hia'a. Gulë bësëagná ldu'u të di'dzë shtënë më naguni'i na'a lu të. Na na'a poshtë shtë më.
3 Primërë puntë nané hia'a de quë la'ni lúltimë dzë guëdchini mënë nagunë burnë ra cusë sagradë; guëbani rall según deseo mal nananú la'ni ldu'u rall.
4 Guëna'bë di'dzë rall: “¿Pë fin napë promësë shtë Cristo de quë guëabrí më stubi? purquë dizdë guti ra shtadë guëlú hia'a, grë cusë

riagla'guë igual cumë dizdë
bëcue'shtḗ Dios guḗ'dchiliu".
5 Adë rac shtú'udi'i rall gac
bë'a rall de quë nanú gube'e
nu guḗ'dchiliu dizdë tiempë
guahietë. Bëntsa'u mëhin por
shti'dzë më, nu por mandadë
shtë më gulú më guḗ'dchiliu
la'ni nisë nu nanú nisë alred-
edurë guiu'u.
6 Lë'ë guḗ'dchiliu dzë ni
gualú. Grë guiu'u nḗ'azë la'ni
nisë.
7 Perë gube'e nu
guḗ'dchiliu nananú iurne',
na destinadë parë cashtigu
shtë gui'i por mizmë man-
dadë shtë Dios. Lë'ë gui'i
guëza'i guḗ'dchiliu dzë shtë
juici. Guëza'in con grë ra
mënë mal. Tsalú grḗtë' rall.
8 Bëchi narac shtua'a, adë
rëá'ldëdi'i ldu'u të de quë
parë Dadë Dios tubi dzë na
ziquë tubi mili izë, nu tubi
mili izë na ziquë tubi dzë.
9 Dadë Dios quëac ldḗ'ëdi'i
parë gúni' cumplir shti'dzë
më ziquë runë llgabë bëldá
mënë, sino quë Dios napë më
pacënci parë lë'ë hia'a. Adë
rac shtú'udi'i më tsagnítia'a,
ni tubi de lë'ë hia'a, sino
rac shtu'u më grë ra nguiu
guëabrí ldu'u rall con lë'ë më
nu gunë nadzë'ë rall mudë
nanabani rall.
10 Dzë naguëabrí Dadë
Jesús, guëdchíni' ziquë rd-
chini tubi nguba'në gue'lë,
iurë adë nádi'il segúrël. Iurní
lë'ë gube'e tsalú con tubi
ruidë dushë. Grḗtë' ra
cusë narná hia'a lu gube'e
tsalú rahin con gui'i, nu
guḗ'dchiliu tsequi lu gui'i con
grë lo quë nananú luhin.
11 Nanḗ të grḗtë' ndë'ë napë
quë gac cumplir; tsaluhin;
por ni rqui'ni gac të më
santu, mënë naquëhunë
cumplir shti'dzë më.
12 Mientras cuezë të dzë
naguëdchini më stubi, gulë
bë'në cumplir voluntá shtë
Dios të guëdchini më lueguë.
Dzë ni gube'e tsalú; tsaluhin
con gui'i juntë con cusë
nananú lu gube'e tsequi; gac
cambin lu be'lë.
13 Perë lë'ë hia'a dzuléza'a
gube'e cubi nu tubi
guḗ'dchiliu cubi naná bë'në
Dios prometer dizdë antsë.
Lugar ni guëquërélda'a; ndë
nanú purë cusë za'quë;
grëhin gac justë.
14 Por ni lë'ë të narac
shtua'a, mientras quëbezë të
grë ra cusë rë', gulë gapë
mizmë lë'ë të parë guëdzelë
më lë'ë të sin ni tubi faltë, sin
ni tubi cusë mal.
15 Gulë bëdë'ë cuendë
de quë pacënci nanapë
Shláma'a, runin parë gac
salvar mënë. Zni también
bëquë'ë Pablo, bḗcha'a, el
quë narac shtu'u hia'a lḗ'i'.
Bëquḗ'ëi' mizmë di'dzë ni lu
të según llni nabëdë'ë Dios
guḗqui'.
16 La'ni grë ra cartë
nabëquë'ë Pablo, nanú partë
naganë parë riasḗ hia'a.
Nanú mënë nadë rac bḗ'adi'i
nu adë nádi'i rall firmë lu
shnezë ra Sagradas Escrit-
uras. Caglú rall guëc shti'dzë
Dios. Zni rlua'a rall grë ra
Sagradas Escrituras. Tsalú

rall por lo quë naquëhunë
rall.
17 Por ni lë'ë të narac
shtua'a, hia quë nanë́ të grë
ra cusë rë', gulë gupë mizmë
lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u të
bishi shtë mënë nadë rzu'bë
diáguëdi'i shti'dzë Dios; adë
rdë́'ëdi'i të sí tsanaldë të
tëchi rall nu guëazë guetë të
shnezë Dios.
18 Mejurë gulë bësë'dë
di'dzë shtë Dadë Jesucristo
Salvador shtë hia'a, nu gulë
bë'në recibir más favurë
shtë më. Cha guëdë́'na'a
alabar lë'ë më iurne' nu parë
siemprë. Amén.

Primërë cartë nabëquë□ë San Juan

Di'dzë naguëne'e vidë sin fin

1 Antsë guinlú gué'dchiliu nanú tubi nanabani; perë guná na'a lúhi', nu bini na'a shtí'dzi', nu guna'zi na'a guiá'ai'. Náhi' el quë narni'i diza'quë shtë Dios. Por shtí'dzi' nadápa'a vidë sin fin.

2 Mizmë lë'ë më gubaninú më Dios, Shtáda'a, perë bëlua'alú më lu na'a. Bëdchini më gué'dchiliu. Guná na'a lúhi'. Na na'a testigu shténi'. Ruadi'dzë na'a lu të nabani më; nápëdi'i' fin.

3 Ruadi'dzë na'a lu të mizmë shtí'dzi' naná bini na'a. Ruadi'dzë na'a lu të lo quë nabë'në më parë gac bë'a të shti'dzë më. Zni gac unidë grë hia'a; guëdápa'a mizmë llgabë. Guldí hia'a ruadi'dzënú hia'a Dadë Dios con shíni' Jesucristo.

4 Iurní quëquëa'a di'dzë la'ni cartë rë' të parë gac cumplir guëquitë ldu'u të nu parë guëquitë ldu'u na'a.

Dios rne'e llni

5 Ndë'ë na diza'quë nabëlua'a Dadë Jesucristo, nu bëdia'a di'dzë na'a lu të de quë guldí Dios, nápëdi'i' duldë; limpi náhi' ziquë llni.

6 Si talë rni'i hia'a nané hia'a lë'ë më perë tsagla'guënú hia'a duldë, bishi na hia'a; adë guldídi'ia'a iurní; nu adë quëréldëdi'i hia'a bien.

7 Perë si talë guëdé'na'a cumplir shti'dzë Dios, adë chu rúnëdi'i duldë, unidë na hia'a mizmë lë'ë hia'a. Rac shtu'u hia'a bëchi la sa' hia'a iurní, nu rënë shtë Jesucristo shini Dios, tsagla'guë rzuné almë shtë hia'a de grë duldë.

8 Si talë guëni'i hia'a adë chu nápëdi'i duldë, lo mizmë lë'ë hia'a rsigué hia'a lë'ë hia'a. Bishi na ldu'u hia'a iurní.

9 Bënë na më; runë më cumplir shti'dzë më. Justë na më; runë më igual con grë mënë. Runë më perdunë gréte' duldë shtë hia'a iurë guëshubë dúlda'a lu më con guëdubinú ldu'u hia'a. Iurní rzuné më almë shtë hia'a de grë duldë nanadápa'a.

10 Si talë rni'i hia'a adë chu nápëdi'i duldë, quëgni'i hia'a bishi na Dios purquë hia guni'i më grë hia'a nadápa'a duldë. Si talë rni'i hia'a adë nápëdi'ia'a duldë, nídi'i shti'dzë më la'ni ldu'u hia'a iurní.

2

Nápa'a tubi naguëni'inú lë'ë Shtáda'a

1 Lë'ë të Dadë, caquëa'a di'dzë rë' lu të parë adë gúnëdi'i të duldë perë si talë chu quëhunë duldë, nápa'a tubi naguëni'inú lë'ë Shtáda'a por lë'ë hia'a. ¿Chu më ni? Lë'ë na Jesucristo; tubldí na shcuéndi' lu Dios.

2 Jesucristo guti lu cruz por duldë shtë hia'a. Gudilli më por grë duldë nanapë mënë

narẽ lu guẽ'dchiliu. Por galguti shtënë më, bëdchisú
më duldë shtẽna'a nu gu' Dios cunformë.
3 Si talë tsagla'guë guëzu'bë diága'a mandamientë shtë Jesucristo, iurní nanẽ hia'a lë'ë më. Rac bë'a hia'a lë'ë më de verdá.
4 Perë si talë tubi hia'a guëní'ia'a: “Nanẽa Dios”, perë mizmë tiempë adë quëzu'bë diáguëdi'ill mandamientë shtë më, bishi nall iurní. Nádi'ill verdá.
5 Perë si talë lë'ë hia'a rzu'bë diága'a di'dzë shtë më, rlua'a de quë tsagla'guë rac shtu'u hia'a lë'ë më.
6 El quë narni'i quëbezënull Dios, napë quë guëquëréldëll ziquë guquëreldë Jesucristo lu guẽ'dchiliu; adë bẽ'nëdi'i më duldë.

Mandamientë cubi

7 Dadë, adë guëquẽ'ëdia'a stubi mandamientë naná gurënë sino quë mizmë mandamientë nanapë të dizdë bini të diza'quë shtë më. Lo quë nabëquëa'a iurne', na igual ziquë ra di'dzë nabë'në të recibir guahietë.
8 Perë quëquëa'a tubi mandamientë cubi; primërë bë'në më cumplir mandamientë ni; iurní lë'ë të quëhunë të cumplirin. Lë'ë të napë të di'dzë rë' la'ni ldu'u të. Riagla'guë rzu'bë diaguë të shti'dzë më. Nacahi nananú la'ni ldu'u të rialuhin. Llni shtë Dios bëdchini.
9 Si talë chu rni'i quëbezënull lë'ë më perë mizmë tiempë adë rac shtú'udi'ill sa'll, nacahi cabézëll.
10 El quë narac shtu'u los de más narialdí ldu'i Dios, cabezënull llni la'ni ldú'ull; adë rláguëdi'ill lu duldë.
11 Perë el quë narac shtú'udi'i sáhi'; el quë narná zá'quëdi'i lu sáhi', nacahi cabezë ldú'ull. Rzëll ziquë ciegu. Rnádi'ill shnezë Dios purquë në'au slull; bë'në duldë.
12 Dadë, quëquëa'a di'dzë rë' purquë guc perdunë duldë shtënë të. Bë'në më perdunë lë'ë të purquë guti Jesús shlugar të; nasalvar të iurne'.
13 Dadë, quëquëa'a lu të purquë nanẽ të el quë nanabani dizdë antsë binlú guẽ'dchiliu. Quëquëa'a lu të, sultërë, purquë adë bẽ'nëdi'i të lo quë narac shtu'u mëdzabë. Quëquëa'a lu të, llguë'në, purquë runguë bë'a të Dios, Shtáda'a.
14 Quëquëa'a lu të naná Dadë purquë nanẽ të el quë nanápëdi'i fin. Quëquëa'a lu të naná sultërë purquë quëhunë të cumplir shti'dzë Dios con guëdubinú ldu'u të. Bë'në të gan lu mëdzabë.

15 Adë rac shtú'udi'i të ra cusë nananú lu guẽ'dchiliu, purquë grë ra narac shtu'u ra cusë shtë guẽ'dchiliu, adë rac shtú'udi'ill Dios.
16 Ra cusë mal narac shtu'u ldu'u nguiu, nu ra cusë chulë narac shtu'u ra nguiu gapë, nu ra cusë narunë naru'bë mënë, grë ndë'ë na cusë shtë guẽ'dchiliu, lëdë Diósëdi'i.

17 Grë ra cusë shtë
guḗ'dchiliu, rialú con grë mal
llgabë narac shtu'u mënë,
perë el quë narunë narnibë'a
Dios, adë rialúdi'ill. Nápëll
vidë sin fin.

Verdá nu bishi

18 Dadë, hia bëdchini
tiempë tsalú guḗ'dchiliu.
Bini të antsë napë quë
guëdchini tubi nagunë cuntrë
Jesucristo. Hashtë iurne'
nanú zihani narunë cuntrë
Jesús. Por ni nanḗ hia'a
bëga'a iurë tsalú guḗ'dchiliu.
19 Lë'ë ra nguiu ni narunë
cuntrë Jesús, bëazë guetë rall
de lë'ë hia'a. Nunquë adë
guc rall shini më de verdá
purquë adë riaglá'guëdi'i rall
con shti'dzë më. Si talë niac
rall narialdí ldu'i shti'dzë
Dios de verdá, nëa'në rall con
lë'ë hia'a. Bëazë guetë rall.
Iurní rlua'a clarë nádi'i rall
shini Dios.
20 Lë'ë të napë të llni
purquë quëbezënú Espíritu
Santo la'ni ldu'u të. Rac bë'a
të cusë shtë Dios.
21 Adë rquí'nidi'i guëquëa'a
lu të purquë nanḗ të verdá.
Nanḗ të guadë naná verdá
nu guadë naná bishi. Nanḗ
të el quë naruadi'dzë bishi,
zé'dëdi'ill de Dios.
22 ¿Chu na más nabishi
entrë lë'ë mënë? pues el
quë narni'i Jesús lḗdëdi'i
nabëshe'ldë Dios. El quë
narni'i zni, quëhúnëll cuntrë
Jesús. Quëhúnëll cuntrë Dios
nu quëhúnëll cuntrë shini
Dios.
23 Grë mënë narni'i Jesús
lḗdëdi'i el quë nagudili Dios
parë guënibḗ'ai', nápëdi'i
nguiu ni Dios Padre. Perë
el quë narni'i Jesús na el quë
nabëshe'ldë Dios, nguiu ni
quëbezënú Dios.
24 Gulë tsagla'guë guëzu'bë
diaguë të ra di'dzë nabini të
iurë gualdí ldu'u të shti'dzë
më. Si talë guësa'në të cuezë
shti'dzë Dios la'ni ldu'u të,
napë të Jesús nu napë të Dios
Padre con lë'ë të.
25 Mizmë Jesucristo guni'i
lu hia'a, guëne'e më vidë sin
fin parë lë'ë hia'a.
26 Quëquëa'a di'dzë rë' lu
të parë gac bë'a të lla na ra
nguiu narac shtu'u guësiguḗ
lë'ë të.
27 Perë nídi'i nicidá
guëlua'a mënë lë'ë të purquë
quëbezënú Espíritu Santo lë'ë
të; náhi' mësë shtë të. Napë të
llni shtḗhi'. Quëgluá'ai' naná
verdá nu naná bishi. Shtí'dzi'
na verdá, lëdë bíshidi'i. Nu
guní'i', gulë bëdë'ë lugar
cuezënú Jesús ldu'u të.
28 Gulë bëquḗ diaguë,
Dadë; gulë bëdë'ë lugar
cuezënú Jesús ldu'u të, të
iurë guëdchini më stubi
vueltë, adë chu rtúdi'i lúhi';
adë chu guëllú'nëdi'i lúhi'.
Mejurë guëquitë ldu'u të iurë
guëdchini më.
29 Si talë rdë'ë të cuendë
de quë tubldí na shcuendë
Jesús lu Dios, gulë bëdë'ë
cuendë, grë mënë nanabani
ziquë gubani më, na rall
shini më.

3

Ra shini Dios

1 Gulë bëdë'ë cuendë blac
rac shtu'u Dios lë'ë hia'a.

Rni'i më na hia'a shíni'. Ra mënë narialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, rdë'ëdi'i rall cuendë chu na Jesús.

2 Lë'ë të Dadë narac shtua'a, na hia'a shini Dios iurne', perë rluá'adi'i lla gáca'a más delantë. Pues rdë'ë hia'a cuendë dzë naguëdchini më stubi vueltë, gáca'a ziquë na më purquë guëná hia'a lu më tal ziquë na më.

3 Grë ra narialdí ldu'i guëdchini më, gac cambi mudë nanabánill; adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë. Rac shtú'ull gáquëll ziquë lë'ë më.

4 Grë ra narunë duldë, runë rall faltë lu lëy shtë Dios. Napë rall faltë lu Dios. Grë duldë na cuntrë lëy nabëne'e Dios.

5 Nané̋ të bëdchini Jesús parë guëzuné̋ më almë shté̋na'a. Nápëdi'i më duldë.

6 El quë narzu'bë diaguë shti'dzë Jesús, tsaglá'guëdi'i gúnëru'ull duldë. El quë nariagla'guë gunë duldë, adë rdé̋'ëdi'ill cuendë chu na më. Nunquë bënguë bé̋'adi'ill lë'ë më.

7 Dadë, adë rdé̋'ëdi'i të sí guësigué̋ mënë lë'ë të gunë të duldë. El quë narunë cumplir shti'dzë Dios, tubldí na shcuéndëll lu Dios igual ziquë na Jesús lu Dios. Justë na më.

8 El quë nariagla'guë runë duldë, nall shini mëdzabë Satanás purquë Satanás antsë cueshté̋ guë'dchiliu, bé̋'nëll duldë. Por ni Jesús, shini Dios, bëdchini lu gué̋'dchiliu parë guëchili më dchi'ni shtë mëdzabë.

9 El quë nanapë vidë shtë Dios, adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë purquë hia bidë mizmë vidë shtë Dios la'ni ldu'u nguiu ni; adë ni mudë gúnëru'ull duldë purquë gúlëll nacubi por pudërë shtë Dios.

10 Zni rlua'a chu na shini më nu chu na shini Satanás. El quë natsagla'guë gunë duldë, nápëdi'ill vidë cubi shtë Dios. El quë narac shtú'udi'i bëchi sáhi', nápëdi'ill vidë shtë më.

Runë tucarë gac shtu'u hia'a sa' hia'a

11 Di'dzë rë' bini të dizdë binlú diza'quë: napë quë gac shtu'u hia'a grë sa' hia'a.

12 Adë guëdé̋'nëdi'ia'a ziquë Caín. Súquëll shini mëdzabë nu gudínill bé̋chill. ¿Pëzielú gudínill bé̋chill? purquë grë lo quë nabé̋'nëll, na mal lu Dios, perë bé̋chill lo quë nabé̋'nëll na bien lu Dios.

13 Dadë, lë'ë të narialdí ldu'u shti'dzë Dios, adë rdzëguëë'di'i ldu'u të si talë ra mënë shtë gué̋'dchiliu rna zá'quëdi'i rall lu të.

14 Nané̋ hia'a gudé̋da'a lu galguti hashtë nadápa'a vidë sin fin purquë de verdá rac shtu'u hia'a ra narialdí ldu'i Dios. El quë nadë rac shtú'udi'i bëchi sáhi', todavía nápëdi'ill vidë sin fin.

15 El quë narná zá'quëdi'i lu sáhi', nall ziquë narguini mënë. Nané̋ hia'a el quë narguini mënë, nápëdi'ill vidë sin fin.

16 Por Jesús nané hia'a lla
na Dios, el què narac shtu'u
de verdá. Jesús guc cun-
formë; gúti' lu cruz por lë'ë
hia'a. Por ni runë tucarë
guëdë'ë hia'a vidë shtë hia'a
parë sa' hia'a.
17 Si talë tubi hia'a nápa'a
ra cusë shtë gué'dchiliu nu
tubi sa' hia'a napë nicidá,
napë què guëdé'na'a com-
pañi lé'ëll. Si talë nédi'ia'a
guëdë'ë hia'a nacá'all, rac
shtú'udi'ia'a Dios iurní.
18 Bëchi, gac shtu'u hia'a sa'
hia'a de verdá, lédëdi'i con
di'dzë shténa'a sulamëntë,
guëdë'ë hia'a narqui'ni sa'
hia'a.

Nápa'a confiansë lu Dios

19 Si talë guëdé'na'a
cumplir di'dzë rë', gac bë'a
hia'a na hia'a shini Dios de
verdá. Zni adë rdzébëdi'i
ldu'u hia'a lu më iurë
shgába'a quëgni'i guéca'a.
20 Si talë nápa'a ll-
gabë naquëgni'i guéca'a,
nápëdi'ia'a confiansë lu më
iurní, perë na më más më
ru'bë què shgába'a, nu nané
më grë cusë nananú la'ni
ldu'u mieti.
21 Lë'ë të narac shtua'a, si
talë adë nápëdi'ia'a llgabë
naquëgni'i guéca'a, nápa'a
confiansë lu Dios. Adë
rdzébëdi'ia'a lu më
22 nu rne'e më ra cusë
narná'ba'a lu më purquë
dzudé'na'a cumplir lo què
narac shtu'u më. Dzudé'na'a
cumplir mandamientë shtë
më.
23 Ni na mandamientë shtë
më, tsaldí ldu'u hia'a shini
më Jesucristo, nu rnibë'a më
gac shtu'u hia'a bëchi sa'
hia'a. Zni bësëa'në më man-
damientë shtë më.
24 Grë ra narunë cumplir
mandamientë shtë më,
quëbezënú rai' Dios nu
quëbezënú Dios lë'ë rai'.
Nané hia'a quëbezënú më
lë'ë hia'a purquë bëdë'ë
më Espíritu Santo parë
cuezënúhi' lë'ë hia'a.

4

Espíritu shtë Dios nu espíritu narunë cuntrë Dios

1 Lë'ë të narac shtua'a,
adë tsaldídi'i ldu'u të grë
ra mësë narni'i de què ru-
adi'dzë rall por Espíritu shtë
Dios sino gulë bëtë'dë prëbë
shti'dzë rall parë gac bë'a të
si talë bëshe'ldë Dios lë'ë rall
tsaglua'a rall. Zihani mënë
falsë riaglua'a rall ra mënë.
2 Por ndë'ë gac bë'a të chu
naze'dë con shti'dzë Dios.
Grë ra nguiu narni'i Jesús
bëdchini lu gué'dchiliu nu na
më Cristo, el què nagudili
Dios parë guënibé'ai', el què
narlua'a di'dzë ni, nall verdá.
3 Perë grë ra nguiu narni'i
adë bëdchínidi'i Jesucristo lu
gué'dchiliu, zé'dëdi'i nguiu
ni de Dios. Cagní'ill bishi
naze'dë por pudërë shtë
contrari shtë Jesús. Hia
bini të guëdchini narunë
cuntrë Jesús; pues iurne' hia
quëréldëll lu gué'dchiliu.
4 Dadë, na të shini Dios.
Adë guëdé'ëdi'i të sí guësigué
mësë falsë lë'ë të. Adë
tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall
purquë más pudërë napë el

quë naquëbezënú lë'ë hia'a
quë el quë narnibë'a lë'ë
mënë shtë guḗ'dchiliu.
5 Ra mësë falsë ruadi'dzë
rall cusë shtë guḗ'dchiliu,
lḗdëdi'i shti'dzë Dios. Los de
más mënë shtë guḗ'dchiliu,
rianaldë rall shti'dzë mësë
ni.
6 Perë lë'ë hia'a na hia'a
shini Dios. Grë ra narunguë
bë'a Dios, rdë'ë rall cuendë
shtí'dza'a. El quë nanádi'i de
Dios, adë rzu'bë diáguëdi'ill
shtí'dza'a. Zni nanḗ hia'a chu
napë Espíritu Santo nu chu
napë espíritu shtë narguguḗ.

Dios rac shtu'u më lë'ë hia'a

7 Lë'ë të narac shtua'a,
tsagla'guë gac shtu'u hia'a
bëchi sa' hia'a purquë rac
shtu'u Dios lë'ë hia'a. El
quë narac shtu'u sáhi', gúlëll
nacubi por pudërë shtë më.
Nápëll tubsë Dios Shtádëll.
8 El quë nadë rac shtú'udi'i
sáhi', nápëdi'ill Dios Shtádëll,
purquë rac shtu'u Dios lë'ë
mënë.
9 Bëlua'a më de quë
rac shtu'u më lë'ë hia'a;
bëshe'ldë më tubsë shini më
lu guḗ'dchiliu parë guëdápa'a
vidë sin fin. Guëbánia'a parë
siemprë.
10 Zni bëlua'a më rac shtu'u
më lë'ë hia'a de verdá.
Bëshe'ldë më shini më; por
galguti shtë Jesús bëa'në
Dios cunformë purquë bëllë'ë
rënë shtḗhi' por ra duldë
shtḗna'a.
11 Lë'ë të narac shtua'a, guc
shtu'u Dios lë'ë hia'a zni, por
ni napë quë gac shtu'u hia'a
sa' hia'a.
12 Ni tubi mënë guná Dios,
perë si talë rac shtu'u hia'a
sa' hia'a, quëbezënú Dios lë'ë
hia'a, nu tsagla'guë rac shtu'u
hia'a sa' hia'a más.
13 Nanḗ hia'a cabezënú më
lë'ë hia'a nu quëbezënú hia'a
con lë'ë më purquë bëne'e më
Espíritu Santo naze'dë de lë'ë
më. Cabezënúhi' lë'ë hia'a.
14 Lë'ë na'a, ra poshtë,
guná na'a lu Dadë Jesús
nu tsagla'guë rni'i na'a lu
ra mënë bëshe'ldë Dios lë'ë
shini më, Jesús. Nápi' pudërë;
gúni' salvar ra mënë shtë
guḗ'dchiliu.
15 Lë'ë naná rni'i lu ra
mënë Jesús na shini Dios,
cabezënú Dios lḗ'ëll nu unidë
nall con Dios.
16 Nanḗ hia'a nu tsagla'guë
tsaldí ldu'u hia'a de quë de-
masiadë rac shtu'u më lë'ë
hia'a, grë hia'a. Nalḗ rac
shtu'u më grë mënë. Si talë
rac shtu'u hia'a lë'ë sa' hia'a,
cabezënú më lë'ë hia'a, nu
nápa'a mizmë vidë shtë më.
17 Dú'pëga dú'pëga rac
shtu'u hia'a lë'ë më más. Zni
nápa'a confiansë lu më iurë
gunë më juzguë lë'ë hia'a.
Rdzḗbëdi'ia'a lë'ë më purquë
ziquë na Jesús, na hia'a ndë'ë
lu guḗ'dchiliu.
18 El quë nardzëbë lë'ë
më, rac shtú'udi'ill lë'ë më
purquë si talë rac shtu'u
hia'a lë'ë më con guëdubinú
ldu'u hia'a, nídi'i lugar parë
guëdzḗba'a lë'ë më. El quë
nardzëbë lë'ë më, rzac zill
mizmë lḗ'ëll. El quë nardzëbë
lë'ë më, todavía runë faltë
gac shtú'ull Dios.
19 Rac shtu'u hia'a lë'ë më

purquë primërë lë'ë më guc shtu'u lë'ë hia'a.
20 Si talë tubi hia'a rni'i: “Rac shtua'a lë'ë më”, perë adë rac shtú'udi'ia'a bëchi sa' hia'a, nabísha'a. El që narac shtú'udi'i sa'll nagunall, tampuquë rac shtú'udi'ill Dios nanadë gunádi'ill.
21 Lë'ë mandamientë shtë më nabëdḗ'na'a recibir de lë'ë më rni'i zndë'ë: El që narac shtu'u Dios napë që gac shtú'ull sa'll.

5

Pudërë shtë narialdí ldu'i Jesús

1 Grë ra narialdí ldu'i Jesús, el que nagudili Dios parë guënibḗ'ai', nápëll vidë shtë më; nall shini Dios. Nu grë ra narac shtu'u Dios, también rac shtú'ull ra shini më, ra nanapë vidë sin fin por pudërë shtë më.
2 Nanḗ hia'a rac shtu'u hia'a ra shini Dios iurë rac shtu'u hia'a Dios de verdá nu rzu'bë diága'a mandamientë shtë më.
3 Si talë rzu'bë diága'a ra mandamientë shtë më, iurní rac shtu'u hia'a Dios de verdá. Mandamientë shtë më nádi'in ziquë tubi cusë në'ë; nádi'in naganë,
4 purquë grë ra nabësa'në guëdchini vidë cubi la'ni ldu'i, rúnëdi'ill duldë. Nápëll pudërë; gúnëll gan lu mëdzabë. ¿Lla mudë guëdḗ'na'a gan lu mëdzabë? pues si talë tsaldí ldu'u hia'a shti'dzë Dios, guëdḗ'na'a gan lu cusë mal shtë guḗ'dchiliu.
5 El que narialdí ldu'i shti'dzë Jesús na shini Dios, rúnëll gan lu grë cusë mal nananú lu guḗ'dchiliu.

Jesús na shini Dios

6 Jesús na shini Dios. Iurë bëriubë nisë Jesús, nu iurë guti më, bë'në Dios testificar na Jesús shíni'.
7 También Espíritu Santo quëhunë testificar de que na Jesús shini Dios. Adë rní'idi'i Espíritu Santo bishi.
8 Tsunë testigu cabezë lu guḗ'dchiliu narni'i igual; Espíritu Santo rni'i Jesús na shini Dios, nu galëriubë nisë shtë më con galguti shtë më, rlua'a na më shini Dios.
9 Grë hia'a rialdí ldu'u hia'a lo que narni'i ra testigu verdadërë, perë mayurë na shti'dzë Dios. Bë'në më testificar Jesús na shíni'.
10 El que narialdí ldu'i Jesús na shini Dios, nanëll la'ni ldú'ull nahin verdá. Perë el que narialdídi'i ldu'i Jesús, cagní'ill nabishi Dios purquë Dios guni'i clarë na Jesús shíni'. El que narialdídi'i ldu'i Jesús nádi'ill shini Dios, adë rúnëdi'ill recibir ra di'dzë shtë Dios Padre.
11 Pues Dios bë'në testificar lu hia'a nápa'a vidë sin fin por Jesús. El que naná unidë con Jesús shini Dios, nápëll vidë sin fin.
12 El que nanapë Jesús la'ni ldú'ull, nápëll vidë eternë perë el que nanápëdi'i Jesús, runë faltë vidë shtë Dios.

Nanḗ hia'a nápa'a vidë sin fin

13 Lë'ë të naná rialdí ldu'i
Jesús na shini Dios, caquëa'a
cartë rë' lu të parë gac bë'a të
napë të vidë sin fin por Jesús.
14 Iurní adë rdzëbëdi'ia'a lu
Dios. Rialdí ldu'u hia'a de
që si talë rná'ba'a lu Dios,
guëne'e më cusë narná'ba'a.
Napë që gáca'a cunformë
según voluntá shtë më.
15 Si talë nanë hia'a
rini më shtí'dza'a, también
nanë hia'a nápa'a ra cusë
narná'ba'a lu më.
16 Si tubi të rna të bëchi
sa' të quëhúnëll duldë, perë
duldë naquëhúnëll nuá'adi'in
cashtigu shtë galguti, napë
që guëná'bël lu Dios por
nguiu ni. Guëdë'ë Dios
vidë parë nguiu ni. Nanú
duldë nargú galguti; adë
rnibë'adia'a guëna'bë të lu
Dios por el që narunë duldë
ni.
17 Gulë guna'bë lu Dios
por nguiu nanapë duldë
nanuá'adi'i cashtigu shtë
galguti. Stubi clasë duldë rgu
galguti, gati nguiu.
18 Perë nanë hia'a grë
ra nanapë vidë cubi shtë
Dios, adë tsaglá'guëdi'i gúnëll
duldë purquë Jesús, shini
Dios, quëhapë lë'ëll. Gúnëdi'i
mëdzabë gan lu nguiu ni.
19 Nanë hia'a nápa'a vidë
shtë Dios. Na hia'a shini
më, perë grë mënë shtë
guë'dchiliu, nanú rall guia'a
mëdzabë Satanás.
20 Perë Jesús, shini Dios,
bëdchini lu guë'dchiliu nu
bëluá'ai' lë'ë hia'a. Por lë'ë
më runguë bë'a hia'a Dios
verdadërë. Nu na hia'a shini
më. Na më Shtáda'a. Nanë
hia'a Jesucristo na shini Dios.
Na më Dios verdadërë nu por
lë'i' nápa'a vidë sin fin.
21 Bëchi, gulë gapë mizmë
lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u
të ra dios falsë shtë mënë.
Amén.

Segundë cartë nabëquë□ë San Juan

Verdá nu amor verdadërë

1 Na Juan, nahia tubi më gushë. Quëquëa'a cartë rë' lul, nal ziquë tubi zana nagulḗ Dios. Quëquëa'a lul juntë con grë shínil. Nalḗ rac shtua'a lë'ë të de verdá, lëdë niá'asëdi'i na, sino zac grë lo quë nanḗ verdá shtë Dios.

2 Rac shtua'a lë'ë të purquë nadápa'a verdá shtë më. Quëbezënuhin lë'ë hia'a iurne' nu parë siemprë.

3 Napa segurë de quë Dadë Dios nu Jesucristo, shini më nu Shláma'a, gunë ldai' më guëc të, nu guëga'a ldú'i' lë'ë të, nu guëné'ei' parë cuedchí ldu'u të, të gac shtu'u të sa' të de verdá.

4 Nalḗ rquitë ldua'a. Bëdia'guëlúa bëldá ra shmënë Jesús nardëá con lë'ë të. Rianaldë rall tëchi verdá ziquë rni'i shti'dzë Dios, ziquë gunibë'a Dios Shtáda'a guëquërélda'a.

5 Iurne' quëhuna ruëguë lul de quë gac shtu'u bëchi la sa' hia'a. Di'dzë rë' nádi'in mandamientë cubi sino lo mizmë nabëdḗ'na'a recibir dizdë dzë nagualdí ldu'u hia'a shti'dzë Jesús.

6 Si talë rac shtu'u hia'a Dios, guëdḗ'na'a cumplir voluntá shtë më. Mandamientë shtë më rni'i: Gulë gac shtu'u sa' të. Hia bini të di'dzë ni dizdë bë'në të recibir diza'quë shtë më.

Ra narsiguḗ mënë

7 Zihani mënë narguguḗ ra sáhi', nanú rall guḗ'dchiliu. Adë rluá'adi'i rall de quë Jesucristo bëdchini lu guḗ'dchiliu con cuerpë shtë nguiu. El quë narlua'a bishi ni, rguguëll mënë nu quëhúnëll cuntrë Cristo.

8 Gulë gapë cuidadë mizmë lë'ë të parë adë guënítidi'i të ni zudu'pë partë shtë premi naguëne'e Dios, sino gaquin completë iurë guëdchini më stubi.

9 Cualquier nabësa'në shnezë Dios parë stubi enseñansë, nu adë rianáldëdi'ill tëchi enseñansë shtë Cristo, nápëdi'ill Dios ziquë Shtádëll. Perë el quë narianaldë tëchi enseñansë shtë Cristo, nápëll Dios ziquë Shtádëll nu nápëll shini më ziquë Shlámëll.

10 Si talë tubi mënë ze'dë guëluá'all lë'ë të perë adë nuá'adi'ill enseñansë de quë Cristo na shini Dios, lë'ë të adë rná'bëdi'i të lu Dios ni tubi bendición parë nguiu ni

11 purquë grḗtë' narunë compañi ra mësë falsë, nápëll partë con ra cusë mal shtënë mësë falsë.

Rialú cartë rë'

12 Napa zihani cusë parë guëquëa'a lu të, perë rac shtú'udia'a guëquëa'a di'dzë ni lu guichi iurne' purquë quëbeza de quë tsagnahia lë'ë të lueguë. Iurní guënia'a lu të, të parë guëquitë ldu'u hia'a de verdá.

13 Ra shini béldël naquëreldë ndë'ë, ra nagulé Dios, rshe'ldë rai' saludë parë
lë'ë të. Amén.

Tecërë cartë nabëquë□ë San Juan

Bëquë'ë Juan cartë lu Gayo

1 Na Juan, nahia më gushë, quëquëa'a cartë rë' lu Gayo narac shtua'a de verdá.

2 Lë́'ël amigu, rac shtua'a de quë adë gúnëdi'i faltë ni tubi cusë, nu rac shtua'a de quë gápël saludë completë parë shcuérpël. Nanëa de quë zugá'al firmë lu shnezë më.

3 Nalë́ bëquitë ldua'a iurë bëdchini bëldá shmënë Dios; guni'i rai' de quë tsagla'guë tsaldí ldú'ul shti'dzë më guëdubi tiempë. Guni'i rai' de quë quëhúnël cumplir shti'dzë më.

4 Demasiadë rquitë ldua'a rinia de quë shinia, nabani rall de acuerdë con shti'dzë Dios.

5 Bëchi narac shtua'a, quëhúnël bien lu Dios iurë rúnël sirvë lu ra narialdí ldu'i Jesús, ra mënë naze'dë zitu, mënë naguënë́di'il.

6 Guni'i rall lu ra nardëá ndë'ë, lla rac shtú'ul lë'ë rall. Nu gúnël bien si talë tsagla'guë gúnël compañi lë'ë ra naguëna'bë pusadë lídchil. Bë'në compañi lë'ë rall con ra narqui'ni rall ziquë runë tucarë tubi muzë shtë Dios.

7 Pues lë'ë rai' zia'a rai' viajë shtë rai' parë gunë rai' voluntá shtë Jesucristo. Perë lë'ë rai' adë bëcá'adi'i rai' tubi ayudë shtë ra mënë nadë guënë́di'i Dios.

8 Lë'ë hia'a napë quë guëdë́'na'a recibir lë'ë rai' nu guëdë́'na'a compañi lë'ë rai' parë tsagla'guë guëni'i rai' shti'dzë Dios lu ra mënë.

Mal nabë'në Diótrefes

9 Bëquëa'a tubi cartë lu shmënë Dios ndë, perë Diótrefes rquë guiá'all shti'dzë na'a; más rquitë ldú'ull guënibë́'all ziquë mënë ru'bë.

10 Por ni si talë tsahia tubi visitë ndë, guënia'a lu ra mënë pë canihunë Diótrefes. Cagní'ill bishi nu ra chismë cuntrë lë'ë na'a. Nu másru'u quëhúnëll; adë rúnëdi'ill recibir ra shmënë Jesús naze'dë guëni'i shti'dzë më. Nu ra mënë narac shtu'u gunë rall recibir ra shmënë Jesús, Diótrefes rní'ill cuntrë lë'ë rai', nu në́di'ill guëa'në ra mënë ni ladi ra shmënë Dios.

11 Lë'ë të narac shtua'a, adë tsaglá'guëdi'i të tëchi ra mënë mal, sino gulë guagla'guë tëchi cusë za'quë. Grë́të' el quë naquëhunë bien, nall shini Dios perë grë ra narunë mal, adë runguë bë́'adi'ill lë'ë më.

Ejemplë za'quë shtë Demetrio

12 Grë ra mënë rni'i rall bien de Demetrio nu mizmë conductë shtë́hi', rlua'a náhi' më za'quë. Nu lë'ë Espíritu naná ruadi'dzë verdá, náhi' testigu Demetrio na më za'quë. Nu lë'ë na'a rni'i na'a lo mizmë, nu nanë́ të shti'dzë na'a na verdá.

Rialú cartë rë'

13 Napa zihani cusë parë
guëquëa'a lul perë rac
shtú'udia'a guëquëa'a rahin
iurne'
14 purquë na rbeza gueldë
guënahia lë'ë të lueguë. Iurní
guëdia'a di'dzënú na'a lë'ë të.
15 Gulë cuedchí ldu'u të.
Ra amigu shtë të naquëreldë
ndë'ë, rshe'ldë rai' saludë
parë lë'ë të. Cana'ba favurë,
bëdë'ë saludë cadë tubi ra
amigu shténa'a naquëreldë
nga'li. Amén.

Cartë nabëquë□ë San Judas

Rquë'ë Judas cartë rë' lu ra shmënë Jesús

1 Na Judas, nahia muzë shtë Jesucristo nu nahia bëchi Jacobo. Quëquëa'a cartë rë' lu ra nagudili Dios Padre, lu ra naquëhapë më purquë rac shtu'u më lë'ë të nu unidë na të con Jesucristo.

2 Rac shtua'a tsagla'guë gunë të recibir bendición shtë Dadë, cusë ziquë galërga'a ldu'u më nu galërac shtu'u shtë më nu galërbedchí ldu'u naná rne'e më.

Mësë narlua'a bishi
(2 Pedro 2.1-17)

3 Lë'ë të narac shtua'a, bëna llgabë hashtë mërë niaquëa'a lu të tubi cartë lla guc salvára'a purquë rialdí ldu'u hia'a diza'quë, perë iurne' napë quë guëquëa'a lu të nasesë por stubi cusë. Quëquëa'a lu të con guëdubinú ldua'a de quë rqui'ni gunë të defender diza'quë con guëdubi fuersë shtë të purquë nanú mënë narunë cuntrë diza'quë. Lë'ë diza'quë guc intriegu guia'a hia'a tubsë vësë parë siemprë; adë chu gúnëdi'i cambin.

4 Quëgnia'a lu të zni purquë bëldá mënë ladi hia'a, adë nádi'i rall shmënë Dios aunquë guni'i rall gualdí ldu'u rall shti'dzë më. Rlua'a rall ziquë shmënë Dios perë quëgsigué rall; naga'chi na rall falsë. Dizdë tiempë guahietë, ra mënë ni na rall destinadë parë gac condenadë rall. Adë nápëdi'i rall rëspëti lu Dios. Rni'i rall gunë Dios perdunë duldë shtë rall ndigá aunquë quëreldë rall ziquë mbecu. Rlua'a tëchi rall lu Shláma'a Jesucristo, lúniquë el quë narnibë'a lë'ë hia'a.

5 Nané të bien pë guc guahietë, perë rac shtua'a guënia'a lu të tubi vësë más parë guëagná ldu'u të, de quë despuësë bë'në Dios salvar ra israelitë guia'a mënë shtë Egipto, bëdë'ë më fin ra nadë gualdídi'i ldu'i shti'dzë më.

6 Nu ra ianglë nabëdzatsu nu bé'nëdi'i rai' cumplir mandadë shtë më nu bësëa'në rai' lugar narunë tucarë guëquëreldë rai', bëdë'ë më ordë gac rai' ziquë prësi nanali'bi con cadënë parë siemprë. Nanú rai' lu nacahi hashtë iurë gunë më juzguë lë'ë rai'. Gac condenadë rai' dzë shtë juici, tubi dzë señaladë purquë gunë Dios juzguë lë'ë mieti.

7 Nu zac ra mënë shtë Sodoma con Gomorra con ra guë'dchi alrededurë, guquëreldë rall ziquë mbecu. Guanaldë rall tëchi ra deseo mal nadë rúnëdi'i tucarë, nguiu con nguiu, na'a con na'a. Ra mënë ni na rall tubi ejemplë parë gac bë'a mieti gunë më cashtigu grë ra naquëhunë duldë. Iurne' ra mënë shtë Sodoma nu Gomorra quëhunë rall sufrir

lu gui'i nanápëdi'i fin.

8 Mizmë manërë ra mënë
falsë entrë lë'ë hia'a, na rall
ziquë mënë narni'i shca'ldë
cusë dzabë. Runë dchi'ni rall
cuerpë shtënë rall con cusë
adë rúnëdi'i tucarë. Rquë
guia'a rall mandadë shtë
Dios; rni'i guidzë rall guëc
ianglë shtë më.

9 Quëhunë ra mënë ni ra
cusë mal aunquë napë rall
ejemplë shtë Miguel, tubi
ianglë namás rnibë'a lu ra
ianglë. Adë gurushtiádi'i
Miguel guëc Satanás iurë
lë'ë tëgulë Moisés bëga'chi,
sino guni'i Miguel lu Sa-
tanás di'dzë rë'; "Gunë më
cashtigu lë́'ël". Adë bë́'nëdi'i
Miguel juzguë lë'ë mëdzabë
sino biadi'dzë Miguel con
rëspëti.

10 Perë ra nguiu mal iurne',
rushtiá rall guëc ra cusë
nanadë riasë́di'i rall. Ri-
analdë rall tëchi ra cusë
mal cumë ziquë ra ma nadë
rdë́'ëdi'i cuendë.

11 Prubi ra nguiu ni purquë
gac juzguë rall. Nápëdi'i rall
rëspëti lu Dios, nilë lu sa'
rall. Na rall ziquë Caín. Parë
gapë rall zihani dumí, runë
rall duldë ziquë duldë shtë
Balaam, tantë rzebi ldu'u rall
dumí. Bëdzatsu rall ziquë
bë'në Coré cuntrë Moisés.
Por ni bëniti rall lu Dios nu
nacondenadë rall igual ziquë
Coré.

12 Ra mënë ni na rall tubi
shtu parë lë'ë të iurë rdëá të
lu mellë të gapë të laní con
los de más ra narac shtu'u
lë'ë sáhi'. Iurë raunú rall
lë'ë të, nápëdi'i rall rëspëti
sino quëhunë rall cumplir
mal deseo nananú la'ni ldu'u
rall. Na rall ziquë shcahi
nanápëdi'i guiu sino rua'a
mbë lë'in nezë rë' nezë rë'.
Na rall ziquë hiaguë nashi
nardë́'ëdi'i nashi tiempë shtë
cusechë. Na rall ziquë
hiaguë de verdá gubidchi,
ziquë hiaguë nabí'eshi.

13 Lo quë naquëhunë rall,
na ziquë bëchini cuchinë
nanua'a nisëdu'u lu mbë
dushë. Runë rall cusë naná
shtu. Na rall ziquë mbelëgui'i
naguniti shnézi'. Tsa rall lu
nacahi nanápëdi'i fin. Zni
gunë tucarë mënë ni.

14 Lë'ë Enoc el quë
nagubani gadchi tantë gen-
eración despuësë de Adán,
guní'i' naguër gac con ra
nguiu mal. Guni'i Enoc:
"Guná, ze'dë Dadë con zihani
ianglë santu

15 parë gunë më juzguë
grë mënë, nu parë guëdë'ë
më sentënci guëc ra narzu'bë
diáguëdi'i shti'dzë Dios nu
grë ra nabë'në duldë nu por
grë ra chismë naguni'i rall
cuntrë Dios".

16 Ruadi'dzë rall cuntrë
cusë za'quë. Rdchi'bë rall
demandë cuntrë sa' rall.
Rianaldë rall tëchi deseo mal
nananú la'ni ldu'u rall. Runë
naru'bë rall lu sa' rall. Rni'i
rall di'dzë chulë lu sa' rall
nadë más parë guëdë'ë sa'
rall centavë ca'a rall.

Cunseju parë shmënë Dios

17 Perë lë'ë të narac shtua'a,
gulë bëagná ldu'u të lo quë
naguni'i ra poshtë shtë Jesu-
cristo Shláma'a,

18 de quë guëdchini mënë
falsë nagunë burnë. Antsë
guëdchini më stubi vueltë,
tsanaldë ra mënë ni tëchi ra
deseo mal. Guëbani rall sin
rëspëti lu Dios.
19 Mënë mal entrë lë'ë të,
quëhunë rall dividir lë'ë të nu
rianaldë rall tëchi cusë mal
shtë guẽ'dchiliu. Nápëdi'i rall
Espíritu Santo nacuezënú lë'ë
rall.
20 Lë'ë të narac shtua'a,
gulë bë'në compañi sa' të,
të tsaldí ldu'u rall shti'dzë
Jesús. Gulë gac ziquë tubi
hiu'u nazúbëga'a firmë lu
cimientë. Gulë tsagla'guë
guadi'dzënú të Dios con
pudërë shtë Espíritu Santo.
21 Gulë gupë mizmë lë'ë të
siemprë të parë gac bë'a të
rac shtu'u Dios lë'ë të. Gulë
gubani parë lë'ë më mientras
cuezë të Jesucristo Shláma'a.
Gulë tsaldí ldu'u të de quë
siemprë rga'a ldu'u më lë'ë
të nu guëne'e më vidë sin fin
parë lë'ë të.
22 Entrë grupë shtë të nanú
ra narialdídi'i ldu'i shti'dzë
më. Gulë bëga'a ldu'u të lë'ë
rall nu gulë bë'në compañi
lë'ë rall të tsaldí ldu'u rall
shti'dzë më.
23 Gulë bëlá ra mënë naná
ziquë tubi cusë la'ni hiu'u
narie'qui. Gulë bëga'a ldú'ul
sa'l, perë mizmë tiempë gulë
bëdzëbë juici shtë Dios. Gulë
gapë cuidadë të adë gúnëdi'il
ra cusë mal naquëhunë rall.

Rialú cartë rë' con tubi labansë

24 Iurne' quëhuna alabar
lë'ë më purquë napë më
pudërë të ldáguëdi'i të lu
duldë. Napë më pudërë
guëdchininú më lë'ë të sin ni
tubi duldë catë quëreldë më.
Napë më pudërë guësëquitë
ldu'u më lë'ë të delantë lu
më.
25 Rac shtua'a guëdẽ'na'a
alabar lúniquë Dios ver-
dadërë por medio Jesucristo
Shláma'a, bë'në më salvar
lë'ë hia'a. Rac shtua'a gunë
mieti alabar lẽ'i'. Rac shtua'a
gunë mieti adorar lẽ'i'. Rac
shtua'a guëni'i mieti llëru'bë
na pudërë shtẽhi'; guëzu'bë
diaguë grë mënë shti'dzë më
të guënibë'a më guẽ'dchiliu
igual ziquë rnibë'a më lu
gube'e. Zni runë tucarë gunë
më recibir labansë dizdë
antsë cueshtẽ guẽ'dchiliu, nu
zac iurne', nu parë siemprë
gunë më recibir labansë ni.
Amén.

Apocalipsis

Bëlua'alú tubi ianglë lu Juan

1 La'ni librë rë' caquëa'a shcuendë tubi cusë nabë'në Dios. Bëdë'ë më permisi shini më Jesucristo të guëlua'alúhi' luhia, Juan, të gac bë'a ra muzë shtë më ra cusë naguër gac nasesë. Bëshe'ldë më tubi ianglë të gac bḗ'ahia di'dzë rë'.

2 Quëadi'dza di'dzë rë' na verdá shtë Dios nu Jesucristo biadí'dzi' di'dzë rë' na verdá, grë lo quë nagunahia.

3 Guëquitë ldu'u el quë nagu'ldë con voz fuertë, nu guëquitë ldu'u ra el quë naguëquḗ diaguë ra di'dzë rë' nabëdchini de Dios. Guëquitë ldu'u ra nagunë cuendë grḗtë' lo quë naquḗ la'ni librë rë' purquë lë'ë iurë hia ze'dë guëdchini parë gac cumplir di'dzë rë'.

Juan bëquë'ë ra cartë lu ra shmënë Dios naquëreldë Asia

4 Na Juan quëquëa'a di'dzë rë' lu të naná grupë shtë shmënë Dios, lu të naquëreldë regiuni Asia. Gulë bë'në recibir bendición nu gulë cuedchí ldu'u të. Dios na el quë nabani iurne', el quë nanápëdi'i fin, el quë naze'dë guëdchini.

5 Nu gulë bë'në recibir bendición shtë Jesucristo, testigu naruadi'dzë verdá. Guc më primërë naguashtḗ ladi ra tëgulë nu napë më pudërë subrë grë ra rëy naná rnibë'a lu guḗ'dchiliu rë'. Cristo rac shtu'u më lë'ë hia'a nu bëzunḗ më lë'ë hia'a de grë duldë con prupi rënë shtë më.

6 Bë'në më lë'ë hia'a ziquë rëy të guënibë'a hia'a con lë'ë më, nu bë'në më lë'ë hia'a ziquë bëshuzi të guëdḗ'na'a sirvë lu Dios, Shtadë më. Gulë bëdë'ë hunurë nu graci parë lë'ë më, el quë narnibë'a parë siemprë. Amén.

7 Gulë guná, Cristo guëdchini rua' shcahi. Grḗtë' mënë guëná rall lúhi' hashtë ra naná gudini lë'ë më. Nu grḗtë' mënë shtë guḗ'dchiliu, demasiadë gu'në rall iurë guëná rall lu më purquë rdzëbë rall cashtigu naze'dë. Zni gaquin. Amén.

8 “Nahia principi nu fin ziquë ra lëtrë A nu Z”, rni'i Dadë, el quë narnibë'a grḗtë' cusë, el quë natsalúdi'i, el quë nanabani iurne', el quë naze'dë guëdchini nasesë.

Bëlua'alú Cristo lu Juan con pudërë shtḗni'

9 Na Juan, nahia sa' të; juntë quëdḗ'na'a sufrir. Rzunaldë mënë lë'ë hia'a purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Jesucristo. Guna'bë më lë'ë hia'a parë gua'a ldu'u hia'a cusë durë con pacënci nu parë guënibë'a hia'a con lë'ë më. Nanúa prësi lugar lë Patmos, tubi dani la'ni nisë, purquë biadi'dza shti'dzë Dios nu guca testigu shtë Jesucristo.

10 Guzac tubi dzë, primërë
dzë shtë llmalë, quëbezënúa
Espíritu Santo nu quëgsé́hi'
na. Binia tubi bë fuertë nezë
tëcha naguni'i cumë ziquë
cha' trompetë;
11 Ni guní'i' lua:

—Na nahia principi nu
nahia lúltimë ziquë lëtrë A nu
Z. Bëquë'ë la'ni tubi librë lo
quë narnal nu bëshé'ldëhin lu
ra grupë shtë shmënë Dios
naquëreldë guë'dchi Efeso,
nu Esmirna, nu Pérgamo,
nu Tiatira, nu Sardis, nu
Filadelfia, nu Laodicea.

12 Bëabría parë nezë tëcha
të guënahia nia chu naná
quëgni'i. Iurë bëna zni, gu-
nahia lu gadchi gandelier
orë.
13 Guëláu ra gadchi gan-
delier, gunahia nga'li zuga'a
tubi ziquë nguiu nabëshe'ldë
Dios. Nácuhi' tubi lari llëduni;
bëdchinin hashtë guëa' më.
Nu nápi' tubi cinturón shtë
orë dëdë laguë ldu'u më.
14 Guitsë guëc më
naquichin ziquë guitsë
ladi lli'li naquichi u ziquë
naquichi ziquë nievë. Slúhi'
rabtsë'ë ziquë tubi be'lë.
15 Guëáhi' rabtsë'ë cumë
ziquë gui'bë shlí'echi naguër
bëzuné luhin u ziquë gui'bë
nabëru'u la'ni hiurnë. Nu
cháhi' na fuertë cumë ziquë
nisë nardëdë la'ni zihani
guëë'gu.
16 Hia guiá'ai' ladë ldi nanú
gadchi mbelëgui'i nu ruáhi'
bëru'u tubi spadë dushë
nanapë chupë lúhi'. Lu më
na ziquë lu ngubidzë iurë lë'ë
ngubidzë rabtsë'ë guëdubi
fuersë shté́hi'.
17 Iurë gunahia lu më,
bëzullibia lu më nu bëana
ziquë tëgulë. Perë lë'ë më
bëdchi'bë guia'a ladë ldi
guëca nu guni'i më:

—Adë rdzé́bëdi'il. Nahia
principi nu adë nápëdia'a fin.
18 Nahia el quë nanabani;
gutia perë iurne' nabania
parë siemprë. Nuá'ahia li-
ahi narunë significar pudërë
nanapa subrë galguti eternë
nu subrë lugar catë cuezë ra
tëgulë.
19 Bëquë'ë iurne' lo quë na-
gunal, lo quë nananú iurne'
con lo quë naguër gac.
20 Ndë'ë na lo quë
narunë significar ra gad-
chi mbelëgui'i naná gunal
guiahia ladë ldi con ra gadchi
gandelier shtë orë. Ra gadchi
mbelëgui'i runë significar
gadchi encargadë shtë ra
gadchi grupë shtë shmënë
Dios, nu ra gadchi gandelier
runë significar gadchi grupë
rë'.

2

Cartë parë ra shmënë Dios naquëreldë Efeso

1 ’Bëquë'ë tubi cartë nu
bëshé'ldëhin lu encargadë
shtë ra grupë shtë shmënë
Dios guë'dchi Efeso. Guni'i:
“Ndë'ë rni'i el quë nanapë
gadchi mbelëgui'i guia'a ladë
ldi, nu naná zuga'a guëláu
gadchi gandelier orë.
2 Nané́a gré́të' lo quë
naquëhunë të; rac bé́'ahia
de quë adë rdé́'ëdi'i të lugar
parë ra mënë mal. Nu nané́a

de què bëdchi'bë të prëbë lu
ra naná rni'i na rall poshtë
shtë Jesús perë adë nádi'i rall
poshtë. Grétë' rall bëgú të
shlatë de què na rall bishi.
3 Na të më pacënci nu
guzac zi të por diza'què nu
nalé bë'në të cumplir ordë
shtëna sin adë riá sháquëdi'i
ldu'u të.
4 Perë napa tubi cusë
cuntrë lë'ë të de què adë
rac shtú'udi'i të Jesús ziquë
antsë.
5 Por ni gulë bësëagná
ldu'u të catë bëniti të nu
gulë bë'në cambi mudë nan-
abani të nu gulë bë'në ziquë
bë'në të iurë gualdí ldu'u të
diza'què. Si talë adë gúnëdi'i
të cumplir di'dzë rë', guna
cashtigu lë'ë të. Guëdchisúa
gandelier entrë lë'ë të si adë
gúnëdi'i të cambi mudë nan-
abani të.
6 Sin què adë guëté'dëdi'i,
napë të tubi cusë favurë de
lë'ë të naná rna tushë të lo
què narunë ra nicolaítas. Nu
zac na rna tusha lu ra en-
señansë ni.
7 El què nardë'ë cuendë
di'dzë rë', gulë bëqué diaguë
bien lo què narni'i Espíritu
lu ra grupë shtë shmënë
Dios. Grétë' el què na-
gunë gan lu ra cusë mal,
guëdë'a gaull ra nashi shtë
hiaguë nazubëga'a paraíso
shtë Dios. Guëbani rall parë
siemprë."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquëreldë Esmirna

8 'Bëquë'ë tubi cartë nu
bëshé'ldëhin lu naná en-
cargadë shtë shmënë Dios
naquëreldë Esmirna. Bëquë'ë
zni: "Ndë'ë rni'i el què naná
principi, el què nápëdi'i fin,
el què naguti perë bëabrí
nabáni'.
9 Nané́a grë lo què
naquëhunë të; rac bé'ahia grë
galërzac zi shtë të. Nané́a
blac prubi na të perë de vërë
na të ricu. Nu nané́a lla
ruadi'dzë mënë mal cuntrë
lë'ë të, mënë narni'i na rall
mënë israelitë perë bishi rall;
na rall shmënë Satanás.
10 Adë rdzé́bëdi'i të lo què
narzac zi mënë lë'ë të. Lë'ë
mëdzabë guëtiá'all sëbëldá të
lachigui'bë të parë grétë' tëdë
të lu prëbë. Lë'ë të napë
què sac zi të durantë chi'i
dzë perë gulë tsagla'guë gac
të firmë hashtë galguti, iurní
guënehia vidë sin fin naná
guëlua'a ziquë tubi corunë
shtë rëy.
11 El què narac bë'a ra
di'dzë rë', gulë bëqué diaguë
lo què narni'i Espíritu lu ra
shmënë Dios. El què nagunë
gan lu cusë mal, adë tsádi'ill
lu cashtigu eternë."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquëreldë Pérgamo

12 'Bëquë'ë tubi cartë
nu bëshé'ldëhin lu naná
encargadë shtë shmënë
Dios naquëreldë guë'dchi
Pérgamo. Bëquë'ë zndë'ë:
"Ndë rni'i el què nanapë
spadë dushë naná chupë
té́chi'.

13 Na nanẽa grẽtë' lo quë naquëhunë të nu nanẽa de quë nabani të catë quëgnibë'a Satanás perë ziagla'guë të firmë lu nezë za'quë. Nunquë adë bësá'nëdi'i të parë tsaldí ldu'u të shti'dza, ni siquierë la'ni dzë iurë lë'ë Antipas, tubi testigu za'quë shtëna, gúti'. Ra mënë gudini rall lẽ'i' mërë lugar catë quëreldë Satanás.

14 Perë napa tubi cusë cuntrë lë'ë të de quë nga'li Pérgamo nanú mënë adë rsá'nëdi'i rall enseñansë shtë Balaam. Balaam bëdë'ë cunseju parë Balac naná bësini ra mënë israelitë lu duldë. Bë'në rai' duldë; gudáu rai' belë naná bë'në mënë ofrecer lu ra dzanë ídolo, nu cuënú rall sa' rall.

15 Nu zac napë të ra naquëreldë nga'li, mënë narianaldë ra enseñansë shtë mënë nicolaítas, cusë narná zá'quëdia'a lúhi'.

16 Por ni gulë bë'në cambi mudë nanabani të; si no, guelda lueguë nu tildinúa lë'ë të ziquë tubi nanua'a spadë dushë naná rru'u ruahia.

17 El quë narac bë'a shti'dza, gulë bëquẽ diaguë lo quë narni'i Espíritu lu ra grupë shtë shmënë Dios. El quë nagunë gan lu ra cusë dzabë ni, guëdë'a tubi guetështildi maná gaull; guetështildi ni nanú naga'chi. Nu guëdë'a tubi guë'ë naquichi; lu guë'ë ni naescritë tubi lë cubi. Ni tubi chu adë runguë bẽ'adi'i lë ni sino sulë el quë nagunë recibirin.”

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquëreldë Tiatira

18 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquëreldë Tiatira. Zni guni'i: “Rni'i shini Dios, el quë nanapë slúhi' ziquë llni shtë be'lë nu guëáhi' na ziquë gui'bë shlí'echi naguër bëzunẽ.

19 Na nanẽa grẽtë' lo quë naquëhunë të; nanẽa de quë rac shtu'u sa' të nu rialdí ldu'u të shti'dzë Dios; nu nanẽa más bë'në të iurne' quë antsë iurë gualdí ldu'u të shti'dzë më.

20 Perë napa tubi cusë cuntrë lë'ë të, de quë quëhunë të permitir quëreldë tubi mënë naná ziquë na'a Jezabel ladzë të. Rní'ill de quë ruadí'dzëll shti'dzë Dios perë quëgsiguëll lë'ë shmëna con enseñansë shtẽnëll. Rluá'all de quë nádi'i mal quënú mënë tse'lë sa' rall nu gau rall belë nabëdë'ë mënë ziquë ofrendë parë ra dzanë ídolo.

21 Na bëdë'a tubi tiempë Jezabel parë guëabrí ldú'ull con Dios, perë nẽdi'ill gúnëll cambi mudë nanabánill, nu adë nẽdi'ill guësá'nëll vidë mal.

22 Iurne' guëshe'lda tubi cashtigu parë mënë ni; guëru'lda lẽ'ëll lu camë con dulurë. Grë ra nanẽdi'i guëabrí ldu'u rall lu Dios, ra nabë'në mal con lë'ë na'a ni, gunë rall sufrir demasiadë.

23 Nu tsatinia ra shini na'a
ni; gati rall. Zni grë ra
shmënë Dios guëdë'ë rall
cuendë de quë na rac bë́'ahia
hashtë grë ra shgabë mieti,
grë́të' lo quë nanú la'ni
ldu'u mieti, nu guënehia tubi
cashtigu cadë tubi de lë'ë të
según obrë nabë́'nël.
24 Perë los de más lë'ë
të naquëreldë Tiatira, lë'ë
të nanë́di'i tsagla'guë ra en-
señansë shtë Jezabel, lë'ë të
nanadë bënguë bë́'adi'i ra en-
señansë mal, cusë narni'i rall
nahin secretë shtë Satanás,
pues rnia'a lu të de quë adë
guëdchí'bëdia'a stubi carguë
guëc të.
25 Sulamëntë gulë bë'në
cumplir lo quë nagunia'a lu
të; adë guëazë guétëdi'i të.
Guelda stubi.
26 Grë́të' el quë nagunë gan
lu mal nu tsagla'guë gúnëll
lo quë narac shtua'a hashtë
fin, na guënehia pudërë parë
guënibë'a mënë ni ra naciuni.
27 Ziquë bëne'e shtada
pudërë parë guënibë́'ahia,
zni guënibë'a rall ra naciuni
con varë gui'bë. Gapë
rall derechë ziquë el quë
naruntsa'u trashtë shtë
guiu'u; guëlull ra trashtë
nanadë rlluí'idi'i.
28 Nu zac guënehia llni
la'ni ldu'u rall, llni ziquë
mbelëgui'i nalë Plojë.
29 El quë narac bë'a
shti'dza, gulë bëquë́ diaguë
ra di'dzë narni'i Espíritu lu ra
shmënë Dios.”

3

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquëreldë Sardis

1 ’Bëquë'ë tubi cartë nu
bëshé'ldëhin lu naná en-
cargadë shtë shmënë Dios
naquëreldë guë'dchi Sardis.
Zndë'ë bëquë'ë: “Ndë'ë rni'i
el quë nanapë ra gadchi
espíritu shtë Dios nu gadchi
mbelëgui'i; nanë́a grë́të' lo
quë naquëhunë të nu na rdë'a
cuendë de quë na të ziquë
naguti aunquë rni'i mieti
napë të famë de quë nabani
të.
2 Gulë bëtë'tsë mbëca'ldë lu
të nu gulë bëdë'ë fuersë ra
cusë nanapë të perë hia mërë
rialú rahin. Pues gunahia
lo quë naquëhunë të; nádi'in
cusë za'quë delantë lu Dios
shtëna.
3 Gulë bësëagná ldu'u të ra
enseñansë nabë'në të recibir;
gulë tsagla'guë tëchi rahin
nu gulë bë'në cambi mudë
nanabani të. Si talë adë
rdë́'ëdi'i të cuendë shti'dza,
guelda lueguë ziquë ridë
tubi nguba'në sin quë adë
guëdë́'ëdi'i të cuendë ca iurë
guelda.
4 Sin quë adë guëtë́'dëdi'i,
nanú bëldá mënë naquëreldë
guë'dchi Sardis, adë
quëréldëdi'i rall mal lu ra
duldë; pues lë'ë rall sunú
rall na; gacu rall con lari
naquichi purquë zni runë
tucarë lë'ë rai'.
5 Ra nagunë gan lu mal,
ni gacu rall lari naquichi nu
jamás adë guëtí'idia'a lë rall
la'ni librë shtë vidë sino gun-
guë bë́'ahia ra mënë ni de-
lantë lu Shtada nu delantë lu
ra ianglë.

6 El quë nardë'ë cuendë
shti'dza, gulë bëquḗ diaguë
lo quë narni'i Espíritu lu ra
grupë shtë shmënë Dios.”

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquëreldë Filadelfia

7 ’Bëquë'ë tubi cartë nu
bëshé'ldëhin lu ra shmënë
Dios naquëreldë Filadelfia.
Zni bëquë'ë: “Ndë'ë rni'i el
quë naná santu nu náhi'
verdá, el quë nanapë liahi
shtë rëy David, el quë iurë
rshá'li', ni tubi adë chu gunë
gan guësë'au, nu iurë lḗ'i'
rsḗ'auhi', ni tubi adë chu
gunë gan guësha'lë.
8 Na rac bḗ'ahia grḗtë' lo
quë naquëhunë të, nu na
zuhia tubi puertë nalla'lë de-
lantë lu të. Ni tubi chu adë
gunë gan guësë'au puertë
ni. Aunquë du'psë rialdí
ldu'u të shti'dza, quëhunë të
cuendë diza'quë shtëna nu
adë bḗ'nëdi'i të negar na të
shmëna.
9 Guná, lo quë nagac. Por
fuersë shtëna guna de quë
ra mënë narianaldë tëchi ra
enseñansë shtë Satanás, ra
narni'i na rall më israelitë
perë bishi rall; nádi'i rall
më israelitë. Perë guna të
guëzullibi rall lu të; gac bë'a
rall de quë na të shmëna; gac
bë'a rall de quë rac shtua'a
lë'ë të.
10 Bë'në të cumplir man-
damientë shtëna, na të më
pacënci; por ni gapa lë'ë
të tiempë durë shtë prëbë
parë grë mënë narëta' lu
guḗ'dchiliu. Guëtëdë prëbë
parë lë'ë rall.
11 Guelda nasesë. Gulë
gupë bien lo quë naná ri-
aldí ldu'u të, të parë ni tubi
adë chu guëdchisúdi'i premi
narunë tucarë ca'a të.
12 Ra nagunë gan lu ra cusë
durë ni, na guna lë'ë rall
ziquë pilari la'ni iádu'u shtë
Dios gube'e. Nunquë jamás
adë guërú'udi'i rall nga'li.
Nu guëquëa'a lë Dios shtëna
luquḗ rall. Nu guëquëa'a lë
ciudá naná ciudá shtë Dios
shtëna. Lëhin na Jerusalén
cubi nu ze'dë guëdchinin de
gube'e catë quëbezë Dios
shtëna. Nu zac guëquëa'a
tubi lë cubi shtëna luquḗ ra
mënë ni.
13 El quë nardë'ë cuendë
shti'dza, gulë bëquḗ diaguë
lo quë nacagni'i Espíritu lu
grupë shtë shmënë Dios.”

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquëreldë Laodicea

14 ’Bëquë'ë tubi cartë nu
bëshé'ldëhin lu grupë shtë
shmënë Dios naquëreldë
guë'dchi Laodicea. Zni
bëquë'ë: “Ndë'ë rni'i el
quë naná verdá, el testigu
verdadërë, el quë naná
bëcue'shtḗ grë cusë según
voluntá shtë Dios. Rni'i më
ni:
15 Na rac bḗ'ahia grḗtë'
lo quë naquëhunë të.
Rac bḗ'ahia de quë adë
rac shtú'udi'i të Dios con
guëdubinú ldu'u të. Ojalá
niac shtu'u të Dios
16 perë cumë ziquë iurne'
na të ziquë nisë nanadë
náldëdi'i, nilë naldḗdi'i. Por
ni rdchibë ldua'a lë'ë të.

17 Pues rni'i të na të ricu, de
që bien ziazú të. Rni'i të ni
tubi cusë runë fáltëdi'i, perë
adë rac bḗ'adi'i të na të ziquë
tubi nanadë pë nápëdi'i.
Nápëdi'i të vidë eternë; na
të prubi demasiadë; na të
ciegu; adë riasḗdi'i të. Na të
ziquë nanápëdi'i shábi'; guëtú
lu të lu Dios.
18 Por ni rnehia cunseju
parë lë'ë të de quë guëzi'i
të orë shtëna, u sea gulë
guna'bë lua vidë cubi nadë
rialúdi'i të gáquël ricu de
verdá. Gulë guzi'i lari
naquichi, u sea gulë guna'bë
lua të gac limpi ldú'ul të
adë guëtúdi'i lul. Gulë guzi'i
rumëdi parë tsa slu të, u sea
gulë guna'bë lua llni të tsasël
shti'dza.
19 Rni'inúa lë'ë të; rzu za'ca
lë'ë të lu shnezë Dios purquë
rac shtua'a lë'ë të. Por ni
rqui'ni gapë të más ánimo nu
guëabrí ldu'u të lu Dios.
20 Guná, na zua rua' ldu'u
nguiu; cagna'ba. Si talë
rínil shti'dza nu guëshá'lël
rua' ldú'ul, guëdchinia
të parë cuezënúa lḗ'ël;
guadi'dzënúal. Nu lḗ'ël
guadi'dzënul na.
21 Grḗtë' el quë nagunë
gan lu mal, guëdë'a tubi lu-
gar cula'ni catë cueza, catë
rnibḗ'ahia. Zni bëna gan
nu quëbezënúa Shtada catë
rnibë'a më.
22 El quë rac bë'a shti'dza,
gulë bëquḗ diaguë lo quë
narni'i Espíritu lu grupë shtë
shmënë Dios.”

4

*Ra nanabani gube'e
quëhunë rai' adorar Dios*

1 Despuësë de gunahia ra
cusë rë', gunahia tubi puertë
nalla'lë gube'e; nu binia tubi
bë ziquë cha' trompetë. Ni na
el mizmë naguni'i lua antsë.
Gunı́'i' lua:
—Güe'pi ndë'ë të parë
guëluá'ahia lul grḗtë' ra cusë
nanapë quë guër gac.
2 Mizmë iurní pudërë shtë
Espíritu Santo gulezënúhi'
ldua'a. Gunahia tubi trunë
naquëbezë gube'e; hia lu
trunë ni zúbëga'a tubi
nazubë luhin.
3 Bëluá'ahi' ziquë tubi
guë'ë jaspe narabtsë'ë u
ziquë guë'ë cornalina. Hia
alrededurë lë'ë trunë, zuga'a
tubi iarcu iris narabtsë'ë
ziquë tubi guë'ë esmeralda.
4 Alrededurë shtë trunë ni
gunahia galdë bi tapë trunë;
hia lu ra trunë ni zúbëga'a
galdë bi tapë më guani'si;
nacu rai' lari naquichi con
corunë orë naná guëc rai'.
5 De lu trunë bëru'u ziquë
ray shtë nguzi'u; ribḗ con
ruidë shtë nguzi'u. De-
lantë lu trunë rie'qui gadchi
grëaguë; rru'u be'lë lu rai'. Ni
na gadchi Espíritu shtë Dios.
6 Nu delantë lu trunë
ni nanú tubi cusë ziquë
nísëdu'u narlua'a ziquë
vidrio u ziquë guëë'guë.
Guëláu lugar ni nu alrede-
durë lë'ë trunë, zuga'a tapë
naná ziquë rlua'a ra ma.
Napë ma slu ma guërupë
tëchi.
7 Primërë ra nanabani ni
rlua'a ziquë tubi león; hia
nachupë rlua'a ziquë tubi

ngunë; hia natsunë nápi' tubi
lu nguiu; hia natapë rlua'a
ziquë mbisiá nariasë.
8 Ra guëzá tapë nanabani,
ni napë rai' shu'pë shcuágui'
cadë tubi rai'. Nu nanú slu
rai' guëdubi tëchi, tëchi fuërë
nu tëchi nezë la'ni. Nu dzë la
gue'lë nunquë adë rbézëdi'i
rai' rni'i rai':
Santu, santu, santu, na Dadë
Dios narnibë'a grétë'
cusë,
el quë nanapë principi;
nabáni' iurne', nu adë
nídi'i fin parë lé'i'.
9 Cadë vësë lë'ë ra nan-
abani ni quëhunë rai' ado-
rar, bëdë'ë rai' graci lu më
naquëbezë lu trunë, el quë
nadë tsalúdi'i.
10 Ra galdë bi tapë më
guani'si bëzullibi rai' delantë
lu më nazubë lu trunë nu
bë'në rai' adorar lë'ë më
nanabani parë siemprë.
Bëdchi'bë rai' corunë shtë rai'
delantë lu më ziquë sëñi na
më Rëy shtë rai', nu guni'i
rai':
11 Dadë Dios shtë na'a, nal më
za'quë.
Sulë lé'ël nápël derechë gunë
mieti adorar;
gunë mieti alabar. Sulë lé'ël
runë tucarë guëdë'ë
mënë graci purquë
lé'ël bëntsá'ul grétë' ra
cusë.
Por voluntá shténël gurështé
gué'dchiliu.

5

Librë shtë më nabërulé Lli'li

1 Iurní gunahia tubi li-
brë guia'a ladë ldi shtë më
nazubë lu trunë. Lë'ë li-
brë na ziquë tubi nadu'bi
naescritë nezë la'ni nu nezë
fuërë nu né'auhin con gadchi
sëgi.
2 Nu gunahia ianglë
nanapë pudërë ru'bë naná
guna'bë di'dzë fuertë:
—¿Chull runë tucarë
guësha'lë librë nu guëché'zi'
sëgi?
3 Ni por gube'e, ni por
gué'dchiliu, ni por lugar catë
nanú ra tëgulë, ni tubi adë
chu nádi'i parë guësha'lë li-
brë rë', ni siquierë parë
guëná ni luhin.
4 Iurní nalé binia purquë
adë chu nádi'i të guësha'lë
librë ni. Ni tubi adë nídi'i
nanapë derechë parë gu'ldë
la'ni librë ni nu ni siquierë
más zucsë guëná ni la'ni li-
brë.
5 Iurní tubi më guani'si
guní'i' lua:
—Adë rú'nëdi'il pues lë'ë
nabërulé León shtë llëbní
Judá naná ze'dë llëbní rëy
David, ni sí, na më pudërusë.
Bë'në më gan lu enemigu
shté'hi'; napë më derechë
parë guëshá'li' lë'ë librë nu
guëché'zi' ra gadchi sëgi.
6 Iurní guëláu lë'ë trunë ni
nu entrë ladi ra tapë ra nan-
abani nu ladi ra më guani'si,
gunahia tubi nabërulé Lli'li.
Zuldí më aunquë nilë to-
davía rluá'aru'u sëñi de quë
gúti' ziquë tubi ma nabëdë'ë
mënë cumë ofrendë lu Dios.
Nápi' gadchi shcáchi' nu gad-
chi slúhi'. Ra slúhi' runë
significar gadchi espíritu shtë

Dios naná bëshe'ldë më parë
guëdubi lu gué'dchiliu.
7 Lë'ë Lli'li guna'zi librë
nananú guia'a ladë ldi naná
quëbezë lu trunë.
8 Iurë lë'ë më ni guna'zi
librë, guëzátë' tapë ra nana-
bani nu ra galdë bi tapë më
guani'si bëzullibi rai' delantë
lu Lli'li. Cadë lë'ë më guani'si
nua'a tubi arpa nu nua'a rai'
tubi copë orë naná gadzé
gushialë. Gushialë ni na
ra oraciuni shtë ra shmënë
Dios.
9 Nu bi'ldi rai' tubi cantë
cubi; guni'i rai':

Sulë lé'ël runë tucárël
guëná'zil librë,
nu guëché'zël sëgi rë' purquë
gútil
nu con rënë shté'nël gudíllil
prëci parë guc salvar
mënë rë'.
Na rall shini Dios de grë
guë'dchi, grë naciuni.
Ruadi'dzë rall grë clasë
dizé; be'dë guëzé rall
de guëzá partë shtë
gué'dchiliu.
10 Nu lé'ël bëné'el derechë lë'ë
rall, gac rall rëy nu
bëshuzi parë Dios shtë
na'a.
Nu guënibë'a rall guëdubi
gué'dchiliu.

11 Despuësë de ni, gunahia
nu binia tubi bë shtë zihani
ianglë naná rëta' alrededurë
trunë ni catë nanú ra nana-
bani con ra më guani'si. Can-
tidá ra ianglë, miles de lë'ë
rai',
12 guni'i rai' con voz fuertë:

Lë'ë Lli'li naguti, lé'i' runë
tucarë gúni' recibir la-
bansë shtë mieti; grë
mënë guëdë'ë pudërë
shtë rall ca'a më.
Guëdë'ë rall grë riquesë
nanapë rall ca'a më.
Guëni'i rall sulë lë'ë më
náhi' sabi; guëni'i rall
llëru'bë na pudërë shtë
më.
Gunë rall honrar lë'ë më;
gunë rall alabar lë'ë
më.
Guëni'i rall napë më derechë
parë guënibé'ai'.
13 Nu binia cha' grë ra cusë
nabëcue'shté Dios, ra ianglë
lu gube'e, ra mënë narëta'
lu gué'dchiliu, hashtë grë ra
mënë naná lugar shtë tëgulë
nu la'ni nisëdu'u. Guni'i rai':
Grë mieti gunë alabar
lé'i'; guëdë'ë rall grë
hunurë.
Guëni'i rai' llëru'bë na pudërë
shtë më.
Labansë ni runë tucarë
el që naquëbezë lu
trunë nu lu Lli'li parë
guëdubi tiempë.
14 Ra guëzá tapë ra nana-
bani guni'i rai':
—Nia Dadë. Zni gac.
Ra galdë bi tapë më
guani'si bëzullibi rai' lu më
nu bë'në rai' alabar el që
nanabani parë siemprë.

6

Ra gadchi sëgi

1 Iurní gunahia lu Lli'li.
Iurë bëché'zi' primërë sëgi,
iurní binia bë shtë tubi ra
tapë nanabani. Cháhi' na
ziquë bë shtë nguzi'u; guní'i':

—Gude'e të guënal.

2 Gunahia tubi guay naquichi. Hia nadchi'bë ma nua'a tubi iarcu guia'a ni. Iurní bëdë'ë rai' tubi corunë nu ziá'ai' parë gúni' gan lu enemigu nu parë tsagla'guë gúni' gan lu rall.

3 Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë segundë sëgi, binia bë shtë segundë ra nanabani; guní'i':

—Gude'e të guënal.

4 Iurní bëru'u stubi guay naná color llni. Hia nanadchi'bë ma, bë'në recibir tubi spadë ru'bë nu pudërë parë guëdchisull paz parë ra mënë narëta' lu gué'dchiliu, nu parë quini ra mënë sa' rall.

5 Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë tecërë sëgi, iurní binia cha' tecërë nabani; guní'i':

—Gude'e të guënal.

Gunahia tubi guay nagasë. Hia nadchi'bë ma, nua'a tubi lliguë ldibrë guiá'ai'.

6 Binia tubi bë nabëru'u guëláu ra nanabani. Guní'i':

—Bë'në dañi hashtë rdu' tubi kilo shtë trigu por lo që runë nguiu gan tubi dzë; nu tsunë kilo cebadë por mizmë prëci ni. Perë adë rúnëdi'il dañi ra hiaguë olivo, nilë ra hiaguë uvë.

7 Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë cuartë sëgi, iurní binia bë shtë cuartë nanabani; guní'i':

—Gude'e të guënal.

8 Gunahia tubi guay shlí'echi; hia nadchi'bë ma lë Galguti. Hia tëchi de ni ze'dë naldë el që runë representar lugar shtë ra tëgulë. Iurní lë'ë ni bë'në recibir pudërë subrë guëzátë' cuartë partë shtë mënë narëta' lu gué'dchiliu të gati rall lu guërru con gubini con galguidzë nu con ma dushë.

9 Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë quintë sëgi, iurní gunahia guëa' bëcu'guë ra almë naná guti purquë gualdí ldu'u rai' diza'që shtë Dios nu purquë guc rai' testigu shtë më lu sa' rai'.

10 Ra mënë ni guni'i rai' fuertë:

—Dadë santu, quëhúnël cumplir promësë shté́nël. ¿Hashtë ca iurë gac ldé́'ël nu gúnël cashtigu ra nagudini lë'ë na'a? ra nanabani lu gué'dchiliu.

11 Iurní bë'në rai' recibir lari naquichi nu repi më të parë guëzi'i ldu'u rai' stu'pë tiempë más, hashtë gac completë número shtë ra bëchi la sa' rai' naná guti por diza'që shtë Cristo igual ziquë lë'ë rai'.

12 Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë sexto sëgi, binia tubi llu ru'bë. Lë'ë ngubidzë bëac ziquë tubi cusë nagasë. Lë'ë mbehu bëac ziquë rënë.

13 Hia ra mbelëgui'i lu gube'e gulaguë ra hashtë lu gué'dchiliu cumë ziquë rlaguë nashi bëlda'u iurë lë'ë mbë dushë rni'bi hiaguë ni.

14 Hia gube'e gunitilú ziquë tubi guichi nardëá; hia gré́të' ra dani nu ra dani la'ni nisë bëni'bin shlugarin.

15 Hia ra rëy shtë gué'dchiliu bëca'chilú rall la'ni ra cuevë nu entrë ra guë'ë ru'bë shtë gué'dchiliu. Zni zac bë'në ra mënë narnibë'a, nu ra ricu, nu ra jëfë shtë militar, nu grë ra

nanapë pudërë nu autoridá
nu ra esclavë con ra nguiu
naná librë.
16 Guni'i rall lu dani nu lu
ra guë'ë:
—Gulaguë guëc na'a të
parë guëca'chilú na'a lu më
naquëbezë lu trunë. Gulë
bëca'chi lë'ë na'a lu cashtigu
ru'bë naná guëshe'ldë Lli'li
guëc ra mënë.
17 Pues hia lë'ë iurë
bëdchini, iurë shtë cashtigu
ru'bë. ¿Chu gunë gan guëru'u
entrë ra cusë ni?

7

Ra israelitë nanua'a sëñi luquë̋ rai'

1 Despuësë de ni gunahia
tapë ianglë; zuldí rai'
guëdubi ladë shtë guë̋'dchiliu.
Quëzudchí rai' guëzá guëdapë
mbë të parë adë ldá'adi'i
mbë lu guë̋'dchiliu, nilë
nisëdu'u, nu ni tubi hiaguë
shtë guë̋'dchiliu.
2 Nu zac gunahia stubi ian-
glë naze'dë nezë guia'a. Nápi'
tubi sëgi shtënë Dios nana-
bani. Lë'ë ianglë guni'i fuertë
lu ra guëzá tapë ianglë naná
bë'në recibir pudërë parë
gunë rai' dañi lu guë̋'dchiliu
nu nisëdu'u. Guni'i ianglë:
3 —Adë rúnëdi'i të dañi lu
guë̋'dchiliu nu nilë nisëdu'u,
nilë parë lu ra hiaguë hashtë
guna gan guëquëa'a tubi sëñi
luquë̋ ra muzë shtë Dios,
Shtáda'a.
4 Binia tubi número naná
guc selladë, na rai' ciento
cuarenta y cuatro mili shtë
ra më israelitë.
5 Chi'bë chupë mili guc sel-
ladë shtë llëbní Judá. Chi'bë
chupë mili guc selladë shtë
llëbní Rubén. Chi'bë chupë
mili guc selladë shtë llëbní
Gad.
6 Chi'bë chupë mili guc sel-
ladë shtë llëbní Aser. Chi'bë
chupë mili guc selladë shtë
llëbní Naftalí. Chi'bë chupë
mili guc selladë shtë llëbní
Manasés.
7 Chi'bë chupë mili guc
selladë shtë llëbní Simeón.
Chi'bë chupë mili guc selladë
shtë llëbní Leví. Chi'bë chupë
mili guc selladë shtë llëbní
Isacar.
8 Chi'bë chupë mili guc
selladë shtë llëbní Zabulón.
Chi'bë chupë mili guc selladë
shtë llëbní José. Chi'bë chupë
mili guc selladë shtë llëbní
Benjamín.

Zihani mënë nagacu lari naquichi

9 Iurní gunahia zihani
mënë naze'dë de grë naciuni
nu grë guë'dchi. Gunahia ra
naruadi'dzë grë clasë dizë̋.
Zuldí rai' delantë lu trunë nu
delantë lu më nabërulë̋ Lli'li.
Pues cantidá rai'; ni tubi
adë chu gunë gan guëlabë
lë'ë rai'. Nu nacu rai' lari
naquichi nu nanú zini guia'a
ra mënë ni.
10 Grë rai' guni'i rai' fuertë:
Nasalvar hia'a por pudërë
shtë Dios, Shtáda'a,
el quë naquëbezë lu
trunë,
nu por pudërë shtë më
nabërulë̋ Lli'li.
11 Grë̋të' ra ianglë naquëbezë
nga'li zuldí rai' alrededurë
trunë ni nu alrededurë ra

galdë bi tapë më guani'si, nu alrededurë ra tapë më nanabani. Bëzullibi grétë' ra mënë ni hashtë bëdchini luqué rai' lu guiu'u. Delantë lu trunë bë'në rai' adorar Dios.
12 Guni'i rai':
Nia Dadë, lë'ë labansë shtë mieti runë tucárël.
Guëni'i mieti llëru'bë na pudërë shténël, nu rac bé'al grë cusë.
Guëne'e mieti graci lul nu gunë rall honrar lé'ël purquë pudërë nu fuersë shténël llëru'bë nahin.
Nal Dios shtë na'a por grë tiempë. Amén.
13 Iurní tubi më guani'si guna'bë dí'dzi' lua:
—¿Chúllëti'i ra ndë'ë naquëbezë ndë'ë, ra nanacu naquichi? ¿Ca nezë ze'dë rai'?
14 Na repia:
—Dadë lé'ël nanël.
Iurní guní'i' lua:
—Lë'ë rai' na ra nagudëdë lu galërzac zi nu bëzuné rai' almë shtë rai'. Na limpi rai' ziquë lari naquichi por rënë shtë nabërulé Lli'li.
15 Por ni quëbezë rai' delantë lu trunë shtë Dios nu quëhunë rai' sirvë lë'ë më dzë la gue'lë la'ni santuari shtë më. Nu lë'ë më naquëbezë lu trunë canihapë më lë'ë rai' con pudërë shtë më.
16 Hia gúnëdi'i rai' sufrir gubini, ni galërbidchi ldu'u, nilë guëza'i ngubidzë lë'ë rai', ni por galna'i adë gúnëdi'i rall sufrir
17 purquë lë'ë më nabërulé Lli'li, el quë naná quëbezë guëláu trunë ni, quëhápi' lë'ë rai' ziquë tubi vëquërë quëhápëll ra lli'li. Nu më rë' gua'a lë'ë rai' catë nanú nisë narne'e vidë eternë. Nu Dios guëcuë'dchí më lu rai' grétë' nisë narru'u lu rai'.

8

Séptimo sëgi nu gushialë

1 Iurë lë'ë më nabërulé Lli'li bëche'zë sëgi gadchi, iurní bëa'në silënci lu gube'e ziquë mëdi iurë.
2 Lueguë gunahia lu gadchi ianglë naná quëbezë zuldí delantë lu Dios; bë'në rai' recibir gadchi trompetë.
3 Despuësë de ni bëdchini stubi ianglë nanua'a tubi cinsari orë. Iurní guzuldi' delantë lu bëcu'guë. Bëdë'ë rai' zihani ialë parë gúni' ofrecer gushialë lu bëcu'guë juntë con oraciuni shtë ra shmënë Dios. Lë'ë bëcu'guë orë zuga'a delantë trunë.
4 Lë'ë gushialë nananú guia'a ianglë ni, be'pin hashtë lugar catë quëbezë Dios, juntë con ra oraciuni shtë ra shmënë Dios.
5 Iurní lë'ë ianglë guna'zi lë'ë cinsari ni; tsadzëhin con gui'i guëdchi shtë catë rie'qui. Iurní bëquëldí ianglë gui'i ni lu gué'dchiliu. Gubé nu nalé ruidë gu'; bëdchini ray shtë nguzi'u nu bëllú gué'dchiliu.

Ra trompetë

6 Iurní ra zëgadchi ianglë nanua'a ra trompetë, bë'në rai' preparar të parë gu'ldë rai' trompetë.

7 Primërë ianglë bi'ldi
trompetë; iurní gulaguë
guiuguḗ nu gui'i nutsin
con rënë hashtë guḗ'dchiliu.
Güe'qui tecërë partë shtë
guḗ'dchiliu nu tecërë partë
shtë ra hiaguë nu tecërë
partë plantë narguḗ.
8 Segundë ianglë bi'ldi
trompetë shtḗhi' nu gulaguë
ziquë tubi dani ru'bë lu nisë.
Dani ni rie'qui con be'lë, nu
tecërë partë shtënë nisëdu'u
bëaquin ziquë rënë.
9 Hia tecërë partë shtë ra
ma nananú la'ni nisëdu'u,
guti ra. Nu tecërë partë shtë
ra barcu, grḗtë' gualú.
10 Lë'ë tecërë ianglë
bi'ldi trompetë, iurní tubi
mbelëgui'i ru'bë gulaguë
dizdë gube'e. Rie'qui
mbelëgui'i ziquë grëaguë.
Gulaguin lu tecërë partë shtë
ra guëë'gu nu catë nanú zini.
11 Lë'ë mbelëgui'i ni lë
Naldá. Tecërë partë shtë nisë
bëaquin ziquë naldá. Cantidá
mënë guti purquë bii' rall
nisë lda.
12 Lë'ë ianglë naná cuartë,
bí'ldi' trompetë; iurní tecërë
partë shtë ngubidzë con
tecërë partë shtë mbehu
nu ra mbelëgui'i, gullini de
manërë quë ra tecërë partë
shtë rahin bëa'në nacahi.
Bëdḗ'ëdi'i rahin llni durantë
tecërë partë shtë dzë nu
gue'lë.
13 Iurní gunahia nu binia
tubi ianglë nariasë lu gube'e.
Guní'i' fuertë:
—Prubi grḗtë' ra naquëreldë
lu guḗ'dchiliu iurë lë'ë ra
tsunë ianglë rë' gu'ldë rai'
trompetë shtë rai'.

9

1 Hia lë'ë quintë ianglë
bi'ldi trompetë; iurní gu-
nahia tubi mbelëgui'i naná
gulaguë dizdë lu gube'e
hashtë lu guḗ'dchiliu. Lë'ë
personë ni bë'në recibir liahi
shtë guëru naná guetë nu
nídi'i fin shtë guëru ni.
2 Iurní bëllá'li' guëru ni; hia
nga'li be'pi gushë cumë ziquë
gushë shtë iurnë ru'bë. Hia
lë'ë gushë ni bëcahi lu ngu-
bidzë nu lu gube'e.
3 La'ni gushë ni bëru'u ra
mbëchizu' naná riasë nu bi-
etë ra ma lu guḗ'dchiliu.
Bë'në ra mbëchizu' recibir
pudërë parë gunë ra dañi
ziquë nillë shtë guḗ'dchiliu.
4 Bë'në rai' recibir ordë adë
gunë rai' dañi lu ra plantë
rguë, nilë tubi cusë narguḗ,
ni por ra hiaguë, sino nadë
más gunë rai' dañi ra mënë
naná nuá'adi'i sëñi shtë Dios
luquḗ rai'.
5 Adë bëdḗ'ëdi'i më sí de
quë quini rai' mënë sino
nadë más parë gunë ra
mënë sufrir dulurë durantë
ga'i mbehu. Lë'ë dulurë ni
gaquin ziquë rac tubi mieti
iurë rahuë' tubi nillë lë'ë
nguiu.
6 Hia dzë ni ra mënë gac
shtu'u rall gati rall perë adë
gunë rai' gan gati rai'. Aun-
quë rac shtu'u mënë gati rall,
hia lë'ë galguti ldaguë zitu
parë mënë ni.
7 Ra mbëchizu' rlua'a ziquë
guay naná preparadë parë lu

guërru. Hia guëc ma napë ma
ziquë tubi corunë orë; hia lu
ma rlua'a ziquë tubi nguiu.
8 Nu napë ma guitsë guëc
ziquë guitsë guëc shtë na'a.
Hia lai' ma rlua'a ziquë lai'
león.
9 Cuerpë shtë ra ma nacu
bien con shabë ziquë gui'bë;
hia ruidë shtë shcuaguë ma
na ziquë ruidë shtë can-
tidá carros nanaquë̃ ra guay
iurë lë'ë ra ma ziagllu'në lu
guërru.
10 Napë ma llba'në ma
cumë ziquë llba'në nillë con
guitsë nazubë guëquin. Hia
llba'në ma napë pudërë parë
gunë dañi ra mënë por ga'i
mbehu.
11 Ra mbëchizu' rë' napë rai'
tubi jëfë naná mizmë ianglë
shtë gabildi. Hia lë'ë ian-
glë rë' lë con di'dzë hebreo,
Abadón. Nu dizë̃ griego lë
ma Apolión narunë cuntienë
el quë narzalú.
12 Gudëdë primërë cusë
dushë perë todavía runë
faltë chupë cusë nadzë'bë.
13 Hia lë'ë sexto ianglë
bi'ldi trompetë; iurní binia
tubi bë nabëru'u entrë ra
tapë cachi nanaquë̃ bëcu'guë
shtë orë. Bëcu'guë ni
quëbezë delantë lu Dios.
14 Lë'ë bë guni'i lu sexto
ianglë nanua'a trompetë:
—Bëlda'a ra guëzá guëdapë
ra ianglë naquëdú rua'
guëë'gu Eufrates.
15 Hia iurní gula'a ra guëzá
ianglë ni parë quini rai'
tecërë partë shtë mënë. Ra
ianglë guc rai' preparadë
parë iurë ni, dzë nu izë.
16 Binia tubi número shtë
ra suldadë nanadchi'bë ra
guay; na rall dos cientos mil-
lones.
17 Zni bëlua'alú ra guay
lua. Hia ra nadchi'bë tëchi
ma nua'a rai' ldu'u rai' tubi
naná canihapë ldu'u rai'.
Nahin color llni; nu azul, nu
shlí'echi. Hia ra guay napë
ma guëc ma ziquë guëc león;
hia rua' ra ma bëru'u be'lë nu
gushë nu asufre.
18 Ra tecërë partë shtë
mënë guti ra por guëzá tsunë
plaguë ni narru'u rua' guay:
gui'i, gushë, nu asufre
19 purquë lë'ë ra ma bë'në
ra gan con rua' ma, nu con
llba'në ma; pues llba'në ma
rlua'a ziquë serpientë con
guëc shtë ma. Con ra guëc ra
ni bë'në rall dañi.
20 Perë los de más mënë
nagútidi'i por ra cashtigu
ni, nunquë adë bësá'nëdi'i
rall gunë rall cusë mal, nu
bësá'nëdi'i rall gunë rall
adorar ra espíritu mal con
ra dzanë ídolo shtë orë u
ra dzanë bëdchichi, u gui'bë
shlí'echi u guë'ë u hiaguë.
Bësá'nëdi'i rall gunë rall
adorar ra cusë ni aunquë adë
ráquëdi'i guëná rahin, nu adë
ráquëdi'i rall rzë rall.
21 Nu zac adë bësá'nëdi'i ra
mënë quini sa' rall nu ni por
galbëlliú shtë rall, nu ni por
galërquënú tse'lë sa' rall, nilë
por rbézëdi'i mënë rbaa'në
rall pë shtë sa' rall.

10

*Lë'ë ianglë nanua'a tubi li-
brë bi'chi*

1 Iurní gunahia stubi
ianglë nanapë pudërë ru'bë
naná bëdchini de gube'e.
Lë'ë ianglë nácuhi' shcahi
nu nanú tubi iarcu iris
guéqui'. Lúhi' rabtsë'ë ziquë
ngubidzë; hia guëáhi' rlua'a
ziquë tubi mbëduni shtë
be'lë.
2 Nuá'ai' guiá'ai' tubi librë
mitu'në naná lla'lë. Iurní
bëzúhi' guëáhi' ladë ldi lu
nisëdu'u, nu guëáhi' ladë
rubësë bëzúhi' lu gué'dchiliu.
3 Iurní fuertë guní'i' ziquë
rzubá ra león.
4 Iurë gualú ra gadchi
nguzi'u, iurní guc shtua'a
niaquëa'a perë binia tubi bë
nabëdchini de gube'e; guní'i':
—Adë rquébidi'il lo quë
naguni'i ra nguzi'u; adë
rqué'ëdi'il lo quë naguni'i rai'.
5 Lueguë lë'ë ianglë nagu-
nahia, zu guëáhi' lu nisëdu'u
nu gué'dchiliu, bëldísi' guia'a
ladë ldi lu gube'e.
6 Bé'ni' jurar por lë më
naná bëntsa'u gube'e nu
gué'dchiliu, nu nisëdu'u nu
grë ra cusë nananú lu rahin.
Guni'i ianglë:
—Hia bëga'a iurë; nádi'i
más tiempë.
7 Iurë lë'ë ianglë nagad-
chi guzublú gu'ldë trompetë
shtéhi', iurní hia guc cumplir
lo quë nabë'në Dios disponer
antsë cumë ziquë guni'i më
lu ra muzë shtë më, ra nabi-
adi'dzë shti'dzë më.
8 Hia bë naná binia, bë
nabëdchini de gube'e, bëabrí
guní'i' lua:
—Gua iurne' të guëná'zil li-
brë naná lla'lë, librë nananú
guia'a ianglë naná zuldí lu
nisëdu'u nu lu gué'dchiliu.
9 Iurní guahia lu ianglë nu
guna'ba të parë guëné'ei' li-
brë. Iurní guni'i ianglë lua:
—Guna'zi librë rë'; bi'ldi
la'nin nu bë'në llgabë pë
runë cuntienë ra di'dzë.
Primërë gac ra di'dzë ziquë
dchini shtë mbee'zë perë
despuësë guëaquin cumë
cusë naldá.
10 Iurní guna'zia librë rë'
nananú guia'a ianglë. Bi'ldia
la'nin; bëna llgabë. Primërë
cusë za'quë nahin perë de-
spuësë guquin cusë naldá.
11 Lueguë guní'i':
—Napë quë guëabril stubi.
Tsagní'il shti'dzë Dios lu
gré'të' ra mënë, guë'dchi ra,
lu ra naciuni, nu lugar catë
ruadi'dzë mënë grë clasë
dizé, nu lu ra rëy. Guëní'il
shti'dzë më.

11

Ra chupë testigu

1 Iurní bëne'e rai' tubi varë
narrë'shë guiu'u cuahia, nu
guni'i rai' lua:
—Guasuldí nu guna'zi
medidë rë'; bërë'shë santu-
ari shtë Dios, nu bërë'shë
bëcu'guë, nu bëlabë bëldá
naná quëhunë adorar lë'ë
Dadë nga'li.
2 Perë adë rré'shëdi'il lu ru-
aldëa' naná tëchi fuërë shtë
iádu'u purquë gré'të' ni bëne'e
Dios permisi parë më zitu
guëlú rall. Grë ra mënë
ni guëlú ra guëc Jerusalén
durantë cuarenta y chupë
mbehu.

3 Perë guëshe'lda chupë testigu shtëna parë guadi'dzë rai' shti'dza durantë mili chupë gahiu'a sesenta dzë. Nacu rai' shabë rai' color nagasë.

4 Lë'ë testigu rë' runë significar chupë hiaguë olivos, nu zac runë significar chupë gandelier naná quëbezë delantë lu Dadë narnibë'a gué'dchiliu.

5 Si talë chu rac shtu'u gunë dañi parë lë'ë testigu ni, pues lë'ë rai' napë rai' pudërë parë guëru'u gui'i rua' rai' naná guëza'i completamente lë'ë contrari shtë rai'. Zni gati ra grë ra narac shtu'u quini lë'ë rai'.

6 Testigu rë' napë pudërë parë guësë'au rai' gube'e të parë ldáguëdi'i guiu durantë tiempë naguadi'dzë rai' shti'dzë Dios, nu napë rai' pudërë parë gunë rai' cambi nisë; gaquin rënë, nu parë guëshe'ldë rai' plaguë u galguidzë tantë cumë ziquë guëni'i ldu'u rai'.

7 Perë iurë tsalú grë lo quë nagunë ra testigu ni, iurní lë'ë ma dushë nabëru'u gabildi, guëna'zi ma lë'ë rai' nu gunë ma dushë gan lu rai' hashtë gati rai'.

8 Hia shcuerpë rai' guëa'nin lu nezë shtë ciudá ru'bë catë bëquë'ë ra mënë lë'ë Dadë lu cruz. Stubi lë ciudá ni na Sodoma, nu zac Egipto.

9 Hia por tsunë dzë guëruldë, guëa'në ra shcuerpë testigu ni lu nezë. Mënë shtë grë guë'dchi, mënë naruadi'dzë grë clasë dizé, mënë naze'dë de grë lugar nu naciuni, guëná rall lu ra tëgulë nu adë guëdé'ëdi'i rall permisi parë guëga'chi ra tëgulë.

10 Ra naquëreldë lu gué'dchiliu guëquitë ldu'u rall purquë guti ra testigu ni, nu nalé guëuu' ldu'u rall hashtë guëshe'ldë rall regalë lu sa' rall purquë guëzá guërupë nguiu ni nabiadi'dzë shti'dzë Dios, guti rai'. Bëzac zi rai' ra mënë shtë gué'dchiliu.

11 Perë despuësë tsunë dzë guëruldë, Dios bëcua'ñi lë'ë rai' parë guëbani rai' stubi, nu grë ra naguná lu rai', nalé bëdzëbë rall iurní.

12 Lueguë iurní guërupë testigu ni bini rai' tubi bë dizdë lu gube'e naná guni'i:

—Gulë tsepi ndë'ë.

Iurní be'pi rai' gube'e la'ni tubi shcahi. Hia ra contrari shtë rai' guná rall.

13 Mizmë iurní gu' tubi llu ru'bë nu guëzá chi'i partë shtënë ciudá gualú nu gadchi mili mënë guti; bë'në llu. Los de más mënë nabëa'në, nalé bëdzëbë rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios.

14 Zni gudëdë segundë cusë nadzë'bë perë lueguë guëdchini stubi naná tecërë.

Trompetë gadchi

15 Lë'ë ianglë gadchi bi'ldi trompetë shténi'. Iurní bëdchini bë fuertë dizdë gube'e. Guni'i bë:

Lugar catë rnibë'a rëy shtë gué'dchiliu, bëaquin lugar parë guënibë'a

Dios, Shtáda'a nu
Cristo shini më.
Lë'ë më guënibë'a më ziquë
rëy parë siemprë.
16 Iurní ra galdë bi tapë
më guani'si naná quëbezë
lu trunë shtë rai' delantë
lu Dios, bëzullibi rai' hashtë
bëdchini luquẽ rai' lu guiu'u
nu bë'në rai' adorar Dios.
17 Guni'i rai':
Dzu guëne'e na'a graci lul,
Dadë.
Nápël grë pudërë; nabánil
parë siemprë.
Napë quë guëdchínil parë
guënibẽ'al;
nu nal Rëy iurne'.
18 Ra mënë shtë grë naciuni,
bëldẽ rall perë hia
bëga'a iurë parë gúnël
cashtigu lë'ë rall.
Bëga'a tiempë gúnël
juzguë ra tëgulë.
Guëné'el premi ca'a ra naná
runë honrar lẽ'ël, grë
ra naná limpi delantë
lul, nu grë ra narzu'bë
diaguë shtí'dzël, grẽtë'
ra narnibë'a, nu grẽtë'
ra mënë nanádi'i mënë
nalasac.
Bëga'a iurë parë gúnël tsalú
con grẽtë' ra narzac zi
sa' rall parë tsalú sa'
rall.
19 Iurní bëlla'lë santuari
shtë Dios nananú gube'e,
nu gunahia tubi cajë shtë
conveñi la'ni iádu'u. Iurní
gubẽ la'ni gube'e; gu'të gui'i
nguzi'u; binia ruidë dushë;
bëllú guẽ'dchiliu nu gulaguë
tubi guiuguẽ fuertë.

12

Tubi na'a con ma dushë dragón

1 Iurní bëlua'a tubi sëñi lu
gube'e. Tubi na'a bëlua'alú
lua; zúbi' la'ni llni shtë
ngubidzë nu zubë mbehu
guëáhi' nu nápi' guẽqui' tubi
corunë nanua'a chi'bë chupë
mbelëgui'i.
2 Na'a ni nuá shíni' nu gu-
rushtiá na'a con dulurë shtë
nagalë shini na'a. Pues nalẽ
rzac zi na'a parë guëdchini
shini na'a guẽ'dchiliu.
3 Lueguë bëlua'a stubi sëñi
lu gube'e, tubi ma dushë
dragón. Naru'bë ma nu
na ma color llni nu napë
ma gadchi guëc ma nu chi'i
cachi, nu nanú tubi corunë
cadë gadchi guëc ma. Nu
nadchi'bë tubi corunë cadë
guëc ma.
4 Hia con llba'në ma lë'ë
dragón bëtëá tecërë partë
shtë mbelëgui'i nu bëquëldí
ma mbelëgui'i hashtë lu
guẽ'dchiliu. Dragón rë'
bëa'në delantë lu na'a parë
iurë lë'ë shini na'a galë, të
parë gau ma lë'ë me'dë.
5 Lueguë lë'ë na'a gupë
tubi ngulë'në naná destinadë
parë guënibẽ'ai' grë naci-
uni tubi manërë nadushë.
Lueguë lë'ë shini na'a
guabsú; bia'a Dios lẽ'i' hashtë
trunë shtënë më lu gube'e.
6 Hia lë'ë na'a bëllu'në
na'a parë tubi lugar catë
chu nádi'i. Lugar ni
bë'në Dios preparar të
nga'li guëquëreldë na'a parë
guëdë'ë mënë nagáu na'a por

mili chupë gahiu'a sesenta
dzë.
7 Despuësë de ni, gu' tubi
guërru lu gube'e. Lë'ë ian-
glë ru'bë Miguel con sáhi',
gudildinú rai' con lë'ë ma
dragón nu con grë sa' ma.
8 Lë'ë ma con ra ianglë
shtẽnëll, gudildi rall perë adë
bẽ'nëdi'i rall gan lu guërru; nu
adë bëdzélëdi'i lugar parë lë'ë
rall lu gube'e.
9 Zni bëquëldí Dios lë'ë
dragón de gube'e; ma ni na
mizmë serpientë nanabani
dizdë más guahietë. Lëll
Diablo nu lëll Satanás naná
quëgsiguẽ guëdubi mënë shtë
guẽ'dchiliu. Lẽ'ëll con ian-
glë shtẽnëll, Dios bëquëldí lë'ë
rall lu guẽ'dchiliu.
10 Iurní binia tubi bë fuertë
lu gube'e; gunı́'i':
—Hia bëdchini salvaciuni
nu pudërë shtë Dios. Hia
bëga'a iurë parë guënibë'a
më por autoridá shtë Cristo
purquë hia lë'ë contrari shtë
sa' hia'a bëquëldí Dios lẽ'ëll
lu guẽ'dchiliu. Pues lẽ'ëll
bëdchi'bë galquiá cuntrë ra
shmënë Dios dzë la gue'lë.
11 Ra bëchi sa' hia'a bë'në
rai' gan lu enemigu por rënë
shtë Lli'li nu bë'në rai' gan lu
enemigu ni purquë biadi'dzë
rai' diza'quë. Adë bëdzẽbëdi'i
rai' gati rai' por lë'ë më.
12 Gulë bëquitë ldu'u të
iurne', grë të naná quëreldë
lu gube'e; perë prubi ra
nananú lu guẽ'dchiliu nu ra
narzẽ lu nisëdu'u la'ni barcu
purquë lë'ë mëdzabë bietë
catë quëreldë të nu nalẽ rldëll
purquë nanëll du'pë tiempë
runë faltë parë gunë më
cashtigu lẽ'ëll.
13 Iurë lë'ë dragón guc bë'a
de quë Dios bëquëldi' lẽ'ëll lu
guẽ'dchiliu, guzunáldëll lë'ë
na'a nanapë shíni'.
14 Perë lë'ë na'a bẽ'ni'
recibir shcuágui' ziquë
shcuaguë mbisiá të gac tsasë
na'a tubi lugar lu shlatë zitu
parë lu serpientë ni. Ndë lë'ë
na'a ni nasegurë nu bẽ'nëll
recibir nagáu por tsunë izë
guëruldë.
15 Lë'ë serpientë bëquëldí
nisë con rua'll parë gaquin
tubi guëë'gu të gua'a nisë lë'ë
na'a.
16 Perë guiu'u bë'në cam-
pañi lë'ë na'a nu bëlla'lë
guiu'u. Bii' guiu'u nisë
nabëru'u rua' dragón.
17 Con ni lë'ë dragón
nalẽ bëldëll cuntrë lë'ë na'a.
Iurní zia'a dragón parë
tsatildinull los de más ra
shini na'a, ra narunë cumplir
mandamientë shtë Dios nu
naná ruadi'dzë diza'quë shtë
Jesucristo, ra naná testigu
shtë më.

13

Chupë ma dushë

1 Iurní guasuldía rua'
nisëdu'u. Gunahia bëru'u
la'ni nisëdu'u, be'pi tubi
ma dushë nanapë gadchi
guẽquëll, nu nápëll chi'i
cachi. Cadë cachi napë tubi
corunë nu cadë guẽquëll
naquẽ tubi lë dzabë nabë'në
ofender Dios.
2 Lë'ë ma rë' nagunahia,
rlua'a ziquë tigrë; napë ma

ziquë guëa' oso, nu rua' ma
na ziquë rua' león. Lë'ë
dragón bëdë'ë pudërë nu au-
toridá nu permisi parë zubë
ma ni lu trunë shtë dragón
parë guënibë'a ma.
3 Tubi de lë'ë guëc ma
dushë rlua'a ziquë nuá'all
tubi ridë naná gudini lë'ë
ma perë ridë ni bëac.
Nu guëdubi mënë shtë
guḗ'dchiliu bëdzëguëë' ldu'u
rall nu guanaldë rall tëchi ma
dushë.
4 Nu bë'në mënë adorar
lë'ë dragón purquë bëdḗ'ëll
llëru'bë pudërë parë lë'ë ma
dushë, nu zac bë'në ra mënë
adorar lë'ë ma dushë. Guni'i
rall:
—Nídi'i chu stubi ziquë ma
dushë rë'. Adë chu gunë gan
lull.
5 Nu lë'ë ma dushë bë'në
recibir permisi parë guëni'i
ma di'dzë dzabë, cusë
narunë ofender Dios. Napë
ma ni pudërë parë gúnëll ra
cusë dzabë durantë cuarenta
y dos mbehu.
6 Zni bë'në ma dushë;
gunî'ill cuntrë Dios nu
gudell guëc Dadë nu guëc
santuari shtë më nu guëc ra
naquëbezë lu gube'e.
7 Nu zac lë'ë ma dushë
bḗ'nëll recibir permisi të tild-
inull con grë shmënë Dios
hashtë bḗ'nëll gan lu rai'. Nu
napë ma ni autoridá subrë
grë ra mënë, grë naciuni,
grë guë'dchi, nu grë lugar
catë ruadi'dzë mënë grë clasë
dizḗ.
8 Grë ra mënë naquëreldë
lu guḗ'dchiliu, bë'në rall ado-
rar lë'ë ma dushë, ra mënë
nanádi'i escritë lë rall la'ni
librë. Librë ni naescritë
lë ra nanapë vidë eternë.
Guc escritë ni dizdë gurështḗ
guḗ'dchiliu. Lë librë ni na li-
brë shtë el quë nabërulḗ Lli'li
naná guti ziquë lli'li.
9 El quë narquḗ diaguë
shti'dza, gulë bëquḗ diaguë
shti'dza.
10 Grḗtë' el quë naguzac
zi mënë lachigui'bë, mizmë
lḗ'ëll tsa lachigui'bë. Nu grë
ra narguini sáhi' con spadë
nu zac lḗ'ëll gátill con spadë.
Por ni grḗtë' naná shmënë
Dios rqui'ni gapë rai' pacënci
nu fe.
11 Despuësë de ni, gunahia
stubi ma dushë nabëru'u tubi
guëru shtë guḗ'dchiliu. Ma
ni napë chupë cachi narlua'a
ziquë cachi shtë lli'li perë ru-
adi'dzë ma ziquë cha' dragón.
12 Nu napë ma pudërë
shtë primërë ma dushë nu
zúbëll shlugar ma ni. Nu
bë'në segundë ma parë grë
ra mënë shtë guḗ'dchiliu
bë'në rall adorar primërë
ma dushë; ma ni bënëac
ridë naná bëdë'ë galguti parë
lḗ'ëll.
13 Nu zac bë'në ma sëñi
ru'bë nu milagrë hashtë
bëdchini gui'i shtë gube'e
hashtë guḗ'dchiliu por
pudërë shtë ma. Ra mënë
guná rall milagrë ni.
14 Por medio de grë
milagrë nabë'në ma dushë
delantë lu primërë ma
dushë, bësiguḗ ma grḗtë' ra
naquëreldë lu guḗ'dchiliu nu
gunibë'a ma de quë gactsa'u

tubi figurë shtë ma dushë
nanua'a ridë. Ridë ni guquin
por tubi spadë perë adë
gútidi'i ma.
15 Hia lë'ë segundë ma
dushë bẽ'nëll recibir pudërë
parë guëdë'ë ma vidë lë'ë fig-
urë shtë primërë ma dushë,
nu zac bëdẽ'ëll pudërë parë
guadi'dzë figurë ni nu parë
quini ma grẽtë' el që adë
nẽdi'i gúnëll adorar lë'ë ma.
16 Nu bë'në ma parë
guëquë'ë tubi marquë guia'a
ladi ldi mënë u luquẽ mënë.
Grë ra mënë ru'bë nu ra
nalasáquëdi'i, grë ra ricu nu
ra prubi, grë ra naná librë
nu ra naná bajo ordë shtë
sa' rall, bë'në rall recibir
marquë ni.
17 Ni tubi adë gáquëdi'i
guëtuu'll nilë por sí'ill si talë
nápëdi'ill lë shtë ma u número
shtë lë ma ni.
18 Rqui'ni llni të tsasẽ mieti
di'dzë rë'. El që naná riasẽ,
bë'në calcular número shtë
ma dushë. Lë'ë número runë
significar lë shtë tubi nguiu.
Número ni na shu'pë gahiu'a
sesenta con shu'pë.

14

Cantë shtë 144,000 mënë

1 Iurní gunahia lu Lli'li
naná zuldí guëc tubi dani
lë Sión. Con lë'ë Lli'li
quëbezënú tubi gahiu'a
cuarenta con tapë mili mënë.
Lë Lli'li naescritë luquẽ rai'
nu zac lë shtë Shtadë Lli'li
naescritë luquẽ ra mënë ni.
2 Lueguë iurní binia tubi
bë naná ze'dë dizdë gube'e.
Nahin ziquë ruidë shtënë
cantidá guëë'gu, nu ziquë
iurë rguini nguzi'u fuertë. Bë
ni na ziquë cha' zihani arpa
naquëu'ldë ra mënë.
3 Nu quëu'ldë rai' tubi
cantë cubi delantë lu trunë
nu delantë lu guëzá tapë ra
nanabani, nu delantë lu ra
më guani'si. Perë ni tubi
chu adë riasẽdi'i cantë ni
sino nadë más niá'asë ra
ciento cuarenta y cuatro mili
nanaguc salvar entrë los de
más mënë shtë guẽ'dchiliu.
4 Ra mënë ni adë cuënúdi'i
rai' tse'lë sa' rai'; na rai'
limpi, nu zianaldë rai' lë'ë
Lli'li cualquier nezë tsáhi'.
Guc salvar rai' entrë los
de más mënë ziquë primërë
grupë shtë ra naná rialdí
ldu'i shti'dzë Dios. Zni guc
rai' ziquë ofrendë lu Dios nu
lu Lli'li.
5 También ni tubi de lë'ë
rai' nabíshidi'i sino limpi
na rai' delantë lu Dios catë
quëbezë më.

Di'dzë shtë tsunë ianglë

6 Iurní gunahia stubi
ianglë naná riasë lu gube'e.
Nua'a ianglë ni diza'quë parë
guadi'dzënúhi' diza'quë lu ra
mënë narëta' lu guẽ'dchiliu,
ra mënë shtë naciuni, ra
nabiadi'dzë grë clasë dizẽ,
ra naquëreldë lu guëdubi
guẽ'dchiliu. Diza'quë
nanua'a ianglë, nápëdi'in fin.
7 Guni'i ianglë fuertë:
—Gulë gapë respëti Dios,
nu gulë bëdë'ë labansë
parë lẽ'i'. Hia bëga'a iurë
gunë më juzguë lë'ë ra
mënë. Gulë bë'në adorar

el quë nabëntsa'u gube'e nu
gué'dchiliu, nisëdu'u nu grë
ra zini.
8 Despuësë gualú shti'dzë
primërë ianglë, iurní guni'i
segundë ianglë ni:
—Hia lë'ë ciudá Ba-
bilonia ru'bë gunë Dios
juzguë purquë ziquë tubi
narzuu'dchi con vini, zni
bë'në Babilonia con los de
más naciuni parë gunë rall
duldë, cusë nadë rlluí'idi'i.
9 Lueguë iurní tecërë ian-
glë guni'i fuertë:
—Si talë tubi gunë ado-
rar lë'ë ma dushë u figurë
shténëll, nu guëdé'ëll permisi
quë marquë shtë ma dushë
luqué nguiu u guia'a nguiu,
10 pues nguiu ni napë quë
sac zill lu cashtigu dushë
naze'dë de Dios. Cashtigu
ni na llanë shtë më nu adë
nútsëdi'in con galërga'a ldu'u
më. Nguiu ni gúnëll sufrir
la'ni gui'i nu asufre delantë
lu ra ianglë santu shtë Dios
nu delantë lu Lli'li.
11 Lë'ë gushë shtënë cash-
tigu ni tsepi durantë grë ra
siglo. Nídi'i descansë dzë,
nilë gue'lë parë ra narunë
adorar lë'ë ma dushë nu fig-
urë shtë ma, u ra nabë'në
recibir marquë shtë ma.
12 Por ni grë ra shmënë
Dios, nu ra narzu'bë diaguë
shti'dzë më, ra narianaldë
bien enseñansë shtë Jesús,
rqui'ni gapë rai' pacënci.
13 Iurní binia tubi bë
nabëru'u de gube'e. Guni'i
bë lua:
—Bëquë'ë ndë'ë: “Guëquitë
ldu'u ra tëgulë parë siemprë,
ra naná shmënë Dadë Jesús”.
Zni rni'i Espíritu. Pues guëzi'i
ldu'u rai'; napë rai' descansë
nu guëdë'ë Dios premi por
dchi'ni nabë'në rai'.

Cashtigu parë gué'dchiliu

14 Iurní gunahia lu tubi
shcahi naquichi. Quëbezë
lu shcahi tubi më narlua'a
ziquë Jesús. Nápi' tubi
corunë orë guéqui' nu nápi'
tubi cierrë dushë guiá'ai'
narunë significar cashtigu
naze'dë guëdchini.
15 Bëru'u stubi ianglë la'ni
iádu'u. Ianglë ni guni'i lu
nguiu nazubë rua' shcahi:
—Iurne' bëtia'a cierrë
shténël të guëtëal cusechë
purquë hia iurë bëga'a parë
guëdëahin.
16 Lueguë el quë nazubë
rua' shcahi bëté'di' cierrë
lu gué'dchiliu nu bëtëáhi'
cusechë.
17 Iurní stubi ianglë bëru'u
la'ni iádu'u naná quëbezë
gube'e, nu zac lé'i' nuá'ai' tubi
cierrë dushë.
18 Bëru'u stubi ianglë
nanapë pudërë la'ni san-
tuari parë guënibé'ai' gui'i.
Guná'bëi' con voz fuertë lu
naná nua'a cierrë dushë.
Guní'i':
—Hia bëga'a iurë parë gac
cashtigu ra mënë mal narëta'
lu gué'dchiliu. Gaquin ziquë
tubi mënë narldaguë nashi
uvë të guëru'u juguë shtë uvë.
19 Hia lë'ë ianglë ni bëtë'dë
cierrë shténi' lu gué'dchiliu
nu bëtëáhi' cusechë shtë uvë.
Iurní bëtiá'ai' uvë ni la'ni catë
tsutsa'uin të parë guëru'u

nisë shtë uvë. Ni runë significar cashtigu dushë naná ze'dë guëc ra mënë mal.

20 Ra uvë bëru'u nisë shténi' fuërë shtë ciudá; hia lugar ni bëru'u mënë; bëdchini rënë hashtë catë lu naná rquë frënë shtë guay. Rënë ni guc tubi guëë'gu de tsunë gahiu'a kilómetros.

15

Ra ianglë naguësëdchini gadchi plaguë

1 Iurní gunahia lu gube'e stubi sëñi ru'bë, cusë nadzë'bë; gunahia gadchi ianglë naguësëdchini gadchi plaguë. Hia con lúltimë plaguë ni gualú llanë shtë Dios.

2 Nu zac gunahia tubi cusë narlua'a ziquë nisëdu'u shtë vidrio nutsin con gui'i. Gunahia lu ra nabë'në gan lu ma dushë con figurë shténëll, nu bë'në rall gan lu número shtë ma ni. Ra mënë ni zuldí rai' cula'ni rua' nisëdu'u naná ziquë vidrio. Nua'a rai' arpa nabëdë'ë Dios ca'a rai'.

3 Nu quëu'ldë rai' tubi cantë shtë Moisés, el quë nabë'në sirvë lu Dios. Nu cantë ni na cantë shtë Lli'li naná rni'i zndë'ë:

Llëru'bë na pudërë shténël.
Nalé nasa'a na lo quë nabëntsá'ul, Dadë Dios. Lé'ël rnibé'al grétë' cusë.
Tubldí nu verdá na lo quë naquëhúnël, lé'ël Rëy shtë naciuni.

4 Grë mieti rdzëbë lé'ël, Dadë.
Grë mieti gunë rall adorar lé'ël.
Pues sulë lé'ël nal santu.
Grë naciuni guëdchini delantë lul nu gunë rall adorar lé'ël purquë guná rall grë lo quë nacanihúnël.
Nahin cusë za'quë nu justë.

5 Despuësë de ni, gunahia lu gube'e nu bëlla'lë santuari shtë iádu'u catë nutsa'u ra tablë shtë lëy.

6 De lë'ë santuari ni bëru'u gadchi ianglë naguësëdchini ra gadchi plaguë. Nacu rai' lari lino fini nu limpi; nu rabtsë'in. Napë rai' cinturón shtë orë dëdë laguë ldu'u rai'.

7 Iurní tubi de tapë nanabani bëdë'ë tubi copë orë cadë ra gadchi ianglë. Cadë copë gadzé con cashtigu dushë naze'dë de Dios, el quë nanabani por guëdubi siglo.

8 Hia lë'ë santuari gadzé gushë naná ze'dë de lugar catë quëbezë Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më. Ni tubi adë chu tsutédi'i nga'li hashtë iurë gualú gadchi plaguë nabësëdchini ra gadchi ianglë.

16

Ra copë shtë cashtigu

1 Iurní binia tubi bë fuertë naná bëru'u de lu santuari. Voz ni guni'i lu gadchi ianglë:

—Gulë tsaglda'të ra copë shtë cashtigu lu gué'dchiliu, ra cashtigu dushë shtë Dios.

2 Primërë ianglë guagldá'ti' copë lu gué'dchiliu. Grétë' mënë nanapë marquë shtë ma dushë nu naná bë'në adorar figurë shtë ma, ni bëru'u

guëë'dzu dushë ladi rall; nalẽ
nahiu'bë ra guëë'dzu.
3 Segundë ianglë guagldá'ti'
copë shtẽhi' lu nisëdu'u; nu
lë'ë nisë bëaquin rënë ziquë
rënë shtë tëgulë. Hia guti grë
ra nanapë vidë la'ni nisë ni.
4 Tecërë ianglë guagldá'ti'
copë shtẽni' lu guëë'gu nu lu
ra zini; hia bëac rahin rënë.
5 Lueguë binia bë shtë ian-
glë naquëhapë nisë. Gunı́'i':
—Naza'quë lo quë
nabẽ'nël, Dadë Dios. Nal
Santu. Nal principi nu lẽ'ël
nal fin.
6 Justë nal purquë lë'ë
mënë ni gudini rall shmẽnël;
gudini rall ra nabiadi'dzë
shtí'dzël. Pues iurne' lẽ'ël
bẽ'nël parë bii' rall rënë shtë
guëë'gu nu zini purquë zni
runë tucarë rall.
7 Bini zaca tubi bë
nabëdchini dizdë bëcu'guë;
gunı́'i':
—Nia Dadë Dios, rnibẽ'al
grẽtë' cusë. Bẽ'nël juzguë con
verdá nu manërë tubldí.
8 Hia cuartë ianglë
guagldá'ti' copë shtẽni' lu
ngubidzë nu bëdẽ'ëi' pudërë
lë'ë ngubidzë parë guëza'i
ngubidzë ra mënë con gui'i.
9 Grẽtë' mënë güe'qui
ra, cusë nadzë'bë, perë
adë bẽ'nëdi'i rall cambi
mudë nanabani rall, nu
adë gunı́'idi'i rall llëru'bë na
pudërë de Dios sino guni'i
rall cusë dzabë cuntrë lë'ë
më, el quë nanapë pudërë
subrë grẽtë' ra plaguë rë'.
10 Quintë ianglë guagldá'ti'
copë shtẽni' lu trunë catë
quëbezë ma dushë; iurní
catë rnibẽ'all bëa'në nacahi.
Ra mënë gudáhuë' rall ldudzë
rall por tantë dulurë.
11 Nilë por ni adë
bësá'nëdi'i rall parë quëhunë
rall mal. Más guni'i rall
cusë dzabë cuntrë Dios
naquëbezë gube'e por tantë
dulurë nu guëë'dzu shtë rall.
12 Hia lë'ë sexto ianglë
guaglda'të copë shtẽhi' lu
nisë shtë guëë'gu Eufrates;
hia lë'ë nisë ni gubidchi parë
gac tubi nezë, tëdë ra rëy
naze'dë nezë guia'a.
13 Iurní gunahia lu dragón
nu lë'ë ma dushë nu lë'ë
nabishi; rua' rall bëru'u tsunë
espíritu mal naná formë shtë
lla'u.
14 Ndë'ë na ra espíritu
shtë ra mëdzabë perë napë
ra pudërë parë gunë rall
milagrë. Bëru'u rall parë
guëtëá rall grẽtë' ra rëy shtë
guẽ'dchiliu parë lu guërru.
Gaquin dzë narunë Dios
disponer. Napë më grë
pudërë.
15 “Gulë guná, na zelda sin
quë adë gac ldẽ'ëdia'a, ziquë
ridë tubi nguba'në. Dichusë
el quë naná zu nasini iurní
nu quëhápëll shábëll të parë
adë sẽdi'i rall con galështú
delantë lu më”.
16 Hia iurní bëtëá rall ra rëy
lugar nalë con di'dzë hebreo,
lëhin Armagedón.
17 Hia séptimo ianglë
guaglda'të copë shtẽhi' lu
mbë. Iurní dizdë santuari
la'ni gube'e, bëru'u tubi bë
fuertë naze'dë de lu trunë.
Guni'i bë:

—Hia bëdchini fin.
18 Iurní gu' tubi gu'të
nguzi'u nu gu' ruidë nu gu-
dini nguzi'u. Lë'ë guḗ'dchiliu
bëllú; bëchi'chi guḗ'dchiliu
con tubi llu más fuertë què
grë ra llu naná bëdchini
dizdë lë'ë më bëcue'shtḗ më
guḗ'dchiliu.
19 Lë'ë ciudá ru'bë gure'zin
tsunë partë nu grë ciudá shtë
guḗ'dchiliu gurḗ rahin. Iurní
Dios bëagná ldu'i lë'ë ciudá
ru'bë Babilonia. Bëshe'ldë
më cashtigu dushë guëc ra
mënë shtë ciudá ni, tantë
llanë napë më.
20 Grḗtë' ra dani nu ra dani
la'ni nisë, gunitilú rahin.
21 Nu zac gulaguë de gube'e
guiuguḗ ru'bë subrë guëc ra
mënë. Guiuguḗ ni rzunë'ë
cuarenta kilos. Perë ra nguiu
guni'i rall cusë dzabë cun-
trë Dios por ra plaguë shtë
guiuguḗ. Guquin tubi cash-
tigu dushë nabëshe'ldë Dios.

17

Bë'në Dios condenar na'a mal

1 Iurní bëdchini tubi de
gadchi ianglë nanua'a gadchi
copë; më ni guni'i lua:
—Gude'e të guëluá'ahia
cashtigu shtë na'a mal naná
zúbëga'a lu nisë zili; runë
cuntienë rnibë'a na'a zihani
mënë.
2 Ra rëy shtë guḗ'dchiliu
na rall ziquë mënë adulteri;
bëzullibi rall lu ra dzanë ídolo;
mënë narëta' lu guḗ'dchiliu
na rall ziquë narzuu'dchi
purquë bë'në rall neguci mal
con lë'ë na'a ni.
3 Lueguë Espíritu bëlua'a
stubi cusë lua; lë'ë ianglë
bia'a na lu tubi shlatë catë
nídi'i mënë. Gunahia tubi
na'a nadchi'bë tubi ma dushë
color llni; ma dushë ni napë
gadchi guëc ma nu chi'i
cachi.
4 Lë'ë na'a rë' nacu con
lari color moradë nu llni; nu
zutsa'u na'a con orë nu guë'ë
nalasac nu perlas. Nuá'all
tubi copë orë narunë sig-
nificar cusë dzabë nabḗ'nëll
nu mal vidë nanabani na'a
ni.
5 Nu naquḗ luquḗ na'a
tubi lë narunë significar cusë
naga'chi: “Babilonia ru'bë
naná shni'a ra na'a mal, nu
de grë cusë narná tushë Dios
la'ni guḗ'dchiliu”.
6 Lueguë gunahia na'a ni
ziquë narzuu'dchi purquë
gudínill zihani shmënë Dios
naná guti purquë gualdí
ldu'u rai' shti'dzë Jesús, ra
nabëzunḗ Dios almë shtë rai'.
Iurë gunahia lu na'a ni, iurní
nalḗ guasḗ ldua'a.
7 Iurní lë'ë ianglë guni'i lua:
—¿Pëzielú rdzëguëë'
ldú'ul? Guëní'ihia lul pë runë
cuntienë secretë shtë na'a ni
nu pë runë cuntienë lë'ë ma
dushë catë dchi'bë na'a, lë'ë
ma nanapë gadchi guëc nu
chi'i cachi.
8 Lë'ë ma dushë nagu-
nal, na tubi nagubani antsë
perë nídi'i' iurne'; perë sin
què adë guëtḗ'dëdi'i, lë'ë ma
guëru'u de guëru guetë, nu
despuësë gátill nu tsall lu
gabildi catë nídi'i fin. Ra
naquëreldë lu guḗ'dchiliu, ra
nanádi'i escritë ra lë rall

la'ni librë shtë vidë dizdë
lë'ë guë́'dchiliu gurështë́, ni
lë'ë rall guëdzëguëë' ldu'u rall
iurë guëná rall lë'ë ma dushë
nanabani antsë perë guti ma,
perë bëabrí gubani ma stubi.

9 'Ndë'ë rqui'ni du'pë llni
parë tsasë́ hia'a. Ra gadchi
guëc ma runë significar gad-
chi dani catë zúbëga'a na'a
ni.
10 Nu ra guëc ma runë sig-
nificar gadchi rëy. Ga'i rëy
ni gudëdë; gunitilú rai'. Tubi
de lë'ë ra rëy ni quëgnibë'a
iurne'. Hia stúbill todavía
la'di guëdchínidi'i, perë iurë
guëdchínill, adë guënibë́'adi'ill
llëduni tiempë.
11 Lë'ë ma dushë naná
gubani antsë perë hia nídi'ill,
ni lë'ë naná octavo rëy aun-
quë na rëy ni tubi de gadchi
rëy. Despuësë guzia'a rëy ni
lu galguti parë siemprë.

12 'Ra chi'i cachi nagunal,
ni runë significar chi'i rëy to-
davía adë subëlúdi'i guënibë'a
rall, perë gunë rall recibir
pudërë parë guënibë'a rall
ziquë rëy por tubsë iurë
juntë con lë'ë ma dushë.
13 Ra chi'i rëy rë' gac rall de
acuerdë nu gunë rall intriegu
pudërë nu autoridá shtë rall
parë lë'ë ma dushë.
14 Tildi rall cuntrë el quë
nabërulë́ Lli'li perë lë'ë Lli'li
gúni' gan lu rall purquë lë'ë
më napë më más pudërë
quë grë ra narnibë'a; más
pudërë napë më quë grë ra
rëy shtë guë́'dchiliu. Ra
mënë naquëbezënú lë'ë më,
guna'bë më lë'ë rai'; gulë́
më lë'ë rai'; na rai' shmënë
më nabë'në cumplir voluntá
shtë më.
15 Lë'ë ianglë guni'i lua
shcuendë nisë:
—Ra nisë zili nagunal
catë zubë lë'ë na'a mal,
na ra guë'dchi, mënë, ra
naruadi'dzë grë clasë dizë́,
nu grë ra naciuni.
16 Ra chi'i cachi nagunal
guëc ma dushë, na ra con-
trari shtë na'a mal. Guëná
tushë rall lë'ë na'a ni nu
guëa'në na'a ni sin adë chu
nádi'i cula'ni. Nu guëa'në
na'a sin shábi'. Nu tsalú
pudërë shtë́nëll; gáquëll ziquë
tubi cusë narie'qui lu gui'i.
17 Zni gac purquë Dios
bë'në të gunë ra chi'i rëy lo
quë narni'i ldu'u më. Por
ni bëa'në rall de acuerdë nu
bëdë'ë rall pudërë shtë rall
guia'a ma dushë hashtë gac
cumplir lo quë naguni'i Dios.
18 Lë'ë na'a nagunal, na lë'ë
ciudá ru'bë naquëgnibë'a ra
rëy shtë guë́'dchiliu.

18

Ciudá Babilonia gualú

1 Despuësë de ra cusë ni,
gunahia stubi ianglë naná
bietë de gube'e. Nápi' llëru'bë
autoridá nu pudërë. Bëzianí
ianglë lu guë́'dchiliu con
galërabtsë'ë shtë́hi'
2 nu guni'i ianglë con bë
fuertë:
—Hia gualú; hia gualú
Babilonia, ciudá ru'bë nu
bëaquin tubi lugar catë rëta'
ra mëdzabë, lugar shtë
espíritu mal nu lidchi ra ma

dzabë nariasë, ra ma narná
tushë mënë
3 purquë ra mënë de
grétë' naciuni, na rall ziquë
narzuu'dchi por tantë neguci
nabë'në rall ciudá ni. Ra rëy
shtë guë́'dchiliu, bë'në rall
adorar ra dzanë ídolo la'ni
ciudá ni. Hia ra comerciante
shtë guë́'dchiliu, bëac rall
ricu por ra cusë chulë
nabë'në subrë parë ciudá ni.

4 Iurní binia stubi bë naná
ze'dë de gube'e. Guní'i':

—Gulë bëru'u ciudá ni, lë'ë
të shmëna të parë gápëdi'i të
partë juntë con duldë shtë
mënë ni, nu adë guëzac zi të
por plaguë naze'dë guëc ra
mënë ni.
5 Pues mënë ni bë'në rall
zihani duldë, nu Dios bëagná
ldu'i nu napë quë gúni' cash-
tigu lë'ë rall.
6 Lë'ë të ianglë, gulë bëdë'ë
mizmë pagu lo quë bëdë'ë
rall cua'a sa' rall nu gulë
quilli hashtë chupë tantë mal
según lo quë nabë'në rall.
Gulë bë'në tratë lë'ë rall
chupë vësë más dushë quë
bë'në rall tratë sa' rall.
7 Catë lë'ë rall guquëreldë
rall con tantë galëlujë, nu
catë bë'në rall nadchini, gulë
bë'në medir galërzac zi nu
dulurë parë lë'ë rall purquë
nadchini guni'i rall: "Ndë'ë
zúbëga'ahia cumë ziquë tubi
reina. Nádia'a viudë nu adë
sac zídia'a."
8 Por ni mizmë dzë
guëdchini ra plaguë guëc
ciudá ni. Guëdchini galguti
nu galërzac zi nu gubini. Lë'ë
ciudá tsequi con be'lë purquë
llëru'bë pudërë napë Dadë
Dios; bë'në më condenar
ciudá ni.
9 Ra rëy shtë guë́'dchiliu
naná bëzullibi lu ra dzanë
ídolo con mënë shtë ciudá, nu
bëuu' ldu'u rall galëlujë shtë
ciudá; gu'në rall nu cushtiá
rall iurë guëná rall lu gushë
shtë ciudá narie'qui.
10 Guëa'në rall zitu purquë
guëdzëbë rall cashtigu ni. Nu
guëni'i rall:

—Prubi ciudá Babilonia
ru'bë nu pudërusë. Tubsë
mumëntë bëdchini cashtigu
dushë guëc ciudá.
11 Ra comerciante shtë
guë́'dchiliu nu zac lë'ë rall
gu'në rall nu cushtiá rall por
lë'ë ciudá ni nagualú purquë
hia nídi'i chu si'i ra cusë
nanua'a rall.
12 Nua'a rall orë, bëdchichi,
guë'ë nalasac, perlas, lari
fini, lari sëdë nu lari color
moradë nu lari color llni;
nu zac nua'a rall hiaguë fini
naná rldia'a nashi. Nua'a
rall cusë za'quë nanactsa'u
marfil. Nua'a rall hiaguë
nalasac, gui'bë shlí'echi;
nua'a rall gui'bë nalasac;
nua'a rall guë'ë iarë.
13 Nua'a rall canëlë nu
cusë nanutsë ziquë naná
rldia'a nashi. Nua'a rall
gushialë, mirra, perfume,
vini, sëiti, harinë fini nu
trigu; nua'a rall ma narua'a
carguë. Nua'a rall lli'li, guay,
guërredë shtë guay, nu nua'a
rall mënë nanápëdi'i libertá
parë guëtuu' rall mënë ni.
14 Guni'i ra comerciante ni
shcuendë ciudá ni:

—Hiadë nápëdi'i të ra cusë
narzebi ldu'u të, cusë narëuu'
ldu'u të. Iurní guniti të

parë siemprë grétë' galëricu
nu galëlujë nanapë të.
15 Ra comerciante, ra naná
guc ricu por tantë bëtuu'
rall nu guzi'i rall la'ni ciudá
ni, guëa'në rall zitu por
galërdzëbë shtë cashtigu ni.
Gu'në rall nu cushtiá rall nu
16 guni'i rall:
—Prubi de lë'ë ciudá ru'bë
rë'. Nal cumë tubi na'a
nanacu lari za'quë color
moradë nu llni. Zutsá'ul con
orë nu guë'ë nalasac nu perla
17 perë tubsë mumëntë
gualú grë galëricu ni.
Grë ra capitán shtë barcu
nu ra pasajërë nu ra mar-
inërë nu grë ra narunë
dchi'ni lu nisëdu'u, guëa'në
rall zitu de ciudá ni.
18 Iurë lë'ë rall guëná rall
gushë shtë ciudá narie'qui,
cushtiá rall; guëni'i rall:
—Adë guëdzélëdi'i stubi
ciudá ziquë ciudá ru'bë rë'.
19 Iurní bëtia'a rall guiu'u
guëc rall; gu'në rall nu
cushtiá rall:
—Prubi de lë'ë ciudá ru'bë
rë'. Con galëricu shtë ciudá
grë ra nanapë barcu lu
nisëdu'u, guc rall ricu; perë
iurne' tubsë mumëntë gualú
ciudá ni. Completamente
bërëhin.
20 Perë gulë bëquitë ldu'u
të naquëbezë gube'e, lë'ë të
poshtë shtë më, lë'ë të naru-
adi'dzë shti'dzë më, lë'ë të
nabëzuné Dios almë shtë të,
purquë bë'në më cashtigu
ciudá ni. Bë'në më jushtisi
por manërë mal bë'në mënë
shtë ciudá tratë lë'ë të.
21 Iurní tubi ianglë nanapë
pudërë ru'bë bëldísi' tubi
guë'ë ziquë tubi guë'ë naná
rzua trigu; iurní bëtia'a
ianglë ni lë'ë guë'ë la'ni
nisëdu'u nu gunís'i':
—Zndë'ë lë'ë Dios guëtia'a
ciudá Babilonia la'ni nisë.
Nunquë jamás guëbrídi'i
guëná mënë luhin.
22 Nunquë jamás guíniru'u
mënë lu nezë shtë ciudá
musiquë shtë arpa, nilë
bëdcha', nilë trompetë. Adë
guëdzéldëdi'iru'u ra narunë
ra dchi'ni, nu nilë tubi clasë
muzë. Adë guínidi'iru'u ruidë
shtë molinë.
23 Hiadë gabtsé'ëdi'iru'u
llni ladi hiu'u shtë ciudá, ni
cërë, ni lámpara, nu jamás
guínidi'iru'u të catë nanú
sa'a lidchi mënë. Zni gac
aunquë antsë ra comerciante
shténël guc rall mënë nanapë
pudërë, perë bësiguël grétë'
naciuni con galbishi.
24 Pues ciudá ni na cul-
pablë por ra galguti shtë
ra shmënë Dios naruadi'dzë
shti'dzë më, grë ra nabëzuné
Dios almë shtë rai', grë ra
naguti purquë guanaldë rai'
shnezë Jesús.

19

1 Despuësë de ra cusë rë',
binia bë fuertë shtë zihani
mënë naquëbezë lu gube'e.
Guni'i rai':
Aleluya, Dios Shtáda'a nápi'
llëru'bë pudërë.
Sulë lë'ë më rac runë sal-
var. Sulë lë'ë më
runë tucarë labansë
shtë mënë,
2 purquë lë'ë më quëhunë më
juzguë tubldí nu con
verdá.

Pues bë'në më condenar lë'ë
na'a mal naná bëshi'ni
gué'dchiliu con mal
vidë shténëll.
Lë'ë me bëguëu' galguezë
por grétë' ra cusë mal,
por grë galguti shtë ra
nabë'në sirvë lu Dios.
3 Iurní bëabrí guni'i ra
mënë:
—Aleluya. Lugar catë
rie'qui na'a ni, nunquë cuezë
tsepi gushë parë siemprë.
4 Hia ra galdë bi tapë
më guani'si con ra tapë
nanabani, bëzullibi rai' lu
guiu'u nu bë'në rai' adorar
Dios naná quëbezë lu trunë.
Guni'i rai':
—Nia Dadë; aleluya.
5 Iurní binia tubi bë
nabëru'u ladë trunë ni.
Guní'i':
Gulë bë'në alabar Dios
shténa'a, grétë' të
naná quëhunë sirvë lu
më.
Gulë gapë të respëti delantë
lu më, lë'ë të naná hu-
mildë nu lë'ë të naná
më nasac.

Sa'a shtë Lli'li

6 Nu zac binia ziquë tubi
bë shtë zihani mënë; nahin
ziquë bë shtë zihani guëë'gu
catë rzë nisë u ziquë nguzi'u
fuertë. Guni'i rai':
Aleluya purquë hia guzublú
guënibë'a Dadë Dios
shténa'a; napë më
llëru'bë pudërë.
7 Cha guëquitë ldu'u hia'a;
cha guëdápa'a lëgrë
la'ni ldu'u hia'a, nu
cha guëdé'na'a alabar
lë'ë më purquë hia
bëdchini iurë shtë sa'a
shtë Lli'li.
Lë'ë tse'lë më na preparadë.
8 Lë'ë na'a ni bëdë'ë më per-
misi gácuhi' con lari
fini nu limpi; rabtsë'ë
lari ni.
Lari fini ni runë cuntienë ra
vidë tubldí shtë shmënë Dios.
9 Iurní guni'i ianglë lua:
—Bëquë'ë di'dzë rë':
“Dichusë na ra naná invitadë
lu laní sa'a shtë Lli'li”.
Nu zac guni'i ianglë:
—Verdá nahin; di'dzë ni na
di'dzë shtë Dios.
10 Bëzullibia iurní delantë lu
ianglë parë guna adorar lé'i',
perë guni'i ianglë lua:
—Adë rúnëdi'il zni'i
purquë nahia muzë shtë Dios
cumë ziquë lé'ël, ziquë los
de más bé'chil naná quëhunë
cumplir voluntá shtë më,
ra narni'i diza'quë shtë më.
Sulë Dios bë'në adorar lé'i'.
Ra diza'quë naze'dë de
Jesús na mizmë di'dzë
nardë'ë Espírutu Santo
parë ra muzë shtë më të
guadi'idzë rai' diza'quë.

Tubi nadchi'bë guay naquichi

11 Iurní gunahia lu gube'e
bëlla'lë; gunahia tubi guay
naquichi. El quë nadchi'bë
tëchi ma, bërulé Fiel nu
Verdadero purquë náhi'
justë iurë rnibé'ai' nu tubldí
quëhúni' iurë tildinúhi' ra
mënë.
12 Slúhi' rabtsë'ë ziquë
be'lë. Nuá'ai' guéqui' zihani
corunë. Nu nápi' tubi lë
naescritë sulamëntë lë'ë më
runguë bë'a lë ni.
13 Nacu më tubi lari nutsë
con rënë. Lë më ni na Di'dzë
shtë Dios.

14 Nu zianaldë ra zihani
suldadë shtë gube'e; nacu
rai' lari lino fini naquichi nu
limpi. Nu dchi'bë rai' tëchi
guay naquichi.
15 De rua' më bëru'u tubi
spadë dushë parë gunë më
gan lu ra mënë shtë naci-
uni të guënibẽ'ai' lë'ë rall tubi
manërë dushë. Gunë më
cashtigu ziquë el quë narshi'i
uvë con guëáhi'. Gunë më të
gu ra mënë vini shtë cashtigu
purquë bëldẽ Dios pudërusë
con lë'ë rall.
16 Lu lari capë nu lu tëchi
llibi më, naescritë tubi lẽhi':
“Rëy nanapë pudërë subrë
grë ra rëy; Señor naná rnibë'a
grë ra Señor”.
17 Lueguë gunahia lu tubi
ianglë nazuldí lu ngubidzë.
Gunı́'i' fuertë lu grë ra ma'ñi
nariasë lu gube'e:

—Gulë gude'e nu gulë
guëtëá sa' të parë shtse ru'bë
shtë Dios
18 të gau të belë shtë ra rëy,
nu ra jëfë militari, ra nguiu
valientë. Gau të belë shtë ra
guay con belë shtë ra nad-
chi'bë ma; gau të belë shtë ra
naná rnibë'a nu belë shtë ra
naná bajo ordë shtë sa' rall
nu belë ra mënë nalasac nu
ra mënë nalasáquëdi'i.
19 Iurní gunahia lu ma
dushë; gunahia lu ra rëy shtë
guẽ'dchiliu con ra suldadë
shtënë rall. Bëdëá ra parë
tildinú rall cuntrë lë'ë nad-
chi'bë tëchi guay naquichi
con ra suldadë shtë më ni.
20 Hia lë'ë ma dushë zia'a
prësi juntë con profetë falsë
naná bë'në zihani sëñi nu
milagrë delantë lu ma dushë.
Por milagrë nabẽ'nëll bësiguẽ
mënë ni ra nabëdë'ë permisi
parë gac escritë sëñi shtë ma
dushë, nu bë'në rall adorar
figurë shtë ma dushë. Lë'ë
ma dushë con profetë falsë
bëquëldí Dios lë'ë rall naban-
igá rall la'ni lugar catë rëuldë
con gui'i nu asufre.
21 Hia los de más nari-
analdë tëchi ra mënë ni, guti
rall con spadë shtë më nad-
chi'bë tëchi guay. Bëru'u
spadë rua' mënë ni. Grẽtë'
ra ma'ñi bielë ra ma con belë
shtë ra tëgulë ni.

20

Tubi mili izë

1 Despuësë gunahia lu tubi
ianglë naná ze'dë de gube'e
con tubi liahi shtë gabildi
guiá'ai'. Nu nuá'ai' tubi
cadënë ru'bë.
2 Lë'ë ianglë ni bëldi'bi lë'ë
dragón, lë'ë serpientë nana-
bani dizdë guahietë, mizmë
mëdzabë Satanás. Iurní
bëquëdú ianglë lë'ë mëdzabë
con cadënë por tubi mili izë.
3 Bëquëldí ianglë lë'ë
mëdzabë la'ni gabildi; nga'li
bëtá'ui' lẽ'ëll. Nu bëquẽ'ëi'
tubi sëgi rua' gabildi të
parë adë guërú'udi'i Satanás
nu adë guësiguẽdi'ill ra
naciuni hashtë tëdë tubi mili
izë. Despuësë de tubi mili
izë, iurní napë quë lda'a
mëdzabë por du'pë tiempë.
4 Lueguë iurní gunahia ra
trunë catë zubë ra nabë'në
recibir pudërë parë gunë rai'
juzguë. Nu zac gunahia lu
ra almë naná guriuguë ra
guëc rai' purquë biadi'dzë

rai' shti'dzë Dios; guc rai' testigu shtë Jesús. Lë'ë ra mënë ni adë bë́'nëdi'i rai' adorar lë'ë ma dushë, nilë figurë shtë ma. Nu adë bëdë́'ëdi'i rai' permisi parë niac marcar luquë́ rai' u guia'a rai'. Gunahia de quë bëabrí guëbani rai' nu gunibë'a rai' con Jesucristo durantë tubi mili izë.

5 Perë los de más ra tëgulë adë bëabrídi'i guëbani rai' sino quë hashtë despuësë tubi mili izë guc cumplir. Ndë'ë na primërë vësë guashtë́ ra tëgulë ladi ra tëgulë të gátidi'i rai' jamás.

6 Guëquitë ldu'u ra mënë ni nu guc ldai' rai' por Dios, mënë nabëabrí guëbani stubi antsë ra mili izë. Nunquë jamás gati rai' stubi sino na rai' bëshuzi shtë Dios nu shtë Cristo. Nu guënibë'a rai' con lë'ë më por tubi mili izë.

7 Iurë tëdë ra mili izë, iurní Satanás napë quë ldá'all catë nanull prësi.

8 Nu guërú'ull të tsagsiguëll ra naciuni shtë guë́'dchiliu. Guziá'all parë tsagsiguëll Gog nu Magog. Guëtëall ra suldadë shtë lugar ni parë guërru. Nalë́ zihani ra suldadë ni, ziquë iu'lli rua' nisëdu'u.

9 Zni bërë'tsë rall catë naná shlatë shtë guë́'dchiliu nu bëdëá rall alrededurë catë nanú ra shmënë Dios nu alrededurë ciudá narac shtu'u më. Perë Dios gunibë́'ai' të parë guëdchini gui'i dizdë gube'e të parë guëza'i gui'i lë'ë rall; grë rall guti.

10 Lë'ë mëdzabë naná bësiguë́ lë'ë mënë ni, bëquëldí Dios lë́'ëll la'ni be'lë catë rie'qui con asufre, mizmë lugar ni nanú ma dushë nu profetë falsë. Nga'li sac zi rall dzë la gue'lë por guëdubi tiempë, nídi'i fin.

Trunë naquichi catë gunë më juzguë

11 Iurní gunahia tubi trunë naquichi nu gunahia lu më naquëbezë luhin. Delantë lu më gunitilú guë́'dchiliu nu gube'e. Iurní bëdzélëdi'i ni tubi lugar parë lë'ë narná hia'a iurne'.

12 Iurní gunahia lu ra tëgulë, më ru'bë nu ra nalasáquëdi'i. Zuldí rai' delantë lu Dios. Iurní bëlla'lë ra librë nu zac stubi librë bëlla'lë, librë catë naescritë ra lë shtë mënë nanapë vidë sin fin. Hia lë'ë ra tëgulë, Dios bë'në juzguë lë'ë rai' según de lo quë nabë'në rai', según lo quë naná escritë la'ni librë ni.

13 Lë'ë nisëdu'u bë'në intriegu ra tëgulë naná guti lu nisë. Hia lugar shtë galguti, lugar catë bëga'chi ra tëgulë, bë'nin intriegu ra tëgulë nananú nga'li. Hia iurní Dios bë'në juzguë lë'ë rai' cadë tubi rai' según lo quë nabë́'nëll.

14 Iurní galguti nu lugar catë bëga'chi ra tëgulë, Dios bëquëldí lë'ë rahin la'ni lugar catë rie'qui con be'lë. Lugar ni nalë Galguti Segundë.

15 Nga'li bëquëldí Dios grë́të' ra mënë nanádi'i escritë lë rai' la'ni librë.

Librë ni rni'i chull napë vidë sin fin nu chu nádi'i salvar.

21

Guő'dchiliu cubi nu gube'e cubi

1 Despuësë gunahia lu tubi gube'e cubi nu tubi guő'dchiliu cubi purquë lë'ë primërë gube'e nu primërë guő'dchiliu hia gunitilú. Hia nídi'i nisëdu'u.

2 Na Juan, gunahia lu tubi lugar catë nádi'i maldá; lë lugar ni na Jerusalén cubi naná ze'dë de gube'e catë quëbezë Dios. Ciudá ni nalő nasa'a ziquë tubi lliguëna'a nanacu shábi' parë guëtső'ai'.

3 Nu binia tubi bë fuertë naná guni'i dizdë lu gube'e:

—Guná, Dios quëréldënúhi' con ra nguiu. Guëbaninú më lë'ë rai'; nu lë'ë rai' na ziquë guë'dchi shtë Dios. Cuezënú më lë'ë rai'. Na më Dios shtë rai' de verdá.

4 Dios guëcuë'dchi' grőtë' nisë narru'u lu ra mënë ni. Hia iurní jamás gati rai'. Gú'nëdi'i rai'; adë tsádi'i ldu'u rai', nu gápëdi'i rai' dulurë purquë grőtë' ra nagu' antsë hia lë'ë ni gualú.

5 Iurní el quë naná quëbezë lu trunë guni'i:

—Guná quëhuntsa'ua nacubi grőtë' ra cusë.

Nu zac gunı́'i' lua:

—Bëquë'ë di'dzë rë' purquë verdá nahin nu quëhuna cumplir shti'dza.

6 Despuësë de ni, guni'i më lua:

—Hia grőtë' guc. Na nahia principi nu nahia fin ziquë lëtrë A nu Z. El quë nanapë garbidchi, na guënehia ndigá nisë gu mënë ni. Nisë ni na vidë sin fin.

7 El quë nagunë gan lu cusë mal, gúnëll recibir grőtë' ndë'ë ziquë herenci. Gaca Dios shtë mënë ni nu lë'ë rai' gac rai' shinia.

8 Perë en cuantë ra nanápëdi'i valurë parë guëquebi rall na rall shmëna, ra nanabani mal, ra narguini mënë, ra nabani ziquë mbecu, grë ra narunë creer galbëlliú, grőtë' ra narunë adorar cusë naruntsa'u guia'a mënë, grőtë' nabishi ra; grë mënë ni runë tucarë tsa rall la'ni lugar catë rie'qui con be'lë nu asufre. Nga'li gati rall parë siemprë, adë nídi'i fin.

Jerusalén cubi

9 Ra gadchi ianglë ni nua'a rai' gadchi copë narunë significar gadchi plaguë dushë nanapë quë guëdchini. Guni'i tubi ianglë lua:

—Gude'e të guëluá'ahia lő'ël lu naná guëtsë'a, lë'ë tse'lë shtë më nabërulő Lli'li.

10 Bë'në Espíritu Santo të gunahia stubi cusë. Tubi ianglë bia'a na guëc dani ru'bë. Bëlua'a ianglë na tubi ciudá ru'bë nalë Jerusalén Santu naná ze'dë de gube'e catë quëbezë Dios.

11 Ciudá ni rabtsë'ë con mizmë llni nu pudërë shtë Dios. Rabtsë'ëin ziquë tubi guë'ë namás lasac, ziquë guë'ë jaspe. Rlua'ain ziquë vidrio.

12 Alrededurë ciudá ni
nanú tubi lu' ru'bë nu llëduni.
Napë lu' ni chi'bë chupë
puertë. Tubi ianglë zuga'a
rua' cadë puertë. Lu ra
puertë ni naescritë lë shtë
chi'bë chupë grupë shtë ra
mënë israelitë.
13 Nanú tsunë puertë nezë
guia'a, tsunë puertë ladë
nortë, tsunë puertë ladë sur,
nu tsunë puertë ladë nezë
guetë.
14 Hia lu' shtë ciudá ni
napin chi'bë chupë guë'ë
naná ziquë cimientë shtë lu';
hia naescritë lu guë'ë ni ra lë
shtë chi'bë chupë poshtë shtë
Jesús, el quë nabërulḗ Lli'li.
15 Lë'ë ianglë naná
quëadi'dzënú na, nua'a tubi
varë orë parë guërë'shë
ciudá, ra puertë nu lu' shtë
ciudá.
16 Lë'ë ciudá nahin
cuadradë; de larguë nu
igual de ancho. Lë'ë ianglë
ni bërḗ'shi' ciudá con varë
nanuá'ai'. Bërë'shë ianglë
naná chupë mili chupë
gahiu'a kilómetros de larguë,
de alto, nu de ancho; igual
na guëzá ladë shtë ciudá.
17 Lueguë bërë'shë ianglë
naná lu' shtë ciudá; nabishin
naná sesenta con tapë met-
ros según medidë nanua'a
ianglë.
18 Lë'ë lu' ni nactsá'uhin
de guë'ë jaspe nu lë'ë ciudá
nactsá'uhin con purë orë;
rlua'ain ziquë vidrio naná
limpi.
19 Ra chi'bë chupë cimientë
shtë lu', dzutsá'uhin con
grë clasë guë'ë nalasac.
Primërë cimientë na guë'ë
jaspe; hia naná segundë na
guë'ë safiro; hia tecërë na
guë'ë ágata; cuartë na guë'ë
esmeralda;
20 Quintë na guë'ë ónice;
sexta na guë'ë cornalina; hia
séptima na guë'ë crisólito; lë'ë
octavë na guë'ë berilo; lë'ë
noveno na guë'ë topacio; lë'ë
décima na guë'ë crisoprasa;
lë'ë undécima na guë'ë jac-
into; nu duodécima na guë'ë
amatista.
21 Ra chi'bë chupë puertë
shtë ciudá nactsa'u guë'ë
perla, cadë tubi puertë na
tubsë guë'ë perla. Lë'ë
nezë principal shtë ciudá
ni nactsa'u de purë orë.
Rlua'ain ziquë vidrio purë.
22 Adë gunádia'a iádu'u shtë
ciudá ni purquë mizmë lë'ë
Dadë Dios narnibë'a grḗtë'
cusë nu el quë nabërulḗ Lli'li,
na rai' iádu'u shtë ciudá ni.
23 Hia lë'ë ciudá rquí'nidi'i
llni shtë ngubidzë, nilë llni
shtë mbehu parë guëzianí
purquë mizmë llni shtë
Dios nu zac llni shtë Lli'li
quëgzianí ladi guë'dchi.
24 Ra naciuni naná guc
ra salvar, së rai' lu llni
shtë ciudá nu ra rëy shtë
guḗ'dchiliu gue'dënú rai' grë
pudërë nu hunurë shtë rai'
parë gunë rai' intriegu ni lu
më.
25 Ra puertë shtë ciudá
jamás adë guḗ'audi'in dzë
la gue'lë purquë guídëdi'i
gue'lë.
26 Nga'li ra mënë shtë grë
naciuni gue'dënú rall hunurë
nu cusë ru'bë parë ciudá ni.
27 Perë nunquë adë

tsutédi'i cusë nanádi'i limpi la'ni ciudá; adë tsutédi'i el quë naná mal, nilë el quë narná tushë lu sáhi', nilë el quë nargugué sáhi'. Sulë ra mënë tsuté nga'li, ra nardzelë lë rai' la'ni librë narni'i chu gac salvar. Pues lë'ë Lli'li nápi' librë ni.

22

1 Iurní lë'ë ianglë bëluá'ai' tubi guëë'gu catë nanú nisë limpi. Nisë ni rne'e vidë sin fin. Rlua'ain clarë ziquë vidrio, nu bëru'u nisë ni dizdë lu trunë catë quëbezë Dios nu catë quëbezë Lli'li.

2 Hia guëruldë nezë principal shtë ciudá nu cadë ladë shtë guëë'gu ni, riaru'bë tubi hiaguë narne'e vidë sin fin. Hiaguë ni bëdë'ë tubi cusechë chi'bë chupë vësë tubi izë; rne'ein nashi cadë mbehu nu ndiaguë shtë hiaguë ni rllui'i parë gunëac ra mënë shtë ra naciuni.

3 Ndë nídi'i ni tubi cusë narzac zi por galëcashtigu shtë më. Lë'ë trunë catë quëbezë më nu catë quëbezë Lli'li, zuga'a la'ni ciudá ni; hia lë'ë muzë shtë Dios quëhunë rai' adorar lé'i'.

4 Frentë guëná rai' lu më iurní nu nua'a rai' lë më luqué rai'.

5 Nga'li adë tsúdi'iru'u gue'lë. Ra naquëreldë nga'li adë rquí'nidi'i llni shtë lámpara, ni por llni shtë ngubidzë purquë mizmë Dios, Shtáda'a, guëzianí më lu ra mënë ni. Ndë guënibë'a rai' por gré'të' tiempë.

Hia guëlladchi iurë guëabrí Jesucristo

6 Lueguë lë'ë ianglë guni'i lua:

—Di'dzë rë' na verdá nu nasegurë gunë më cumplir rahin. Lë'ë Dadë Dios shtë ra nabiadi'dzë shti'dzë më, mizmë më ni bëshé'ldi' ianglë parë guëluá'ai' lu muzë shtë më gré'të' lo quë nagac lueguë.

Guni'i Jesús:

7 —Guelda lueguë.

Guëquitë ldu'u el quë naná runë cuendë ra di'dzë naná escritë la'ni librë rë'.

8 Na Juan, binia nu gunahia gré'të' ra cusë rë'. Hia despuësë binia nu gunahia, iurní bëzullibia guëa' ianglë, el quë nabëlua'a na ra cusë ni. Guc shtua'a guna adorar lé'i'

9 Perë ianglë guni'i lua:

—Adë rúnëdi'il zni'i purquë nahia tubi muzë shtë Dios igual ziquë lé'ël, ziquë ra sa'l narni'inú diza'quë lu ra mënë nu ziquë ra narunë cuendë ra di'dzë naná escritë ndë'ë. Bë'në adorar Dios.

10 Nu guni'i ianglë lua:

—Adë rca'chi ldú'udi'il ra di'dzë rë' naná escritë la'ni librë rë' purquë hia lë'ë tiempë ziagla'guë nagac cumplirin.

11 Dzë ni ra mënë naquëhunë mal, tsagla'guë gunë rall mal. Ra naná më mal tsagla'guë gac rall më mal; el quë naná më za'quë lu Dios, tsagla'guë gac rall më za'quë lu më; el quë naná santu delantë lu më, tsagla'guë gáqui' santu.

Guni'i Jesús:

12 —Zni nahin; lueguë
guelda. Gueldënúa tubi
premi ca'a të según lo që
naquëhunë të.
13 Nahia ziquë ra letrë A nu
Z; nahia principi nu nahia fin
shtë grë ra cusë. Más antsë
gurështḗ guḗ'dchiliu, naba-
nia iurní nu despuësë tsalú
guḗ'dchiliu todavía nabania.
14 Guëquitë ldu'u ra
naquëhunë cumplir voluntá
shtë më të gapë rai' derechë
gau rai' nashi shtë hiaguë
narne'e vidë sin fin. Zni
gac parë tsutḗ mënë ni rua'
puertë shtë ciudá.
15 Perë grḗtë' ra naná mal,
ra naquëgsiguḗ sa' rall, ra
narunë galëbëlliú, ra nar-
quënú sa' rall, grḗtë' ra nar-
guini mënë, grḗtë' ra narunë
adorar cusë naractsa'u guia'a
mënë nu grḗtë' ra narëuu'
ldu'u ra cusë engañi u ru-
adi'dzë rall bishi, guëa'në rall
fuërë ciudá.
16 —Na Jesús, bëshe'lda
ianglë shtëna parë guëquébi'
nu guëní'i' grë ra di'dzë rë' lu
ra grupë shtë shmënë Dios.
Nahia el quë nabëdë'ë vidë
parë rëy David nu nahia
llëbní shtḗhi'. Nahia ziquë
mbelëgui'i Plojë narabtsë'ë
rsili.
17 Lë'ë Espíritu Santo rni'i:
—Gude'e.
Lë'ë tse'lë Lli'li rni'i:
—Gude'e.
El quë narquḗ diaguë
shti'dza rni'i:
—Gude'e.
El quë narbidchi si rac
shtu'u gu nisë, gude'e lua
parë gull nisë narne'e vidë
sin fin. Rne'e më nisë ni
ndigá.
18 Quëhuna testificar de
quë cualquier mënë narini
di'dzë naná escritë la'ni li-
brë rë', si talë guëtu'ñi nguiu
más cusë, Dios gúni' cashtigu
nguiu ni con plaguë naze'dë
según naescritë ndë'ë.
19 Si talë chu tubi nguiu
guëdchisull tubi di'dzë shtë
Dios naná escritë la'ni librë
rë', Dios guëti'i lë nguiu ni
la'ni librë narni'i chu na sal-
var. Guëdchisú më derechë
parë adë tsutḗdi'i nguiu ni
la'ni ciudá santu con grë ra
bendición naná escritë la'ni
librë rë'.
20 El quë narquebi ra cusë
rë' rni'i:
—Lueguë guelda.
Nia, Dadë Jesús, gude'e.
21 Na Juan, rnia'a lu të; rac
shtua'a gunë ldai' Dadë Je-
sucristo lë'ë të nu cuezënúhi'
lë'ë të. Amén.